CODEX
JURIS MUNICIPALIS REGNI BOHEMIAE.

TOMUS I.

PRIVILEGIA CIVITATUM PRAGENSIUM.

SBÍRKA PRAMENŮ

PRÁVA MĚSTSKÉHO

KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO.

VYDÁVÁ

JUDr. JAROMÍR ČELAKOVSKÝ.

DÍL I.

PRIVILEGIA MĚST PRAŽSKÝCH.

V PRAZE.

TISKEM KNIHTISKÁRNY DRA. EDV. GRÉGRA.

1886.

PRIVILEGIA
CIVITATUM PRAGENSIUM.

PRIVILEGIA
MĚST PRAŽSKÝCH.

NÁKLADEM OBCE KRÁLOVSKÉHO HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

VYDÁVÁ

JUDr. **JAROMÍR ČELAKOVSKÝ**.

V PRAZE.
TISKEM KNIHTISKÁRNY DRA. EDV. GRÉGRA.
1886.

ÚVOD.

Munificencí obce královského hlavního města Prahy vydává se tímto první díl pramenův práva městského v království Českém.

Ve sbírce té mají se uveřejniti důležitější příspěvky k poznání a ocenění jedné z nejvážnějších stránek právního i kulturního života naší vlasti v minulých dobách, *práva to městského.* Právo to souviselo zvláště počátky a kořeny svými mnohonásobně s právním vývinem sousedních i vzdálenějších národův evropských; ono byvši uvedeno k nám osadníky německými, kteří přicházeli z krajin, kde zřízení městské bylo už vyvinuto, rozšířilo zde nové právní zásady a názory, jež se v západní Evropě platnosti domohly a hlavně vlivem práva římsko-kanonického dále vyvíjely; avšak ono na půdě naší přibralo v mnohém ohledu *ráz i obsah svůj zvláštní*, jsouc ve svém vyvinování a zdokonalování podporováno silnou mocí zeměpanskou, která ve zvelebení a rozkvětu stavu městského spatřovala zájem svůj i země, a ono jest proto plodem též našeho *domácího vývinu právního.*

Kdežto původem svým slovanské právo zemské a jemu sourodá práva zvláštní vyhovovala jednoduchým poměrům a potřebám obyvatelstva zemědělského; právo městské upravovalo, pěstovalo a právně chránilo poměry obyvatelstva, jehož hlavním zaměstnáním a pramenem výživy byly obchod, řemesla, živnosti a hornictví a jehož podmínky existence a činnosti byly tudíž od onoho různé a to složitější. Vnitřní touto svou povahou bylo ono spůsobilejší a vnímavější pro stálou recepci práv jiných národův, kteří jako Římský vývoj svůj právní velkolepou kodifikací práva byli zakončili anebo kteří jako Německý ve vývoji svém historickém byli už valně pokročili; avšak spočívajíc na výsadách, jež panovníci čeští obyvatelstvu městskému udělili a majíc možnost auto-

nomně se vyvinovati, ono během času samo zdokonalilo systém svůj právní, začalo záhy sjednocovati se v Čechách i na Moravě na společných základech, přispělo později i k přetvoření se práva zemského ve smyslu světového práva římského a stalo se tak jedním ze základních kamenův, na nichž spočívá novější kodifikace rakouského práva.

Tento vážný význam práva městského pro právní dějiny domácí, jakož i důležitost vůbec dějin stavu městského pro politickou a kulturní historii vlasti naší; dále okolnost, že v zřízení městském i u nás došly nejprvnějšího uznání nejedny zásady, které dnes nalezáme uskutečněny v životě státním a že mnohé právní poměry, které za platnosti dřívějšího práva městského počátek svůj vzaly, ve městech našich posud trvají a bez znalosti celého vývinu právního těžce se stávají srozumitelnými, povzbuzovaly stále vynikající historiky a právníky, aby věnovali pozornost též domácímu našemu právu a zřízení městskému. Následkem toho sepsán jest již veliký počet velezasloužilých, učených prací o dějinách jednotlivých měst neb některých institucí městských, mezi nimiž monumentální díla našeho Pražského historiografa *Václava V. Tomka* ještě po staletí na prvním místě jmenována budou, a kromě toho uveřejněny a oceněny jsou též některé důležitější prameny práva městského buď o sobě neb ve společných sbírkách.

Na konci předešlého století učený *Gelasius Dobner*, svědomitý *Martin Pelzel*, Rajhradský benediktin *Habrich*, Olomúcký professor *Josef Vratislav Monse* a jiní přikročili již k vydávání a objasňování některých pramenův městského práva českomoravského. V novější době pak mnohé důležitější památky práva toho přispěním jednak neunavných sběratelův a vydavatelův diplomatáře česko-moravského, jednak právních historikův staly se známějšími. Slavný *František Palacký* nesmrtelnými pracemi svými opatřil pevný základ pro vědecké bádání i na tomto poli; duchaplný *Emil Rössler* vydal tiskem a důkladnými úvody opatřil sbírky obecních statutův, nálezův a některých jiných památek právních Starého města Pražského a Brna většim dílem ze XIV. století; neunavný *J. A. Tomaschek* věnoval pozornost zajímavým pramenům starého práva Jihlavského, které též v několika městech východních Čech platilo; na slovo vzatý *Hermenegild Jireček* v publikaci své pramenů práva českého otisknul též texty některých výsad a listin městských XIII. století, jakož i přístupnějšími učinil a na jisto postavil

výsledky památné kodifikace práva městského XVI. století; *Ludvík Schlesinger* vydávaje diplomatář starších listin města Mostu podal následování hodný příklad, jakby města své diplomatáře městské publikovati mohla a tak i jiní a jiní povolaní pracovníci — jmenujeme aspoň v Čechách *Emlera*, *Erbena*, *Gradla*, *Hallvicha, Haněla, Kürschnera, Otta*, *Pangerle*, *Rybičku, Tieftrunka, Zoubka;* na Moravě *Bischoffa*, *Brandla, D' Elverta, Chlumeckého*, *Salligera*, *Tkáče* — přispěli záslužnými pracemi svými k obohacení vědomostí našich o vývinu práva v městech českomoravských.

Avšak ačkoliv neocenitelné jsou všechny tyto práce a jakkoliv nimi dějinám stavu městského ve vlasti naší dostalo se mnohého objasnění, předce soustavné dějiny stavu toho napsány posud nebyly a napsány býti nemohly, poněvadž přes všechny posavádní publikace ohromná většina historických a právních pramenův městských posud netištěna v archivech našich se chová a málo komu přístupnou státi se může a poněvadž i ta část, která uveřejněna jest, porůznu roztroušena se nalezá a jenom s obtížemi užívati se dá.

Okolnosti tyto zajisté dostatečně prokazují potřebu, aby důležitější právní památky městské království Českého v jedno se snesly a v společné sbírce uveřejnily. Ve vůkolních zemích jsou s vědeckými pracemi takovými mnohem již dále a musilo by se litovati, kdybychom právě na tomto poli za sousedy našimi ostávali. V Německu slovútní učenci *Gaupp* a *Gengler* před lety již přikročili k sestavování sbírek důležitějších pramenův německého práva městského ve středověku; ve Slezsku vynikající historik *Stenzel* společně se *Tzschoppem* před půl stoletím sebral a tiskem vydal vzácné listinné příspěvky k dějinám vzniku měst a práva městského ve Slezsku a Horní Lužici; v Sasku uveřejnili vzorným spůsobem *Posern-Klett*, *Gersdorf, Ermisch a Knothe* diplomatáře a právní památky čelnějších měst sasko-lužických; v Rakousku *Ferdinand Bischoff* první pokus, ač nevalně zdařený, učinil s uveřejňováním rakouských práv a privilegií městských; ve Vídni zmíněný již Jihlavský rodák *J. A. Tomaschek* začal nádhernou publikaci historických pramenův města Vídně, kterou tamnější obec svým nákladem vydává, učeným výkladem o právech a svobodách tohoto města, jež zároveň poprvé správně otiskl; v Haliči nákladem akademie Krakovské *František Piekosiński* vydal a objasnil ve třech dílech vele-

zajímavé nejstarší knihy, privileje, wilkýře, statuta cechův a jiné důležitější listiny starodávného města Krakova a tak i jinde v jiných zemích prameny práva městského buď společně pro všechna města jedné země anebo jednotlivě po městech a sice ve spojení s ostatním listinným materiálem anebo bez něho se uveřejňují.

Nás pobádá historický vývin práva městského ve vlasti naší, jež celkem ve všech městech o společné základy se opírá, jakož i sourodá vnitřní povaha a obsah pramenův tohoto práva, abychom podnikli sbírku důležitějších právních pramenův *všech* měst království Českého a abychom přikročili k vydávání těchto přečetných památek městského života ve vlasti naší v takovém pořádku, aby stejnorodé prameny ostávaly pohromadě a každý vydaný díl aby tvořiti mohl o sobě uzavřený celek.

Jak známo, vyvinula se práva městská ve starší době u nás jako jinde jednak zákonodárnou činností panovníkův, jednak autonomním tvořením se práva v obcech městských. Při zakládání měst panovníci buď upravili právní postavení nových osadníkův v *zakládacích listinách* aneb odkázali je prostě k právu některého z předních měst, aby sobě odtamtud dle možnosti obšírnější sdělení práva opatřili a i na dále ve věcech právních naučení tam brali, jakož i aby dle tohoto práva poměr svůj k moci státní i k ostatnímu obyvatelstvu zařizovali. Napotom tento základní materiál práva jednoho každého města množil i měnil se *privilegiemi královskými* a jinými předpisy moci státní neb vrchnosti představené; hlavně ale vzrůstal *svoleními neb sneseními (statuty)*, o nichž úřadové městští s obcemi se dohodovali, obdrževše k tomu od panovníkův výslovné povolení; *nálezy soudními*, jež v době převládání práva obyčejného nepovažovaly se toliko za rozhodnutí v jednotlivém případu, nýbrž i za „nalezené“ pravidlo právní, závazné pro případy pozdější; *novými sděleními práva a naučeními* z míst, odkud město právo své bralo a konečně *knihami právními,* domácími i cizími, jichž se na soudech městských jako podpůrného pramene užívalo a jež sepsány byly soukromě, často bez úřední autority, pouze za tím účelem, aby platné právo vylíčeno bylo a jeho užívání při soudech i v životě se usnadnilo.

Jakkoliv tímto spůsobem tvoření městského práva ve středověku dělo se převahou partikularisticky, takže každé město mělo vlastně

své zvláštní právo, a jakkoliv odstředivý směr tento nejživějšího výrazu docházel u nás v zápasu, jejž samorostlé právo Magdeburské takořka čtyry století na půdě naší s ostatními vyvinutějšími a pokročilejšími městskými právy původu jihoněmeckého, v nichž recepce práva římského mnohem více už byla pokročila, jmenovitě s právem Pražským, až do svého konečného přemožení vedlo; předce v moci zeměpanské i v autonomní činnosti úřadův a obcí předních měst, jakými byly Praha, Litoměřice, Jihlava a Cheb, jejichžto „vyššími právy“ spravovala se ostatní města česká, dáni byli činitelové, kteří záhy k materielnímu i formálnímu sjednocování se práva městského pracovali a sice nejprve v jednotlivých skupinách měst a napotom v celé zemi. Následkem toho i v listinách královských i v pramenech autonomních starší doby potkáváme se s obdobnými neb totožnými ustanoveními a čím více od XVI. století zákonodárná moc panovnická zatlačuje činnost autonomní, tím více arci na místo rozdrobenosti a odstředivosti nastupuje v právu městském sjednocenost v obsahu i formě.

Historický vývin tudíž práva městského ve vlasti naší není tomu na závadu, nýbrž přímo poukazuje k potřebě, aby právní prameny všech měst království Českého v jedné sbírce místa nalezly a tyto prameny dají se dle zevnější formy i dle vnitřní souvislosti rozvrhnouti na tyto kategorie:

I. Privilegia měst Pražských. II. Privilegia ostatních měst královských (též věnných). III. Privilegia měst horních a komorních (hradských, ochranných). IV. Privilegia měst druhdy poddaných (duchovenských, panských, rytířských). V. Statuta čili snesení obcí a rad měst Pražských. VI. Snesení obecní a radní ostatních měst. VII. Výpovědi a naučení vyššího práva Staroměstského. VIII. Výpovědi a naučení vyššího práva Magdeburského a Litoměřického. IX. Výpovědi a naučení ostatních vyšších soudův městských do českých měst dané. X. Privilegia a důležitější listiny cechův měst Pražských. XI. Privilegia a důležitější listiny cechův ostatních měst. XII. Právní knihy městské, jichž se v Čechách užívalo. *XIII. Důležitější zákony, nařízení a rozhodnutí ve věcech městských* a sice pokud se nařízení a rozhodnutí týče, netoliko panovníkův, nýbrž i vyšších úřadův a soudův. Konečně: *XIV. Varia* pro právní historii měst českých důležitá, pokud nedošla uveřejnění v některém z předcházejících oddělení.

Při takovémto uveřejňování městských pamětí právních po odděleních bude možno podržeti přehlednost celého materiálu a zároveň dá se docíliti, aby právní prameny hlavního města Prahy, které důležitostí svou přirozeně nad všechny ostatní vynikají, v několika dílech uveřejnění došly, aniž by s památkami jiných měst byly pomíchány.

Podniknutí tak rozsáhlého úkolu dá se arci jenom tenkráte provésti, když dojde v povolaných kruzích souhlasu a podpory a když se též naleznou ochotní pracovníci, kteříž by dílo tak vážné, síly jednotlivce daleko přesahující, spojenými silami provésti se odhodlali, zajisté na prospěch důkladnějšího objasnění vnitřních dějin naší vlasti, která tak závažné účastenství měla na kulturním vývoji střední Evropy.

Při tom více, nežli při kterékoliv jiné publikaci bude nutno co možná obmezovati se. Nechali sme proto na ten čas stranou prameny práva městského na Moravě, ačkoliv vývin práva toho v obou zemích vnitřně souvisel, ačkoliv sbírky práva Brněnsko-Jihlavského rozšířily se v Čechách a zákonník Koldínův v obou zemích platnosti se domohl. Možnoť snad oddati se naději, že na Moravě samé, jejížto právní památky městské XIII. a XIV. století větším dílem už sou vydány, dojde také brzo k publikaci městských pramenův z následujících století, pramenův to, které jsou neméně zajímavy a pro právní historii důležity než památky starší. Z téhož důvodu nemohli sme se rozhodnouti pro vydávání veškerého materiálu listinného, jenž v archivech našich se chová a pro dějiny stavu městského větší neb menší jest důležitosti, nýbrž spokojujeme se s publikováním pouze *právního* materiálu městského. Dočkámeť se bohdá brzo už kritického vydání diplomatáře českého, ku kterému ve směru tom zajisté povolaný badatel *Josef Emler* od mnoha let přípravy koná a tam též aspoň starší listiny městské naleznou svým časem místa, a zároveň lze snad oddati se naději, že během času čelnější některá města naše vydají svoje diplomatáře, ježby o naši sbírku se mohly opírati a ji doplňovati.

Máme ale za to, že ještě dalším dvojím směrem bude třeba při vydávání naší sbírky se uskrovňovati. Pokud se listin týče, chceme pouze *důležitější* z nich vydávati diplomaticky věrně v úplném znění, kdežto obsah méně důležitých na př. stejně znějících konfirmací privilegií míníme sdělovati pouze u výtahu. Výjimku učinili sme při tomto prvním dílu ohledem na vynikající postavení hlavního města

v dějinách vlasteneckých a jsme ochotni připustiti ji pouze pro ona města, jejichžto zastupitelstva by si toho výslovně přála. Konečně chceme vydávati nejprve prameny posud vůbec aneb správně neuveřejněné a památky správně vytištěné pouze potud, pokud účel sbírky naší nezbytně toho vyžaduje. Tak na př. práva městská XVI. století, jež došla v novějším čase opětného vydání v Jirečkově svodu památek našich právních, bylo by zbytečno znovu otiskovati. Naproti tomu není nám možno obmezovati se u vydávání našem pouze na památky středního věku, jak se ve většině publikací toho druhu posud děje, poněvadž právo městské jakožto zvláštní právo stavu městského nalezalo se v platnosti a vyvinovalo se až do novější doby, kdy vydány byly *obecné* zákonníky pro všechny občany státní a částečně až do toho času, kdy nabylo platnosti společné zřízení obecní pro všechny obce, a mimo to souvisí právě novější prameny úzce s přítomností a objasňují nám nejedny trvající posud právní poměry ve městech našich. Některé druhy pramenův právních, jmenovitě obecní snesení, praejudikáty vyšších soudův městských a knihy právní arci přestaly během XVI. století býti zdrojem městského práva, když moc zeměpanská se sesílila, obce městské moci zákonodárné pozbyly, vrchní soudní moc nad městy na apelační komoru přešla a když uskutečněna byla kodifikace práva městského; avšak naproti tomu od doby obmezení autonomie obecní a poklesnutí politického vlivu stavu městského stala se zákonodárná moc panovníkova zdrojem čím dále tím četnějších nařízení a rozhodnutí ve věcech městských, přispívajíc k tomu, že městské právo pokračovalo ve svém vývinu, arci nikoliv více samorostle zdola, nýbrž působením zhora a to jednostranně a těžkopádně. Sbírka naše chtějíc postaviti na jisto výsledky obojí této činnosti míní tedy poskytnouti obraz *veškerého* vývinu práva městského ve vlasti naší až na naše časy.

Publikace taková nemohla přirozeně ničím jiným začínati, nežli nejdůležitějšími památkami právními hlavního města, *královské naší Prahy.* S jmenem tohoto města spojeny sou nerozlučně nejvýznamnější okamžiky v dějinách naší vlasti; v jeho letopisech zapsány sou zároveň sláva, úpadek i znovuzrození národa našeho. Zde na starodávném hradě Pražském sídlili po dlouhé véky mohútní panovníci, kteří založili a uhájiti dovedli velikou, slavnou tu obec, kterou nazýváme svou

vlastí; zde jako ruka k vyšším cílům pozvednutá vypíná se velebná katedrála, hrobka králův i velkých mužův národa Českého; na této historické půdě národ tento nalezal povždy ohnisko svého politického, duchovního a národního snažení; zde scházely se sněmy z království i z celé koruny; odtud se vedla vrchní správa politická, soudní i církevní nad celou zemí; odtud dáván směr současným dějinám zemí českých, ano časem i zemí vůkolních; zde založeno první vysoké učení v střední Evropě; zde vydáno heslo po opravě církve křesťanské a zde vzala počátek a dobouřila hrozná válka třidcetiletá. Na půdě tohoto města objevily se také v daleké minulosti první začátky městského života v naší vlasti; tudy křižovaly se důležité obchodní cesty z jihu na sever a od západu na východ; zde zámožné měšťanstvo, jež panovníci obdařili znamenitými výsadami, dávalo sobě vlastní své zákony, zdokonalujíc městskou svou ústavu a přivádějíc k vážnosti práci a živnost městskou; zde všechen stav městský po staletí viděl svůj střed a svou hlavu a zde konečně rozhodovalo se o politickém vlivu a postavení jeho i všeho obyvatelstva nešlechtického ve vlasti naší. Všeho toho stopy nalezají se též v panovnických listinách, kterými upraveno bylo právní postavení obyvatelstva měst Pražských k moci zeměpanské a k ostatnímu obyvatelstvu a jež staly se vzorem pro udělování práv a výsad jiným městům i částečně základem, na němž se vyvinulo právo naše městské.

Panovnické tyto listiny, kterými města Pražská a obyvatelé jich vyňati sou z obecného práva zemského a obdařeni zvláštními právy, výsadami, svobodami a milostmi, nazývaly se obyčejně *privilegiemi* a zapisovaly se s jinými ještě důležitými právními listinami městskými do zvláštních knih památných, jsouce listinami základními neb hlavními, též „listy gruntovními“ neb „hamfešty“ nazývány („instrumenta“, „literae privilegiales“, „hantfesten“, „brineliche beuestunge vnd bestetigunge vf rechte, freheite vnd gnaden“). — Privilegiemi těmito z počátku jenom menší měrou upravovaly se individuelní poměry *obcí* městských jakožto hromadných osob, většina ustanovení jejich týkala se různých poměrův *obyvatelstva* městského, jež vyžadovaly ochrany panovníkův a zvláštního opatření právního. Při vydávání jejich nepomýšlelo se vždy na to, aby obyvatelům městským nějaká nová výsada čili „privilegium“ v běžném smyslu slova se udělila, nýbrž často vyplňo-

vány jsou jich ustanoveními mezery v právních předpisech, jež pro obyvatelstvo městské už platily a časem najisto postavováno a potvrzováno pouze to, co skutečně bylo právem, aby o tom nemohly vzniknouti spory. Tak potvrzují a vyhlašují se v listech královských anebo v konfirmačních listinách privilegií měst Pražských též *starodávné obyčeje právní*[1], *snesení obecní*[2], *smlouvy obcí Pražských mezi sebou*[3], *výpovědi soudův královských*[4], *snesení sněmovní neb nálezy panské*[5] a jiné všelikteraké prameny právní, pod pojem výsady zajisté nespadající. Proto nemůže také překvapovati, že panovníci nazývají nejednou takovéto listiny neb majestáty, jež městům obyčejně pod velkou svou pečetí a na pergameně udělovali, netoliko privilegiemi, nýbrž též *zákony, právy, ustanoveními a nařízeními svými* (leges perpetuae, praecepta legis, privilegia et jura statuta, jura antiqua, jura municipalia, literae regales, constitutiones, edicta regia, decreta vel mandata regum, gesecze vnd gebote atd.). Bylť to v starší době skutečně větším dílem „leges speciales in privos latae", ve zvláštní slavnostní formě vydané, zákonné předpisy pro jednotlivé město a jeho obyvatele, které co do obsahu a vnitřní povahy byly úchylkou z práva zemského a tudíž právem *zvláštním*, *singulárním* a jež ohledem na obvod, pro který platily, měly povahu *práva partikulárního*.

Avšak tato povaha privilegií městských jakožto výjimečných ustanovení z práva zemského, kterými se veřejné i soukromé poměry právní obyvatelstva pouze *jednoho* města řídily, počala se poněkud proměňovati, když totéž zvláštní postavení povolováno bylo obyvatelům i jiných měst a když autonomní činností obcí městských mnohé obory práva soukromého i veřejného stejným spůsobem se upravily. Tu z práva jednoho neb více měst stalo se během času *zvláštní právo stavu městského*, jež docházelo obecného uznání a ustálení v listinách a zákonech, kterými celému stavu městskému práva a svobody se udělovaly neb potvrzovaly, zvláště pak ve smlouvě

---

[1]) Srv. na př. listiny č. 52, 126, 167 a 168 této sbírky (citujeme na dále Sb.).

[2]) Sb. č. 7, 8, 35, 38, 39, 43, 44, 57, 58, 226, 282 a 291.

[3]) Sb. č. 197 a 279.

[4]) Sb. č. 187, 188, 225 a 229.

[5]) Sb. č. 121, 133 a 186.

Svatováclavské z r. 1517 a v proslulých právech městských království Českého, jež r. 1579 na sněmě zemském obecně vyhlášena byla.

Tímto uznáváním obecného práva městského pozbývala mnohá vyměření privilegií, zvláště těch, kterými se *městům neb obyvatelům* některého města zvláštní postavení ve společnosti státní propůjčovalo, bývalou cenu. Předpisy o kompetenci úřadův městských ve věcech politických, soudních a obecních; ustanovení, že obyvatelé městští mají se spravovati vlastními úřady a soudy, že z nálezův soudu městského lze jim se odvolati, že mají míti monopol na provozování některých řemesel a živností, že mohou předsevzíti jistá právní jednání a nakládati svobodně se svým majetkem po čas života i na případ smrti, že jmění jich i vzdálenějším příbuzným děditi lze: všechna taková základní ustanovení platila napotom obecně pro všechny obyvatele měst aspoň královských a přestala býti výsadným právem obyvatelův jednotlivého města.

Naproti tomu ani po kodifikaci práva městského r. 1579 nepozbyla praktické ceny ona ustanovení privilegií městských, kterými některému městu neb jeho obyvatelům v tom neb onom směru výhodnější neb méně výhodné postavení se přiznávalo, nežli městům jiným a proto panovníci i na dále potvrzovali privilegia městská i udělovali nová, která nebyla pak pouze úchylkami z práva zemského, nýbrž i *obecného práva městského* a jimiž napotom větším dílem upravovaly se právní poměry *obcí městských* jakožto celku, jakož i kompetence *úřadův obecních* a v kterých jenom v nepatrné míře ještě propůjčovala se nová práva *obyvatelům* některého města.

Tím naznačili sme povšechně také hlavní obsah a povahu listin, které v tomto prvním dílu pramenův práva městského pod společným nadpisem „privilegií měst Pražských“ uveřejňujeme. Nalezají se zde netoliko *výsady,* které panovníci některému z měst Pražských pro *obec* udělili, nýbrž též listiny, kterými *obyvatelům* těchto měst nějakých práv poskytli aneb jich právní poměry upravili a jež mají úplně povahu *zákonův.* Města dávala pak sobě k vůli přehlednosti a lepší jistotě od následujících panovníkův potvrzovati takováto „privilegia“, vymáhajíce sobě při tom též schválení některých jiných ještě listin, které pro správu obecní měly důležitost a tím spůsobem vážnější právní materiál jednoho každého města nashromažďoval se v konfirmacích čím

dále objemnějších, jež panovníci ve formě zvláště slavnostní obcem až do tohoto století udělovali.

Listiny, které se v takovýchto potvrzeních privilegií měst Pražských nalezají a jichž obsah tudíž aspoň později do majestátův byl pojat, tvoříce jádro naší publikace sou arci vesměs v plném znění otištěny, třebas forma některých odporovala pojmu privilegia neb zákonného předpisu. Základní pak tento materiál právní rozmnožili sme některými jinými listinami panovnickými, avšak pouze potud, pokud se to názvem i účelem této sbírky dalo odůvodniti.

Starší materiál právní tuto obsažený byl větším dílem znám těm, kdož psali o dějinách města Prahy anebo práva městského v Čechách, a bylo ho také užito k vědeckým pracem už tou měrou, že můžeme mnohé výsledky za známé předpokládati. Nicméně obsah privilegií Pražských z pozdějších dob, jakož i mnohé proměny, které se s privilegiemi těmito během času udály, přispívají k objasnění též doby nejstarší a okolnost ta přiměla nás předeslati tuto některé příspěvky k dějinám povšechného vývinu práva a zřízení hlavního města, pokud dějiny ty s privilegiemi měst Pražských souvisí, jakož i promluviti o poměru privilegií těch k platnému zákonodárství prve, nežli o spůsobu vydání jich a o archiválních pramenech, jichž se při publikaci této užilo, některé zprávy podáme.

Privilegia Starého města Pražského.

Spojením a opevněním několika osad, jichž rozloha i jmena se nám nejspíše v obvodech některých farních kostelů podnes zachovala, povstalo v podhradí Pražském na pravém břehu řeky Vltavy v době krále Václava I. (1230—1253) město, které ve třináctém století obyčejně *městem Pražským* (civitas Pragensis) se nazývá a později po založení nového města na druhé straně řeky *Starým, Velikým neb Větším městem Pražským* (Antiqua, Major civitas Pragensis; Alte, Grosse, Grössere stat zu Prage) sluje. [6])

Jednou ze starších částí jeho byly ulice, jež směrem k nynějšímu náměstí dle všeho od zámožnějších obyvatelů německé osady kupecké u sv. Petra na Poříčí vystaveny a po obezdění města v ohradu městskou pojaty byly [7]); novější a zároveň úpravnější částí jeho byla

---

[6]) Srv. V. V. Tomka Dějepis m. Prahy I. str. 22, 67, 161—169 a Doplňky str. 8, 20 a 22. Název *civitas Pragensis* poprve přichází v době krále Václava I. v listině z r. 1233 (Erben Regesta Bohemiae et Moraviae I. č. 822); napotom r. 1245 (Emler Regesta II. č. 2790), r. 1249 a 1253 (Reg. I č. 1238 a 1323); kdežto v ten čas slovem *Praga* rozumí se stále ještě hrad i podhradí. *Cives Pragenses* čtou se poprve v listinách z r. 1234, 1252 a 1253. (Reg. I. č. 830, 1316 a 1323). — Srv. k tomu Fontes rerum bohemicarum II. str. 284, 286, 287, 290 a 303—305. Názvu Starého neb Velkého města nalezáme poprve užito k r. 1282 ve Fontes II. str. 362; napotom též v listinách některých (Reg. II. č. 2717, 1814, 1937, 2005, 2495 a 2436).

[7]) Osada německá u sv. Petra na Poříčí (vicus Theutonicorum) neb jak se jí česky říkalo „v Němcích", jejíž starší část po obezdění Starého města ostala před branami městskými, připomíná se po celé třinácté století v listinách i pamětech, z nichž zároveň patrno, že na tomto „předměstí Pražském" (tak nazývá je na př. rukopis Budišínský č. 37 na str. 12) dlouho ještě německé obyvatelstvo mělo převahu. Kromě listin č. 1 a 2 této sb.

čtvrť sv. Havelská, kterou mincmistr Eberhard s přátely svými z rozkazu krále „nádherně“ vystavél[8]), obehnav ji asi současně hradbami a příkopy směrem k nynějšímu Novému městu.[9]) Obezdění celého města i směrem k Vltavě bylo ukončeno r. 1253[10]) a od té doby objevuje se nám Staré město jako přední svobodná obec městská v Čechách s vyvinutým zřízením obecním a soudním.

V jejím čele stojí v době posledních tří králů z rodu Přemyslova *zeměpanský rychtář*[11]), jemuž městská rychta na rok neb na delší dobu se pronajímá a jenž vykonává soudní moc, nižší i vyšší, s *přísežnými konšely*, z měšťanstva volenými.[12]) Konšelé tito v počtu nejméně dvanácte osob vedou zároveň správu obecní[13]), majíce k ruce jednoho neb dva *písaře městské*.[14]) Oni svolávají měšťany k poradám,

---

srv. Reg. I. č. 557, 800, 802, 1307 a 1323, Reg. II. č. 2056 („in Nyemcichs ante fores Pragensis civitatis“), 2647 a 2770 („in villa Porziechz apud s. Petrum extra civitatem“ připomíná se majitel čtyr mlýnův „Gregorius *Boemus* pistor“); konečně Fontes II. str. 304, 342 a 361.

[8]) Sb. č. 351. Zakladatel novější této části Starého města (nova civitas circa sanctum Gallum) Eberhardus neb Eberlinus uvádí se v listině z r. 1253 (Reg. II. č. 1323) mezi svědky jako mincíř a měšťan Pražský. Mincmistrem jmenuje se v letech 1258—1265, maje propůjčeno ražení mince v Čechách a na Moravě jakož i kopání na kovy v Německém Brodě. (Emler Reg. II. č. 195, 199, 208, 292, 1119, 2334 a 2335). — Ze synův jeho Jaroslav byl r. 1275 mincířem v Jihlavi, Bedřich držitelem mlýna u Kolína a Ekhard připomíná se r. 1301 jako měšťan Brněnský (Tamže č. 984, 1345 a 1880).

[9]) Srv. Tomkův Děj. m. Prahy I. str. 169 a 213, dle něhož s hraděním města asi r. 1235 se začalo. K tomu Fontes II. str. 303.

[10]) Srv. Fontes II. str. 290, dále str. 287, 291, 293, 305 a 342. — V listinách činí se zmínka o hradbách města Prahy (moenia, muri civitatis) od r. 1252 (Reg. I č. 1323 a II č. 140, 1460 a 2791.)

[11]) Jmena prvních rychtářův Starého města uvádí Tomek v Děj. m. Prahy I. str. 582 V listině z r. 1265 jmenuje se ještě Chunradus judex Pragensis. (Emler Reg. II. č. 531).

[12]) Sb. č. 352. Srv. Emler Regesta II. č. 1418, 2418 a 2419, k tomu č. 1215, 1572, 1719, 1738, 2341 a 2490.

[13]) *Consules* neb *jurati cives* jmenují se poprve v Emlerových Reg. II č. 533, 1215, 1288 a 1418. Seznamy jich jmen od r. 1279 podávají Tomek v Děj. m. Prahy I str. 582 a Emler v Reg. II. str. 1383.

[14]) První známý písař Staroměstský je *Henricus notarius civitatis* v listině z r. 1288 (Emler Reg. II č. 1461). — Nástupcem jeho stal se *mistr Petr*,

oni navrhují a vykonávají snesení obecní, nařizují sbírky k rukoum krále i obce, starají se o koupi radnice městské, kde by obecní záležitosti řádně a od rychtáře neodvisle se řídily.[15]) Obec městská spravována jsouc takto zvláštními úřady a soudy, vyňata jest z moci pravidelných úřadův a soudů krajských i zemských a postavena jest přímo pod panovníka, jenž práva svá vykonává nad ní větším dílem osobně, takže vliv úředníků komory královské na správu i soudnictví města značně jest obmezen.[16])

Touto rozsáhlejší autonomií, která Starému městu panovníky českými nejspíše při samém založení propůjčena a zabezpečena byla, vyniká ono napotom nad ostatní města královská, jež podřízena ostala úředníkům komory královské, a přední toto své postavení podrželo také v následujících stoletích.

Král Václav II. nazývá je už *hlavním městem království Českého,* jež zvláštními výsadami nad ostatní města jest povýšeno[17]) a i následující panovníci pronášejí se vlídnými slovy v tomže smyslu.[18]) Králové Jan i Karel IV. praví o něm, že jest hlavou království Českého a sídelním jich městem, jehož prospívání působí jim takovou rozkoš, jakoby pohleděli na kvetoucí sad. Ono prý jsouc podobno občerstvujícímu prameni proudy zákonnitosti v jiné strany odvádí, ostatní města

---

jenž se připomíná v listinách od r. 1296–1306 (Tamže č. 1719, 1738, 1844, 1892, 1983 a 2099). — Vedle notáře přichází r. 1310 též *scriptor civitatis* (Tamže č. 2247).

[15]) Sb. č. 7, 8 a 35.

[16]) Srv. Právník 1879 str. 218 a násl. Že v době staré podkomoří i na Starém městě časem moc soudní i správní jmenem krále vykonával, toho doklady máme k r. 1291 ve Fontes rerum bohem. IV. str. 39 a k r. 1331 v této sbírce č. 20. Jsou to však jediné nám známé zprávy; kdežto listina z r. 1287 (Sb. č. 352) tvoří důkaz, že v době kr. Václava II. soud městský měl právomocnost soudní i v těžkých případech hrdelních a listina z r. 1337 (Sb. č. 29) dokazuje, že v tu dobu Staré město k městům podkomořímu podřízeným se nečítalo.

[17]) „Cum civitas nostra Pragensis inter alias regni nostri civitates praerogativa resplendeat speciali, imo caput totius regni nostri fore certissime cognoscatur“ (Reg. II. č. 2436, podobně č. 2348). — V listině z r. 1299 zove se „civitas, que capitalem in regno nostro dignitatem obtinet“ (č. 7 této sbírky).

[18]) Sb. č. 13, 16, 48, 86, 98, 107, 111, 131, 137, 138, 151, 169 a 177 této sbírky.

královská bez něho byla by jako trup bez hlavy a zákonné shromáždění jeho měšťanstva platí za vzor mravův a příklad i zrcadlo poctivosti lidského života sousedům všech jiných měst. [19]) Císař Sigmund mluvě o nejpřednějším městě v království Českém, které všechna ostatní města důstojenstvím převyšuje a jež je ozářeno leskem mravů, zákonů a vědomostí, přirovnává je k zahradě stále zelenající se, jež hojnými vodami je ovlažována a odkudž do ostatních měst i částí království vděkuplná hojnost plodů ctihodnosti se převádí. [20]) Král Ladislav horuje o něm, že jako jasné slunce všecko království svým jasem ozařuje, a slavný král Jiří nazývá je „vrchem i hlavou království", o něž má přední a obzvláštní péči pro jeho starožitnost, počestnost a ozdobnost, dokládaje, že město to nad ostatní města též ctí vysoké arcibiskupské stolice jest povýšeno, že v něm nalezá se drahý poklad, „učení obecné, z něhož světla jasná, všelikými uměními osvícená, České království osvěžují a ozdobují" a že „mnohých mučedníkův krev je okrašluje a krále i království od nepřátel obhajuje a brání." [21]) Neméně vroucně pronáší se král Vladislav, dávaje mu názvy: „prvotní oud těla", „čest hojná slavného království Českého", město, jež v položení i pohledění svém jest „kněžna skvoucí, království paní a stolice nejvyšší královské velebnosti." Praha sice na několik měst prý je rozdělena, avšak Větší město má „prvotnost" mezi městy Pražskými. [22]) Podobně i král Ferdinand I. nazývá Staré město „svou stolicí v království Českém" a nástupcové jeho na trůně českém uznávajíce v listinách vděčně jeho zásluhy o trůn i zem, nepřestávají považovati je za nejstarší a nejpřednější obec městskou v Čechách. [23])

Město takového významu hledělo přirozeně ve středověku, kde právo vyměřovalo se každému dle zásluhy a moci jeho, zabezpečiti sobě postavení co možná neodvislé ve společnosti státní a ústavní dějiny jeho líčí nám také ustavičný zápas za rozšíření samosprávy a za obmezení vlivu panovníka a jeho úředníkův na záležitosti obecní, k nimž i soudnictví a správa veřejná se počítají.

---

[19]) Sb. č. 9 a 51.

[20]) Sb. č. 134, 137 a 140.

[21]) Sb. č. 152, 154 a 155.

[22]) Sb. č. 166.

[23]) Sb. č. 256, 309 a 327.

Zápas tento dá se arci nejlépe stopovati v privilegiích, jichž sobě Staré město na panovnících vymohlo a jimiž hranice obapolných práv se ustanovovala. O obsahu těchto privilegií sme od časů králův z rodu Lucemburského dostatečně zpraveni; avšak doba předcházející ostává nám tajemnou rouškou zahalena, neboť nemáme dostatečných známostí o předpisech, kterými právní postavení obyvatelův Starého města od časů založení jeho až do doby Lucemburské bylo upraveno.

Abychom aspoň částečně přispěli k objasnění této záhady, jest nám obírati se nejprve otázkou, v jakém poměru sou *výsady Němcům Pražským vévodou Soběslavem II. udělené* a následujícími čtyřmi panovníky stvrzené [24]) k privilegiím Starého města Pražského. Posud mělo se za to, že ony platily po celé třinácté století za jakousi magna charta municipálního zřízení Pražského; [25]) avšak vážné důvody zdají se nám odporovati tomuto mínění. Bližší prozkoumání okolností, jež s potvrzováním jich souvisely, jakož i zprávy, jež se nám o právu Starého města ze třináctého století zachovaly, utvrdily v nás přesvědčení, že výsady osadníkův německých *nemohou* se považovati za základní listiny, jichž obsahem spravoval se právní poměr *obce a obyvatelstva Starého města* k moci zeměpanské a ostatnímu obyvatelstvu v nejstarší době, nýbrž že pouze některá jich ustanovení po založení Starého města ostávala nějaký čas ještě v platnosti, jako výsadná práva *jedné třídy* obyvatelstva Pražského a že listiny ty teprve za krále Jana připočtěna sou za zvláštních okolností k privilegiím Pražským.

Srovnáme-li památnou listinu, kterou vévoda Soběslav II. v letech 1174—1178 zabezpečil „Theutonicis, qui manent in suburbio Pragensi“ privilegované postavení v zemi, se současnými výsadami, jež v jiných zemích cizím kupcům zeměpánové udělovali, na př. ve Vídni r. 1192 kupcům Řezenským a r. 1208 Flanderským [26]), aby tím způsobem

---

[24]) Sb. č. 1, 2, 5 a 12. — O pravosti listin těchto není příčiny pochybovati, poněvadž obsah i datování neodporují udajům jiných pravých listin.

[25]) Srv. na př. E. Rössler Deut. Rechtsdenkmäler I str. XVII.

[26]) Srv. Tomaschek „Die Rechte und Freiheiten der Stadt Wien“ I. str. 1 a 4. — Ve výsadě Řezenským kupcům rakouským vévodou Leopoldem V. propůjčené ustanovuje se na př. nejvyšší pokuta na deset talentův a v Soběslavském privilegii čteme: „Pro homicido soluantur principi decem talenta *Ratisponensis* monete.“

podporovali provozování obchodu a průmyslu do svých zemí, tedy shledáváme, že před sebou máme listinu osady převahou kupecké, která přibíráním nových členů z cizích zemí a zakupováním se těchto členův ve vůkolních osadách mohla se šířiti na podhradí Pražském. Osada tato byla eximována z obecného práva zemského a podřízena zvláštním úřadům a soudům, rychtáři německému a komorníkovi zeměpanskému, kteří dle práva německého měli soud konati, když byl pohnán Němec, a král Václav I. poskytnul členům osady té nových záruk jich bezpečného přebývání v zemi, ustanoviv, že každý dopouští se urážky důstojenství královského, kdo by je utlačoval, že proti nim toliko cestou soudní má se pokračovati, že mohou bez překážky zakupovati se v zemi a že mají osvobozeni ostávati ode všech dávek a břemen zemských. Nové tyto výsady, jež arci mohou se za první počátky městského práva na půdě české považovati, obdrželi Němci Pražští dle všeho brzo po nastoupení krále Václava I. na trůn a před založením Starého města, neboť mluví se v listině královské pouze o osadách neb vesnicích v podhradí Pražském a o městě Pražském neděje se ještě zmínka. Po založení Starého města potvrdil je několika slovy Přemysl Otakar II. teprve r. 1274 a sice *pouze Němcům Pražským,* nezmiňuje se ani slovem o tom, že by snad pro všechny měšťany Staroměstské též platiti měly a syn jeho Václav II. vůbec jich nepotvrdil. Okolnosti ty nasvědčují tomu, že i po založení Starého města Pražského, jehož se zajisté též členové osady německé u sv. Petra na Poříčí zúčastnili, Němci Pražští hleděli sobě delší ještě dobu výsadné své postavení v nové obci a nejspíše i kromě ní uhájiti; avšak toto nikterak nedokazuje, že výsady a práva, jež jim povoleny a potvrzeny byly, na měšťany Pražské šmahem přešly a právem obce Staroměstské se staly.

Přihledneme-li blíže k jich obsahu, shledáváme, že ustanovení jich byla r. 1274 větším dílem zastaralá a že se zřízením obecním a soudním Starého města v této době, jak sme je svrchu na základě listin stručně vylíčili, v nijaké souvislosti se nenalezala. Kostel sv. Petra na Poříčí stál na předměstí mimo ohradu městskou a nalézal se v ten čas v rukou křížovníkův s červenou hvězdou; o úřadu voleného rychtáře německého nevědělo se více; na půdě Starého města vykonávali moc soudní zeměpanský rychtář a konšelé a sice i v těžkých případech

trestních, jež privilej Soběslavův ještě výlučně vyhrazoval panovníkovi a nejv. komorníku. Pro nešlechtické obyvatele Starého města bez ohledu na jich původ a národnosť platilo pouze jedno městské právo, dle něhož na společném soudě se soudilo; nikoliv pouze Němci, nýbrž všichni obyvatelé, kteří se ve městě zakoupili a s městem trpěli, byli lidé svobodní, panovníku přímo podřízení a jemu k určitým dávkám zavázaní; právo trestní i řízení soudní bylo vyvinutější a zásady českého práva o obecné poruce pozbyly v něm zcela platnosti. Vším tím lišilo se postavení měšťanův a obyvatelů Staroměstských od dřívějších právních poměrův osadníkův německých. Kdežto pokud se správy a soudnictví týče, bylo ono v mnohém ohledu výhodnější; v jiných kusech přiznali druhdy panovníci čeští německým osadníkům větších výsad, nežli měšťanům Pražským. Tak vychází ze zachovaných nám listin jmenovitě na jevo, že po založení Starého města měšťané Pražští nebyli osvobozeni ode všech dávek a břemen, jako Němci Pražští dle znění starých výsad a že jednotlivci z měšťanstva teprve se domáhali podobných výhod.[27]) A listiny ty zároveň vysvětlují nám, proč pro Němce Pražské, kteří původně byli cizinci a teprve během času splynuli s domácím obyvatelstvem, staré jich výsady měli i po založení Starého města ještě praktickou cenu a proč r. 1274, ačkoliv mnozí z nich byli se stali měšťany Staroměstskými, cítili potřebu domáhati se předce jich stvrzení. Chtěliť patrně v době, kdy král musil vésti stálé války s domácími i cizími nepřátely, ostati poněkud ušetřeni od častého požadování a vymáhání na nich peněz a obdržeti nějaké záruky pro svou osobní bezpečnosť.

Avšak z toho, že privileje Němcův Pražských došly r. 1274 opětného stvrzení, nedá se nikterak dovozovati, že by snad právní stav, jaký býval v osadě německé u sv. Petra na Poříčí před sto lety, byl měl též platiti pro tak vyvinutou obec městskou, jakou bylo toho času Staré město Pražské.

---

[27]) Kr. Přemysl Otakar osvobozuje na př. r. 1267 měšťana Pražského Mikuláše „ab omnibus *gravaminibus et injuriis,* quae in civitate Pragensi *frequenter* eveniunt“ a uděluje jemu i dědicům jeho svobodu, „ut ab omnibus censibus, exactionibus, angariis, petitionibus et collectis ac universis et singulis *violentiis* perpetuo maneant absoluti.“ (Emler Reg. II. č. 2388; též Reg. I. č. 830 a II. č. 1738, 1814 a 2490).

Kdyby ani nebylo přímých na to dokladův, z přirozené povahy věci a z celého vývoje zřízení a práva městského v zemích českých musilo by se za pravdě podobné pokládati, že Staré město po celé třinácté století nemohlo ostati odkázáno na tak zastaralé výsady, jakými byly listiny osadníkův německých, jež o organisaci správy a soudnictví městského žádných vlastně ustanovení neobsahovaly, nýbrž že toto podobně jako Brno r. 1243 a Jihlava r. 1249 při samém založení svém aneb brzo na to obdrželo od krále Václava I. *obšírnější sepsání práva svého městského*, kterým se upravovalo právní postavení jeho obyvatelstva ve společnosti státní a v němž asi nescházely známé „libertates civium". [28])

Avšak nejsou to pouhé domněnky, jež nás mají k takovémuto tvrzení, nýbrž přímé doklady jsou na to, že Staré město spravovalo se ve třináctém století skutečně svým vlastním právem městským, jež mu v čas založení jeho uděleno bylo. V listině z r. 1265, kterou král Přemysl Otakar II. povoluje některým měšťanům Pražským, aby sobě mohli u kostela sv. Havla postaviti kupecké krámky neb kotce (salae) a již možno za nejstarší nám v přepisu zachovanou listinu Staroměstskou míti, praví král výslovně, že chce tím rozmnožiti práva a svobody, jež otec jeho král Václav I. zřizuje nové město v okolí sv. Havla *tomuto městu* udělil. [29]) Rok před tím týž král zakládaje městečko Bělou pod Bezdězem udělil mu „jura civitatis Pragensis et libertates, quas habent civitates et oppida regni nostri" [30]) a v zajímavém pozdějším německém překladu práva Pražského v starém jednom rukopise Brněnském, kterýžto překlad pokládáme za sdělení právní, jež z Prahy před r. 1331 učiněno bylo, zachovala se nám zpráva, že týž král r. 1263, dvě leta po svém korunování, sám též Pražanům práva dal a potvrdil. [31]) Máme tedy zcela určité zprávy

---

[28]) Srv. Jireček Codex jur. boh. I. str. 77 a 84. — K tomu Tomek Děj. m. Prahy I. str. 255.

[29]) Sb. č. 351. — Jiná města měla ten čas už podobné tržnice; na př. r. 1261 Olomúc „theatrum sive domus communis, que in vulgo chaufhus dicitur", r. 1269 Německý Brod a Jihlava, r. 1298 Hlubčice (Emler Reg. II. č. 330, 656 a 1794).

[30]) Emler Reg. II. č. 463 a Sb. č. 229.

[31]) Srv. Em. Rössler „Über die Bedeutung und Behandlung der Geschichte des

o tom, že král Václav I. udělil Starému městu jakási „jura originalia“ při založení jeho, jež pak Přemyslem Otakarem II. byla potvrzena a jiným městům sdělována. [32]) Rovněž z doby krále Václava II. zachovalo se nám dosti zpráv o tom, že Staré město spravovalo se vlastním svým právem. Zmínili sme se už, kterak tento panovník, jenž r. 1285 všem královským městům jich starodávná práva a zvyklosti potvrdil, [33]) v stejnou asi dobu uznal, že město Pražské převyšuje všechna ostatní města propůjčenými sobě svobodami a výsadami. [34]) On dále předepsal v listině z r. 1287, že Staroměstský rychtář má souditi všechny případy s radou konšelův městských „secundum jus civitatis“ [35]) a r. 1303 měšťanům Berounským povolil spravovati se „iure Antique seu Maioris ciuitatis Pragensis tam in iudiciis quam in aliis eorum contractibus.“ [36])

Právo Pražské napotom napořád bývalo jiným městům, na př.

Rechts in Oesterr.“ str. IX. a Čas. Č. Mus. 1882 str. 503. Na začátku této zajímavé právní památky, o jejímž obsahu a poměru k pozdějšímu právu Pražskému nemůžeme se zde šířiti, praví se: „Hi hebit sich an der *Prager recht*, dasz kunic Ottacker gegebin hat und *bestetigit* hat in dem andern jare, als er gecronet wart.“ Pozoru hodno jest, že spisovatel tohoto „práva Pražského“ mluví o právu tom tak, jako by pro Prahu i jiná města bývalo vydáno a že některé články jeho skoro slovně souhlasí s odstavci pozdější právní knihy Pražské, kterou Rössler Deut. Rechtsd. I. na str. 103 až 163 uveřejnil, na př. čl. 32 a 33 = čl. 88 této pozdější právní knihy; čl. 44 = čl. 153; čl. 45 a 46 = čl. 176; čl. 54 = čl. 89; čl. 57—59 = čl. 181; čl. 61 = čl. 41; čl. 110 = čl. 170 atd. Jest to zajisté důkazem, že právní památka v Brněnském rukopise zachovaná na Starém městě známa byla a že byla jedním ze zřídel, z nichž čerpali spisovatelé pozdější právní knihy. Srv. Tomek Děj. m. Prahy II. str. 307.

[32]) Zmínky zasluhuje, že r. 1484 po bouřce Pražské učinili Pražané s králem Vladislavem úmluvu, „aby je JMst ráčil zachovati při víře, právích, privilejích, zápisích, statutách a svobodách i dobrých všech obyčejích, kteréž mají *od Otagara krále* i všech předkóv JMsti, císařův a královu českých, tak jakož jest prve JMst jim slíbiti a na to přísahu učiniti i vší zemi se zapsati ráčil.“ (Zprávy české společnosti nauk 1878 str. 182).

[33]) Sb. č. 6.

[34]) Srv. pozn. 17.

[35]) Sb. č. 352.

[36]) Emler Reg. II. č. 1937.

r. 1307 městu Znojmu, [37]) udělováno a takovéto stálé udělování předpokládalo, že město, jehož právem jiná města se spravovala a u něhož v právních věcech naučení měla hledati, samo nějaké sepsání práva musilo míti, na jehož základě dávalo taková sdělení a naučení jiným městům.

K tomu všemu privileje Němců Pražských naprosto nemohly postačovati a nezbývá tudíž jiného výkladu všech těchto nejstarších zpráv o právu Pražském nežli toho, že Staré město jako jiná města při založení svém obdrželo od krále Václava základní listinu na svá práva, kterou nástupcové jeho schvalovali a též rozmnožovali. Proto také mohl stvrditi mu král Jan r. 1316 všechny výsady, milosti a svobody, jež mu byli udělili předkové jeho, *králové Čeští* [38]), nepomýšleje při tom patrně na stará práva Němců Pražských, neboť ta potvrdil o sobě tři leta později, což by se nebylo státi mohlo, kdyby je byl už dříve k privilegiím Staroměstským počítal. Kdy však a jakým spůsobem přišlo Staré město o své nejstarší paměti právní, zdaž se to stalo v bouřlivých letech po r. 1278 aneb po r. 1306 anebo ještě později, neumíme pověděti. Zdá se, že roku asi 1371, kdy začala se psáti nejstarší kniha privilegií Staroměstských, písař jich více neznal, sice by jináče je byl též přepsal do této knihy a tak nám znění jich zachoval.

Ve čtrnáctém století tento nedostatek psaného práva nebyl ostatně asi příliš citelným, poněvadž obci Staroměstské, jež přímo pod panovníkem stála, [39]) celkem autonomního postavení jejího nikdo neupíral a poněvadž, kdyby se tak bylo předce stalo, obec mohla dovolávati se užívání práva od nepamětných dob a též četného počtu panovnických listin, jež přiznávaly jí výhodnější právní postavení nežli ostatním městům, a dovozovati odtud, že má užiti nejméně týchže práv, na něž jiná města měla písemná stvrzení. [40])

---

[37]) Emler Reg. II. č. 2158.

[38]) Sb. č. 9.

[39]) Sb. č. 30.

[40]) Ve vzácném právním rukopise archivu m. Prahy z doby krále Václava IV. zapsány sou na l. 83 a 92 též jura originalia měst Brna a Jihlavi ze XIII. století a mám za to, že se tak stalo s úmyslem svrchu vyloženým. Co se povolilo Brnu a Jihlavi, nemohlo se odpírati Praze.

Tři leta, jak řečeno, po schválení práv a svobod Starému městu potvrdil král Jan listinou d. v Praze dne 27. července 1319 na žádost *měšťanů* Starého města Pražského staré výsady Němců Pražských a zbývá ještě objasniti okolnosti, za jakých se tak stalo a význam, jaký dle všeho mělo toto potvrzení pro obec Staroměstskou. Jak z dějin domácích známo, povstal v Praze v červenci onoho r. 1319 odboj proti králi, jenž nepřestával utiskovati své poddané. Měšťané Starého města ve srozumění s královnou Eliškou a s pomocí části šlechty odepřeli mu, když se vracel z Moravy, otevříti brány městské a když bez úspěchu města jal se dobývati, uzavřeli s ním 18. července úmluvu, kterou se s ním smířili.[41]) Patrně během tohoto vyjednávání předložili mu též starodávné výsady Němců Pražských, žádajíce za jich potvrzení a král vyhověl jich žádosti, zavázav se zároveň, že chce jim všechno zdržeti, cokoli jim byl v jiných listech slíbil, že šlechtice i každého jiného k tomu přidrží, aby jim plnili, k čemu se dlužními úpisy zavázali, a že zajaté měšťany propustí na svobodu, když zaplatí nepatrné výkupné. Jest patrno, že při jednání o mír s králem konšelé Staroměstští jsouce větším dílem Němci uznali za potřebu dovolávati se výsad, kterými jich předkům zaručena byla bezpečnost osoby a jmění v zemi a že hlavně z tohoto důvodu dali je sobě od krále stvrditi. Oni nalézali se nejspíše v jich držení a jako r. 1274, tak i nyní měla praktickou cenu pro ně ona ustanovení, jež předpisovala, že nemá na osoby a příbytky osadníků německých svémocně saháno býti, že oni majíce rukojmě neb domy nemají býti u vězení držáni, že pro jich provinění nemá trpěti jich rodina příkoří a že mají býti svobodni všech břemen a dávek, jež ostatní obyvatelé podnikati musí. Výsady ty, jak známé „quaerelae civitatis Pragensis“ dokazují,[42]) neplatily poslední leta ani pro německé ani pro neněmecké obyvatelstvo Pražské a konšelé dovolávali se jich patrně proto, aby stěžujíce sobě na nekonečné útisky, jež bylo spoluobyvatelům jich snášeti, domohli se aspoň takového zacházení s sebou, jaké předkům jich, osadníkům německým, slíbeno bylo. Dle zpráv letopisce Františka Pražského ne-

[41]) Srv. Tomkův Děj. m. Prahy I. str. 512—516 a Palackého Děj. Č. II. 1 str. 441—443.

[42]) Emler Reg. III. č. 504.

bylo jim ale toto potvrzení starých výsad k valnému užitku, neboť už čtrnácte dní po uzavřeném míru jal se král pronásledovati náčelníky odboje Pražského a nepřestával i nadále libovolně měšťany o peníze „odírati“.[43])

Nicméně dle znění konfirmace krále Jana může se míti za to, že výsady původně osadníkům německým propůjčené tímto spůsobem r. 1319 se rozšířily na měšťany Staroměstské a že se *od té doby* počítaly k privilegiím Staroměstským. Nasvědčuje tomu i ta okolnosť, že napotom Karel IV i nástupcové jeho potvrzovali Starému městu privilegia, která mu netoliko králové, nýbrž i *vévodové čeští* propůjčili.[44]) Výslovně nebyly arci privileje osadníkův německých více ani Starému městu ani měšťanům německým potvrzovány, poněvadž obsah jich stával se tím více zastaralým, čím více moc zeměpanská pečovala o bezpečnost osoby i majetku netoliko v hlavním městě, nýbrž v celé zemi. Osvobození pak od dávek a břemen v nich vyslovené nemělo žádné ceny praktické, neboť hlavní město i v placení berní a sbírek, jakož i v poskytování půjček panovníkům mělo „přednost“ povždy před ostatními městy.[45])

Privileje Němců Pražských tudíž *nebyly* základními listinami, kterými se právní poměry Starého města ve třináctém století spravovaly, nýbrž byly starodávnými výsadami, jichž se jedna třída obyvatelstva Pražského stále ještě dovolávala i po založení Starého města, a jež král Jan r. 1319 měšťanům Staroměstským vůbec potvrdil. Staré město samo spravovalo se před tím panovnickými listinami, jež jemu byly v čas založení jeho i později uděleny a jichž obsah s výsadami Němcův Pražských v žádné souvislosti se nenalézal.

Okolností tou, že Staré město nějakým spůsobem přišlo o staré své listiny, vysvětluje se nám další záhada, proč známá nám jeho privilegia ze čtrnáctého století celkem tak kusá ustanovení obsahují o ústavě i právu Starého města. Privilegiemi těmi měly se patrně doplňovati neb měniti starší předpisy anebo opakovati na novo, když

---

[43]) Fontes IV. str. 392.

[44]) Sb. č. 51, 98, 107, 131, 137 a 140.

[45]) Srv. Tomek Děj. m. Prahy I. str. 285 a II. str. 359; dále účty obecní Starého města, jež Emler v třetím díle regest právě uveřejňuje, a Sb. č. 11, 22, 23, 37, 41, 42, 47, 61, 76, 80, 81, 89, 95, 109, 115, 116, 123, 128 atd.

znění jich více známo nebylo. O tom, že Staré město vyňato jest z moci pravidelných úřadův a soudův a že ani úředníci komory královské nemají nad ním soudní moc vykonávati, o vlastnostech a právech rychtáře městského, o obnovování rady a o správě obce, o soudní i jinaké kompetenci konšelův, o zločinech a pokutách soudu královskému vyhrazených, o zatýkání cizích lidí pro dluhy a o popravování nad zločinci ve městě při skutku dopadenými, o právu činiti snesení obecní a vynášeti nálezy, o právu materielním i formálním, o monopolisování řemesel ve městě, o osvobození od dávání cla v zemi, o odbývání trhův, o důchodech obecních atd.,[46]) o tom všem staré listiny městské nejspíše obsahovaly nějaké předpisy a obsah pozdějších privilegií souvisel asi nejprve s existencí a později i s jich ztrátou.

Listiny panovnické Starému městu do válek husitských propůjčené upravují i porozšiřují tudíž nejprve příslušnosť soudu městského a stanoví poměr soudu toho k soudům jiným, královskému, zemskému a duchovnímu, ustanovujíce, že měšťan má pravidlem pouze rychtářem a konšely městskými býti souzen a ukládajíce na pohánění k jinému soudu, zvláště za hranice, těžké pokuty a tresty.[47]) I když jde o svobodný statek deskový měšťana aneb když na obyvatele městského jmenem panovníka žaloba se podává, je soud městský příslušný.[48]) Jemu též náleží soudní moc ve sporech o mlýny, vinice a cla kolem města[49]) a v době krále Václava IV. přiznává se mu právo vykonávati v kraji Pražském popravu nad zločinci při skutku dopadenými

[46]) Tak předpokládají známá nám privilegia starší listiny, jichž znění neznáme; na př. Sb. č. 13 a 17 výsady o kompetenci soudu městského a o dělání dluhů dětmi bez svolení rodičův; č. 33 o osvobození též Staroměstských od dávání cel v zemi; č. 37 o exemci z moci podkomořího; č. 45 nějaká privilegia o poměru k šlechticům i měšťanům jiných měst; č. 48 o výročních trzích a odvolávání se z měst do Starého města; č. 59 majestát císaře Jindřicha VII. na osvobození od cla v říši č. 87 listinu, kterou právo rodinné, dědičné a vlastnické, jakož i právo činiti poslední pořízení uznáno a upraveno bylo; č. 91 výsadu na trh dřevěného zboží na tržišti Svatohavelském atd. Hojně dokladův pro tvrzení naše poskytují též nejstarší statuta a nálezy konšelův Staroměstských.

[47]) Sb. č. 13 a 17.

[48]) Sb. č. 105, 131 a 133.

[49]) Sb. č. 38, 66 a 86.

a bdíti společně s popravci krajskými nad veřejnou bezpečností v kraji.[50]) Stolice Staroměstská jest kromě toho obecně uznaným vyšším právem většiny měst a kdežto k ní děje se odvolání z nálezů soudů městských, z nálezův jejich jde odvolání pouze ke králi.[51]) Poněvadž pak měšťané Staroměstští nejsou povinni státi před jiným úřadem a soudem, nežli před konšely aneb králem, proto ustanovuje se, že jsou zavázáni jenom korunovanému králi dáti nahlednouti do svých práv a privilegií.[52]) Dále obsahují privilegia ustanovení o zřízení obecním a o právech obyvatelův městských. Rychtář městský jest sice napořád úředníkem zeměpanským; avšak už na radě městské dosti závislým.[53]) Konšely městské má sázeti každoročně král, aby úředníci zemští neb královští nemohli vykonávati vliv na záležitosti městské.[54]) Konšelé tito volí sobě úředníky obecní, jmenovitě písaře městského, dosazují perkmistra nad horami viničnými a přísežné starší mlynáře, z jichžto soudu k nim jde odvolání.[55]) Jim přiznává| se společně s měšťany opětně právo činiti obecná snesení k obecnému dobrému města,[56]) jim náleží spolupůsobiti při vykonávání policie městské, zvláště starati se o čistotu v městě a dohlížeti na míry a váhy.[57]) Obci povolují se výroční i týdenní trhy [58]); při zakládání Nového města upravuje se poměr obyvatelů Staroměstských k němu a zabezpečuje se jim svobodný průchod,[59]) dále potvrzuje se držení radnice a Saského domu na Malé straně, ustanovují se hranice města,[60]) usnadňuje se stěhování přespolních lidí do města, jakož i přikazování se šlechticův k obci.[61]) Dále přepouštějí se obci některé důchody zeměpanské, jako ungelty z vína

---

[50]) Sb. č. 99 a 121.

[51]) Sb. č. 30, 48 a 127. K tomu srv. předpis krále Václava IV. z r. 1387 o odvolávání v Palackého Formelbücher II. str. 126.

[52]) Sb. č. 48.

[53]) Sb. č. 352.

[54]) Sb. č. 126 a 131 a Emler Regesta III. č. 1815.

[55]) Sb. č. 7, 38 a 66.

[56]) Sb. č. 7 a 57.

[57]) Sb. č. 48 a 82.

[58]) Sb. č. 48, 96 a 111.

[59]) Sb. č. 48.

[60]) Sb. č. 35, 36, 48 a 124.

[61]) Sb. č. 95 a 128.

a z rozličného kupectví[62]) a ustanovuje se, kdo má ke sbírkám obecním přispívati.[63]) Aby se město lépe dlážditi mohlo, povoluje se obci vybírati zvláštní dlažebné a dává se měšťanům právo lámati kámen míli kolem města na panství kohokoliv a pro snadnější zásobování města povoluje se jim zřizovati lodní mlýny na řece.[64]) Obchod i živnosti měšťanů hlavně v době Karla IV. hledí se rozličným spůsobem zvelebovati a podporovati, tu hájením práva mílového a poskytováním ochrany i výhod domácím kupcům a řemeslníkům proti cizím,[65]) onde podporováním plavby po Vltavě a ostatních řekách,[66]) upravováním obchodu s dřívím v Podskalí,[67]) osvobozováním od dávání cla v zemi a zjednáváním domácím kupcům privilegií, aby mohli do cizích zemí svobodně obchod provozovati.[68]) Rovněž za tím účelem podporuje se pěstování domácí révy, poskytují se nákladníkům vinic značné výhody a obmezuje se přívoz cizího vína.[69]) Konečně měšťanům dává se právo, že mohou kupovati sobě zboží svobodná a s majetkem svým svobodně nakládati po čas života i pro případ smrti, upravuje se jich právo dědičné, povoluje se jim, že mohou domy a statky své osvoboditi od úrokův, když položí na právě desateronásobný jich obnos a panovníci vzdávají se práva dávati výprosy na jmění jich sirotkův a vdov.[70])

Značné tyto výsady potvrdil po válkách husitských Starému městu císař *Sigmund*, ačkoliv konšelé nemohli se s originály všech privilegií svých vykázati, nýbrž některé pouze v přepisech mu předkládali, jak se jim dle všeho v staré knize zachovaly, do které památné listiny městské se zapisovaly.[71]) Shořelyť jim mnohé listiny už při zhoubném požáru radnice r. 1399[72]) a ve válkách husitských opět některé za své vzaly. Císař Sigmund a jeho nástupcové ale ne-

---

[62]) Sb. č. 16, 39, 40, 109 a 114.

[63]) Sb. č. 17, 40 a 95.

[64]) Sb. č. 15, 20, 31 a 106.

[65]) Sb. č. 8, 21, 40, 43, 52, 57 a 111.

[66]) Sb. č. 86.

[67]) Sb. č. 10 a 13.

[68]) Sb. č. 19, 27, 33, 59, 60, 64 a 65.

[69]) Sb. č. 66, 68, 90, 94 a 108.

[70]) Sb. č. 87, 105 a 132.

[71]) Sb. č. 138.

[72]) Srv. Tomek Děj. m. Prahy III. str. 401, kdež sděluje se zpráva starých letopisův, že toho roku „světnice rathúská v Starém městě zhořela jest s *mnohými hamfešty, listy a oděním.*“ Skutečně na dvou městských knihách a na listině z r. 1328 (Sb. č. 15) jsou patrné známky tehdejšího požáru.

toliko potvrdili výsady a práva Starého města, jichž znění se do jich doby zachovalo, nýbrž rozmnožili je též v značné míře, takže když dosednul král Ferdinand I. na trůn český, z bývalých práv zeměpanských nad hlavním městem nemnoho zbývalo a autonomie obecní zdála se všestranně zabezpečenou. Ve sporech stavovských za krále Vladislava bylo sice Starému městu hájiti úsilovně nabytých svých svobod a práv a ono bylo přinuceno upustiti též od některých svých výsad; avšak stalo se tak větším dílem na prospěch šlechty a nikoliv moci zeměpanské.

Jak dalece ze zachovaných textů privilegií seznati možno, pokládali Staroměstští v patnáctém století za jednu z předních svých výsad, že volba krále má se díti v jich městě, kdež bylo toho času sídlo královské, a že nový král, když poprvé do města Pražského jede, má zástupcům obce před branami města přísahu složiti, že obec zachová při právech a svobodách starodávných.[73]) Jim dále přiřknut byl vliv na obsazování *úřadu podkomořího*, aby v něm měli svého důvěrníka v radě královské a aby jeho prostředkem mohli ovládati ostatní města královská. Císař Sigmund výslovně jim přiznal, že podkomořím má býti měšťan Pražský, jenž pod obojí spůsobou přijímá a to se zachovávalo také až do doby krále Vladislava, jenž r. 1497 přisoudil podkomořství stavu vládyckému, doloživ, že podkomořím může též býti měšťan Pražský, když je téhož stavu vládyckého. Na to Pražané vymohli sobě, aby podkomoří nebyl aspoň úředníkem pouze zemským, nýbrž též královským, jenž má míti zření na panovníka, nemaje se kým jiným spravovati.[74]) Rovněž tak stotožňujíce zájmy své s prospěchy panovnickými vyžádali sobě písemné ubezpečení, že *hejtman hradu Pražského* pouze králem se spravovati bude a že měst v potřebách jich neopustí.[75]) Pokud se obnovování rady týče, opětně uznávají privilegia, že král pouze osobně má konšely sázeti, avšak při tom obmezují jej ustanoveními, že konšelé mají býti podobojí, že odstupující rada má činiti králi návrhy a že

---

[73]) Sb. č. 167 a 168. Srv. Majestas Carolina čl. X. v Jirečkově Codexu II. 1 str. 117.

[74]) Sb. č. 134 a 210 a můj „Úřad podkomořský v Čechách" str. 29—39.

[75]) Sb. č. 210.

v nepřítomnosti jeho v zemi obec sama volí sobě konšely prostředkem volencův u přítomnosti nejv. kancléře aneb kancléře městského.[76]) Konšelům nepopírá se právo svolávati obec, kdykoli toho potřebu uznají a usnášeti se s ní společně na zákonech; teprve Ferdinand I. začíná právo to bráti v pochybnosť.[77]) Ve válkách husitských a opět po smrti krále Albrechta zmocňuje se obec rychty městské a převádí ji r. 1456 právně na sebe zápisem; následkem čehož *rychtář městský* stává se úředníkem obecním.[78]) V čele úřednictva obecního začíná objevovati se v době té *kancléř*, kterýž jest zároveň na sněmech i v poselstvích řečníkem čili „hlasem“ celého stavu městského a na jehož titulu a hodnosti Staré město nemálo sobě zakládá.[79]) Kompetence soudu městského dochází sice náležitého vyměření smlouvou sv. Václavskou z roku 1517; avšak privilegia Staroměstská přes to vyslovují opětně tresty na ty, kdo z městské věci k jinému soudu nežli městskému pohánějí a panovník vzdává se práva udělovati výprosy na pokuty, jež by měl na městech neb obyvatelích městských, co se mohlo na Starém městě týkati pouze nejtěžších zločinů veřejných, neboť viny ostatní obci náležely.[80]) Ačkoli konšelé Staroměstští musili vrátiti privilej krále Václava IV. z r. 1413, dle kterého na jich nálezu každý měl přestati a ani na krále se neodvolávati,[81]) přes to konšelé uznávali výsadu tu za platnou a král Vladislav dokonce jim ji potvrdil.[82]) Výsada ta neměla arci dlouhého trvání, neboť záhy opět uznáváno právo, že z nálezův soudu Staroměstského každý může ke králi se odvolati. Většina měst královských spatřuje v Starém městě napořád vyšší své právo, ku kterému jde odvolání a od něhož beře se naučení v právních věcech, i uznává se, že obyvatelé ostatních měst odvolavše se k radě do Starého města, mají na nálezu jejím přestati.[83])

---

[76]) Sb. č. 134, 204, 210, 211, 213 a 231. Srv. též Zprávy české společnosti nauk 1878 str. 177 a 183.

[77]) Sb. č. 219.

[78]) Sb. č. 149. Srv. též Tomek Děj. m. Prahy VI. str. 4, 60, 70 a 262.

[79]) Sb. č. 213 a 247 pozn.

[80]) Sb. č. 210 a 228 a smlouvu sv. Václavskou čl. 13.

[81]) Sb. č. 166.

[82]) Sb. č. 230.

[83]) Sb. č. 139, 166, 221 a 230, k tomu str. 204, 307 a 374.

Kdežto za císaře Karla IV. obec neměla žádných statků pozemských, ve válkách husitských i později nabyla velikého majetku hlavně ve vůkolí města a císař Sigmund potvrdil jí i měšťanům, že nemá nikdo býti nucen navraceti statky těm, kdo ve válkách z měst odběhli.[84]) Následkem toho též, jakož i napotomními koupěmi a obdarováními rozsáhlé zboží, které bylo nadáno k mostu Pražskému, špitálu křížovníkův s červenou hvězdou, k mnohým klášterům, jmenovitě Zbraslavskému, Kartouzskému a Plasskému a jež zaujímalo prostranství nynějšího Smíchova, Oujezda, pobřeží Malostranského a Karlína, jakož i velký počet vesnic, tvrzí a dvorův dostaly se v držení obce Starého města a panovníci i v privilegiích potvrzují obci tento majetek.[85]) Tím spůsobem též statky zádušní a špitální do správy obce se dostávají, jež vykonává pak sama neb prostředkem osad právo patronátní ke kostelům Staroměstským.[86]) Ke správě zboží toho užívá obec úřadů šestipanského, mosteckého, špitálského a perkmistrského a privilegia zmiňují se též o kompetenci těchto úřadův obecních.[87]) Z důchodův zeměpanských přecházejí na obec odúmrti, viny, cla v branách a na mostě, tržné a porybné a obci povoluje se vybírati odchodné od každého, kdo se chce města zhostiti.[88]) Ukládání neobyčejných sbírek peněz na město má přestati a berně pouze na sněmích se požadovati.[89]) V době krále Jiřího k tomu ještě všechny dluhy obecní bez svolení krále učiněné se za neplatné prohlašují.[90]) Dále povolují se v privilegiích nové trhy výroční i každodenní,[91]) rozhojňuje a polepšuje se městský znak,[92]) upravují se poměry k oběma městům Pražským, Novému i Menšímu, zvláště pokud se

---

[84]) Sb. č. 87 a 136.

[85]) Sb. č. 134, 136, 153, 154, 163, 170, 171, 173, 202 a 232. Srv. též Tomek Děj. m. Prahy IV. str. 445 a VI. str. 9, 30, 68.

[86]) Sb. č. 134, 201 a 208.

[87]) Sb. č. 134, 353, 154, 170, 189 a 225.

[88]) Sb. č. 154, 170, 191, 222, 225 a 226.

[89]) Sb. č. 134.

[90]) Sb. č. 155 a 169.

[91]) Sb. č. 151, 222 a 225.

[92]) Sb. č. 175 a 176.

hranic týče [93]) a vydávají se předpisy o přijímání členů do obce. [94]) Konečně pečují panovníci též o obchody a živnosti městské, uznávajíce, že měšťané nejsou povinni v branách cla dávati [95]) a osvobozují měšťany ode všech platův, jimiž domy jich jsou přetíženy, chtějíce je míti skutečně svobodnými. [96])

Přehledneme-li takto privilegia, jež Starému městu do r. 1547 byla udělena, shledáme, že z bývalých práv, jež panovníci nad městem vykonávali, ostal pouze vliv na obnovování rady, když král byl v zemi, právo souditi rozepře městské, když strany ku králi se odvolály, kteréhožto práva mohli arci pouze zámožní měšťané pro velký obnos důkladních peněz užívati; vymáhání pokut v případech uražení důstojnosti královské a falšování mince; právo nedávno teprve vykonávané a od obce popírané dávati svolení k schůzím obecním a k dělání dluhův obecních a konečně požadování na sněmě berně a časem též půjček od obyvatelů městských. Z důchodův ostatních jedině ungelt v Týně, vybíraný z rozličného zboží kupeckého a spravovaný zvláštním královským úředníkem [97]), a některé platy i dávky

[93]) Sb. č. 187, 197 a 225.

[94]) Sb. č. 136, 186 a 210.

[95]) Sb. č. 162, 177, 183, 188 a 189.

[96]) Sb. č. 134, 155 a 169.

[97]) Sb. č. 223. — Dle register královských z l. 1498—1502 č. 201 str. 208 v státním archivu Vídeňském dal a poručil král Vladislav listem d. na Budíně 15. srpna 1500 svůj „úřad v ungeltu k zpravování slovútnému Janu Jeníškovi z Újezda . . , k kterémužto úřadu všecka ohrada a zavřenie miestečka Tejna i s dvorem přislušie.“ I praví král, že chtěje „aby v témž dvoře a miestečku ten řád a zpuosob držán a zachován byl, jakož na to od předkuov našich práva a výsady ukazují,“ poroučí témuž Janovi, „aby on ten dvuor se všemi obyvateli jeho řiedil a zpravoval tak a vedle toho, jakož na to starodávnie práva a výsady vokazují a chtěl-li by jemu v to kto svévolně a všetečně vkráčeti aneb které překážky činiti, má se vo to tu a v to miesto utéci, kdež jsme jemu rozkázali a vo něho psali.“ Zároveň dává král mu výplatu na dům v témž dvoře, kterýž od starodávna k ungeltu tomu přislušel a kterýž drží v zápisu vdova a sirotci po bývalém úředníku ungeltním Adamu z Bystřice a poznav, že Jeníšek hledí ungelt zase napraviti a že „k té službě a potřebě královské své vlastnie tři koně má a chová a sám osobně na nich s pacholky svými po silnicích pracuje a toho hledie, aby je k ungeltu a užitku královskému připravil“, dává mu za to v druhém listu „tunnales, kteréž se tu v ungeltě vybierá, tak aby on je

z vinic ostávaly ještě při komoře královské. Všecka ostatní práva zeměpanská přešla na obec a její orgány.

Ve všem tom způsobena jest po přemožení odporu stavovského r. 1547 velká proměna. Stav městský přičiněním šlechty přišel o politické své postavení v zemi a Staré město, které stálo v čele odporu proti Ferdinandovi I., pokořeno jest nejcitelněji odejmutím nejdůležitějších práv a svobod, jakož i rozsáhlého majetku, na němž moc jeho byla založena. Jak známo, musili 8. července onoho roku konšelé a měšťané všech tří měst Pražských v počtu přes šest set osob dostaviti se před soud královský na hrad Pražský, aby se zodpovídali ze svého provinění a když se byli králi na milosť a nemilosť podali, čteny jsou jim podmínky, pod kterými měla jim vina odpuštěna býti. Mezi jiným nařizovalo se jim tu, „aby všecka privilegia a svobody, kteréžkoliv dotčená tři města Pražská mají, nic ovšem nevymiňujíc, kteréž se jich samých dotýkají a od předešlých císařův a králův českých i JMKské týmž třem městům Pražským nadána jsou, bez újmy obecním svobodám a privilegiím stavův království Českého k JMKské rukám a v moc vydali a na tom přestali a dosti měli, jaký jim Pražanům JMKská dále řád ustanoviti a jaké svobody zase z těch jejich dáti a navrátiti ráčí.“ Dále vymiňoval sobě král, aby mu Pražané všechny své obecní důchody a statky postoupili, všechny zbraně vydali a se zavázali, že budou z každého sudu piva groš posudného dávati.[98])

Odevzdání privilegií a důležitějších listin Starého města činilo jakési obtíže, poněvadž kancléř Staroměstský Sixt z Otterstorfu měl některé z nich „v své moci“ a král nechtěl jej z vězení propustiti; avšak konečně bylo vůli královĕ předce vyhověno. Stalo se tak kolem 12. července, kdy purkmistři, rady, starší obecní i všecky obce měst Pražských vyslali ke dskám zemským některé osoby ze svého středu, aby jich jménem všecky statky a zboží dědičná králi dědicky postoupili a aby vložili do desk zápis, že též všechna cla králi v moc dávají, že se uvolují platiti posudné a že rovněž všechny statky zá-

---

sobě k užitku svému časy obyčejnými tu v ungeltě vybieral a obracoval tak a tiem obyčejem, jakož jest to od starodávna bylo.“

[98]) Srv. K. Tieftrunka Odpor stavův českých proti Ferdinandovi I. l. 1547 str. 261 a Sixta z Otterstorfu Acta rerum gestarum (rukop. Českého musea sign. 5 C 37) str. 501.

pisné čili duchovenské, pokud na ně mají listy, majestáty neb dobré vůle, králi dskami památnými odevzdati se uvolují. [99]) Při tom odevzdali asi též originály všech privilegií na kancelář královskou. Avšak ani při tom neostalo. Brzo na to došlo Staroměstských nové nařízení, aby všechny zbývající důchody obecní, zvláště platy z mlýnův, papírny, zahrad, vinic, ostrovův, z řeky od rybářův a ze všeho zboží, co k mostu náleželo, jakož i všechny důchody zádušní a špitální komoře královské postoupili a konšelům bylo uposlechnouti rozkazu toho. Podávali sice stálé žádosti, aby z majetku toho jim aspoň nějaká část byla ponechána, by mohli znamenité dluhy věřitelům spláceti, město opatrovati a úředníkům, služebníkům a dělníkům svým služby a mzdy vypláceti, avšak nedosáhli v ten čas žádné příznivé odpovědi. [100])

Když zahájen byl 23. srpna sněm, současníky „krvavým" nazvaný, odebrali se Pražané a poslové ze všech měst k nejv. kancléři knížeti z Plavna, aby mu vyložili trudný svůj stav a žádali za navrácení privilegií městských. I jest jim z poručení královského oznámeno, že jim privilegia navrácena budou, až budou přehlednuta a až se rozhodne, která jim ponechána býti mohou, a že král prozatím Pražany a stav městský při hlasu třetím sněmovním do vůle své zanechává. [101]) Konečně 24. září jsou Starému městu, jako i ostatním městům, některá privilegia navrácena s výhradami, jimiž samospráva obecní v značné míře byla obmezena [102]) a v následujících dnech

---

[99]) Sixt u. m. str. 506—511. — Zápisy ty nalezají se v deskách zemských v kvaternech č. 8 list E 23 a č. 46 list J 13 a 14. Seznam konfiskovaných takto obci statkův dědičných i zápisných podávají Tieftrunk u. m. str. 266, úplněji A. Rezek v Památkách archaeologických X str. 457 násl. a Sněmy České II. str. 438—445.

[100]) Tieftrunk u. m. str. 268 a Sixt u. m. str. 548—553.

[101]) Sixt u. m. str. 543.

[102]) Sb. č. 235. Ve fasciklu sign. P 106 subn. 1. arch. česk. místodržitelství chová se koncept tohoto majestátu s tím doložením „V táž slova mutatis mutandis jiným městóm potvrzení dáno, než v Žateckých majestátu toliko to dostaveno, aby brány zbořili a zdi městské." — Sixt u. m. na str. 513 a 628 píše, že král Pražanům majestáty „velmi v počtu skrovném" navrátil a že „některý čas okolo sv. Františka oznámeno bylo Pražanům a městům, že již někteří majestátové z milosti královské mají jim navráceni býti a protož, chtěli-li by je míti Staroměstští, aby je 1000 zlatými Uherskými a písařům

ještě tři listy královské sou Staroměstským vydány, kterými na poctivosti jsou opatřeni, se stavem městským při třetím hlasu zanecháni a v kterých platy zádušní ke kostelům a špitálům nadané sou jim navráceny, avšak s výhradou vrchnosti krále nad těmito důchody.[103])

Navráceno jest takto Starému městu 23 listin panovnických, jichž obsah byl celkem méně důležitý; naproti tomu většina privilegií a sice nejméně asi padesáte, mezi nimiž všechny konfirmace privilegií císaře Sigmunda, krále Vladislava i samého krále Ferdinanda I., ostala na kanceláři královské.[104])

Srovnávajíce nyní privilegia, jež byla Starému městu odňata, s konfirmací privilegií a s výhradami v ní obsaženými, můžeme naznačiti proměny, jež byly r. 1547 v právním postavení Starého města, jakož i v obecném a soudním zřízení jeho spůsobeny, takto:

1. Privilegia, dle kterých volba krále měla se v Praze konati a král nově zvolený před branami města Pražanům svobody jich potvrditi, nesrovnávala se se snahou krále Ferdinanda zjednati právu dědičnému svého rodu na trůn český obecné uznání a pozbyla platnosti.

2. Kdežto Pražané a města považovali se do té doby za hlas třetí království Českého a r. 1508 vyšší dva stavové výslovně jim přiznali, že bez nich na sněmích nemá býti ničeho jednáno a zavíráno „vedle svobody, kteráž jim vedle práva jako stavu třetímu náleží“[105]); nyní ponecháni sou při hlasu stavu třetího ve věcech na sněmích obecních náležitých pouze z milosti a „do vůle královské“, když se byli zavázali, že se králem „všelijak“ spravovati chtějí.

3. Dle znění navrácených privilegií měli obyvatelé Staroměstští i na dále ostati vyňati z moci úřadu podkomořského a státi přímo

---

100 zlatými Uherskými, tolikéž Pražané Novoměstští obzvláštně vyplatili takovouž summú, některá pak města 500, 600, 800 zlatých aby za ně dávali a tak opět hrozně je dřeli i šacovali.“ K tomu dokládá dále, že „což bylo Pražanům a jiným městuom od předešlých králův nejužitečnějšího dáno, to všecko jim odjato bylo a místo jádra plevy jim navráceny.“

[103]) Sb. č. 237, 240 a 241.

[104]) V rukopise Budišínském č. 32 nalezá se u každého takového privilegia poznamenáno: „Není navrácen.“

[105]) Sb. č. 210 a Archiv Český VI. str. 363.

pod králem. Proto neměli nikomu jinému se přikazovati a pouze jemu byli povinni předkládati privilegia svá; avšak ve skutečnosti byli podřízeni úplně úřadům zeměpanským, nejv. kanceláři a komoře královské, jakož i novým dvěma podřízeným úředníkům, hejtmanu městskému a královskému rychtáři, jimž dle znění pozdějších instrukcí měli též vydati přepisy svých privilegií.

4. Posud obnovoval král osobně radu na Starém městě, když byl v zemi přítomen, jsa více méně vázán návrhem odstupující rady, a v čas nepřítomnosti jeho přiznáno bylo obci právo svobodné volby „během Normberským". Nyní jsou privilegia, jež o tom předpisy obsahovala, zrušena a ustanoveno, že král není více povinen osobně obnovovati úřad konšelský, nýbrž že radami královskými má se každého roku obnovení úřadův vykonati. Komisaři královští nepokládali se arci při tom býti vázanými více návrhem odstupující rady ani předpisem majestátu Sigmundova, že konšelé mají býti víry pod obojí.

5. Obec Staroměstská zakoupivši rychtu obecní učinila z rychtáře městského obecního úředníka a výkonný orgán konšelův, kteří beze všeho stálého vyššího dozoru obec spravovali, jsouce v obecních i soudních věcech pouze králi a obci zodpovědni. Nyní sice konšelé podrželi svého rychtáře, jenž konal policii ve městě a dohlížel k vězňům; avšak nový zeměpanský ouřad, král. rychtářství, jest zřízen a jeho přednosta, *král. rychtář*, měl sedati na soudě městském mezi konšely, háje tam zájmů panovnických a zakročuje z úřední povinnosti, když šlo o vymáhání pokut neb odúmrtí pro komoru královskou. Jeho pak nejbližším představeným byl *hejtman městský*, který vykonával jménem panovníka policejní moc ve městě, drže za tím účelem též v radě městské nejvyšší místo, když se v ní jednalo o záležitosti obecní a nikoliv soudní.[106]) Konšelé sou takto v obecních jak soudních věcech postaveni pod přímý dozor úřadníků zeměpanských, a tak v Praze podobným spůsobem, jako se bylo stalo už r. 1526 ve Vídni[107]), obmezena jest obecní samospráva v nemalé míře.

[106]) Srv. instrukce dané těmto úředníkům v Sněmích Českých II. str. 537 a 639; též v Sixtovi u. m. str. 632—637.

[107]) Srv. Tomaschek Rechte und Freiheiten der Stadt Wien I. str. LXX a čís. CLXXX.

6. Obec společně s radou vykonávala posud právo zákonodárné, arci v mezích privilegií královských a zákonů zemských. Ferdinand brzo po nastoupení na trůn obmezil toto právo, vyhrazuje sobě dávati svolení k svolávání obce, leč by šlo o skládání účtův obecních. Nyní neměla obec jináče býti svolávána, leč s předběžným povolením městského hejtmana, jenž pak shromážděním jejím býval přítomen, a poněvadž k shromážděním takovým málo kdy dáváno svolení, přestal vůbec pravidelný vliv obce na záležitosti obecní. Kromě toho král vymínil si, že sám bude dávati nařízení ve věcech, jež se posud obecními sneseními neb nálezy rady upravovaly, zvláště že vydá řády o řemeslnících a o hospodářích. Tím právo statutárné obcí větším dílem ustoupilo zákonodárství zeměpanskému.

7. Kompetence soudu městského stala se sice pochybnou obsíláním a odsuzováním měst i obyvatelův městských na soudě královském, jakož i zrušením privilegií, která rozhodnými slovy uznávala zásadu, že obyvatel městský má pouze před konšely býti poháněn a obsílán, i když se jménem krále z úřední povinnosti proti němu zakročuje, a jež ustanovovala pokuty na pohánění k jiným soudům, zvláště za hranice; avšak smlouva sv. Václavská z r. 1517 ostávajíc v platnosti obsahovala v tom ohledu celkem uspokojivé předpisy, jež pro všechna města platily. Přes to právomocnost soudní konšelův Staroměstských v mnohém ohledu jest zoužena. Jim jest odňato právo vykonávati v kraji Pražském úřad popravy nad zločinci při skutku dopadenými a konfiskováním všech statkův obecních obmezila se jich příslušnost soudní pouze na obyvatele městské, kteří s městem trpěli. Znovu došla však uznání právomocnost rady Staroměstské ve věcech celních a vodních i mimo Prahu, již vykonávala přísežnými mlynáři staršími.

8. Z nálezů soudu Staroměstského mohla se druhdy strana odvolati pouze ku králi, jenž pak apelaci buď osobně prostředkem kanceláře dvorské vyřídil aneb na soud komorní neb hejtmanský k vyřízení podal. Nyní zřízen zvláštní *soud apelační na hradě Pražském*, k němuž mělo jíti odvolání ze všech soudův městských a tudíž i ze Starého města, když král nebyl osobně v zemi přítomen. Soudní stolice Staroměstská přestala býti vyšším právem pro většinu králov-

ských měst a vyřizovala nějaký čas ještě jenom apelace z měst poddaných. [108])

9. Jako rychtářství, tak i perkmistrství hor viničných stalo se úřadem zeměpanským, na nějž „hodná osoba ze Starého města" dosazovati se měla. Tím vinohrady kolem Prahy postaveny sou přímo pod komoru královskou a vyňaty větším dílem z moci konšelů Staroměstských. Na bývalý poměr upomínalo pouze ještě to, že z nálezu úřadu perkmistrského strana mohla se prve k radě Staroměstské a pak teprve k radám apelačním odvolati. [109])

10. Obec obmezena jest ve svých právech i tím, že listy panovnické, kterými zaručeno jí bylo právo, aby sama rozhodovala o přijetí do obce a dle nichž i šlechticové mohli se jí přikazovati, nebyly potvrzeny, jakož i že ostaly v moci krále listy, jež uznávaly zásadu, že všickni obyvatelé v ohradě městské povinni sou přispívati k potřebám obecním. Zdá se, že následkem toho postranní práva stala se neodvislejšími od správy a soudu městského. Naproti tomu potvrzena sou privilegia obci na znak městský, na trhy výroční a každodenní, na sklad dříví v Podskalí a související s ním právo předkupné měšťanů Staroměstských na trhu dřevním, na ochranu obchodu Pražského v říši a Uhrách, jakož i na podporu plavby po Vltavě, na práva viničná a vyslovenou v nich zápověď vození cizích vín do Prahy v čase zapovězeném, a rovněž ostaly nezměněny poměry, které mezi Starým městem a dvěma ostatními městy Pražskými privilegiemi i smlouvami upraveny byly, na př. ohledně hranic, příkopův, bran a břehův.

11. Neméně závažné proměny nastaly v majetkových poměrech obce Staroměstské. Četné její statky svobodné i zápisné sou konfiskovány a napotom rozprodány a nepotvrzením privilegia císaře Karla IV. z r. 1366 odňato jí i právo nabýti nově svobodných zboží pozemských. Právo klásti sobě ve dsky zemské stalo se výsadou šlechty. Rovněž tak přišla obec v ten čas o mnohé reality ve městě [110]),

[108]) Sb. str. 408.

[109]) Sb. str. 408.

[110]) Tak konfiskovány sou obci dům „rychta" řečený v Starém městě a na Malé straně Saský dům (čp. I—400 a III—55). Rychta navrácena jest Starému městu r. 1562 (Sb. č. 256) a „dům v Menším městě Pražském u mostu ležící, kterýž

jakož i o všechny skoro důchody obecní a žádný z listův, jímž panovníci obci statky neb důchody nějaké propůjčovali neb potvrzovali, nebyl navrácen. Ani list na radnici z r. 1338, dle kterého měl na hrdle býti trestán, kdo by sobě na obecní tento dům výprosu zjednal, nebyl potvrzen. Výslovně ponechal sobě v konfirmaci panovník ještě odoumrti, pokuty a viny v případech hrdelních, jakož i cla, ungelty a prodej soli ve městě. Obci ponechány sou pouze některé pozemky šosovní a arci i to, co k veřejnému statku obecnému náleželo [111]), jakož i navráceno jí právo ukládati sbírky na své příslušníky a vybírati odchodné od těch, kdo se z města pryč stěhují. Teprve několik dní po potvrzení privilegií navráceny sou jí ještě některé platy zádušní ke kostelům a špitálům náležité, při čemž král ponechal sobě vrchnost nad nimi. [112])

12. Konečně i měšťané ve svých právech a živnostech sou zkráceni zrušením cechův a odejmutím privilegií na právo kupovati sobě statky svobodné a činiti o nich poslední pořízení, na obmezení obchodu cizinců v městě a na právo mílové, jakož neuznáním zásady, že majetek jich má ostávati vdovám a sirotkům, že nad nimi vrchní

---

slove Saský, s jeho okrškem a se vším k tomu příslušenstvím" dal teprve Rudolf II. dědičně dle kvaternu trhového blankytného l. 1580 v outerý po na nebe vzetí panny Marie list B 9 král. podkomořímu Buriánovi Trčkovi z Lippy a tento l. 1588 v pondělí po sv. Kyliánu juxtou postoupil jej purkmistru a konšelům i vší obci Menšího města Pražského (Sbírka listin č. 752 v arch. m. Prahy). — Saský dům přešel r. 1784 pak na spojenou obec Pražskou a nalezá se posud v jejím držení.

[111]) Tieftrunk u. m. str. 328. — Mistr Koldín v právech městských z r. 1579 v čl. F 37 definoval statek obecní takto: „Cesty svobodné to jest silnice královské, stezky starodávním užíváním osvobozené, ulice, pruochodiště, pruochodití domové, mezery mezi domy pro vodotoky zanechané, ryňkové, rynečkové i jiní placové, pruojezdové, skály aneb všecka ta místa, kdež se kámen láme, písek, hlína béře a kopá, to jest hliniště; item cesty, stezky, silnice, k lesuom, k rybníkuom, k polím, k zahradám, k lukám, k vinicím a k chmelnicím od starodávna náležející, též břehové při řekách ležící, ostrovové a jiné k těm podobné věci, *poněvadž jsou obecné a všem lidem vuobec starožitným užíváním přislušejí a k obcím od starodávna jsou oddané,* žádný sobě zděditi, osobiti, přivlastniti ani v užívání jich žádnému překážek činiti nemá."

[112]) Sb. č. 241.

právo poručnické radě náleží vykonávati a že král nemá na jmění sirotčí výprosy dávati. Potvrzení privilegia, kterým platy na domech měšťanův za neplatné sou prohlášeny, nemělo asi ceny praktické.

Staré město přisedši takto o důležitější svá práva, stlačeno jest na stupeň skoro téhož politického postavení, jež Ferdinand I. i venkovským městům královským ponechal. Připraveno jako ona o všechny statky a důchody rozeznávalo se od nich pouze tím, že na ně dohlížel městský hejtman, že konšelé obnovováni sou radami královskými a že stará rada měla dle smlouvy Svatováclavské před novými konšely býti viněna; [113]) kdežto tam vykonával dozor zemský podkomoří se svými úředníky, obnovuje v nich radu a rozhoduje o žalobách na radu odstupující podávaných. Kromě toho zbývalo z předešlých výsad a předností Starému městu ještě, že jeho primas předsedal ve shromážděních stavu městského, že k řízení veřejných záležitostí ustanovovalo sobě osobu hodnou za kancléře [114]), že jeho právy jiná města se spravovala, že soud přísežných mlynářův, jenž jaksi k soudům zemským byl počítán [115]), na jeho radě byl závislým a že podkomoří zemský mohl a perkmistr hor viničných [116]) měl býti obírán z měšťanstva jeho. Jinak obecní a soudní zřízení jeho nehrubě se lišilo od organisace ostatních menších měst.

Z tohoto úpadku hledělo Staré město záhy opět se povznésti. Ono pokoušelo se několikráte o to, aby mu privilegia, která na dvorské kanceláři ostávala, navrácena byla; avšak Ferdinand I. dal se pohnouti pouze k tomu, že mu r. 1557 tři listy na lámání kamene míli kolem města, na špitál sv. Pavla a na pozemky Smíchovské vydal a že rok na to nové potvrzení privilegií dal vyhotoviti, v kterém zmínka o odporu stavovském byla vynechána. [117]) Staroměstští i za nástupcův jeho společně s ostatními městy opětovali nejednou žádosti za navrácení konfiskovaných privilegií, avšak stále bez úspěchu. [118])

---

[113]) Čl. 17 v Codex jur. boh. IV. 1. str. 97.

[114]) Sb. č. 247 pozn.

[115]) Srv. artykule sněmu obecního l. 1600 list H. 2.

[116]) Sb. č. 299.

[117]) Sb. č. 247 pozn., 249 a 250.

[118]) Tak na př. císař Maximilian II. odpověděl na žádosť Pražanů všech tří měst i jiných poslů z měst, když ho r. 1570 žádali, by jim privilegia,

Nezbývalo jim tudíž ničeho jiného, nežli jinými cestami domáhati se toho, aby aspoň některá práva, jichž do r. 1547 na základě privilegií užívali, jim opět přiznána byla, a skutečně podařilo se jim společně se stavem městským do r. 1620 v mnohém ohledu samosprávu obecní rozšířiti a zabezpečiti. Nestalo se tak arci ve formě privilegií, jež by byli pouze jim panovníci propůjčili, nýbrž zákony a nařízeními, jež pro celý stav městský platily.

Nejvážnějším krokem v tom směru bylo *sepsání práv městských,* jež kancléř Staroměstský mistr Pavel Krystyán z Koldína „ex municipali seu statutario quondam jure Pragensi, to jest z práv Starého města Pražského psaných i z jiných chvalitebných pořádkův a zvyklostí starodávních“ sebral a k jichž vytištění císař Rudolf II. i stavové r. 1579 svolení své dali.[119]) Právy těmito, jež obsahovala předpisy o právu soukromém (čl. C 33—L 10) a trestním (M 1—S 16), jakož i o příslušnosti soudu městského a o řízení na soudě tomto ve věcech civilních i trestních (A 40—C 32, L 17—32 a S 17—T 12), byla důmyslným spůsobem obmezena libovůle v konání soudní moci ve městech a v úvodních článcích, nazvaných právy konšelskými, rozšířena samospráva obecní v některých kusech, v nichž právě r. 1547 doznala obmezení. Tak při obnovování rad mělo se opět šetřiti návrhu odstupující rady, jež na Starém městě spečetěný sepis kandidátův *králi* podávati měla (A 25), tak výhradná příslušnost soudu městského ve smyslu Svatováclavské smlouvy opětně uznána byla[120]), tak uloženo konšelům, aby se purkmistrem spravovali, řemeslníkům a obchodníkům řády a jistá vyměření vydávali, sirotkův a vdov opatrovali a vůbec ve

---

nadání a výsady, ježto by na hradě Pražském zůstávaly, zase navrátil, „aby taková všecka privilegia a nadání, kterýchž žádají, jedno každé město obzvláštně pořádně poznamenána, do kanceláře české dvorské JMCské dodali, v kteréž JMCská nahlédnouti a v tom se k nim milostí svou císařskou, pokudž slušné a náležité bude, nakloniti ráčí.“ (Sněmy České III. str. 469.) — O tom, zdaž města vyzvání toho uposlechla, není zpráv; avšak není pochybno, jest-li se tak stalo, že to nemělo žádného výsledku.

[119]) Srv. vydání Jirečkovo str. VIII, 6 a 466—473.

[120]) V článku B 7. — Srv. též zřízení zemská z r. 1549 čl. D 6 a R 35 a z r. 1564 čl. C 21 a K 34.

městě policii konali (A 4, 29—34, D 11), tak starším obecním vyhrazeno, aby dávali k obecním dluhům svolení a tak i mnohá jiná práva, jež byla do té doby orgánům obecním upírána, sou jim zase přiznána. Při tom Pražanům a ostatním městům v posledním článku vyhrazeno ostalo právo, „aby s vůlí krále práv městských v časích budoucích mohli sobě přičiniti aneb ujíti podle příčin slušných a oč by se koli s vůlí JMKské snesli a svolili, to aby mohli sobě za právo ustanoviti" (T 13). V platném zřízení zemském byl sice toho času stav městský uznáván za třetí stav svobodný; avšak dva stavové vyšší sami sobě vyhradili právo měniti s vůlí královou právo zemské,[121]) a teprve tímto ustanovením práv městských, že jenom se svolením měst mají měněna býti, sněmovní právo stavu městského nabylo opět větší váhy a města hleděla v následujících letech nejednou přivésti je k platnosti v zájmu obecní své samosprávy.[122]) Hájilať napotom na sněmích právomocnosti svých soudův městských a domohla se toho, že sneseními sněmovními několikráte uznáno bylo, že obyvatelé městští pouze na svém právě mají viněni a souzeni býti, že nemají „od soudův pořádných skrze obeslání buďto z kanceláře, z komory neb odkudžkoli odtrhováni a při nich i jináč hyndrováni býti," že městským hejtmanům a král. rychtářům nenáleží mimo instrukce jich ve věci právní a soudní vkračovati a že vůbec pořad práva nemá poručeními a zapovídáním stavován a rušen býti.[123]) Dále vymohla sobě, že skládání důkladu při apelaci bylo usnadněno, kdežto brání revise z rozsudku soudu apelačního ke králi a soudu komornímu stíženo.[124]) Konečně k důležitějším svým vymoženostem mohla počítati, že r. 1577 císař Rudolf II. Pražanům a jiným městům stavu třetího užívajícím polovici všech odúmrtí na obecné dobré opět propůjčil[125]); že r. 1608 všem stavům vydal majestát, v kterém vzdal se práva konfiskovati statky těch, kteří čest

[121]) Zřízení zemské z r. 1549 čl. A 9, B 7 a 8 a X 18 a z r. 1564 čl. A 2, A 9 a Z 4.

[122]) Srv. sb. č. 270 a artykule sněmovní l. 1610 str. P 3 čl. 1 a 2.

[123]) Srv. Sněmy České III. str. 470 a artykule sněmovní l. 1575 str. A 3, l. 1590 str. E 1, l. 1608 str. D 1 a l. 1610 str. P 3 čl. 3 a 5.

[124]) Sněmy České III. str. 470 a 607, artykule sněmovní l. 1582 str. F 2, l. 1605 str. J 2 a l. 1610 str. P 3 čl. 4.

[125]) Sb. str. 570.

i hrdlo provinili[126]), a že r. 1610 král i stavové s Pražany se snesli, aby purkmistr i rada měli právo všelijaké neřády na právech postranních bez překážky přetrhovati a zastavovati, pokudž by toho jedna každá vrchnost sama časně nepřetrhovala.[127])

Staré město obdrželo v době té kromě toho též některé listy panovnické, kterými byla buď stará privilegia potvrzována a vysvětlována, aneb jež důchodův obecních se týkaly a v nepatrné míře též práv měšťanův. V květnu r. 1549 navrátil Ferdinand I. obci z konfiskovaného majetku *poplužní dvůr Strašnice* a některé jiné nemovitosti a důchody, vydav na to r. 1562 zvláštní majestát, když za to úsilovně bylo žádáno.[128]) Tím spůsobem dostaly se opět v držení obce Staroměstské mimo *radnici: stará rychta, mlejny se šlejfírnami a pilami, domy celné* po obou stranách mostu, *ostrovy, břehy* a *řeka Vltava* s přívozy a ostatními požitky.[129]) Z důchodů pak obecních navráceny jsou mimo *odchodné*, jež r. 1549 na šestinu zboží vystěhovalce zvýšeno bylo[130]), *cla* na mostě a v pěti branách[131]), *porybné* ze živých ryb, jež jenom na Starém městě se prodávati směly[132]), *ungelt z cizého vína, tržné a jarmareční, platy z váhy, kotcův* a *krámův obecních* atd. Za to převzala obec některé povinnosti, jež v majestátu blíže vytknuty se na-

---

[126]) Artykulové sněmovní l. 1608 str. D 3.

[127]) Artyk. sněm. l. 1610 str. P 4.

[128]) Sb. č. 244, 248, 255 a 256.

[129]) V konceptu tohoto majestátu z r. 1562, chovaném ve fasc. P 106 subn. p. 1 v archivu českého místodržitelství, čte se: „jakož sme dotčeným Pražanuom Staroměstským létha jminulého čtyřidcátého devátého . . postoupiti ráčili . . *řeku Vltavu*“ a nikoliv „řekou Vltavou“, jak v majestátu stojí. Z přípisku na konceptu se nalezajícího „Pane Víte napištež tento majestát pánuom Pražanuom s pilností,“ musí se souditi, že tento pan Vít dovolil si užíti jiné stylisace při přepisování, jež v novějším čase zavdala podnět k některým pochybnostem. Dle jasného znění listiny č. 244, jejíž úřední zápis chová se rovněž v archivu českého místodržitelství (srv. Sněmy České II. str. 588) a listiny č. 298 této sbírky není arci pochybno, že obci r. 1549 navráceny a r. 1562 potvrzeny byly řečiště i všechny požitky řeky Vltavy.

[130]) Sb. č. 247.

[131]) Srv. též sb. č. 277, 280 a 283.

[132]) Sb. č. 280.

lézají. K tomu povolil císař ještě resolucí d. ve Vídni 22. února 1560, že tři města Pražská mohou sobě *obecní sklepy* zříditi, v nichž by se podobně jako ve Slezských neb Lužických městech cizozemská vína k užitku obce prodávala, a že Staré město má *obecní solnici* vystavěti, do které by se sůl z Halstadtu a odjinud dovážela a odkudž jenom by se v Praze prodávati směla, tak aby část výtěžku z prodeje solního obci připadala.[133]) Touže resolucí sděleno bylo Staroměstským, kteří žádali, aby jim císař navrátil „vrchnost a kollaturu nad statky pozemskými k osadám a záduším v městě jich náležitými," že právo to postoupil synu svému Maximilianovi a aby tedy s ním o to jednali. Obec na to povolila arciknížeti 6000 tolarův a tím docílila, že jí r. 1562 bylo *právo patronátní* ke kostelům a špitálům zcela navráceno.[134]) Konečně r. 1593 bylo uděleno Staroměstským ještě právo, že mohou zase k obci statky svobodné kupovati a je do desk zemských bez relace královské klásti a že práva toho mohou i měšťané, kteří v městě domy mají, užívati.[135]) Následkem toho i obec i měšťané zakoupili sobě zase něco statkův; avšak na soudě zemském popíráno jim právo, aby statky takové bez relace dále prodávati směli.[136])

---

[133]) Sb. č. 248. Celé znění této cís. resoluce nalezli sme v často citovaném už fasc. P 106 subn. p. 1 v arch. č. místodržitelství a dle toho sluší na str. 410 této sbírky datum její opraviti. Srv. též Sněmy České III. str. 241, 341, 346 a 383.

[134]) Sb. č. 253.

[135]) Sb. č. 281.

[136]) Bílek ve svých Dějinách konfiskací str. 947 jmenuje ves Zaluží, dvory Volšanský a Bránický s vápenými skalami a statek duchovní špitálu křižovníkův, totiž dvůr Robmhapovský za bránou Poříčskou na Špitálsku ležící, jež Staré město r. 1620 drželo. Volšany a Bráník koupeny byly obcí r. 1549, neboť dle listiny č. 501 subn. 1 archivu m. Prahy koupili sobě purkmistři a rady Starého i Nového města toho roku za 4500 kop miš. všechnu spravedlnost, kterou Vilím z Hraděšína na pozemcích Volšanských měl a proto také téhož roku knihy Volšanské na radnici Staroměstské byly založeny (Sb. č. 247 a Sněmy České III. str. 36) a dle kvaternu trhového zeleného l. 1549 v pátek po sv. Stanislavu str. F 27 prodal Martin z domu Vilémkova, měštěnín Starého města Pražského, za 114 kop gr. Pražských dědictví své v Bráníku se vším příslušenstvím purkmistru a radě i vší obci Starého města. (Kniha č. 327 str. 98 v archivu m. Prahy.)

Celkem těmito vymoženostmi vzpamatovalo se opět Staré město, takže na počátku sedmnáctého století vynikající postavení ve stavu městském i v zemi zaujímalo. V tom nastala žalostná opět proměna v době třidcetileté války. Po bitvě na Bílé Hoře dosazeny sou sice na úřad konšelský Starého města opět ty osoby, jež r. 1617 jmenovány byly; avšak správa obecních důchodův, jakož vůbec celé obce přešla do rukou městského hejtmana a král. rychtáře.[137]) Privilegia městská, z nichž mnohá ostávala v deposici deklamátora při dskách zemských následkem sporu, jejž Staré město s Novým od r. 1562 vedlo o prodej vína a soli,[138]) ponechávána sou v držení obce, aniž se dle všeho v kruzích vládních na jich opětné konfiskování pomýšlelo. Nově dosazení konšelé podali na vyzvání vévody Bavorského Maximiliana 9. prosince 1620 císaři omluvný spis, v němž svou nevinu dokázati hleděli, žádajíce, aby obec při privilegiích, svobodách, dobrých a chvalitebných řádech zůstavil. Žádost tu opakovali 31. července 1621, podporujíce ji přípisy k nejv. kancléři Zdeňkovi z Lobkovic a k místodržícímu českému Karlu vladaři domu Lichtenštejnského, kterého jmenovitě 13. června 1622 prosili, aby nad nimi ochranou ruku držel a u císaře se za ně přimluvil, by hněv svůj upokojil, provinění jim nepřipomínal a je při svobodách, privilegiích a právích zanechal.[139]) Suplikování to nemělo dlouho žádného výsledku. Teprve když účastníci povstání ztrestáni sou a měšťanstvo pokuty veliké zaplatilo, když obyvatelé Pražští při-

---

[137]) Karel z Lichtenštejna vydal 3. listopadu 1622 tištěné instrukce hejtmanům, purkmistrům a písařům měst Pražských, kterými městského hejtmana činil neobmezeným skoro gubernatorem v městě, nařizuje v nich úřadu městskému, aby se ním ve všem spravovalo. Orig. instrukcí nalézají se v archivu m. Prahy, na nichž rukou Včelínovou čte se připsáno: „Tyto všecky tři instrukcí jsou velmi velice ostré a prudké, též proti privilegiím stavu městského a předešlým instrukcím všech tří stran, ale to se stalo, že tehdáž nejprvé obnova raddy ve všech třech městech Pražských 17 Novembris 1622 se stala a samí katoličtí do ouřadu ponejprvé dosazeni byli a tu již pomalu se dála reformací sv. Římské víry katholické, ale potom to všecko jest skrze konfirmací privilegií přetrženo a změněno a zůstaveno při starobylých spůsobích a obyčeji.“

[138]) Kniha archivu m. Prahy č. 326 str. 213.

[139]) Tamže str. 142—173.

nuceni sou buď vystěhovati se ze země aneb přistoupiti k víře katolické a když správa obce dostala se do rukou katolických konšelův, vyhověno opětovaným žádostem. Už r. 1624 slíbil císař zvláštním majestátem zůstaviti ty měšťany a obyvatele Starého města při domech a živnostech, kteří uložené pokuty složí [140]) a tři leta na to, když rada zvláštní poselství do Vídně v té příčině k němu vypravila, potvrdil jí privilegia a práva, pokud Ferdinandem I. navrácena a napotomními panovníky schválena byla; avšak s tou výhradou, že mají platiti na dále pouze pro katolíky a že nekatolíci ani do obce přijímáni ani do rady dosazováni ani k úřadům více voleni býti nesmí. Při tom ustanovil, že kostely a špitály, jakož i platy zádušní k nim nadané nemají více osadami autonomně býti spravovány, nýbrž že správa jich radě městské má náležeti, že dluhy v čas povstání sdělané mají se za zrušené pokládati a že obvod města, jakož i právomocnost soudu městského nemá se stenčovati odcizováním domův od šosu a práva městského. [141]) Toho času totiž značný počet konfiskovaných domů přešel do rukou duchovenstva a šlechty a noví držitelové netoliko nechtěli s městem v ničem trpěti, nýbrž snažili se o vklad takovýchto domův do desk zemských. Kromě toho také židé, kteří do r. 1620 na Starém městě pouze jednu ulici židovskou drželi, užili chytře náboženského pronásledování, skoupivše přes 150 domův křesťanských v osadách sv. Ducha, sv. Valentina a sv. Mikuláše i hleděli takto rozšířiti své „město“ až k velkému náměstí. [142]) Proto Ferdinand II. na podané stížnosti Starého města rozhodnul, že domy městské ze šosu a práva městského více vyjímány býti nemají a že domy, jež židé skoupili, mají budoucně zase křesťanům se prodávati. Avšak sliby a předpisy tyto ostaly pouze na papíře, neboť Staré město od té doby znamenitě ztenčeno ostávalo a židé užili následujících na to časů válečných k tomu, aby rozšířenou osadu svou branami ohradili a tak od Starého města oddělili.

Brzo po potvrzení privilegií Staroměstských vydáno jest obnovené zřízení zemské, v němž panovník sobě i svým nástupcům vy-

---

[140]) Sb. č. 307.

[141]) Sb. č. 309.

[142]) Sb. str. 538—540.

hradil „v dědičném království Českém řád a právo nařizovati i všecko to činiti moci, což s sebou jus legis ferendae nebo,ližto hodnost vysazení práv vynáší.“ Při tom ustanovil, že mají práva městská a smlouva Svatováclavská v platnosti ostávati a že města královská mají míti na dále účastenství na sněmích stavovských jakožto čtvrtý stav, začež povinna budou posudné jako dříve do komory královské odvozovati.[143]) Majestátem pak ze dne 29. května 1627 potvrdil stavům privilegia, práva a svobody, pokud novému zřízení zemskému neodporují, slíbiv, že na nikoho ze stavů nemá mocí saháno býti bez pořádného vyslyšení a že každý na svém právě má slyšán a souzen býti.[144]) Stará sněmovní snesení a práva zemská tedy, pokud nebyla novým zákonníkem zemským zrušena, ostávala na dále v platnosti.

Když pak v květnu 1628 nařízeno bylo cís. rychtářům, aby statky a důchody obecní odevzdali primasům jakožto hospodářům města k spravování[145]), byla obec Staroměstská formálně celkem do téhož stavu uvedena, v jakém se roku 1617 nalezala. Arci ve skutečnosti tomu tak nebylo, neboť práva, jichž se tu opět domohla, byla jí přiznána pouze do odvolání, a proměny, které v ten čas nastaly v ústavě zemské a ve všech poměrech veřejných i soukromých, jakož i události válečné, jež měly v zápětí strašné spustošení země, musily neblaze účinkovati na samosprávu a hospodářství obecní. Vliv úřadův a soudův zeměpanských, dvorské kanceláře, král. místodržících, král. komory a soudu apelačního, jakož i městského hejtmana i cís. rychtáře na soudnictví a správu města také rok od roku stoupal a nesčíslným počtem nařízení vládních zasahovalo se do všech poměrův obce i obyvatelů, takže po bývalé samosprávě obecní zbyly jenom matné stopy. Následkem pak zmáhání se tohoto systému poručnického mnohá ustanovení práv městských, privilegií a jiných starších zákonův, ano i soukromá práva obce brána sou v pochybnost a orgánové obecní nevycházeli takřka ze sporů s úřady a soudy, jsouce nuceni ustavičně

---

[143]) Obnoveného zřízení zemského z r. 1627 předmluva a čl. A 8, 34 a 35.

[144]) Sb. č. 310.

[145]) Kniha dekretův č. 744 str. 55—57 v archivu m. Prahy. Srv. též Jakuba Vrby „Krátký vejtah práv městských“ str. 142 a Bílka Dějiny konfiskací str. 953.

utíkati se k císaři o ochranu. Vyšla pak v té době celá řada rozhodnutí, jimiž císař práva obce opětně uznal a důležitější z nich jsou napotom k privilegiím městským přikládána. Tak r. 1629 uznáno, že postranní práva mají s městem snášeti břemena válečná[146]); r. 1630, že usedlí měšťané mohou užívati desk zemských[147]); r. 1632, že pouze na Starém městě mají se živé ryby prodávati[148]); r. 1633, že sněmovní zákon, kterým byla r. 1577 městům polovice odoumrtí postoupena, neodporuje obnovenému zřízení zemskému a nepozbývá platnosti[149]); r. 1634, že sůl pouze z obecní solnice smí se prodávati[150]) a r. 1640, že radě náleží vykonávati právo patronátní ke kostelům farním.[151])

---

[146]) Kniha dekretův č. 744 str. 115 v archivu m. Prahy. Srv. též sb. str. 623.

[147]) Sb. str. 566.

[148]) Sb. č. 318, 320 a 355. Malostranští několikráte pokoušeli se rybní trh na svém náměstí zaraziti; avšak vždy bez výsledku. R. 1747 přistihnul porybný Staroměstský prodavačky na rynku Malostranském, když prodávaly velké kapry. V rozepři z toho vzniklé hájili Malostranští, že prý jim od nepamětných dob náleží prodávati menší ryby na trhu, tak zvaná „vobloučata neb štíhlata" a že jestli prý se našly u někoho velké ryby, tedy je možné, že úřad porybný sám prodavačům takové ryby podstrčil a jako kočka myším špek do pastě dal, aby mohl pak „actum turbationis exercírovati." Na to 6. srpna 1748 místodržitelství neuznávajíc práva Malostranských vydalo vynesení „Staroměstský magistrát in possessione zachovati a Malostranský ad petitorium poukázati", zapověděvši prodej ryb na Malé straně. (Akta v arch. českého místodržitelství fasc. P 106 subn. 3.)

[149]) Sb. č. 319.

[150]) Sb. str. 596. — Dle knihy dekretův č. 744 str. 130 sděleno dekretem české kanceláře ze dne 12. února 1634, že císař povolil, aby se z každé bečky soli přirážka k obci vybírala, s tím doložením „damit sie bey dero saltzeinnehmern die verordnung zu thun haben mögen, auf dasz von ihrer burgerschafft aldort weiter kein saltz verkaufft, sondern dieselben in des raths-saltzambt fürters angewiesen werden."

[151]) Sb. str. 610. — Dle knihy pamětní č. 328 str. 151 v archivu m. Prahy pronesl se císař Ferdinand III. v resoluci ze dne 26. června 1640 kardinálu arcibiskupu Harrachovi z Řezna zaslané takto o téže záležitosti: „Soviel nun dasz praetendirte jus collaturae Vnszerer Aldten stadt Prag angehet, obzwar weniger nicht, dasz Vnszer in Gott seelig abgeleibte herr vatter glorwürdigster gedächtnusz noch anno 1622, wie in andern königl., also auch in Vnszern Präger städten ihnen die collaturn undt dasz jus praesen-

Po statečném uhájení Prahy před Švédy r. 1648 vyzval císař Ferdinand III. Pražany, aby mu přednesli svá přání, jak by mohl jich věrnosť a udatnosť odměniti. Když se tak bylo stalo, oznámeno jest Staroměstským reskriptem ze dne 23. prosince 1648, že císař uzavřel privilegia jich potvrditi a novými milostmi rozhojniti [152]) a v následujícím roce sou jim vydány dva majestáty, kterými jich město v některých kusech povýšeno jest opět nad venkovská města královská. [153]) Nejprvé činí se v nich prohlášení, že zmínka v čl. A. 34 obnoveného zřízení zemského o účastenství jich na povstání českém, nemá býti více na újmu jich poctivosti a že mohou se každým, kdo by jim účastenství to vytýkal, ujistiti a jej k slušnému potrestání přivésti. Účastenství jich na sněmích stavovských upravuje se tím spůsobem, že vyslaní Starého města mají ihned po stavu rytířském na zvláštní lavici sedati a přímluvy sedíce podávati. Kdežto doposud stav městský pouze na soudě apelačním měl zastoupení a na ostatních vyšších soudech zemských radové z vyšších stavův o jeho právních záležitostech rozhodovali, povoluje se tu Staroměstským, aby z jich středu povoláváni byli zástupcové městského stavu též do soudů dvorského, komorního, purkrabského a menšího při dskách zemských. A kdežto doposud vyšší úřadové všechna svá nařízení zasílali městskému hejtmanství a toto teprve je radě městské jako podřízenému sobě ouřadu s příslušnými pokyny sdělovalo, ustanovuje se nyní, že nařízení v politických a vojenských záležitostech mají ouřadu městskému

---

tandi suspendirt undt dem damahligen ertzbischoffen auf wohlgefallen überlaszen; nachdeme aber anno 1628 die stände in Vnszerm königreich Böheimb völlig auszgesöhnet undt denenselben sowohl vniversaliter alsz particulariter ihre privilegia confirmirt worden, ist beschehen, dasz auch denen Aldtstaedtern die confirmation ihrer privilegien erfolget, undt unter denselben zuegleich der maiestet-brieff weyl. kaysers Ferdinandi primi, welcher selbige stadt über die collaturn gehabt, confirmirt worden, wie Wir dan die worth sowohl der confirmation, alsz des confirmati diplomatis dermaszen klar befinden, dasz über die restitution der collaturn vorgedachter Vnszeren Aldstadt Prag weiter kein zweyffel scin khan."

[152]) Sb. č. 326.

[153]) Sb. č. 327 a 329. Staroměstští zaplatili za oba tyto majestáty na taxách a jiných platech 6635 zl. 30 kr.

přímo se dodávati a že vojenské úřady nemají práva dávati mu přímé rozkazy, nýbrž když král je v zemi, že jest jim se obraceti na dvorskou jeho kancelář českou a v nepřítomnosti jeho na královské místodržící, aby nařídili, čeho třeba. Na uznání dokázané statečnosti v čas obležení Švédského ozdobuje se městský jich štít odznaky rytířskými, všichni členové magistrátu povyšují se s potomky svými do stavu vládyckého, jména jich jakož i vynikajících měšťanův zapisují se na věčnou paměť do majestátu a konšelům uděluje se predikát „slovútní", aby se ho v přípisech k nim užívalo. Právomocnost úřadu a soudu městského zabezpečuje a rozšiřuje se ustanoveními, že domy k šosu městskému náležející mají ostávati v držení měšťanův a že pokud se nalezají v rukou osob ze stavů vyšších, držitelé jich mají s městem trpěti a v případě zcizení měšťanům je opět prodávati[154]); při tom postranní práva podřizují se radě městské ve věcech trestních, vojenských a politických, tak že jich vrchnosti pouze ve věcech práva soukromého ještě podržují patrimoniální soudnictví nad úročníky svými.[155]) Pokud se týkalo obecních důchodů, nevzdal se císař dědičného posudného, ač za to žádáno bylo; avšak poskytnul z něho válečnou náhradu 300.000 zl. Starému i Novému městu na obnovení a opravu budov obecních. Kromě toho osvobodil vinice kolem města na padesáte let ode všech platův a dávek a postoupil druhou polovici všech odúmrtí, které by na něho ve městě spadnouti mohly, k dobrému obce.[156]) Konečně slíbil císař, že po-

---

[154]) Srv. též sb. č. 331.

[155]) Na Starém městě byla tenkráte dvě práva postranní a sice *sv. Anežky* na Františku, jež ke klášteru sv. Jakuba patřilo, a *sv. Ducha*, jež náleželo ke ke klášteru sv. Jiří na hradě Pražském. Srv. Joannes Zieger Vademecum juridico-practicum str. 79.

[156]) Sb. str. 596 a 607. — V pamětní knize č. 326, chované v archivu českého místodržitelství, do které zapisovaly se cís. resoluce z l. 1648—1650, nalezá se na str. 80 zapsáno cís. nařízení ze dne 29. dubna 1649 tohoto znění: „Ihr Kayserl. Mayt. befehlen allergnaedigst bey allen expeditionen vndt ämbtern ad notam zu nehmen, dasz Sie N. burgermeistern vndt rath der Alten stadt Prag in gnaedigster erkantnusz ihrer bey der Schwedischen 15 wochentlicher starckhen belegerung gethrew erwiesenen ritterlichen vnd wohlersprieszlichen diensten die kays. vnd königl. gnadt gethan vnd *die*

nechá obec při výsadném skladu soli, že posádka ve městě má ze zemských peněz býti vydržována a že na hradbách mají se vojsku zříditi baráky z fondu fortifikačního.[157])

Za rozšíření samosprávy rada Staroměstská nežádala a proto také majestát v tom ohledu jiných ustanovení kromě svrchu sdělených neobsahoval. Scházelyť v ten čas všechny podmínky přirozeného vývoje samosprávy obecní a tak nejspíše nikdo se nad tím nepozastavoval, když brzo po udělení nových milostí Pražanům byla vydána r. 1650 pamětihodná *instrukce* o 38 článcích královským rychtářům, purkmistrům a radám Starého a Nového měst Pražských, „kterak se v ouřadě svém chovati mají“ a když v této instrukci práva městská z r. 1579 v mnohém kuse sou opravena i doplněna a sice tak, že samospráva obce dle potřeby tehdejšího času valně jest obmezena a že stálý dozor vyšších úřadův a soudů zvláště na konání soudní moci a na správu důchodův obecních zákonitě byl upraven.[158])

V době císaře Leopolda I. nezažádala obec Staroměstská za potvrzení svých privilegií, aniž byla k tomu vybídnuta. Jenom když zakoupila roku 1663 z válečné náhrady, jí roku 1649 povolené, od českého kancléře Jana Hertvíka hraběte z Nostic panství Libeňské, tu dala sobě smlouvu císařem potvrditi s tím doložením, že statek ten od obce nikdy nemá býti odcizován.[159]) Císař vydal sice 12. prosince 1659 v Dolních a Horních Rakousích nařízení, aby každý, kdo má jaká privilegia, během šesti měsíců rakouské dvorské kanceláři

---

völlige caducitates aller bey selbiger stadt vorfahlender bonorum vacantium, wie die nahmen haben mögen, ad communitatis vsus von dato an zu ewigen zeitten gnaedigst einraumben vndt hingelaszen, auszer das regale confiscationum dem königl. fisco allein vorbehalten haben.“ Nařízení to činí nepochybno, že císař udělil Starému městu právo ke kaducitám netoliko měšťanův, nýbrž *všech* obyvatelův, kteří k soudu městskému přislušeli. Srv. mé „Právo odúmrtné“ str. 43 a „Das Heimfallsrecht“ str. 63 a násl.

[157]) Sb. str. 595 a 596.

[158]) Český text instrukce otisknul Jakub Vrba v „Krátkém výtahu práv městských“ na str. 146—201; německý text rytíř Weingarten J. J. v „Edition der Stadtrechte im Koenigreich Böheimb“. — O obsahu jejím srv. můj „Úřad podkomořský“ str. 96.

[159]) Sb. č. 334.

je předloživ za potvrzení jich žádal, sice že pozbudou platnosti, poněvadž prý mnohé obce, cechy i jednotlivci dovolávají se různých výsad, jež dávno už neplatí; avšak v Čechách nebyl tento patent vyhlášen.[160]) Teprv císař Josef I. v reskriptu d. ve Vídni 16. července 1705 sdělil obsah jeho českým místodržícím, dotazuje se jich, zdaž snad též v Čechách není takových stran, které by sobě bezprávně nějakých výsad osobovaly a nařizuje, aby o tom zpráva byla podána. Místodržící oznámili vůli císaře krajským a městským hejtmanům s rozkazem, aby věc vyšetřili; avšak nezdá se, že by vyšetřování to bylo mívalo v ten čas nějakého výsledku.[161]) Starému městu aspoň nebylo to podnětem, aby za potvrzení svých privilegií zažádalo a císař Josef I. jich také nepotvrdil.

Teprve když nastoupil na trůn císař Karel VI., žádali mnozí za potvrzení starých listů panovnických; avšak z kanceláře královské jim odpovídáno, že dojde na potvrzování až po korunování císaře na krále českého. Když však s tím mnohá léta otáleno, oznámeno jest reskriptem d. ve Vídni 6. ledna 1721 českým místodržícím a od těch cirkulářem krajským a městským hejtmanům, že císař jsa nucen korunovaci poodložiti na příležitější dobu vyslovil svou ochotu, už nyní stavům, královským a poddaným městům i vrchnostem privilegia jich potvrditi.[162]) Staroměstští rozhodli se však čekati na příchod císařův

[160]) Dle Weingartnerova Codexu str. 357 nařídil císař Leopold I reskriptem ze dne 18. července 1668 pouze radám král. apelační komory, „dasz ihr die staedte bey deren wohlerworbenen privilegiis, juribus vnd wohlhergebrachten observantz in justizfaellen schützen sollet“.

[161]) Kniha dekretův č. 763 str. 54 v archivu m. Prahy. Císař v reskriptu k místodržícím praví: „Wann nun sich leichtlich zuetragen könnte, dasz auch in Vnseren königlichen Böhmischen erblanden derley transgressores sich antreffen möchten, alsz ist Vnser gnaedigster befehl hiermit an euch, dasz ihr durch die behörige mittel deshalben eine nachfrag halten lassen sollet“, a místodržící nařídili Staroměstskému hejtmanu, „dasz derselbe vermittelst des alldortigen magistrats und sonst gehöriger orthen, ob dergleichen usurpationes et abusus der privilegien im schwung gehen, gründtliche khundtschafft einziehen solle.“ Sr. též Codex Austriacus III str. 485 a 662.

[162]) Liber memorabilium č. 995 str. 408 v archivu m. Prahy. Pravíť se tam: „Nachdeme Ihre Kays. vnd Königl. Mayestaet . . wegen der gegenwertigen läufften und ausz anderen hocherhöblichen vrsachen annoch es an deme

do Prahy ke korunování a když se tak v srpnu 1723 stalo, podali 30. srpna na dvorskou kancelář majestátní žádost za potvrzení svých „krvavě nabytých“ privilegií. [163]) Císař po korunování vydal 5. září 1723 stavům českým majestát, že je chce při právech a svobodách zachovati, jako předkové jeho činiti slíbili [164]) a tím potvrdil povšechnými slovy i privilegia Starého města. Po korunovaci dodala česká kancelář žádost Staroměstských, ku které připojen byl opis majestátu císaře Ferdinanda III, radům apelační komory, aby o ní dobré zdání podali. Radové vyhověli tomuto rozkazu 16. prosince 1727, podávajíce místodržitelství zprávu o jednom každém listu panovnickém, jaký je jeho obsah a zdaž není námitky proti potvrzení jeho. I shledali, že Staroměstští užívají ještě všech práv, jež jim byla privilegiemi udělena a r. 1649 potvrzena, až na tři listiny, jichž obsah shledávali býti zastaralým. Byly to listy z r. 1325 na lámání kamene míli kolem města a z r. 1330 na osvobození od cla v říši, o nichž pravili, že jich více Staré město neužívá, konečně majestát krále Vladislava z r. 1513, o němž doložili, že obsahuje samé pošetilosti („lauthe inepta“) [164]). Nicméně nečinili žádných námitek proti potvrzení ani těchto listův, poněvadž prý žadatelé mohou se tím vždy honositi, že kdysi takových výsad obdrželi a poněvadž privilegia bez toho pouze potud potvrzena budou, pokud skutečně ještě platí. [166]) Dobré jich zdání bylo dodáno

---

nicht waere, dasz gedachte Dero königliche Böheimbische krönung dermahlen vor sich gehen könte, Sie hingegen der instaendigkeit Ihro treu gehorsambsten landes-insasszen längerhin gnädigst nicht entfallen wollen vndt dahero Unsz unter einstens allergnaedigst anbefohlen haben, dasz Wir nicht zwar per patentes, sondern durch creysz-aembtliche circular-intimationes und bothen-register im lande khundt machen sollen, samb Dieselbe denen staenden, königl. staedten, geist- und weldtlichen freyen communitaeten, wie auch denen standtmaeszigen familien, so von Ihro vorfahrern in einigerley weisz mit privilegien, immunitaeten und anderen begnadigungen versehen werden, auf derselben ferners getzimmendes anhalten Dero königliche und landesfürstliche confirmation zu verleihen, sich allergnaedigst geneigt erzeugen wolten.“

[163]) Akta archivu českého místodržitelství fasc. P.-106 subn. p. 1.

[164]) Srv. Pelzel „Geschichte der Böhmen“ str. 849 a 887.

[165]) Sb. č. 15, 19 a 210.

[166]) Pravili: „Weder respectu dieses noch auch des vorigen .. privilegii seynd die Altstaedter mehr in possessione oder exercitio, danenhero man anfaenglich

místodržícím 8. října 1728 a tito vyslovivše úplný souhlas s jeho obsahem i konečnými návrhy odeslali je ke dvoru teprve 14. září 1735. Mezi tím časem císař dvakráte reskripty ze dne 25. září 1725 a 17. července 1731 učinil veřejné vyzvání, aby se mu všeckna privilegia, jež předkové jeho kostelům neb klášterům, vrchnostem, městům, městečkům, obcím, rodům neb komukoli jinému propůjčili, nechať byla do desk zemských zapsána či nic, do šesti měsíců ku potvrzení předložila, sice že platnosti pozbudou a na soudech k nim více hleděno nebude. Při tom podotknul, že chtěje přispořiti žadatelům výloh je volen potvrditi privilegia, jež předchůdcové jeho, císařové Leopold I. a Josef I. jim udělili neb schválili, aniž by prvé vyžadoval sobě od kompetentních úřadů dobrého zdání, a dále že není třeba žádati o potvrzení listin, kterými děti byly legitimovány neb za vlastní přijaty, kterýmiž šlechtictví, titule, znak, regálie neb nějaké koncese někomu byly uděleny aneb jimiž smlouvy, majoráty neb poslední vůle byly stvrzeny. [167]) Vyzvání ta týkala se Starého města pouze potud,

---

der meinung gewesen, samb diese biszanhero recensirte privilegia künfftighin gäntzlich auszgelaszen werden könnten. Nachdeme es aber denen supplicanten gleichwohl zum nachruhmb dienet, dasz einsmahls ihren vorfahrern derley freyheiten durch ihre verdienste erlanget hetten, für eins, fürs anderte kayser Ferdinand der dritte sothanen beysatz, ohngeachtet die Altstaedter schon dazumahlen nicht mehr in usu gestanden, verstattet oder gelassen, fürs dritte die in fine ordinarie andictirte clausula, insoweith die impetranten in possessione vel quasi verbleiben, ohnedem alles solviret, alsz könte ausz ietzt erzehlten vrsachen dieser beysatz oder eingang noch fernern gelassen werden."

[167]) Knihy dekretův č. 769 list 89 a č. 770 list 188. — V druhé resoluci praví se: „dasz ausser denen legitimationen, adoptionen, nobilitationen, praedicaten, wappen, ritter-, freyherren-, graffen- undt anderen stands-erhöhungen, verleihungen des müntzrechts und anderen hohen regalien, bestaettigungen deren contracten, majoraten und testamenten, königl. consens-ertheilungen und dergleichen gnaden und verwilligungen, nunmehro alle übrige privilegia, so von Dero glorwürdigsten vorfahreren denen stiefft- und gotteshäuszern, städten, märckten, comunitäten, geschlechtern und sonsten verliehen worden, es mögen solche bey Dero königl. landtaffel oder sonsten wo einverleibter sich befünden oder nicht, binnen sechs monathen und zwar sub poena amittendi privilegii und dasz nach verflieszung dieser zeith weder bey noch auszerhalb gericht hierauf eine reflexion gemacht werden könne, zu Dero

že majíc dávno už podanou žádost za obnovení svých privilegií, další platnost jich odtud mohlo dovozovati, třebas při zdlouhavém tehdejším úřadování nebylo se dočkalo výslovného jich potvrzení.

Privilegia jeho stvrzena sou napotom teprve od císařovny Marie Teresie. Mocná tato panovnice při korunování svém na hradě Pražském 12. května 1743 složila přísahu, že chce každý stav při jeho právích a výsadách zachovati[168]) a reskriptem daným ve Vídni 18. srpna 1746 učinila podobné vyzvání ke všem stavům a vrchnostem, jaké byl otec její Karel VI. r. 1725 a 1731 rozeslal, aby za potvrzení privilegií svých během šesti měsíců zažádali, dokládajíc, že už několik let uplynulo od té doby, kdy vládu nad dědičnými zeměmi českými nastoupila a že je proto přiměřeno i tuto záležitost do pořádku uvésti.[169]) Magistrát Staroměstský učinil ihned zadání a tentokráte dočkal se příznivého vyřízení. Císařovna uznávajíc, že Pražané Staroměstští v nedávných válečných bězích, zvláště v čas obléhání a dobytí Prahy r. 1744 Pruským vojskem statečně a věrně si počínali, potvrdila jim 26. června 1747 privilegia, pokud jich do té doby užívají a pokud zřízení zemskému neodporují.[170])

Bylo to poslední potvrzení privilegií a práv, jehož se Starému městu jakožto samostatné obci dostalo. Ono také tenkráte výsad a milostí mu r. 1547 ponechaných aneb od té doby udělených větším dílem ještě užívalo, ačkoliv obecní samospráva jeho čím dále tím více byla obmezována poručnickým systémem vládním.

---

allergnaedigsten confirmation eingebracht werden sollen.“ Dle téže knihy č. 770 na listu 206 dalším reskriptem ze dne 18. září 1731 bylo nařízeno, aby obce nevysílaly do Vídně ke dvoru osoby rádní, jež by vymáhaly potvrzení privilegií bez předběžného dovolení z vyšších míst, nýbrž aby se dávaly k tomu cíli Vídeňskými advokáty neb agenty zastupovati.

[168]) Pelzel Geschichte der Böhmen str. 887.

[169]) Kniha dekretův č. 779 list 24 v archivu m. Prahy.

[170]) Sb. č. 341.

Privilegia Menšího města Pražského.

Na levé straně řeky Vltavy založil velký příznivec stavu městského Přemysl Otakar II. r. 1257 druhé menší město královské na podhradí Pražském, přivolav cizí osadníky dle všeho ze severních Němec, jimž půdu královskou rozprodal, přesídliv část českého obyvatelstva násilně na jiná místa. Nově založené toto město nazývalo se ve XIII. a na počátku XIV. století *Novým městem pod hradem Pražským* (Nova civitas sub castro Pragensi, civitas suburbii castri Pragensis), později slulo obyčejně *Menším městem Pražským* a též *Malou stranou* (Minor civitas Pragensis, Parva civitas, Kleine stat zu Prage, Wenige stat zu Prag). [171]) Přemysl Otakar II. při samém založení obehnal je zděmi a hradbami a zajisté obdařil též právy a svobodami, kterých tehdy města královská užívala, jež po příkladu Litoměřic se spravovala právem Magdeburským. Neníť aspoň pochybnosti, že v následujícím století Menší město právem Magdeburským se řídilo [172]) a činí-li se v pozdějších potvrzeních privilegií

---

[171]) Srv. Tomek Děj. m. Prahy I str. 184 a 224; dále Prameny dějin Č. II. str. 294 a Emler Reg. II č. 345 a 762. — Název „Nova civitas" přichází v Reg. II. č. 1993, 2005, 2193, 2348, 2370 a 2436 a též na starodávné pečeti Malostranské, (Sb. str. 328); názvu „Minor civitas" užívá se v privilegiích poprvé r. 1330, „Parva civitas" r. 1337 a „Malá strana" na začátku XV století. (Sb. str. 35, 47 a 167).

[172]) V lokační listině vsí Butovic, Jinonic a Košíř z r. 1312 praví se: „In causis quoque judiciariis homines villarum vtentur jure Meydenburgensi et in eisdem a Minori ciuitate Pragensi jura trahent et requirent". (Emler Reg. III. č. 73). — Srv. též Tomek Děj. m. Prahy I str. 265 a 278 a Emler Reg. II. č. 229, 230, 2824 a 2825.

Malostranských zmínka o listu krále Otakara [173]), důvodně může se souditi, že se tím míní *zakladací listina města*, ve které právní postavení obyvatelstva nové obce bylo ve smyslu práva Magdeburského upraveno. Dle tehdejšího obyčeje buďto král opatřil sobě sdělení práva přímo z Magdeburka a pak je potvrdil novému městu, anebo udělil mu v zakladací listině pouze všeobecnými slovy právo Magdeburské a noví měšťané opatřili pak sobě sami buď v Magdeburce, v Halle aneb v Litoměřicích obšírnější sdělení tohoto práva, jímž se jim bylo spravovati [174]). Privilegia Malostranská, jichž znění se nám z následujícího století zachovala, předpokládají také i základní listinu městskou, kterou vyslovena byla exemce z práva zemského a povolena autonomie obecní, i jakési sepsání práva městského, neboť obsahují jako na na Starém městě některé změny neb doplňky dřívějších ustanovení právních. [175])

Přihlédneme-li blíže k jich obsahu, shledáváme, že jednak poměr Menšího města k panovníku a jeho úředníkům byl poněkud jiný, nežli na Starém městě, jednak že obecní a soudní zřízení Magdeburské s některými změnami tu platilo. Panovník nevykonává sám svých práv jako na Starém městě, nýbrž ponechává zvláštnímu úředníku, královskému podkomořímu, aby jej zastupoval, následkem čehož obecní samospráva mnohem jest obmezenější, nežli v hlavním městě. Správa obecní není tu od soudní oddělena, jako v Magdeburce, nýbrž země-

---

[173]) Sb. č. 157 a 224.

[174]) Dle Palackého Dějin Č. II. 1, str. 6 zmiňuje se Beneš Minorita k r. 1272 o tom, že Přemysl Otakar „de jure Magdeburgensium et aliarum terrarum“ chtěl pořiditi nové právo, což jest dokladem, že král opatřil sobě nějaké sepsání práva Magdeburského. Srv. ostatně Časopis Č. Musea 1879 str. 144 a 1880 str. 542, 548 a 553.

[175]) Tak na př. listina z r. 1304 předpokládá povolení práva statutárného, jakož i vyvinuté obecní a soudní zřízení městské; dle listiny z r. 1338 byli Malostranští „ab antiquo“ osvobozeni od dávání cel po vší zemi; r. 1351 mluví se o „pristina libertas“ domův a pozemkův, čímž se asi vysvětluje, proč Menší město žádného dědičného úroku do komory královské neplatilo; r. 1372 mění se právo vlastnické a dědičné ve smyslu práva Starého města a r. 1506 mluví se o výročním trhu středopostním, o němž v privilegiích jinde není zmínky atd. (Sb. č. 8, 32, 56, 92, 93 a 197).

panský rychtář s přísežnými konšely koná soud i spravuje obec pod dozorem úřadu podkomořského. Přednosta tohoto úřadu není do r. 1337 přílišně vázán a obmezen při obnovování rady a konání soudní moci ve městech, jež správě jeho sou přikázána; on netoliko sází a sesazuje dosti libovolně konšely a vykonává jménem panovníka vyšší soudní moc v těžkých případech trestních, nýbrž i menší rozepře soudní, o nichž pravidelně soud městský má rozhodovati, sobě k přesouzení ponechává a moci své zvláště v době krále Jana různým spůsobem zneužívá k utlačování obyvatelstva městského.[176]) Poměry ty přiměly třidcet královských měst, mezi nimiž bylo Menší město Pražské, že sobě r. 1337 vymohla na králi Janovi majestáty, jimiž se postavení jich k úřadu podkomořskému náležitě upravovalo a jež se mohou za základ obecní samosprávy těchto měst považovati.[177]) Obnovování rad vykonává se v nich napotom tím spůsobem, že každého roku pouze polovice konšelův odstupuje a podkomoří na jich místo nové konšely sází, maje při tom míti zření k návrhům, které mu volencové z měšťanstva zvolení učinili. Soudu městskému přiznává se právo souditi dle práv městských též vraždy a jiné menší viny, takže podkomořímu ostává soud pouze v těžkých případech trestních aneb takových, v kterých strany, zvláště přespolní, k němu se byly se žalobami na obyvatele městské utekly. Dostaví-li se podkomoří do města, aby zasednul na soudě, jenž se zve soudem komorním neb podkomořským, má tak na vlastní útraty činiti. [178]) Vůbec pak má všeliké zneužívání úřední moci a vydírání obyvatelstva městského přestati. Města tudíž zbavena sou povinnosti dávati nově dosazenému podkomořímu drahá sukna Ypernská a všelijaké jiné dary za rozličných příležitostí, majíce odváděti do komory jen určité dávky, z nichž úředníci podkomořského úřadu byli pak placeni. [179]) Ustanovení ohledně konání vyšší soudní moci doplněna sou

---

[176]) Srv. Časopis Č. Musea 1879 str. 259 a 1880 str. 553; Právník 1879 str. 152, 217—223, 257—261 a 293—297.

[177]) Sb. č. 29.

[178]) Srv. Právník 1879 str. 580 a násl.

[179]) Dle právního kodexu archivu m. Prahy str. 255—257 platilo na počátku XV století Menší město 90 kop ročně summy berně královské, nejsouc povinno odváděti nějaký dědičný úrok do komory král.; dále odvádělo pod-

pak r. 1405 přičiněním podkomořího biskupa Konráda z Vechty, pozdějšího arcibiskupa Pražského, důležitým nařízením krále Václava IV., v kterém městu sdělen byl seznam „vin královských“, v kterých úředníci podkomořského úřadu měli z úřední moci zakročovati a jménem krále kárné soudy ve městech konati, jakmile jim konšelé neb obyvatelé oznámili případy zločinův soudu tomu vyhrazených, k čemu byli zavázáni.[180])

Rychtář a konšelé Malostranští byli dále dle všeho už v základní listině městské odkázáni ku kmetcí stolici Litoměřické jakožto k vyššímu právu, odkudž měli bráti naučení v pochybných případech a k němuž strany mohly se odvolávati, když nález soudu městského pohaněly.[181]) Litoměřice následkem toho považovaly se za jakési přední město v Čechách a přednosť tuto, jakož i odvislosť svou na nich těžce nesli Malostranští. Proto v červenci r. 1338 vymohli sobě na králi Janovi, když meškal v Lucemburce, list, v kterém uznávaje, že Menší město Pražské od starodávna jest hlavou menších měst královských, povoluje mu, že z nálezu jeho soudu nemá nikdo ani do Litoměřic ani jinam se odvolávati.[182]) Přednosti této, která mu asi za větší pomoc penežitou od krále byla přiznána, neužívalo však Menší město dlouho. Markrabě Karel, který vedl tehdy správu země a zvláště o lepší pořádek v soudnictví se zasazoval, podporoval všemožně odvolávání se z měst k několika vyšším soudním stolicím městským a nesnášel asi lhostejně udělení takovéto výsady jedinému městu. Možná, že ani Litoměřičtí k tomu nemlčeli, a tak se stalo, že v srpnu téhož roku obdrželi Malostranští od markraběte nový list na práva otcem jeho jim povolená, v kterém však žádná zmínka více se nestala ani o přednosti jich ani o neodvolávání se do Litoměřic.[183]) Znění tohoto listu

---

komořímu, když byl jmenován, ostrožného 5 kop, za každé obnovení rady 10 kop a při vybírání berně královské z každé hřivny 4 gr. lotovného. Kromě toho dostávali na počátku XV století od něho v čas obnovení rady hofrychtéř 2 kopy, komorní písař též 2 kopy a písař podkomořího jednu kopu ročního platu.

[180]) Sb. č. 122.

[181]) Emler Reg. III č. 1097.

[182]) Sb. č. 32 a 352a.

[183]) Sb. č. 33.

zdá se pak nasvědčovati tomu, že markrabě přiměl Malostranské, aby mu po dobrém králem Janem udělený list vrátili, čímž vysvětluje se ta okolnosť, že se nám originál jeho v korunním archivu svatováclavském zachoval a že napotom i z Malé strany — jako by listu toho nebylo — odvoláváno se do Litoměřic, zvláště když r. 1387 král Václav IV. zapověděl městům, která se spravovala právem Magdeburským, odvolávati se za hranice do Magdeburka.[184])

Ostatními privilegiemi, jež v době předhusitské Menšímu městu udělena byla a jichž znění se nám zachovalo, polepšeno jest v mnohém ohledu právní i hmotné postavení obce i obyvatelů jeho. Upravuje se v nich nejprve příslušnost soudu městského ustanovením, že všichni světští lidé, kteří ostávají v obvodu města, jakož i všichni držitelé pozemků k městu od starodávna přiměřených, mají poháněni býti k tomuto soudu a na něm souzeni býti.[185]) Rychtář a konšelé popravují i nad cizím poddaným člověkem, když se ve městě zločinu dopustí, mají právo zatýkati i zemany pro dluhy do pěti kop a obdržují konečně r. 1381 též popravu v okršku Pražském.[186]) Pokud se obecních důchodův a sbírek týče, ustanovují listy panovnické, že všichni držitelé půdy ve městě, kteří nejsou od starodávna osvobozeni, jakož i všichni řemeslníci a kramáři mají s městem obecná břemena snášeti a že dále i ti, kdož mají pozemky k městu přiměřené aneb přebývají na předměstí, zvláště na Oujezdě, byvše tam nejspíše v čas založení města přesídleni a vedouce v městě obchody, náležejí k obci a mají proto též k obecným potřebám přispívati.[187]) Obci, která z počátku asi byla pouze na tyto sbírky obyvatelů poukázána, povoluje se r. 1338 vybírati dlažebné, jako na Starém městě, aby město se dlážditi mohlo; r. 1376 zabezpečuje se k témuž účelu roční příspěvek 20 kop ze cla, které se vybírá u brány Malostranských pro královny české, a r. 1383 uděluje se jí právo vybírati ungelt ze soli do města

---

[184]) Srv. Tomek Děj. m. Prahy II. str. 305 a 328, Palacký Formelbücher II. str. 126 a Časopis Českého Musea 1880 str. 548.

[185]) Sb. č. 28, 29 a 55; Emler Reg. II č. 2348 a III č. 73 a 272. Srv. též Tomek Děj. m. Prahy II str. 428.

[186]) Sb. č. 28, 32, 33 a 100.

[187]) Sb. č. 18, 28, 29, 46 a 55.

přivážené, aby se město lépe čistiti mohlo.[188]) Obchod a živnost městská chrání se povolováním výhod domácím kupcům před cizími, osvobozováním měšťanů v celé zemi od dávání cel a nařízeními, že míli kolem města a zvláště na Újezdě nemá býti žádných krčem, leč by kdo měl na ně staré výsady, a že měšťané mají právo nedovolené krčmy všude kaziti a staviti.[189]) Pro právní postavení obyvatelstva městského konečně zvláště důležity jsou listiny z r. 1351 a 1372, kterými se povoluje, aby každý mohl úroky a platy, kterými domy neb pozemky jeho sou obtíženy, vykoupiti, aby s majetkem svým po čas života i na případ smrti volně směl nakládati a neučinil-li by posledního pořízení, aby pozůstalost jeho celá dle práva Starého města nejbližším příbuzným připadala, kteří s městem trpí.[190]) Výsadami těmito v mnohém ohledu změnila se též ustanovení práva Magdeburskeho o právu vlastnickém, rodinném a dědičném ve smyslu práva Pražského a sice na prospěch obyvatelů městských, kteří se stali tím neobmezenými vlastníky svých nemovitostí a lidmi skutečně svobodnými.[191])

Na samém počátku válek husitských přišla na Menší město Pražské pohroma, z které se dlouho nemohlo vzpamatovati. V květnu r. 1420 vojenští hejtmané Pražanův, dobývajíce hradu Pražského, přiměli obyvatelstvo jeho, aby příbytky své opustilo a na druhou stranu řeky se přestěhovalo. Napotom město jest spáleno, že až na málo stavení lehlo popelem, přestavši na delší dobu býti obcí samostatnou.[192]) Když pak po válkách husitských na spáleništi Malostranském lidé se zase začali osazovati a nová obec povstávala, tu ostala značná část území městského, zvláště celé pobřeží, jakož i brány městské v držení obce Staroměstské a teprve za krále Vladislava začalo vlastně Menší město opět vzkvétati. Praviť aspoň Vladislav v listě svém z r. 1507, že to město v času různic a válek předešlých zkaženo, spáleno a jako spustlo bylo a že teprv za jeho kralování se zase pomalu vyzdvihlo.[193])

---

[188]) Sb. č. 31, 34, 97, 102 a 103.

[189]) Sb. č. 8, 18, 24, 32, 33, 79 a 352a.

[190]) Sb. č. 56, 92 a 93.

[191]) Srv. Právník 1879 str. 328 a 726 a moje „Právo odúmrtné“ str. 21.

[192]) Srv. Tomek Děj. m. Prahy IV. str. 18 a 51.

[193]) Sb. č. 199.

Proto také předchůdcové jeho Sigmund, Ladislav a Jiří potvrdili mu dle všeho pouze stará jeho privilegia, osvobozujíce nové osadníky ještě na čas od berní a platův do komory královské[194]) a teprv král Vladislav bývalé právní postavení jeho netoliko obnovil, nýbrž novými svobodami a právy rozmnožil, tak že se stalo skutečně zase jedním ze svobodných měst Pražských.

Jakmile se začala obec Malostranská nově vzmáhati, snažila se nejprvé o to, aby své staré výsady opět k platnosti přivedla, jmenovitě, aby Staroměstští z cla, které v branách vybírali, jí příspěvek zase na dláždění města odváděli, aby mohla ze soli ungelt k potřebám obecním vybírati, aby obyvatelé Malostranští od placení cla na mostě osvobozeni ostávali, přístup k řece aby opět brankou vedle domu Saského obdrželi a břehův Staroměstských užívati mohli k vyvážení nečistoty z města. Za tím účelem pohnali Staroměstské před soud komorní a přiměli je, že smluvivše se s nimi žádostem jich větším dílem vyhověli, jakož i k tomu se r. 1506 zavázali, že jim k dřívějšímu místu mezi posly z jiných měst na sněmu obecném dopomohou.[195]) Povzbuzeni tímto úspěchem zasadili se o vymožení sobě dalších některých svobod a předností, jichž druhá dvě města Pražská toho času užívala. Král Vladislav skutečně rok na to vyňal je z moci úřadu podkomořského, zavazuje se, že chce sám v jich městě každého roku konšely sázeti a povoliv později, aby si v nepřítomnosti krále v zemi obec sama radu tímže spůsobem obnovovala, jako na Starém a Novém městě. Kromě toho osvobodil je navždy od dávání summy hromničné do komory královské; ustanovil znovu, že i šlechticové, držíce domy v městě, mají s obcí trpěti; obdařil je novou pečetí s vlastní podobiznou; přidal k staršímu trhu výročnímu o středopostí nový trh o sv. Markétě a potvrdil jim podací kostela sv. Jana křtitele na Újezdě pod Petřínem v Košířské osadě.[196])

---

[194]) Sb. č. 143 a 157. Král Jiří potvrdil r. 1460 privilegia, jež Menšímu městu od císaře Sigmunda a krále Ladislava udělena byla. Znění jich neznáme; avšak sotva se mýlíme, pravíce, že to byla pouhá potvrzení starších privilegií.

[195]) Sb. str. 160 a 326.

[196]) Sb. č. 184, 192, 198, 199, 200 a 215.

Tohoto rovnoprávného postavení s městy Pražskými neužívalo však Menší město dlouho. Brzo po nastoupení Ferdinanda I. na trůn pohnal podkomoří Volfart Planknar z Kynšperka Malostranské před soud zemský, vině je, že se ním nechtějí spravovati a že sobě vymohli výsady na újmu spravedlnosti jeho úřadu. Soud pak zemský dal jemu za právo, učiniv výpověď, že Menší město neprávem z moci úřadu podkomořského vyňato bylo a že podkomořímu náleží radu v něm obnovovati. Následkem toho Ferdinand I. potvrzuje r. 1534 městu tomuto privilegia, vymínil z toho „jeden artykul z majestátu krále Vladislava, což se úřadu podkomořského dotýče, jehož jsou soudem a nálezem zemským odsouzeni.“ [197]) Tím pohoršilo se postavení jeho u porovnání s dvěma druhými městy Pražskými. Podkomoří nepřestali však ani na tom, nýbrž i jiným směrem hleděli práva svá opět nad Menším městem k platnosti přivésti, číníce tak patrně z nařízení krále samého. Roku 1541 nástupce Planknarův podkomoří Jiří z Gersdorfu chtěl po obnovení rady jménem královým opět soud vlastní na Malé straně zahájiti a žaloby na odstupující konšely slyšeti. Konšelé i obec opřeli se však tomu, tvrdíce, že „s nimi činiti nic nemá, než toliko ouřad obnoviti.“ „Konšelé“ pravili „mají na své svědomí souditi a žádný jich přesuzovati nemá a také předkové páně aniž kdo jiný, komu poručeno jest bylo od krále obnoviti ouřad, po-

---

[197]) Sb. č. 224. Dle register listův posílacích z l. 1534—1536 č. 13 str. 332 v archivu českého místodržitelství odeslal Ferdinand I. Malostranským 27. srpna 1535 list, v kterém jim vytýká, že se „v ničemž, tak jakž se jiná města v království Českém týmž podkomořím spravují, spravovati a jeho podnikati nechtějí,“ i nařizuje jim, aby „ve všech věcech, kteréž k úřadu témuž podkomořímu spravedlivě náleží, buď při obnovení úřadu i *jinak*, týmž podkomořím se spravovali, jeho podnikali i to, čímž jsou jemu k úřadu jeho podkomořskému povinni vydávati, vydali a k němu se podle vejpovědi soudcími zemskými království Českého mezi týmž podkomořím a jimi učiněné poslušně jakožto k úředníku královskému nad nimi usazenému zachovávali.“ Dle téže knihy str. 586 obeslal podkomoří Planknar Malostranské před soud komorní ještě „o summu deset kop gr., kteréž by jemu k úřadu jeho podkomorství vydávati jměli“; avšak na soudě komorním jest takové obeslání zdviženo a na soud zemský ukázáno. Mělo pak na slyšení pře v úterý po sv. Jeronýmu r. 1536 dojíti.

sudků žádných nedržel.“ Při tom dovolávali se toho, že oni jsou jedno město Pražské a že mají to vyměření ve smlouvě Svatováclavské, chtěl-li by kdo starou radu viniti, že má to před novou radou učiniti, pročež žádali, aby při ustanovení té smlouvy byli zůstaveni.[198]) Z toho vzešly nové potržky s podkomořím, o jichž průběhu ale nejsme dostatečně poučeni. K tomu přistupovalo, že i otázka apelace z nálezů soudu městského ostávala spornou. Odvolávání do Litoměřic dávno již vyšlo z obyčeje, na Malé straně v té době vůbec už nespravováno se na soudě městském právem Magdeburským, nýbrž týmiž právy, jichž užívala druhá dvě města Pražská[199]) a když strany poháněly purkmistra a konšely před vyšší soudy, poněvadž s jich nálezy nebyly spokojeny, tu konšelé popírali jim právo k takovýmto stížnostem. Bylať apelace v ten čas stále ještě považována za jakousi neváženost k soudu městskému a za osobní spor strany s konšely. Teprv Ferdinand I. přičiňuje se všemožně o to, aby mu přiznán byl vliv na konání soudní moci ve městech, způsobil v názorech těch rozhodnou proměnu. Uznávaje, že Malostranští nemají „žádné pořádné apelace od předkův jeho ani od něho vysazené“, vydal jim r. 1545 majestát, v němž předepsal, že každý může k němu se odvolati v určité lhůtě a po složení důkladu, na čež že chce s radami královskými pak rozhodnouti, zdaž nález vynesen byl po právu či nic. Při tom doložil král, že vysazení takovéto apelace nemá býti na újmu spravedlnostem podkomořího, „kteréž se při týchž Malostranských strany obnovování

---

[198]) Srv. můj „Úřad podkomořský“ str. 61.

[199]) Poslední zmínku o tom, že právo Magdeburské na Malé straně platí, má právní jeden rukopis Litoměřický, kdež se na konci českého překladu knihy distinkční praví, že léta 1485 „dokonány a dopsány jsú tyto kniehy práv Maydburských, kterýmižto mnohá města v Čechách, jakožto Litoměřice a Hradec Králové nad Labem a *Menšie město Pražské* s jinými městy se spravují a jich požívají.“ V 16. století však při jednání o společné právo městské Menší město nikde se více neuvádí mezi městy, jež se právem Magdeburským spravovala a též ve sbírce nálezův a naučení kmetcí stolice Litoměřické z XV. století nepřichází ani jedno naučení dané z Litoměřic do Menšího města po válkách husitských. Máme proto za pravdě podobné, že aspoň v době krále Vladislava na soudě Malostranském práva Staroměstského se užívalo. Srv. Časopis Č. Musea 1880 str. 542 a 548.

ouřadu konšelského i *jináče* má aneb míti praví a což by podle práva na nich nyní neb napotom soudem obdržel.“ [200])

Proměnami, které byly napotom roku 1547 ve zřízení městském provedeny, obmezena jest samospráva obecní i Menšího města v značnější ještě míře; avšak zároveň vliv podkomořího na obecní a soudní záležitosti města přešel větším dílem na nově zřízené orgány vládní. Menší město musilo po přemožení odporu stavovského též odevzdati svá privilegia a když bylo opět na milost přijato, obdrželo zpět šestnácte listů panovnických, jichž obsah následkem připojených výhrad jenom v některých kusech měl ještě cenu praktickou. [201]) Podkomoří podržel sice dozor na správu městskou, jakož i právo obnovovati v Menším městě radu každého roku; avšak vrchní soudní moc, kterou chtěl ve smyslu starých privilegií před válkami husitskými vydaných vykonávati, přešla na radu apelační a částečně na rychtáře královského. Ostatně ani dozor na správu obce nebyl mu zcela ponechán, nýbrž přenesen částečně na hejtmana městského, jenž i nad Menším městem byl dosazen, aby tam moc policejní vykonával. Obec Malostranská měla takto tři dozorce nad sebou, kdežto pro všechna ostatní města počet dvou, buď hejtmana anebo podkomořího s král. rychtářem, za postačitelný se pokládal. Jinak byla obmezena samospráva obecní i tu podobně, jako v jiných městech. Ani rady ani obec nesměly se více scházeti a raditi v nepřítomnosti úředníků královských a král ponechal sobě právo vydávati řády policejní a řemeslnické. Následkem nepotvrzení privilegií, jež uznávala platnost práva městského pro všechny obyvatele v obvodu města sídlící, nabyla i zde postranní práva větší neodvislosti a obec v následujících dvou stoletích nevycházela proto ze sporův s jich vrchnostmi. Na důchodech a statcích nebylo obci v ten čas mnoho odňato, poněvadž válkami byla schudla [202]) a mohl proto Ferdinand také jenom něco málo na

---

[200]) Sb. č. 234.

[201]) Sb. č. 236 a 239.

[202]) V kvaternu desk zemských č. VIII na str. E 23 čte se ke dni 12. července 1547: „Pražané Menšího města Pražského, ač též dědičné statky zemské ve dsky zemské klásti JMKské měli, ale oznámili sou, že žádných statkuov zemských dědičných nemají, než což sou zápisného měli, na to že sou zápisy své JKMsti dali a dávají, nic sobě ani budúcím potomkuom svým na

důchodech obecních a zádušních[203]) jí navrátiti. Tak jí ponechal právo vybírati dlažebné a r. 1549 postupuje Starému městu cla v branách Malostranských uložil mu, aby jí dávalo bývalý příspěvek na dláždění města.[204]) Naproti tomu zrušil výsadu Malostranských, že mají býti osvobozeni od placení cel, a ponechal sobě odoumrti, viny a pokuty v těžkých případech trestních, jakož i ungelt ze soli vybíraný.

Konečně potvrdil obci privilegia, že všichni světští lidé v obvodu města náležejí k soudu městskému, pokud nejsou listinami panovnickými z něho vyňati, že konšelům náleží konati právo popravy ve městě i kolem města nad zločinci při skutku dopadenými, že řemeslníci na předměstí mají s městem trpěti, že míli kolem města nemá nikdo bez zvláštní výsady krčmy zarážeti, že obec má podržeti právo patronátní k jednomu oltáři kostela sv. Mikuláše a ke kostelu sv. Jana v osadě Košířské a že má užívati výsad na trhy a pečeti městské. Měšťanům a obyvatelům městským pak ponechal právo, že mohou nakládati svobodně se svým majetkem a vykupovati břemena, jimiž jich nemovitosti sou obtíženy; avšak hmotným jich zájmům valně uškodil zrušením cechův a rozšířením immunitního postavení obyvatelstva na právech postranních.

Na tomto stavu v následujících letech nezměnilo se mnoho. Císař Rudolf II. potvrdil sice r. 1600 Menšímu městu majestát Ferdinanda I. z r. 1534 na stará práva a svobody; avšak stalo se tak asi z té příčiny, že tehdy obec zakoupila sobě opět mlýn v huti a že v majestátu činí se zmínka o právu k břehu a řece u tohoto mlýna.[205]) Navrácení jiných starých výsad, jež majestátem tím byly potvrzeny, se tím Malostranští nedomohli. Snaha jich v té době k tomu také

---

nich dále žádného práva nepozuostavujíce." Srv. též Sněmy České II. str. 445. — Z realit městských, pokud víme, konfiskovány Menšímu městu: mlýn Petržilkovský v Kartouzích, jejž obec r. 1523 od Jana Zajisto a mlýn v huti Vencelíkovské, jejž r. 1543 od Daniela Tatouse z Vraného zakoupila (Orig. v archivu m. Prahy II. č. 4. a 10.).

[203]) Sb. č. 243.

[204]) Sb. č. 244 a 256.

[205]) Sb. č. 224 a 290. V archivu městském naléză se originál tohoto majestátu z r. 1534 a musil tudíž Rudolf II. jej r. 1600 Malostranským vrátiti aneb r. 1547 nebyl na kancelář Českou odveden.

pouze směřovala, aby rozmnožili majetek i důchody obecní, by se jich město, které též zhoubným požárem r. 1541 velice utrpělo, zase mohlo zvelebovati, a aby upravili poměr svůj k právům postranním. V tom ohledu dodělali se některých úspěchův. Ferdinand I. navrátil jim r. 1561 mlýn Petržilkovský na Smíchově, aby z něho vodárnu zříditi si mohli[206]) a uznávaje, že nemají téměř žádných obecních důchodů, z nichž by náklad na obecní potřeby mohli zapravovati, povolil jim, aby si zřídili obecní sklep, jeden neb dva, v němž by prodávali cizí vína, aby z Uherského vína po městě prodávaného ungelt vybírali, netrpějíce prodej cizího vína neb piva ani ve městě na právech postranních neb v domech panských ani na Oujezdě.[207]) Z nových těchto důchodů mělo se město čistiti a dlážditi, vodou opatřovati a humanitní a vzdělavací ústavy své zvelebovati, jakož i perkmistrovi ročně pět kop platu vypláceti. Avšak povolení těchto výsad zavdalo podnět k mnoha rozbrojům. Staroměstští spatřovali v tom zkracování svých důchodův a porušování starších privilegií a rovněž vrchnosti ve městě a na Oujezdě, dovolávajíce se starších privilegií, vzpíraly se takovému monopolisování prodeje nápojů v rukou obce

---

[206]) Dle kvaternu trhového bílého l. 1561 v pátek po sv. Alžbětě list E 17 přiznal se král před úředníky Pražskými, že „mlýn, kterýž slove Petružilský v Kartouzích, se vším příslušenstvím, s vostrovem a placem neb trávníkem, kterýž před týmž mlejnem jest, až po tu starou topol aneb k rohu Netáhlovu i s tou řekou pod mlejnem až k témuž starému topolu, i s jezem celým, jakž nyní jest až k jezu Novoměstských, i řeku všecku nad týmž mlejnem na dýl a na šíř až po jez Novoměstských, a mlejn spálený až k cestě a silnici, aby oni též řeky v držení a užívání byli, v ní vrše klásti, ryby loviti mohli a mimo vůli jich jim v též řece nahoře i dole kladeno vrší ani ryb od žádného loveno nebylo; též aby z téhož mlýna vodu do města svobodně vésti, žlabuov kol i píly sobě přidělati mohli; též aby žádnému z téhož mlejna žádným platem povinni nebyli a z něho neplatili kromě toho, kterýž se k záduší a škole a na jiné skutky milosrdné vydává, nic ovšem nevymieňujíc, tak jakž sou toho od staradávna v držení byli i také jakž týž mlejn s jeho příslušenstvím od krále Vladislava slavné paměti Petružilkovi v dědictví dán byl, dědičně jest se vší zvolí s plným panstvím dáti ráčil purgmistru, konšeluom i vší obci Menšího města Pražského.“ (Archiv města Prahy listina č. 23).

[207]) Sb. č. 264.

Malostranské. Rozepře se Staroměstskými, které se též Nové město zúčastnilo, byla teprve 25. května 1620 na soudě zemském smlouvou ukončena, v které Staroměstští dvěma druhým městům Pražským přiznali právo, že „podle svobod, privilegií, práva neb zvyklosti toho handle vinného podle předešlého spůsobu v místech od nich k tomu již prvé obraných k obci užívati mohou.“ [208]) Naproti tomu spory s postranními právy vůbec nepřestaly, ačkoliv panovníci chránili Malostranské v jich právech v zájmu komory královské, do které od r. 1547 posudné odváděti musili. [209])

---

[208]) Orig. v archivu m. Prahy II. č. 26.

[209]) Dle akt archivu českého místodržitelství fasc. P-106 subn. P. 3. podali Malostranští r. 1565 stížnost k císaři, že držitelové Oujezda piva Rakovnická i jiná proti znění jich šenkují a že „některého času kněz převor u Matky Boží konec mosta Pražského, když oni podle privilegií svých některá piva odjinud na Oujezd k vyšenkování přivezená pobrati a na stavení špitálu obrátiti chtěli, na některé spoluradní osoby mocí sáhl, pokřik učinil, k šturmu udeřiti velel a jednu přední osobu z ouřadu škodlivě zbil.“ Na žádosť Malostranských, aby takové šenky a neřády na Oujezdě byly zastaveny a ta svévolnosť k nápravě přivedena, vydal náměstek císařův arcikníže Ferdinand dne 21. března nařízení držitelům Oujezda, panu Strakonickému, nejvyššímu mistru převorství českého, knězi Janovi Placidovi, opatovi od sv. Jana ve Skále, paní abatyši u sv. Jiří na hradě Pražském, Adamu Myslíkovi z Hyršova a ouředníkům Matky Boží před Tejnem, aby zastavili takový šenk Rakovnických i jiných přespolních piv obyvatelům Oujezdeckým a aby dopouštěli na svém panství pouze piva bílá neb ječná od sladovníkův Malostranských prodávati. — Roku 1569 opět jakýs dvorský tesař Ondřej, náležeje pod vrchnost převora kláštera sv. Tomáše začal na půdě klášterní prodávati pivo Rakovnické. Tomu opřeli se Malostranští, pravíce ve stížnosti k místodržícím, že nemohou „ani jaký soudček vína speněžiti a vyšenkovati pro takové piv šenkování“ a ten tesař „ať se raději sekyry drží, nežli by takovým pivem mozek sobě zvrtěl.“ Avšak místodržící, mezi nimiž byli dva páni, pod jichž moc práva postranní na Malé straně náležela, nařídili jim 14. ledna 1569 z Kutné Hory, aby nečinili žádných překážek v tom prodeji piv Rakovnických, neboť — doložili — „já nejvyšší purkrabě Pražský, tolikéž Václav Zajíc z Házmburku a na Strakonicích, nejv. mistr převorství českého tomu místa nedáváme, abyšte vy na dláždění pod Hračany a na právě zákona Strakonického šenk piva Rakovnického zbraňovati mohli a toliko sami z svých pivovárův proti starobylým zvyklostem i také starším privilegiím a svobodám piva vystavovati měli.“ Malo-

Rozepře tyto měly ale za následek, že na Malé straně, kdež území městské více než v kterémkoliv jiném městě zouženo bylo domy a pozemky náležejícími soukromým vrchnostem, snaženo se záhy o to, aby postranní práva ve městě i na Oujezdě buď zcela se zrušila a k městu připojila aneb aspoň pod právo městské ve věcech obecních, policejních a soudních uvedla, jak to druhdy asi také bývalo. K tomu na Malé straně přistupovala ještě ta zvláštnosť, že všechny tamější brány městské nalezaly se v rukou Starého města a že následkem toho úřad Malostranský s obtížemi moc policejní ve městě vykonával. Okolnosti ty přiměly konšely, že r. 1569 obrátili se k císaři Maximilianovi II. s pamětným spisem, v němž živými barvami vylíčili neblahý svůj stav. Ukazujíce k tomu, kterak z toho „mnohé nesvornosti a rozdílové práv pocházejí," když lidé pod rozličnými vrchnostmi žijí, žádali, aby „ti všichni lidé na právech postranních krom jich povinnosti vrchnostem náležité, poněvadž největší živnost tohoto města mají a požívají, jednomyslně ku právu městskému poslušností k spravování a řízení připojeni byli, neb tady i mnozí nespuosobové a neřády přetrženi budou." A dále žalujíce, že „do města ve dne v noci, jak chce kdo chce, můž přijíti" a že „s těžkem kdy kde v tomto království Českém najde se město, aby bran svých požívati nesmělo," domáhali se toho, aby jim byly brány města navráceny a přivlastněny aneb aby aspoň stalo se opatření ohledně nočního jich zavírání. I dokládali při tom, že Menší město Pražské, které předce jest „jako oud a JMCské stolice blíž zámku" a „z jedněch měst jménem ne

---

stranští opětně utekli se k císaři a opětně vyšla nová rozhodnutí v jich prospěch (srv. též sb. č. 290); avšak vrchnosti toho nemnoho dbaly. Tak r. 1576 prodávána sou zase hostinská vína z Litoměřic a Mělníka na právech postranních. Na stížnost perkmistra hor viničných Jana Ornyusa z Paumberka obesláni sou šenkéři před čtyry rady komory české a ačkoliv osadní sv. Jana v Oboře dovolávali se privilegia z r. 1364 (Sb. č. 79), jako by svobodu míti mohli cizí vína při své osadě dáti šenkovati a podobně opat Strahovský okázal majestát krále Vladislava d. ve Vídni v den sv. Jakuba l. 1515 na vinice téhož kláštera, radové dali přes to perkmistrovi za právo, potvrdíce konfiskaci cizích vín a neuznávajíce, že by ty listy „proti starším privilegiím císaře Karla postačiti mohly."

zadní,“ ostává „bez noh a rukou, neb tělo jest město, ale jiní mají brány a cla a ono nic, jiní mají duochody a ono chudobu.“ [210])

Majestátní žádost tato ostala oslyšena; avšak Malostranští nevzdali se své myšlenky. V srpnu 1587 učinili narovnání s úředníky, staršími i vší osadou kostela panny Marie před Týnem „o plat a vrchnost, kterúž oni osadní nad některými domy za špitálem Menšího města přes ulici ležícími mají“ a sice toho obsahu, že ty domy ve Vlašské ulici k Malé straně se připojují, začež se zavázali dávati ke kostelu Týnskému platu komorního věčného ročně po 14 kopách míš. z té summy, kteráž se jim z celnice na opatrování dláždění každého roku vydává. [211]) Tím rozšířilo se území Malé strany na část Oujezda a r. 1610 domohli se vůbec úřadové městští, jak už sme sdělili, toho, že snesením sněmovním povoleno jest jim vykonávati policii i na právech postranních. [212])

Hospodářské poměry obce zlepšily se v té době též přikoupením několika realit a opatřením nových důchodův. Tak r. 1570 povoleno

---

[210]) Archiv českého místodržitelství fasc. P-106 subn. P. 3.

[211]) Kvatern relací žlutý l. 1587 list M 19 v deskách zemských.

[212]) Srv. pozn. č. 136. — Malostranští podali před tím dne 18. ledna 1609 císaři Rudolfovi II. pamětní spis, v kterém opětně žádali, aby „některá postranní cizí práva, jak u sv. Jana v Oboře, jinak pod horou Sion, tak i na Oujezdě k městu připojena byla“ příkladem oné části Újezda, jež osadním kostela Týnského náležela, a aby nařízení komisaři ustanovili, jaký by plat komorní jich obec vrchnostem těch pozemků ročně platiti měla. Postranní právo Svatojanské náleželo k věnu královen českých a tehdy právě nebylo žádné královny české, ani králující ani ovdovělé. Proto doložili Malostranští, „že tiž Svatojanští žádnou pořádnou vrchnost nemají, nežli toliko panu hejtmanu hradu Pražského k ochraně se přikázali, též žádného stavu neužívají, anobrž někteří z nich v tom se slyšeti dali, že by toho vděčni byli, aby se to státi a k městu tomuto vtěleni býti mohli“. Podporovali žádost svou žalobami, že obyvatelé na těch právech „všech dobrodiní, jak vodou, svobodným prodajem i kupováním užívají a s obcí jich nejmenší obtížnosti nenesou, nýbrž toho všeho prázdni jsouc na týchž právích všecky neřády přechováváním žebrákův i jiných lidí zahálčivých a lehkomyslných dopouštějí“ a když se co toho zběhne, buďto v čas rány boží morové a jinou nešťastnou příhodou, tu rychtář městský nesmí tam docházeti, by mu i někdy poručeno bylo, obávaje se hrdla a pak se to jim přičítá, jako by to jich nedbanlivostí scházelo.

bylo Malostranským v tom místě, kde druhdy stál dům arcibiskupský, postaviti porážku a masné krámy [213]), r. 1577 postoupena jim jako ostatním městům polovice odoumrtí [214]), r. 1588 zakoupili dům Saský s tím úmyslem zříditi v něm špitál městský [215]) a r. 1592 Staroměstští, upravujíce na levém břehu Vltavy hranice obou obcí, postoupili jim část břehu, aby měli lepší přístup do mlejna Petržilkovského. [216]) Malostranští nabyvše též práva k části řeky, jakož i právo loviti v ní ryby, vyjednali sobě r. 1593 majestát na trh rybní, na němž by čerstvé a hodné ryby mohli prodávati; avšak list ten odporoval starším nadáním Staroměstských na porybné a proto byli nuceni jej Malostranští ještě téhož roku vrátiti a prodeje čerstvých ryb v svém městě zanechati. [217])

Ve válce třidcetileté utrpělo Menší město Pražské velice. Ferdinand II. navrátil mu sice dekretem ze dne 13. dubna 1628 jeho statky a důchody; avšak ty byly značně stenčeny. [218]) Při tom území města opět se značně zoužilo, poněvadž mnohé domy a pozemky městské dostaly se do rukou klášterův a šlechticův a vyňaty sou z práva městského, tak že břemena obecní nesli pouze měšťané, jichž počet se valně ztenčil a jichž živnosti nic nevynášely. [219]) Stav jich

---

[213]) Sb. č. 263—265 a str. 655.

[214]) Sb. str. 570. Toho času žádali též Malostranští, aby jim povoleno bylo kupovati statky pozemské a klásti je bez relace do desk zemských, aby jim vrchnost k zádušním statkům postoupena aneb aspoň zádušní platy ke kostelu sv. Mikuláše, jmenovitě roční plat deseti kop gr. č. ze Strakonic, platy z dvoru pustého ve vsech Hrnčířích a Motole majestátem pojištěny a smlouvy příslušné, které na hradě Pražském prý při jiných „privilejích předešlého času městóm vzatých ležeti mají“, navráceny byly, konečně aby některé důchody jako dlažebné a clo z vína zvětšeny a jiné nově uděleny byly; avšak žádosti ty ostaly oslyšány. (Arch. česk. místod. fasc. P.-106 subn. P 3.)

[215]) Srv. pozn. 110 na str. XXXVI.

[216]) Sb. č. 279.

[217]) Sb. č. 280 a 355. — Srv. též pozn. 148.

[218]) Bílek Dějiny konfiskací str. CI a 952, kdež se uvádí, že Menšímu městu kromě Saského domu navráceny byly pivovár Hrachovský, mlýn Štěpanovský a obecní vápenice.

[219]) Srv. J. Schottky Prag. II. str. 35.

stával se rok od roku trudnějším, když dluhy obecní vydáními na vojsko do závratné výše rostly. Za takových poměrů potvrdil jim r. 1628 císař Ferdinand II. stará privilegia, postaviv je při tom na roveň s obyvately ostatních dvou měst Pražských.[220]) Vyňal Menší město z moci úřadu podkomořského a slíbil královskými komisary radu v něm obnovovati tak, jako na Starém a Novém městě. V souhlasu s tím navrátil a potvrdil mu též majestát krále Vladislava z r. 1515 na obnovování rady. Avšak stejné toto postavení, jehož se Menší město domohlo, nebylo rovností v užívání stejné samosprávy obecní jako za krále Vladislava, nýbrž rovností ve způsobu obmezování autonomie obce stejnými orgány a předpisy. Jednaloť se při tom hlavně o to, aby sporům, které povstávaly mezi podkomořím a hejtmanem městským o meze působnosti jich úřadův, konec byl učiněn a opatření to mělo pak arci za další následek, že Menšímu městu nemohlo býti odpíráno užívání týchže práv a výsad, jež byly dvěma druhým městům Pražským ponechány neb znova uděleny. Proto také v této konfirmaci privilegií z r. 1628 udělil Ferdinand II. konšelům Malostranským titul „poctiví", jehož konšelé ostatních dvou měst Pražských užívali, a zrušil nařízení knížete z Lichtenstejna z r. 1622, aby úřad purkmistrský spojen byl s primasstvím města, povoliv opět, aby purkmistrství z jednoho konšela na druhého po pořádku přecházelo. Při tom obmezil moc hejtmana městského, navrátiv radě právo subsidiárně nařizovati poručníky vdovám a sirotkům a trestati neposlušné měšťany; zrušil dále obecní dluhy v čas povstání sdělané a povolil obci vybírati odchodné. Jako na Starém městě tak i zde arci vyhradil, že výsad těchto mohou pouze katolíci užívati a že vůbec pouze katolíci v obci mají býti trpěni. Napotom r. 1629 povoleno bylo obci i měšťanům Malé strany kupovati sobě statky pozemské a klásti je bez relace do desk, r. 1638 přiznáno jim právo k polovici odúmrtí a r. 1642 ustanoveno, že zástupcové jich mají se se Staroměstskými a Novoměstskými střídati v úřadu nejvyššího bernictví stavu městského.[221])

V časech těchto válečných, v kterých Menší město několikráte

---

[220]) Sb. č. 313.

[221]) Sb. č. 317, 321 a 323.

bylo obléháno a cizími vojsky opanováno, začali lidé na právech postranních živnosti městské provozovati, hospody zarážeti a piva i vína cizí prodávati bez ohledu na privilegia městská. Následkem toho přičiňovali se Malostranští ihned po míru Westfalském o to, aby jich výsady zase k platnosti přivedeny a práva postranní k městu přivtělena byla. Skutečně také dosáhli toho, že r. 1648 postranní právo Svatojanské čili ves Obora pod Petřínem s městem jich se spojila a že dekretem dvorské kanceláře ze dne 22. května 1648 magistrát vrchní moc nad právy postranními ve věcech policejních, trestních a politických obdržel, kdežto vrchnostem pouze dědičné platy a soudní moc ve věcech soukromého práva ostaly. [222])

Napotom k vyzvání císaře předložili též Malostranští v únoru 1649 žádosti své za potvrzení starých a poskytnutí nových milostí a výsad. Nescházela v nich arci prosba, aby prodej cizích nápojův na právech postranních se zakázal; avšak i jiná starší přání znova sou přednešena. Líčíce zbědovaný stav svého města po okupaci Švédské domáhali se toho, aby jim nové důchody byly poskytnuty, kterými by město zase pozvednouti se mohlo, jmenovitě, aby si mohli zříditi městskou solnici, ze které by si směli obyvatelé Malostranští jedině sůl kupovati, aby dlažebné se zvýšilo a aby se jim povolilo vybírati posudné z piva. Kromě toho žádali, aby jim byly všechny brány v městě jich přivlastněny, stěžujíce sobě do Staroměstských, že jich před Švédy dostatečně nebránili a že nechávají kolem bran plno nečistoty; dále chtěli v Starém Ovenci zříditi sobě výsadní hostinec pro lodníky, kteří z Drážďan po Labi a Vltavě zboží přivážejí a u cís. mlýna v oboře přistávají, z domu Saského navrhovali zříditi skladní dům, v němž by v čas trhů výročních obchodníci se suknem a plátnem skládali své zboží a u huti Vencelíkovské mínili postaviti novou vodárnu s jezem, dovolávajíce se privilegia z r. 1534. [223])

Žádostem jich nebylo však tak rychle a ochotně vyhověno, jako oněm Staroměstských a Novoměstských. Císař Ferdinand III. teprve 24. listopadu 1653 kázal zříditi komisi, jejímiž členy jmenoval Ferdinanda hraběte z Valdštejna, Aleše Vratislava z Mitrovic a Huberta Valderode

---

[222]) Sb. č. 325. Srv. též Schottky Prag I. str. 153 a Weingarten Codex str. 350.
[223]) Archiv českého místodržitelství fasc. P-106 subn. P. 3.

z Echhausenu, aby ona vyslyšíc mínění interesentův a české komory podala prostřednictvím místodržitelství ke dvoru o žádostech jich zprávu. Tak se také stalo. Slyšena sou nejprve druhá dvě města Pražská, pak práva postranní, jmenovitě úřad nejv. purkrabství, opat Strahovský, kostel Matky Boží konec mostu, klášter sv. Jiří na hradě Pražském a klášter sv. Tomáše, a konečně vyžádáno dobré zdání od komory české. Ze všech stran ozvaly se námitky a rozhodný odpor. V přední řadě opřeli se Staroměstští požadavku, aby postoupili brány, aby monopolisování prodeje soli a nápojů týkalo se též obyvatelů, kteří na druhé straně řeky přebývají a pod jurisdikci Staroměstskou náležejí, aby v Saském domě se zřizoval sklad zboží a aby ku Střeleckému ostrovu stavěl se nový jez. Brány na Malé straně, pravili, vystavěli králové čeští a přivlastnili je nám z vážných důvodův. Malostranští nemají práva pohlížeti na nás jako na nějaké vetřelce, kteří se zmocnili jich bran, neboť Malá strana byla podobně jako Nové město na půdě Staroměstské založena a od Starého města vzala jako od matky počátek, vzrůst i právní své obyčeje. Kdyby se Menšímu městu musily brány postoupiti, pak by i Nové město žádalo za vydání dvou bran Špitálské a Horské a Staré město, které bylo sídelním městem králů, kdy ještě ani nebylo Malé strany, bylo by ze všech stran tou měrou uzavřeno, že by mu nezbývalo, než zboží a potraviny přes zdi městské dopravovati. Malostranští ke konání policie ve městě nepotřebují stráží v branách a proti útoku Švédů nedovedli ani jediné brány na Strahově uhájiti, kterak by teprve dovedli více bran obhájiti. Ze všeho toho prý patrno, že pouze ze závisti usilují připraviti je o brány, jako dávno snaží se všechen jich majetek na druhé straně řeky, domy, zahrady, mlýny a přívozy pod moc svou uvésti. Proto také chtějí v řece, která Starému městu ode dávna vlastnicky náleží, nový jez zříditi, aby mohli v čas nízké vody přítok její do vodárny městské zameziti; proto usilují na jich škodu zříditi v Saském domě sklad zboží, kdežto předce od pradávna smí se kupecké zboží pouze v staré rychtě a v kotcích skládati a prodávati. Žádali tudíž, aby taková „cruda et absurda petita“ byla zamítnuta a Malostranským se uložilo věčné mlčení. Práva postranní ohradila se zvláště proti žádosti za výhradný prodej piva a vína, tvrdíce, že město dávno už dotýčných výsad neužívá; úřad purkrabský opřel se tomu, aby zřizo-

vala se pro lodníky hospoda v poddaném mu Ovenci a komora česká celkem připojila se k těmto odmítavým hlasům. Teprve komisaři zaujali příznivější pro Malou stranu stanovisko. Privilegia na vybírání přirážky solní a na odbírání piva z pivovarů Malostranských poznamenali sice jako zastaralá; avšak za to uznali oprávněnost žádosti, aby byla Menšímu městu nově vystavená brána Strahovská přivlastněna a aby se mu povolilo zříditi si solnici, z které by obyvatelé s městem trpící povinni byli sůl kupovati, jakož i sklad zboží v Saském domu v čas trhů výročních, poněvadž prý město to jest dnes sídelním městem, kde časem dvůr i ministři přebývají. Nicméně uznali, že prostředky, kterými by cizím právům újma se stala, nejsou přiměřeny a postačitelny ku zvelebení toho města a naznačili proto, že by i Malé straně měla se z důchodu posudného nějaká pomoc učiniti.

Dobré jich zdání posláno 12. srpna 1656 ke dvoru; načež dekretem dvorské kanceláře ze dne 9. listopadu 1656 sděleno Malostranským, že císař rozhodnul se obnoviti jim stará privilegia a rozmnožiti je novými milostmi. Prve však nežli nový majestát byl vyhotoven, zemřel císař (7. dubna 1657) a teprve nástupce jeho král Leopold I. vyplnil 15. prosince t. r. vůli jeho.[224]) Uznávaje, že se Malostranští v minulých válkách věrně a statečně drželi, potvrdil jim stará nadání, „pokud v jich užívání ostávají", a mezi těmi též čtyři listy, jež jim r. 1547 odňaty byly;[225]) kromě toho udělil jim tytéž výsady, jaké r. 1649 Staroměstští a Novoměstští obdrželi. Přiznal jim tudíž právo míti zastoupení na sněmě a na vyšších soudech; zapověděl vytýkati jim účastenství na povstání českém; ustanovil, že nařízení z české kanceláře dvorské neb místodržitelství mají se jim přímo dodávati a že má se jim dávati titul „slovútní"; zlepšil jich znak městský, ozdobiv jej odznaky rytířskými; postoupil jim druhou polovici odúmrtí a upravil právo jich odkupné k domům šosovním,

---

[224]) Sb. č. 333.

[225]) Sb. č. 197, 198, 215 a 224. Z těch list z r. 1507 č. 198 tuto poprvé byl potvrzen a kromě toho pojaty sou ještě do konfirmace dva listy z r. 1335 a 1499 (Sb. č. 25 a 190) na dvůr Lubeň a zahradu nad mostem vedle huti Vencelíkovské na Újezdě ležící, jež druhdy klášteru Ostrovskému náležely a s mlýnem v huti nejspíše obci Malostranské postoupeny byly.

jež se nalézají v rukou vyšších stavů, předepsav opět, že držitelové těchto domův mají s městem trpěti. Kromě toho ale osvobodil je od ubytování vojska, kdyby panovník byl dvorem v Praze, jakož i od dávání všelikých dávek z vinic a placení posudného na pětadvacet let; udělil jim právo patronátní k farnímu kostelu sv. Mikuláše; povolil jim, aby mohli ze solnice královské sůl odbírati a pak s přirážkou ji prodávati jako Staroměstští k užitku obce; zvýšil jim důklad k apelacím a konečně slíbil, že o to dále jednáno bude, aby i ostatní práva postranní po příkladu Svatojanského k městu se připojila. Naproti tomu nepovolil jim válečné náhrady, jako oběma druhým městům Pražským, aniž odměnil vynikající měšťany vepsáním jich jmen do majestátu aneb povýšením jich do stavu rytířského.

O nové potvrzení privilegií zažádali Malostranští napotom teprve 13. září 1723 po korunování císaře Karla VI. za krále českého a majestátní žádosť jich měla týž osud jako Staroměstských. President a rady nad apelacími podali 11. července 1729 o ní dobré své zdání, pravíce, že většina jich práv a výsad posud platí a že proti jich stvrzení není námitky. Pouze výsady z r. 1330 a 1343 [226]) pokládali za zastaralé, poněvadž město dávno už neužívá práva mílového na krčmy, kdežto vrchnostem nemůže se popírati právo vařiti a prodávati pivo na svých panstvích a poněvadž berně neplatí se více pouze z půdy, nýbrž i z jiných předmětů dle usnesení sněmu; avšak nečinili námitek proti opětné konfirmaci ani těchto nadání „pro aeterna rei memoria“, poněvadž se tak bez toho děje s výhradou skutečného jich užívání. Místodržící odeslali ke dvoru žádosť s dobrým zdáním 9. září 1734 a tam ostala nevyřízenou.[227]) Teprv když za císařovny Marie Teresie učinili Malostranští opětné zadání, tu jsou jim privilegia znovu a sice v této formě naposled 16. června 1747 potvrzena, pokud jich ještě užívají a pokud neodporují ústavě zemské.[228])

---

[226]) Sb. č. 18 a 46.

[227]) Archiv českého místodržitelství fasc. P. 106 subn. P. 3.

[228]) Sb. č. 343.

Privilegia Nového města Pražského.

Velký zvelebitel království Českého Karel Čtvrtý ostává ve vděčné paměti potomstva též tím, že r. 1348 založil na předměstích Starého města nové prostranné město, jehož hranice šly ode zdí tohoto města až po nové hradby a příkopy, které od Vyšehradu až k Vltavě na Poříči v oblouku začal stavěti. Při tom kázal všechnu půdu v ohradě městské, pokud se nenalezala v držení soukromém, na náměstí, ulice a staveniště rozměřiti a rozprodati, čímž přešla do vlastnictví nově usedlých měšťanův a obce.[229]) Město takto dle předběžného rozvrhu vystavěné mělo jinou zevnější podobu, nežli město Staré, jehož křivolaké ulice připomínaly původní osady, z nichž se skládalo. Karel nazval pak toto „vzácné dílo a výtvar vlastních rukou" *Novým městem Pražským* (Nova civitas Pragensis, Newe stat czu Prage) a současníci i pozdější věk nazývali je časem též *městem Karlovým* (Karoli civitas Pragensis).[230])

V základní listině, kterou 8. března 1348 obdrželo, ustanovil Karel, že ono má se Starým městem tvořiti jedno tělo a užívati týchže výsad a práv, jimiž Staré město od panovníků bylo nadáno, jmenovitě že obyvatelé jeho mají souzeni býti ve věcech práva soukromého i trestního na soudě městském dle týchže zákonův, snesení i obyčejů městských. Noví osadníci, z nichž většina ze Starého města pocházela, byli takto nuceni opatřiti sobě odtamtud sdělení práva, jímž se měli spravovati a brali napotom u tamější stolice konšelské

---

[229]) Srv. Tomek Děj. m. Prahy II. str. 4 a 219 a Prameny dějin Českých IV. str. 449 a 519.

[230]) Sb. str. 253 a 257.

naučení ve věcech právních, uznávajíce ji za vyšší své právo. Nové město nalézalo se takto od založení svého v poměru odvislosti ku Starému městu; avšak jinak mělo dle znění základní listiny obdržeti stejné autonomní postavení, jehož Staré město bylo sobě vymohlo. Mělo tudíž vyňato býti z moci úřadu podkomořského a státi přímo pod králem, kterému náleželo radu v něm obnovovati, jakož i užívati všech výhod, jež privilegia Staroměstská poskytovala obci i obyvatelstvu v poměru jich k ostatním činitelům státním. Naproti tomu neplatila privilegia Starého města pro nové město potud, pokud se týkala zvláštních poměrův obce Staroměstské, jmenovitě jejího majetku a důchodův, a obec Novoměstská obdržela arci r. 1348 i vymáhala sobě později samostatná nadání, kterými se upravovaly též zvláštní její poměry hospodářské.

Ve dvou listinách r. 1348 Novému městu vydaných zakazovalo se novým osadníkům zavaditi nemovitosti věčnými platy přes polovici ceny, aby ostávali svobodnými jich vlastníky, a oni osvobozeni sou navždy od placení úrokův do komory královské, majíce býti povinni platiti berni královskou teprve po dvanácti letech a sice pouze z půdy, aby mohli prováděti nádhernější stavby k ozdobě města. Dále nakazovalo se řemeslníkům, kteří v Starém městě hlučná řemesla provozovali, aby se přestěhovali během roku do nového města; povolovalo se židům, aby se tu mohli též usazovati; výroční trh Svatovítský přenášel se ze Starého města na Nové, jemuž se ještě propůjčovalo odbývání týdenního trhu pondělního.[231]) Když pak nové město počalo se vzmáhati, povolil mu Karel ještě jiné trhy a sklady, tak r. 1350 druhý výroční trh o Svátosti, r. 1360 výsadní trh na obrok a píci u kostela sv. Jindřicha čili na náměstí Senovážném a r. 1367 sklad sledí a jiných slaných ryb, též trh obilí a všelikého dobytka a třikráte za týden trh milířského uhlí, přikázav, aby tyto předměty pouze na Novém městě se prodávaly a aby rychtář Novoměstský byl oprávněn je prodavačům v Starém městě pobrati, kdyby je s nimi tam zastihl.[232])

Povolení takovýchto výsad zavdalo podnět k mnohým kyselostem

---

[231]) Sb. č. 48—50.
[232]) Sb. str. 308 a č. 75 a 88.

a rozepřím mezi Starým a Novým městem, jimž císař hleděl v prosinci 1367 tím konec učiniti, že obě města v jednu velkou obec spojil, kázav pobořiti zdě Staroměstské a představiv spojené obci třidcetičlennou radu s rychtářem v čele. Jednota ta jest však ještě za živobytí císaře v březnu r. 1377 zrušena;[233]) načež Nové město ostalo v držení trhův, jež mu před jednotou byly propůjčeny a kromě toho obdrželo ještě nový trh na dřevěné zboží, jejž císař v čas jednoty r. 1372 přeložil od kostela sv. Havla, kdež druhdy býval, na hořejší část náměstí Novoměstského ke klášteru Slovanskému.[234]) Z opatření těch i jiných byla patrna veliká náklonnost císaře k Novému městu a i syn jeho Václav IV. netoliko výsady městu tomu propůjčené potvrdil, nýbrž je i hleděl rozmnožiti, následkem čehož zmáhaly se obchody a živnosti na Novém městě částečně na úkor obyvatelů Staroměstských. Václav jmenovitě r. 1383 udělil obyvatelům Novoměstským právo dělati slady a vařiti piva, aniž by jim v tom směli Staroměstští překážeti a r. 1400 povolil, aby obec mohla ze zboží a dobytka na trh přivezeného neb hnaného tržné vybírati.[235])

Za jeho času však neznámým spůsobem zhoršilo se právní postavení Nového města v tom ohledu, že královští podkomoří začali v něm jako na Malé straně konšely sázeti a jménem krále soudní moc vykonávati.[236]) Teprv r. 1408, když byl podkomořím biskup Konrád z Vechty, vzpomněli sobě Novoměstští na stará svá práva a vyslali 18. června ke králi do Záběhlic některé konšely a starší obecní se žádostí, aby král „ráčil je jmieti vyňaty od súdu podkomořieho, neb sú nikdy od vysazení města ku podkomořiemu neslušeli ani k jeho súdu, a zření aby neměli k žádnému jinému živému ve všech věcech od města jenom ke králi“. Král Václav dle zprávy letopisce dal prý k tomu „své milostivé povolení“, obnovuje napotom sám radu na Novém městě. Současně rádní písař Svatoslav shledav,

[233]) Srv. Prameny dějin Českých IV. str. 536 a Tomek Děj. m. Prahy II. str. 59 a 71.

[234]) Sb. č. 91.

[235]) Sb. č. 101, 104, 118 a 130.

[236]) Sb. č. 122 a Archiv Český I. str. 399. Srv. též Tomek Děj. m. Prahy II. str. 282, 287 a 367, III. str. 341 a 498 a můj „Úřad podkomořský“ str. 20.

že v základní listině Novoměstské neděje se zmínka o odvolávání se do Starého města, jal se z toho dovozovati, že Novoměstští nejsou povinni takové odvolávání dopouštěti a konšelé přidržíce se jeho výkladu přednesli králi též žádosť, aby „k žádnému jinému nebylo se odvoláváno od súduov, než k králi"; avšak tento jich krok neměl příznivého výsledku.[237]) Naproti tomu povolil jim král již před tím r. 1400, aby vykonávali popravu v kraji Pražském společně se Starým městem.[238])

Ve válkách husitských povstávaly mnohé rozepře mezi oběma městy Pražskými o výklad privilegií, o obecní statky a důchody, o trhy, které v tom neb onom městě se mají odbývati, jakož i o obyčeje při obřadech církevních. Zavdalo k nim podnět hlavně spojení obou měst v jednu obec od r. 1421—1424, v kteréžto době majetek obecní značně se rozmnožil. V letech 1428 a 1429 hleděli z obou stran volení úmluvci spory ty urovnati, vypověděvše, že obě města mají o zboží kněžská, královská neb jiná odběžná rovnou měrou se rozděliti, že Novoměstským při tom má připadnouti špitál pod Vyšehradem se vším zbožím k němu náležitým, statky purkrabství Vyšehradského a polovice kláštera Zbraslavského a že oni mají užívati těchže trhů, jako dříve, tedy též trhu Svatovítského, na nějž Staroměstští nárok sobě činili.' Staroměstským pak ponechali jich dvě brány v Novém městě, když byli slíbili, že své brány a fortny do Nového města vedoucí nebudou zavírati.[239])

Před bitvou u Lipan přišla však těžká pohroma na Nové město, které od spolku s Tábory upustiti nechtělo. Staroměstští spolčeni s panskou jednotou učinili 6. května 1434 vpád do něho a zmocnivše se radnice zle v ní hospodařili, při čemž utratili též výsadní listiny Novoměstské „z veliké nepřízně".[240]) Tím dostalo se Nové město pod

---

[237]) Časopis Českého musea 1836 str. 301 a 309 a Sb. č. 125 a 127.

[238]) Sb. č. 99 a 117.

[239]) Srv. Tomek Děj. města Prahy IV. str. 184, 412, 419, 440 a 445.

[240]) Sb. str. 83. — V knize Novoměstské č. 331 v archivu m. Prahy píše se na l. 70 o této příhodě takto: „Listy hlavnie pod pečetmi ubrmanskými i obú měst Pražských, ty jsú pobrali a ztrhali páni a obec Staroměští, když jsú se pány zemskými a s panem Alšem Vřešťovským, tehda zprávcí země voleným, vskočili den božieho vstúpenie do Nového města i také list založenie

moc Staroměstských, kteří tam až do r. 1436 obnovovali radu jako na Malé straně a v jiných některých městech královských.[241])

Teprv císař Sigmund obnovil zase samostatnost obce Novoměstské. Když se v Brně jednalo o přijetí jeho za krále, tu Novoměštští „se smutnou tváří i myslí" oznamovali, že jim byly odjaty hlavní práva a „listy gruntovní", žádajíce císaře, aby v tom zjednal nápravu. Sigmund v majestátu oběma městům v červenci 1435 daném slíbil, že jim učiní, až do Prahy přijede, novou milosť při těch právech a po příjezdu svém obnovil v srpnu 1436 radu na Novém městě, přidav jí rychtáře zeměpanského a 1. října 1436 vydal dvoje souhlasná potvrzení pod zlatou bullou na práva a svobody, jež Novému městu udělili králové Karel IV. a Václav IV. a o jichž prvopisy bylo přišlo.[242]) Staroměštští opírali se tomu, nechtějíce uznati, že by Nové město bývalo kdy takovýchto výsad obdrželo; avšak když Novoměštští věrohodné přepisy ukázali, když vedli za svědky mistra Vavřince z Březové, jenž překládal ty listy v čas různic mezi oběma městy z latinské řeči do české, i jiné ctihodné muže a když kancléř císařův Kašpar Šlik nalezl nadání ta zapsána v registrech královských, tu císař dal Novoměstským za právo a kázal jim všechny ty listy obnoviti.[243])

Brzo však na to vznikly nové rozepře mezi oběma městy. Staroměštští podali obšírnou žalobu na Novoměstské, že jim všelijak ruší práva a výsady, ačkoliv při založení Nového města v tom byli opatřeni, že jim Nové město nemá nižádným způsobem „k útisku, ke škodě, k zármutku aneb na překážku" býti, jakož i že nemají míti

---

ciesařem Karlem téhož města Nového i jiné ciesařské a královské listy na svobody, na práva i na řády téhož Nového města Pražského pobrali jsú i zřezali, a majestátu ciesařského pečeť větčí městskú zsekali a zkazili, neb jsú svědčili na zvelebenie Nového města proti vuoli Staroměstským, kteříž jsú tehdy vládli, také jiných klenotuov, jakožto pušek, koflíkuov, stanuov, prachu puškového, střelby i jiných věcí mnoho pobrali a platuov mnoho odjeli." Srv. též Časopis Č. Musea 1836 str. 311 a 321.

[241]) Srv. Tomek u. m. IV. str. 637.

[242]) Sb. č. 134, 141, 180 a 251. Srv. též Tomek Děj. m. Prahy VI str. 4.

[243]) Scriptores rerum bohem. III. str. 103, Časopis Č. Mus. 1836 str. 311 a Tomek Děj. m. Prahy VI str. 6.

žádné moci majestáty, jež by mu byly vydány na úkor a „k utištění“ jich práv a svobod. Dovozujíce dále, že císař Karel vysadil to město na jich předměstí, dědinách a zahradách a že je zavázal pod moc jich práva, stěžovali sobě, že Novoměstští opět nedopouštějí odvolávati se k jich vyššímu právu, pokládajíce padesát kop pokuty tomu, kdo se chce odvolati, a že sobě nové trhy zamyslili v rozličných věcech, jež se váhy týkají, proti jich právům a svobodám. Před samou jich branou u Matky Boží Sněžné prodávají se kúry, husy, ptáci i jiná zvěřina a odbývají se trhy slaných ryb a „bohatých krámův“; kdežto předce krámské a kupecké věci mají se prodávati v bohatých krámech před radnicí Staroměstskou, jak to od starodávna bývalo.

Novoměstští, kterým císař odevzdal žalobu v březnu 1437, dovolávali se v obraně své jeho majestátu na obnovení starých nadání, dovozujíce, že trhy ty nalézaly se už za krále Václava IV. v těch místech a že i jiná menší města v království Českém takových trhův užívají. Staroměstští chtějí prý pouze, aby „jejich město se rozmohlo a rostlo a nové hynulo a pustlo“, a cokoliv se jim nebude na Novém městě líbiti, tomu všemu přezdějí, „žeť jest proti jich právům neb k útisku“. Při tom nezmínili se o odvolávání do Starého města; za to však podali sami nové stížnosti, kterak Staroměstští i ta „jich druhá obec“, čímž mínili Menší město, ruší jejich práva a výsady. Dopouštějíť prý, aby se v jich městě prodávaly slané ryby, zboží dřevěné a píce všeho druhu, ačkoli se tak pouze u nich díti má, a mlčky k tomu přihlíží, když se tam proti jich právům a svobodám dělají slady, vaří piva a provozují hlučná řemesla. Císař mínil učiniti výpověď mezi městy po velkonočních svátcích; avšak nedošlo více na to.[244])

[244]) V knize Novoměstské č. 331 v archivu města Prahy praví se na listu 82: „Tunc iterum domini consules et seniores communes Noue ciuitatis contra predicta scripta Antique ciuitatis suam dederunt et obtulerunt domino imperatori . . replicam . ., quam ipse dominus imperator suscipiens dixit, quod vellet post pascha finem litibus et controuersiis imponere iusticia mediante, qnod tamen non est factum, quia consules et communitas Antique ciuitatis nunquam amplius post hoc, quousque imperator et postea rex Albertus regnauerunt, consules et communitatem Noue ciuitatis Pragensis pretextu causarum predictarum querimonialiter inculpabant“; avšak na listu 87 krátce se dokládá: „Imperator querimonias prescriptas non deffiniuit.“ Srv. též Časopis Českého Musea 1836 str. 312—322.

Potvrdil Novému městu pouze ještě výsadní prodej ovsa a sena na trhu u sv. Jindřicha.[245])

Nové město domohlo se celkem v této době bývalého autonomního postavení svého a následující králové Jiří i Vladislav, potvrzujíce mu staré výsady, uznávali opětně, že má užívati týchže práv i výhod, jako město Staré. Král Jiří nazývá je r. 1461 proslavenou ozdobou svého důstojenství královského, dokládaje, že má ve všem rovno býti Starému městu, poněvadž společně s ním stkví se nejvzácnější hodností sídelního a hlavního města, poněvadž před jinými městy zvláštním osudem, jako práh neb základ jménem Prahy se vyznamenává. Nemá proto se propůjčovati Starému městu, co se odepřelo Novému, a třebas obě města zdemi a příkopy od sebe byla oddělena a zvláštními úřady spravována, předce stejná hojnost udělených jim milostí, jednostejnost slavného jména, svorný duch měšťanů, jedno právo a jeden král uvádějí a sdružují je obě v jednotu.[246]) Král Vladislav pak nazývaje je r. 1476 jasnou okrasou království Českého, potvrzuje mu jeho práva a slibuje kromě toho, že obyvatele zachová při kompaktátech sboru Basilejského.[247])

Až do sporů stavu městského se stavy vyššími nebyla rovnost Nového města se Starým městem ze žádné strany popírána a obsah privilegií, jež mu byla v patnáctém století udělena, týká se větším dílem důchodův a statkův obecních aneb takových práv, jež současně oběma městům byla povolena. Tak r. 1454 stalo se rychtářství Novoměstské obecním úřadem, r. 1459 osvobozena jest obec Nového města od dluhův obecních a měšťané od tížících platův na domech a r. 1477 zlepšen jest mu městský znak.[248]) Kromě toho potvrdili mu panovníci držení některých statků k obci a kostelům, postoupili mu všechno právo ke špitálu ležícímu pod Vyšehradem, zastavili mu clo ve bráně hradu Vyšehradského a výton pod Vyšehradem, jakož i povolili, aby olejové všeho druhu pouze v něm se skládali a k užitku obce prodávali.[249])

---

[245]) Sb. č. 142.

[246]) Sb. č. 159 a 161.

[247]) Sb. č. 175 a 180.

[248]) Sb. č. 150, 156, 178 a 179.

[249]) Sb. č. 147, 158, 164, 172, 181, 182, 195 a 352.

Na sklonku patnáctého století ve sporech stavovských bráno však v pochybnost rovné postavení obou měst Pražských, aby se šířila mezi nimi řevnivost a docíleno toho, že obě města dostávala se do nových a nových rozbrojů. V tu dobu asi byl také sepsán s použitím starších zpráv letopiseckých traktát „Práva, svobody, milosti, obdarovánie a ustanovenie Nového města Pražského" na uhájení autonomního postavení Nového města.[250]) V něm kladou se králi Václavu IV. do úst některé výroky na prospěch tohoto města učiněné, aby tím spůsobem poraženy byly nároky vyšších stavův i Starého města; při čemž neužívání některých práv připisuje se nepečlivosti konšelův, neboť „když hospodář nechce pilen býti své dědiny a nehledí svých mezí a pilně neznamená, aneb když se po něm nesvědomý hospodář uváže, bývá to, že jemu súsed mezi přeoře." V traktátu tom líčí se nejprve, kterak za předešlých králů Novoměstští měli zástupce v radě královské a kterak proto „obec nebyla bezprávnými poplatky obtěžována a bohatý i chudý práva a svobod městských požievali", i dokládá se: „Toť jest. ctní páni konšelé a slavná obci velebného vašeho města Nového Pražského ozdoba, okrasa i koruna i pověst vysoce rozhlášená, že máte v radě krále Českého ustavičně v najpilnějších věcech a potřebách býti." Dále vykládá a hájí se, že král Václav IV. vyňal Novoměstské ze soudu podkomořího a že tudíž pod moc jeho slušeti nemají, jakož i že stará rada má viněna býti před novou, jsouc povinna počty skládati před obcí a nikoli před radou královskou. Souditi měšťana neb obyvatele městského náleží pouze konšelům a kdo na nálezu jich nechce přestati, může se ke králi odvolati, avšak nikoliv do Starého

---

[250]) Časopis Českého Musea 1836 str. 299 dle jednoho rukopisu bibliotéky Děčínské. Obšírnější poněkud text nalezá se v knize Novoměstské č. 331 v archivu m. Prahy, kdež k němu připsána sou stejnou rukou některá privilegia Novoměstská, co do let poslední krále Jiřího z r. 1461 (Sb. č. 159), kromě toho některé výsady Staroměstské v českém překladu na př. listy na trh dříví v Podskalí za nápisem „Tuto jest řád a ustavenie práva o plavení a trhu lesu v Podskalí" a konečně „ruoznice a soudové mezi Staroměstskými a Novoměstskými" za císaře Sigmunda. Musil tudíž traktát tento do knihy archivní po r. 1461 vepsán býti a když porovnáme obsah jeho s majestátem kr. Vladislava z r. 1504 (Sb. č. 196), shledáme nápadnou vnitřní obou souvislost.

města, neboť k vůli rovnosti i na Novém městě má býti „vrch práva“. Proto také má tam jako na Starém městě rada čítati osmnácte členův a konšelům i starším z obce náleží voliti písaře městské. Novoměstští měšťané konečně mohou jako Staroměstští kupovati deskové statky a svobodně nakládati se svým majetkem po čas života i na případ smrti a král nemá dávati proti právu výprosy na jich jmění, jehož se těžce dopracovali, leč by mu konšelé přisoudili práva k něčemu, aniž má sirotkům i vdovám městským jmenovati poručníky.[251])

Jest pravdě podobno, že na základě této obrany domáhalo se Nové město na králi Vladislavovi, aby mu výsady a práva taková přiznal a zajistil. Král nakloniv se po čase opět k stavu městskému, potvrdil Novoměstským r. 1504 skutečně milosti, kterými Staroměstští byli obdařeni „od krále *Václava* a jiných králuov Českých.“ Uznal, že též na Novém městě král má jednou do roka konšely sázeti, jichž má osmnácte býti, že soud městský jest příslušným i v těžkých případech soudních a že na výpovědi jeho každý má přestati, neodvolávaje se nikam jinam, leč před krále. Dále přiznal konšelům právo, že mohou souditi netoliko o nápady městské, nýbrž i o zboží svobodné, manské neb zápisné a povolil obyvatelům městským, aby o veškerém majetku svém, městském i deskovém, činili před radou poslední pořízení, užívajíce při deskách zemských týchže práv, jako vyšší stavové. Při tom postoupil obci odúmrti a vzdal se práva dávati výprosy na statky sirotkův a vdov. Konečně osvobodil měšťany od dávání cla v celé zemi, kromě cla královského v branách na Novém městě i jinde, vysadil jim ke dvěma předešlým nový výroční trh Bartolomějský a povolil jim vybírati tržné z koní, hovad i jiného dobytka, jakož lámati kámen míli kolem města ku opravě jeho.[252])

Povolení těchto výsad pobouřilo v nemalé míře Staroměstské.

---

[251]) Vlastní traktát, jenž za jakousi právní knihu pokládati se může, končí takto: „Co pak dále přislušie k ustanovenie, zřiezení, ku právuom, k súduom a orteluom města o řádiech, práviech a svobodách rozličných řemeslníkuov, to v zvláštních knihách psáno jest a ty by jměly každé radě od písaře městského čteny býti a rozumně vykládány, aby sě jako pravidlem uměli v súdech i v rozličných přech bez přejímánie osob spravovati“ atd.

[252]) Sb. č. 196.

Shledávali v tom rušení svých privilegií a zasahání do svých práv, když mělo odvolání z Nového města k nim přestati a rada tamější čítati osmnácte členův, kdežto předce jenom u nich byl od starodávna „vrch práva bez odvolání“. Horšili se dále na to, že Novoměstským nový trh byl povolen a oni osvobozeni od placení cla na mostě i v branách Staroměstských, kdežto Staroměštští ženouce dobytek skrze jich město měli z něho tržné platiti. Chtějíce však vyhnouti se sporům a majíce v stejný čas se brániti proti přechmatům šlechty učinili nejprve pokus, aby obě města v jednu obec se spojila, odůvodňujíce to tím, že „když Praha v jednotě bude, žádný pán nebude se smíti o ně pokusiti.“ Avšak většina obce Novoměstské toho času odpírala svoliti k jednotě, dovolávajíc se toho, že král udělil jim majestát, v němž mají veliká obdarování, a že oni proto musí při výsadě svého města, při svých právech a svobodách státi a se toho držeti. Na to Staroměštští pohnali je před soud zemský, že sobě vymohli milosti na úkor jich právům a ačkoli vyslaní stavu městského mezi nimi v zájmu společné věci stále prostředkovali, teprve r. 1509 objevila se na obou stranách náklonnosť k narovnání. Staroměštští nejprve zavázali se, že propustí Novoměstské z půhonu před soud zemský, chtějíce přestati na výpovědi krále mezi oběma městy, a když se tak stalo, zvoleni sou v květnu onoho roku ze soudu komorního úmluvci, kteří konečně 18. května 1509 obě města přátelsky ve všem porovnali až na artikul o odvolávání, o němž ponechali králi učiniti výpověď. Vladislav potvrdil pak narovnání, odročiv vyřízení rozepře o apelaci až do toho času, kdy syn jeho Ludvík uveden bude v panování království Českého. Následkem toho přestalo odvolávání z Nového do Starého města a Novoměštští obhájili majestát též v tom, že podrželi osmnácte konšelův, že sou osvobozeni od placení cla v branách Staroměstských a že jim dovoleno lámati míli kolem města kámen. Naproti tomu musili upustiti od trhu Bartolomějského a zavázati se, že chtějí na mostě clo dávati a koně i dobytek bez placení tržného do Starého města propouštěti. Zároveň bylo ujednáno mezi nimi, že pozůstalosti mají připadati na nejbližší příbuzné v obou městech přebývající, a že trhův i přívozů mají obě města užívati jako za starodávna. Dle starých letopisův obsahovala původní výpověď královská ještě ustanovení, aby „obě města Staré i Nové byla hlavou všech

měst království Českého" a aby „o jednotu mezi sebou již věčně nejednala" a nařízení to bylo prý také do desk zapsáno; avšak zdá se, že na žádost Staroměstských bylo z výpovědi Pražanům vydané vypuštěno. [253])

Král Vladislav pak 21. června 1509 poprvé osmnáctičlennou radu na Novém městě dosadil na znamení, že i tam jest „vrch práva," vydav napotom r. 1510 a 1514 Novoměstským dva majestáty na svobodné volení konšelů v čas nepřítomnosti krále v zemi, jaké současně též Staré město obdrželo. [254])

Přes zápověď královu začalo se brzo po urovnání sporů mezi oběma městy opět jednati o jednotu obou měst a myšlenka ta, v jejímž uskutečnění celý stav městský spatřoval mocnou zbraň proti oligarchickým snahám vyšších stavů, stala se 30. srpna 1518 po třetí skutkem. Přední dvě města Pražská spojila se tu v jedno veliké město Pražské, jehož správu vedlo osmnácte konšelův a na něž přešla všechna práva, statky a důchody obou obcí. Jednota ta však neměla ani tenkráte dlouhého trvání. Vnitřní rozbroje mezi obyvatelstvem obou měst, vyvolané sobectvím jednotlivcův a náboženským rozkolem, zavdaly králi Ferdinandovi I. příležitost, aby 9. září 1528 opět zrušil jednotu obcí Pražských, jež byla též snahám jeho po samovládě a obmezení samosprávy obecní na překážku. Potvrdil nejprve výpověď krále Vladislava z r. 1509, by na budoucí časy nikdo o takovou jednotu měst nestál a kdo by o to jednal neb k té jednotě se přimlouval, aby ztratil statek i hrdlo. Umínilť prý sobě přivésti obě města „k prvnímu spůsobu, tak aby byla dvoje rada a dvoje právo" i obnovil téhož dne v obou městech rady dle své vůle, ustanoviv, že Nové město má se starými svými právy a výsadami spravovati. [255]) Novoměstští radovali se tehdy tomu, že „nastal den, v němž císař Karel z mrtvých vstal" a že „Staroměstským jich korouhev klesala"; [256]) avšak brzo ukázalo

---

[253]) Sb. č. 307 a Scriptores rerum bohemicarum III str. 272—278, 304—307.

[254]) Sb. č. 205, 212 a 231.

[255]) Scriptores rerum bohem. III. str. 417, Bartošova kronika Pražská str. 14 a 285, Beckovského Poselkyně I. str. 46, Sněmy České I. str. 279 a kniha Novoměstská č. 332 list A 1. v archivu m. Prahy.

[256]) Bartošova kronika str. 286.

se, že snaženo se o rozdvojení a rozdrobení měst Pražských jenom za tím účelem, aby korouhev celého stavu městského začala klesati.

V čas jednoty spravovány sou společně všechny statky a důchody obecní a přičiněním společné rady rozmnožen majetek obecní v značné míře. Po zrušení jejím nastaly nové nesnáze a nevole mezi oběma městy o to, co kterému z nich připadnouti má a zvoleným smlouvcům z obou stran nedařilo se dlouho dílo rozhodčí. [257]) Pohnali proto Staroměstští Novoměstské před krále, že jim mimo jich privilegia a starobylé zvyklosti v mnohé věci vkračují a Novoměstští oplatili jim to podáním žalobného spisu, v němž líčili těžkosti, jež musí zase od nich snášeti. Král Ferdinand I. vyžádav sobě od svých rad dobré zdání učinil 18. srpna 1534 dvě výpovědi na soudě komorním, kterými ukončil dlouholetý spor o odvolávání do Starého města, jakož i jiné dávné rozepře obou měst. On zůstavil Staroměstské při nadání císaře Karla IV. z r. 1347, tak aby strany mohly se z nálezů soudu Novoměstského do Starého města odvolávati, složíce dvě kopy důkladu; avšak povolil, že z nálezu vyššího práva Staroměstského mohou se ještě dále ke králi odvolávati, na jehož vůli má ostati ukládati pokuty těm, kdož by žádali zbytečně a svévolně za revisi pře. [258]) Ostatní rozepře o soudní moc Staroměstských starších mlynářů přísežných, když jde o mlýny, cejchy a zdýmání vod na Novém městě, o dělání a zavírání bran a forten v Starém městě, o čistění příkopův, o výroční a týdenní trhy v obou městech, o vybírání tržného z koní a dobytka na Novém městě a o prodávání piva z jednoho města do druhého vyřídil král ve smyslu privilegií obou měst, nálezu krále Vladislava z r. 1509 a na základě skutečného stavu věcí před jednotou Praž-

---

[257]) V pamětní knize Novoměstské č. 332 archivu m. Prahy na listu A 2 napsal Novoměstský písař rádní Jindřich z Chocemic, že prý „spolčení Prahy a města tohoto s Staroměstským žádné platnosti a užitku jest neneslo, poněvadž obyvatelé tohoto města těžkosti mnohé i újmu v svých živnostech nesli i záhubu při statcích a zlehčení i domův opuštění; jakož i při duochodech obecních městských skutek to ukázal, že s těžkostí a po mnohých žádostech na Staroměstských dosáhli, i také než pustili, za čas nemalý užívali a mnohé schůze jmívali, než to k konci jest přivedeno.“ Srv. též sb. str. 383.

[258]) Sb. str. 373—375.

skou.[259]) Novoměstští měli toho času ještě jinou při s měšťany Bělskými o sklad tunného zboží, která r. 1540 ve smyslu jich výsady na takový sklad byla rozhodnuta.[260]) Zdali Ferdinand po zrušení jednoty Pražské aneb po prohlášení těchto výpovědí Novoměstským privilegia potvrdil, nevíme. Zachoval se nám pouze list jeho z r. 1544, kterým jim pojišťuje držení zboží zádušního k farám, zavazuje se, že na ně nebude dávati vejplatu.[261])

Po přemožení odporu stavovského přišli též Novoměstští o všechna svá privilegia, jakož i o všechny statky a důchody obecní, zádušní a špitální[262]) a teprve v září 1547, když přijati sou opět na milosť, obdrželi zpět dvanácte listů panovnických se zádušními statky a důchody, arci s výhradou vrchnosti krále nad nimi.[263]) Na kanceláři královské zůstalo, pokud víme, deset listů panovnických, jichž obsah nesrovnával se s úmyslem krále obmeziti samosprávu městskou a ztenčiti majetek obecní. Pozbyla takto platnosti ustanovení, že pouze král má obnovovati radu a že, když není přítomen v zemi, volenci od obce zvolení volí konšely, že soud městský je příslušným i v těžkých případech trestních, že měšťané mohou držeti statky svobodné a že nemají dávati se výprosy na statky jich sirotkův a vdov, že cla v branách a výtoň pod Vyšehradem náleží obci, která též vybírá tržné a na kterou spadají odúmrti, a že obyvatelé Novoměstští osvobozeni sou od dávání cla v celé zemi. Za to však nabyly platnosti tytéž výhrady, s kterými některá privilegia obci Staroměstské navrácena byla. Nescházelo mezi nimi arci ustanovení, jehož Nové město druhdy tak úsilovně se domáhalo, že obyvatelé jeho nemají více do Starého města se odvolávati, nýbrž před krále a jeho rady k apelacím stále zřízené. Ferdinand rozšířil takto práva svá zeměpanská stejně nad oběma městy

---

[259]) Sb. č. 225.

[260]) Sb. č. 229.

[261]) Sb. č. 233.

[262]) Desk zemských kvatern VIII list E 23; Tieftrunk Odpor stavův českých str. 267 a 268, Památky archeologické X. str. 457 a Sněmy České II. str. 443—445. Novoměstští postoupili 12. července mezi jiným též tvrze, dvory poplužní a vesnice Malešice a Strašnice, jež později obcem Pražským navráceny sou.

[263]) Sb. č. 235 pozn., 247 a 251.

i nepotřeboval rozpakovati se potvrditi základní listinu Nového města, že má užívati týchže práv a výsad, jako město Staré. Konfiskováním nejdůležitějších listů panovnických oběma městům obmezil se význam rovnosti mezi oběma městy na to, že obě ostala vyňata z moci úřadu podkomořského, souce podřízena novým úřadům zemépanským. Jinak Ferdinand navracuje Novému městu některé listy panovnické, potvrdil mu tím též kompaktáta sboru Basilejského, jež arci tehdy straně podobojí už nepostačovala, uznal opět kompetenci soudu městského ve věcech civilních i trestních, obnovil obci dřívější trhy výroční a týdenní, schválil starý znak městský a přiznal všem obyvatelům právo vaření piva. Ve všem ostatním spůsobil tytéž proměny v obecním zřízení, jako na Starém městě.

Teprv v následujících na to letech odhodlal se postoupiti opět část statkův a důchodův obecních, o něž bylo Nové město přišlo a bez nichž správa tak velké obce nebyla možna; avšak zamítal opětovné žádosti za navrácení všech privilegií a za povolení, by konšelé mohli sami rychtáře dosazovati, jenž by měl zření na úřad městský. Obec Novoměstská dostala se takto v opětné držení *poplužního dvora Malešického*, *obecních mlejnů*, *vápenice* a *přívozův* a obdržela povolení vybírati *clo ve třech branách*, *tržné* z dobytkův a koní, *ungelt z cizího vína* a *odchodné* ze statků osob, jež se z města stěhují, jakož i ukládati *platy z krámův, z dodávání vody* a *z obchodův městských*. Kromě toho postoupeno jí *peněžité clo z dříví* a později *vejtonní důchod na řece Vltavě,* jakož i povoleno jí zříditi *obecní sklep*, v kterém by se prodávala cizí vína. Při tom ustanovil král, že konšelé mají opět nad sirotky vrchní právo poručenské vykonávati a že při apelaci má obnos důkladu ze dvou na deset kop se zvýšiti.[264])

Když ujal se vlády Maximilian II., vyslali Novoměstští ze svého středu některé osoby do Vídně, aby u dvora vymohly potvrzení privilegií a povolení nových milostí. Dovolávajíce se rovnosti se Starým městem měli vyslaní jmenovitě žádati, aby císař jim kollaturu nad všemi statky zádušními a špitálními navrátil, důchody obecní a cla polepšil a zvláštní majestát vydal na sklep obecní i na sklad soli

---

[264]) Sb. č. 243—248, 252 a 258. Pokud se cla z dříví v Podskalí vybíraného týče, srv. též artykule sněmovní z l. 1575 list K. 1 a z l. 1610 list N. 3.

a železa, neboť byli nuceni položiti odpor do desk zemských proti majestátu z r. 1562, kterým Starému městu výhradné právo se udělovalo ku prodeji cizích vín a soli.[265]) Avšak Maximilian II. nevyhověl jich žádostem, nýbrž potvrdil jim r. 1575 pouze ta privilegia, jež Ferdinand I. jim byl navrátil neb nově udělil.[266])

Teprve za císaře Rudolfa II. dočkalo se i Nové město splnění mnohých svých přání. Císař potvrdiv privilegia udělil mu r. 1577 polovici odúmrtí, r. 1584 postoupil vrchnost a panství k statkům obecním, zádušním a špitálním, když mu 2000 zl. rejnských zaplatilo a r. 1595 povolil opět, aby měšťané i obec mohli sobě kupovati statky pozemské a klásti je sobě bez relace královské do desk zemských.[267]) Následkem toho vzmáhala se zase zámožnost Novoměstských. Obec zakoupila sobě mezi jiným roku 1575 ves *Nusle* za 8000 zl. rejn., r. 1596 *Andělskou zahradu* za 2500 kop, aby tam cizí vína prodávati mohla, r. 1604 dvůr poplužní v *Štěrboholech* za 7500 kop a císař postoupil jí r. 1599 zádušní jmění kostela sv. Apolynáříše k snadnějšímu vystavení a vydržování *špitálu sv. Alžběty*.[268]) Konečně r. 1620 obec Staroměstská smluvila se s ní, přiznavši jí právo prodávati sůl a cizí vína ku prospěchu svých důchodů tím vším spůsobem, jako ona činí.[269])

Ve válce třidcetileté dolehly na Nové město tytéž děsné útrapy válečné, spůsobené náboženskou nesnášenlivostí, jako na město Staré a od té doby prováděny v obecním i soudním zřízení obou měst stejné proměny. Obsah privilegií, jež Nové město od Ferdinandů II. a III. obdrželo, nelišil se hrubě od znění současných panovnických listin

---

[265]) Archiv českého místodržitelství fasc. P-106 subn. P 2. a Sb. č. 256.

[266]) Sb. č. 267.

[267]) Sb. č. 274, 278, 285 a 319.

[268]) Sb. č. 288 a str. 638. Srv. Bílek Dějiny konfiskací str. 950. — S Novoměstským špitálem sv. Alžběty pod Vyšehradem spojen byl toho času špitál sv. Bartoloměje, jejž purkmistr a rada Nového města r. 1505 založili, zakoupivše pro něj 15. května téhož roku od Jana Hrona dům (nynější č. p. II.-427) pod klášterem Slovanským a přikoupivše k němu r. 1514 a 1515 ještě dvě sousední reality. (Libri antiqui contractuum ab anno 1504 N⁰ 23 list B 11 a N⁰ 24 listy 34 a 87 v úřadě pozemkových kněh Pražských.)

[269]) Archiv m. Prahy listina č. 510 subn. 7.

Staroměstských. Císař Ferdinand II. navrátiv mu statky obecní a zádušní jakož i dva listy z r. 1486 a 1544, jimiž právo obce k těmto statkům zabezpečeno bylo, potvrdil v červnu 1627 ostatní listy svých předchůdců, když byl při tom vymínil, že pouze katolíci mohou účastni býti práv a výsad obce a že proto ustanovení listu krále Vladislava z r. 1476 o zachovávání kompaktát má pozbýti platnosti. Při tom prohlásil rovněž obecní dluhy v čas povstání sdělané za neplatné.[270])

Po uzavření míru Westfálského podali Novoměstští v prosinci 1648 žádosti císaři za nové milosti a císař povolil jim 3. května 1649 na uznání prokázané jich statečnosti v čas obležení Švédského tytéž výsady a práva, jež několik dní před tím Starému městu byl udělil, uznav kromě toho, že jim náleží právo patronátní k jich kostelům, jež arcibiskup hrabě Harrach jim upíral, a potvrdiv jim deset dní na to všechna předešlá privilegia městská. Mezi těmi nalezaly se též všechny listy, pravé i podvržené, kterými panovníci čeští povolili držitelům domu, „Andělská zahrada“ řečeného v Jindřišské ulici, aby v něm prodávali domácí i cizí vína a provozovali různá kupectví.[271]) Novoměstší žádali totiž, „aby v čas jarmarku Svatovítského všelijaká zboží kupecká, sukna, plátna i jiné věci v domě svém privilegovaném Andělská zahrada i na jiných vykázaných místech se prodávati směly“, a císař vyhověl jich žádosti tím spůsobem, že obci, která se nalézala v držení toho domu, staré jeho výsady potvrdil. Ferdinand III. vůbec většinu žádostí jich příznivě vyřídil; pouze v některých věcech neučinil jim po vůli. Tak žádali marně, aby k vůli rovnosti se Starým městem písař jich městský směl se nazývati kancléřem, aby se měšťané jich střídali v úřadě perkmistrském s měšťany Staroměstskými, aby se ubytování vojska ve městě dálo na útraty země a aby Nové město neslo menší břemeno berní, nežli Staré město, poněvadž v čas války vydáno jest mnohem prudším útokům nepřátelským a poněvadž „nyní mezi oběma městy proti někdejšímu času veliký rozdíl jest, kdež v čas Švédského obležení na sta domův z gruntu zbořených, rozstřílených a zruinovaných se vynachází.“ Poukazujíce dále k tomu, že byli nuceni generálovi Beckovi, když u nich posádkou ležel, dvory své

---

[270]) Sb. č. 311, 181 a 233.
[271]) Sb. č. 328 a 330.

obecní Malešice a Štěrboholy postoupiti, poněvadž neměli vojsko jeho čím živiti, a líčíce, kterak „mnoho set domův té již třidcetileté války k zkáze přišlo, vesnice i jiní někteří gruntové obecní officírům vojenským i jiným v kontribucích postoupeny a dány byly,“ žádali císaře, aby jim učinil „nějakou obzvláštní císařskou milosť“, by se opět po tak strašných ranách mohli vzpamatovati. Císař povoliv jim válečnou náhradu 150000 zl.,[272]) osvobodil je na padesáte let od dávání dávek z vinic a postoupil jim druhou polovici odúmrti k dobrému obce. Užilo i v tom všem Nové město úplné rovnosti se Starým městem.

Od té doby potvrzena sou privilegia Novoměstská o sobě ještě jednou císařovnou Marií Teresií ve Vídni dne 16. června 1747 za týchže podmínek jako oběma městům Pražským, když byli r. 1727 apelační radové a r. 1734 české místodržitelství podali souhlasná dobrá zdání, že proti tomu není žádných námitek.[273])

---

[272]) Z náhrady této koupili sobě r. 1679 od Jana Jiřího Kořenského z Terešova statek *Křesťovice s Hořejší a Dolejší Oudraží a Jehňadly* v kraji Prachenském; avšak nepodrželi jej dlouho, nýbrž už r. 1695 se svolením komory české prodali jej Sigmundovi Ludvíkovi hraběti z Trautmansdorfu. Brzo na to r. 1715 prodali též *statek Nuselský* nejv. purkrabí Janu Josefu hraběti z Vrtby za 8000 zl. rejn. a v stejný čas koupil od nich hrabě František Antonín Špork *Andělskou zahradu*, aby tam zřídil klášter Celestinek. (Archiv m. Prahy listiny č. 203, 1109, 2423 a 2475 a též Schaller Beschreibung Prag's IV. str. 210 a 383).

[273]) Sb. č. 342 a archiv českého místodržitelství fasc. P-106 subn. p. 2. — V dobrém tom zdání praví: „Obwohlen man nun hierinnen viellerley bereits vor zimmlicher zeit abgekommene vnd zum theil auch veränderte immunitates enthaltener befunden, nichts destoweniger, da doch gleichwohlen die gedaechtnuss solche jemahlen gehabt zu haben, zum sonderbaren trost deren supplicanten gereichen mag; solchemnach dann ermeldte president, vicepresident vnd raethe ihre unvorgreyfliche meynung hiemit eröffnen, wie nemlichen sothane privilegia (jedoch wie dermahlen die Neustaedter in usu et possessione atque actuali eorum exercitio sich befinden) von Ihro Kayser. vnd königl. Mayt. allergnaedigst confirmiret und Deroselben ein solches in unterthaenigkeit eingerathen werden könnte.“

Privilegia Hradčanská.

V okolí hradu Pražského nalézalo se hojně nemovitého zboží, jež od dávných časů bylo panovníky Českými nadáno k úřadu nejv. purkrabství Pražského a jež v době, kdy ještě majetek korunní od zemského se nerozeznával, zajisté ku hradu samému, k sídlu to panovnickému, se počítalo. Na území tomto založil a hradbami obehnal některý z purkrabí Pražských asi v době krále Jana *městečko Hradčany*, z něhož se později vyvinulo čtvrté „vrchní město Pražské.“ [274])

Jest pravdě podobno, že založení tohoto hradského městečka stalo se se svolením královým a že při tom novým osadníkům byly nějaké milosti propůjčeny, kterými se poměr jich k úřadu nejv. purkrabství upravoval; avšak o obsahu jich, jakož i o dalších listinách panovnických, jež před válkami husitskými městečku tomu snad byly uděleny, nemáme žádných zpráv. Víme pouze, že nad ním nejv. purkrabí anebo v zastoupení jeho místopurkrabí hradu Pražského práva veřejné moci vykonávali, že tam rychtu pronajímali, konšely sázeli, kteří počtem šest s rychtářem a později s purkmistrem v čele správu obce vedli, a že jeden neb druhý předsedal zahájenému soudu městskému. Kromě toho bylo městečko to v právních věcech závislé na Menším městě Pražském, s nímž se v společné ohradě městské od r. 1360 nalézalo, kdy císař Karel IV. kázal okolo Strahova a přes Petřín dolu k Vltavě novou zeď dělati. Obyvatelé jeho, pocházejíce asi větším dílem z Malé strany, spravovali se rovněž jako Malostranští právem Magdeburským a brali naučení u rady Menšího města Praž-

---

[274]) Srv. Tomkův Dějepis m. Prahy I. str. 234 a 532 a II. str. 97, 114, 280, 300, 305 a 515.

ského.[275]) Nebyli však lidmi svobodnými, jako ostatní Pražané, nýbrž lidmi poddanými, kterým bylo odváděti jak určité platy vrchnosti, tak i konati některé roboty ku hradu Pražskému, jmenovitě hlídati zločince při věži Daliborce a hrabati, sušiti a kliditi sena v oborách královských.[276])

Válkami husitskými trpěly Hradčany jako Malá strana velmi mnoho. Pražané vymohli sobě sice na císaři Sigmundovi r. 1435, že obyvatelé, „kteříž na Hradčanech přebývají před hradem Pražským svatého Václava“, mají se s nimi srovnati v přijímání pod obojí spůsobou;[277]) avšak ještě za krále Vladislava bylo tam mnoho pustých míst, takže král r. 1483 udělil obci Hradčanské povolení, aby pustá městiště ve městě neb na předměstí Pohořelci rozprodávala novým osadníkům, kteří by na nich domy vystavěli a z nich pak podnikali, „což jiní súsedé téhož města a předměstie činie k obecnému dobrému neb králi JMsti a úředníkóm JMsti, pánóm purkrabiem Pražským.“[278]) V tu dobu však obec neměla ještě ani tolik prostředkův, aby vlastního písaře sobě mohla platiti a uzavírala proto jako už asi ve XIV. století smlouvy s písaři Pražskými, zvláště Malostranskými, aby obstarávali též její záležitosti písemné.[279])

---

[275]) V knihách Hradčanských zachovalo se několik naučení daných z Malé strany na Hradčany; na př. dle liber contractuum z r. 1410—1516 č. 3 list 48 v archivu m. Prahy vyslali r. 1488 Hradčanští ze sebe dva z spolupřísežných „s volí pana purgkrabie hradu Pražského ku pánóm Malostranským o raddu a naučenie,“ jak se mají zachovávati při každém kšaftu a poručenství a obdrželi od nich obšírné sdělení práva.

[276]) Sb. č. 316.

[277]) Sb. str. 218.

[278]) Liber contractuum m. Hradčan z r. 1410—1516 č. 3 list 32 a násl. v archivu m. Prahy.

[279]) Dle knihy Hradčanské č. 72 list 49 v archivu m. Prahy stala se na př. r. 1504 za úřadu purkrabství uroz. vládyky p. Jeronýma z Skuhrova a za purkmistrství p. Ondřeje Topolovského v přítomnosti starších i vší obce Hradčanské smlouva s Jakubem písařem Menšího města Pražského a „tudíž naším“, v které mu Hradčanští odpustili dvě kopy miš. „za tu práci, kterú u nich vede a jim v potřebách jich posluhuje“ s tím doložením, že „tu práci má vésti až do nové raddy sazenie, a když nová radda bude usazena, tehdy hned od toho času má jemu za jeho práci a službu dávána býti jedna

Král Vladislav chtěje přispěti k rozkvětu této obce udělil jí 6. ledna 1512 majestát na dva výroční trhy, propůjčiv při tom měšťanům a obyvatelům „vrchního města Pražského Hradčan“ právo, aby prodávali se svolením purkmistra a konšelů všelijaká přespolní i domácí vína a aby mohli taková vína aneb jiná kupectví bez překážky kohokoli po silnicích královských do města přivážeti. [280]) Není pochybnosti, že majestát tento vydán byl Hradčanským na přímluvu tehdejšího nejv. purkrabí Zdeňka Lva z Rožmitála, který právě tehdy ve velké byl přízni královĕ. Osudný požár, který strávil roku 1541 hrad Pražský a velkou část Malé strany, neušetřil ani Hradčan, kde až na radnici a několik málo domů všechna ostatní stavení popelem lehla. [281]) Teprve po letech vzpamatovali se zase Hradčanští a podali r. 1567, když byl nejv. purkrabím Jan mladší Popel z Lobkovic, císaři Maximilianovi II. žádost za potvrzení starých a povolení nových milostí a práv. Žádali, aby kupci a přespolní lidé z jiných měst neskládali a neprodávali vín a všelijakých pití v domech panských i jiných, nýbrž aby obci náleželo dávati povolení k takovému prodeji pouze těm, kdo mají právo městské a trpí s městem, souc oprávněna každému jinému taková pití pobrati a polovici do špitála a druhou k obci obrátiti. Poukazujíce dále k tomu, že zdi a brány na Hradčanech sou zbořeny a že druhdy na groš královský krále Vladislava byly vystavěny, jakož i že oni žádných důchodův odnikudž k obci nemají, prosili císaře, aby „pro opatření stolice své v království Českém“ dal zase takové brány a zbořené zdi z komory své vystavěti a pro budoucí opravování a zachování jich aby jim vysadil clo v branách z vozů nákladních, na kterých jakékoli zboží k prodeji do města bude vezeno.

---

kopa gr. na míšensko každý rok a týž Jakub podvolil se v to, když by toho potřeba kázala který list psáti králi JMsti od pánóv a od obce aneb pánu JMsti najvyššiemu panu purgkrabí, pánu našemu JMsti, aneb jiným pánóm nebo městóm, že od toho nemá nic bráti a také když by které pilné poselstvie bylo ku pánu purkrabí najvyššiemu JMsti aneb k druhému panu purkrabí, že to má učiniti bez odpornosti, kromě kdyby které zápisy dělal aneb listy psal zvláštnie kterému z súseduov aneb jiných obyvateluov, od toho má jemu placeno býti bez odpornosti podle řádu a práva jeho.“

[280]) Sb. č. 207 a 354 b.

[281]) Beckovský Poselkyně I. str. 93 a 99.

Konečně dovolávali se toho, že už císař Ferdinand chtěl zámek Pražský učiniti přístupnějším a měl úmysl město Hradčany vydlážditi, domáhajíce se, by na to co nejdříve došlo; neboť sami se snesli, že jeden každý soused dá vedle možnosti před svým domem kus místa vydlážditi, aby „nevolní a nepříjemní smradové a bláta ve městě přetržena býti mohla“.[282]) Císař na to 14. dubna 1567 dal Hradčanským list, kterým jim potvrdil výsady krále Vladislava; avšak neznajíce znění listu toho neumíme pověděti, zdali snad též předneseným žádostem poněkud vyhověl.[283]) Nástupce jeho císař Rudolf II. teprve učinil důležitou proměnu v právním postavení tohoto hradského města, povýšiv je na město královské a přikázav je král. podkomořímu ku správě. Stalo se tak brzo na to, kdy nejvyšší purkrabí Vilém z Rosenberka zemřel (31. srpna 1592). Tu ostával úřad nejvyššího purkrabství skoro rok neobsazen a císař užil té příležitosti, aby naplnil dávná přání měšťanů „vrchního města Pražského“, kteří na čas dostali se pod přímé panství jeho a chtěli pod ním zůstati. Odeslalť 23. září o. r. podkomořího království Českého Humprechta Černína z Chudenic na radnici Hradčanskou, aby shromážděné obci oznámil, že on jako král Český poručil vyjmouti město Hradčany z moci nejvyššího purkrabí Pražského a připojiti k třetímu svobodnému stavu městskému. Na to podkomoří téhož dne radu tam obnovil, dosadiv poprvé na úřad „dokonalý počet konšelův, totižto dvanácte osob“, kdežto do té doby v radě Hradčanské pouze šest osob sedělo, a zároveň nařídil Hradčanským, aby z nálezů soudu svého městského se více neodvolávali k nejv. purkrabímu, nýbrž jako jiná města královská ke králi a k radám jeho nad apelacemi zřízenými.[284])

Když pak dle všeho Adam ze Hradce, který byl nejv. purkrabím od 9. června 1593, žádných námitek nečinil proti takové proměně a po jeho smrti (24. listopadu 1596) úřad purkrabský opět

---

[282]) Archiv česk. místodržitelství fasc. P — 106 subn. 2.

[283]) Sb. č. 261.

[284]) Protokol radní města Hradčan z r. 1589—1592 č. 1539 v archivu m. Prahy list K. 20. Před tím 17. června 1591 obnovoval dle listu E 15 radu (primatora a pět konšelův) urozený rytíř Jiřík Mošaner z Valdova, purkrabí hradu Pražského.

delší čas ostával neobsazen, vydal císař r. 1598 Hradčanům majestát, kterým potvrdil jim starší jich privilegia a ustanovil, že mají užívati týchže práv a svobod, jako jiná města svobodná, která téhož třetího stavu užívají, a že obyvatelé jich mohou bez překážky a svobodně řemesla provozovati, spravujíce se při tom staršími mistry radou dosazenými. Při tom vymínil sobě pouze právo k odúmrtěm; avšak povolil vybírání ungeltu z vína do města přiveženého, aby Hradčanští mohli dům radní opravovati, vodu do města po trubách vésti a ponůcky vydržovati.[285])

Avšak když nástupce císařův Matyáš II. r. 1612 potvrdil Hradčanům nedávné jich vymoženosti,[286]) tehdejší nejv. purkrabí Adam ze Šternberka rozpomenuv se na práva svého úřadu k tomuto městu, přiměl stavy k tomu, že se ujali jeho práv na sněmě, který se v Českých Budějovicích r. 1614 za přítomnosti císaře odbýval. Odevzdávajíce 19. února do vlastních rukou Matyáše odpověď na proposici sněmovní, vykládali v ní, kterak „od starodávna město Hradčany k úřadu nejvyššího purgkrabství Pražského náleželo, tak že jsou předešlí nejvyšší purgkrabové Pražští v témž městě raddu obnovovali a osazovali, město to a obyvatelé jeho se jimi řídili a spravovali, odvolání svá v soudech a rozepřech před ně brali, též také nejvyšší purgkrabové odoumrtí a jiných případností, jako vystavování piv z pivováru úřadu svého do domův téhož města, jsou požívali, ale posléze slavné a svaté paměti císař Rudolf ráčil jest se téhož města ujíti tehdáž, když žádného nejvyššího purgkrabě Pražského nebylo.“ I oznamovali císaři, „poněvadž ten úřad jest *věc zemská* stavu panskému náležející a tomu úřadu na tom, aby též město od něho proti předešlému spůsobu odnímáno nebylo, nemálo záleží,“ že se stav panský s jinými stavy namluvil a snesl to přednésti a žádati, aby nejv. purkrabě Pražský s král. prokurátorem v té věci byl vyslyšán od nejv. úředníkův a soudců zemských, jakož i od rad soudů dvorského a komorního, a jak ti vynajdou, komu to město přináleží, na tom aby se přestalo. Císař odpověděl, že není tomu odporen, aby se tak stalo a aby ten, kdo své právo k městu ukáže, toho též užil; avšak „po-

---

[285]) Sb. č. 286 a 354 c.

[286]) Sb. č. 297.

něvadž některé potřebné spisy k provedení jeho práva na hradě Pražském zůstávají, k kterýmž na tento čas přístupu není", že na to chce mysliti, aby „při příležitosti, co nejdříve možné, té věci spůsobem od stavův předloženým spomoženo bylo." Stavové poděkovali za takovou milostivou odpověď a jenom ještě žádali, aby císař „mezi tímto časem a příštím generálním sněmem k takovému vyslyšání a rozeznání den jistý jmenovati ráčil." Když pak sněm „v lozumentu nejv. pana purkrabí" byl spisován, tu mezi artikule jeho pojato bylo též snesení o město Hradčany toho obsahu, že nejv. purkrabě má s prokurátorem do zavření a vyjití nejprv příštího generálního sněmu o to rozeznán býti, komu to vrchní město náleží, zdaž císaři jako králi Českému anebo k ouřadu zemskému nejv. purkrabství Pražského. Než rok uplynul a rozhodnutí ve sporné této záležitosti nestalo se žádné. Na to usnesl se generální sněm r. 1615, že má zvoleno býti osmnácte osob z vyšších stavů, které mají tu věc do vyjití soudu zemského postního nejprve příštího před sebe vzíti a obě strany, pokudž možné bude, porovnati, a kdyby v tom čase nemohla táž věc býti porovnána, že pak bude na císaři, aby s nejv. úřadníky a soudci zemskými uvážil, „jakby to dáleji buď ubrmanskou vejpovědí aneb spůsobem v sněmu Budějovickým doloženým k místu a konci bez dalšího prodlévání přivedeno býti mohlo." Avšak ani tentokráte nedošlo se k žádnému rozhodnutí, takže ještě v květnu r. 1620 nejv. purkrabí Bohuchval Berka z Dubé vymohl sobě na sněmě nové snesení, že má král Bedřich Falcký s radami svými nejv. purkrabí i prokurátora svého vyslyšeti a k spravedlivému rozeznání sročiti, aby tomu sporu mezi purkrabím a těmi Hradčanskými, kteří se od úřadu jeho odtrhli, „co nejmístněji a nejdříve spomoženo býti mohlo".[287])

K tomu arci ani tentokráte nedošlo a po bitvě na Bílé hoře nebylo více možno vésti o to spor, zdaž zboží nadané k úřadu nejv. purkrabství jest majetkem zemským aneb korunním a zdaž král Český může s ním nakládati dle své vůle aneb-li potřebuje ku nějaké proměně s ním svolení stavův, poněvadž nejvyšší úřady zemské staly se zcela závislými na vůli panovníkově, jenž sobě vyhradil moc předsebráti proměny

[287]) Kniha sněmův č. 112 listy 555, 558, 562, 577 a 632 v archivu m. Prahy a artikulové sněmu generálního l. 1620 str. 112.

v organisaci správy zemské a tudíž také vydávati nové předpisy ohledně dotace úřadův.

Ačkoli však Hradčany ostaly městem královským, právní postavení měšťanův a obyvatelů tamějších nerovnalo se ve všem onomu ostatních měst. Hradčanští byli napořád povinni vydržovati stráže při věži Daliborce a hrabati, sušiti a klíditi sena v oborách královských, začež jim nějaká úleva na berni bývala poskytována. V čas náboženské persekuce ale žádala na nich komora netoliko, aby berně zcela platili a vojákům v domích byt i stravu poskytovali, nýbrž aby podnikali též starodávná břemena. V červenci 1627 stěžoval sobě dozorce nad oborami Jan Karel Khünig z Khünigsfeldu král. komoře, že Hradčanští už na druhý rok zpěčují se práce v oborách vykonávati, vymlouvajíce se na ránu morovou a nesnesitelné daně. Když Hradčanským spis byl dodán, podali zprávu, z jakých příčin nejsou více povinni takovými robotami. Císař Rudolf připojiv je k svobodnému stavu třetímu osvobodil je od všelijakých obtížností na tento stav neslušných a jich obci, tak velkou měrou znuzilé, není také více možno tolikerá břemena nésti. Druhdy čítala značnější počet měšťanův; avšak nyní sou domy městské na větším díle od vyšších stavů zakoupeny, sousedů je sotva třidcet a z těch ještě mnozí nádennickým dílem na vinicích a jiní almužnou se živí. Líčíce živými barvami, kterak několika schudlým sousedům není možné „tolik nátisků vystáti“, prosili „pro Boha a milosrdenství boží, aby nad možnost svou tolika metlami šviháni a obtěžováni nebyli.“ Avšak z komory nařízeno jim 14. července 1628, aby se ke klízení sena vypravili, poněvadž prý ničímž neukazují, že by té povinnosti byli osvobozeni. Na to Hradčanští obrátili se s prosbou do Vídně k císaři a ten jim 22. září 1628 všechna privilegia potvrdil, a zároveň v odměnu za to, že přistoupili k víře katolické, osvobodil je od hlídání zločinců při věži Daliborce a od klízení sen v oborách královských, zrušiv tak poslední zbytky bývalého jich poddanského poměru k hradu Pražskému.[288])

---

[288]) Akta v archivu č. místodržitelství fasc. P 106 subn. 4 a Sb. č. 316. — Ferdinand II. nařídil pak 23. září 1628 presidentu a radám zřízené komory v království Českém, aby budoucně, „když by toho potřeba nastávala, zločince při věži Daliborce skrze střelce neb tovaryše na hradě Pražském

Hradčanští napotom pokládajíce se za svobodné vrchní město Pražské domáhali se týchže výsad, jež ostatním městům Pražským byly uděleny. Císař Leopold I. potvrzuje jim r. 1657 privilegia propůjčil jim nové nadání, aby domy jich městské nebyly více vyjímány ze šosu městského a aby obec Hradčanská neb obyvatelé její po příkladu tří měst Pražských mohli vykonávati právo odkupné k těmto domům, kdyby je chtěla osoba stavu vyššího koupiti neb prodati.[289]) Dekretem místodržitelským ze dne 11. května 1688 sděleno bylo magistrátu Hradčanskému, že má ve věcech politických a vojenských městskému hejtmanu Malostranskému býti podřízen a pouze v obecních záležitostech úřadu podkomořskému,[290]) a dvojí tato závislost, jež i tu k mnohým sporům podnět zavdávala, měla Hradčanské k tomu, aby se ucházeli o povolení téhož státoprávního postavení, jež zaujímala ostatní tři města Pražská. Po mnohém marném o to usilování podařilo se jim za panování císařovny Marie Teresie domoci se, že vyňati sou z moci král. podkomořího a postaveni přímo pod král. representaci a komoru, jakož i vrchní ředitelství hospodářské, které při místodržitelském úřadě r. 1739 bylo zřízeno, aby vedlo vrchní dozor na obecní hospodářství Pražských a ostatních privilegovaných měst. Císařovna obnovujíc r. 1751 předešlá privilegia, pokud jich užívajía neodporují ústavě zemské, propůjčila jim k tomu právo, aby mohli užívati desk zemských jako jiná privilegovaná města královská a konečně r. 1756 uznávajíc jich věrnost, povýšila je výslovně na čtvrté město Pražské. Ustanovila při tom, že mají užívati týchže práv a výsad, jako ostatní města Pražská, jmenovitě práva hlasu a sezení na sněmích stavovských, aniž by některé z venkovských měst královských mohlo činiti stejný nárok aneb popírati jim přednost, a odůvodňovala rozhodnutí své též tím, že jim to musilo přicházeti za těžko, když mezi města Pražská počítáni nebyli, ačkoli leží též uvnitř hradeb Pražských, královskému hejmanu sou podřízeni, s městy Pražskými v čas míru

---

sloužící hlídati aneb vartovati, též seno v týchž oborách královských na náklad komory hrabati, sušiti a sklíditi dali."

[289]) Sb. č. 332.

[290]) Weingarten Codex str. 519.

i ve válce nesou stejná břemena a nad ostatní města tím sou povýšeni, že u nich nalézají se katedrální chrám a při něm kapitola, že k nim patří hrad i residence královská a že v jich středu vyšší úřady i nově zřízený ústav šlechtičen mají sídlo.

[291]) Sb. č. 344 a 346. — Majestát poslednější byl dle radního protokolu Hradčanského z r. 1753—1758 č. 1588 l. 425 v archivu m. Prahy obci Hradčanské 7. prosince 1757 přečtěn a zapsán „ad librum aureum privilegiorum et rerum memorabilium.“ Obec zaplatila za taxy 600 zl., jež sobě vypůjčivši později na měšťanstvo rozvrhla.

Privilegia spojené obce Pražské.

Obecní a soudní zřízení čtyř měst Pražských, r. 1547 v zájmu moci zeměpanské poněkud změněné, avšak celkem až do osmnáctého století v staré spůsobě zachovávané, nesrovnávalo se s opravnými myšlénkami císaře Josefa II., nesoucími se za zjednodušením a soustředěním veškeré soudní i politické správy ve státě, jakož i přenesením všech úkolů moci veřejné na placené a zkoušené úřadníky.

Už v době císařovny Marie Teresie stěžováno sobě na to, že konání soudní moci ve městech nevyhovuje požadavkům doby a že též správa jmění obecního v mnohém ohledu jest nedostatečná, ačkoli dozor státní na činnost úřadů městských stále se přiostřuje a ačkoliv obce byly přinuceny velkou část nemovitého majetku svého emfiteuticky prodati. Syn a spoluvladař císařovny Josef II. obdržel r. 1772 anonymně několik spisů pamětních, v kterých znaleckým spůsobem líčily se vady soudnictví a správy obecní v městech Pražských a činily se pozoru hodné návrhy opravné. Spisovateli bylo nepochopitelno, proč v Praze trvají čtyři magistráty s přemnohými podřízenými úřady a soudy i četnými právy postranními, kdežto ve Vídni postačuje obyvatelstvu třikráte tak četnému jediný magistrát. Poukazuje k velkým výhodám, jež by z toho vzešly, kdyby Praha tvořila jedinou obec, navrhoval, aby všechny místní úřady a soudy se zrušily a pro spojenou obec zřídil se jediný soud a jedna rada městská. Odůvodňoval návrh svůj tím, že takovým soustředěním úřadů mnoho času a peněz se uspoří a že správa obce dostane se do lepších rukou. Nebude pak třeba, aby gubernium a soud apelační v jedné záležitosti dávali čtyřikráte nařízení a sice prostřednictvím městských hejtmanství, jež je magistrátům teprve opsané doručují. Hejtmanů městských a jich sekretářů, král. rychtářův a celé řady úřadníků nebude vůbec více

třeba, všechno úřadování se zjednoduší a přestanou věčné spory o příslušnost mezi magistráty a ostatními úřady měst Pražských. Poněvadž spojený magistrát nalezne dosti místa na radnici Staroměstské, budou se moci ostatní tři radnice buď prodati aneb za kasárny upraviti, aby se měšťanstvo zbavilo břemena ubytování vojska. Magistrátním radním nechať se vyměří stálé platy, aby neměli zájmu na vyřizování záležitostí soudních a obecních, a ať se jim zakáže užívati obecních povozů k soukromým potřebám svým i svých příbuzných.[292]) V jiných dvou spisech bylo líčeno, kterak zvláště na Starém městě špatně se hospodaří s obecním jměním, a navrhováno, aby obecní nemovitosti vesměs se prodaly, strženými penězi nejprve dluhy obecní se zaplatily a jestliže co zbude, z toho pak daně za měšťany se platily. Správa důchodův obecních měla se hospodářským úředníkům obecním odejmouti a svěřiti komorní a bankovní administraci, aby ročně čistý výnos odváděla do pokladny obecní.[293])

Pamětní tyto spisy byly dvorskými dekrety ze dne 24. a 27. srpna 1772 zaslány českému guberniu a zřízenému při něm vrchnímu ředitelství hospodářskému s nařízením, aby vyslyšíce hejtmany a magistráty měst Pražských podali o nich na vyšší místa dobrá zdání. Při tom se nařizovalo, aby se v prodeji obecních pozemků pokračovalo, poněvadž prý se pozorovalo, že stížnosti na nedobré hospodaření s nimi sou oprávněny.

Pochopitelno, že rady městské se bránily velmi houževnatě proti takovýmto proměnám. Ukazovaly k tomu, že jediný magistrát nebude moci zastati všechny práce, které nyní obstarávají s několika úřady městskými; že obyvatelé tří měst Pražských budou míti daleko na radnici Staroměstskou a že utrpí na svých živnostech, když se jim odejmou vlastní obecní orgánové, kteří se o ně starají. Rovněž opíraly se dalšímu zcizování obecního majetku. Obecní dluhy mnohem spíše se uplatí, když se obcem ponechají jich nemovitosti, aby si je zvelebovaly, nežli když se za ně utrží peníze, jichž se nepřítel, vtrhna do země, bude moci každou chvíli zmocniti a jichž správa nebude o nic

---

[292]) Kniha dekretův č. 808 list 213 v archivu m. Prahy.

[293]) Srv. J. Erben „Die Primatoren Prag's“ str. 219 a listiny č. 501, 507 a 512 v archivu m. Prahy.

lacinější a bezpečnější, nežli správa nynější. Kdyby se měly všechny nemovitosti prodati, které náležejí komu jinému nežli jednotlivcům, pak by musilo též dojíti na všechny státní, církevní a nadační statky a předce zkušenost ukázala, že není pravda, jako by jenom jednotlivci dobře se svým jměním hospodařili, — vždyť se konkursy den co den množí — a že rovněž nesrovnává se s pravdou mínění, jakoby statky a důchody obecní více vynášely, když se pronajímají neb prodají. Ostatně, obec Staroměstská držíc panství Libeňské, s nímž ostatní statky její Strašnice, Bráník, Záluží, Volšany a Dolní Chabry sou spojeny, vymohla sobě r. 1663 na císaři Leopoldovi I. majestát, že panství to ostane „per modum fideicommissi" na věčné časy obci zachováno a nemůže tudíž o prodeji jeho býti řeči. Předkládaje konečně magistrát Staroměstský výtah z účtův obecních z r. 1771 ujal se obecních úředníků hospodářských, kteří souce vzati pod přísahu a složivše kauce musí o každém příjmu a vydání účty skládati a spravují důchody obecní rovněž tak dobře, jako by je bankální administrace spravovala. I žádal, aby se ponechaly obci její nemovitosti, z nichž arci valná část už emfyteuticky se rozprodala, a aby správa statkův i důchodův obecních neodjímala se bez příčiny obecní administraci hospodářské.[294])

Odpor tento měl za následek, že se dlouho otálelo s provedením oprav ve zřízení městském a se spojením měst Pražských v jednu obec, a že na nějaký čas přestalo se důrazněji naléhati na úplné rozprodání obecních realit, ano že panství Libeňské a některé nejpotřebnější reality byly předce obci ponechány.[295])

---

[294]) Listina č. 501 v arch. m. Prahy.

[295]) Do r. 1784 byly emfyteuticky prodány skoro všechny *mlýny, pily* a *šlejfírny obecní*, takže dle listiny č. 1508 v archivu města Prahy obnášel roční úrok z 31 emfiteuticky prodaných mlýnů 8258 zl. 10 kr. Z ostatních nemovitostí koupili do té doby ve veřejné dražbě: 5. dubna 1754 Václav Voreł *ostrov Funkovský* nedaleko ostrova malých Benátek ležící za zákupní cenu 200 zl. a za roční činži 18 zl.; 4. srpna 1759 Kryštof Faber *velký ostrov obecní zv. Velké Benátky* (Štvanici) za bránou Špitálskou a proti Helmovým mlýnům s dvěma menšími ostrovy, přívozem, hospodou a právem chytání ryb za 1100 zl. a za 350 zl. roční činže; 7. března 1760 Josef a Anna manželé Saengerovi *ostrov barvířský (nynější Žofín)* u mlýnů Šítkových a lodních za 1000 zl.

Teprv po vydání nového řádu soudního r. 1781 přikročil císař Josef II. k rozhodným opravám v organisaci soudní v dědičných zemích

---

a za roční činži 7 zl.; 23. srpna 1762 Josef Náhlovský mlynář *obecný mlejnský dům* proti mlejnům Staroměstským ležící za 600 zlatých; 10. listopadu 1762 Kateřina Jindřichová *cihelnu Staroměstskou*, ležící „podle Jezovitského pivováru blíž Novoměstských Uršulinek", *s hliništěm na Smíchově* za zákupní trhovou cenu 2000 zlatých a za roční činži 1745 zlatých; téhož dne táž Kateřina Jindřichová Staroměstský *obecní přívoz hoření* proti Střeleckému ostrovu před starou cihelnou ležící se starým prádlem za 1000 zl. a roční činži 1165 zl., kterážto činže r. 1777 na 600 zl. snížena byla; 16. října 1764 Jan Zeipp *Malostranskou cihelnu* s domkem rybářským a ohradou za 2000 zl. a činži 200 zl.; 7. února 1772 Teresie Poláková *dolení přívoz Staroměstský* proti špinhauzu a u jezovitské zahrady ležící za 2200 zl. a činži 1000 zl.; 24. dubna 1774 JUDr. Alois Tochtermann z Treumuthu *ostrov Šaškovský* za 4000 zl. a činži roční 4 zl.; 30. dubna 1779 Vojtěch Frič *Novoměstskou cihelnu a vápenici* při Šítkovských mlýnech ležící za 2000 zl. a činži 2000 zl. a 27. prosince 1783 Václav Veselý obecní mlynář *ostrov primatorský*, u nových mlýnův ležící, za 1110 zl. a činži 5 zlatých 50 kr. — Po spojení měst prodány sou: 9. října 1784 *papírna za Špitálskou bránou s ostrovem* Ferdinandovi svobod. pánu Schönfeldovi za trhovou zákupní cenu 3220 zl. a roční úrok 208 zl.; téhož dne Janu Donátovi *jirchářská valcha* za 300 zl. a 9. listopadu *soukennická valcha* za 1000 zl.; 6. prosince *Šaškovský mlýn* za 1600 zl.; 16. dubna 1785 *pekárna mostecká* za 1000 zl.; 20. července 1785 Josefu Pickartu *radnice Hradčanská* za 2000 zl.; 27. prosince 1785 Janu Krásnému *domek písaře v Bruské bráně* za 600 zl.; 7. února 1786 *sklad slanečkův* za 2000 zl.; 15. srpna 1786 *Novoměstská sýpka* za 340 zl.; 23. března 1787 *měděný hamr v Libni* za 2850 zl.; 15. února 1789 *Libeňský ostrov* při tomto hamru (kupferhammerinsel) za 1050 zl.; 17. března 1789 *Novoměstská kovárna* za 300 zl.; 13. září 1789 *hospoda na Pohořelci* za 1635 zl.; 1. února 1794 *Malostranská cihelna* za 2000 zl.; 20. března 1794 *Hradčanská věž* za 105 zl.; 9. března 1797 *nová hospoda* Janu Schoyererovi za 7900 zl.; 22. prosince 1798 *domek mejtní na Smíchově* za 280 zl.; 18. ledna 1798 *Podskalský přívoz s dvěma domky a s Podskalskou náplavkou* Josefu Kochovi za trhovou zákupnou cenu 1600 zl. a roční činži 1120 zl.; 31. července 1801 *místo u stinadel* sanitrníkovi Scheidtlovi za 199 zl. 9 kr.; 8. srpna 1801 *místo u staré káznice* za 1600 zl.; 13. listopadu 1802 *hospoda u Malostranské cihelny* manželům Václavu a Kateřině Čackým za 11630 zl.; 16. prosince 1804 *obecní mlýnice* u nových mlýnův manželům Michalovickým za 6650 zl.; 16. července 1806 *obecní domek* na začátku ulice Karmelitánské Bedřichu Landauerovi za 352 zl.; 26. července 1806 *pozemky na Smíchově* Barboře Doubkové za 2540 zl. 37 kr.; 4. dubna 1807 *dva Novoměstské domky* u Šolara a Šeryho zvané za 3050 zl.; 26. května 1807 zadní

rakouských a provedl zároveň závažné proměny ve zřízení městském. Dvorským dekretem ze dne 14. dubna 1783 vyhlásil nové „jednotné zřízení soudní pro království České“, ustanoviv, že v první instanci mají na dále vykonávati soudní moc *soud zemský* jakožto výsadní soud šlechty a držitelů statků deskových a *soudy místní*, ve městech *magistráty*, jakožto soudy obyvatelstva nešlechtického, a že ode všech těchto soudů má jíti odvolání ve věcech civilních a trestních k *obecnému soudu apelačnímu.* Všechny ostatní soudy, vyšší i nižší, jež s touto organisací nedaly se srovnati, měly odpadnouti a jich působnost přejíti od 1. ledna 1784 na nové orgány soudní. Následkem toho vyzdviženy sou v městech Pražských všechny podřízené soudy a úřady obecní, které buď vykonávaly kausalní neb realní právomoc soudní aneb jež měly účastenství v konání soudní moci. Jmenovitě zrušeny sou ve třech městech Pražských úřady *rychtářů městských* a *úřady šestipanské,* jež měly soudní moc ve věcech stavebních a hospodářských; na Starém a Novém městě *úřady desíti soudců*, kteří soudili menší případy práva soukromého; na Starém městě *úřad mostu Pražského* a *úřad osmi soudců* čili starších nákladníků piva vaření, a na Novém městě *právo konířské* a *právo pořičné,* na kterýchžto právech vyřizovaly se spory o koně a dříví.[296]) Ušetřeny ostaly ještě úřady městských hejtmanův a král. rychtářův, úřad perkmistrský hor vinič- ných a práva postranní; na Starém městě kromě toho soud mlynářský a úřad porybný; avšak brzo mělo i na ně dojíti. Už dvorským dekretem ze dne 10. července 1783 zrušeny sou ve všech městech úřady *král. rychtářův*, a jiným dekretem ze dne 10. listopadu téhož roku spojen byl úřad *perkmistra hor viničných* s komorní prokuraturou.

část *staré poustky obecní* u Staroměstské cihelny Františku Ellenbergerovi za 1505 zl.; 3. prosince 1807 *obecní pozemek* za zahradou domu čp. 1034 hraběnce Johanně Nosticové za 383 zl. 8 kr. (podobně jiné pozemky na příkopech rozprodány); 8. května 1815 *pusté místo na Smíchově* manželům Vlčkovým za 100 zl. atd. — Současně vyvazeno bylo skoro na všech emfiteuticky prodaných realitách právo odkupné (jus retractus) obce Pražské.

[296]) O kompetenci těchto úřadů jednají Hildt Thesis de jure civitatum str. 102 až 114, J. Erben Die Primatoren str. 233, Em. Rössler ve spisu „Darstellung der vorbestandenen und gegenwaertigen Gerichtsstellen in Prag“ a J. Schmidt z Bergenholdu v „Geschichte der Privatgesetzgebung im K. Boehmen“ str. 144 a 345.

Současně rozhodnul císař v zásadě a sice dvorským dekretem ze dne 2. června 1783, že mají úřady čtyř měst Pražských v jediném magistrátě býti soustředěny; na čež apelační komora, kterou dekret tento došel, vyžádala sobě nejprve zprávy o tom, které úřady ještě v městech Pražských trvají a s jakou působností, jakož i jakou kompetenci měly podřízené soudy nedávno zrušené. Když byli magistrátové podali žádaná vysvětlení, vypracovaly gubernium a apelační soud 22. října 1783 obšírnou společnou zprávu k vyšším místům, uznávajíce prospěšnost zjednodušení obecního zřízení Pražského a navrhujíce, kterak by se dalo provésti. Patentem ze dne 11. února 1784 vyhlašovala se jurisdikční norma pro Čechy, ve které opětně se přikazovalo, aby všechny soudy, jež odporují před rokem zavedenému jednotnému zřízení soudnímu, co nejdříve činnost svou ukončily, a den na to — 12. února 1784 — vyšel památný dvorský dekret, kterým se předpisovalo, že čtyři města Pražská mají se spojiti v jednu obec pod společným magistrátem neboli radou městskou.[297])

Nejvyšším tímto rozhodnutím vyřizovaly se návrhy z Čech ke dvoru druhdy učiněné. Organisace magistrátu Pražského měla se tím spůsobem provésti, jako bylo před tím obecní a soudní zřízení ve Vídni přetvořeno. Z oddělených měst Pražských utvořilo se jediné *hlavní město Pražské;* úřadům městským bylo splynouti v jediný magistrát; měšťané čtyř měst stali se měšťanstvem spojené obce a všechny statky a důchody obecní splynuly v jedno, tvoříce majetek obce Pražské. Námitkám, které se proti spojení měst Pražských ozvaly, mínilo se vyhověti tím, že se rozmnožil počet radních magistrátních a že se ukládalo, aby při volbě členů nového magistrátu přihlíželo se k osobám, jež už v radách čtyř měst zasedaly, aby znajíce potřeby jednotlivých čtvrtí staraly se o to, aby žádná část města se nezanedbávala. Předpisy ty byly doplněny dvěma dalšími dekrety ze dne 27. února a 21. dubna 1784, jež obsahovaly ustanovení, kterak se má provésti spojení měst a jaká místa mají se systemisovati při novém úřadu a soudu městském. Mělyť se na dále vyřizovati všechny záležitosti soudní, politické i obecní jménem *magistrátu král. města Prahy*, avšak

---

[297]) Dle knihy „Die Vereinigung der königl. Prager Städte" č. 322 v archivu města Prahy a dle současných sbírek zákonních.

úrady o nich konati se ve třech oddělených senátech neodvisle od sebe. Do té doby záležitosti tyto projednávaly se v radách městských, při čemž hodnost předsedy rady čili purkmistra přecházela po čtyřech nedělích z jednoho rádního na druhého; nyní sou magistrátu představeni *purkmistr a dva místopurkmistři*, kteří k úřadům svým na čtyři léta se volili, magistrát pak měl čítati 28, později 32 členů, zkoušených a trvale dosazených to radů, z nichž devět tvořilo *senát politický* („in publicis, politicis et oeconomicis"), rozhodující o záležitostech obecních, hospodářských a politických spojené obce, dvanácte zasedalo v *senátu civilním* („in judicialibus civilibus") a ostatních sedm v *senátu trestním* („in judicialibus criminalibus"), vykonávajíce soudní moc nad všemi obyvately, kteří v obvodu spojené obce měli bydliště a nenáleželi pod právomoc soudu zemského. Dle práv městských měli konšelé sedati na radě toliko jeden rok a královští komisaři obnovujíce rady šetřiti návrhu odstupující rady. Toho v XVIII. století nešetřilo se více. Členství rady městské stávalo se trvalým úřadem, k jehož dosažení začaly se požadovati buď hospodářské neb právnické vědomosti; avšak předce ještě byli to větším dílem měšťané, kteří zasedali v radách. Nyní mohl se ale státi členem magistrátu pouze úřadník, který předložil vysvědčení o vykonané zkoušce a o spůsobilosti své k úřadu (decretum eligibilitatis) a měšťanstvu ponechávalo se nějaký čas toliko ještě rozhodovati volbou o tom, který z přihlásivších se kompetentů má uprázdněné místo obdržeti. Volba ta svěřena v Praze *měšťanskému výboru čtyřidcetičlennému*, jejž měšťané po čtvrtích si volili, odevzdávajíce lístky do rukou buď Staroměstského neb Novoměstského hejtmana městského. Staroměstským měšťanům náleželo při tom voliti 13, Novoměstským 12, Malostranským 10 a Hradčanským 5 zástupcův, kteří až do smrti v hodnostech svých měli setrvati. Koho oni za přednostu neb člena magistrátu vyvolili, ten potřeboval ještě, aby byl stvrzen vyššími úřady. Nově zvolenému magistrátu mělo pak náležeti jmenování ostatního úřadnictva magistrátního, jež arci též musilo se předepsanými zkouškami vykázati.

Poněvadž soudním senátům magistrátním bylo vykonávati soudní moc v celém obvodu města Prahy, musilo vykonávání patrimonialního soudnictví ve věcech práva soukromého na právech postranních přestati. Úročníci na těchto právech sou také výslovně připočtěni k oby-

vatelstvu a měšťanstvu Pražskému a podřízeni, pokud se příslušnosti soudní jich týkalo („in causis personalibus“), magistrátu obce Pražské. Vrchnostem jich ponechána právomocnost toliko, pokud se týkalo příslušnosti soudní ohledně nemovitostí poplatných, tudíž pokud šlo o vedení knih pozemkových a o právní jednání s tím spojená („in causis realibus“). Následkem zrušení klášterů sv. Jiří, sv. Anežky a na Zderaze, jakož i úřadu nejv. purkrabství, přešlo v těchto dobách právo vrchnostenské k právům postranním, jež jim v městech Pražských náležela, na správu komorní, která nabízela obci, aby poddanství na nich zcela vykoupila; avšak nedošlo k tomu. Následkem toho vedly se knihy pozemkové pro tato i pro ostatní práva postranní až do nové organisace soudní r. 1850 zvláště o sobě.[298])

Obecní hospodářství obstarával posud v každém městě první purkmistr čili primas s hospodářskými úředníky; kromě toho v Starém městě nalézaly se ještě zvláštní úřady starších mlynářův a porybného, z nichž prvnější obstarával záležitosti vodáren, mlýnův a jezův a poslednější dohlížel k rybímu trhu. Hospodářské tyto úřady jsou nyní vesměs zrušeny a správa hospodářství spojené obce svěřena jest třem členům politického senátu, kteří nazývali se *hospodářskými inspektory* a byli arci zodpovědni ze svého konání magistrátu a guberniu. Jednomu z těchto inspektorů přikázány sou též záležitosti bývalého

---

[298]) Jak vysvítá z litografovaného seznamu městských knih, chovaných v spojeném úřadě desk zemských a kněh pozemkových m. Prahy, jejž místoředitel desk p. *Edvard Ringelsberg* s velkou pílí r. 1884 sestavil, vedly se do r. 1850 tyto zvláštní knihy pozemkové: I. *práv postranních Starého města*: 1. úřadu mostského (libri officii pontis) jakožto realního soudu, 2. kláštera sv. Anežky na Františku a 3. kláštera sv. Ducha; II. *práv postranních Nového města*: 1. řádu křižovníků na Poříčí (bývalá osada německá u sv. Petra), 2. kostela sv. Apolináře, 3. kláštera na Karlově, 4. kláštera panny Marie Sněžné, 5. kláštera Zderazského, 6. kláštera sv. Kateřiny v Podskalí a 7. práva střeleckého čili pozemků fortifikačních; III. *postranních práv Malostranských*: 1. práva Oujezdeckého kapitoly Pražské, 2. práva purkrabského na Oujezdě, 3. kláštera sv. Jiří na Oujezdě, 4. rytířského řádu Maltézského, 5. práva purkrabského na dláždění a 6. kláštera sv. Tomáše; IV. *knihy postranních práv Hradčanských*: 1. kláštera svatého Jiří na hradě Pražském, 2. kláštera Strahovského na Pohořelci a 3. hejtmanství hradu Pražského. Srv. též Schmida z Bergenholdu Geschichte str. 147, 337 a 441.

úřadu porybného a magistrát měl jmenovati čtyři mlynáře obecní, kteří by dohlíželi na místě bývalých starších mlynářů k mlýnům a vodárnám, jsouce poslušni hospodářských inspektorův.

Pro správu finanční nařízeno bylo zříditi obecní pokladnu, jež by obstarávala příjmy a vydání spojené obce, dále berní úřad a taxovní úřad, jenž k rukám soudních senátů vybíral poplatky za konání soudní moci, maje z tohoto důchodu, pokud arci postačoval, zapravovati platy úřadnictva magistrátního.[299])

Policejní záležitosti obstarávali posud v městech Pražských tři městští hejtmané; nyní sou městská hejtmanství zrušena, na jich místě zřízeno jediné *hejtmanství městské čili policejní ředitelství*, aby obstarávalo některé úkoly státní policie, jež mu byly vyhrazeny, a ostatní záležitosti policejní, zvláště o bezpečnost ve městě, měli se starati čtyři členové politického senátu.

Za sídlo společného magistrátu ustanovena jest radnice Staroměstská, s jejímž upravováním a přestavováním ihned se začalo. Radnici Hradčanskou nařízeno co nejdříve prodati, kdežto s prodejem radnic Novoměstské a Malostranské mělo se sečkati, poněvadž na radnici Staroměstské nebylo dosti místa k uschování všech knih, spisův a archiválií měst Pražských. Akta ta měla proto na svých místech ostati a pouze spisy z posledních deseti let do radnice Staroměstské se přenésti.

V dubnu r. 1784 začaly se ve skutek uváděti dalekosáhlé tyto přeměny ve zřízení obce Pražské. Měšťané odevzdali po čtvrtích do 10. dubna hejtmanstvím městským volební lístky, a když zvoleno bylo čtyřidcet sousedů do výboru měšťanského, vykonali tito „volenci“ 30. dubna u přítomnosti dvou vládních komisarů volbu purkmistra a ostatních členů magistrátu, přihlížejíce větším dílem k těm, kteří už v radách městských zasedali a zkoušce se byli podrobili.[300]) Když došla

[299]) Dle „koncentračního protokolu“ ze dne 19. prosince 1783 vypočítáno, že platy úřednictva magistrátu Pražského budou ročně 55.000 dělati a že z tax a jiných poplatků soudních vytěží se asi 31.000 zl. Schodek měl se ukryti z obecní pokladny a sice tak, aby Staré město platilo 12·000 zl., Nové město 9000 zl., Malá strana 4000 zl. a Hradčany 1000 zl.

[300]) Ze zvolených rádních magistrátních náleželo před tím deset radě Staroměstské, sedm Novoměstské, sedm Malostranské a jeden Hradčanské a toliko tři zvolenci byli nováčkové.

volba jich nejvyššího schválení, složil nově jmenovaný purkmistr spojené obce Pražské, apelační rada Bernard Zahořanský z Vorlíku s dvéma místopurkmistry 19. července přísahu do rukou místopředsedy českého gubernia hraběte Prokopa Lažanského, 4. srpna přísahali radové magistrátní a 7. srpna odbývaly rady městské čtyř měst Pražských poslední svá sezení na rozloučenou. Dva dni pak na to — 9. srpna — sešlo se měšťanstvo spojené obce na radnici Staroměstské, aby bylo přítomno zahájení činnosti nového magistrátu a vyslechlo řeč nově zvoleného starosty.

Mysle všech přítomných byly hluboce dojaty významem okamžiku, ve kterém po půl třetím století přikročovalo se k opětnému spojení obcí Pražských, kdežto od r. 1528 bylo pod přísnými tresty zakázáno o věc takovou se pokoušeti. Novoměstský měšťan Jan Tadeáš Habřina, sedmdesátiletý kmet, odpovídaje jménem měšťanstva novému purkmistru českou řečí dal výraz těmto citům přítomných. Velebil císaře Josefa II. nadmírnými slovy jako obnovitele moci a slávy města Pražského, děkuje mu za to, že pozbavil měšťanstvo král. rychtářů, kteří na potupu jeho byli ustanoveni, a že udělil mu právo voliti sobě úředníky i soudce městské.[301]) Po odbytých jiných ještě příležitostních

[301]) Začal svou „chvalořeč při ustanovení a utvrzení slavné městské raddy" takto: „Na den tento slavný, u posazení se v tomto vznešeném místě na stolici soudnou JCKMsti městské raddy, dovol Josefe druhý, mocnáři celému světu divný, říci: Panování Tvé budiž na věky! Ty jsi, kterýž pro zachování církve Krystovy nepohnutedlně meč v rukách Tvých držíš, ze srdce jejího vyklouzlé nedoživostí vyčisťuješ, vroucnosť v lidu vzbuzuješ, duchovního umění steinost veřejnou uvádíš, pastýře její rozmnožuješ; protož spravedlivě Tobě dáno jméno král apoštolský. Ty jsi, který v království Tvém Českém, v hlavním tomto městě Praze a jinde, z nejvyšší osvícenosti Tvé pokutných rychtářů, jací na zlehčení měšťanstva v raddách svá místa měli, nejenom jsi zbavil, ale co divnějšího jest a k důkazu Tvé lásky světlejšího, na vyvolení císařo-královské slavné městské raddy v hlavním tomto městě království Českého Praze právo, jaké v Tvých rukách jsi měl, v ruce měšťanstva skrze volence od urozenosti neurozenosti, od vysokého umění neumění, ze srdce Svého dal a udělil. Z toho Tebe nejenom tato celá obec měšťanstva, že otec svých národů svatý jsi, s nesmírně velikou radostí přivlastňuje, ale i také jinší národové tuto slavnou chválu v Tvých velikomocných skutcích za ozdobu celého Europejského dílu světa Tebe uznávajíc rozhlašují" atd. (Kniha archivu m. Prahy č. 322 str. 24).

řečech skládali úřadníci magistrátem zvolení přísahu do rukou purkmistra a od toho okamžiku soustředila se správa celé obce Pražské na radnici Staroměstské.

Téhož dne přestala se vykonávati soudní moc v arcibiskupské konsistoři, v akademickém senátu, na právech postranních a na soudě starších židovských Pražských, a soudové tito byli dle nařízení gubernia ze dne 30. července a apelačního soudu ze dne 4. srpna povinni odevzdati magistrátu všechny spisy a protokoly soudní, pokud se týkaly konání osobní soudní moci nad nešlechtici.

O soudu židovském čili starších židovských bylo už dvorským dekretem ze dne 1. března 1784 nařízeno, aby byl zrušen a aby právomocnost jeho soudní od 1. července t. r. přešla na magistrát Pražský.[302]) Židé Pražští totiž společně se židy celé země tvořili od starodávna zvláštní obec aneb lépe řečeno korporaci, jejíž členové, souce za služebníky komory královské (servi camerae) pokládáni, na půdě královské sídlili a zvláštním úřadům i soudům zeměpanským podřízeni byli, při čemž jim panovníci čeští ponechali jakési samosprávy ve věcech náboženských, politických, berních a soudních. Středem této korporace byla *židovská osada na Starém městě* (vicus Judeorum), které komora královská každého roku ustanovovala zvláštního rychtáře a starší židovské, již osadu tu spravovali, vykonávajíce soudní moc v menších věcech nad všemi židy a pokládajíce se za zástupce všeho židovstva českého.[303]) Okršlek tento židovský rozšířil se značně zakoupením velkého počtu domů ve válce třidcetileté a začal se oddělovati od Starého města, v jehož obvodu a na jehož půdě příbytky židovské posud se nalézaly. Ke skutečnému ohraničení a oddělení jeho došlo po velkém ohni r. 1689, kdy z vyšších míst přes velký odpor Staroměstských bylo nařízeno, aby židovská čtvrť města zdemi byla obehnána a v těch zdech aby zřídily se branky proti Starému městu. Přes to ale nepochybovalo se nikdy o tom, že osada židovská stojí na půdě Staroměstské, jež byla zároveň půdou královskou, a obyvatelstvo i úřad obce židovské záviseli tolikonásobně

[302]) Roth Gesetze Joseph's II. Bd. II. str. 32 a 97.

[303]) Srv. Tomek Dějepis m. Prahy II. str. 204 a Sb. č. 3, 4, 63, 112, 148, 185, 193, 194, 206, 217, 259, 269, 273, 275, 276, 284, 289, 292 a 302—304.

na úřadech Staroměstských, že měli mnohem podřízenější a odvislejší postavení k nim nežli osadníci některého práva postranního. Ve výsadních listinách, jež císařové Ferdinand II. a III. r. 1623, 1627 a 1648 vší obci židovské v království Českém udělili,[304]) uznávala se kompetence soudu židovského pouze potud, pokud šlo o rozepře židů ve věcech práva soukromého mezi sebou aneb když křesťan podal v takové při žalobu na žida u jeho soudu. Pohnán ale mohl býti žid křesťanem též před právo Starého města, kde mu bylo vůbec vždy zodpovídati se, když se dopustil trestného skutku. Bylot městskému hejtmanu a radě Starého města zvláště uloženo, aby konali policii v okršlku židovském a přihlíželi k provozování řemesla a obchodu, trestajíce všechny přestupky, jichž se židé při prodeji zboží dopouštějí, a císař Leopold I. reskriptem ze dne 12. listopadu 1685 přísně nakázal starším židovským, aby se nemíchali do konání trestního práva nad židy, nýbrž aby pouze činili oznámení magistrátu Staroměstskému, kdykoli zvědí o některém přestupku, jehož se žid dopustil.[305]) Vydanými v následujících letech nařízeními stoupal rok od roku zvláště vliv hejtmana Staroměstského na správu obce židovské; až konečně zaváděním nové organisace soudní v době Josefínské pozbyli starší židovští všechnu právomocnost soudní ve věcech civilních a stali se pouze místním představenstvem náboženské a politické obce židovské v obvodu města Prahy.[306]) Císař Josef II., jsa židům velmi nakloněn, ponechal jim správu jmění k účelům náboženským a obecním nadaného; avšak ve věcech soudních a policejních podřídil je magistrátu a hejtmanství Pražskému, jako ostatní obyvatelé obce Pražské.

Začaté takto sjednocení a nové zřízení měst Pražských uvádělo

---

[304]) Sb. č. 305, 312, 315 a 328. — Výsady ty potvrdili císařové Leopold I. r. 1703, Josef I. r. 1708, Karel VI. r. 1719, císařovna Marie Teresie r. 1755 a císař Josef II. r. 1782 a sice tento pouze židům Pražským. (Sb. č. 335, 338, 340, 345 a 347).

[305]) Weingarten Vollstaendiger Auszug 1686 str. J. 9.

[306]) Patentem ze dne 3. srpna 1797 bylo pak upraveno obecní zřízení židovské obce Pražské, dle kterého představenstvo její čítá šest členů, kteří zastupují obec a mají povinnost práv jejích hájiti, rozvrhujíce příspěvky na potřeby obecní na členy obce. (Roth Vollständiger Auszug 1800 Bd. V. str. 94—99 a 145—147.)

se v následujícím na to čase řadou dalších předpisů ve skutek. Guberniálním dekretem ze dne 20. října 1784 předepsáno hospodářským inspektorům a úřadníkům, jak sobě ve správě jmění a hospodářství obecního mají počínati. Inspektorům hospodářským bylo povoleno činiti vydání pouze do 50 zl.; šlo-li o výdaj do 500 zl., bylo jim vyžádati si schválení magistrátu, a jednalo-li se o obnos ještě větší aneb o půjčku, o novou stavbu neb prodej nemovitosti, bylo k tomu třeba svolení gubernia. Při tom opakovalo se, že všechny příjmy a důchody z majetku čtyř měst Pražských mají se odváděti do obecní pokladnice a k nařízení gubernia ze dne 28. listopadu 1785 sestoupila se pod předsednictvím Filipa hraběte Clariho komise, které se zúčastnil též purkmistr Zahořanský, aby se uradila o stavu důchodův obcí Pražských a o spůsobu, jak by se s nimi budoucně mělo nakládati, by přinášely obci co možná největší užitek. Komise prošla všechny položky obecního rozpočtu, postavíc na jisto, na jakém právním základě spočívají a usnesla se na tom, obecní důchody tři léta ve vlastní správě obce ponechati a pak teprve zase je pronajímati, poněvadž prý se ukázalo býti smýšlenkou, jako by se při propachtování uspořil náklad na správu, neboť každý pachtýř vpočítá sobě do pachtovného to, co ho správa stojí. Protokol této komise stal se pak základem obecního hospodářství v letech následujících.[307]) Třeba z počátku měšťanstvu lichotilo, že sobě může členy magistrátu prostřednictvím měšťanského výboru voliti, záhy začalo předce těžce to nésti, že nemá míti ani na správu obecních důchodů žádného vlivu, kdežto dříve zástupcové jeho i na soudě městském zasedali. Měšťanský výbor podal proto žádost k císaři, aby se v tom stala náprava a dvorským dekretem ze dne 12. února 1787 povoleno mu bylo voliti si tři své zástupce (repraesentanty), kteří by společně s třemi inspektory zasedali v hospodářské konferenci, obecní jmění spravujíce. Po roce měl jeden z těchto zástupcův odstoupiti a jiný na jeho místo měšťanským výborem volen býti. Avšak toto účastenství měšťanstva v záležitostech obecních bylo brzo obmezeno. Císař František byl odpůrcem každého volení, poněvadž se jím prý ruší „klid a svornost občanstva“ a proto nařídil de-

---

[307]) Akta č. 1058 v archivu m. Prahy.

kretem ze dne 3. února 1797, aby měšťanský výbor se více nesvolával a obecní repraesentanti ostávali trvale ve svých úřadech. Teprve kdyby některý z nich odstoupil neb zemřel, měl na jeho místo volen býti jiný měšťan a sice zvláštními volenci, vyslanými po dvou z každého cechu. Purkmistr a členové soudních senátů magistrátních neměli se dle dekretu dvorské kanceláře ze dne 3. března 1808 vůbec více voliti, nýbrž gubernium s apelačním soudem mělo je jmenovati k návrhu celého magistrátu, vyžádajíc sobě ohledně purkmistra nejvyšší schválení. Pouze když se uprázdnilo místo magistrátního rady v senátu politickém, byla ještě volba prostřednictvím cechův vykonávána.

Obecní a soudní toto zřízení hlavního města, v kterém systém poručnický nejvyššího vrchole dosáhnul, ostalo v platnosti až do r. 1848 a záhy vyskytla se otázka, zdaž a v jakém rozměru platí ještě stará privilegia čtyř měst Pražských pro spojenou obec Pražskou.

Císař Josef II. nastoupiv vládu v zemích rakouských učinil dekretem ze dne 21. ledna 1781 po starém spůsobu veřejné vyzvání, aby všickni, kdo obdrželi od předků jeho nějaká privilegia, žádali za jich potvrzení, sice že platnosti pozbudou. Při tom doložil, že města nemají do Vídně zástupce své vysílati, aby vymáhali potvrzení svých výsad, nýbrž že mají k tomu konci užiti prostřednictví agentů dvorských.[308]) Magistráty měst Pražských, vyjímaje Novoměstský, podali brzo na to majestátní žádosti. Staroměstští žádali 15. února 1782 za pouhé stvrzení oněch listů panovnických, které jim císařovna Marie Teresie schválila; Malostranští kromě toho dožadovali se, aby mezi privilegia jich též pojaty byly jak nejv. rozhodnutí, kterým císař Karel VI. povolil měšťanstvu, aby tvořilo pěší a jízdecké setniny, užívajíc tří praporů mu darovaných i jinakých odznakův vojenských, tak i guberniální dekret ze dne 29. srpna 1775, kterým byl kostel sv. Mikuláše jezovitům odňat a za farní kostel prohlášen. Hradčanští konečně domáhali se toho, aby privilegia jim byla potvrzena s tím doložením, že jich obci náleží jak právo k odúmrtěm

[308]) Kniha patentův z r. 1760—1781 č. 653 list 620 v archivu m. Prahy. Gubernium sdělilo toto nejv. nařízení cirkulářem ze dne 9. února 1781 všem úřadům.

(jus caducitatis), tak právo vybírati od vystěhovalcův odchodné (jus detractus) ve smyslu reskriptů ze dne 8. srpna 1761 a 9. září 1769.[309])

Když pak vešla v obecnou známost základní pravidla o zamýšlených opravách v obecním a soudním zřízení obce Pražské, vrátila dvorská kancelář dekretem ze dne 13. dubna 1784 českému gubernium přepisy privilegií Pražských, jež k žádostem majestátním byly přiloženy, s tím nařízením, aby gubernium ve srozumění s komorní prokuraturou sepsalo privilegia, která mohou ostati v platnosti i po spojení obce Pražské, naznačíc zároveň ta, která v čas oddělení měst měla snad důležitost, avšak nyní jí pozbyla. Gubernium ale ukazujíc k tomu, že císařovna Marie Teresie stvrdila privilegia městům Pražským pouze potud, pokud ještě jich užívají, a že práva a výsady jednotlivých měst přešly nyní na spojenou obec, nevidělo žádných překážek, proč by císař se stejnými výhradami jako za zemřelé císařovny neměl spojené obci stvrditi všechna privilegia oddělených měst. Zpráva jeho však ostala na dvorské kanceláři nevyřízena, až koncem r. 1786 generální dvorský úřad taxovní oznámil, že za městy Pražskými váznou nedoplatky tax za potvrzení privilegií v obnosu 5376 zl. 40 kr., žádaje za jich vymáhání.[310]) Gubernium vyzvalo na to magistrát Pražský dekretem ze dne 22. ledna 1787, aby taxy co nejdříve zaplatil, dokládajíc, že mu pak bude vydáno potvrzení privilegií, které už prý je připraveno.[311])

Magistrát neuposlechnul však ihned učiněného vyzvání, nýbrž uzavřel podati žádost, aby obci Pražské poplatek byl zcela odpuštěn a sice proto, že prý z privilegií, jež byla zadána ku potvrzení, mnohá následkem spojení měst už neplatí a že spojení toto mělo by míti též za následek takové sloučení privilegií, aby vyhovovalo nynějšímu stavu věcí. Kromě toho ukazoval k neblahým poměrům finančním obce Pražské dovozuje, že mu není možno dvorní taxu najednou zaplatiti. Výklad jeho zavdal gubernium podnět k dotazu ze dne 11. dubna 1787, která privilegia ostávají dle mínění magistrátu ještě v platnosti po spo-

---

[309]) Archiv c. k. ministerstva vnitra ve Vídni fasc. IV D 7.

[310]) Počítal za Starým městem taxy 4044 zl., za Malou stranou 922 zl. 40 kr. a za Hradčany 410 zl.

[311]) Dle akt registratury Pražského magistrátu.

jení měst Pražských a kterak by se dalo to provésti, aby tato privilegia v jedno se sloučila.

Magistrát sestavil komisi, aby prošla všechna privilegia, jež císařovna Marie Teresie potvrdila, a podala zprávu, zdaž jich obsah má ještě nějakou cenu praktickou. Referent magistrátní rada Štěpanovský podal stručný výtah každé listiny, připojiv své mínění o její ceně, načež komise rozhodla, zdaž se listina ta má do konfirmace v plném znění přijmouti čili vypustiti. Musí se říci, že komise pracovala celkem s chvatem a velmi povrchně, nerozumějíc ani smyslu některých listin a nalézajíc proto některá ustanovení přímo směšnými. Prohlašovalať o některých listinách, že nikdy neplatily neb pozbyly platnosti neb posud platí, ačkoliv opak toho dá se snadno dokázati. Nesmíme arci při tom zapomínati, že známost minulých poměrů právních byla tehdy velmi nedostatečná a nechuť proti všemu „historickému“ z pochopitelných příčin veliká. Nicméně celkem nezadala komise při takovém „přesejpávání“ privilegií právům obce Pražské v některé vážnější otázce.

Starajíc se o to, aby privilegia Pražská do jedné knihy se vešla, navrhovala komise nejprve, aby se vypustily všechny konfirmace privilegií, poněvadž „k platnosti privilegia se vyžaduje, aby bylo nově potvrzeno,“ dále aby odpadly výpovědi a smlouvy mezi městy, jakož i ony listy, kterými panovníci jednomu městu Pražskému povolili přednost před druhými aneb jichž obsah je zastaralý. Takovými shledala býti všechny listy, kterými panovníci městům Pražským krom Starého města znaky městské udělili a ozdobili, pohánění mimo soud a přejímání odběhlých poddaných zakazovali, obchodu ochranu poskytovali osvobozováním od cel i jinak, kterými povolovali lámati kámen a zakládati vinice kolem města. O obsahu pak jiných některých listů podala dosti zajímavá prohlášení. Obmezení privilegií na katolíky a reversy stran posudného navrhovala vypustiti, poněvadž se s nynější ústavou nedají srovnati; slibování ochrany městům Pražským aneb přijímání jich na milost, pravila, nemá více žádného smyslu, poněvadž nyní všichni věrní poddaní mohou se nadíti ochrany zeměpána; výsada, že řemeslníci mají s městem trpěti, není žádnou výsadou, neboť teď má každý dle systému berního k daním poměrně přispívati; právo mílové na krčmy nikdy ani neplatilo; list z r. 1366 o obchodu a jezích na Vltavě může se vynechati, poněvadž prý bez toho

všechny jezy co nejdříve se strhnou, jak už zní nejvyšší rozkaz a poněvadž cla vodní budou se platiti pouze k navigačnímu fondu; zboží dřevěné neprodává se více na Slovanech, nýbrž s jiným zbožím v čas výročních trhů na rozličných místech a pouze latě a prkna prodávají se ještě u řeky v Podskalí; nadání na sklad slanečků pozbylo platnosti, poněvadž není více dovoleno cizí ryby do země dovážeti; konečně výsada na masné krámy a porážku na Malé straně stala se bezpředmětnou zrušením cechu řeznického a propůjčením svobody živnostenské a proto bylo by prý zbytečno žádati za potvrzení listů, jež se těchto záležitostí týkají.

Komise sestavila tudíž dva seznamy, jeden těch privilegií, jež už nejsou k žádné platnosti, a druhý oněch panovnických listů, které posud platí a následkem spojení měst do jednoho majestátu vepsati se mohou. Rozeznávala při tom *privilegia communia*, která byla všem čtyřem městům Pražským propůjčena, jako právo sněmovní, právo užívati desk, právo patronátní, právo odúmrtné a odchodné, a *privilegia specialia*, kterými byla některému z měst Pražských zvláštní práva udělena, jež nyní na společnou obec přešla, poněvadž části nemohou více práva vykonávati. K těmto počítala zvláště privilegia na statky, důchody a trhy měst Pražských, dovolávajíc se dvorního dekretu ze dne 20. září 1784, dle kterého mají všechny příjmy měst Pražských do společné pokladnice obecní plynouti.

Tímto spůsobem shledala komise, že jest potřebno žádati, aby šestnácte privilegií Staroměstských, šestnácte privilegií Novoměstských a pět Malostranských, celkem 37 listin v plném znění bylo pojato do konfirmace privilegií a magistrát schváliv její návrhy podal 1. června 1787 gubernium v tomto smyslu zprávu, ku které připojil přepis privilegií, jež dle jeho mínění nepozbyla platnosti, žádaje, aby práva v těchto listinách obsažená na celou obec byla převedena a zároveň aby ohledem na toto stenčení byla obci Pražské taxa buď odpuštěna aneb aspoň slevena. Císař Josef II. rozhodnul na to dekretem ze dne 10. října 1788, že se obci Pražské taxa na 500 dukátů čili na 2250 zl. snižuje, kterou summu má magistrát v pěti půlletních lhůtách od 1. listopadu 1788 počínaje upláceti. Magistrát také zaplatil do r. 1790 400 dukátů, obdržev v květnu t. r. od dvorního agenta Jana Maška z Maasburgu zprávu, že prý se už privilegia přepisují pro obec Pražskou;

avšak nežli magistrát zaplatil poslední lhůtu a mohl obdržeti stvrzení privilegií, zemřel (20. února 1790) císař Josef II.

Magistrát nicméně doplatil předepsanou mu taxu a podal prostřednictvím dvorního agenta novou žádost k císaři Leopoldovi II., aby mu byla konfirmace privilegií vydána; avšak dvorským dekretem ze dne 27. srpna 1790 odpověděno mu, že žádosti jeho nelze vyhověti, poněvadž schází na majestátu podpis císaře Josefa II. a nový panovník nemůže podepsati starou konfirmaci. Císař ale je ochoten potvrditi privilegia, když za to bude žádáno a zmíniti se o tom, že i předchůdce jeho je schválil. Průtahů těchto povšimnul si fiskální úřad i začal upírati obci Pražské právo k odúmrtěm a k vybírání odchodného, dožaduje se gubernia, aby přimělo magistrát, by buď vydal eráru připadlé obci jmění aneb aby dokázal, že císař Josef II. mu potvrdil privilegia. Bylať to doba, v které jako by dle jakéhosi plánu pracovalo se k ochuzení obcí městských, doba, v které poslední tak řka zbytky statkův a důchodův obecních sou do veřejné dražby dávány anebo obcem vůbec upírány, aniž by se bývalo vědělo, jakým spůsobem má se náklad na potřeby obecní budoucně krýti.

Magistrát maje za svou úřadní povinnost hájiti práv svěřené sobě obce, dokazoval, že privilegia platí napořád, neboť bylo svého času za jich stvrzení žádáno a není jeho vinou, že k tomu nedošlo. Zároveň podal žádost ke dvoru, aby mu byl z protokolův o zasedání spojené dvorské kanceláře vydán výpis, kdy a jakým spůsobem uzavřeno bylo privilegia Pražská stvrditi. Dvorským dekretem ze dne 23. září 1790 došla odpověď, že sice výpisy z protokolů dvorské kanceláře nikomu se nevydávají, avšak tolik předce že se sděluje, že zemřelý císař schválil ona privilegia měst Pražských, jichž obec Pražská posud užívá a jež se dají srovnati s platnými předpisy zákonnými.

Když pak na to císař Leopold II. učinil 18. listopadu 1790 vyzvání, aby se žádalo znovu za potvrzení privilegií,[312] podal magistrát spojené obce Pražské 21. února 1791 novou majestátní žádost, aby došla schválení všechna privilegia Pražská, jichž přepisy chovají se na kanceláři dvorské. Při tom trpkými slovy vedl sobě stížnost na to,

---

[312]) Sammlung der Gesetze unter K. Leopold II. Band II. str. 218.

že se obci popírají její práva a důchody obecní všemožným spůsobem hledí stenčiti, prose císaře, aby neodepřel své ochrany „snížené a utiskované“ („herabgesetzten“) obci Pražské, která bez toho v posledních letech velice mnoho utrpěla válkami, požáry a povodněmi.

Gubernium, kterému byla žádost z Vídně zaslána ku podání dobrého zdání, vyžádalo sobě poznovu 29. března 1791 na magistrátu přepis privilegií, jež se mají stvrditi. Magistrát opět zvolil komisi z místopurkmistra Neuberta a dvou radů Jana Štěpanovského a Leopolda Fischera, aby znovu prošla privilegia a uvedouc je do chronologického pořádku uvážila, zdaž by se přece nemělo snad žádati za stvrzení všech, poněvadž se nemůže věděti, zdaliž obec v budoucích časech nebude nucena dovolávati se některého listu, třebas nyní jeho obsah nemá ceny praktické. Komise byla se svým úkolem v jediném sezení dne 11. února hotova, učiníc uzavření, aby bylo žádáno sice za zvláštní potvrzení oněch dříve vybraných 37 listů, jichž přepisy už r. 1787 byly prostřednictvím gubernia dvorské kanceláři předloženy, avšak aby kromě toho byl do konfirmace pojat ještě vlastní text tří majestátů, kterými císařovna Marie Teresie ve Vídni dne 16. července 1747 potvrdila třem městům Pražským jich privilegia. Tím mínilo se odpomoci technickým obtížím, jež spůsoboval sepis tolika listin a zároveň dodělati se nového schválení všech starých výsad a práv, pokud ještě mohly míti cenu. Magistrát v sezení dne 20. února 1792 odbývaném schválil tyto návrhy;[313]) avšak nežli dotaz gubernia zodpovídal, zemřel (1. března 1792) císař Leopold II. a obec Pražská ani za jeho panování nedočkala se potvrzení svých práv.

Teprve za nástupce jeho mělo úsilí magistrátu Pražského žádoucí výsledek. Císař František I. dosednuv na trůn vydal 25. května 1792 dvorský dekret, kterým ustanovil nepřestupnou lhůtu jednoho roku ku podávání žádostí za stvrzení privilegií, ustanoviv při tom,

---

[313]) Kniha č. 230 v archivu m. Prahy, nadepsaná: „Privilegien der königl. haubtstadt Prag des königreichs Böheim, wie solche bei der im jahre 1784 erfolgten vereinigung der 4 Prager staedten in derer wirkung verblieben, aus der privilegien-confirmation wayland Ihrer Majestät Marien Theresien, königin von Böhmen höchstseeligen andenkens, ausgezohen und zur höchstortigen bestaettigung eingereichet worden.“ Jest to elaborát magistrátní komise která se r. 1792 radila o stavu privilegií Pražských.

že ti, kdo podali takové žádosti za předchůdce jeho a nedosáhli jich vyřízení, mohou se k dřívějším zadáním svým odvolati a bude jim pak pouze jednu taxu zaplatiti; avšak ti, kdo opomenuli tak učiniti, že musí připlatiti třetinu taxy.[314]) Dekret tento nebyl však dle všeho v Čechách vyhlášen a magistrát Pražský, nemoha se dočkati vyřízení svých dřívějších žádostí, jež kdesi u gubernia ležeti ostávaly, podal teprve 16. dubna 1802 následkem nových sporů s fiskálním úřadem opětnou žádost za potvrzení privilegií Pražských, v které dovolával se toho, že stejné žádosti už za obou předešlých císařů předložil, avšak vyřízení jich se nedočkal. Dvorská kancelář odeslala novou žádost s přepisy privilegií opět — tentokráte už po třetí — gubernium a fiskálnímu úřadu, aby podali dobrá zdání a fiskální úřad předložil konečně své návrhy, s jakými obmezeními může císař nadání Pražská schváliti, odporučuje mezi jiným, aby též nekatolíci mohli v Praze práva měšťanského nabývati a vůbec privilegií užívati. Pokud se vyměření poplatku týče, vycházel fiskální úřad z toho předpokládání, že obec Pražská za císaře Leopolda II. nepodala žádost majestátní a že má tudíž platiti předepsanou taxu o třetinu výš, avšak vzhledem k tomu, že měla obec v posledních letech velká vydání na dvojí korunovaci, na správu jezův atd., navrhoval, aby se jí tato třetina odpustila.

Gubernium ve zprávě ze dne 14. května 1802 souhlasilo se všemi návrhy fiskálního úřadu pouze ohledně udělování práva měšťanského nekatolíkům přálo si, aby to ostalo při ustanovení tolerančního patentu ze dne 13. října 1781 čl. 7, dle kterého bylo potřebí předběžného svolení zemského úřadu, když mělo se nekatolíkovi práva měšťanského dostati.[315]) Dvorská kancelář obdrževši dobrá zdání vyžádala si od státní hlavní účtárny, aby jí předložila rozpočet obce Pražské na r. 1802 za účelem vyměření poplatku a když se tak v srpnu t. r. stalo,[316])

---

[314]) Kropatschek Sammlung der Gesetze K. Frantz II. Bd. I str. 228.

[315]) Akta v archivu c. kr. ministerstva vnitra ve Vídni fasc. IV D 7.

[316]) V tomto rozpočtu uvedena jest potřeba obce v obnosu 162·424 zl. 20¼ kr. a úhrada 180·381 zl. 7 kr., takže by mělo zbývati 17·957 zl. 23¾ kr.; avšak státní účtárna dokládala, že v úhradě sou obsaženy nedoplatky z předešlého roku 16056 zl. 56 kr. a kasovní hotovost 9343 zl. 50½ kr., celkem 25·399 zl. 59½ kr., jež se musí od úhrady odečísti, nejsouce příjmem r. 1802, a pak

rozhodnul císař 26. listopadu 1802 na učiněné mu přednesení, že obci Pražské mají se privilegia potvrditi s těmi obmezeními, jak fiskální úřad ponavrhnul, a ohledně taxy že nemá se obci ničeho slevovati, nýbrž povoliti pouze, aby poplatek ve třech ročních lhůtách splatila.

Nejvyšší toto rozhodnutí bylo sděleno magistrátu 13. ledna 1804 s vyzváním, aby ve třech letech zaplatil dvorní poplatek 3000 zl. a zemskou taxu s kolkem v obnosu 302 zl. 32 kr. a aby oznámil, zdaž si přeje, aby majestát byl přepsán do knihy aneb pouze na pergamen. Magistrát rozhodnuv se pro formát knihy zaplatil 10. října 1807 poslední lhůtu i požádal gubernium, aby mu vymohlo vydání potvrzených privilegií. Na to 6. dubna 1808 vyzvalo jej gubernium, aby složil prvé zálohu 150 zl. na vyhotovení a přepsání privilegií a když tak magistrát učinil, oznámil mu generální taxovní úřad 31. března 1809, že za toto vyhotovení privilegií přijde celkem 686 zl. a aby tedy doplatil ještě 536 zl. Když i to se stalo, došel 4. ledna 1810 nový dotaz, zdaž má majestát býti vázán v aksamítu aneb v pergameně a když magistrát i to zodpovídal, odeslal konečně generální úřad taxovní — z ochoty — 26. ledna 1811 potvrzení privilegií obce Pražské, jež byl císař František už 13. května 1808 podepsal a na jichž vydání bylo magistrátu čekati od r. 1782.

V majestátu tomto stvrdil císař František *spojené obci Pražské* na žádost purkmistra a rady všech obcí královského hlavního města Prahy všechna privilegia, jež císařovna Marie Teresie *městům Pražským* posledně byla schválila, pojav do něho v plném znění oněch 37 listů panovnických, na něž magistrát Pražský zvláštní váhu kladl shledav, že jich obsah má pro obec napořád cenu praktickou. Při tom doložil císař, že mají privilegia Pražská potud ostati v platnosti, pokud jich obec užívá a pokud neodporují nynější neb budoucí ústavě zemské, jakož i připojeným šesti výhradám, jež souvisela s tehdejším zákonodárstvím.[317])

Tím spůsobem byly na spojenou obec Pražskou převedeny listy,

---

neobjeví se přebytek, nýbrž schodek 7442 zl. 32¾ kr. Kromě toho ale má obec dluhů na 128·816 zl. 50 kr., jež nemůže jináče spláceti, nežli přebytky svých ročních důchodů aneb výtěžkem z prodaných nemovitostí.

[317]) Sb. č. 348.

kterými vyňata byla z moci úřadu podkomořského a podřízena gubernium; kterými uznávalo se její právo míti zastoupení na sněmích a v některých úřadech a soudech; kterými uvedena byla práva postranní pod moc magistrátu; kterými zabezpečovalo se jí právo patronátní k farním kostelům a špitálům městským a jimiž povolovalo se jí i měšťanům kupovati statky deskové. Znak Staroměstský, který byl majestátem z r. 1649 rozhojněn a ozdoben, přešel v této spůsobě na spojenou obec a vložením do majestátu oněch listů, kterými byly obcem Pražským statky a důchody druhdy navráceny neb povoleny, přešly tyto statky a důchody rovněž do držení obce, pokud arci nebyla v posledních letech o ně připravena. Bylo tak obci Pražské opětně přiznáno a utvrzeno právo k panství Libeňskému a některým realitám městským; právo k řece Vltavě se všemi požitky jejími; právo bráti odumřelé pozůstalosti, když nebylo dědiců ve smyslu patentu o dědičné posloupnosti ze dne 11. května 1786; právo vybírati cla v branách, na mostě a na Vltavě; právo vybírati dlažebné z vozů kupeckých, porybné na rybím trhu, jarmarečné, tržné, místné, skladné a vážné; právo prodávati sůl a všelijaké oleje ku prospěchu obecních důchodů atd. Konečně byly potvrzeny obci výsady na výroční a týdenní trhy s tím doložením, že nesmějí se více v neděli neb ve svátek odbývati, nýbrž že připadnuvše na den zasvěcený mají se přeložiti na nejbližší všední den, kteréžto obmezení už v dvorském dekretu ze dne 29. května 1807 bylo obsaženo.

Naproti tomu zrušil císař ustanovení pobělohorských privilegií, jež pozbavovala nekatolíky všech práv, ustanoviv dle návrhu fiskálního úřadu, že mohou evangelíci též nabývati práva měšťanského a užívati výsad a práv města. V příčině vybírání odchodného potvrdil sice příslušná privilegia; avšak doložil, že měšťané mohou se z města svobodně stěhovati, aniž by se od nich odchodné žádalo, a dekretem dvorské kanceláře české ze dne 17. listopadu 1808 ustanovovalo se, že se má vůbec přestati vybírati odchodné v Praze k rukám obce.[318])

---

[318]) Listina č. 1476 v archivu m. Prahy. Poznamenati sluší, že císařovna Marie Teresie vydala patentem ze dne 9. září 1769 zákonná pravidla o vybírání odchodného (jus retractus) v království Českém, ustanovíc v čl. 10., že mají města Pražská, Budějovice a Cheb zůstavena býti při výsadách na odchodné,

Podobně zrušeny sou výslovně výsady obce na výhradní prodej cizího vína, když už dávno před tím magistráty postoupily práva k takovémuto prodeji měšťanům a poněvadž v čas spojení měst Pražských ani se více nevědělo, kdy obce přestaly míti vlastní sklepy obecní. Konečně potvrdil sice císař měšťanům privilegované držení domů šosovních, avšak zrušil právo měšťanů vstupovati v trh, když někdo z vyšších stavů mínil prodati dům šosovní. Před tím totiž už Josefínský zákonník obecný ze dne 1. listopadu 1786 v kap. II §. 6 ustanovoval, že obyvatelé domácí nemají proti obyvateli jiné země užívati práva odkupného, když se jedná o zcizení deskového neb městského zboží, a dvorským dekretem ze dne 8. března 1787 zrušena sou vůbec práva odkupná k nemovitostem jakýmkoli.

Privilegia takto obnovená a částečně proměněná nebyla více následujícími panovníky potvrzována. Císař Ferdinand V. prohlásil před korunováním na krále českého nejvyšším rozhodnutím ze dne 9. ledna 1836, že není více třeba podávati žádosti za nové stvrzení privilegií, nýbrž že mají i na dále ostávati v platnosti ona privilegia, která předchůdcem jeho Františkem I. byla udělena neb potvrzena, pokud neodporují zákonům neb zařízením, a rovněž panující císař a král František Josef I. ustanovil nejvyšším rozhodnutím ze dne 16. listopadu 1849, že za příčinou změny na trůně nemá se žádati za potvrzení privilegií, nýbrž že mají ostati v platnosti všechna ta privilegia, která předchůdcové jeho udělili a císař František I. potvrdil, pokud do té doby nebyla odvolána neb změněna a pokud tedy neodporují novějším zákonům a zařízením.[319]) Nejvyšší tato rozhodnutí byla sdělena magistrátu Pražskému výnosy místodržitelskými ze dne 13. února 1836 a 16. února 1850 s tím doložením, že náleží nejvyšším úřadům (příslušným ministerstvům) v každém jednotlivém případě rozhodovati o tom, zdaž některé privilegium může na dále míti platnost čili nic, když proti němu činí jednotlivci neb úřady námitky.

---

avšak že toto odchodné má činiti toliko desátou část jmění vystěhovalce. I spojená obec Pražská užívala ještě tohoto důchodu (dle listiny č. 1058 v archivu m. Prahy činil výnos odchodného v Praze r. 1785 110 zl. 22 kr.); avšak už na sklonku panování císaře Josefa II. začali úřadové popírati jí toho práva, poněvadž neměla privilegia potvrzena.

[319]) Sb. č. 349 a 350.

Jak sme viděli, měla privilegia městům Pražským udělená v starších dobách povahu zákonů zeměpanských, ve zvláště slavnostní formě a na delší dobu vydaných, jsouce povahou svou buď singulárním právem buď privilegiem v užším smyslu.[320]) Ona ostávala v platnosti, třebas nebyla některým panovníkem potvrzena, pokud arci nalézala se v skutečném držení obce, a pozbývala platnosti, když byla jako jiné právní normy zrušena neb změněna neb když byla obcem odňata. Pokud pohlíželo se na poměr moci zeměpanské k poddaným se stanoviska práva soukromého a pokud v státním právu nedošla obecného uznání zásada, že skutky panovníka zavazují jeho nástupce, vymáhaly sobě obce městské z opatrnosti potvrzení svých majestátův od panovníka, jenž nově na trůn dosednul;[321]) avšak povinny k tomu u nás v starší době zajisté

[320]) O právní povaze privilegií srv. s obdivu hodnou učeností pracované, nejnovější dílo prof. Pfaffa a Hoffmanna „Commentar zum öster. allg. bürgerl. Gesetzbuch“ I. Bd. str. 297 a násl., kde též příslušná literatura uvedena jest. — Důkazem toho, že majestáty starší doby měly povahu „neodvolatelných“ zákonů, jest zajisté to, že se v nich hemží výrazy: „mandamus *perpetuis temporibus* obseruari“; „*semper, — in antea, — omni tempore, — in perpetuum* firmiter observari“; „statuimus *perpetue* valituro edicto“; „ad universorum notitiam tam praesentium quam *futurorum*“; „civibus praesentibus et *futuris*“; „aby ten list měl celou pevnost *na věky*“; „nyní i na *budoucí časy* bez naší i *budoucích* králův Českých všelijaké překážky“. Privilegia vůbec vydávají se „z moci královské“ a „k *věčné* paměti“, při čemž *budoucí* králové a dědicové na trůně se zavazují, aby je zachovávali; dále ukládají se těžké pokuty na jich rušení; kladou se do desk zemských pro „lepší a stálejší bezpečnost“ a v korroboraci často všem obyvatelům se nařizuje, aby Pražany při tom všem, co se v majestátu píše, „drželi a neporušitedlně nyní i *na budoucí věčné* časy zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti královské, *dědicův a budoucích králův českých* skutečného trestání“ atd. — Že privilej byl slavnostnější formou, v které panovníci právní předpisy vydávali, dokazuje ta okolnost, že do konfirmací privilegií přijímala se nařízení panovníků dříve vydaná (Sb. č. 318—321, 323 a 325) a i jiné právní prameny (Úvod str. IX.), aby se jim právě pojistila platnost „na věčné časy“. Rovněž poukazuje k tomu, že městům povolovala se některá práva nejprve dvorskými dekrety a napotom vydávaly se na ně ještě majestáty (Sb. č. 326 a 327), jakož i že obsah privilegií uváděl se obyčejně v obecnou známost veřejnými patenty.

[321]) Srv. Stobbe Geschichte der deutschen Rechtsquellen I. str. 486 pozn. 8.

nebyly. Nikde aspoň v privilegiích neobmezuje se jich trvání na dobu panování krále, jenž je vydal; nikde v starší době nečiní se vyzvání, aby se podávaly žádosti za potvrzení a k žádostem takovým zavdávaly často podnět rozličné okolnosti, na př. že obce přišly o originály a majíce pouze přepisy viděly se nuceny žádati pak za obnovení svých výsad.[322]) Kromě toho ale výslovné uznání některého práva panujícím králem nedávalo vzniknouti pochybnostem o dalším jeho trvání i podporovalo obecné uznávání a šetření jeho. Teprve v XVII. století začal v našem zákonodárství ujímati se náhled, že privilej pozbývá platnosti, když se ho neužívá, že tudíž za účelem zabezpečení toho, co platí, má se žádati za potvrzení privileje při každé změně na trůně a že má pozbýti platnosti, kdyby lhůta předepsaná k podání žádosti za potvrzení jeho byla promeškána. Následkem toho majestáty nepřestaly býti skutky moci zákonodárné; avšak mohly pozbýti platnosti nepodáním žádosti za jich stvrzení při změně na trůně anebo nepotvrzením jich novým panovníkem a tím lišily se od ostatních zákonů, které platily tak dlouho, až byly zrušeny neb změněny. Svrchu zmíněná nejvyšší rozhodnutí však, jež osvobodila města od podávání žádosti za nové stvrzení při změně ve vládě a uznala další platnost privilegií, pokud nejsou zrušena neb změněna aneb pokud neodporují zákonům a zařízením, polepšila opět povahu i dosah jich, neboť s těmiže výhradami platí i jiné zákony.[323]) Ustanovením dalším, že příslušná ministerstva mají v případě námitek rozhodovati o dalším jich trvání, nemínila se zajisté příslušnému ministerstvu dáti moc rušiti libovolně skutky moci zákonodárné, jakými privilegia nikdy býti nepřestala, nýbrž dalo se mu pouze právo v případě sporu prohlásiti, že některý majestát odporuje *určitému* zákonu neb zařízení, čímž zároveň uznávalo se, že privilegia mohou jenom zákony neb zákonnými zařízeními platnosti pozbýti.[324])

Vylíčiti všechny změny, které od posledního potvrzení privilegií r. 1808 v „zákonech a zařízeních“ u nás provedeny byly, menší neb větší vliv jevíce na další trvání panovnických listů městům Pražským

---

[322]) Srv. sb. č. 138, 141, 142 a 180.

[323]) Srv. §§. 9 a 13 o. obč. zák.

[324]) Srv. Pfaff und Hoffmann u. m. str. 350 pozn. 251.

druhdy udělených, není úkolem tohoto pojednání; předce však aspoň k hlavním proměnám ve zřízení obce Pražské v posledních desítiletích chceme zření obrátiti, abychom mohli dojíti k pravému úsudku o nynějším stavu privilegií Pražských.

Viděli sme, kterak v Praze reformami Josefínskými soustředěna byla správa soudní, politická i obecní v rukou jediného magistrátu a kterak vliv měšťanstva na obecní záležitosti byl nepatrný, vliv ostatního občanstva žádný. Mocné hnutí r. 1848 spůsobilo v tomto stavu konečně obrat. V první žádosti obyvatelů Pražských, kterou zvláštní vyslanectvo dne 14. března ve Vídni císaři Ferdinandovi V. podalo, obsažen byl mezi jiným požadavek, aby „povoleno bylo samostatné komunální čili obecenské zřízení, tak aby osoby magistrátní a představení všech obcí svobodně bývali od občanů samých voleni" a císař v odpovědi své ze dne 24. března vyslovil ochotu vyhověti této žádosti; avšak mínil prve vyslechnouti stavy, od nichž byly prý v té příčině návrhy už podány. Ačkoli odpovědí tou vyřízení palčivé záležitosti této se odročovalo, v Praze nahlíželo se, že staré poměry nedají se více udržeti a ihned po prohlášení „konstituce" dne 15. března přikročilo se k praktickému provádění jejímu v obci samé. Posledně vládou dosazený purkmistr Josef rytíř Müller složil svůj úřad do rukou nejv. purkrabí hraběte Stadiona a týž vydal 22. března o své újmě jakési prozatimné, „obnovené" zřízení obecní. Uznav, že „nynější běh věcí toho nutně žádá, aby obec Pražská ve výboru svém byla zastoupena výborem měšťanským, který by z jejího svobodného volení vzešel," nařizoval, aby se vykonala volba stočlenného *„většího měšťanského výboru,"* jemuž mělo náležeti zvoliti nového purkmistra a *„menší výbor,"* nejprve dvanácte a později čtyřiadvacet členů čítající. Menší tento výbor zaujal místo dřívějších repraesentantů obecních, maje na starosti spravování jmění obecního a zároveň vliv na všechny záležitosti, jež souvisely s udržením veřejného pořádku ve městě.[325]) Právo volební aktivní i pasivní

---

[325]) Ostatním městům povoleno bylo voliti si užší a širší výbory teprve guberniálním vynesením ze dne 22. května 1848. Širšímu výboru uloženo raditi se o záležitostech, jež se týkají správy jmění obecního; užšímu pak, aby magistrátu byl nápomocen ve správě místních dobročinných ústavů a místní policie, při odhadování movitostí, vykonávání tržní policie, jakož i při všech zařízeních, jichž je třeba k udržení veřejného pořádku a pokoje. Do konání

náleželo pouze měšťanům, kteří 29. března po čtvrtích volbu svých zástupců vykonali; načež takto sestavený výbor měšťanský zvolil purkmistra a užší výbor.[326])

Mezi tím odebrala se do Vídně druhá deputace, aby vymohla povolení ostatních žádostí obyvatelstva Pražského, i navrátila se s kabinetním listem ze dne 8. dubna 1848, v kterém se pravilo, že „samostatné zřízení obcí se zvláštní správou jmění obecního a svobodným volením úřadníků již se nařídilo“ a že bližší ustanovení o tom má vydati sněm domácí. Sněm tento měl skládati se ze členů stavovského sněmu a svobodně volených zástupců měst a venkova. Praha měla v něm zastoupena býti „dvanácti zástupci národními,“ volenými měšťanstvem.[327]) Prohlášená na to ústava říšská ze dne 25. dubna 1848 doložila ještě v §. 57, že obecní řádové mají se uspořádati tím spůsobem, aby všechny zájmy obce i její členů došly náležitého zastoupení.

Pokud nedošlo na vydání těchto řádů, nezbývalo arci nežli organisovati správu obecní na starých základech. Poměr magistrátu k výborům obecním upravil se v Praze takto: radům politického senátu sou ponechány referáty v obecních záležitostech, aby o nich v užším výboru čili, jak se začalo říkati, v „radě městské“ přednášeli, načež se o nich buď tam rozhodovalo anebo širšímu výboru ponechávalo, aby usnesení činil; v senátě politickém vyřizovaly se záležitosti čistě politické a senáty soudní vykonávaly soudní moc jako dříve.

Když nastoupilo ministerstvo knížete Felixe ze Švarcenberka, prohlásil předseda jeho 27. listopadu 1848 ve schůzi říšského sněmu, že úkolem vlády je vypracovati svobodomyslné zřízení obecní, poně-

---

soudní moci neměli se výborové míchati.. (Provinzialgesetzsammlung für das K. Böhmen 1848 str. 200.)

[326]) Prvním, svobodnou volbou měšťanstva ustanoveným purkmistrem Pražským byl, jak známo, dr. Antonín Štrobach, tehdy auskultant zemského soudu a později předseda ústavodárného sněmu a rada appelační; prvními členy užšího výboru čili rady městské byli: František Pštros, koželuh; Alois Borrosch, knihkupec; František Ellenberger, držitel cihelny; František hrabě Thun syn; Jan Vyskočil, mlynář; Karel z Helly, lékárník; Petr Faster, hostinský; Vojtěch Višín, sládek; JUDr. Jan Rozkošný; František Vaňka, sládek a Jan Rypota, stavitel.

[327]) Provinzialgesetzsammlung für das K. Böhmen 1848 str. 108.

vadž svobodná obec je základem svobodného státu, opraviti soudnictví v duchu ústavním, zavésti zeměpanské soudy na místě soudů patrimoniálních i komunálních a odděliti důrazně správu veřejnou od soudnictví. V následujících dvou letech prováděn jest tento program, kterým říše rakouská mohla trvale vstoupiti do řad právních státův, kdyby brzo na to ústavnost nebyla vzala za své.

Nejprve přikročilo se k uspořádání záležitostí obecních. Ministerským nařízením ze dne 19. prosince 1848 zrušeny sou *účtárna privilegovaných měst* a *úřad podkomořský*, poněvadž další dohlížení k obcem ze strany těchto úřadů nemělo míti více místa. Uvážilo prý se, že „jest nevyhnutelné, by se ujal svobodný život obecní a obcím se ponechalo samostatně spravovati sobě svůj majetek“ a guberniálními dekrety ze dne 29. ledna a 16. února 1849 předpisovalo se dále, že oba svrchu zmíněné úřady mají vrátiti radám městským všechny spisy účetní, které se u nich chovají, a že zvolení výborové obecní mají převzíti a obstarávati dřívější povinnosti těchto úřadů ke zkoušení účtův obecních, k činění výtek, a ke konečnému jich upravení.[328]) Když pak oktrojovaná ústava ze dne 4. března 1849 v §. 33 pojistila každé obci volbu zástupců svých, přijímání nových členů do svazku obecního, samostatnou správu obecních záležitostí, uveřejňování výsledků obecního hospodářství a veřejnost v jednání zástupcův obce jakožto základní práva její; upravil prozatímní obecní zákon ze dne 17. března 1849 obecní záležitosti na tomto základě, předepsav v § 6, že zemská hlavní města a krajská nemají se tímto zákonem spravovati, nýbrž že obdrží zvláštní zřízení obecní.

Po upravení správy obecní přikročilo se k organisaci nových soudních a politických úřadů. Nejvyššími rozhodnutími ze dne 14. a 26. června 1849 schválena sou základní pravidla budoucího zřízení soudního a správního, jež dle zásad jednodušších a obecnějších mělo se uspořádati, nežli se bylo stalo za císaře Josefa II. V Praze zřízeny sou „krajinský“ čili zemský a tři okresní soudy zeměpanské, jež 1. červencem 1850 úřadovati začaly, když byly před tím *soudní senáty magistrátu Pražského* činnost svou ukončily. Okresnímu soudu Malostranskému bylo dekretem praesidia zemského soudu ze dne 5. čer-

---

[328]) Zákonník zemský pro království České 1849 str. 4, 11 a 15.

vence 1850 přikázáno, aby vzal ve své opatrování všechny hlavní a pozemkové knihy, jakož i knihy listin, které se druhdy u magistrátu a na právech postranních vedly, a aby obstarával sám knihovní záležitosti až do zřízení samostatného knihovního úřadu Pražského. Tím učiněn konec posledním zbytkům patrimoniálního soudnictví na právech postranních a zrušením poddanství a ochranného poměru patentem ze dne 7. září 1848 přestaly vůbec všechny rozdíly mezi nemovitostmi městskými panskými čili deskovými a poplatnými, jakož i mezi obyvateli svobodnými a poddanými též v Praze.

Pokud se správy politické týče, vyňato jest hlavní město z obecní organisace správní, dle které zřizovaly se úřady podkrajské, krajské a místodržitelství místo dřívějších krajských úřadův a gubernia. Byloť guberniálním vyhlášením ze dne 1. září 1849 a později ministerským nařízením ze dne 9. října 1854 č. 274 říš. zák. ustanoveno, že hlavní město Praha nemá býti postaveno pod žádný podkrajský úřad, nýbrž že má tvořiti zvláštní okres pro sebe a podržeti vlastní správu politickou, jsouc podřízeno přímo místodržitelství.

Na tomto postavení obce Pražské, jakož i na zvláštní organisaci její správy městské, jak se byla během let 1848—1850 vyvinula, neměnil mnoho *obecní řád města Prahy ze dne 27. dubna 1850 č. 85 zák. zem.*, na němž delší dobu zvláštní komise z měšťanského širšího výboru zvolená pracovala a jehož konečná redakce ujednána byla v poradách konaných v ministerstvu vnitra ve Vídni s důvěrníky obce Pražské. Řádem tím rozšiřoval se obvod obce Pražské na město židovské čili, jak se od té doby má říkati, na *město Josefovo*, když byli v květnu r. 1849 zástupcové obce židovské přání pronesli, aby obec jich s čtyřmi městy Pražskými byla sloučena. Následkem toho Pražská obec židovská přestala býti zvláštní místní neb politickou obcí a trvá dále jen ještě jako obec náboženská, které náleží správa jejího jmění náboženského.[329]) Na místo dřívějšího širšího a užšího výboru měšťanského a politického senátu bývalého magistrátu nastoupili *sbor obecních starších*, *městská rada* a *magistrát,* kteří majíce v čele *obecního starostu*

[329]) Dle §. 4. řádu obecního byla obec židovská povinna zakoupiti se do svazku obce Pražské složením obnosu dle poměru jmění a lidnatosti obou obcí, i byl obnos tento zvláštní komisí na 249.510 zl. vypočítán, což obecní za-

spravují záležitosti obecní, spadající buď do přirozené neb do přenesené působnosti obce, jakož i některé záležitosti politické. Obec samu netvoří více jenom měšťané, nýbrž též příslušníci a i společníci obce, a právo měšťanské není více dědičné, nýbrž propůjčuje se každému zvláště, dávajíc právo volební a poskytujíc nárok na opatření z takových ústavů, které sou ustanoveny zvláště pro měšťany a jich vdovy i děti.

Po několikaletém přerušení v době absolutismu nabyl obecní řád Pražský na počátku let šedesátých opět plné platnosti a novějšími zákony pouze některá ustanovení jeho sou změněna. K nejdůležitějším arci změnám sluší počítati, že v posledních dvou letech obvod hlavního města, obklíčeného ze všech stran předměstími, se rozšířil. Zákonem zemským ze dne 26. září 1883 č. 48 zák. zem. bylo „královské horní město Vyšehrad“ čili, jak se druhdy správně říkalo, město hory Vyšehradu s obcí hlavního města v jednu obec pod společným jménem „královské hlavní město Praha“ sloučeno, činíc tu šestou časť pod jménem *„královský Vyšehrad“*, a zákonem zemským ze dne 18. listopadu 1884 č. 48 zák. zem. spojena jest obec Holešovice-Bubny s přidělenými osadami Malé Bubny a Velké Holešovice s hlavním městem, činíc tu sedmou časť pod jménem *„Holešovice-Bubny.“* Nové tyto části řídí se od té doby s ostatními městy Pražskými obecním řádem Pražským a veškeré jich jmění a statek obecní přešly na obec Pražskou, začež staly se účastny práv a majetku obce Pražské. Tím učiněn byl potěšitelný krok ve snaze všech vlastimilů, aby všecka předměstí Pražská spojila se s hlavním městem v jedinou, velikou, mohutnou obec, která by spojenými silami pracovala na zdokonalení samosprávných svých zařízení, na duševním i hmotném pokroku svého obyvatelstva.

Vylíčivše takto hlavní proměny ve zřízení obce Pražské během posledních desítiletí provedené, vracíme se opět k privilegiím Pražským, jež r. 1808 obci Pražské v plném znění potvrzena byla, abychom

---

stupitelstvo Pražské ve schůzi dne 14. října 1851 schválilo s tím doložením, že obyvatelé Josefovští mají tyto peníze ve čtyřech ročních lhůtách splatiti a že deset rukojmí má se zaručiti za správné odvádění jich. Srv. spis „Der Anschluss der Josefstaedter Gemeinde an die Prager Hauptgemeinde. Prag. 1851.“

uvažovali, která z nich ostávají posud v platnosti a která byla změněna neb zrušena novějšími zákony a zařízeními:

1. Ustanovení privilegií, že město Pražské je *hlavním městem království Českého*, opakují se v nesčíslném počtu novějších zákonův a nařízení. *Znakem hlavního města* je štít, jenž r. 1649 Starému městu byl udělen, poněvadž se Starým městem spojila se ostatní města Pražská v jednu obec.

2. Privilegia, kterými obec Pražská vyňata byla z moci úřadu podkomořského, kterými dávalo se jí právo míti hlas a sezení na sněmích stavovských,[330]) kterými měšťanům Pražským udělována spůsobilost dojíti některých úřadův a jimiž práva postranní pod moc magistrátu sou uvedena, pozbyla platnosti a významu novými zákony a zařízeními. Obec Pražská jest nyní podřízena přímo místodržitelství mocí zákona; nikoli magistrát, nýbrž voličové ustanovují volbou poslance do sněmu zemského, kteří však nezastupují jenom obec, nýbrž celou zemi; práva pak postranní r. 1850 zcela zašla. Výsady měšťanů Pražských, že mohli dojíti některých úřadů, neměly velkého významu už od doby Josefínské, kdy tyto úřady většinou byly zrušeny; avšak pozbyly zcela platnosti, když ústavní listina ze dne 25. dubna 1848 prohlásila v §. 24, že každý státní občan může dosáhnouti úřadův a hodností, což ústava ze dne 4. března 1849 rovněž v §. 28 uznala, předepsavši, že veřejné úřady a služby státní sou stejně přístupny každému, kdo k nim spůsobilost prokáže. Rovněž i diplom

[330]) Právo sněmovní, povolené druhdy čtyřem městům Pražským (Sb. č. 327 328, 333 a 346), přešlo r. 1784 na spojenou obec Pražskou, která je vykonávala purkmistrem a třemi členy magistrátu, jimž se povolovalo do r. 1844 podávati na sněmě pouze jeden hlas, od té doby však až do r. 1847 čtyři hlasy. (Srv. Časopis Českého Musea 1869 str. 314—331 a 1870 str. 3—42). — S právem sněmovním souviselo též právo míti zástupce ve výboru zemském. Od r. 1792 volil magistrát ze svého středu dva placené členy užšího a dva členy širšího výboru zemského; v první schůzi širšího výboru měšťanského dne 24. dubna 1848 usneseno, že má býti měšťanstvo na dále ve výboru zemském zastoupeno, i vykonána jest doplňovací volba na dvě uprázdněná místa přísedících zemského výboru. Zástupcové obecního zastupitelstva Pražského zasedali pak v zemském výboru až do vydání zřízení zemského ze dne 26. února 1861, jež prohlásilo v §§. 11—15 nová ustanovení o složení tohoto výboru.

císařský ze dne 20. října 1860 a základní zákon státní ze dne 21. prosince 1867 č. 142. říš. zák. znovu opakují, že všichni občané státní mohou rovnou měrou veřejných úřadů dojíti.

3. *Držení statků šosovních a deskových.* Dle starých výsad mohli ve čtyřech městech Pražských pouze měšťané nabývati vlastnictví domů šosovních, které roku 1649 v rukou městských se nalezaly,[331] a kromě toho přiznávala se obcem i měšťanům Pražským způsobilost k deskám čili právo kupovati statky svobodné a klásti je sobě bez relace královské do desk.[332] Ohledně tohoto práva deskového byly spory o to, zdaž všichni měšťané anebo pouze starousedlí měšťané mohou jeho užívati. Od roku 1630 přiznávalo se právo to pouze těm měšťanům, jichž otcové měli už právo měšťanské;[333] avšak v následujícím století se na toto obmezení pozapomnělo. Kdokoliv opatřil sobě právo měšťanské privilegovaného města, mohl zakoupiti sobě deskový statek: ano stávalo se, že všichni sedláci té neb oné vesnice opatřili sobě městského práva, aby se mohli státi spoluvlastníky panství a tím se zbaviti poddanství.[334] Dvorský dekret ze dne 5. července 1811, chtěje učiniti přítrž takovému „neobmezenému kupování statků v království Českém" a „nespůsobu, že i poddaní kupují sobě statky deskové", obmezil zase spůsobilost k deskám pouze na ty, kteří dle ústavy do některého ze čtyř stavů za členy přijati byli, inkolát obdrževše aneb kteří v privilegovaných městech z rodin měšťanských pocházejí. Kdo nově teprve obdržel právo měšťanské, měl sobě, chtěje si koupiti deskový statek, prve od panovníka vymoci k tomu zvláštní dovolení. Měšťanstvo Pražské sice 18. května 1817 podalo majestátní žádost, aby bylo zůstaveno při starých výsadách svých na svobodné kupování statků deskových a aby

---

[331]) Sb. č. 327, 328, 331 a 333.

[332]) Sb. č. 281, 285 a 317.

[333]) Sb. str. 567.

[334]) na př. v liber civium albus N° 11 (novější číslo 545) v archivu m. Prahy čte se na listu 68 tento zápis: „Nachstehenden 73 Individuen wird das Bürgerrecht in der k. k. Hauptstadt Prag zum Mitbesitze der Herrschaft Schönbach gegen Erlag 26 fl. 40 kr., dann 2 fl. zu Stadtnothdurften verliehen, als den: (následuje 73 jmen). Von dem Magistrat der Hauptstadt Prag den 8. November 1798".

obmezení práva deskového na měšťany zrozené bylo odvoláno; avšak dvorským dekretem ze dne 21. listopadu 1844 obdržel magistrát Pražský, jenž se žádosti měšťanstva Pražského vřele ujal, vyřízení, že císař nemíní na starodávných předpisech o habilitování se k zemi ničeho měniti a že tudíž žádost měšťanstva zamítá.[335]) Rozdíly v spůsobilosti držeti nemovitosti deskové a městské, jakož i obmezování této spůsobilosti na členy privilegovaných stavů potrvaly do r. 1848, kdy v §. 24. ústavní listiny ze dne 25. dubna 1848 aspoň v zásadě ustanovovalo se, že každý občan státní může se státi majitelem půdy a uchopiti se kterékoli dovolené živnosti. Ustanovení to opakovala též říšská ústava ze dne 4. března 1849 v §. 30. a nejnověji státní základní zákon ze dne 21. prosince 1867 č. 142 ř. z., prohlásiv v čl. 6. za základní právo každého občana státního, aby mohl jakýchkoli věcí nemovitých nabývati a jimi volně vládnouti. Právo měšťanské neposkytuje tudíž více žádných předností v právu nabývati majetek a privilegia, jež dávala druhdy měšťanům spůsobilost držeti některé druhy nemovitostí, stala se právem všech občanů státních.

4. *Právo patronátní ke kostelům farním.* Potvrzením r. 1808 listů královských, kterými městům Pražským přiznáno bylo právo patronátní k většině kostelů farních,[336]) přešlo toto právo a s ním souvisící správa jmění zádušního na spojenou obec Pražskou, která je podnes vykonává.[337])

5. *Právo k jmění zrušených špitálů městských.* V konfirmaci privilegií z r. 1808 obsaženy byly některé listy panovnické,[338]) kterými obcem Pražským přiznáno bylo právo k špitálům městským a k zboží

---

[335]) Listina č. 1045 v archivu m. Prahy.

[336]) Sb. č. 233, 241—243, 245, 253, 274, 328 a 333.

[337]) Obec Pražská je patronem kostelů panny Marie před Tejnem a u sv. Haštala na *Starém městě;* sv. Jindřicha, sv. Štěpána, sv. Trojice v Podskalí, sv. Vojtěcha, sv. Trojice a panny Marie Sněžné na *Novém městě;* sv. Mikuláše na *Malé straně* a kromě toho u sv. Františka na Starém městě a u sv. Petra na Novém městě střídá se v praesentaci faráře s řádem křižovnickým. Konečně jest obec jakožto držitelka panství Libeňského a statků zádušních patronem kostelů a far v Kojeticích, ve Velké vsi, v Proseku, v Dolních Chabrech, ve Volšanech a v Libni.

[338]) Sb. č. 181, 201, 241—243 a 274.

jim nadanému. Mezi těmito ústavy zvláště se jmenovaly Staroměstský špitál sv. Pavla druhdy za bránou Poříčskou, jenž r. 1648 v čas obležení Prahy od Švédův úplně byl zničen a r. 1663 do domu v Templu (č. p. 648—I.) přeložen, a Novoměstský špitál sv. Alžběty pod Vyšehradem, s nímž r. 1505 spojen byl špitál sv. Bartoloměje. V době císaře Františka I. těchto špitálů však více nebylo. Císař Josef II. brzo po nastoupení vlády oznámil českému guberniu přípisem ze dne 24. května 1781 základní pravidla, dle kterých mělo se znovu upraviti opatřování chudých a ošetřování nemocných, vyslovuje přání, aby v hlavním městě Praze zřídily se pro chudé děti nalezinec a sirotčinec, pro těhotné ženy porodnice, pro nemocné nemocnice a pro šílence blázinec. K tomu konci nařídil, aby se všechny posavadní špitály a ústavy zaopatřovací zrušily, nemovitosti jim náležející prodaly neb pronajaly, kapitály nadační na jisto postavily a ze všech takových důchodů *jediný fond nadační* (stiftungsfond) utvořil, z něhož by se pak vydržovaly ústavy, jež by se nově zřídily. Když se tak bylo stalo,[339]) ustanovil císař dvorským dekretem ze dne 18. září 1788, aby *nemocnice* a *blázinec* umístěny byly v ústavu šlechtičen na Novém městě, *porodnice* v exercičním domě jezovitův u sv. Apolynáře a *chorobinec* na Karlově. Adaptace těchto budov vyžadovala značného nákladu, jenž se zapravil z jmění fondu nadačního a z jmění městských bratrstev. Před tím dvorským dekretem ze dne 20. října 1786 nařizovalo se sice, aby chorobní ze špitálu sv. Bartoloměje do zámku Libeňského byli přesídleni a uprázdněná budova pro blázinec aby se upravila; avšak když se začaly opravy na ní prováděti, shledalo se, že je k tomu účelu nepostačitelná, i umístěn jest blázinec s nemocnicí od 2. ledna 1791 v nynější budově všeobecné nemocnice.

---

[339]) Dle sbírky listin č. 648 a 857 v archivu m. Prahy musila obec k fondu nadačnímu odvésti jmění špitálu sv. Pavla, jež činilo 166.087 zl. 9 kr. a neslo ročně 7771 zl. 42 kr.; jmění špitálu sv. Bartoloměje, jež činilo 66.699 zl. 21 kr. a neslo ročně 3589 zl. 28 kr.; jakož i jmění špitálu sv. Jana Křtitele, Vlašského špitálu, městského chudobince, císařského špitálu a špitálu na Strahově a u křižovníků s červenou hvězdou. Srv. též Thadäus von Bayer „Beschreibung der öffentl. Armenversorgungsanstalten in der königl. Hauptstadt Prag“ 1793 a zmíněný spis „Anschluss der Josefstädter Gemeinde“ str. 37.

Při tomto zakládání všeobecné nemocnice a ostatních ústavů povoleny byly obyvatelstvu Pražskému za to, že nové ústavy zřízeny a vydržovány sou z jmění zrušených špitálův obce Pražské, značné výhody, jež znovu uznalo a vyhlásilo nařízení českého gubernia ze dne 13. srpna 1829 č. 34801, které ostává posud v platnosti. Dle tohoto nařízení mají netoliko příslušníci obce Pražské, nýbrž všichni obyvatelé města Prahy ošetřovati se v nemocnici, porodnici a blázinci za *menší plat* nežli obyvatelé venkovští, a chudí Pražané, kteří v Praze sou zrozeni aneb se zde deset let zdržují, mají býti zcela *osvobozeni od placení léčebného,* když nemají ani příbuzných ani zaměstnavatelů, kteří by za ně léčebné zaplatili.[340])

Magistrát Pražský nemaje se za oprávněna upustiti od nárokův obce Pražské na jmění zrušených špitálů městských a maje zření k těmto výhodám, jež za to obyvatelstvu Pražskému poskytnuty byly, vymohl r. 1808 potvrzení starých listů panovnických, kterými obci přiznávalo se právo k jmění špitálnímu. Kromě toho listiny ty z jednoho ještě důvodu měly cenu praktickou. Budova špitálu sv. Bartoloměje ostávala od r. 1791 prázdna, ačkoli nebylo žádného ústavu pro ošetřování schudlých a k práci neschopných měšťanů. Okolnost ta přiměla městského hejtmana Pražského Františka hraběte Kolovrata a purkmistra Ondřeje rytíře Steinera, že jali se v květnu r. 1808 sbírati mezi měšťanstvem peníze na nový chudobinec a že vymohli, aby ústavu tomu místnosti bývalého špitálu sv. Bartoloměje byly zase postoupeny, načež dvorským dekretem ze dne 16. ledna 1809 obci se povolilo, by ze svých důchodů doplácela na vydržování tohoto ústavu, poněvadž má bez toho povinnost o své chudé se starati. Když pak obec od starodávna byla

---

[340]) Vyhláškou c. k. místodržitelství ze dne 28. dubna 1862 byla vyměřena taxa za ošetřování v Pražské nemocnici v třetí třídě pro venkovany na 58 kr. a pro *Pražany* na 35 kr.; avšak výnosem c. k. místodržitelství ze dne 29. listop. 1878 č. 14103 zvýšena jest pojednou sazba v třetí třídě na 84 kr. pro mimopražské a na 51 kr. pro Pražské *příslušníky.* Zvýšení toto, jakož i obmezení výhody té pouze na příslušníky obce Pražské stalo se, aniž by o tom obec bývala zpravena. Chudí příslušníci Pražští (druhdy vůbec obyvatelé Pražští) léčí se zdarma, kdežto za venkovské příslušníky musí zemský fond dle vynesení místodržitelství ze dne 10. prosince 1856 č. 5 zák. zem. z r. 1857 nedobytné léčebné zaplatiti.

knihovní vlastnicí budovy, v níž se druhdy špitál sv. Alžběty a sv. Bartoloměje nalezal,[341]) nemohlo o jejím právu vlastnickém k ní býti vlastně pochybnosti; nicméně opatřil sobě magistrát v konfirmaci privilegií z r. 1808 opětné uznání práva obce k této budově. Přes to komorní prokuratura r. 1822 učinila zadání, aby právo vlastnické k domu č. p. 427-II., kde se chudobinec nalézá, zapsáno bylo do kněh pozemkových pro c. kr. nadační fond světský, a magistrát, nevěda a nestaraje se o knihovní vklad z r. 1504, povolil nový vklad 21. prosince 1824 pro řečený fond.[342]) Teprv r. 1864 přišlo se zásluhou zvěčn. archiváře městského Jaromíra Erbena na to, že dům č. p. 427-II. má dvojí různý vklad; načež české místodržitelství výnosem ze dne 13. května 1869 uznalo, že zápis knihovní z r. 1824 nemohl změnu v právu vlastnickém k domu č. p. 427-II. spůsobiti, poněvadž c. k. nadační fond světský není samostatnou osobou právnickou, nýbrž toliko kollektivné pojmenování různých dobročinných a podpůrných fondů, které se dostaly do správy státu a z nichž každý chová se ve smyslu nejv. rozhodnutí ze dne 24. dubna 1821 odděleně v patrnosti. Poněvadž pak zápisem knihovním chtělo se toliko docíliti, aby bylo věnování domu účelům chudinství náležitě vyznačeno a poněvadž zrušením c. k. fondu nadačního měl tento dům s chudinským fondem odevzdati se obci Pražské, proto povolilo místodržitelství, aby právo vlastnické k domu č. p. 427-II. bylo přepsáno na *fond chudobince sv. Bartoloměje*, kterýžto fond obec Pražská spravuje.[343]) Patrno tudíž, že staré listy panovnické na jmění špitálů městských podnes nepozbyly vší ceny praktické.

6. *Nemovité jmění obce Pražské.* Roku 1808 potvrzeny sou spojené obci Pražské ony listiny, kterými Ferdinand I. městům Pražským některé obecní statky a důchody navrátil.[344]) Z nemovitostí tehdy postoupených některé byly toho času už zcizeny, mnohé emfyteuticky prodány, takže držitelé povinni byli pouze roční úroky odváděti do důchodů spojené obce, na př. emfyteuticky odprodán byl poplužní

---

[341]) Srv. pozn. 268 na str. LXXXIX.

[342]) Liber contractuum N° 98 fol. 81 v knihovním úřadě Pražském.

[343]) Sbírka listin č. 2987 v archivu m. Prahy.

[344]) Sb. č. 245, 252 a 256.

dvůr Strašnický, jenž připojen byl druhdy k panství Libeňskému; avšak některé z nich držela ještě obec, jako panství Libeňské, radnice, starou rychtu, dům Saský, kotce, polovici ostrova Střeleckého, břehy atd. Tyto nemovitosti drží také obec posud na základě starých listin darovacích; kdežto emfyteuticky prodané pozemky byly následkem nařízeného r. 1848 vyvazování pozemků pozbaveny svazku poddanského k obci.

7. *Právo k řece Vltavě.* Listinami z r. 1549 a 1562 navrácena byla Starému městu řeka se všemi požitky v obvodu měst a předměstí Pražských a císař František I. potvrdil r. 1808 spojené obci toto právo k řečišti i ke všem požitkům říčním. Občanský zákonník v § 287, říšský vodní zákon ze dne 30. května 1869 č. 93 říš. zák. a zemský zákon ze dne 28. srpna 1870 č. 71 obmezily toto právo obce Pražské v zájmu veřejném, avšak nezrušily ho; nýbrž naopak posledně jmenovaný zákon znovu je potvrdil, ustanoviv v § 102., že „soukromá práva k užívání vody a jiná práva soukromá na vodu se vztahující a dle předešlých zákonů nabytá zůstávají v platnosti.“ [345]) V jaké míře obec Pražská práva svého k řece posud užívá a užívati může, vyložili sme na jiném místě.[346])

8. *Právo k odúmrtem.* R. 1808 potvrzeny byly spojené obci Pražské majestáty z r. 1649 a 1657, kterým obcem Pražským postoupen byl druhý díl všech pozůstalostí městských, k nimž se nehlásil dědic z posledního pořízení neb ze zákona, k oné první polovici odúmrtí, již císař Rudolf II. r. 1577 král. městům vůbec postoupil.[347]) Práva toho užívala obec Pražská bez odporu až do novějšího času. Ministerským vynesením ze dne 6. června 1853 bylo však nařízeno, že „se mají výsadní práva odúmrtní, městské obci Pražské propůjčená, podle nichžto ta obec moc měla odumřelé pozůstalosti a deposity po Pražských měšťanech sobě bráti, a podle nichž se domnívala také míti právo k odumřeným majetnostem po obyvatelích, kteří měšťany

---

[345]) Srv. nejnovější vynikající dílo dvorního rady prof. Randy „Das Eigenthumsrecht nach österreichischem Rechte“ I. str. 51 a násl.; pokud se privileje obce Pražské na řeku týče, zvláště pozn. 53 a 65.

[346]) Srv. pojednání „Právo obce Pražské k řece Vltavě“ 1882. — V obecním rozpočtu na r. 1885 vypočtěn jest užitek z řeky Vltavy na 32.003 zl.

[347]) Sb. č. 319—321, 327, 328 a 333.

nebyli, jakožto novým zákonům a zřízením na odpor jsoucí, počínajíc ode dne 7. září 1848 za uhaslá pokládati.“[348]) Poukázali sme k tomu na jiném místě, že nařízení toto netýče se sněmovního snesení z r. 1577, dle kterého královská města a tudíž též město Praha obdržela právo k polovici odúmrtí, a tam též, trváme, dokázali sme, že výsady obce Pražské i na druhou polovici odúmrtí neodporují ani nejv. patentu ze dne 7. září 1848 o zrušení poddanství ani jinému určitému zákonu neb zařízení novějšímu a že tudíž proti dalšímu jich trvání dle nejvyššího rozhodnutí ze dne 16. listopadu 1849 nedá se žádná podstatná námitka uvésti.[349])

9. *Trhy výroční, týdenní a denní.* Císař František I. potvrdil r. 1808 obci Pražské osm listů na všelijaké trhy, jež městům Pražským byly povoleny. Každé z těchto čtyř měst obdrželo druhdy nadání na dva výroční trhy a kromě toho na týdenní neb denní trhy, aby na nich v tom neb onom městě rozličné předměty, jako koně a jiný dobytek, obilí, obrok a píce, ovoce a mléko, živé a slané ryby, dříví a uhlí a j. v. na místech ode dávna vykázaných se prodávaly.[350]) Patentem ze dne 24. března 1764 vyhlášeno bylo osm výročních trhů Pražských za veletrhy a po spojení měst Pražských ustanoveno bylo o nich dvorským dekretem ze dne 25. ledna 1787,[351]) že mají se v Praze po čtvrtích tři všeobecné trhy výroční odbývati, kromě toho tři výroční trhy na dřevěné a hrnčířské nádobí na koňském trhu a dva výroční trhy na koně a dobytek na trhu dobytčím. Napotom vydány sou r. 1791 a 1807 obecné tržní řády a sice zvláštní pro trhy výroční a jiné pro trhy týdenní a denní, kterými se pořádek na trzích zaváděl[352]) a r. 1808 potvrzena sou tržní privilegia Pražská hlavně proto, že byla základem svrchu zmíněných nařízení a řádů

---

[348]) Vyhláška c. k. místodržícího ze dne 17. června 1853 v zemském věstníku vládním na str. 106 č. 107.

[349]) Srv. mé „Právo odúmrtné k statkům zpupným v Čechách“ str. 43 násl. a „Das Heimfallsrecht auf das freivererbliche Vermögen in Böhmen“ str. 68 a násl.

[350]) Sb. č. 10, 48, 49, 88, 142, 151, 184 a 256.

[351]) Guberniální nařízení ze dne 10. února 1787.

[352]) Řády ty byly v následující době opětně měněny, zvláště vydány pro Prahu tržní řád ze dne 23. prosince 1820 o trzích výročních, v kterém tři veletrhy,

tržních. Dle platného tehdy práva [353]) považovalo se vysazování trhův a jarmarků za právo čili regále královské, jehož město nabýti mohlo pouze nadáním královským; avšak v době Josefínské udělovali vyšší úřadové sami povolení k překládání trhů na jiné dny v roce neb týdnu, potvrzujíce neb udělujíce obcím tržní řády. V novější době pak výnosem ministerstva obchodu ze dne 9. května 1849 č. 238 ř. z. bylo ustanoveno, že k odbývání trhů výročních postačuje koncesse zemské vlády a k vysazení trhů týhodních úřadu politického; živnostenský řád ze dne 20. prosince 1859 vydal pak obecná pravidla o obchodu na trzích v §§. 62—70, ustanoviv v tomto poslednějším článku, že v mezích těchto pravidel má každá obec, v které se trhy odbývají, dle místních potřeb ustanoviti tržní řád, jejž politické zřízení zemské schváliti musí. Na základě tom vydal sbor obecních starších města Prahy tržní řád ze dne 27. června 1872, kterým zrušeny sou starší tržní řády z r. 1851 a 1864 a jenž nyní v platnosti ostává s některými proměnami, jež v nejnovějším čase ohledem na místní potřeby předsevzaty byly. Dle tohoto řádu odbývá se nyní v Praze pět trhů výročních (o sv. Josefě, sv. Václavu a sv. Mikuláši na Staroměstském náměstí a o sv. Janě a sv. Vítu na náměstí Malostranském), jež trvají každý osm dní, při čemž žádnému cizímu živnostníku není dovoleno kromě těchto trhů nějaké zboží prodávati nebo otevřený krám držeti pod pokutou §. 132 řádu živnostenského. Kromě toho odbývá se v Praze patnácte denních trhů na rozličných tržištích; týdenní trhy na obilí a jiné plodiny na náměstí Senovážném (do r. 1877 na náměstí Svatováclavském), na náměstí Malostranském a na Vejtoni u břehu řeky Vltavy; dále trhy dobytčí a poutě rozličné. Patrno z toho, že počet, doba i místo trhů v novější době rozličně se měnily; avšak druhy starých trhů větším dílem se ještě ve smyslu starých nadání udržely, ačkoli trhy ty, zvláště výroční, pozbyly daleko svého dřívějšího významu.

10. *Důchody z trhův.* Ferdinand I. postoupil r. 1549 a opět 1562 Starému městu „platy z kotcův a krámův“, „jarmareční, tržní

šest trhů výročních na dřevěné a hrnčířské zboží a dva trhy koňské se povolovaly, a „trhovní zřízení“ ze dne 20. července 1822 o trzích týdenních a denních.

[353]) Srov. čl. A 14 obnoveného zřízení zemského z r. 1627.

a jiné případné městské obecní důchody a platy", jako jmenovitě „tržné", „jarmareční v ungeltě v Tejně", „váhu kořennú", a „porybné neboližto clo z ryb, jakž se od starodávna dávalo". V stejný čas postoupil též Novému městu „jarmareční" a „platy z krámův a z jiných obchodův městských" a všechny tyto důchody přešly r. 1784 na spojenou obec Pražskou, která je napotom větším dílem pronajímala.[354])

Důchod z tak zv. malého ungeltu v Tejně byl zrušen dvorským dekretem ze dne 21. srpna 1786 a guberniální nařízení ze dne 10. února 1787 předepsalo, že magistrát má při výročních trzích vykazovati prodavačům místa, na nichž krámce své postaviti mohou, a že má od nich vybírati pouze *jarmareční* čili *místné* (standgeld), jak to do té doby bylo v obyčeji. Ustanovení to opakovaly pak všechny následující řády jarmareční, kdežto v řádech tržních nalézají

---

[354]) Sb. č. 244, 245 a 256. — Dle protokolu o důchodech obce Pražské z r. 1785 (listina č. 1058 v archivu města Prahy) vyneslo toho roku *jarmareční* (jahrmarktsgelder) 502 zl. 19 kr. a platili je cizí kupci a kramáři za místa, na nichž jim bylo povoleno krámce neb boudy sobě zříditi, jsouce kromě toho povinni dávati ze zboží vyloženého část in natura obecním výběrčím. *Tržné* z trhů týdenních a denních („markt- und standtgebühr von denen in die stadt zum verkauf einbringenden feilschaften) bylo toho času pronajato za 10580 zl. Jako zvláštní druh tržného účtovalo se: *porybné* (fischamtsgefäll), jež do konce června roku 1785 za 2743 zl. bylo pronajato a jež po převzatí do vlastní správy vyneslo první rok 3284 zl.; dále o sobě pronajímaly se *platy z míst*, na nichž druhdy v kotcích prodávaly se tresky, slanečky a jiné slané ryby a kdež po zákazu prodeje cizích ryb různé zboží ku prodeji se nabízelo. Platy ty vynášely však pouze 30 zl. Od jarmarečního a tržného rozeznávaly se *platy z krámů*, jež se propachtovávaly na dvakráte, jako *platy z krámců* (krammeln), vynášejíce ročně 382 zl. 20 kr. a jako *místné* neb *stánečné* z pronajatých stánků neb bud na ulicích a náměstích („standgelder von vermietheten bauden"), jehož výnos na 1800 zl. toho času se udává. Kromě toho vybírala obec *skladné* v staré rychtě, jež jí vynášelo ročně 2425 zl., *měřičné* v obilním skladišti na Vejtoni, z něhož ročně 1380 zl. získávala (skladiště to č. p. 412—II. bylo r. 1833 prodáno Šimonu Kuřákovi); konečně *vážné* z tří váh na náměstí senovážném, na radnici Staroměstské a Novoměstské v obnosu 690 zl. Do r. 1786 musili kupci dáti sobě zvážiti všeliké „koření" na váze kořenné v radnici postavené; avšak od té doby kupecké zboží váženo v kr. úřadě celním a na městské váze vážily se pouze předměty pro domácí potřebu.

se podrobné předpisy o tom, jak velké *tržné* (marktstandgeld), *skladné* (niederlagsgebühr) a *vážné* (waggebühr) má se na prodavačích o trzích denních a týdenních žádati.[355]) Důchody z trhů byly tudíž novějšími předpisy větším dílem nově upraveny, avšak původu jich sluší v privilegiích městských hledati.

11. *Cla v branách a na mostě. Potravné.* Brány na hranicích měst Pražských náležely až na bránu Novooujezdskou a Říšskou, které vojenský erár vystavěl, obcem Pražským a sice Starému městu brány: Poříčská, Horská, Oujezdská, Strahovská a Bruská a Novému městu: brány Koňská, Svinská a Vyšehradská. K těmto osmi branám měly magistráty obou měst Pražských klíče, svěřujíce je branným, kteří v nich sídlili a pro obce cla ze zboží kupeckého i z jiných předmětů vybírali, z kteréhožto důchodu pak brány a mosty se opravovaly, město dláždilo a silnice kolem města vydržovaly. Kromě toho vybíralo Staré město ještě mejto na mostě, jsouc povinno most v dobrém stavu chovati. Reskriptem ze dne 6. května 1727 bylo nařízeno, aby se zřídil *fond silniční,* do kterého by všechny vrchnosti a držitelé mejt na silnicích zemských třetinu důchodu mýtního odváděli a aby z tohoto fondu pak silnice do lepšího pořádku se uváděly. Komise, která za tím účelem byla zřízena, nařídila r. 1733 též dvěma městům Pražským, aby přispívala třetinou svého důchodu celního k tomuto účelu a ačkoli rady městské všemožně proti tomu se bránily, dovozujíce, že cla v branách a na mostě vybírají se hlavně proto, aby se město mohlo dlážditi, že v obvodu městském o silnicích zemských nemůže býti řeči a že oni ohledně silnic před městem povinnostem

---

[355]) Srv. přídavek k tržnímu řádu z r. 1864 a § 41 platného tržního řádu z r. 1872. Dle § 69 živnostenského řádu mohou obce vůbec na živnostnících žádati platy (marktgebühren) pouze za místo, kterého jim propůjčily a za užití bud a nářadí, jakož i požadovati náhradu za jiné výlohy, které mají proto, že trh se drží. Ustanovení ta netýkají se arci ani skladného ani vážného. — V rozpočtu obce Pražské na r. 1885 uvádějí se mezi příjmy: poplatky za vážení a měření 3700 zl.; místné a skladné z městského trhu dobytčího a koňského 12550 zl.; tržné z míst na trzích denních, týdenních, svátečních, rybných, huntýřských a o poutích, z míst pod loubím, trhův atd. 12654 zl., místné od stankářů 2480 zl.; místné s příspěvkem na čistění ulic od povozníků 2484 zl. a místné od prodavačů mléka 2695 zl.

svým dosti činí, ostalo to předce netoliko při původním nařízení, nýbrž roku 1752 dokonce poručeno, aby všechen důchod z cel v branách Pražských odváděn byl k fondu pro vydržování silnic. Na opětované žádosti a stížnosti magistrátu Staroměstského rozhodla císařovna Marie Teresie dekretem ze dne 12. prosince 1752, že od 1. února 1753 mají Staroměstští pouze dvě třetiny důchodu celního odváděti a třetinu podržeti, poněvadž své silnice do pořádku přivedli. Naproti tomu bylo Novoměstským celý příjem i nadále odváděti.[356]) V době císaře Josefa II. stenčen jest však opět tento důchod Starého města. Dvorním dekretem ze dne 2. listopadu 1782 bylo prohlášeno, že právo vybírati mejta nenáleží k právům vrchnostenským, nýbrž k výsadám panovníky z milosti uděleným, jež při dosednutí na trůn nového panovníka platnosti pozbývají, když nebyly znovu potvrzeny. Proto měla od 1. února 1783 všechna mejta soukromá za zrušená se považovati a jedině mejta na mostech, na přívozech a na královských silnicích ještě v platnosti ostávati.[357]) Dvorským pak dekretem ze dne 20. července 1785 prohlášeny sou brány městské za militare a přivlastněny eráru vojenskému. Nařízení ta měla za následek, že v branách Pražských vybíralo se pro obec clo pouze z dobytka, vína a piva[358]) a teprve císař František I. zvýšil tato cla, povoliv dekretem ze dne 28. března 1806 obci Pražské vybírati nová cla z obilí a luskovin a zavésti nový poplatek z přiváženého vosku; načež guberniálním nařízením ze dne 5. července 1807 vydána sou bližší ustanovení o vybírání těchto dílem zvýšených, dílem v nově povolených příjmův.[359]) Přes všechny proměny ustanovení privilegií z l. 1549 a 1562 o vy-

---

[356]) Liber memorabilium č. 1000 list. 245 v archivu m. Prahy. Staroměstští počítali, že tím utrpěli roční škodu 3700 zl. Novoměstským vynášela cla ročně 1200 zl. a proto r. 1784 vykládajíce příčiny úpadku svého města kladli mezi ně na prvé místo odejmutí cel v branách, čímž v 32 letech o 38400 zl. přišli.

[357]) Roth „Vollständ. Auszug aller im K. Böheim besteh. Gesetze“ VI str. 197.

[358]) Dle zmíněného často protokolu ze dne 20. listopadu 1785 zbylo obci pouze *clo z dobytka,* jež se za 1150 zl., *mejto na přívoze Smíchovském,* jež se za 200 zl. a *mejto na mostě,* jež na šest let za ročních 2500 zl. se pronajímalo, dále *mejto z vína a Jirkovského piva,* jež r. 1785 vyneslo 3181 zl.

[359]) „Sazba tržného, vinného a dlažebného mejta“ č. 738 v archivu m. Prahy.

bírání cla v branách a na mostě pro obec nepozbyla zcela platnosti [360]) a byla také r. 1808 znovu potvrzena. Když pak zavedena byla nová daň potravní, kterou král. bankální úřadníci u bran a u vody vybírali, bylo nejv. rozhodnutím ze dne 23. listopadu 1815 obci Pražské po příkladu Vídně povoleno, aby tito úředníci pro ni též cla z dřívějších a z některých jiných ještě věcí do města na trh přivezených vybírali, by tak spíše dluhy obecní k zaplacení přišly; avšak za to zrušeno jest od 1. ledna 1816 *městské mejto na mostě* a *clo erariální u Saského domu* s tím ustanovením, že má obec za toto poslednější ročně 988 zl. 47 kr. silničnímu fondu platiti. Bankálním úřadníkům bylo nařízeno, aby zanášeli stranám výslovně do polet, mnoho-li činí městské mejto (stadtmauth) a aby výnos jeho od osmi k osmi dnům obci odváděli. Gubernium vydalo pak 15. prosince 1815 vyhlášku, v které oznamovalo, že se všechny důchody „tržní“ obce Pražské, jako clo z dobytka, vína, piva, vosku, loje a ryb, jež se na základě starodávních nadání neb pozdějších povolení na rozličných místech vybírají, v jedno mají spojiti a že s nimi společně nově povolené mejto z jiných ještě předmětů pod společným jménem *městského mejta Pražského* u bran i u řeky od mejtních úřadů bankálních pro obec bude se vybírati. Městské toto mejto bylo však cirkulárními nařízeními gubernia ze dne 25. června a 22. října 1829 zrušeno, když všeobecná potravní daň byla zavedena. Při tom byla obci poskytnuta náhrada za odňatý takto důchod tím, že jí povoleno vybírati pět a dvaceti procentní *přirážku k nové dani potravní.*[361]) Přirážka tato byla při pivě na 20% snížena a poněvadž obecní řád m. Prahy z r. 1850 v čl. 106 povolil sboru obec. starších, aby k uhrazení potřeb obecních rozpisoval obecní přirážky k daním přímým i nepřímým až do 25 procent, uzavřel sbor 16. ledna 1866 zvýšiti přirážku obecní též při potravní dani z piva na 25% a místodržitelství oznámilo výnosem ze dne 3. září 1866 č. 36384, že finanční ministerstvo nečiní proti tomu žádných námitek. Privilegia obce Pražské na vybírání cla u bran a na mostě byla tudíž novějšími předpisy a zřízeními zrušena;

---

[360]) Sb. č. 244, 245 a 256.

[361]) Listiny č. 808—811, 817, 868, 899, 924, 1668, 2115 a 2267 v archivu m. Prahy a „Provinzialgesetzsammlung des K. Böhmen“ 1829 str. 369 a 609.

avšak náhradou za ně jest přirážka k potravnému, která se pro obec vybírá.[362])

12. *Clo z dříví na Vltavě a vejtoň.* Ferdinand I. navrátil r. 1549 Novému městu „clo peněžité z dříví, kteréž se na řece Vltavě doluov plaví", postoupiv k němu r. 1558 ještě „důchod vejtonní na řece Vltavě."[363]) Císařovna Maria Terezie obmyšlejíc učiniti řeky splavnějšími zřídila v Čechách zvláštní *fond navigační* a nařídila k tomu konci, aby držitelové vodních cel část svých příjmů fondu tomu postoupili. Obci Novoměstské, která vybírání vodního mejta na Vejtoni pronajímala, bylo r. 1767 nařízeno, aby odváděla třetinu tohoto důchodu ad fundum navigationis; avšak dvorským dekretem ze dne 9. září 1771 bylo eráru zcela toto mejto přivlastněno, kdežto obci povolena pouze roční náhrada 4800 zl. Kromě toho měli výběrčí mejta do městského špitálu dříví v ceně 210 zl. dávati a k placení jakýchsi odkazů 91 zl. ročně přispívati. Císařským patentem ze dne 1. května 1772 vydána jest nová sazba pro vybírání tohoto cla, zároveň zrušena sou kromě něho všechna vodní cla na Vltavě. Komise, která po spojení měst r. 1785 o obecních důchodech se radila, poznamenala, že obci Novoměstské vodní clo druhdy ročně 11000 zl. vynášelo; avšak že erárem stenčeno jest na 5101 zl. Z téhož důvodu jako vybírání cel v branách bylo i částečné užívání tohoto vodního cla r. 1808 obci potvrzeno; avšak r. 1815 spojeno jest s ostatními cly v městské mejto Pražské, s nímž pak další osudy sdílelo, takže v přirážce k dani potravní jest též obsažena náhrada za ně.

13. *Dlažebné.* Král Jan povolil r. 1331 Staroměstským a r. 1338 Malostranským, aby vybírali dlažebné z každého vozu kupeckého, jenž do jich města přijíždí, příjem z něho na zlepšení dlažby obracejíce[364]) a císař František I. potvrdil spojené obci Pražské tento důchod, jenž se u bran od úředníků celních vybíral, když bylo gubernialním dekretem ze dne 28. listopadu 1785 prohlášeno, že tato

---

[362]) Dle rozpočtu obce Pražské na r. 1885 vynáší obecní přirážka k potravnému 443.148 zl.

[363]) Sb. č. 245 a 252.

[364]) Sb. č. 20, 31 a 157. K tomu Emler Regesta III. č. 1816 a Rössler Deutsche Rechtsdenkm. I. str. 30.

dávka u všech stanic celních a tudíž v celém obvodu města Prahy platiti se má. Přes všechny proměny ve vybírání cla v branách předsevzaté ostal tento důchod obci Pražské až na naše dny.[365]) Nejvyšším rozhodnutím ze dne 30. dubna 1832 bylo výslovně vybírání dlažebného i nadále obci ponecháno a dekretem komorního úřadu důchodkového ze dne 21. června 1839 č. 1291 byla tato dávka v ten spůsob vyměřena, že se má ze všeho kupeckého zboží, jež se do Prahy dováží aneb pouze Prahou veze, platiti 10 kr. stříbra neb 17½ kr. r. č. a sice z každého koně aneb jiného dobytka zapřaženého. Takovéto vybírání poplatku pouze z povozů s nákladem zboží kupeckého bylo zajisté nespravedlivé, zvláště když ze zboží některými drahami do města přiveženého žádné dlažebné se neplatilo, a proto zemským zákonem ze dne 6. prosince 1882 č. 74 zák. zemského bylo dlažebné v Praze v ten spůsob nově upraveno, že se obci povolilo, aby vybírala po desíti kr. r. m. z každého kusu potahu, jímž přes čáru daně potravní do Prahy, buď si pro potřebu v městě anebo na průchodu, jakékoliv nejméně 300 kilogramů vážící zboží, vyjímaje palivo, vozmo se dováží.

14. *Obecní solnice.* Staroměstští obdrželi r. 1562 nadání na sklad solní s tím právem, aby všechnu královskou sůl, kterákoli k městům Pražským se vozí, skupovali, do obecní solnice skládali a lidem „v slušnosti a mírnosti“ prodávali. Staroměstští propustili r. 1620 i oběma druhým městům Pražským právo, aby mohla podobně jako oni vésti obchod v soli a po r. 1620 nejednou se uznávalo, že má sůl jenom z obecních solnic se prodávati a že úřady městské mohou ji každému pobrati, kdo by ji pokoutně prodával.[366]) Císař Leopold jmenovitě povolil r. 1657 Malostranským, že mohou na spůsob Starého a Nového města sůl z král. solnice obci k ruce bráti, na každou bečku třidcet krejcarů přirážeti a takovou sůl pak toliko mezi své spoluměšťany prodávati.[367]) Nejvyšším však nařízením ze dne 5. června 1783 zrušena jest povinnosť obyvatelstva kupovati sůl pouze v městských solnicích, kdež se tehdy s přirážkou 40 kr. na bečku prodávala a po-

---

[365]) Dle rozpočtu na r. 1885 vynáší dlažebné 79000 zl.

[366]) Sb. č. 256, 306 a v úvodu pozn. 150 na str. XLVI.

[367]) Sb. č. 333.

necháno každému na vůli, aby sobě sůl přímo z cís. skladišť odbíral; načež guberniálním výnosem ze dne 16. prosince 1783 ponechán obcem prodej soli pouze v malém, tak zvaný „à la minuta".[368]) Obec dala sobě sice r. 1808 výsady na obecní solnice potvrditi, avšak už r. 1828 prohlášen jest obchod se solí vůbec za svobodný, takže každému ponecháno jest na vůli ji prodávati a kupovati kdekoli. Následkem toho zavřela obec své solnice a propustila úředníky při nich, neužívajíc více svých privilegií na obchod solní.

15. *Olejné.* Konečně mezi privilegiemi, která r. 1808 císař František potvrdil, nalézá se list krále Vladislava z r. 1488, kterým povoleno bylo Novému městu, aby olejové všelijací, kromě dřevěného, pouze v něm se skládaly a aby obec byla oprávněna vybírati dávky ze složeného oleje.[369]) Právo to přešlo na spojenou obec a komise magistrátní, jež uvažovala r. 1787 o platnosti privilegií, zapsala tuto výsadu mezi listiny praktické ceny, dokládajíc, že důchod z olejného plyne do společné pokladny obecní. Obec také delší ještě dobu měla vlastní sklad oleje a vybírala olejné[370]); avšak dle všeho zavedením nových druhů svítiva nevyplácelo se míti sklad oleje a proto upuštěno od něho i od vybírání olejného.

Přehledneme-li takto nynější stav privilegií měst Pražských, tu shledáváme, že arci velká většina práv a výsad, jimiž panovníci čeští obmyslili druhdy hlavní město, pozbyla platnosti, nesrovnávajíc se více s duchem času, s novějším zřízením státu i společnosti; avšak přes všecken nivellisující směr nové doby trvá mnohé cenné staré právo *obce Pražské* posud ještě v platnosti, buďsi na základě starých nadání aneb následkem opětného uznání a upravení jeho nově vydanými zákony neb nařízeními. Nepozbylyť posud praktické ceny na př. staré listiny na znak městský, na právo patronátní ke kostelům farním a správu jmění zádušního, na právo k jmění zrušených špitálů, na ně-

---

[368]) R. 1785 vynášel obci prodej soli 2646 zl. 37 kr. a obec počítala sobě, že jí zrušením povinnosti odebírati sůl z městské solnice vzešla škoda 800 zl. ročně. R. 1826 obnášel výnos tohoto důchodu ještě 5224 zl.

[369]) Sb. č. 182.

[370]) Dle listin č. 1221 a 1668 v archivu m. Prahy vyneslo olejné r. 1801 36 zl. 44 kr. a r. 1816 — 158 zl. 39 kr.

které obecní statky a důchody, na právo k řece Vltavě, k odúmrtem a jiným věcem bez pána; kdežto nadání na trhy a různé důchody z trhův, na cla v branách a na Vltavě, na dlažebné atd. ustoupila novějším zákonům, kterými v jiné spůsobě obci některá práva byla přiznána. Naproti tomu listiny, v kterých *obyvatelům Pražským* některá výsadní práva byla poskytnuta, ustoupily vesměs novějším zákonům, kterými výsady stavům druhdy propůjčené staly se právem všech státních občanův. Příslušníci neb měšťané obce Pražské požívají pouze některých výhod v ústavech humanitních, na př. ohledně léčebného neb ošetřování.

V novějším čase vyslovuje se často mínění, že s moderní myšlenkou státní nedá se srovnati, aby některá obec měla zvláštních práv, a tvrdí se, že následkem toho stará „privilegia" městská pozbyla vesměs platnosti. Mínění to vychází z nesprávného ponětí o starých privilegiích městských a takto povšechně vyslovené nesrovnává se zajisté s pravdou. Privilegia městská, jsouce skutky moci zákonodárné a obsahujíce zákonné předpisy, trvají v platnosti, pokud nebyla určitými zákony zrušena neb změněna. Platnosti jich není na závadu, že jich obsahem sou zvláštní práva neb výsady některé obci udělené, jichž jiné obce neužívají; vždyť i novější zákonodárství povolilo předním městům zvláštní práva v samostatných řádech obecních a jest aspoň pochybno, zdaž moderní myšlenka státní žádá *úplné* ve všem rovnosti *obcí.* Kromě toho předmětem takovýchto starších dosud platných nadání sou větším dílem majetková práva, jež zajisté myšlence moderního státu neodporují, neboť myšlenka ta žádá sice rovnost před zákonem, avšak nikoli rovnost majetku. Po našem soudu velké obce zaslouží ze strany státu větší ochrany a šetrnosti, majíce větší potřeby nežli obce malé a tím potřeba dalšího trvání zvláštních jejich práv, zvláště majetkových, sama sebou vysvítá. Nicméně nedá se upříti, že dovolávání se starých listin panovnických, jichž obsah není ani všeobecně znám ani často dostatečně srozumitelný, působí někdy nesnáze a vzbuzuje mnohý odpor, zvláště když změnou poměrů i dosah ustanovení těch stal se pochybný aneb když subjekt výsadních práv, jako je tomu při obci Pražské, se změnil. Okolnosti takové činí arci radno, aby obce městské snažily se o *opětné zákonné uznání* a upravení práv, která jim v minulých časech ve spůsobě

privilegií poskytnuta byla, pokud jich posud užívají. Při tom shledá snad zákonodárství potřebu, aby mnohá práva, jež druhdy pouze několika obcem byla propůjčena, na př. právo patronátní, právo k vodě, právo odúmrtné, právo k nalezeným věcem atd., z vážných důvodů i na jiné obce se rozšířila. Neboť takto mnohá ustanovení, která původně pouze v právu městském platila, přešla do platného dnes obecného práva soukromého neb veřejného a byť by i proti trvání některých zvláštních práv obcí nedaly se činiti námitky podstatné, předce lze znamenati, že vývoj práva v novější době směřuje k tomu, aby zvláštních práv vůbec ubývalo a výjimečná ustanovení zákonná ustupovala ustanovením všeobecným.

Spůsob vydání. Listinné a rukopisné prameny.

Sbírka privilegií měst Pražských obsahuje listy na práva a svobody, jež panovníci čeští udělili čtyřem městům Pražským: Starému, Novému, Malé straně a Hradčanům. Ze starších těchto listů byla, jak sme vypravovali, většina r. 1547 konfiskována a bylo jedním z úkolů této publikace zodpovídati otázku, které to výsady byly městům Pražským Ferdinandem I. tehdy odňaty a zdaž se originály jich aneb aspoň kopie někde po archivech nezachovaly. Přes všechno pátrání ve vládních archivech Pražských i Vídeňských nepoštěstilo se nám dohledati se originálů privilegií, jež po přemožení odporu stavovského na kancelář královskou odevzdány byly a jež pro právní historii městskou arci velké byly by ceny; nicméně v archivech i bibliotékách podařilo se nám nalézti předce značný počet starších i pozdějších přepisů mnohých těchto propadlých a nejspíše zničených listů, takže obsah aspoň větší jich části, jak za to máme, nyní znám bude, docházeje uveřejnění v této sbírce.

Okolnost, že obsah mnohých listin předce se nám nezachoval, přiměla nás k tomu, že sme, chtějíce podati jakousi náhradu za ně, sbírku naši o mnohou panovnickou listinu ze starší doby rozmnožili, pokud pro ústavní dějiny města Prahy zdála se nám míti důležitost, zvláště když sme ji nalezli zapsánu v památných knihách městských mezi privilegiemi.

Mezi jiným pojali sme mezi výsadní listiny Pražské *privilegia obchodní,* jež domácí i cizí panovníci kupcům Pražským propůjčili, aby souce zcela neb z části osvobozeni od cel aneb aspoň chráněni od rozličných nátiskův obchod do jich zemí bezpečně provozovati mohli. Takovými výsadami obmyslili měšťany Starého města jmenovitě

císařové a někteří volencové říše Římské,[371]) králové Uherští,[372]) vévodové Rakouští,[373]) dožové Benátští[374]) a biskupové Tridentští.[375]) Prvnější dva druhy výsad potvrzovali pak pozdější panovníci Čeští z moci císařské Římské neb královské Uherské, vkládajíce je do konfirmací privilegií Staroměstských.

Jako pak kupecká privilegia vydána byla užšímu vlastně kruhu obyvatelstva Pražského, tak podobně i jiným kruhům téhož obyvatelstva dostalo se zvláštních výsad a práv. Jednajíce o obsahu privilegií měst Pražských zmínili sme se už o tom, kterak v ohradě a na předměstích měst Pražských značný počet postranních práv a privilegovaných soudů se nalézal, jichž příslušníci na základě privilegií, jež panovníci jich vrchnostem neb držitelům soudův udělili, eximováni byli u větší neb menší míře z právomocnosti úřadů městských. Uveřejnění velmi četných listin panovnických, jimiž právní poměry *těchto* obyvatelů Pražských se upravovaly, bylo by ale přes příliš rozmnožilo materiál v této sbírce nashromážděný a musilo proto býti poodloženo. Předce však učinili sme z toho některé výjimky. Uveřejnili sme nejprve *výsadné listiny Němců Pražských*, poněvadž, jak sme svrchu vyložili, byly r. 1319 k privilegiím Staroměstským připočtěny a mohou se za začátky městského života a práva na půdě Pražské pokládati. Rovněž přijali sme do sbírky naší četná *privilegia židů českých a zároveň Pražské obce židovské*, která jsouc korporací náboženskou a jinonárodní vymohla sobě podobně jako stará osada německá na Poříčí jistou míru autonomie, hlavně ale uznání zásady personality práva pro všechny židy české, kteréžto zásady se také až do XVIII. století větším dílem přidržela. Korporace tato teprve r. 1784 stala se vlastně zvláštní territoriální, politickou obcí, spojivši se jako taková r. 1850 s ostatními městy Pražskými v jedinou obec Pražskou, jejíž „pátou čtvrť" od té doby tvoří. Ona tudíž historicky vyvinula se na město Pražské a proto privilegia její, třebas jimi v starší době právní postavení netoliko příslušníků obce židovské na

---

[371]) Sb. č. 19, 53, 54, 59, 60, 69—74, 82, 84, 162 a 177.

[372]) Sb. č. 27, 64, 65 a 183.

[373]) Sb. č. 85, 162 a 177.

[374]) Sb. č. 67 a 83.

[375]) Sb. č. 14.

Starém městě, nýbrž všech židů v Čechách se upravovalo, mohla slušně do této sbírky též býti pojata.[376]) Dále otiskli sme zde *práva viničná* neboli výsady nákladníkům hor viničných a vinařům v okolí Pražském propůjčené,[377]) poněvadž práva ta přešla do konfirmací privilegií Starého města; podobně pět *privilegií udělených osadníkům vsi Obory* čili postranního práva sv. Janského pod Petřínem nad Menším městem Pražským, poněvadž po spojení osady této r. 1648 s Malou stranou výsady její počítaly se k privilegiím Malostranským.[378])

Konečně úvaha, že tato sbírka privilegií měst Pražských má býti počátkem obšírné publikace památek právních stavu městského v Čechách, přiměla nás uveřejniti v ní několik majestátů, kterými celému *stavu městskému* některá práva neb svobody se propůjčovaly, buď tak že Starému městu jakožto hlavě všech měst byly doručeny a jemu později též potvrzovány[379]) aneb že několika městům královským dostalo se po exempláři privilegia, jehož obsah byl týž.[380]) Z týchže důvodův uveřejnili sme též *majestáty na svobody zemské*, pokud se týkají také měst Pražských a stavu městského. Panovníci udělovali neb potvrzovali v nich všem stavům práva a svobody, slibujíce každý stav zachovati v jeho řádu, právu a svobodě a tím arci jisté svobody zemské staly se zároveň též svobodami stavu městského. Poněvadž pak většina privilegií zemských už jinde tištěna se nalézá, uveřejnili sme pouze jich regesta a v těch zvláště ta místa, jež se stavu městského týkají.[381]) V plném znění, poněvadž poprvé, otiskli sme čtyři majestáty zemské buď dle českého kopiáře privilegií zemských v archivu zemském chovaného, buď z originálů v archivu sv. Václavském zachovaných, kterýžto archiv stal se teprve při dotiskování tohoto díla přístupným.[382])

---

[376]) O obsahu privilegií obce židovské upustili sme tuto pojednati, poněvadž v novějším čase o předmětu tom rada vrchního zemského soudu Antonín Rybička v aktech o sezení učené společnosti nauk dne 8. ledna 1872 odbývaném důkladným spůsobem pojednal.

[377]) Sb. č. 66, 68, 90, 94, 190 a 287.

[378]) Sb. č. 62, 79, 272, 308 a 314, k tomu č. 325 a 333.

[379]) Sb. č. 17, 22, 42, 45, 78, 134, 136, 187, 209, 210, 220 a 227.

[380]) Sb. č. 6, 29, 92, 93, 99, 100, 270 a 271.

[381]) Sb. č. 135, 144, 145, 165, 203, 214, 216, 218, 254, 268, 293—295.

[382]) Sb. č. 160, 354 a, 262, 310 a 322.

Pokud se vydání privilegií týče, bylo při něm užito listinného i rukopisného materiálu, jenž se nám v archivech i bibliotékách zachoval a na ten čas přístupným byl. Jak se samo sebou rozumí, vzali sme za základ naší publikace originály listin a teprve pokud jich nebylo, sáhli sme ke kopiím. Kde se více přepisů zachovalo, hleděno k tomu, aby porovnáváním dle možnosti správný text byl podán a zároveň aby připojením variantů znění pozoru hodnějších kopií bylo přístupno. K tiskům přihlíželi sme jenom v několika málo případech, kde otištěná listina více se nezachovala aneb kde postačilo podati pouze její regest.

Z listin v tomto prvním díle uveřejněných necelá třetina zachovala se nám v originálech.[383]) Většina jich stala se obětí buď konfiskace r. 1547 aneb nepečlivosti starých magistrátův, takže znění jich známe pouze z pozdějších konfirmací privilegií aneb z přepisů ve sbírkách archivních neb rukopisných chovaných. Uvádějíce na příslušných místech, kde se znění jedné každé listiny zachovalo, chceme zde obrátiti pozornost pouze ku *sbírce privilegií,* jež se v archivu města Prahy chová a přirozeně naší publikaci podkladem byla, jakož i k některým *rukopisům,* v nichž se nám kopie většího počtu listin v této sbírce uveřejněných zachovaly.

V archivu města Prahy chovají se pergamenové listiny zvláště o sobě, jsouce rozděleny na dvě oddělení: I. na privilegia a majestátní listiny a II. na listiny soukromé. První oddělení čítá 97 listin, větším dílem panovnických to listů čtyřem městům Pražským udělených, z nichž většina v publikaci naší poprvé uveřejnění došla. Pergamenové tyto listiny a majestáty byly druhdy dle jednotlivých měst uspořádány a teprve zvěčnělý archivář městský *Jaromír Erben* učinil z nich po r. 1850 jedinou sbírku. Uveď tyto vzácné památky historické, jak dalece se jich při pořádání trosek archivu městského dohlédati mohl,

---

[383]) Z 355 listin pouze 97 a sice z 239 listin před r. 1547 vydaných pouze 42 a ze 116 listin po r. 1547 udělených 55. Z oněch 97 listin v originálu zachovaných náleží Starému městu 45 (ze 167 uveřejněných), Novému městu 10 (z 65), Malé straně 22 (z 50), Hradčanům 4 (z 8), spojené obci Pražské 3, stavu městskému a stavům vůbec 8 (z 22), osadě sv. Jana 3 (z 5) a židům 2 (z 32). Privilegia Němců v podhradí Pražském zachovala se pouze v pozdějších opisech.

do chronologického pořádku, vložil je do zvláštních obálek, jež běžnými číslicemi poznamenal, a sepsal o obsahu jich důkladný rejstřík.

Dvě třetiny těchto dokumentů náleží *Starému městu* a z nápisův a čísel, jež se nalézají na nich neb na starých obálkách, jež se při nich chovají, dá se souditi, že byly písaři Staroměstskými několikráte pořádány a číslicemi opatřovány.

Poprvé tuším uváděl je do pořádku po válkách husitských protonotář Staroměstský *Ždimíř ze Sedlce,* jehož přesličnou rukou psáno jest několik městských rukopisů XV. století a jenž latinská regesta na rub šesti nejstarších listin připsal.[384]) *Druhé* číslování listin Staroměstských bylo předsevzato před r. 1547. Nalézámeť na devatenácti starších listinách stejnou rukou psané číslice, jež mohly teprve po r. 1513 býti připisovány, poněvadž i na listině z tohoto roku posledně přicházejí, a jež po r. 1547 neb při konfiskaci privilegií r. 1547 připisovány nebyly, poněvadž dvě zachované listiny Staroměstské z r. 1532 a 1538 [385]) nejsou takto číslovány. Číslování to musilo se díti s chvatem, poněvadž k chronologickému pořádku listin nebylo hleděno, nýbrž listiny číslovány asi tak, jak v truhle obecní neuspořádány ležely.[386]) K jakému konci se tak dělo, nevíme.[387]) Největší

---

[384]) Jsou to listiny č. 10, 13, 15, 64, 86 a 107 naší sbírky. — Kromě toho nalézá se jinou starší poněkud rukou napsáno na listině z r. 1330 (Sb. č. 19): „Lvdouici imperatoris secundum," čímž se může mysliti buď jiná neznámá listina císaře Ludvíka IV. neb spíše výsada předchůdce jeho Jindřicha VII. na osvobození cla v říši, a na listině z r. 1357 (Sb. č. 64) stojí: „Ludouici regis Hungarie secunda", čímž zajisté druhá listina téhož krále (Sb. č. 65) se myslí.

[385]) Sb. č. 222 a 226.

[386]) Hledíme-li k chronologickému pořádku listin, pak jdou za sebou čísla takto: 109, 35, 47, 15, 46, 14, 11, *115,* 37, 45, 13, 49, 41, 43, 106, 36, 24, 28 a 105 (listina z r. 1513 ve sb. č. 210).

[387]) Poznamenati sluší, že ve sbírce listin archivu m. Prahy pod č. 629 subn. 23 nalézá se dobré zdání anonymního právníka z r. 1683 ve sporu Novoměstských se Staroměstskými o titul kancléře městského, v němž se ku konci praví: „Optarem nunc, ut essent ad manum urbis Antiquae privilegia, quae magister Bricci, cancellarius Vetero-Pragensis, anno 1543 ante mortem suam collegit, quae saepe apud scriptores citantur et quae anno

číslice (115), kterou jedna z listin je poznamenána, nasvědčuje tomu, že se nám zachovalo asi znění skoro všech r. 1547 konfiskovaných listin Staroměstských, neboť počet všech listin před tímto rokem Starému městu udělených a ve sbírce naší uveřejněných obnáší 133. *Po třetí* pořádána a číslována sou privilegia Staroměstská brzo po konfiskaci r. 1547, při čemž poprvé do chronologického pořádku sou uvedena. Na 22 listinách r. 1547 Starému městu navrácených a v originále zachovaných napsán jest totiž na rubu stručný jich obsah po česku, k čemuž přidána sou běžná čísla. Spořádání toto musilo se státi před r. 1557, poněvadž na dvou listinách, které Starému městu dodatečně z kanceláře královské toho roku byly navráceny, není oněch regest ani číslic.[388]) Při následujících na to číslováních, *čtvrtém*, které

1545, ut imprimerentur, a rege Ferdinando impetraverat Antiqua Pragensis civitas." Královéhradecký pokračovatel kroniky Hájkovy z r. 1688 má též jakousi matnou zprávu o tomto sepsání „práv městských" mistrem Brikcím z Licska „kancléřem Staroměstským." Král Ferdinand vyzval prý radu, aby práva ta podala před král. místodržící k přehlídnutí; avšak obdržel za odpověď, že „těch takových práv mnoho jest a že ani za tři léta náležitě v pořádnost uvedena býti nemohou." Král na to prý odpověděl, že „na tom dosti má, zpraven jsa od jiných, kterak od kanclíře Brikcího ještě před smrtí jeho všecka v náležitý řád uvedena měli a sami po dvou létech, totiž l. 1545, na sněmě od krále žádali, by takové v jednu knihu pro obecné dobré vytisknouti milostivě povoliti ráčil, čehož potom užili." (Časopis Č. Musea 1845 str. 342). Zpráva tato patrně míchá pravé se smýšleným a souvisí nejspíše s tím, co Sixt z Ottersdorfu v Acta rerum gestarum k r. 1546 vypravuje. Téhož roku 1. prosince obeslány sou totiž čtyry osoby ze Starého města: Jakub Fikar z Vratu, Sixt z Ottersdorfu, mistr Tomáš z Javořice a Matyáš z Paumberka, písař rádní, před soud komorní, kdež jim sděleno poručení krále, aby práva svá městská před rady král. položili, by při rozvažování apelací, kterých král na ně podal, mohli práva jich městského šetřiti. I dali Pražané králi druhý den skrze svého kancléře Sixta z Ottersdorfu latinskou odpověď písemnou, v které vymlouvali se, že nařízení tomu nemohou vyhověti a v té pravili: „Caeterum scimus, jura nostra civilia non uno volumine esse complexa, sed multis, ita ut maxime vellemus, vix illud praestare possemus, ut omnia et universa nostra jura non uno integro anno, sed vix biennio vel triennio possent apte colligi et exscribi." Není nemožné, že druhé číslování se zprávami těmito nějak souvisí.

[388]) Sb. č. 249. — Z těchto tří dodatečně navrácených privilegií nezachoval se nám list z r. 1544 na pozemky Smíchovské (Sb. č. 232), takže ani znění

před r. 1620 (v pravém rohu každé listiny) a *pátém,* které kolem r. 1649 bylo předsevzato, nebyl více rušen pořádek jednou zavedený. Při posledním tomto pořádání ukládal pořadatel listiny do velkých obálek, na něž napsal nové číslice a obšírnější česká regesta.[389])

Majestáty Starého města takto posledně sčíslované zachovaly se nám až na málo výjimek v originálech a bylo jich arci při publikaci naší v první řadě užito. Naproti tomu privilegia ostatních tří měst Pražských i ta, jež r. 1547 byla vrácena, většinou k potracení přišla. Z 36 listů, které Ferdinand III. r. 1649 *Novému městu* potvrdil,[390]) pouze šest, pokud k listinám na zahradu Andělskou znějícím nepřihlížíme, se nám v originálu zachovalo; ze 36 listů r. 1657 *Malé straně* potvrzených[391]) pouze polovice, a z pěti privilegií *Hradčanských* téhož roku schválených pouze jedno nalézá se nyní v archivní sbírce privilegií.[392]) Privilegia těchto měst byla pořádána a číslována až

---

jeho neznáme. Musilť se brzo po r. 1557 ztratiti, neboť už při následujícím číslování nebylo k němu hleděno. — Z listin r. 1547 Starému městu navrácených zachovaly se všechny v originálech až na dvě listiny císaře Karla IV. z r. 1558 na práva viničná (Sb. č. 66 a 68), o něž obec dle všeho v předešlém století přišla.

[389]) V tomto uspořádání obdržela konfirmace privilegií Staroměstských z r. 1627 poslední číslo a sice 45. — V archivu městském chová se ještě jedno pozdější sepsání privilegií a památných listin, jež z nařízení magistrátu Starého města dne 3. července 1741 dva rádní měštští František Petr Piatti a Ferdinand Raiszmann z Riesenberka pořídili, přibravše si k tomu Vojtěcha M. J. Bernarda, seniorem syndicum, a Václava Bělohradského, cancellariae seniorem. Sepis ten obdržel nápis: „Inventář, co tak v truhle železné v kanceláři dolejší se vynachází“ a souhlasí s posledním číslováním, pokud se starších majestálií týče. Dle sepisu toho chovaly se tehdy ještě originály čtyř listin z l. 1593—1624 (Sb. č. 281, 282, 299 a 306) v železné truhle; avšak zvěčn. archivář Erben r. 1850 více jich nenašel.

[390]) Sb. č. 330.

[391]) Sb. č. 333.

[392]) Sb. č. 332. — Znění listů z r. 1512 a 1567 nebylo vůbec známo a privilegia z r. 1598 a 1612 znali sme pouze z pozdějšího německého překladu. Schottky, který se též po starých výsadách Hradčanských sháněl, poznamenal ve svém spise Prag II. na str. 267, že v čas Švédského vpádu r. 1648 všechny písemnosti města Hradčan byly rozneseny a spáleny. Teprve když sme dodatky k této sbírce dotiskovali, podařilo se archiváři c. kr. místo-

teprve v XVII. a XVIII. století; čísel neb poznámek ze starší doby na nich není.

Mezery, které povstaly konfiskací privilegií r. 1547 neb potracením originálů mnoha listů panovnických po tomto roce, bylo třeba vyplniti bádáním v archivech a bibliotékách. Ve sbírce listin archivu města Prahy, v spojeném úřadě desk zemských i pozemkových knih města Prahy, v archivu c. kr. českého místodržitelství, v archivu sv. Václavském a zemském, v archivu a bibliotéce českého musea, v cís. bibliotéce v Praze, v c. kr. státním a dvorním archivu ve Vídni, v archivu c. k. ministerstva vnitra ve Vídni, v archivech veledůstojné kapitoly Pražské a Vyšehradské, v bibliotéce kláštera Strahovského, v knížecí Lobkovické bibliotéce v Roudnici, v Gerstorf-Weinâchské bibliotéce Budišínské, v archivech některých měst jako Čáslavě, Kolína, Kutné Hory, Loun, Vodňan, Žatce atd. podařilo se nám nalézti četné kopie privilegií, kterými bylo možno sbírku panovnických listin Pražských doplniti a zároveň poopraviti texty starších nadání, jež se nám v pozdějších konfirmacích privilegií zachovaly.

U větší ještě míře nežli privilegia čtyř měst Pražských vzala za své privilegia *Pražské obce židovské.* Ze 32 majestátů židovských ve sbírce naší uveřejněných pouze dvě a sice pozdní konfirmace z l. 1719 a 1755 zachovaly se v originálu v archivu náboženské israelitské obce v Praze, odkudž nám ochotně k uveřejnění byly zapůjčeny.

Jako pak ve sbírkách listin archivních, tak i v mnohých *rukopisech* zachovaly se nám četné kopie privilegií měst Pražských, jichž sme při publikaci naší více neb méně užíti mohli. Uvádíme z nich tyto:

1. *Nejstarší památní kniha Staroměstská od r. 1310* (č. 986 v archivu města Prahy), obsahující zápisy a statuta obecní do r. 1371 a mezi nimi též několik listů panovnických.[393]) Otiskli sme z ní listiny č. 7, 8, 16, 17, 35 a 38.

---

držitelského archivu p. Karlu Köplovi nalézti české texty listů z r. 1512 a 1598, které s námi laskavě sdělil, takže nám bylo možno ještě do dodatků na str. 733—736 je přijmouti. Buďtež mu vřelé díky za ochotu, s kterou práci naši podporoval.

[393]) O obsahu a povaze této knihy městské srv. důkladné pojednání V. V. Tomka

2. *„Primus liber vetustissimus privilegiorum, statutorum et decretorum Veteris vrbis Pragensis necnon gloriose aureeque memorie eiusdem perpetue dignissimorum.“* (č. 993 v archivu m. Prahy). Kniha ta, jež jest jedním z nejvzácnějších rukopisův archivu městského, nese též na hřbetě nápis: „Liber privilegiorum I.“ a jest psána do listu 84 na pergaméně, napotom od str. 85 až do konce na papíru. Obsah její udávají samy nápisy. Písaři městští začali asi na sklonku panování císaře Karla IV. přepisovati do této pamětní knihy důležitější listiny panovnické, obecní i jiné, jež se týkaly právních poměrů Starého města a tím spůsobem zachovali nám též znění všech majestátů, jež před válkami husitskými Starému městu panovníky českými i jinými byly uděleny. Napotom zapisovali podobné kusy do této knihy rozliční písařové v různých dobách, takže se mohou rozeznávati oddíly, na něž se kniha rozpadá. Za *nejstarší* část soudíce dle písma a obsahu považujeme zápisy *na str. 1—72*, které počtem 120 celkem jednou rukou a jakoby napořád sou psány, památné listiny městské z l. 1282—1370 obsahujíce. Listiny ty jdou v knize pomíchaně za sebou beze všeho chronologického pořádku, nejspíše tak, jak v obecní truhle neuspořádány ležely a jak písaři, jenž je přepisoval, do rukou přicházely. *Od str. 73—129* zapsány sou listy z l. 1373—1421 a sice větším dílem v pořádku chronologickém, čímž se pravdě podobno stává, že písaři městští listy ty brzo po jich vydání do knihy přepisovali. Výjimkou zapsáno sem — nejspíše na místa, jež prázdnými ostala — též několik kusů ze starší doby, mezi nimi na str. 96 za listem z r. 1407 potvrzení krále Jana výsad Němců Pražských z r. 1319. *Od str. 130—164* a opět *od str. 213—241* nalézají se zapsány nejvíce snesení neb výnosy velké obce Pražské z l. 1420—1429, 1443 až 1454, 1480—1528, jež sem patrně brzo po vyhlášení na věčnou paměť byly vloženy. Uprostřed těchto obecních snesení jdou *od str. 170 až 212* známá „statuta consilii“ a sbírka starých statutů Pražských, jež okolo r. 1418 byla sestavena a sem asi v téže době zapsána.[394]) Za

---

v Časopisu Č. Musea 1844 str. 566 a 1846 str. 474; též jeho Dějepis m. Prahy III. str. 307 a Rösslera „Deutsche Rechtsdenkmäler“ I. str. XXX a násl.

[394]) Srv. Rössler Deutsche Rechtsdenkmäler I. str. XXXIV a Tomek v Časopisu Č. Musea 1844 str. 579 a násl.

obecními sneseními následují: *od str. 242—262* tak zv. „Práva Soběslavská“, sepsaná v době husitské a zapsaná sem okolo r. 1490; *od str. 263—315* rozličné zápisy obecní a zemské z l. 1490—1538 a opět 1564—1611 a konečně *od str. 316—334* český text kompaktát za nápisem: „Compactata consilii Basiliensis“, přepsaný sem na počátku XVII. století. Pro naši práci mají hlavně důležitost listiny panovnické Starému městu udělené a do této knihy do válek husitských zapisované. Ony poskytly nám nejhojnější kořisť. Mohliť sme 75 listin odtamtud otisknouti a sice: čís. 1, 2, 5, 7, 9, 11, 12, 14, 17, 20—23, 26, 27, 35—37, 40, 41, 43, 44, 47, 50—54, 57—61, 65—74, 76—78, 80, 81, 83—85, 87, 89, 90, 94—96, 98, 99, 105, 109, 111, 113, 115, 123—128, 131—133, 144 a 287.

3. *„Liber secundus privilegiorum, statutorum et decretorum Veteris urbis Pragensis“.* Po válkách husitských byla založena nová pamětní kniha Starého města, aby se do ní zapisoval týž právní materiál, s jakým sme se v předcházejícím rukopise seznámili. Listy panovnické, nařízení vládní, snesení a jiná akta obecní přepisovány sou do ní, aby nebylo třeba k originálům ustavičně sahati. O vzácné knize té děje se často v listinách a knihách archivních zmínka,[395]) avšak v archivu m. Prahy se více nezachovala a o osudech jejích marně sme pátrali. Šťastnou náhodou podařilo se nám však nalézti jakýs takýs pozdější přepis její, jenž sice neposkytuje úplné náhrady za ztracený rukopis, předce však nás s hlavním obsahem jeho a s důležitějšími zápisy v něm dostatečně obeznamuje. V bibliotéce Gerštorf-Weinâchské v Budišíně chová se totiž pod nápisem *„Politica Pragensia et varia“* rukopis (č. 32, stará signatura XX 14), jenž je velezajímavou snůškou pamětností Pražských z XIV.—XVII. století. Paměti ty byly vesměs

---

[395]) Na str. 158 předcházejícího liber vetustissimus čte se k r. 1490 poznámka: „O struhu, kteráž jde mimo huť, výpověď najdeš mezi výpisy *v druhých kniehách majestátuov* při artykulech o jezích a mlýních 87, 88“; ve sbírce listin č. 232 subn. 1. a 2. v archivu m. Prahy praví se, že listiny z l. 1459 a 1472 (Sb. č. 151 a 170) zapsány sou in *libro privilegiorum albo secundo* fol. 57 a 65“ a listina č. 629 subn. 14 v tomže archivu obsahuje výpisy „ex libro privilegiorum *albo* fol. 94, 202 a 228,“ jež r. 1682 za příčinou pře dvou měst Pražských o titul městského kanclíře byly zhotoveny. Chovala se tudíž tato kniha ještě v XVII. století v archivu Staroměstské obce.

před r. 1620 z Pražských i jiných rukopisů vypsány a později v jednu knihu svázány, což se stalo asi v druhé polovici XVII. století, soudě dle nápisu na desce „H. V. G. 1685". V této snůšce nalézají se hlavně výpisy z několika památných knih Pražských. Přepisovači bylo delší dobu na díle tom pracovati, poněvadž latinské listiny u výtahu česky podává a jenom české zápisy obšírněji přepisuje. Práce taková nedala se asi jináče provésti, nežli tak, že přepisovač větší části rukopisu měl trvalý přístup k městským knihám Pražským, z kteréžto okolnosti dá se důvodně uzavírati, že přepisy ty zhotovil některý z písařů Staroměstských. Na *listech 1—47* jest excerpována českým jazykem svrchu zmíněná první kniha privilegií archivu m. Prahy (č. 993) za nápisem „Ex libro vetustissimo privilegiorum, statutorum et decretorum Veteris urbis Pragensis" a sice až do str. 300 tohoto liber vetustissimus, takže písař došel pouze k zápisu z r. 1577 na této str. 300 a následující zápis z r. 1587 na str. 302 více nepřepsal. Možno z toho zajisté souditi, že vypisování z první knihy privilegií Staroměstských dálo se v l. 1577—1587. Za tím *na listech 49—112* následují touže rukou psané výpisy a přepisy z druhé knihy majestátů Staroměstských za nápisem: *„Ex libro secundo privilegiorum, statutorum et decretorum Veteris urbis Pragensis"*. Přepisovač před každým vypsaným kusem poznamenává, na kterém listu druhé knihy privilegií se kus ten zapsán nalézá a tak cituje 254 listy této knihy. Poněvadž pak zápisy až na některé výjimky jdou chronologicky za sebou, můžeme sobě s dosti velikou bezpečností učiniti úsudek i o povaze a obsahu ztracené druhé knihy privilegií Staroměstských, i o době, kdy z knihy té sem do rukopisu Budišínského bylo přepisováno. Dle toho přepsal písař druhé knihy privilegií na *l. 4—45* čtyři majestáty císaře Sigmunda r. 1436 Starému městu udělené, jakož i všechna starší privilegia, jež majestáty těmi byla potvrzena.[396]) Napotom písaři Staroměstští pokračovali v jeho práci, přepisujíce na *l. 46—114* větším dílem listy panovnické, jež do r. 1541 Starému městu byly propůjčeny, a na *l. 114—254* kromě majestátů, nařízení a výpovědí královských též jiné různé památné listiny, jako snesení obecní, smlouvy obcí

[396]) Sb. č. 137—140. Budišínský rukopis podává na tomto místě česká regesta 33 privilegií císařem Sigmundem potvrzených a kromě toho obsah listin č. 42 a 107.

Pražských, výpisy z desk atd. Poslední co do místa i času zápis na l. 254 pochází z r. 1587, z čehož arci nenásleduje, že by liber secundus zde se byl končil. Spíše se zdá, že do něho napořád důležitější listiny se zapisovaly a že písař rukopisu Budišínského kolem toho roku začal si z něho výpisky činiti, což i jinak je doloženo.[397]) Za těmito výpisy z dvou nejdůležitějších knih Staroměstských zapsány sou v Budišínském rukopise na l. 113—568 jinaké důležité paměti o obecních a zemských záležitostech, sahající až do r. 1609, jež však s prací naší více nesouvisí.[398]) Ve výpiscích z druhé knihy privilegií zachovaly se nám mnohé přepisy neb aspoň výpisy z oněch privilegií, jež po válkách husitských a před odbojem stavovským r. 1547 Starému městu byly uděleny a toho roku konfiskovány, při čemž je zajímavo, že přepisovač k výpiskům privilegií Staroměstských připisoval slova buď „navrácen“ aneb „není navrácen“. Otiskli sme odtud celkem 25 listin a sice: č. 136, 146, 152—154, 163, 166—168, 171, 173, 191, 202, 204, 211, 213, 220, 221, 223, 227, 228, 230, 235 a 244; jakož i užili hojně v poznámkách zpráv tam obsažených.

4. *Pergamenový kodex právní archivu m. Prahy z l. 1413—1419*, jenž obsahuje vzácné památky práva zemského i městského. Z něho uveřejnili sme české překlady práv viničných č. 66, 68 a 94 a listiny č. 3, 4, 63, 103 a 112.

5. *Papírový rukopis právní z r. 1448,* v Českém museu nyní chovaný (pod sign. 23 C 2, staré číslo 685), jenž dle svědectví Gelasia Dobnera Novému městu kdysi náležel. Obsahuje právní prameny zemské a městské a na l. 185—187 „privilegium regis Johannis“, konfirmaci to výsad Němců Pražských z r. 1319, jíž sme v této sbírce při listinách č. 1, 2, 5 a 12 užili, poprvé datum její uveřejňujíce.

[397]) Na l. 122 tohoto rukopisu jest totiž rukou téhož písaře zapsána „genealogia baronum de Vartenberg“ a tu dokládá se: „To jsem vypsal ze staré genealogiae malované na pergameně, kteréž mi zapůjčil pan Karel z Vartenberka a na Trutnově o soudu suchých dní postních *l. 1589.*“

[398]) Rukou našeho písaře zapsány sou na l. 181—215 výpisky „ex vetusto codice juris antiqui latini et boemici haec transsumpta sunt“; dále rukou jiných přepisovačův na l. 123—215 přepis pamětní knihy Novoměstské č. 331 v archivu m. Prahy; na l. 216—398 větším dílem akta sněmovní z l. 1524—1609 a na konci na l. 399—568 nalézá se důležitý přepis Sixta z Ottersdorfu Akta dvou nepokojných let 1546 a 1547.

Rukopis končí na listu 402: „Finis anno domini 1448 circa festum Simonis et Jude.“

6. *Kniha privilegií Starého města Pražského* (č. 202 v archivu m. Prahy). Brzo po r. 1558 přepsán jest k úřední potřebě na pergamen majestát císaře Ferdinanda z r. 1558, kterým Starému městu některá privilegia znovu byla potvrzena, a za tento majestát připsána sou takto potvrzená privilegia v původním znění a zároveň v českém překladu, pokud byla sepsána v latinské neb německé řeči. Podáváme odtud na ukázku české překlady tří privilegií na str. 77, 138 a 249.

7. *„Liber privilegiorum albus minor inauratus“* (č. 48 v archivu m. Prahy). Nápis tento nalézá se na hřbetě knihy, do které vepsány sou po r. 1649 některé důležitější výsady a listiny Staroměstské a v níž poslední zápis pochází z r. 1654. Na deskách vyryt je znak Starému městu r. 1649 udělený s nápisem nahoře: „Praga caput regni.“ a dole „Praga Vetus Finnis, Svecis, Gotthis fugatis symbolon hoc fidei caesare dante capit. MDCXLIX.“ Odtud přijali sme č. 149, 225 a 255.

8. a 9. *„Chaos rerum memorabilium“* (č. 324 a 325 v archivu m. Prahy). Vzácné tyto dvě snůšky pamětností Starého města, originálův a přepisů listin z XV. až XVII. století, byly po r. 1620 sestaveny. První z nich nese nápis „Chaos Adami Czaberi Costelecensis“ [399]) a druhá soudě dle mnohých přípisků sestavena byla od Staroměstského kancléře mistra Jakuba Theodosia Včelína kolem r. 1631.[400]) Odtud otiskli sme listiny č. 172 a 288.

---

[399]) Dle knihy práv měšťanských (č. 536 v archivu m. Prahy) na l. 211 tento Adam Cabera předloživ zachovací list na pergameně od purkmistra a rady města Kostelce na Labi z r. 1616 obdržel r. 1621 právo městské Starého města „k provozování živnosti městské.“ Rukojmě za něho se postavili: mistr Ondřej Martin Žďárský z Dašína, porybný a Alexander Rumpál z Kundratic.

[400]) Jakub Včelín obdržel dle knihy č. 567 fol. 168 v archivu m. Prahy r. 1619 právo měšťanské na Malé straně a jeho rukou začínají zápisy v této knize Malostranské r. 1622, kdy tedy jistě už byl písařem Malostranským. V lednu r. 1631 stal se předním písařem Starého města, neboť v knize práv měšťanských č. 536 na l. 279 v tomže archivu stojí zapsáno, že 24. ledna 1631 „mistr Jakub Včelín Lstibořský, přední písař raddní tohoto Starého města Pražského, předložil listy v jazyku českém, jeden na pergkameně řádného

10. *Kniha úřadu mostského z r. 1476—1585* (č. 3 v archivu m. Prahy) s pozdějším nápisem „Nr. 30. Kniha starých instrukcí celným u mostu, též o střelce na ostrově a o Bráník se týkající". Kniha obsahuje též některé výsady Staroměstské, z nichž sme dvě pod č. 154 a 170 otiskli.

11. *Kniha pamětní Novoměstská* (č. 331, v archivu m. Prahy). Na *l. 1—104* zapsán jest traktát o právech Nového města, o němž sme se v úvodu tomto na str. LXXXII. už zmínili. Uvozují se v něm též starší některá privilegia Starého i Nového města v českém překladu. Za ním následují od *l. 105—254* důležitější zápisy obecní z l. 1504—1597, mezi nimiž několik privilegií Novoměstských. Otiskli sme odtud český překlad listiny č. 87, dále listiny č. 134, 147, 150, 158, 159, 195, 196, 202, 205, 229, 231, 251 a 274.

12. *Registra kanceláře císaře Karla IV. z l. 1360 a 1361.* V státním archivu Drážďanském (č. CXVIII.) chová se toto „registrum registrandorum Caroli IV.", jež r. 1734 A. F. Glafey v prvním díle svých „Annecdotorum sacri Romani imperii historiam ac jus publicum illustrantium collectio" otisknul. Odtud uveřejnili sme listinu č. 75.

13. *Registra krále Václava IV. z l. 1398—1405.* Z register těch zachovalo se nám 208 výpisů ve formě formuláře na l. 1—149 rukopisu cís. bibliotéky „Copiarium diplomatarium Przaemislaeum" (sign. VI. A. 7.).[401]) Písař přepisoval z počátku celé listiny s jmény

---

a poctivého svého na svět splození od purgkmistra a raddy města Kostelce na Labi, jehož jest datum 13. ledna l. 1618 a druhý od purgkmistra a raddy Menšího města Pražského šlechetného i chvalitebného mezi nimi jak v měšťanství tak i v povinnosti raddního písařství chování, vysvědčení a z téhož měšťanství propuštění, toho jest datum 16. Januarii anno 1631" a že „vedle nich jest jemu od p. purgkmistra a pánův práva městského uděleno a k provozování živností městských povoleno." V listopadu 1631 jmenuje se Včelín kancléřem Staroměstským (srv. Rezkovo vydání Beckovského Poselkyně III. str. 105 a násl.) a r. 1637 sekretářem kanceláře místodržitelské.

[401]) Od l. 150—250 následují v tomto rukopise jinou rukou přepsané listiny z doby polského krále Vladislava II., jež se hlavně měst Lvova, Krakova a Vratislavi týkají. Rukopis nalézal se dříve ve Lvově neb v Přemyslu a zásluhou zvěčn. Frant. Pelzla přišel do cís. bibliotéky, o čemž Pelzel v předmluvě k „Lebensgeschichte des K. Wenceslaus. II. Th." zprávu činí.

i datováním, jak je asi v původních registrech nalezl, a teprve později vynechával obvyklé formule, jména i data. Otiskujeme odtud šest listin: č. 116—119, 121 a 122.

14. *Registra císaře Sigmunda z l. 1436 a 1437* v knížecí Lobkovické bibliotéce v Roudnici (pod sign. VI. F. b. 19) v originálu zachovaná. Začínají 27. zářím 1436 a končí 8. listopadem r. 1437 na listu 171, souce psána dvojí rukou a sice za řízení cís. notářů Petra Kaldeho, probošta Northusiánského a Jana Tuška z Pacova. Úplný, avšak nedosti správný přepis těchto register z počátku XVI. století zhotovený přivázán jest k vzácnému rukopisu Pražské bibliotéky Lobkovické, tak zv. „Diplomatarium regis Georgii" (č. 394) na l. 587—724. Nám stal se Roudnický rukopis laskavostí p. archiváře Dvořáka teprve během tisku přístupný a proto otiskli sme starší čtyři kusy dle rukopisu Pražského.[402]) Z těchto register otiskli sme listiny č. 39, 42, 45, 114, 137—140, 142 a 143.

15. *Registra krále Vladislava z l. 1498—1502* (č. 201 v c. kr. státním archivu Vídeňském), jež na hřbetě nesou nápis: „XXII liber. Wladislaus." Zvěčnělý Palacký popsal v Archivu Českém VI. na str. 566—591 tuto důležitou památku historickou, podav z ní stručné výpisky. Nám bylo možno za pobytu ve Vídni excerpovati tento rukopis, v němž jako v registrech královských vůbec množství panovnických listin městům udělených se nám zachovalo. Zde otiskli sme listiny č. 191—194.

16. *Rukopis Gerstörf-Weinächské bibliotéky č. LVI v Budišíně,* o němž neumíme jiné zprávy podati, nežli že kdysi zvěčn. Palackému byl zapůjčen, jenž z něho vlastní rukou některé přepisy pro diplomatář musejní zhotovil. Z nich uveřejnili sme odjinud neznámá čtyři stará privilegia Malostranská pod č. 28, 33, 97 a 110. Řediteli bibliotéky Gerstorfské prof. dru. Schollinovi, který se k pracím našim velice vlídným ukázal, takže sme mu opravdovými díky povinováni, nepodařilo se dle staré signatury rukopis tento nalézti a ostává proto nerozhodnuto, zdaž se nám v něm ještě jiná Pragensia nezachovala.

---

[402]) Listina č. 39 zapsána jest v rukopise Roudnickém na l. 71, č. 42 na l. 98, č. 45 na l. 99 a č. 114 na l. 103. Různočtení podáváme v dodatcích.

17. *Rukopis „Práva rozličná“ z konce XV. století* v bibliotéce veledůstojné kapitoly Vyšehradské, v němž jest přepsáno množství listin Pražských, zvláště též privilegií Starého i Nového města v českém překladu. Otiskli sme odtud listiny č. 82, 101, 108, 148 a 196.

18. Konečně znění starších privilegií židů českých zachovalo se nám hlavně v rukopise z počátku XVII. století nadepsaném *„Privileje židů Pražských a Českých.“* Rukopis ten byl darován p. radou vrchního zemského soudu A. Rybičkou z pozůstalosti prof. J. Zlobického do bibliotéky musea Českého a otiskli sme z něho listiny č. 185, 194, 206, 217, 259, 269, 273, 275, 276, 284, 289 a 296.

Texty privilegií měst Pražských, takto z různých míst v jedno snesené, uveřejnili sme arci v tom jazyku, v kterém původně byly sepsány aneb v kterém se nám aspoň zachovaly. V patnáctém století nebylý však starší listiny vydané v jazyku latinském neb německém více dosti srozumitelny konšelům měst Pražských, následkem čehož bylo písařům městským překládati je do jazyka českého, takže se nám několikeré české překlady velké většiny starších privilegií v rukopisech zachovaly. Poněvadž překlady ty objasňují nám pozdější způsob pojímání starších ustanovení a proto též jsou jaksi právními prameny XV. a XVI. století, uveřejnili sme s původním textem sedmi důležitějších listin též jakoby na ukázku pozdější české jich překlady.[403])

Pokud se palaeografické stránky týče, otiskli sme latinské a německé listiny diplomaticky věrně dle pravidel, jež v příslušných kruzích při vydávání starých pramenů za nejlepší se nyní uznávají. České listiny naproti tomu podány sou v transkribci dle zásad, jichž Palacký při vydávání Archivu Českého se přidržel a jež od té doby téměř obecného uznání u nás došly, souce po našem soudu přiměřeny zvláště takovým publikacím písemných památek, jež za účely více méně praktickými a nikoli linguistickými se konají. Při tom zkratky vesměs sme doplnili, novou interpunkci provedli, samohlásky v německých listinách nad jiné samohlásky položené (tak zv. literae columnatae) vsuli sme do řádek, nemohouce pro typografické překážky věrně je otisknouti

---

[403]) Sb. č. 10, 48, 66, 68, 86, 87 a 155.

a k označení jmen, osob a míst, jakož i přídavných jmen, jež k místu ukazují, užili sme velkých začátečných písmen.

Aby pak užívání listin bylo usnadněno, opatřili sme je běžnými číslicemi, dáty a regesty, připojivše hvězdičky k číslicím těch privilegií, která Ferdinandem I. a následujícími panovníky byla potvrzena. V poznámkách nalezl místo ostatní archivální i literární aparát, jejž sme doplnili jmenovitě mnohými výňatky z listův a zpráv, jež se nám k objasnění privilegií potřebnými býti zdály. Zároveň bylo podotknuto, kdy a kterým panovníkem některá výsada byla potvrzena. Konečně v dodatcích otiskli sme devět listin, jichž znění teprve během tisku stalo se nám přístupno, jakož i některé doplňky a opravy, bez nichž bohužel málo která větší publikace při sebe větší obezřelosti se obejde. Ukazatel pak osob, míst a věcí zakončuje celé dílo.

Promluvivše o úkolu, obsahu i spůsobu naší publikace máme vykonati ještě milou povinnost. Myšlenka vydávati prameny domácího práva městského v společné sbírce, kterou sme před několika lety pojali, došla na kompetentních místech tou měrou souhlasu a nám dostalo se při práci naší z tolika stran povzbuzení i podpory, že můžeme odtud čerpati utěšené naděje pro konečný zdar našeho díla, jež má býti průpravou k sepsání obšírných dějin stavu městského ve vlasti naší — zvláště jeho práva a zřízení v minulých dobách. Ačkoliv od mnoha let sbírali sme po archivech příspěvky k objasnění této důležité stránky kulturních našich dějin, na brzké úplné jich sebrání a vydávání nemohli sme pomysliti jináče, než když by byla naděje na obdržení přiměřené hmotné podpory z veřejných fondů ku provedení díla rozměrů tak velkých. Naše naděje nebyla sklamána, naše kroky v tom směru na rozhodujících místech podniknuté setkaly se s výsledkem nejpříznivějším.

Jeho Excellencí panu Sigmundu svobodnému pánu Conradovi z Eybesfeldu, c. k. ministru vyučování, vidělo se povoliti ze státních prostředků značnou podporu na důkladnější probádání archivův a biblioték domácích a cizích za účelem sebrání pramenů k publikaci naší i k ostatním vědeckým našim prácem historicko-právním, s jejímž použitím bylo nám možno vykonati mnohé

přípravné práce a snésti hojně materiálu pro tento i pro další díly naší publikace. Státní této podpory dostalo se prácem našim k návrhu Jeho Excellencí pana dra. Alfreda svob. pána Krausa, c. k. místodržícího v království Českém, v němž vlastenecké i vědecké snahy nalézají vždy laskavého podporovatele a výmluvného přímluvčího. S vděčností připomínáme vzácnou přívětivosť, s jakou na těchto vyšších místech uznány vědecké naše práce za podpory hodny.

Stejně příznivým spůsobem byla vyřízena otázka nákladného vydání tohoto prvního dílu sbírky naší. Slavná rada královského hlavního města Prahy, obdrževši od archiváře městského prof. dra. Josefa Emlera pamětní spis ohledně vydávání pramenů domácího práva městského, uzavřela v sezení dne 8. listopadu 1883 odbývaném k návrhu zvláštní komise, jejímž předsedou byl Jeho Magnificencí prof. dr. V. V. Tomek, vydati nákladem obce Pražské první díl sbírky těchto pramenů, obsahující privilegia měst Pražských, jakož i podporovati z prostředkův obecních vydání dalších dílů, pokud se hlavního města týkají. Uzavření to stalo se za předsednictví a na přímluvu starosty měst Pražských dra. Tomáše Černého, jehožto doba úřadování, plna záslub a úspěchů, potrvá zajisté ve vděčné paměti vlasteneckého obyvatelstva Pražského. Při vydávání pak těchto právních památek hlavního města tiskem byl nám vzácnou radou i skutkem nápomocen velevážený náš přítel prof. dr. Josef Emler, jehož bohaté zkušenosti na poli dějepisectví a palaeografie české velice prospěly i našemu dílu. Rovněž přednostové a úředníci mnoha archivův a bibliotėk, k nimž bylo se nám obrátiti, s příkladnou laskavostí přispěli nám pomocí svou při badání našem. Budiž nám dovoleno tuto veřejně jim všem, kdož tak laskavě podporovali snahy naše, vzdáti naše nejvřelejší, naše hluboce cítěné díky!

Vydavatel.

Privilegia měst Pražských.

Čís. 1.

1174—1178.

Vévoda Soběslav II. povoluje osadníkům německým, kteří přebývají v podhradí Pražském u sv. Petra na Poříčí, aby žili dle svých práv a obyčejův, jichž od časův děda jeho krále Vratislava užívají a dávaje jim právo míti vlastního faráře a rychtáře, upravuje jich právní poměry k ostatnímu obyvatelstvu. Panovníku ostávají soud i pokuty v těžkých případech trestních; avšak jinak kdykoliv je Němec pohnán, náleží rychtáři německému konati nad ním spravedlnost. Kdokoliv usadí se v osadě německé, má jejím právem se spravovati. Nadto dopřává Němcům ještě výsady, že nemusí táhnouti do pole mimo zem, že jako lidé svobodní nejsou povinni dávati nocleh hostům a příchozím, že zásady českého práva o obecné poruce jenom v obmezené míře pro ně platiti mají, že Němec maje rukojmě neb vlastní dům nemá býti u vězení držán a že pro vinu otcovu nemá trpěti rodina jeho žádného příkoří.

Ego Sobyzlaus [1]) dux Boemorum notum facio [2]) omnibus presentibus et futuris, quod in graciam meam et defensionem suscipio Theutonicos, qui manent in suburbio Pragensi, et placet michi, quod sicut [3]) iidem Theutonici sunt de [4]) Boemis nacione diuersi [5]), sic eciam a Boemis eorumque [6]) lege uel [7]) conswetudine sint [8]) diuisi. Concedo itaque eisdem Theutonicis viuere secundum legem et iusticiam Theutonicorum, quam [9]) habuerunt a tempore aui mei regis Wraczlay [10]). Plebanum [11]), quem ipsi libenter elegerint ad ecclesiam eorum, concedo et judicem similiter, et [12]) episcopus peticioni eorum nullomodo contradicat. Debent iurare septem manibus pro furto uel pro eo, quod dicitur nadwore [13]). Ad nullam expedicionem pergere debent,

nisi sit pugnandum pro [14]) patria. Si dux est extra Boemiam [15]) in expedicione, tunc debent Theutonici Pragam custodire [16]) cum duodecim scutis. De [17]) homicidio iudicare pertinet ad principem, pro quo scilicet [18]) homicidio soluantur principi decem talenta [19]) Ratisponensis monete uel dextera manus interfectoris vel [20]) secundum graciam ordinetur. Qui pacem inter eos fregerit, X talenta principi soluat, qui reus est. Si causam habet Boemus cum Theotunico, que [21]) testibus debeat [22]) conprobari [23]), Boemus habeat erga Theutonicum Theotonicos duos et vnum Boemum, fideles omnes. Similiter si causam habet Theutonicus cum Boemo, tunc Theutonicus habeat erga Boemum duos Boemos et vnum Theutonicum, sed [24]) fideles. De Romanis et Judeis similiter. Item si Boemus uel Romanus uel quiscunque inculpauerit [25]), tunc camerarius summus debet mittere nunccium ad judicem Theotunicorum, et ipse judex Theotunicorum iudicabit causam illam et ibi nichil plus pertinet ad camerarium. Et eciam concedo Theutonicis, quod [26]) liberi sint ab hospitibus et peregrinis et [27]) advenis. Noueritis, quod Theutonici [28]) liberi homines sunt [29]). Quicunque aduena uel hospes de quacunque terra veniens cum Theotunicis voluerit manere in ciuitate, legem et consuetudinem Theotunicorum habeat. Furtum si ad Theutonicum est, debet excipi presente judice Theutonicorum. Si fur Theutonicus est, tunc princeps eum judicabit. Si fur in nocte capitur, suspenditur. Si in die capitur, excoriatur in publico et ciuitatem abiurabit; postea si capitur, suspenditur. Quidquid faciunt Theutonici, non capiuntur, nec in carcerem ponuntur, si habuerint fideiussores uel domum propriam. In quacunque re culpabiles erunt uel rei Theutonici, nichil dampni uel verecundie paciantur [30]) eorum pueri et vxores. Si per vicos Theutonicorum aliquis iret [31]) in nocte et facem non habuerit, si ille occiditur [32]), Theutonici sint [33]) inculpabiles. Si falsa [34]) moneta uel ferra [35]) inventa fuerint [36]) in cista Theutonici, reus est ille, cuius est cista. Si vero in curia uel in domo inveniuntur [37]), inculpabilis est, cuius domus est uel curia, propter iniquos et malignos [38]), qui talia solent proicere in domos uel in curia. Si furtiuus equus [39]) apud Theutonicum [40]) fuerit recognitus, ille [41]), qui equum cognoscit [42]), prius iurabit rem amisisse [43]) furtiue; postea Theutonicus iurabit [44]), stans in circulo facto cum gladio in terra, se non furatum [45]) esse [46]) equum uel rem illam, sed emisse et se [47]) non cognoscere illum venditorem uel domum

eius. Nusquam iurare debent Theutonici nisi ante ecclesiam sancti Petri, nisi principis sit mandatum[48]). Si taberna occulta[49]) fuerit in domo Theutonici inuenta, ipse dominus domus capiatur presente judice Theutonicorum uel eius nunccio et nullus alter.

Obsaženo v konfirmaci krále Jana d. v Praze 27. července 1319, zapsané okol. r. 1407 do liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 96 v archivu m. Prahy. Pozdější opis této nejstarší památky práva městského v Čechách zachoval se nám v musejním rukopise z r. 1448 sign. 23 C 2 (staré číslo 685) na str. 185. Za základ vydání vzali sme rukopis archivní, znamenajíce jej při variantech písmenou A; kde není písmena A udána, jsou v druhém rukopise tyto odchylky: [1]) Sobieslaus. [2]) facio schází v A. [3]) schází v A. [4]) a. [5]) diuisi. [6]) eorum A. [7]) et. [8]) sunt A. [9]) quem v A. [10]) Wratyslai. [11]) Presbiterum. [12]) schází. [13]) na dworzie. [14]) schází v A. [15]) terram Boemie. [16]) custodire circa quamlibet waluam. [17]) Pro. [18]) quidem. [19]) thalenta denariorum. [20]) schází. [21]) qui. [22]) debeant A. [23]) probari. [24]) sic. [25]) inculpauerit Theutunicum. [26]) quod ipsi. [27]) ac. [28]) schází. [29]) sint. [30]) paciuntur. [31]) ierit. [32]) moritur. [33]) schází v A. [34]) falsa vel fracta. [35]) schází. [36]) fuerit. [37]) inueniatur. [38]) malignos homines. [39]) equi A. [40]) aput aliquem Theutunicum [41]) et ille [42]) recognoscit. [43]) se amisisse equum. [44]) coniurabit. [45]) furaturum. [46]) schází. [47]) schází. [48]) nisi principi sit iurandum. [49]) collecta v A. Mimo to slovo Theutonicus všude píše se v druhém rukopise „Theut*u*nicus". Výsadu Němcův Pražských otiskl podle rukopisu *musejního*, dokládaje, že rukopis ten náleží obci Nového města Pražského, poprvé r. 1782 P. Gelasius *Dobner* v „Annalium Hajecianorum pars VI" str. 523, po něm r. 1836 Antonín *Boček* v „Codex Moraviae T. I" str. 298; dle rukopisu *archivního* Frant. Martin *Pelzel* v „Abhandlungen der boehm. Gesellschaft der Wissenschaften vom J. 1788" str. 380, r. 1832 *Tzschoppe* a *Stenzel* v „Urkundensammlung zur Geschichte des Ursprungs der Staedte in Schlesien und Oberlausitz" str. 384 a Jaromír *Erben* v „Regesta Bohemiae et Moraviae" I str. 161. S upotřebením obou textův uveřejnili privilej tento Emil. Fr. *Rössler* v „Deutsche Rechtsdenkmäler. I Bd. Prag 1845" str. 187 a Herm. *Jireček* v „Codex juris bohemici I" str. 28. Český překlad podal Fr. *Zoubek* ve spisu „O zakládání měst" str. 52.

Čís. 2.

Asi r. 1231.

Král Václav I. potvrzuje měšťanům svým Němcům Pražským práva a výsady, jež jim předky jeho vévodou Soběslavem a králem Přemyslem Otakarem I. povoleny byly a mimo to svoluje k tomu, aby oni pozemky koupené neb vysazené aneb od králův jim darované po třech letech a třech dnech bez naříkání drželi jako svobodné vlastnictví, aby proti

nim nikdo k svépomoci se neutíkal a jich příbytky neplenil, nýbrž před králem neb komorníkem se s nimi soudil a aby svobodni byli všech břemen zemských, zejmena dávky „mír" zvané, jež ostatní obyvatelé podnikají.

In nomine domini dei [1]) amen. Wenczesslaus dei gracia Boemorum rex IVus. Omnibus [2]) fidelibus regni sui, quibus hec litere ostense fuerint, graciam [3]) et omne bonum. Nouerint vniuersi tam presentes quam futuri, quod Thotunici [4]) Pragenses, ciues nostri, ad presenciam nostram accedentes predecessorum nostrorum, videlicet Sobyzlay [5]) illustris ducis Boemie et patris nostri recolende memorie. eiusdem [6]) regni incliti regis Primizil [7]) priuilegia demonstrantes a nobis humiliter postularunt, vt ea, que in priuilegiis ipsis fuerant indulta et concessa, sub regimine nostri temporis dignaremur renouare et similiter confirmare. Nos vero statuta antecessorum nostrorum dinoscentes ex pia deliberacione et gracia processisse, litera ad literam. verbo ad verbum fecimus [8]) renouari, precibus eorum humilibus [9]) exauditis nichil de hiis [10]) immutantes, nec dementes, que a prima [11]) ipsorum [12]) vocacione in Boemiam [13]) obtinere per principes meruerunt. Incipiunt autem sic: Ego Sobyzlaus dux etc. (Následuje znění privilegia Němcův Pražských z let 1174—1178.) Ad hec nos Wenczeslaus predictus [14]) rex Boemorum concedimus et irrefragabiliter decernimus obseruandum, ut eandem [15]) libertatem nostris temporibus obtineant. quas hactenus habuerunt [16]). Possessiones emptas uel [17]) expositas seu eciam [18]) a principibus eis collatas, quas tribus annis et tribus diebus absque [19]) querimonia tenuerunt, eas libere omni [20]) contradiccione postposita possideant cum quiete. Domos eorum et substanciam [21]) seu [22]) in suburbio siue in villis, si aliquam culpam inciderint [23]). nullus ausu temerario inuadere uel diripere audeat nec attemptet nec in ipsos manus violentas quisquam [24]) iniciat, sed fideiussoribus exquisitis coram nobis uel nostro camerario compareant [25]) iudicandi. Tributum, quod mir vocatur, et alias exacciones, que terre [26]) incolis inferri [27]) consueuerunt, et pernoctaciones, sicut eis a primordio sunt concesse, sic eis in perpetuum indulgemus. Qui vero concessionem nostram ausus fuerit forsitan violare prefatos Theutonicos ultra iura [28]) statuta contumaciter aggrauando, tamquam reum lese maiestatis regie

se nouerit puniendum; insuper malediccionem dei omnipotentis cum Datan et Abiron [29]) obtineat [30]) sempiterno.

Obsaženo v konfirmaci krále Jana d. v Praze 27. července 1319, zapsané v liber vetustissimus č. 993 str. 96 v archivu m. Prahy a v rukopise musejním z r. 1448 čís. 23 C 2, str. 185. V tomto rukopise s těmito odchylkami: [1]) schází [2]) omnibus et singulis [3]) graciam suam [4]) Theutunici [5]) Sobieslai [6]) schází [7]) Przie-mysl. [8]) petimus má ruk. archivní. [9]) humiliter. [10]) de hiis schází. [11]) primis má ruk. archivní. [12]) schází. [13]) Boemia. [14]) schází. [15]) ipsam. [16]) tenuerunt. [17]) et. [18]) schází. [19]) absque omni. [20]) et. [21]) stratam má ruk. archivní. [22]) schází. [23]) inciderint Theutunici. [24]) quispiam hominum. [25]) pareant. [26]) terre et. [27]) inserri. [28]) jura et. [29]) Dathan et Abyron. [30]) obtineant v ruk. archivním.

Čís. 3.

1254. 29. března. Vídeň.

Král Přemysl Otakar II. uděluje všem židům v zemích jeho přebývajícím mnohá práva a svobody, vyjímaje je z právomocnosti pravidelných úřadův a soudův a přikazuje žaloby na ně vedené rychtáři židovskému, a jde-li o těžší případy, sobě neb nejvyššímu komorníku zemskému. Rychtář židovský soudí pravidelně pře mezi židy, a užitky ze soudu i menší pokuty jemu připadají. Soud konati se má ve škole židovské, leč by žid obeslán byl před osobu královskou. Při vedení pře křesťana se židem může žid těchže průvodních prostředkův užiti a týmže spůsobem nevinu svou prokázati jako křesťan. Židé mohou půjčovati peníze na zástavy jakékoliv, kromě roucha zkrvaveného neb kostelního, a soudové mají jim dopomáhati k dluhům u pánů i u měšťanů. Bylli základ ukraden neb uloupen, má žid přísahati, že o tom nevěděl. Na zranění a zabití žida ustanovují se těžké pokuty. Odvedení dítěte židovského trestá se jako krádež. Kdoby násilný útok na hřbitov židovský učinil, má hrdlo ztratiti i jměním komoře královské propadnouti; kdoby prostopášně na školu židovskou hodil, má pokutován býti. Obviňování židů, že by se myli v krvi křesťanské, nemá se více dopouštěti, jakož i ubytování a přenocování po domech židovských nebuď trpěno. Cla mají platiti židé na cestách tatáž jako měšťané města, kde sídlí, a když vezou mrtvé tělo svých přátel ku pohřbu ze vzdáleného místa, mají býti osvobozeni od mýt na cestě.

In nomine sancte et indiuidue Trinitatis. Amen. Nos Otakarus dei gracia rex Boemie, dux Austrie et Stirie et marchio Morauie.

Omnibus in perpetuum. Quoniam vnius cuiusque condicionis homines in nostro dominio commorantes volumus gracie et beniuolencie participes inueniri, vniuersis Judeis in regno nostro et dominio constitutis hec jura statuimus inviolabiliter obseruari. Primum quidem statuimus, vt pro pecunia mobili aut pro re immobili aut in causa criminali, que tangit personam aut res Judei, nullus Cristianorum contra Judeum, nisi cum Cristiano et Judeo in testimonium admittatur. Item si Cristianus Judeum impetit, asserens, quod ei pignora sua obligauerit, et Judeus hoc diffitetur, si Cristianus Judei simplici verbo fidem noluerit[1]) adhibere, Judeus iurando super equiualente sibi oblato suam intencionem probabit et transeat absolutus. Item si Cristianus obligauerit pignus Judeo, affirmans, quod pro minori pecunia Judeo obligauerit, quam Judeus confiteatur, jurabit Judeus super pignore sibi obligato, et quod jurando probauerit, Cristianus ei soluere non recuset. Item si Judeus Cristiano testibus non assumptis dicat se pignus mutuasse, et ille negauerit, super hoc Cristianus solius sui iuramento se expurget. Et Judeus recipere poterit pigneris nomine omnia, que sibi fuerint obligata, quocumque nomine vocentur. nulla de hiis requisicione facta, exceptis vestibus sanguinolentis et madefactis et sacris vestibus, quas nullatenus acceptabit. Item si Cristianus impecierit Judeum, quod pignus, quod Judeus habet, ei per furtum aut per violenciam sit ablatum, Judeus iuret super illo pignere, quod cum recepit, furtum, ablatum uel raptum ignorauit, et in suo iuramento implicit, quanto sit ei pignus huiusmodi obligatum, et sic expugnacione facta Cristianus sortetur et vsuras ei persoluet, que tempore medio accreuerint. Item si aut per casum incendii aut per furtum aut per vim res suas cum obligatis sibi pignoribus amiserit. et hoc constiterit et Cristianus, qui obligauit, nichilominus eum impetit, Judeus juramento proprio se absoluet. Item si Judei inter se discordiam mouerint aut gwerram, judex ciuitatis nostre nullam sibi jurisdiccionem vindicet in eosdem, sed rex aut dux aut summus terre uel regni camerarius judicium exercebit. Si autem reatus vergit in personam, soli regi siue duci hic casus reseruabitur iudicandus. Item si Cristianus Judeo uulnus qualecunque inflixerit, reus regi siue duci soluet XII marcas auri sue camere deferendas et uulnerato Judeo XII marcas argenti et expensas, quas pro suimet curacione impenderit

medicine. Item si Cristianus Judeum occiderit, digno judicio [2]) puniatur et omnia rei mobilia et immobilia in regis siue ducis transeant potestatem. Itemi si [3]) Cristianus Judeum ceciderit, ita tamen quod sanguinem non effundat, soluat regi uel duci quatuor marcas auri [4]), percusso seu leso quatuor marcas argenti. Si uero pecuniam habere non poterit, per detruncacionem manus satisfaciat pro commisso. Item ubicunque Judeus dominium nostrum transierit, nullus ei aliquod impedimentum patrabit, nec molestiam inferet, nec grauamen. Sed si aliquas merces aut alias res duxerit, de quibus muta debeat prouenire, per omnia mutarum [5]) loca non nisi debitam soluat mutam, quam solueret vnus ciuium ciuitatis illius, in qua Judeus eo tempore commoratur. Item si Judei iuxta suam consuetudinem aliquem ex mortuis suis, aut de ciuitate ad ciuitatem, aut de prouincia ad prouinciam, aut de vna terra ad aliam deduxerint, nichil ab eis per mutarios nostros uolumus extorqueri, si autem mutarius aliquid extorserit, vt predo, qui wlgariter rouber dicitur, puniatur. Item si Cristianus cimiterium eorum quacumque temeritate dissipauerit aut inuaserit, in forma judicii moriatur et omnia sua proueniant regis camere siue ducis, quocumque nomine nuncupentur. Item si aliquis temerarie iactauerit super scolas Judeorum, judici Judeorum II talenta volumus ut persoluat. Item si Judeus judici suo in pena pecuniaria, que wandel dicitur, reus inuentus fuerit, non nisi XII denarios soluat ei. Item si Judeus per edictum sui judicis vocatus ad judicium, primo et secundo non venerit pro vtraque vice, judici quatuor denarios soluet, si ad tercium edictum non venerit, soluat XXXVI denarios judici memorato. Item si Judeus Judeum wlnerauerit, suo judici in penam, que wandel dicitur, II talenta soluere non recuset. Item statuimus, ut nullus iuret super rodali, preterquam ad nostram presenciam euocatus. Item si Judeus clam fuerit interemptus, vt per testimonium contestari [6]) non possit amicis suis, qui eum interemit, si post inquisicionem factam aliquem suspectum habere ceperit [7]), nos Judeis contra suspectum pugilem uolumus exhibere. Item si Cristiani alicui Judee manum iniecerint violentam, manus illorum volumus detruncari. Item judex Judeorum nullam causam ortam inter Judeos in judicium deducat, nisi per querimoniam fuerit inuitatus. Item si a Judeo Cristianus pignus suum absoluerit, ita quod vsuras non persoluerit, easdem vsuras si infra

mensem non dederit, illis vsuris accrescant vsure. Item nullum in domo Judei uolumus hospitari. Item si Judeus super possessiones aut literas magnatum terre pecuniam mutuauerit, et hoc per suas literas et sigillum probauerit, nos Judeo iure aliorum pignorum possessiones assignabimus obligatas et ei eas contra violenciam defendemus. *) Item si aliquis vel aliqua puerum Judei abduxerit, ut fur uolumus condempnetur. Item si Judeus receperit [8]) a Cristiano pignus et per spacium anni tenuerit; si pigneris valor mutuam pecuniam non excesserit, Judeus judici suo pignus demonstrabit et postea vendendi habeat libertatem. Si quod pignus aput Judeum diem et annum remanserit, nulli super postea respondebit. Item volumus, ut nullus Judeum super solucione pignorum in suo feriali die audeat coartare. Item quicumque Cristianorum Judeo per vim abstulerit pignus suum aut violenciam in domo sua exercuerit, vt dissipator camere nostre grauiter punietur. Item contra Judeum non nisi in scolis in iudicio procedatur, nobis exceptis, quia eos possumus ad nostram presenciam euocare. Item iuxta constituciones pape in nomine sancti patris nostri disstriccius prohibemus, ne de cetero Judei singuli in nostro dominio constituti debeant culpari, quod humano vtantur sanqwine, cum iuxta preceptum legis ab omni prorsus sangwine se Judei contineant vniuersi. Item statuimus, ut, quidquid Judeus mutuauerit, siue aurum fuerit, denarii vel argentum, idem ipsi solui seu reddi debeat cum vsura debita, que accrescit. Et ut omnia, que premissa sunt, perpetue obtineant firmitatis robur, presens instrumentum cum testium annotacione ipsis dedimus cum sigilli nostri caractere pro cautela. Testes vero sunt hii: Benessius camerarius Morauie, Jenczo de Doblin, Hartlebus frater suus, Cuno marschalcus de Wewerin [9]), Smilo de Brunowe, Dietricus filius Hrutonis, Bsnata dapifer, Nezamysl pincerna, Bohussius filius Chironis, Bohussius de Tasow [10]), Nicolaus frater Bononis, Hymlo de Belkowe, Jeroscius frater suus, Markwardus longus, Wikardus de Tyrna, Milota frater Benessii, Laczlaus Hartlebus filius Wyetene, Johannes de Wssczenow, Radslaus de Herolticz, Andreas frater Benessii, Woczlaus de Lublich. Item seruientes Rati-

---

*) Po straně připsáno rukou XVI století: „Nebo jsi žid byl, a nebos židy přáteli jmíti musil.“

borius frater Nezamyslini, Vncones de Tasow ambo, Prziedbor et Radmir filii Ydiconis, Wilhelmus filius Slawiborii, Marquardus de Byelkow, Unssik Drahoslaus, Wolbramus Raytynarus, Wilhelmus filius Wolbrami, Mertlo frater suus, Hersso cognatus Wicardi, Eberhardus frater suus, Pardicz, Kutschinamius, Woless, Wenez, Schoth et alii quam plures. Actum in Praga anno domini millesimo CCLIIII° Datum Wyenne per manum nostri prothonotarii magistri Arnoldi, IIII° kalendas Aprilis.

Obsaženo v konfirmaci privilegií židovských císaře Karla IV d. v Štaufu 30. září 1356, zapsané v nejstarším právním rukopisu archivu m. Prahy z počátku XV. století str. 259. Pozdější opis nalezá se v druhém právním rukopisu z XV. stol. téhož archivu na str. 139 s těmito úchylkami: [1]) uoluerit. [2]) judicis. [3]) si aliquis [4]) argenti uel auri. [5]) mutaque mají rukopisy. [6]) contestare. [7]) receperit. [8]) recepit. [9]) de Wbowerin. [10]) Thassow. — Jako židé v Čechách, tak již r. 1244 židé v Rakousích od vévody Bedřicha II, napotom židé v Uhrách od krále Bély a r. 1268 židé Brněnští od krále Přemysla Otakara II. obdrželi podobné výsady. Text brněnského privilegia z r. 1268 uveřejnil r. 1845 Boček v Codex Moraviae T. IV str. 17; text českého privilegia doplněný dle brněnského r. 1845 Rössler Deutsche Rechtsdenkmäler I Bd. str. 177, Jireček Codex I str. 134 a Emler Regesta č. 17.

Čís. 4.

1254. 23. října. Sadská.

Král Přemysl Otakar II. vyhlašuje dvě bully papeže Innocence IV., kterými nařizuje se křesťanům pod trestem vyobcování z církve, aby neutlačovali židův, nenutili jich k víře křesťanské, nečinili jim příkoří v čas slavností náboženských, neničili jich hřbitovy a nevytýkali jim, že při bohoslužbě krve lidské užívají. Zvláště pak přikazuje král úředníkům svým a obyvatelstvu, aby židův i jich škol a hřbitovů s pokojem nechali.

Otťakarus, qui et Przyemysl, dei gracia dux Austrie et marchio Morauie. Vniuersis hanc paginam inspecturis imperpetuum. Recognoscimus et presentibus publice protestamur, quod literas summi pontificis sub sigillo reuerendi patris et domini Hermanni venerabilis Erbipolensis episcopi Judeis concessas, non viciatas, non cancellatas, ut asseruit, nec in aliqua sui parte diminutas, de verbo ad verbum uidimus et audiuimus in hunc modum continentes:

Innocencius episcopus, seruus seruorum dei, dilectis in Christo filiis fidelibus Cristianis salutem et apostolicam benediccionem. Sicut Judeis non debet esse licencia in synagogis suis, vltra quam permissum est, lege presumere, ita in hiis, que concessa sunt, nullum debent preiudicium sustinere. Nos ergo, licet in sua magis velint duricia perdurare, quam prophetaarum verba et suarum scripturarum archana cognoscere atque ad Cristiane fidei et salutis noticiam peruenire; quia tamen defensionem nostram et auxilia postulant et Cristiane pietatis mansuetudinem predecessorum nostrorum felicis memorie Calixti, Eugenii, Allexandri, Clementis, Celestini, Innocencii, Honorii et Gregorii, Romanorum pontificum, vestigiis inherentes, ipsorum peticionem admittimus eisque proteccionis nostre clipeum indulgemus. Statuimus eciam, ut nullus Cristianus inuitos vel nolentes ad baptismum venire compellat, sed si eorum quilibet sponte ad Cristianos fidei causa confugerit, postquam voluntas eius fuerit patefacta, Cristianis absque aliqua efficiatur calumpnia, veram quippe cristianitatis fidem habere non creditur, qui ad Cristianorum baptisma non spontaneus sed inuitus cognoscitur peruenire. Nullus eciam Cristianus eorum personas sine judicio potestatis terre uulnerare aut occidere, uel suas illis pecunias aufferre presumat aut bonas, quas hactenus in ea, in qua habitant regione, habuerunt, consuetudines inmutare. Preterea in festiuitatum suarum celebracione quisquam fustibus uel lapidibus eos nullatenus non perturbet, neque aliquis ab eis coacta seruicia exigat, nisi ea, que ipsis preteritis facere temporibus consueuerunt. Ad hoc malorum hominum prauitati auaricie obuiantes decreuimus, ut nemo cimiterium Judeorum invtilitare uel minuere audeat sub obtentu pecunie, corpora humata effodere, nec eciam aliquis eis obiciat, quod in ritu suo humano vtantur sanguine; cum tamen in veteri testamento preceptum sit eis, vt de humano sanguine taceamus, quod quolibet sanguine non vtantur, cum apud Fuldam et in pluribus aliis locis propter huiusmodi suspicionem multi Judei sint occisi; quod auctoritate presencium, ne deinceps fiat, districcius inhibemus. Si quis autem decreti huius tenore cognito temere, quod absit, contraire temptauerit, honoris et officii sui periculum paciatur, aut excommunicacionis vlcione plectatur, nisi presumpcionem suam digna satisfaccione correxerit; nos autem dum-

taxat huius proteccionis presidio uolumus communiri, qui nichil machinari presumpserint in subuersionem fidei Cristiane.

Innocencius episcopus, seruus seruorum dei, dilecto filio decano Erbipolensi salutem et apostolicam benediccionem. Obuiare non credimus ecclesiastice honestati, si sedes apostolica, pia mater, Judeos, quos inter filios sui vteri sub propriis ritibus eorumdem salutem expectans misericorditer patitur conuersari sui expertes fauoris et presidii non relinquat. Sane sicut Judeorum ciuitatis et diocesis Herbipolensis peticio nobis exhibita continebat. Venerabilis frater noster Herbipolensis episcopus considerans, quod nonnulli Cristianorum eiusdem ciuitatis et diocesis dictos Judeos indebitis molestiis et exaccionibus contra indulta priuilegii dicte sedis inhumaniter affligebant, ac pia super hiis gestans viscera erga eos, volensque ipsorum quieti consulere in hac parte ac dictorum Cristianorum prouidere, saluti in ciuitate et diocesi predictis per subditorum suorum loca duxit generaliter statuendum, ac eciam inhibendum, ne aliquis subditorum suorum clericus uel laicus, in quos ipse spiritualem uel temporalem jurisdiccionem obtinet, Judeos ipsos in parte aliqua, in personis, rebus uel familiis eorumdem aliquatenus audeat ledere, inuadere uel eciam in aliquo molestare, prout in literis confectis exinde ac ipsius episcopi sigillo munitis plenius dicitur contineri. Nos itaque predictorum Judeorum precibus inclinati, quod ab eodem episcopo super hoc proinde factum est, ratum habentes, discrecioni tue per apostolica scripta mandamus, quatenus eosdem Judeos contra predictorum statuti et inhibicionis tenorem non permittas super hiis ab aliquibus indebite molestari. Molestatores huiusmodi per censuram ecclesiasticam appellacione postposita compescendo, non obstante, si aliquibus a sede apostolica sit indultum, quod absque nostro speciali mandato excommunicari aut interdici nequeant aut suspendi. Datum Asissii VII kalendas Octobris pontificatus nostri anno vndecimo.*)

Igitur cum sanctorum patrum concessiones et statuta nobis, qui titulos dignitatis nostre sub principio huius pagine duximus exprimendos, documenta certa sint merito et exempla vniuersis fidelibus regni nostri per Boemiam, baronibus, supanis, villicis, judicibus et

*) 25. září 1253.

aliis a nobis habentibus judiciariam potestatem, damus gracie nostre sub obtentu, rerum quoque et personarum conseruacione firmiter in preceptis, vt et ipsi vna nobiscum firmiter custodiant et obseruent vniuersa et singula, que in hac pagina sunt expressa de Judeis in predicto regno nostro constitutis et cimiteriis eorum, synagogis, rebus quoque et personis perpetuo indebite non ledendis. Vt autem, que in hac pagina continentur, perpetua sint et firma, ipsa sigillorum nostrorum munimine roborari mandauimus cum testibus subnotatis, qui sunt: Bauarus summus camerarius regni nostri, Witko de Noua domo, Smilo de Luchtemburch, Jerossius burgrauius Pragensis, Sdeslaus dapifer Morauie, Chadoldus Orphanus, Marquardus subcamerarius, Andreas subdapifer et alii quam plures. Actum in Satesca anno gracie millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto, decimo kalendas Nouembris.

Obsaženo v konfirmaci privilegií židovských císaře Karla IV. d. v Štaufu 30. září 1356, zachované v nejstarším právním rukopise archivu m. Prahy z počátku XV. století na str. 258. a v druhém rukopisu právním téhož archivu na str. 137.

Čís. 5.

1274. 26. listopadu. Praha.

Král Přemysl Otakar II. potvrzuje Němcům Pražským stará práva, jež jim otec jeho král Václav I. schválil a nově udělil.

Nos Ottakarus [1]) dei gracia rex Boemie, dux Austrie, Stirie, Carinthie, marchio Morauie, dominus Carniole et Portus Naonis [2]) tenore presencium deuenire [3]) cupimus in publicam nocionem [4]), quod nos quoddam priuilegium Theotunicis Pragensibus a patre olim nostro dom. Wenceslao, illustri [5]) quondam rege Boemie, concessum vidimus in hec verba: In nomine domini dei amen. Wenczesslaus etc. (Následuje znění listu krále Václava I. daného Němcům Pražským roku asi 1231 čís. 2.) Nos autem Ottakarus [6]) dei gracia rex Boemie hoc priuilegium jam prescriptum, sicut rite et racionabiliter factum est, sic ipsum auctoritate regia confirmamus. In cuius confirmacionis nostre testimonium et robur presens scriptum fieri sigillo maiestatis nostre iussimus communiri [7]). Actum et datum Prage per manus ma-

gistri Henrici prothonotarii regni nostri et plebani in Chors [8]) anno domini millesimo CC⁰LXXIIII⁰, VI⁰ kalendas Decembris IIIe indiccionis.

Obsaženo v konfirmaci krále Jana d. v Praze 27. července 1319, zapsané v liber vetustissimus privilegiorum č. 993 (A) str. 96 v archivu m. Prahy a v rukopisu musejním z r. 1448 (B) sign. 23 C 2 str. 285 a sice s těmito varianty: [1]) Othocarus B. [2]) titul v A schází. [3]) venire B. [4]) noticiam B. [5]) illustris A. [6]) Othocarus B. [7]) od fieri až ke konci schází v A. [8]) Gors B.

Čís. 6.

1285. 24. května. Praha.

Král Václav II. béře v ochranu měšťany královských měst, když mu byli přísahou se zavázali, že chtějí se pouze ním a dědici jeho spravovati a slibuje jim pomoc a zastání proti násilnostem šlechty. Kdyby některý pán, zeman neb panoš kterému měšťanu neb městu příkoří učinil, mohou se se žalobou k soudu královskému utéci a tam jim bude ku právu dopomoženo. Kdyby šlechtic ku právu nestál, má k tomu mocí přiveden býti a měšťané majíce nařízení od krále, mohou jej i zatknouti a soudu dodati. Kdyby na soudě zemském bylo měšťanu proti šlechtici dáno za právo a šlechtic nálezu se protivil, může k tomu připuzen býti zatýkáním i jeho i poddaných ve městech. Jmena psanců mají ze soudu zemského městům se oznamovati, aby se jimi městští rychtářové ujistiti mohli. Měšťan nemá se přikazovati šlechtici ani vstupovati do služeb panských, a którýby tak učinil, má z měst vypovězen býti. Předešlé spory mezi měšťany některého města mají měšťané jiných dvou měst přátelsky srovnati; avšak budoucně náleží králi souditi a rovnati spory ve městech. Konečně povoluje, že mají měšťané užívati starých svých práv a obyčejův, pokud nejsou na újmu právům královským a ustanovuje, že kdokoliv proti těmto nařízením čímkoli se proviní, přísnému trestu propadne.

Wenceslaus dei gracia rex Boemie et marchio Morauie. Sapientum declarat auctoritas, quod nichil illi principi deo, qui mundum regit et dirigit vniuersum, in terris fieri ualeat accepcius et sue sit magis consentaneum uoluntati, quam concilia cetusque hominum iure sociati, quique in eiusdem beneplaciti commendabilem consonanciam deuenere.

Cupientes igitur eidem, de cuius gracia fastigii regalis erigimur in honorem, prebere nos gratos in nostris operibus et acceptos, ad peticionem cunctorum ciuium omnium ciuitatum Boemie, precipue cum ex hoc non solum possint rerum incrementa suscipere, sed diucius et feliciter permanere, statuimus et presenti lege perpetuo duratura sancimus, ut dicti ciues ad nullum alium respectum habeant uel habere debeant, quam ad nos et ad nostros, quos diuino munere sorciemur heredes, et nobis ac nostris heredibus fidem puram constanter conseruent, cum perseuerancia sincere deuocionis obediant et subsistant, nec non et quod uiuentes inuicem concorditer pacem colant, uenerentur iusticiam, sine quibus nil umquam durabile potest esse, atque illius societatis beato uiuant uinculo couniti, ut quicquid gratitudo prosperitatis adduxerit uel casus aduersus inflixerit, communi et equali participio sorciantur. Si ciuitati cuipiam dampnum aliquod ingeretur, id ipsius ciuitatis ciues ad nostram deferent audienciam cum querela, de quo si eidem ciuitati satisfaccionem condignam facere non poterimus exhiberi, contumacia illius, qui dampnum intulit, nobis et iusticie non parente, uolumus, ut de consensu et subsidio nostris congregatis aliarum ciuitatum uiribus eumdem hostiliter inpetant et ad satisfaciendum nobis pro contumacia et ipsis pro dampno uiolenter inducant et capiant, si poterint, de persona. Si aliquis baro uel miles aut ipsorum seruiens spoliis, rapinis, incediis iuste probacionis certitudine offendisse probabitur aliquam ciuitatem, a nobis cum querela petetur, ut de ipso lese ciuitati exhiberi faciamus iusticie complementum. Qui citatus si iuri parere noluerit, liceat eum de persona ipsius ciuitatis ciuibus, si tamen consensus noster aderit, detinere, donec per ipsum secundum deum et iusticiam satisfaccio condecens tam de commisso scelere quam de contumacia prebeatur. Ciues, ad quorum ciuitatem se contulerit in altera ciuitate proscriptus, quam primum eis de certo constiterit eum fore proscriptum, statuimus, ut ipsum detineant de persona, et quod nobilium uel seruorum in iudicio terre proscriptorum nomina per uniuersas ciuitates et singulas in scriptis iudicibus et consulibus assignentur. Nobilem, contra quem ciuis in prouinciali iudicio secundum terre ius causam obtinuit uel euicit, si cause ipsius exsequucionem ipso nobile prepediente non poterit assequi ciuis idem, liceat ei nostro tamen consensu prehabito, in quacumque ciuitate

ipsum inuenerit, uel ipsius homines detinere. Statuimus quoque, ut ciuis, qui se famulatui seruicioque baronis addixerit, ad monicionem iudicis cum bonis suis omnibus exire debeat ciuitatem. Discordiam inter ciues alicuius ciuitatis ante harum nostrarum promulgacionem sanccionum exortam ciues aliarum duarum ciuitatum sopire amicabiliter teneantur, saluo uerum tamen iure nostro. Quod si non poterint nobis assentire nolentes concordie accusabunt, ut animaduertamus in ipsos, prout regula exigit equitatis. In posterum uero discordias, quascunque in ciuitatibus oriri contigerit, nostro iuste sopiendas arbitrio reseruamus. Placet nobis, ut omnes regni nostri ciuitates suis antiquis iuribus uti ualeant et consuetudinibus approbatis, dummodo per ea nil contra nos uel nostram familiam, quod indecens sit uel incongruum, ualeat euenire, et precipue contra presentes honestissimas sancciones, contra quas quicunque in regno nostro degens presumpserit aliquid attemptare, uel ipsas in minimo uiolare, eum ex deliberato fidelium nostrorum consilio animaduersione debita secundum ciuitatum iura et cum ipsarum ciuitatum auxilio taliter puniemus, quod terrori esse poterit singulis et exemplo. Que omnia, prout superius scripta sunt, iudices et iurati vniuersi omnium ciuitatum Boemie obseruare iuramento prestito inuiolabiliter promiserunt et ut robur perpetue firmitatis precipue circa obseruacionem iusticie in singulis in ciuitate nostra Colonie obtineant, presentem paginam sigillis nostris muniri fecimus in testimonium ueritatis. Actum Prage anno domini millesimo ducentesimo octoagesimo quinto, nono kalendas Junii tercie decime indiccionis.

Orig. v archivu m. Kolína č. 1. Pečeť schází. Pozdější kopie nalezá se v pamětní knize téhož města od r. 1501 na str. 31, kdež nese český nadpis „Všem městuom ochrana se slibuje i podává i proti stavu rytířskému.“

Čís. 7.

1299. 18. září. Nížburk.

Král Václav II. potvrzuje snesení rychtáře a přísežných konšelův města Pražského, aby koupen byl za obecní peníz rádní dům, kde by konšelé pře a záležitosti obecní projednávali a kde by též městský písař stálé

sídlo míti a obecní potřeby jednati mohl, maje za odměnu své práce všecky platy a jiné požitky z radnice vycházející vykázány. Dosazování městského písaře náleží přísežným konšelům společně s jinými staršími měšťany a písař má býti člověk obecný, učený a věrný, jenž se vyzná v skládání listin měšťanům a v jednání obecních záležitostí.

Nos Wencezlaus dei gracia rex Boemie, dux Cracouie et Sandomirie, marchioque Morauie. Notum facimus vniuersis presentes litteras inspecturis, quod dilecti nobis Franciscus olim judex, Jacobus filius quondam Wolflini, Wolframus filius quondam Meinhardi, Philippus filius quondam Johannis, Henricus scriptor nec non ceteri jurati ciuitatis nostre Pragensis ex parte sua et communitatis ciuitatis eiusdem nobis exhibuerunt quoddam instrumentum super prouisione facta per ipsos dilecto nobis magistro Petro publico iam dicte ciuitatis notario et suis successoribus conscriptum, petentes, vt idem instrumentum et in ipso contenta ratificare et confirmare maiestatis nostre gracia dignaremur. Erat autem ipsum instrumentum non abolitum, non abrasum, non cancellatum, nec in aliqua parte sui viciatum, sigillo ciuitatis predicte munitum et de verbo ad verbum per omnia continencia eius talis: Nos Franciscus judex, Jacobus filius quondam Wolflini, Wolframus filius quondam Meinhardi, Philippus filius quondam Johannis, Sypoto de Benessow, Heinricus dictus Herstul, Perchtoldus Pullus, Otto filius Chonradi [1]), Otto filius Symonis Stuckonis, Otto de Lapide, Heinricus scriptor, Jacobus Fridingeri, jurati et ciues ciuitatis Pragensis, notum fieri volumus vniuersis tenorem presencium inspecturis, quod cum quidam ex nobis essent electi vna cum aliis honestis viris ciuibus de consilio maturo nostro et communitatis, videlicet Lutoldo de Turri, Conrado de Ryczano et Byllungo ad collectam domini regis et ciuium fideliter colligendam, que se extendebat ad summam mille marcarum argenti, quos super eadem collecta fideliter colligenda oportebat super crucem in ecclesia sancti Nicolai prestare corporale juramentum, vt eandem collectam colligere fideliter deberent absque omni doli capcione et ipsam in vsus laudabiles pro republica ipsius ciuitatis, nec non pro honore et comodo tam diuitum quam pauperum omni, quo possent, studio pertractare; consideratis diuersis defectibus ciuitatis, quorum vnus fuit, quod ciuitas tam a nobilibus.

quam ciuibus regni ipsam ciuitatem visitantibus notam ruboris et verecundie passa fuisset per multa tempora non modicam ex eo, quod non haberet domum consilii et maniloquii, sicut alie ciuitates capitales consueuerunt habere, in qua cause super diuersis negociis ciuitatis et consilia ciuium tractarentur, et oporteret ipsos ciues septimanis singulis querere diuersa locorum diuerticula ipsorum honori minus decencia pro causis ciuitatis et negociis pertractandis. Alter defectus ciuitatis fuit, quod cum notarii nostri certos non haberent redditus, sicut notarii aliarum ciuitatum capitalium consueuerunt habere, per quos possent habere et [2]) sustentacionem honorificam et decentem et insuper in domo aliqua honestam residenciam corporalem, in qua inuenirentur semper parati ab omnibus ipsorum seruicium pro litteris vel pro aliis ciuitatis negociis requirentibus, et ob dictum defectum iidem notarii nostri forsitan libenter viderent, vt annis collecte colligerentur singulis in preiudicium ciuitatis. Ad remouendum hos prescriptos defectus nos predicti ciues, qui ad dictam collectam suscipiendam sub juramento corporali prestito fueramus electi, iuxta idem juramentum per nos factum domum Jacobi Cubkonis ciuis Pragensis, sitam in foro et contiguam domui Burchardi de Egra, de modica parte dicte collecte resydua, nec non de pignoribus et emendis a transgressoribus mandatorum, que ciues statuerant, receptis ad honorem et comodum tam diuitum quam pauperum pro domo consilii ipsorum ciuium matura deliberacione prehabita emendam duximus et soluendam sub huiusmodi empcionis et solucionis forma, vt jurati ciuitatis, quicunque pro tempore fuerint, in dicta domo causas et negocia ipsius ciuitatis habere debeant et perpetuo pertractare, et magister Petrus notarius noster, de cuius sciencia, fidelitate et honesta morum conuersacione laudabile testimonium perhibemus, et sui successores in eadem domo corporalem habebunt residenciam, et omnes vsufructus, censum et vtilitates, que de eadem domo prouenire poterunt ista vice vel in futurum, debent percipere et habere, ipsosque officio notarie gaudere volumus, quamdiu se circa ciues fideliter gesserint et decenter, collectas et litteras ciuium fideliter conscribendo, secreta et occulta tam principis, quam ciuium, ex quibus malum posset accidere, nulli communicando eciam vel tradendo, et quamdiu se ab istis enormitatibus iam prescriptis custodiuerint, et non conuicti ipsorum jura-

torum testimonio fuerint enormitatibus de eisdem, ipsos, vt diximus, gaudere volumus officio notarie et graciis prenotatis. Statuimus eciam ordinantes, quod si dictus magister Petrus et sui successores dictum notarie officium resignarent, suum statum in melius ex adiutorio dei et ciuium commutantes, vel eciam si decederent, extunc nullus ex ipsis ciuibus ad hoc debet dare operam et prestare, vt suus cognatus vel consangwineus in ciuitatis notarium eligatur propter partem suorum amicorum magis, quam ciuium promouendam, sed homo communis, litteratus et fidelis, qui sufficienter ciuium sciat dictare litteras et ipsorum negocia pertractare, et qui omnibus ciuibus beniuole et libenter seruiat, per ipsos juratos et alios maiores ciues in ciuitatis notarium eligatur sub singulis condicionibus superius prenotatis. Vt igitur empcio seu exsolucio dicte domus, facta pro honore et comodo ciuitatis a nobis et nostris successoribus, juratis ciuibus Pragensibus, quicunque fuerint, rata et grata permaneat et perpetuo inconwlsa, presens priuilegium conscribi de certa sciencia nostra fecimus et sigilli ciuitatis munimine communiri. Actum Prage anno domini millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, quarto nonas Junii.*) Nos vero obsequiorum fidelium promptitudinem et grate conuersacionis habilitatem, quibus predictus magister Petrus tam nostre celsitudini quam ciuitati predicte conplacere studuit, intuentes, gloriosum quoque et condecens fore reputantes, vt talis ciuitas, que capitalem in regno nostro dignitatem obtinet, sic suo notario in certis prouentibus et retribucionum premiis prouideat, que ipsum notarium ad sufferenda continui laboris onera et ad obsequendum fideliter tam nobis quam ciuitati prefate dulcius alliciant et invitent, prefatum instrumentum et vniuersa et singula in ipso contenta rata gerentes et grata eidem magistro Petro et suis successoribus omnibus, quibus jurati, qui pro tempore fuerint, et alii pociores ciues nostri Pragenses de vnanimi consilio et beneplacito ciuitatis iam dicte notariam publicam, cum vacauerit, committendam et concedendam duxerint, ex certa nostra sciencia tenore presencium auctoritate regia confirmamus. In cuius rei testimonium presentes[3]) confirmacionis nostre litteras fieri et sigillis maiestatis nostre iussimus communiri. Datum in Mysenburk[4]) per manus vene-

---

*) 2. června 1296.

rabilis Petri Basyliensis episcopi, Wissegradensis prepositi et regni Boemie cancellarii, principis nostri dilecti, anno domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono, XIIII⁰ kalendas Octobris, duodecima indiccione, regni nostri anno tercio.

Kniha Staroměstská „liber statutorum“ od r. 1310 č. 986 list 8 v arch. m. Prahy, kdež obě tuto v jednu pojaté listiny zvláště za sebou sou položeny a za nimi tato poznámka se nalezá: „Ista duo priuilegia tenet et conseruat Meinhardus Wolframi pro communitate ciuium et notario ciuitatis Pragensis.“ — Pohromadě tak, jak zde sou otištěny, nalezají se obě listiny v archivním liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 58 a sice s těmito změnami: [1]) Cunradi. [2]) schází. [3]) presentis. [4]) Misenburch. — Listinu otisknul Rössler Deutsche Rechtsdenkmaeler I str. 171. V knize Novoměstské z XV. stol. č. 331 str. 8 v arch. m. Prahy písař pojednávaje o právech Nového města dovolává se této listiny z r. 1299 na doklad, že obec má právo sázeti písaře městského a poznamenává dále: „Také král Václav (t. j. Čtvrtý) chtěl jmieti, aby jeho velebnost posadil písaře v radě, kohožby chtěl z moci své královské. Obec odpověděla, že oni mají právo a svobodu sami sobě voliti a posaditi písaře s radú konšelskú, kdo by se jim hodil. Toho na svědectvie i na potvrzenie jest list slavné paměti krále Václava v tato slova: Nos Wenceslaus atd. A prosili sú královy milosti, aby je při té svobodě ráčil milostivě zuostaviti. A jeho kská mst to jest ráčil milostivě učiniti. Actum coram regia majestate f. 6. post festum sti. Stanislai anno MCCCC.VIII⁰ a tak nikdy král ani kto jiný, než páni konšelé a starší zuobce sobě sú písaře rady volili a sadili a k tomu všecka obec vždy svú vuoli přidávala.“

Čís. 8.

1304. 23. května. Brno.

Král Václav II. potvrzuje snesení obcí obou měst Pražských, Starého i Nového pod hradem, že každý cizí kupec, který do Prahy přijede se svým zbožím jakýmkolivěk, má buď dále jeti nanejdéle za pět dní po svém příjezdu, anebo zboží své rozvázati a na prodej vyložiti, nad čímž dva mužové od konšelův k tomu volení s písařem k sobě přidaným bdíti mají. Za druhé, že cizí kupec nesmí zboží své v Praze nikomu jinému prodati, než toliko měšťanům královských měst v Čechách a na Moravě. Za třetí, že hospodští nesmí překupovávati zboží od cizozemských hostův svých a že měšťané domácí nemají míti spolky s cizími kupci v koupi neb prodeji zboží pod pokutou deseti hřiven stříbra, z kteréhožto ustanovení vymíňuje se toliko Reinher ze Florencie a jeho tovaryšstvo. Konečně, že měšťané přivážejíce do Prahy zboží z Flanderska, Benátek a z jiných cizích zemí mají míti průkaz, zač je koupili a že pokuty za přestoupení těchto nařízení vybrané mají se obraceti na opravu města.

Nos Wencezlaus dei gracia Boemie et Polonie rex. Notum esse volumus vniuersis tenorem presencium audituris, quod vniuersitas ciuium nostre Antique ciuitatis Pragensis nec non ciues Noue ciuitatis Pragensis sub castro videntes, quod ipse ciuitates multa detrimenta et dampna recipiant et receperint a temporibus retroactis propter hospites de quibuscunque terris sua mercimonia ligata et non ligata in dictas ciuitates adducentes, de nostra speciali gracia et fauore statuerunt, vt quandocumque dicti hospites cum suis mercimoniis ad dictas ciuitates venerint, in ipsis ciuitatibus stare debent et sua mercimonia ibidem deponere vel ipsa deducere, si eis placet. et si quinque diebus in dictis ciuitatibus manserint, tunc debent sua mercimonia disligare coram duobus probis viris et notario, qui per cives ad hoc electi fuerint, et tunc dicta mercimonia nullatenus de ciuitatibus deducere teneantur; quod si non facerent, extunc ad solucionem trium marcarum argenti nomine pene sine difficultate qualibet teneantur et nichilominus disligare dicta mercimonia tenebuntur sub condicionibus superius prenotatis. Item statuerunt, vt dicti hospites sua mercimonia non debeant in ipsa ciuitate Pragensi aliis hospitibus vendere, sed tantum Pragensibus et aliarum ciuitatum nostrarum de Boemia et Morauia ciuibus, qui collectas suas et alia iura ciuitatum facere et exsolvere consweuerunt; quod si non facerent, ex tunc tam hospes vendens quam emens pene subiaceat prenotate, ita quod quilibet eorum ad solucionem trium marcarum argenti sine difficultate qualibet teneatur, et tam vendicio quam emcio mercimoniorum, que facta esse dinoscitur, nullius roboris habeat firmitatem, et si vnus eorum recesserit et alter remanserit, idem qui remanserit, penam solvere tenebitur duplicatam. Item statuerunt, vt quilibet hospes recipiens hospites extraneos ad hospicium suum apud eosdem hospites nusquam debet emere aliqua mercimonia, et si hospes tam emens quam vendens secus fecerint, extunc quilibet eorum ad solucionem sex marcarum argenti nomine pene sine difficultate qualibet teneatur, et nichilominus empcio et vendicio, que facta esse dinoscitur, nullius roboris habeat firmitatem. Item statuerunt, quod quocienscunque aliquis ex ciuibus utriusque ciuitatis per duos viros ydoneos, quibus fides adhiberi poterit, inculpatus fuerit, quod societatem in vendicione et empcione mercimoniorum habuerit cum hospitibus sepedictis, idem inculpatus

debet assumere duos viros ydoneos, quorum quilibet ad centum marcas argenti habere dinoscitur; et illi duo cum inculpato iurabunt, quod societatem non habuerit cum hospitibus prenotatis, et si idem inculpatus se expurgare non poterit cum duobus viris ydoneis, quod dictam societatem cum hospitibus non habuerit, extunc ad solucionem decem marcarum argenti pene nomine teneatur et nichilominus iurabit, quod nullam societatem cum hospitibus de cetero exercere debeat vel habere. Item statuerunt, quod nullus ciuium vtriusque ciuitatis mercimonia aliqua ab aliquo ciue de Flandria vel de Veneciis aut de aliis regionibus quibuscunque in predictas ciuitates ducere debet ibidem alicui ciuium assignanda, nisi literam testimonialem habeat eandem, quam ciuis aliquis ex ipsis ciuitatibus pro mercimoniis hospiti suo ad partes predictas dinoscitur destinasse; et si aliquis ciuis predictarum ciuitatum aliqua mercimonia sine dicta litera in ipsas ciuitates de quibuscunque regionibus duxerit, ille idem ciuis tres marcas argenti et quintum denarium de mercimoniis adductis nomine pene dare et exsoluere teneatur. Statuerunt eciam, vt cum prescriptis penis muri, turres, pontes fracti, vie, semite et alii defectus ciuitatum, quicunque fuerint, debeant emendari. Preterea volumus, vt predicta statuta ad Reinherum de Florencia et ad eius societatem se aliquatenus non extendant. Nos autem predictorum ciuium supplicacionibus in hac parte fauorabiliter inclinati predicta statuta, prout superius sunt expressa, volumus et mandamus inuiolabiliter obseruari. In quorum omnium testimonium et robur perpetuo valiturum presentes literas fieri et sigillis maiestatis nostre iussimus communiri. Datum Brunne per manus venerabilis Petri Basiliensis episcopi, Wyssegradensis prepositi regnique Boemie cancellarii, principis nostri dilecti, anno domini millesimo CCCIV°, X° kalendas Junii, indiccione secunda, anno regnorum nostrorum Boemie VIII° (sic), Polonie vero IV°.

Liber statutorum z r. 1310 č. 986 list 64 v archivu m. Prahy. Uveřejněno v Codex Moraviae VII str. 785.

Čís. 9.

1316. 11. ledna. Praha.

Král Jan potvrzuje městu Pražskému, kteréž jest sídlem a hlavou království Českého a jímž ostatní města česká se spravují jakožto pravidlem

mravův a zrcadlem poctivosti lidského života, výsady a svobody, jež mu předešlí králové Čeští udělili.

Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucemburgensis comes. Omnibus in perpetuum. Etsi cunctarum ciuitatum regni nostri ciuiumque ac inhabitatorum eorum commodis procurandis anxie celsitudo nostra inuigilet, Pragensem tamen ciuitatem nostram, que sedes et capud regni nostri Boemie existit et velut fons irriguus legalitatis fluenta prelarge deriuat in alias, qua sine eciam cetere regni ciuitates essent quasi acephale, cuiusque legalis cetus ciuium tamquam regula morum, exemplar et speculum moralitatis humane vite ciuibus aliarum ciuitatum existit, exuberanciori quadam prerogatiua fauoris et gracie dotandam largiflue dignum et equum iudicat nostre prouidencia maiestatis. Eatenus ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam tenore presentis cirographi cupimus peruenire, quod nos ciuium Maioris ciuitatis nostre Pragensis, in cuius commodis et profectibus sicut in oculorum nostrorum viridario nostra plurimum delectatur serenitas, supplicacionibus per eos nostro culmini suppliciter exhibitis et porrectis benigniter inclinati, omnes immunitates, gracias et libertates ciuibus uel ciuitati predictis per diue memorie predecessores nostros reges Boemie concessas vel indultas, de benignitate regia ratas habentes et grates ratificamus, approbamus, innouamus et per singulas clausulas presenti programate de certa nostra sciencia confirmamus, promittentes ciuibus ipsis nullam iniuriam vel violenciam contra seu preter formam iuris et debitum iusticie irrogare. In cuius rei testimonium presentes literas fieri et sigillis maiestatis nostre iussimus communiri. Datum Prage III° idus Januarii anno domini millesimo trecentesimo sextodecimo, regnorum vero nostrorum anno quinto.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 19 v archivu m. Prahy.

* Čís. 10.

1316. 28. dubna. Praha.

Král Jan upravuje prodej dříví v Podskalí, dávaje měšťanům Starého města Pražského výsadu, že plavec, jenž přijede s pramenem dříví sta-

vebního, nesmí je za první tři dni po příjezdu svém nikomu z Podskalí než jen měšťanu Pražskému prodati a že nikdo, buď měšťan buď obyvatel Podskalský, nemá plavcům po Vltavě nebo po Mži choditi naproti a kupovati od nich dříví na cestě, než teprvé kdyžby přistáli. Dříví k pálení nemá vůbec prodáváno býti na vodě, než teprv kdyžby na zem vytaženo bylo.

Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucemburgensis comes. Omnibus im perpetuum. Ad hoc curam regiminis regnorum nobis estimamus commissam, vt subiectis nobis populis rigoris iusticie nimium non laxantes habenas, actus ipsorum sub condigno rigore iusticie arceamus, sic quod se, plus quam liceat, non fraudent vel circumueniant permutatim. Eapropter ad vniuersorum noticiam volumus peruenire, quod pensantes dilectos nobis ciues Maioris ciuitatis nostre Pragensis plerumque in foro lignorum aptorum edificiis per eos, qui in Poczkal pre muris eiusdem ciuitatis nostre Pragensis resident, decipi et hactenus esse deceptos, volentesque propter bonum ciuitatis ipsius, cuius emendacioni feruenter intendimus, huiusmodi dampnosas circumuenciones adimere et penitus annullare, disponimus, ordinamus et statuimus, mandantes ab omnibus perpetuis temporibus obseruari, vt quicunque struem lignorum vnam vel plures per alueum Wltaue adduxerit et in Poczkal applicuerit cum eisdem, infra triduum continuum a die applicacionis sue computandum nulli de Poczkal eadem ligna vendere debeat, sed ciui seu ciuibus ciuitatis nostre predicte; quo quidem triduo preterito et elapso phas erit Poczkalensibus ligna ipsa emere et empta per biduum continuum seruare licite ac tenere, sed die immediate dictum biduum consequente ante meridiem, si fieri poterit, ligna eadem de aqua educere et vendere poterunt iusto precio cuicunque. Item statuimus, volentes et hoc ab omnibus perpetuo striccius obseruari, vt nec ciuis nec Poczkalensis, nec alius quicunque cuiquam struem vel strues lignorum per decursum Wltaue seu Mise vehenti propter emendum ligna occurrere vel super altera dictarum aquarum, antequam ea ducens cum lignis ipsis applicuerit, emere audeat vel presumat, sed in silua ligna succidere vel succisa emere cuilibet sit licitum et indultum. Preterea statuimus et hoc similiter indistincte volumus semper ab omnibus obseruari, vt nulli penitus in

Poczkal vel apud sanctum Valentinum ligna vsibus ignis apta seu cremabilia super aqua vendere vel emere liceat, nisi prius de aqua euecta fuerint super litus. Premissa vero et eorum quodlibet sub pena perdicionis lignorum, que quis contra predicta mandata nostra vendere vel emere presumpserit, ab omnibus, ad quos se extendunt, perhenniter obseruari volumus et mandamus. Harum, quas sigillis maiestatis nostre sigillari iussimus, testimonio litterarum. Datum Prage IIII^{to} kalendas Maii anno domini millesimo trecentesimo sextodecimo, regnorum vero nostrorum anno sexto.

Orig. v arch. města Prahy I, č. 1. S překrásně zachovanou pečetí kr. Jana, na červeno-žluté šňůře visící, na jejíž jedné straně vypodoben král jako jezdec v rytířském brnění. Kolem obrazu toho čte se nápis: „Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex, ac Lucemburgensis comes.“ Na druhé straně sedí král na trůně v majestátu, drže odznaky důstojenství královského. Po stranách jsou znaky lva a orlice a nápis dokola týž, jako na přední straně. List tento potvrdili: císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436; císař Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; císař Matyáš ve Vídni 31. ledna 1613; císař Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; císař Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649; císařovna Marie Terezie d. ve Vídni 16. června 1747 a císař František I. ve Vídni 13. května 1808 (na str. 2).

K čís. 10.

1316. 28. dubna. Praha.

Český pozdější překlad předešlého listu.

Jan z boží milosti, Český a Polský král, a Lucemburské hrabě. Všem na věčnost oznamujem. O tom v pravdě držíme, že nám proto poručena jest správa království, abychom lidi poddané naše, (přísnost spravedlivostí nelehčíce,) jich předsevzetí v náležité přísnosti a spravedlivosti zdržovali, tak, aby sebe pokadž za slušné jest, neoklamávali a v trzích nepodvozovali. A protož tomu chceme, aby všickni o tom věděli, že šetříce milých našich měšťan Většího města našeho Pražského, že oni častokráte při prodaji dříví příhodného k stavení [1]) skrze ty, kteříž v Podskalí za zdmi téhož města našeho Pražského byt svuoj mají, oklamáni bývali, a až posavád bývají; i chtíce pro dobré téhož města, o jehožto zlepšení a opravu s velikú pilností pečujeme, taková škodlivá oklamání odníti, a naprosto v nic obrátiti,

ustanovujem, nařizujem a ukládáme, rozkazujíce, aby ode všech v budoucích časech zachováváno bylo: Kterýž by koli prameny dříví [2]) jeden neb jich víceji po řece Vltavě připlavil a v Podskalí je přistavil, aby s takovými prameny za tři dni pořád zběhlý ode dne přistavení jich počítajíc tu stál, a žádnému z Podskalí takového dříví aby neprodával, než měšťěnínu aneb měšťanuom předpověděného města našeho. A kdyžby ti tři dni pominuli a vyšli, budú moci Podskalští taková dříví [3]) koupiti, a tak koupená za dva dni pořád zběhlá bezpečně sobě opatřiti a je jmíti. A hned po těch dvou dnech den nastalý před polednem, budeli to moci bejti, taková dříví z vody vytáhnúti [4]) a prodati budú moci komužkoli za slušné peníze. Též také ustanovujem, chtíce i tomu, aby ode všech na věčnost skutečně zachováváno bylo, aby žádnej z měšťan, ani z Podskalských, ani jinej žádnej, kdož pak koli, proti nižádnému, kdož by pramen neb prameny dříví [5]) po řece Vltavě, nebo Mži plavil, za příčinú kupování dříví nevycházel, a neb na jedné z těch dvou řekách, prvé nežliby ten plavec s tím dřívím k břehu přistavil, kupovati nesměl, aneb se o to nepokoušel, ale v lese dříví sekati aneb sekané kupovati [6]) jeden každý muož a jemu se propouští. Také ustanovujem a to též, aby ode všech bez proměny zachováváno bylo, chceme, aby naprosto žádnej v Podskalí aneb u svatého Valentína dříví ku palivu spuosobná [7]) na vodě prodávati aneb kupovati nemohl, jedné leč by prvé z vody vyvezena a na břeh vytažena byla, a to pod pokutou ztracení toho dříví, kdož by koli proti předpověděným rozkazuom našim toho čeho se dopustil, a prodávati neb kupovati směl. Neb to všeckno což výš položeno jest, chceme aby ode všech, na něž se vztahuje, ustavičně zachováno bylo. Tomu na svědomí toho všeho tento list náš rozkázali sme pečetí duostojenství neb majestátu našeho upečetiti, kteréhož datum jest v Praze quarto kalendas Maji, (to jest dvacátého vosmého dne měsíce dubna,) létha tisícého třistého šestnáctého.

Kniha privilegií Staroměstských z r. 1558 č. 202 str. 4 v archivu m. Prahy. Starší, avšak méně správný překlad nalezá se v knize privilegií Novoměstských z XV. stol. č. 331 str. 59 v tomže archivu. Některé změny: [1]) v trhu lesniem k stavení hodném. [2]) splav jeden lesu. [3]) ten les. [4]) ten jistý les z vody vyvláčiti. [5]) splav nebo splavy lesu. [6]) v lese drva porúbiti a porúbená kúpiti. [7]) drev pálicích.

Čís. 11.

1318. 2. července. Praha.

Král Jan osvobozuje měšťany Pražské od placení berní na dvě leta a postupuje jim též vybírání cla čili ungeltu z rozličných věcí do města přivezených na tato dvě leta, poněvadž mu v čas nedávné války darovali 500 a zapůjčili 2500 kop gr. č.

Nos Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucemburgensis comes. Notum facimus vniuersis presentes literas inspecturis, quod quia ciues nostri Pragenses ad presencium agendorum nostrorum vrgentem necessitatem, quam proxime preterita gwerra in regno nostro faciente malicia temporum diucius excitata produxit, per grate subuencionis subsidium dederunt nobis quingentas sexagenas grossorum et mutuauerunt non sine graui ipsorum incommodo duo millia quingentas sexagenas similiter grossorum, nos volentes ciuibus ipsis condignam de hoc facere recompensam eis ab omni steura seu berna et aliis exaccionibus, contribucionibus et solucionibus quibuscunque per duos annos a data presencium computandos, et hominibus ipsorum censualibus in bonis et hereditatibus ipsorum liberis residentibus a primis duabus bernis seu steuris per nos successiue in regno nostro imponendis plenam concedimus libertatem, promittentes ipsis nichilominus medietatem dicte mutuate pecunie, scilicet mille et ducentas quinquaginta sexagenas grossorum, de proxima berna generali, quam in dicto regno nostro nos continget imponere, et de proxime subsequenti berna reliquam medietatem, totidem videlicet sexagenas grossorum reddere et integram ac plenam solucionem facere de eisdem. Ceterum cupientes ciuibus predictis concedere, que ad commodum ipsorum pertinere noscuntur, eis thelonium dicte ciuitatis nostre Pragensis, quod vngelt wlgariter dicitur, graciose concedimus percipiendum, tenendum et habendum per ipsos per biennium supradictum. In cuius rei testimonium presentes literas fieri et sigillis maiestatis nostre iussimus communiri. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo octauo decimo, VI° nonas Julii, regnorum uero nostrorum anno octauo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 19 v archivu m. Prahy.

Čís. 12.

1319. 27. července. Praha.

Král Jan potvrzuje měšťanům Velkého města Pražského stará práva Němcův Pražských, jež král Přemysl Otakar II. byl posledně schválil a slibuje, že chce šlechtice i každého jiného, kdož měšťanům dlužní úpisy vydali, k plnění toho, k čemu se zavázali, přidržeti.

Nos Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucenburgensis comes. Ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam volumus peruenire [1]), quod constituti in nostra presencia fideles nostri ciues Maioris ciuitatis nostre Pragensis nobis exhibuerunt quoddam priuilegium illustris principis [2]) domini Ottakari [3]), quondam regis Boemie, predecessoris nostri, cum instancia postulantes [4]), ut priuilegium ipsum et singula contenta in eodem [5]) dignaremur de innata nobis clemencia confirmare. Tenor vero priuilegii ipsius, quem de verbo ad verbum inseri fecimus presentibus, per omnia [6]) talis est [7]): Nos Ottakarus etc. (Následuje znění listu krále Přemysla Otakara II. d. v Praze 26. listopadu 1274 čís. 5.) Nos quoque Johannes, dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucenburgensis comes [8]) presens priuilegium et singula contenta in ipso, sicut rite et racionabiliter concessa et prouide facta sunt, innouamus, approbamus, ratificamus [9]) et auctoritatis nostre regie patrocinio confirmamus. Et vt ciues nostri predicti eciam per nos consolacionem recipiant [10]) ampliorem, subscripta premissis graciis adicimus, promittentes rata et firma habere ac inuiolabiliter [11]) obseruare, quecunque ipsis in nostris literis promisimus quibuscunque. Spondemus [12]) denique omnes eos [13]) nobiles et alios [14]), qui ciuibus ipsis [15]) suas patentes super debitis, obligacionibus [16]) et aliis rebus quibuscunque dederint literas, ad obseruacionem eorum, ad que ipsi se obligauerint [17]), sine strepitu iudicii conpellere et tenere, volentes, vt si ciuium aliquis, quod absit, captiuatus [18]) fuerit, quod nisi pro tredecim paruis denariis [19]) debeat liberari. In cuius concessionis, innouacionis, approbacionis, ratificacionis [20]) et confirmacionis nostre testimonium et robur presentes fieri [et] sigillo maiestatis nostre iussimus communiri [21]). Actum et datum Prage per manus venerabilis Johannis Wyssegradensis ecclesie [22]) pre-

positi, regni Boemie cancellarii, principis nostri dilecti [23]), VI⁰ kalendas Augusti anno domini M⁰CCC⁰XIX⁰, regnorum nostrorum anno nono [24]).

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 (A) str. 96 v archivu m. Prahy. Nad tímto zápisem, asi r. 1407 učiněným, nalezá se nápis: „Jura Theutonicorum differencia a juribus Boemorum" a po straně přípis „Nyempczi". — Jiný ouplnější text za nápisem „Priuilegium Johannis regis" zachoval se nám v právním rukopisu (B) musea českého sign. 23 C 2 (staré č. 685) na str. 185. V rukopisech jsou tyto varianty: [1]) od tam presencium až peruenire schází v A. [2]) schází v A. [3]) Othocari B. [4]) postulantes supplicauerunt B. [5]) sub ipso má A. [6]) omnia in hec verba B. [7]) schází v B. [8]) od Boemie až comes schází v A. [9]) schází v A. [10]) suscipiant B. [11]) schází v A. [12]) et spondemus B. [13]) quosque B. [14]) alios nostros B. [15]) nostris B. [16]) schází v A. [17]) obligauerunt A. [18]) captiuus B. [19]) schází v A. [20]) schází v A. [21]) od sigillo až communiri schází v A. [22]) schází v A. [23]) od regni až dilecti schází v A. [24]) místo anno až nono jest v A: „anno domini vt supra".

* Čís. 13.

1325. 4. listop. Münnerstadt.

Král Jan potvrzuje Starému městu právo na sklad dříví v Podskalí s tou výsadou, že každý plavec povinen jest dříví po Vltavě plavené na břeh vytáhnouti. Kromě toho ustanovuje, že měšťané Pražští nemají ven ze země k soudům potahováni býti, nýbrž že ve světských věcech před rychtářem městským a v církevních před biskupem neb jeho officialem státi a odpovídati mají.

Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucemburgensis comes. Omnibus in perpetuum. Etsi cunctarum ciuitatum regni nostri ciuiumque ac inhabitatorum earum commoditatibus procurandis anxie celsitudo nostra inuigilet, Pragensem tamen ciuitatem nostram, que quia sedes et caput regni nostri predicti existit, exuberanciori quadam prerogatiua fauoris et gracie dotandam largiflue dignum et equum iudicat nostre prouidencia maiestatis. Eapropter ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam volumus tenore presencium deuenire, quod nos illum, quem ad dilectos nobis ciues Maioris ciuitatis nostre Pragensis precipue in ipsorum iustis et racionabilibus desideriis annuendis gerimus sinceritatis affectum, uffectus volentes plenitudine demonstrare, statuimus et volumus ac stabilitate

firmamus, vt omnes et singuli ducentes strues lignorum per alueum fluminis Wltaue uersus Pragam pro usibus ignis aut edificiis, cum ad litus Poczkali applicuerint, ibidem deponi et de aquis extrahi seu vendi debeant, prout hoc in aliis nostris patentibus litteris, maioribus sigillis sigillatis, ipsis ciuibus Pragensibus per nos olim datis, plenius est expressum. Preterea volumus et hoc similiter districte ab omnibus obseruari, quod nullus clericorum, secularium aut religiosorum, cuiuscunque dignitatis preeminencie fuerit siue status, in regno nostro Boemie manencium, ciues nostros Pragenses vel ex eis extra dyocesim Pragensem citare presumat, verum quilibet clericus, vt prediximus, secularis aut religiosus, ciues ipsos et quemlibet eorum in foro suo coram suo judice ad obiecta conueniat responsurum, nisi fuerit causa spiritualis, pro qua nemo clericorum, secularis uel religiosus, ciues ipsos vel àliquem ex ipsis debet extra suam citare dyocesim, sed causam ipsam prosequatur coram suo judice ordinario aut officiali suo ibidem in regno nostro et non alias judicandam. In cuius rei testimonium presentes litteras fieri et sigillo nostro maiori iussimus communiri. Datum Munerstat anno domini millesimo trecentesimo vicesimo quinto. IIe nonas Nouembris.

Originál v archivu m. Prahy I, č. 2. S pěkně zachovanou, na červeno-žluté šňůře visící pečetí krále Jana; na jejíž přední straně Lucemburský znak s nápisem „Secretum Johannis regis Boemie et comitis Lucemburgensis". List tento potvrdili: Sigmund v Praze 26. srpna 1436, Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649; Marie Teresie d. ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. „Výklad téhož privilegium na česko," jímžto král Jan „naříditi ráčil, aby dříví, kteréž se po řece Vltavě ku Praze plaví, v Podskalí přistavováno a skládáno bylo a že měšťané Pražští od nižádných kněží, buď světských neb řeholních, k žádnému právu mimo své potahováni býti nemají," nalezá se v knize privilegií Staroměstských z r. 1558 č. 202 str. 6 a v knize Novoměstské č. 331 str. 68 v arch. m. Prahy.

Čís. 14.

1327. 22. listopadu. Trident.

Biskup Tridentský Jindřich povoluje obyvatelům Čech, Polska a Moravy svobodný příchod a odchod s věcmi ve svém biskupství.

Frater Heinricus dei et apostolice sedis gracia episcopus Tridentinus vniuersis et singulis personis nostre jurisdicionis nobisque

subiectis, potestatibus, capitaneis, vicariis, sindicis, ancianis, ciuibus et aliis quibuscumque in nostra Tridentina dyocesi constitutis, ad quos presentes peruenerint, salutem et sinceram in domino caritatem. Vniuersitati et singularitati vestre tenore presencium facimus manifestum, quod nos omnibus et singulis hominibus, cuiuscumque condicionis, status aut preeminencie existant, regnorum Boemie, Polonie ac Morauie per nostros districtum et dominium in locis nobis subditis et subiectis securitatem prestamus eosque cum suis mercimoniis atque rebus veniendi, standi et redeundi recepimus in nostram proteccionem et conductum. Quare vniuersitatem et singularitatem vestram affectuose requirimus et rogamus nichilominus districte uobis precipiendo mandantes, quatenus homines de regnis Boemie et Polonie ac Morauie predictos, cum vos requisierint, promoueatis et eis secundum ipsorum requisicionem de securo conductu prouidere dignemini et velitis. In cuius rei testimonium presentes fieri fecimus et nostri sigilli appensione muniri. Datum Tridenti in Bonicosilio castro nostro XXII. die mensis Nouembris anno domini millesimo trecentesimo vicesimo septimo, X[a] indiccione.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 40 v archivu m. Prahy.

* Čís. 15.

1328. 1. prosince. Praha.

Král Jan dává měšťanům Starého města Pražského právo, že mohou míli kolem Prahy lámati kámen, vápno, písek a hlínu na zboží kohokoliv ku opravě města a bez placení jakékoliv náhrady.

Nos Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucemburgensis comes. Ad vniuersorum tam presencium quam futurorum volumus noticiam peruenire, quod nos Maioris ciuitatis nostre Pragensis et incolarum ipsius condicionem cupientes facere et fieri meliorem, fidem et deuocionis constanciam ciuium ipsorum, quam semper gesserunt hactenus et adhuc erga nostram gerunt celsitudinem, attenta mentis consideracione pensantes, vt ciuitas ipsa in edificiis emendari valeat, eo melius et amplius decorari, omnes et singulas calcis et

aliorum muralium lapidum quorumcunque rupturas, foueas quoque argillarum et harenarum pro structuris faciendis necessariarum, ubicunque infra distanciam ad vnum miliare ab ipsa ciuitate inueniantur aut inuente fuerint in bonis nostris, baronum, nobilium, wladiconum, abbatum, prepositorum, canonicorum, clericorum, religiosorum quorumcunque aut eciam ciuium, ipsis ciuibus Pragensibus, qui nunc sunt aut eorum successoribus, in perpetuum de munificencia et liberalitate regia libere damus, conferimus et donamus, inhibentes nostre gracie sub obtentu omnibus et singulis, ad quos presentes aut eorum noticia peruenerint cuiuscumque condicionis, dignitatis, status uel preeminencie fuerint, ne a supradictis ciuibus pro lapidibus muralibus aut calcis, argilla seu arena fodiendis aut recipiendis precium aliquod presumant perpetuis in antea temporibus exigere uel aliquo modo extorquere. In cuius rei testimonium presentes litteras fieri et sigillo nostro maiori fecimus communiri. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo vicesimo octauo, kalendis Decembris.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 3. S ulomenou pečetí na červeno-žluté šňůře zavěšenou, na níž obraz krále Jana na koni. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° I. Tento list potvrdili: Sigmund v Praze 26. srpna 1436; Ferdinand I. na hradě Pražském 2. dubna 1557; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. Český překlad tohoto „listu krále Jana na svobody lámánie kamene vápenného i zdicieho všelikterakého a kopánie hlíny i piesku v míli ot Prahy na čiemžkoli zboží bez překážky“ nalezá se v knize práv úřadu mosteckého z XV. století č. 3 str. 52 v archivu m. Prahy.

Čís. 16.

1329. 29. června. Praha.

Král Jan postupuje obci Pražské, která je hlavou měst českých, vybírání ungeltu z vína a prohlašuje, že ungelt ze žádných jiných věcí vybírati nechce.

Nos Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucemburgensis comes. Notum facimus tenore presencium vniuersis, quod volentes dilectos nobis ciues nostros Pragenses et ciuitatem nostram Pragensem, que capud est ciuitatum nostrarum in regno nostro Boemie.

prerogatiua respicere singulari et eis ac ei de indigenti necessitate pre aliis ciuibus et ciuitatibus nostris vberius prouidere, concedimus et damus ciuibus ipsis plenam licenciam et liberam potestatem vngeltum de vino tantum instituendi et recipiendi in ipsa ciuitate exnunc inantea, prout decreuerint et sicut eis expediens videbitur, proinde quod per prouentus dicti vngelti ciuitati nostre Pragensi predicte de indigencia et de melioracione prouideant annuatim, nec aliter aut alias prouentus ipsius vngelti expendere aut conuertere debeant, nisi pro ipsius, sicut prediximus, indigencia ciuitatis. Volumus eciam, vt ipsi ciues nostri Pragenses hos prouentus vngelti semper aut pro tempore, sicut voluerint, colligere et recipere debeant, contradiccione et impedimento quolibet de cetero non obstante. Quibus siquidem ciuibus promittimus pro nobis, pro heredibus et successoribus nostris bona fide vngeltum ipsum siue prouentus ipsius vngelti nec per nos, nec per alium aut alios auferre aut mandare auferri, sed institucionem dicti vngelti, quam fecerint, et recepcionem prouentuum pro ciuitate ipsa ratam habentes et gratam, eam presentibus confirmamus. Insuper promittimus pro nobis, pro heredibus et successoribus bona fide nullum aliud vngeltum excepto vngelto vini, prout prediximus, in ipsa ciuitate nostra Pragensi per nos uel alium aut alios instituere uel recipere aut mandare uel admittere institui aut recipi ullo vmquam tempore, quia omne vngeltum, quod fuerat in eadem ciuitate nostra, de uoluntate et licencia nostra est depositum et cassatum. In cuius rei testimonium presentes literas sigillo maiori nostro iussimus roborari. Datum Prage III° kalendas Julii anno domini millesimo trecentesimo vigesimo nono.

Kniha Staroměstská od r. 1310 č. 986 list 7.

Čís. 17.

1330. 27. května. Landava.

Král Jan uděluje měšťanům Pražským i jiných měst královských právo, aby trestali mladíky, kteří nepořádný život vedou, jakož i ty, kteří bez svolení rodičův mladíkům peníze půjčují, vyhražuje při tom sobě soud v těžších případech trestních. Chtěje dále přítrž učiniti tomu, aby měšťané

byli poháněni za hranice k soudům duchovním, předpisuje, že v duchovních věcech mají nejprvé souzeni býti na soudě biskupa Pražského neb jeho úředníka a teprvé kdyby zde původu ku právu dopomoženo nebylo, může žalovati u soudu mimo zem. Ve světských věcech má ale měšťan, i když se o svobodná zboží pozemská jedná, před rychtářem a konšely městskými a nikoliv na soudě zemském neb cúdách odpovídati a kdoby měšťana k jinému soudu pohnal, má mu rychtář jeho majetek zabaviti. Konečně k berni královské mají všichni duchovní i světští obyvatelé poměrně přispívati, kdož mají uvnitř hradeb městských domy a dvory, zboží a důchody, lečby od starodávna osvobozeni byli.

Nos Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucemburgensis comes. Ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam volumus tenore presencium deuenire, quod affectantes indempnitatibus et grauaminibus dilectorum nobis ciuium Pragensium, quibus hactenus sunt affecti, nec non et aliarum regni Boemie ciuitatum ciuium, in quorum commodis procurandis nostra plurimum delectatur serenitas, prout hoc regiminis nostri requirit officium, effectualiter prouidere, ipsis concedimus et fauemus, vt juuenes tam in ipsa Pragensi quam in aliis ciuitatibus Boemie quibuscunque per ipsorum inordinatam et distortam vitam parentes et amicos turbare molientes proprios pro suis excessibus et insolenciis iuxta delicti exigenciam valeant et possint pena debita castigare, excessus enormes et notorios nostro judicio reseruantes; et cum nonnumquam juuenes inuitis parentibus et amicis ipsorum apud diuersos debitorum onera, ad quorum solucionem per se non sufficiunt, contrahere consueuerunt, volumus, vt hii, qui talibus juuenibus et eorum fideiussoribus sine parentum et amicorum ipsorum maturorum requisicione et voluntate aliqua mutuant siue excredunt, per ipsos ciues ciuitatis[1]) pena, prout expedit et eis consultum videbitur, puniantur. Ceterum, quia dicti ciues nostri per citaciones clericorum et laicorum ad alias prouincias super variis causis hucusque factas, prout sepius ex querelis ipsorum didicimus, quamplurimum sunt grauati, statuimus volentes hoc ipsum de cetero in perpetuum obseruari, vt nullus deinceps cuiuscunque condicionis, preeminencie siue status fuerit, clericus vel laicus, debeat ciuem quemcumque super causis, secularibus vel spiritualibus, extra vel intra

regnum Boemie ad iudicium spirituale aliquod euocare seu trahere, nisi eis fuerit[2]) publice iusticia denegata; et si clerico cuicumque adversus ciues ipsos vel eorum alterum[3]) aliqua spiritualis competit accio, hanc coram episcopo Pragensi aut eius officiali et non alibi prosequatur iusticia mediante. Si autem alicui laico extra regnum constituto contra aliquem ciuium similiter aliqua videretur competere accio, hanc coram judice et judicio ciuitatis, in quo idem habet domicilium, iuris ordine prosequatur; indulgentes et fauentes ipsis ciuibus nostris, vt bona et possessiones eorum, qui citaciones et denunciaciones excommunicacionis contra ciues nostros vel clericos faciunt aut fieri procurant, per judicem ciuitatis ipsius occupent et arrestent, et de bonis taliter occupatis ipse judex de certa sciencia juratorum ciuitatis eiusdem tantum recipiat, quod possit, pro defensione eorum, qui grauantur, contra tales in Romana curia vel alibi sufficere in expensis. Verum quia prefati ciues nostri Pragenses ad soluendum queque subsidia eis per nos necessario imposita, hucusque omnem, quam potuerunt,[4]) exhibicionis promptitudinem demonstrarunt; exclusis nonnullis curiis et domibus in ipsa ciuitate sitis, de quibus rectores et inhabitatores earum, asserentes se quadam prerogatiua exempcionis gaudere nil soluerunt, per quod iidem ciues in contribucionibus seu subsidiis subportandis et nobis faciendis tedio vt plurimum sunt affecti: nos, vt ipsi ciues onera deinceps in hac parte eis incumbencia eo facilius perferre valeant, volumus et statuendo ordinamus, quod in collecta qualibet de huiusmodi domibus siue curiis, bonis et redditibus, inter muros ciuitatis sitis, siue spiritualibus siue secularibus personis pertineant, preterquam de curiis ab antiquo libertate gaudentibus, prout consilio et juratis ciuitatis constat, iuxta contribucionis exigenciam debitam recipiant porcionem, nulli relaxando penitus vel parcendo. Preterea ordinando statuimus, et id ipsum sub obtentu gracie nostre precipimus ab omnibus in perpetuum firmiter obseruari, vt nulli de cetero ciues nostros quoscunque, qui bona absque inpeticione qualibet iuxta terre consuetudinem per spacium trium annorum et sex mensium tenuerunt, ad jura siue judicia prouincialia super causis et accionibus quibuscunque euocare seu iudicare aliquatenus in eisdem, sed super causis et accionibus quibusuis erga ciues ciuitatum nostrarum eis competentibus coram judice ciuitatis, in qua iidem fecerint residen-

ciam et non alibi repetant inantea iura sua; mandantes et precipientes . . capitaneis, . . camerariis, . . zudariis et beneficiariis ceterisque officiatis nostris per Boemiam, qui pro tempore fuerint, firmiter et expresse, ne contra exempcionis nostre huiusmodi graciam de certa nostra sciencia ipsis factam ciuitatum predictarum ciues presumant de cetero turbare in aliquo seu grauare. In cuius rei testimonium presentes literas fieri et sigillo nostro fecimus communiri. Datum in Landaw[5]) anno domini millesimo trecentesimo tricesimo in die penthecostes.

Kniha Staroměstská (A) od r. 1310 č. 986 str. 65 a liber vetustissimus (B) č. 993 str. 57 v archivu m. Prahy. — V rukopisech jsou tyto varianty: [1]) ciuitatum B. [2]) foret B. [3]) altero A. [4]) poterunt A. [5]) Landow B. List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436. Český překlad jeho nalezá se v knize „Práva rozličná" z XV. století str. 50 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské.

* Čís. 18.

1330. 27. května. Landava.

Král Jan dává Menšímu městu Pražskému právo mílové, tak aby v jedne míli kolem města v žádné vesnici krčma zarážeti se nesměla a aby řemeslníci, před branami města bydlící, s měšťany berně a pomůcky k obci trpěti povinni byli.

Nos Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucemburgensis comes. Ad vniuersorum noticiam tam presencium, quam futurorum tenore presencium cupimus deuenire, quod affectantes dilectorum nobis . . ciuium Minoris ciuitatis nostre Pragensis, vt uberioribus augmentis intendere, graciose volumus et statuendo ordinamus, quod de ciuitate ipsa ad vnius miliaris spacium nulla taberna in aliqua villa haberi debeat uel seruari, quodque omnes opifices siue mechanici fores ciuitatem habitantes, quorumcumque sint subditi, onera siue contribuciones seu collectas quascunque cum ipsis ciuibus perferre et contribuere debeant et eciam teneantur, et si in hoc ipsi opifices uel mechanici renitentes forent aut rebelles, ciuibus ipsis, vt eos ad hoc artent et tabernas, que contra nostram presentem inhibicionem haberentur forsitan, destruant et remoueant, damus presentibus potestatem. In cuius rei testimonium presentes litteras fieri et sigillo nostro iussimus communiri. Datum in Landow anno domini millesimo trecentesimo tricesimo in die penthecostes.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 4. Pečeť schází. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N⁰ VII. Český překlad nalezá se v rukopise bibliotéky kapitoly Vyšehradské z XV. století „Práva rozličná“ str. 52. List tento potvrdili: markrabě Karel v Brně 28. srpna 1334; Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547; Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628; Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 19.

1330. 10. června. Špýr.

Císař Ludvík IV. osvobozuje Pražany od dávání cla po vší říši Římské z dováženého zboží obchodního.

Lvdwicus quartus dei gracia Romanorum imperator semper augustus... Prudentibus viris consulibus ceterisque ciuibus vniuersis ciuitatis Pragensis, suis et imperii fidelibus dilectis, graciam suam et omne bonum. Gloria celsitudinis nostre peramplius dilatari et adornari indubitanter cognoscitur, dum nostros et imperii fideles specialibus fauoribus, honoribus et beneficiis respicimus, prosequimur prerogatiuarum munificenciis graciosis. Sane itaque considerantes, quod per huiusmodi liberalitatis nostre beniuolenciam nobis, subditorum nostrorum ac aliorum fidelium vota fauorabilia et constancia, nec non eciam obsequiorum suorum promptitudinem certitudinaliter vobis vniuersis et singulis vestrisque successoribus in ciuitate predicta de solita clemencia largitatis nostre hanc graciam specialem facimus, concedimus et harum litterarum serie liberaliter indulgemus, vt in singulis ciuitatibus et per singulas et vniuersas ciuitates, opida, loca, villas et castra vniuersa Romano imperio seu regno subiecta seu subiectas, vbicumque constituta seu constitutas, cunctas res seu mercancias vestras, bona ac mercimonia vestra quecunque, cuiuscunque nominis, nature, speciei, generis, seu condicionis existant, sine solucione seu prestacione cuiusquam thelonei ac pedagii ducere, educere et reducere, emere, vendere et permutare et distrahere seu alienare, ac eciam de eisdem alias disponere ac tractare tamquam veri exempti ab onere solucionis theoloniorum predictorum queatis et ualeatis liberaliter inantea pro vestre libito voluntatis. Nullus ergo princeps, eciam si regali uel pontificali prefulgeant dignitate, nullusque dux, marchio, comes, baro, aduocatus, prouincialis, rector, officiatus, ciuitas, vniuer-

sitas seu communitas, collegium ac alia persona singularis quecunque, cuiuscunque status, preeminencie vel dignitatis existat, amodo audeat uel presumat contra presentis exempcionis siue concessionis nostre graciam a vobis vniuersis aut a quolibet singulari ciuitatis predicte, vestrisque successoribus, ut premissum est, directe uel indirecte, publice uel occulte, per se, alium vel alios theolonea, exacciones vel pedagia exigere, petere, recipere, tollere aut aliqualiter extorquere. Si quis autem predictorum hoc attemptare presumpserit presentis nostre gracie paginam ausu temerario in toto uel in parte aliqualiter infringendo, indignacionem nostram et grauem maiestatis nostre offensam ac eciam penam quinquaginta librarum auri puri, quarum medietatem fisco imperiali, reliquam uero vobis passis solui volumus ipso facto et tociens, quociens violauerit, in gracia nostra prefata se noverit procul dubio incurisse. In cuius rei testimonium presentes conscribi et nostra bulla aurea iussimus communiri. Datum Spire dominica proxima ante festum beati Viti anno domini millesimo trecentesimo tricesimo, regni nostri anno sexto decimo, imperii vero tercio.

Ad mandatum domini imperatoris

Eberhardus episcopus Bambergensis.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 5. S krásně zachovanou zlatou bullou na růžové šňůře zavěšenou. Na jedné straně sedí císař na dvou lvech, drže v ruce odznaky říše římské a maje kolem nápis „Lvdovicvs qvartvs dei gracia Romanorum imperator semper Avgvstvs.“ Na druhé straně s obvyklým vyobrazením Říma a s circumskripcí „Roma . capvt . mvndi ., regit . orbis . frena . rotvndi.“ Pelzel Karl der Vierte Urkundenb. N⁰ II. — Majestát tento potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — „Vejklad téhož privilegium na česko“ nalezá se v knize privilegií Staroměstských z r. 1558 č. 202 str. 6 v archivu m. Prahy.

Čís. 20.

1331. 20. srpna. Domažlice.

Král Jan uděluje měšťanům Starého města Pražského právo, aby společně s královským podkomořím Oldřichem Pluhem z Rabštejna usta-

novili k tomu jistý prostředek, by dlažba jich města dokončena býti mohla, poněvadž důchod z ungeltu vína k tomu nepostačuje.

Nos Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex comesque Lucemburgensis constare volumus, quorum interest, tenore presencium vniuersis, quod nos attendentes graues et vtiles dilectorum nobis . . ciuium Pragensium labores, quos pauiendo seu pauimentum faciendo lapideum per ipsam ciuitatem nostram Pragensem Maiorem et quoslibet vicos eius voluntarie hactenus pertulerunt, quia tamen census ciuitatis predicte, qui wlgariter vngelt dicitur, ad labores ipsos non sufficit consumandos, ne labores predicti tam vtiles quam[1]) commendabiles remaneant imperfecti, fideli nostro dilecto Vlrico Pflugoni ac ciuibus nostris prefatis auctoritate nostra regia, de certa nostra sciencia faciendi, cogitandi, ordinandi, disponendi et mandandi, quidquid ad laborum predictorum consummacionem expedire videbitur, nostris vice, nomine et mandato plenam concedimus et damus presentibus acultatem, quas post laborum sepedictorum perfeccionem plenariam nullius fore volumus roboris aut momenti. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum in Thust XIII kalendas Septembris anno domini millesimo trecentesimo tricesimo primo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 2. v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° III. [1]) Rukopis má tamquam.

Čís. 21.

1331. 20. srpna. Domažlice.

Král Jan uděluje měšťanům Starého města Pražského list, kterým jakési privilegium měšťanům Řezenským na škodu Pražanům udělené, čelící nejspíš proti posavadním obmezením obchodu cizích kupců v Praze, zase zrušuje.

Nos Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucembergensis comes ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam volumus presentibus peruenire, quod licet libertatum et quarundam graciarum honorabilibus viris ciuibus Ratisponensibus, nobis sincere dilectis, patentes quasdam literas nostras dedisse proxime

dinoscamur, quia tamen litere predicte et gracie in ipsis expresse in dilectorum nobis ciuium Pragensium preiudicium non modicum et iacturam videntur vergere manifeste, libertates quoque et gracias a nobis et prodecessoribus nostris Boemie regibus ipsis indultas totaliter absorbere, prout ex post facto sumus plenius informati, cum non deceat aliquem locupletari cum alterius detrimento, nec intendamus per literas easdem iuribus, libertatibus, graciis aut priuilegiis dictorum nostrorum ciuium Pragensium in toto uel parte aliqua derogare aut ipsas aliqualiter infirmare, sed pocius easdem perpetuis inantea temporibus in suo robore conseruare; supradictas Ratisponenses per nos, ut premittitur, datas literas in hiis scriptis reuocamus, cassamus, irritamus et annullamus tamquam per inportunitatem obtentas, decernentes eas fore debere de cetero nullius simpliciter roboris vel momenti et sepedictorum nostrorum ciuium Pragensium literis, graciis, libertatibus aut priuilegiis aliqualiter non obstare. In quorum testimonium et robur perpetuum sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum in Thaust tredecimo kalendas Septembris anno domini millesimo trecentesimo tricesimo primo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 41. v archivu m. Prahy. List potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 22.

1331. 22. srpna. Domažlice.

Král Jan uznávaje, že obyvatelé království Českého všechny berně, kterými za příčinou korunování jeho a provdání královských dcer povinni byli, zaplatili, jakož i jiné berně z dobré vůle a ne povinnosti platiti se podvolili, zavazuje se žádných nových sbírek na nich nežádati. Pouze kdyby syn měl korunován býti aneb dcera některá provdávána byla, chce od nich žádati z každého lánu čtvrt kopy a při tom zavazuje se neděliti stavu duchovního a městského od stavu panského.

Nos Johannes dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucemburgensis comes recognoscimus tenore presencium vniuersis, nos temporibus retroactis omnes et singulas bernas, ad quarum prestacionem siue solucionem nobis racione coronacionis nostre ac desponsacionis

seu dotacionis filiarum nostrarum, postquam ad etatem nubilem annos videlicet duodecim peruenissent, ac deinde post annum vnum desponsacionis facte, regnum Boemie ac ipsius incole, episcopi, clerus, religiosi, barones, nobiles, ciuitatum ciues, pauperes et diuites, faciendam erant obnoxii, plenarie et integraliter recepisse. Post hec eciam ad nostras preces pro defectibus et necessitatibus nostris pluribus et euidentibus, quos alias euadere non potuimus, bernas plures non de jure, sed de eorum mera beniuolencia nobis ipsos persoluisse profitemur, recognoscentes, quod ipsi nobis alicuius berne, vt predicitur, minime tenebantur, quod maiestas regia apud ipsos non immerito recognoscit. Ob quod sincere promittimus et volumus ipsos episcopos, clerum, religiosos, barones, nobiles, ciuitatum ciues ac incolas ipsius nostri regni inantea circa jura ipsorum ab antiquo obseruata inuiolabiliter permanere, nullamque bernam per nos, heredes nostros vel per quempiam nostro nomine ab ipsis de cetero petere, recipere volumus nec debemus, nisi contingat in futuro alias nos habere filias etatis legitime supradicte et tunc post vnum annum, postquam dispensata (sic) fuerit earum aliqua, aut filium nostrum in regem Boemie coronari, tunc enim licebit nobis et non prius bernam ab ipsis per fertonem tantum de laneo quolibet accipere et recipere et non vltra. Preterea eciam bona nostra fide et sincera promittimus, ipsos episcopos, clerum, religiosos et ciuitatum ciues in recepcione berne alicuius a baronibus, nobilibus terrarum nostrarum non seiungere, aut e contra barones et nobiles in berne alicuius singularis dacione ab ipsis similiter sequestrare et diuidere; sed volumus, vt ipsi omnes et singuli ad solucionem et dacionem alicuius berne nobis vel heredibus aut successoribus nostris persoluendam insimul sint astricti. Si contrarium aliquod per nos uel filium nostrum aut alium ex parte nostri quemcunque fuerit attemptatum, ipso facto exnunc prout extunc omnibus et singulis ipsius regni nostri incolis, videlicet episcopis, clero, religiosis, nobilibus, baronibus et ciuitatum ciuibus, pauperibus et diuitibus bernam ipsam nobis, heredibus et successoribus nostris denegandi, mutuo se iuuandi et nobis resistendi in hac parte tantum in solidum plenam et liberam preter quamuis nostram displicenciam damus presentibus facultatem. Harum, quas coram principibus, nobilibus seu quibuscunque aliis demonstrare poterunt in testimonium,

super eo datarum, maiori nostro sigillo signatarum. Datum Tust anno domini millesimo trecentesimo tricesimo primo in octaua assumpcionis virginis gloriose.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 15 v archivu m. Prahy. Codex Moraviae VI. str. 395. Srv. též týž Codex VI str. 37, 175, 250, 381 a VII str. 170, 175 a 546. — List potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 23.

1334. 3. února. Praha.

Markrabě moravský Karel osvobozuje měšťany Starého města Pražského od placení všech berní po dvě leta, poněvadž otci jeho králi Janovi dali 2000 kop na zaplacení dluhův.

Karolus domini nostri . . regis Boemie primogenitus, marchio Morauie. Ad vniuersorum noticiam volumus harum serie peruenire, quod nos libertatem seu immunitatem, quam dominus genitor noster predictus dilectis nostris ciuibus Maioris ciuitatis Pragensis exnunc inantea a festo natiuitatis domini venturo proxime per duos annos continue secuturos donauit et indulsit occasione duorum milium sexagenarum grossorum denariorum Pragensium datarum et solutarum ad presens per eos certis creditoribus eiusdem domini genitoris nostri, volentes seruare firmiter, vt tenemur auctoritate nobis commissa et debita, promittimus et spondemus dictam immunitatem dictis vsque ad prefatum terminum per omnia obseruare, nec ipsos interim per nos uel per alium seu alios ad aliquam prestacionem, contribucionem, steuram, collectam uel exaccionem pecuniariam cogere seu aliquatenus compellere volumus, ut premittitur, vel debemus. In cuius rei testimonium atque robur presentis conscribi et nostri sigilli munimine iussimus communiri. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo tricesimo quarto, in crastino purificacionis beate Marie virginis.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 67 v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° VI.

* Čís. 24.

1334. 28. srpna. Brno.

Markrabě moravský Karel potvrzuje Menšímu městu Pražskému výsadu na právo mílové, kterou od otce jeho obdrželo s tím doložením, že kdoby chtěl míli kolem města krčmu zaraziti, musí právo své listinami prokázati.

Karolus domini nostri regis Boemie primogenitus, marchio Morauie. Ad vniuersorum noticiam tenore presencium volumus peruenire, quod ad nostram accedentes presenciam prudentes viri magister ciuium et duo iurati Minoris ciuitatis Pragensis, sincere nobis dilecti, pro se et vniuersitate eiusdem ciuitatis nobis quoddam priuilegium domini genitoris nostri exhibuerunt petentes cum instancia, vt graciis et iuribus in eodem contentis consentire de innata nobis clemencia dignaremur, cuius quidem priuilegii per omnia dinoscitur tenor esse talis: Nos Johannes etc. (Následuje znění listu krále Jana d. v Landavě 27. května 1330 čís. 18.). Nos itaque in laudabilibus actibus prefati domini patris nostri inherere vestigiis cupientes permittimus et volumus, vt eedem immunitates et gracie, vtpote in dicto domini nostri genitoris priuilegio contente, quod presentibus de verbo ad verbum inseri fecimus, a cunctis inuiolabiliter obseruentur, eo saluo, quod si cuipiam aduersus dictas gracias pinguius ius competierit et hoc demonstrare potuerit, huic fauendum duximus, vt hoc per documenta probet racionabilia et iure suo huiusmodi commode perfruatur. In cuius rei testimonium presentes scribi et sigilli nostri munimine iussimus communiri. Datum Brune die dominica post diem sancti Bartholomei apostoli proxima anno domini MCCC tricesimo quarto.

Dle originálu, který se více nezachoval, Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° VII. Obsaženo též v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 č. I, 83 v archivu m. Prahy. Mimo to potvrdili tento list: Ferdinand I na hradě Pražském 24. září 1547; Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 25.

1335. 16. dubna. Praha.

Markrabě moravský Karel schvaluje klášteru Ostrovskému koupi dvora Lubně na Oujezdě u klášterův sv. Jana a sv. Anny.

Karolus domini regis Boemie primogenitus, marchio Morauie. Deuotis nostris abbati et conuentui monasterii Ostrouiensis, sincere dilectis, salutem et Christi vestigia sectari. Personas ecclesiasticas religiosas, presertim que seculi spretis vanitatibus sub regulari habitu vitam ducentes monasticam [e]legerunt seruire deo celi, decet celsitudinem principum piis adiuuare beneficiis, quatenus frete ipsorum presidiis eidem virtutum domino valeant liberius famulari. Cum itaque pro parte vestra et vestri monasterii nobis supplicatum extitit, quatenus empcioni vestre facte de curia Luben in villa apud moniales et monasterium sancti Joannis, sancteque Anne in Vgezd Prage, occasione cuius empcionis domus vestra locuplecior redditur et ipsius condicio melioratur, nostrum dignaremur prebere consensum: nos igitur moti vestris iustis postulacionibus predictam vestram empcionem de dicta curia prouide factam approbamus, ratificamus, gratificamus et confirmamus ac ratam, gratam, firmam et incommutabilem presentibus irrefragibiliter volumus et decernimus perpetuo manere. In quorum omnium testimonium atque robur presentes conscribi et nostri sigilli patrocinio fecimus communiri. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto, in festo resurreccionis domini.

Dle originálu, jenž se nezachoval, Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° VIII. Obsaženo též v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 čís. I, 83 v archivu m. Prahy.

Čís. 26.

1335. 12. října. Praha.

Král Jan a markrabě Karel osvobozují měšťany Pražské na čtyry leta od placení všech berní, poněvadž se zavázali zaplatiti za ten čas 6000 kop do komory královské.

Nos Johannes dei gracia Boemie rex ac Lucemburgensis comes et Karolus eiusdem domini regis Boemie primogenitus, marchio Mo-

rauie, notum facimus vniuersis, quod quia dilecti nobis ciues nostri Pragenses promiserunt nobis pro nostra indigencia per quatuor annos primum venturos sex milia sexagenarum grossorum Pragensium semper quartam partem huius summe die sancti Galli dare, nos eisdem ciuibus nostris damus proinde per dictorum quatuor annorum spacium continuum plenam et omnimodam libertatem, sic videlicet, quod nec per nos nec per alium aut alios a dictis ciuibus vllam exigere, petere aut recipere volumus pecuniam, aut exigi, peti aut recipi faciemus; nec eos ad aliqua seruicia nobis facienda cogemus aut cogi[1]) faciemus; nec eos uel aliquem ex ipsis grauare aut dampnificare volumus medio tempore in eorum personis uel rebus. Harum nostrarum testimonio literarum. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto, IIII° idus Octobris.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 9 v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° XI a Codex Moraviae VII str. 65. [1]) Rukopis má cogeri.

* Čís. 27.

1336. 6. ledna. Vyšehrad.

Uherský král Karel Robert chtěje učiniti přítrž nejistotě na silnicích, jež z Uher do Čech vedou, jakož i překaziti vymáhání neobyčejných a neslušných cel ustanovuje ve shodě s českým králem Janem cla a mejta, jež sluší platiti kupcům z Čech na cestě od hranic království Uherského až do Budína a sice dle staré zvyklosti, které dle svědectví měšťanův Brněnských a Trnavských už v časích krále Bely se šetřilo.

Nos Karolus dei gracia rex Hungarie tenore presencium significamus, quibus expedit vniuersis memorie commendantes, quod cum via seu strata publica mercatorum hinc a nostro regno in Bohemiam et alia conuicina regna transeuncium et econuerso a Bohemia et aliis euicinis regnis in predictum regnum nostrum cum suis rebus et bonis mercionalibus veniencium a temporibus guerrosis et impacatis propter maleficorum [1]) hominum insidias et indebitas exacciones tributorum fere hactenus et usque modo dissueta fuisset, nosque, prout incumbebat officio nobis diuinitus credito, pro commodiori et tranquilliori

transitu eorundem inter cetera nostre consideracionis animum ad refomandum et restaurandum eadem, specialiter dum pridem vna cum sereno et inclito principe domino Johanne, eadem gracia illustri Bohemorum rege, fratre nostro carissimo, parlamentum habuimus, tractatum specialem circa premissa habendo, studiosius diuertissemus. Tandem eciam vtilitatibus vtrorumque regnorum consideratis vna cum prelatis et regni nostri baronibus matura deliberacione habita et de consilio eorumdem pro eisdem mercatoribus tam nostri quam Bohemie et aliorum euicinorum regnorum vias et stratas infrascriptas publicas fore girandas et perambulandas ac tributa in locis et modis inferius exprimendis exigenda duximus atque ordinanda, videlicet: in primo introitu ad metas regni Hungarie in Alba Ecclesia, uel in vulgari Wibar[2]) nominata, debeat solui octoagesima de rebus mercimonialibus. Item abinde siue in Saaswar[3]) siue in Stinche[4]) de quolibet curru mercimoniali, qui wlgariter dicitur rudas, debeat solui vnus loth siue tria pondera. Item de quolibet curru mizas[5]) dicto medium tributum seu[6]) medius loth. Et abhinc in Jabluncza[7]) circa castrum Kurlatko[8]) debet solui solummodo tributum pontis. Ita quod de quolibet equo uel boue trahente currum vnus denarius Vienensis.[9]) Item de pecoribus[10]) vendicioni exponendis scilicet maioribus duobus[11]) similiter vnus denarius Vienensis. Item de quatuor paruis animalibus, ouibus, capris et porcis similiter vnus denarius Vienensis et non plus. Item abinde in loco Wiksaad[12]) siue in villa Beizn[13]) debet solui tributum sicut in Saaswar[14]) et Stinche[15]) de curribus mercimonialibus tantum. Preterea a ciuitate Tirnauiensi usque ad Budam[16]) in locis infrascriptis debet exigi tributum similiter de curribus mercimonialibus modo supradicto. Primo in Forkofunda[17]), postea in Senice[18]), item in villis[19]) archiepiscopi Strigoniensis Narhiid et Vdward[20]) vocatis; item vltra Danubium ex ista parte in Strigonium. Postea in villa Chabiia; item in villa sancti Jacobi pro castro Ueteris Bude[21]). Et in porta ciuitatis Budensis[22]) debent tributa exigi similiter de curribus, prout[23]) superius est expressum. Hoc tamen declarato, quod in locis tributorum supra dictis nullas debet fieri religacio[24]) preterquam in ciuitatibus, in quibus tricesimam constituerimus exigendam. Que omnia loca tributorum tam ciuibus Brunensibus de regno Bohemie quam nostris ciuibus Tirnauiensibus referentibus scimus[25]) esse a tempore Bele[26]) regis instituta,

legitima et omnino fore justa; quapropter vniuersos et quoslibet mercatores tam nostri et Bohemie, quam et aliorum regnorum cum rebus mercimonialibus transeuntes presentibus inducentes aduocamus et notificamus, vt cum eorum rebus, mercibus et bonis amodo et deinceps pacifice, secure et absque omni impedimento saluis eorum rebus et personis liberam habebunt procedendi per loca tributorum prenominatorum facultatem. Igitur vobis magistris Stephano filio Lachk[27]) castellano[28]) de Wiswar,[29]) de Berenchech[30]) et de Bolundach[31]); item Nicolao dicto Treutul[32]) comiti Posoniensi, castellano de Senice[33]), in presenti honores nostros predictos seruantibus et in futurum oficialibus et castellanis nostris constituendis edicto regio firmissimis damus in preceptis, vos autem dominum archiepiscopum Strigoniensem requirentes, vobis simul et vna cum aliis quibuslibet prelatis ecclesiarum, nobilibus, ceterisque cuiuscunque dignitatis et status hominibus locum tributorum predictorum aliquem seruantibus et habentibus similiter firmiter iniungimus per presentes, quatenus nostre amplioris gracie et dilectionis intuitu predictas vias liberas et absque omni impedimento securas et pacificas pro prelibatis mercatoribus conseruare debeatis, nec ipsos mercatores aliqualiter molestari et perturbari aut in locis tributorum predictis ultra pretactum modum exactionis tributi agrauari et angariari permittentes faciatis, alioquin grauiter nostram ofendetis maiestatem. Et hec omnia et singula predicta per vos prenominatos nobis fideles et dilectos in foris et locis publicis ac prouinciis uolumus seriatim publicari et proclamari. Datum in Wyssegrad in festo Epiphaniarum domini anni eiusdem millesimo trecentesimo tricesimo sexto.

Dle originálu (A) v Brněnském arch. chovaném Codex Moraviae VII str. 76. Zde otištěno dle konfirmace (B) privilegií Uherských králův králem Vladislavem d. na Budíně 17. listopadu 1491 v arch. m. Prahy č. I, 26 a dle kopie z konce XIV. století zachované v liber vetustissimus privilegiorum (C) v arch. m. Prahy č. 993 str. 24. V textech jsou tyto změny: [1]) malefactorum B. [2]) Wywar A. [3]) Sasbar C. [4]) Stiniche C. [5]) Aynczas A. aijzas C. [6]) scilicet A a C. [7]) Jablincza B. [8]) Karlachkw A. [9]) Wynensis B. [10]) pecudibus A a C. [11]) duabus A a C. [12]) Bykzaad A. Wicusaad C. [13]) Beyn A. Reijn C. [14]) Saagwar C. [15]) Stinke C. [16]) Wudam C. [17]) Forkoshyda A. Forkosunda C. [18]) Semptey A. [19]) uilla C. [20]) Wdword A. [21]) Wude C. [22]) Wudensis C. [23]) sicut C. [24]) religacio curruum A. [25]) sciuimus A. [26]) Wele C. [27]) Lochk A. Lachc C. [28]) schází v C. [29]) Wywar A. [30]) Berench A. Werenchech C.

[31]) Bulunduch A. Wolundoch C. [32]) Treutuel C. [33]) de Kurlachkw et de Hedruh; necnon Laurencio Sclawo, castellano de Semptey má A. — List ten potvrdili: Uherský král Ludvík 29. července 1357; král Vladislav na Budíně 17. listopadu 1491; císař Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; císař Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; císař Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649, císařovna Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a císař František I. ve Vídni 13. května 1808. Srv. též smlouvu Ostřihomského arcibiskupa Chanadina s cizozemskými kupci v příčině placení cla v Uhrách d. v Ostřihomu 24. prosince 1337 v Codex Moraviae VII str. 131.

Čís. 28.

1337. 4. července. Praha.

Král Jan dává měšťanům Menšího města Pražského výsadu, že všichni, kdož drží pozemky k obci přiměřené anebo domy uvnitř hradeb městských, povinni sou s obcí všechna břemena nésti, i když byli obdrželi prvé osvobození. Tutéž povinnost ukládá obyvatelům předměstským, pokud trhův městských spoluužívají. Kdokoliv z lidí kterékoliv vrchnosti dopustil by se ve městě vraždy neb jiného zločinu aneb byl pro dluhy zatčen, má souzen býti rychtářem městským a konšely, kteří též mají právo trestati každého, kdoby se výsadám těmto podrobiti nechtěl.

Nos Johannes dei gracia Boemie rex ac Lucemburgensis comes. Ad vniuersorum noticiam tenore presencium uolumus deuenire, quod pensantes multas fidelium nostrorum vniuersitatis ciuium in Parua ciuitate Pragensi, quas multimode propter dissimiles contribuciones, ad quas nobis vniuersaliter obnoxii erant, aggrauati sunt, penurias et egestates, quibus non immerito nostris prerogatiuis nonnullis occurrere graciosius disponentes, et vt deinceps sub nostre regie maiestatis uelamine ipsi ciues et communitas ipsorum quiecius respirare et nobis deseruire ualeant, ipsos graciis infrascriptis duximus premiandos. Primo igitur uolumus, statuimus et sancimus, quod omnes et singuli homines, cuiuscunque preeminencie aut status existant, agros et hereditates ac bona quecunque, et quocunque uocitentur nomine, admensurata ciuitati predicte in parte uel in toto, libere possidentes, omnia onera dacionis pro ipsorum bonorum rata cum predicte ciuitatis nostre ciuibus comportare debeant, ipsa onera, per quemcunque modum imposita, perpetuis temporibus tolerantes, non obstantibus ipsorum liber-

tatibus aut literis per nos eisdem datis aut obtentis, dandis uel obtinendis per eos qualitercunque, per consuetudinem uel eciam ex antiquo, quas quidem literas et libertates presentibus penitus et inantea irritamus, cassamus et eciam annullamus, nec ipsas de cetero esse aut intelligi uolumus alicuius roboris uel momenti. Secundo uolumus decernentes, quod omnes homines, cuiuscunque condicionis existant, domos intra muros ciuitatis ipsius inhabitantes, siue sint spiritualium personarum aut secularium, principum aut baronum, similiter, vt prediximus, onera ipsius ciuitatis comportare debeant et eciam teneantur. Tercio signanter exprimimus uolentes, quod omnes et singuli homines, cuiuscunque status aut condicionis existant, aut quorumcunque sint homines, domos et inhabitaciones extra sepedictam ciuitatem habentes et forum in ciuitate cum ipsorum rebus et mercibus frequentantes, pro ipsorum meliori et vsibus simili modo, vt prediximus, ad comportandum predicte ciuitatis onera obnoxii esse debeant et asstricti. Preterea statuimus et dictis ciuibus pro jure damus, quod omnes homines, tam spiritualium quam secularium, cuiuscunque status aut condicionis existant, homicidia aut forefacta alia quecunque committentes, ipsi judex et ciues ciuitatis predicte pro delictis et excessibus huiusmodi eosdem homines plenissimam arrestandi et judicandi habeant facultatem, uolentes, vt iidem homines sic arrestati et captiuati in predicte ciuitatis judicio, et non alibi, super causis de se conquerentibus debeant respondere. Ad euidentem igitur omnium premissarum nostrarum graciarum certitudinem et cautelam perpetuo ualituram ipsis judici, juratis ac ciuibus sepedicte Minoris ciuitatis Pragensis indulsimus et presentibus indulgemus, uolentes, vt nostro nomine et presencium auctoritate omnes rebelles predictis nostris graciis, quas pro jure ipsi ciuitati et melioramento attribuimus, ad exsequendum ea omnia, que articulariter superius expressimus, arceant modis et viis, quibus eis melius et vtilius expedire uidebitur, striccius et compellant. Preterea uolumus, vt omnes homines, tam nobilium quam spiritualium et secularium pro debitis, culpis aut forefactis quibuscumque aliis in dicta ciuitate arrestati debeant coram judicio predicte ciuitatis de se conquerentibus respondere. Promittimus quidem predicta omnia pro nobis et heredibus nostris Boemie regibus ipsis ciuibus non infringere nec eis quomodolibet contraire, sed pocius inantea temporibus ipsos in predictis gra-

ciosius conseruare mandantes igitur et districte precipientes vniuersis nostris capitaneis, camerariis, subcamerariis et aliis officiatis nostris quibuscunque, presentibus et futuris, fidelibus dilectis, quatenus ipsos ciues in predictis nostris graciis et jurium concessionibus inantea nullatenus impedire debeant aut presumant, prout indignacionis nostre regie acrimoniam euitare cupiunt et graciam eiusdem regie clemencie vberius conseruare. In cuius rei testimonium presentes literas dedimus nostro maiori sigillo consignatas. Datum et actum Prage in die beati Procopii confessoris anno domini millesimo trecentesimo tricesimo [1]) septimo.

Rukopis Budišínský čís. LVI str. 405. Kopie v diplomatáři českého musea. — [1]) V rukopisu schází slovo to.

Čís. 29.

1337. 5. července. Praha.

Král Jan uznávaje, že města královská sou velmi utlačována nemírnými požadavky král. podkomoří, dává měšťanům Menšího města Pražského, Slaného, Loun, Mělníka, Litoměřic, Ústí nad Labem, Pirny, Mostu, Žatce, Kadaně, Ostrova a Lokte společný list, kterým upravuje jich poměr k úřadu podkomořskému. Kdyžby se kdo dovolával podkomořího, má on na své útraty k slyšení pře do města jeti a kdyby nově v úřad dosazen byl, nejsou měšťané povinni mu dávati sukna Ypernská a jiné dary, jak to v obyčej přicházeti začínalo. Obnovování rad má se díti tím spůsobem, že každého roku šest konšelův z úřadu odstupuje a na jich místo měšťané neb konšelé, kteříž se chvalně zachovali, v položeném času s radou starších obecních a celé obce jiné přísežné prostředkem volencův volí. Konšelům náleží souditi vraždy a jiné případy soudní podle práv městských, vyjímaje těžké případy soudu královskému vyhražené anebo takové, v kterých strany na krále neb podkomořího se odvolaly. Konečně všichni, kdož mají zboží od starodávna k městu přiměřená anebo drží zboží svobodná neb dědičná na zemi a v městě přebývají, povinni sou přispívati k potřebám obecním dle uznání rady městské.

Nos Johannes dei gracia Boemie rex ac Lucemburgensis comes. Ad vniuersorum noticiam volumus tenore presencium deuenire, quod

cupientes dilectorum nobis ciuium ciuitatum subscriptarum, scilicet Pragensis Minoris, Slanensis, Lunensis, Melnicensis, Luthomericensis, Uskensis, Pirnensis, Pontensis, Sacensis, Cadanensis, Slakenwerdensis et Cubitensis, qui temporibus retroactis per expensas excessiuas, quas subcamerarii, qui pro tempore fuerunt, in predictis ciuitatibus quandoque sine causa fecerunt, sunt plurimum aggrauati, comoditatibus effectualiter prouidere, statuimus, sanccimus et tenore presencium decernimus, mandantes hec inantea firmiter obseruari, vt subcamerarius, qui inantea fuerit, debeat ad ciuitates supradictas ad causas aliquas in ipsis ammodo iudicandas, et super quibus ad eum fuerit appellatum, sub expensis et sumptibus propriis visitare, nullas expensarum procuraciones ab eisdem ciuibus de cetero exigendo. Preterea ciues ciuitatum predictarum a dacione pannorum Yprensium et munerum, qui et que ab eis, quociens quis ad idem subcamerariatus officium per nos institutus fuerit, ex consuetudine tantummodo inducta et per nos seu predecessores nostros reges Boemie vsque modo minime approbata exigi et recipi consueuerunt, benigniter supportamus, ita quod ad dacionem pannorum eorundem seu munerum ipsi subcamerario, qui pro tempore fuerit, faciendam non sint de cetero aliqualiter obligati. Volumus eciam, vt ciues seu iurati ciuitatum prefatarum, qui se laudabiliter conseruarunt, possint et debeant pro quolibet anno statuto triennio de consilio seniorum et communitatis ciuium ciuitatis cuiuscunque alios iuratos eligere, ita quod semper sex persone de prioribus iuratis pro consilio remaneant cum eis, quos pro eodem anno de nouo duxerint eligendos, qui eciam sex pro anno tercio immutari debebunt. Preterea decernimus, quod ciues seu iurati ciuitatum predictarum habeant homicidia et quaslibet alias causas, casibus et causis nobis ab antiquo reseruatis dumtaxat exceptis, presertim super quibus ad nos uel ad ipsum subcamerarium appellatum non extiterit, iudicandi iuxta iura ipsorum ciuilia plenam et liberam inantea potestatem. Insuper volumus, vt vniuersi et singuli, qui bona quecunque antiquitus ad ciuitates predictas mensurata possident, debeant contribuere de eisdem cum dictis ciuitatibus et ciuibus in ipsis residentibus ad onera quelibet supportanda, litteris nostris de exempcione huiusmodi cuipiam per nos datis non obstantibus, quas presentibus reuocamus, firmiter statuentes, vt hii, qui super terram bona

aliqua tenuerint, hereditaria seu libera, et in predictis ciuitatibus suam fecerint mansionem, talem de eisdem bonis liberis ad supportandum eo leuius id, quod ciuitatibus incumbit, contribucionem facere debeant, qualem consilium ciuitatis duxerit arbitrandam. Harum nostrarum testimonio literarum. Datum Prage in crastino sancti Procopii anno domini millesimo trecentesimo tricesimo septimo.

Liber privilegiorum z XV. století v archivu m. Loun str. 2 za nápisem „Supportacio ab expensis subcamerarii cum contribucione de bonis liberis cum ciuitate“ a liber memorabilium civitatis Sacensis v archivu m. Žatce z téže doby list 21; kdež se dokládá: „Pluribus ciuitatibus super diuersis graciis data, cuius in Luna originalis litera reseruatur.“ Orig. v Lounech se však nezachoval. Schlesinger Stadtbuch von Brüx str. 30. — Listy stejného znění byly současně dány jednak společně městům Hradci Králové, Mýtu, Chrudími, Poličce, Jaroměři, Čáslavi, Kolínu, Kouřími a Nymburku; jednak společně Berounu, Plzni, Klatovům, Stříbru, Tachovu, Domažlicům, Sušici, Písku a Budějovicům. Originály nalezají se v archivu m. Plzně (listina číslo 2) a m. Hradce Králové (listina č. 4.).

* Čís. 30.

1338. 9. července. Thionville.

Král Jan béře měšťany Velikého města Pražského se vším jich majetkem ve městě i mimo město ve svou zvláštní ochranu.

Nos Johannes dei gracia Boemie rex ac Lucemburgensis comes notum facimus tenore presencium vniuersis, quod cum fideles nostri dilecti ciues Maioris ciuitatis Pragensis fide et deuocione nec non fidelibus seruiciis sic se semper celsitudini nostre gratos demonstrauerint et acceptos, ita quod in eis nuncquam aliud inuenimus, nec inuenire potuimus, quam quod integre fidei et deuocionis requirit affectus, quorum consideracione nos ipsis ad gracias faciendas credimus ex debito obligari. Sane affectantes, vt legalis cetus ciuium Pragensium et ipsa ciuitas Pragensis melioracionis et profectus continua recipiant incrementa, quodque de statu suo tam ciues quam ciuitas antedicta per omnia inantea fuerint securi, ipsorum ciuium personas, res, possesiones seu hereditates, tam in ciuitate quam extra sitas, in nostram proteccionem recipimus specialem, ita quod nostre proteccionis clippeo muniti nullus penitus eos in hiis omnibus, quamdiu nobis domino comitante vita comes extiterit, molestare aut turbare sub obtentu

nostre gracie audeat uel presumat, volentes, vt si quispiam uel quicunque contra inhibicionem nostram huiusmodi aliquid aduersus ciues eosdem seu ciuitatem Pragensem, per quod ciuium et ciuitatis predicte status turbari posset quomodolibet uel offendi, attemptauerit uel attemptauerint, quod super tali grauamine ipsi ciues ad nos appellare debeant et absque vlla nostra offensa ad defensionem iniuriorum huiusmodi, si necesse fuerit, se ponere, quas quicunque eis inferre, vt premittitur, conarentur. Harum nostrarum testimonio litterarum. Datum in Teonis uilla anno domini millesimo trecentesimo tricesimo octauo, feria quinta post festum beati Procopii proxima.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 6. S ulomenou pečetí krále Jana. Na přední straně podoba krále, jedoucího na koni ve zbroji rytířské; na zadní straně jest sekret králův jako kontrasigil. List tento potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. „Vejklad téhož privilegium na česko“ nalezá se v knize archivní z r. 1558 č. 202 str. 5.

* Čís. 31.

1338. 9. července. Thionville.

Král Jan povoluje rychtáři, radě a obci Menšího města Pražského, aby vybírali dlažebné z každého vozu, jenž do města jich přijíždí a příjem na zlepšení dlažby obraceli.

Joannes dei gratia Boemiae rex, Lucemburgensis comes. Dilectis fidelibus nostris judici, consulibus [1]) et communitati civitatis Minoris Pragensis gratiam regiam et omne bonum. Cupientes decorem ciuitatis vestrae statumque ipsius nostris temporibus in felicitate prospera prosperari, quatenus nostris adiuta beneficiis in sua pulchritudine uberius jucundetur, vobis et vestrae civitati praefatae concedimus, quatenus ad opus et operam pavimentorum platearum ipsius, possitis et debeatis pro quolibet equo de curribus magnis merces portantibus denarios parvos sex, de parvis vero curribus pro equo denarium unum parvum exigere in civitate vestra duntaxat et haberi omni eo modo, quo Major civitas Pragensis pro opere sui pavimenti hactenus exigit et recipit. Mandamus itaque universis officialibus et fidelibus nostris quatenus

vos et civitatem vestram contra huiusmodi nostram concessionem non molestent, inquietent aliqualiter aut perturbent, indignationem nostram, si secus fecerint, incursuros. Harum serie litterarum. Datum in Theonis villa anno domini millesimo trecentesimo tricesimo octavo, die nono mensis Julii.

Obsaženo takto v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy, kdež se čte: [1]) consilio. List mimo to potvrdili: Jiří v Praze 26. dubna 1460; Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 32.

1338. 9. července. Lucemburk.

Král Jan osvobozuje obyvatele Menšího města Pražského od povinnosti odvolávati se v pochybných případech k soudu města Litoměřic a od placení cla po celých Čechách; dávaje jim další práva, aby osoby stavu vládyckého pro dluhy do pěti hřiven v městě stavovati a všechny veřejné krčmy míli kolem města a zvláště před branami městskými na Újezdě zakázati mohli.

Orig. v archivu sv. Václavském na hradě Pražském č. 13. (Listina na ten čas nepřístupná.)

Čís. 33.

1338. 17. srpna. Kolín nad Labem.

Markrabě Karel potvrzuje rychtáři a konšelům Menšího města Pražského výsady, které jim otec jeho na zatýkání dlužníkův ve městě pro dluhy do pěti hřiven, na osvobození od cla po celé zemi a na přetrhování krčem v obvodu jedné míle kolem města byl udělil.

Nos Karolus domini regis Boemie primogenitus, marchio Morauie, notum esse volumus tenore presencium tam presentibus quam futuris, quod quia dilecti nobis judex et jurati Minoris ciuitatis Pragensis, qui hucusque nostris mandatis et beneplacitis se promptualiter conformare vbilibet studuerunt, nostram accesserunt presenciam, nobisque quoddam priuilegium domini et genitoris nostri carissimi pro vtilitate

et commodo eiusdem ciuitatis super quibusdam juribus ipsis competentibus et super arrestacione unumquemque debitorem suum circa quinque marchas ac super libertate transeundi absque requisicione thelonei ubique in regno Boemie, nichilominus de tabernis publicis infra spacium vnius miliaris prope ciuitatem et potissime in Vgezd ante foras ipsius ciuitatis non habendis — que omnia et singula in eodem priuilegio plenius sunt expressa — eis datum est et concessum, cuius tenorem ad plenum peraudiuimus, exhibuerunt, petentes a nobis cum instancia, vt in eisdem graciis et iuribus eos non impedire, sed pocius iuxta paternum affectum promouere et conseruare dignaremur. Nos quoque, quos paterna vestigia in actis laudabilibus delectat sequi, sincere duximus permittendum, quod prefatos ciues et ciuitatem ipsam in premissis omnibus et singulis vllo vnquam tempore non impedire, sed pocius eos promouere volumus ac in eisdem graciis, iuribus et libertatibus pro viribus fauorabiliter conseruare. Harum, quas sigillo nostro sigillari fecimus, testimonio literarum. Datum Colonie super Albea secunda feria post assumpcionis beate Marie virginis proxima anno domini millesimo trecentesimo tricesimo octauo.

Rukopis Budišínský č. LVI str. 406. Opis v diplomatáři musea Českého. Codex Moraviae VII str. 153.

* Čís. 34.

1338. 17. srpna. Kolín nad Labem.

Markrabě moravský Karel dává souhlas svůj na jevo s milostmi, které otec jeho král Jan Menšímu městu Pražskému na opravu dlažby města udělil.

Nos Karolus domini regis Boemie primogenitus, marchio Morauie, constare volumus tenore presencium vniuersis, quod nos cupientes ex animo Minoris ciuitatis Pragensis ciuiumque suorum fidelium, paternorum et nostrorum specialiter dilectorum, comodis et utilitatibus intendere, studiose vniuersis et singulis graciis ipsis super pauimentacione a dicto genitore nostro graciose factis, quam modo de nouo facere intendunt in decorem et utilitatem ciuitatis sue antedicte, nostrum auctoritate presencium plenum adhibemus consensum, pariter et assen-

sum, promittentes bona nostra fide nunquam contrauenire verbo vel facto, nec eos in dictis graciis inpedire, nec pati per quempiam alium aliqualiter impediri. Harum nostrarum testimonio litterarum. Datum in Colonia super Albeam secunda feria proxima post assumpcionem beate Marie virginis anno domini millesimo trecentesimo tricesimo octauo.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 7. Se sekretem markr. Karla, na němž znak lucemburský a nápis tento: „Secretum Karoli primogeniti regis Boemie, marchionis Morauie". Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N⁰ IX. List potvrdili: Ferdinand I. v Praze 24. září 1547; Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628; Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. 13. května 1808.

Čís. 35.

1338. 18. září. Amiens.

Král Jan schvaluje snesení rychtáře, konšelův i vší obce Starého města Pražského, dle kterého uzavřeli se svolením starších obecních koupiti z důchodu ungeltního dům Volflina od Kamene v rohu na rynku Staroměstském a zříditi jej za radnici, kdeby soudy se odbývaly a obecní potřeby jednaly.

Nos Johannes dei gracia Boemie rex ac Lucemburgensis comes notum facimus vniuersis presentes literas inspecturis, quod dilecti nobis . . judex, . . jurati ac . . vniuersitas ciuium Maioris ciuitatis Pragensis pro parte sua et communitatis ciuitatis eiusdem nobis exhibuerunt copiam cuiusdam instrumenti super prouisione per eos dicte ciuitati facta, petentes, vt idem instrumentum et omnia in ipso contenta ratificare et confirmare maiestatis nostre gracia dignaremur. Copia autem siue tenor ipsius instrumenti erat talis: In dei nomine amen. Acciones, quas mundus labilis ordinat, sepe delet obliuio et successus temporum, nisi firmentur viua voce testium aut efficaci karactere literarum. Hinc est, quod nos Wenceslaus dictus Rokczaner judex, Nicolaus Albus, Andreas dictus Goldner, Pezoldus carnifex, Seidlinus de Piesca, Henricus Melniker, Frenclinus Kornpuhel, Nicolaus Znoimeri, Nicolaus Clementeri, Vlricus Silberczeiger, Jeclinus Ruperti, Vlricus Pleyer et Johlinus Rokczaner jurati et vniuersitas ciuium Maioris ciuitatis Pra-

gensis notum fieri volumus vniuersis tenorem presencium inspecturis, quod nos cum senioribus matura deliberacione prehabita diuersos defectus ciuitatis pretendentes, quorum maior fuit, quod ipsa ciuitas tam a nobilibus quam a ciuibus regni Boemie ipsam ciuitatem visitantibus notam ruboris et verecundie passa fuisset per multa tempora non modicam ex eo, quod non haberet domum consilii et maniloquii, sicut alie ciuitates capitales consueuerunt habere, in qua cause super diuersis negociis ciuitatis et consilia ciuium tractarentur, et oporteret ipsos ciues septimanis singulis querere diuersa locorum diuerticula ipsorum honori minus decencia pro causis ciuitatis et negociis pertractandis. Ad remouendum hunc defectum nos . . predicti ciues domum cum area quondam Wolflini de Lapide et censibus presentibus et futuris, si qui adaucti fuerint, et aliis pertinenciis ad ipsam domum et aream spectantibus vniuersis, sitam in acie medio fori contra domum Johlini Jacobi in ipsa ciuitate Pragensi, de vngelto vini ad honorem et commodum tam diuitum quam pauperum pro domo consilii ipsorum ciuium matura deliberacione prehabita emendam duximus ac eciam exsoluendam sub huiusmodi empcionis et solucionis forma, vt jurati ciuitatis predicte, quicunque pro tempore fuerint, in dicta domo causas et negocia ipsius ciuitatis et collectas habere debeant et perpetuo pertractare, impedimento cuiuslibet non obstante. Statuimus eciam sub pena infrascripta volentes, ne aliquis nobilium seu ciuium cuiuscunque dignitatis, preeminencie, condicionis, status vel officii existat, domum ipsam vel censum eius in toto vel in parte ex adiutorio domini nostri regis vel successorum suorum sibi vel heredibus aut amicis suis vsurpare vel alienare presumat, audeat vel debeat quomodolibet in futurum, sed ad ipsam ciuitatem pro honore et commodo spectare debet in eternum. Si quis vero vel si qui statutis nostris predictis ad dominum nostrum . . regem, heredes vel successores ipsius pro vsurpacione seu alienacione dicte domus vel census ipsius in toto vel in parte laborando contraire vellet aut vellent, hic vel hii per nos aut successores nostros et a quolibet fidedigno periurus et fidefragus debet esse, et eciam violator sui honoris vbilibet appellari cum amissione rerum et corporis, quorum bonorum media pars fisco domini nostri regis, reliqua vero pars ciuitati cedere debet antedicte, corpus autem huiusmodi transgressoris iuxta graciam juratorum

exstat iudicandum. Volumus eciam, vt nullus alter dictam domum inhabitet nisi hic, qui per nos aut successores nostros . . juratos pro tunc inibi fuerit collocatus. Insuper est expressum, quod si alique litere successu temporis in preiudicium dicte domus aut census eius in toto vel in parte inuente et ostense fuerint, quibuscunque sigillis sigillate, tales literas preter has nullius vigoris dicimus esse de cetero aut momenti. Vt igitur empcio seu exsolucio dicte domus, facta pro honore et commodo ciuitatis a nobis et nostris successoribus iuratis ciuibus Pragensibus, quicunque fuerint, rata et grata permaneant et perpetue inconwlsa, presens priuilegium scribi et de certa nostra sciencia fecimus sigilli ciuitatis predicte munimine communiri. Actum et datum Prage anno domini millesimo CCCXXXVIII°, X° kalendas Septembris.*) Nos uero peticionibus ipsorum ciuium pie annuentes, ipsum instrumentum et omnia in ipso contenta super ipsa prouisione facta ratificamus, approbamus et sigillo maiestatis nostre confirmamus. Datum Ambyamis sexta feria ante festum beati Mathei apostoli et ewangeliste anno domini millesimo trecentesimo tricesimo octauo.

Liber statutorum z roku 1310 v archivu m. Prahy č. 986 list 137 a liber vetustissimus privilegiorum tamže č. 993 str. 47 a 63 s poznámkou na straně „Rathouz nynější". Rössler Deutsche Rechtsdenkmaler I str. 175.

Čís. 36.

1339. březen. Frankfurt.

Král Jan odevzdává purkmistru, rychtáři, konšelům i vší obci Starého města Pražského místo mezi zdmi městskými a Vltavou před branou sv. Valentina (na nynějším Rejdišti), aby směli dříví a hnůj tam skládaný odstraniti a místo celé tak ohraditi, by nebylo k němu přístupu, poněvadž dály se tam předešlá léta mnohé loupeže a jiné zločiny.

Johannes dei gracia Boemie rex ac Lucemburgensis comes. Dilectis fidelibus suis magistro ciuium, judici, juratis ac vniuersitati ciuium Maioris ciuitatis Pragensis graciam suam et omne bonum. Sumus informati et de certo nobis constat, quod nocturnali et hye-

*) 23. srpna.

mali tempore ipsa vestra ciuitas per aquam Wultaue de loco domus hospitalis Pragensis vsque vltra portam, vbi siccum esse videtur, sancti Valentini, vbi ligna et fimus deponi [1]) est consuetum, retroactis temporibus per latrocinia et furta incommoda plurima sit perpessa, et suo tempore plura dispendia posset pati. Ad quod precauendum vobis et ciuitati vestre concedimus et fauemus, quod eundem locum de muro ciuitatis usque ad predictam aquam precludi et precingi possitis, provt vtilius vobis et melius videbitur expedire, et ligna hactenus ibidem et fimum reposita pro vestro beneplacito remouere. Mandamus igitur vniuersis nostris officiatis, cuiuscunque preeminencie seu auctoritatis extiterint, presentibus aut futuris, quatenus nullus eorum vos in huiusmodi preclausura debeat aliqualiter impedire. Harum literarum testimonio nostrarum. Datum Frankenfurt anno domini millesimo trecentesimo tricesimo nono.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 41 v arch. m. Prahy. [1]) Rukopis má reponi deponi. — List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 37.

1339. 29. května. Praha.

Král Jan osvobozuje měšťany Starého města Pražského na čtyry leta od placení městských berní, poněvadž zavázali se zaplatiti mu za ten čas 4000 kop a zároveň povoluje jim vybírati po pět let tři ungelty ze suken, ze zboží kramářského a z várek piva.

Nos Johannes dei gracia Boemie rex ac Lucemburgensis comes notum facimus tenore presencium vniuersis, quod quia dilecti nobis ciues nostre Maioris ciuitatis Pragensis promiserunt nobis pro nostra indigencia et exsolucione regalium nostrorum per quatuor annos primum venturos continuos quatuor milia sexagenarum grossorum Pragensium semper quartam partem huius summe die sancti Galli, incipiendo in anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo, persoluere atque dare, nos eisdem ciuibus nostris damus proinde per dictorum quatuor annorum spacium continuum plenam et omnimodam libertatem, sic videlicet, quod nec per nos nec alium aut alios a dictis ciuibus nostris

vllam exigere, petere aut recipere volumus pecuniam, aut exigi, peti aut recipi faciemus, nec dictos ciues ad aliqua seruicia nobis facienda cogemus aut cogi faciemus, nec eos uel aliquem ex ipsis grauare aut dampnificare volumus medio tempore in eorum personis vel rebus, aut per quempiam faciemus. Nos vero ipsis ciuibus nostris et ciuitati nostre predicte in restaurum seu subleuamen debitorum ipsorum prerogatiuam ex regalis magnificencie nostre facimus singularem, vt tria vngelta in dicta ciuitate videlicet pannorum, mercium institarum et braxaturas ceruisie cum prouentibus ipsorum iuxta placita, per nos et ipsos ciues nostros hincinde habita, infra spacium dictorum annorum cum adicione quinti anni pro se recipere debeant et habere, quousque omnia et singula debita per ipsos ciues nostros quocumque modo contracta in integrum fuerint persoluta, impedimento nostro et cuiuslibet non obstante. Debet quoque ipsum vngeltum sic recipi atque dari, videlicet quod vendens pannos siue merces institarum ciuis vel hospes de qualibet sexagena grossorum sex paruos denarios vsuales et emens merces easdem totidem paruos in prima vendicione et empcione tantum et non vlterius soluere est astrictus, et quilibet braxans ceruisiam in ipsa ciuitate de vna braxatura ceruisie vnum grossum pro vngelto ipsis ciuibus dare debet. Si quis vero sub vna sexagena grossorum vendiderit vel emerit in mercibus, vt predicitur, quidquam, de huiusmodi vendicione et empcione pro vngelto nichil dabit. Addicimus eciam, quod omnes mercatores Pragam cum pannis quibuscunque uel mercibus institarum ibidem non emptis transire volentes, tenebuntur dare de qualibet ligatura, que sawin dicitur, vel de curru mercium institarum quindecim grossos predictos pro vngelto. Si autem quisquam pannos quoscunque Prage emerit et eos educere voluerit, dato vngelto de qualibet sexagena, ut predicitur, de ligatura predicta nichil dabit. Ad id uero pro speciali subsidio soluendum vngeltum omnes ciues et personas, cuiuscunque condicionis existant, negocia huiusmodi in dicta ciuitate Pragensi in vendendo et emendo tractantes fauorabiliter obligamus. In quorum testimonium et euidenciam pleniorem presentes literas sigillo maiestatis nostre duximus muniendas. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo tricesimo nono, sabbato infra octauas Trinitatis.

Liber vetustissimus statutorum č. 993 str. 61 v archivu m. Prahy.

Čís. 38.

1340. 23. prosince. Praha.

Král Jan potvrzuje rychtáři a konšelům města Prahy snesení, které z nařízení markraběte Karla učinili, aby zvoleno bylo osm přísežných mlynářův, kteří by na své přísahy mlýnům míry a cejchy ustanovovali a aby každý byl konšely trestán, o komby vyslaní mlynáři přísežní dosvědčili, že míru překročil.

Wir Johannes von gotes genaden chvnik ze Behem vnd graf ze Luczelburg tuen chunt offenleich an disem brief, das vuer vns sint chomen vnser lieben getrewen richter vnd scheppfen vnser stat ze Prag, den si durch gemainen nucz habent lazzen schreiben, als wir oft geboten haben, das man das solt haben getan, vnd der brief loutet von wort zu wort also: Wir Wenczlab genant Rokczaner richter, Meinhart hern Wolframs svn, Wenczlab hern Albrechts svn, Nyclas Rost, Peschyl Neumburger, Elbel Waczinger, Mertil hern Mathes svn von Eger, Wolfel von dem Stein, Thomas der Swarcz genant, Jaksch Payer, Meynel Rokczaner vnd Vla hern Johans gewantsneiders suen, gesworn purger der stat ze Prag bechennen vnd tuen chunt offenlich an diesem prief, das wir gesehen vnd geprueft haben, das di selbe vnser stat grozzen gebrechen leidet vnd geliden hat von sulchen sachen, das alle dye mvelen, dye vmb di stat gelegen sein, von der obersten vncz an dye nidersten, nieren ein maz haben oder ein gemezzen recht, dor an in genugen schul vnd dor vber nyemant greiffen geturre, vnd das dem armen als vol vueg als dem reichen, vnd nach dem ein iglich man gepowen mueg auf das seyn alles, das er recht hat. Dor vmb als vnser herre der chunik vnd vnser herre der marchraf oft geboten habent vor bey andern scheppfen vnd auch bey vns, als vns des vnser aid vnd gewissen ermonent, so sein wir mit den eldisten von der stat ze rat wurden, das als schir weter tag chomen, die scheppfen, dye ze der selben czeit sein, sullen chyesen vier aus in oder ander gemainer purger vier von der stat, vnd di selben sullen chiesen ze in vier maister mvelner, von wan si wellen, vnd dye alle schullen sweren ze den heyligen, das sye an alle argelist einer iglichen muel geben ir mazz, di si zv recht haben schol, also

das nyemant do von erblos werde, vnd das dye vor genant stat auch in sulchen schaden icht chom, als layder vor oft ist geschen, sunder das ein igleich man, er sey reich oder arem, noch derselben mazz mueg gepowen alles, des er recht hat, vnd das das selbe ewiclichen steet beleib; vnd ob yemant wer, der vber die selbe maz, dy ym bey gesworm aid zv recht gegeben wirt, greifen getuerst, chvmt das yemant ze schaden, der sol es clagen in dem rat vor den scheppfen; so schullen di selben scheppfen senten dar zv czwen gesworn maister, die di warheit dor an besehen; vnd sagent di selben, das di maz vber varen sey, so sol der schuldig czehen schok grozzer zvm ersten mal zv puez geben an dye stat; chvmt ein svelch clag zvm andern mal auf den schuldigen, vnd wir besehen vnd besagt, als vorgeschriben ist, so sol er czwainczig schok geben an di stat; geschiht das zvm dritten mal, so sol er dreizzik schok geben an di stat, vnd schol sein mvel in dem selben ganczen jar vngemalen steen. Dar vber zv einer gewissen vrchund haben wir disen prief lazzen schreiben vnd mit der stat insigel ze Prag versigeln. Der ist gegeben nach Cristes geburd vber dreizehen hvndert jar dar nach in dem vierczigisten jar des nechsten vreitags noch sant Merteins tag *) — vnd haben vns gepeten, das wir den selben brief geruchen mit vnsern chuniclichen briefen vnd insigelen bestetigen. So haben wir an gesehen, das derselbe prief czevcht auf eines gemaines bestes der stat vnd vueg dem armen als dem reichen, vnd bewart di stat von swinlichen schaden, dye ofte vor sint wider varen, dor vmb so wollen wir, das der selbe brief vnd alles, das dor inne beschriben ist, volle chraft habe, vnd gancz vnd steet eviclich beleib, vnd das dowider nyemant getuer icht getuen. Wer aber da wider icht tuet, der leid di puze, dy dor nach gehort vnd dor auf ist gesaczt. Wir wellen auch, das man dye selben sach an greif vnd vol wuer, als in dem genanten brief steet beschriben. Dor vber zu einem gewissen wurchunde haben wir disen brief gehaizzen mit vnserm grozzen insigel versigeln; der ist gegeben ze Prag nacht Cristes geburt vber dreyzehenhvndert jar, dar nach in dem vierczigisten jar des svnabendes in der quatemper vor weynachten.

---

*) 17. listopadu.

Liber statutorum z r. 1310 č. 986 list 151 v archivu m. Prahy. Markrabě Karel nařídil rychtáři, konšelům i vší obci Většího města Pražského před tím, dne 19. května 1340, aby mlýnům Pražským míry a cejchy ustanovili. (Tamže str. 281.) — Codex Moraviae VII str. 215 a k tomu str. 196.

Čís. 39.

1341. 2. června. Praha.

Král Jan potvrzuje purkmistru a konšelům Starého města Pražského snesení jich, kterým se úřad šrotéřství vína na věčné časy obci přikaznje, aby z důchodův jeho město čistiti mohla.

Wir Johannes von gotes gnaden kunig zu Behem vnd graff zu Lucenlburg tun kunt an diesem brieff, das vnser lieben vnd getreuen richter vnd schoffen vnser Grosser stat zu Prag vns ir offen brieff gewiest haben, mit ir stat insigel wersigelt, das wir in den geruchten gnediclich zu bestetigen, der von wort zu wort also lauth, als hernach geschreiben steet: Wir Wenczlaw genant Rokiczaner richter vnd Andres Goldner, Seidel von dem Piesk, Otto genant Sneider, Niklas Znoymer, Niclas Clementer, Henrich Sswab genant Czigler, Fridel Sechsel, Jaksch Ruprecht, Joschk Payer, Cunsch von Pracz, Peschel Harrer vnd Niclas Gewnher gesworen schepfen vnd die gemain der stat zu Prag bekenne offenbar an disem brieff allen, die in sehent oder horen lesen, das wir mit werdachtem mut durch der stat ere vnd nuczes des vbereinkomen sein, das das wein schrotampt, das vor langer czeit der stat was vnd ist, nach bey der stat ewiclichen bleibe in sulicher weis, als hernach genant ist: Wir wellen vnd bestetigen, daz dazman von dem egenanten wein schrotampt die stat reyn halten vnd in allen gassen mist vnd vnflat, wo es not ist, aus furen schol, das die stat reyn vnd schon ewiclichen dovon beleib. Wer aber das, daz ymant, er sey edel oder vnedel, purger, reich ader arm ader welicher gelegenheit ain man wer, der das vorbenante ampt won der stat gegen vnserm herren dem kunig ader der margraffen oder gegein dem richter vnd den schepfen der worgenant stat mit bete seinem freunt empfreden vnd enpfuren wolde, daz er trewlos vnd erlos gegen der stat wirt vnd werden schal vnd auch damit gegem vnserm herren

den kunig leib vnd gut werlichen schol. Sunder daz das oft genant wein schrotampt zu der stat ewiclichen gehoren sol, als wor geschriben vnd benant steet. Vnd zu einer ewigen stetikait des sach haben wir diesen briff mit vnsern grossem stat insigel lassen versigeln; der gegeben ist nach Crists geburt vber dreyczehen hundert jar darnach in dem ein vud vierczigisten jare an dem nechsten mantag vor pfingsten. Vnd czu einer ewigen stetikeyt der sach haben wir disem brieff durch ir bete willen mit vnserm kuniglichen insigel lassen versigeln, der gegeben ist nach Crists geburt vber dreyczehenhundert jar vnd darnach in dem ein vnd virczigisten jare an dem nechsten sunabend noch pfingsten.

Diplomatarium regis Georgii č. 394 str. 649 v Lobkovické bibliotéce Pražské. List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 40.

1341. 4. června. Praha.

Král Jan chtěje polepšiti stav Starého města Pražského ustanovuje, že všichni měšťané i obyvatelé města mají k potřebám obecním přispívati ze všeho jmění svého, nemovitého i movitého, jež se v okršku městském nalezá, vyjímaje pány, duchovní a osoby, jež od starodávna vyňaty sou z placení dávek obecních. Dále uděluje městu výsadu, že v obvodu jedné míle kolem města nemá nikdo krčmu zarážeti a že ve městě nemá se vybírati žádný jiný ungelt kromě z vína, jenž byl obci postoupen.

Nos Johannes dei gracia Boemie rex, Lucemburgensis comes notum facimus tenore presencium vniuersis, quod nos ciuitatis nostre Maioris Pragensis condicionem cupientes nostris temporibus facere meliorem, volumus et decreto sanccimus perpetuo, quod omnes et singuli ciues et incole et homines domos et domicilia eorum ibidem in ciuitate et sub proteccione et regimine ciuitatis ipsius habentes, exceptis baronibus, religiosis et aliis personis ab antiquo tempore exceptis, teneantur et teneri debeant cum ipsa ciuitate Pragensi ad omnes contribuciones, collectas, facciones seu onera quecunque personalia, realia atque mixta. Preterea decernimus et statuimus, quod omnes et singuli hereditates, possesiones, bona aut pecunias, eciam si sint testate uel

testata, wlgariter dicte uel dicta selgeret, seu pecunias pupillorum seu orphanorum aut alia quecunque bona, qualiacunque sint, habentes et possidentes in districtu ciuitatis predicte et sub proteccione ipsius ciuitatis existentes, omnia onera,[1]) facciones, collectas ac contribuciones quascunque cum ipsa ciuitate teneantur et debeant subire, portare pariter et habere. Insuper statuimus et decernimus decreto perpetuo inhybentes, quod nullus hominum, cuiuscunque status aut condicionis fuerit, infra spacium vnius miliaris circa tabernam tenere debeat aut habere. Quod si quispiam in contrarium attemptare presumpserit, liceat ciuitati predicte et ciuibus Pragensibus ipsam tabernam destruere auctoritate propria et delere et nichilominus idem tabernarius, quicunque fuerit, vnam sexagenam grossorum denariorum Pragensium prefate ciuitati Pragensi pene nomine irremissibiliter persoluat. Insuper adicimus inhibentes perpetuo concedentesque prefate ciuitati et communitati ipsius, vt nullus hominum de cetero, cuiuscunque status, condicionis aut eminencie existat, pro dacio siue vngelto aliquo, quod ad presens in ipsa ciuitate per nos sublatum existit, a nobis, heredibus aut successoribus aut eciam officialibus nostris, presentibus aut futuris, petere, impetrare uel recipere possint aut debeant quouismodo, excepto vngelto duntaxat seu dacio vini, quod ad opus pauimentorum et pro aliis necessitatibus dicte ciuitati oportunis duximus ex certa nostra sciencia concedendum. Si quis autem attemptare secus presumpserit, volumus et decernimus, quod is uel iidem per omnes et ab omnibus periurus, fidefragus et sui proprii honoris sint et appellari vbilibet violatores debeant et infames et nichilominus cum personis et rebus eorum vniuersis et singulis nostre subiaceant per omnia vlcioni. Mandamus itaque burgrauio et viceburgrauio Pragensi, presenti uel futuro, quatenus omni tempore ad requisicionem dictorum ciuitatis et ciuium in premissis suum eis exhibeant auxilium, consilium et iuuamen. Harum serie litterarum, quibus nostrum sigillum duximus appendendum. Datum Prage feria secunda post festum sancte Trinitatis proxima anno domini millesimo trecentessimo quadragesimo primo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 67 v arch. m. Prahy. [1]) Rukopis má ad omnia et onera. — List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 41.

1341. 7. června. Praha.

Markrabě moravský Karel osvobozuje měšťany Starého města Pražského od placení všech berní až do konce roku 1344, poněvadž zavázali se otci jeho zaplatiti během dvou let dalších 3000 kop.

Nos Karolus domini regis Boemie primogenitus, marchio Morauie, notum facimus tenore presencium vniuersis, quod quia fideles paterni et nostri dilecti ciues Maioris ciuitatis Pragensis sponte et liberaliter serenissimo principi domino genitori nostro karissimo promiserunt dare et soluere pro necessitatibus suis non paucis sibi ad presens instantibus tria milia sexagenarum grossorum denariorum Pragensium, mediam partem predicte pecunie, puta mille quingentas sexagenas, in festo sancti Galli proxime venturo in anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo tercio, residuam vero partem, eciam videlicet mille quingentas sexagenas grossorum predictorum, in festo eciam beati Galli tunc subsequenti in anno domini MCCCXLIIII, nos eisdem ciuibus Pragensibus ad peticionem ipsorum graciam facere volentes, iuxta gracias ipsis ciuibus per dominum genitorem nostrum prefatum in suis litteris factas et concessas ipsis damus et concedimus plenam et liberam libertatem ab omnibus et singulis faccionibus, oneribus, exaccionibus et contribucionibus quibuscunque, tam realibus, pecuniariis quam personalibus, hinc vsque ad annum domini millesimum trecentesimum quadragesimum quartum superius predictum duraturam, eximentes eos et ciuitatem eorum ab omnibus oneribus et faccionibus predictis, prout in aliis domini genitoris nostri predicti literis et libertatibus pridem eis per eundem dominum genitorem nostrum datis et concessis plenius continetur. Mandamus itaque districte precipientes vniuersis et singulis capitaneis, officialibus et rectoribus nostris, presentibus et futuris, quatenus prefatos ciues et ciuitatem Pragensem Maiorem super ipsis domini genitoris nostri prefati ac nostris immunitatibus ac libertatibus eis per ipsum dominum genitorem nostrum et nos graciose factis et concessis non molestent, inquietent aut perturbent, nec molestari, inquietari aut turbari per quempiam permittant, durante quadriennio predicto, promittentes insuper ipsos ciues et ciuitatem

Pragensem per nos vel alium medio tempore ad aliqua seruicia, realia vel personalia, non cogere vel grauare in personis aut rebus eorum, verum eos et ciuitatem predictam in premissis libertatibus, iuribus et graciis ipsorum pridem et nunc per dominum genitorem nostrum sepefatum et nos factis volumus graciosius conseruare, id ipsum per capitaneos et officiales nostros, presentes et futuros, volumus et precipimus per dictum quadriennii tempus firmiter obseruari. In cuius rei testimonium presentes literas scribi et sigillo nostro ex certa nostra sciencia fecimus communiri. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo quadrigesimo primo, in festo corporis Christi.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 65 v archivu m. Prahy.

Čís. 42.

1341. 15. června. Praha.

Král Jan společně se synem svým markrabětem Karlem osvobozuje měšťany a obyvately všech měst království Českého od placení berní na sedm let až do sv. Jiřího l. 1348, poněvadž zavázali se najednou zaplatiti všechny berně a sbírky, ježby v následujících šesti letech na ně vložiti mohl.

Nos Johannes dei gracia Bohemie rex ac Lucemburgensis comes notum facimus tenore presencium vniuersis, quod quia vniuersi et omnium ciuitatum regni nostri Bohemie ciues et incole, fideles nostri dilecti, omnes imposiciones, collectas et exacciones, quas ipsis ciuitatibus infra sexennium imponere et ab eis recipere possumus ad nostram vrgentem necessitatem se pro nobis ex speciali nostro mandato soluere astrinxerunt. Nos itaque grata vicissitudine ipsorum beniuolencie occurrere disponentes ad dictum sexennium vnum annum addicimus ex gracia et ipsis vniuersaliter singulis et singulariter vniuersis ac eorum ciuitatibus a festo beati Georii nunc preterito per septennium continuum, hoc est vsque ad idem festum Georii in anno natiuitatis domini M°CCC°XLVIII° reuertens damus et concedimus plenam et omnimodam libertatem, eximentes et soluentes eos ab omnibus exaccionibus, imposicionibus, peticionibus, contribucionibus, steuris, collectis, subsidiis, angariis, perangariis et vniuersis et singulis grauaminibus,

que nunc sunt uel succedente tempore possent aliqualiter euenire, volentes et promittentes nostro et quorumlibet nostrorum nomine ipsis dictam libertatem infra dicti temporis spacium fideliter obseruari. Et nos Karolus eiusdem domini regis primogenitus, marchio Morauie, vna cum dicto domino et genitore nostro obseruacionem dicte libertatis nos astringimus, promittentes eam impermutabilem seruare similiter et in nullo violare penitus nec sini per quempiam violare. In cuius rei testimonium presentes litteras conscribi et nostrorum sigillorum appensione fecimus communiri. Datum Prage in die beati Viti anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo primo.

Diplomatarium regis Georgii č. 394 list 662 v Pražské bibliotéce Lobkovické. Český překlad uveřejnil Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N°. XXXI. List potvrdili: Karel IV. d. v Praze 15. června 1343 a Sigmund d. v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 43.

1342. 24. června. Vratislav.

Markrabě Karel slibuje měšťanům Pražským, že nad jich statuty proti kupcům Norimberským ruku ochrannou držeti chce.

Nos Karolus domini regis Boemie primogenitus, marchio Morauie, notum facimus tenore presencium vniuersis, quod volentes paternos et nostros fideles dilectos ciues .. Pragenses in eorum statutis et ordinacionibus aduersus mercatores Nuerenburgenses aliorumque locorum uel ciuitatum dicioni illius, qui se imperatorem nominat, subditorum procedere cum effectu virtute presencium promittimus bona fide prefatos ciues Pragenses in eisdem statutis et ordinacionibus omnibus et singulis per ipsos de consensu et voluntate domini et genitoris nostri atque nostris factis et iuratis et in posterum fiendis et iurandis, in quantum talia quoad impedimentum dictorum mercatorum ac eciam ad euitandam stratam per Bauariam aliaque loca predicti imperatorem se dicentis se extendunt, nullatenus impedire, nec pati per quempiam impediri ac eciam ad quarumcunque peticiones, quibus si importune per nos fortassis fierent, presentibus derogamus, contra ea attemptare aliqualiter uel facere, aut ipsos precibus uel aliis modis

quibuscunque quomodolibet cohercere, sed pocius ipsos in eis omnibus et ipsorum quolibet graciosius conseruare, harum nostrarum testimonio litterarum. Datum Wratislauie in die sancti Johannis Baptiste anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo secundo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 4 v arch. m. Prahy. — List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 44.

1342. 28. prosince. Thionsville.

Král Jan schvaluje opatření markraběte Karla proti kupcům Norimberským ve smyslu snesení měšťanův Pražských učiněné.

Johannes dei gracia Boemie rex ac comes Lucemburgensis. Notum esse volumus vniuersis, cum predilecti ciues nostri Pragenses quedam statuta et ordinaciones literis primogeniti nostri marchionis Morauie confirmatas tenere sint obligati [1]), quarum tenor sequitur in hec verba: Nos Karolus ɔc. (Následuje list markraběte Karla d. ve Vratislavi 24. června 1342 č. 43.) Et nos Johannes rex [2]) et comes supradictus omnia et singula in literis contenta approbamus et ratificamus ac nostris consensu et voluntate esse facta recognoscimus, volentes eciam cum premissis, vt quicumque contrarium fecerint,[3]) ut in futurum facientes ad solucionem emende per dictos ciues nostros superposite sine aliqua contradiccione arceantur, super quo in testimonium presentes litteras nostro sigillo fecimus communiri. Datum in Theonisuilla sabbato post natiuitatis domini anno domini millesimo CCC° quadragesimo secundo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 16 v archivu m. Prahy. V kopii té začátek listiny je takto skomolen: [1]) quosdam statutus et ordinanciones literis primogeniti nostri marchionis Morauie teneri sint confirmatas [2]) schází [3]) fecerunt.

Čís. 45.

1343. 13. června. Praha.

Markrabě Karel potvrzuje rychtáři, konšelům i vší obci Většího města Pražského list otce svého krále Jana, daný v Praze dne 15. června 1341

všem královským městům, jakož i všechna jich práva a svobody, při nichž je chce zachovati, pokud by jim právo napsané nedal. Zároveň slibuje, že od měšťanův a obyvatelův Většího města během dvou let nebude žádných peněz žádati.

Nos Karolus domini regis .. primogenitus, marchio Morauie. Vniuersis presentes litteras inspecturis, presentibus et futuris, volumus esse notum, quod venientes in presencia nostra dilecti fideles paterni et nostri, judex et consules totaque communitas ciuium ciuitatis Maioris Pragensis nos suplicare humiliter curauerunt, quod cum dominus genitor noster iam dictus et nos certis libertatibus et graciis ipsam ciuitatem et ciues Pragenses libertauimus, datis eis nostris patentibus litteris, quarum tenor talis esse dinoscitur: Nos Johannes etc. (Následuje list krále Jana d. v Praze 15. června 1341 č. 42), dignaremur eis de speciali clemencia tenorem ipsarum litterarum et contenta in eis graciose approbare. Nos itaque volentes prefatos ciues et ciuitatem Pragensem nostris temporibus in predictis ac aliis ipsorum graciis, libertatibus et juribus manutenere et fouere prefatas immunitates et libertates in dictis litteris expressas et contentas approbamus, ratificamus, gratificamus et ratas, gratas et firmas habere esse volentes eas et earum quodlibet tenore presencium comprobamus. Preterea volentes prefatos ciues et ciuitatem Pragensem in singulis eorum juribus et priuilegiis conseruare promittimus, volumus et spondemus ipsos ciues et ciuitatem Pragensem in juribus et justicia eorum plenissime conseruare, donec jus scriptum seu redactum in scriptis perpetuis eis duximus conferendum. Ceteris promittimus firmiter et volumus prefatos ciues et ciuitatem Pragensem in eorum libertatibus, priuilegiis et graciis quibuscunque, quas erga uel contra nobiles seu ciuitatum ciues regni Bohemie vel alios quoscunque habent et habere dinoscuntur, pro viribus conseruare iuxta tenorem litterarum ducum, regum et principum memorie diue regni Bohemie, nec non domini genitoris nostri prefati et nostrorum eis super eas diucius concessorum. Insuper promittimus omnino et attendere volumus et debemus, quod hinc infra biennium completum a prefatis ciuibus et hominibus ciuitatis Pragensis Maioris nullam uel nullas penitus pecuniam uel pecunias exigere quoquomodo volumus [1]). Harum serie et testimonio

litterarum, quibus nostrum sigillum duximus appendendum. Datum et actum Prage in domo fratrum minorum ad sanctum Jacobum feria sexta post octauas corporis Cristi anno domini MCCCXLIII°.

Diplomatarium regis Georgii čís. 394 list 662 v Pražské bibliotéce Lobkovické. Český překlad listu toho uveřejnil Pelzel v Karl der Vierte. Urkundenb. N°. XXXI. a potvrdil jej císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436. — [1]) volumus nemá rukopis. — Srv. též snesení konšelův Staroměstských ze dne 5. října 1341 v Rössler Deutsche Rechtsdenkmaeler. I str. 191.

Čís. 46.

1343. 24. listopadu. Praha.

Markrabě Karel dává měšťanům a obyvatelům Menšího města Pražského výsadu, aby pouze z půdy, na které domy jich stojí a nikoliv z domův samých byli povinni berně a sbírky dávati.

Nos Karolus domini . . regis Boemie primogenitus, marchio Morauie, tenore presencium recognoscimus vniuersis, quod nos prospicientes commodis et vtilitatibus ciuitatis Minoris Pragensis, quibus temporibus nostris in prosperitate rerum et augmento honoris suscipere valeat incrementum, eidem ciuitati, ciuibus et hominibus in ea degentibus, presentibus et futuris, graciam facimus specialem, quatenus predicti ciues et incole ipsius ciuitatis ab hodie inantea successuris temporibus de solo et areis duntaxat domorum suarum et non de domibus contribuciones et alias collectas seu facciones soluere teneantur. Nulli igitur hominum liceat hanc libertatis nostre graciam infringere aut ei ausu temerario quomodolibet contraire; indignacionem nostram, si secus quispiam attemptare presumpserit, se nouerit incursurum. Harum serie et testimonio litterarum, quibus nostrum sigillum duximus appendendum. Datum Prage in vigilia beatissime virginis Katherine anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo tercio.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 8. S ulomenou pečetí markraběte, na níž je vyobrazen jako jezdec na koni v zbroji rytířském. Kolem čte se pouze nápis: „Karolus p . . . . rchio Morauie.“ Na zadní straně nalezá se jako kontrasigil, štít rozčtvrcený se znakem českým v první, lucemburským v druhé a třetí a moravským ve čtvrté čtvrti, obyčejný to sekret markraběte Karla. — List ten potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547; Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628; Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 47.

1345. 27. září. Praha.

Král Jan společně s markrabím Karlem chtějíce obci Pražské poskytnouti nějakou úlevu v dluzích, do nichž upadla, osvobozují ji na pět let ode všech berní a dávek; začež obec na dobu tří let postoupila polovici ungeltu z vína komoře královské.

Nos Johannes dei gracia Boemie rex ac Lucemburgensis comes ad vniuersorum noticiam volumus tenore presencium deuenire, quod cum fideles nostri dilecti . . consules, . . scabini ac communitas ciuium ciuitatis nostre Pragensis propter exacciones ac diuersas pecuniarum daciones, quas retroactis temporibus propter magnas et euidentes necessitates nostras nos eis tam frequenter imponere et ab eis recipere oportebat, sint magnis debitorum oneribus nimium agrauati, ita quod ipsa debita nullatenus persoluere et euadere possunt, nisi de nostre maiestatis benignitate suffragium prebeatur; nos itaque volentes ipsis ciuibus nostris et ciuitati nostre predicte in restaurum et subleuamen debitorum ipsorum graciam ex regalis magnificencie liberalitate facere specialem, damus et concedimus ipsis a festo beati Galli proxime nunc instanti per quinque annorum spacium continue reuoluendum plenam et liberam ac omnimodam libertatem, eximentes et absoluentes ipsos per iam dictum quinque annorum spacium continuum ab omnibus exaccionibus, imposicionibus, peticionibus, contribucionibus, steuris, collectis, subsidiis, concessionibus, angariis, perangariis et vniuersis ac singulis grauaminibus, quocunque nomine nuncupentur, que per nos aut illustres Karolum marchionem Morauie primogenitum et Johannem ducem Karinthie, Tyrolis et Goricie comitem filium nostros karissimos predictis ciuibus nostris imponi possent infra predictorum quinque annorum spacium aut aliqualiter euenire, eo notanter excepto, quod predicti ciues nostri ad peticionem nostram medietatem tocius vngelti de vino, sed mediam partem omnium prouentuum de vngelto vini nobis a festo sancti Georgii proxime affuturo per triennium continuum pro nostra necessitate dederunt et dare promiserunt. Dicto autem termino triennio continue expirato prefati ciues nostri ipsum totum vini vngeltum cum omnibus prouentibus debent

de cetero per duos annos inmediate sequentes pro ipsorum et dicte ciuitatis nostre vsibus recipere pacifice et quiete, et eisdem duobus annis similiter expiratis de medietate dicti vngelti nos disponere, facere et ordinare poterimus libere iuxta nostram voluntatem, prout nobis videbitur melius et utilius expedire, mandantes sub districta precepcione regia predictis Karolo marchioni Morauie primogenito et Johanni duci Karinthie filio, nostris karissimis, nec non vniuersis et singulis . . capitaneis, . . camerariis, . . subcamerariis et officialibus ac rectoribus nostris, qui nunc sunt vel fuerint pro tempore, vt prefatos ciues nostros Pragenses in prefata gracia seu libertate eis concessa et data non debeant nec presumant impedire, molestare seu aliqualiter aggrauare, indignacionem regiam et penam grauissimam, si qui in contrarium premissorum quitquam fecerint et acceptare presumpserint, se nouerint incursuros. Et ad pleniorem huiusmodi gracie seu libertatis certitudinem, securitatem et cautelam antedictus Karolus primogenitus noster, marchio Morauie, pro nobis et vna nobiscum promisit in solidum et promittit dictam graciam et libertatem custodire, attendere et inuiolabiliter obseruare. In cuius rei testimonium presentes scribi fecimus litteras et sigilli nostri vnacum sigillo dicti primogeniti nostri appensione muniri. Et nos Karolus primogenitus dicti domini regis Boemie, marchio Morauie, promisimus et promittimus bona fide sine dolo cum ipso et pro ipso domino . . genitore nostro dictam graciam et libertatem custodire, attendere et inuiolabiliter obseruare nec pati per quempiam alium aliquatenus violari. In quorum omnium testimonium presentes litteras sigilli nostri vna cum sepedicti domini genitoris nostri sigilli appensionibus fecimus communiri. Datum Prage in die sanctorum Cosme et Damiani martirum anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo quinto.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 2 v archivu m. Prahy.

Čís. 48.

1347. 3. dubna. Křivoklát.

Král Karel IV. zamýšleje založiti Nové město Pražské, dává Starému městu ubezpečení, že založení toto nemá býti na újmu jeho

právům a zájmům. Staroměstští mají míti povždy svobodný průjezd a průchod Novým městem a ku pojištění toho práva mají držeti dvě brány Novoměstské, jednu proti Hoře Vítkově a druhou blíž vody za předměstím Poříčským (bránu Horskou a Poříčskou). Do příkopův mezi oběma městy nemají se nečistoty a bláto házeti. Novoměstští mají užívati práva Starého města, z nálezu soudu konšelského na Novém městě může se každý do Starého města odvolati, jak to i jiná města činí a na nálezu práva Staroměstského má pak přestati, lečby se před krále odvolati chtěl. Z dvou výročních trhův Pražských jeden, jenž býval o sv. Vítě, do budoucího nového města se překládá a nařizuje se, aby zvláště hlučná řemesla na Nové město se přestěhovala.

Karl von gotes gnaden Romischer kunig, zu allen czeiten merer des reichs vnd konig zu Behem. Allen vnd iglichen ewiklichen [1]). Wy wol vnsere kunigliche wirdikeit, dy von manchen sachen wegen zu besorgen vnd befriden vnsere lande vnd leute selikeit zu bestellen besweret ist, stetlich ir gmute wendet vnd keret dorauf, das vnser lande vnd leute, die vns vndertan sint, in gmachen vnd frides wollust, in zunemungen vnd merung ir gutere steticlichen bleiben [2]), dorumb mit wolbedachtem mute, gutem rate vnsern fursten, hern vnd edeln, geistlich vnd werntlich, vnd sunderlich mit rat vnd wille burgermeisters, rates vnd der ganczen gmeine der grosloblich vnd hochgeczirt vnser Groser stat zu Prage, die vnsers kunigreichs zu Behem stul vnd hoep [3]) ist, aus irer furstat, ekern, erbe vnd felde, doselbest vor ir stat gelegen, zu vnsern vnd irn grosern eren [4]), freheiten, wllust vnd freunden, zu widersteen aller freuelicher anfechtunge ein neue stat mit hulfe des almechtigen Gotes meinen zu machen vnd ausczuseczen, doch an allen irn schaden vnd hindernusse, wy denne deshalben derselben vnsern hoepstat in kumftigen czeiten dye tat zu schaden ader zu vnwille herkomen [5]), wann si dorczu ir hulf [6]) merklichen getan haben vnd tun werden, allenthalben schollen vnd wellen vormeiden, so doch wir der vorgenanten vnser hoepstat burgern [7]) vnd inwonern vnd irn nochkomlingen burgern geben vnd in kraft dicz briues rechter wissen vnd koniglicher mechte volkomenheit gegeben han ein freye gewisse vnuorhinderte durchreis ader durfart [8]), welichen enden si welden ader si dunken wurde zu reiten, zu faren

vnd zu geen tag vnd nacht, als oft in des not gescheen wirt, durch dieselben newen stat, die wir meinen zu machen vnd also yczunt vnd also dornoch an alle hindernusse zu allen zukumftigen czeiten. Vnd besunder die czwe thore mit allen iren zugehorungen in derselben newen maure, dy wir vmb diselben newen stat meinen zu machen, werden auftreiben [9]), als eine kegen dem Witken berge vnd die andere hinderbas bei dem wasserr vor irer furstat genant Porzecz, die wir mit kraft dicz briues kuniglicher moechte der egenanten vnser hoepstat zu eigen [10]) geben vnd zu eigen haben [11]) wellen, zu gebrauchen vnd zu inne haben vnd zu halden vnd mit iren eigen amechtleuten vnd thorwertlen zu beseczen vnd die mit iren slossern beflissen schollen, als in ir stat ir eigen thore, kheinerlei vorhinderunge, vormachunge ader vorirrunge zu solcher durfart aus der vorgenanten vnser hoepstat [12]) zu denselbigen thoren dye burgere vnd inwonere weder ir nochkomlinge derselben newen stat mit nicht tuen muegen ewiclichen noch [13]) torren in dheinerweise. Man schol auch kein vnreinikeit, myst, kot, rum [14]), weder kheinerley anderley gmuelle in die greben der egenanten vnser hoepstat [15]) nicht tun, noch einwerfen. Wer es aber sache, das ymandes der kumftigen newen stat burgere vnd inwonere von im selbes ader durch sein gesinde dowider tete vnd begriffen wurde von irn dinstboten, ein iglicher sulcher in vnser vnd vnser nochkomen, fursten ader kunigen, camere ein swere mark vnd ken dem burgermeister vnd rate der gnanten vnser hoepstat [16]) ein kleine mark ist voruallen an widerrede. Vnd in denselben greben vnd forgreben bis an die flutrinne, alz das regen wasser fleuszet vnd geet [17]) zuringe umb ir stat von der mulen bis an di Multa [18]), ir richtere vnd amechtleute volle macht haben schullen aufczuhalden, zu fohen vnd zu hindern vnd alle ire geschefte zu handeln gleicherweis, als in ir eigen stat an alle hindernusse. Vnd wan wir alle kumftige czeit haben vor augen, wellen wir auch, das di burgere vnd inwonere der kumftigen newen stat auch der recht, der man zu gerichte pfleget, als dy egenante vnsere hoepstat gebrauchet, sol gebrauchen, so das burgere vnd inwonere vnd ir nochkomlinge derselben newen stat von irem rechten gleicherweis, als aus andern manchen vnsern steten in vnserm kunigreich zu Beheim, wan es vnd wy offte is not geschee, als vf ein hoer recht vor den burgermeister

vnd rat der genanten vnser hoepstat zu Prage [19]) in ortlweis [20]) schiben vnd sich berufen schullen vnd an irem so geteilten ortl [21]) vnd rechten genczlich bleiben vnd besteen schollen an alle fordere vnd hoere berufunge sich vf nymandes anders von in vnd von irem rechten, den vf vns vnd vnser nochkumftige gekronte kunige zu Behem beruffen schol noch tar in dheinerweise. Gleicherweis als auch die gnante burgere der vorgenanten vnser hoepstat [22]) ir briueliche beuestunge vnd bestetigunge vf rechte [23]), freheite vnd gnaden vor kheinem andern weisen vnd forbrengen sollen, sunder vor vns vnd vnsern nochkumftigen kunigen ader fursten zu dysem kunigreich recht vnd redlich gekrontem vnd erwelten. Auch als in der vorgenanten vnser hoepstat zu Prage [24]) sich czwene jarmarke jerlichen halden, einer vf sent Veitstag vnd der ander vf sent Wenczlawstag, wellen [25]) wir, das den jarmark vf sent Wenczlawstag [26]) die vorgenante vnser hoepstat [27]) zu irem nucz vnd fromen halden schol vnd den jarmark vf sent Veitstag in die newe stat, die wir meinen ausczuseczen, mit seinen vnderscheiden, als er gehalden ist, forlegen vnd nicht anders [28]), das si des so lange gebrauchn sullen, bis in ein ander jarmark von vns ader vnsern nochkumftigen konigen vnd fursten zu Behem geleget [29]) ader gesaczt wirt, vnd wen in ein ander jarmark gesaczt wirt, so sullen sich denne des [30]) wider entlosen. Auch wer es sache, das aus hantwerkern, die mit dem hamer smiden vnd kloppen, ader andere vngmachsame hantwerk, den oft genanten burgern vnser hoepstat zu Prage [31]) nicht dunket von plewen ader vngemaches wegen in ir stat zu leiden ader von dranges wegen zu holden, das sich die in dieselben newen stat, die wir meinen ausczuseczen, seczen, sulche ire hantwerk zu erbeiten vnd vngehindert zu treiben. Vnd wann wir ye dieselben newe stat zu vnsern wirden vnd eren vnd auch der genanten vnser hoepstat zu irem grosern nucz, fromen, freyheiten vnd freunden vnd zu kheinerlei schaden, beswerunge ader vnwille meinen ausczuseczen, wann wir alle die sache mit hulfe gotes vnd auch besunder mit irem rat, wille vnd hulfe anczuheben meinen vnd vorbrengen. Vnd wer es sache, das der genanten vnser hoepstat zu Prage [32]) deshalben in dieser vnser meinunge vnd fursacz yczunt ader darnoch in kumftigen czeiten beswerunge schaden ader kheinerlei vorhindernusse, irrunge ader vnwille vnd notwinge muchte entsteen,

es sey mit briuen von vnsern twegen ader vnsern nochkumftigen konigen ader fursten zu Behem wissentlich ader vnwissentlich, wi die denne ausqwemen, es sey vf rechte, freyheiten ader gnaden, sulche alle briue, als [33]) yczunt vnd dornoch vnd dornoch als yczunt mit diesem vnsern maiestatbriue vnd kuniglicher mechte volkomenheit tun vnd machen kraftlasz vnd machtlasz, toeten, vortilgen vnd allenthalben vornichten. Mit vrkunt dicz briues rechter wissen vorsigelt mit vnserm kuniglichen maiestat insigel. Geben zum Purglein noch der geburt Christi Jhesu dreiczehenhundert jar vnd dornoch in dem siben vnd virczigistem jare in den heligen ostertagen; vnser reiche in dem andern jare.[34])

Ad mandatum domini regis Johannes Nouiforensis.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 9. S pečetí na šňůře červeno-žluté zavěšenou a valně porušenou, kdež Karel sedí v majestátu s odznaky královskými, maje po straně štíty se znaky, v pravo říšským orlem, v levo českým lvem a kolem nápis: „Karolus dei gracia Romanorum rex semper August . . .“ — Na rubu listiny pozdější nápis „Littera super duabus valuis in Noua ciuitate per dominum regem Karolum Maiori ciuitati Pragensi hereditarie appropriatis et annexis etc.“ a níže „habetur confirmata per illustrissimum principem Sigismundum imperatorem sub bulla eius aurea.“ — Majestát tento potvrdili: Václav IV. v Praze 24. ledna 1385; Sigmund v Praze 26. srpna 1436; Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — V konfirmaci krále Václava IV. ze dne 24. ledna 1385 (I, č. 15 v archivu m. Prahy) nalezají se následující změny: [1]) zu ewikeit [2]) bleiben vnd fruchperlicher erscheinen [3]) hoepstat [4]) wirden vnd eren [5]) herkomen mochte [6]) wan sy vns zu den sachen ire merkliche hulf [7]) vnser groser Pragstat burgern [8]) vnd ein durchfart [9]) aufpawen vnd auftreiben [10]) vnser groser Pragstat zu eigen [11]) vnd vor eigene erblichen haben [12]) vnser groser Pragstat [13]) mugen weder schullen ewiclichen noch [14]) schází [15]) vnserr groser Pragstat [16]) der egenanten groser Pragstat [17]) vnd get schází [18]) vmb ir stat in die Multa [19]) vnserr groser Pragstat [20]) in vrtelweis [21]) orteil [22]) der egenanten Groser stat zu Prage [23]) vf allerlei ire rechte [24]) vnserr groser Pragstat [25]) einer vf send *Michaelis tag* vnd der ander vf send Veytstag wellen [26]) *Michaelistag* [27]) vnsere grosere Pragstat [28]) vnd nicht anders schází [29]) geleit [30]) sullen si sich des [31]) vnserr groser Pragstat [32]) vnser groser Pragstat [33]) schází [34]) Jare *am dinstag* in den heiligen ostertagen *in dem mande Aprellen* vnser reiche *des Romischen in dem dritten jare vnd des Beheimischen* in dem andern jare. (V příčině datování této listiny srv. Tomek V. V. Dějepis m. Prahy II str. 5 a Huber Regesten K. Karl IV str. 56, kdež se listina ta klade k 21. dubnu 1348) List ten otiskl dle originálu Pelzel Karl der Vierte Urkundenb. Nr. XLII.

K čís. 48.

1347. 1. dubna. Křivoklát.

Český pozdější překlad předešlého majestátu.

Karel z Boží milosti Římský král vždy rozmnožitel říše a Český král. Všem i každému zvláště na paměť věčnú, že ačkolivěk velebnost naše královská mnohú a rozličnú prací, pečlivostí zvláštní zemí našich i lidu poddacího k vedení pokoje a k napravení šťastného prospěchu ustavičně jest obtiežena, avšak bez rozpáči žádostí svú vždycky jest k tomu nachýlena, aby ti, jenž nám poddáni jsú pod šťastnú naší obranú u větším pokoji, v rozšíření a jich statkuov rozmnožení, v hojnější zvuoli seděti a odpočívati mohli. Protož s dobrým rozmyslem a raddú zdravú našich knížat světských i duchovních, pánuov, šlechticuov, věrných našich milých, a zvláště s raddú a volí purgkmistra a raddy i obce slavného našeho Většího města Pražského, kteréžto našeho království Českého jest hlava a stolice, z jehož předměstí, dědin, rolí a polí, tudíž před jich městem ležících, k naší i jich větší cti, svobodě, utěšení a zvuoli a na odolání všelikterakých násilných puotek, s pomocí Boha všemohúcího město nové vysaditi míníme. To však beze všech jich překaz, kteréž by kolivěk proti tomu jistému našemu městu hlavnímu v časech budúcích k škodě, k obtížení neboli k nelibosti mohly vzniknúti, neb jsú nám k tomu svú znamenitú pomoc učinili a učiní, ovšem máme i chceme se uvarovati; takže svrchu psanému našemu Většímu městu Pražskému, měšťanóm a obyvateluom jich i jich budúcím dali jsme a plností moci naší královské tímto listem dáváme jistý, svobodný, nezadavný pruojezd, kdy nebo když kolivěk a nebo kudykolivěk se jim zdáti bude, k vozbám, k jézdám, chodbám tolikrát, kolikrát kolivěk jim toho bude potřebí, ve dne neb v noci skrze to jisté nové město, kteréž míníme vysaditi, jakž nyní též i potom bez překážky ke všem časuom budúcím. A zvláště ty dvě bráně se vším jich příslušenstvím v tee jisté nové zdi, kterúž okolo toho nového města dělati kážeme, vyhnati a vzdělati míníme; totižto jednu proti Vítkově hoře a druhú doleji vedle vody před jich předměstím, jenž slove Poříčí, kteréžto mocí naší královskú tímto zápisem svrchu psanému našemu městu hlavnímu dáváme, přivlastňujem a za

dědičné jich míti chcem ku požívání, k jmění a k držení, kteréžto svými vlastními úředníky a vrátnými osaditi i svými zámky zamýkati mají, jakožto v svém městě své vlastní brány, i žádných předhrad, překaz ani kterých zadělávání k pruojezdu z dřieve řečeného našeho Většího města Pražského k těm jistým branám budúcího města nového měšťané a obyvatelé dělati pro nic nebudú moci věčně ani směti v nižádné míře. Také nižádných nečistot, hnoje, bláta, rumu nebo smetí do příkopuov svrchu psaného našeho Většího města nemají nositi ani umětati. Pakliby kto budúcího města nového z měšťan neboli z obyvateluov sám skrze se neb skrze svú čeleď proti tomu učinil a popaden byl od jich úředníka aneb služebníka, takový každý do naší a našich budúcích králuov nebo knížat Českých komory jednu hřivnu těžkú a purgmistru a raddě dřív řečeného hlavního města Pražského hřivnu lehkú propadl jest bez odpuštění a vymlúvání všelikterakého. A v těch jistých jich příkopích a před příkopy až do struhy, kterúž voda dešťová vuokol jich města s obú stranú do Vltavy běží nebo teče, jich rychtář a jich úředníci plnú moc i právo míti mají stavovati, jímati, hyndrovati a všecky své potřeby jednati i bez překážky puosobiti, též jakožto v svém městě vlastním. Také všecky búdúcí časy sobě před oči kladúce chcem, aby měšťané a obyvatelé budúcího nového města také práva, jenž při soudě běží, kteréhož svrchu psané naše město Větší Pražské požívá, požívalo, tak však že toho nového města měšťané a obyvatelé i jich budúcí i jiní od jich práva též jakožto z mnohých jiných měst našich v našem království Českém tolikrát, kolikrát kolivěk jim toho potřebí bude, jakožto na vyšší právo před purgmistra a konšely často jmenovaného města našeho hlavního Pražského ortelně vrci a odvolati se mají a beze všeho dalšího odvolávání jich orteli a soudu státi, od nich a s jich práva na nižádného se neodvolávajíce než na nás a na naše budúcí krále korunované země České nižádnú měrú. Tak jakož také měšťané svrchu psaného města našeho hlavního Pražského svých listuov a hamfeštuov na všeliká svá práva, svobody a milosti před nižádným jiným okazovati nemají, než před námi a našimi budúcími králi korunovanými k této zemi České neboli knížaty řádně volenými. Také jakož se dva jarmarky v svrchu psaném městě našem Větším Pražském ročně drží, totiž jeden na svatého Václava a druhý na svatého Víta,

i chceme, aby ten jarmark na svatého Václava svrchu psané Větší město Pražské k svým puožitkuom drželo, a jarmark na svatého Víta do budúcího nového města, kteréž vysaditi míníme, svými povahami, jakož jest, chcem přeložiti, kteréhož tak dlúho požívati mají, až by jim jiný jarmark od nás anebo našich budúcích králuov Českých byl uložen a usazen. A když by jim jiný jarmark byl usazen, tehdy se toho zase mají spustiti. Také byloliby, že by se z řemeslníkuov některých, jenž kladivem dělají a zvučí, neboli jiných řemesl nepokojných svrchu psaným našim měšťanuom Většího města Pražského nezdálo pro tlučení neklidné nebo pro těsnost v svém městě trpěti, aby se takoví do nového města, kteréž míníme vysaditi, sadili řemesla svá dělajíce. Anebo my vždy to jisté nové město k naší velebnosti větší i také ke cti a svobodě větší i zvuoli, svrchu psanému Velikému městu Pražskému ne k které škodě, záhubě a nelibosti míníme vysaditi; nebo my tyto všecky věci napřed s Boží pomocí, s jich raddú, volí a pomocí počíti a konati míníme. A byloliby, že by svrchu psanému našemu městu jakožto hlavnímu proto v tomto našem úmysle a uložení nyní neboli v časech budúcích co kolivěk k obtížení, ke škodě, neboli k zádavě, nelibosti nebo k nuznému utiskání buďto listy nebo majestáty našimi nebo našich budúcích Českých králuov a knížat, vědomě neb nevědomě, kdy a kterak kolivěk vyšlými a danými [1]) mohlo vzniknúti, takové všecky listy jakž nyní též i potom, a jakož potom též i nyní tímto naším majestátem mocí naší královskú kazíme, mořîme i rušíme. Na svědomí toho majestátu našeho pečetí tento list jest zapečetín. Dán na Hrádku po narození Krysta Pána třináctistého létha a potom čtyřidcátého sedmého létha o svátcích velikonočních, království našich létha druhého.

Kniha privilegií Staroměstských z r. 1558 č. 202 str. 8 v archivu m. Prahy.

[1]) Rukopis má: vyšlé a dané.

* Čís. 49.

1348. 8. března. Praha.

Král Karel IV. vydává základní listinu Nového města Pražského, jehož meze ustanovuje od nových hradeb a příkopův, jež míní ze strany venkovské udělati až ke zděm Starého města a o němž ustanovuje,

vuje, že s hlavním městem jedno tělo tvořiti a týchže privilegií, svobod, městských práv a obyčejův užívati má, jimiž toto město se spravuje. Obyvatelé Nového města mají ve věcech práva soukromého i trestního souditi se před rychtářem a kmety vlastního města a pokud se týče vyměřených jim městišť, na nichž zavázali se domy stavěti v měsíci po vykázání sobě místa, jsou povinni zaplatiti pouze ustanovené kupní peníze dle rozsáhlosti půdy a nic více. Do ulice neb náměstí přes vykázané meze zakazuje se jim stavěti a budoucně smějí na domy své ukládati platy roční, věčné neb dočasné, pouze do polovice jich ceny. Konečně povoluje se židům, aby se do Nového města Pražského stěhovali a překládá se tam výroční trh Svatovitský ze Starého města, jakož i týdenní trh pondělní.

Karolus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Ad perpetuam rei memoriam. Inter alias siquidem occupacionum curas, quibus fluctuantis pelagi more pro salubri reipublice statu noster spiritus cottidie fatigatur, nostris occurit consideracionibus precipuum ac meditacione sedula reuoluimus accurata contemplacione pensantes, qualiter hereditarium regnum nostrum Boemie ex omni pulcritudine vireat, requie vigeat, opulenta emulorum iacturam non timeat, generale bonum et comodum dicti regni fructificet ac ipsum regimen de bono in melius succrescens quasi noua plantacione fidelium valeat propagari. Vt eiusdem speciositas et adaucta prosperitas, ex quibus resultat vtilitas generalis fame nostre, publicantes preconium exhilarent et reficiant mentem nostram; non sunt utique laborum additamenta, sed requies, que ad ornandum et sublimandum statum ipsius regni assidue cogitamus, utpote cum inter alia, que juribus nostris paterne successionis reliquit debitum uel fortune felicitas acquisicionibus postmodum agregauit regnum ipsum pre ceteris velut electum quoddam viridarium inter agros carius reputemus. Ad hec igitur salubriter procuranda nostris non indulgere laboribus nec parcere sumptibus disponentes, ciuitatem Pragensem in metropoliticam ad nostri instanciam et requestam non ante multos hos dies errectam in ipsius regni medio et loco fertilissimo sitam a diuersarum regionum et orbis parcium gentibus frequentatam, cuius domos et edificia habitatores ipsius et milia populi circumdantes, ac ad ipsam concursus

hominum, quem dinumerare nemo potest, et presertim propter generale studium, quod in dicta ciuitate duximus ordinandum, nequaquam comode possunt capere, salubris prouisionis consilio dilatandam, ampliandam et de nouo in modum, qui sequitur, duximus limitandam. Vt ciuitatem ipsam, quam localis amenitas plenitudine rerum pre ceteris gratificat, habitancium et incolarum pluralitas et comoditas efficiant plus solito graciosam prefataque ciuitas locus creacionis et nutriture nostre fidelitatis, constancie erga nostram celsitudinem representans monilia, quam ante regni ipsius suscepta regiminis onera sub annis teneris dileximus et in odorem vngentorum suorum semper aspiramus indefesse ipsius sublimacione infra nostri culminis precordia assidue recumbente nostre felicitatis hauriens aquas de fontibus saluatoris percipiat porcionem. Nec inmerito quoniam ipsius ciuitatis fidelitatis integritas et constancia comprobata corpore, rebus et animo nobis semper adesse congaudet et in magnis quibuslibet, que nostra potencia intercipere disposuit, specialem fore participem gloriatur. Vt igitur tam nobile opus et factura manuum nostrarum speciali munificencie nostre gracia se gaudeat insignitum ciuitatem ipsam, quam ciuitatem Nouam Pragensem precipimus titulari, a circuitu et ambitu fossatorum et murorum, quibus fauente domino ipsam ambiri faciemus vsque ad muros Antique ciuitatis, statuimus dilatandam, edicto nostre celsitudinis publicantes ad situm et districtum additamenti et ampliacionis ciuitatis ipsius et ad opus et vsum vniuersitatis habitatorum ac omnium et singulorum, cuiuscumque status et condicionis existant, qui ad eiusdem ciuitatis venient incolatum, terras omnes et campos inter muros vtriusque ciuitatis Noue videlicet et Antique sitos, prout per deputandos a nobis certa cuilibet porcio fuerit assignata, legittime pertinere, quas terras in jus et proprietatem recipiencium cedere volumus et iubemus. Ita quod de domibus et edificiis super illas terras construendis vna cum Antiqua ciuitate vnius corporis ciuitas et vnum ex pluribus sicut totum ex partibus componatur dicte ciuitatis Antique delectacionis Noue concordiam et leticie primicias transferendo, per quam liberius poterunt Antique et Noue ciuitatum vnitarum incole emulorum resistere insultibus violentis. Vt autem ciuitas ipsa bonis habitatoribus de bono semper in melius amplietur, statuimus presenti priuilegio indulgentes, vt ciuitas ipsa Noua et singuli habitatores totaque posteritas eorundem

omnibus et singulis priuilegiis, honoribus, fauoribus, graciis, legibus, juribus municipalibus et communibus consuetudinibus, vsibus, obseruanciis et statutis, quibus Antiqua potitur ciuitas et refulget, futuris perpetuisque temporibus gaudeant et vtantur. Item decernimus statuentes, quod prefata Noua ciuitas et incole eiusdem coram judicibus et scabinis ciuitatis ipsius, quos ibidem duxerimus deputandos, et secundum legem, consuetudinem et statuta ipsius ciuitatis criminaliter et ciuiliter iudicium capiant ac per ipsos judices et scabinos in omnibus regantur, corrigantur et eciam puniantur. Item ad dicte ciuitatis decorem et continua incrementa statuimus forum ebdomadale, quod feria secunda, et nundinas annales et generales, que in festo beati Viti martiris in Antiqua ciuitate celebrantur, ad dictam Nouam ciuitatem prefatis diebus et temporibus suisque modis et condicionibus omnibus duximus transferendas. Item volumus salubriter ordinantes, quod propter domos et edificia predicte Noue ciuitatis habitatores et incolas construenda, quantumcumque sollempnia et ordinata fuerint sumptuose, nullus ad soluendum aut prestandum nobis seu successoribus nostris regibus Boemie aut cuiquam alteri cogatur seu compelli possit, nisi summam dumtaxat, que pro solo et area fuerit imposita ab inicio et taxata. Item precipimus, vt nullus supra domum seu edificium suum censum aut redditus uel pensionem vendere, dare uel concedere alicui perpetuo uel ad tempus aut eadem edificia valeat onerare, nisi solum pro media parte, pro qua posset tradi ad censum uel redditus annales, ne propter census et redditus onus graue edificia constructa cum maximis laboribus et expensis in deformitatem ciuitatis huiusmodi corruant et penitus negligantur. Item volumus et mandamus, quod omnes et singuli, qui ad dicte ciuitatis voluerint accedere incolatum, infra mensem, postquam area et soli porcio seu pecia sibi fuerit assignata, edificare et construere sic incipiant accurate, quod infra decem et octo menses a tempore assignacionis huiusmodi dictis edificiis inhabitari valeant commode et morari, negligentes vero sanccimus pena arbitraria nostri judicii puniendos. Item ordinamus, vt nullus edificare uel construere vltra limites stratarum et vicorum alte uel basse presumat, quodsi secus fecerit, per judicem et scabinos predictos stratarum et locorum dicte Noue ciuitatis limites transcendentes precipimus demoliri et edificantes judicio ipsorum judicis et scabinorum pena arbitraria puni-

antur. Item inbecillitatem gentis Judaice attendentes omnes et singulos Judeos vtriusque sexus, filios et filias, ac omnia bona ipsorum, qui ad dicte Noue ciuitatis venient incolatum, que in presenciarum obtinent et possident et inantea iusto poterunt titulo adipisci, sub proteccione nostra recipimus speciali, mandantes omnibus et singulis justiciariis regni specialiter nostre ciuitatis Pragensis modernis et qui fuerint temporibus profuturis, quatenus ipsos Judeos ab omni inquietacione, molestia et iniuria protegant et defendant. In quorum omnium et singulorum testimonium presentes scribi et nostre maiestatis sigilli munimine iussimus roborari. Datum Prage anno domini millesimo CCCXLVIII°, indiccione prima, octauo idus Marcii, regnorum nostrorum anno secundo [1]).

Originál této listiny nezachoval se a znění její známo jest pouze z konfirmace privilegií císaře Sigmunda d. v Praze 1. října 1436 a chované v arch. m. Prahy I, č. 17.

[1]) Listina má tercio. (Staří letopisové vypisují příhodu, při které dne 6. května 1434 Nové město o svá privilegia přišla, takto: „Téhož léta na den božieho vstúpenie páni Pražané Starého města se pány zemskými . . a s jinými zemany dobili sú a vybojovali mocí Nové město Pražské . . a to se stalo proto, že Novoměstští přidržíc se Táboruov a v ně úfajíc hradili a plankovali se proti Staroměstským po častém míru; a také proto zvláště, že sú Novoměstští Staroměstským pychem a bezprávně odjali dvě bráně, Pořičskú a Horskú. A tu Staroměstští . . rathúz také vybili a nalezše práva a výsadu města Nového utratili z veliké nepřiezně.“ Srv. též Tomek Dějepis m. Prahy IV str. 636.) — Zakládací tuto listinu potvrdili mimo císaře Sigmunda: Václav IV. v Praze dne 21. prosince 1383; Jiří v Praze 29. dubna 1461, Vladislav v Praze 1. listopadu 1480; Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627; Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (str. 20). Český pozdější překlad této základní listiny nalezá se v knize „Privilegia Neo-Pragae“ č. 19 str. 1 v archivu m. Prahy. Text latinský otiskl Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. Nr XLIII.

* Čís. 50.

1348. 8. března. Praha.

Král Karel IV. uděluje všem křesťanským obyvatelům, kteří se v Novém městě osadí, svobodu ode všech berní, daní a jiných obtížení na dvanáct let a ustanovuje, že toto osvobození od berní má jen pod tou výminkou též pro židy platiti, když usazujíce se domy důkladně z ka-

mene stavěti budou. Konečně jmenuje výslovně řemeslníky, kteří se během roku do Nového města přesídliti mají, totiž sladovníky, pivovárníky, koláře, kováře a všechny, kdož kladivem v kovy pracují, vyjmouc ty, při nichž by potřeba koňská a hotovení zbraně žádaly, aby v Starém městě ostali.

Karolus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Vniuersis presentes literas inspecturis graciam regiam cum plenitudine omnis boni. Ad exaltacionem felicis status additamenti et ampliacionis ciuitatis nostre Pragensis, quam Nouam ciuitatem Pragensem titulandam et quam certis finibus duximus dilatandam, prout in nostris super hoc[1]) editis literis seriosius continetur, ipsiusque continua incrementa omnes et singulos Cristianos, qui in dicta ciuitate elegerint incolatum, ab omnibus et singulis taliis, collectis, angariis [2]), perangariis ac aliis imposicionibus et exaccionibus, quibuscumque et quocumque nomine nunccupentur, de bonis, que in dicta Noua ciuitate [3]) duxerint apponenda, vsque ad duodecim annos, Judeos vero et qui de quibuscunque regionibus et orbis partibus ad dicte Noue ciuitatis venient, incolatum ibidem (et) domicilium eligentes, illis tamen dumtaxat exceptis, qui in Antiqua ciuitate Pragensi morantur, quos Antiquam negligere nolumus propter Nouam, et ibidem domos et edificia lapidea sufficienter et ydonee construere studuerint, vsque ad duodecim annos eciam [4]) de speciali nostre munificencie gracia eximimus, absoluimus penitus et quittamus, vt vsque ad dicta tempora completa super hiis a quocumque nullatenus impetantur. Quibus finitis temporibus prefati incole et habitatores ac Judei naturam incolarum et habitatorum ac Judeorum ciuitatis Antique quoad hec sorciantur. Item volumus, quod brasiatoria, siccatoria [5]), braxatoria, currifices et maleatores cuiuslibet stanni, nec non fabri, cuiuscunque condicionis existant, ordinatis tamen ad opus et vsus [6]) equorum et armaturas facientibus duntaxat exceptis, ad dictam Nouam ciuitatem infra annum sub nostre indignacione celsitudinis transferantur. In quorum testimonium presentes scribi et sigilli maiestatis nostre munimine iussimus roborari. Datum Prage anno domini millesimo CCCXLVIII°, indiccione prima, octauo idus Marcii, regnorum nostrorum anno secundo.

Obsaženo v konfirmaci privilegií císaře Sigmunda d. v Praze 1. října 1436 v archivu m. Prahy I, č. 17. Starší text zachoval se v liber vetustissimus č. 993 str. 6 v archivu m. Prahy, kdež jsou tyto odchylky: [1]) hec [2]) angariis et [3]) ciuitate possidebunt et que in domibus edificiis in dicta Noua ciuitate [4]) et [5]) siccatoria et [6]) vsum. — List ten potvrdili: Jiří v Praze 29. dubna 1461; Vladislav v Praze 1. listopadu 1480; Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627; Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — Český pozdější překlad nalezá se v knize „Privilegia Neo-Pragae" č. 19 str. 4 v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. Nr. XLIV.

Čís. 51.

1348. 27. prosince. Drážďany.

Král Karel IV. potvrzuje Starému městu Pražskému, sídlu a hlavě království Českého, bez něhož ostatní města země České byla by jako trup bez hlavy a jehož sbor sousedů zákonný jest jako pravidlo mravů i příklad a zrcadlo poctivosti života lidského sousedům všech jiných měst království Českého, všechna práva a privilegia předešlými králi a vévody Českými mu udělená.

Karolus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Bohemie rex. Omnibus in perpetuum. Etsi cunctarum regnorum nostrorum ciuitatum ciuiumque ac inhabitatorum earum comodis procurandis anxie celsitudo nostra inuigilet, Pragensem tamen nostram hereditariam ciuitatem, que quia sedes et capud regni nostri Bohemie existit et velud fons irriguus legalitatis fluenta prelarge deriuat in alias, qua sine eciam cetere regni Bohemie ciuitates essent quasi acephale, cuiusque legalis cetus ciuium tamquam regula morum, exemplar et speculum moralitatis humane vite ciuibus aliarum regni Bohemie ciuitatum existit, ex uberanciori quadam prerogatiua fauoris et gracie dotandam largiflue dignum et equum iudicat nostre prouidencia maiestatis. Eatenus ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam tenore presentis cirographi cupimus peruenire, quod nos ciuium predicte nostre hereditarie Maioris ciuitatis Pragensis, in cuius comodis et profectibus sicud in oculorum nostrorum viridario nostra plurimum delectatur serenitas, sollicite intendentes, supplicacionibusque per eos nostro culmini suppliciter exhibitis et porrectis benigniter inclinati,

omnes litteras et priuilegia omnia et immunitates, gracias, libertates, conswetudines et jura in eisdem litteris et priuilegiis contentas et contenta ciuibus et ciuitati predictis per diue memorie Romanorum seu Bohemie reges aut duces, predecessores nostros, concessas, datas et indultas de benignitate regia ratas habentes et gratas ratificamus, approbamus, innouamus et per singulas clausulas presenti pagina de certa nostra sciencia confirmamus, eaque omnia et singula priuilegia et litteras, contentaque in eisdem eundem vigorem et efficaciam habere volumus, acsi de verbo ad verbum presentibus nostris litteris forent inserta uel alias expressata, promittentes ciuibus ipsis nullam iniuriam vel violenciam contra gracias, libertates, conswetudines et jura in litteris ac priuilegiis predictorum nostrorum predecessorum, Romanorum seu Bohemie regum uel ducum, contenta et contentas irrogare nec sini ullo vnquam tempore per quempiam irrogari. Insuper si terrarum aut ciuitatum nostrarum in Romano et Bohemie regnis, nobilibus uel ciuibus seu aliis cuiuscunque sint uel existant condicionis et preeminencie hominibus, litteras celsitudinis nostre scienter aut ignoranter dedimus uel in futurum dabimus, que in predictorum ciuium et ciuitatis Pragensis preiudicium seu grauamen aliquod vergunt seu vergi possent quoquo modo, has omnes vniuersaliter et earum quamlibet singulariter exnunc prout extunc cassamus, irritamus, annullamus ac inanes, cassas et vanas nulliusque vigoris seu momenti esse volumus tenore presencium litterarum, quibus maiestatis nostre regie sigillum de certa nostra sciencia duximus appendendum. Datum Dresden anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo octauo, indiccione prima, VI. kalendas Januarii, regnorum nostrorum Romanorum anno tercio et Bohemie secundo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 74 v archivu m. Prahy. List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436. Pelzel Karl der Vierte Urkundenb. Nr. LXXIII. Český překlad nalezá se v knize „Práva rozličná" list 64 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské.

Čís. 52.

1349. 2. ledna. Drážďany.

Král Karel IV. potvrzuje měšťanům Starého města Pražského starodávný obyčej, že měšťané a kupci jiných měst, kteří v Praze přebývají

a k obecním potřebám ničím nepřispívají, nemají se považovati za měšťany a obyvatele městské, nýbrž za hosty a příchozí.

Karolus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Constare volumus tenore presencium vniuersis, quod aduertentes grata et vtilia fidelium nobis dilectorum ciuium Maioris ciuitatis nostre Pragensis obsequia, que nobis per ipsos sunt semper exhibita et exhibentur ad presens, et exhiberi poterunt habundancius in futurum, antiquam conswetudinem infrascriptam in ipsa ciuitate nostra retroactis temporibus obseruatam et per predecessores nostros, reges Boemie, approbatam de speciali gracia et certa sciencia duximus renouandam, statuentes et presenti constitucione nostra auctoritate regali sanccientes, vt omnes et singuli ciues et mercatores aliarum ciuitatum, qui ad dictam ciuitatem nostram Pragensem veniunt, et inibi manentes cum ciuibus non contribuunt, nec alia subeunt vniuersalia onera eidem incumbencia ciuitati, exnunc inantea non vt ciues, sed ut hospites et aduene reputentur et iure aduenarum, non autem incolarum et ciuium, perfruantur. Harum nostrarum sub sigillo maiestatis nostre testimonio litterarum. Datum Dresden anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo nono, IV° nonas Januarii, indiccione secunda, regnorum nostrorum anno III°.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 51 v archivu m. Prahy. — List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436. Český překlad nalezá se v knize „Práva rozličná“ list 66 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské.

Čís. 53.

1349. 25. června. Frankfurt.

Markrabě Brandeburský Ludvík dává list kupcům ze zemí Českých a jmenovitě kupcům Pražským, že svobodně beze všeho zdržování a překážení do zemí jeho přicházeti mohou.

Wir Ludwig von gots gnaden marggraf ze Brandenburg vnd czu Lusicz, dez heyligen Romischen reichs oberster kamrer, phalenczgraf bym Reym, herczog in Beiern vnd yn Kernden, graf czu Tirol vnd czu Goerz vnd der goczhauser vogt Aglay, Trient vnd Brichsen, vorgehen vnd tuen chunt mit diesem brief allen den, dy yn sehent, lesent

odir horent lesen, daz wir mit den allerdurchluchtigest fuersten hern Karl dem Romischen kuning cze allen czeiten merer dez reichs vnd kuning czu Beheim, vnserm hern vnd lieben ohem, vmb allen krieg vnd mishellung, dy czwissem im vnd seinen brudern, vns vnd vnsern geswistergiden gewesen ist, freuntlich vorrichtet sein, vnd haben vnsern offen brief gegeben, daz alle ir luet, burger, chaufleut vnd sundir dy von Prage vnd auch ander, die in vnsers vorgenanten heren vnd ohemme landen czu Beheim vnd andirswa wonend sint, mugen vnd schullen ledik vnd frey vnd sicher vor allem vfhalten vnd hindernuesse in vnsrer lant, wi dy genant sint, wandern vnd czihen, also daz sie czollen, mueten, recht vnd gewonheit, di von alter her gewesen ist, berichten vnd tuen suln. Do von gebiten wir allen vnsern amptleuten, vicztumen, richtern, pflegern, wie sie genant sint, vnd auch burgermaistern, reten vnd burgern gemainlichen aller vnser lande vnd stet, vnsern lieben getreuwen, ernslich vnd vesticlich by vnsern hulden, daz sie des vorgenanten vnsers heren vnd ohemen burger, kaufleut vnd auch ander seine lute, wan sie in vnsrer lant varen vnd wandren, weder an lieb noch an guet nicht auf halten, noch hindern sueln, noch enturren, noch iemant anders gestaten, daz man sie aufhalt adir hinder, sundir schullen sie in ir vordrung hilf vnd rat bewisen vnd mittailen, daz sie vngehindirt bliben. Mit vrchund dicz briefs vorsigelt myt vnserm ingesigel, der geben ist ze Frankenfuert nach Cristes gepurt dreuczehundirt jar vnd in dem neuen vnd vierczigsten jar an donerstag nach sant Johansen Baptisten tag.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 65 v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte Urkundenb. Nr. LVII.

Čís. 54.

1350. 10. června. Lanchut.

Štěpán falckrabě při Rýně a vévoda Bavorský ukončiv spory s králem Karlem IV. a jeho bratry dává měšťanům a kupcům z Čech a zvláště z Prahy povolení, aby v zemi jeho svobodně kupectví provozovati mohli.

Wir Ztephen von gots gnaden phallczgraff bi Rein vnd herczog in Beyern versehen vnd tuen kuent mit diesem brief allen den, die

in sehent, lesent odir hoerent lesen, daz wir mit dem allerdurchleuchtigesten fuersten herrn Karl dem Roemischen kuenig ze allen czeiten merrer dez reichs vnd kuening ze Beheim, vnserm hern vnd lieben oheim, vmb allen tuen vnd missehelung, die zwischen im, seinen bruder, vns vnd vnsern geswistereiden gewesen ist, fruntlich verrichtit sein vnd haben vnsern offen brief geben, daz alle ir laeut, burger, kauefleut vnd sunderlich die von Prage vnd auch ander die in vnsers vorgenanten heren vnd oheims landen ze Behemen vnd andirswo wonuende sint, muege vnd sullen ledig vnd frey vnd sicher vor allem aufhalten vnd hindernuesse in vnseres land, wie die genant sint, wandern vnd czihen, also daz sie czollen, mauten, recht vnd gewonheit, die von alter her gewesen sint, berichten vnd tuen sulen. Do von gebieten wir alle vnsern amptleuten, vicztume, richtern, pflegern, wie sie genant sint, vnd auch den raten vnde burgern gemainlichen aller vnserr land vnd steten, vnsern lieben getreuwen, ernslich vnd vesticlichen bi vnsern hulden, daz sie des vorgenanten vnsers heren vnd oheim buerger, koufleut vnd auch andir seine leute, wan sie in vnserr land varen vnde wandern, wider an leib noch an guet nicht aufhalten noch hindern sullen, noch entuerren, noch ymand anders gestaeten, daz man sie aufhalte odir hinder, sundir sullen sie in ir furderunge, hulfe vnd raet bewisen vnd mite teylen, daz sie vngehindert beliben. Darvmb cze eynem vrkund geben wir diesen brief mit vnserm insigell besigelt, der geben ist ze Lanczhuet an dem donerstag vor sent Veits tage, do man czalt von Crist gebuert dreuczehen hundirt jar darnach in dem fuenfczigisten jar.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 35 v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. Nr. CIII.

* Čís. 55.

1351. 12. ledna. Praha.

Král Karel IV. ustanovuje, že všichni obyvatelé kteréhokoliv stavu, kteří bydlí vnitř ochozu nové zdi městské na Malé Straně a podléhají právu světskému, mají spravovati se a souditi společným soudem městským a že řemeslníci a krčmáři mají společně s měšťany k potřebám městským přispívati a obecní břemena snášeti,

Carolus dei gratia Romanorum rex semper augustus et Boemiae rex. Dilectis nobis judici et juratis ac universitati civium civitatis Minoris Pragensis, fidelibus nostris dilectis, gratiam et omne bonum. Inspectis meritis probitatis vestrae et puritate constantis fidei, quibus nostrae celsitudini devoto quidem et indefesso studio placuistis, presertim cum nostris thesauris applicare confidimus, quidcunque in usum vestri profectus et commodi liberaliter erogamus; atque ut sub felici tempore nostri regiminis status vestri conditio incrementa suscipiat, tanquam flagrantiori desiderio ad nostrae majestatis obsequia vestra sit intenta devotio, quando vos uberiori gratiarum munere de regie benignitatis nobis clementia videritis consolatos, statuimus et authoritate regia perpetuo ordinandum duximus, ut omnes et singuli homines sexus utriusque, aeque pauperes et divites, cuiuscunque artificii, operis seu conditionis existant, dum tamen ad forum pertineant secularis judicii, quorum domicilia ambitus novi muri dictae nostrae civitatis comprehendit et qui infra praefati muri continentiam morantur ad presens aut se ad inhabitandum in futurum acceperint, ad unum commune judicium supradictae vestrae civitatis in perpetuum spectare debeant; artifices vero et mechanici nec non caupones et thabernarii, quos ambitus eiusdem novi muri videtur concludere, quaevis contributionum onera, quoties opportune fuerit, una vobiscum pro rata ipsos tangente sine quavis contradictione subire, supportare et solvere teneantur; privilegiatis duntaxat exceptis, quibus et eorum privilegiis, gratiis seu libertatibus nullum ex hoc volumus praejudicium generari. Praesentium sub nostrae majestatis sigillo litterarum. Datum Pragae anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo primo, indictione quarta, secundo idus Januarii, regnorum nostrorum anno quinto.

Obsaženo v konfirmaci privilegií císaře Leopolda d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. Nr. LIII. — Český překlad nalezá se v knize „Práva rozličná“ z XV. stol. str. 68 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské. Kromě císaře Leopolda potvrdili list tento: Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547; Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 56.

1351. 12. ledna. Praha.

Král Karel IV. povoluje rychtáři, přísežným a vší obci Menšího města Pražského, aby každý měšťan a obyvatel mohl platy, kterými domy a pozemky jeho jsou obtíženy, zcela neb s části vyplatiti a vykoupiti, tak aby město nehynulo přílišným zadlužením domův.

Carolus dei gratia Romanorum rex semper augustus et Boemiae rex. Dilectis nobis judici et juratis et universitati civium civitatis Minoris Pragensis, fidelibus nostris, gratiam regiam et omne bonum. Insinuatione quaerulosa vestrae fidelitatis ad aures regiae celsitudinis nuper adducta et propter solutiones onerosas diversorum censuum, quibus domus et curiae multorum vestrorum concivium diversis personis annua pensione obligari noscuntur, vestra civitas non posse a sua sublevari pauperie sine regiae subventionis praesidio singulari, animo deliberato et de certa scientia statuimus et indulgemus vobis, quod vos et quilibet vestrum civis et habitator dictae Minoris civitatis Pragensis possitis et possit census huiusmodi, quibus domus et areae praefatae gravatae censentur, totalem, mediam sive quartam partem disjunctim et successive pro rata ipsius obligationis redimere, ut exceptione tali domus et hereditates vestrae ad priorem statum redeant et pristina gaudeant libertate; mandantes sub obtentu regalis gratiae, quod omnes obligatarii vos et quemlibet vestrum, dum vobis fuerit redimendi facultas, ad exolutionem praedictam sine quavis difficultate seu contradictione admittere debeant sub poena nostrae indignationis, quam si nostrae jussioni contraire praesumpserit, se cognoscant graviter incurrisse. Praesentium testimonio litterarum. Datum Pragae anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo primo, indictione quarta, secundo idus Januarii, regnorum nostrorum anno quinto.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v arch. m. Prahy. Kromě toho potvrdili tento list: Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547, Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — Acta consistorii F 4 k r. 1407 připomínají, že též Nové město má výsadu na vykupování platův domovních, neboť praví „quoniam ciues Novae civitatis sunt a fundatione et constructione eiusdem Novae civitatis pri-

vilegiati per divae memoriae Karolum imperatorem, quod census de ipsorum domibus omni tempore possunt redimere et domos ipsorum liberare per solucionem pecuniarum" (Tomek Dějepis Prahy II str. 24 a 321).

Čís. 57.

1354. 17. ledna. Frankfurt nad Mohanem.

Král Karel IV. svoluje k tomu na žádost měšťanův Starého města Pražského, aby cizím hostům a kupcům, kteří v Praze přebývají a k obecním potřebám ničím nepřispívají, zakázalo se obecním nálezem vésti obchody s cizími kupci; zároveň povoluje vůbec měšťanům Pražským činiti obecná snesení k obecnému dobru města.

Karolus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Vniuersis presentes litteras inspecturis harum serie patefiat, quod pro parte dilectorum fidelium nostrorum ciuium Maioris ciuitatis Pragensis liquide sumus informati, quod per continuos contractus empcionis et vendicionis de omnibus rebus et mercibus, quas hospites et extranei mercatores in ciuitate Pragensi inter se mutuo faciunt et exercent, ciues et incole dicte ciuitatis Pragensis non modica dispendia paciantur, et quod huiusmodi contractus in notabile ipsius ciuitatis vergant detrimentum ex eo, quod extranei mercatores, qui nulla nobis et camere regie subsidia conferunt, omnia lucra percipiunt et reportant, nobisque humiliter supplicatum exstitit, vt super hoc de oportuno remedio regia sublimitas dignetur salubriter prouidere. Nos itaque cupientes predicte ciuitatis Pragensis condicionem semper fieri meliorem, vtque sub regiminis nostri vmbraculo continuis proficere valeant incrementis, ciuibus eiusdem ciuitatis concedimus, fauemus ac de innata nobis clemencia graciosius indulgemus, vt ipsi in dicta ciuitate ipsorum pro vtilitate et profectu eiusdem statuere ac ordinare licite valeant, vt exnunc inantea nullus mercatorum extraneorum, qui non gaudet iure ciuili ciuitatis Pragensis, aliis mercatoribus seu hominibus extraneis quibuscunque res seu merces suas vendere, vel ipsi mercatores nullos contractus empcionis et vendicionis in dicta ciuitate Pragensi inter se mutuo facere vel exercere debeant aliqualiter vel presumant, et qui contra fecerit, penam incurrat, quam ipsi ciues nostri

Pragenses edicto publico duxerint infligendam. Fauentes eciam eisdem ciuibus Pragensibus, vt in aliis quibuslibet negociis commoditatem, profectum ac commune bonum ipsius ciuitatis concernentibus constituciones, statuta et ordinaciones facere valeant, prout eis videbitur melius expedire, volumus tamen, quod predicte nostre gracie et concessiones ac omnia statuta per ipsos ciues Pragenses facienda, vt premittitur, durare et roboris firmitatem habere debeant duntaxat vsque ad nostre beneplacitum voluntatis et donec eadem expresse duxerimus reuocanda. Presencium sub nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum in Frankenfurd anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto, indiccione septima, XVI. kalendas Februarii, regnorum nostrorum anno octauo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 51 v archivu m. Prahy za nápisem „Littera mercatorum ciuitatis Pragensis, quod vnus hospes non emat erga alium." — Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. Nr. LXXVII. — Český překlad v knize „Práva rozličná" z XV. století str. 65 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské. — List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 58.

1354. 18. ledna. Frankfurt nad Mohanem.

Král Karel IV. nařizuje rychtáři, konšelům i vší obci Nového města Pražského, aby zachovávali snesení obce Staroměstské, že s cizími kupci mohou vésti obchody pouze domácí obyvatelé, kteří s městem trpí.

Karolus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. . . judici, . . juratis et ciuibus Noue ciuitatis Pragensis, fidelibus nostris dilectis, graciam regiam et omne bonum. Quia fidelibus nostris dilectis ciuibus Maioris ciuitatis nostre Pragensis propter ipsius vtilitatem et profectum ac bonum commune graciose concessimus et indulsimus, vt ipsi quasdam ordinaciones, constituciones et statuta, et presertim ne hospites et extranei mercatores, qui non gaudent iure ciuili ciuitatis ipsorum, ibidem in Praga inter se mutuo emant vel vendant, facere valeant et licite ordinari, prout eorum industrie videbitur vtilius expedire et sicut in litteris nostris patentibus desuper eis concessis plenius continetur. Quapropter vobis seriose comittimus et mandamus

volentes, quatenus ut predicta incommutabilem sorciantur effectum circa obseruationem predictorum statutorum factorum seu cum sciencia vestra faciendorum in futurum, et specialiter de mercatoribus et hospitibus extraneis, ne eorundem vnus apud alium emat vel vendat, vos cum antedictis ciuibus nostris Pragensibus debeatis esse vnanimes et concordes, antedicta statuta per eos facta et facienda, vt premittitur, in vestra ciuitate constanter et inuiolabiliter seruari tamdiu, donec ipsa specialiter et ex certa nostra sciencia duxerimus inmutanda, nam predicta indubie arbitramur vtilitati et commodo vestre ciuitatis simili modo quam plurimum conuenire, id nullatenus obmissuri. Datum Frankenfordie XVIII. die mensis Januarii, regnorum nostrorum anno octauo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 71 v archivu m. Prahy za nápisem „Indultum, ne mercatores extranei inter se emant et vendant.“ — Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. Nr. LXXVIII.

Čís. 59.

1354. 19. ledna. Frankfurt.

Král Karel IV. osvobozuje po příkladu děda svého císaře Jindřicha VII. purkmistra, konšely i všechny obyvatele města Pražského od placení cel i jiných dávek z osob i z kupectví jakéhokoliv po vší říši Římské.

Karolus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Magistro ciuium, .. consulibus, iuratis scabinis et vniuersitati ciuium ciuitatis nostre Pragensis, fidelibus nostris dilectis, graciam regiam et omne bonum. Inspectis meritis probitatis vestre et constantis ac immote fidei puritate, quibus celsitudini nostre et clare memorie illustri Johanni quondam Boemie regi, genitori nostro dilecto, deuotis crebris et fidelibus obsequiis placuistis, vos, heredes et successores vestros in perpetuum adinstar celebris et recolende memorie diui Heynrici olym Romanorum imperatoris augusti, aui et predecessoris nostri, in omnibus ciuitatibus et opidis sacri Romani imperii cum omnibus rebus, mercimoniis et mercibus vestris, cuiuscunque numeri, ponderis aut mensure fuerint, ab omnibus theloneis, daciis, conductibus, gabellis et aliis donacionibus, quibuscunque nominibus valeant appellari, aucto-

ritate Romana regia ac de certa nostra sciencia duximus absoluendos. Nulli ergo hominum liceat hanc nostre largicionis, absolucionis et libertacionis paginam infringere seu ei ausu quouis temerario contraire sub pena centum marcarum puri auri, quas ab eo, qui contrauenire presumpserit, irremissibiliter exigi volumus tociens, quociens fuerit contrafactum, et earum medietatem nostri regalis erarii siue fisci, residuam uero partem iniuriam passorum vsibus applicari. Presencium sub nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Frankenfurd anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto, indiccione septima, XIV. kalendas Februarii, regnorum nostrorum anno octauo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 28 v archivu m. Prahy. — Pelzel Karl der Vierte. Urkund. Nr. LXXIX. — List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 60.

1354. 10. března. Lucemburk.

Král Karel IV. osvobozuje opětně měšťany Pražské od placení cla neb jiných dávek ve všech městech i vesnicích říše Římské a ustanovuje, aby v provozování kupectví užívali těchže práv jako měšťané Norimberští.

Karolus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Ad vniuersorum noticiam tenore presencium volumus peruenire, quod quamuis benignitatis regie celsitudo cunctos, quos Romanum ambit imperium, dulcorosis fauoribus prosequi teneatur, illorum tamen commoditatibus feruencius debet intendere, quos indefessa obsequiorum exhibicio comprobat et fides probata commendat. Sane diligenter inspectis probitatis meritis ac constantis et immote fidei puritate, quibus fideles nostri dilecti consules, scabini et vniuersitas ciuium ciuitatis Pragensis nobis ac predecesoribus nostris eorum crebris ac fidelibus seruiciis ipsorum res et personas pro nostri ac imperii statu et honore quam pluries intrepide exponendo placuerint, prefatis ciuibus ciuitatis Pragensis adinstar celebris memorie Heynrici quondam Romanorum imperatoris semper augusti, aliorumque predecessorum nostrorum

de libertate regia certaque nostra sciencia hanc graciam perpetuis temporibus duraturam duximus presenti decreto faciendam, videlicet quod predicti ciues Pragenses per singulas et vniuersas ciuitates, opida, loca, castra et villas nostro et Romano imperio subiectas et subiecta, vbicunque locorum et terrarum constitutas et constituta. omnes ipsorum mercaciones, res seu bona et mercimonia quecunque, cuiuscunque generis, nominis, nature seu condicionis existant vel censeantur, sine solucione, prestacione et donacione cuiuscunque thelonei, pedagii, conductus, mute ac alterius grauaminis in terra, aqua ducere, educere et reducere, emere, vendere et permutare, distrahere seu alienare, et de iisdem aliud disponere vel tractare, et cum eisdem rebus et mercibus transire tanquam viri exempti et liberi ab omni solucionis onere theloneorum predictorum exnunc inantea perpetuis temporibus libere debeant atque possint pro ipsorum beneplacito voluntatis; a quibus quidem theloneis, conductibus, daciis et pedagiis et solucione eorundem prefatos ciues Pragenses de plenitudine regie potestatis Romane et virtute presencium libertandos duximus et omnimode absoluendos, volentes, decernentes ac perpetuo decreto sanccientes, vt predicti ciues Pragenses in exempcione huiusmodi theloneorum et pedagiorum vbicunque locorum omni ea libertate et immunitate gaudere debeant, quibus ciuitas nostra Nurenburgensis gaudet et potitur. Nullus igitur princeps, ecclesiasticus vel secularis, nullusque dux, marchio, comes, baro, aduocatus prouincialis, rector, officiatus, iudex, ciuitas, vniuersitas, communitas, collegium aut quecunque alia persona singularis cuiuscunque status, dignitatis seu preeminencie existat, ammodo audeat vel presumat contra presentis libertatis et concessionis nostre graciam prefatis ciuibus factam, vt premittitur, directe vel indirecte, publice vel occulte per se, alium vel alios thelonea, pedagia, exacciones, dacia, conductus seu quasuis alias donaciones de ipsorum rebus et mercacionibus exigere, petere, recipere, tollere aut aliqualiter extorquere. Si quis autem predictorum per se alium vel alios contra hoc attemptare presumpserit et presentis nostre gracie paginam ausu temerario in toto uel in parte violare et infringere attemptauerit, indignacionem nostram et grauem maiestatis nostre offensam ac eciam penam quinquaginta librarum auri puri, quarum medietatem fisco regio, reliquam vero medietatem dicte ciuitati Pragensi seu iniu-

riam passis applicari et solui volumus ipso facto, et tociens, quociens contra factum fuerit, se nouerit irremissibiliter incursurum. Presencium sub nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Lucemburg anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto, indiccione septima, VI° ydus Marcii, regnorum nostrorum anno octauo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 33 v archivu m. Prahy. — Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N°. LXXX. — Český překlad z XV. století naležá se v Chaos rerum memorabilium č. 325 str. 2 v archivu m. Prahy a v knize „Práva rozličná" str. 67 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské. — List tento potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 61.

1354. 6. srpna. Norimberk.

Král Karel IV. vysvětluje nařízení dané rychtáři, konšelům i vší obci Velikého města Pražského, že ku sbírce 2400 kop nemají býti potahováni řemeslníci, leč pokud mají jaká kupectví neb jiná zboží nemovitá kromě domův.

Karolus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. . . judici, consulibus, . . juratis ac vniuersitati ciuitatis Maioris ciuitatis Pragensis graciam regiam et omne bonum. Insinuacione veridica ad aures nostre celsitudinis nuper deducta, quod inter vos dissenciatis super quodam articulo contento in regalibus litteris super colleccione duorum milium et quadringentarum sexagenarum, quas proxime vobis donauit celsitudo regia, videlicet mechanicis hominibus duntaxat exceptis, quos a contribucione huiusmodi liberos esse volumus et exemptos, ad tollendum omnem dissensionem huiusmodi eundem articulum taliter declaramus, quod mechanici de officio et arte mechanica tantum nude et precise soluti esse debeant de vno fertone ac eciam de domibus ipsorum, sed de aliis rebus mercatoriis, hereditatibus, possessionibus, in quocunque consistunt, ad predicta duo milia et quadringentas sexagenas debeant contribuere, sicut ceteri homines, qui cogentur ad eandem solucionem. Mechanicos vero, qui a tali onere soluti esse debeant, nominaliter specificamus, videlicet sutores, pistores, carnifices, cultellatores, calcariatores, galeatores, pannirasores, texatores,

sartores, aurifabri, pellifices, pileatores, loricatores, sellatores, balistarios. Preterea volumus omnino, quod hiis omnibus, qui ad mandatum nostrum ad presentem expedicionem hastarios et balistarios miserunt, in contribucione dicte summe fiat relaxacio graciosa et condigna. Mandamus igitur fidelitati vestre et iniungimus presentibus firmiter et districte, quatenus sub obtentu regalis gracie sine quauis renitencia et opposicione omnia prescripta disponere et obseruare debeatis, prout corporum et rerum vestrarum grauia dispendia diligitis euitare. Presencium sub nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum in Nurenberg anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto, indiccione VII[a], die VI mensis Augusti, regnorum nostrorum anno Romanorum nono, Boemie vero octauo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 6. v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N°. LXXXI.

Čís. 62.

1354. 16. října. Praha.

Královna Anna béře v ochranu obyvatele osady sv. Jana v oboře vedle Menšího města Pražského, kterou předešlé královny České založily, nařizujíc, aby při svých právích, kteráž jim k tomuto záduší dána jsou, zachováni byli.

Anna z buoží milosti králová Římská vždycky rozmnožitelkyně a Česká králová. Známo činíme tímto listem všem vůbec, že osedlí a obyvatelé sv. Jana v voboře vedle města Pražského Menšího z založení a záduší jsú našeho a našich slavné paměti předešlých někdy královen Českých. Protož všem a jednomu každému obzvláštně, jimžto náleží a náležeti mohlo, nynějším i budúcím, přikazujem a poroučíme mocí královskou a králové milostí a ovšem přísně chtějíc, že aby chudé záduší a obyvatele při něm napřed jmenované, kteří jsú aneb potomně by byli, v dobrém pokoji a odpočinutí podle těch práv, kteréž jim a záduší tomu napřed řečenému při téhož založení jsú vydána bez outiskuov, obtěžování neb jakýchkoli násilných zastavování mimo právo založení jejich pod královským a králové hněvu uvaro-

váním dopustili přiseděti, v kterýžto jestliby jináč učinili, bez pochyby by upadli. Neb chceme a ovšem míníme pod králové křídel a ochranu je držeti a královské milosti přirozenou dobrotou zachovati. A což by mezi sebou nemohli narovnati, tomu v tom poroučíme je ochrániti. Na svědomí pečeti naší k tomu listu přivěšením. Dán v Praze den sv. Havla vyznavače léta Páně MCCCLIV, království našich léta prvního.

Pozdější český překlad v archivu Jindřichohradeckém č. 27. Opis v archivu zemském.

Čís. 63.

1356. 30. září. Štauf.

Císař Karel IV. potvrzuje židům Pražským i jinde v koruně České přebývajícím, sluhům komory královské, dvě privilegia králem Přemyslem Otakarem II. jim udělená.

In nomine sancte et indiuidue Trinitatis feliciter. Amen. Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex. Ad perpetuam rei memoriam. Exhibita nostre celsitudini pro parte Judeorum Pragensium nec non omnium aliorum Judeorum in regno nostro Boemie et terris nobis subiectis consistencium, camere nostre seruorum, supplex peticio continebat, vt quoddam priuilegium clare memorie illustris quondam Ottakari, tunc ducis Austrie et marchionis Morauie, quedam priuilegia apostolica dictis Judeis confirmantis, nec non aliud priuilegium eiusdem quondam Ottakari, vt regis Boemie, super juribus et distinccione eorumdem Judeorum approbare, ratificare, innouare et confirmare de benignitate solita dignaremur. Quorum quidem priuilegiorum primi tenor talis est: Ottakarus, qui et Przyemysl etc. (Následuje znění listu krále Přemysla Otakara II. d. v Sadské 23. října 1254 čís. 4.) Secundi vero priuilegii, de quo supra fit mencio, talis est tenor: In nomine sancte et indiuidue Trinitatis. Amen. Nos Otakarus etc. (Následuje znění druhého listu krále Přemysla Otakara II. d. ve Vídni 29. března 1254 čís. 3.) Nos igitur supradictorum Judeorum nostrorum deuotis precibus benignius inclinati, animaduertentes precipue, quia sancte matris ecclesie constitu-

cionibus ac beatorum patrum in premissis non decet vestigiis inherere, pensantes eciam vtilia et grata ipsorum Judeorum seruicia, que maiestati nostre retroactis exhibere temporibus et frequenter nostre camere non desinunt exhibere, supradicta priuilegia et omnia et singula in eis contenta auctoritate Boemie regia ratificamus, approbamus, innouamus et ex certa sciencia tenore presencium confirmamus adinstar clare memorie illustris quondam Johannis Boemie regis, genitoris nostri dilecti, qui suis ea litteris, quas vidimus, similiter confirmauit. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre maiestatis infringere vel ei quouis ausu temerario contraire. Si quis autem contrarium attemptare presumpserit, indignacionem nostram grauissimam et penam quinquaginta marcarum auri puri prociens, quociens contrafactum fuerit, eo ipso se nouerit incursurum, medietate pene huiusmodi camere seu fisci nostri regalis Boemie, reliqua vero lesorum vel lesi vsibus applicandam. Testes huius sunt: illustris Wenceslaus Lucemburgensis et Johannes Maydeburgensis et Brabancie dux, frater noster, venerabiles Johannes Olomucensis, Johannes Luthomyslensis et Teodricus Mindensis episcopi, illustres Wilhelmus marchio Misnensis, Bolko Falkemburgensis, Przimko Tessinensis et Bolko Opoliensis duces, spectabiles Albertus senior, Albertus iunior principes Aschanie de Anhalt, Wilhelmus de Kaczenelbogen et Johannes Maydeburgensis comites, nobiles Sbinco de Hasemburch et Busco de Wilharticz, magistri camere nostre, Rudolfus de Wart, Timo de Coldicz et alii quam plures fideles nostri. Presencium sub bulla aurea, typario nostre imperialis maiestatis impressa, testimonio litterarum. Datum in castro Stoufen anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, II kalendas Octobris, regnorum nostrorum anno vndecimo, imperii vero secundo.

Právní perg. rukopis v arch. m. Prahy list 258 za nápisem „Secuntur statuta Judeorum". — Český překlad této konfirmace, jakož i obsažených v ní práv židovských krále Přemysla Otakara II. z r. 1254 nalezá se v knize „Práva rozličná" z XV. století na str. 16 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské. — Výsady ty potvrdil též král Ladislav v Praze 17. května 1454.

* Čís. 64.

1357. 29. července. Bez místa.

Uherský král Ludvík potvrzuje a obnovuje kupcům Pražským a Norimberským výsadu, kterou od otce jeho Karla Roberta byli obdrželi, že nemají v Uhrách pro cizí dluhy a viny stavováni býti.

Ludouicus dei gracia Hungarie, Dalmacie, Crouacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque rex, princeps Sallermitanus et honoris ac montis sancti Angeli dominus. Omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris salutem in omnium saluatore. Regie serenitátis glorie congruit et honori populis non solum sibi subiectis, verum eciam alienigenis in suum regnum proficisscentibus antiquorum regum exempla inmitando quietum disponere transitum et securum, vt prouisione moderacionis regalis eorum incomoda excuciantur et tranquilitate concupita in eorum transitu pociantur. Proinde ad uniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire, quod vniuersitas mercatorum Pragensium et Nerumburgensium missis ad nos Nicolao Serph et Volframo Stromayr nuncciis ipsorum nostre maiestati intime supplicarunt, vt ipsis de regie liberalitatis circumspecta prouidencia libertates eorum quondam per inclitum principem dominum Karulum inclitum regem Hungarie, patrem nostrum karissimum, super eo, ne ipsi pro debitis, offensis et excessibus aliorum aliubi in regno nostro possint per quospiam prohiberi, datas legaliter et concessas restituere, reformare et restaurare primordialemque eiusdem patris nostri efficaciam stabiliori tenore dignaremur pro eisdem sollidare. Nos igitur frequentissimis et diutinis supplicacionibus eorundem Nicolai Serph et Wolfframi in personis eorundem mercatorum nostre maiestati porrectis fauorabiliter exauditis vtilitatibus eorundem mercatorum et eciam regni nostri consideratis, vnacum prelatis et regni nostri baronibus matura deliberacione prehabita statuentes comisimus, vt mercatores Pragenses et Nerumburgienses prenotati cum eorum rebus et mercibus in regnum nostrum venientes pro excessibus, offensis et debitis aliorum mercatorum nullas in regno nostro per quospiam valeant prohiberi, nisi hii, qui debitores existunt vel in aliis excessibus et offensis incul-

parentur, personaliter fuerint reprehensi, quos a prohibicione legitima nolumus custodiri, prout eciam referente excellentissima principissa domina Elizabeth dei gracia regina Hungarie, genitrice nostra carissima, et nos de hoc certificante per dominum Karulum regem, patrem nostrum antedictum, easdem libertates mercatoribus de regno Bohemie vniuersis cognouimus liberaliter concessas extitisse litterarum suarum ex uigore. Ex hocque vniuersos prelatos, barones, comites, castellanos, nobiles eorumque officiales, nec non ciuitates et liberas villas earumque rectores et generaliter cuiusuis status et condicionis homines in regno nostro constitutos, quorum noticie presencium peruenerint continencia, edicto regio firmissime prohibemus, ne ipsi mercatores Pragenses et Nerumburgienses prenotatos cum eorum rebus et bonis in regnum nostrum venientes pro excessibus, debitis et offensis aliorum mercatorum audeant prohibere vel arestari facere quoquo modo, nisi iidem, vt premisimus, qui debitores existunt, vel in aliis excessibus et offensis per aliquos inculparentur, fuerint personaliter reprehensi, qui mediante iusticia ad iudicium digne poterunt arestari. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus litteras nostras priuilegiales pendentis et auttentici sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis in Christo patris domini Nicolai archiepiscopi Colochensis, aule nostre cancellarii dilecti et fidelis nostri, anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo, quarto kalendas Agusti, regni autem nostri anno decimo sexto. Venerabilibus in Christo patribus et dominis Nicolao Strigoniensi locique eiusdem comite perpetuo, Wgulino Spalatensi archiepiscopis, Nicolao Agriensi, Demetrio Waradiensi, Dominico Transiluano, Nicolao Quinque ecclesiarum, Johanne Vesprimiensi, Colomano Jauriensi, Thoma Chanadiensi, Stephano Zagrabiensi, Michaele Vacyensi, Petro Boznensi fratribus, Stephano Niccerensi, Thoma Syrmiensi episcopis ecclesias dei feliciter gubernantibus; magnificis viris Nicolao Conch palatino et judice Comanorum, Andrea woyuoda Transiluano, Cykon magistro tauaranicorum, Nicolao judice curie nostre, Nicolao bano de Machou, Leustachio regni Sclauonie banatum tenente, Leukus dapiferorum et pincernarum, Dyonisio agasonum, Thoma janitorum nostrorum magistris ac magistro Symone, filio Mauricii, comite Posoniensi aliisque quam pluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Originál v archivu m. Prahy I, č. 10. Na bělo-žluto-zelené šňůře uherská pečeť krásně zachovaná; na přední straně s podobiznou krále na trůně sedícího a v rukou odznaky královského důstojenství držícího a s nápisem dokola: „Ludovicus dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerie †". Na zadní straně znak Uherska a kolem nápis „† Comanie, Bulgarieque rex, princeps Salernitanus et honoris montis sancti Angeli dominus." — List ten potvrdili: Vladislav na Budíně 17. listopadu 1491; Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. na Prešpurce 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — „Vejklad téhož privilegia na česko" nalezá se v knize privilegií Staroměstských č. 202 list 10 v archivu m. Prahy.

* Čís. 65.

1357. 29. července. Bez místa.

Uherský král Ludvík potvrzuje kupcům Pražským a Norimberským list předchůdce svého krále Karla, kterým vymohli sobě, že nemají v Uhrách žádnými většími cly a mýty obtěžováni býti nežli kupci domácí.

Ludouicus dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie [1]) Bulgarieque rex, princeps Salernitanus et honoris ac montis sancti Angeli dominus. Omnibus Cristi fidelibus, presentibus et futuris, presencium noticiam habituris salutem in omnium saluatore. Si quibuslibet regiam implorantibus clementiam fauorem debemus beniuolum impartiri, illis tamen propensiore [2]) deuocione nostram conuenit celsitudinem prouidere, per quos commoditas regni et utilitas reipublice iugiter procuratur. Nam ut celsitudo regia illorum negociis inuigilet, pietas suadet, racio postulat et jus requirit, cum et aliis opus pietatis debeat exhibere. Proinde vniuersorum noticie presencium serie declaramus, quod Nicolaus Scherph Pragensis et Wolffranus Stromayer [3]) Nuriburgensis [4]) mercatores in suis nec non vniuersorum mercatorum Pragensium et Nuriburgensium [5]) personis ad nostram accendentes presenciam, exhibuerunt nobis litteras patentes judicis, iuratorum et vniuersorum ciuium Brunensium transscribentes tenorem [6]) litterarum patencium quondam excellentissimi [7]) et magnifici principis domini Karoli olim incliti regis Hungarie, illustris patris nostri carissimi, super moderacione [8]) solucionis tributorum a mercatoribus

extraneis in regno nostro exigendorum emanatas, infrascripti tenoris, supplicantes nostre serenitati instanciis debitis et deuotis, ut predictas litteras seu transsumtum [9]) predictorum judicis, juratorum et ciuium Brunensium [10]) nostro priuilegio renouare, confirmare ac eciam decernendo committere dignaremur, vt ipsa nostra renouacio et confirmacio eiusdem vigoris et firmitatis haberetur et plenam daret fidem, ubicumque foret exhibita et producta, acsi predicte principales et originales littere predicti patris nostri in specie exhiberentur per eosdem, quarum quidem litterarum patencium iam dictorum judicis, juratorum ac ciuium Brunensium [11]) tenor talis est: Nos Jacobus de Ror [12]) judex, jurati et ciues Brunenses recognoscimus, quia litteras patentes non rasas, non abolitas, nec in aliqua sui parte uiciatas, sed per omnia saluas excellentissimi principis domini Karoli quondam regis Hungarie in nostra habemus clausura, quarum tenor de verbo ad verbum est talis: Nos Karolus dei gracia ɔc. (Následuje list Uherského krále Karla Roberta d. na Vyšehradě 6. ledna 1336 č. 27.) In cuius recognicionis et habicionis testimonium instanter rogati sigillum nostrum presenti transscripto duximus appendendum [13]) anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo in octaua apostolorum Petri et Pauli beatorum.*) Nos igitur volentes ipsos mercatores in eorum libertatibus et juribus per predictum dominum Karolum regem patrem nostrum ipsis donatis legaliter et concessis indemniter conseruare, quia serenissima principissa [14]) domina Elizabet inclita Hungarie [15]) regina, genitrix nostra carissima, de concessione predictarum libertatum per eundem patrem nostrum facta se memoriter recordari et predictas litteras patentes ipsius patris nostri in specie ante ipsam fore exhibitas coram nobis affirmauit, ideo nos ex informacione iam dicte domine regine, genitricis nostre carissime, plenarie et lucidissime de veritate earundem litterarum edocti predictas litteras iam dictorum judicis, juratorum et ciuium de verbo ad verbum transcribi fecimus et easdem quoad omnes sui continencias ex certa nostra sciencia, nostre maiestatis auctoritate regia innouamus, confirmamus, ratificamus et approbamus apposicioneque sigilli nostri duplicis munimus ac perpetuo [16]) roboramus; consuetudinaria lege regni nostri, quo huiusmodi litteras extra-

---

*) 6. července 1357.

nearum ciuitatum confirmare minime consueuit, non obstante, committentes, ut presens nostra confirmacio et exhibicio eiusdem ubique pro sufficienti habeatur decumento eidemque tanta fides debeat in locis singulis adhiberi, acsi predicte originales littere ipsius patris nostri in specie exhiberentur per mercatores antedictos. Nec aliquis tributariorum ultra moderamina predicta in ipsis litteris patris nostri expressa occasione tributi eosdem angariare uel munera aut honores aliquos petere siue recipere presumat[17]) ab eisdem. Volumus nichilominus et presencium serie committimus, ut predicti mercatores Pragenses et Nuriburgenses tricesimas nostras veras et ab antiquo dari consuetas, prout alii mercatores nostri regni persoluunt, sic et ipsi persoluere teneantur. Et ut presens nostra innouacio et confirmacio robur obtineat perpetue firmitatis, nec per quempiam successu temporum valeat in irritum reuocari, presentes concessimus litteras nostras priuilegiales duplicis et autentici sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis in Cristo patris domini Nicolai archiepiscopi Colocensis, aule nostre cancellarii dilecti et fidelis nostri, anno domini millesimo trecentessimo quinquagesimo septimo, quarto kalendas Augusti, regni autem nostri anno sexto decimo, venerabilibus in Christo patribus et dominis Nicolao Strigoniensi, locique eiusdem comite perpetuo et Vgulino Spalatensi archiepiscopis, Nicolao Agriensi, Demetrio Varadiensi, Dominico Albensis ecclesie Transsiluane, Nicolao Quinque ecclesiarum[18]), Thoma Chanadiensi, Stephano Zagrabiensi, Johanne Vesprimiensi, Colomano Jauriensi, Michaele Vaciensi, Petro Boznensi[19]) fratribus, Stephano Nicerensi, Thoma Syrimiensi, episcopis ecclesias dei feliciter gubernantibus; magnificis viris Nicolao Conch[20]) palatino et judice Comanorum, Andrea woywoda Transsiluano, Nicolao judice curie nostre, Sychon[21]) magistro tauaworum[22]), Nicolao bano[23]) de Machow[24]), Leustachio tocius Sclauonie bannatum[25]) tenente, Leuco[26]) dapiferorum et pincernarum, Dyonisio agasonum nostrorum, Thoma Janitorum nostrorum magistris ac Simone filio Mauricii comite Posoniensi aliisque quam pluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Obsaženo v konfirmaci krále Vladislava (A) d. na Budíně 17. listopadu 1491 v archivu m. Prahy I, č. 26. Kromě Vladislava potvrdili tuto výsadu: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747

a František I. ve Vídni 13. května 1808. — Starší její kopie (B) z XIV. století zachovala se v liber vetustissimus privilegiorum č. 993 na str. 23 v archivu m. Prahy. V textech sou tato různočtení: [1]) Cumanie A. [2]) propensiori B. [3]) Stromaner A. [4]) Nurinburgensis B. [5]) Nurinburgensium B. [6]) tenore B. [7]) excellentis B. [8]) moderamine B. [9]) transcriptum B. [10]) Bragensium B. [11]) Bragensium a nad tím „Brunensium“ B. [12]) Bor A. [13]) imprimendum A. [14]) princeps A. [15]) Ungarie A. [16]) atque perpetue B. [17]) presumant B. [18]) ecclesiis B. [19]) Woznensi B. [20]) Konch B. [21]) Cijkon B. [22]) Tanarorum B. [23]) wano B. [24]) Machon B. [25]) wanatum B. [26]) Leukus B. Za touto druhou kopií nalezá se zapsána ještě listina d. 18. července 1364, jež asi připsána byla do originálu prvnější výsady: „Ad perpetuam rei memoriam nos Ludouicus rex prefatus vniuersis declaramus, quod ubi in regno nostro Wozne innumerabilis multitudo hereticorum et paterenorum pululasset in errorem fidei ortodoxe ad extirpandumque de ipso regno nostro eosdem ex vna parte nos personaliter instaurato ualido exercitu proficiscebamur; ex alia vero parte venerabilem in Christo patrem dominum Nycolaum archiepiscopum Strigoniensem, nostrum cancellarium, penes quod vtrumque par sigilli nostri attentici habebatur, et virum magnificum Nicolaum Konch pallatinum cum ceteris prelatis, baronibus et regni proceribus in Vznam destinaramus, quidam familiares ipsius domini archiepiscopi pro custodia deputati vtrumque par dicti sigilli nostri pre concepta malicia subtraxerunt. Nos itaque precauentes, ne ex huiusmodi sigilli nostri deperdicione regniculis nostris in eorum iuribus sucessiue periculum possit imminere, sigillum nouum in duobus paribus fecimus pro nobis sculpi, quod ad omnia priuilegia nostra et quondam domini Karoli regis, patris nostri, sub priori sigillo eiusdem tempore sue coronacionis sculpto et demum per eundem eo, quod sub ipso plurime infidelitates perpetrate extiterunt reperte, permactato ac sub alio sigillo ipsius in partibus Tussalinis causaliter deperdito confecta iuxta dicta tria sigilla decreuimus fore apponendum. Ad quecunque uero priuilegia paterna dictis duobus prioribus suis sigillis consignata, que per eundem patrem nostrum per sigilla eius posteriora uel per nos cum sigillo modo premisso deperdito confirmata non haberentur et ad ipsa priuilegia ipsum nouum sigillum nostrum non appenderetur vel quecunque patentes littere nostre et paterne non confirmarentur, ea priuilegia et littere, sicut per eundem patrem nostrum fuerunt reuocata et anullata, sic et nos ipsas seu ipsa commisimus viribus caritura nullaque roboris obtentura firmitate. Interque presens priuilegium nostrum omni suspicione destitutum et omnia in eo superius contenta et expressa pro eisdem ciuibus Pragensibus et Nuernburgensibus eorumque successoribus dicta sigilli nostri noui duplicis et attentici appensione innouamus et perpetuo confirmamus. Datum per manus eiusdem domini Nycolay archiepiscopi, cancellarii nostri, quinto decimo kalendas Augusti anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, regni nostri anno vigesimo tercio.“

* Čís. 66.

1358. 16. února. Praha.

Císař Karel nařizuje, aby ve třech mílech kolem Prahy vinice se dělaly, vydává práva viničná na ochranu a podporu těchto vinic. Propouští nejprvé vinařům svobodu od dávání desátkův na dvanácte let, vyhradiv vlastníkům půdy, že po projití této lhůty má se jim z každé vinice desátek a králi půl džberu vína odváděti. Od berně a ungeltu osvobozuje však vinaře navždy. Konšelům Staroměstským náleží ustanovovati perkmistra hor viničných, trestati přísně každý pych, jehožby se kdokoliv na vinicích dopustil a vůbec rozsuzovati pře o vinice. Při tom ustanovuje, že majetek škůdcův vinic má perkmistrovi v pokutě připadnouti.

Wir Karl von gotes gnaden Romischer keiser zu allen ziten merer des richs vnd kunig zu Behem. Allen [1]) vnser keiserliche wirdikeit von angeborner gute dar zu sei geneiget, das sie allen vnsern vnd des richs vndirtanen vnd getruwen nucz vnd fromen schafe vnd sei vor schaden behende [2]) mit mirglichen sachen; doch so meinen wir sundirliche vnsirs kunigrichs zu Behem vnd vnsir vndirtanen daselbs nucz, fromen vnd eren zu meren vnd zu breiden vmb stete, gancze, trewe vnd vollenkomene gehorsamkeit, die wir zu allen zite vnuerbrochtenliche an yn befunden haben [3]) vnd an yn noch hutistoges [4]) genczliche befunden, vnd han dar vmb mit volbedachteme mute vnd rate vnser frunde vnd rechtem wissen vberkomen vnd zu dem besten vszgetragen soliche sache, als hernach geschrieben stent, von erst, das man in vnserm kunigrich zu Behem zu hant in der vasten, die nehist kumpt, wingarten buwen sal an den gebirgen [5]) dry mile [6]) vmb die stat zu Prage gelegen, wo vnd [7]) in welchen enden binnen den dreu milen das gebirge liget mit solicher bescheidenheit. Wer erbeteil odir gebirge binnen den dreu milen habe, der sal das binnen virczen tagen von datum dicz briues an zu zolen ane haben [8]) zu buwen; wil er aber das nit selber buwen odir vermache [9]) er is nicht selber zu buwen, so sullen dan die da buwen, den ist der bergmeister verlihet, vnd welche die weingarten buwen verden, die sollen von dem tage, als sie anheben zu buwen, zwelf jar, die ane vndirlasz nach

ein ander folgen, friunge haben vnd in dem driczehensten jare sollen sie dem, des das erbeteil odir das gebirge ist, den zehenden vnd vns vnd vnsern nachkomen kunigen zu Beheim vnd der krone des selben vnsers kunigrichs von enne iclichen weingorten einen halben schuber[10]) wins jerliche geben. Vnd sal ein iczlich[11]) weingarte schezig ruten lang vnd ach ruten breit sin vnd sal ieclich rute acht elen haben. Ouch sullen die wingarten, die man binnen disen jaren oder wan das ist anhebet zu bauwen, des vngeldes vnd des lantbernes vnd aller andir beswerunge ewicliche fry vnd ledig sin. Ouch wollen wir, das die ratlute in der Groszen stad zu Prage von vnser vnd vnsir nachkomen kunige zu Beheim wegen vnd von vnsir gewalt sullen vnd mogen alle jar vnd so oft des not wirt einen bergmeister seczen vnd entseczen. Ouch geben wir den wingarten soliche friheit, gnad vnd recht, das nyman dar inne sal schaden tun bei tage odir nachte, clein odir gros. Geschehe iz aber, das yman, wer der were, er sei edel odir vnedel, dem andern an sein wingarten oder dem nucze da inne de hemein[12]) schade an winreben, weinberen odir holcze odir obisst tete mit gen, mit riden[13]), mit wegmachen odir andirs mit was schache[14]) das were, wer daz an dem tage tete vnd begrifen vurde, der sal seinen rechte hant verlorn haben, loset er sei[15]) nicht mit czweinczig schocken, vnd sin andir habe sal geualen vff[16]) den bergmeister. Wer aber schaden den[17]) bei der nacht tete vnd briffen[18]) wurde, der hat sinen hals werlorn vnd sin gut sal geuollen vff den bergmeister. Geschehe is aber, das der vbeltetiger, der den schaden tete, iz were einer odir mer, bei solichem schoden wurde erslagen, so sal der, der yn odir sei zu tote sluge, nicht mer haben werlorn dan alleine zwene heller, die er vff des lib, den er hette erslagen, sal legen. Wer aber, das der den schaden tete by tage odir nachte hene[19]) queme, so sal man yn inheiszen; queme er dan nith vnd wolde sin recht nicht tragen, so sal man yn achten vnd in die achte tun nach recht der Groszen stat zu Prage. Kumpt er aber zu rechte, so mag er selb dritte dor vor sweren. Mag man aber yn mit guter gewiszen vberwinden, so sal er sins hals bestanden sin vnd sin gut sal dan vff den bergmeister geuollen, vsz genomen der herren von vnsern londen, obe die solichen schoden teten als vor geschriben stet vnd da bei begriffen wurden oder enweg quemen, so sal man sie vns

antworten odir vor vns odir wem wirs sunderliche beuelen [20]) vnd beclagen vnd vorheiszen vnd gegen den sullen wir rechten in allerweis, als wor geschriben stet. Ouch wollen wir, das man alle die recht vmb die weingorten, vmb schaden, totslege vnd vmb alle andir sache, die von den wingarten vff ersten mugen, nirgent andirswo sulle suchen nach holen, dan vor den ratherren vnsir Groszen stad zu Prage, die sullen dise sache rechten vnd nymant andirs, als oben geschriben ist. Mit vrkunt dicz briues wersigelt mit vnsir keiserlichen magestat insigel. Geben zu Prage nach Christs geburte druczenhundirt jar vnd dar noch in dem acht vnd funfczigisten jare an dem nehisten fritag nach dem sontag est michi vor der fasten, vnser riche in dem zwelften vnd des keisirtums in dem dritten jare.

Současný opis v archivu m. Prahy II, č. 1, jejž rychtář a konšelé Starého m. Pražského pečetí městskou opatřili a souhlasnost jeho, jakož i listiny d. v Praze 12. května 1358 s originály, jež se nezachovaly, těmito slovy potvrdili: „Nos Nicolaus Reymbothe judex, Johannes Luthmericzer, Vlricus Czotter, Wolflinus Galm, Johannes Rost, Mathias Ressi, Seydlinus Ottonis, Waltherus Gabler, Johlinus Junossii, Jeclinus Salmanni carnifex, Martinus Wawrziconis, Jesso Pibraner et Frana Seydlini de Pieska consules, Nicolaus Znoymer, Bohuslaus de Miliczyn, Conradus institor de Nurmberch, Mertlinus institor de Monte, Vla Zilberczaiger et Jesslinus Rotonis scabini jurati totaque vniuersitas ciuium Maioris ciuitatis Pragensis recognoscimus et ad vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam cupimus presentibus peruenire, quemadmodum excellentissimus princeps et dominus noster graciosus Karolus Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex sue celsitudinis litteras, quarum continencia de verbo ad verbum absque omni addicione et diminucione presentibus inscripta est super vineis de nouo in suo regno Boemie instaurandis et excolendis, omnibus et singulis easdem vineas excolere et elaborare volentibus sub certis juribus, libertatibus et graciis dedit, assignauit et tradidit, ita nos bona nostra fide promittimus et volumus et nostri successores debent omnes et singulos, qui dictas vineas coluerint seu cultas emerint, tenuerint, habuerint et possederint in iuribus, libertatibus et graciis in iam dicti domini nostri imperatoris et Boemie regis litteris expressatis et contentis tenere et inviolabiliter, quantum in nobis fuerit, perpetuis temporibus conseruare, hoc addicientes specifice, quod omnes et singuli conciues nostri, qui dictas vineas coluerint ac cultas tenuerint et habuerint, sint et esse debeant a collectis seu losungis et ab aliis quibuslibet predicte ciuitatis Pragensis oneribus et grauaminibus, quantum ad ipsas vineas et earum fructus seu prouentus duntaxat, liberi perpetuo et exempti. Harum quibus sigillum supradicte ciuitatis nostre de certa nostra sciencia appensum est testimonio litterarum. Datum die diuisionis beatorum apostolorum

anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono." (15. července 1359). — Jiný opis těchto práv viničných zachoval se v liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 48 v archivu m. Prahy a sice s těmito odchylkami: [1]) Allein [2]) behuete [3]) han [4]) heutes tages [5]) gepirg [6]) drei meile [7]) adir [8]) zu czelen anheben [9]) vermoechte [10]) czuber [11]) iecleich [12]) darinne cheinen [13]) riten [14]) sache [15]) si [16]) an [17]) den schaden [18]) begrifen [19]) hyn [20]) enphelen. — V knize privilegií Staroměstských č. 202 list 11 v archivu m. Prahy nalezá se německý text těchto práv viničných za nápisem: „Jiné privilegium císaře Karla Čtvrtého, jehož originál se nenachází, než vidimus pod pečetí Starého města Pražského od císaře Ferdinanda slavné paměti navrácený." — Viničná tato práva potvrdili: Sigmund v Praze 26. srpna 1436; Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. (český jich překlad) v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — Srv. též Schlesinger Stadtbuch von Brüx str. 46 č. 108.

K čís. 66.

1358. 16. února. Praha.

České znění práv viničných císaře Karla.

Karel z boží milosti Římský císař po vše časy rozmnožitel říše a Český král. Velebnost naše císařská z přirozené dobroty k tomu jest náchylná, aby všeckněch našich i říše svaté poddaných, věrných milých, požitek a dobré jednala a je znamenitě ode všech škod obhajovala; však zvláště míníme království našeho Českého i všech obyvatelův v témž království čest, dobré i požitek rozmnožiti i rozšířiti[1]) pro víru jich ustavičnou a dokonalé poslušenství, kteréž jsme na nich po vše časy bez přerušení shledali a ještě vždy až podnes v celosti shledáváme. Protož s dobrým rozmyslem a s raddou přátel našich a s naším jistým vědomím umyslili jsme a vypovídáme tyto věci, jakož dole stojí psány: Nejprvé aby v království našem Českém ihned v postě nejprvé příštím vinice osazovali[2]) na všech horách ve třech mílech okolo města našeho Prahy ležících, kdežkolivěk a nebo v kterémžkolivěk kraji v těch třech mílech takovúto rozšafností. Kdož dědictví[3]) má okolo Prahy, ten má hned ve čtrnácti dnech po dání tohoto listu počítajíc počíti osazovati[4]), jestližeby chtěli; pakliby sami osazovati nechtěli a nebo s to býti nemohli, tehdy ti mají a budou moci osazovati, kterýmž pergmistr propůjčí a kdož ty vinice osadíc dělati

budú, ti mají od toho dne, kterýž počnú osazovati, za dvanácte let pořád zběhlých freyung a neb svobodu [5]) míti a třinácté léto tomu, čížž dědictví jest a neb ta hora, desátek dáti i budoucím náměstkům našim, Českým králům [6]), s každé vinice půl dčbera vína na každý rok dávati a každá vinice má býti dél šedesáti průtkův a osmi průtkův s šíří [7]) a každý průtek osmi loket zdélí. Také chceme, aby všecky vinice, kteréž se tato léta osadí aneb kteréž i v budoucích létech osazeny budou, ungeltu a zemské berně i všech jiných obtěžování věčně prázdny byly a svobodny. Také toto ukládáme, aby konšelé Velikého [8]) našeho města Pražského na našem i na našich budoucích Českých králův místě a naší mocí královskou mohli každý rok a neb kolikrátby toho potřebí bylo, pergmistra usaditi i zase ssaditi. Také těm vinicem dáváme takovou svobodu, milost a právo, aby nižádný v nich nepřekážel [9]) ve dne ani v noci, málo ani mnoho. Pakliby se přihodilo, buď kdož buď, urozený neb neurozený, že by jinému do jeho vinice a neb na jeho požitek viničný sáhl a některou škodu učinil, buďto na réví neb na víně [10]), na dříví neb na ovotci, pěšky neb na koni [11]), buďto cesty děláním a neb kterým kolivěk jiným obyčejem, kdožby to ve dne učinil a v tom zastížen byl, ten jest pravou ruku propadl, ač nevyplatí-li ji dvaceti kopami, a jeho jiný statek má na pergmistra připadnouti; a kdož by pak v noci škodil a v tom byl polapen neb popaden, ten jest hrdlo své propadl a statek jeho na pergmistra jest připadl. Přihodilo-li by se pak, že by takový zločince [12]), jeden a nebo jich více, kteřížby škodili, při takovém škození zabit byl, tehdy ten, kdožby jej zabil, jest nic víc nepropadl, než dva haléře, kteréž na téhož zabitého tělo položiti má. Pakliby ten, kdož jest škodu učinil [13]), utekl, tehdy má obeslán [14]) býti; pakliby nestál ku právu po obeslání, tehdy má actován býti [15]) podle práva Starého města Pražského. Pakliby ku právu stál, tehdy sám třetí přísahú svou nevinu bude moci zpraviti [16]); pakliby dobrým svědomím byl přemožen, tehdy jest hrdlo propadl a statek jeho na pergmistra spadne, kromě pánův našich zemí [17]), jestli žeby některý takovou škodu učinil, jakož svrchu psáno stojí a v tom že by byl popaden a nebo žeby pak i utekl, takový aby nám byl vydán a před námi a neb před tím, komuž bychom my to zvláště poručili, aby naň žalováno bylo a slibujeme, že takovému každému kážem práva dopomoci [18]),

jakož svrchu stojí psáno. Také tomu chceme, aby všecka práva viničná, kterýmžby kolivěk obyčejem jmenována mohla býti, buďto o škody, o rány smrtedlné [19]) i o jiné všecky věci k rozsúzení jinam nikamaméž podávána ani kde jinde súzena nebyla, než před konšely našimi v Starém městě Pražském, kteřížto souditi mají a jiný žádný, jakož nahoře stojí psáno. Ku potvrzení listu tohoto náš císařský majestát jest přivěšen. Datum Pragae anno domini MCCCLVIII feria VI post dominicam Esto michi, regni nostri anno XII [20]) etc.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Starého m. Pražského císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 78 v archivu m. Prahy. V nejstarším právním kodexu chovaném v archivu m. Prahy nalezá se na str. 263 starší český text těchto práv viničních za nápisem: „Tuto se počíná řád, kterak jsú vinnice k dělání a perkrechtu placení vysazeny v zemi České.“ Stůjtež zde některé různosti: [1]) užitek, dobré a čest většiti a šířiti okolo měst [2]) vinnice byly dělány [3]) dědiny anebo hory [4]) je počieti dělati [5]) dvanádcte let, jenž bez přietržky pořád jdú, svobodu [6]) králuom Českým a koruně tudiež našeho královstvie [7]) šestnádcti prutóv dlúhá býti a osmi prutuov široká [8]) Starého [9]) škody neučinil [10]) na vínovém réví, na hrozniech vinných [11]) jiezdú anebo chodbú [12]) zlodějče [13]) ve dne anebo v noci byl učinil [14]) přivolán [15]) actován a v acta vložen býti [16]) tehdy muož sám třetí přisieci [17]) z našie země [18]) k těm my mámy popraviti vším týmž během [19]) o do smrti zabitie [20]) Dán v Praze po božiem narození tisíc třista let a potom v padesátém a vosmém létu prvý pátek před nedělí Esto michi před puostem našeho kralovánie v dvanádctém a našeho ciesařstvie v třetiem létě. — Jiný novější „vejklad téhož privilegium na česko“ nalezá se v knize privilegií Staroměstských č. 202 list 11 v archivu m. Prahy. — Srv. též m. Daniele z Veleslavína Kalendář historický z r. 1590 str. 89.

Čís. 67.

1358. 26. dubna. Benátky.

Benátský dože Jan Delfin béře všechny kupce z říše Římské, z království Českého a ze všech zemí císaře Karla IV. ve zvláštní svou ochranu.

Serenissimo ac inuictissimo principi et domino, domino Karolo Romanorum imperatori semper augusto et Boemie regi illustri, domino plurimum honorando, Johannes Delphino Venecie etc. dux salutem et votiuos in omni prosperitate successus. Serenissime ac inuictissime princeps et domine! Pro eo quod mercatores conciues nostros in

vestram et imperii sacri proteccionem assumere dignatur imperialis serenitas ac ipsis securitatem et liberum transitum tam per Alamaniam, Boemiam et alias subditas vobis partes de singulari benignitatis munere procurastis, serenitati cesaree ad graciarum acciones consurgimus et volentes huiusmodi tam benigno fauori pro nostra possibilitate vices respondere, vniuersos mercatores vestros tam de imperio, regno[1]) Boemie quam de aliis regionibus vestre dicioni subiectis in nostram et honorabilis nostri consilii et vniuersitatis proteccionem assumentes ipsos vbique locorum et per omnes terras dicioni nostre subditas protegere et defendere volumus fideli studio pro viribus et pro posse. Datum in nostro ducali pallacio die vigesimo sexto Aprilis, vndecime indiccionis.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 41 v archivu m. Prahy. [1]) Rukopis má de imperii, regni. — Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N⁰ CCCIII a Codex Moraviae IX str. 74. Srv. též list císaře Karla IV. d. v Praze 4. dubna 1358 (Codex Moraviae IX. str. 72), kterým na vzájem kupcům Benátským povolil v celé říši Římské i v zemích koruny České obchod svobodně provozovati.

* Čís. 68.

1358. 12. května. Praha.

Císař Karel nařizuje, aby každý na vyzvání perkmistra hor viničných vinice na horách a rolích dělal ve čtyrech nedělích a kdoby sám nechtěl, aby zakládání vinice jiné osobě propustil a jí list na to vydal. Kdoby se nařízení tomu protivil, má k poslušenství mocí připuzen býti a při tom právem k pozemku a k desátku z vinice propadnouti na prospěch komory královské.

Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex. Vniuersis et singulis personis ecclesiasticis et secularibus tocius regni Boemie, ad quos peruenerint presentes, deuotis et fidelibus suis dilectis, graciam suam et omne bonum. Deuoti et fideles dilecti! Volentes ex innata nobis benignitatis clemencia condicionem et statum regni nostri Boemie et incolarum omnium eiusdem regni annuente et cooperante diuina gracia facere meliorem statuimus et regali Boemie sanccimus edicto, quod vos et ex vobis

singuli, dum vel quociens per magistrum moncium seu vinearum in regno Boemie pro communi vtilitate instaurandarum, qui est vel pro tempore fuerit, super eo requisiti fueritis, in montanis, bonis seu agris vestris, vbicumque situatis, que vel qui pro vineis faciendis sibi placuerint aut valere videbuntur, a die, qua per ipsum requiri vos contigerit, aut sumptibus et expensis propriis infra quatuor septimanas notabiliter et euidenter inchoetis et elaboretis vineas vel permittatis sine quauis difficultate, quod per dictum magistrum moncium et vinearum in montanis, bonis et agris vestris, que uel qui apta seu apti fuerint pro uineis, personis aliis acceptare volentibus vinee mensurarentur, et eisdem mensuratis more solito mandamus vobis et cuilibet vestrum ac sub obtentu nostre gracie iniungimus seriose, quatenus cultoribus vinearum huiusmodi iuxta eorum et magistri moncium et vinearum requisicionem et desideria super nouis vineis huiusmodi litteras vestras atentticas dare debeatis fauorabiliter, de quibus digne valeant contentari. Et si quicumque ex uobis presumpcione quacumque vineas in bonis suis propriis, vt premittitur, nollent excolere neque admittere, quod mensurarentur et ad culturam distribuerentur personis aliis uel litteras super huiusmodi vineis dare recusarent, eosdem et quemlibet eorum per consules, juratos et vniuersitatem Maioris ciuitatis Pragensis, nec non magistrum moncium et vinearum, qui pro tempore fuerint, fideles nostros dilectos, nostro nomine et auctoritate ad id faciendum compelli uolumus per inpigneracionem et modis aliis, quibus eorum industrie visum fuerit expedire, et nichilominus iidem, qui rebelles statutis et mandatis nostris predictis comperti fuerint, ita quod infra reuolucionem vnius anni a die, qua fuerint requisiti et ammoniti ad obediendum et faciendum ea, que expressantur superius, non fecerint et litteris roborauerint, vt prefertur, propter rebellionem et inobedienciam eorum debent perdere jus fundi, videlicet decimam partem vsufructuum, qui de vineis in bonis eorum instauratis ipsis obuenire et annis singulis solui debebant, si non fuissent rebelles, juxta continenciam aliarum litterarum nostrarum, et huiusmodi jus fundi seu decimas vinearum apropriamus et covnimus nobis, heredibus et successoribus nostris regibus Boemie et eiusdem regni corone auctoritate regali Boemie pleno jure. Presencium sub nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo

trecentesimo quinquagesimo octauo, die duodecima mensis Maii, regnorum nostrorum anno duodecimo, imperii vero quarto.

Liber vetustissimus privilegiorum čís. 993 str. 47 a vidimus z roku 1359 sign. II, čís. 1 v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCXXIX. List ten potvrdili: Sigmund v Praze 26. srpna 1436; Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. (v českém překladu) v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

K čís. 68.

1358. 12. května. Praha.

Český překlad listu císaře Karla na zakládání vinic.

Karel Čtvrtý z boží milosti Římský císař po vše časy rozmnožitel říše a Český král. Všem i každým zvláště osobám duchovním [1]) i světským všeho Českého království, jichž by tito listové naši došli, poddaným a věrným svým, milost svou a vše dobré vzkazujem. Poddaní [2]) věrní a milí! My chtíce z přirozené nám dobrotivé milosti užitek a dobré království našeho Českého a obyvatelův všech v témž království s boží pomocí a milostí učiniti lepší, ustavujem a královským království Českého potvrzujem vyrčením, abyšte vy a zvláště každý, kdyžto a kolikrát od pergmistra v Českém království, kterýž jest anebo v ten čas bude, pro obecný užitek o znova dělání vinic napomenuti budete, na horách, na zboží anebo na rolích vašich, kdežto kolivěk položených, kteréžto by se jemu k dělání vinic líbily anebo hoditi se viděly, od toho dne, v kterýžto by se vám přihodilo od něho napomenutu býti, náklady a stravú svú vlastní ve čtyrech nedělích znamenitě a zjevně počnete dělati a dělejte vinice anebo propusťte beze vší nesnáze, aby od dříve řečeného pergmistra na horách, na zboží a na rolích vašich, kteréžto by se hodily k vinicem, jiným osobám, jenžby je chtěly přijíti, vinice byly měřeny a kdyžby změřeny byly obyčejným obyčejem, přikazujem vám i každému z vás a pod milostí naší rozkazujem přísně, abyšte dělníkům těch jistých vinic vedle pergmistrova a jich žádání na takové nové vinice vaše listy hlavní [3]) dali příznivě, na kterýchžby ňák [4]) mohli dosti jmíti, a jestliže by kdo z vás

smělostí jakoužkolivěk vinic na svém zboží vlastním, tak jakž napřed stojí psáno, nechtěli dělati, ani dopustiti, aby měřeny byly a k dělání aby rozdány byly ovšem [5]) jiným, nebo žeby listův na ty jisté vinice dáti odpověděli, chceme tomu, aby ti jistí i každý z nich konšely přísežnými a obcí z Většího města Pražského a pergmistrem, kterýžby v ten čas byl, věrnými našimi milými, naším jmenem a mocí připuzeni byli fentováním a jiným obyčejem, jakžby se jim nejlépe zdálo, aby to učinili; a přes to kteřížby odporni ustanovení a přikázání našich dříve jmenovaných shledáni byli, tak že než by rok minul ode dne, v kterýžby napomenuti byli k poslušenství a k učinění věcí svrchu psaných, neučiniliby, tak jakož stojí svrchu psáno, a listy nepotvrdili, jakož jest již jmenováno, pro odpornost a neposlušenství jich mají ztratiti právo dna, totižto desátý díl požitkův, kteřížby od vinic na jich zboží zdělaných jim přišly, a na všaké léto měly placeny býti, aby nebyli odporni podle jiných našich listův. A jisté právo dna anebo desátek vinic k sobě přivlastňujem [6]) a připojujem nám, našim dědicům a budoucím našim králům Českým a toho království k koruně mocí království Českého, plným právem těchto listův našich. S vědomím zapečetěných pečetí našeho majestátu. Datum Pragae anno domini MCCCLVIII; die (XII) mensis Maii, regni nostri anno XII, sacri imperii vero quarto anno [7]).

Obsaženo v konfirmaci privilegií Staroměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 78 v archivu m. Prahy. Starší český text nalezá se v pergam. právním kodexu archivu města Prahy str. 264 za nápisem: „*Potvrzenie téhož (řádu) ciesařem Karlem*“ s těmito některými různostmi: [1]) kostelným [2]) Nábožní [3]) pevné [4]) hodně [5]) osobám [6]) vlastno nám činímy [7]) Dán v Praze léta ot narozenie syna božieho tisíc tři sta padesátého osmého, dvanádstý den měsiece máje, královánie našěho ve dvanádctém a ciesařstvie našeho v čtvrtém létě. — Za tím v tomto kodexu na str. 266 následuje: „*Potvrzenie téhož (řádu) rady i obcí Starého města Pražského*“; v kterém konšelé i všechna obec Starého m. Pražského osvobozují každého, kdož by vinice dělal anebo dělané držel, „od městských lozungóv, berní a ode všech kterýchžkolivěk jiných dřieveřečeného města břemen a obtěženie“. Dáno jest toto potvrzení v „den rozeslánie svatých apoštoluov (15. července) léta od narozenie syna božieho tisíc tři sta padesátého devátého“. (Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCCVI). — Pozdější jiný překlad ze XVI. století nalezá se v knize privilegií Staroměstských č. 202 list 12 v archivu m. Prahy.

Čís. 69.

1359. 26. března. Cáchy.

Císař Karel osvobozuje měšťany a obyvatele měst Prahy, Vratislavi, Hory Kutné a Sulzbachu od placení každého cla ve Frankfurtě nad Mohanem a poněvadž clo toto bylo od starodávna příslušenstvím jistých hradských manství od říše závislých, zavazuje se vykázati držitelům těchto manství jiné příjmy v náhradu z důchodů království Českého.

In nomine sancte et indiuidue Trinitatis feliciter amen. Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex. Ad perpetuam rei memoriam. Tunc solium principis sublimius eleuatur, tunc in alienis nacionibus eius gloria dignis laudibus diffusius dilatatur, quando subiectis sibi fidelibus studio sue virtutis pax et tranquillitas procuratur et eorum indempnitati ac a seruitutibus et angariis exempcioni copiosius prouidetur. Hinc est, quod ad ciuitates nostras Pragensem et Wratislauiensem, nec non Montem Chuttnensem et opidum Sulczbach, que et eorum singula de regum ac regni nostri Boemie et insignis eiusdem regni corone legittimo et vero dominio et immediata proprietate consistere, insignia quoque regum, regni et corone eorundem loca existere dinoscuntur, consideratis multiplicibus gratis et acceptis obsequiis, quibus ciues, incole et homines eorundem locorum, fideles nostri dilecti, toto semper studio totaque fide et diligencia nostro culmini seruierunt ac tenebuntur et poterunt seruire tanto propensius in futurum, quanto graciosius libertates eorum et exempcionem dignati fuerimus propagare, nostre consideracionis aciem conuertentes ac predictarum ciuitatum et locorum seu earum et eorum cuiuslibet ciuibus, incolis, hominibus et inhabitatoribus volentes graciam de innata nobis clemencia facere specialem, ad finem precipue, ut eedem ciuitates et loca tam numerosa populorum multitudine amplientur, quam rerum vbertate et diuiciarum copia preditentur; ad honorem siquidem maiestatis nostre regni quoque nostri Boemie ac insignis eius corone felicia incrementa animo deliberato sanoque principum electorum, tam ecclesiasticorum quam secularium, accendente consilio et expresso consensu predictos ciues, incolas, homines et habitatores ciuitatum Pragensis et Wratislauiensis,

nec non Montis Chuttnensis et opidi Sulczbach, qui nunc sunt et qui perpetuo fuerint in futurum, cuiuscunque operis, status, negociacionis, officii uel condicionis existant, a prestacione et solucione thelonei, quod in Frankenford super Moganum sub quocunque pretextu, nomine uel colore a quibuscunque personis seu quarumlibet personarum rebus, bonis et mercibus quibuscunque exigitur et leuatur, imperiali auctoritate ex certa sciencia nostra eximimus, absoluimus et tenore presencium libertamus ac exemptos, solutos et liberos perpetuis temporibus esse debere statuimus de plenitudine cesaree potestatis, auctoritate et potestate iam dictis, nichilominus decernentes, quod exempcio, absolucio et libertacio huiusmodi nostra nullis debeat infringi temporibus uel quibuscunque dolis aut machinacionibus aboleri seu in dubium reuocari, sed plenam ac irrefragabilem obtinere perpetuo firmitatem. Vt enim huiusmodi nostra exempcio et libertacio in obliuionem non transeat, sed iugiter stabilitate solida perseueret, cum constet, quod prefatum theloneum, quibusdam feodis castrensibus, que a sacro Romano dependent imperio, incorporatum antiquis temporibus exstitit et annexum, ne per exempcionem huiusmodi talia feuda, ymo feudales ipsi suis utilitatibus et prouentibus defraudentur, loco prefati thelonei alios redditus non solum equipollentes, sed iusta racione habita vtiliores et plures ac eciam magis certos parata et personali pecunia nostra de regno nostro Boemie percepta emendos ac dictis feodis et feudalibus in supplementum defectus huiusmodi et restaurum eiusdem thelonei duximus vniendos, ita quod euidenti juratorum ciuium nostrorum Frankenfuerdensium testimonio ac feudalium ipsorum confessione spontanea clare consistit, sicut constat, feudis et feudalibus antedictis super ammocione et deposicione prefati thelonei esse cum predictis redditibus non solum ad iuste racionis equiualenciam, sed eciam vltra debitum satisfactum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre maiestatis infringere vel ei quouis ausu temerarie contraire. Si quis autem contrarium attemptare presumpserit, indignacionem nostram et penam centum marcarum auri puri tociens, quociens contrafactum fuerit, se nouerit eo ipso irremissibiliter incursurum, quarum medietatem imperialis fisci nostri, reliquam vero lesorum vsibus statuimus applicari. Signum serenissimi principis et domini, domini Karoli quarti Romanorum imperatoris inuictissimi et glo-

riosissimi Boemie regis[1]). Testes huius rei sunt: venerabilis Wilhelmus archiepiscopus Coloniensis, illustris Rudolphus dux Saxione, principes electores; venerabiles Arnestus archiepiscopus Pragensis, Johannes Luthomuslensis, sacre imperialis aule cancellarius, et Maurus Corobamensis ecclesiarum episcopi; illustres Wilhelmus Juliacensis, Bolko Falkenbergensis, Petrus Borboniensis duces et Wilhelmus marchio Misnensis; spectabiles Theodricus Lossensis, Johannes de Nassow, Burchardus burggrauius Magdeburgensis et Hinricus de Swarczenburg; comites ac nobiles Symon de Luchtenberg, Johannes de Rupe et Waltherus de Miseinburg et alii quam plures nostri et imperii sacri principes, nobiles et fideles. Presencium sub imperialis nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Aquisgrani anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono, indiccione duodecima, VII° kalend. mensis Aprilis, regnorum nostrorum anno tercio decimo, imperii vero quarto.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 27 v archivu m. Prahy. [1]) Místo pro monogram císaře Karla jest v rukopise prázdno necháno. — Pelzel Kaiser Karl der Vierte. Urkundenb. N°. CCXXVII. — List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 70.

1359. 27. března. Cáchy.

Vilém arcibiskup Kolínský a arcikancléř říše Římské v Italii potvrzuje osvobození měšťanův a obyvatelův Pražských, Vratislavských, Kutnohorských a Sulzbašských od placení cla ve Frankfurtě nad Mohanem.

Nos Wilhelmus dei gracia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus, sacri Romani imperii per Italiam archicancellarius, notum facimus tenore presencium vniuersis, quod quia serenissimus et inuictissimus princeps et dominus, dominus Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex, dominus noster graciosus, ad ciuitates suas regias Boemie, videlicet Pragensem et Wratislauiensem, nec non Montem Chuttensem et opidum Sulczbach, que et eorum singula de regum ac regni sui Boemie et insignis eiusdem regni corone legittimo ac vero dominio et imme-

diata proprietate consistere, insignia quoque regum, regni et corone eorundem loca existere dinoscuntur, consideratis multiplicibus gratis et acceptis obsequiis, quibus ciues, incole et homines eorundem locorum magno studio, magnaque fide et diligencia suoque culmini seruierunt ac tenebuntur et poterunt seruire tanto propensius in futurum, quanto graciosius libertates eorum et exempcionem ab angariis dignatus fuerit propagare, imperialis consideracionis conuertens intuitum ac predictarum ciuitatum et locorum seu earum et eorum cuiuslibet ciuibus, incolis, hominibus et inhabitatoribus graciam uolens de innata sibi clemencia facere specialem, ad finem precipue, vt eedem ciuitates et loca tam numerosa populorum multitudine amplientur, quam rerum vbertate et diuiciarum copia preditentur, ad honorem siquidem proprie maiestatis regnique sui Boemie ac insignis eius corone felicia incrementa animo deliberato, nostris et aliorum principum, ecclesiasticorum et secularium, coelectorum nostrorum accedentibus consilio et consensu predictos ciues, incolas, homines et habitatores ciuitatum Pragensis et Wratislauiensis, nec non Montis Chuttensis et opidi Sulczbach, qui nunc sunt et qui perpetuo fuerint in futurum, cuiuscunque status, operis, negociacionis, officii vel condicionis existant, a prestacione et solucione thelonei, quod in Frankenfurd super Moganum sub quocunque pretextu, nomine uel colore a quibuscunque personis seu quarumlibet personarum rebus, bonis et mercibus quibuscunque exigitur et leuatur, imperiali auctoritate ex certa sciencia sua exemit, absoluit et eciam libertauit, ac exemptos, solutos et liberos perpetuis temporibus esse debere constituit de imperialis plenitudine potestatis eisdem auctoritate et potestate decernens, quod exempcio, absolucio et libertacio sua huiusmodi nullis debeat infringi temporibus uel quibuscunque dolis aut machinacionibus aboleri seu in dubium reuocari, sed plenam ac irrefragabilem optinere perpetuo firmitatem. Vt enim huiusmodi sua exempcio et libertacio in obliuionem non transeat, sed iugiter stabilitate solida perseueret, cum constet, quod prefatum theoloneum quibusdam feudis castrensibus, que a sacro Romano dependent imperio, incorporatum antiquis temporibus extitit et annexum, ne per exempcionem huiusmodi talia feuda, ymo feudales ipsi suis vtilitatibus et prouentibus defraudentur, loco prefati theolonei alios redditus non solum equipollentes, sed iusta racione habita utiliores

et plures ac eciam magis certos parata et personali pecunia sua de regno suo Boemie percepta emendos ac dictis feudis et feudalibus in supplementum defectus huiusmodi et restaurum eiusdem theolonei duxit taliter vniendos, quod euidenti juratorum ciuium Frankenfuerdensium testimonio et feudalium ipsorum confessione spontanea clare constitit, sicut constat, feudis et feudalibus antedictis super amocione et deposicione prefati theolonei esse cum predictis redditibus non solum ad iuste racionis equiualenciam, sed eciam vltra debitum satisfactum; nos tanquam Coloniensem archiepiscopum sacri imperii per Italiam archicancellarium ac principem electorem attencius requirendo, vt premissis omnibus et singulis nostrum pro stabilitate rei perpetua vellemus adhybere consensum, ideoque liquido cognoscentes, quod regnum et corona Boemie tanto merentur prerogatiuis pocioribus preueniri, quanto insignior esse noscuntur et egregius sacri imperii principatus, premissis omnibus et singulis, nec non et penis transgressoribus inflictis, sicut in imperialibus priuilegiis super hiis confectis plenius continetur, consensum nostrum beniuolum adhybuimus ac adhybemus tenore presencium et assensum, eademque vniuersa et singula in cunctis sentenciis, punctis, articulis suis et clausulis tamquam Coloniensis archiepiscopus, sacri imperii per Ytaliam archicancellarius ac princeps elector, ratificamus, gratificamus, auctorizamus et ex certa nostra sciencia approbamus. In cuius rei testimonium et rei memoriam sempiternam presentes litteras fieri et sigilli nostri maioris fecimus ap[p]ensione muniri. Datum Aquisgrani anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono, die XXVII mensis Marci[i].

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 26 v archivu m. Prahy.

Čís. 71.

1359. 27. března. Cáchy.

Rudolf vévoda Saský, říše Římské arcimaršálek a volenec (Rudolfus dux Saxonie sacri Romani imperii archimarescalcus) potvrzuje listem stejného znění osvobození Pražanův, Vratislavských, Horníkův a Sulzbašských od placení cla ve Frankfurtě nad Mohanem. Datum Aquis-

grani anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono, die XXVII mensis Marcii.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 31. v archivu m. Prahy. Srv. Pelzel K. Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCXCVI.

Čís. 72.

1359. 8. dubna. Koblenc.

Boemund arcibiskup Trevirský a Římské říše arcikancléř v Galii a království Arelatském (Boemundus sacre Treuerensis ecclesie archiepiscopus, sacri Romani imperii per Galliam et regnum Arelatense archicancellarius) potvrzuje listem stejného znění osvobození měšťanův Pražských, Vratislavských, Kutnohorských a Sulzbašských od placení cla ve Frankfurtě nad Mohanem. Datum Confluencie die VIII mensis Aprilis anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 29 v archivu m. Prahy.

Čís. 73.

1359. 13. dubna. Mohuč.

Gerlach arcibiskup kostela Mohučského a Římské říše arcikancléř v Německu (Gerlacus sancte Mogutinensis ecclesie archiepiscopus, sacri imperii per Germaniam archicancellarius) potvrzuje listem stejného znění osvobození měšťanův Pražských, Vratislavských a Sulzbašských od placení cla ve Frankfurtě nad Mohanem. Datum Moguncie anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono die XIII mensis Aprilis.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 32 v archivu m. Prahy.

Čís. 74.

1359. 25. dubna. Bacharach.

Rupert starší, falckrabě na Rýně, říše Římské truksas a vévoda Bavorský (Rupertus senior dei gracia comes pallatinus Reni, sacri

imperii archidapifer et Bauarie dux) potvrzuje listem stejného znění osvobození měšťanův Pražských, Vratislavských, Kutnohorských a Sulzbašských od placení cla ve Frankfurtě nad Mohanem. Datum in Bacharaco anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono in die sancti Marcii ewangeliste.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 29 v archivu m. Prahy.

Čís. 75.

1360. 13. června. Praha.

Císař Karel IV. dává obci Nového města Pražského výsadu, že pícníci obrok, oves a seno, nikde jinde v Praze prodávati nemají, nežli na trhu u kostela sv. Jindřicha na Novém městě.

Karolus quartus ɔc. Notum facimus ɔc, quod nos pro melioracione, commodo et profectu Noue ciuitatis nostre Pragensis et vt incole ac inhabitatores ipsius maiora suscipere valeant incrementa, statuimus et regio Boemico valituro perpetuo sanccimus edicto, quod omnes et singuli pabulatores auenam vendentes et fenum in dicta Noua ciuitate nostra in foro, quod est prope ecclesiam sancti Heinrici, et non alibi vendere perpetuis temporibus exnunc inantea teneantur. Decernimus eciam, quod vniuersi pabulatores, qui nunc sunt aut fuerint in futurum, qui in locis aliis quam in foro predicto siue in Maiori seu Noua ciuitate Pragensi auenam uel fenum publice uel occulte vendere presumpserint, quilibet ipsorum, qui, vt predicitur, pabulum vendere presumeret, penam quinque sexagenarum grossorum denariorum Pragensium tocies, quocies hoc faceret, incurrere debeat. Quarum penarum tres sexagenas camere nostre regie Boemie et residuas duas dictorum pabulatorum in Noua ciuitate prefata morancium vsibus irremissibiliter volumus applicari, hospitem quoque, in cuius hospicio talis pabuli venditor, qui alibi quam in dicta Noua ciuitate publice uel occulte pabulum, vt predicitur, vendere presumpserit, traxerit mansionem, similem penam eo modo, prout expressatur superius, incurrere statuimus ipso facto. Mandamus igitur vniuersis et singulis scabinis et iuratis ciuibus Maioris et Noue ciuitatum Pragensium, qui nunc sunt aut pro tempore fuerint, fidelibus nostris dilectis, quatenus tales pabulatores, qui contra

statutum et decretum nostrum huiusmodi auenam seu fenum vendere presumpserint aut eorum hospites vbicunque ipsos perceperint, nobis manifestare debeant dictos pabulatores Noue ciuitatis, in presenti nostram graciam effectualiter conseruantes, sicut indignacionem nostram grauissimam et penam ipsis pro nostro arbitrio infligendam voluerint euitare. Presencium ɔc. Datum Prage ɔc. LX°, indiccione XIII, idus Junii, regnorum XIIII, imperii VI°. Per dominum magistrum curie Heinricus Australis.

Registrum registrandorum Caroli IV z r. 1360 a 1361 č. CXVIII v státním archivu Drážďanském, odkudž A. F. Glafey v „Anecdotorum S. R. J. historiam ac jus publicum illustrantium collectio. Dresdae et Lipsiae.“ 1734 na str. 196 list tento otisknul. Český překlad tohoto „majestátu a řádu pícníkuov Nového města Pražského“ nalezá se v knize „Práva rozličná“ z XV. století str. 86 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské.

Čís. 76.

1361. 2.—4. září. Praha.

Císař Karel osvobozuje měšťany Velikého města Pražského na dvě leta od placení všelikých berní, poněvadž mu učinili pomoc tisíce kop gr. č. na stavbu nové zdě, kterou hora Petřín jest obehnána („pro nouo muro, quo mons Petrinus est cinctus“) a darovali mu dalších tisíc kop na jiné potřeby. Datum Prage anno millesimo trecentesimo sexagesimo primo, XIIII^a indiccione, V (sic) nonas Septembris, regnorum nostrorum anno sexto decimo, imperii vero septimo.

Liber vetustissimus privilegiorum v archivu m. Prahy č. 993 str. 17.

Čís. 77.

1361. 2.—4. září. Praha.

Císař Karel činí zvláštní milost měšťanům Starého města Pražského, že všechny dlužní listy jich neb obce, které židé do sv. Jiljí dle řádu předepsaného nepředložili, mají pozbýti platnosti.

Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex. Notum facimus tenore presencium

vniuersis, quod nos volentes fidelibus nostris dilectis ciuibus Maioris ciuitatis Pragensis graciam facere specialem animo deliberato, sano fidelium nostrorum accedente consilio ac ex certa nostra sciencia decreuimus ac edicto regali Boemie perpetue valituro decernimus et statuimus per presentes, quod omnes et singule littere quorumcunque Judeorum uel Judearum, si quas ipsi super debitis Maioris ciuitatis Pragensis seu predictorum ciuium et singularum personarum eiusdem ciuitatis obtinere quomodolibet dinoscuntur, quas in lucem prodire contingeret temporibus affuturis, nullius penitus valoris sint, roboris uel momenti, quas eciam auctoritate regia Boemie cassamus, irritamus et penitus anullamus ita, quod nullum predicte ciuitati Pragensi ac ciuibus et singularibus personis eiusdem ciuitatis debeant afferre in judicio uel extra dispendium siue dampnum, illis tamen litteris dumtaxat exceptis, que iam prodierunt in lucem et coram nobis ante data presencium, videlicet diem sancti Egidii sunt producte, de quibus talis ordo et modus debet fieri, sicud nos de ipsis iuxta beneplacitum nostrum et voluntatem omnimodam duxerimus de gracia disponendum. Presencium sub nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo primo, indiccione XIIII[a], V (sic) nonas Septembris, regnorum nostrorum sexto decimo, imperii uero septimo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 70 v archivu m. Prahy.

Čís. 78.

1364. 12. února. Brno.

Rakouští vévodové Rudolf, Albrecht a Leopold a jich sestra Markéta markraběnka Brandenburská zavazují se, kdyby po vymření rodu Lucemburského země České na ně spadnouti měly, že chtějí města i obyvatele při jich právech a svobodách zachovati.

Wir Rudolf, Albrecht vnd Leupolt gebruder von gotes gnaden herczogen cze Osterich, ze Steyr vnd ze Kernden, heren ze Krain, auf der Windischen Marich vnd ze Portenaw, grafen ze Habspurg, ze Tiroll, ze Phirt vnd ze Kyburg, margrafen ze Purgaw vnd lant-

grafen in Elsazz, vnd wir Margreth von Osterrich, der ieczgenanten herzogen swester, wilent von gots gnaden marchgrefinn ze Brandenburg, herczoginn ze Payrn vnd grefinn ze Tiroll veriehen, bekennen vnd tuen kunt alle samt offentlich myt disem briefe allen den, die yn sehent, horent adir lesent nu vnd hienach ewichlich; als die durchleutigen hochgebornen vursten herr Karl Romischen kayser ze allen cziten merer des reichs, kunig Wenczla von Beheim seim svn vnd margraff Johans von Merrenn seim bruder an ainem taile, vnd wir in dem namen, alz do vor, an dem andirn taile, in sulchir geschicht, do vor got sei, ab vnser deweder teil vnd der kint vnd kindes kint, die wir nue haben odir hernach gewinnen, abgiengen vnd vorfveren an eliche lieberben, daz desselben tailes lant, die also erblos wurden, gevallen sullen auf den andern tail, daz wir die vorgenanten herczogen von Österich vnd wir die egenant Margareth, ier swester, an vnsirn tail fuer vns vnd vur alle vnsre erben vnd erbes erben ewichlich, die wir darczu binden, verhaiszen vnd globt habin wissentlich mit vnsern furstlichen trewen vnd gnaden, vorhaizzen vnd globen auch vesticlich mit diesem briefe: ob sich daz hienach ymmer in kuenftigen czeiten gefuegette, daz durch vorhengnuzz des allmechtigen gotes, in des willen vnd gewalt alle dink stent, des obgenanten vnsers herren keysers Karln von Rom vnd der vorgedachten vnser lieben oeheim kuening Wenczlas von Beheim vnd marchgraf Johans von Merhern vnd ir aller kinden vnd kindes kinden erbleich land an vns also gevielen, daz dan wir vnd alle vnsren kint vnd kindes kint, die vns got noch gebin mak, vnd derselben leiberben ewichlich alle stett, merktt vnd lantleut, die zu denselben irn landen, fuerstentumen vnd herscheften gehoerent, sullen vnd wollen beleiben lazzen vollichleich vnd genczlich by allen irn guetern, wirden vnd eren, rechten, freiheiten, gnaden vnd guten gewonheiten, die sie von alter gehebt vnd herbracht habent vnd die sie denne ze male an vns bringent an alle geuerde vnd argeliste. Mit vrchunde dicz briefes versigelt mit vnsern anhangenden ingesigeln, der gegebin ist ze Brunne an mentag noch dem suntag inuocauit nach Cristes geburt dreuczehen hundirt jar vnd darnach in dem vier vnd sechczigisten jar.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 56 v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCCI a Codex Moraviae IX str. 263.

Čís. 79.

1364. 12. března. Praha.

Královna Anna potvrzuje osadníkům vesnice Obory svatého Jana pod Petřínem privilegia a práva jim předešle od královen Českých udělená, jež ohněm zahynula a jmenovitě povoluje jim, aby s jměním svým svobodně nakládati mohli, aby poručenství na nejbližší příbuzné přecházelo, aby v nedostatku potomkův dědil nejbližší příbuzný z osadníkův a není-li takového, aby pozůstalost záduší sv. Jana připadla; dále aby osadníci piva i vína všeho druhu prodávati směli a aby každého, jenžby se zločinu dopustil, rychtář a konšelé z osady vypověditi mohli a kdyby se jim zprotivil, aby jej k potrestání vydali podkomořímu a radám králové.

Anna dei gracia regina Romanorum semper augusta et Bohemiae regina. Notum facimus tenore praesentium vniuersis et singulis, quod dioecesiani sancti Joannis ad Viuarium fundati nostre fundationis nos nostrosque consiliarios accessere cum honesto sacerdote Michaële, fideli dilecto nostro, et cum domino Wlk altarista arcis Pragensis petentes nos, ut illis priuilegia et jura tradere dignaremur, affirmantes priora consumpta esse igni. Quare cum non possemus illorum honeste petitioni refragari, hoc approbamus et ratum esse neque secus fieri uolumus ita, quemadmodum illis priuilegia et jura ab antecessoribus reginis Bohemiae tradita erant, quo nostra tenuis fundatio eaque, quae ad eam spectant, cum omnibus dioecesianis, praesentibus et futuris, pacifice vitam agerent, neque ulla violentia, oppignoratione nec quoquam contra aequitatem nostra fundatio sancti Joannis pertrahi queat sub poena nostrae inclementiae et irae et posterorum regni Bohemiae regum. Ita ut nostra tenuis fundatio in cultu diuino conseruari possit, eam gratiam dignamur illis et huic fundationi largiri et donare presentibus et futuris, ut secundum priora jura gubernarentur et regerentur, quemadmodum ciuitates Pragenses regi consueuerunt, hoc modo talem gratiam dignamur illis tribuere et concedimus huic dioecesi et penes idem jus nostrae fundationis sancti Joannis, ut sua bona ad ipsos pertinentia, mobilia (vel) immobilia, cuicunque vellent donare et legare, sine omni impedimento possent. Si uero quis habens suam

vxorem fidelem cum liberis neglexerit id, neque testamentum condiderit, tunc mater eorum liberorum bonis cum liberis potiatur eorumque curam agat uelut mater. Si uero pater et mater e uiuis excesserint superstite sobole, tunc ista bona cum liberis in proximos amicos siue affines in ista fundatione et ea dioecesi habitantes pro educatione liberorum deriuentur. Sed si liberi morerentur, tunc ista bona manebunt penes cognatum inhabitantem tamen in ea dioecesi habitantes. Si uero omnes amici interierint neque vllus superesset ex ea cognatione aut affinitate iunctus, ista omnia bona debent descendere ad nostram tenuem fundationem absque omni impedimento, simul etiam liberos suos curae et fidei commendent pro arbitrio in ea fundatione. Similiter inter se recipiant vicinos et semet ipsos manu mittant nullo intercedente obstaculo. Praeterea eidem dioecesi istius fundationis hoc concedere dignamur ratione aulicorum nostrorum et aliorum dominorum, vt omnia genera potus, vina domestica seu exotica seu peregrina, quae nominari possint, sine omni impedimento libere propinarent sub poena inclementiae nostrae, idque in domo publica vel in quo loco judex aut senatores cuipiam monstrauerint. Qui non potestati suae subiectus esset, judici aut magistratui nollet parere et qui impudice uiueret inceste committens delicta contra Deum, vtpote caedes, adulteria, iisque similia in suo praedio et aedibus eiusmodi, illico sine omni mora ejiciatur neque amplius toleretur, quia istam fundationem dignamur in pace et castitate conseruare sub conditione irae et indignationis nostrae et non recuperandae a regibus Bohemiae praesentibus et futuris gratiae. Si quis attentare vellet et iniurius esset dioecesi et fundationi nostrae, ut non possent ipsimet resistere, dignamur committere curam istius rei nostro subcamerario et nostris consiliariis praesentibus et in posterum futuris, ne patiantur in ulla re illos incommodum ferre. In testimonium sigillum nostrum hisce litteris applicari curauimus. Datae Pragae die sancti Gregorii anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, imperii nostri secundo.

Obsaženo v konfirmací císaře Rudolfa II. d. v Praze 9. října 1581 a císaře Ferdinanda II. d. na Novém městě 25. srpna 1625 v archivu m. Prahy I, č. 55 a 65.

Čís. 80.

1365. 28. ledna. Praha.

Císař Karel zastavuje obci Velikého města Pražského ungelt vína až do zaplacení 300 kop grošův Pražských, jež mu zapůjčili.

Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex. Notum facimus presentibus vniuersis, quod de benignitatis nostre clemencia dilectos et fideles nostros scabinos, commune ac vniuersitatem nostre Maioris ciuitatis Pragensis de debito trecentarum sexagenarum grossorum Pragensium, quas ab ipsis mutuo recepimus, indempnes reddere cupientes, ipsis vngeltum vini in predicta nostra ciuitate obligauimus et de certa nostra sciencia presentibus obligamus habendum, tenendum, vtifruendum et percipiendum vsque ad plenam extenuacionem et omnimodam percepcionem trecentarum sexagenarum predictarum, volentes tamen et decernentes, quod Vla dictus Silbeczeiger ciuis noster Pragensis ante omnem obligacionem et solucionem suum debitum de dicto vngelto debet percipere integraliter et ad plenum, quo facto scabini et vniuersitas predicti possesionem percepcionis vngelti extunc ingredi poterunt et debebunt. Presencium sub nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto, die XXVIII° mensis Januarii, regnorum nostrorum anno decimo nono, imperii vero decimo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 7 v archivu m. Prahy.

Čís. 81.

1365. 29. října. Praha.

Císař Karel IV. zastavuje rychtáři, purkmistru, konšelům a vší obci Starého města Pražského ungelt vína ve 300 kopách s tím doložením, že po zaplacení tohoto obnosu ungelt vína opět komoře královské připadnouti má.

Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis, nos teneri et debitorie obligari prudentibus . . judici, magistro

ciuium, juratis et toti communitati Maioris ciuitatis Pragensis, fidelibus nostris dilectis, in trecentis sexagenis grossorum Pragensium, quas nobis mutuo tradiderunt, pro quibus eis ex certa sciencia nostra et deliberato animo vngeltum in eadem Maiori ciuitate Pragensi obligamus habendum, tollendum et percipiendum vsque ad totalem et omnimodam extenuacionem trecentarum sexagenarum predictarum, quibus perceptis ad plenum dictum vngeltum ad nostram cammeram libere reuertatur. Presencium sub nostre imperalis maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto, indiccione tercia, quarto kalendas Nouembris, regnorum nostrorum anno vicesimo, imperii uero vndecimo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 7 v archivu m. Prahy.

Čís. 82.

1365. 22. prosince. (Kutná Hora.)

Císař Karel IV znovu potvrzuje městům Praze, Vratislavi, Hoře Kutné a Sulzbachu osvobození od placení cla ve Frankfurtě a nařizuje, aby se v obchodu pouze loktův a závaží cejchem městským znamenaných užívalo.

Ve jméno svaté a nerozdielné Trojice šťastně amen. Karel čtvrtý boží milostí Římský ciesař vždy rozmnožitel a Český král. K věčné paměti. Tehdy stolice kniežetcie výš se povyšuje, tehdy v jiných národech jeho sláva hodnú chválú se rozšiřuje, když poddaným jeho věrným z své ctnosti pokoj a ukrocenie bývá zpuosobeno a proti škodám jich a od obtíženie zproštěním opatřeni bývají. Protož že měst našich Pražského a Vratislavě i také Hory Kuthny a městečka Sulcbach, kterážto města a z nich každé králuom a královstvie našeho Českého a slavné téhož královstvie koruně pravým panstvím přislušejí a znamenitá králuov, královstvie i koruny táž města býti se poznávala, znamenavše mnohé vděčné služby, jimižto měšťané, obyvatelé a lidé těch měst, věrní naši milí, vší vždy pilností a vší vierú našemu povýšení slúžili jsú a povinni i moci budú slúžiti tiem snažněji v budúcí časy, čím milostivěji svobody jich a vysvobození ráčíme rozšířiti; naše zření obracujíce předřečeným městuom a mie-

stuom a z nich každému měšťanuom, obyvateluom, lidem chtíce milost z přirozené nám dobroty učiniti zvláštní, najviec k tomu konci, aby táž města i miesta i množství lidu se šířilo i statkuov hojnosti a bohatstvie zbohacena byla ke cti zajisté naší velebnosti a královstvie našeho Českého a znamenitě jeho koruny šťastné rozmnoženie, s rozmyslem a s dobrú kniežat korfeřstuov, tak duchovních jako světských, radú a s povolením řečené měšťany, obyvatele, lidi obývajicie měst Pražského, Vratislavě i také Hory Kuthny i městečka Sulcbach, kteříž nyní jsú a věčně budú, kteréhožby koli řemesla, stavu, obchodu, úřadu nebo povahy byli, od dávánie a placenie cla, kteréž v Frankfurtě kterým koli zámyslem, jménem nebo barvú od kterýchkoli osob s zboží, statku a kupectví kterakéhokoli upomíná se a béře, ciesařskú mocí z jistého vědomí našeho vyniemáme, zprošťujem a tímto listem svobodny činíme a také vyňaté, zproštěné a svobodné věčnými časy býti majície ustanovujem z plnosti ciesařské moci, mocnosti a mocí již řečenými; však proto ustanovujíc, aby zproštěnie a vysvobozenie takové naše lokty a závaží, obé cýchované cajchem městským měli a ktožby koli byl, který by miery ukrátil anebo nepravě vážil, ten má pokuty dáti po najprv jednu kopu, po druhé dvě, po třetí čtyry a po čtvrté takový nemá žádných kramářských věcí vážiti, ani měřiti, ani prodávati. Sub anno domini M°CCC°LXV° feria secunda post festum beati Thome apostoli.

Kniha „Práva rozličná“ v bibliotéce kapitoly Vyšehradské str. 66. Latinský text nepodařilo se nalézti.

Čís. 83.

1366. 16. března. Benátky.

Dože Benátský Marco Cornaro ubezpečuje měšťany Pražské, že mohou do země Benátské se zbožím svým bezpečně přicházeti.

Marcus Cornario dei gracia dux Venecie ɔc. Vniuersis et singulis ciuibus et burgensibus Prage presentes litteras inspecturis, amicis dilectis, salutem, sincere dileccionis affectum. Dileccionem et sinceritatem vestram instanter rogamus, quatenus mercaciones et bona quelibet, que ad manus vestras quomodolibet peruenissent de rebus

et mercacionibus ciuium et mercatorum derobatis per Smercher et complices suos, restituere et assignare placeatis et uelitis Giulio Lisacio hospiti in Monacho recipienti nomine nostri communis uel eius nuncio presencium ostensori, quia exnunc tenore presencium quietauimus et absoluimus vos de omnibus, que eidem Giulio uel suo nuncio predicto duxeritis assignanda. Insuper quia intelleximus, quod aliquid dubium facitis de ueniendo ad terram nostram cum mercacionibus vestris, declaramus vobis, quod secure sine aliquo dubio venire, stare et uti potestis iuxta solitum pro libito uestro. Datum in nostro ducali pallacio die sexto decimo Marcii, quarte indiccionis, millesimo trecentesimo sexagesimo sexto.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 35 v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCCXXXII.

Čís. 84.

1366. 28. dubna. Praha.

Otto markrabě Brandenburský a Lužický, říše Římské arcikomorník, falckrabě na Rýně a vévoda Bavorský (Otto dei gracia Brandenburgensis et Lusacie marchio, sacri Romani imperii archicamerarius, comes pallatinus Reni et Bauarie dux) potvrzuje těmiže slovy, jako to r. 1359 ostatní kurfirstové byli učinili, osvobození měšťanův Pražských, Vratislavských, Kutnohorských a Sulzbašských od placení cla ve Frankfurtě nad Mohanem. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo sexto, die XXVIII° mensis Aprilis.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 31 v archivu m. Prahy.

Čís. 85.

1366. 12. května. Vídeň.

Vévoda rakouský Albrecht povoluje měšťanům Pražským, že po čtyry léta mohou svobodně s kupectvím svým skrze jeho země jezditi do Benátek, nejsouce povinni ve Vídni zboží své skládati.

Wir Albrecht von gotes gnaden herzcog ze Oesterrich, ze Steyr, ze Kernden vnd ze Krain, graf ze Tirol etc, bechennen vnd tuen

chunt, wie daz sei, daz vnser getreuwn lieben die purger von Wienn die recht vnd freyhait von alten zeiten herbracht vnd gehebt haben, daz man alle kaufmanschaft, die man von Beheym gen Venedi vnd von Venedi gen Beheym fueret, in vnser stat ze Wienn niderleggen sulle, daz wyr doch durch der voraynung vnd frevnschaft willen, als wir vns myt dem allerdurchleuchtichsten vnserm lieben genedigen heren vnd vater hern Karlen Romischen keyser, ze allen zeiten merer daz rieches vnd konige ze Behem, voraint haben vnd durch vliezziger bet willen desselben vnsers herren des keysers den erbern vnsern sunderlieben den purgern von Prag erloubt vnde gegunnen haben, erlauben vnd gunnen auch, daz sie dise vier iar, die zcu nechst chuemftig sind nach dem tage, alz der brief geben ist, mit der kaufmanschaft, die sie angehoren vnd ir ist, an geverde von Beheim gen Venedi vnd von Venedi wider gen Beheim durch vnser egenante stat ze Wienn varen sullen, also daz sie ir kaufmanschaft daselbes ze Wienn nicht nyderlegen sullen, si tuen ez dann gerne vnd myt irem guten willen, vnd ouch myt der beschaidenhait, daz si vns vnd den vnsern von irr kaufmanschaft die alten vnd gewoendlichen zoelle vnd mauten richten vnd geben sullen vngeuerlich. Auch wellen vnd meynen wir, daz dise vnser vrlaub vnd gunst vnsern egenanten purgern vnd der stat że Wienne an iren rechten vnd freihaiten ane schaden vnd vnuorgriffenlich sei. Darvmb gebieten wir ernslich allen vnsern houptleuten, lantherren, rittern vnd knechten, mauttern, zollnern, purggrafen vnd allen andern vnsern amptleuten, dienern vnde vndertanen, wan die obgenanten purger von Prag von irr kaufmanschaft die gewoenlichen mautten vnde zoelle vorrichtent, daz si denne si damit ane irrung vnd saumung varen lazzen die zeit, alz do vorbegriffen ist. Mit vrchund dicz briefs gegeben ze Wienn an sand Pangrecien tage noch Cristes gepurd dreuzehen hundert iar darnach in dem sechs vnd sechzcigestin iare.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 42 v archivu m. Prahy. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCCVIII. — Rakouský vévoda Rudolf IV. vydal ve Vídni 14. března 1353 prohlášení, že obyvatelé Čech a Moravy svobodně jeho zemí jezditi mohou (Codex Moraviae VIII str. 155) a měšťané Pražští obdrželi též od něho list d. ve Vídni 25 února 1364, kterým se jim dovolovalo jezditi se zbožím skrze Vídeň až do vánoc toho roku s vyminěním toliko Vlaských vín, kterých pro-

vážeti nesměli. Napotom obdrželi Pražané svrchupoložený list vévody Albrechta z r. 1366; avšak později dály se opět překážky obchodu Pražanův s Benátkami, tak, že císař Karel IV. viděl se nucena vydati ve Fürstenberce 17. června 1373 nařízení všem stavům a obyvatelům království Českého, aby nedopouštěli obchody v Čechách obyvatelům těch zemí, v kterých se měšťanům a kupcům Pražským překážky činí u provozování obchodu s Benátkami. (Liber vetustissimus privilegiorum str. 10 a 72 v archivu m. Prahy, Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N⁰ CCCII a CCXXXI a Codex Moraviae IX str. 268).

* Čís. 86.

1366. 3. srpna. Praha.

Císař Karel IV. bera v ochranu obchod obyvatelův hlavního města Pražského ustanovuje, že všude na Vltavě mají jezy tak udělány býti, aby kupectví svobodný průchod míti mohlo a že všechna cla na Vltavě, která po smrti krále Václava I. libovolně usazena byla, se zrušiti a která před tím povolena byla, umenšiti mají. Pouze clo, jež se dává k mostu Pražskému na všech přívozech tři míle pod a nad Prahou má se vybírati ve výši starodávné. Podobně mají se cla upraviti na Mži, Lužici i na Otavě. V rozepřích jakýchkoli při vybírání těchto cel náleží soud konšelům Starého města Pražského a obec Pražská má právo utéci se i k svépomoci proti rušitelům těchto nařízení.

Wir Karln von gotes gnaden Romischer keiser, zu allen czeiten merer des reichs vnd konig zu Beheim, bekennen vnd kund tuen offenlichent mit diesem brief allen den, die in sehent adir horen lesen, wann wir von vnsern getrewen, erbern leuten wol vnd genczlich vnderweiset sein vnd sunderlichen von dem burgermeistr vnd rat vnsern hoepstat zu Prag vnd vns desselben kuntliche erfaren haben, daz von alten czeiten vnd lebtagen seliger gedechtnuesse des hochgebornen Wenczlawes des ersten etwenen kuniges zu Beheim, vnsers elters vater, vnd auch be sein czeiten alle kaufmanschaft, welcherlei die were ader wie man die nennen pfliget mit sundrlichen worten, von vnser stat ze Budweisz vff dem wasser, das man nennet dye Multaw, in die genante vnserr vnd vnsers kunigreichs zu Beheim havbt stat zu Prage lediklich gefuret ist an alles hindernusse vnd von dannen kommen ist in ander vnser stete des egenanten kunigreichs zu Beheim vnd in

das lant gemeinclich zunucze vnd zufrome allen vnsern getrewen vndertanen, des haben sy vns klegleich vnderweisze, das sulche freihat von etlichen heren des egenanten vnsers kunigreichs zu Beheim zu groszem schaden des landes vnd der leute geirret vnd gehindert sei mit dem, das sy etliche newe czolle erdacht vnd vffgesaczt haben vnd etliche were gebawet haben, damit die egenante kaufmanschaft vnd bey namen holcz, das man ken Prag pfligt zufuren, swerlich vorhindert sei aller meniclichen zuschaden, vnd haben vns demuetlichen gebeten, das wir vor sulchen iren swern vordirblichen gebrechen geruchten genediclichen zu denken. Des habe wir angesehen die egenante ire gebete, wann sie recht sint vnd wir billich si erhoren sullen bi namen dorumbe, das suche sache ein gemeinen nucz des ganczen kunigreichs, der lande vnd der leute anruret, vnd douon mit wolbedachten mute, mit rate vnser fursten, mit kuniglicher macht zu Beheim vnd mit rechter wissen seczen, wellen vnd gebieten wir erntlich vnd vestiklichen bei vnsern kuniglichen hulden vnd bey den penen, die hernoch geschriben steen in diesem briue: czu dem ersten, das man alle were, die vff der Multaw gemachet sint, wes sy auch sein, also bestellen sol, das man vf iclichen were ein tor machen sal, das czweinczik Prager elen weit sei in sulcher massze, das durch alle tor die Multaw einen slechten eben flusz gehaben muege, das die kaufmanschaft nicht zubesorgen sei, das si vf demselben vorderbe, ab sy von der hohe gen tal vallen solde, vnd meinen vnd wellen, das man dorczu zuhant vnuorczogenlich greifen sol an vfschup vnd an alles hindernusse. Auch wellen, seczen vnd gebiten wir by suchen penen, als hernoch geschriben steen, daz alle czoelle, die vf der Multaw gemachet vnd aufgeseczt sein noch czeiten des egenanten kuniges Wenczeslaes, vnsers elter vater, genczlich abe sullen sein vnd das nymant pflichtig sei in denselben czoellen ichtes zugeben, wann wir si vortilgen vnd alczumal vornichten mit kuniglicherr macht zu Behem vnd mit rechter wissen, ausgenomen die noch geschriben czoelle ze Froburk, zu Vgezdecz, zu Klingenberk, zu Orlik, zu Kamik, zu Branik vnd zu Wissehrad vnd die czoelle messigen vnd leutern wir in sulcher schikht. Zu dem ersten zu Froburk meinen vnd wellen wir, das man ie von czehen holczern, si sein lang ader kurcz, grosz ader klein, nichtes mer nur czwen haller nemen sal vnd was ander kaufmanschaft vf dem selben holcze liget,

ab is auch klein holcz were, die sal alczumal ledig vnd frey sein vnd nicht czolles geben. Dornoch zu Vgezdecz meinen vnd wellen wir, das man von czehen langen holczern czwen haller nemen solle vnd von czehen cleinen ader kurczen, wy man das nennet, nur ein haller zu czolle nemen sullen vnd ander alle kaufmanschaft, die man doruffe furet, die sal aller sache ledig vnd frey sein, gleicherweis als vmb Froburg dor vor begriffen ist. Dornoch zu Klingenwerk meinen vnd wellen wir, das man von czehen langen ader kurczen holczern nur ein haller nemen sal zu czolle vnd kleines ader kurczes holcz, die man vf demselben langen ader kurczen furet, das sal frei vnd ledig sein, vnd dorczu ander alle kaufmanschaft, alz dovor begriffen. Dornoch zu Orlik ist vnser meinunge vnd wellen auch das der czol daselbest nicht anders solde genomen werden, den alz zu Klingenwerk, als is do vor mit worten ausgenomen ist. Dornoch zu Kamik meinen vnd wellen wir, das man ein flosz fuer sechczik stuke halden sulle, vnd icliches derselben stucke sal czehen holczer haben vnd von ietlichem einem sulchen ganczen flosze sal man nur fumf Wyener zu czolle nemen vnd alle andere kaufmanschaft, die man vf dem selben holcze furet, die sal aller sache frei vnd ledig sein. Auch vorbiete wir ernstlich vnd vestiklich bey vnsern hulden vnd bey den penen, die hernoch geschriben steen, daz man vf den genanten czollen vnd vf den andern vor ader nochgeschriben czollen nyemant twingen sol ichtes zuuortrinken vnd zuuorczeren in keiner weis. Dornoch zu Branik meinen vnd wellen wir, das von sechczik langen holczern ein lang holcz vnd von czwenczig wuren, der ytlich wure halden sullen czehen kurcze holczer, ein kurcz holcz geben sollen den tumhern vff dem hawsze zu Prage. Dornoch meinen vnd wellen wir, daz man zu Wisserad gleicherweis als zu Branik daz holcz vorczollen solle dem probste, dem thechant vnd dem capitel zu Wisserad in sulcher bescheidenheit, das man zu denselben holczern, die man also zu czolle gibt zu Wisserad, von sante Gorgen tag vncz vf sent Petrs vnd Paules tag der heiligen czwelfboten nur czwen haller geben sal, vnd wann sent Peters vnd Paules tag vorkomen, zo sal man zu itlichen vorgenanten holczern, das man zu czolle gibt, drei haller geben als vor, vnd was denne ander kaufmanschaft vf demselben holcze ligt, ab is auch klein holcz were, die sal alczumal ledig vnd frei sein. Auch wollen vnd gebiten

wir, daz man alle czolle vnd weer vf dem wasser der Misza, der Luznicz vnd der Ottawa halden vnd nemen solle in aller der masze, als douor vmb were vnd vmb czolle vf der Multaw geschribn stet. Ouch meinen, wellen vnd gebieten wir, das man vf allen den egenanten czollen nymant vmb keynerlei sache, welcherleie die seye, bekumern, beteidingen ader ansprechen sullen in dheinerweisz, sunder ein itlicher sal sein recht vnd anspruche suchen, volfuren vnd enden vor dem vorgenanten burgmeistr vnd rate der egenanten vnserr hoepstat zu Prage an den steten, als is von alter mit recht vnd loblicher gewonheit des kunigreichs zu Behem herbracht vnd komen ist; ausgenomen die czolle, die do gehoren zu der brucke der egenanten vnser hoepstat zu Prage bynnen dreyen meilen vf dem wasser obenig vnd nyderwenig derselben brucke vf allen vnd bey allen furten, als man die pflikt zunemen, sulche alle czolle, welcherley die denne weren, mit kuniglicher macht von Beheim vnd mit rechter wissen wir sy in allen iren kreften vnd bey ir macht lassen bleiben volkumlichen vnd gancz vnd gar vnd unuorseret behalden. Darumb gebiten wir ernstlich vnd vesticlich allen hern, rittern vnd knechten, burgrauen, richtern, gmeinen, steten vnd allermeniclichen, geistlich ader werntlich, in welchen wirden, die wesen ader eren die sein, des kunigreichs zu Behem, vnsern getrewen, by vnsern hulden, das si dowider nicht tuen sullen in kheinerweisze, vnd wer dowider frewlich tete, der sal, als vft er freuelich tut, fumfczik schok guter grosser Prager muncze zu rechter pene veuallen sein, vnd das gelt sal halbt in vnser kuniglichen kamer ze Behem vnd das ander halb teil vf vnser vorgenante hoepstat zu Prage vnuorczogenlich geuallen vnd bezahlt werden. Ouch meinen vnd wellen wir, das die egenanten vnseren burgere vnser hoepstat zu Prage volkomene gancze macht haben sullen die egenanten penen, als oft des not geschit, von allermeniclich zu vordern vnd einczunemen vnd domit zutun als do vor begriffen ist. Wer auch sache, das sich yemant freuelich dowider seczte noch laute vnsers kegenwertigen briues, so sollen die burger der egenanten vnser hoepstat zu Prage gancze macht haben demselben leip vnd gut anczugreifen, seine vesten zu brechen, seines gutes sich czu vnderwinden vncz an die czeit, das sulche pene genczlich vorrichtet wirdet. Vnd wo die burger der vorgenanten vnser hoepstat zu Prag des nicht mechtik noch stark weren das zu volenden, so wellen vnd gebieten wir, das der purkraffe von

Prage mit seiner macht vnd alle andere vnsere burgraue vnd dienere, die in den steten ader vf dem lande gesessen sein vnd darczu alle vnser stete, als oft si des dermant werden, den burgern der egenanten vnserr hoepstat zu Prage mit aller irer macht getrewlich vnd vesticlich dorczu beystendig vnd beholfen sein sullen an vorczog vnd an alles widersprechen. Mit vrkunt dicz briues vorsigelt mit vnser keiserlichen maiestet insigel, der geben ist zu Prag noch Cristes geburt dreycznhundert jar dornoch in dem sechs vnd sechczigisten jare an sant Stephans tage, als er funden wart, des heiligen merteres, vnser reiche des Romischen in dem ain vnd czweinczigisten, des Behemischen in dem czwenczigisten vnd des keysertums in dem czwelften jare. Per dominum ducem Tessinensem Heinricus Elbinger. Na rubu: Registrauit Wilhelmus Kortelangen.

Orig. v archivu m. Prahy I č. 12. S pěkně zachovanou, na růžově-zelené šňůře zavěšenou pečetí. V předu sedí Karel na trůně, drže v ruce odznaky důstojenství královského a maje po stranách znaky říšský a český. Kolem je nápis: „Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex.“ Na zadní straně kontrasigil s červeným orlem a nápisem dokola: „Ivste ivdicate filii hominvm.“ — Na rubu je nápis pozdější rukou: „Littera quinta domini imperatoris super obstaculis, theloneis ac aliis libertatibus aque, theloneo vero pontis eximendo et in suo robore omnimode conseruando.“ — List ten potvrdili: Sigmund v Praze 26. srpna 1436; Ferdinand na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. květ. 1808.

K čís. 86.

1366. 3. srpna. Praha.

Český pozdější překlad předešlého listu.

My Karel z boží milosti Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Český král, známo činíme tímto listem všem vuobec, kteříž jej uzří anebo čísti slyšeti budou, že jsme od věrných našich milých jistotně a konečně spraveni, zvláště pak od purgmistra a raddy města našeho hlavního Pražského, též i my to v skutku jsme uznali, kterak před mnoha léthy a slavné paměti vysoce urozeným Václavem prvním někdy králem Českým, předkem naším, i za jeho časuov

všecka a všelijaká kupectví, jaká pak koli aneb kterým koli jmenem ta vlastně jmenována býti by mohla, z města našeho Budějovic po vodě, jenž Vltava slove, do napřed psaného našeho i království našeho v Čechách hlavního města Pražského svobodně bez všelijakých překážek plavena a odtud také do jiných měst již jmenovaného království našeho Českého i také do vší země ku potřebám a požitku všem věrným a poddaným našim milým dodávána jsou byla. I jsme o tom od nich spraveni, že takové svobodě skrze někderé pány v výš psaném království našem Českém překážka k veliké škodě vší zemi a obyvateluom v ní a to za příčinou vymyšlených a v nově usazených cel, též pro vzdělání některých jezuov se děje, tak že předdotčená kupectví a jmenovitě dříví, kteréž ku Praze plaveno bývá, na ublížení všem vuobec s velikú těžkostí se zdržuje, nás pokorně a poníženě prosíce, abychom je před takovými jich velikými a záhubnými ztížnostmi milostivě opatřiti ráčili. I vzhledše my na předepsanou jich prozbu, kteráž spravedliva jest, slušně jsme jí odepříti nemohli, zvláště pak proto, že tu obecného dobrého všeho království Českého, země i obyvateluov se dotýče. Protož s dobrým rozmyslem, raddou knížat našich, mocí naší královskou, s jistým naším vědomím ustanovujem, chceme a přísně i konečně pod uvarováním nemilosti naší královské a pokut v tomto listu níže psaných přikazujeme: najprvé, aby při všech jezích, kteříž na Vltavě jsou, číž by ti kolivěk byli, to tak opatřeno bylo, aby v každým jezu vrata šíří dvadcíti loktuov Pražských udělána byla, tak aby skrze takové všecky vrata Vltava rovný a svobodný tok anebo spád míti mohla a toho se potřebí obávati nebylo, aby kupectví, kdyby zhuory doluov padalo, pokaziti se mělo. Též míníme a chceme, aby to hned bez prodlévání a odporu všelikého předse vzato bylo. Dále chcme, ustanovujem a pod pokutami níže psanými přikazujem, aby ta všecka cla, kteráž na Vltavě po času předjmenovaného krále Václava, předka našeho, usazena jsou, konečně složena byla a nižádný týchž cel dávati povinen nebyl, neb my je mocí naší královskú v Čechách s dobrým vědomím zdviháme, rušíme a v nic obracujeme, vymieňujíce však níže psaná cla v Hluboké, v Újezdci, v Zvíkově, na Orlíku, v Kamíku, v Bráníku a na Vyšehradě, avšak taková cla vyměřujem a tímto zpuosobem vysvětlujem. Předkem v Hluboké usazujeme a chceme, aby z desíti dřev dlouhých nebo krátkých

více nic než dva haléře dáváno bylo a což by koli jiného kupectví na témž dříví, by pak i drobné dříví bylo, to všecko beze všeho vyclení svobodné býti má. Také tomu chceme, aby v Újezdci od desíti dřev dlouhých dva haléřě a od desíti malých neb krátkých, jakž se to jmenuje, jeden haléř cla bráno bylo a všecko jiné kupectví, kteréž by na něm plaveno bylo, to ve všem svobodné týmž zpuosobem, jakž výš při Hluboké doloženo jest, býti má. Potom pak v Zvíkově míníme a chceme, aby z desíti dlouhých neb krátkých dřev cla toliko jeden haléř brán byl a drobné neb malé dříví, kteréž na témž dlouhém neb krátkém se plaví, k tomu též jiné všecko kupectví aby všeho prázdné a svobodné bylo, jakž výš obsaženo. Dále v Orlíku jest vuole a oumysl náš, aby tu též clo nejináče než jakž v Zvíkově, pokudž na hoře vejslovně vymíněno jest, se vybíralo. K tomu chcme a ustanovujem, aby v Kamíku jeden pramen šedesáte kusuov neb voruov a každý vor deseth dřev držel, a od jednoho každého takového celého pramene toliko pět vídenských cla bráti se má. Jiné pak všeliké kupectví, kteréž by se na něm plavilo, má všeho osvobozeno býti. Také poroučíme a přísně pod uvarováním nemilosti naší, též pokutami níže psanými přikazujem, aby na jmenovaných i jiných vejš neb níže psaných clech žádný nutkán nebyl nětco protráviti a neb propíti nižádným zpuosobem. V Bráníku také ukládáme a chceme, aby z šedesáti dlouhých dřev jedno dlouhé dřevo a od dvadcíti voruov, kterýžto každý vor deset dřev krátkých držeti má, jedno dřevo krátké kanovníkuom na hrad Pražský bráno bylo. Potom také míti chceme, aby bylo na Vyšehradě týmž zpuosobem, jako i v Bráníku dříví cleno proboštovi, děkanovi i vší kapitole Vyšehradské s takovýmto doložením, aby k těm dřevuom, kteréž tak cla na Vyšehradě dávati budou ode dne svatého Jiří až do svatých Petra a Pavla, apoštoluov božích, toliko dva haléře dávali, po vyjití pak času a dne svatých Petra a Pavla k každým těm dřevuom, kteréž clíti budou, tři haléře dávati mají, a což by kolivěk jiného kupectví na témž dříví leželo, by pak i drobné dříví bylo, to všecko svobodné býti má. Také tomu chceme a přikazujeme, aby při všech clech a jezích na vodách, jakožto Mži, Lužnici a Ottavě, tím vším zpuosobem, jako na Vltavě výše psáno stojí, cla, brány a jezové držáni byli. Tolikéž míníme, chceme a přikazujeme, aby na již jmenovaných clech žádnej pro nižádnú věc, jakáž

by ta koli byla, hyndrován neb naříkán nebyl nižádným zpuosobem, než jeden každý má právo své hledati, vésti i dokonati před jmenovaným purgmistrem a raddou našeho prv dotčeného hlavního města Pražského v těch místech, jakž od starodávna to právem a chvalitebnou zvyklostí království Českého držáno a přišlo jest, vymieňujíce ta cla, kteréž k mostu předjmenovaného našeho hlavního města Pražského náležejí ve třech mílech na vodě vejše i níže téhož mostu na všech přívozích, jakž se obyčejně béře; taková všecka cla, jakážkoli jsou, jistým naším vědomím a mocí královskou v Čechách v celosti a plné mocnosti zanecháváme a bez přerušení zuostavujeme. Protož přísně a konečně přikazujeme všem pánuom, rytířuom i služebníkuom, purgkrabím, rychtářuom, obcem, městuom i všem vuobec, duchovním neb světským, v kterémž by koli duostojenství ti byli neb povahy jsou v království našem Českém, věrným našim milým, pod milostí naší, aby proti tomu nečinili nižádným obyčejem. Pakliby kdo proti tomu svévolně učinil, ten každý, kolikrátž koli svévolně proti tomu učiní, padesáte kop grošuov Pražského rázu pravé pokuty propadne a té summy polovice do komory naší královské a druhá polovice již jmenovanému hlavnímu městu Pražskému bez prodlévání připadnouti a položena býti má. Tomu také chceme, aby předepsaní měšťané naši hlavního města našeho Pražského plnú a dokonalú moc měli takové pokuty, kolikrátž by toho potřebí bylo, od jednoho každého žádati i ji přijíti a s tím, jakž výš psáno stojí, učiniti. Jestli by pak kdo proti tomu, což v tom našem listu zní, svévolně na odpor se postavil, tehdy měšťané našeho hlavního města Pražského, mají a budú míti plnú moc tomu každému k hrdlu i k statku sáhnúti, jeho zámek bořiti a v zboží se uvázati do toho času, až by taková pokuta úplně spravena byla. A kdyby měšťané často psaného hlavního našeho města Pražského dosti síly a moci neměli toho vykonati, tehdy chcem a přikazujem, aby purgkrabě Pražský s svú mocí a všickni jiní naši purgkrabové i služebníci, kteříž v městech neb na zemi usazeni jsou, a k tomu také všecky naše města, kolikrátžkoli od nich napomenuti budou, výš psaným měšťanuom našeho hlavního města Pražského se vší svú mocí věrně a podstatně k tomu nápomocni bez meškání a všelijaké odpornosti byli. Na potvrzení list náš tento majestátem naším císařským jsme utvrdili, jenž jest dán v Praze po narození Krysta

pána třináctistého a potom šedesátého šestého na den nalezení svatého Štěpána, mučedlníka božího, království našich Římského jedenmezcítmého, Českého dvadcátého a císařství dvanáctého.

Kniha privilegií Staroměstských č. 202 list 14 v archivu m. Prahy za nápisem „Vejklad téhož privilegium na česko". Jiný český překlad uveřejnil Pelzel Karl der Vierte. Urkundb. N⁰ CCCIX a opět jiný nalezá se v knize privilegií Novoměstských č. 331 str. 61 v archivu m. Prahy.

Čís. 87.

1366. 4. srpna. Praha.

Císař Karel IV. činí milost měšťanům Velikého města Pražského, aby mohli kupovati sobě a prodávati zboží pozemská a kdyby umřeli bez poručenství a bez dědicův přirozených, aby veškerý jich majetek spadl na nejbližší příbuzné mužského neb ženského pohlaví. Výsada ta platí však pouze pro ty, kteří trpí s městem.

Wir Karl von gots gnaden Romischer keyser, ze allen czeiten merrer dez richs vnd kunig ze Beheim, bekennen vnd tuen kunt offentlich mit disem brief allen den, die yn sehent oder hoerent lesen, wann vnser stat ze Prage die Grozzer nicht czugemezzens erbes odir eygens hat, als ander vnser stete czu Beheim vnd darvmb grozzen schaden nimpt vnd me beschediget wurde, ab wir daz nicht vnder fueren mit kuniglichen gnaden, douon mit wolbedachtem muete, mit rate vnser getreuwen vnd mit rechtir wissen tun wir derselben Grozzen stat ze Prag sulche gnade, alz her nach geschrebin steent; also daz alle burger da selbst, ire erben vnd nochkomen ewiclich vorwerk, erbe, eygen, czinse, guelte, heuser vnd ekker vf dem land kaufen moegen vnd dy selben wider vorkaufen, als oft in des noet geschicht, weme sie wellen in der stat vnd vf dem lande; auzgenomen der pfaffeheit, den sie sulche guete nicht vorkaufen suellen. Ouch meynen vnd wollen wir, were daz sache, daz eyner odir mer, wenn eyner wy vil der auch weren, man odir fravwe, die burger vnde burgerrine in der Grozzen stat zu Prage seint odir noch werdent in kunftigen czeiten, also sturben an geschefte, das sie eliche leibes erben, suene adir toechter nicht liezzen, so meynen vnd wellen wir mit kuniglichen

gnaden, daz alle der selben burger odir burgerinne vorwerk, erbe, eygen, czinse, gulte, hueser vnd ekker vnd varnde habe, wie man die benennen mag, wff den nehsten gebornen freunt mannes odir weibes geslechte vallen sol an alles hindernuezze. Ouch ist vnser meynunge vnd wollen, daz die egenannte vnser gnade den czu huelfe vnd czu steure komen sal, die da tegelich lieden vbel vnde guet mit der Grozsen vorgenanten stad czu Prag, auszgenomen den, die mit irme geschossze siczen mit gedinge. Mit vrchunde dicz brieues vorsigelt mit vnserm keyserlichen maiestat ingesigel, der gebin ist ze Prage noch Cristes gepurd dreuczenhundirt jar darnach in dem sechs vnd sechczigestin jar an dem nechsten dinstage vor sancte Laurecien tag, vnser riche des Romischen in dem eyn vnd czwenczigisten, des Beheymischen in dem cwenczigsten vnd des keysertuems in dem cwelften jar.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 28 v archivu m. Prahy a kniha Novoměstská č. 331 str. 10. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCXXVIII. Hammerschmied v „Prodromus gloriae Pragenae", jednaje na str. 625 o privilegiích Starého města Pražského, vykládá toto nadání takto: „Caesar Carolus IV dat Vetero-Pragensibus priuilegium, ut civium bona, qui nullos habent haeredes et amicos, post eorum mortes cedant communitati (sic)". List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

K čís. 87.

1366. 4. srpna. Praha.

Český pozdější překlad předešlého listu.

My Karel z božie milosti Římský ciesař, po vše časy rozmnožitel říše a král Český, vyznáváme a známo činíme tiemto listem všem, ktož jej uzřie nebo uslyšie čtúce, že našě město Pražské Veliké nemá mierného [1]) dědictvie neb zvláštnieho, jako jiná naše města v Čechách a proto veliké škody béře a viece by hynulo neb scházelo, jestli že bychom sě v to nevložili královskú milostí, protož s rozmyšleným rozmyslem, s radú našich věrných a s pravým vědomím činíme tomu Velikému městu Pražskému takovú milost, jakož vezpod psáno stojí, tak aby všickni měštěné tu [2]), jich dědicové a potomní, věčně forberky, dědictvie, zvlastnosti,[3]) platy, penieze,[4]) domy [5]) a dědiny na zemi

kupovati mohli a ty zase prodávati mohli, jakož často jim potřebie bude nebo kdyby oni chtěli, v městě i na zemi, kromě kněžského zbožie, neb takového zbožie kupovati nemají (sic). Také mieníme a chcem my v takové příhodě, jestli žeby jeden anebo viece než jeden, i kterak jich také mnoho bylo, mužie neb ženy, měštěné neb měšťky v tom Velikém městě Pražském, jenž jsú nebo potom budú v budúciech časiech, umřeli bez poručenstvie, jenž by oni z svého života [6]) dědicuov, synuov nebo dcer nepozuostavili, tak mieníme a chcem my královskú milostí, aby všecky takových měštěnuov neb měštěk forberky neb dvory, dědictvie, zvlastnosti,[7]) platy, penieze,[8]) domy [9]) i dědiny, kterakby to jmenováno mohlo býti, movité i nemovité zbožie, na nejbližšie přirozené přátely, buďto na mužské neb na ženské pokolenie, spadlo beze všie překážky. Také jest naše vuole a úmysl, aby tato jmenovaná milost naše těm pomáhala a ku požitku přišla, jenž každý den trpie zlé i dobré s Větším napřed jmenovaným městem Pražským, vynímajíce ty, kteříž k jich šosu přisedie s nájemníky.[10]) Toho na svědectvie tento list pečetí našeho ciesařského majestátu zapečetěn jest, jenž dán v Praze po Krystově narození třinácte leth a potom šedesátého a šestého léta najbližší úterý po (sic) dni svatého Vavřince, království našich Římského jedenmezcetmého, Českého dvadcátého a ciesařstvie ve dvanádctém létě.

Kniha Novoměstská z XV. století č. 331 str. 11 v archivu m. Prahy. Poněkud jiný překlad nalézá se v knize „Práva rozličná" XV stol. str. 69 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské, kdež jsou na př. tyto změny: [1]) vyměřeného [2]) tudíž [3]) vlastnosti [4]) poplatky [5]) tvrze [6]) z manželského stavu [7]) vlastnosti [8]) poplatky [9]) tvrze [10]) vyniemajíce ty, kteřížto v jich obraně sedí s úplatkem.

Čís. 88.

1367. 24. září. Praha.

Císař Karel IV. uděluje obyvatelům Nového města Pražského výsadu, aby v jich městě byl sklad sledí a všelijakých jiných ryb tunních neb slaných i což k tomu přísluší, též trh jakéhokoliv obilí a všelikého dobytka velkého i drobného, jakož i trh milířského uhlí třikrát za týden v pondělí, v outerý a ve středu. K uvedení rozkazu toho v platnost má rychtář Staroměstský, byv od Novoměstského za to požádán, pro-

davače k tomu přinutiti, aby šli s věcmi těmi na trh na Nové město a kdyby toho učiniti nechtěli, smí rychtář Novoměstský takové věci jim pobrati, kdežby je koli zastihl, žeby je prodávali.

Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis, quod cupientes statum et condicionem dilectorum fidelium nostrorum ciuium, hominum et incolarum Noue ciuitatis Pragensis, presencium et futurorum, facere meliorem et vt ipsi sub felici nostro regimine eo commodius respirare valeant et continuis proficere incrementis, ipsis ciuibus et dicte ciuitati ipsorum in perpetuum hanc graciam duximus faciendam, videlicet quod deposicio allecum et omnium piscium salsorum ac ad hoc pertinencium, item forum omnium annonarum cuiuslibet grani, item forum omnium pecudum et pecorum tam magnorum quam paruorum, item forum carbonum per tres dies in ebdomada, scilicet feriis secunda, tercia et quarta et omnium ipsorum empcio et vendicio in ea esse debeant et non alibi exnunc inantea perpetuis temporibus et futuris, impedimenti obstaculo quolibet procul moto. Preterea si mercatores seu venditores predictarum rerum, videlicet allecum, piscium salsorum, annonarum, pecudum seu pecorum ac carbonum fora sua, ut prefertur, in predicta Noua ciuitate visitare nollent, quod tunc judex Maioris ciuitatis Pragensis ad instanciam judicis dicte Noue ciuitatis Pragensis mercatores et venditores rerum huiusmodi ad dictam Nouam ciuitatem Pragensem ad vendendum res suas ibidem compellere et artare teneatur. Quod si idem judex Maioris ciuitatis Pragensis ad requisicionem et instanciam prefati judicis Noue ciuitatis Pragensis hoc facere nollet et omnimodo recusaret, extunc concedimus, fauemus et indulgemus eidem judici Noue ciuitatis Pragensis, qui pro tempore fuerit, ut fretus in hac parte auctoritate nostra regia Boemie omnes prenominatas res vbicumque, preterquam in dicta Noua ciuitate Pragensi, eas vendi seu emi repererit uel deprehenderit, tollat, arestet, super eo nullo alio requisito. Quod si forte mercatores seu venditores rerum huiusmodi arestacionem seu sublacionem ipsarum rerum impedire volentes quouismodo contumaciter se eidem opponere presumpserint, extunc comittimus per presentes omnibus officialibus nostris et vices nostras tenentibus, vt venditores

rerum et bonorum huiusmodi ad requisicionem judicis dicte Noue ciuitatis Pragensis pro huiusmodi ausu temerario et excessu sufficienter puniant et condigne atque ad vendendas res et bona in dicta Noua ciuitate Pragensi, ut premittitur, absque contradiccione arceant et compellant. Et ex uberiori nostre gracie dono prefatis ciuibus et ipsorum ciuitati vniuersa et singula jura, consuetudines approbatas et laudabiles, libertates, gracias et litteras, que et quas a nostra serenitate hactenus hucusque ad presens tempus habuisse noscuntur et sicut prouide et rite processerunt, ac tamquam presentibus essent specialiter et limitatim expressa uel expresse, approbamus, innouamus, ratificamus et presentis scripti patrocinio confirmamus. Mandamus igitur capitaneis, camerariis, subcamerariis, burgrauiis ceterisque subditis officialibus, fidelibus nostris, nec non judicibus et juratis Antique et Maioris ciuitatis Pragensis, tam presentibus quam futuris, ne ipsi prefatos ciues Noue ciuitatis Pragensis contra huiusmodi concessionis, largicionis, approbacionis, ratificacionis et confirmacionis indultum aliqualiter impedire valeant uel presumant, prout indignacionem nostram et penam grauissimam promotu nostro proprio infligendam voluerint merito euitari. Presencium sub imperialis nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo CCCLXVII°, indiccione quinta, octauo kalendas Octobris, regnorum nostrorum anno XXII°, imperii vero XIII°.

Obsaženo v konfirmaci privilegií císaře Sigmunda d. v Praze 1. října 1436 v archivu m. Prahy I, č. 17. — Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCCXIII. Kromě Sigmunda potvrdili list tento: Václav IV v Praze 21. prosince 1383, Jiří v Praze 29. dubna 1461, Vladislav v Praze 1. listopadu 1480, Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (str. 12). Český pozdější překlad nalezá se v knize „Privilegia Neo-Pragae" č. 19 str. 3 v archivu m. Prahy.

Čís. 89.

1367. 13. prosince. Plzeň.

Císař Karel IV. povoluje měšťanům Starého města Pražského, kteří se zavázali v nejbližší neděli postní zaplatiti a dáti mu 500 kop k jeho

potřebám, že mohou za tento peníz nadělati sobě v lesích královských během tří let nejprvé příštích dříví potřebného, kdežby jim od královského lesního Ctibora ukázáno bylo. Datum Pilsen anno d. millesimo trecentesimo sexagesimo septimo, indiccione quinta, idus Decembris, regnorum nostrorum vicesimo secundo, imperii uero tercio decimo.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 54 v archivu m. Prahy.

Čís. 90.

1370. 9. ledna. Praha.

Císař Karel IV. chtěje zvelebiti pěstování domácí révy nařizuje, že od vinobraní až do pátku po provodu nikdo nesmí do měst Českých cizá vína voziti a je tam prodávati, kromě do měst Kutné Hory, Budějovic a Písku; toliko drahá vína Vlaská a jiná cizozemská z tohoto zákazu vyjímá.

Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis, quod attendentes et attenta consideracione pensantes, quanta bona quantique fructus incolis et inhabitatoribus regni Boemie, presentibus et futuris, nostris fidelibus, ex vinearum cultura, que sumptuosis in ipso regno laboribus instaurantur, continue suboriri poterunt et salubrium vtilitatum commoda perpetuis inantea temporibus generari, volentesque plures nostros et ipsius regni fideles et subditos ad colendum vineas et easdem laborandum allicere ac ad expensarum desuper impensionem voluntariam singularium quarumdam prerogatiuarum graciis prouocare, animo deliberato, non per errorem aut improuide, sed sano principum, baronum et procerum, nostrorum fidelium, accendente consilio decernimus et tenore presencium de certa nostra sciencia, regio Boemie perpetuo valituro statuimus et mandamus edicto, quod annis singulis incipiendo vindemiarum tempore usque ad festum lancee saluatoris continue subsequens nulla penitus cuiuscumque status, condicionis siue dignitatis persona, ecclesiastica uel secularis, vina quecunque Vngarie videlicet, Austrie, Morauie, Franconie, Sweuie, Alsacie et Reni ac aliarum terrarum extra regnum Boemie situatarum, Warnatschia, Maluasia, Romania, Posanico, Riuolio et talibus

preciosis vinis tamen exceptis, ad ipsum regnum Boemie ac ipsius ciuitates et loca, Montibus Chuttnensibus, Budiewiczensi et Piescensi ciuitatibus dumtaxat exceptis, ducere seu inibi vendere uel propinare debeat, quomodolibetue presumat. Mandamus igitur omnibus et singulis principibus, ecclesiasticis et secularibus, nobilibus, baronibus, militibus, clientibus, burgrauiis, judicibus ciuitatum, opidorum et villarum, vniuersitatibus et aliis omnibus regni Boemie subditis et fidelibus, presentibus et futuris, quatenus presens nostrum statutum, decretum et mandatum nullatenus transgrediantur seu permittant transgredi quouismodo sub pena indignacionis nostre grauissime, quam, qui secus attemptare presumpserit, se nouerit irremissibiliter incursurum. Presencium sub imperialis nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo, quinto idus Januarii, regnorum nostrorum anno vicesimo quarto, imperii vero quinto decimo.

Liber vetustissimus statutorum č. 993 str. 60 v archivu m. Prahy a diplomatorium regis Georgii č. 394 str. 630 v Pražské bibliotéce Lobkovické, kdež však chybně datováno takto: „Datum Prage anno dom. MCCCLXXV°, idus Januarii, regnorum nostrorum anno vicesimo quarto, imperii vero XV°.“ Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCXXX. — List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

* Čís. 91.

1372. 11. září. Praha.

Císař Karel IV. překládá trh všelijakého dřevěného zboží, který dotud býval na tržišti Svatohavelském na Starém městě, na Nové město na hořejší polovici rynku od věže, kdež se svaté ostatky ukazují, až ku klášteru Slovanskému, ustanovuje, že se na trhu tom dříví všeho druhu, jmenovitě prkna, žlaby, klády č. tesanice, válce k rovnání mlatův, okříny, kolečka, opálky, oštipy a jiné všelijaké dřevěné nádobí prodávati mají.

Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis, quod cupientes condicionem Noue ciuitatis Pragensis, plantacionis nostre, facere meliorem, presertim, vt ciuitas eadem eo ce-

lerius inhabitancium et incolarum possessione fruatur et gaudeat, quo se senciat vberius ex gracia serenitatis nostre respectam, et ideo ciuitati prefate eiusque ciuibus, qui pro tempore fuerint, animo deliberato, de certa nostra sciencia et regia auctoritate Boemie presentibus concedimus graciose, immo statuimus perpetue valituro edicto, quod a turri, vbi sancte reliquie solite sunt ostendi, vsque ad Slauos forum lignorum omnium generum, videlicet asserum, canalium, roborum, cilindriorum, scutellarum, rotarum, capisteriorum, hastarum et aliorum quorumcumque lignorum, sub omni eo nostro jure, libertate et condicione, quibus ligna huiusmodi in foro prope sanctum Gallum Maioris ciuitatis nostre Pragensis hactenus consueta sunt vendi, exnunc inantea haberi et esse debeat perpetuis temporibus affuturis, forumque lignorum huiusmodi a prefato foro sancti Galli in Nouam ciuitatem predictam transferimus et mutamus, mandantes vniuersis et singulis subditis et incolis regni nostri Boemie, cuiuscunque condicionis seu status extiterint, fidelibus nostris, presentibus et futuris, firmiter et districte volentes, quatenus in loco et foro lignorum Noue ciuitatis Pragensis predicte de cetero ligna vendere et comparare debeant, eidem Noue ciuitati, ciuibus et incolis ibidem in premissis nullum impedimentum siue molestiam aliquatenus inferentes, sicut indignacionem regie serenitatis grauissimam voluerint euitare. Datum Prage anno domini millesimo CCCLXXII°, indiccione decima, tercio idus Septembris, regnorum nostrorum anno XXII° (sic), imperii vero XVIII°.

Obsaženo v konfirmaci privilegií císaře Sigmunda d. v Praze 1. října 1436 v archivu m. Prahy I, č. 17. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCCXV. — Kromě Sigmunda potvrdili list tento: Václav IV v Praze 21. prosince 1383; Jiří v Praze 29. dubna 1461, Vladislav v Praze 1. listopadu 1480, Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627; Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — Český pozdější překlad v knize „Privilegia Neo-Pragae“ č. 19 str. 6 v archivu m. Prahy.

* Čís. 92.

1372. 19. září. Praha.

Karel IV. dává měšťanům a obyvatelům Menšího města Pražského právo svobodně nakládati s majetkem svým ve městě i mimo město se naleza-

jícím po čas života i na případ smrti, ustanovuje, že zemře-li kdo z obyvatelův bez posledního pořízení a bez přirozených dědicův, pozůstalost jeho má spadnouti právem dědičným na nejbližší příbuzné dle ustanovení práva Starého města Pražského. Nadání toho může užíti však pouze ten, kdo s městem trpí berněmi a obecními pomůckami.

Karolus quartus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis, quod desiderantes profectui Minoris ciuitatis nostre Pragensis cura benigni fauoris intendere, ita vt eius ciues et incole, fideles nostri, celsitudini regali Boemie eo quidem melius seruire valeant, quo benignius fuerint regie liberalitatis clemencia consolati, quapropter animo deliberato, sano principum, baronum ac procerum regni et corone Boemie, nostrorum fidelium, accedente consilio, auctoritate regia Boemie, de certa nostra sciencia et regie celsitudinis gracia singulari supradictis ciuibus, heredibus, successoribus, posteritati et vniuersitati eorum et eidem Minori ciuitati Pragensi, nec non inhabitatoribus, qui sunt vel pro tempore fuerint, infrascriptam graciam pro nobis, heredibus et successoribus nostris regibus Boemie fecimus, dedimus et concessimus, facimus, damus et concedimus imperpetuum virtute presencium graciose, videlicet quod exnunc [inantea omnes et singuli ciues seu inhabitatores dicte Minoris ciuitatis Pragensis et quilibet ipsorum, heredes et successores sui imperpetuum libere possint et valeant vniuersas et singulas possessiones, hereditates, proprietates, allodia, agros, census, redditus, domos et bona sua mobilia et immobilia, in quibuscunque rebus consistant, intus et extra dictam Minorem ciuitatem Pragensem aut alibi, vbicunque talia sita noscuntur, quibuscunque eciam possint vocabulis designari, cuicunque seculari dumtaxat homini seu persone vendere, legare, donare, testari et iuxta sue voluntatis arbitrium ordinare iure hereditario possidendum iuxta iura, mores et consuetudines ipsius Minoris ciuitatis Pragensis actenus ab antiquo tempore obseruatas. Si autem aliquem seu aliquos ex dictis ciuibus seu inhabitatoribus predicte Minoris ciuitatis Pragensis, viris et mulieribus, sine donacione, testamento, ordinacione seu disposicione, non relictis vtriusque sexus legittimis heredibus, ab hac luce migrare contigeret, extunc vniuerse et singule possessiones,

hereditates, proprietates, allodia, agri, census, redditus, domus et bona mobilia et inmobilia, in quibuscumque rebus consistant, intus et extra Minorem ciuitatem Pragensem predictam aut alibi, vbicunque talia sita noscuntur, ad proximiores et propinquiores ita decedentis seu decedencium consangwineos, masculini seu feminini sexus, tunc superstites libere et iure hereditario deuoluantur sub omni modo, libertate et forma, quibus in talibus casu et articulis ciuitati nostre Maiori Pragensi graciam nostris regalibus litteris noscimur erogasse graciam huiusmodi ad illos dumtaxat ciues et incolas dicte Minoris ciuitatis Pragensis volentes extendi, qui in solucionibus stewre, exaccionum, lozungarum et aliarum contribucionum onera cum antedicta Minori ciuitate Pragensi sustinent et sustinebunt temporibus affuturis. Presencium sub imperialis nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo secundo, indiccione decima, XIII. kalendas Octobris, regnorum nostrorum anno vicesimo septimo, imperii vero decimo octauo. Ad relacionem domini Pauli de Jenzensteyn Conradus de Sysenheim. (Na rubu:) R[egistrauit] Johannes de Geylnhusen.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 13. Pečeť schází. Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCCXIV. List ten potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547, Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Leopold na hradě Pražském 15. prosince 1657, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1807. Privilegium to uděleno bylo všem ostatním městům královským kromě Starého a Nového města Pražského a Kutné Hory.

* Čís. 93.

1372. 20. října. Praha.

Král Václav potvrzuje měšťanům a obyvatelům Menšího města Pražského nadání otce svého Karla IV., kterým bylo jim uděleno právo svobodně nakládati s majetkem svým v městě i mimo město se nalezajícím po čas života i na případ smrti a ustanovuje, že statek zemřelého bez přirozených dědicův a bez posledního pořízení má spadnouti právem dědičným na nejbližší příbuzné dle ustanovení práva Starého města Pražského.

Wenceslaus dei gracia Boemie rex, Brandemburgensis et Lusacie marchio et Silesie dux. Notum facimus tenore presencium vniuersis,

quod cupientes condicionem Minoris nostre ciuitatis Pragensis facere meliorem et vt ciues et incole ciuitatis eiusdem ad nostre maiestatis queuis obsequia studiosius peragenda eo feruencius animentur, quo se a munificencia regie liberalitatis senserint vberius consolatos; hinc est, quod de serenissimi principis et domini, domini Karoli quarti, Romanorum imperatoris semper augusti et Boemie regis, illustris domini et genitoris nostri precarissimi speciali mandato, regia auctoritate Boemie et nostre celsitudinis gracia singulari ciuibus et vniuersitati dicte Minoris ciuitatis Pragensis, presentibus et futuris, in perpetuum concessimus et presentibus concedimus graciose, quod exnunc inantea quilibet seu quelibet ciuis, masculini uel feminini sexus, omnia bona sua mobilia et immobilia, in quibuscunque rebus consistant, sine quolibet impedimento donare possit cuicunque pariter et legare iuxta omnem formam et iura ciuitatis eiusdem, secundum quod ipsorum placuerit voluntati. In casu autem, quociescunque et quandocunque vnum uel plures, ciuem uel ciues dicte Minoris ciuitatis Pragensis absque legittimis vtriusque sexus heredibus continget mori seu decedere intestatum aut eciam intestatos, vniuerse et singule possessiones, hereditates, proprietates et bona mobilia et immobilia, siue in allodiis, agris, censibus, redditibus seu quibuscunque bonis uel rebus consistant, intus et extra Minorem ciuitatem Pragensem predictam aut alibi vbicunque sitis, quibuscunque eciam specialibus vocabulis designentur, ad proximiores et propinquiores consanguineos, masculini uel femini sexus, tunc superstites quouis impedimento cessante presentis regie concessionis nostre virtute libere et hereditarie deuoluentur omni iure, libertate, modo et forma, quibus in et super casu et articulo similibus fidelibus nostris ciuibus Maioris ciuitatis Pragensis per supradictum dominum et genitorem nostrum, Romanorum imperatorem, tamquam Boemie regem gracia facta esse dinoscitur, vt in litteris maiestatis sue ipsis ciuibus Pragensibus desuper concessis clarius est expressum. Volumus tamen et signanter decernimus presentem concessionem et graciam ad illos ciues Minoris ciuitatis Pragensis solum extendi debere, qui in cottidianis steuris, exaccionibus et losungis consueta dicte sustinent et sustinebunt futuris temporibus onera ciuitatis. Presencium sub nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum.

Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo secundo, decima tercia kalendas Nouembris, regni nostri anno decimo.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. Pelzel, jenž znal ještě original této listiny, otisknul ve spise svém K. Wenceslaus Urkundenb. N° IX. list stejného znění m. Plzni daný. Kromě Leopolda potvrdili list tento: Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547; Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. Výsadu tuto obdržela též ostatní města královská kromě Starého a Nového měst Pražských a Kutné Hory.

Čís. 94.

1373. 6. ledna. Lukov.

Císař Karel IV. chtěje podporovati pěstování domácí révy opětně přikazuje, aby v městech hrazených a vůbec na zboží korunním přes celé léto cizá vína hostinská se neprodávala a nařizuje perkmistrovi hor viničných, aby takováto vína v ten čas všude stavil a v ně se uvazoval. Ze zákazu toho pouze města Kutná Hora, Budějovice, Písek a Německý Brod se vyjímají.

Wir Karl von gots gnaden Romischer keiser, zu allen czeiten merer des reichs vnd kunig czu Behem, bekennen vnd tun kunt offenlich mit dem brieffe allen den, die yn sehent oder horen lesen, das wir haben eigentlich bedacht vnd gemerket, wie vil trostes, frumes, gemaches vnd nuczes vnsern lieben getreuwen, den insezzen vnd inwonern des kunigreichs czu Behem, die nue sein oder in czeiten werden, vnd demselben kunigreich von wegen des pawes vnd ubunge der weingarten vnd weinwachse doselbist maniguelticlich vnd ewiclich entsteen vnd komen muegen; darumb das ander insezzen des egenanten kunigreichs dester fleissiclicher arbeiten vnd meren sulchen pawen vnd dester williclicher kost darauff legen, so haben wir mit wolbedachtem mute, rate vnser fursten vnd getrewen, von kueniglicher macht czu Beheim vnd rechter wissen ewiclich geseczt vnd geboten, seczen vnd gebieten ouch mit krafft dicz brieues, das furbasmer ewiclich vberal das gancze jare nymands, er sey geistlich oder weltlich, wer er sey, dheinerley weyne, sie weren Vngerisch, Osterrisch, Merhenisch, Francken, Swebisch, Elsazzer, Reynische oder andrer lande weyne,

die vzwendig dem kuenigreich czu Behem gelegen sein, wie man die benennen mag mit sunderlichen worten, on alleyne Vernatsch, Malmasy, Romany, Welischweyn, Poczner, Rayfal vnd ander sulche tewre weyn in sulche stete, merkte, dorfer vnd gueter, die vns vnd die kronen czu Beheim, epte, geistliche leuthe oder closter doselbist angehoren, furren noch sie dorinne verkaufen oder schencken sulle oder muege in dheinerweis, vzgenomen dem Perge zun Kutten, den steten Budweys, Pysk vnd Deutschembrod. Vnd darumb emphelhen vnd gebieten wir dem perkmeister der weingarten zu Beheim, der nue ist oder in czeiten wirdet, vnd geben ym ouch des volle vnd gancze macht, das er alle sulche weine, die wieder sulche vnser gesecze vnd gebote gefuret, geschenket oder vorkauft wuerden, wo er die begreiffen vnd ankomen muege in sulchen steten, merkten, dorfern vnd guetern, die vns, die krone zu Beheim vnd geistlich lewte oder closter der selben kron angehoren, othalde, sich der vnterwinde vnd der czweiteil in vnserr kunigliche camer antwurte vnd das dritte teil ym behalden vnd in seinen nucz wenden sulle, muge. Mit vrkund dicz brieues versigelt mit vnser keiserlichen maiestat insigel, der geben ist czu Luckow nach Cristi geburte dreiczenhundert jare, dornach in dem dreyvndsibenczigstem jare, an dem heiligen obristen tage, vnser reiche in dem siben vnd czwenczigisten vnd des keisertums in dem achtczehenden jare.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 75 v archivu m. Prahy. Za tím poznamenáno: „Similem litteram habemus domini nostri regis super eodem indulto sub sigillo maiestatis sue sonantem de verbo ad uerbum sicut predicta littera domini imperatoris, data eadem in Pyeska regnorum anno decimo.“ Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N⁰ CCXXXIV. — List ten potvrdil císař Sigmund v Praze dne 26. srpna 1436. — Český překlad nalezá se v pergam. kodexu právním z počátku XV stol. v arch. m. Prahy na listě 266 a končí se ním vůbec sbírka pramenův práva zemského a městského v tomto rukopise a sice těmito slovy: „Skonává sě vysazenie vinnic najjasnějším ciesařěm Karlem dobré paměti Čtvrtým vydané a potvrzené a podle něho radú a obcí města Starého Pražského amen.“ Dle překladu toho Karel IV. chtěje, aby obyvatelům království Českého „děláním vinnic a vinaruoščím“ mohl hojný užitek přijíti, ustanovil, aby nikdo přes celé léto žádných cizích vín „buďto že by byla Uherská, Rakúská, Moravská, Franková, Švábská, Slašská, Římská anebo zemská vína, kteráž vně z královstvie Českého položena jsú, kterakž by ta mohla jmenována býti zvláštními slovy, kromě samých Wernatsche, Malvazie, Romanie, Vlaského vína, Počínského, Rivoly a jiných takových drahých vín, v takových městech hrazených i otvořených, ve všech a na zboží, kterézto

ke králi a k České koruně, k opatuom, k duchovným lidem anebo k klášteróm tudiež přislušejí, vézsti, aniž jich tudiež prodávati, ani šenkovati" nesměl „kromě Hory Kutny, měst Budějovic, Piesku a Brodu Německého." Datována pak jest listina v českém překladu „v Lukově po narození syna božieho tisíc tři sta potom v sedmdesátém (sic) létě ten den na sviečky, našěho královánie ve dvúdcátém a sedmém a našěho ciesařstvie v osmnádctém létě."

Čís. 95.

1375. 1. května. Praha.

Král Václav IV. chtěje měšťanům Velikého města Pražského, kteří se k vůli němu do velikých dluhův zavedli, pomocí svou přispěti, osvobozuje je na sedm let od placení berní a jiných dávek. Vyjímá z toho sice berni zemskou, příjmy ze soudův a různá rukojemství, jež někteří měšťané byli za něho převzali; avšak dává těmto měšťanům právo, aby obnosy peněz, jež jim platiti náleží, pomocí rychtáře a rady na celou obec uvedli. Konečně svoluje k tomu, aby se do Prahy lidé z měst i panství svobodně stěhovati mohli, když se zavážou, že chtějí trpěti s městem berněmi a pomůckami.

Wir Wenczlaw von gotes gnaden kunig zu Beheim, marggraff zu Brandemburg vnd zu Lusicz vnd herczog zu Slesien, bekennen offenlich vnd tun kunt allen den, die diesen brieff ansehen oder horen lesen, daz wir angesehen haben manigualdige gebrechen vnd grozze schult, domite die burger vnd die gemeine vnser Grozzen stat zu Prage swerlich vmbeuallen sein, als sie vns des lauter vnd wlkumenlich vnderweiset haben, dauon sie nicht komen mochten, wir qwemen yn denne zu hulfe vnd zu steure mit kuniglichen gnaden. Vnd darumb, das sie vnd dieselbe stat zu Prage von sulychen merklichen gebrechen vnd grozzen schulden komen maegen, so tun wir denselben burgern vnd gemeyne der offtgenantene stat zu Prage mit wolbedachtem mute, von rechter wyssen vnd von kuniglicher macht zu Beheim die gnade, das sie ire erben vnd nachkomen mit allen iren gutern, varnd vnd vnuarnden, siben gancze jar, die nacheinander an vnderlas zukunftig vnd wolgende sein, anzuheben dieselben siben jar von der gebung dicz brieues, von vns, vnsern erben vnd nachkomen, kunigen czu Beheim, vnd von den vnsern von allerleye geschozz, steure vnd lo-

sunge frey vnd ledig siczen vnd wesen sullen, in die freyunge wir, noch die vnsern yn nicht greifen sullen in dheineweis, doch ausgenomen vnserer lantbern vnd gerichten, alzo das sie in denselben siben jaren die stat auz sulichen schulden ledigen vnd losen sullen gancz vnd gar, ausgenomen der czinse, die sie zu leiben verkauft haben vnd auch die furbas nymer verkaufen sullen, vnd auch ausgenomen der sechczig schok grozzer, die wier alle wochen dem hochgeborn Otten pfalczgrauen bey Reyn vnd herczogen in Beyern seine lebtage geben, die jerlichen dreytausent schok grozzer machen, vor die summe geltes dieselben burger gegen ym vnser burgen sein, die wier ym bescheiden vnd beweiset haben auff vnser muncze vnd vrbar czu den Kutten, vnd czehen tauset gulden jerliches czinses, den wir alle jar demselben herczogen Otten geben von hundert tausent gulden, di wir ym schuldig sein, denselben czins wir ym beweiset haben auff allen vnsern guldeinen munzen vnd vrbarn in vnserm kunigreiche zu Beheim, vor die sie auch vor vns gegen ym gelabt haben, vnd auch ausgenomen der dreyssig tausent guldein, da vor auch die vorgenanten vnser burger vor vns den hochgebornen Stephan vnd Fridrichen vnd dem vorgenanten Otten herczogen in Beyern gelobt haben vnd gegen yn burgen sein worden vor dieselbe summe geltes, der allerdurchlutigster furste vnd herre, her Karl Romischer keiser, zu allen czeiten merer des reichs vnd kunig zu Beheim, vnser lieber vater vnd herre, denselben von Beyern die lontfogtye zu Elsazzen yngeben hat, vnd wer es sache, das der egenante keiser Karl, vnser lieber vater vnd herre, oder seine nachkomen an dem reiche, Romische keisere oder kunige, yn die lantfogtye nemen oder sie dauon abseczten, so sullent die vorgenanten vnser burger gegen yn dennoch vor die vorgenanten dreisig tausent guldein burgen bleiben, von den wir den egenanten von Beyern, ab sie von der lantfogtye qwemen, als vor begriffen ist, drei tausent guldein geben sullen von der burgschaft vnd aller ander, vo wier diselben vnser burger werseczet haben oder noch tun wuerden, wollen vnd sullen wir sie selber gnediclichen ledigen vnd losen an alles geuerde. Vnd wenne von derselben burger vnd gemeyne hundert vnd drey gegen vns burgen worden sein, die vns gelabt haben mit ganczen trewen, das sie in dem egenanten siben jaren der egenanten stat auz schulden helfen wollen, in aller der

weise, als das wor begriffen ist, dorumb geben wir denselben hunderten vnd dreyen burgern vnd gemeyne sulichen gewalt vnd macht, das sie von vnserm geheisse vnd namen, mit des richters vnd der schepfen rate, alle die andern burger vnd gemeyne, die in der egenanten stat zu Prage siczen, wonen vnd sich darinne begeen vnd sunderlich, die ire heuser darinne haben, ausgenomen der herren heuser vnd aller ander leute heuser, die von alter frey gewesen sein, darczu halten vnd twingen muegen, das dieselben mit yn eyden, ein iederman nach seinen staten vnd vermugen, den worten, das sie der stat desterbas auz sulichen schulden helfen mugen. Vnd gebieten dem richter vnd den schephen derselben stat zu Prage, die iczunt sein oder in den siben jaren sein werden, das sie von vnsern wegen den vorgenanten hunderten vnd dreyen getrewlich sullen beholfen sein in den vorgenanten sachen, als offte den vorgenanten hunderten vnd dreyen des not ist oder not sein wirdet. Auch verleihen vnd geben wir den offtgenanten vnsern burgern vnd gemeyne die gnade, das sich ein iederman auz einer ander stat oder gebiete, wenn sich der von dannen, da er gewesen ist, redlich emprichet, zu yn cziehen vnd halten mag off die sache, das dieselben yn zu steure vnd zu hulfe komen mogen vnd dieselbe vnser stat douon gebessert werde. Mit vrkunt dicz brieues versigelt mit vnserm kuniglichen ingesiegel, der geben ist zu Prage nach Crist geburte dreynczehen hundert jar darnoch in dem funff vnd sibenczigsten jare an sant Philips vnd Jacobs tage, der heiligen czweltboten, vnsers kunigreichs in dem czwelften jar.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 98 v archivu m. Prahy. Dle téže knihy str. 73 zavázali se císař Karel IV. a syn jeho král Václav IV. listem d. v Praze 11. října 1373 městům Praze, Kutné Hoře, Tachovu a Domažlicům, jež se v rukojemství postavila za týdenní plat 60 kop a za summu 3000 kop gr., kterou mincmistr na Horách Kutných Jan Rotlew a jeho nástupci z urbury a mince královské přede všemi jinými platy Ottovi falckraběti při Rýně a vévodovi Bavorskému platiti mají, že jim to k žádné škodě býti nemá a téhož dne postavila se v rukojemství města Praha, Plzeň, Stříbro a Klatovy za císaře Karla IV. a syna jeho Václava v dluhu 100000 zlatých témuž falckraběti Ottovi a jeho synům s tím závazkem, kdyby císař do sv. Jiří nedal jim čtyři města říšská Nördlingen, Böffingen, Dinkelsbühl a Schwebischwerdu do zástavy, že má mincmistr na Horách Kutných Jan Rotlew vypláceti falckraběti z důchodův urbury a mince 10000 zl. ročně. (Pelzel K. Karl der Vierte. Urkundenb. N° CCXXXII a CCXXXIII.)

Čís. 96.

1376. 14. srpna. Norimberk.

Císař Karel IV. povoluje měšťanům a obyvatelům Velikého města Pražského, aby každou sobotu odbýval se trh masný v městě, ku kterémuž každý by svobodně maso na prodej voziti mohl.

Wir Karl von gotes gnaden Romischer keiser, czu allen czeiten merer des richs vnd kunig czu Behem, bekennen vnd tun kunt offenlich mit diesem briue allen den, die yn sehen oder horent lesen, das wir durch besserunge vnd nuczes willen vnser stat czu Prage mit wolbedochtem mute, rechter wissen vnd von kuniglicher macht czu Behem den burgern vnd ynwonern der Grossen stat zu Prage, die nu sein vnd in czeiten werden, die besunder gnade getan haben vnd tun yn auch mit kraft diecz briues also, das furbasmer eyns czu der wochen, das ist uff den sunnavend, freye fleyschemarkt von allerley fleysche doselbist zu Prage sein vnd bleyben sulle vnd das auch allermenniclichen arme vnd reiche allerley fleysche an sulchen steten vnd enden, wo das den schepfen vnd rate czu Prage aller beqwemlichst sein wirdet, allerwochenlichen eins, als douor begriffen ist, czu furen, brengen vnd vorkaufen sullen vnd mugen on allerley hindernisse. Douon gebieten wir allen vnd iglichen vnsern vnd des kunigreychs czu Beheim liben getreuwen ernstlichen bey vnsern hulden, das sie die vorgenanten vnser burger vnd die sulch fleysche czu furen vnd vorkaufen werden an sulchem vnserm frien wochenmarkte nicht hindern ader irren incheinerweis, sunder sie dobey getrewlichen bleyben lasen. Mit namen wollen wir, das nyemand, wer der sey, sich hyewider seczen sulle ader muge incheinerweis, vnd wer do wyder tut, den sullen vnd mugen die vorgenanten richter, vnd schepfen von vnsern wegen dorumb straffen vnd auch darczu halden, das sulcher vnser frey fleyschemarkt vngehindert vnd ane widerrede gehalten werde, als liep yn sey vnser swere vngenade zuuormeiden. Mit vrkunt dicz briues vorsigelt mit vnser keyserlichen maiestat ingesigel. Geben czu Nuremberg noch Cristus gepurd dreyczenhundert jare, darnach in dem sechsvndsibenczigisten jare an vnser [frawe abend assumpcion, vnser reiche des Romischen

in dem eynvndreysigisten, des Behemischen in dem dreysigisten vnd des keisertums in dem czweivndczwenczigisten jaren.

Liber vetustissimus statutorum č. 993 str. 74 v archivu m. Prahy. List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 97.

1376. 22. prosince. Praha.

Královna Alžběta společně s chotěm svým císařem Karlem IV. dává konšelům a obci Menšího města Pražského 20 kop ročního platu z cla, které se na Malé straně vybírá, na dláždění ulic a na opravu cest před branami městskými. Výběrčí cla mají obnos tento ročně dvěma měšťanům z rady a obce zvoleným odváděti, kteří obci z toho pak počet složí.

In nomine sancte Trinitatis et indiuidue vnitatis amen. Nos Elizabeth diuina fauente clemencia Romanorum imperatrix, semper augusta et Boemie regina, ad noticiam deducimus vniuersis, quod nos ad peticionem, informacionem et speciale mandatum serenissimi principis et domini nostri, domini Karoli Romanorum imperatoris, semper augusti et Boemie regis, consortis nostri carissimi, uiginti sexagenas grossorum Pragensium denariorum singulis annis temporibus perpetuis de theloneo nostro, quod habemus in Minori ciuitate Pragensi, pro pauimentacione et reformacione pauimenti in dicta Minori ciuitate Pragensi et extra muros et portas dicte ciuitatis, vbi necesse est pauimentare et reformare pauimentaciones uiarum ante portas ciuitatis supradicte, consulibus, juratis totique communitati ac vniuersitati ciuitatis memorate dedimus et damus atque dari precepimus et precipimus per consules, juratos et communitatem sepedicte ciuitatis singulis annis temporibus perpetuis, diuisis in duobus terminis, in festo s. Georgii nunc proxime instanti decem sexagenas grossorum et in festo s. Galli similiter decem sexagenas grossorum predictorum a collectoribus thelonei nostri predicti, qui fuerint pro tempore, sine intermissione et quauis alia contradiccione non obstantibus, tollendas et percipiendas, et presertim pro eo, quia prefati ciues dominum nostrum imperatorem predicari ac nos litteris patentibus principum

et regum regni nostri Boemie, predecessorum nostrorum, luce clarius informarunt, docuerunt et monstrauerunt, quod predictum theloneum sic fuit et est propter stratam seu pauimentacionem et decoracionem sepedicte ciuitatis factum, inuentum et institutum. Ne igitur huiusmodi necessaria, utilis, decora pauimentacio ciuitatis, platearum et uiarum ob defectum pecunie modice destruatur et in nichilum redigatur temporibus affuturis, nos premissis uiginti sexagenis grossorum predictorum juratis et communitati pretacte ciuitatis in predicto nostro theloneo nomine et auctoritate prefati domini nostri imperatoris ac nostra perpetuo damus et dari mandamus et edicto regio decernentes, quod jurati predicte ciuitatis, qui fuerint pro tempore, singulis annis eligant et eligere debeant unum de juratis et alium de communitate, qui predictas uiginti sexagenas grossorum a collectoribus thelonei predicti in terminis supradictis tollant et recipiant et cum eisdem pecuniis rupturas pauimentacionis in ciuitate predicta et ipsius plateis atque aliis uiis ante portas predicte ciuitatis emendent et reforment de nouo, pauimentent sine omni intermissione, tantum quantum se summa predictarum viginti sexagenarum in predicto pauimentacionis opere potest extendere, et demum plenam racionem de predictis pecuniis juratis et communitati faciant et facere debeant et nullam in omnibus premissis negligenciam faciant, sicuti grauem de domini nostri imperatoris ac nostram nostrorumque successorum indignacionem uoluerint euitare. Volumus preterea, quod prefate ciuitatis consules, jurati et communitas per nostros successores, reges et reginas Boemie, in percepcione dictarum viginti sexagenarum grossorum thelonei supradicti ex causa premissa non impediantur. Harum nostrarum testimonio litterarum. Datum Prage in crastino sancti Thome apostoli anno domini millesimo trecentessimo septuagesimo sexto, regnorum nostrorum anno quarto decimo, imperii vero octauo.

Rukopis Budišínský č. LVI str. 408. Kopie v diplomatáři musejním. — Za krále Vladislava vedena pře na soudě komorním mezi Malostranskými a Staroměstskými o tento roční příspěvek dvaceti kop na dláždění Malé Strany, jež král s radami soudu komorního tímto nálezem dne 6. července 1497 rozhodnul: „V té při mezi Malostranskými s jedné a Staroměstskými z strany druhé král JMt. s pány radú svú takto o tom rozkázati ráčil, aby Staroměstští Malostranským dávali 20 kop gr. č. ze cla, kteréž berú na bráně Strahovské podle jich privilegií a Malostranští aby ty penieze obraceli na dlážděnie, pokudž jich privilegia ukazují, aby město

dláždili i před městem tak daleko, pokud těch peněz stačí, poněvadž jsú předkové KMsti tu sumu na to dlážděnie z toho cla dáti ráčili a tiž Malostranští aby každý rok z těch peněz počet učinili panu podkomořiemu, purgmistr a konšelé Malostranští přijmúc sami počet od těch, komuž to poručie. Actum in camera sabato post Procopii.“ (Registra královská úzská z l. 1471—1499 str. 254 v archivu českého musea sign. 24 F. 19 a též Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 272 za nápisem „Z celnice 20 kop na Malú stranu“ a s dodatkem „anno etc. XCVII°.“)

Čís. 98.

1379. 23. října. Praha.

Král Václav IV. potvrzuje kmetům a měšťanům Velikého města Pražského, jež je stolice a hlava království Českého, všechna privilegia a svobody jim předešlými panovníky Českými udělená.

Wir Wenczlaw von gotes gnaden Römischer kunig, zu allen czeiten merer des reichs vnd kunig zu Beheim, bekennen vnd tun kunt öffenlich in diesem briue allen den, die in sehen oder hören lesen. Alleyne vnser kunigliche maiestat, die von manigererley sachen wegen zu schaffen vnd zu besorgen vnsere lande vnd lewte friden vnd selikeit besweret ist, stetlichen ir gemüte wendet vnd keret darauf, das vnsere lande vnd lewte, die vns vndertenig sint, in gemachen vnd frides wollust seliclichen bleiben, doch so sint wir sünderlichen geneyget die fromen vnd nücz zu bedenken vnd schaffen, die vns mit iren getrewen dinsten alleczeit vnvordrossen vnd vnvorrucket beigestanden haben, vnd wenn wir von wegen der schepphen vnd der burger der Grössern stat zu Prage gebeten sein, das wir denselben burgern vnd derselben Grossen stat zu Prage, die vnsers künigreichs zu Beheim stul vnd hawpt ist, alle ire priuilegia, hantfesten, briue, freiheyten, rechte, gnaden vnd gute gewonheyten, die in vnd derselben stat von dem allerdurchleuchtigisten fürsten, seliger gedechtnüsse vnserm herren vnd vater keyser Karl, Römischen keyser vnd kuenig zu Beheim, vnd von andern vnsern vorfarn, Römischen vnd Behemischen kuenigen vnd herczogen vorlyehen, gegeben, erlawbet vnd vorhenket sein, bestetigen, beuesten, confirmiren vnd vornewen geruchten, des haben wir angesehen stete, willicliche vnd vnvordrossene dinste, die vns die egenanten burger vnd stat ofte getrewlichen getan haben vnd

tun muegen in kuenftigen czeiten vnd douon mit wolbedachtem mute, rechter wissen vnd von Behemischer küniglicher mechte volkomenheit haben wir den burgern vnd der egenanten Grosseren stat ze Prage alle vnd igliche ire vnd der stat priuilegia, hantfesten, briue, freiheyten, rechte, gnaden vnd gewonheyte, die in vnd derselben stat von dem egenanten seliger gedechtnüsse vnserm herren vnd vater keyser vnd von andern vnsern vorfarn, Römischen vnd Behemischen künigen vnd herczogen, vorlyehen, erlawbet vnd vorhenket sein, die sie redlichen herbracht vnd der sie bysher gebrawchet haben, bestetiget, beuestet, confirmiret vnd vornewet haben, bestetigen, beuesten, confirmiren in die in craft dicz briues in allen synnen, meynungen, puncten, artikeln, clausulen vnd bünden, vnd wöllen, das alle vnd igliche dieselben ire briue vnd hantfesten vnd das darinne geschriben vnd begriffen vnd alle derselben vnserer burger recht, die sie vncz her gehalden haben, sülche krafft vnd macht haben süllen gleicherweis, als dieselben alle vnd igliche sunderlich von wort zu wort in diesem brieue begriffen oder geschriben weren, dobei auch wir sie gnediclich lassen vnd behalden wöllen vnd nicht gestatten, das sie daran mit gewalt oder vnrecht gehindert oder geirret werden. Mit vrkunt dicz briefs versigelt mit vnser küniglicher maiestat insigel. Geben zu Prage nach Crists gebuert dreiczenhundert jar, darnach in dem newn vnd sibenczigistem jare am suntage vor Symonis vnd Jude, vnser reiche des Behemischen in dem sibenczenden vnd des Römischen in dem vierden jaren. Per dominum cancellarium Martinus Znoymensis archidiaconus.

Registrauit Wilhelmus Kortelangen.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 85 v archivu m. Prahy.

Čís. 99.

1381. 22. srpna. Praha.

Král Václav IV. svěřuje rychtáři a konšelům Starého města Pražského úřad popravy v okršku Pražském a nařizuje všem úředníkům královským, popravcům i všem obyvatelům království Českého, aby je v konání úřadu toho věrně podporovali.

Wenczeslaus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Judici et juratis ciuibus ciuitatis nostre in Maiori ciuitate Pragensi, fidelibus nostris dilectis, graciam suam et omne bonum. De vestre fidei et circumspeccionis industria habentes presumpcionem indubiam fiducie singularis vobis committimus officium justiciarie siue poprawe districtus vestri Pragensis, vosque justiciarios siue poprawczones districtus eiusdem constituimus et ipsius districtus justiciariorum siue poprawczonum numero presentibus aggregamus, mandantes et precipientes camerariis, czudariis, burggrauiis, viceburggrauiis ac omnibus aliis poprawczonibus regni nostri Boemie ipsorumque districtuum, ciuitatum et locorum habitatoribus et incolis nostris fidelibus, quatenus vos in officio dicte poprawe et eius exercicio quomodolibet non impediant, nec impediri permittant per quempiam, sed pocius efficaciter manuteneant, defensent et ad requisicionem vestri vobis fideliter assistant, faciantque vobis de omnibus juribus, graciis et honoribus, que ad prefatum officium spectare noscuntur, plenarie responderi. Presencium sub regie nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo octuagesimo primo, indiccione quarta, XI° kalendas mensis Septembris, regnorum nostrorum Boemie anno decimo nono, Romanorum vero sexto.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 75 v archivu m. Prahy. Srv Pelzel K. Wenceslaus Urkundenb. N° XXVII.

* Čís. 100.

1381. 22. srpna. Praha.

Král Václav IV. svěřuje listem stejného znění rychtáři a konšelům Menšího města Pražského úřad popravy v okršku Pražském. Datum Pragae anno domini millesimo trecentesimo octuagesimo primo, indictione qvarta, vndecimo calendas mensis Septembris, regnorum nostrorum anno Boemiae decimo nono, Romanorum vero sexto.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. — List ten kromě císaře Leopolda I. potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547, Fer-

dinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. Listy stejného znění obdržela v ten čas většina král. měst.

Čís. 101.

1383. 8. února. Praha.

Král Václav IV. potvrzuje Novému městu Pražskému výsadu na prodávání obroku u kostela sv. Jindřicha, kterouž mu otec jeho Karel udělil.

Václav z boží milosti Římský král vždy rozmnožitel a Český král. Vyznáváme tiemto listem všem, že strany věrných našich milých pícniekuov Nového města Pražského bylo pokorně prošeno, aby jim některaký list dále psaný někdy jasného kniežete z božie paměti pana Karla Římského císaře a krále Českého, pána a otce našeho milého, ujistiti, obnoviti, pevno učiniti a potvrditi bychme ráčili, kteréhožto listu počátek jest v tato slova: Karel Čtvrtý z boží milosti etc. (Následuje český překlad listu císaře Karla IV. d. v Praze 13. června 1360 čís. 75) My zajisté znova k jich prosbám nakloněni [a] srozuměvše, že spravedlivě prosícím nemá býti odpovědieno přivolenie, s dobrým rozmyslem [a] z jistého vědomie svrchu řečený list slovo od slova, jakžto svrchu praví, ustavujem, ujišťujem, obnovujem, pevno učiňujem a mocí královstvie Českého potvrzujem a proto přikazujem všem konšeluom a přísežným měšťanuom Většieho města i Nového města Pražského, kteříž nynie jsú anebo potom toho času budú, věrným našim milým, aby takové pícníky, kteřížby proti ustavenie takovému oves nebo seno směli by prodávati aneb jich hosté kdežkolivěk by je přijali, nám zjeviti mají, řečené pícníky Nového města nynie v naší milosti skutečně zachovávajíce, jakžto by se hněvu našeho těžkého a pokuty jim od nás ustavené a vydané chtěliby varovati. Na svědomie k tomuto listu svú pečeť přikládám. Dán v Praze létha od božieho narozenie M°CCC°LXXXIII° den osmý měsíce února, královánie našeho létha v Čechách dvanádctého (sic), Římského zajisté sedmého.

Rukopis „Práva rozličná“ z XV století v knihovně kapitoly Vyšehradské list 86 a rukopis Geršdorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 177.

* Čís. 102.

1383. 23. února. Praha.

Král Václav potvrzuje obyvatelům Menšího města Pražského vybírání ungeltu ze soli do města přivežené, aby z důchodu toho ve městě čistota se udržovati mohla.

Wenceslaus dei gratia Romanorum rex semper augustus et Boemiae rex. Notum facimus tenore praesentium universis, qvod cupientes conditionem dilectorum nobis civium et incolarum civitatis nostrae Minoris Pragensis fieri meliorem, ipsorum defectibus et incommodis aliqualiter subveniri, ipsis et eorum successoribus non per errorem aut improvide, sed animo deliberato, sano fidelium nostrorum accedente consilio vngeltum salis alias etiam ipsis a domino genitore nostro concessum, de curru videlicet salis qvinqve grossos et unum qvartale salis et ab ementi de qvalibet cuppa, qvae vulgariter schedil dicitur, tres denarios ut haleuper (sic) [1]), prout hoc ab antiqvo recipi solitum est, tollerandum, recipiendum et ab huiusmodi exigendum dedimus, contulimus, damus tenore praesentium et authoritate regia Boemiae gratiosius elargimur; ita tamen, qvod dicti cives et eorum successores universi pecunias et ungeltum huiusmodi ad emendationem et purgationem luti civitatis eiusdem committere debeant perpetuis temporibus affuturis; mandantes camerario, officialibus, burggraviis et cunctis regni nostri Boemiae fidelibus universis, qvatenus praefatos incolas et cives civitatis praedictae in perceptione dicti vngelti qvomodolibet non impediant, qvin potius ipsos protegant, manuteneant et efficaciter tueantur, sicut favorem nostrum regium volunt conservare perpetuum. Sub nostrae regiae majestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Pragae anno domini millesimo trecentesimo octuagesimo tertio, indictione sexta, septimo calendas Martii, regnorum nostrorum anno Boemiae vigesimo, Romanorum vero septimo.

Obsaženo takto v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I č. 83 v archivu m. Prahy a potvrzeno císařovnou Marií Teresií ve Vídni 16. června 1747 a císařem Františkem ve Vídni 13. května 1808. [1]) Má se asi čísti videlicet neb nuncupatos hallenses.

Čís. 103.

1383. Praha.

Král Václav IV. na žádost matky své Alžběty ustanovuje, jaká cla mají se při branách Menšího města Pražského, zvláště z věcí, jež se přes most do Menšího města vezou, vybírati.

Václav z božie milosti Římský král vždy rozmnožitel říšě a Český král. Vyznávám tiemto listem obecně všem, že přišedši před nás najjasnějšie paní Elžběta někdy Římská ciesařová, matka našě najmilejšie i vznesla jest na nás žalostivě, kterak ona na clech a na ungeltech, jenž ona jakožto od jasné paměti někdy otcě našěho, též od nás jmá a jmá jmieti až do svého života, některakú škodu i překážku jmievá takovú měrú, že někteří těch jistých cel a ungeltóv sě platiti podle obyčějóv obvyklých odpierají, než brž proti takovému placení sě všelikterak posazují, jenžto by netoliko té našie matcě, ale nám i budúcím našim králuom i koruně Českého královstvie mohlo znamenitú škodu učiniti a přinésti. Protož k vystřiežení takových škod a zvláště pro žaloby svrchupsané našie matky i také pro zvláštní náš požitek a dědicóv i královstvie dřieve psaných, jakožto svrchupsáno stojí, s dobrým rozmyslem, nemylně ani neopatrně, ale s opatrnú kniežat, pánóv a věrných našich radú ustavujem a z jistého našeho vědomie i také mocí královstvie Českého tiemto listem ustaveným královským přikazujem, aby menšie cla v Menšiem městě Pražském těmito obyčejmi brána byla, od každých bez odpuštěnie byla i požádána: Najprvé že v Modřanech, v Hoholicích a v branách Menšieho města Pražského i také s těch věcí, což z města Pražského Větčieho do svrchupsaného města Menšieho přes most vezú, s kterýchžto kolivěk věcí, jichžto cena kopy grošuov nedosahá, kteréžto věci na trh ku prodání anebo k šenkování vezú, ot každého koně, jenžto veze, jeden haléř dobrý jmá vzat býti. A ktož by kolivěk těžké obilé anebo jiné kúpě, víno, pivo neb buď což buď, ješto by nad kopu grošuov viece platilo, tam vezl, ten jmá ot každého vozného koně dobrých šěst haléřóv dáti. Také ktožkolivěk z nájmu veze, služ, komuž služ, žádného nevynímajíc, vezeli kterú věc, ješto by kopy neplatila, dajž ot každého koně haléř; pakli by ta věc nad kopu platila, tehdy plať ot každého koně šěst

haléřóv kromě jedině těch vozóv, ješto kamenie vezú s Petřína. Kterýž by koli také kupec, vozataj neb sedlák vezl obilé do sladovny k dělání piva, ješto by potom šenkováno jmělo býti, povezeli toho obilé tak málo, že by kopy neplatilo, ot každého koně má dáti dobrý haléř. Pakli poveze obilé, ješto by viece platilo, nežli kopu, tehdy od něho jmá žádáno býti s každého koně šest haléřóv. Také povezeli kto žida živého aneb židy živé, ten plať ot každého koně šest haléřóv. Pakli poveze žida umrlého neboli jich viece umrlých, tehdy ot každého koně groš jmá dáti. A kterýžkoli kupec, vozataj neb sedlák aneb jiná kterážkoli osoba, buď kteréhožkoli stavu, kterážby se tomuto našěmu ustavení hrdostí neb zmeškáním protivila, u pokutu ztracenie koní i toho zbožie a vozu jmá upadnúti, kteréhožto jistého všeho zbožie chceme, aby dvě čésti komoře našie královské a třetie čést cělnému, kterýž toho času bude, byly přichýleny. Protož přikazujem heuptmanóm královstvie Českého našěho, Pražskému, Vyšehradskému purkrabiem, podkomořiemu i jiným úředníkóm královstvie našěho Českého, rychtářóm, konšělóm i obciem Větčieho, Menšieho a Nového měst Pražských i jiným všěm království našěmu poddaným, milým a věrným, jichž sě dotýká anebo sě potom mohlo dotýkati, aby všickni, kteříž by sě tomuto našěmu přikázání a ustavení směli hrdostí aneb zmeškanlivě protiviti anebo svrchupsané kusy všelikterak aneb v některých kusiech bořiti a rušiti, k držení a ku plnění všelikakému těch jistých kusóv, kdy a kolikožkrátkoli budú napomenuti od cělných našich, jenžto toho času budú, našim jménem přinutili a přihnali cěstú a obyčejem k takovým kusóm potřebným. A ktož by sě směl tomu protiviti, v najtějžší pokutu nemilosti našie královské upadne. A toho na svědomie pečeť našě menšie k tomuto listu jest přitištěna, jenž jest dán v Praze ot narozenie božieho tisícieho třistého třetieho (sic), království našich Českého dvadcátého a Římského sedmého.

Perg. kodex právní z počátku XV století list 262 v archivu m. Prahy. Listina má nápis „O mýtu Malé Strany“ a na konci praví se „Skonává sě přepis listu na clo v městě Malé Strany Prahy vysazené najjasnějším pánem a pánem Václavem Římským a Českým králem potvrzeného.“ — V právním rukopise z r. 1457, jenž druhdy náležel městu Humpolci a nalezá se nyní v cís. bibliotéce dvorní ve Vídni č. 5293, nalezá se na str. 173 táž listina zapsána s jiným chybným datem „v Praze léta ot narozenie božieho tisícieho čtyřstého (sic) třetieho, královstvie našich Českého dvadcátého a Římského sedmého.“ Dle let panování musí však doba od

24. června 1382 až do 14. června 1383 považovati za čas vydání listiny a soudě dle českého překladu vydána byla listina ta v prvních měsících r. 1383 a sice buď od 20. ledna do 23. února aneb v květnu 1383, kdy král dle Tomkova Dějep. m. Prahy V str. 10 v Praze meškal.

* Čís. 104.

1383. 21. prosince. Praha.

Král Václav IV. potvrzuje obyvatelům Nového města Pražského privilegia a svobody, jež jim císař Karel IV. byl udělil a zároveň ukončuje spory o vaření piva ustanovením, že všichni usedlí obyvatelé Nového města mají právo vařiti piva všeho druhu, jakož i že mohou pivovárův, sladoven i hvozdův užívati.

Wenceslaus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis, quod pro parte ciuium et incolarum Noue ciuitatis Pragensis, fidelium nostrorum dilectorum, celsitudini nostre oblata peticio continebat, quatenus quasdam litteras et priuilegia infrascriptas ipsis a diuo quondam genitore nostro super eorum juribus, libertatibus, graciis et emunitatibus datas et concessas, data et concessa de benignitate regia approbare, ratificare et confirmare graciosius dignaremur, quarum quidem litterarum et priuilegiorum primi tenor talis est: Karolus ɔc. (Následuje text základní listiny Nového města krále Karla IV. d. v Praze dne 8. března 1348 čís. 49.) Secundi vero priuilegii sequitur in hec verba: Karolus quartus ɔc. (Následuje list císaře Karla IV. d. v Praze dne 24. září 1367 čís. 88.) Tercii vero talis est: Karolus quartus ɔc. (Následuje list císaře Karla IV. d. v Praze dne 11. září 1372 čís. 91.) Nos igitur predicti genitoris nostri vestigia collaudanda cupientes imitari pro viribus, vt videlicet hii, qui ab ipso graciarum largiciones meruerunt hactenus, ex nostre munificencie superadditu fructuosius consolentur, habito respectu benigno ad multiplicia fidelitatis obsequia et inmote fidei puritatem predictorum ciuium et incolarum, quibus serenitati nostre iam hactenus operosis adheserunt studiis, complacent quottidie et inantea poterint feruencius complacere, presertim eciam cum iuste petentibus non sit denegandus assensus, animo deliberato, non per errorem aut inprouide, sed de certa nostra sciencia et fauore regio predictis ciuibus et eorum successoribus in perpetuum suprascriptas litteras

et priuilegia et omnia in eisdem contenta in omnibus suis punctis, clausulis, sentenciis et articulis, prout de verbo ad verbum expressantur superius, ac eciam cetera ipsorum litteras et priuilegia ipsis ab eodem genitore nostro super eorum juribus, graciis et libertatibus tradita et concessa, prout in suis tenoribus, sentenciis, punctis, clausulis et articulis concepta sunt et prout eisdem hactenus vsi sunt et prouide processerunt, acsi de verbo ad verbum presentibus inserte forent, approbauimus, ratificauimus, confirmauimus, approbamus, ratificamus et auctoritate regia Boemie graciosius confirmamus. Insuper ex nostre munificencie gracia speciali et signanter pro tollendis inter dictos ciues et incolas Noue ciuitatis litium amfractus addicimus edicto regio valituro perpetue statuentes, quod vniuersi ciues et incole ciuitatis eiusdem, in quibuscunque nouis uel antiquis areis residentes, inantea in ipsorum areis equa libertate, condicione uel modo ceruisiam vniuersi generis braxare et braxatoriis, brasiatoriis et siccatoriis eorum vti et gaudere possint et valeant, impedimentis mutuis et vnius ad alterum ac eciam aliorum quoruncunque cessantibus et non obstantibus quibuscunque. Inhibemus igitur vniuersis et singulis officialibus et ceteris fidelibus nostris, cuiuscunque condicionis fuerint, et signanter judici, consulibus et juratis Maioris ciuitatis Pragensis, presentibus et futuris, firmiter et districte, ne predictos ciues et incolas et eorum successores aduersum huiusmodi nostre confirmacionis et adieccionis graciam in predictis eorum juribus, libertatibus, graciis et emunitatibus impediant vel sinant impediri quomodolibet, ymmo pocius eosdem circa talia foueant, manuteneant, protegant et tueantur efficaciter sub pena indignacionis nostre grauissime, quam, qui secus attemptare presumpserit, se nouerit incurisse. Presencium sub regie nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo CCCLXXXIII°, duodecimo kalendas Januarii, regnorum nostrorum anno Boemie XXI°, Romanorum vero octauo.

Obsaženo v konfirmaci privilegií císaře Sigmunda d. v Praze 1. října 1436 v archivu m. Prahy I, č. 17. — Český pozdější překlad v knize „Privilegia Neo-Pragae" č. 19 str. 1 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Sigmunda potvrdili tento list Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627; Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 105.

1384. 26. května. Křivoklát.

Král Václav IV. uděluje měšťanům Velikého města Pražského výsadu, že je chce poháněti pouze před soud městský, kdyby měl nějaký nárok proti některému z nich o odúmrť neb jinou věc a že nález, který rada a konšelé v takovémto případě vynesou, má v moci své ostati. Dále odříká se práva udělovati výsluhy na statky sirotkův a vdov ve městě a dávati koho k manželství, uznávaje, že pozůstalost i po neplnoletém na nejbližší příbuzné spadnouti má. Měšťanům a měšťankám opětně přiznává právo svobodně pořizovati o zboží movitém i nemovitém, nechať je ve městě neb na zemi, dokládaje, že zemřeli měšťan bez posledního pořízení a bez přirozených dědicův pozůstalost jeho nejbližšímu příbuznému po meči a neníli toho, nejbližšímu příbuznému po přeslici, jenž s městem trpí, připadnouti má. Kdyby po měšťanu odumřel svobodný statek pozemský, nemají souditi pře o pozůstalost takovou páni a úředníci na soudě zemském, nýbrž pouze konšelé.

Wir Wenczlaw von gotes gnaden Romischer kuenig, zu allen czeiten merer des reichs vnd kuenig zu Behem, bekennen vnd tun kunt offenlichen mit disem briue allen den, die yn sehen oder hoeren lesen, das wir haben angesehen grosse nuczliche dinste vnd stete trewe, die vnserm vater seligen, keyser Karl vnd auch vns vnser lieben getrewen die burger vnd gemeine der Groessern stat zu Prage alle czeite williclichen getan haben, teglich tun vnd fuerbas desterbas tun suellen vnd muegen, darumb so haben wir mit wolbedachtem mute, mit rate vnser getrewen, von kueniglicher machte zu Behem vnd rechter wissen denselben buergern vnd gemeyne derselben vnser stat gnaden vnd freyheiten gnediclichen yn von kueniglicher myldikeit getan vnd gegeben, tuen vnd geben yn die mit krafft dicz brieffs. Czum ersten vmb alle sachen, die dieselben burger antreten, darczu wir oder vnser nachkomen recht haben meynen oder vnser amptleute von vnsern wegen vnd den burgern zu zusprechen oder schult geben werden, es sey vmb anfelle oder vmb andere sachen, wie auch die mit sunderlichen worten benant muegen werden, dorynne suellen der rate vnd die scheppfen derselben stat zu Prage ein vrteil vnd recht

sprechen, vnd was sie bey iren eyde sprechen vnd teilen werden, das sal haben crafft vnd macht, als das von alder herkomen ist, dorein wir vnser erben vnd nachkomen, kunig zu Behem, noch die vnsern nicht greyffen suellen in dheinerweis. Auch suellen wir noch vnser erben keinen weysen, es sei knechtel oder meydel, noch keine witeben, noch irer gueter der stat nemen oder hinweg geben, dauon den fremden oder der stat keinerleye schaden komen moechte. Wer auch, das wir eynen weysen seine jare geben wuerden, gieng denn derselb abe von diser werlt, ee das er zu seinen eelichen jaren nach der stat rechte zu Prage qweme, das sal den nehsten freunden vnschedlichen sein an iren anfellen, die sie czu rechte angeuallen suellen. Wann eyn yder burger oder burgerynn der egenanten stat zu Prage mag sein gute uff dem lande oder in der stat gelegen, varnde vnd vnuarnde, schicken vnd schaffen, wem oder wie er wil. Gingen aber derselben burger oder burgerynn, eynes oder mere, wie viel auch der weren, abe an gescheffte vnd an eeliche erben, derselben burger oder burgerynn gueter alle, varnde vnd vnuarnde, uff dem lande vnd in der stat gelegen, suellen vff den nehsten gebornen freunde swerthalben, der teglichen mit der stat der egenanten leidet, mannes oder weibes geslecht, geuallen. Wer aber kein freunde do swerlthalben, so suellen dieselben gueter alle uff die nehsten freunde spinnelhalben, der do mit der stat leydet, mannes oder weibes geslechte, geuallen; vnd also sunderlichen, das vmb alle freye gueter, die burger oder burgerinne zu Prage vff dem lande nach iren tode lassen werden, die herren vom lande oder die vrzadniken des landgerichtes zu Behem von anfelles wegen derselben gueter keine vrteil noch recht sprechen oder teilen suellen, sunder die egenanten buerger suellen vmb suelche vnd andere sachen recht vnd vrteil sprechen vnd teilen, als das von alder ist gewesen. Welche burger auch erbe oder czinse uff dem lande haben vnd czu dem landrechten gesessen seyn, die muegen vff ire eygene gesessenheyt, wenn dieselber fuer den vrzadniken geloben, vmb ire czinse oder vmb schult das landrecht fueren, wenn yn des not seyn wirt; welche burger aber nicht uff dem lande sein gesessen, die sullen das mit gesessen buergern vff dem lande oder mit lantleuten vorbuergen, das sie recht fueren; werden sie aber yndert, mit gewalt abgetriben, das woellen vnd suellen wir vnd vnser nachkomen vnder-

steen, das sye das fuerbas vberhaben werden vnd gebieten darumb allen vnd iglichen lantherren, rittern, knechten, amptleuten, vrzadniken vnd allen andern vnsern lieben getrewen ernstlichen mit disem brieff, das sie die egenanten vnser burger an den vorgenanten vnsern freiheiten vnd gnaden nicht hindern, noch irren in cheiner weis, sunder sie dabey vngehindert bleiben lassen, als liebe yn sey vnser swer vngnade czu vormeiden. Mit vrkunt dicz briefs vorsigelt mit vnsrer kueniglichen maiestat insigel. Geben czum Buergleins nach Crist gebuert dreiczenhundert jar vnd darnach in dem viervndachczigistem jare, des nehsten donerstage vor pfingsten, vnsrer reiche des Behemischen in dem XXI vnd des Romischen in dem VIII jare. Ad mandatum d. regis G.[1]) forestario referente Martinus scolasticus.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 79 v archivu m. Prahy. Český překlad tohoto „majestátu o nápady zbožie, dědictvie sirotkuov a o všecky pře, i kteříž mrou bez poručenstvie" nalezá se v knize XV století „Práva rozličná" str. 74 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské a jiný v rukopisu Geršdorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 53. [1]) Nejvyšším lovčím od r. 1380—1384 byl Jíra z Rostok, jinak z Rožmitála. (Tomek Děj. Prahy V str. 46) — Majestát ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436.

Čís. 106.

1384. 26. května. Křivoklát.

Král Václav IV. dává purkmistru, konšelům i vší obci Většího města Pražského právo zřizovati na řece škrtnice na člunech lodních, jichž by se užívalo k dělání rohaček a bělného chleba pro chudý lid.

Václav z boží milosti král po všecky časy rozmnožitel říše [a] Český král. Známo činím[e] tímto listem obecně přede všemi, kdož jej uzří anebo čtouce slyšeti bude, že vzhledna na znamenitou víru a stálou službu věrných našich milých purgmistra a konšelův i vší obce našeho Většího města Pražského, kterouž jsou někdy slavné paměti císaři Karlovi panu otci a předku našemu milému i nám také pilnou snažností se zachovávali a zachovati hleděli a v časech budoucích snažněji a pilněji budou se hleděti líbiti, když od nás milostmi a svobodami novými obdařeni jsouce, je požívajíc radovati se budou; protož s dobrým rozmyslem a radou knížat, věrných našich milých, s jistým naším vě-

domím, mocí naší královskou tuto novou milosť dáváme, aby purgmistr a konšelé i všechna obec Většího města Pražského mohli dáti a udělati škrtnice na člunech lodních, aby na vodě splejvaly tu, kdež by se jim dobře místo zlíbilo, kdyžby zběhové vodní velicí byli, aby jich mohli požívati ti, kteříž na prodaj rohačky a bělný chleby dobře dělati umějí, aby dostatek mohl býti pro lid chudší poběhlý. Tento list potvrzen jest pečetí majestátu našeho královského. Dán na Hrádku anno domini MCCCLXXXIV, feria V ante pentecosten festum, regnorum nostrorum Bohemiae XXI, Romanorum VIII anno.

Tento pozdější překlad listu, jehož původní latinský text se nezachoval, zapsán jest v pamětní knize Novoměstské č. 332 str. 173 v archivu m. Prahy za nápisem „Fundace a vejsada mlejncův na loděch" a v nejstarší pamětní knize mlynářův Pražských, chované u přednosty společenstva mlynářského p. Karla Štípka, na listu 5.

* Čís. 107.

1385. 24. ledna. Praha.

Král Václav IV. potvrzuje měšťanům Velkého města Pražského všechna privilegia a práva jim udělená, zvláště list Karla IV. na založení Nového města Pražského.

Wenceslaus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis, quod pro parte magistri ciuium, juratorum et ciuium vniuersaliter omnium Maioris ciuitatis nostre Pragensis, fidelium nostrorum dilectorum, oblata nuper nostre celsitudini suplex peticio continebat, quatenus ipsis infrascriptum priuilegium de innata nobis pietate et solite benignitatis clemencia pro vtilitate et comodo eiusdem ciuitatis super certis juribus ipsis concernentibus, necnon vniuersa et singula alia ipsorum priuilegia, jura, litteras, indulta, libertates, emunitates, concessiones, posessiones, gracias et conswetudines ipsis per serenissimum quondam principem recolende memorie Karolum, protunc Romanorum et Boemie regem, genitorem nostrum carissimum, ac aliorum nostrorum predecessorum Boemie regum seu ducum concessas seu datas, hactenus concessa seu data innouare, approbare, ratificare et confirmare graciosius dignaremur; cuius vero privilegii tenor per omnia sequitur in hec verba: Karl ꝛc

(Následuje plné znění privilegia Karla IV. d. na Křivoklátě dne 3. dubna 1347 č. 48 s některými změnami.) Nos igitur attendentes multiplicia merita probitatis et constantis fidei puritatem dictorum nostrorum ciuium dicte Maioris ciuitatis Pragensis, que quidem regni nostri Boemie caput et sedes existit, eorumque iustis peticionibus pie moti, presertim, cum iuste petentibus non est denegandus assensus, attentis nichilominus fidelibus et indefessis seruiciis dicto genitori nostro et nobis solerter impensis hactenus et inantea eo quidem feruencius exhibendis, non per errorem aut improuide, sed animo deliberato, sano fidelium nostrorum accedente consilio et de certa nostra sciencia prefatum priuilegium et singula in eodem contenta, prout de uerbo ad verbum in singulis suis punctis, clausulis et articulis expressatur superius, nec non generaliter omnia et singula priuilegia, libertates, emunitates et gracias a clare memorie quibuscunque predecessoribus nostris, tam regibus quam ducibus Boemie .concessas seu concessa, indultas seu indulta, acsi eorum tenores in singulis suis punctis, clausulis et articulis de uerbo ad uerbum presentibus plenius inserti consisterent seu de eisdem distincte fieret mencio specialis, innouauimus, approbauimus, ratificauimus, confirmauimus, innouamus, approbamus, ratificamus et presentis scripti patrocinio de certa nostra sciencia auctoritate regia Boemie graciosius confirmamus, decernentes eadem obtinere roboris firmitatem. Presencium sub regie nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo octoagesimo quinto, die vicesima quarta Januarii, regnorum nostrorum regno Boemie vicessimo secundo, Romanorum vero decimo.

Ad mandatum domini regis

Wlachnico de Weitenmuele.

Orig. v archivu m. Prahy I č. 15. S pečetí zachovanou avšak utrženou. Král Václav sedí tu na trůně královském s odznaky důstojenství královského v rukou; maje po straně trůnu znaky říšský a Český a dokola nápis: „† Wenceslaus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex.“ Kontrasigil dvouhlavá orlice, mající na prsou štítek s Českým lvem; vosk červený. Český překlad tohoto potvrzení majestátu „na brány Horskú a Poříčskú“ nalezá se v rukopise XV. století „Práva rozličná“ na listu 61 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské a jiný „vejklad též konfirmací jazykem Českým“ nalezá se v knize privilegií Staroměstských č. 202 str. 17 v archivu města Prahy. — List tento potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském

4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 108.

1386. 13. prosince. Praha.

Královna Alžběta vzdává se práva požadovati nějaký ungelt z vinic, kteréž k městům Pražským příslušejí ve třech mílích okolo Prahy. Datum Prage die sancte Lucie anno domini M°CCC°LXXXVI°.

Úplné znění listu toho není známo. V právním rukopise XV. století „Práva rozličná“ na listu 65 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské nalezá se pouze zapsána tato paměť o něm: „Littera siue priuilegium regine Elizabeth, vigore cuius quittat et absoluit ciuitates Pragenses a solucione vngelti de vineis eorum, pro quo eciam iudicialiter ipsas ciuitates inpetebat, vt colligitur ex infrascriptis: Královna Alžběta pod visutú pečetí svú, k jejiežto prozbě i pečeti jistých kniežat jsú podlé její milosti přivěšeny a jmenovitě kněze Joštova, markrabie Moravského, Přemysla, kniežete Těšínského a Hlohovského a Kunátova Kapléřova, svědčí a vyznává, že v pátek po svatém Mikuláši kniežata svrchupsaná i také Kunáth Kapléř, v ty časy mincmaystr Hor Kuthen, z přikázánie krále Václava, syna jejieho, seděli jsú na súdě v klášteře svatého Jakuba a slyšeli listy její, kteréž měla na ungelth Pražský a zvláště na jeden punkt a artykul o těch viniciech, kteréž k městuom Pražským přislušejí ve třech mílech okolo Prahy ležicích, s kterýchžto jejieho ungelthu podle těch jejich listuov měl by od každého čbera groš dáván býti. Tudíž také slyšáni jsú o tom kusu listové i měst Pražských a tak se to dálo, že táž kniežata podala jsú toho súdu na pány královstvie Českého, zejména na pana Ondřeje z Dubé, pana Vanka z Potenštejna, pana Albrechta z Šternberka, syna Hynáčkova z Wysmburka, Dětřicha z Janovic a Chvála v ty časy purkrabí Vyšehradského, kázavše jim na ten jistý punkt a artikul právo nalézti a vypovědieti, mají-li Pražané králové milosti s těch svrchupsaných jich vinic ungelth dávati s každého čberu jeden groš z práva čili nic. I nalezli jsú tíž páni a vynesli o artykulu takový ortel, že měšťané i obec Velikého města, Malé strany i Nového města Pražského s těch jistých vinic se všech společně ani s které rozdielné nemají žádného ungelthu její milosti dávati z práva. A tak tudíž ta králová Alžběta vyznává, že toho ortele chce poslušna býti a jemu neodpierati a že z dobrým rozmyslem qwittuje města Pražská, obce i jich dědice a budúcí z toho ungelthu, o kterýž jest stála, až do své smrti a svobodna i prázdna činí a slibuje dobrú vierú beze lsti z toho, doniž živa neupomínati více, bez škody však svých listuov v jiných artikulech, na kteréž tíž listové jejie svědčí. Datum Prage ipso die sancte Lucie domini M°CCC°LXXXVI°“. Týž zápis zachoval se v rukopisu Geršdorfské bibliotéky Budišínské č. 32 dvakráte na listech 172 a 206.

Čís. 109.

1388. 18. července. Křivoklát.

Král Václav IV. dává purkmistru, kmetům, radě a měšťanům Velikého města Pražského za to, že mu k potřebám jeho jistý obnos peněz darovali, právo, aby na jeho místě vybírali po tři léta ode dne na nebe vzetí panny Marie počínajíc ungelt ze všeho kupectví i z jiných všech věcí a osvobozuje je na tuto dobu od placení všech berní, pomocí a dávek. „Geben zum Burgleins nach Cristes geburt dreyczehenhundert jare vnd darnach in den achtvndachczigstem jare, des nehsten sunnabendes vor sand Marie Magdalenentage, vnserr reiche des Behemischen in dem sechsvndczweinczigisten vnd des Romischen in den dreyczehen jaren. Ad mandatum d. regis Johannes Camminensis electus, cancellarius. Registr. Franciscus de Gewicz."

Liber vetustissimus statutorum č. 993 str. 76 v archivu m. Prahy.

Čís. 110.

1390. 21. března. Praha.

Král Václav IV. potvrzuje obci Menšího města Pražského některá privilegia předešlými králi jí udělená.

Rukopis bibliotéky Budišínské č. LVI str. 405 (na ten čas nepřístupný).

Čís. 111.

1393. 25. ledna. Žebrák.

Král Václav IV. předpisuje na žádost purkmistra, rady, kmetův i celé obce Velikého města Pražského, že cizí kupci nesmí v Praze sami obchod provozovati, nýbrž že cokoliv do Prahy přivezou, musí některému z měšťanův prodati. Proto také nemají sami měr, váh ani loktův míti a rada, které náleží dozor na míry a váhy, má přestupníky tohoto zákazu pokutovati. Dále se zakazuje cizím kupcům v kterém koli jiném městě v Čechách mimo Prahu zboží své vykládati, rozvazovati a prodávati a nařizuje se, že kdokoliv z nich jede z Rakous, z Bavor, z Uher, z Polska, z Lužice, z Míšně neb odjinud do Čech s kupectvím,

musí přímo ku Praze po silnici jeti a postranních cest zanechati. Ze zákazu prodeje kupeckého zboží cizími kupci vyjímají se pouze slanečky a jiné slané ryby, jež nemají měšťané, nýbrž cizí kupci prodávati a sice na každodenním trhu na Novém městě. Naproti tomu na Starém městě zřizuje se každodenní svobodný trh na chleb a mouku, tak aby každý měl právo zde tyto potraviny prodávati.

Wir Wenczlaw vonn gottes gnaden Romischer kunig, zu allen zeytten merer des reychs vnd kunig zu Behem [1]), bekennen vnd thun kundt offenntlich mit dysem brieff allen den, die in sehenn oder horen lesenn [2]), das wir durch besserunge vnd nucze willen vnserr Groessern stat zu Prage, vnser hauptstate, burgermeister, rate, schepphen, burgern gmeinlichen vnd innwonern doselbist zu Prage, vnsern lieben getrewen, diese besundere gnade getan haben vnd tun in die von kuniclicher macht zu Behem in krafft dicz briefes: Czum ersten, das ein gaste wider den andern keynerley kauffmanschafft nicht kauffen noch vorkauffen sol, sunder was kauffmanschafft die geste gen Prage brengen, die sollen sie doselbist alleyn den burgern vorkauffen. Ouch was ein gast von eynem burger kauffet, das sal er anfueren vnd da nicht wider vorkauffen. Ouch sol kein gaste keyn gewichte, noch keynerley wage, noch elen in seinem gemache oder in seiner gewalt haben heymlichen oder offembar vnd ouch domitte nicht vswegen, noch ausmessen in keynerley weise, vnd ab yemand dowider tete, der sal an vns mit leibe vnd gute gefallen sein, vnd die besuchunge der egenanten gewichte, wage vnd elen beuelhen wir dem rate der Groessern stat zu Prage, der nu ist oder in czeiten wirdet. Ouch wollen wir, das kein gast in keyner stat zu Behem keynerley kauffmanschafft vffbinden, vorkauffen, noch nyderlegen sol, dann allein in der Groessern stat zu Prage, als es von alders gewest ist. Ouch wollen wir, das nyemand keynerley kauffmanschafft fueren sol durch vnsere lande zu Behem, denn die rechte strazse gen Prage, es sey von Beyern, von Oesterreich, von Vngern, von Polan, von Luzicz, von Meissen oder andern landen; vnd wer darueber andere wege fuere, den moegen sie mit sampt seinem gute vnd habe vfhalden vnd in die stat gen Prage fueren, vnd desselben gut sol halbe in vnsere camer geuallen vnd das ander halbe teyle der stat zu Prage an alle widerrede. Ouch gebitten

wir vnd wollen ernstlichen, das ein freier markt mit allerley brot vnd mele in der Groezsern stat zu Prage sein sol alle tage, also das yederman, wer darkumpt, sein brot vnd mele frey vorkauffen muege. Ouch woellen wir, das in der Newen stat zu Prage die geste oder burger ire herynge vnd allerley gesalczen fische, die sie darbrengen, selber vorkauffen suellen vnd muegen, vnd das ouch kein burger noch burgerynne der dreien steten zu Prage dieselben heringe, noch gesalczen fische fuerkauffen sollen, das sie woelten wider in denselben dreien steten bei ganczen thunnen vorkauffen, vnd wer es veberfuere, desselben heringe vnd gesalczen fische soellen vorloren sein, also das ein halbeteyl sol an vns geuallen vnd das ander teyl an die Groesser stat zu Prage, vnd des heringes vnd allerley gesalczen fisches freymarkt sol sein vnd weren alle tage an alles hindernuesse vnd widerrede. Doruemb gebieten wir ernstlichen vnd vesticlichen bey vnsern hulden den burggraffen zu Prage vnd zu Wissiehrad, dem vndercamerer des kunigreichs zu Behem, der nu ist oder in czeiten wirdet, vnd allen andern vnsern vnd des kunigreichs zu Behem amptluten vnd vndertanen, in welcherley wirden oder wesen die sein, das sie die vorgenante vnser burgere vnd stat zu Prage an den obgeschriben gnaden nicht hindern oder irren in keynerweis, noch sie von yemandes hindern gestaten, sunder sie dobey vnd darczu hanthaben, schuczen vnd schirmen, vnd als offt sie des von in ermanet werden, beyde die bussen zu vordern vnd sulcher vnser gnaden zu gebrauchen, getrewlichen beraten vnd beholffen sein, als libe in sey vnsere swere vngnad zu vormeiden. Mit vrkundt dicz brieffs versigelt mit vnserem kuniglichen maiestat insigel. Gebenn zu Bettler nach Crists geburtt dreyzehennhundert jar vnd dar nach in dem drewvnndnewnzigistenn jarenn an sant Paulstag der bekerunge, vnser reych des Behemischen in dem dreyssigisten vnd des Romischen in den sibenzehenden jarenn.[3]) Ad mandatum domini regis

Wlachnico de Weytenmule.

Liber vetustissimus privilegiorum (A) čís. 993 str. 85 v archivu m. Prahy a Diplomatarium regis Georgii (B) č. 394 list 668 v Pražské bibliotéce Lobkovické.
[1]) Od von gottes až Behem schází v A. [2]) od vnd thun až lesenn schází v A.
[3]) Mit vrkundt dicz brieffs až sibenzehenden jarenn vzato z B. Rukopis A končí takto: „Presencium sub maiestate ꝛc. Datum Mendici anno domini MCCCXCIII°, die conuersionis sancti Pauli, regnorum nostrorum anno Boemie XXX°, Romanorum

vero XVII°." — Český překlad nalezá se v knize „Práva rozličná" z XV. století str. 75 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské a v rukopise bibliotéky Gerštorfské v Budišíně číslo 32 str. 171 a 209. — List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436. — Srv. též Palackého Formelbücher II str. 137 a 138.

Čís. 112.

1393. 14. června. Žebrák.

Král Václav IV. dává židům v Čechách usedlým výsadu, že páni zemští nemají soud nad nimi sami konati ani nad listy židovskými, nýbrž úředníci královští, kterým by to přikázáno bylo. Židé mohou žádati placení od dlužníka aneb rukojmí a kdoby z těchto k půhonu nestál před úředníky, má beze všeho hojemství právo své ztratiti. Postupování zastaveného statku nemá se díti na újmu dluhu žida; za to však komu by židé zastavený a nevyplacený statek prodali, ten může jej držeti na list královský.

Wir Wenczlaw von gotes genaden Romischer kunig, zu allen czeiten merer des reichs vnd kunig zu Beheim, bekennen vnd tun kunt offenlichen mit diesem briue allen den, die in sehen oder horen lesen, das wir mit wolbedachtem mute, rate vnser getrewen vnd von rechter wissen den Juden, vnsern camerknechten, die in vnserm kunigreich vnd lande zu Beheim wonhaftig vnd gesessen sein, diese besunder genade getan vnd sie in die nachgeschribene rechte geseczt haben in aller der massen, als hernach geschriben ist: Czu dem ersten, so meinen vnd wollen wir, das die lantherren von Beheim vber dieselben Juden, noch vber ire briue kein recht sprechen sollen, sunder vnsere amptlute, den wir das empfohlen haben oder hernach empfelhen. Ouch so sollen vnd mogen die Juden sich vmb ire schulde an dem selbschuldigen oder an den burgen oder an ir einem, an welchem sie wellen vnd in das geuellet, noch ir briue laute erholen vnd ergeczen. Ouch tun wir in die genaden vnd geben in das zu dem rechten, wenne vnd als ofte vnsere amptlute, den wir das beuolhen haben, iren schuldigern, die iren insigeln lauken wolten, einen wermessen tag geben, vf dem tage sie vmb ire insigele gerecht werden sollen, wer denne zu demselben tage nicht kumpt, der sol sein recht

gancz vnd gar verloren haben, es were denne, das er in vnserm dinste were vnd das vns das wyssentlich were. Ouch ob ymanden, wer der were, spreche, das in die Juden mit verhalten briuen monten, so sollen di Juden dem Cristen dorumb gerecht werden vnd wollen, das sie nehuer beweyzen sollen zu sein, das sie den Cristen gemanet haben, wen das sie die Cristen vberczeugen mochten oder solten, vsgenomen der briue, die vns verhalden sind in vnser camer oder anderswo von der czeit, als die Juden geslagen sind, dieselben briue durch der verhaldung willen keyn schaden haben, noch vorurteilt werden sollen. Ouch wollen wir, ob ymand, wer der were, kein gut, das denselben Juden vor mit briuen verchriben ist, vorkauft oder versaczt hette, so meinen wir, das das denselben Juden vnschedlich sein solte, wie wol dasselbe gut in den lanttoffeln, hoftoffln, statgerichte, lantkerichte oder hofgerichte einen andern verschreiben were, als werre ouch die Juden elder briue doruber haben. Ouch tun wir in die genaden, ob kenerley guter weren, der sich die Juden noch ir briue lautte vnderwunden hetten oder sich hernach vnderwinden, das sie denne dieselben guter gancze vnd gar vorkaufen, werseczen, werkumern oder sust hingeben mugen, wem sie wollen, vnd daselbe solen wir mit vnsern maiestat briuen bestettigen, vnd wem wir diselbe guter, sie sein verkauft, versaczt oder sust von denselben Juden hingegeben, mit vnsern briuen, als vorgeschriben stet, verschreiben, das soll craft vnd macht haben vnd dobey bleyben von allermeniclich vngehindert. Ouch so tun wir die genade, were die sache, das der selbschuldig seines insigels laukent vnd dorumb den Juden gerecht sein wolte, vnd die burgen bekenten, so mag derselbe selbschuldig dem Juden nicht gerecht werden, sunder den briff gancz vnd stette halden vnd beczalen; were aber ouch, das die burgen iren insigeln lauken wolten vnd der selbschuldig bekente, so mugen ouch noch sollen dieselbe burgen vmb ire insigele nicht gerecht werden, sunder den briff ouch gancz vnd stete halden vnd beczalen. Were ouch sache, das beyde, der selbschuldig vnd ouch die burgen, iren insigel lauken wolten vnd wolten dorumb den Juden gerecht werden, als gewonlich ist, so sollen dieselbe burgen vmb ire insigele denselben Juden gerecht werden, yderman vmb sein insigel noch dem rechten gleicherweis, als selbschuldig selber. Vnd gebiten dorumb allen vnd yglichen fursten,

gestlichen vnd werltlichen, lantherren, poprawczen, burgrafen, amptluten, rittern, knechten, reten vnd gemeinden der stete vnd sust allen andern vnsern vnd des kunigreichs zu Beheim vndertanen vnd getrewen ernstlichen vnd vesticlichen bey vnsern hulden, das sie die vorgenanten Juden, vnsere kamerknechten, an den obgeschriben vnsern begnadungen vnd rechten nicht hindern, noch irren in dheineweis; sunder sie dobey getreulichen bleiben vnd der gebrauchen lassen. Wann wer dowider tete, der sol in vnsere swere vngenaden vnd eine pene hundert mark lotiges goldes veruallen sein, die halb in vnser kunigliche camer vnd das ander halbteile den obgenanten Juden, an den solche genaden gebrochen were, gefallen sollen. Mit vrkunt dicz briues versigelt mit vnserm kuniglichen maiestat insigel. Geben zu Betlern noch Crists gepurte dreyczenhundert jar vnd dornach in dem dreyv[nd]newnczigistem jare, an sand Weytes abenden, vnserr reiche des Behemischen in dem dreyssigisten vnd des Romischen in dem sibenczehen jaren.

Pergam. rukopis právní archivu m. Prahy z počátku XV. století list 261. — Pelzel K. Wenceslaus Urkundenb. N⁰ XCV.

Čís. 113.

1394. 29. června. Praha.

Jan markrabě Brandenburský a Lužický i kníže Zhořelický slibuje měšťanům Velikého města Pražského, kteří jej po zajetí bratra jeho krále Václava IV. za správce zemského přijali, že je chce zachovati při všech jich právech a svobodách.

Wir Johannes, von gotes gnaden marggrafe czu Brandemburg vnd zu Lusicz vnd herczoge zu Goerlicz, bekennen vnd tun kund offenlichen mit diesem briue allen den, die yn sehen oder horen lesen, das wir mit wolbedachtem muete vnd mit rate vnserer getrewen vnd mit rechter wissen angesehen haben das leyde vnd truebsale vnsrer lieben getrewen burger der Grossern stat zu Prage durch des allerdurchleuchtigisten fursten vnd herren, herren Wenczlaws Romischen kuniges, zu allen czeiten merer des reichs vnd kunigs zu Beheim, vnsers lieben bruders, vmb sein gefenknusse vnd ouch die dimittikeyt, die sie kegen vns beweiset vnd getan haben; dorvmbe so haben wir das

zuvoran vnserm egenenanten herren dem kunig, vns vnd der crone zu Beheim zu hulffe getan, vnd geloben yn beraten vnd beholffen beystendig sein, als vnsern getrewen burgern vnd vndersessen, vnd sie bey allen iren rechten, freyheiten, gnaden vnd alden gewonheiten behalden, als sie die von alders bis her gehalden vnd der gebraucht haben, vnd in des rechten beylegen vnd beholffen sein wollen vnd sullen wider allemeniclich, nymandes usgenomen, an geuerde vnd an alle argelist alle die czeit vnd weile, die weile der obgeschriben vnser lieber bruder nicht frey noch ledig wirt von seinem gefenknuesse vnd vnbekummert an seinem leibe vnd an gute, als ein recht kunig von rechte sein sal. Wer aber das sache, do got fur sey, das derselbe vnser bruder abeginge von todes wegen in keynerweis in demselben gefenknusse, so sullen wir die obgeschriben burger bey den obgenanten gnaden, rechten, freyheiten vnd alden gewonheiten ymer, die weile wir leben, behalden; wer aber das, das derselbe vnser bruder mit gotes hulffe loze vnd ledig worde, frey vnd vnbekuemert, als oben begriffen ist, vnd die obgeschriben buntnuesse widerruffe offenbar mit worten oder mit seinen maiestatbriuen, denne so sullen wir furbas den egenanten burgern, noch sie vns herwider keines gebunden sein mit diesem briue, sunder der brieff sol furbas kein crafft noch macht haben; also das wir denne sulche vorschreibunge von in vnd sie von vns sullen frey, ledig vnd loze sein. Vnd wer des sache, das die obgenanten burger yemandes anreden worde, wie das sie an der vorbuntnusse vnd vorschreibunge kegen vns vnrecht getan hetten, denne so sullen vnd wollen wir sie vnd ir nachkomen daran vortreten, vorantworten vnd entreden mit namen kegen vnsern brudern vnd wider allermeinclich, nymandes usgenomen, vnd vor vnserm herren dem kunig oder wo wir das von recht vnd billichen tun sullen. Mit vrkunt dicz briues vorsigelt mit vnserm anhangenden insigel. Geben zu Prage nach Crists geburt dreyczenhundert jar vnd dornach in dem vier vnd newnczigisten jare, des montages an sand Peters vnd Pauls tage der heiligen czwelffboten.

Ad mandatum domini ducis etc.

Wolframus sancti Appolinaris Pragensis prepositus.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 78 v archivu m. Prahy.

Čís. 114.

1400. 20. července. Praha.

Král Václav IV. nařizuje, že všichni kupci, kteří Vlašská a jiná cizozemská vína z Bavor do Lužice neb Slezska vezou, mají silnicí přes Prahu jeti, aby cla a ungelty země České a jmenovitě hlavního města újmy netrpěly.

Wir Wenczlaw von gottes gnaden Romischer kunig, zu allen zeitten merer des reichs vnnd kunig zu Behem, bekennen vnnd thun kundt offenntlich mit disem brieff allen den, die in sehen oder horen lesen, wan wir aygentlich vnterweyst worden sein vnnd auch das selber wol erkennen, das baide vns an vnsern zollen, mawten, geleyten vnnd vngelten vnnd auch vnseren land zu Behem vnnd nemlich vnser statt zu Prag groblichen abget vnnd auch grosse vnnd mergkliche schaden da von entsten, das man beyde Welsche wein, Malmasie, Romanie, Rayual vnnd alle anderley tranck, die man in vnseren landen Sittaw, Budissin, Gorlicz, Schweynicz vnnd Bresslaw von Salcpurck, Passaw, Regenspurgk, Landshut, Munich vnnd anderen stetten von Bayern an der strassen denn durch vnnser land zu Behem vnnd nemlich durch vnser stat zu Prag furet vnnd do mit zeuhet, vnnd da vonn zu vnterkummen sulchen vnsern schaden vnnd auch durch nucze, fromen vnnd besserung willen des egenanten vnsers lands zu Behem, so haben wir mit wolbedachtem mut, guttem ratt vnnd rechter wissenn gebotten, geseczt vnnd gemacht, gebietten, seczen vnd machen baide von Romischer vnnd auch kuniglicher macht zu Behem in crafft dicz brieffs, das furbaszmer alle vnnd iegliche kauflewt vnnd furleut, dy do baide Welsche wein, Maluasie, Romanie, Rayual oder ander tranck, welcherley dy sind, von den egenanten stetten Salczpurg, Passaw, Regenspurgk, Landshut, Munich oder ander stett von Baiern in vnsere land vnnd stet gen der Sittaw, Budessin, Gorliucz, Schweidnicz vnnd Bresslaw furen vnnd brengen werden, kain ander strass, dan die gewonlich strassen vnd nemlichen durch die egenante vnser statt zu Prag, ziehen vnnd faren dorffen noch sullen in kainer weis. Wan wer dar wider thett vnd vber sulche vnsere gebott vnd gesecz andere strasz zug vnd fur, derselb soll alle soliche wein zu ayner puesz vmb

genczlich sein veruallen. Vnd gebietten darumb allen vnnd yeglichen vnsern amptleuten vnnd purggraffenn, richteren, czollneren vnnd allen anderen vnseren des reychs vnnd auch vnsers kungreychs zu Behem vntertanen vnd getrewenn, die das beruren mag, ernstlichen vnd vestiglichen vnd wollen, das sie nicht gestatten noch verhengen sullen, das yemand kain ander strass, dan also vorgeschriben stett, furbas ziehen oder faren thue, sunder wer das vberfur freuelichen, das sie den selben mit sollichen pussen, als vorgeschriben stet, pussenn sollen vnnd des nicht lassen in kainer weis, als lieb im sey vnnser swer vngnad zuuermeiden. Mit vrkundt dicz brieffs vorsigelt mit vnserem kuniglichen maiestat insigel. Geben zu Prage nach Crists geburdt in dem vierzehenhunderten jar des dinstages vor sant Marien Madalenen tag, vnser reych des Behemischen in dem acht vnd dreyssigisten vnnd des Romischen in dem funff vnd zwenzigisten jar.

Dle konfirmace císaře Sigmunda dané v Praze 26. srpna 1436 v „Diplomatarium regis Georgii“ č. 394 na listu 667 v Pražské bibliotéce Lobkovické. Český překlad tohoto „majestátu na drahá pitie“ nalezá se v knize XV. století „Práva rozličná“ str. 73 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské.

Čís. 115.

1400. 18. listopadu. Praha.

Král Václav IV. uznávaje, že měšťané a obec města Pražského do velikých dluhův k vůli němu se uvrhli a chtěje jim nějakou pomoc učiniti, osvobozuje je na tři leta od sv. Martina počínaje od placení všech berní, sbírek a dávek a zavazuje se po tu dobu ničeho od nich nežádati. Datum Prage anno domini millesimo quadringentesimo, die decima octaua Nouembris, regnorum nostrorum anno Boemie tricesimo octauo, Romanorum vero vicesimo quinto.

Per dominum Cunradum electum Verdensem
Franciscus canonicus Pragensis.
Registr. Jacobus de Praga.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 83 v arch. m. Prahy a výpis z register krále Václava IV. od r. 1398—1405 v rukopise císařské bibliotéky „Copiarium diplomatarium Przemislaeum“ sign. VI A. 7 list 30.

Čís. 116.

1400. 6. prosince. Praha.

Král Václav IV. osvobozuje konšely i všechnu obec Nového města Pražského ode všech berní a dávek na čtyry leta, chtěje jim v dluzích, do nichž k vůli němu zabředli, pomocí svou přispěti. Datum Prage anno domini M⁰CCCC⁰, die VI^a Decembris, regnorum nostrorum anno Boemie XXXVIII⁰, Romanorum vero XXV⁰.

„Copiarium diplomat. Przemislaeum" v císařské bibliotéce Pražské sign. VI A. 7 list 33.

Čís. 117.

1400. 6. prosince. Praha.

Král Václav IV. dává purkmistru a konšelům Nového města Pražského úřad popravy v kraji Pražském se všemi právy, jak jej Staré město bylo obdrželo.

Wenceslaus etc. Magistro ciuium, judici, consulibus, juratis totique communitati Noue ciuitatis Pragensis, fidelibus nostris dilectis, graciam regiam etc. De vestre fidei et circumspeccionis industria habentes presumpcionem indubiam fiducie singularis vobis committimus officium justiciarie siue poprawe districtus uestri Pragensis, vosque justiciarios siue poprawczones districtus eiusdem adinstar Maioris nostre ciuitatis Pragensis constituimus et ipsius districtus justiciariorum siue poprawiczonum numero aggregamus presentibus, mandantes et precipientes camerariis, czudariis, burggrauiis, viceburggrauiis ac aliis omnibus poprawczonibus regni nostri Boemie, ipsorumque districtuum, ciuitatum et locorum habitatoribus et incolis nostris, fidelibus et dilectis, quatenus vos in officio dicte poprawe et eius exercicio quolibet non impediant nec impedire permittant per quempiam, sed pocius efficaciter manuteneant, defensent et ad requisicionem vestri vobis fideliter assistant, faciantque vobis de omnibus juribus, graciis et honoribus, que ad prefatum officium spectare noscuntur, plenarie responderi, prout indignacionem nostram grauissimam voluerint arcius euitari. Presencium etc. Datum Prage [1]) anno domini M⁰CCCC⁰, die

VI° Decembris, regnorum nostrorum anno Boemie XXXVIII°, Romanorum vero XXV°.

Dle rukopisu Pražské c. knihovny universitní „Copiarum dipl. Przemislaeum“ sign. VI A. 7 list 33. V rukopise stojí: [1]) „Datum Prage anno die et relacione per omnia, ut in precedenti.“

Čís. 118.

1400. 6. prosince. Praha.

Král Václav IV. dává purkmistru, konšelům i vší obci Nového města Pražského právo, aby mohli ve branách clo vybírati z dobytkův i jiných věcí do města přivežených.

Wenceslaus etc. Notum facimus etc., sicut superni dispensacione consilii eterni principis digna prouidencia regia dignitas ceteris statibus antefertur, sic eciam singularis inclinacione fauoris et quodam vberiori prerogatiua gracie ad subditorum optata comoda zelo benignitatis innate quasi ex quodam debito tenetur intendere, ut non immerito prosit omnibus iis, qui potestate domini et discense jurisdiccionis robore imperat vniuersis et licet vniuersalis mundi condicio et singulorum vtilitas nostre meditacionis existant, ad illos tamen ampliorem gracie et pietatis motum oculosque benigne conuertimus, quos fidelitatis grata obsequia et studiosa ac indefessa merita ceteris faciunt anteire. Sane diutine fidelitatis insignia et munite fidei constancia, quibus magister ciuium, consules et jurati totaque communitas nostre Noue ciuitatis Pragensis, fideles nostri dilecti, nobis approbata sedulitate dudum fideliter placuerunt et in futurum vtique tanto diligencius placere tenebuntur, quanto se amplioribus beneficiis sensuerint prosecutos, clare nostre mentis oculos intuentes, non per errorem aut inprouide, sed animo deliberato et de certa nostra sciencia, sano fidelium nostrorum accedente consilio, serenissimi eciam et invictissimi principis et domini, domini Karoli diue memorie quondam Romanorum imperatoris et regis Boemorum, illustris domini et genitoris nostri carissimi dicteque Noue ciuitatis fundatoris felicissimi, vestigiis inherentes ac ipsam ampliare, extendere et consumare volentes, et ut ipsa ciuitas

forcius munita de die in diem in murorum structuris continuum recipiat incrementum, ipsis ciuibus et incolis dicte Noue nostre ciuitatis Pragensis indulsimus, fauimus et tenore presencium regia auctoritate Boemie graciosius indulgemus et fauemus, quod ipsi super se ipsos et quoslibet alios aduenas ad forenses, necnon super pecora et pecudes et quecunque alia mercimonia moderata thelonea et daciones inponere et nostro nomine exigere possint et debeant, impedimentis et contradiccionibus cessantibus quibuscunque, iuribus tamen nostris et aliorum quorumlibet semper saluis. Inhibemus igitur vniuersis et singulis nostris et regni nostri Boemie officialibus et signanter subcamerario, qui nunc sunt uel pro tempore fuerint, fidelibus nostris dilectis, tenore presencium firmiter et districte, ne prefatos ciues et incolas dicte nostre Noue ciuitatis Pragensis in huiusmodi thelonei siue dacii imposicione et colleccione impediant seu per quempiam impediri paciantur, quam pocius ipsos huiusmodi thelonea, collectas et dacias libere et sine impedimentis quibuslibet exigere, tollere et colligere permittant, prout indignacionem nostram grauissimam voluerint arcius euitare. Presentibus ad nostre voluntatis beneplacitum tantummodo valituris. Presentibus etc. Datum Prage anno domini MCCCC°, die VI° Decembris, regnorum nostrorum anno Boemie XXXVIII°, Romanorum vero XXV°. [1])

Z rukopisu universitní knihovny Pražské zvaného „Copiarium diplom. Przemislaeum“ sign. VI A. 7 list 33. Za nápisem „Eiusdem Noue ciuitatis super theloneum imponendum et exigendum“. [1]) V rukopise stojí pouze: „Datum et relacione per omnia ut supra in precedenti.“

Čís. 119.

1401. 13. prosince. Kutná Hora.

Král Václav IV. zapisuje Mikulášovi z Bernwaldu rychtu Nového města Pražského ve 300 kopách gr. Č. se všemi právy a pokutami, k rychtě té od starodávna příslušejícími.

Wenceslaus etc. Notum facimus etc., quod inspectis gratis, fidelibus et indefessis obsequiis maiestati nostre per Mixiconem de Bernuald, familiarem et fidelem nostrum dilectum, dudum solerter exhibitis

et processu temporis eo quidem solercius exhibendis sibi animo deliberato, sano fidelium nostrorum accedente consilio et de certa nostra sciencia judicium nostrum in Noua ciuitate Pragensi cum vniuersis et singulis juribus et prouentibus ad dictum judicium nostrum ab antiquo spectantibus, necnon penis et emendis racione excessuum tolli consuetis dedimus et contulimus, damus et virtute presencium conferimus graciose, taliter videlicet, ut idem Mixico et heredes sui legittimi dictum judicium nostrum habere, tenere et pacifice debeant possidere tamdiu, quousque sibi et heredibus suis legittimis per nos et successores nostros, Boemie reges, trecente sexagene grossorum Pragensium non fuerint persolute. Postquam autem sibi et heredibus suis legittimis, ut prefertur, nos uel successores nostri, reges Boemie, dictas trecentas sexagenas persolueremus, extunc predictus Mixico et heredes sui nobis et successoribus nostris de predicto judicio nostro condescendere debebunt et tenentur. Et qui presentem litteram cum predicti Mixiconis uel heredum suorum habebit voluntate, simile jus habere debet in predictis. Mandamus igitur magistro ciuium, consulibus, juratis et communitati Noue ciuitatis nostre Pragensis, fidelibus nostris dilectis, firmiter et districte, quatenus prefatum Mixiconem ad dictum judicium nostrum inducere et ipsum pro iudice nostro tenere et deputare modis omnibus debeatis, sibi de singulis juribus et prouentibus responderi fideliter facientes. Inhibemus eciam subcamerario nostro ceterisque regni nostri Boemie officialibus, qui nunc sunt uel pro tempore fuerint, presentibus seriose, ne prefatum Mixiconem seu ipsius heredes in possessione predicti judicii nostri tamdiu, quousque ipsis CCC sexagene gr. per nos seu successores nostros non fuerint, ut premittitur, persolute, impedire audeant uel presumant, prout indignacionem nostram etc. Presencium etc. Datum in Montibus Chuttnis anno domini millesimo CCCCI° [1]), die XIII Decembris, regnorum nostrorum etc.

Výpis z register královských z l. 1398—1405 v rukopise cís. bibliotéky Pražské „Copiarium dipl. Przemislaeum“ sign. VI A. 7 list 45. — [1]) V rukopise stojí pouze „anno domini ut supra“; avšak předcházející listina má datum 1401. Dle téhož rukopisu list 96 zapsal v druhé polovici r. 1405 král Václav rychtu Novoměstskou Janovi z Lestkova purkrabí hradu Žebráku v 300 kopách. Palacký uveřejnil v Archivu Českém VI str. 25 z rukopisu Budišínského popis důchodův komory královské z r. 1412 a tu vypisuje se též důchod z rychty Nového města Pražského,

když byla na rychtáře Jiřího Síně (1407—1419) přešla, takto: „Rychtářstvie Nového města Pražského a clo dřievie a clo v Modřanech. Syně rychtář s rychtářstvie Nového města Pražského, se cla dřievie a se cla v Modřanech, má chovati duom pana krále, a hospodář k nákladóm úřaduov viec nadto má dáti do komory pána krále 300 kop. gr. A nechtělliby přijieti, jiný nalezen bude."

* Čís. 120.

1402. 11. ledna. Hradec Králové.

Král Václav IV. potvrzuje konšelům Menšího města Pražského právo patronátní k oltáři sv. Kateřiny v kostele sv. Mikulášském, kterýž Kačka, vdova po měšťanu Václavu Nárožníkovi byla zřídila a nadáním opatřila.

Venceslaus dei gratia Romanorum rex semper augustus et Boemiae rex. Notum facimus tenore praesentium universis, qvod cum Catharina alias Kaczka relicta olim Venceslai Nar žnik, civis Minoris civitatis Pragensis, devota nostra dilecta, de voluntate et dispositione eiusdem Venceslai mariti sui, dum ageret in humanis, altare in honore sanctae Catharinae virginis in ecclesia parochiali s. Nicolai in eadem Minori civitate Pragensi erigere de novo proponat, necnon pro suae et praefati Venceslai mariti sui ac progenitorum suorum animarum remedio salutari duodecim sexagenas grossorum annui census pro praefato altari et pro usibus ministri ipsius legitime comportare disponat, majestati nostrae pro parte eiusdem Catharinae extat cum humili precum instantia supplicatum, qvatenus ad erectionem et exstructionem novam praefati altaris s. Catharinae virginis in praefata ecclesia sancti Nicolai Minoris civitatis Pragensis, necnon ad dotacionem ipsius duodecim sexagenarum census annui, ut praefertur, velimus benignius consentiri. Nos, qvi qvorumlibet vota juste petentium de regiae nostrae benignitatis clemencia pio semper affectu complectimur, praesertim cum juste petentibus non sit denegandus assensus, non per errorem aut improvide, sed animo deliberato, sano fidelium nostrorum accedente consilio ad erectionem et donationem praefati altaris benignius easdem duodecim sexagenas grossorum annui census pro praefato altari et ministro ipsius, postqvam per praefatam Catharinam in bonis liberis et non feudalibus in regno nostro Boemiae comparati fuerint, incorporavimus, invesceravimus et nunc prout extunc regia authoritate Boemiae et

de certa nostra scientia gratiosius annectimus et unimus pro ministro praefati altaris habendas, tollendas et annis singulis sub libertate ecclesiastica perpetuis temporibus libere et pacifice possidendas, volentes etiam et benigne consentientes, qvod jus patronatus praefati altaris ad praefatam Catharinam, qvamdiu sibi vita ex alto conceditur, et ad neminem alium et post ipsius Catharinae vitae tempora ad Joannem de Giczin, Sigismundi de Orlik, subcamerarii nostri cubicularium et familiarem, fidelem nostrum dilectum, qvamdiu vixerit, pertinere et spectare debeat, sine impedimento et contradictione etiam qvorumcunque, post mortem vero praefatorum Catharinae et Joannis de Giczin jus patronatus praefati altaris ad consules Minoris civitatis Pragensis venire debeat realiter et devolvi, et in casum, qvo in praesentatione praefati altaris inter praefatos consules ullo unqvam tempore fieret dissensio et discordia, ita ut de persona ad praefatum altare per ipsos praesentanda concordare non possent, decernimus et declaramus, qvod ad qvam partium consulum pro praesentando dissentientium vitrici et gubernatores ecclesiae sancti Nicolai praedictae declinaverint, persona praesentata per partem consulum per ordinarium loci debeat legitime confirmari. Praesentium sub nostrae majestatis sigillo testimonio litterarum. Datum in Grecz anno domini millesimo qvadringentesimo secundo, die undecimo Januarii, regnorum nostrorum anno Boemiae tricesimo nono, Romanorum vero vicesimo sexto.

Obsaženo v konfirmaci privilegií císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 25. prosince 1657 I, čís. 83 v archivu m. Prahy. Kromě toho potvrdili tento list Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547; Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 121.

1405. 5. ledna. Žebrák.

Král Václav IV. vyhlašuje nálezy panské v posledních letech proti nepřátelům a škůdcům zemským učiněné a nařizuje purkmistru a konšelům Starého města Pražského, jakož i jiných měst královských, aby podporovali popravce krajské v stíhání zločincův a sami s jich pomocí nad každým popravovali, kdožby zemi dále hubil, jakož i nad těmi, kdož přijímají a kupují věci válkami neb lapkováním brané.

Wenceslaus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex.[1]) Magistro ciuium, consulibus, iuratis et communitati ciuitatis Pragensis, fidelibus nostris dilectis, graciam regiam et omne bonum. Fideles dilecti! Tractantibus pridem super proxime preteritis quatuor temporibus nobilibus regni nostri Boemie baronibus circa tabulas terre de speciali mandato nostro ad hoc, ut in eodem regno nostro Boemie pacis stabiliatur amenitas, iusticia hucusque concupita debito persistat in robore et fideles nostri[2]) regnicole sub debita tranquillitate respirent, singula per ipsos ordinata, statuta et decreta, prout in presentibus scripta inferius articulatim plenius continentur, seruare promisimus et tenere solide pollicemur, et horum ad maioris roboris firmitatem ac execucionem exequendam efficacem decreuimus et de facto et realiter in et per totum regnum nostrum Boemie et vniuersos districtus ipsius iusticiarios seu poprawczones nostros legittimos statuimus cum plenaria potestate, sicut id ipsum littere maiestatis nostre per nos ipsis desuper date[3]) clarius attestantur. Idcirco fidelitati vestre seriose precipimus et sub regii fauoris obtentu expresse mandamus omnino habere volentes, quatenus ad requisicionem huiusmodi justiciariorum seu poprawczonum districtus vestri, quocies opus fuerit et vos per se vel suos duxerint requirendos, ipsis ad conculcandam et reprimendam maleficorum, raptorum et oppressorum dicti regni Boemie et incolarum ipsius temeritatem inconsultam vestra potencia totis nisibus assistere debeatis fideliter et astare, quod eciam iidem justiciarii et poprawczones vice reciproca vobis facere debebunt et tenentur. Et nichilominus volumus, quod mox visis presentibus in ciuitate vestra in locis consuetis diebus forensibus voce precona proclamari publice faciatis, vt si quispiam, cuiuscunque condicionis seu status existat, huiusmodi ordinacionem, statuta et decreta ac iusticie processum impedire conaretur, seu eisdem se opponere presumeret, quod extunc sciat aduersum se tamquam maleficum et rebellem vlcione condigna acriter processurum[4]). Secuntur ergo articuli. Barones videlicet Brzenko de Swyhov, Boczko de Podiebrad, Sdeslaus de Steremberg residens in Zagieczicz et Heinricus de Kossemberg ab aliis dominis baronibus deputati venientes ad tabulas pronunciauerunt inuenciones baronum factas in presencia domini Sigismundi, regis Ungarie et aliorum multorum baronum, que inuen-

ciones facte sunt in monasterio sancti Jacobi anno domini millesimo quadringentesimo secundo, sabbato ante dominicam Oculi.*)

Primo: Že páni jsú nalezli, aby voláno bylo ve všech městech i v krajinách, aby všechni, ktož jsú přirození zemené České země, byli všechni v zemi, ktož slúží proti koruně Českej, o svátosti, ješto v tu dobu mělo přijíti, před pány, a více aby ižádný neslúžil viec ke škodě proti této zemi a koruně, ani jie viece hubil. Pakliby ktož kolivěk nepřijeli k tomu času, neb jie dále hubili anebo proti niej slúžili, tehdy aby ztratil své dědictvie i všecken svój nápad, kterýžby kolivěk v Českej koruně měl, buď to u otce, u bratří, u strýčev, po dckách neb kterak kolivěk. A ty dědiny i ty nápady má král dáti a obrátiti podle panské rady jakožto odsúzené na zemské dobré. Pakliby vždy slúžili proti koruně anebo koruně škodili přes ten čas, tehdy každý jest odsúzen práva všěho, cti, jako psanec, za zemského škódci a zloděje. Také jsú páni nalezli, že ižádný člověk v Českej koruně, buď pán, rytieř, panošě, města nebo člověk kteréhožkolivěk řádu nemá přijeti ižádného takého zemského zhubcie a škódcie. Ktožby přes nález panský svrchupsaný učinil, v své tvrzě a přiebytky přijal, ani má s ním obcovati, ani jemu ižádnú věcí nakládati. Pakliby kto přes to přijal nebo pomáhal, tehda každý ten jest odsúzen zbožie na králevú milost, tak jakž jest svrchupsáno a práva nemá jmieti s ižádným a má býti jakožto psanec, kdyžby popravčie toho kraje, třie páni přísežní, naň vysvědčili a vyznali. Pakliby sě o to ti tři páni dělili, tehdy na kterúžby většie strana svědčila, na tom má ostati. Také páni nalezli, aby všecka bránie mocí, všecka násilé, odpovědi, stráže i všecky nátisky stály a minuly v Českej koruně, buďto odpovědi nebo neodpovědi. Pakliby kto proti tomu učinil, tehdy jest odsúzen zbožie na králevu milost, jakož jest svrchu psáno a žádného práva proti žádnému nemá jmieti a má býti jakožto psanec, než každý aby sebe hledali zemským právem, jakožto starý obyčej jest. — Item anno domini millesimo quadringentesimo quarto na suché dny v advent v sobotu**) páni po plným súdě uslyševše poselstvie od králevy milosti po panu Janovi Krušině purkrabie Pražském a po Sigmundovi

*) 25. února.

**) 20. prosince.

podkomoří královstvie Českého, jednostajně nalezli a Břeněk z Švihova panský potaz vynesl: Najprv o Žirotíně, aby dřevní nálezové panščí před sě šli a aby Žirotína bylo postúpeno od královy milosti těm, jimž nálezy svědčie, anebo komuž dále dsky svědčie. Také nalezli, aby všickni jiní nálezové panščí, ježto sě dřéve stali, před sě šli a aby králova milost ráčil sjednati svými úředníky a vladaři, aby vždy před sě šli, tak jakož jest bylo dřéve za císaře a za jeho otcě. Také nalezli, aby bylo provoláno v městech králevých, a to aby podkomořie králóv zjednal a kázal, aby ižádný člověk, ani zemenín kteréhožkoli řádu nepřijímal ani kupoval ižádných věcí válkami anebo lapkováním braných, ani zájmóv a plenóv pod zatracením hrdla i zbožie. A tak aby města králova přijmúc k sobě popravčie těch krajóv, aby sě toho uptajíce, toho popravili. A ty nálezy sě staly presencium sub regie nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Mendici anno domini millesimo quadringentesimo quinto, die quinta Januarii, regnorum nostrorum anno Boemie quadragesimo secundo, Romanorum vero vicesimo nono.

(Na rubu): Registrauit Ad mandatum domini regis
Paulus de Tost. Wenceslaus patriarcha Anthiochensis, cancellarius.

Z rukopisu cís. bibliotéky universitní „Copiarium dipl. Przemislaeum" sign. VI A. 7 list 144. Text listiny nezachoval se zde úplný i doplnili jsme jej dle originálu téže listiny dané m. Čáslavi, chovaného v archivu m. Čáslavi pod čís. A. 7 a opatřeného velkou pečetí krále Václava IV. V rukopise je [1]) pouze Wenceslaus. [2]) nostri schází. [3]) date schází. [4]) Zde končí rukopis, takže následující je doplněno dle originálu Čáslavského. Kromě toho nalezli jsme originály listův stejného znění v archivech m. Kolína, Litoměřic, Mostu a Plzně a kopie zachovaly se v archivech skoro všech král. měst. Listinu Litoměřickou otisknul Pelzel K. Wenceslaus Urkundenb. N° CCVI a Mosteckou Schlesinger Stadtbuch von Brüx str. 64. Srov. též Palackého Archiv Český I. str. 359 a 363.

Čís. 122.

1405. Červen.

Král Václav IV. potvrzuje purkmistrům, radám i všem obcem Menšího a Nového měst Pražských, jakož i všem městům královským všechna

jich práva a svobody; avšak vyhražuje sobě konání vrchní soudní moci v některých případech i obnovování rad městských. Nově ustanovenému podkomořímu královskému, biskupu Konrádu z Vechty náleží jmenem krále práva tato hájiti a vykonávati.

Wir Wenczel etc. Empiten den burgermeistern, ratmanen, scheppfen vnd gemeinden der stete, der Kleinen stat czu Prage, der Newen stat czu Prage, czu Newenburg, czu A, czu B, czu C etc, vnsern liben getrewen, vnser gnade vnd alles gut. Liben getrewen! Als wir durch besserunge vnd nuczes willen vnser lande, ewerer vnd anderer vnserer stete mit wolbedachtem mute, rate vnserr getrewen vnd von rechter wissen euch vnd alle ewere stete in vnser kunigliche camer empfangen vnd genomen haben, also meinen vnd wollen wir euch alle bey gnaden, freiheide, rechten vnd guten gewonheiden gnediclichen behalden vnd dobey gerulichen bleiben lassen, dach also vornemlichen, das vns die nochgeschriben stucke, die vns als einen kunig czu Beheim vnd nymánds anders von recht angehoren, genczlichen folgen lassen: Czu dem irsten vmb brant; vmb falsche; vmb wucher; vmb notczogen; vmb heimsuchen; vmb morde; vmb knuttelslege; vmb freuel vor dem rate; vmb anfellen vber acker der gmeine adir einer dem andern; vmb berufung an vnsern vndircamerer; vmb rechenung der gmeine, die nicht vorrechen kunnen; vmb gehorsam vnserr gebot adir vnsers camerers. Item wer einen richter vbelhandelt; wer einen rate meldet; wer meyneyde gesworen hat. Item wer falsche geczeuge hat; wer sein gut nicht recht vorlosungt hat; wer off die gmeine adir uff die herschaft gebawet hat. Item ab ymande gewegeloget hette. Item vmb fredebruche. Item ab ymancz ein geschefte nicht redlichen gehalden hette, daz witben vnd weyzen antritet. Item wer erbe, eygen adir czinse der pfaffheit geeigent hat an vnsern willen. Item wer vngelt, czolle, maute adir andere beswerunge an vnsern willen gesaczt adir ufgelegt hette. Item ab ymand selegerate ynne hat vnd wie lange. Item vmb bloeslege vnd ap ymand an geschefte abgangen ist. Item ab vns ein rate adir ein gemeine ichtes mer adir andirs funden czu einem rechten ober die vorgenante artikele, daz vns adir vnser vndircamerer angehoret, vnd ab vns ein rat adir die gmeine ichtes mer obir die vorgenante artikel erfunden, daz sol an

vnsern gnaden steen. Vnd wenn wir den dem erwirdigen Cunraden, erwilten bischof czu Verden, vnserm vndircamerer des kunigreichs czu Beheim vnd liben andechtigen, volkomene vnd gancze macht gegeben haben, also daz her von vnsern wegen alle obegeschrebene vnsere rechte, als offt sich daz geburet, fordern vnd heischen solle, vnd auch ratleute vnd scheppffen seczczen solle, als offt des not geschit vnd im daz gut vnd nucze sein duncket, vnd vnser gancze wille vnd wort ist, waz derselbe Conrad dorynne tut vnd volendet gleicherweis, als ab wir das selber getan hetten; dorumb gebitten wir euch ernstlich vnd festiclich bey vnsern hulden vnd wollen, daz also bestalt haben, daz ir euch an den egenanten Conraden, als an vnsern vndircamerer furbasmer halden vnd im in allen sachen vnd sundirlich an forderunge vnser rechte gehorsam vnd gefolgig sein sollet vnd gebitten auch ernstlich bey vnsern hulden allen vnd iglichen vnsern hewptleuten, grafen, burgrafen, amptleuten, anwalden, in wilchirley wirden sie sint, geistliche adir wertliche, daz sie denn egenanten Conraden an vorderunge vnser rechte nicht hindern, noch irren, noch vns auch dorein nicht greiffen in dheinerweis, sunder vns vnd im an vnser stat geroten vnd beholfen sein, als offte sich daz geburet vnd sie des von im irmanet werden; wann wer hywedir tete vnd vns adir den egenanten vnsern vndircamerer hindirte adir irrite, der sal in vnser kunigliche swere vngenade vorfallen sein. Presencium sub maiestate etc.

Z rukopisu Pražské cís. knihovny universitní „Copiarium dipl. Przemislaeum" sign. VI A. 7 list 91. Za listinou touto nalezá se list daný klášteru Břevnovskému v Žebráce 12. června 1405 a 23. června 1405 byl podkomoří Sigmund sťat z rozkazu krále Václava IV. a král o něco dříve asi ouřad jeho odevzdal předešlému mincmistrovi Konrádovi z Vechty, zvolenému biskupovi Verdenskému (Tomek Dějepis Prahy III. str. 422.) — Od té doby přicházejí v právních rukopisech městských seznamy případův trestních, v nichž podkomoří byl oprávněn z úřední povinnosti zakročovati a jmenem krále soud konati. (Srv. Právník 1879 str. 583 a 722.) — Latinský text nalezá se v perg. právním kodexu archivu města Prahy na listu 256 takto: „*Sequitur ruga regalis:* Pro incendio. Pro falsitate. Pro vsura. Pro stupro. Pro inuasione domus alterius. Pro homicidio. Pro plagis baculinis. Pro violencia facta coram consilio. Pro deuolucionibus, qui fecit super communitatem uel unus alteri. Pro appellacionibus ad dominum subcamerarium. Qui racionem communitati facere non possent. Pro inobediencia domini regis mandatorum uel subcamerarii. Item qui judicem male tractant aut consules. Item qui pandit consilium. Item qui periurat. Item qui falsum testimonium perhibuit. Item

qui de bonis suis propriis iustas et debitas collectas non soluit. Item qui super domineo seu communitatem edificat. Item pro insidiis viarum. Item pro fraccione seu violacione pacis. Item si aliquis testamentum viduas et orphanos concernentes iniuste et indebite fuisset executus. Item qui hereditatis proprie census presbyteris apropriauit sine consensu regio. Item qui vngeltum, mutas, telonia seu quascumque nugarias de nouo constituit absque regio consensu. Item si qui commissarii testamentorum et quamdiu tenentur. Item pro flaueis plagis. Item si quis intestatus decessit. Item si consilium seu communitas nobis ultra predictos articulos super excessibus quibuscumque inuenerit, hoc debet esse in gracia nostra.“ V knize pamětní města Vodňan z r. 1527 nalezá se český překlad tohoto seznamu za nápisem: *„Podpisují se tuto rugy anebo viny královské:* Pro žhářství. Pro faleš. Pro lichvu. Pro násilí ženské. Pro outok mocí na duom druhého. Pro mord. Item pro modřiny ran. Pro rány kyjové. Pro pych a outisk v radě učiněný. Pro nápady, ktožby učinil na obec aneb jeden druhému. Pro odvolání na pana podkomořího. Ktožby počtu obci učiniti nemohl. Pro neposlušenstvie rozkázání krále JMti anebo pana podkomořího. Ktožby zle nakládal s soudci aneb s konšely. Ktožby pronášel radu. Ktožby falešně přísahal. Ktožby falešné svědomie dával. Ktožby z svého statku vlastnieho spravedlivé a povinné zbierky nedal. Ktožby na panském neb na obecném gruntu stavěl. Pro úklady na cestách. Pro zrušenie mieru a pokoje. Jestližeby kto kšafty, které se na vdovy a sirotky vztahují, nespravedlivě aneb neslušně vykonati chtěl. Ktožby z svého vlastnieho dědictvie kněžím dal bez povolení královské milosti. Jestližeby kteří poručníci kgšaftu, dokavadžby povinni byli, nevykonali. Jestli žeby kto bez kgšaftu umřel. Jestli žeby rada aneb obec mimo předpověděné artikule neb vajstupky, jakž koli učiněné, co nalezla a neoznámila (sic), to býti má na našie milosti.“ Srv. též Schlesinger Stadtbuch von Brüx str. 214, kdež se k r. 1445 vypočítávají svrchu položené kusy, které druhdy podkomoří soudil, za nápisem: „Sulliche nachgeschriben stuecke geboren sich zu ruegen zu Brux, wenne ein nuewe rat gesaczt wirt: denne do die stad dem konige angehorte, do mussten die buergere solliche sachen ruegen einem cammerere“ a ku konci dokládá se: „Solliche obengeschriben stucke geboerten eynen cammerer an von eyns konigis wegin, und die burgere haben nicht darueber zu richten etc.“ Se svrchu položeným listem kr. Václava IV. souvisí patrně zápis v knize Malostranské od r. 1403 č. 317 na listu 18 v archivu m. Prahy, kdež se praví: „Anno domini millesimo quadringentesimo sexto, feria quinta post epiphaniam domini (4. února) famosus vir dominus Laurencius, hoffrichterius et ciuis Maioris ciuitatis Pragensis, ex mandato speciali venerabilis viri domini Conradi, electi Werdensis et subcamerarii regni Boemie, et ad preces juratorum ac tocius communitatis huius ciuitatis infrascriptam litteram inseri mandauit et scribi in hunc librum, cuius tenor sequitur in hec verba: Nos Conradus electus Werdensis, regni Boemie subcamerarius, tenore presencium publice recognoscimus vniuersis, quod prudentes viri magister ciuium, consules et jurati, ciues totaque communitas Minoris ciuitatis Pragensis aliquos de consilio et aliquos de communitate fide dignos cum pleno posse et mandato eiusdem ciuitatis ad nos direxerunt, qui nobis nomine ipsorum

humiliter proponentes supplicauerunt, vt ipsos circa ipsorum jura et gracias ipsis olim ab invictissimo domino imperatore et aliis suis predecessoribus, regibus Boemie, necnon et per serenissimum principem et dominum Wenceslaum, Romanorum et Boemie regem, dominum nostrum graciosum, datas et graciose concessas tenere deberemus et similiter conseruare graciose. Nos itaque huiusmodi ipsorum precibus annuentes ipsis presentibus promittimus bona nostra fide et sine quouis malo dolo talia ipsorum jura et gracias ipsis, vt premittitur, a prefatis principibus datas et concessas graciose non infringere nec molare quouismodo, quin pocius prefatos ciues eorum et totam communitatem in huiusmodi juribus et graciis erga quemcunque hominem ipsos in eisdem juribus et graciis inpedientibus seu inpedire volentibus manutenere et protegere volumus et auxiliare et demum circa jura et gracias iuxta continenciam litterarum vestrarum omnino conseruare. Presencium, quibus sigillum nostrum et est appensum, testimonio litterarum. Datum Mendici anno domini millesimo CCCC° V°, feria secunda ante festum sancti Egidii (31. srpna) confessoris."

Čís. 123.

1406. 26. října. Žebrák.

Král Václav IV. uznávaje, že měšťané Velikého města Pražského pro dlouho trvající minulé války do velkých dluhův upadli, a chtěje jim pomocí svou přispěti osvobozuje je na tři leta od sv. Martina počínaje od všech berní a platův. Datum Mendici anno domini millesimo quadringentesimo sexto, die vicesima sexta Octobris, regnorum nostrorum quadragesimo quarto, Romanorum vero tricesimo primo. Per dominum Conradum Jacobus canonicus Pragensis ad mandatum domini regis.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 100 v archivu m. Prahy.

Čís. 124.

1407. 31. října. Žebrák.

Král Václav IV. potvrzuje purkmistru, radě i vší obci Velikého města Pražského směnu se Saským vévodou Rudolfem III. učiněnou, kterou jemu postoupili Názův dům na Pernštýně a sami za to obdrželi Saský dům, druhdy dvůr Vlachův zvaný, na Malé straně, spolu s oběma věžemi konec mostu a se vším jiným příslušenstvím.

Wir Wenczlaw von gotes gnaden Romischer kunig, zu allen czeiten merer des reiches vnd kunig zu Beheim, bekennen offenlich vnd tun kunt mit disem briffe allen den, die yn sehen oder horen lesen, wann der hochgeborne Rudolph herczog zu Sachsen, vnser vnd des heiligen reichs erczmarschalk vnd liber oheim vnd furste, sein hause in der Wenigen stat zu Prag gelegen, genant der Walhenhoffe, dem burgermeister, rate vnd burgern gemenlich der Grossern stat zu Prage, vnsern liben getrewen, vorkauft hat, sein wir von wegen desselben vnsers oheims mit demutigen vleisse gebeten, daz wir zu sulcher vorkauffung des egenanten seines hauses vnsern guten willen vnd gunst zu geben gnedlichen gerucht. Des haben wir angesehen dinst vnd trewe, als vns vnd der cron czu Beheim der egenante vnser oheim herczog Rudolph oft vnd dicke nuczlich vnd williclich erczeiget vnd getan hat, teglich tut vnd furbas wol tun mage in kumftigen czeiten, vnd haben darumb mit wolbedachtem mute, guten rate vnd rechter wissen zu der vorkaufung des egenanten hauses vnsern guten willen vnd gunst genedlichen gegeben vnd geben die darzu in krafft dicz briffes vnd kuniglicher macht zu Beheim vnd wollen, das der rate vnd burgere der egenanten vnser stat Grossern zu Prag des egenanten vnsers oheims herczog Rudolphs von Sachsen huse, in der egenanten vnser Wenigen stat zu Prage gelegen, mit seinen czugehorungen haben, halden, besiczen vnd des genissen vnd gebrauchen sollen vnd mogen in aller der masse vnd weize, als der briue das vsweiset, den etwein der allerdurchleuchtig furst vnd herre, herre Karl vff die czeit Romischer kunig, czu allen czeiten merer des reichs vnd kunig czu Behem, vnser liber herre vnd vater, des egenanten Rudolphes vater etwen herczog zu Sachsen daruber geben hat; der selbe brift hernach geschriben stet vnd von wort czu wort also lautet: Wir Karl von gotes gnaden Romischer kunig, zu allen czeiten merer des reichs vnd kunig zu Beheim, vorichen vnd tun kunt offenlich mit disem briff allen den, die yn sehent oder horent lesent, das wir haben angesehen getrewen, willigen vnd steten dinst des hochgeboren Rudolphs herczogen zu Sachsen, des heiligen reichs Romischen erczmarschalk, vnsers liben oheims vnd fursten, den er vns vnd seliger gedechtnuzz dem hochgeboren Johansen, etwen kunigen zu Beheim, vnserm liben vater, offt vnuordrossenlich getan hat vnd sich noch vleisset ze tun

vremitlichen alletag; dorumb geben wir im vnd seinen erben zu eyme rechten erbe das hawss in der Wenigen stat zu Prag, das man nennet der Walhenhoff, das do gelegen ist an der brucken der Multaw bey vnser vrawen kirchen, mit allem dem, was[1]) das selbe hws begriffen hat vnd was darczu gehort, das er vnd sein erben dasselbe hws behaben, besiczen vnd nuczen sullen ewiclichen vnd geben in dy gewalt, das sie beide haws vnd alle czugehorunge vorkauffen, vorseczen, vorgeben, vorwechseln vnd enphremden mugen vnd do mit tun, was sie wellen an hindernusse als mit irer aigen hab vnd mit irem rechtem erbe. Mit vrkund dicz briffs vorsigelt mit vnserm kuniglichen insigel. Geben zu Prag noch Crists geburt drewczehenhundert in dem acht vnd virczigisten jar, an dem nechsten donerstag noch sant Bartholomeustag des heligen zwelfboten, in dem dritten jare vnser reiche; vnd des sint gezeugen die erwirdigen Wenczlaw patriarch zu Antiochia canczler, Conrad erwelter zu Werden, vndercamerer, der edel Albrecht von Coldicz, die ersamen Sulek probst zu Chotiessaw vnd Bohuuss (sic) comendor zu Manytin, vnsere rete. Mit vrkunt dicz briffes vorsigelt mit vnser kuniglichen maiestat insigel, der geben ist zu Betlern nach Crists geburt virczehenhundert jar vnd darnach in dem sibenden jar, an aller heiligen obent, vnser reiche des Behemischen in dem funf vnd virczigisten vnd des Romischen in dem czwey vnd dreysigisten jaren

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str 90 v archivu m. Prahy. Rukopis má [1]) vnd das. — Vložený svrchu list krále Karla IV. d. v Praze 28. srpna 1348 uveřejnil Pelzel Karl der Vierte. Urkundenb. N° LVI a potvrdil císař Sigmund v konfirmaci privilegií Staroměstských d. v Praze 26. srpna 1436. — Saský vévoda Rudolf III. vydal napotom v Libverdě 21. března 1409 Staroměstským stran mosteckých věží následující osvědčení: „Wir Rudolf von gotes gnaden zu Sachsen vnd Lunemburg herczog, pfalzgraffe zu Sachsen, graffe zu Breue, burgraffe zu Magdeburg, des heyligen Romischen reichs erczmarschalk bekennen vnd tun kunt vor allen, die disen briff sehen odir horen lesen, als die erbaren, weysen burgermeister, schepphen vnd auch die gancze gmeine der Grossen stat zu Prage, vnsern liben besundern freunde, vns vmb vnsern hoff, genent der Walhenhoff, zu Prage in der Kleynen stat an der brucken gelegen eynen andern hoff Heinrichen Nassen genant, in der Grossen stat zu Prage gelegen, gekauft vnd in gegeben haben vnd sint im czwytrechte czwisschen beyden steten, der Grossen vnd auch der Kleynen zu Prage vmb die torme in dem vorgenanten eczwennen vnserm hoffe, der Walhenhoff genant, gelegen worden sein; also bekennen wir in crafte dicz briues, das vnser elderen vnd auch wir die vorgenanten beide torme

an beyden seyten des tores gelegen mit sampt dem gemache obir dem tore in gerugelicher gewere besessen han ane allerley ansprache vnd hindernusse vnd wir vnd auch die vnseren haben den vorgenanten kleynen torm mit sampt dem gemache obir dem tore vormytet vnd vsgetan, wie ofte vns das eben ist gewest, vnd vns hat nymand dorin keyns gesprochen in keiner weys. Mit vrkunt dicz briues versigelt mit vnserm angehangen insigel. Geben zu Liebenwerde nach Crists geburte virczehenhundert jar darnach in dem nuenden jare des danerstages noch dem suntage, als man singet letare.“ (Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 118 v archivu m. Prahy.)

Čís. 125.

1409. 7. ledna. Kutná Hora.

Král Václav IV. nařizuje purkmistru, konšelům i vší obci Nového města Pražského, aby nepřekáželi těm, kteří by se z jich nálezův na právo Staroměstské dle starodávného obyčeje odvolati chtěli.

Wenceslaus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Magistro ciuium, consulibus, juratis et communitati Noue ciuitatis Pragensis, fidelibus nostris dilectis, graciam regiam et omne bonum. Fideles dilecti! Fidelitati vestre seriose precipimus et mandamus, quatenus appelaciones singulas a sentenciis vestris per personas quascunque ad audienciam magistri ciuium, consulum et juratorum Maioris ciuitatis nostre Pragensis, fidelium nostrorum dilectorum, hactenus interpositas seu processu temporis interponendas, de cetero nequaquam impedire, sed nec easdem personas, jura et sentencias in causis ipsorum virtute huiusmodi appellacionum a dictis magistro ciuium, consulibus et juratis Maioris ciuitatis predicte iuxta antiquam consuetudinem, statuta et decreta recepturas prohibere quouismodo presumatis, nostre gracie sub obtentu, quoniam nimis acerbum arbitramur nostris temporibus predecessorum statuta decrescere, qui profectus eorum desideramus cottidie adaugere; nam nichil studiosius seruari cupimus, quam [vt] nostrorum veterum ordinata et quod ab antiquis laudabile semper est habitum, sub nobis pocius grata suscipiat incrementa. Ceterum volumus, ymmo vobis districte precipiendo virtute presencium mandamus, quatenus census quoslibet ciuium seu inco-

larum Maioris ciuitatis Pragensis in ciuitate vestra habencium per vos alias arrestatos confestim ab arresto huiusmodi liberos penitus dimittatis. Datum in Montibus Chutnis die VII Januarii, regnorum nostrorum anno Boemie XLVI°, Romanorum vero XXXIII°.

Ad mandatum domini regis

Jacobus canonicus Pragensis.

Liber vetustissimus privilegiorum čís. 993 str. 99 v archivu m. Prahy. — Rozkaz tento opakoval král Václav IV. skoro slovně z Kutné Hory dne 17. ledna 1409 (Tamže str. 99).

Čís. 126.

1409. 17. ledna. Kutná Hora.

Král Václav IV. uznávaje chvalitebný obyčej, dle kterého má každého roku radu na Starém městě obnoviti, vzdává se pro zásluhy konšelův, kteří roku předešlého v radě Starého města zasedali, na rok práva tohoto a potvrzuje primatora a radu v jich hodnostech na další tuto dobu.

Wenceslaus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Vniuersis et singulis ciuibus, incolis et communitati Maioris ciuitatis Pragensis, fidelibus nostris dilectis, graciam regiam et omne bonum. Fideles dilecti! Licet in ciuitate vestra consuetudo fuerit laudabilis de anno in annum nouos juratos et scabinos instituere et nos easdem locare debeamus, tamen quia consules et jurati presentes tam in presencia quam in absencia nostra cunctis agibilibus tum nostris, tumque ciuitatis vestre predicte vtiliter laudandeque prefuerunt, ita quod de regimine ipsorum quam plurimum contentamur, et cum cure nostre sit probatas fortitudine et moderacione personas ad regimen tante ciuitatis procurare, vt et ipsarum racio subleuetur et vtilitas publica bonis presidentibus augeatur; idcirco dictos scabinos et juratos tamquam bene meritos in eodem scabinatus officio a data presencium vsque ad vnum integrum annum continue se sequentem matura et bene digesta prehabita deliberacione decernimus solide permansuros sub omni prorsus modo, forma et ordine, quibus anno preterito per nos fuerunt collati, signantur tamen taliter, quod is, qui in locacione

eorum per nos, vt prefertur, alias facta primus magister ciuium fuit constitutus, pari forma et modo magister ciuium denuo primus existat et per consequens ceteri subsequentes anno durante. Mandamus itaque vobis omnibus in genere et cuilibet vestrum in specie presentibus firmiter et districte, quatenus eisdem scabinis et juratis ciuitatis vestre predicte in omnibus et singulis prout hactenus fecistis parere, obedire et intendere modis omnibus debeatis, de qua quidem obediencia ac concordi et vnanimi voluntate, quas inter vos dictorum scabinorum durante regimine habuistis, a vobis quam plurimum contentamur. Datum in Montibus Chutnis die XVII Januarii, regnorum nostrorum anno Boemie XLVI°, Romanorum vero XXXIII°.

Ad mandatum domini regis

Jacobus canonicus Pragensis.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 99 v archivu m. Prahy. — Dle téhož rukopisu str. 108 byli konšelé Staroměstští listem stejného znění krále Václava IV. d. v Praze 11. prosince 1411 potvrzeni v úřadě na rok též následující.

Čís. 127.

1409. 23. června. Točník.

Král Václav IV. vydává obecné nařízení, že obyvatelé Nového města Pražského mají právo odvolávati se z nálezův soudu domácího k radě Starého města, jak to i obyvatelé jiných měst činí a že konšelé Novoměstští nemají jim v tom překážeti pod pokutou sto hřiven zlata.

Wir Wenczlaw von gotes gnaden Romischer kunig, zu allen czeiten merer des reichs vnd kunig zu Behem, bekennen vnd tun kunt offenlich mit disem briue allen den, die yn sehen oder horen lesen, wann von anfanges vnd vsseczunge, als der allerdurchleuchtigiste furste vnd herre, her Karl Romischer keyser, zu allen czeiten merer des reichs vnd kunig zu Behem, vnser liber herre vnd vater, die Newe stat zu Prage angefangen vnd vsgeseczt hat, alle vnd ygliche burgere, inwonere vnd insessen der selben stat vnd auch geste sich von den vrteilen, die in die schopfen doselbst in der Newen stat gesprochen haben, als offte in das bequemlich gewesen ist bey des egenanten vnsers vaters vnd auch bey vnserr czeiten bis her, an den burger-

meister, rat vnd schopfen vnsern Grossern stat zu Prage, vnsere liben getrewen, berufft vnd doselbst von in als vnserr hapt stat vnsers kunigreiches zu Behem das recht genomen haben von allermenilich vngehindert, vnd wye wol nu der burgermeister vnd schopfen der egenanten Newen stat zu Prag der beruffunge in die Allde stat, als sie das bey des egenanten vnsers vaters vnd auch vnsern czeiten mit loblicher vnd guter gewonheit bis her getan haben, furbas mer nicht meinen zu gebrauchen noch zu leiden; so wollen wir doch soliche lobliche vnd gute gewonheit bey vnsern czeiten nicht abgeen lassen, sunder dye in iren crefften behalden, als muglich ist, vnd do wann mit wolbedachtem mute, gutem rate vnd rechter wissen, so ordinen, seczen, sprechen, lewtern vnd declariren wir in crafft dicz briues vnd kuniglicher macht zu Behem, das die burgere, inwonere vnd insessen der Newen stat vnd alle ire nachkomen vnd auch geste sich von der schopfen vrteil da selbst, als offt in des not sein wirdet, an den rat vnd schopfen der Grossern stat zu Prage beruffen vnd do selbst das recht nemen vnd die selbe ordenunge ewiclichen halden sullen, als sie das vor vnd alle andere gmeine stete vnsers kunigreichs zu Behem bis her getan haben vnd noch von loblicher vnd guter gewonheit zu tun pfflichtig sein; vnd wer sich von den burgern in der egenanten Newen stat wider soliche vnsere ordenunge, vsspruche vnd kunigliche gesecze freuelichen seczen vnd dye nicht halden wurde, der selbe sal hundert mark lotiges goldes, als offte vorfallen sein, als oft er das vberfure, halb in vnser kunigliche camer vnd das ander halb teil dem rate, schopfen vnd der gemeinde der Grossern stat zu Prage vnlissiclichen zu geben vnd zu reichen. Mit vrkund dicz briues versigelt mit vnser kuniglichen maiestat insigel. Geben zum Tocznik noch Crists geburt virczehenhundert jar vnd darnach in dem newnden jare, an sant Johans abend babtiste, vnser reiche des Behemischen in dem siben vnd virczigisten vnd des Romischen in dem drey vnd dreyssigisten jaren.

Ad mandatum dimini regis

Johannes de Bamberg.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 101 v archivu m. Prahy za nápisem: „Littera, quod ciues de Noua ciuitate debent appellare ad Maiorem ciuitatem Pragensem“. — List tento potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436 a český jeho překlad nalezá se v knize „Práva rozličná“ z XV. století str. 77 v bi-

bliotéce kapitoly Vyšehradské. Dle téhož liber vet. priv. č. 993 str. 101 vydal král Václav IV. v stejnou asi dobu Novoměstským list tohoto znění: „My Václav z božie milosti etc. Prudentibus viris, judici et juratis scabinis Noue ciuitatis Pragensis, fidelibus nostris dilectis. Věrní milí! Mnohokrát sme vám psali, abyšte nepřěkážeìi těm, kteřížby chtěli sě od vašich ortelóv na Staroměscké odvolati, jehož ste do sě chvíle učiniti nechtěli, jemuž sě velice divíme. A poněvadž to od staradávna z práva jde, že sě mohú od vašiech ortelóv na súd města Starého odvolati, protož přikazujemť vám ještě přísnějie mocí tohoto lista, abyšte ižádnému, buď to váš nebo cizí, nepřekážeìi na odvolání od ortelóv vašich na súd města Starého vedle obyčeje a práva od staradávna jim přišlého. Pakli byšte toho učiniti nechtěli, tehda bychom vás k tomu musili tak připraviti, abyšte našěho přikázánie potom poslušni byli. Dán etc.“ V pergamenovém rukopise právním archivu m. Prahy nalézá se v příčině odvolávání do Starého města Pražského na listu 157 tato poznámka rukou XVI. století: „Apellitant ad senatum et consules Antique ciuitatis Pragensis urbes regni Bohemie: Noua ciuitas Pragensis edicto regie maiestatis, Chrudím, Sušice, Příbram, Plzeň, České Budějovice, Kladruby, Žatec, Vodňany, Beroun, Brod Český, Strakonice, Rakovničtí, Hradec, Mýtho Vysoké, Dvuor, Dobřany, Pelřimov, Pardubice, Kadaň, Domažlice, Klatovy, z Tachova, Kúřím, z Volyně, Tayn, Písek, Jaromíř, Rokycany, Stříbrští, Hořovský Tayn, Horažďovice, Dobřany, Stříbro, Prachatice, Březí, Brandeys, Královice, Jesenice, z Milína, Kolín město, Benešov.“

Čís. 128.

1410. 24. června. Praha.

Král Václav IV. osvobozuje purkmistra, konšely i celou obec Velikého města Pražského od placení berní i jiných všech platův na dvě leta a dává jim právo přijímati do města pány, zemany a panoše, kteří by jich ochrany potřebovali a vybírati za tuto ochranu od nich desátou část jich příjmův ze svobodného zboží pozemského.

Wir Wenczlaw von gotes gnaden Romischer kunig, zu allen czeiten merer des reichs vnd kunig zu Beheim, bekennen vnd tun kunt offenlich mit disem briffe allen den, die in sehen oder horen lesen, das wir eyngentlich betracht haben sulche grosse schulde vnd kummer, dorein der burgermeister, schepfen, burgere vnd die gancze gemeinde der Grossern stat zu Prage, vnser liben getrewen, von mancherley krige wegen, die bis her in vnserm kunigreich zu Beheim von eczlicher czeit an vnderlass geweret haben, dorynne sie grosse czerunge getragen han, komen sein, vnd wo wir sie mit besunderer vnser hulffe nicht genediclich bedechten, so mochten sie vs sulchen schulden

vnd kumer nicht wol komen. Douon mit wolbedachtem mute, gutem rate vnd rechter wissen, so haben wir den selben schepfen, burgern vnd der gemeinde von vnser angeborner gute vnd mildikeit dise besundere gnade getan vnd tun in die mit krafft dicz briues vnd kuniglicher macht zu Behem, also das sie von datum dicz briues zu rechen czwey gancze jar nach einander zu czelen aller vnd yglicher losunge, gulte, rente, stewer, berne, hulffe, bete, vfseczunge, beschaczunge vnd sust aller anderer beswerunge, wie man die mit sunderlichen worten benennen mochte, frey, ledig vnd loz sein sollen von vns, vnsern nachkommen vnd allen vnsern amptleuten vnd sust allermeniclichen vngehindert. Ouch durch zunemens vnd besserunge willen der selben vnser Grossern stat zu Prage so gunnen vnd erlauben wir dem egenanten burgermeister, schepfen vnd der gemeinde der egenanten vnser stat zu Prage von besundern vnsern gnaden, das sie alle landleute, rittere oder knechte, die vff dem lande czinse, erbe oder ecker haben vnd die irer hulfe begeren, in ire stat vnd burgerrecht einnemen mugen, als offte sie das fugen vnd geburen wierdet, alzo das yglicher landman, den sie in ire stat vnd burgerrecht einnemen werden, allerwege von hundert schoken czinses oder erbes werte czehen schok grossen der selben Grossern stat zu Prage jerlichen zu geben pflichtig sey vnd geben solle, also vornemlichen welch landman tawsent schok grossen jerlicher czinse hat oder so vil erbes wert, der gebe hundert schok vnd welcher czehen schok czinse hat oder so vil erbes wert, der gebe ein schok grossen vnd nicht mer, vnd also nach der merern vnd mynnern czal vf oder abczurechen, vnd das sal weren bis zu vnserm widerruffen vnd als lange, als das der selben landleute guter wille ist, wann so wir das nich tmer gestaten wollen, so mugen wir sie heissen von der stat czyhen vnd des gleichen mugen sich auch dieselben landleute von der stat einbrechen vnd vrey vsczyhen, wenn sie wellen an alle abrechnunge vnd hindernusse an geuerde. Mit vrkund dicz briues versigelt mit vnser kuniglichen maiestat insigel. Geben zu Prag noch Cristi geburt virczenhundert jar vnd darnach in dem czehendem jare, an sant Johannis tage des tewfers, vnser reiche des Behemischen in dem acht vnd virczigisten vnd des Romischen in dem vir vnd dreisigisten jaren.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 107 a 111 v archivu m. Prahy za nápisem „Littera libertatis ad duos annos cum clausula, quod terrigene pos-

sunt assumi libere in ciuitatem Pragensem cum certa pensione, ad voluntatem regis et terrestrium duratura.“

Čís. 129.

1410. Praha.

Král Václav IV. potvrzuje židům Starého města Pražského a království Českého jich hřbitov na Novém městě Pražském a domy k němu přislušející.

Wir Wenczlaw von gotes gnaden Romischer konig, czu allen czeiten merer des reichs vnd konig czu Behem, bekennen allen mit disem brif, dy in lezen oder hoeren werden, das wir mit wolbedachten mute, guten rate vnd rechter wyssen den Juden, vnsern cammerknechten, in der Alden stat zu Prage gesessen vnd allen andern Juden in vnserm konigreich zu Behem, die zu in in ir freithoff in der Newen stat zu Prage gehoren, denselben freithoff mit den hewsern doran gelegen vnd die dorczu gehoren vnd allen andern begriffen, alsie die bie her an dise czeit geruhlich ynnegehabt vnd biesessen haben, von besundern vnsern gnaden bestetet, confirmieren vnd beuesten in die mit craft dicz briffes vnd kuniglicher macht zu Behem volkummenleich vnd meinen, seczen vnd wollen, das sie vnd alle ire nachkomen den egenanten freithoff mit den hewsern doran gelegen vnd darczu gehoren vnd allem irem begriffe furbasmer ewiclich haben, halden, besiczen vnd der geniessen vnd gebrauchen sollen vnd mogen von aller meniclich vngehindert, in aller massen, rechten vnd weise, als sie die bey des allerdurchleuchtigisten fursten vnd herren selige gedechtnusse, etwenn hern Karls Romischen keysers, merers des reichs vnd konig zu Beheim, vnserm lieben hern vnd vaters, zeiten ynnegehabt vnd gesessen haben vnd gebiten doromb dem burgermeister, richter, rate vnd burgern gmeinlich der egenanten Newen stat zu Prage, vnsern liben getrewen, die yczunt sind ader in czeiten sein werden ernstlich vnd besteticlich mit disem brieue, das sie die egenanten Juden, vnsere camerknechte, vnd alle ire nochkomen an dem egenanten freithoff, den hewsern doran gelegen vnd die dorczu gehoren vnd sust mit allen iren begriffen nicht hindern ader ieren, hindern ader ieren gestatten, sunder

der geruhlichen geniessen vnd gebrauchen lassen, als sie der bey der egenanten vnsers liben hern vnd vater keyser Karls czeiten von alders her geruhlich gebraucht vnd genessen haben, als lieb in sey et cetera. Sub maiestate. Datum Prage anno domini MCCCCX°.

Liber contractuum z r. 1411—1518 (Miscellanea N° 11) na listu G. 23 ve spojeném úřadě desk zemských a kněh pozemkových v Praze.

* Čís. 130.

1413. 2. března. Praha.

Král Václav IV. potvrzuje purkmistru, konšelům i celé obci Nového města Pražského práva, výsady, svobody a chvalitebné jich obyčeje.

Wenceslaus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis. Etsi cunctorum nobis fidelium prosperitates et comoda benigno fauore respicimus et in prosperitatis augumento nostrorum fidelium ex innata nobis clemencia delectamur, ad illos tamen singularis affectus prerogatiuam nostra gerit serenitas, qui pre ceteris fidelibus nostris se in fidei constancia et indefesse fidelitatis obsequio reddiderunt hactenus et reddunt continue prompciores. Sane per magistrum ciuium, consules, juratos totamque comunitatem et incolas Noue ciuitatis Pragensis, fideles nostros dilectos, extat maiestati nostre cum humili precum instancia supplicatum, quatenus jura, priuilegia, gracias, libertates a diuis Boemie regibus, predecessoribus nostris, concessa et concessas, necnon vsus, obseruancias et consuetudines laudabiles per eos hactenus obseruatas approbare, ratificare, innouare et confirmare graciosius dignaremur. Nos vero consideratis multarum virtutum et probitatum meritis ac innata fidei puritate, quibus maiestati nostre dicti ciues et incole in multis causis et casibus placuerunt et placere poterunt et debebunt feruencius in futurum, eorum supplicacionibus fauorabiliter annuentes vniuersa et singula jura, priuilegia, litteras, libertates a diuis predecessoribus nostris Boemorum regibus et eciam a nobis concessa et concessas in omnibus et singulis ipsorum sentenciis, clausulis atque punctis, cuiuscunque tenoris existant, si et in quantum racionabiliter processerint, acsi in presentibus de verbo ad verbum forent expressa

et expresse, necnon vsus, obseruancias et consuetudines laudabiles per eos antiquitus obseruatas, animo deliberato, sano fidelium nostrorum accedente consilio et de certa nostra sciencia approbauimus, ratificauimus, innouauimus et confirmauimus, approbamus, innouamus, ratificamus et virtute presencium regia auctoritate predicta confirmamus et volentes expresse, quod ipsa et ipse exnunc inantea perpetuam obtinere debebunt roboris firmitatem. Mandamus igitur omnibus et singulis nostris officialibus, quod predictos ciues in eorum juribus non impediant, sed iuxta litteras genitoris nostri et nostras eosdem ciues obseruantes (sic), nostris tamen et aliorum quorumlibet juribus semper saluis. Presencium sub regie nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo CCCCXIII, die secunda Marcii, regnorum nostrorum anno Boemie quinquagesimo, Romanorum tricesimo septimo.

Obsaženo v konfirmaci privilegií císaře Sigmunda d. v Praze 1. října 1436 v archivu m. Prahy I, č. 17. — List kromě toho potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627; Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. Český překlad v knize „Práva rozličná" z XV. století str. 79 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské a pozdější překlad v knize „Privilegia Neo-Pragae" č. 19 str. 7 v archivu m. Prahy.

Čís. 131.

1413. 21. října. Praha.

Král Václav IV. potvrzuje kmetům a obyvatelům Velikého města Pražského všechna privilegia, jež jim předešlí králové a vévodové Čeští byli udělili a chtěje, aby sobě z dluhův pomohli, osvobozuje je na deset let od placení všelikých berní a jiného druhu dávek. Dále povoluje jim, aby po deset let čtvrtou část tržného, jež se z obilí do Prahy na prodej přivezeného vybírá, na zaplacení dluhův obecních obraceli; avšak osvobozuje měšťany, kteří by ze svého statku obilí k své potřebě vezli, od placení tohoto tržného, jež obnáší peníz ze strychu obilí. Konečně uděluje měšťanům výsadu, že mají pouze před radu městskou poháněni a tam souzeni býti a před žádným jiným soudem, byť by i sám král neb jeho jmenem některý úředník na ně žalobu podal, a že na nálezu kon-

šelův má každý z nich přestati, třebas mu šlo o hrdlo neb o statek. Konšelé zasedají vždy jen rok v úřadě a nic déle a když doba jich úřadování dochází, mají ponavrhnouti padesáte usedlých měšťanův, z nichž král osmnácte konšelův vybéře a sice devět Čechů a devět Němců.

Wir Wenczlaw von gotes gnaden Romischer kunig, zu allen czeiten merer des reichs vnd kunig zu Beheim, bekennen vnd tun kunt offenlichen mit diesem briue allen den, die in sehen ader horen lesen, wie wol vnser kunigliche wirdikeit, die von mancherlei sachen wegen zu uorsorgen vnd befriden vnsere lande vnd leute vnd selikeit zu bestellen besweret ist, stetiklich ir gemute wendet vnd keret darvf, das vnser lande vnd leute, die vns vndertenig sind, in gemachen vnd frides wollust in czunemungen vnd merung ir gutere seliclichen bleiben, doch so sein wir sunderlichen geneiget der fromen vnd nucz zu bedenken vnd schaffen, die vns mit iren getrewen dinsten alleczeit vnuordrossen vnd vnuorruket beygestanden haben. Vnd wan wir von wegen der schopfen vnd der burgere gemeinclichen der Grossern stat zu Prag, vnser lieben getrewen, gebeten sein, das wir denselben burgern vnd derselben Grossern stat zu Prage, die vnsers kunigreichs zu Behem stul vnd hawpt ist, alle ir priuilegia, hantfesten, briue, vreyheiten, rechte, gnaden vnd gute gewonheiten, die in vnd derselben stat von dem allerdurchleuchtigisten fursten vnd herren, herren Karlen, Romischen keiser vnd kunig zu Behem, vnserm lieben herren vnd vater seliger gedechtnusse, von vns vnd von andern vnsern vorfarn, Romischen vnd Behemischen kunigen vnd herczogen, vorliehen, gegeben, erlawbet vnd vorhenget sein, bestetigen, beuesten, confirmiren, vornewen vnd in auch dorch grosser schulde willen, darein sie von mancherlei krige vnsers kunigreichs zu Behem vnd auch ander mancherlei beswerunge komen sind, eczliche czeite ein vreyunge vorleyhen vnd geben genediklichen geruchten; des haben wir angesehen stete vnd willige vnuordrossne dinste, die vns die egenanten burgere vnd stat offte vnd dike getrewliche getan haben vnd tun mugen in kumftigen czeiten, vnd haben darumb mit wolbedachtem mute, rechter wissen vnd von Romischer kuniglicher machte volkumenheit denselben burgern vnd der egenanten stat zu Prag alle vnd igliche ir priuilegia, hantfesten, briue, vreiheiten, rechte, gnaden vnd gute gewonheit, die in

vnd derselben stat von dem egenanten seliger gedechtnusse vnserm herren vnd vater, Romischen keyser, von vns vnd von andern vnsern vorfarn, Romischen vnd Behemischen kunigen vnd herczogen, vorliehen, gegeben, erlawbet vnd vorhenget sein, die sie redlichen herbracht vnd der sie bis her gebrauchet haben, bestetiget, beuestet, vernewet vnd confirmiret, bestetigen, beuesten, vernewen vnd confirmiren in die in krafft dicz briues; also das sy nu furbasmer ewiclichen in allen iren synnen, meynungen, puncten, artikeln, clauselen vnd bunden, vnd alle derselben vnserer burgere rechte vnd gute gewonheit, die sie bis her gehalden vnd der sie gebraucht haben, gancze vnd volle krafft vnd macht haben sollen gleicherweise, als dieselben, alle vnd wer yglichs sunderlichen, von wort zu worte in diesem briue begriffen ader geschriben weren, von allermeniclich vngehyndert; vnd nemlichen von vnser angeborne gute vnd mildikeit den worten, das die obgenante vnser stat vnd burgere desterbas aus schulden komen mugen, so geben wir in gancze stete vreyung, die weren sol vnuorruckt czehen jar, von datum dicz briues noch einander zu rechen, also, das sie von allen losungen, berne, leyhungen, vflegungen, schaczungen, burgschaften ader ander besweruugen, es wer an dinsten, herfirten ader wie sulche hulfe ader dinste mit sunderlichen worten muchten benant werden, nichtes ausgenomen, die egenanten czehen jar vrey vnd ledig sein sullen. Vnd tun noch denselben burgern vnd inwonern zu Prage vnser besunder gnad, das si von sulchen gelde, das vns in vnser kunigliche camer geuallen sol, als wir das vffgesaczt haben, das ein yderman, der getreid kaufet, welicherlei das sey, als gersten, korn, weycz vnd habern, von iglichem strich sol geben einen pfennig, vnd in denselben czehen jaren sulle sie die burgere den virden pfennig einnemen in derselben Grossern stat zu Prag vngehyndrt zu einer besserung der stat vnd losung ir schulde. Sunder welicher burger, der mit der stat leidet vbel vnd gut, sein eigen getreyde furet von seinem erbe, im zu nucze vnd nicht zu uorkaufen, der sol sulches pfenniges von einem strich zu geben vberhaben sein an widerrede. Vnd wer es sache, das wir in der czeit der czehen jaren abgyngen von diser werlde, do got vorsey, so sol sulch nemung eines pfenninges von einem strich genczlich hyn vnd ab sein. Auch seczen wir vnd wellen, das ein yczlich burger, er sey reich ader arm, bey irem statrechten genczlichen

bleiben sol vnd der sol auch vns noch nymandes anders von vnsern wegen aus iren grichte gegeben werden, wan wir wellen vff nymandes keyn arge glawben, noch nymandes vor vns beklagen lassen vmb keynerley missetat, sunder hat ymandes, es weren wir selber ader vnser amptlute von vnsern wegen, zu burgern ichtes zu sprechen, das sol vor dem rat daselbst geschehen vnd der rat, der die weilen siczen wirt, sol beyde teile besenden, vnd klag vnd die antwurt vffnemen, vnd darnoch vrteylen noch irem rechtem, als sie gesworen haben, vnd was si also teilen werden bey iren eyden, dabey sol es bleiben, es sey zu iren helsen ader gutern, als es von alders bis her komen ist. Es ist auch vnser ernste meynunge vnd wellen, das iczliche gesaczte schopfen von vns ein gancz jar, von der czeit, als sie gesaczt sein, zu rechen, siczen sullen vnd nicht lenger, vnd doselb jar sol sich alweg anheben vierczehen tag vor sent Wenczlaws tag, vnd wen ir jar ausgeet, so sullen sie funfczig gesessen erbere leute vnd burgere vns geschriben geben ader senden, halb Behem vnd halb Dewczen, aus denselben sollen wir achtczehen schopfen seczen vnd kysen, halb Behem vnd halb Dewczen, die vns geuallen werden, die sollen aber ein jar siczen. Vnd sulche ordenunge vnd saczunge sol also weren in aller des weis, als oben ist begriffen. Dawider wellen wir nicht tuen, noch sie daran nymandes von vnser wegen irren lassen, noch hindern gestaten ader storen in keyner weise. Vnd wer es sache, das wir sulche obengeschriben vnser saczunge, in welichen stuke es were, brechen ader keynerley einfelle darynne teten ader eintrugen, das wir doch nicht meinen zu tun, so sol sulche gebung eines pfenniges von einem strich, weliches getreides es were, als oben ist begriffen, genczlich von staden ab sein vnd nicht mee gegeben werden, damit doch vnser obgenanten gnaden vnd freyheiten, die wir den obgenanten burgern vnd der stat zu Prag gegeben, verliehen vnd bestetiget haben mit diesem briue, als oben sein begriffen, gancz vnd gar in iren kreften vnd machten bleiben sollen ewiklich vnd vnuorstoert vnd von allermeniclich vngehyndert. Mit vrkunt dicz briues vorsigelt mit vnser kuniglichen maiestat insigel. Geben zu Prag noch Crists geburt virczehen hundert jar vnd darnoch in dem dreyczehendem jare, des sonnabendes noch send Gallen tages, vnser reiche des Behemischen

in dem ein vnd funfczigisten vnd des Romischen in dem achtvnd-dreysigysten jaren.

Ad mandatum domini regis Nicolao de Okorz referente
Johannes Weilburg doctor decretorum.

Liber vetustissimus statutorum č. 993 str. 114 v archivu m. Prahy. Za tím připsáno jinou rukou: „Littera originalis, cuius transsumptum superius continetur, restituta est domino regi et reposita ad manus domini Haykonis subcamerarii et aliorum consiliariorum in domo seu curia domini Hanconis in paruo estuario, vbi nude lixe sunt depicte, presentibus dominis patriarcha Antiochensi, archiepiscopo Pragensi, Erhardo de Cunstat, Arnesto de Sonburg, Nicolao de Okorz, Petro de Swoyssin, Jankone de Chotyemicz, Jacobo decano Wissegradensi et Henrico de Lazan. Anno domini M°CCCC°XIII°, feria tercia post festum sancte Barbare, que fuit quinta dies mensis Decembris."

Čís. 132.

1418. 10. května. Praha.

Král Václav IV. dává purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského právo, aby mohli domy a statky své osvoboditi od úrokův a šosův složením desateronásobného obnosu. Kdyby věřitelé nechtěli obnos tento přijmouti, mohou měšťané složiti peníze, když jde o dům, na úřadě městském a když jde o zboží svobodné, před úředníky desk zemských.

Wenceslaus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis. Etsi cunctorum subiectorum nobis fidelium prosperitates et comoda benigno fauore respicimus et in prosperitatis augmento nostrorum fidelium ex innata nobis clemencia delectamur, ad illos tamen singularis affectus prerogatiuam nostram gerit serenitas, qui pre ceteris fidelibus nostris se in fidei constancia et indefesso fidelitatis obsequio reddiderunt hactenus et reddunt continuo prompciores. Sane habito respectu ad multiplicia fidelitatis obsequia et constantis fidei puritatem, quibus magister ciuium, consules, jurati et communitas Maioris ciuitatis Pragensis, fideles nostri dilecti, maiestati nostre complacuerunt hactenus et complacere debebunt et poterint vberius in futurum, ipsis non per errorem aut improuide, sed animo deliberato, sano fidelium nostrorum accedente consilio pro ipsorum comodis et profectibus feliciter ad-

augendis et defectibus ammouendis fauimus et indulsimus, fauemus virtute presencium et auctoritate regia Boemie de certa nostra sciencia, de singulari nostra gracia indulgemus, vt ipsi vniuersaliter vniuersi et singulariter singuli census annuos et perpetuos de domibus seu bonis ipsorum tam in ciuitate quam in terra consistentibus, de quibus tamen cum ciuitate pati et onera consueta suffere hactenus consueuerunt et adhuc cottidie paciuntur, personis tam spiritualibus quam secularibus persoluentes, eosdem census, datis pro qualibet sexagena census decem sexagenis parate pecunie, exoluere et redimere valeant atque possint; ista tamen condicione specialiter interiecta: In casu, quo possessor et exactor censuum predictorum decem sexagenas grossorum parate pecunie pro exolucione vniuscuiusque sexagene census annui et perpetui ab exoluente et redimente, quocienscunque hoc ipsum se obtulerit, recipere forsitan recusaret, quod extunc exoluens et redimens ipsum censum, si bona talia in ciuitate situata fuerint, pro qualibet sexagena census perpetui exoluenda decem sexagenas grossorum Pragensium parate pecunie vna cum censu tunc debito coram magistro ciuium et consulibus predicte Maioris ciuitatis Pragensis pro tempore existentibus; sin autem in terra sita fuerint, extunc coram vrzedniconibus et officiatis tabularum terre regni Boemie, vt moris est, deponere quomodolibet non obmittat, et de cetero ad solucionem censuum exolutorum iuxta quantitatem pecuniarum depositarum, ut premittitur, minime teneatur. Presencium sub regie nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo CCCC°XVIII°, die decima Maii, regnorum nostrorum anno Boemie LV°, Romanorum vero XLII°.

Ad relacionem Johannis Bechinie subcamerarii

Johannes Weilburg decretorum doctor.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 123 v archivu m. Prahy. Nadpis nad listinou „Littera, quod quilibet ciuis Maioris ciuitatis Pragensis, qui cum ciuitate patitur, potest in bonis suis, de quibus patitur, censum redimere, quando sibi videbitur expedire.“

Čís. 133.

1418. 9. června. Praha.

Král Václav IV. spravuje se nálezem pánův zemských, že nikdo nemá k soudu duchovnímu ven z království poháněn býti, nařizuje měšťanům a obyvatelům Většího města Pražského, aby ve věcech soukromého i trestního práva před žádným jiným soudem nestáli a se nesoudili, nežli pouze před soudem městským a dává úřadu městskému moc každého do vězení bráti, kdoby je k jinému soudu poháněl neb obsílal.

Wenceslaus dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis, quod licet dudum pro vtilitate, comodo et profectu ac communi bono tocius regni nostri Boemie et incolarum ipsius per nobiles barones eiusdem regni, fideles nostros dilectos, dum essent circa tabulas terre more solito vnanimiter congregati, adinuentum, decretum, statutum, dispositum et ordinatum ac inhibicione certa vallatum existat, ne quispiam, cuiuscunque status, gradus, preeminencie seu condicionis foret, personam quamcunque secularem extra regnum nostrum Boemie ob causam quamcunque ad spirituale judicium citare, trahere seu euocare presumeret quoquomodo, sed quod quilibet accionem suam coram competente judice et judicio, in quo quilibet residere dinoscitur, deberet querere et prosequi cum effectu, ad quod eciam de principum et consiliariorum nostrorum, fidelium dilectorum, sano et salubri ac bene digesto consilio regia nostra serenitas suos consensum et assensum meminit prebuisse, et id ipsum fecisse in ciuitatibus publice proclamari. Quia tamen predictum decretum et statutum ad vniuersos et singulos tocius regni nostri Boemie incolas nimis generaliter se extendit et seorsum in specie neminem comprehendit, nos de innata nobis benignitatis clemencia volentes prefatum decretum seu statutum ad ciues et incolas Maioris ciuitatis Pragensis, fideles nostros dilectos, specialiter retorquere, desiderantes profectui et comodo ipsorum cura benigni fauoris intendere ac ipsis a futuris periculis precauere, vt ipsi celsitudini nostre eo quidem prompcius, eoque decencius seruire valeant, quo benignius fuerint regie liberalitatis clemencia pre ceteris consolati, quapropter animo deliberato, sano nobilium, procerum ac

fidelium nostrorum accedente consilio, auctoritate nostra regia, de certa nostra sciencia et regie celsitudinis gracia singulari hoc regali et perpetuo valituro statuimus et sanccimus edicto, quod exnunc inantea nulla spiritualis persona, sit secularis aut religiosa, cuiuscunque tituli, honoris, status, gradus, aut condicionis existat, sit indigena, alienigena, aut aduena cuiuscunque diocesis aliquem seu aliquos ciues, incolas et inhabitatores predicte Maioris nostre ciuitatis Pragensis in et super quibuscunque causis, questionibus seu litibus ciuilibus, criminalibus siue mixtis, aut ex eis dependentibus coram quocunque judice spirituali extra regnum Boemie aut eius limites seu extra muros ciuitatis predicte citet, euocet, citari, euocari aut in jus trahi procuret quomodolibet seu disponat, nec eciam litteras commissariales, executoriales seu denuncciatorias a quocunque judice seu judicibus contra ipsos seu aliquem ipsorum emanatas recipere, aut eas exequi audeat quoquo modo, nam auctoritate regia predicta omnia et singula a quouis ordinario seu delegato aut delegando judice vel judicibus in contrarium attemptata aut attemptanda imposterum tollimus, irritamus, annullamus, cassamus et omnibus simpliciter viribus vacuamus. Si quis autem huic nostre gracie et sanccioni contumaciter contrairet et causam suam coram competente judice in eo jure, quo ciues nostri predicti resident, proponere et prosequi non curaret, extunc prefatis ciuibus nostris damus virtute presencium plenam et liberam potestatem talem seu tales arrestandi, captiuandi et, dum et quocies opus fuerit, iuxta qualitatem excessus et demeriti puniendi, nam nisi nocentes et rebelles iustam pro delictis vindictam metuerent, nequaquam a suis impietatibus resilirent. Mandamus igitur vniuersis et singulis capitaneis, burggrauiis, officialibus, magistris ciuium, judicibus, consulibus, juratis et communitatibus ciuitatum ac aliis nostris et regni Boemie subditis quibuscunque, presentibus et futuris, fidelibus nostris dilectis, firmiter et districte, quatenus prefatis ciuibus nostris contra et aduersum talem seu tales, qui se premissis statutis, sanccionibus et graciis opponerent aut eis, ut premittitur, contumaciter contrairent, impendere debeant auxilium, consilium et iuuamen, dum et quocies oportunum fuerit et per ipsos super hoc fuerint requisiti, prout indignacionem nostram grauissimam voluerint arcius euitare. Presencium sub regie nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo CCCCXVIII°,

die nona Junii, regnorum nostrorum anno Boemie LV⁰, Romanorum vero XLII⁰.

Ad relacionem Johannis Bechinie subcamerarii

Johannes Weilburg decretorum doctor.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 122 v archivu m. Prahy. Pelzel K. Wenceslaus. Urkundenb. N⁰. CCXLVIII. Český překlad v knize „Práva rozličná“ z XV. století str. 78 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské. — List ten potvrdil císař Sigmund v Praze 26. srpna 1436. Nápis zní: „Littera, quod nullus ciuis aut incola Maioris ciuitatis Pragensis potest trahi ad jus spirituale extra muros ciuitatis ad quemcumque judicem, sed quod quilibet conueniatur in jure illo, in quo dinoscitur residere.“

Čís. 134.

1435. 6. července. Brno.

Císař Sigmund na žádost vyslaných Starého a Nového měst Pražských dává těmto dvěma městům majestát na svobodné užívání kalicha, jakož i na jiné svobody. Podkomoří král. má býti víry pod obojí, veliké pronásledování a kaceřování podobojích se zapovídá, v městech Pražských, jakož i na Vyšehradě a Hradčanech smějí přebývati pouze ti, kdož pod obojí spůsobou přijímají; cizozemci a katolíci nemají býti konšely ani úředníky ve městech, zboží špitálská a kolejská svým účelům navrátiti se mají, platové kněžští z domův se snímají a zřízení konsistoře pod obojí v Praze se potvrzuje.

Ve jméno svaté a nerozdílné Trojice amen. Zygmund z boží milosti Římský císař, po vše časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský král a Lucemburské hrabě. Známo činíme tímto listem všem vuobec, že majíce zření k velikým pečlivostem a k mnohým pracem slavné paměti najjasnějšího knížete, někdy pána a otce našeho, pana Karla, Římského císaře a Českého krále, kterýžto Staré město Pražské, potom i Nové zdělal, nadal i zvelebil právy, totižto privilegími neb zápisy i svobodami, jakožto ve mnohých listech jeho šíře se okazuje, již pak potom vezdajšími jsúce popuzeni žádostmi, aby ten, kterýž ráčil dáti šťastné počátky a rozmnožení, též dobré, kteréž pomocno jest k spasení bez čísla duší i obecnému dobrému, jednotě společné i také k spoluobývání bratrskému, slušnými prostředky opatřeno bylo

a týmž doufáním počestně se dokonalo. A protož když před naši velebnost předstúpili poslové slovútní, v ta doby z světských: z Starého města Pražského Jan z Velvar, Zygmund z Chotenčic, Václav Hedvika, Mikuláš Humpolec a z Nového města Pavel Oldřichuov, Valentin Kába, Beneš Cukmanský [1]) a z duchovních: mistr Jan z Rokycan, Oldřich bakalář z Znojma, Martin z Chrudimě, kněz Jan od sv. Štěpána z rybničky a Bohuněk z Chocni, jménem purgmistruov obojích obcí již řečených měst, učení Pražského, farářuov, kněží, žákovstva všeho tudíž i svú náramnú žádostí, mnohými prozbami ustavičnými nás jsú pokorně prosili, abychom list majestátu, kterýž celému království a margkrabství dali sme vuobec pro pokoj a ukrocení týchž měst, věčně držení a zachování; týž list zvláště abychom jim dáti ráčili milostivě. Kteréžto tak když sme vyslyšeli, odpověď dali sme takovú: poněvadž již celému království a margkrabství ten list vuobec dali sme, zbytečně se zdá, aby opět zvláště vám dán měl býti; nebo to město jest najpřednější v království Českém, hlavní. Ale oni vždy pro příčiny a povahy jisté a kusy v něm položené pravili jsú, že jim to poručeno jest a tak opět a opět prositi od nás nepřestali jsú a znamenitě ten artykul neb punkt žádajíce, aby jim rozomněji rozšířen byl a k místu přiveden, totiž aby ti, kteříž pod jednou zpuosobou obyčej přijímati jmají, jinde kromě měst Pražských obývali, kdež se ten obyčej zachovává, proto aby směsice hanebná z toho nepřišla, pro kterúž příčina sváruov spolu obývajícím dána by byla, kromě těch, kteřížby svú dobrú volí dopustili v tu naději dobrú, aby pod časem jsúc naučeni přijímání pod obojí zpuosobú haněti neb protiviti se nesměli. K tomu také přidali zvláštní artykule některé jim poručené, v nichž sme my pánóm a městóm před tím se zavázali a zapsali. *První artykul* tento, aby podkomoří měst královských, který má ustaven býti, byl měštěnínem Pražským a skutečně pod obojí zpuosobou přijímal tělo a krev boží. *Druhý artykul.* Mniši jestližeby v Praze neb okolo Prahy obývati měli, kněžím u far aby nepřekáželi, ani pochovávali mrtvých, ani svátostmi lidu obecnímu aby neposluhovali, ale tak živi byli, jako jich řeholy ukazují [2]). Kláštery také jeptišek nebo mnišek, v nichž přijímání pod obojí zpuosobú bývalo, tak v budúcí časy aby se zachovávali, ani převoryše neb abbatyše, kteréž pod jednú zpuosobú přijímali by, nad jinými jeptiškami vlásti nemají. *Třetí artykul.* Preláti hradu Pražského,

kanovníci, mansionáři, oltářníci, jestliže se kteří navrátí, těm, kteříž pod obojí zpuosobú přijímají, překážeti nemají, ani kaceřovati, ani haněti, ani na cti utrhati v království i krom království, ani svátostmi neb pochováváním mrtvých, kteříž k nim nepřísluší, aby se nikoli nemítli. *Čtvrtý artykul.* Vyšehrad, který jsú mocí dobyli, s svými obyvately v přijímání pod obojí zpuosobú s městy Pražskými aby se srovnal a též, kteříž na Hradčanech přebývají před hradem Pražským svatého Václava. *Pátý artykul.* Zboží špitálské od mostu, které chudým a nemocným jest odkázáno, ne skrze cizozemce, ale skrze úředníky Starého města Pražského aby zpravováno bylo a věrně řízeno a rozdáváno, jako již mnohá létha obyčej jest a tak se zachovává. *Šestý artykul.* Zboží kolejská, kteráž odjata jsú, aby pro opravení učení Pražského zase navrácena byla a mistři, kteřížby se zase navrátiti chtěli, i jiní cizozemci, těch, kteříž pod obojí zpuosobú přijímají, aby nehaněli, ale za dobré křesťany a syny matky církve svaté měli a obraňovali. *Sedmý artykul.* Žádný cizozemec, kterýby přijímati pod obojí zpuosobú nechtěl, aby konšelem, ani přísežným, ani úředníkem v těch městech nebýval. *Osmý artykul.* Neobyčejná summa a zbírání peněz v řečených městech aby vyzdvižena nebyla, ani dávána. *Devátý artykul.* Kostelové, kteříž k farám přísluší a kaply, od křížovníkuov poddacích i jiných kteřížkoli, ovšem aby svobodni byli věčně a vyňati; platové také kněžští, komorní, na domích Pražských zapsaní, aby více placeni nebyli. *Desátý artykul a poslední* práva duchovního,[3]) které za času Konrada arcibiskupa Pražského v obojím městě Pražském[4]) vysazeno jest, pečetí dáním potvrzen, kterýžto až posavad trvá, tu a nejinde aby zachován byl a tu pře manželské rozsudek braly i jiné věci k tomu úřadu příslušející aby konány byly. I my často řeč jich opětujíce, slyšíce přijali jsme je a od nás zapuzením býti nedopustili jsme a to proto najvíce, aby skrze to roztržení něktaraké škodné společních smluv, které se již dály a ještě se již konati mají, nestalo se[5]) a práce, kterúž sme prvních leth obtížnú vedli, ovšem bez dobrého konce zrušena nebyla. I protož s zdravú raddú knížat, pánuov, urozených vládyk i šlechticuo našich a císařství svatého a království našeho Českého ne skrze omyl ani brzkost, ale s dobrým rozmyslem a vědomím našim jistým list tento s majestátem našim, kterýž sme království a margkrabství vuobec dali, městu obojímu Pražskému tímto listem a mocí

císařskú i království Českého týž list s majestátem dáváme milostivě i jiných artykuluov v počtu deseti zvláště prosených přivolujem, ujišťujem, obnovujem a milostivě potvrzujem, to ustavujíce a tomu chtíce, aby ty i všecky věci v něm položené s jinými artykulemi desíti k věčnosti budúcími, za které jsú prosili, míti a obdržeti moc pevnú a nepohnutú [mohli na] časy [budúcí]. Pánóm také Novoměstským a obci skrze odjetí práv jich pilnějších a listuov gruntovních potracení[6]), o kterýchž jsú nás smutnú tváří i myslí zpravovali, když do Prahy z boží milosti přijedem, milost novú při těch právích i jiných potřebách míníme jim zvláště učiniti. Protož nižádnému člověku ovšem nebuď slušné tohoto listu našeho potvrzení a milosti kterým kolivěk obyčejem přerušiti, ani jemu kterúžkolivěk všetečností, ni smělostí se zprotiviti. Pakliby kdo těmto věcem zpřéčiti se směl, v prchlivost naší císařskú a království našeho Českého v těžkú pokutu, v tých městech v privilegiích položenú, věz se ovšem bez odpuštění upadnúti. Na jistotu a pevnost toho tyto listy majestátem naším císařským visutým kázali sme upevniti. Dán v Brně létha božího tisícého čtyrystého třidcátého pátého, den šestý měsíce července, království našich létha Uherského padesátého, Římského šestmezdcítmého, Českého šestnádctého a císařství čtvrtého.

Kniha privilegií Novoměstských z XV. století č. 331 list 148 v archivu m. Prahy. Za tím přípisek „Konfirmací konsistoře pod obojí.“ — List ten poněkud změněný uveřejnil dle apologie stavův z r. 1618 Palacký v Archivu Českém III str. 431; kdež na př. dodáno: [1]) a Daniel, měšťané obojího města Pražského. [2]) a nijakž přijímající pod obojí spůsobou, buď zjevně neb tejně nekaceřovali, a nižádným spůsobem netupili. [3]) ouřad práva duchovního. [4]) ve Větším městě Pražském. [5]) aby skrze to ňáké protržení společných smluv a kompaktát s svatým zborem Basilejským učiněných nepošlo. [6]) poněvadž hlavní práva jich jsou ztracena. Srv. též Palacký Urk. Beiträge zur Gesch. des Hussitenkrieges II. Bd. str. 440.

Čís. 135.

1436. 20. července. Jihlava.

Císař Sigmund dává majestát pánům, městu Praze, rytířům, panošem a městům království Českého, v kterém se zavazuje práva a svobody jich zachovávati a úmluvy se sborem Basilejským učiněné držeti. Zvláště pak slibuje, že nechce žádného člověka ani obce k tomu tisknouti, aby

vzdělávali opět hrady, tvrze, kláštery i kostely ve válkách husitských zbořené aneb aby mnichy neb jeptišky do měst a míst přijímali. V Čechách pouze Čechové mají býti na úřadech a císař chce se spravovati radou, kterou mu stavové zvolí. „Summy královské, kteréž sú až do sie chvíle zadržány v městech královstvie Českého,“ ty jim všechny svobodně a milostivě propouští a chce, „cožby listóv a zápisóv bylo židovských, což sě lichvy dotýká zadržané, aby ta lichva i s škodami na těch listech pominula; než jistina ta již bez dalších lichev aby jim na těch listech splněna byla, a to s milostí od židuov učiněním o tu jistinu, a s podobným prodlením plněnie.“ „Dán a psán v Jihlavě léta od narozenie syna božieho tisícieho čtyřstého třidcátého šestého, v ten pátek před svatú Marií Magdalenú, let království našich Uherského v padesátém, Římského v šestmezcietmém, Českého v šestnáctém a císařstvie ve čtvrtém létě.“

Palackého Archiv Český III. str. 446.

Čís. 136.

1436. 22. července. Jihlava.

Císař Sigmund dává ubezpečení Pražanům i jiným městům, že nemají býti tištěni ku přijetí do obcí a ku navrácení statkův těm, kteří ve válkách husitských z měst odběhli.

My Sigmund z božie milosti Římský ciesař, vždy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský oc král, vyznáváme tiemto listem obecně všem, ktož jej uzřie nebo čtúc slyšeti budú: jakož sme nynie zde po té jednotě, kteráž sě děkujíc pánu bohu stala mezi posly královstvie našeho Českého a mezi legáty svatého zboru Basilejského, také sme s nimi o naše panovánie jakožto dědic pravý a pán té země mluvili a jednali, tak sú nás poctiví poslové města Pražského i jiných měst jmenovaného královstvie Českého snažně prosili a pilně požádali, abychme ráčili svoliti, kto jsú prvé v městech obývavše, kterakkoli tyto časy měst prázdni byli i jsú, buďte světští neb duchovní, k jich zasě přijetí a k statkuom navrácenie aby od žádného mimo jich vuoli tištěni nebyli obyčejem ižádným. Protož my nechtíce jich žádosti oslyšeti, aby mír a pokoj té země a jednota skrze to rušena nebyla, i svolujem k tomu, nechtíce by svrchupsaná města k tomu, jakož svrchupsáno stojí, mimo jich vuoli nižádným

obyčejem tištěni byli. A tomu na svědomie náš ciesařský majestát kázali sme přivěsiti k tomuto listu, jenž jest dán v Jihlavě léta od narozenie syna božieho tisícieho čtyřstého třidcátého šestého, den svaté Máří Magdaleny, let královstvie našich Uherského v padesátém, Římského 26, Českého 16 a císařství 4.

Dle starých rukopisův Palacký Archiv Český III. str. 449. Rovněž rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 listy 55 a 194, dle něhož datum doplněno.

Čís. 137.

1436. 26. srpna. Praha.

Císař Sigmund potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského privilegia jim předešlými panovníky Českými udělená a zvláště dva majestáty, jež Staré město za příčinou založení Nového města Pražského od krále Karla IV. obdrželo.

In nomine sancte et indiuidue Trinitatis feliciter amen. Sigismundus diuina fauenta clemencia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque rex et Lucemburgensis dux. Ad perpetuam rei memoriam notum facimus etc. Etsi imperialem regalemque decet sublimitatem paci et quieti omnium intendere et sua vnicuique jura in statu solido conseruare, specialius tamen innata nobis clemencia et regni auctoritas nos ammonet ac quadam prerogatiua fauoris et gracie et solito nostre benignitatis more menti nostre insidet, qualiter nostre celsitudinis prouidencia ciuitatis nostre hereditarie et peculiaris Pragensis, que quia sedes et caput regni nostri Bohemie existit, omnesque alias ciuitates eiusdem precellit excellencie dignitate, necnon ciuium eiusdem, fidelium nostrorum dilectorum, libertates, gracias, priuilegia et jura custodiat, et ea, que fuerint quadam oppressione, negligencia aut alias qualitercunque collapsa, reducat et ad rediuiue libertatis et justicie tramitem solidata confoueat, vt ipsi ciues nostri et regni fideles Pragenses augmentis justicie et tranquilitatis efloreant atque in pacis amenitate feliciter conquiescant; sane quia per honorabiles magistrum ciuium, proconsules, totamque vniuersitatem ciuium predicte nostre Maioris ciuitatis Pragensis, fideles nostros dilectos, humili cum instancia maiestati nostre exstitit supplicatum, quatenus ipsis et ciuitati

Maiori Pragensi vniuersa et singula eorum priuilegia. litteras, jura, gracias, libertates et concessiones. ipsis a diue memorie inclitis principibus, Romanorum imperatoribus et Bohemie regibus et ducibus, predecessoribus nostris, data et concessa ac datas et concessas, et signanter infrascriptas litteras et priuilegia ipsis et eidem ciuitati per serenissimum principem felicis recordacionis dominum Karolum. Romanorum et Bohemie regem, genitorem nostrum carissimum. super eorum libertatibus, juribus et graciis datas et concessas approbare, ratificare, innouare et de solite benignitatis clemencia confirmare dignaremur; cuius quidem vnius littere tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis: Karolus dei gracia etc. (Následuje list krále Karla IV. d. v Drážďanech 27. prosince 1348 č. 51.) — Karl von gotes gnaden etc. (Následuje list téhož krále d. na Křivoklátě 3. dubna 1347 čís. 48.) Nos autem considerantes multiplicibus meritis, quibus ipsi ciues ciuitatis Maioris Pragensis nobis et regno nostro Bohemie studiose complacuerunt et tanto placere poterunt feruencius in futurum, quanto largioribus graciarum muneribus se senserint a nostra clemencia vberius consolatos, potissime autem, quia in ipsorum ciuium nostrorum augmento et felicitate natiua quadam affeccione plurimum colletamur et ad ea semper diligenti cura intendimus, que ipsorum sunt commodi et profectus, huiusmodi eorum supplicacionibus racionabilibus benigniter inclinati, animo deliberato, sanoque principum, baronum, nobilium, militum et clientum nostrorum et regni Bohemie fidelium accedente consilio et de certa nostra sciencia, auctoritate imperiali et regia Bohemie ipsis magistro ciuium, proconsulibus, consulibus, juratis, ciuibus, communitati ciuitatis predicte Maioris Pragensis atque eidem ciuitati, ipsorumque imperpetuum successoribus vniuersa et singula eorum priuilegia, litteras, jura, gracias, libertates, emunitates et concessiones eorum predecessoribus ac ipsis a diuis nostris predecessoribus, Romanorum imperatoribus et regibus necnon ducibus Bohemie data et concessa, ac datas et concessas in omnibus et singulis suis sentenciis, clausulis, articulis, punctis atque verborum expressionibus, acsi tenores omnium presentibus de verbo ad verbum forent inserti ac de eis de jure uel consuetudine deberet fieri mencio specialis, et signanter suprascriptas diui Karoli nostri genitoris litteras et priuilegia et omnia in eisdem contenta approbauimus, ratificauimus, innouauimus, confirmauimus graciose

ac tenore presencium approbamus, ratificamus, innouamus et clementer firmamus, decernentes expresse ea vel eas obtinere perpetuo roboris firmitatem, quodque ipsi eisdem vti et gaudere debeant libere et quiete cum impedimento cessante. Nos quoque volumus ipsos ciues circa eadem manutenere benignius et tueri, supplentes nichilominus omnem defectum, si qui in premissis aut premissorum aliquo obscuritate verborum aut sentenciarum siue solempnitatum obmissi comperti fuerint quoquomodo, non obstante in premissis quibuscunque aliis nostris litteris, datis uel dandis, que forsitan in predictorum ciuium et ciuitatis Pragensis preiudicium seu grauamen aliquot vergi possent seu vergi viderentur quoquomodo, quibus obstantibus uel obstare volentibus in hoc casu dumtaxat ex certa nostra sciencia et de plenitudine regie potestatis expresse et totaliter derogamus et derogatum esse volumus, ipsasque contra litteras et gracias prefatorum ciuium viribus carere omnino decernimus per presentes. Si quis vero, cuiuscunque preeminencie, status aut condicionis existens dictas litteras, jura, gracias aut priuilegia sepedicte ciuitati per predecessores nostros aut quem ex eis aut per nos data uel datas, concessa uel concessas quouismodo, modo, via aut forma violare, transgredi aut turbare presumpserit, vltra penas in priuilegiis ipsorum expressatas indignacionem grauissimam et regni nostri Bohemie, necnon penam quinquaginta marcarum auri puri ponderisque legalis, cuius siquidem medietas pro camera nostra regali et alia pro ipsa ciuitate offensa irremissibiliter soluendorum se nouerit ipso facto incursurum, quam eciam per nostros officiales precipimus exigi ac fisco nostro ac dicte ciuitatis fideliter inportari, ut quos dei et regie dignitatis amor a malo non reuocat, temporalis pene seueritas coherceat et a malignitatis ausu auertat. *Signum serenissimi principis et domini, domini Sigismundi Romanorum imperatoris inuictissimi ac Hungarie, Bohemie etc. regis gloriosissimi.* Presencium sub nostra aurea bulla, typario nostre maiestatis impressa, testimonio litterarum. Datum Prage anno domini M°CCCC° tricesimo sexto, die dominica post festum sancti Bartholomei, que fuit dies XXVI mensis Augusti, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quinquagesimo, Romanorum XXXVII, Bohemie XVII, imperii vero IIII°.

Ad mandatum d. imperatoris

G. Slig cancellarius.

Z register císaře Sigmunda z l. 1436 a 1437 v Lobkovické bibliotéce Roudnické sign. VI Fb. 19 str. 65 a z diplomatarium regis Georgii čís. 394 na listu 644 v Lobkovické bibliotéce Pražské. Český výtah z této konfirmace v rukopisu Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listě 55.

Čís. 138.

1436. 26. srpna. Praha.

Císař Sigmund potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského dvanácte listův, jež jim králové Jan, Karel IV. a Václav IV. udělili.

In nomine sancte et indiuidue Trinitatis feliciter amen. Sigismundus dei gracia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie rex. Ad perpetuam rei memoriam. Si regale fastigium subiectis presidens diuinitus supplicum peticiones clementer exaudiat, ad illas maxime sue benignitatis intuitum debet inclinare clemencius, que supplicantibus complacent et rei publice vtilitatibus correspondent. Sane humili exposicione fidelium nostrorum, magistri ciuium, scabinorum, consulum ac ciuium ciuitatis nostre Maioris Pragensis nostra intellexit serenitas, qualiter alias in generali regni nostri Boemie orto disturbio, turbante omnium statuum et condicionum personas, ipsorum certas litteras, priuilegia et munimenta ipsis in grande dampnum et iacturam hostilis manus furibundo insultu ademit et subtraxit, ipsis super eorum juribus, graciis et libertatibus per serenissimos principes et dominos Johannem Bohemie et Polonie regem ac Lucemburgensem comitem, auum, Karolum Romanorum imperatorem et Bohemie regem, genitorem, et Wenceslaum Romanorum et Bohemie regem, fratrem, nostros carissimos, sub eorum sigillorum munimine antiquitus concessas atque datas, quarum tamen copias et transsumpta in antiquis registris coram nobis productis reseruata, vidimus contineri prorsus stilo et ritui cancellarie conformia. Suplicarunt itaque celsitudini nostre iidem magister ciuium, scabini, consules necnon ciues, quatenus nos ipsis et eidem ciuitati nostre Pragensi, que caput omnium ciuitatum eiusdem regni existit, de indempnitate ipsorum prouidere ac huiusmodi eorum litteras, priuilegia et munimenta ipsis super eorum juribus, graciis et libertatibus,

vt prefertur, concessas et concessa approbare, ratificare, innouare ac confirmare graciosius dignaremur ac tenores earumdem de huiusmodi registris sumptos hic inseri facere, ne ipsi ac eorum successores ac ipsa ciuitas ab huiusmodi suis juribus, graciis et libertatibus orbati remaneant, sed pocius per nostre maiestatis prouisionem gaudeant consolati, distracta sibi recolligi et disparsa congregari. Tenores vero huiusmodi litterarum et priuilegiorum per omnia sequuntur in hec verba: Wir Johannes von gotes gnaden ɔc. (Následuje znění listu krále Jana d. v Praze 2. června 1341 čís. 39). — Karolus dei gracia etc. (Následuje znění listu krále Karla IV. d. ve Frankfurtě nad Moh. 17. ledna 1354 čís. 57.) — Karolus dei gracia etc. (Následuje znění listu téhož krále d. v Drážďanech 2. ledna 1349 čís. 52.) — Wir Karl von gotes gnaden etc. (Následuje znění listu krále Karla IV. d. v Praze 28. srpna 1348 č. 124 v poznámce.) — Wir Karl von gotes gnaden etc. (Následuje znění práv viničných téhož císaře d. v Praze 16. února 1358 čís. 66.) — Karolus quartus diuina fauente clemencia etc. (Následuje znění listu téhož císaře d. v Praze 12. května 1358 čís. 68.) — Karolus quartus diuina fauente clemencia etc. (Následuje znění listu téhož císaře d. v Praze 9. ledna 1370 čís. 90.) — Nos Karolus domini regis Bohemie primogenitus etc. (Následuje znění listu markraběte Karla d. ve Vratislavi 24. června 1342 č. 43.) — Karolus dei gracia etc. (Následuje znění listu krále Karla IV. d. ve Frankfurtě 19. ledna 1354 čís. 59.) — In nomine sancte et indiuidue Trinitatis feliciter amen. Karolus quartus etc. (Následuje znění listu téhož císaře d. v Cáchách 26. března 1359 čís. 69.). — Karolus dei gracia etc. (Následuje znění listu téhož krále d. v Lucemburku 10. března 1354 čís. 60.) — Wenceslaus dei gracia etc. (Následuje znění krále Václava IV. d. v Praze 9. června 1418 čís. 134.) Nos autem Sigismundus prefatus, qui in culmine cesaree et regalis [dignitatis] sumus altissimo disponente collocati, ex innate benignitatis clemencia et assumpta cura regiminis ad vniuersorum nostrorum fidelium tranquilitatem, felices succesus et iocunda procuranda pronis affectibus inclinamur, prefatorum magistrorum ciuium, scabinorum, consulum et ciuium Maioris ciuitatis Pragensis racionabilibus et iustis supplicacionibus fauorabiliter annuentes, vt ipsi in fide et deuocione erga maiestatem nostram tanto firmius et sedulius perseuerent, quanto se a nostra celsitudine sen-

serint grandissimis beneficiis et graciis nedum consolatos, sed et de nouo dotatos, animo deliberato, sanoque principum, baronum et procerum et nobilium nostrorum et imperii sacri ac regni nostri Bohemie fidelium accedente consilio et de certa nostra sciencia, prefatis magistris ciuium, scabinis, consulibus ac ciuibus, eorumque successoribus et ciuitati Pragensi vniuersa et singula priuilegia et litteras suprascriptas ipsis super eorum juribus, graciis et libertatibus per supradictos progenitores et predecessores nostros, Romanorum imperatores et Bohemie reges, data et concessa, ac datas et concessas in omnibus suis tenoribus, punctis, clausulis, articulis, sentenciis et verborum expressionibus, sicuti rite et laudabiliter processerunt, approbauimus, ratificauimus, innouauimus, confirmauimus graciose ac tenore presencium auctoritate imperiali et regia Bohemie approbamus, ratificamus, innouamus et clemencius confirmamus. Nulli ergo omnino hominum, cuiuscunque status, gradus, condicionis et preheminencie aut dignitatis existat, liceat hanc nostre approbacionis, ratificacionis, innouacionis, confirmacionis, de nouo concessionis et decreti paginam infringere aut ei ausu quouis temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, nostram et imperii sacri ac regni nostri Bohemie indignacionem grauissimam, necnon penam in suprascriptis litteris et priuilegiis expressam se nouerit incursurus. Presencium sub nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini MCCCCXXXVI, dominica die, que fuit dies XXVI mensis Augusti, regnorum nostrorum anno Hungarie etc.

Ad mandatum domini imperatoris

Petrus Kalde prepositus Northusiensis.

Z register císaře Sigmunda z l. 1436 a 1437 v Roudnické bibliotéce Lobkovické sign. VI Fb. 16 str. 70 a z diplomatarium regis Georgii čís. 394 list 649 v Pražské bibliotéce Lobkovické.

Čís. 139.

1436. 26. srpna. Praha.

Císař Sigmund potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského nařízení krále Václava IV., aby konšelé Nového města Praž-

ského brali naučení u práva Staroměstského a dopouštěli k němu odvolání z nálezův svých.

Wir Sigmund ɔc. bekennen ɔc., wan vns die burgermeister, schepfen, rat vnd burgere der Grossern stat zu Prage, vnsere lieben getruen, erczelet vnd zu erkennen geben habent, wie das der durchluchtigister furst, vnser lieber bruder, kunig Wenczlaw, seliger Romischer vnd zu Behem kunig, vor czeiten geordent vnd geseczt hat, daz die burgere vnd inwoner der Newen stat zu Prage vnd ouch geste sich von der schepfen vnd vrteil doselbst an den rat vnd schepfen der egenanten Grossern stat zu Prage beruffen vnd daselbst das recht nemen sollen, als offt in des not sein wirdet, als sie dann das vor vnd alle andere gemeyn stete vnsers kunigrichs zu Behem biszher getan haben, vnd wann vns nu die vorgenanten rat vnd schepfen der yeczgen Grossern stat zu Prage demuticlich gebeten hant, daz wir in vnsers egenanten bruders kunigs Wenczlaws vorberurte ordenung vnd gesecz vnd den brieff daruber gegeben zu uernewen, zu befestnen, zu bestetigen vnd zu confirmiren gnediclich geruchten, derselb brieff von worte zu worte hernach geschriben stet vnd also lautet: Wir Wenczlaw ɔc. (Následuje list krále Václava IV. d. na Točníku 23. června 1409 čís. 127.) Des haben wir angesehen soliche lobliche gewonheit vnd ouch der egenanten von der Grossern stat Prage fleissige vnd redliche bete vnd haben dorumb mit wolbedachtem mute, gutem rate vnd rechter wissen die vorberurten ordenung vnd gesecz vnd den vorgeschriben vnsers lieben bruders, kunigs Wenczlaws seligen brieff in allen vnd yglichen seinen puncten, artikeln vnd meynungen, als der von worte zu worte vor geschriben stet vnd begriffen ist, gnediclich bestetigt, beuestnet, vernewet vnd confirmiret, bestetigen, beuestnen, vernewen vnd confirmieren in den von kuniglicher macht zu Behem. Mit vrkund disz brieffs versigelt mit vnserr maiestat insigel nach Crists geburt vierczehenhundert jar vnd dornach im XXXVI jare, am nechsten suntag nach sant Bartholomeus tag, vnserr riche ɔc.

Z register císaře Sigmunda z l. 1436 a 1437 v Lobkovické bibliotéce Roudnické str. 86 a z diplomatarium regis Georgii č. 394 list 636 v Lobkovické bibliotéce Pražské. Český překlad nalezá se v rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na l. 54; kdež datováno: „Datum anno 1436, dominico post Bartholomei, regnorum Ungarie 50, Romanorum 26, Boemie 17, imperii vero 4.“

Čís. 140.

1436. 26. srpna. Praha.

Císař Sigmund potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského osmnácte privilegií, jež jim císařové Římští a králové Čeští udělili.

Sigismundus diuina fauente clemencia etc. Super thronum excellencie imperialis et regie diuine dispensacionis prouidencia residentes, licet omnium et singulorum nostre dicioni subessencium cummulandis et conseruandis profectibus graciose dignamur intendere, quodam tamen specialis prerogatiue affectu illorum tranquillitatem, comoda et honores vigilanciori animo propagare et conseruare statuimus, quos celebris preeminencie gradus ceteris pretulit ac illibate fidei constancia obsequiorum, quoque grata sedulitas nostris progenitoribus et predecessoribus ac nostre serenitati commendauit, perpensius et principalis munificencie magnificis dignos donis efficit; quorum eciam decus, vtilitas et gloria nostre maiestati et regno decorem, fructum et honorem generalem inducit. Sane pro parte magistri ciuium, juratorum, consulum, necnon vniuersorum ciuium peculiaris nostre Maioris ciuitatis Pragensis, que profecto dilectissimi et hereditarii nostri Bohemie regni, vbi et vite originem ac omnimode, qua fungimur, dignitatis fomenta nos suscepisse fatemur, metropolis et caput egregium et celsitudinis nostre regalis solium esse dinoscitur, morum, legum et scienciarum claritate ornatum, vnde tamquam ab orto semper virescente ac irriguo in reliquas eiusdem regni ciuitates et partes fructuum honestatis grata deriuatur vbertas, nostre serenitati exhibite sunt littere quam plures, libertatum, priuilegiorum, jurium et graciarum contentiue, quibus reuera ciuitas ipsa Pragensis per diue memorie progenitores et predecessores nostros, imperatores et reges Romanorum ac reges Bohemie et duces, necnon per aliarum regionum principes remunerata et dotata existit, gaudet pariter et refulget, nostreque maiestati est humiliter supplicatum, quatenus ipsas et contenta in eis vniuersa et singula innouare, ratificare, approbare et confirmare graciosius dignaremur, quarum tenores hic inserti sequuntur per omnia de verbo ad verbum et sunt tales: Nos Johannes ɔc. (Ná-

sleduje znění listu krále Jana d. v Praze 28. dubna 1316 č. 10.) — Johannes dei gracia ɔc. (Následuje znění listu téhož krále d. Münnerstadt 4. listopadu 1325 čís. 13.) — Nos Johannes ɔc. (Následuje znění listu téhož krále d. v Praze 1. prosince 1328 čís. 15.) — Nos Johannes ɔc. (Následuje znění listu téhož krále d. v Landavě 27. května 1330 čís. 17.) — Nos Johannes dei gracia ɔc. (Následuje znění listu téhož krále d. v Domažlicích 22. srpna 1331 č. 22.) — Nos Johannes dei gracia etc. (Následuje znění listu téhož krále d. v Domažlicích 20. srpna 1331 čís. 21.) — Johannes dei gracia ɔc. (Následuje znění listu téhož krále d. ve Frankfurtě v březnu 1336 čís. 36.) — Nos Johannes dei gracia ɔc. (Následuje znění listu téhož krále d. v Praze 4. června 1341 čís. 40.) — Karolus dei gracia ɔc. (Následuje znění listu krále Karla IV. v Drážďanech 27. prosince 1348 čís. 51.) — Wir Karl von gots gnaden ɔc. (Následuje znění listu císaře Karla IV. d. v Praze 4. srpna 1366 čís. 87.) — Wir Karl von gotes gnaden ɔc. (Následuje znění listu císaře Karla IV. d. v Praze 3. srpna 1366 čís. 86.) — Nos Karolus domini regis primogenitus ɔc. (Následuje znění listu markraběte Karla d. v Praze 13. června 1343 čís. 45.) — Karolus diuina fauente clemencia ɔc. (Následuje znění listu císaře Karla IV. d. ve Fürstenberce 17. června 1373 čís. 85 v poznámce.) — Wir Karl von gotes gnaden ɔc. (Následuje znění listu téhož císaře d. v Norimberce 14. srpna 1376 čís. 96.) — Wir Karl von gotes gnaden ɔc. (Následuje znění listu téhož císaře d. v Lukově 6. ledna 1373 č. 94.) — Wir Wenczlaw von gotes gnaden ɔc. (Následuje znění listu krále Vácslava IV. d. na Křivoklátě 26. května 1384 čís. 105.) — Wir Wenczlaw von gottes gnaden ɔc. (Následuje znění listu téhož krále d. v Praze 20. července 1400 čís. 114.) — Wir Wenczlaw vonn gottes gnaden ɔc. (Následuje znění listu krále Václava IV. d. na Žebráce 25. ledna 1393 čís. 111.) — Ludwicus quartus dei gracia ɔc. (Následuje znění listu císaře Ludvíka IV. d. ve Špýru 10. června 1330 čís. 19.) ɔc.[1])

Z register císaře Sigmunda z l. 1436 a 1437 v Lobkovické knihovně Roudnické str. 86 a z diplomatarium regis Georgii č. 394 str. 638—640 a 652—670.

[1]) Konec majestátu obsahující konfirmační klausuli a datování v obou rukopisech schází; avšak není pochybnosti, že listina vydána byla téhož dne, jako tři ostatní konfirmace privilegií Staroměstských.

* Čís. 141.

1436. 1. října. Praha.

Císař Sigmund potvrzuje purkmistru, konšelům a starším obecním Nového Města Pražského privilegia, jež jim předkové jeho Karel IV. a Václav IV. udělili a o něž ve válkách husitských přišli.

In nomine sancte et indiuidue Trinitatis feliciter amen. Sigismundus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie, Boemie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Loadomerie, Comanie Bulgarieque rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis, quod in nostre maiestatis presencia constituti magister ciuium, consules, jurati ac seniores ciues Noue ciuitatis Pragensis, fideles nostri dilecti, mesto wultu simul et animo nobis proponere ac innotescere curauerunt, qualiter nouissime quadam sedicione in eorum ciuitate suborta litteris originalibus priuilegiorum, jurium, libertatum, graciarum et emunitatum, necnon ratificacionum, approbacionum et confirmacionum earundem sunt orbati, quibus profecto ipsorum ciuitas a diue memorie gloriosissimo principe, domino Karolo quarto, Romanorum imperatore et Boemie rege, nostro amantissimo genitore, et demum ab illustrissimo principe Wenceslao, Romanorum et Boemie rege, nostro germano fratre carissimo, erat errecta, instituta et dotata, quarum quidem litterarum transsumpta fideliter et integra, ipsis donatoribus honesta, dotatis accomoda, stilo et ritui cancellarie prorsus conformia tenor ipse monstrabat (sic), nostre maiestati obtulerunt pro parte sua omniumque ciuium et coincolarum ciuitatis predicte, humili precum instancia supplicantes, quatenus ea omnia et singula litteris nostris patentibus et maiestatis nostre sigillo consignatis de verbo ad verbum inseri, innouare, ratificare, approbare et confirmare in omnibus et singulis sentenciis, punctis et clausulis auctoritate nostra imperiali et regia dignaremur, quarum tenor per omnia sequitur et est talis: Wenceslaus ɔc. (Následuje potvrzení krále Václava IV. tří privilegií d. v Praze dne 21. prosince 1383 č. 104.) — Alterius vero littere tenor sequitur et est iste: Karolus ɔc. (Následuje list krále Karla IV. d. v Praze 8. března 1348 č. 49). — Item alterius littere tenor sequitur et est iste: Wenceslaus ɔc. (Následuje potvrzení privilegií kr. Václava IV. d. v Praze

2. března 1413 č. 131). Nos autem, qui in culmine dignitatis cesaree et regalis sumus altissimo disponente locati, licet ex innate benignitatis clemencia et assumpti cura regiminis ad vniuersorum Christi fidelium tranquillitatem, felices successus et comoda iugiter intendere delectamur, precipue tamen ad illorum profectum et grata pacis, status et honoris compendia speciali certe fauore nostra assidue dignatur inclinari serenitas, quos clarissimorum regum Boemie et predecessorum, progenitorum nostrorum felicis recordii plantauit, confouit et educauit, potencia et celebris ipsorum municifencie manus, vtpote bene meritos, priuilegiis et iuribus extulit honoribus et graciis multipliciter redimiuit. Ast eciam sinistre sortis occursus in huius regni nostri hereditarii generali disturbio omnis status et condicionis inuoluente passim et turbante personas damnose oppressit et munimenta litterarum et priuilegiorum hincinde in pluribusque locis hostili manu ademit; itaque prefatorum ciuium racionalibus et iustis supplicacionibus fauorabiliter annuentes, vt in fide et deuocione erga maiestatem nostram tanto firmius et solidius perseuerent, quanto se a nostra celsitudine senserint huiusmodi grandissimis beneficiis et graciis nedum consolatos, sed de nouo donatos, vniuersa et singula jura, priuilegia, libertates, gracias et honores a prefatis diue memorie predecessoribus et progenitoribus nostris, Boemie regibus, concessa et concessas et in transumptis memoratis et superius descriptis luculencius expressa et expressas in omnibus et singulis eorum et earum sentenciis, punctis, articulis et clausulis, necnon consuetudines et obseruancias laudabiles per ipsos ciues antiquitus rite et iuste obseruatas, animo deliberato, sanoque fidelium nostrorum accedente consilio et de certa nostra sciencia presentibus litteris nostris inseri mandauimus et innouauimus, ratificauimus, approbauimus et confirmauimus, innouamus, ratificamus, approbamus et virtute presencium imperiali et regali auctoritate confirmamus, ipsis robur inconcussum liberaliter conferentes. Idcirco precipimus districcius et mandamus omnibus et singulis officialibus nostris et cunctis nostre dicioni subiectis, quatenus predictos ciues nostros in prefatis ipsorum juribus, priuilegiis, libertatibus, honoribus, graciis, consuetudinibus et obseruanciis nullatenus impediant aut perturbent, uel eciam impediri aut perturbari admittant, sed manuteneant, protegant efficaciter et defendant sub pena centum marcarum auri puri pro camera nostra regali

irremissibiliter soluendarum. *Signum serenissimi principis et domini, domini Sigismundi, Romanorum imperatoris inuictissimi et Boemie regis gloriosissimi.* (Monogram.) Testes huius rei sunt: reuerendus in Christo pater Philibertus episcopus Constanciensis, Rothomagensis priuincie; illustres Conradus dictus Albus Olsnicensis, Nicolaus Ratiboriensis, Wenceslaus Tesinensis, Slesie duces; magnifici Vlricus comes Cilie et Segorie, Brunorius de la Scala, Verone et Vincencie vicarius generalis, comes Henricus de Montfort et Tetnang judex curie nostre imperialis, venerabilis Wenceslaus de Michelsperg, generalis prior ordinis sancti Johannis, nobiles Vlricus de Rozenberg, Menhardus de Noua domo, Hincziko de Pirkstein, magister curie nostre, Alsso de Ssternberg et de Holicz, Albertus de Coldicz capitaneus Suidnicensis. Petrus de Michelsperg et alii quam plures nostri fideles. Presencium sub sigillo nostre maiestatis testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto, die prima mensis Octobris, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quinquagesimo, Romanorum vigesimo septimo, Boemie decimo septimo, imperii vero quarto.

Ad mandatum domini imperatoris

Petrus Kalde prepositus Northusiensis.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 17. — Pečeť schází. Český překlad nalezá se v knize „Práva rozličná“ z XV. stol. na listu 79 v bibliotéce kapitoly Vyšehradské a též v knize privilegií Novoměstských ze XVII. stol. č. 19 str. 1 v archivu m. Prahy, v obou knihách s tím dodatkem, že „Philberth z boží a apoštolské stolice milosti biskup Konstanský v krajině Rothomajské, svatého obecného zboru Bazylejského posel, Menhard z Jindřichova Hradce, purkrabie Pražský, Hynek z Pirgštajnu, kuchmistr dvoru královského. Aleš z Šternberka jináč z Holic, najvyšší komorník desk královstvie Českého, Petr z Michalovic a Diviš Bořek z Miletínek“ dali purgmistru, konšelům, přísežným a starším obecním Nového města Pražského vidimus tohoto majestátu císaře Sigmunda „v Praze létha páně tisícieho čtyřstého třidcátého sedmého, den dvamezcietmý měsíce června.“ — Majestát císaře Sigmunda potvrdili: Jiří v Praze 29. dubna 1461. Vladislav v Praze 1. listopadu 1480; Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627; Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 142.

1437. 29. října. Praha.

Císař Sigmund obnovuje Novému městu Pražskému výsadu od císaře Karla IV. udělenou, že obrok a píce nikde jinde v Praze prodávati se nemá, nežli na trhu u kostela sv. Jindřicha.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Notum facimus tenore presencium vniuersis, quod pro parte fidelium nostrorum dilectorum pabulatorum Noue nostre ciuitatis Pragensis fuit maiestati nostre attentis studiis expositum, qualiter priuilegiis eorum, ipsis a serenissimo principe et domino, domino Karolo, diue memorie Romanorum imperatore, patre, necnon a Wenceslao Romanorum rege, fratre, nostris carissimis, Bohemie regibus, super infrascriptis libertatibus, graciis et indultis datis ac concessis tempore gwerrarum et disturbiorum in regno nostro Bohemie retroactis temporibus durancium per vim fuerint priuati, prout hoc eciam coram nobis fide dignorum testimonio sufficienter est edoctum, ostenderuntque nobis quoddam transumptum dictorum priuilegiorum rogantes humiliter et deuote, quatenus ipsis easdem gracias, libertates et indulta de nouo conferre et innouare de benignitate nostra graciosius dignaremur. Nos vero, qui vota fidelium ex innata nobis clemencia libenter admittimus, volentes melioracioni, commodo et profectui dicte Noue ciuitatis nostre Pragensis intendere, vt incole et inhabitatores ipsius maiora suscipere valeant incrementa, hanc graciam ipsis pabulatoribus, presentibus et futuris, de nouo conferimus et donamus, statuentes et hoc regio Bohemie perpetuo sanccientes edicto, quod omnes et singuli pabulatores auenam et fenum vendentes in dicta ciuitate nostra in foro, quod est prope ecclesiam sancti Heinrici et non alibi vendere perpetuis temporibus exnunc inantea teneantur. Decernimus eciam, quod vniuersi pabulatores, qui nunc sunt aut fuerint in futurum, qui in locis aliis, quam in foro predicto, siue in Maiori seu Noua ciuitatibus Pragensibus auenam uel fenum publice uel oculte vendere presumpserint, quilibet ipsorum penam quinque sexagenas grossorum denariorum Pragensium tocies, quocies hoc fecerit, incurrere debeat, quarum tres sexa-

genas regie camere, residuas vero duas dictorum pabulatorum in Noua ciuitate prefata morancium vsibus irremissibiliter volumus applicari. Hospitem quoque, in cuius hospicio talis pabuli venditor, qui alibi, quam in dicta Noua ciuitate, in loco jam nominato publice uel oculte pabulum, vt predicitur, vendere presumpserit, traxerit mansionem, similiter penam et eo modo, prout expressatur superius, incurrere statuimus ipso facto. Mandamus igitur vniuersis et singulis scabinis et juratis ciuibus Maioris et Noue ciuitatum Pragensium, qui nunc sunt aut pro tempore fuerint, fidelibus nostris dilectis, quatenus tales pabulatores, contra statutum et decretum nostrum huiusmodi auenam seu fenum vendere presumentes, aut eorum hospites, vbicunque reperti fuerint, nobis manifestare debeant, dictos pabulatores Noue ciuitatis in presenti nostra gracia effectualiter conseruantes, sicuti indignacionem nostram grauissimam et penam ipsis pro nostro arbitrio infligendam voluerint arccius euitare. Presencium sub nostre imperialis maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno domini millesimo quadrigentesimo tricesimo septimo, die vigesimo nono mensis Octobris, regnorum nostrorum anno Hungarie quinquagesimo primo, Romanorum vigesimo octauo, Bohemie decimo octauo, imperii vero quinto.

Obsaženo v diplomatarium regis Georgii č. 394 list 706 v Lobkovické bibliotéce Pražské a v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I. č. 79 v archivu m. Prahy, odkudž také titul i datum tuto jsou doplněny. — Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili tento list: Jiří v Praze 22. května 1461; Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 15).

Čís. 143.

1437. 4. listopadu. Praha.

Císař Sigmund osvobozuje purkmistra, konšely i všechnu obec Menšího města Pražského ode všech úrokův, berní a sbírek na deset let, poněvadž město to válkami a ohněm velice utrpělo.

Sigismundus etc. Notum facimus etc., quod attentis grauibus et irrecuperabilibus dampnis, que prouidi . . magister ciuium, consules et

ciues Minoris ciuitatis nostre Pragensis, fideles nostri dilecti, propter guerrarum discrimina in regno nostro Bohemie preteritis temporibus vigencia et eciam ex eiusdem ciuitatis incendio percepisse noscuntur, pensatis eciam fidelibus obsequiis maiestati nostre per ipsos ciues et incolas impensis et imposterum impendendis ipsos ciues et ciuissas ac eorum quemlibet animo deliberato et de certa nostra sciencia ab omnibus censibus, bernis et aliis solucionibus pecuniariis atque grauaminibus, quos et quas ipsi nobis ad cameram nostram soluere tenentur, a data presencium computando, ad decem annos continue et inmediate se sequentes quittauimus et libertauimus, quittamus et virtute presencium regia auctoritate Bohemie graciosius libertamus, nolentes eos et eas per subcamerarium nostrum et regni Bohemie et alios officiales quoscunque per predictos decem annos in censibus, bernis et aliis solucionibus pecuniariis quomodolibet aggrauare. Mandamus igitur subcamerariis et aliis officialibus regni nostri Bohemie, fidelibus nostris dilectis, qui nunc sunt seu pro tempore fuerint, presentibus firmiter et districte, quatenus per predictos decem annos iam prefatis ciuibus et incolis Minoris ciuitatis Pragensis census, bernas et alias soluciones siue contribuciones pecuniarias nequaquam exigant, recipiant, postulent seu requirant, sed pocius ipsos et ipsas ab huiusmodi censibus, bernis et solucionibus per predictos decem annos, vt prefertur, supportatos habeant et exemptos, prout indignacionem nostram regiam arcius voluerint evitare. In cuius rei robur et testimonium sigillum maiestatis nostre presentibus est appensum. Datum Prage anno domini MCCCCXXXVII, proxima feria II[a] post festum omnium sanctorum, regnorum nostrorum ꝛc.

Z register císaře Sigmunda z l. 1436 a 1437 v Lobkovické bibliotéce Roudnické str. 134 a z diplomatarium regis Georgii č. 394 list 696 v Lobkovické bibliotéce Pražské.

Čís. 144.

1438. 8. června. Jihlava.

Král Albrecht jsa zvolen za krále Českého potvrzuje všem stavům království Českého jich práva a svobody, zavazuje se „každý stav v jeho řádu, právu a svobodě zachovati i před bezprávím brániti“, kompaktata

držeti a starati se o potvrzení arcibiskupa, který by světil kněze obojí strany. Dále slibuje pečovati o zaplacení dluhův předešlých králův, o navrácení odcizeného zboží ke koruně, o vyzdvižení hor a o to, aby pouze Čechové na úřadech byli a záležitosti koruny České pouze s radou Českou se řídily. Dán v Jihlavě v neděli den svaté Trojice léta od narozenie syna božieho tisícieho čtyřstého třidcátého osmého, let království našich ꝛc v prvém létě.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 148 v archivu m. Prahy a rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listě 195. Otištěno v Palackého Archivu Českém VI str. 449.

Čís. 145.

1453. 1. května. Vídeň.

Král Ladislav dává pánům, rytířům, panošům i městům království Českého majestát, v kterém se zavazuje každý stav při jeho řádu, svobodách, právích a spravedlnostech zachovávati a kompaktata s koncilem Basilejským smluvená držeti. Zvláště slibuje, pokud se měst týče, že jim propustí „všecky summy a úroky královské na městech, kteréž jsú od smrti ciesaře Sigmunda až do jeho korunovánie zadržány a jinam zapsány nejsú“. „Dán u Viedni den sv. Filippa a Jakuba apoštoluov božiech, po božiem narozenie čtrnácte set let a padesátého třetieho léta, našeho korunovánie královstvie Uherského třináctého.“

Palacký Archiv Český IV str. 416.

Čís. 146.

1454. 20. ledna. Praha.

Král Ladislav potvrzuje Starému městu Pražskému všecka práva, listy, privilegia, milosti, svobody a obyčeje dané mu od předkův jeho a zvláště list císaře Karla IV., jímž všech práv a svobod témuž městu potvrdil.

Zmínka o této konfirmaci v rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listě 55, kdež se datuje: „1454 die 20 Januarii, regnorum Ungariae 14, Bohemiae 1“ a kdež též tento vyňatek z potvrzovacího listu se zachoval: „Město Pražské, nejjasnějších knížat předkův našich stolice vždycky vysoká, stkvělo se jest a jakožto jasné slunce všecko království svým světlem osvěcovalo, učení mistrská slavná

v sobě mělo, jimiž se lidský rozum ostří a kupce přijímalo hojně, od nichžto k lidské živnosti užitky a potřeby dávalo“ etc.

Čís. 147.

1454. 22. února. Praha.

Král Ladislav dává purkmistru, konšelům a obci Nového města Pražského díl vsi řečené Vesce s dvory kmetcími, s platy, dědinami ornými i neornými, pastvištěmi, lukami, lesy, potoky a se vším příslušenstvím, kteroužto ves Kuneš Rozkoš králi propadnul, „zapsav sě v lantfrydy, kteříž pro upokojenie královstvie Českého od pánuov, zeman i měst učiněni byli, v nichžto každému zapovědieno bylo, aby žádný mocí na druhého nesahal pod ztraceniem a propadeniem zbožie“ a pak „proti těm zápisuom královstvie České ohněm, braním i jinými záhubami rozličně hubil jest.“ „Dán v Praze den sv. Petra nastolovánie l. tisicíeho čtyřstého padesátého čtvrtého.“

Kniha privilegií Nového m. Pražského č. 331 str. 48 v archivu m. Prahy.

Čís. 148.

1454. 17. května. Praha.

Král Ladislav potvrzuje židům Pražským i jiným v království Českém přebývajícím práva a svobody, jež jim králem Přemyslem Otakarem II. udělena a císařem Karlem IV. schválena byla.

Ladislav z boží milosti Uherský, Český, Dalmacský, Charvatský, Rámský, Servicský, Gallicský, Lodomerský, Kumánský, Bulgarský král, Rakúský a Lucemburský vévoda, Moravský a Lužický markrabě. K věčné věci paměti. Poněvadž, židé od křesťanuov aby trpěni byli, rytěřujície cierkev svatá zpuosobila jest a ciesařská svatá ustanovenie jich obecným právem Římským požívati usuzují, naší velebnosti podobné býti slušně domnievali jsme jich priuilegií potvrditi, aby od bezpráví jsúce vzdáleni, v tom královstvie našem bezpečně a pokojně mohli obývati. Zajisté židuov Pražských i jiných všech tohoto království našeho, komory naší služebníkuov, pokorná prosba držěše, abychom z obvyklé dobroty

našie ráčili potvrditi listuov, milostí, svobod, obdarovánie, priuilegií a práv všech jim puojčených a daných ot najsvětějších, najvyšších biskupuov i od osviecených a najjasnějších předkuov našich kniežat a králuov Českých, a zvláště jednoho priuilegium zbožného Karla, praděda našeho najmilejšieho, se všemi věcmi v něm zavřenými, jehožto drženie pokládá se v tato slova: Ve jmeno svaté a nerozdílné Trojice šťastně amen. Karel Čtvrtý božské dobroty popřěním Římský ciesař ɔc. (Následuje český překlad listu císaře Karla IV. d. na hradě Štaufen 30. září 1356 čís. 63.) My starších našich stopějí i příkladuov chvály hodných následujíc, jich pokorné prosby nezavrženy, ale raději uslyšány býti domnělí jsme, protož ne omylně neb neopatrně, ale s dobrým rozmyslem i s zdravú raddú našich šlechticuov a věrných, z jistého našeho vědomie, mocí královskú v Čechách, svrchu psaného priuilegium králova úplně se všemi diely jeho, jakož svrchu zřejmě vloženo jest, i listuov, milostí, ohrad, svobod i práv všech ot předepsaných najvyšších biskupuov a prvé pověděných předkuov našich pójčených a daných pověděným židuom, když by jedno řádně a právě vyšly, pojišťujem, upevňujem, potvrzujem i pevnosti naší ohradú ohrazujem se všemi puncty, clausulami, artykulemi i rozuomy, jako by ot slova k slovu v tomto listu byly vepsány. A chceme i usuzujem, aby prvé pravená priuilegia se všemi věcmi v nich zavřenými obdržela plnú, pevnú i nezrušitelnú pevnost. Protož žádnému nebuď slušno tohoto naší jasnosti listu rušiti neboli se jemu smělostí všetečnú zprotiviti. Pakli by kto proti tomu učinil, našie velebnosti v rozhněvánie, věz, že jest upadl. Kterýchžto věcí na svědomí tyto listy napsati kázali jsme i naše pečeti královské kázali přivěšením potvrditi. Dán v Praze den sedmnáctý měsiece máje létha božieho M°CCCC°LIIII°, královstvie našich léta Uherského XIIII° a Českého prvého.

Rukopis „Práva rozličná“ z XV. století list 16 v archivu kapitoly Vyšehradské za nápisem „Privilegium Židovský a tvrzenie jich výsady“. — V registrech zápisův židovských úřadu purkrabství Pražského z r. 1497—1503 str. 3 v Českém museum činí se zmínka o tomto listu takto: „Tento artykul vypsán jest z majestátu najjasnějšieho kniežete a pána pana Ladislava Uherského, Českého ɔc. krále vývody Rakuského etc. Item najprvé ustanovujem, aby pro penieze neb pro věci movité neb nemovité nebo pro svády a haněnie, kteréžby se dotýkaly osoby židovské anebo věci židovské, nižádný z křesťanuov proti židu, jedně s křesťanem a židem k svědomí připuštěn byl etc.“ — Český tento překlad práv židovských

krále Přemysla Otakara II. různí se zde od českého překladu těchže práv, jenž je v svrchu položené konfirmaci krále Ladislava obsažen.

Čís. 149.

1454. 5. listopadu. Praha.

Král Ladislav dává komorníku svému Janovi z Ronova rychtářství Starého města Pražského se vším příslušenstvím, kteréž napotom přešlo právně do držení obce Staroměstské.

Ladislav z boží milosti Uherský, Český, Dalmatský král ꝛc. Známo činíme všem vůbec, že chtíce štědře se míti k urozenému Janovi z Ronova, komorníku našemu věrnému milému, jehožto služby naší velebnosti velmi jsou vděčny, ne omylem ani neopatrně, ale s rozmyslem a s zdravou raddou našich urozených a věrných, [z] jistého našeho vědomí, mocí královskou Českého království, jemu a jeho dědicům a budoucím z zvláštní milosti dáváme, darujeme rychtářství Starého města Pražského se vším příslušenstvím jeho, na čemby kolivěk záleželo a kterýmžby kolivěk jmenem jmenováno býti mohlo, k jmění, držení, požívání, i věčnému a dědičnému vládnutí, [a] chceme, aby napředřečený Jan a dědicové i budoucí jeho všech užitkův, ctí a požitků řečeného rychtářství svobodně a úplně požívali, jakož jsou užívali téhož města našeho rychtáři od starodávna. A kdožby list tento s dobrou Jana dotčeného, dědicův a budoucích jeho volí měl nebo měli, tomu nebo těm chceme, aby právo přislušelo všech věcí napřed psaných. Na svědomí toho naše královská pečeť přivěšena jest k tomuto listu. Datum Pragae die qvinta mensis Novembris anno domini 1454, regnorum nostrorum anno Ungariae XV, Bohemiae vero secundo.

Kniha privilegií Staroměstských v archivu m. Prahy ze XVII. století č. 48 str. 36. — Dle svědectví archivního liber vetustissimus č. 993 str. 155 sešla se téhož dne 5. listop. obec Staroměstská, aby schválila tento zápis o rychtu Staroměstskou: „My purgmistr a radda Starého města Pražského známo činíme tiemto listem obecně přede všemi, ktož jej uzřie a čísti neboli čtúce slyšeti budú, že srozuměvše tomu i konečně toho došedše, kterak rychta a rychtářstvie města našeho i s příslušenstvím jeho již na králově milosti jest uprošeno, svolali sme obec o to a vznesli na nie, by nám k tomu radili, poněvadž to již od obce jest odtrženo, mohlliby kto buď z nás neb z obecných k tomu jakžkoli přijíti, buď trhem neb jiným oby-

čejem, skrze příčiny čiežkoli a známosti i přímluvy, zda by potom snad snáze obec k tomu pod chvílemi přijíti mohla. Takž obec raddu o to mezi sebú jměvše a potom i nás k sobě uvolavše žádali, poněvadž obci to jíti nemohlo ani muož, abychom společně sobě a jednostajně obojí, my jim a oni nám radili, kýmby to z súseduov najslušnějie a najsnáze kúpeno mohlo býti. A tito zejména byli sú při tom z obecních Mathiáš Louda, Jakub Žlutický, Mikuláš Humpolec, Jan od tří studnic, Mikeš Kožišník, Mikuláš uzdař, Vaněk Holeč mísař, Mařík od hřebenuov, Jan Ročovský, Mathyáš Mýdlo, Mikuláš Hesolth, Prokop apotekář, Jakub Sobek, Václav Chřest, Jaroš porybný, Vaněk Kolinský, Jan Wolf, Jindřich Hamrle, Vaněk od dietek, Jan Slatina, Vaněk Krabec, Origenes, Mikuláš Košťál, Václav Mužík, Petřík Příbramský, Mathěj Štraboch, Velislav, Martin od . . ., Mathěj od vola, Philip krajčí, Pařiezek, Vaněk Rymar, Kuba šípař, Ulrich kramář, Pobožný i jiní. Protož všichni jednostajně, totiž my s nimi a oni s námi svolivše sě o slovútného Přecha z Budkovic, prosili sme ho i žádali ze spolka, aby to rychtářstvie pro příčiny výš dotčené k své rucě, jakž muož, kúpil, že k tomu my i obec plnú jemu svobodu a vuoli dali sme, i mocí listu tohoto dáváme a na tom jemu slibujem nepřekážeti, ani máme. Na budúcí paměť i zdržcnie toho pečeť města našeho s volí a vědomím i kázáním obce našie dali sme přivěsiti k tomuto listu, jenž dán jest léta od narozenie syna božieho tisícieho čtyřistého padesátého čtvrtého, v úterý najbližší před svatým Linhartem.“ Napotom Jan z Ronova v den sv. Alžběty (19. listopadu) l. 1456 prodal list krále Ladislava, kterým mu dal a zapsal rychtu a rychtářství Starého m. Pražského, slovútnému panoši Přechovi z Budkovic, jenž byl členem rady Staroměstské (13. července 1454 byl purkmistrem St. m.), a jeho dědicům za jistou summu peněz jemu od něho v celosti zaplacených a postoupil mu té rychty. Přech prodal pak ji obci Staroměstské tímto listem ze dne 18. prosince 1456: „Já Přech z Budkovic vyznávám timto listem obecně všudy a přede všemi, kdež a před nimiž čten neboli čtúce slyšán bude, že jakož jsem byl před chvílí koupil i zaplatil rychtu a rychtářství Starého města Pražského se všemi jeho právy, požitky a příslušnostmi k tomu z starodávna příslušnými, od urozeného pána, pana Jana z Ronova, tak v cele a úplně, jakož týž pán Jan tu rychtu zápisem nejjasnějšího knížete a pána, pana Vladislava, Uherského, Českého, Dalmatského, Charvatského krále, sobě a svým dědicům i budoucím za službu svou dědicky a k věčnosti zapsanou i danou měl jest, jakož týž zápis pod visutou JMsti pečetí i list také dobré vůle mně na potvrzení toho trhu od téhož pana Jana s jeho i jiných dobrých lidí podle něho na svědomí visutými pečetmi učiněný a vydaný pilněji to a šíře svědčí; tak já Přech nadepsaný prodav také tuž rychtu se všemi jejími právy, požitky a příslušnostmi výš dotčenými, nic sobě ani mým dědicům práva tu víc, ani které vlastnosti nepozůstavuje, slovútné oppatrnosti pánům purkmistru a konšelům i obci již pověděného Starého města Pražského, nynějším i budoucím, i tomu městu dědicky a k věčnosti, jakož jsem to sám měl, i jistou summu peněz za to od nich vzav, mně již úplně a docela penězi hotovými zaplacenou, již též rychtý a rychtářství se všemi právy, požitky i příslušenstvím svobodně a dobrovolně postoupil jsem jim a sku-

tečně postupuji etc. Na potvrzení pečeť jeho vlastní a na vědomí pečeti urozených pánův, pana Jindřicha z Stráže, pana Zdeňka z Postupic a pana Buryána z Líppy a Jana Malovce z Pacova. Dán létha božího tisícího čtyřstého padesátého šestého, tu sobotu po svaté Lucii.“ (Kniha privilegií Staroměstských č. 48 str. 37—39 v archivu m. Prahy.)

Čís. 150.

1454. 5. listopadu. Praha.

Král Ladislav dává úřad rychtářství Nového města Pražského komorníku svému Janovi z Ronova, od něhož napotom obec Novoměstská jej zakoupila.

Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, Austrie dux et Morauie marchio. Notum facimus vniuersis, quod volentes liberaliter et munifice agere cum nobili Johanne de Ronow camerario nostro, fideli dilecto, cuius seruicia nostre maiestati plurimum grata existunt, non per errorem aut improuide, sed deliberate et cum sano consilio nostrorum procerum et fidelium, de certa nostra sciencia, auctoritate regia Bohemie sibi suisque heredibus de speciali gracia damus, donamus ac concedimus iudicatum Noue ciuitatis nostre Pragensis cum vniuersis et singulis pertinenciis suis, in quibuscunque rebus consistant et quocunque nomine nuncupentur, volumusque prefatum Johannem et predictos heredes suos omnibus commoditatibus, emolimentis, honoribus et oneribus dicti judicatus libere ac plene vti [et frui, sicut usi et] fructi sunt hii, quibus serenissimi antecessores nostri, Bohemie reges judicatum predictum precedentibus temporibus concesserunt. Addicimus eciam et tribuimus dicto Johanni et suis heredibus licenciam et facultatem judicatum predictum vendendi et alienandi et imperpetuum eidem, vt, qui has litteras nostras, ipsius Johannis aut suorum heredum bona voluntate habuerit, jus sibi competat omnium premissorum. Presencium sub appensione nostri sigilli regalis testimonio litterarum. Datum Prage quinta die mensis Nouembris anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XV°, Bohemie vero secundo.

Kniha privilegií a práv Nového m. Pražského z XV. století č. 331 str. 45 v archivu m. Prahy. Za tím poznámka: „Ista littera sic scripta est exoluta et judicatus officium exemptum est et ciuitati Noue appropriatum cum consensu regio.“

* Čís. 151.

1454. 23. listopadu. Praha.

Král Ladislav vysazuje obci Starého města Pražského výroční trh na den očišťování panny Marie čili o Hromnicích se všemi právy, jichž užívá při trhu Svatováclavském.

Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie Bulgarieque rex, Austrie et Luczemburgensis dux, necnon Morauie et Lusacie marchio ɔc. Omnibus imperpetuum. Que ciuitatum illustrium commoditates, ornamentum gloriamque concernunt, decet regem liberaliter et benigne concedere, nam et sibi laus honosque proueniunt et vrbes beneficencia regia, honesta vtilitate ornate ad prompte semper obsequendum vinculo pertinaci ligantur. Volentes igitur Maioris ciuitatis nostre Pragensis, que huius regni nostri Bohemie caput illustre existit, largitate regia commoditates ornatumque augere, non per errorem aut improuide, sed deliberate et cum sano consilio nostrorum procerum et fidelium, de certa nostra sciencia, regia auctoritate Bohemie ciuitati predicte, ciuibus incolisque ipsius, fidelibus nostris dilectis, ac eorum successoribus in perpetuum graciose damus, tribuimus ac concedimus annuas nundinas siue forum in festo purificacionis gloriosissime dei genitricis virginis Marie per duas septimanas duntaxat, ita videlicet, ut nundine ipse siue forum in vigilia festiuitatis predicte incipiant. Volumusque ac decernimus ciuitatem supradictam in prefatis nundinis siue foro libere, integre pleneque vti, frui ac gaudere omnibus libertatibus, immunitatibus, honoribus, prerogatiuis, priuilegiis et iuribus vniuersis, quibus ciuitas ipsa vtitur, fruitur ac gaudet in aliis nundinis siue foro, quas siue quod habent in festo gloriosi martiris sancti Wenceslai. Mandamus igitur omnibus subditis nostris, cuiuscunque dignitatis, officii, nobilitatis aut status existant, sub pena quinquaginta marcarum auri, quarum medietatem camere nostre regni Bohemie predicti et aliam partem ciuitati predicte volumus applicari, ne sepedictam ciuitatem ciuesque et incolas eius in premissis nundinis siue foro contra presens nostre serenitatis indultum vexent, turbent aut aliquo modo impediant, sed eos pocius conseruent, tue-

antur et protegant. Presencium sub appensione nostri regalis sigilli testimonio litterarum. Datum Prage in die sancti Clementis anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto, regnorum nostrorum anno Hungarie ꝛc. quintodecimo, Bohemie vero secundo.

Ad mandatum domini regis

Procopius de Rabenstein cancellarius.

Orig. v archivu m. Prahy I. č. 18. — S pečetí pěkně zachovanou a na šňůře červenožluté zavěšenou, na kteréž je uprostřed štít se znaky v pravo Uherským a v levo Českým. Štít drží dva orlové, klenotem jest koruna Česká, na obvodu znaky Čech, Moravy, Slezska a Lužice a dokola nápis: „Ladislaus dei gracia Hungarie et Bohemie etc. rex.“ — List ten potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (str. 18). — „Vejklad téhož privilegium na česko“ nalezá se v knize privilegií Staroměstských č. 202 str. 18. v archivu m. Prahy a v rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 55.

Čís. 152.

1458. 15. prosince. Praha.

Král Jiří potvrzuje Starému městu Pražskému privilegia předešlými králi mu udělená, zvláště dva listy krále Karla IV. a jeden krále Václava IV.

Jiří boží milostí král Český, markrabě Moravský, Lucemburský a Slezský vývoda a markrabě Lužický etc. Mezi znamenitými království našeho městy, v jichžto štěstí a pokojné hojnosti srdečně se radujem, město Větší Pražské, vrch i hlava království, v ustavičné paměti našeho povýšení jest, aby jakož od krále nebeského v dobrém povětří a zemí úrodnou u vinicích a v ovoci i v obilí hojné jest, od zbožných předkův našich králů a knížat i nad města království Českého povýšeným [bylo] i nad poddaným[i] biskupství[mi] vysokú arcibiskupské stolice ctí hodné bylo povýšeno býti, a také téhož města drahý poklad a velikú čest poznali jsme učení obecné, z něhož světla jasná, všelikým uměním osvícená, České království i okolní země osvěcují a ozdobují; kteréžto také město z božího daru mnohých mučedlníků krev okrašluje a nás i naše království od nepřátel obhajuje a brání. To zajisté

velmi slavné město takovými osvícené dary, mnohými privilegiími i svobodami slavnými zasloužilo jest býti ozdobeno od naší také milosti pro celou víru měšťan etc. Datum v Praze die 15. Decembris anno domini 1458, regni nostri anno 1.

Rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 56 za nápisem: „Potvrzení krále Jiřího všech privilejí, listů, milostí, svobod, obdarování, obyčejův dobrých i práv od předků jeho Starému městu Pražskému daných a zvláště tří listů: jednoho krále Václava (d. na Křivoklátě 26. května 1384 č. 105); druhý císaře Karla, jímž všecka práva Starému městu daná tvrdí (d. v Drážďanech 27. prosince 1348 čís. 51); třetí téhož Karla na vysazení Nového města Pražského.“ (d. na Křivoklátě 3. dubna 1347 čís. 48).

Čís. 153.

1459. 19. ledna. Praha.

Král Jiří zůstavuje Pražanům Staroměstským v 1500 kopách gr. dobrých peněz stříbrných „vsi Libeznice, Myškovice, Odolené vodu s poplužím, Korycany, Dušníky, Újezdec, Dědibaby, Štěchov, Loběek, Brníky, Chrabry, Šešovice, Kyje, Hostavice, Potlyštejn, Hrnčíře, Zbuzany, Jinočany, Motol, Liboc, Kněževes, Středokluky, Běluky, Nouslí, Dvorec, Bráník, Holyšovice, Libuše, Sedlec, Modřany se clem i s přívozem, Kobolysy; item dvory Střížkov, Ovenec svrchní, Košieř a Únětice“, které jim císař Sigmund zapsal, aby oni je drželi a požívali do vůle králův Českých a do vyplacení zapsané summy; avšak „na lidi nemají neobyčejných dání ani robot znovu pokládati a je obtěžovati proti jich vuoli.“ Dán v Praze v pátek před sv. Fabiánem léta 1459.

Rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listě 72.

Čís. 154.

1459. 22. ledna. Praha.

Král Jiří dává purkmistru, konšelům i vší obci Většího města Pražského clo, které se v celnici mostu Pražského vybírá, se vším příslušenstvím, aby ho k užitku mostu i města užívali.

Jiří boží milostí král Český, markrabie Moravský etc. K věčné paměti. Ustavičně myslíme, kterakým velebnosti našie obdarováním najjasnějšie město Většie Pražské, světlo a slavný měst královstvie Českého příklad, poctili bychme, přišlo jest v mysl naši, aby bráním cla u mostu potěšeno bylo, v jehožto pěkném a znamenitém diele raduje se a jehožto měšťany takového diela stavenie a vod tekutie a na hory zdravé pohleděnie obveseluje, aby také požitek měšec naplnil. Protož znamenavše ustavičné a nepromĕné služby a celú vieru i otplaty cti hodných, poctivých purgmistra, konšelův, přísežných, měšťan i všie obce Většieho města našeho Pražského, věrných našich milých, ne skrze omyl a neopatrně, ale s rozmyslem, s zdravú pánuov a věrných našich raddú, z jistého našeho vědomie, mocí královskú clo naše, kteréžto v celnici slavného mostu Pražského obyčejně se klade anebo dává, se všemi jeho užitky, póžitky, břemeny, přidržnostmi a příslušenstvími jim měšťanóm a obyvatelóm dali jsme a připojili, dáváme a připojójem, i věčnými časy řečené clo se zboží vezených anebo nesených, od starodávna platiti obyčejné, bráti, upomínati a jeho užívati i k užitkóm potřebným mostu i města naložiti, i tiemto listem milostivě dáváme, chtiece tomu, aby tak velikého diela divné zdělánie, pěkné města okázánie dobré hospodáře nalezlo, jenžby jeho smutné obořenie rádi opatrovati mohli. Protož žádnému z lidí nebuď slušné tento list našeho dánie, štědroty a vuole rušiti aneb jemu smělostí všetečnú kterakkoli otpierati, ačby našeho hněvu velmi těžkého a pokuty podle vuole uložené pilnějè chtěli se uvarovati. Toho na svědomie tento náš list psáti a pečeti našie přivěšením utvrditi kázali jsme. Datum Pragae die XXII Januarii anno domini M°CCCC°LIX°, regni nostri anno primo.

Rukopis bibliotéky Gerštorfské v Budišíně č. 32 na listu 57 a kniha úřadu mosteckého č. 3. list 48 v archivu m. Prahy za nápisem „List krále Jiřího, jenž dává a připojuje mocně clo v celnici na mostě měšťanům Starého města Pražského se všemi jeho užitky a příslušnostmi.“ V téže knize nalezá se na listu 31—38 zapsáno, kterak „léta božího tisícého čtyřistého sedmdesátého šestého a prvnější léta před tím zběhlá na mostě Pražském tímto obyčejem clo bráno jest podle obyčeje“, a na listě 39 „Instructio anebo zpráva, kterak by se měli celní zachovávati při vybírání cla při mostu Pražském v celnici.“ Srv. článek „Kamenný most Pražský a někdejší úřad mostecký“ v Památkách archeologických a místopisných díl VIII str. 215.

* Čís. 155.

1459. 2. července. Praha.

Král Jiří vida, kterak měšťané Starého města Pražského na své domy roční platy a úroky ve velkých sumách uvodivše, do služebnosti cizích lidí, kteří ani měšťany nejsou, upadají a následkem toho jich domy pustnou, rodiny chudnou a město spíše komorou kupcův a lichvářův, nežli sídlem královským se stává, snímá všechny platy z domův a mocí královskou je v nic obracuje, poněvadž bez svolení králův a proti zákonům se staly; a zároveň prohlašuje všechny zápisy za neplatné, kterými na obec dluhy s velkými úroky a lichvami bez svolení krále v časech minulých uvaleny byly.

Georgius dei gracia Bohemie rex, Morauie marchio, Lucemburgensis et Slesie dux ac Lusacie marchio. Ad perpetuam rei memoriam. Quanquam vniuersorum, que dominus nostre dicioni subiecit, cura pervigil nobis sit, vt eorum paci, fortune multiplicique incremento consulamus, primam tamen et quasi peculiarem dilecte nobis Maioris ciuitatis Pragensis curam. diligenciam, omnem denique solicitudinem habere eius primeuitas, decor atque corone sedes satis admonet stimulatque. Cogitantibus igitur nobis, quid reformacioni [1]) suoque felicissimo statui deceat, liceat, quidue expediat, occurrit e uestigio res quedam damnosa, ciuitatis pulchritudinis consumtrix pessima et ignis egestate ciues voraci admodum consumens, qui longe superioribus annis in ciuitatem Pragensem [2]) cuncta ciuilia, nisi occurratur [3]) celerius, in fauillam seruitutis et cinerem egestatis resoluturus exarsit; census videlicet ediles [4]) seu domorum, quo quisque conciuem suum laborare videns pauperie, emere census in domibus abs pudore et liberas ac nobiles structuras seruituti annue et ignominie perpetuo subiicere audebat, ut non sit pene domus censibus huius et grauaminibus exors et immunis, fitque racioni contrarium, ut, tametsi ciuis non sit, si diuiciis affluat, empcione censuum talium nobilem Pragensem ciuem exheredet et sese ciuem ere, non lege constituat. Hinc familiarum nociuas destrucciones, hinc domorum desolaciones et ruinas et ciuitatis damna grauissima oriri necesse est, dum extraneus censu ciuem emit, domum non hospes possidet, hospes apud aduenam inqui-

linus existit et ciuitas nostra pocius camera mercatorum et vsurariorum, quam aula principum et regum dici meretur [5]). Sicque edes inedia consumit, ut nonnulle domus censuum magnitudine grauate vix duo era appendant minuta. Hec autem tanto turpiora, irrita et vanitate digna sunt, quanto contra sacras leges et sancciones pragmaticas, nostramque ac predecessorum nostrorum clemenciam facta fuere, dum aliena per eos, qui de jure absque regum consensu alienare et obligare regalia minime potuerunt, obligantur. Nos integritati, optimo statui et prosperis successibus fidelium nostrorum dilectorum, honorabilium magistri ciuium, juratorum consulum tociusque magni [6]) populi Maioris [7]) ciuitatis Pragensis, quorum pro parte humiliter et instantissime de benigno huiusce remedio maiestati nostre extitit supplicatum, libenter annuentes et graciosius fauentes, non per errorem aut improuide, sed animo deliberato, sano procerum et fidelium nostrorum accedente consilio, de certa nostra sciencia, auctoritate regia omnes et singulos census ediles, seu in domibus dicte ciuitatis annua pensione emptos, comparatos et obligatos, coniunctim et diuisim, a quibuscunque personis, ecclesiasticis et secularibus, extraneis et incolis, sicut irrite, vane et casse absque diuorum predecessorum nostrorum consensu et robore processerunt, tamquam odiosos, legibus communibus et municipalibus contrarios, libertati aduersos, reipublice nociuos, ciuiumque statui priuato plurimum officientes reuocamus, irritamus, destruimus, cassamus et annullamus, reuocatos, irritos, destructos, vanos, cassos et nullos pronunciamus. Est et alia pestis priore venenosior, ciuilitati quoque plurimum aduersa, cui nos regio occurrere oportet antidoto. Quedam enim littere obligacionis debitorum a consulatu et maioribus ciuitatis sub instrumentis et sigillis ciuitatis predicte minus legittime in dispendium et detrimentum non minimum et hee plurime temporibus diuersis absque regio consensu emanauerunt, que maximum desolacionis et infelicis exterminii continent fomentum. Hec quidem debita ciuitatis humeris importabilia, insaciabilis wulcani ora, replere non valebant, necque rei priuate prouidere satis poterant et reipublice grauiter officiebant, fuitque, ut inconsiderato luxu posteritas innocua maiorum suorum exangues et immeritas luat penas, et quod ad rem priuatam neglecta priorum etas sub specie boni publici communisve consumpsit, nouissimorum tenuis substancia non sine graui

dispendio, honoris et sigillorum suorum memor, exoluit, ut extremum sit, tantum debitorum vsurarumque damnatarum excreuisse numerum, quod bonis, que a nobis et[8]) predecessoribus nostris possident, vix reluere possint. Huic[9]) igitur tantoque ciuitatis dicte malo regali benignitate occurrentes, auctoritate regia omnes et singulas obligaciones, inscripciones, litteras seu instrumenta super quibuscunque debitis aut debitorum vsuris et vsurarum vsuris per eosdem ciues sub instrumentorum et sigillorum dicte ciuitatis fide sub quibuscunque penis, obligacionibus, exaccionibus, impigneracionibus seu repressaliis, vsuris et quesita arte doli aut quibusuis exaccionibus conceptas, formatas, datas et inscriptas, quibuscunque personis ecclesiasticis et secularibus factas, eadem peste corrupcionis et extreme ciuitatis nostre destruccionis laborantes, quoniam absque predecessorum nostrorum, regum et principum auctoritate et consensu emanauerunt et via iuris ordinaria nequaquam procedere aut aliquid valere possunt, aut vnquam potuerunt, tanquam ab illis, quos in graue dispendium camere et fisci nostri regalis huius debita concipere nulla iuris racio permittit, tollimus, leuamus, destruimus, irritamus, cassamus et annullamus, vana, cassa, irrita, sublata, leuata, destructa et nulla omnino pronunciamus, decernentes hec et[10]) omnia superiora nullum ius, robur aut aliquam firmitatis speciem temporibus perpetuis obtinere super hiis omnibus censualibus creditoribus, principalibus et secundariis, aut quicunque huius se ius pretendant habere, silencium perpetue imponentes in census huiusmodi et debita regressum nulla iuris via posse habere. Absoluimus insuper omnes et singulos ciues, quittos, liberos et absolutos pronunciamus ab omnibus et singulis prefatis censibus, debitis, vsuris, litteris et quibuscunque obligacionibus, nec per hoc, quod sigilla ciuitatis apud creditores habeant, fidei fractores aut fama lesos esse decernimus et diffinimus, quin ymo omnes huiusce obligacionum litteras de facto fisco ciuitatis restituendas pronunciamus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrarum donacionis, leuacionis, irritacionis, cassacionis, decreti et inhibicionis peneue[11]) infringere uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem illud attentare[12]) presumpserit, indignacionem nostram grauissimam et tantam summam auri uel argenti aut pecunie numerate, quantam nomine accionis, quam intentabit, medietatem eius fisco nostro regali et medietatem dicte ciuitati applicandam se

nouerit irremissibiliter incursurum. In quorum fidem has nostras litteras fieri et sigilli nostri regii[13]) iussimus appensione muniri. Datum Prage die secunda[14]) Julii, anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono, regni nostri anno secundo.

Obsaženo v konfirmaci privilegií krále Vladislava (A) d. v Praze 21. května 1472 v archivu m. Prahy I č. 21. Až na začátek zachoval se týž text v následující originální listině Novoměstské č. 156 (B). V obou textech sou tato různočtení: [1]) reformacior A. [2]) Nouam Pragensem B. [3]) occurant A. [4]) edilis B. [5]) mereretur A. [6]) schází v B. [7]) Noue B. [8]) a A. [9]) Hinc A. [10]) et schází v A. [11]) pene quoque A. [12]) attemptare A. [13]) schází v A. [14]) tercia B. Kromě Vladislava potvrdili toto privilegium: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

K čís. 155.

1459. 2. července. Praha.

Pozdější český překlad předešlého listu.

Jiří z boží milosti Český král, margkhrabě Moravský, Lucemburský a Slezský vejvoda a Lužický margkrabě. K věčné paměti. Ačkoli o všeckny, kteréž pán Buoh našemu panství a správě poddati ráčil, bedlivú péči máme, tak abychom jich pokoji, statkuom a všelijakému dobrému vzdělání prospěti mohli, však proto přední a jako obzvláštní péči a pilnost i také všelijakú pečlivosť o nám milé Větší město Pražské abychom měli, k tomu nás jeho starožitnosť, počestnost a koruny, stolice ponouká a nabádá. A protož když jsme o tom přemejšleli jak by to město nejlépe vzděláno a kudy k nejšťastnějšímu zpuosobu skrze nás přivedeno býti mohlo, a co by jemu za potřebné bylo, hnedky se nám jedna věc velmi škodná ukázala, kteráž jest zkáza okrasy téhož města a zhoubce nejškodlivější, a oheň zžíraje velmi měšťany hltavou nouzí a potřebností, kterýžto oheň předešlých leth po městě Pražském široce se jest rozmohl, a jestli že časně tomu se v cestu nevejde, tedy všeckny statky a zboží městská v popel služebnosti a v pejří nouze rozpustí a uvede. A to jsou platové domovní neboližto z domuov, jímžto jeden každý spolu měštěnína svého vida chu-

dobou bejti souženého skupovati platy na domích beze všeho studu, a svobodná i zspanilá stavení roční službě a hanbě ustavičné podmaňovati a podrobovati jest směl, tak že není téměř žádného domu, kterýžby takových platuov prázen a čist byl, což jest proti rozumu, aby někdo nejsa měštěnínem, takových platuov zkupováním bohatnouti měl a slovútného měštěnína Pražského z dědictví jeho vysazoval a sebe měštěnínem penězi a ne právem ustanovoval, odkavádž roduov starožitných skázy, domuov zpuštění a zboření a města škody nenabyté pocházeti musejí, když cizozemec plat na domu měštěnína skoupí, již ne hospodář vládne, ale hospodář u cizozemce podruhem jest, a již město naše komora kupcuov a lichevníkuov slušněji, nežli zámek neb hrad knížat a králuov měloby jmenováno býti. A tak domy nouze a bída zžírá, tak že mnozí domové velikostí platuov jsúce stíženi sotva za dva haléře stojí. A protož tyto tak škodlivé věci tím více skázy a proměny hodnější jsou, čím více proti spravedlivým právuom a řádným nařízením, i našemu a předkuov našich duostojenství jsou se zběhly, zvláště pak když cizí věci skrze ty, kteříž z práva bez povolení královského odcizovati a zastavovati statkuov královských jsou nemohli, se zastavují. A protož my upřímnosti a výbornému zpuosobu i šťastnému prospěchu věrných našich milých, poctivým purgkmistru a přísezným konšeluom a všemu množství lidu a obci Většího města Pražského, na jichžto místě pokorně a ustavičně jsme prošeni za milostivé v tom opatření, k tomu rádi povolivše a milostivě přejíce, ne z omylu a nebo neopatrně, ale s dobrým rozmyslem a s zdravou raddou, s jistým naším vědomím, mocí královskú naší v Čechách všecky a všelijaké platy domovní aneb z domuov předjmenovaného města k ročnímu placení koupené, spravené a pojištěné, společně neb rozdílně, od kterýchžkoli osob, duchovních neb světských, cizích neb domácích, jakožto zrušené, marné a v nic obrácené, kteréž bez jistého povolení a stvrzení zbožných předkuov našich jsou vznikly, jakožto obecným právuom nepříjemné a městským odporné, svobodám protivné, obci škodné a městskému stavu velmi škodlivé odvoláváme, kazíme, moříme, rušíme, v nic obracujeme a za odvolané, zkažené, umrtvené, zrušené a v nic obrácené vyhlašujeme. Jest pak také i jiná šelma mnohem jedovatější a stavu městskému protivnější nad první, kterúž my královským lékařstvím předejíti musíme. Nebo někteří

listové a jistoty na dluhy od konšeluov a předkuov pod pečetí předjmenovaného města nepořádní na škodu a záhubu nemalú, jichž nemalý počet vuobec, ač rozdílným časem a bez povolení jeho milosti královské jest vyšel, kteřížto listové a jistoty veliký podnět a podpal zpuštění a škodné zkázy města v sobě obsahují, a ti a takoví dluhové, městským ramenuom neb hřbetuom nesnesitedlní, ústa nenasyceného a zžírajícího ohně, nijakž naplniti jsou nemohli, aniž také statkuom jednoho každého měštěnína k jaké platnosti jsou byli, obci pak velmi škodili a tak se dálo, že skrze předkuov nemírnou zbytečnosť potomci nevinní to musili platiti a toho nezasloužilou pokutu nésti, a což na obzvláštní věci vynaložil předešlý nedbanlivý věk pod zpuosobem obecního dobrého, to potomkuov skrovný statek s nemalou újmou a ublížením, pamatujíce na poctivosť a své pečeti, vypláceti museli. Nejposléze pak tak jesti mnoho dluhuov a z nich lichev zrostlo, že tím vším statkem, kteréhož od nás a předkuov našich nabyli a dosáhli, sotva by je zplatiti mohli. A protož z těch a takových příčin a pro vyvarování a ubití téhož města takového zlého naší královskú dobrotú a mocí tomu vstříc vcházejíce všeckny a všelijaké, i jedny každy obzvláštnie zápisy, pojištění, jistoty a listy, na jakéž pak koli dluhy a dluhuov zisky a lichev lichvy skrze též měšťany pod jistotami, pečeťmi a pojištěním neb věrou jmenovaného města, na jakéž pak koli pokuty, pojištění, dánie, zástavy aneb obstavuňky, lichvy a obmysly aneb jakýmžkoli upomínáním smýšlené, dané a zapsané, kterýmž pak koli osobám, buďto duchovním aneb světským, na zkázu a záhubu konečnú města našeho učiněné a postoupené, poněvadž by takové jistoty beze vší předkuov našich, králuov a knížat, moci a povolení jsou vyšly a ovšem nižádným pořádkem práva na místě a konci postaveni nejsou a svého pruochodu a moci jmíti nemohou i na budoucí časy jmíti nemají, a jako kteříž na veliké ublížení komory a fisku našeho královského takové dluhy k sobě jsou přijali, jimž žádné právo toho ovšem nepropuojčuje, je z nich snímáme, zdviháme, kazíme, mořfme, v nic obracíme a ovšem za nic pokládáme, daremní, marná, neužitečná, zdvižená, skažená, umrtvená a v nic obrácená a ničímž učiněná vypovídáme. A ty všeckny věci výš položené za to pokládajíce, že žádného práva, moci ani jakého stálosti zpuosobu v budúcích časech jmíti a obdržeti moci nebudou a nemají,

a všem těm věřiteluom předním, druhým i jiným, jakýmž pak koli právem k těm a k takovým platuom právo a spravedlivosti jmíti se pravili, ovšem mlčení o tom ukládáme a přikazujeme, aby se v tom spokojili, aby z takových zadržalých platuov a dluhův žádným vymýšleným právním zpuosobem nenapomínali, ani moci napomínati nemohli. Nadto vejše propouštíme všecky i jednoho každého měštěnína, kvittujeme, svobodné a za propuštěné vyhlašujeme ode všech a všelijakých obzvláštně před jmenovaných platuov, dluhuov, lichev, listuov a jakýchžkoli zjištění, aniž my to proto činíme a ustanovujeme, že pečeti městské od některých nad poctivostí svou zapomnělých, zmařilých věřiteluom jsou zanecháni, nýbrž všecky takových pojištění a zápisuov listy na obecní měšec se vztahující, aby zase navráceny byly, vypovídáme. A protož aby žádný z lidí tohoto listu našeho, jímž takové nadání činíme, nemohl a té moci ovšem neměl zkaziti, zrušiti a v nic obrátiti pod jistou pokutou. Kdož by se pak o to pokusiti směl, hněvu našeho přetěžkého i také té summy zbavení, aneb stříbra aneb hotových peněz, z kteréž by z obvinění na obžalovaného podle žaloby polovice do komory naší královské a druhá polovice před jmenovanému městu se dostati měla, a to bez všelikého odpuštění propadl. A pro lepší toho všeho jistotu tento list náš k tomu jsme sepsati a pečeti naší přitištěním utvrditi rozkázali, jenž jest dán v Praze druhého dne měsíce července léta páně tisícého čtyřistého padesátého devátého, království našeho druhého léta.

Kniha privilegií Staroměstských z r. 1558 č. 202 na listu 25 v archivu m. Prahy. Jiný český překlad tohoto listu „krále Jiřího, jimž odvolává všecky platy na domích Starého města Pražského i všecky dluhy i listy pod pečetí městskou učiněné,“ nalezá se v rukopisu Gerštorfské bibliotéky Budišínské čís. 32 na listu 56.

* Čís. 156.

1459. 3. července. V Praze.

Král Jiří svobodí listem stejného znění všechny domy měšťanův Karlova čili Nového města Pražského ode všech platův a závad a zároveň všechny úpisy, kterými na obec Novoměstskou ohromné dluhy s velkými úroky a lichvami bez svolení panovníka v časech minulých uvedeny byly, za neplatné prohlašuje.

Georgius dei gracia Bohemie rex, Morauie marchio, Lucemburgensis et Slesie dux ac Lusacie marchio. Ad perpetuam rei memoriam. Karoli ciuitas Pragensis Noua assiduis nostri cordis intimis voluitur, ut eam nobis semper fidelem inuentam aliquibus graciarum muneribus preueniamus. Cogitantibus igitur nobis, quid reformacioni etc. (Následuje totožné znění listiny, jako v předcházejícím listu č. 155 s některými malými pouze změnami tam uvedenými.) Datum Prage die tercia Julii anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono, regni nostri anno secundo.

Ad mandatum domini regis

Hilarius decanus omnium sanctorum Pragensium.

(Na rubu:) Registrata: Johannes de Brunna.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 19. S krásnou pečetí na běločervené šňůře zavěšenou, na které nalezají se znaky zemí koruny České a kolem nápis „Georgius dei gracia rex Bohemie etc." — List ten potvrdili: Vladislav v Praze 21. dubna 1476, Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 157.

1460. 26. dubna. Praha.

Král Jiří potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Menšího města Pražského všechna privilegia předešlými králi jim udělená a zvláště výsadu krále Jana na vybírání dlažebného.

Georgius dei gratia Boemiae rex, Moraviae marchio, Lucemburgensis et Silesiae dux ac Lusatiae marchio. Ad perpetuam rei memoriam. Cum decor et regni nostri non minimus ornatus in amplitudine civitatum, opulentia civium et pacis pulchritudine consistat, laetatur admodum nostra serenitas, si urbium exaltationi, privilegiorum insuper et jurium conservationi ex debito regalis scripti superintendit, earum praesertim, qvarum cives et incolae clarissimis antecessoribus nostris, principibus et regibus Boemiae et obseqvendo promptos et obediendo benevolos sese reddiderunt. Sane pro parte providorum magistri civium, consulum juratorum et totius communitatis Minoris

civitatis Pragensis, fidelium nostrorum dilectorum, nostrae fuit humiliter supplicatum majestati, qvatenus omnes et singulas gratias, libertates, donationes, concessiones, laudabiles consvetudines, indulta, privilegia et jura universa a divis praedecessoribus nostris eidem civitati, incolis et habitatoribus donatas, datas, concessas et confirmatas, donata, data, concessa et confirmata nostra benignitate regia innovare, acceptare, ratificare et confirmare dignaremur. Et praesertim qvoddam privilegium Joannis, praedecessoris nostri charissimi, cuius tenor sequitur in his verbis: Joannes ꝛc. (Následuje list krále Jana d. Thionville 9. července 1338 č. 31.) Nos sicut justa petentium vota negare minime possumus, ita confirmationis munus libenter poscentibus impartimur, ut per haec cives praefati nobis et successoribus nostris fideles et paratissimi sint et esse debeant in futurum; igitur non per errorem aut improvide, sed animo deliberato, sano procerum et fidelium nostrorum communicato consilio, de certa nostra scientia, auctoritate regia omnes gratias, libertates, donationes, concessiones, laudabiles consvetudines, indulta, privilegia et jura universa super qvibuscunqve et in qvibuscunqve rebus consistant, eidem civitati Minori Pragensi a divis Ottogaro, Joanne, Carolo, Venceslao, Sigismundo, Ladislao et ab aliis ducibus et regibus, antecessoribus nostris, seu etiam a reginis Boemiae donatas, datas, concessas et confirmatas, donata, data, concessa, in omnibus punctis, articulis, clausulis et sententiis, acsi de verbo ad verbum omnium litterarum et privilegiorum praefatorum principum. praedecessorum nostrorum, in has litteras tenores insererentur, praefatum qvoqve Joannis praedecessoris nostri privilegium, prout superius verbatim exprimitur, acceptamus, innovamus, ratificamus et praesentis scripti patrocinio gratiose confirmamus; decernentes et volentes omnia et singula in praefatis privilegiis contenta robur firmitatis inviolabilis obtinere. Supplemus etiam de plenitudine regiae potestatis defectum omnem juris vel facti, qvi hic nostris litteris qvomodolibet possit occurrere. Nulli ergo liceat hanc paginam nostrarum innovationis, acceptationis, confirmationis, decreti, voluntatis, supplementi et inhibitionis infringere et ei qvomodolibet temeritate sua contraire; si qvis autem contra hanc nostram inhibitionem venire praesumpserit, indignationem nostram gravissimam et poenam pro nostro aut successorum nostrorum arbitrio infligendam se noverit incursurum. In

qvorum fidem has nostras litteras fieri et sigilli nostri regalis iussimus appensione muniri. Datum Pragae vigesima sexta Aprilis millesimo qvadringentesimo sexagesimo, regni nostri secundo.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I č. 83 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Leopolda potvrdili list tento: Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547, Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (str. 30).

Čís. 158.

1460. 25. července. Praha.

Král Jiří vyplativ plat roční na výtonu pod Vyšehradem, jejž předešlí králové obci Táborské v jisté sumě zastavili, zapisuje tento výton měšťanům Nového města Pražského k držení a požívání.

My Jiří z božie milosti král Český, markrabie Moravský, Lucemburský a Slezský vévoda a markrabie Lužický, oznamujem tiemto listem všem. Jakož slavné paměti předkové naši králové Čeští, najprv ciesař Sigmund a potom král Ladislav, zapsali jsú byli a zavázali i zastavili sto kop grošuov platu ročnieho na výtonu pod Vyšehradem vedle jiného zbožie, to jest kláštera Lúněvského a Svatokorunského opatrným purgmistru, konšěluom i obci města řečeného Tábor v jisté summě peněžité a při tom na témž výtonu, cožby výšě přebiehalo nad těch sto kop grošuov do roka, to jsú sobě k své komoře zuostavili a obrátili. A my vyptavše sě toho i vskutku shledavše, kterak jsú o těch sto kop grošuov platu nesnáze a války bývaly mezi purgmistrem, konšěly i obcí města Nového Pražského a nadepsanými měšťany města Táborského, i chtiece aby takové kyselosti a nesnáze mezi nimi přestaly a viece sě nerozmáhaly, jakožto mezi našimi věrnými a milými s uobú stranú, i vyplatili jsme těch svrchupsaných sto kop grošuov na témž výtonu penězi a náklady našimi od nahoře jmenovaných měštěnín města Tábora. A dále tomu porozuměvšě, že ten výton nynie žádnému lépe nepřileží ke jmění, k držení, ku požívání, nežli předepsaným měšťanuom Nového města Pražského a také že jsú po vše časy k nám sě věrně a stále jměli ve všech věcech, při tom hrdel

i statkuov svých nelitujíce a chtiece, aby nám ještě potom tiem dostatečnějie slúžiti mohli, i zapsali sme jim a mocí listu tohoto zapisujem a zavazujem dluhu pravého puojčeného dva tisíce zlatých Uherských na zlatě i na váze dobrých a k tomu tisíce kop grošuov dobrých střébrných rázu a čísla Pražského na svrchu psaném výtonu se všemi právy, příslušenstvími a puožitky, kteřížkoli k témuž výtonu přislušejí, dotud a tak dlúho, dokudžbychom jim anebo budúcí králové Češčí nedali napřed plného roku věděti a potom roku od času jim dánie věděti pořád počítajíc, kdyžby ti svrchupsaní peniezi, totiž dva tisíce zlatých Uherských a tisíc kop grošuov, tak, jakož sě svrchu píše, byli jim dáni a splněni, tehda mají nám zase toho výtonu postúpiti a s tiemto listem navrátiti bez odporu i bez zmatku s túto také zvláštní výměnkú, aby jich z toho výtonu žádný jiný splatiti nemohl, nežli my sami našimi vlastními peniezi aneb potomní králové Češčí. Tomu na svědomie pečet naši královskú kázali sme přivěsiti k tomuto listu. Dán v Praze den svatého Jakuba apoštola léta od narozenie božieho syna tisícieho čtyřstého šedesátého, královstvie našeho léta třetieho.

Kniha práv a privilegií Novoměstských z XV. století č. 331 str. 48 v archivu m. Prahy. Po straně pozdější rukou připsáno: „Ten vejton zase postoupen byl králi Ferdynandovi podle jiných statkův v pokutě létha 1547, ale potom zase k obci tohoto města na jistý spůsob z milosti JMsti k dědictví navrácen létha 1558.“

* Čís. 159.

1461. 29. dubna. Praha.

Král Jiří potvrzuje Novému městu Pražskému privilegia, jež od předešlých králův Karla IV., Václava IV., Sigmunda a Ladislava bylo obdrželo.

Georgius dei gracia Bohemie rex, Morauie marchio, Lucemburgensis et Slesie dux ac Lusacie marchio. Ad perpetuam rei memoriam. Inclitum[1]) nostri regii culminis decus, Nouam ciuitatem Pragensem, quibus honore clemenciaque regia prosequamur, non minima nobis cura est; eam enim honoribus statuum, emunitatibus, libertatibus, vniuersis deinceps consuetudinibus, juribus et priuilegiis diuus Karolus augustus ceterique reges, predecessores nostri carissimi, Maiori ciuitati Pra-

gensi parificare et instituerunt et voluerunt. Nimirum cum ambe salubrioris aure temperie celoque aspiciantur sereno, splendeant regio[2]) metropoleosque honore amplissimo et inter ceteras regni nostri ciuitates limes quidam et basis ex nomine fatali Prage existant, beatissimorum eciam Bohemie patronorum laureis rutilis coruscent, vt mortui ciuitatem custodiant, qui viuentes in carne sua illas doctrina plantauerunt, postremo nichil concessum sit Maiori, quod Noue ciuitati Pragensi per predecessores nostros negatum fuisset, quas si muri fosseque disterminare videantur, talium tamen graciarum par exuberancia, nominis incliti simplicitas, concors ciuium animus, vna mens vicinorum easdem vniuit, vt murorum duntaxat congeries tante molis pulcritudinem differencia quadam distinguere, non dimembrare noscatur. Consulatus eciam ipse, etsi gemino gaudeat pretore, vna tamen lege et vnico rege, quasi diuino quodam ternario in vnitatem clauditur. Justum igitur fuerat hanc ciuitatem clarissimam pari honore et gloria decorari, et vt faustior sit, nouis eciam graciis priuilegiare. Quapropter nobis, qui solium regni tenemus, qui, vt plurimum nostri presencia has ciuitates illustramus, cordi est huic inclite ciuitati Karoli, statui, honori amplitudinique intendere, vt nouelle plantacionis exuta tenerie, in duraturam[3]) perpetue coalescat vrbem, et sub pacis dulcedine ciuium opulenciam, domorum structuram, sacratissimarumque edium incrementa summat felicissima. Prefate igitur Noue ciuitatis Pragensis honorabiles magister ciuium, consulatus et totum comune nostre accedentes serenitatis presenciam humiliter supplicauerunt, quatenus ipsis omnes et singulas gracias, libertates, donaciones, erectiones, laudabiles consuetudines ac vniuersa jura et priuilegia a diuis predecessoribus nostris Karolo et Wenceslao regibus datas, donatas et concessas, data, donata, indulta et concessa et per serenissimum Sigismundum, predecessorem nostrum, confirmatas et confirmata de solita benignitate regia innouare, approbare, ratificare et graciose confirmare dignaremur, quorum tenores de verbo ad verbum secuntur: In nomine sancte et indiuidue Trinitatis feliciter amen. Sigismundus etc. (Následuje obnovení a potvrzení privilegií Novoměstských císařem Sigmundem d. v Praze 1. října 1436 čís. 141.) Nos dicte ciuitatis Noue Pragensis desiderantes statum continuis augeri successibus eo presertim attento, quod ciues illius et incole, diuorum predecessorum nostrorum feli-

cissima plantacio, illis et nobis semper fideles sunt inuenti, vt eos eo proniores ad nostra reddamus seruicia, quo nostrum regium sibi senserint animum propicium et fauentem. Igitur non per errorem aut improuide, sed animo deliberato, communicato principum, procerum et fidelium nostrorum sano consilio, de certa nostra sciencia, auctoritate regia omnes et singulas litteras, gracias, erectiones, immunitates, libertates, donaciones, concessiones, laudabiles consuetudines et vniuersa indulta, jura et priuilegia a diuis et serenissimis Karolo, Wenceslao, Sigismundo et Ladislao, predecessoribus nostris, prout superius de verbo ad verbum scripta sunt, eisdem ciuibus datas, donatas et concessas, data, concessa, donata, indulta et alias quascunque litteras a nobis vel predecessoribus nostris legittime obtentas, quorum tenores hic volumus et decernimus pro insertis haberi, ipsi Noue ciuitati Pragensi et ciuibus ac habitatoribus illius, presentibus et futuris, in omnibus earum punctis, articulis, clausulis, tenoribus et sentenciis innouamus, approbamus, ratificamus et presentis scripti patrocinio graciose confirmamus, decernentes et hoc edicto regio firmiter sanctientes omnia et singula in dictis litteris et priuilegiis contenta firmitatem roboris perpetui inuiolabiliter obtinere, supplentes eciam de plenitudine regie potestatis omnem defectum, qui in conceptu verborum aut senten-ciarum hiis nostris litteris quomodocunque obsistere possit. Nulli ergo liceat hanc paginam nostrarum confirmacionis, innouacionis, ratificacionis, decreti, inhibicionis et mandati infringere vel ei ausu quolibet temerario contraire. Si quis autem contrarium fecerit et dictos ciues in eorum libertatibus inquietare, impedire aut quomodolibet turbare presumpserit, vltra penas in superioribus predecessorum nostrorum extensis priuilegiis contentas, quas firmas esse volumus, penam nostro et successorum nostrorum arbitrio infligendam et irremissibiliter persoluendam se nouerit incursurum. In quorum fidem has nostras litteras fieri et sigilli nostri regii iussimus appensione muniri. Datum Prage die penultima Aprilis anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo primo, regni nostri anno tercio.

Ad mandatum domini regis

Procopius de Rabenstein, cancellarius [4]).

Kniha privilegií Novoměstských z XV. století č. 331 (A) str. 22 v archivu m. Prahy a konfirmace privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Preš-

purku 13. května 1649 (B) I, č. 79 v archivu m. Prahy. V textech tyto změny: [1]) Inclitam A. [2]) Schází v A. [3]) indurata A. [4]) Tato signace pouze v konfirmaci se nalezá. — List kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili: Vladislav v Praze 21. dubna 1476, Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 160.

1461. 15. května. Praha.

Král Jiří slibuje všem stavům království Českého zachovati je při kompaktátech, též při jiných řádech, právích a svobodách jejich, zápisy dlužné předkův svých, králův Českých, potvrditi a zdržeti i všecka zboží, kterákoli od koruny České odtržena jsou, s jich pomocí zase dobyti a navrátiti.

Orig. na pergameně v Svatováclavském korunním archivu č. repos. 255.

* Čís. 161.

1461. 22. května. Praha.

Král Jiří potvrzuje Novému městu Pražskému výsadu císařem Sigmundem mu obnovenou na místo ku prodávání obroku a píce blíže kostela sv. Jindřicha.

Georgius dei gratia Bohemiae rex, Moraviae marchio, Lucemburgensis et Silesiae dux ac Lusaciae marchio. Notum facimus tenore praesentium universis, majestati nostrae humiliter supplicasse fideles nostros dilectos pabulatores Novae civitatis Pragensis, qvatenus ipsis qvoddam privilegium serenissimi Sigismundi, praedecessoris nostri carissimi, super ipsorum juribus, privilegiis et consvetudinibus datum et concessum innovare, approbare et confirmare dignaremur; cuius privilegii tenor seqvitur in his verbis: Sigismundus etc. (Následuje znění privilegia císaře Sigmunda d. v Praze 29. října 1437 čís. 142.) Nos eorum supplicationibus benignum prebentes assensum non per errorem aut improvide, sed animo deliberato, communicato procerum et fidelium nostrorum consilio, de certa nostra scientia, auctoritate regia dictum privilegium divi Sigismundi salvum, integrum et suspitione vitii carens

in omnibus suis punctis, articulis, clausulis et sententiis, ut superius annotatum est, praefatis pabulatoribus, praesentibus et futuris, innovamus, ratificamus et confirmamus, plenae et inconcussae firmitatis ibi contenta robur habere decernentes et volentes. Mandamus igitur magistris civium, consulibus, juratis et communitatibus Maioris et Novae civitatum Pragensium, fidelibus nostris dilectis, qvi sunt et pro tempore fuerint, ut praefatos pabulatores in eorum juribus, consvetudinibus et privilegiis conservent, protegant et tueantur, nec ab aliqvo eos invadente, turbante et inqvietante aut invadere, turbare et inqvietare volente aliqvam molestiam et praeiudicium fieri patiantur nostrae gratiae sub obtentu. Praesentium sub appensione nostri regalis sigilli testimonio literarum. Datum Pragae die vigesima secunda Maii anno domini millesimo qvadringentesimo sexagesimo primo, regni nostri anno qvarto.

Ad relationem
domini Procopii de Rabenstain cancellarii.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císařem Ferdinandem III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě tohoto císaře potvrdili list tento: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 162.

1462. 11. prosince. Klosterneuburg.

Římský císař Bedřich III. vděčně uznávaje, že Pražané společně s králem Jiřím a jeho vojskem z Čech a Moravy přispěli mu ku pomoci proti odbojným měšťanům Vídeňským a šlechticům Rakouským, potvrzuje jim všechna privilegia, která byli od císařův Římských obdrželi. Zvláště pak znovu schvaluje, aby po celé říši Římské byli osvobozeni od dávání cla ze zboží kupeckého a aby ve Vídni nebyli povinni platiti jakoukoliv dávku za přívoz neb vývoz jakéhokoli zboží.

Fridericus diuina fauente clemencia Romanorum imperator semper augustus, Hungarie, Dalmacie, Croacie ɔc. rex ac Austrie, Stirie, Karinthie et Carniole dux, dominus marchio Sclauonice ac Portus Naonis, comes in Habspurg, Tirolis, Pherretis et in Kyburg, marchio Burgouie et lanntgrauius Alsacie. Ad perpetuam rei memoriam. Pra-

gensis vrbs regia, incliti Bohemie regni magnifica, sacrum Romanum imperium honore et reuerencia digne, vt debuit, semper prosecuta est, quod fame et glorie ipsius plurimum conducebat, predecessoribus quoque nostris Romanorum principibus omnem veneracionem, fidelitatem denique indefessam obsequendo, sublimitati cesaree et parendo diligenti studio exibere conabatur, pro quo non inmerito imperiali auctoritate peculiaribus libertatibus et graciis a predecessoribus nostris meruit honorari. Nobis quoque hac tempestate gratum obsequium exibuit, dum postquam ciues Wiennenses et nonnulli nobiles ducatus nostri Austrie, subditi nostri, honoris et subjeccionis debite inmemores, prestiteque fidelitatis sacramentum violantes, quando nos tutos et omnino securos iri putabamus, injuriam non mediocrem facere et nobis rebellare ac se insolenter contraponere temptauerunt, crimen lese maiestatis incurrere minime formidantes, dicta ciuitas Pragensis cum domino ipsorum, serenissimo Georgio Bohemie rege et marchione Morauie ɔc, affine nostro carissimo ac regnicolis nobilibus, tam Bohemie regni quam marchionatus Morauie, cum sua armorum potencia Austriam profecti sunt, vbi aduersus ciuium Wiennensium et dictorum nobilium, subditorum nostrorum, proteruiam et insolenciam prefatam nobis opportune et feliciter presidio et auxilio fuere, quod nos non sine magna animi gratitudine accipientes prefatam ciuitatem Pragensem tanti fecimus, vt eam digna et bene merita remuneracione animo libenti prosequamur. Igitur supplicacionibus, que pro parte eius ciuitatis et ciuium ipsius nobis exibite sunt, grato animo annuimus et non per errorem aut improuide, sed sano principum, comitum, procerum, baronum et fidelium nostrorum aliorum accedente consilio, ex certa nostra sciencia, auctoritate cesarea omnes gracias, libertates, concessiones, priuilegia et jura vniuersa a diuis Romanorum imperatoribus, predecessoribus nostris, ciuitati Pragensi et ciuibus ac incolis eiusdem et presertim quedam priuilegia imperatorum, que sonant, vt ciues eiusdem ciuitatis et incole per totum sacrum imperium a solucione thelonei omniumque exaccionum de quibuscumque mercibus aut rebus sint exempti, liberi et absoluti, datas et concessas, data et concessa approbamus, ratificamus et imperiali auctoritate presentibus innouamus et graciosius confirmamus in omnibus punctis, clausulis, articulis et sentenciis, acsi de uerbo ad uerbum hic insererentur. Et ut eadem ciuitas Pragensis meritorum suorum in-

tuitu a nostra cesarea sublimitate digna remuneracione consoletur, nominate ciuitati, ciuibus et incolis singulis, qui sunt aut pro tempore fuerint, cuiuscumque status, officii uel condicionis existant, hanc graciam concedimus specialem, vt videlicet, quocienscumque in ciuitatem Wiennensem eos ire, transire aut redire contigerit, a solucione thelonei aut exaccione quacumque, que in dicta ciuitate de rebus, bonis et mercibus exigitur et leuatur, imperiali auctoritate ex certa sciencia nostra eximimus, absoluimus et tenore presencium perpetuis temporibus libertamus, decernentes, quod exempcio, solucio et libertacio nostra huiusmodi nullis a quoquam infringatur temporibus, sed perpetuam obtineat firmitatem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam concessionis et donacionis nostre quouismodo infringere aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc facere temptauerit, indignacionem nostram cesaream et penam viginti marcarum auri purissimi ponendarum tociens, quociens contrarium fecerit, se irremissibiliter nouerit incursurum, quarum medietatem fisco nostro imperiali, residuam autem partem ciuitatis Pragensis vsibus duximus applicandam. In quorum fidem has nostras litteras fieri et confici, sigillo quoque maiestatis nostre iussimus comuniri. Datum in Newnburga forensi vndecima die mensis Decembris anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo, regnorum nostrorum Romani vigesimo tercio, imperii vndecimo, Hungarie etc. vero quarto.

Commissio domini imperatoris propria.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 20. S krásně zachovanou velkou pečetí voskovou, na jejíž jedné straně císař Bedřich sedí v majestátu na trůně a na jejíž druhé straně znak říšský se nalezá. — List ten potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. „Vejklad téhož privilegium na česko“ nalezá se v knize privilegií Staroměstských č. 202 str. 20 v archivu m. Prahy a jiný v rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 57.

Čís. 163.

1467. 24. června. Praha.

Král Jiří chtěje učiniti milost purkmistru, radě i vší obci Starého města Pražského za to, že jemu věrně pomáhali proti zprotivilé jednotě panské,

zapisuje jim některá v pokutě propadlá zboží Zdeňka ze Šternberka, zvláště tvrz Měšice a vsi Mratín, Záryby a Polirady se vším příslušenstvím.

My Jiří z boží milosti etc., jakož nyní Zdeněk z Šternberka s některými jinými našimi poddanými vystoupivše z svých povinností proti nám jsou neslušně a neřádně povstali a nám se zprotivili, skrze kterúžto neřádnú věc v království našem Českém mnoho zlého od nich se děje a pro stavení takového neřádu my s pomocí boží a jiných všech věrných poddaných proti nim jsme se postavili a je umínili jakožto neposlušné kázati, zámků jim dobývajíc a v zboží, kteráž jsou drželi, se uvazujíc, jakož pak i s právem nám to učiniti přisluší; že pak shledali jsme mnohú věrnost, práci i náklady, kteréž poctiví purgmistr, rada i obec Starého města Pražského nás jakožto pána svého se přidržíc, proti těm nám zprotivilým nám pomáhali a pomáhají, i potom tím lépe aby mohli a měli pomáhati, chtíce proti tomu milost a dobrú vuoli jim okázati, týmž Pražanům některá zboží, jichž týž Zdeněk byl v držení zápisy předkův našich, totižto tvrz, ves a dvuor poplužní Měšice a vsi Mratín, Záryby a Polirady s dědinami, lukami etc. se všemi příslušnostmi dali jsme a tímto listem dáváme etc., dokudž bychom jim my aneb budoucí naši králové Čeští aneb ty osoby, jimžby ta výplata přislušela, tři tisícuov kop gr. dobrých peněz, té chvíle v Čechách berných, nedali, plný rok napřed věděti dadouce etc. Dán v Praze den sv. Jana křtitele léta 1467.

Dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 167“ rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 71.

* Čís. 164.

1469. 28. července. Praha.

Král Jiří zapisuje purkmistru, konšelům i vší obci Nového města Pražského v tisíci kopách některé vesnice a dvory kmetské ke kostelům Novoměstským nadané, a sice vsi Chaber, Velikou ves, dva dvory ze vsi Čimic, vsi Jesenici a Svépravice.

My Jiří z božie milosti král Český, margkrabě Moravský, Lucemburské a Slezský vejvoda a Lužické margkrabě etc. Oznamujem

tiemto listem všem, že shledavše mnohú věrnost a služby poctivých purgkmistra a konšeluov i obce Nového města Pražského, věrných našich milých, kteréž nám jakožto králi Českému, pánu svému, věrně, stále a ne tesklivě okazovali jsou, okazují a potom budou okazovati, i chtíce jim vděčnost naši, milost i dobrou vuoli okázati, s dobrým rozmyslem a raddou věrných našich tuto milost jim učinili sme a číníme: Jakož drží vesnice a dvory některé kmetské k některým farám, totižto kostelu svatého Jindřicha ves Chaber, k kostelu svatého Petra na Poříčí Velikú ves se dvorem poplužním a třími lukami, item k kostelu svatého Klimenta na Poříčí dva člověky ze vsi Čimic, item k kostelu svatého Štěpána a k kostelu svatého Václava na Zderazi Jesenici ves a jednu lúku, tak aby osadní těch kosteluov ze spolka a s jedné vuole, vydadouce některé osoby, těm poručili ty platy z té vsi pocházející, tři díly k kostelu svatého Štěpána a k kostelu svatého Václava na dva díly aby dávali a brali, item ves Svépravice k kostelu svatého Michala vu Opatovicích, ty všeckny vsi a dvory se všemi příslušnostmi, poplatky a puožitky zastavili jsme řečeným měštanuom Novoměstským a tímto listem zastavujem v tisíci kopách grošův peněz dobrých pod takovúto úmluvú, aby již psaní měšťané ta zboží tak, jakož je nyní drží, k těm kosteluom měli, drželi a jich požívali, bez naší, budoucích našich králuov Českých i všech jiných lidí všeliké překážky tak dlouho, dokudž my neb budoucí naši králové Čeští a nebo ty osoby, jimž by ta vejplata spravedlivě přislušela, těch jednoho tisíce kop grošuov peněz dobrých, té chvíle v zemi naší České obecně berných, nedali bychom jim a úplně nezaplatili. A kdož by tento list měl svrchupsaných měšťan Nového města Pražského dobrú volí a svobodnú, chceme, tomu aby přislušelo plné právo všech věcí svrchu psaných. Tomu na svědomí pečeť naši královskou kázali jsme přivěsiti k tomuto listu. Dán v Praze v pátek po svatým Jakubu apoštolu božím, létha od narození syna božího tisícího čtyřstého šedesátého devátého, království našeho létha dvanáctého.

Obsaženo v listu krále Ferdinanda I. d. na hradě Pražském 19. října 1544, jehož znění v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy se zachovalo. Kromě Ferdinanda III. potvrdili list tento: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (str. 65).

Čís. 165.

1471. 16. června. Krakov.

Král Vladislav dává zápis knížatům, pánům, rytířstvu, městům Pražským i jiným městům království Českého, kteří jej za krále Českého na sněmu v Kutné Hoře zvolili, že chce držeti kompaktata a zachovati každý stav „při práviech, řádech, svobodách, vysazení a obdarování i všech slušných, starých i jiných zvyklých dobrých obyčejích.“ Při tom stvrzuje stavům některé artykule sněmovní, mezi jinými též, aby „to volenie tu u Hory Kutny učiněné nebylo k škodě pánuom, rytířstvu, ani poctivým městóm Pražským, jakož právo a obyčej jest v Praze krále voliti podlé práv a svobod zemských“ a přiříká „žádných cizozemcuov duchovních ani světských na úřady zemské, ani městské, ani duchovnie nesázeti, ani jimi zámkuov a měst koruny České osazovati a jim jich svěřovati.“

Palackého Archiv Český IV str. 451.

Čís. 166.

1472. 12. května. Praha.

Král Vladislav potvrzuje Starému městu Pražskému privilegia a práva předešlými panovníky Českými mu udělená.

Vladislav boží milostí král Český ɔc. Čest hojná slavného našeho království Českého, město královské Pražské, jako krásným stavením jiná města království divným obyčejem převyšuje, tak zvláštním obdarováním pro hojnost znamenitých skutkův a pěkným města zřízením i obecného dobrého všech tichostí, jako prvotní oud těla, nad jiná města povýšení drží; kterémužto Pražskému městu pán Bůh s výsosti a některaké hvězd zvláštní zření to dali, aby v položení svém i v pohledění a v spůsobu nebeském nejzdravějším hodno bylo býti kněžna ktvúcí, království paní a stolice nejvyšší královské velebnosti. To město ušlechtilý kostel hlavní, arcibiskupa maje, divnými a znamenitými zdmi vystavený a velikými milostmi obdařený, divně okrasuje, v němžto svátosti blahoslavených dědicův našich s poctivostí ctěny bývají. Tomu také městu i toto jest k znamenité slávě, učení obecní mnohého umění, kteréžto jako slunce jasné a stkvoucí světlo

božskou moudrostí i lidským uměním srdce lidská hojně osvěcuje, lidé učení rozumu tejnosti dosahují, netoliko království našemu, ale i okolním zemím k užitku a prospěchu. Tyto věci jsou ke cti Boha všemohúcího i také království našeho i města řečeného slávě věčné. To pilně spatřivše někdy Římští a Čeští králové, předkové naši, řečenému městu Pražskému zvláště nachýleni jsouce, to město a obyvatele jeho zvláštními a povýšenějšími milostmi a svobodami hodně poctili jsou; nebo hodné bylo a královské moci užitečné, tu zvláště větší cti a slávy pilnu býti, odkudž povýšení královskému větší a vyšší chvála a čest pochází. Kteréžto město Pražské, ač několika městy jest rozdělené, však Větší město řečené, jakožto prvotnost mezi jinými maje, výborným právem, pro víru a ustavičnost, pro zasloužení dávno světle učiněné, od napřed dotčených zbožných předkův našich většími a povýšenějšími privilegiími a milostmi, jichž do tohoto času svobodně požívá, jest obdarováno. Byla jest také pilná péče, jakož jsme jistým svědomím spraveni, měšťan řečeného města Pražského, abychom k království našemu přišli, jenž k nám jako dědici pravému jsou nachýleni. [a kteří,] což jest na nich bylo, povýšení království našeho nedopustili jsou od těch, jenž se na ně třeli, aby zahubeno bylo. A jakož téhož města měšťané a obyvatelé prvé zbožnému předku našemu, králi Jiřímu svú vší mocí proti zprotivilým věrně a ustavičně jsou pomáhali, též nám proti nepřátelům našim statečně a hotově, svých nákladů nelitujíce, k veliké jsou pomoci, a s námi štěstí i neštěstí jednostejně trpí, tak že hodné jest a spravedlivé je všech milostí královských hodných býti. a nám přileží netoliko tvrzení svobod a milostí jich pilnu býti, ale ty svobody a milosti vší naší mocí sluší šířiti, aby oni tak milostí královskou potěšeni nás se přidržeti hotovější byli. Zajisté předstoupivše před nás etc. tvrdí všecky milosti etc. a zvláště čtyři privilegia zejména a slovo od slova 1. krále Jana[1]) o trestání mládců a o tom, aby měšťané o pře buď duchovní aneb světské ven nebyli pohoněni a o dávání berní; 2. krále Václava[2]) k témuž, aby ven z města nebyli pohoněni; 3. téhož Václava krále,[3]) aby měštěnín Pražský o všecky pře a naříkání jinde souzen nebyl, než před purgmistrem a konšely a což

---

[1]) d. v Landavě 27. května 1330 čís. 17. [2]) d. na Křivoklátě 26. května 1384 č. 105. [3]) d. v Praze 21. října 1413 č. 132. [4]) d. v Praze 26. srpna 1436 č. 139.

oni naleznou pod svou přísahou, na tom má i král přestati; 4. císaře Zykmunda,[4]) kterýmž obnovuje list kr. Václava na to, aby z Nového města odvolávali se k orteli Starého města Pražského. Datum Pragae Maii die 12 anno domini 1472, regni primo.

Výpis „ex libro secundo privilegiorum, statutorum et decretorum Veteris urbis Pragensis pag. 60" v rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listě 58 za nápisem: „Potvrzení krále Vladislava všech milostí, listův, svobod, obdarování, obyčejův dobrých, statut i vuobec všech práv od předkův jeho, Ottagara, Jana, Karla, Václava, Zykmunda, Ladislava, Jiřího Většímu městu Pražskému daných."

Čís. 167.

1472. 16. května. Praha.

Král Vladislav osvědčuje Starému městu Pražskému, že zvolení jeho za krále Českého na sněmu u Hory Kutné nemá býti na újmu právům a privilegiím města Pražského, dle nichž se volení krále v témž městě díti má.

Vladislav etc. Poněvadž z listů etc. Římských a Českých králů etc. a z starodávního obyčeje volení i ohlášení nového krále etc. v slavném městě našem Pražském držáno má býti, ale že po smrti krále Jiřího volení a ohlášení naše na království České v Hoře Kuthně na sněmu tu držaném stalo se, z těch příčin aby prvé, nežli se ten sněm rozjel, dobré a užitečné nám velmi potřebné opatřeno bylo a že k vyvarování a opatření mnohých nebezpečenství království našemu i obyvatelů škod a záhub v tu chvíli přicházejících, spěšného volení krále potřebí bylo etc., protož my spravedlivú takového volení příčinu poznavše a chtíce tomu, aby právům aneb privilejím řečeného města nic nebylo ke škodě etc., napřed řečené volení a ohlášení naše na království České u Hory Kuthny učiněné bez odporu kterýchkoli práv pevné a vděčné máme, chtíce tomu a touž mocí královskou ustavujíce, aby právuom a privilejím již řečeného našeho města Pražského, kteráž v sobě zavírají, aby se volení královské v témž městě dálo, tímto volením naším nic na škodu nebylo, ale ta práva aneb privilegia v své moci trvati mají věčně. Datum Maii 16 anno 1472.

Výpis z „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 66“ v rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 58 za nápisem „List na volení krále Vladislava u Hory.“

Čís. 168.

1472. 16. května. Praha.

Král Vladislav osvědčuje Pražanům Staroměstským, že složení pouhého slibu, kteréž konšelům a starším obce před branami města učinil, nemá býti na újmu starému obyčeji, dle kterého nový král Český, když nejprvé do města Pražského jede, zástupcům obce obyčejnou přísahu vykonati má.

Vladislav etc., že poněvadž z listů etc. Římských a Českých králův etc. a z obyčeje starodávního nový král Český, když nejprvé do města Pražského jede, obyčej jest, aby poctivým purgmistru, konšelům, přísežným a starším znamenitého města našeho Pražského v tom příjezdu před branami téhož města přísahu obyčejnú učinil; ale že napřed jmenovaní konšelé a starší žádosti naší povolivše, v tu chvíli, když jsme nejprvé k témuž městu přijeli, od nás slib toliko přijali jsou; protož my chtíce tomu, aby všecka privilegia, práva předků našich v své moci zuostavena byla etc., mocí královskú bez odporu kterýchkoli práv aneb privilejí, poněvadž se to k žádosti naší stalo, nahražujem všecken nedostatek, ačby který městu Pražskému kteroukoli příčinou aneb barvou z tohoto od nás slibu přijetí od kohokoli přijíti mohl; tomu chtíce a túž mocí královskou ustanovujíce, aby proto práva [a] privilegia řečeného města našeho Pražského, jež přísahu starším téhož města od nás a od budoucích králů Českých před branou města učiniti v sobě zavírají, tímto slibem naším žádné škody, žádného umenšení neměli, ale pravost celú aby na věky měli. Dán Pragae Maji 16 anno 1472.

Výpis z „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 67“ v rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 58 za nápisem „List na přísahu téhož krále Vladislava“.

* Čís. 169.

1472. 21. května. Praha.

Král Vladislav potvrzuje purkmistru a radě Starého města Pražského majestát krále Jiřího, kterým všechny platy na domích Pražských sňaty a za zrušené prohlášeny byly.

Wladislaus dei gracia Bohemie rex, Morauie marchio, Luczemburgensis et Slesie dux ac Lusacie marchio ɔc. Omnibus in perpetuum. Letatur admodum nostra regia maiestas, si ex debito regie auctoritatis conseruacioni priuilegiorum superintendit, earum vrbium presertim, que sunt decus regni et non mediocris ornatus, que quoque diuis antecessoribus nostris in omni fidelitate pro suis viribus adheserunt, qualem prestantem vrbem Maiorem ciuitatem Pragensem, regni caput et sedem regie maiestatis, eiusque ciues et incolas esse non ambigimus, qui quidem promto parato et perseueranti animo semper dominis suis fideliter militarunt, nobis quoque non minori fidelitate, hilari et iocundo animo assistunt, vt iusto et debito premio, robori et firmitati libertatum, concessionum et donacionum ipsorum prospicere teneamur. Sane itaque honorabiles magister ciuium, consulatus et jurati dicte Maioris ciuitatis Pragensis constituti in presencia nostra suo et tocius communitatis nomine nobis humiliter supplicauerunt, quatenus de innata benignitate nostra ipsis approbare, ratificare, innouare et confirmare dignaremur quoddam priuilegium olym serenissimi Georgii, Bohemie regis, antecessoris nostri, ipsis datum et concessum super anulacione et cassacione censuum in domibus annua pensione emptorum ac super absolucione obligacionis debitorum, prout idem priuilegium clarius continet et ostendit, quod presentibus litteris nostris inseri iussimus et sequitur in hec verba: Georgius ɔc. (Následuje znění privilegia krále Jiřího d. v Praze dne 2. července 1459 č. 155.) Nos igitur considerata ipsius Maioris ciuitatis nostre Pragensis inprompte obsequendo nostris antecessoribus nobisque perseueranti obediencia et integra dileccione votis prefatorum magistri ciuium, consulum et iuratorum ciuitatis eiusdem graciose annuimus, et non per errorem aut improuide, sed animo deliberato, sano principum, procerum aliorumve nostrorum fidelium accedente consilio, de certa nostra sciencia, aucto-

ritate regia predictum priuilegium diui Georgii hic insertum cum omnibus in eodem contentis et expressis punctis, clausulis, articulis et sentenciis suis ipsi ciuitati eiusque incolis, presentibus et futuris, approbamus, ratificamus, innouamus et graciosius confirmamus, decernentes et volentes omnia in eodem contenta obtinere debere perpetuo tempore inuiolabilis roboris firmitatem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis quouis modo infringere aut ei ausu temerario contraire sub pena grauissime indignacionis nostre nostrorumve successorum, quam contrafacientes nouerint se irremissibiliter incursuros. Presencium sub appensione nostri regalis sigilli testimonio litterarum. Datum Prage die vigesima prima mensis Maii anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo, regni nostri anno primo.

Ad mandatum domini regis

Samuele de Hradek et Waleczow
succamerario regni Bohemie referente.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 21. — S pěkně zachovanou pečetí, na které jsou znaky zemí Českých a dokola nápis: „Wladislaus dei gracia rex Bohemie, marchio Morauie, dux Lucenburgensis et Slesie ac Lusacie marchio." „Vejklad téhož privilegium jazykem Českým" nalezá se v knize privilegií Staroměstských č. 202 str. 25 v archivu m. Prahy. List tento potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649, Marie Terezie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 170.

1472. 14. srpna. Praha.

Král Vladislav potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Většího města Pražského list krále Jiřího, kterým jim clo u brány mostu Pražského dáno bylo.

Vladislav z boží milosti Český král, markrabie Moravský etc. Známo činíme tiemto listem všem vuobec, že stojiece před námi poctiví purgmistr, konšelé a přísežní Většieho města našeho Pražského, věrní naši milí, svým i všie obce jmenem nás jsú pokorně prosili, abychme jim jeden list najjasnějšieho Jiřieho, Českého krále, jim na clo u prvnie

brány mostu Pražského od nich brané daný, tvrditi, obnoviti a potvrditi ráčili, kterýžto list neb priuilegium do tohoto listu našeho vepsati jsme kázali, a jest takový: Jiří boží milostí Český král, markrabie Moravský etc. K věčné paměti etc. Datum Pragae die XXII Januarii anno domini M°CCCC°LIX, regni nostri anno primo (č. 154). Protož řečeného Většieho města našeho Pražského ustavičnú vieru a trvánie při nás i koruny našie neustálé znamenavše, prosbám jich milostivě povolili jsme, a protož ne omylem aneb neopatrně, ale s rozmyslem, s zdravú pánuov i jiných našich věrných raddú, z jistého našeho vědomie, mocí královskou napředpsané priuilegium neb list zbožného Jiřie, předka našeho, jmenovanému Většiemu městu Pražskému na clo na mostě téhož města brané, dané nebo daný a tuto slovo od slova vepsaný, se vším, což se v něm zavierá a píše, chválíme, tvrdíme, obnovujem a milostivě potvrzujem ve všech punktiech, klausulách, artykulech a rozumiech jeho, chtiece tomu túž mocí královskú, aby ten list měl celú pevnost na věky. Na svědomie k tomuto listu přivěšena jest naše královská pečeť. Datum Prage die XIIII mensis Augusti anno domini M°CCCC°LXXII°, regni nostri anno primo.

Kniha úřadu mosteckého č. 3 list 49 v archivu m. Prahy za nápisem: „Potvrzenie krále Vladislava na ten list Jiřieho krále na clo na mostě měšťanóm i obyvatelóm Starého města Pražského daný.“

Čís. 171.

1472. 18. srpen. Praha.

Král Vladislav potvrzuje Pražanům Staroměstským zápis krále Jiřího na 35 vesnic a dvorův d. v Praze 19. ledna 1459 a „připisuje nadto a přizastavuje jim tyto vsi a dvory, totižto Kojetice, Zlatníky, Krč a Lhuotku pustou a dvory v Kyjích, v Dědibabech, v Křešicích, v Krči a v Krabošicích, item k tomu také plat na ostrově pod hradem Pražským a tak na těchto i prvních vsech a dvořích připisuje a přiráží jim k první summě puol čtvrta tisíce kop gr. peněz dobrých, stříbrných.“
Dán v Praze feria tercia post asumpcionem [Marie virginis] 1472.

Rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 72. Po straně připsáno datum „1472. 18. Aug.“

Čís. 172.

1474. 13. května. Praha.

Král Vladislav potvrzuje purkmistru a konšelům Nového města Pražského tři listy králův Ladislava a Jiřího na držení vsí Vesce, Chaber, Veliké vsi, Čimic, Jesenic a Svépravic k obci i ke kostelům.

My Vladislav z božie milosti král Český, markrabie Moravský, Lucemburské a Slezské knieže a Lužicský markrabie etc., oznamujem tiemto listem všem, že přistúpili před nás poctiví purgmistr a konšelé Nového města Pražského, věrní naši milí, a ukázali nám tři listy; jeden najjasnějšieho krále Ladislava a dva najjasnějšieho krále Jiřieho šťastné paměti, předkuov našich, v nichžto v jednom se vypisuje, že již psaný král Ladislav dal jest a zapsal jmenovaným purgmistru, konšelóm i obci Nového města Pražského ves celú řečenú Vesci s dvory kmetcími, dědinami, lukami, lesy i se všemi a všelikými té vsi příslušnostmi, poplatky a puožitky, kromě dvoru s jeho příslušnostmi, kterýž jest urozenému Zdeňkovi z Štermberka v té vsi dán.[1]) Item v druhém listu se vypisuje, že král Jiří zapsal jest a zastavil svrchu psaným purgmistru, konšelóm i obci dvuor poplužní řečený Vesce s dědinami, lukami, rybníkem i se všemi toho dvoru příslušnostmi ve třech stech kopách groších (sic) peněz. Item v třetím listu, že již psaný král Jiří tu milost činí již psaným purgmistru, konšelóm i obci, jakož držie vesnice a dvory některé kmetské, totižto k kostelu svatého Jindřicha ves Chraber; k kostelu svatého Petra na Poříčie Velikú ves se dvorem poplužním a třmi lukami; item k kostelu svatého Klimentha na Pořiečie dva člověky ze vsi Čimic; item k kostelu svatého Štěpána a k kostelu svatého Václava na Zderaz Jesenici ves a jednu lúku tak, aby osadní těch kosteluov zespolka a z jedné vuole vydadúc některé osoby, těm poručili ty platy z té vsi pocházejície, tři diely k kostelu svatého Štěpána a k kostelu svatého Václava aby dva diely dávali a brali; item ves Svépravice k kostelu svatého Michala v Opatovicích; ty všecky vsi a dvory se všemi příslušnostmi, poplatky a puožitky zastavil již psaným měšťanóm Novoměstským v tisíci kopách groších peněz, jakož pak ti všickni listové ty věci šíře a světleji v sobě držie a zavierají[2]). I prosili jsú nás, abychom je při

[1]) d. v Praze 22. února 1454 č. 147. [2]) d. v Praze 28. července 1469 č. 164.

tom zuostaviti a jim toho potvrditi ráčili. My v tom jich slušnú prosbu znamenajíce, i také pro jich věrné služby, kteréž nám činili, činie a potom tiem lépe aby mohli a měli činiti, s dobrým rozmyslem a raddú věrných našich, mocí královskú již psaným purgmistru, konšelóm i obci svrchu dotčených listuov ve všech kusiech, článciech a klausulech, tak jakoby tuto slovo od slova vepsány byly, potvrdili jsme a tiemto listem potvrzujem a jě při nich zuostavujem milostivě tak a vedle toho, jakož ti listové v sobě držie a zavierají. A ktož by tento list měl s již psaných purgmistra, konšeluov i obce dobrú volí a svobodnú, chcem, aby tomu příslušelo plné právo všech věcí svrchu psaných. Tomu na svědomie pečeť naši královskú kázali jsme přivěsiti k tomuto listu. Dán v Praze ve čtvrtek po svatém Stanislavu léta ot narozenie syna božieho tisícieho čtyřstého sedmdesátého čtvrtého, královstvie našeho léta třetieho.

Ad relacionem Samuelis de Hradek
et Waleczow, succamerarii regni Bohemie.

Chaos rerum memorabilium č. 324 list 23 v archivu m. Prahy.

Čís. 173.

1474. 25. května. Praha.

Král Vladislav potvrzuje Starému městu Pražskému zápisy krále Jiřího na zboží Měšické a na vsi Mratín, Mirovice, Hovorčovice, Záryby a Polirady se vším příslušenstvím. Dán v Praze v pondělí před svatým Urbanem 1474.

Rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listě 72 s doložením, že král Vladislav potvrzuje „i toho, což jsou vedle smlouvy Benešovské, majíce mu toho zboží postoupiti a od krále summu svou přijíti, nechtíce krále o to starati, podnikli a panu Zdeňkovi (ze Šternberka) za jeho právo tři tisíce kop gr. peněz přidali svých vlastních; protož již v 7800 kopách gr. peněz dobrých jim takové zboží zapisuje.“

* Čís. 174.

1475. 9. června. U vojště v poli u Neysu při Rýně.

Císař Fridrich III. zlepšuje a rozmnožuje na žádost purkmistra, rady a obce Starého města Pražského městský znak, jehož doposud užívali

a sice ozdobuje jej pro jich udatenství helmem rytířským, na němž koruna císařská se stkví, kterou dva bílí dvouocasí lvové drží.

Wir Friderich von gottes gnaden Romischer keyser, zu allenn czeitten merer des reichs, zu Hungern, Dalmacien, Croacien ɔc. künig, Hertzog zu Osterreich, zu Steier, zu Kernndten vnd zu Crain, herre auf der Wynndischen March vnd zu Porttenaw, graue zu Habspurg, zu Tirol, zu Phirt vnd zu Kiburg, marggraue zu Burgaw vnd lanndtgraue im Ellsass, bekennen vnd tun kunt allermeinclich offenlich mit disem brieue allen den, die in sehen oder hören lesen, wie wol wir aus keiserlicher miltikeit vnd angebornner gütte allczeit geneigt sein allen vnd yeden vnsern vnd des reichs vndertanen vnd getrewen vnser keiserlich gnade mitzeteilen, so sein wir doch denen, die wir in vnsern vnd des reichs dinsten teglich vnd emssigclich erfinden, noch mer begirlich, sy mit vnsern keiserlichen gnaden vnd freiheitten vmb belonung irer dinste zu fursehen vnd zu begnaden. Wann nu die ersamen, weisen, vnser vnd des reichs besonnder lieben vnd getrewen burgermeister, rate vnd burgere gemeinclich der Allten stat zu Prag vnd ir vordern disz hernachgeschriben wappen vnd cleinette, mit namen: einen rotten schilde mitten dardurch vberzwirch geende silbrein zynnen, darinne steende drey silbrein turn vnd vnder den zynnen ein aufgetan silbrein tor, getziret mit ziborien vnd einem silbrein schosgatern, als der gemelten Alten stat Prag statwappen biszher gebraucht vnd gefuret, haben vns die bemelten burgermeister, rate vnd burgere gemeinclich derselben stat Prage durch ir erber treffenlich potschafft diemüticlich anrueffen vnd bitten lassen, das wir als Romischer kaiser ine vnd allen iren nachkomen vnd erben, burgermeistern, reten vnd burgern gemeinclich der Allten stat Prage solich irer statt wappen von sunndern vnsern keiserlichen gnaden vnd güttikeitt zu zieren, zu pessern, zu uernewen vnd mit vnsern keiserlichen newen gaben vnd gnaden zu fursehen gnediclich geruechten. Des haben wir angesehen vnd betrachtet solich getrew, willig, vnuerdrossen dienste, so sy vnns vnd dem reiche offt vnd dicke vnd besunnder vnns mit irem mercklichen darlegen irs leibs vnd guts, als wir von den vnsern in vnserr burckh zu Wienn behawert vnd belegert gewesen sein, mendlich vnd getrewlich getan haben vnd hinfur in kunfftigen zeiten wol tun mugen vnd sullen.

vnd darumb mit wolbedachtem mutte, guttem rate vndt rechtr wissen [haben wir] denselben burgermeister, rate vnd burgern gemeinclich der Alten stat Prage vnd allen iren nachkomen vnd erben zu ewigen zeitten derselben irer stat wappen vnd cleinet mit den hernach geschriben zirungen vnd pesserungen, mit namen: einen rotten schilde mitten vberzwirch, dardurch geende silbrein zynnen, darinne steende drey guldein turn vnd vnder den zynnen ein aufgetan guldein tore, auch getziret mit ziborien vnd ainem guldein schosgattern, vnd auf dem schilde einen helme getziret mit einer guldein rotten vnd weissen helmdecken, darauf ein guldeine keiserliche crone zwischen zweyer weissen leben mit aufgeworffen zwifachen swenntzen, dieselb keiserlich crone haltende, als dann dieselben wappen vnd cleinete in dem schilt vnd auf dem helme in der mitte disz gegenwurtigen vnsers keiserlichen briefs gemalet vnd mit varben eigentlicher ausgestrichen sind, als Romischer keiser gnediclich getziret, gepessert vnd von newes vnd sunndern vnsern keiserlichen gnaden gnediclich verlihen vnd gegeben, zirn, pessern, verleihen vnd geben ine die auch also von newes vnd Romischer keiserlicher macht volkomenheit vnd rechter wissen in crafft diesz briefs. Meynen, seczen vnd wellen, daz die obgemelten burgermeister, rete vnd burgere gemeinclich der Allten stat Prage, so yeczo sein vnd kunfticlich werden, vnd all ir nachkomen vnd erben hinfur zu ewigen zeitten solich zirung vnd pesserung der gemelten irer stat wappen nu furbas haben, die furen vnd der in allen vnd yeglichen erlichen vnd redlichen sachen vnd geschefften in der gemelten stat Prage, streitpanyren, zu streitten, getzellten, mit aufslahen, in potten, puchsen, in gepewen, an turnen, an gemeuern vnd allen anndern der stat notdurften, zu schimpf vnd zu ernnste, auch in iren stat innsigeln vnd secreten vnd cleineten, vnd sust an allen ennden nach iren notdurften vnd wolgeuallen gebrauchen vnd geniessen sullen vnd mugen, als ander vnser vnd des heiligen reichs stette solichs alles haben, geniessen vnd gebrauchen von recht oder gewonheit von allermeniclich vngehindert. Vnd gebietten darauf allen vnd yeglichen vnsern vnd des heiligen reichs curfursten, fursten, geistlichen vnd werntlichen, grauen, freyen, herrn, rittern, knechten, haubtlewten, burggrauen, lanndtuogten, lanndtmarschalhen, vögten, phlegern, verwesern, burgermeistern, richtern, scheffen, schultheissen, reten, kunigen der wappen erhalden, per-

senanden, burgern vnd gemeinden aller vnd yeglicher stette, sloss, merckte, dorffere vnd gebiette, vnd sust allen anndern vnsern vnd des reichs vndertanen vnd getrewen, in was wirden, stattes oder wesens die sein, von obgemelter Romischer keiserlicher macht ernstlich vnd vessticlich mit diesem briefe, daz sy die obgenanten burgermeister, rate vnd burgere gemeinclich der Alten stat Prage vnd all ir nachkomen vnd erben zu ewigen zeitten an den obgeschriben iren stat wappen vnd cleinetten, zirungen, pesserungen vnd disen vnsern keiserlichen newen gaben, gnaden vnd freiheitten, damit wir sy alzo begnadet haben, nicht hindern noch irren; sonder sy der also berublich vnd an irrung gebrauchen, geniessen vnd genntzlich dabey beleiben lassen vnd dawider nit tun, noch yemands andern ze tun gestatten in dhein weis; als lieb in allen vnd einem yeden sey vnser vnd des reichs swere vngnade vnd einer pene, nemlich funfftzig marckh lottiges goldes, die ein yeglicher, als offt er freuenlich hie wider tette, halb in vnser keiserlich camer vnd den andern halben teil den vorberurten burgermeistern, reten vnd burgern gemeinclich der gemelten Alten stat Prage vnd iren nachkomen vnd erben vnableslich zu beczallen, veruallen sein sol, zu uermeiden. Mit vrkund disz briefs besigelt mit vnserm kaiserlichen maiestat anhangenndem innsigel. Geben in vnserm keiserlichen heer wider den hertzogen von Burgundi im veld bey Newss am Reine an freittag vor sannd Veits tag nach Cristi geburde vierzehen hunndert vnd im funffundsibentzigissten, vnserr reiche des Romischen im sechsunddreissigissten, des keiserthumbs im vierundzweintzigisten vnd des Hungerischen im sibentzehenden jarenn.

Ad mandatum domini imperatoris in consilio.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 22. S velkou, pěkně zachovanou voskovou pečetí, na jejíž jedné straně císař v majestátu na trůně sedí a na druhé straně říšský orel se nalezá. U prostřed listiny vymalován je nově opravený znak Starého města Pražského. Český překlad nalezá se v rukopisu Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 59 a v jiném českém překladu ze XVI stol. v knize privilegií Staroměstských č. 202 str. 21 v archivu m. Prahy; kdež se vypisuje předešlý erb Starého města takto: „erb a klenot, zejmena červený štít prostředkem skrze na příč jdoucí stříbrné stěny, v nichžto stojí tři stříbrné věže a pod těmi stěnami odevřena stříbrná brána, ozdobena cimbuřím s stříbrnou spaditou mřeží“ a císař tento městský erb okrašluje: „zejmena červený štít, prostředkem na příč jdoucí stříbrné stěny, v nich stojící tři zlaté věže a pod těmi stěnami odevřená zlatá

brána, také ozdobená cimbuřím a s zlatou spaditou mříží a nad štítem hemelín ozdobený zlatým, červeným a bílým helmdekem a nad ním císařská koruna zlatá mezi dvěma bílými lvy se dvěma vyzdviženými dvojitými ocasy, tuž císařskú korunu držícími.“ Latinské vypsání erbu podává Hammerschmid v „Prodromus gloriae Pragenae“ str. 630. List císaře Fridricha III. potvrdili: Vladislav v Praze 18. dubna 1477; Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 175.

1476. 21. dubna. Praha.

Král Vladislav potvrzuje Novému městu Pražskému výsady a práva předešlými králi mu udělená a zároveň slibuje, že je při kompaktátech koncilu Basilejského zachová.

Wladislaus dei gratia Bohemiae rex, Moraviae marchio, Lucemburgensis et Silesiae dux ac Lusatiae marchio. Ad perpetuam rei memoriam. Clarum decus et inclyti regni nostri Bohemiae ornamentum, insignis Nova civitas Pragensis, ob suam fidem et constantem perseverantiam, qvibus olim serenissimis Bohemiae regibus, antecessoribus nostris, impigre assistebant, peculiaribus donis, privilegiis et libertatibus beneficentia regia est honestata et qvidem optime merito jure, erat enim consonum aeqvitati debitis meritis reddere praemia digna. Qvorum antecessorum nostrorum nos aeqvum censentes seqvi vestigia, cupientesqve firmitati jurium praefatae civitatis et incolarum eiusdem prospicere, favore nostro regio ipsos honorare decrevimus, ut ipsi consolati beneficio regio vigorem suorum privilegiorum liberius et firmius valeant observare. Sane itaque constituti in praesentia nostra honorabiles magister civium, consulatus et jurati dictae Novae civitatis Pragensis, fideles nostri dilecti, suo et totius communitatis nomine nobis humiliter supplicaverunt, qvatenus de benignitate nostra regia ipsis, praesentibus et futuris, approbare, ratificare, innovare et confirmare dignaremur omnes et singulas gratias, literas, donationes, concessiones, praerogativas, emunitates, libertates, honores, privilegia qvoqve indulta et jura universa, qvas et qvae olim divi Romanorum et Bohemiae reges seu qvicunqve antecessores nostri praedictae civitati Novae Pragensi et ejus incolis pro tempore existentibus dederunt et contulerunt; signanter

autem literam confirmationis qvondam divi Georgii, praedecessoris nostri, cum inserto in eadem privilegio, aurea bulla munito, cumqve omnibus in eadem contentis, qvam literam his nostris literis inseri iussimus et seqvitur in haec verba: Georgius etc. (Následuje znění privilegia krále Jiřího d. v Praze 29. dubna 1461 č. 159.) Inseri adhaec iussimus qvoddam privilegium olim serenissimi Georgii, antecessoris nostri, cuius tenor seqvitur in haec verba: Georgius etc. (Následuje znění listu krále Jiřího d. v Praze 3. července 1459 č. 156.) Nos itaqve attenta fidelitate et perseverantia constanti, qva nobis dictae Novae civitatis Pragensis incolae iugi vigilantia indefesse assistebant, hactenus qvoqve assistere non cessant, votis eorundem iam dictis, tanqvam rationabilibus gratiose annuimus. Qvapropter non per errorem aut improvide, sed animo deliberato, sano procerum et aliorum nostrorum fidelium accedente consilio, ex certa nostra scientia, auctoritate regia omnes et singulas jam dictas gratias, literas, donationes, erectiones, laudabiles consvetudines, concessiones, praerogativas, observantias, communes emunitates, libertates, honores, statuta qvoqve eadem ipsis civibus olim a divo Karolo, Romanorum et Bohemiae rege, praedecessore nostro, concessa, qvibus Antiqva civitas nostra Pragensis potitur et refulget, privilegia qvoqve et jura universa, qvas et qvae olim serenissimi Romanorum et Bohemiae reges, antecessores nostri, signanter Carolus dictae Novae civitatis fundator, Wenceslaus qvoqve, Sigismundus, Ladislaus, Georgius et caeteri antecessores nostri, eidem civitati Novae Pragensi dederunt, concesserunt et contulerunt, haec singula, qvemadmodum rite et rationabiliter processerunt, ipsi civitati et ejus civibus et incolis, praesentibus et futuris, approbamus, ratificamus, innovamus et gratiosius confirmamus in omnibus dictorum privilegiorum punctis, clausulis, articulis et sententiis ac cum omnibus generaliter his nostris literis insertis, taliter, acsi omnia iam dictae civitatis Novae privilegia his nostris literis expresse et integre essent inserta; decernentes eadem auctoritate regia omnia supratacta privilegia cum singulis in se contentis obtinere debere firmum, validum et inconcussum robur perpetuis temporibus in futurum; supplentes etiam de potestatis regiae plenitudine omnem defectum, si qvis his literis nostris conceptu verborum, sententiarumve aut aliter obsistere possit. Volumus praeterea praedictae civitatis nostrae Novae Pragensis cives et

incolas, pro tempore existentes, apud compactata sacri consilii Basiliensis conservare, sic qvemadmodum olim serenissimi antecessores nostri, Bohemiae reges, factitarunt. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis, approbationis et ratificationis qvovis modo infringere aut ei ausu temerario qvomodolibet contraire. Si qvis autem qvocunqve modo contrarium attentare praesumpserit, dictos cives in eorum libertatibus inqvietando, impediendo aut molestando, decernimus eundem ultra paenas, in divorum antecessorum nostrorum privilegiis contentas, qvas firmas esse volumus, paenam pro nostro nostrorumve successorum arbitrio infligendam irremissibiliter incursurum. In qvorum robur, fidem et testimonium has nostras literas fieri et sigilli nostri regalis appensione iussimus communiri. Datum Pragae dominico in conductu paschae anno domini millesimo qvadringentesimo septuagesimo sexto, regni nostri anno qvinto.

Ad mandatum domini regis
magister Nicolaus de Ledecz, prothonotarius et canonicus Wissegradensis.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili list tento: Ferdinand I. v Praze 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 176.

1477. 18. dubna. Praha.

Král Vladislav potvrzuje mocí královskou v Čechách Starému městu Pražskému městský znak čili štít, jejž mu Římský císař Fridrich III. r. 1475 jako hlava křesťanstva byl udělil a polepšil.

Wladislaus dei gracia Bohemie rex, Morauie marchio, Lucemburgensis et Slesie dux ac Lusacie marchio etc. Ad perpetuam rei memoriam. Incliti regni nostri Bohemie insigne decus et clarissimum ornamentum, Maior ciuitas nostra Pragensis olim inuictissimis et excellentissimis principibus Romanorum imperatoribus, tanquam suppremis secularibus capitibus tocius orbis christiani, omnibus conatibus placere et pro sua virili, quantum reuerencia maiestatis requirebat, obsequi enitebatur. Quo de benignitate et beneficencia cesaree et auctoritatis et

dignitatis subditi et incole eiusdem ciuitatis Pragensis, presentes et futuri, optime merito iure peculiaribus, libertatibus, dignitatibus et honoribus amplissimis donati, decorati et honorati existunt, quibus hactenus pro honoris augmento, proque honestate rei publice ipsius ciuitatis vtuntur, fruuntur et gaudent. Accedit ad hec, quod serenissimus et excellentissimus princeps, dominus Fridericus, Romanorum imperator semper augustus etc., dominus et consanguineus noster carissimus, animadvertit dicte Maioris ciuitatis nostre Pragensis fidelem et promtam aput se semper obsequendi voluntatem, quod sua serenitas plerisque premiis dignos eos esse attendens ac cupiendo eosdem his, quecumque honori iam dicte Maiori ciuitati nostre Pragensi conducerent, exornare, arma seu insignia ipsorum, que dudum obtinebant, videlicet: tres turres argenteas meliorare, decorare et ornaciora efficere decrevit, eisdem turribus iam inauratis addendo et adiungendo vexillum aurei rubei et albi colorum, galeam supra scutum, in qua coronam imperatoriam, duo leones albi coronas aureas habentes tenere conspiciuntur, sic quemadmodum littera eiusdem domini imperatoris sigillo maiestatis obfirmata cumque pictura in eadem inserta clare demonstrat et ostendit, quam litteram his litteris nostris inseri iussimus et sequitur in hec verba: Wir Friderich etc. (Následuje znění privilegia císaře Fridricha III. dané u vojště v poli u Neysu při Rýnu 9. června 1475 čís. 174, v jehož středu nový znak městský opětně vymalován se nalezá.) Nobis itaque honorabiles magister ciuium et consulatus supradicte Maioris ciuitatis nostre Pragensis, fideles nostri dilecti, suo et tocius communitatis nomine humiliter supplicauerunt, quatenus de beneficencia nostra regia iam dictorum armorum seu insigniorum eiusdem ciuitatis melioracionem, decorem et ornatum cesarea auctoritate datum et concessum acceptare, approbare et nostro regio consensu communire dignaremur. Nos itaque pensata semper constanti et indefessa fidelitate ac obsequiis promtis, quibus ciues et incolas dicte ciuitatis nobis cum perseuerancia assistere sumus experti, votis iam dictis graciose annuimus. Quapropter non per errorem, aut improuide, sed animo deliberato, sano procerum et aliorum nostrorum fidelium accedente consilio, ex certa nostra sciencia, auctoritate regia armorum seu insigniorum, que predicta Maior ciuitas nostra Pragensis dudum obtinebat, auctoritate imperiali melioracionem, decorem et magis prestantem ornatum, quemadmodum littera sigillo

maiestatis imperialis munita his litteris nostris de verbo ad verbum inserta clare continet et demonstrat, vna cum omnibus eiusdem littere punctis, clausulis et articulis eidem ciuitati et incolis eius pro tempore existentibus approbamus, acceptamus et eadem nostro regio consensu communimus; volentes et eadem auctoritate regia decernentes sepedictam ciuitatem nostram Pragensem ac inhabitatores eiusdem, presentes et futuros, iam dictis armis, vt premittitur, in illam nobiliorem formam redactis, quemadmodum pictoris manus his litteris nostris inseruit, libere vbique locorum vti debere et posse in omnibus bellis, vexillis, banderiis, scutis, enceniis, festis, sollemnitatibus, leticiis et triumphis generaliter vniuersis ac in sigillo eiusdem ciuitatis et hoc semoto omni quorumcunque impedimento perpetuis temporibus in futurum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri consensus, acceptacionis et approbacionis quouis modo infringere aut ei ausu temerario quomodolibet contraire sub pena indignacionis nostre regie nostrorumve successorum, quam contrafacientes nouerint se irremissibiliter incursuros. In quorum fidem has nostras litteras fieri et sigilli nostri regalis appensione iussimus communiri. Datum Prage decima octaua die mensis Aprilis, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo, regni nostri anno sexto.

Ad relacionem domini Samuelis de Hradek et Waleczow, succamerarii regni Bohemie

magister Nicolaus de Ledecz, canonicus Wyssegradensis.

Orig. v arch. m. Prahy I, č. 23. S pečetí královskou se znaky zemí Českých. Uprostřed listiny vymalován nový znak Starého města Pražského. List tento potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 177.

1477. 22. června. Vídeň.

Císař Fridrich III. uznávaje vděčně, že Pražané opětně s králem Vladislavem pomocí válečnou mu přispěli, potvrzuje privilegia, jež obyvatelům Starého města Pražského na zlepšení štítu městského a na osvobození od cla a mejta po celé říši Římské byl udělil, dokládaje k tomu,

že s Pražany, kdyby ve válce zajati byli, má jako s lidmi rytířskými nakládáno býti a že zvláště ve Vídni mají Pražané všech cel a mejt svobodni býti.

Wir Friderich von gottes gnaden Romischer keyser, zu allenn czeittn merer des reichs, zu Hungern, Dalmacien, Croacien etc. kunig, herczog zu Osterreich, zu Steyer, zu Kernnden vnd zu Crain, herre auf der Windischen March vnd zu Portenaw, grafe zu Habspurg, zu Tyrol, zu Phyrt vnd zu Kyburg, marggraue zu Burgaw vnd lanntgraue im Elsass, bekennen offenlich mit disem brief vnd tun kundt allermeniclich, wie wol wir ausz keyserlicher miltikeit vnd angebornner gute alczeit geneigt sein allen vnd yeglichen vnsern vnd des heiligen reichs vndertanen vnd getrewen gnade vnd hilffe mitzuteiln vnd der ere vnd nucz zu furdern, so ist doch vnnser keyserlich gemute billich mer geneigt zu denen, die wir in vnser vnd des reichs notdurfften vnd geschefften alczeit embssig vnd vnuerdrossen erfinden. Wan wir nw vormals die ersamen vnnser vnd des reichs lieben, getrewen burgermaister, rate vnd gemeinde der Alten statt Prag, so ein haubtstat in Behem ist, vmb der getrewen, annemen vnd nuczlichen dinste willen, die sy vns vnd dem heiligen reiche mit darstrechung irer leib vnd guter offt, williclich vnd sonnderlich als wir zu Wienn von vnsern widerwertigern in vnser burgk mitsambt weilent der allerdurchleuchtigisten furstin Leonora, Romischen keyserin etc., vnnser lieben gemahel seliger gedechtnuss, vnd dem hochgebornnen Maximilian, herczogen zu Osterreich etc., vnserm lieben sun vnd fursten, personndlichen belegert vnd behawrt worden sein, getreulichen getan, iren wappen vnd cleinet. so sy vor gefurt haben, ein vernewerung, peszrung vnd merung getan vnd bey demselben ein streitpanyr zu schimpf vnd zu ernist zu gebrauchen verlihen; auch sy ire burger vnd einwoner, wo die mit irer kauffmanschacz vnd gute allennthalben in dem heiligen reiche wanndeln, fur all zöll vnd mewt gefreyet vnd ine das alles confirmirt vnd bestett haben, wie dann das alles vnnser keyserlich briefe ine daruber gegeben clerlicher auszweisen, daz wir darumb vnd vmb der getrewen vnd redlichen dinste willen, so vns dieselben von Prag yeczo abermals mit dem durchleuchtigen Wladislaen, kunig zu Beheim, vnserm lieben sone vnd oheim, wider vnnser veinde vnd widerwertiger

getreulich vnd vnuerdrossenlich beweisen, dennselben von Prag solich obgeschriben gnad vnd freiheit abermals gnediclich confirmirt vnd bestettet haben, inen auch dise besonnder gnade vnd freiheit von newem getan vnd gegeben haben, confirmiren vnd bestetten, tun vnd geben in das alles von Romischer keyserlicher macht volkomenheit wissentlich in crafft disz briefs; vnd meynen, seczen vnd wellen, daz sich dieselben von Prag, ir burger vnd einwoner solicher vorgegebner gnaden vnd freyheiten allennthalben nach irem willen vnd gefallen vnd wie inen die von vns verlihen sein, gebrauchen vnd geniessen. Ob auch einich burger oder einwoner zu Prag bey oder vnder dem obberurten irem panyr oder sunst andern ennden in ritterlichen sachen vnd wesen gefangen wurde, daz dieselben gefanngen nicht gescheczt, sonnder on schaczung ritterlich getegt werden, vnd darinne aller gnaden, freiheitten, priuilegien vnd gerechtigkeitten geniessen sullen, der annder rittermessig leute in der geleichen sachen geniessen. Daz auch furter mer sy, ir burger vnd einwoner von aller kaufmanschacz vnd gut, so sy her in vnnser statt Wienn bringen, daselbst verkauffen vnd kauffen in derselben vnnser statt vnd mit ferrer keinen zoll noch mawt zu geben schuldig, sonnder der gannez frei, ledig vnd vnuerpunden sein sullen von allermeniclich vngehindert. Vnd wir gebieten darauf allen vnd yeglichen churfursten, fursten, geistlichen vnd weltlichen, grafen, freyen, herren, rittern, knechten, haubtleuten, viczthumben, vogten, pflegern, verwesern, schultheissen, burgermaistern, richtern, reten, burgern vnd gemeinden vnd sunst allen andern vnnsern vnd des reichs, auch vnnser erblichen furstenthumb vnd lannde vndertanen vnd getrewen, in was wirden, states oder wesens die sein, von vorbestymbter Romischer keyserlicher macht volkomenheit ernstlich vnd vesticlich mit disem brief, daz sy die genanten von Prag, ir burger vnd einwoner an den vorgegeben vnd disen vnnsern keyserlichen gnaden vnd freiheitten nicht hindern noch irren, sonnder sy der berublichen vnd on irrung gebrauchen, geniessen vnd gennczlich dabey bleiben lassen, auch dawider nicht tun, noch nyemandts ze tunde gestatten in dhein weise, als lieb in allen vnd ir yeglichem sey vnnser vnd des reichs swere vngnade zu uermeiden. Daran tun sy vnnser ernnstlich meynung. Mit vrkund disz briefs besigelt mit vnnserer keyserlichen maiestat anhanngendem insigel. Geben zu Wienn am

zwenundzwainczigisten tag des monadts Juny nach Cristi geburde vierczehen hundert vnd im sybenundsibenczigisten, vnser reiche des Romischen im achtunddreissigisten, des keyserthumbs im sechsundzwainczigisten vnd des Hungrischen im newnczehennden jaren.

Ad mandatum domini imperatoris proprium

Johannes Waldner, prothonotarius.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 24. S pěkně zachovanou pečetí císařskou na šňůře barvy fialové. — List tento potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. „Vejklad téhož privilegium na česko" nalezá se v knize privilegií Staroměstských č. 202 str. 23 v archivu m. Prahy a v rukopisu Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 59. Kromě toho vydal císař Fridrich III. měšťanům Pražským dle všeho druhý ještě list, kterým je od dávání mýt a cel z kupeckého zboží v knížetství Rakouském osvobodil; neboť v Chaos rerum memorabilium č. 324 na listu 71 v archivu m. Prahy zapsán jest český překlad listu, který císař „u Viedni v sobotu den svaté Margréthy (13. července) léta božieho M°CCCC°LXXVII°" dal „purgmistru, rychtáři a raddě zde u Viedni", oznamuje jim, že „poctivé a říši věrné milé purgmistra, rychtáře, raddu a měšťany vóbec z Prahy ze všech mýt a cel v kniežetství Rakúsském svobodny učinil, tak aby oni s své kúpie a kupectvie, kterézby sem anebo na jiná miesta do kniežetstvie Rakúsského přivezli nebo v něm kúpili anebo prodali, zde aniž na jiných miestech nižádného cla ani mýtha nedávali, aniž má ot nich bráno býti." — Dle rukopisu Budišínského č. 32 list 59 vydal císař Fridrich ve Vídni 20. července 1477 jiný ještě list „ke všem stavům sv. říše, duchovním i světským, v němž oznamuje, že purgmistru, radě a měšťanům Starého města Pražského dal milost a svobodu, aby oni a jich měšťané Pražští s každého kupectví a zboží, kteréž do měst sv. říše i též na všech místech též říše vezú aneb nesú, kupují aneb prodávají, nižádného cla ani mejta dávati povinni nebyli, ale na všech místech prázdni toho a svobodni byli."

* Čís. 178.

1477. 26. června. Vídeň.

Císař Fridrich III. odměňuje se purkmistru, radě i vší obci Nového města Pražského za to, že s králem Vladislavem ku pomoci mu přispěli, když ve Vídni od odbojných stavův obležen byl, tím, že jim zlepšuje a rozmnožuje městský znak černým dvouhlavým orlem.

Wir Friderich von gottes gnaden Römischer keyser, zue allen zeiten merer desz reichs, zu Hungern, Dalmatien, Croatien etc. künig, her-

czoge zue Osterreich, zue Steyr, zu Kerndten vnd zue Crain, herre auf der Windischen March vnd zue Portenawe, grawe zue Habspurg, zue Tyroll, zu Phyrt vnd zu Kyburg, marggrawe zu Burgowe vnd landtgraue inn Ellsass, bekennen offentlich mit diesem brieue vnd tun kunt allen denen, die in sehen, lesen oder hörenn lesen, wie wol wir aus Römischer keyserlicher wirde, darein vnss der allmechtig Gott nach seinem göttlichen willen geseczt hat, vnd angeborner güte alzeit geneigt sein all vnd yglich vnser vnd dess heiligen reichs vndertanen vnnd getruen zu furdern vnd ir ere vnd bestes furczuwennden vnd zu betrachten, so wirdet doch vnser keiserlich gemüte nach gar vielmer bewegt gegen denen, die sich in lauter trewe vnd williger dinstparkeit gegen vns vnd dem heiligen reiche halten vnd ertzaigen, sy für annder mit sondern vnsern keiserlichen gnaden vnd zierden zu begaben vnd ihr lobe vnd ere zuemeren. Deshalben wir gutlich angesehen vnd betracht die annemen, nützlichen vnd getrewen dinstparkeit, so vns die ersamen vnnser vnd des heiligen reichs lieb getrewen burgermeister, rate vnd gemeinde der Newen stat Brage, das ein löbliche stat des künigreichs Beheim ist, vor vergangen zeiten, als wir, vnsser gemahel vnd süne durch vnnsr veinde vnd widerwertige zu Wienn belägert vnd übertzogen wurden, getan haben vnnd die sy vns ytzo mit dem durchlewchtigen Wladislaen, künigen zue Beheim etc., vnnserm lieben süne, oheim vnd curfürsten auch wider vnser veinde vnd beschediger teglichs mit darstreckhung irer leibe vnd gütter mannlich vnd ritterlich tun, darzu sy sich auch vns hie füran noch meer zutun willig erbitten vnd woltun sollen vnd mügen; vnd haben darumb mit wolbedachtem mute, gutem rate vnd rechten wissenn denselben burgermeister, rate vnd gemeinde der Newen stadt Prage disz besunder gnade getan vnd ine zu ergetzlicheit solcher irer getrewen dinst, auch damit sy vnd ir nachkommen gegen vnsz vnd dem heiligen reich füran in noch meer vnd grösser tugennde, guttate vnd dinstperkeit geubet vnd geraitzt werden, ir alt wappen, nemlich: einen blaben schilte, darinne eine weisse burck mit zweien thuren vnd einem aufgetanem tore mit einem schiessgatter vnd oben demselben tore überzwirch ein weere von syben zynnen, darinne zwischen den zweien thuren ein geharnaschter man bisz an die payn, behaltende in seiner rechten hande ein blosz swert zu dem slag geschickt, das sy also bisz-

her gehabt, gefüret vnd gebraucht haben, verenndert, geczieret vnd gebeszert, verendern, zieren vnd pessern ine das auch also von newem vnd ausz Römischer keiserlicher macht wissentlich in crafft disz brieues vnd meynen, seczen vnd wollen von derselben vnns keiserlichen macht, das sy vnd ir nachkommen nu hinfür zu ewigen zeiten einen rotenn schildte vnd darinne ein gulden burck mit zweien guldem thüeren vnd mit einer weissen weere oder zynnen, vnd zwischen der zweier thüren einen geharneschten man mit einem guldem schilte, vnd darinne einem swartzen adeler mit auszgebreitten flügen vnd zweien haubten vnd aufgetanen flügen zu dem fluge geschickt, die crone in den cloen empor haltende; wie dann dieselben wappen vnd cleinet in mitte disz gegenwertigen vnnsers keiserlichen brieues gemalet vnd mit farben eygentlicher auszgestrichen sein, haben, führen vnd der in allen vnd yglichen erlichen, redlichen vnd guten tatten, sachen vnd geschefften, zu schimpf vnd zu ernst, in streiten, heertzügen, baniren, getzelten vnd auflehungen, auch in irenn insigeln vnd secreten vnd dartzu an irenn boten, puchssen vnd sunst in allen anderen ennden noch irenn notdurfften vnd wolgeuallen gebrauchen vnd geniessen solln vnd mügen von allermenigklich vngehindert. Vnndt gebieten darauf allen vnd yglichenn vnserenn vnd desz heiligen reichs curfürsten, fürsten, geistlichen vnd weltlichenn, praelaten, grauen, freyen, herrenn, rittern, knechten, haubtlewten, viczthumben, vogten, pflegern, verwesern, hawbtlewten, schultheisen, schöffenn, burgermeister, richtern, roten, künigen der wappen erhalden, perseuannden, burgern vnd gemeinden vnd sonst allen andern vnsern vnd des reichs vnndertanen vnd getrewen, in was wirden, stattes oder wesens die sein, von obgemelter Römischer keiserlich macht ernstlich vnd vesticlich mit diesem brieue, das sy die vorgemelten burgermeister, rate vnd gemeinde der Newen stat Brage an den obgeschriebenn wappen vnd cleinetten vnd dieser vnns keiserlicher zierung, pesserung vnd gnaden nicht hindern, noch irenn, sonder sy der in obberürt masse geruelich vnd on irrung gebrauchen, geniessen vnd gentzlich dabei beleiben laszen, alsz liebe in allenn vnd einem yglichenn sey vns vnd desz reichs swere vngnaden vnd verliessung einer pene, nemlich hundert marck lötigs goldes, zu uermeiden, die ein yeder, so offt der frewennlich hiewider tette, verfallen sein soll, halb in vnser keiserliche camer vnd

den andern halben theil den offtgenannten burgermeister, rate vnd gemeinde der Newen statt Brage vnableszlich zu bezahlen. Mit vrkunde disz brieues besigelt mit vnszeren keiserlichenn maiestat annhangunden innsigel. Gebenn in vnnser stat Wienn am sechs vnd zwenczigsten tage des monads Junii nach Cristi geburde vierczehenhundert vnd im siben vnd sibennczigstenn, vnnser reiche des Römischen im acht vnd dreissigstenn, desz keiserthumbs im sechs vnd zweinczigsten vnd des Hunngrischenn in dem newen zehenndenn jahrenn.

Ad mandatum domini imperatoris proprium

Johannes Waldner, prothonotarius.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, čís. 79 v archivu m. Prahy. — Uprostřed listiny ostalo prázdné místo; na vyobrazení nově udělenébo městského znaku nedošlo. Kromě Ferdinanda III. potvrdili list tento: Vladislav v Praze 22. října 1477, Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 179.

1477. 22. října. Praha.

Král Vladislav potvrzuje Novému městu Pražskému majestát, kterým mu císař Fridrich III. zlepšil a rozmnožil znak městský.

Wladislaus dei gratia Bohemiae rex, Moraviae marchio, Lucemburgensis et Silesiae dux ac Lusatiae marchio etc. Ad perpetuam rei memoriam. Solebant olim serenissimi ac invictissimi Romanorum imperatores et Bohemiae reges sacro Romano imperio et suis subditis pro praemio digno peculiares gratias, libertates et praerogativas conferre, qvibus honorati libereqve utentes reipublicae salutem et commodum magis feliciter et fauste iussu suorum maiorum gubernabant, ad laudem et profectum boni communis et privati. Hoc nobili et praestanti civitati nostrae Novae Pragensi palam est obtigisse, dum eandem eiusqve incolas, praesentes et futuros, fideles nostros dilectos, olim a divis antecessoribus nostris, Romanorum et Bohemiae regibus, pro suis laudabilibus et bene gestis meritis, optime merito jure plerisque singularibus gratiis, libertatibus et privilegiis esse exornatos

didicimus, qvibus hactenus utuntur, fruuntur et gaudent cum bona libertate ad consolationem suam suaeque posteritatis specialem. Accedit ad haec, qvod serenissimus et excellentissimus princeps, dominus Fridericus, Romanorum imperator semper augustus etc., dominus et consanguineus noster charissimus, animadversis inprimis, dum olim a Wienensibus civibus, subditis nostris, armis oppugnaremur, strenuo alacri et prompto ac nobis tunc utili adjumento, itemque laboribus ac curis, qvibus dictae civitatis nostrae Novae Pragensis cives et incolae jam recenter suae serenitati nobiscum una adversus hostem utriusque nostrum communem, ubiqve nullis impensis indulgentes impigre et indefesse assistebant, ut inde digna praemia sentiant suorum meritorum, idem dominus imperator ipsam civitatem et inhabitatores eiusdem pro tempore existentes gratia sua singulari honorare cupiendo arma ipsorum, qvae dudum obtinebant, videlicet: duas turres albi coloris supra portam in scuto, inter qvas vir armatus situatur, meliorare, decorare, nobiliora, praestantiora et ornatiora efficere decrevit, ipsis turribus et portae auctoritate imperiali addendo et adiungendo certa signa nobilitatis, ita ut dicta arma, qvae autoritas imperialis iam dictae civitati Novae Pragensi donavit, in hanc formam sunt redacta, videlicet: scutum iuxta vexillum aurei, rubei et albi colorum in lancea, in hoc scuto duae turres sunt inauratae supra portam similiter aurei coloris, inter has homo armatus cum gladio detecto tenens in pectore scutum aureum cum nigra aqvila bicipite conspicitur, supra hoc scutum est galea, in qva coronam imperialem duae aqvilae nigrae alis extensis pedibus tenere videntur, sic qvemadmodum litera eiusdem serenissimi domini imperatoris majestatis sigillo desuper obfirmata, cumqve pictura in eadem inserta, clare demonstrat et ostendit, qvam his literis nostris inseri iussimus; et sequitur in haec verba: Wir Friderich etc. (Následuje výtah z listu císaře Fridricha III. d. ve Vídni 26. června 1477 č. 178.) Nobis itaqve honorabiles magister civium et consulatus supra dictae Novae civitatis nostrae Pragensis, fideles nostri dilecti, suo et totius communitatis nomine humiliter supplicaverunt, qvatenus de beneficentia nostra regia iam dictorum armorum seu insigniorum eiusdem civitatis meliorationem, decorem et ornamentum caesarea auctoritate datum et concessum, prout his litteris nostris manus pictoris inseruit, acceptare, approbare

et nostro regio consensu communire dignaremur. Nos itaqve pensata semper constanti et indefessa fidelitate ac obsequiis promptis, qvibus cives et incolas dictae civitatis nobis cum perseverantia assistere sumus experti, votis iam dictis gratiose annuimus. Qvapropter non per errorem aut improvide, sed animo deliberato, sano procerum et aliorum nostrorum fidelium accedente consilio, ex certa nostra scientia, auctoritate regia armorum seu insigniorum, qvae praedicta Nova civitas nostra Pragensis dudum obtinebat, auctoritate imperiali meliorationem, decorem et magis praestantem ornatum, qvemadmodum litera sigillo majestatis imperialis munita, his literis nostris de verbo ad verbum inserta, clare continet et demonstrat, unacum omnibus eiusdem literae punctis, clausulis et articulis eidem civitati et incolis ejus pro tempore existentibus approbamus, ratificamus, acceptamus et eadem arma nostro regio consensu communimus de gratia etiam speciali nostra regia, ut dicta civitas Nova Pragensis maiori ornatu ipsorum armorum gaudeat, eisdem addimus et adiungimus extremitatem ferream, acutam in hasta seu lancea, dictam vulgariter hrot. Uolentes et eadem auctoritate regia decernentes saepe dictam civitatem nostram Novam Pragensem ac inhabitatores eiusdem, praesentes et futuros, iam dictis armis, ut praemittitur, in illam nobiliorem formam redactis, qvemadmodum pictoris manus his litteris nostris clare inseruit, libere ubiqve locorum uti debere posse et gaudere in omnibus bellis, vexillis, banderiis, scutis, in civitatis portis, in festis, solennitatibus, laetitiis et triumphis generaliter universis, ac in sigillo eiusdem civitatis et hoc semoto omni generaliter qvorumcunqve impedimento perpetuis temporibus in futurum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri consensus, acceptationis et approbationis qvovismodo infringere aut ei ausu temerario qvomodolibet contraire sub paena indignationis nostrae regiae nostrorumve successorum, quam contrafacientes noverint se irremissibiliter incursuros. In qvorum fidem praesentes literas nostras fieri et sigilli nostri regalis appensione iussimus communiri. Datum Pragae die vigesima secunda mensis Octobris anno domini millesimo qvadringentesimo septuagesimo septimo, regni nostri anno septimo.

Ad mandatum domini regis

domino Czenkone dicto Cuna de Cunstat, supremo camerario sude Olomucensis, refferendario.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. na Prešpurku 13. května 1649, I. č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě Ferdinanda III. potvrdili list tento: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 180.

1480. 1. listopadu. Praha.

Král Vladislav obnovuje a potvrzuje purkmistru a radě Nového města Pražského majestát, kterým císař Sigmund potvrdil jim privilegia Karlem IV. a Václavem IV. udělená a opatřuje je, že zkáza, kterou majestát v prostředku vzal tím, že tehdejší purkmistr Mauricius šlakem jsa poražen do země jej zakopal, nemá býti jim k žádné újmě.

Wladislaus dei gratia Bohemiae rex, marchio Moraviae, Lucemburgensis et Silesiae dux ac Lusatiae marchio. Notum facimus tenore praesentium universis, qvod accedentes serenitatis nostrae praesentiam honorabiles magister civium et consulatus Novae civitatis Pragensis, fideles nostri dilecti, nobis demisso vultu, perculso animo, non mediocri merore qverulose exposuerunt, qvomodo casu accidit, cum qvidam civis dictae civitatis nomine Mauritius, pro tunc gerens officium magistri civium, curam habens, ne literae et privilegia dictae civitatis negligentia per humiditatem corrumpantur, tollensqve literas serenissimi principis domini Sigismundi, Romanorum imperatoris et Bohemiae regis, cum insertis serenissimorum principum Karoli et Wenceslai, praedecessorum nostrorum, regum Bohemiae divae memoriae, confectas super juribus, libertatibus, emunitatibus, privilegiis, gratiis, donationibus, consvetudinibus dictae civitati incolisqve eiusdem datas, obfirmatas aurea bulla pendenti praefati regis Sigismundi, apoplexia tactus easdem manibus tenere non valens in terram dimisit, qvae tali casu in medio sunt ruptae et viciatae. Qvas qvidem nos eidem civitati, consulatui et communi confirmavimus superiori tempore, dum adhuc integrae erant, prout tenor literarum confirmationis nostrae id clarius in se continet et demonstrat, successu autem temporis necessitate quadam postulante praefatae literae cum aurea bulla per dictos cives exhibitae sunt nobis, easqve nos una cum baronibus caeterisqve

consiliariis nostris, sanas et inviolatas vidimus et tractavimus ante dictum casum non magno tempore, supplicatumqve est nobis humiliter et attente a praefatis civibus, ut reformationi dictarum literarum consulamus. Nos attendentes multiplicia obseqvia et inconcussae fidei puritatem dictorum civium, qvibus nobis in dies placere non cessant, dignum censuimus votis eorundem annuere, ut se nostra regia gratia sentientes consolatos alacriori animo in futurum studeant nobis complacere. Igitur non per errorem aut improvide, sed animo deliberato, sano principum, procerum aliorumve fidelium nostrorum accedente consilio, de certa nostra scientia, auctoritate regia predictas literas et privilegia casu tali vitiata cum omnibus in eisdem contentis in omnibus punctis, clausulis, articulis et sententiis, acsi haec de verbo ad verbum insertae essent, praefatis civibus et successoribus eorundem innovamus, approbamus, ratificamus et validamus, volentes et eadem auctoritate nostra regia decernentes, ut idem casus inopinate dictis literis factus non sit eisdem damno aut impedimento, sed qvod eundem vigorem habeant in omnibus punctis, clausulis et sententiis apud omnia negotia et opportunitates, acsi essent ex toto sanae et integrae, nec in aliqva parte viciatae, et hoc procul moto nostro nostrorumve successorum aut aliorum qvorumqve qvovis impedimento, qvia nos omnem defectum casu nominato factum praefatis literis supplemus de plenitudine nostrae regiae potestatis. In qvorum fidem, robur et testimonium praesentes literas fieri et sigilli nostri regalis appensione iussimus communiri. Datum Pragae die prima mensis Novembris anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo, regni nostri anno decimo.

Ad mandatum domini regis
domino Joanne de Sselnberk, cancellario regni Boemiae, referrendario.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili tento list: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 181.

1486. 25. května. Hrad Pražský.

Král Vladislav dává purkmistru, konšelům i vší obci Nového města Pražského právo a vrchnost k špitálu ležícímu pod Vyšehradem nad potokem.

My Vladislav z božie milosti král Český, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské knieže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tiemto listem všem, že přistoupili jsú před nás poctivý purgkmistr a konšelé Nového města Pražského, věrní naši milí, a prosili jsú nás, abychom jim i vší obci téhož města právo naše i také svrchnost, kterážto nám jakožto králi Českému přislušie k špitálu ležiciemu pod Vyšehradem nad potokem, dáti ráčili. My hledíce toho, aby chudí v témž špitále mohli tiem lépe opatřeni býti a také aby sě tu čest a chvála Pánu Bohu všemohoucímu dála, i jsouce k jich prosbě milostivě nakloněni, s dobrým rozmyslem a raddú věrných našich, mocí královskou již psaným purgkmistru, konšelóm i vší obci jmenovaného města Pražského právo našě i také svrchnost, což nám tu přislušie, k již psanému špitálu dali jsme a tímto listem dáváme milostivě, tak aby oni ten špitál s chudými i s jinými příslušnostmi k témuž špitálu příslušnými jměli, drželi a jej jakožto vrchní páni zpravovali a to bez našie, budúcích našich králuov Českých i všech jiných lidí všeliké překážky nynie i po věčné časy budúcie. Však proto chceme, aby toto dánie naše bylo bez újmy každému na jeho spravedlivosti. A jestližeby kdy z toho drženie a práva našeho kterým jiným právem vyvedeni byli od koho, což sě téhož špitálu dotýče a po tomto obdarování našem co k témuž špitálu kúpili, dali, obrátili nebo připojili kterak kolivěk, toho mají a mieti budú svobodnú vuoli, aby toho tu nechali neb zasě odjeli a obrátili, kamž by sě jim zdálo a líbilo. A což by na stavenie a na opravu téhož špitála naložili, ješto by to registra nebo hodným svědomím okázali, nebudúli chtieti bez toho býti, to také jim všecko má zase v cele a úplně navráceno býti, a to bez našie i všech jiných lidí všeliké překážky. Tomu na svědomie pečet naši královskú kázali sme přivěsiti k tomuto listu. Dán na hradě Pražském ve čtvrtek na hod božieho těla létha božieho tisícieho čtyřstého osmdesátého šestého, královstvie našeho léta patnáctého.

Ad mandatum domini regis.

Obsaženo v konfirmaci privilegií císaře Ferdinanda III. v Prešpurku 13. května 1649, I, č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili tento list Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (na l. 40).

* Čís. 182.

1488. 4. listopadu. Hrad Pražský.

Král Vladislav dává purkmistru, radě i vší obci Nového města Pražského výsadu, že olejové všelijací, kromě dřevěného, nemají nikdež jinde než na Novém městě Pražském se skládati a že ze složeného oleje mají platiti se dávky k dobrému obce.

My Vladislav z božie milosti král Český, margkrabie Moravský, Lucemburské a Sleské knieže a Lužický markrabie etc., oznamujem tímto listem, že přistúpili jsou před nás někteří starší Nového města Pražského a prosili jsú nás jmenem poctivých purgkmistra a raddy i všie obce téhož města Pražského, věrných našich milých, abychom jim tu milost učiniti ráčili, aby olej semenečný, lněný, makový nebo jiný kterýžkolivěk olej, kromě dřevěnného oleje, kterýžto bude vezen do Prahy v tůnách nebo v polutůni, skládán byl na Novém městě Pražském, tu kdež jemu miesto připraveno bude, a s každé tůny téhož oleje aby dávány byly třie peniezi k obci, kterýchžto nynie peněz jde sedum za široký groš Český, a s půl tůny aby toho polovice dána byla. My znajíce věrné a ustavičné služby již psaných purgkmistra, raddy i všie obce, kteréž nám činili, činie a potom tiem lépe aby mohli a měli nám slúžiti, čímž nás milostivějšího k sobě poznají, i jsúce v tom k jich prozbě milostivě nakloněni s dobrým rozmyslem a raddú věrných našich, mocí královskú tuto milost již psaným purgmistru, raddě i vší obci již psaného města Nového, nynějším i budoucím, učinili jsme a tiemto listem činíme a dáváme, aby olej, kterýžkolivěk bude přivezen do Prahy v tůnách nebo v polutůni, kromě dřevěnného oleje, jinde skládán nebyl, než na již psaném Novém městě Pražském na tom miestě, kteréž k tomu skládání připraveno bude, a každý kdož ten olej tu skládati bude, aby s každé tůny dal tři penieze, kterýchžto jde za široký groš Český sedm a s půl tůny, aby dal polovici a to aby dal k obci Novoměstské. A kdožkolivěk přiveze

v tůnách nebo v polutůni olej do Prahy, aby jeho nikdě neskládal ani skládati směl, než na Novém městě, a to na tom miestě, kteréž k tomu připraveno bude. A jestližeby pak kto přes toto rozkázánie a obdarovánie naše kde jinde složil svrchu dotčený olej, ten a takový aby pro takovú věc propadl vedle pokuty ten všecken olej a polovice aby nám dána byla toho oleje a druhá polovice již psaným purgkmistru a raddě a to bez milosti. Přikazujíce poctivým purgkmistru, raddě i vší obci Starého města Pražského i jiným všem purgkmistróm, konšelóm i obcem všech měst Pražských, věrným našim milým, i jiným všem úředníkóm a poddaným našim, nynějším i budoucím, aby již psaným purgkmistru a raddě i vší obci v tom, což se skládánie toho oleje na Novém městě dotýčě, i také což se placenie s něho dotýče, nepřekáželi ani překážeti dopúštěli, ale při té naši milosti a při tomto našem obdarování vedle toho, jakož se svrchu vypisuje, je zachovali nynie i po věčné časy budúcí, jinak toho nečiniece a to pod uvarováním těžkého hněvu a těžké pomsty našie i budúcích našich králův Českých. Tomu na svědomie pečeť naši královskú kázali jsme přivěsiti k tomuto listu. Dán na hradě Pražském v úterý po všech svatých létha božieho tisícieho čtyřstého osmdesátého osmého, královstvie našeho létha osmnáctého.

Ad relacionem domini Johannis de Sselnberk, cancellarii regni Boemiae.

Obsaženo v konfirmaci privilegií císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili tento list: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 34).

* Čís. 183.

1491. 17. listopadu. Budín.

Král Vladislav potvrzuje kupcům Pražským privilegia Uherských králův Karla Roberta a Ludvíka, že mohou v Uhrách kupectví provozovati, anižby byli obtěžováni většími cly, nežli domácí obyvatelé a že nemají pro cizí dluhy a viny v Uhrách stavováni býti.

Wladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, marchio Morauie, Lucemburgensis et Slesie dux et Lusacie marchio etc. Memorie perpetue comendantes tenore presencium significamus, quibus expedit, vniuersis, quod, cum regali conuenit celsitudini subditorum suorum fidei et obsequiorum merita congruis prosequi fauoribus et eorum consulere profectibus, sane magestati nostre nomine vniuersitatis mercatorum ciuitatis nostre Pragensis, fidelium nostrorum, humiliter extitit supplicatum, quatinus benignitate regia dignaremur confirmacionis nostre munimine roborare duo priuilegia diue recordacionis Ludouici et vnum priuilegium ibidem insertum Karoli, regum Hungarie, antecessorum nostrorum, ipsis super eorum libertatibus indulta et concessa, prout in ipsis priuilegiis nobis ad videndum et legendum sufficienter exhibitis plene continetur et declaratur, quorum primi tenor hic sequitur in hec verba: Ludouicus dei gracia ɔc. (Následuje konfirmace krále Ludvíka d. 29. července 1357 č. 65 na list krále Karla Roberta d. na Vyšehradě 6. ledna 1336 v příčině cel v Uhrách.) Secundi autem priuilegii tenor hic sequitur et est talis: Ludouicus dei gracia ɔc. (Následuje druhý list krále Ludvíka d. 29. července 1357 č. 64, aby kupci nebyli v Uhrách pro dluhy a cizí viny stavováni.) Nos igitur peticionibus huiusmodi ut iustis et racionabilibus fauorabiliter inclinati, animo deliberato ac sano procerum et aliorum fidelium nostrorum accedente consilio, auctoritate regia prefate vniuersitati mercatorum Pragensium, presencium et futurorum, suprascripta priuilegia et litteras et omnia in eis contenta in singulis suis punctis et articulis, in quibus eosdem mercatores respicere videntur et eorum interesse dignescitur, approbamus, innouamus et presencium tenore graciose confirmamus, decernentes expresse eos et ea perpetuo inuiolabilem obtinere roboris firmitatem. Quapropter interdicimus et prohibemus omnibus subditis nostris, et signanter in regno nostro Hungarie constitutis, quacunque potestate, auctoritate, dignitate officioque fungentibus seu cuiusuis status et condicionis existant, ne predictos mercatores aut aliquem eorum contra predicta priuilegia, jura, gracias et libertates quoquomodo molestent, turbent aut impediant, sed ipsos pocius protegant ac tueantur, nec secus in contrarium faciant aut facere permittant, si penam in litteris predictis contentam et nostre maiestatis indignacionem irremissibiliter cupiunt euitare. In quorum

fidem et robur presentes litteras fieri et regalis nostri sigilli appensione iussimus communiri. Datum Bude decima septima die Nouembris anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo primo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno secundo, Bohemie vero vicesimo primo.

Ad mandatum domini regis
domino Johanne de Sselnberg, regni Boemie cancellario referente.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 26. — Na béločervené šňůře pečeť Česká s pěti znaky zemí Českých a nápisem „Wladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie etc. rex, marchio Morauie, Lucemburgensis et Slesie dux et Lusacie marchio". — List ten potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 184.

1491. 21. listopadu. Budín.

Král Vladislav vysazuje Menšímu městu Pražskému výroční trh na den sv. Markéty se čtrnácti dny pořád sběhlými.

Wladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, marchio Morauie, Lucemburgensis et Slesie dux ac Lusacie marchio etc. Notum facimus tenore presencium vniuersis, quod nos cupientes condicionem et statum Minoris ciuitatis nostre Pragensis de innata nobis benignitate facere meliorem et ut ciues et incole ciuitatis eiusdem ad regia queuis obsequia eo prompcius animentur, quo per celsitudinem nostram specialis dono fauoris eorum profectus et comoda fuerint vtilius ampliata; quapropter non per errorem aut improuide, sed animo deliberato, cum sano consilio procerum et aliorum nostrorum fidelium, ex certa nostra sciencia, auctoritate regia Bohemie dicte Minori ciuitati Pragensi et incolis eiusdem, presentibus et futuris, damus, concedimus et largimur, ut ipsi exnunc inantea annis singulis quatuordecim diebus se inuicem immediate sequentibus, incipiendo in die sancte Margarethe annuale forum seu nundinas in dicta ciuitate Minori Pragensi habere, tenere et obseruare libere possint et valeant omni iure, libertate, consuetudine, exempcione, obseruancia, vsu, modo et forma, quibus in aliis ciuitatibus dicti regni nostri nun-

dine antiquitus usque ad presens habite, tente, obseruate sunt, habentur, tenentur et presencialiter obseruantur. Inhibemus igitur vniuersis et singulis baronibus, nobilibus, officiatis ac aliis subditis nostris, quibuscunque et cuiuscunque status et condicionis existunt, fidelibus nostris, firmiter et expresse, ne prefatos ciues in huiusmodi foro annuali seu nundinis, necnon vniuersos et singulos ad ciuitatem eandem cum bonis et mercibus accedentes et recedentes tempore nundinarum impediant seu quomodolibet impedire presumant, prout grauem indignacionem nostram regiam et successorum nostrorum, regum Bohemie, voluerint euitare. Presencium sub nostri regali sigilli appensione testimonio litterarum. Datum Bude vigesima prima die mensis Nouembris anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo primo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. secundo, Bohemie vero vigesimo primo.

Ad relacionem domini Putha de Risenbergh, alias Sswihow, suppremi judicis regni Bohemie.

Orig. v arch. m. Prahy I, č. 27. S ulomenou pečetí královskou. List ten potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547, Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 28).

Čís. 185.

1497. 29. května. Hrad Pražský.

Král Vladislav chtěje odpomoci stížnostem na židy, že lidi lichvami k velikým škodám a záhubám připravují, dává židům království Českého nová práva a zvláště nové předpisy stran půjčování peněz křesťanům a brání úrokův z peněz půjčených, stran vyupomínání dluhův a vedení práva na dlužníky před úřadem purkrabství Pražského, jakož i v příčině brání v zástavu věcí kradených a zastavování klenotův neb šatův.

My Vladislav z božie milosti Uherský, Český etc. král a markrabie Moravský etc., oznamujem listem tiemto všem, jakož jsú v těchto časiech nedávno minulých i nynějších byly mnohé řeči a žaloby na židy naše královstvie Českého, kterak poddané naše k velikým škodám a záhubám rozličnými a nesnesitedlnými lichvami a škodami připravují, mluviece vo to, aby mezi křesťany trpěni nebyli; kterúžto věc

váživše se pány raddami našimi a těch cest a prostředkuov zvlášť hledavše; poněvadž židé komora naše jsú a hotově se i povolně v potřebách našich nacházeti dávají, kterakby bez takových škod a záhub poddaných našich v tomto království býti a poplatky nám činiti a živností svých hleděti mohli, toho sme zřiezenie mezi nimi učinili, konečně tomu chtiece, aby oni se všickni židé, nynější i budúcí, tak a podle toho zachovávali, jakož se dole vypisuje, beze všeho přerušenie: *(Kterak mají puojčeti peněz.)* Item najprvé, kterýž by žid měl křesťanu peněz puojčiti, to mají mezi sebú činiti a jednati přijdúc oba dva buďto s jistcem aneb s rukojměmi před úřad purkrabstvie Pražského a tu se přiznati a dluhy své zapisovati mají, a upomínánie má jim dopuštěno býti podle toho práva, než leženie a ty přielišné škody aby již minuly, a viece aby jich nebývalo, než pokuta slušná, o které se doleji oznámí. Kteříž jsú pak židé v jiných městech, ti aby sobě zapisovali buďto do kněh městckých neb do registr a to proto aby se zachovávalo, ne tak jako prvé, když se někdy trefilo, že křesťanu peněz potřebie bylo, tehdy přijda k židu žádal, aby jemu peněz puojčil, a židé znajíce potřebu křesťana k tomu jej vedli, aby se jim přiznal, že jest jim viece dlužen, než jsú jemu puojčili. Tu při tom má úředník každý a neb písař tak se mieti a to opatřiti, přísně se křesťana vytáže, tolikéžli jest těch peněz, kterýchž jemu židé puojčili čili méně, toho dotkna, nepoviešli nynie pravdy, mne v tom ani jiného neoklamáš, než toliko sám sebe, neb by pak potom praviti chtěl, žeť jest méně puojčeno, nebudeť věřeno, a tak sám svévolně v škodu přijdeš. *(Což se upomínánie židovského dotýče.)* Item. Někdy se také přiházelo, že někteří židé v jiných městech puojčovali peněz křesťanóm, a tu se jeden druhému zapsal a skrze netbalivosť konšeluov mnohokrát žid nemohl dluhu svého vyupomínati. Ti zápisové aby se potom tak dáli, aby žid, kdyžby dluhu svého od dlužníka mieti a vyupomínati nemohl, mohl jeho upomínati a hleděti právem úřadu purkrabstvie Pražského. *(Židé dosuzovati se mají při ouřadě najvyššího purgkrabství Pražského.)* Item. Což se pak lichvy dotýče, jakož prvé bylo, že z jedné kopy groš do téhodne brávali a nynie po třech penězích brávali, vo tom takto usazujem: Kdyžby žid puojčil křesťanu sto kop do puol létha aneb do roka, mají s toho lichvy bráti dvakrát viece, než křesťané berú, totižto že křesťan béře ze sta kop deset kop do roka a žid

aby bral dvadceti kop, a to proto a z té příčiny, kdyžby žid bral tak málo jako křesťan, nemohlby trvati, nebo křesťan béře své svobodně a toho požívá, ale žid ne tak, proto že najprvé dáti musí, což jest nám povinen; druhé tomu pánu, kterémuž se porúčí; třetie úroky; čtvrté že je s těžkem který úřad, kteréhož potřebují, prázdny pustí a také musie sami něco mieti, čímžby s ženami a dětmi živi byli. K tomu také křesťan peněz od nich nevezme, leč jeho k tomu veliká potřeba a núze přižene, jakož když na několho leženie aneb škody jdú a nenie kde jinde peněz vzieti. A při tom se jeden proti druhému velmi nekřesťansky zachovává, viece škody naň žena a veda, nežli žid lichvú. *(Kterak má žid upomínati, kdyby kde na jiném právě dluh zapsaný měl.)* Item. Kdyžby rok přišel k vyplnění dluhu, toho aby žid nepropúštěl, lečby ještě potřeba dlužníka toho byla a vuole židova počkati déle dluhu toho, to sobě mají obnoviti, přijdúce k zápisu svému. Pakliby žid déle čekati nechtěl, než své penieze jmieti, tehdy ne ležením jako prvé, ani těmi škodami prvnějšími, než tato pokuta aby se při tom zachovávala. Kdyžby se křesťan obmeškal a dluhu židu nezaplatil, žid napomínaj právem a puohony, a ty škody jemu dlužník všecky zaplatiti povinen bude, cožkoli žid k úřadu neb poslóm aneb zatýkáním podle obyčeje prvnieho vynaloží; však proto k prvniemu a druhému puohonu pohnaný muož nestáti a tiem nic neztratí, a k třetiemu když stojí, tehdy muož sobě hojemstvie vzieti opět za čtyři neděle, a tak že se sejde anebo sběhne deset nedělí, nežli dlužník jeho ku právu připraven bude, a takby bylo židovo daremnie čakanie. A protož aby v tom takový zpuosob držán a zachován býval, od toho času, jakž rok k zaplacení přijde a dlužník by nezaplatil, žid právo veď před se, a od toho času jdi židu lichva miesto leženie a škod vedenie po bielém peniezi na kopu Miešenskú na týden a to dotad, dokudžby jeho žid k tomu právem nepřipravil, aby jemu zaplaceno bylo. A což se dluhuov jich předešlých spravedlivých dotýče i s lichvú, má jim k tomu tiem zpuosobem dopomoženo býti beze všeho leženie a jiných škod. Item. Kdyžby žid křesťanu několiko kop puojčil, buďto do puol léta nebo do roka, tak sme o tom zřiedili a ustanovili, aby židé s jedné kopy Miešenské jeden peniez bielý do téhodne brali aneb dva penieze Kerlická; a zvláště kdyžby bylo na veliké summě a to cožby bylo

přes pět kop grošuov. Než což by bylo pod pět kop gr. Českých, to při tom stuoj, jakž se žid s křesťanem smluví. Však takové lichvy nemají tak počítány býti, jako prvé s těmi rycarty, činiece časté počty a sečtúce lichvu hned ji v jistinu uvedli, a s toho opět lichva rostla, a tak z mála bývalo mnoho. Protož toho již nynie viece nebuď, než kdyžby žid chtěł svým penězóm, hleď dlužníka svého právem tak a tiem obyčejem, jakož svrchu psáno stojí. Item. Což se pak kradených věcí dotýče, kteréž se k židóm nosie a jim zastavují, poněvadž známe, že na ně těžké věci při tom přicházejí, najviece z těch příčin, že což kto ukradne a k nim přinese, o tom o mnohém nevědie, by kradené bylo, a peněz na to puojčují, a křesťané ptajíce se po svém, hledají svých věcí u nich, a židé jich zapřieti nesmějí, bojiece se, jestli žeby toho zapřeli, aby to tré na svém statku neztratili, i pravie o tom a oznamují křesťanóm, kteříž se na to ptají, ale zase nevracují podle starodávnieho uloženie a zřiezenie, leč kto vyplatí, ale mnozí na tom přestati nechtie, chtiec na nich vždy mieti a toho dosáhnúti, aby jim toho, ktož jest zastavoval, jmenovali aneb postavili. Kdež jest to židóm učiniti těžká a jako nesnesitedlná věc, neb ktož takovú věc činí, mnohý bude, že jest jeho žid jak jest živ neviděl ani znal, a druhé, že takový nerad práva sečká, aby jeho právo zasáhlo, než jde odtud, což najdále muož. A také, co jest užitečnějě křesťanóm, nebudúli židé na takové věci puojčovati, ten, ktož co ukradne, puojde s tiem dále, a ten, komuž se ta škoda stane, moha se svého mezi židy s malú škodú doptati, nebudeli toho mezi židy, ten vo to přijde. A druhdy se také trefí, že přijde mezi ně lotr a voni znajíc jeho, rádi by jeho prázdni byli a jemu nepuojčovali, rozličné jim pohruožky činí, nepuojčí-li jemu na ten základ. A nadto by také býti mohlo, že někto potřebuje náhle peněz pro svú znamenitú potřebu, poslalby svuoj klenot aneb šaty zastaviti, a voni bojiece se, by kradené nebylo, nesměliby lidem na to puojčovati, kterážby věc lidem velmi obtiežna byla. A protož nám se lépe a užitečněji zdá, aby židé na takové věci puojčovali podle obyčeje prvnějšieho. Item. By žid měl na klenot aneb na šaty puojčovati, jakby to zpuosobeno býti jmělo, tak se nám zdá, aby ta věc také při prvnějším běhu zuostala, neb se tu velikých škod znáti nemuož, proto že ktož klenot aneb šat zastaví, má na to mysliti, budeli to moci

vyplatiti čili nic, aby se jemu v židech neprostálo, a srozumělliby tomu, žeby se jemu prostáti mělo, radše to prodaj, aby toho škody neměl. Při kterémžto zřiezení mají se všickni židé, nynější i budúcí, v království našem Českém jmieti a zachovati beze všeho přerušenie pod pokutú statku svého. Protož přikazujem purkrabí hradu Pražského, poctivým a opatrným purgmistróm a konšelóm Starého, Nového a Menšieho měst Pražských, nynějším i budúcím, věrným milým, abyšte toto zřiezenie naše vo židech v registra a kniehy měst vašich pro budúcí paměť vepsati rozkázali. Tomu na svědomie pečeť naši královskú k tomuto listu přitisknúti sme kázali. Dán na hradě Pražském v pátek před svatú Trojicí léta božieho tisícieho čtyřstého devadesátého sedmého, království našich Uherského sedmého a Českého šestmezcietmého létha.

Ad relacionem magnifici domini Johannis de Sselnberg, supremi cancellarii regni Bohemie.

Otištěno z register zápisův židovských úřadu purkrabství Pražského str. 1 z r. 1497—1503, chovaných v Českém museum za nápisem: „Registra, v nichž se zapisuje: najprvé zřiezenie židovské, kterak mají peněz puojčovati křesťanuom a co lichvy s kopy grošuov Českých do téhodne bráti, kterak svých dluhuov dobývati mají etc., jakož to zřiezenie v sobě šíře to všecko ukazuje, kteréžto zřiezenie stalo se za pána Zygmunda z Chmelic, purkrabie ty časy hradu Pražského léta božieho tisícieho čtyřstého devadesátého sedmého. Item potom v týchž registřiech zápisové židovští. Item v týchž registřiech zřiezenie mezi ouřadem purkrabstvie hradu Pražského a mezi šephmistry a konšely města na Horách Kuthnách i vší obcí toho města." Dle pozdějšího rukopisu Pernštejnského v Litomyšli uveřejnil Palacký toto „nařízení krále Vladislava o židech" v Archivu Českém V str. 478—481. — Jiný opis z počátku XVII. stol. nalezá se v Českém museum v knížce „Privilegie židův Pražských a Českých" str. 1, kterou p. vrchní zemský rada Antonín Rybička z pozůstalosti bývalého professora Českého jazyka na universitě Vídeňské J. Zlobického do musea daroval. (Srv. zprávy o sezení České společnosti nauk dne 8. ledna 1872, kdež uveřejněno pojednání p. Rybičky „O právích a výsadách židův Českých.")

* Čís. 186.

1497. 20. června. Kutná Hora.

Král Vladislav v listu Starému městu Pražskému uděleném doplňuje se svolením tří stavův uzavření sněmu obecného o vydávání lidí zběhlých

z gruntův v ten smysl, že na poddané, kteří se v městech osadili před osmnácti lety a výše a grunty osazené zanechali, sáháno býti nemá; nýbrž pouze na ty, kteří od osmnácti let vyšli. Nadále však každý, kdožby bez výhostního listu od pána svého utekl, má pánu na požádání z měst vydán býti pod pokutami sněmem ustanovenými a z toho ani kmetičny, ježby se na jiné grunty vdaly, se nevymiňují.

My Vladislav z božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské knieže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tiemto listem všem, že ačkolivěk na sněmu obecném, kterýž vo suchých dnech letničních držán byl při nás na hradě Pražském, mezi jinými potřebami zemskými ten jeden kus zavřien jest, což se lidí zběhlých z gruntuov dotýče, aby takoví vydáváni byli, kteřížby zběhli rok před tú válkú, kteráž jest byla za krále Jiřieho, předka našeho, a potom vod toho času až do dnešnieho dne a ktožby takových vydati nechtěl, kterak o to má poháněno býti, to jest dskami utvrzeno a to tak zuostavujem a při tom zpuosobu necháváme. Což se pak dotýče lidí některých, kteříž majíce otce a nebolito bratry, někteří z nich do měst jsú se obrátili a tam již živnost svú vedú a tu se vosadili a gruntové jich, s kterýchž jsú pošli, vosazeni jsú, prohlédajíce k tomu, kdyžby takoví všichni z měst vydáváni býti měli, že by na mnohé lidi veliké obtieženie přišlo, i chtiece pro obecné dobré a pro upokojenie všech stavuov v tomto království nynějšie i budúcie ruoznice zastaviti, a svornost a jednota aby zachována byla, takový prostředek jsme nalezli s dobrovolným přivolením pánuov a rytieřstva s jedné a poctivých Pražan a Horníkuov a opatrných posluov z měst našeho královstvie Českého volí strany druhé, takto jsme to srovnali a tiemto listem vypoviedáme, aby na ty sáháno nebylo, kteříž v městech na gruntiech osazeni jsú, ješto jsú vyšli výše nad osmnást let od datum listu tohoto, ještoby to slušně provésti mohli; než kteříž by vod osmnásti let a níže osmnásti let tak vyšli byli, na ty každý podle práva sáhnúti muož, ktož k nim spravedlnost má, jakožto na lidi své. Chtiece pak, aby mezi poddanými našimi nynie i budúcně vo takové věci všecky ruoznice přestaly, takto o tom vypoviedáme, aby po dnešní den, ktožby koli z gruntuov panských a nebo zemanských utekl a nebo přišel nemaje

listu vyhostnieho buď do měst našich nebo do městeček a do vsí jim příslušejících, a neb také dalli by který sedlák buď s panských nebo vladyckých gruntuov to již syna nebo bratra do měst, a neb žeby sám od sebe přiběhna tu mezi nimi v městech a neb pod jich panováním býti chtěl, a též také jich dcery i sestry, kterýžby koli člověk buď mužského neb ženského pohlavie přišel nemaje listu vyhostnieho od pána svého, buď mladý nebo starý, do měst a neb tu, kdež oni panovánie mají, že takoví nemají od nich přijati býti, než mají pánóm jejich beze všeho zmatku vydáni býti, kdyžby toho na purgmistru požádali. Pakli by kto z měst nechtěl vydati, tehdy úředníci toho města i všecka obec muož pohnána býti podle práva královstvie tohoto. Pakliby také kteří lidé s gruntuov poddaných našich měšťan, kteréž na zemi' mají, utekli v grunty panské nebo vladycké, tehdy také mají jim tiem vším zpuosobem vydáni býti, jakož se svrchu píše. Pakliby jim vydati nechtěli, též také budú moci pohnati podle práva a obyčeje královstvie tohoto. A což se dotýče kmetičen zběhlých a nebo těch, kteréžby se na jiné grunty vdaly, to také při tom zuostavujem, jakž jest na nynějšiem sněmě vo tom zavřieno. Tomu na svědomie pečeť naši královskú k listu tomuto přivěsiti jsme kázali. Dán na Horách Kuthnách ve čtvrtek před svatú Maří Majdalenú léta božieho tisícieho čtyřistého devadesátého sedmého, a království našich Uherského sedmého a Českého dvadcátého šestého.

Ad relacionem magnifici domini Joannis de Sselnbergk, supremi cancellarii regni Boemie.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 29. — S královskou pečetí. Na rubu listiny nápis „Krále Vladislava na lidi zběhlé, jak by se stav městský při vydávání lidí měli chovati." Dekret tento vložen byl též do desk zemských a sice do prvních kněh Václava Hindráka C. 17. a otištěn v Palackého Archivu Českém V str. 481. — Potvrdili jej Starému městu: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 187.

1497. 21. července. Kutná Hora.

Král Vladislav vypovídá ve při purkmistrův a konšelův Starého a Nového měst Pražských o vápenici, že ona sedí v mezích Starého města

a proto knihami jeho se spravovati má. Novoměstští mají pouze od držitelův vápenice berně vybírati a to potud, pokud by tito nedokázali, že mají jí prázdni býti.

My Vladislav z božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, markrabie Moravský, Lucemburské a Slezské knieže a Lužický markrabie etc., oznamujem tiemto listem všem, že jakož jest byla některá pře mezi poctivými purgmistry a konšely Starého a Nového měst Pražských, věrných našich milých, vo vápenici, kteréžto pře vo tuž vápenici nemohúce sami mezi sebú srovnati, prosili jsú nás, abychom to slyšeti a spravedlivě rozeznajíce konec vo to učiniti ráčili. K jichžto prosbám přijavše k sobě pány a raddy naše slyšeli sme je obapolně a rozváživše dostatečně jejich žaloby i odpory, učinili sme na to nález. I prosili sú nás svrchupsaní měšťané Starého města Pražského, abychom jim ten náš nález vypsaný na budúcí paměť dáti a jim jeho listem naším potvrditi ráčili, tak aby se tiem na budúcí časy uměli a věděli kterak zpravovati; kterýžto nález vo tuž vápenici takto slovo od slova v sobě zní: V té při mezi purgmistrem a konšely Starého města Pražského s jedné a mezi purgmistrem a konšely Nového města Pražského s strany druhé, jakož tíž měšťané vinili sú je Novoměstské, že by vápenici drželi mocí, kteráž v jich mezech sedí, kteráž meze dělí město Staré a Nové, a na to ukázali majestát s zlatú bullí, kdež vysazuje, že je příkop až do strúhy pravá meze a že tu Staroměští od strúhy v příkopě každého k svému právu berú, co kto učiní. Proti tomu všemu oni Novoměští, což se vápenice dotýče odpierajíc, pravili sú, že tu vápenici v jich knihách trhy zapisovali i kšafty odkazovali a berně k Novému městu vždycky že jsú od staradávna dávali, a na to všecko majestát ciesaře Karla ukázali, knihy městské i registra na tu berni, že ji berú třinádcte grošnov. Tu král JMst se pány raddú svú takto o tom rozkázati ráčil: Kdež Staroměští ukázali ciesaře Karla list, kterýžto zjevně ukazuje, že ta strouha za příkopem jest pravá meze obojích měst a ta vápenice poněvadž sedí v týchž mezech, že král JMst je Staroměstské při té vápenici zuostavuje, aby ji Staroměští zpravovali a řiedili a trhové kšafty i jiné věci aby v Staroměstských knihy zapisovány byly. I poněvadž Novoměští užívání berně z té vápenice od staradávna jsú

mnohými registry provedli starými, že je Novoměstské král JMst při té berni zuostavuje, aby jí užívali na té vápenici s takovú výmienkú: Jakož Staroměští praví, že by ta vápenice vysazena byla, že by ta berně na ní býti neměla, a že by Novoměstí ty listy na rathúze zachovali a vrátiti jich nechtěli, i chceli ten, ktož v té vápenici sedí, té berně prázden býti, aby jie nedával, aby to provedl, že jest vysazena a že ty listy Novoměští u sebe sú zadržali. A když to koli provede, tehdy má té berně prázden býti. K kteréžto prosbě nakloněni jsúce s dobrým rozmyslem a raddú věrných našich, mocí královskú svrchupsanému nálezu ve všem jeho znění, položení, artykulech a klauzulech tak, jakož tento nález sám v sobě jest, potvrdili sme a tiemto listem potvrzujem a svrchupsané měšťany, nynější i budúcí jich, při tom nálezu zuostavujem milostivě, chtiece tomu, aby oni i jich budúcí tiem nálezem se řiedili, zpravovali, řéditi a zpravovati uměli a mohli nynie i na budúcí věčné časy bez překážky všelijaké. Protož přikazujem všem poddaným našim, abyšte již psaným měšťanóm, nynějším i budúcím jich, v nálezu svrchupsaném nepřekáželi ani překážeti dopúštěli, ale je při tom měli, drželi a zachovali bez přerušenie všelijakého. Tomu na svědomie pečeť naši královskú k tomuto listu přivěsiti jsme kázali. Dán na Horách Kuthnách v pátek před svatú Máří Majdalenú léta božieho tisícieho čtyřstého devadesátého sedmého, královstvie našich Uherského sedmého a Českého dvadcátého šestého léta.

Ad relacionem magnifici domini Joannis de Sselnbergk, supremi cancellarii regni Boemie.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 31. S pečetí královskou na běločervené šňůře. Nález sám s datum sabbato post sti. Procopii (8. července) zapsán jest též v knize soudu komorního v Českém museum chované pod nápisem „Registra královská úzká“ z l. 1471—1499 na str. 253 a potvrdili jej Starému městu: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — V archivu města Prahy pod I, č. 25 nalezá se též list krále Vladislava d. na hradě Pražském v pondělí po sv. Havle (19. října) l. 1489, v kterém zůstavuje se měštěnín Nového města Pražského Jan Kotek a jeho dědicové při držení a starodávném vysazení vápenice „s domem, městištěm, s břehy, s čerpadly, s mezníky po strúhu i s jinými příslušnostmi k tomu příslušnými, ležící vedle lázně Lounské na Novém městě Pražském, jakož zápis, kterýmž jest zapsána ta vápenice otci jeho i také mateři jeho, dědicóm i bu-

dúcím jich, knihami Nového města Pražského, ty věci šíře ukazuje“ a v kterém se dokládá, že toto potvrzení královské stalo se proto, že „Jan, řečený Srsa a Elžka, manželka jeho, kteří tu vápenici prvé drželi, oznámili jsú před konšely Novoměstskými, že jsú dali list na pargaméně pod pečetí majestátu královského svědčící na ten duom, vápenici, břeh i na jiné příslušnosti slovútnému Bohuslavovi z Košině, jakož jsú sami ten list měli od Pechy z Netvořic, ješto toho výpis okázán jest z knih Novoměstských“ a že tento královský list přišel k potracení. — O vápenici Staroměstské nalezají se též v rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 68 tyto další zprávy: „Majestát kr. Ferdinanda, jímž Mikulášovi Hromádkovi, písaři kněh Nového města Pražského, vápenici jeho u řeky na příkopě proti kostelu sv. Štěpána od pořádku městského a k tomu zahradu ležící u řeky na Smíchově etc. a jeden kus pole etc. i druhý proti lukám Zlechovským, z nichž se platu ročního do celnice 3 kopy a 20 grošův vše Miš. scházelo, osvobozuje etc. Datum na hradě Pražském v středu po neděli Judica (10. dubna) anno 1549. — List Mikuláše Hromádky bakaláře etc. a Barbory manželky jeho, v němž seznávají, že jsou vápenici svou etc. se vším jejím příslušenstvím prodali pánuom Pražanuom Staroměstským za pět set kop grošův. Zavdali při smlouvě hned puol druhého sta kop gr. Česk. Platiti mají každého roku o sv. Havle po jednom stu kopách gr. Č. Dán v pátek po sv. Jiljí (2. září) anno 1558.“

* Čís. 188.

1497. 21. července. Hora Kutná.

Král Vladislav potvrzuje listem stejného znění tutéž výpověď o vápenici měšťanům Nového města Pražského. Dán na Horách Kuthnách v pátek před svatú Máří Majdalenú létha božieho tisícieho čtyřstého devadesátého sedmého etc.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Přešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili Novému městu Pražskému tuto výpověď: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. Mezi Starým a Novým městem Pražským v ten čas vedeny ještě jiné mnohé spory, tak jmenovitě král Vladislav ukončil dne 18. května 1509 rozepře obou těchto měst o počtu konšelův na Novém městě, o jarmarcích a trzích, o dávání cla na mostě, o odúmrtě, o přívozy a o odvolávání se do Starého města, nálezem soudu komorního takto: „V těch přech, kteréž jsú byly mezi purgmistrem a raddú i vší obcí Starého města Pražského s strany jedné a purgmistrem a raddú i vší obcí Nového města Pražského z strany druhé; jakož jsú byly povstaly ruoznice o artykule

dole psané, kdež oboje strany před králem JMstí se vinily, JKMst prohlédaje k lásce a svornosti mezi těmi městy, kterak by státi a zachovány býti mohly, ráčil jest jim podati přátelského rovnání, jakož pak mezi sebú vydavše osoby duchovní i světské z sebe z vobojího města, těch artikulóv, stalo se mezi nimi z vobojí strany narovnání skrze též osoby; kromě toho artykule, kterýž jest na odvolánie vod ortele k Starému městu Pražskému, ten artykul, oč jest mezi nimi rozdíl byl, podaly sú oboje strany k prostředku mocnému JKMsti k výpovědi a pokudž JMKská v tom za prostředek vypověděti ráčí, že to obojí chtějí zdržeti a zachovati. I takto mezi nimi JKMst vypovědieti ráčí: Najprvé co se osmnácti konšeluov dotýče, poněvadž se lid sadí a mnozí na Novém městě Pražském a někdy pro příčiny rozličné a hodné v malém počtu v raddě konšeluov sedie a tudy prodlévání lidu při jich přech se přiházejí, jakožto na nás od nich vznešeno jest, protož my z mocnosti naší královské a z milosti pro poctivost toho města Nového obdařiti sme je ráčili tiem tak, že my i budúcí králové Čeští na Novém městě osmnácte konšeluov máme saditi. Co se jarmarku sv. Bartholomějského dotýče, ten pominúti má a Svatovítský a na Svátost, jakž od starodávna vysazeni jsú, jakž prvé tak i potom na Novém městě držány buďte a při nich zuostaňte. Co se pak cla dotýče, cla na mostě, kteráž Staroměstští platí, táž Novoměstští plaťte a cla u Staroměstských, kdež ho sami Staroměstští v městě jich i v branách neplatí, aby Novoměstští také neplatili a též Novoměstští z koní a z dobytka od Staroměstských nebeřte, a jestliže co znovu přičiněného, čehož prvé nebylo, to pominúti jmá. Trhuov od starodávna vysazených oboje města svobodně užívajte a což jest nového, to buď zastaveno a neužíváno. Kámen, hlínu a jiné potřeby obojímu městu, kdež jedni tu i druzí ku potřebě městuom těm beřte. Nápady od úmrtí ať na najbližší přátely připadají v obú městech přebývajících bez odporu jeděnch proti druhým. Co se orteluov odvolávánie na Staré město Pražské dotýče, rozvažujíc to, že jest o to mezi nimi od mnoha časuov a léth v pokoji stálo, JKMst prohlédaje k svornosti a k lásce mezi těmi městy, tento prostředek z té mocnosti, kterúž voboje strany jsú JMsti v moc dali, takto vypovídati ráčí, aby odvolávánie k orteli vyššímu z Nového města Pražského na Staré město Pražské nebylo až do šťastného uvázání krále Ludvíka JMsti a v panování uvedenie království Českého, a to býti jmá Starému městu Pražskému bez škody na jejich spravedlivosti, a když by JMst král Ludvík v držení království Českého vjíti ráčil, nechtěli-li by Staroměští v tom déle státi, právo o ten artykul odvolávánie se jim Staroměstckým nezavírá, a dokadž to koli mezi nimi v pokoji stane, práva zemská projíti a Staroměstckých spravedlivost jse promlčeti nemá. Pakli by JMsti krále Ludvíka (pán buoh zachovati rač) smrti neuchoval, prvé nežliby v panovánie království Českého všel, tehdy ta věc o ten ortel stuoj při výpovědi svrchu dotčené; a pokudž v pokoji stane, právo se nepromlčí. Než nahoře psaní artykulové všichni jiní, krom co se ortele dotýče, jakž nahoře položeno jest, na věčné, budúcí časy mezi nimi vedle této naší výpovědi držáni a zachováni býti jmají. Což se pak přívozuov dotýče, těch užívajte vedle starodávnieho obyčeje tak, jakž toho od starodávna užíváno jest.“ (Liber bernarum Nového města č. 989 list A. 39 a liber vetustissimus privilegiorum č. 992

str. 268 v archivu m. Prahy za nápisem: „Výpověď královská mezi Starým a Novým městy Pražskými. Z té již sešlo nálezem krále Ferdinanda . . (jinou rukou připsáno:) než ne ve všem.“ Srv. též Scriptores rerum bohem. III str. 307, kdež datum této výpovědi „v pátek po božím vstoupení“ a Palackého Dějiny V 2 str. 158.) — O vysazení druhého výročního trhu o Svátosti, o němž ve výpovědi této zmínka se děje, vypravuje kronika Beneše z Weitmile k r. 1350, že Karel IV. množství svatých ostatkův skoupil a do Prahy přivezl a od papeže povolení obdržel k ukazování jich lidu každého roku v den Svátostí i dokládá kronista: „Et reuera hiis temporibus, quando huiusmodi insignia in dicta solempnitate ostendebantur, conueniebat Pragam de omnibus mundi partibus tanta multitudo hominum, quod nullus crederet, nisi qui oculis suis videret. Propter hoc maximum concursum factum est et positum secundum annuale forum eo tempore in Noua ciuitate Pragensi.“ (Prameny dějin Českých IV str. 519.)

* Čís. 189.

1497. 21. července. Kutná Hora.

Král Vladislav potvrzuje v listu Starému městu Pražskému daném výsady Karla IV. na hory viničné okolo Prahy a činí zřízení o nich, že mají do kněh perkmistrových se zapisovati a jeho úřadem a soudem se spravovati. Zvláště náleží perkmistrovi hor viničných falšování vína přetrhovati, s konšely přísežnými nájem na vinice saditi a přestupníky takového vysazení trestati, prodeji cizích vín v Praze po sbírání vína až do Svátostí brániti, chytání ptákův na vinicích netrpěti a vůbec vše napravovati a říditi, co vinic se týče a purkmistři a konšelé všech měst Pražských mají mu v tom pomocni býti.

My Vladislav z božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské knieže a Lužický margkrabie etc., oznamujem listem tiemto všem, jakož jest někdy knieže pán Karel, ciesař Římský a král Český, prapraděd a předek náš slavné paměti ráčil učiniti jisté výsady o hory vinničné vokolo Prahy, pokud a jak se kto z nákladníkuov jmieti a zachovati má, tak a tiem obyčejem, jakož ti listové všecky ty věci šíře, světleje a dostatečněje v sobě držie a vokazují, kterýchž mi při jich moci a pevnosti necháváme a zuostavujem. Ale znajíce nynie mnohé výtržnosti, kteréž se od některých škodně při těch horách vokolo Prahy nám i obcem měst Pražských dějí a nechtiece, by se to rozmáhalo

a šířilo k našemu a obecnému zlému, s dobrým rozmyslem a radú věrných našich, mocí královskú v Čechách takové jsme vo těch všech věcech vinničných zřiezenie učinili a mocí listu tohoto činíme, kteréž má ode všech obyvateluov a nákladníkuov na hory vinničné Staroměstských, Novoměstských a Menšieho města Pražského, Hradčanských a Vyšehradských, nynie i na věčné budúcie časy, pevně a neporušitedlně od každého držáno a zachováno býti pod pokutami dole psanými. Item najprvé aby každý, ktož má vinnici buď z Starého, Nového aneb Menšieho měst Pražských, s Hradčan a neb s Vyšehradu, duchovní a nebo světský, aby ji v knihy pergmistrovy zapsati dal. A ktožby kolivěk neměl vinnice své a v knihách pergmistrových zapsané, ani k právu jeho slušeti chtěl, z té hory aby nebylo dopúštěno vína voziti ani prodávati do měst Pražských. Item při každém sv. Havle aby se vína ve všech městech svrchupsaných vohledávala a bylaliby která nalezena, žeby se falšovala a nebo zkazila buď sírú a neb jinými jakýmiž kolivěk věcmi škodlivými a lidem k nezdraví, taková mají ven vytažena a vosekávána býti. Item což se nájmu na vinnice dotýče, ten má saditi pergmistr s konšely svými a jinými přísežnými a podle toho má se a povinen bude každý zachovávati. Pakliby kto přes to učinil, má pokutu starodávní dáti soused jednu kopu grošuov, pakliby to vinař učinil, má jeho pergmistr trestati a vsaditi. Item také usazujem, aby od vína zbieranie až do Svátostí vína Uherská, Rakúská ani jiná cizie vozena nebyla do žádného z měst Pražských svrchupsaných pod žádným zpuosobem a to až do Svátostí, a kterážby měli prvé zavezena, ta aby vydána a vyšenkována byla a neb prodána až do vína zbieranie. Pakli by kto proti tomu učinil, to má bráno býti buď plný sud a neb načatý podle zněnie prvních výsad jejich a dva diely toho vína mají býti nám a třetí pergmistru. Item jámy a jiné rozličné léčky a neb na ptáky v vinniciech, ty aby byly kaženy; pakliby se kto toho dopustil, ten má starodávní pokutu dáti kopu grošuov Českých. Což se pak vinnic a úřadu pergmistrova dotýče, takto vo tom řiedíme, usazujem a rozkazujem, aby pergmistrovi v jeho úřad žádný nesahal a ten aby již po tento čas vždycky na budúcie věčné časy na Starém, na Novém i v Menšiem městě Pražském, na Hradčanech i na Vyšehradě vedle výsad svých, což k vinnicem potřebie jest, napravoval a řiedil bez překážky všech lidí a újmy na jeho práviech.

Pakliby je ktožkoli a cožkoli proti tomu činiti chtěl, přikazujem purgmistróm a konšelóm všech měst Pražských nadepsaných, nynějším i budúcím, abyšte jemu radni a pomocni byli a jeho neopúštěli tolikrát, kolikrátby toho potřebie bylo a vás požádal. Kterýchžto věcí na svědomie kázali jsme pečeť naši královskú k listu tomuto přivěsiti. Dán na Horách Gutnách v pátek před svatú Máře Majdalenú létha božieho tisícieho čtyřistého devadesátého sedmého a království našich Uherského sedmého a Českého dvadcátého šestého.

Ad relacionem magnifici domini Joannis de Sselnbergk, supremi cancellarii regni Boemie.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 30. S královskou pečetí na běločervené šňůře. Na hřbetě nápis „Král Vladislav konfirmuje vysazení vinohradův císaře Karla, prapraděda svého." — List ten potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 190.

1499. 23. května. Budín.

Král Vladislav dává Benediktinskému klášteru Ostrovskému svolení, aby zahradu klášterní, ležící nad mostem Pražským na Újezdě podle huti Vencelíkovské dal pod plat purkrechtní měšťanu Staroměstskému Erazimu Wolfovi.

My Vladislav z božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské knieže a Lužický margkrabie etc., oznamujem listem tiemto všem, že jsú na nás vznesli poctiví kněz Štěpán opat i všecken konvent kláštera Ostrovského, řádu svatého Benedicta, nábožní naši milí, oznamujíce nám, kterak pro dobré a užitečné kláštera toho, učinili jsú celú a dokonalú smlúvu vo zahradu svú, ležící nad mostem Pražským na Újezdě podle huti, kterúž někdy Vencelík držel, s opatrným Erazimem Wolfem, měštěnínem Starého města Pražského a Zuzannú, manželkú jeho, s dědici a budúcími jejich, tak že témuž opatu a konventu, nynějšiemu i budúcím, každý rok puol kopy grošuov Českých při času svatého Jana křtitele božieho a neb dvě neděli po tom platu purkrechtnieho dávati a platiti mají a povinni budú na budúcie věčné časy. Pakliby

kdy kterého úroku dáti nechtěli a neb zanetbali, tehdy jim mají a motci budú tu zahradu otjieti a v ni se mocně uvázati, ji držeti a jie podle zdánie svého k dobrému kláštera toho požívati beze všie překážky, tak jakž by se jim najlépe a najužitečnějě zdálo a líbilo. A také jestliže by kdy nadepsaní manželé aneb dědici a budúcí jich zahradu tu svrchu psanú chtěli komu prodati a neb zastaviti, mají to prvé na opata a konvent kláštera nadepsaného vznésti a jim oznámiti, chtěli-li by voni v ten trh vstúpiti a za tu zahradu dáti tolikéž, což by jiní dáti chtěli a chtěli-li by to ujieti a za ni jim tolikéž, což i jiní, dáti, mají jim toho předkem odbýti. Pakliby toho ujieti nechtěli, budú motci tu zahradu komužkolivěk pod týž plat a úrok svrchu psaný i pod tu pokutu prodati a neb zastaviti beze všie překážky; prosiece nás, abychme jim k té smlúvě povolenie naše dáti a toho listem naším potvrditi ráčili. Kdež my znajíce v tom dobré kláštera toho svrchu psaného, s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomím, mocí královskú v Čechách svolili jsme k tomu a tiemto listem svolujeme a potvrzujem všeho toho, což v té smlúvě zavřieno jest, chtiece tomu, aby ty věci v své moci a pevnosti byly a trvaly nynie i na budúcie časy, a to bez našie a budúcích našich králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky. A ktož by list tento jměl s svrchupsaného opata a konventa kláštera nadepsaného aneb budúcích jejich dobrú a svobodnú volí, chcme, aby tomu plné právo příslušelo všech věcí nahoře i dole psaných. Tomu na svědomie pečeť naši královskú k listu tomuto přivěsiti jsme kázali. Dán na Budíně ve čtvrtek po slavnostech hodu Ducha svatého léta božieho tisícieho čtyřistého devadesátého devátého a království našich Uherského devátého a Českého dvadcátého vosmého.

Ex commissione propria maiestatis regie.

Orig. v arch. m. Prahy I, č. 32. S královskou pečetí. Znění tohoto listu pojato též do konfirmace privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657; kteroužto konfirmaci potvrdili Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 191.

1499. 24. srpna. Budín.

Král Vladislav činí purkmistru, radě a obci Starého města Pražského milost, že pozůstalost osedlého v témž městě, jenžby zemřel bez dědicův

a bez posledního poručení, na obec jako odúmrť spadnouti a na potřeby a opravu téhož města obrácena býti má.

My Vladislav etc. oznamujem listem tiemto všem, že jsú před nás přistúpili někteří z starších a přísežných Starého města Pražského, věrných našich milých, prosiece nás jménem poctivých purgmistra a rady téhož města, abychme jim pro dělánie a opravovánie téhož města tu milost dáti a učiniti ráčili, kdyžby kto v témž městě Pražském osedlý umřel, kšaftu a zřiezenie neučině, ani kterého přietele s městem trpícieho nemaje po meči ani po vřetené, aby statek takového všecek, movitý i nemovitý, na potřeby a dělánie aneb opravovánie obecná téhož města Starého dán a obrácen byl; kdežto my pro věrnost, služby a povolnost jejich, v kterýchž se k nám jměli a skutečně zachovávali a budúcně zachovávati mají a povinni budú, čím k sobě od nás milost naši náchylnější a hotovější poznají, k takové prosbě jejich nakloněni jsúce, s dobrým rozmyslem a raddú věrných našich, mocí královskú v Čechách k tomu jsme svolili a přistúpili a tiemto listem svolujem a přistupujem, tak aby kdyžby se v témž městě Starém kolivěk trefilo a přihodilo, žeby někto vosedlý umřel, kšaftu a zřiezenie neučině, ani kterého přietele s městem trpícieho po meči a neb po vřetené maje, aby ten všecek statek movitý i nemovitý na obecné potřeby, dělánie a opravovánie téhož města Starého dán a obrácen byl a jinam nic, nynie i na budúcie časy, a to bez našie i budúcích našich králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky, přikazujíc hajtmanu i jiným všem úředníkóm a poddaným našim královstvie Českého, nynějším i budúcím, věrným našim milým, abyšte svrchupsané měšťany naše Starého města Pražského, nynějšie i budúcie, při té milosti jim od nás dané a napřed položené jměli, drželi a zachovali nynie i budúcně bez zmatku a všelijaké odpornosti. Tomu na svědomie etc. Dán na Budíně v sobotu den sv. Bartholoměje apoštola božieho anno Christi 1499., regnorum nostrorum Hungarie nono, Boemie uero XXIX.

Ex commissione propria majestatis regie.

Z register krále Vladislava z l. 1498—1502 č. 201 str. 116 v c. kr. státním archivu Vídeňském. Opis zachoval se též v rukopisu bibliotéky Gerštorfské v Bu-

dišíně č. 32 na listu 72; kdež konec zní takto: „Dán na Budíně v sobotu den sv. Bartoloměje léta božího 1490, království našich Uherského 9 a Českého 29. Ad relationem magnifici domini, domini Joannis de Sselnberk, supremi cancellarii regni Boemiae.“ Otištěno též ve spisech dra. J. Čelakovského „Právo odúmrtné k statkům zpupným v Čechách“ str. 26 a „Das Heimfallsrecht auf das freivererbliche Vermögen in Boehmen“ str. 35, jakož i prof. dra. J. A. Tomascheka „Das Heimfallsrecht“ str. 115.

Čís. 192.

1499. 24. srpna. Budín.

Král Vladislav osvobozuje měšťany Malostranské od placení summy hromničné do komory královské na deset let.

V registrech krále Vladislava z r. 1498—1502 č. 201 v c. kr. archivu státním ve Vídni zapsáno na str. 117 o listě tomto toto: „Měšťanóm Malostranským dán jest list na pargameně na takový zpuosob, aby oni summy té hromničnie, kteráž do komory krále JMsti příslušie, za plných deset let od datum listu tohoto pořád zběhlých nedávali; než po vyjití těch let, kdyžby od krále JMsti aneb od podkomořieho slovem královským napomenuti byli, mají též měšťané tu summu hromniční zase platiti a vydávati, tak jakž jest od starodávna placeno a vydáváno. Dán na Budíně v sobotu den sv. Bartoloměje anno Christi 1499. Commissio propria majestatis regie.“

Čís. 193.

1499. 7. září. Budín.

Král Vladislav ustanovuje na žádost židův Pražských i jiných měst království Českého, že je nikdo nemá čím obtěžovati ani jim co nařizovati, nýbrž že židé Pražští mají poslušni býti dvorského sudího a židé ostatních měst král. podkomořího a že k těmto úředníkům každý se stížnostmi na židy obrátiti se má.

My Vladislav ɔc. oznamujem listem tiemto všem, že jsú na nás vznesli židé naši Pražští i jiných měst našich královstvie Českého, oznamujíce nám mnohé své obtiežnosti, trápenie a škody, které na ně od některých z pánuov, z rytieřstva i jiných osob častokrát přicházejí, prosiece nás s velikú prosbú, poněvadž jsme nad Pražskými židy za

úředníka usadili urozeného Jiříka z Dubé a z Lippého, sudieho desk dvorských, a v městech statečného Albrechta z Leskovce, podkomořieho královstvie Českého, věrné naše milé, abychme takových obtiežností žádnému dopúštěti neráčili, než kdožby co s nimi činiti anebo k nim voč hleděti chtěl, to aby skrze ty úředníky naše svrchupsané jednal. Jichžto prosbu slušnú znajíce a také nechtiece, by kto s nimi takovú svú vuoli jmieti jměl, s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomím, mocí královskú v Čechách svolili jsme k tomu a tiemto listem svolujeme, aby na svrchupsané židy naše žádný buď z panského, rytieřského a neb městského řádu nikterakž nesahal, ani jim rozkazoval, než úředníci naši svrchupsaní, ti jim buď slovem našim, což bychme jim poručili a rozkázali, a neb sami z úřadu svého vo věci a potřeby ty, kteréžby k oznámení potřebné znali, ti jim to pověděti, oznámiti a v tom rozkazovati mají a mieti a motci budú tolikrát, kolikrátby toho potřeba kázala a jiný žádný. Pakliby jim kto co svévolně rozkazovati a k něčemu nutiti chtěl mimo úředníky jeho svrchupsané, toho aneb těch poslúchati nemají, aniž povinni budú obyčejem nižádným, než úředníci mají také od každého žida, jsúce vo to od křesťanuov požádáni, spravedlivé učiniti bez dlúhých rokuov a odtahuov tak, aby v svých spravedlnostech skrze prodlévánie nehynuli. Protož přikazujem všem úředníkóm a poddaným našim, kteréhožkoli stavu a řádu královstvie Českého, věrným našim milým, abyšte svrchupsané židy naše v té milosti jim od nás učiněné jměli, drželi a zachovali nynie i budúcně pod zachováním milosti a uvarováním hněvu našeho. Tomu na svědomie ɔc. Dán na Budíně v sobotu před hodem narozenie panny Marie létha božieho tisícieho čtyřistého devadesátého devátého a království našich Uherského devátého a Českého dvadcátého devátého.

Ex commissione propria majestatis regie.

Otištěno z register kr. Vladislava z r. 1498—1502 č. 201 str. 128 v c. kr. státním archivu Vídeňském, kdež zápis tento má nadpis: „Židóm Pražským i jiných měst". Následkem listu toho někteří židé ve městech byli nuceni přikazovati se cizím pánům; což přimělo krále Vladislava vydati listem d. na Budíně 17. listopadu 1499 toto nové „zřiezenie židóm": „My Vladislav ɔc. oznamujem listem tiemto všem, že jsme porozoměli, kterak by někteří židé naši buď v Praze a neb v jiných městech našich královstvie Českého přikazovali se některým pánóm, nás a úředníky naše, kterýmž jsme je k zpravování poručili, zamietajíce, kterážto věc velmi jest nám do takových proti mysli. I chtiece takovú jejich neslušnú věc zastaviti,

takto jsme vo tom zřiedili a zpuosobili a tiemto listem jakožto král Český řiedíme, chtiece tomu, aby každý žid buď v Praze aneb v jiném našem městě, ktožby sobě kolivěk jiného zvláštnieho pána mimo nás vzal aneb tajně anebo zjevně, ten nám bez milosti sto kop grošuov Českých propadne a urozenému Jiříkovi Berkovi z Dubé a z Lippého, sudiemu desk dvorských a statečnému Albrechtovi z Leskovce, podkomořiemu našemu, úředníkóm našim, kterýmž jsme je poručili, pětmezcietma kop grošuov. A protož kteřížkoli majíce takové pány nevezmú od nich hned odpuštěnie, ti ať se hned z měst našich vyhostie a jich prázdni jsú a v ničemž nepožívají, nebo takového jejich neřádu a své vuole nikoli trpěti nebudeme, porúčejíce již psaným úředníkóm našim, poznáte-li kterého z židuov buďto z Pražských aneb z jiných měst královstvie našeho Českého, žeby se tak nezachoval, jakož se svrchupíše, k takovému abyšte se tak jměli a zachovali, jakož se napřed píše, jináč toho nečiniece. Tomu na svědomie ɔc. Dán na Budíně v neděli před svatú Alžbětú létha božieho tisícieho čtyřistého devadesátého devátého. Ex commissione propria maiestatis regie.“ (Z těchže register kr. Vladislava č. 201 str. 155 v státním archivu Vídeňském.)

Čís. 194.

1501. 6. srpna. Hrad Pražský.

Páni a rytířstvo království Českého na obecném sněmu, majíce o tom poručení krále Vladislava, dávají list židům koruny České, že mají podle svých starých práv a výsad v zemi trpěni a zachováni býti, poněvadž se podvolili ročně 500 kop gr. do komory královské platiti. Za to osvobozují je ode všech berní a platův jakýchkoli a opatřují je, aby pro provinění některého žida ostatní židé nesnáze neměli. Pouze půjčování na věci kradené a přijímání jich se židům zakazuje.

My páni a rytířstvo království Českého na obecním sněmu sebraní, kderýž jest byl králem JMstí, pánem naším nejmilostivějším, položen na hradě Pražském tu středu před Svátostí nyní minulou,*) známo činíme tímto listem obecně přede všemi, kdež čten anebo čtouce slyšán bude: Jakož jsou v těchto časech nějací pokřikové vyšli na židy od některých v království Českém z někderých příčin, aby v zemi trpěni nebyli, i král JMst, pán náš nejmilostivější, ráčil jest nám tu věc poručiti, všem pánům a rytířstvu již dotčeného krá-

---

*) 21. dubna 1501.

lovství Českého, předkládaje nám JMst, kderak jsou židé v koruně České od starodávna byli za předkův JMsti, kdežto na to mají obdarování, práva a vejsady od JMstí i tudíž od JMKské, abychom tu věc před se vzali a vážili v plném sněmu obecním království Českého, jestližeby židé v koruně České co křesťanům ke škodě byli, aby to napraveno bylo podle slušného a spravedlivého uvážení. A my také rozpomenuli sme se a vzhlédli na to, že jsou židé za předkův krále JMsti slavné paměti, císařův a králův, od dávních časův a mnohých léth trpěni a zachováni byli v koruně České i tudíž také od předkův našich, jakož pak židé nadepsaní od JMstí na to mají práva, vejsady a obdarování, že oni při těch svobodách a právích zachováni býti skutečně mají, to všecko před sebou majíce a vážíce na plném sněmu obecním království Českého, s povolením napřed krále JMsti i vší země přiřkli sme dobrovolně i mocí tohoto listu přiříkáme a svolujem konečně a mocně, že židé mají v koruně České zachováni a trpěni býti, tak jakož jsou zachováni byli za starodávna, podle jich práv a výsad od předkův JKMsti i tudíž od předkův našich dobré paměti bez všelikého vytištění z země. A také při tom ustanovili jsme jim, týmž židům nadepsaným, zřízenosť o jich půjčky a živnosti, kterak mají a pokud půjčovati peněz a se zachovati proti křesťanům, aby své živnosti mohli vésti v koruně České; jakož pak ta zřízenost, kderáž jest nám ustanovena a potvrzena s povolením krále JMsti i vší země v list vepsána pod zemskou pečetí, kterýž jsou oni k sobě přijali, to vše v sobě šíře a plněji zavírá. Kdežto křesťané budou moci při tom tak zůstati, a židé aby mohli poplatky králi JMsti do komory, v kderýžto jsou se JMsti v novotě podvolili a poddali, platiti, totižto pět seth kop grošuov Českých rázu Pražského, každý rok rozdílně, to jest na svatého Havla puol třetího sta kop grošův Českých a na svatého Jiří ihned potom budoucího též půl třetího sta kop grošův Českých, a tak vždy mají platiti i jiná potomní létha na věčné časy budoucí králům Českým potomně, ale však s takovou to vejminkou, aby jiných žádných prvních úrokův, daní, berní, lozunkův ani žádných pomocí nedávali, aniž povinnovati byli co dávati, buďto králi JMsti nebo nám, ani žádnému, než aby všeho prázdni byli na věčné časy, kromě toho platu králi JMsti svrchudotčeného, by pak bylo svoleno v koruně České králem JMstí nebo

vší zemí jakéžkoli berně a kdyžkoli jaké danč, pomoci, lozunky, těch všech mají prázdni a svobodni býti na věčné časy budoucí, a to proto, poněvadž židé podvolili jsou se pod takový znamenitý plat platiti králi JMsti i budoucím králům Českým, ješto jsou prvé toho třetinu nedávali a neplatili, to jsme proto jim tu milost učinili a je v tom opatřili. A také jsou nás prosili též židé za opatření laskavé a to v tomto artykuli. Kdežto nám se zdálo za slušné a za spravedlivé, jestližeby kdo chtěl židu jakou vinu dáti, žeby někderý žid učinil co, ještoby učiniti neměl, a chtělby někdo na ně proto pokřiky strojiti v sněmu nebo jinde, k tomu jsme takto svolili a svolujem i přiříkáme mocně tímto listem, že toho nikoli nemáme dopustiti ani dopouštěti v budoucích časech věčně; než aby byli vydáni někdeří z nás pánův a z rytířstva k tomu pánu, kderému jsou poručeni anebo budou poručeni v ty časy od krále JMsti neb budoucích králův Českých, abychom toho žida slyšali podle práva a spravedlnosti, a budeli v čem neslušném nalezen ten žid kterýžkoli, aby trestán byl podle provinění jeho a sám zase aby trpěl, a jiní židé všickni a jeden každý zvlášť mají toho všeho prázdni býti toho žida každého provinění všelikým obyčejem a o to nemají žádné nesnáze jmíti. A protož my nadepsaní páni a rytířstvo již psaného království Českého přiříkáme tímto listem naším a slibujeme sami za se i za naše budoucí nadepsaným židům koruny České ty všecky artykule svrchu jmenované i všecka jich práva a obdarování, kderáž mají od starodávna od předkův krále JMsti i tudíž od JMKské, potvrzení a výsady nynější i prvnější, k kderýmžto jsme jim svolili s povolením krále JMsti i vší země, což by nebylo proti zřízenosti naší, nyní jim v novotě námi ustanovené, že jim to máme i slibujem držeti věrně a právě, i naše potomní budoucí na věčné časy budoucí. A jestližeby oni židé jaké jiné svobody aneb zřízení proti tomu svolení a nynějšímu zřízení anebo listy jakéžkoli těmto protivné [měli], v niveč mají obráceny býti, a jináč nemají půjčovati, ani kradených věcí k sobě přijímati, ani na ně půjčovati, než tak a potud se židé k křesťanům mají zachovati, pokudž ta vejsada, svolení a zřízenost to všecko sama v sobě drží a ukazuje, nyní i budoucně, pod pokutami v té zřízenosti vloženými. Než při jiném při všem, což tomu zřízení nyní učiněnému odporné není, a mohou pokázati výsadami svými a zřízenostmi, při tom při všem mají býti

zachováni, a zvláště aby židé zachováni byli v koruně České beze všech nátiskův a vytištění z země, jakož jsou byli od starodávních časův zachováni beze všeho zmatku na věčné a budoucí časy. Tomu na svědomí věčné a [k] budoucí paměti pečeť naši zemskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali, jenž jest dán a psán létha od narození syna božího tisícího pětistého prvního v pátek den svatého Syxta papeže.

Kniha privilegií židů Pražských str. 10 v archivu Českého musea za nápisem: „Přípis privilegium od pánův jich milostí a rytířstva království Českého pod pečetí zemskou l. p. 1501 židům v koruně České bydlícím daného.“ — Rok před tím stalo se sněmovní snesení, že židé mají všechny dluhy své do sv. Havla vyupomínati a kdyby tak neučinili, o ně přijíti; načež král Vladislav, chtěje umírniti příkrost tohoto snesení vydal „všem židóm královstvie Českého“ list d. na Budíně 29. srpna 1500 tohoto znění: „My Vladislav oc. oznamujem listem tiemto všem, že jsú na nás vznesli židé naši z královstvie Českého oznamujíc nám, kterak jest se vo nich některaký nález a zřiezenie skrze pány a vládyky, kteříž v soudu zemském královstvie Českého sedají, stalo, tak že mají všecky dluhy své, kterých kolivěk buď na registra a neb na listy křesťanóm pójčovali, až do svatého Havla najprv příštieho vyupomínati a pakliby toho neučinili, aby vo ty dluhy přišli, mnohá v tom svá obtiežение předkládajíc, jedno že jsú mnozí peněz svých křesťanóm před tiem zřiezením dále, nežli do svatého Havla pójčeli, kterýchž podle zněnie listuov aneb registr nemohú prvé vyupomínati, než jakž zápisy taková svědčie a vokazují, prosiece nás v tom za milostivé opatřenie, k kteréžto jejich žádosti psali jsme vo to pánóm a vladykám do soudu zemského, aby je v tom opatřili, aby voni ani křesťané ke škodám nepřišli. A nad to týmž židóm tuto další milost jakožto král Český činíme, jestližeby který z nich pójčiv peněz svých křesťanóm před tiem nálezem do dalšieho času, nežli do svatého Havla a to má listem aneb registry zapsáno, vyupomínati jich nemohl a kto na nás ty penieze vyprosil, komuž bychme je kolivěk z nepaměti aneb omylu dali, že to dánie nemá jmieti a nebude žádné moci ani které pevnosti, tak jakož to všecko šíře a dále ukazuje ten list, kterýž od nás na to prvé mají. Tomu na svědomie oc. Ex Buda sabbato die decollationis sti. Johannis baptistae (29. srpna) anno Chr. 1500. Commissio propria maiestatis regie. (Z register kr. Vladislava č. 201 str. 213 v státním archivu vídeňském, kdež list ten má nápis „Všem židóm královstvie Českého“.)

Čís. 195.

1502. 23. března. Hrad Pražský.

Král Vladislav potvrzuje darování vsi Čelechovice k špitálu, který leží na Novém městě Pražském proti zbořenému klášteru sv. Ambrože, do-

kládaje, že purkmistr a konšelé Nového města Pražského mají ku správě špitálu přihlédati.

My Vladislav z boží milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, markrabie Moravský, Lucemburské, Slezské kníže a Lužický markrabie etc., oznamujem listem tímto všem, že jest na nás vznesl slovútný Jan Hlaváč z Třibřich, hofrychtýř království Českého, věrný náš milý, oznamuje nám, kterak jest s povolením našim vyplatil ves Čelechovice s nebožtíkem Hrušovským, davše za ni jistú summu a že ji k špitálu, kterýž leží na Novém městě Pražském proti klášteru zbořenému svatého Ambrože, [daroval], a k tomu že také povolení své dali Pytkovští, jakožto fundatorové toho špitálu a že jest to také i dskami zemskými vosežieno a zapsáno, že voni toho ani budúcí jejich nemají k svému užitku, což v té vsi jest, obraceti, než při tom toho špitále a záduší nechati. I chtěje, aby ta věc pevna stála a neporušitedlna byla, prosil jest nás, abychme jemu na to list náš dáti a tu věc jemu utvrditi ráčili, tak aby to pevné a stálé bylo nyní i budúcně. Jehožto slušnú žádost a úmysl znajíce, s dobrým rozmyslem a raddú věrných našich, mocí královskú v Čechách svolili sme k tomu a tímto listem svolujeme, tomu konečně chtěje, aby nadepsaná ves Čelechovice s svým příslušenstvím od nadepsaného špitála a záduší od nás ani od budúcích našich králuov Českých, ani od jiného žádného odtrhována, ani odcizována nebyla, žádnými zápisy ani výplatami, nyní ani na budúcí časy; než von Jan svrchupsaný má to spravovati a oppatrovati až do své živnosti a po smrti jeho dědici a budúcí jeho mají k tomu přihlédati s poctivými purgmistrem a konšely Nového města Pražského a to tak oppatrovati, aby ta ves a plat jinam odtrhován a obracován nebyl, než při tom špitálu zuostal a to bez našich budúcích králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k listu tomuto přivěsiti sme kázali. Dán na hradě Pražském v středu po květné neděli létha božího tisícího pětistého druhého a království našich Uherského dvanáctého a Českého třidcátého prvního.

Kniha privilegií a práv Novoměstských č. 331 list 129 v archivu m. Prahy.

Čís. 196.

1504. 27. října. Budín.

Král Vladislav uznávaje věrnost purkmistra, rady i vší obce Nového města Pražského propůjčuje jim nové milosti a sice: že pouze sám chce konšely sázeti, avšak v jeho nepřítomnosti v Čechách že má stará rada ke dvoru návrhy učiniti; dále že obyvatelé nemají před žádný jiný soud poháněni býti i v těžkých případech hrdelních, než jedině před konšely městské a že každý na výpovědi soudu městského přestati má, nikam na žádné jiné vyšší právo se neodvolávaje, kromě před krále. Dále vzdává se práva vdávati sirotky a vdovy a rozdávati jich statky a nechce, aby dávání let sirotkům bylo na újmu právu dědičnému příbuzných jich. Každý ve městě může kšaftem dle řádu městského pořízení učiniti o veškerém statku svém, třebas bylo svobodné dědictví, a kdyby pořízení neučinil a příbuzných nebylo, má pozůstalost jeho jako odúmrť na obec spadnouti. Rozepře o pozůstalé zboží dědičné, svobodné, manské nebo zápisné měšťana Novoměstského buď rada městská aneb soud zemský souditi mají a při deskách zemských měšťané a obyvatelé Nového města těchže práv užívejte, jako jiní obyvatelé zemští. Konečně osvobozuje je od placení všech cel a mýt po celém království, kromě Prahy; dává jim nový jarmark, přidávaje k němu právo vybírati tržné z rozličného dobytka a povoluje jim míli kolem Prahy vybírati hlínu, kámen a písek ku opravě města.

My Vladislav z božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, markrabie Moravský, Lucemburské a Slezské knieže a Lužické markrabie etc., k věčné paměti známo činíme listem tiemto všem, jakož nám podle vyvýšenosti a duostojenstvie našeho dobře přileží a příslušie, čím větší milostí boží, slávú a povýšením nad jiné obdařeni jsme, tiem také k poddaným našim všech stavuov, kteréž k sobě u věrné, stálé poddanosti skutečně shledáme, větší a zvláštní náchylností, láskú a milostí okazovati se máme skrze to, aby věrní poddaní odplatu a milostmi našimi mimo jiné obdařeni jsúce, k nám a k budúcím našim králóm Českým tiem stálejší, pevnější i stvrzenější v poddanosti svých zuostati a setrvati mohli a jiní takových příkladem živi jsúce sobě dobrého a chvalitebného jména zasluhovati mohli a hleděli. Protož my shledavše mnohé věrné, hotové, pilné a platné služby

poddanosti skutečné a viery poctivých purgmistra, raddy i všie obce města našeho Nového Pražského, věrných našich milých, v kterých jsú se k nám i k předkóm našim vždycky věrně, stále, upřiemě, poddaně a hotově nacházeti dali, v žádné stranné věci a jednánie proti nám se nedávajíc, ani kudy z poddanosti našie vystupujíc, než nás jakožto krále a pána svého dědičného po všecky časy věrně a právě se přidrželi, i nechtiec, aby taková jich viera a poddaná upřiemnost, v kteréž sú se proti nám tak povolně a stále zachovali, odplaty milostivé nésti neměla, s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomím, mocí královskú v Čechách tyto dolepsané milosti všecky, kterých oni poctiví purgmistr, radda i všicka obec města Starého Pražského od krále Václava a jiných králuov Českých, předkuov našich, obdařeni jsúce požívají, jim purgmistru, raddě i všie obci téhož města Nového Pražského činiece na věčné, budúcie časy dali jsme a pójčili a tiemto listem dáváme a puojčujem na věčné časy budúcnie, aby oni čímž nás milostivějšieho pána k sobě poznají, tiem stálejší a pevnější u vieře a poddanosti své zuostali a upevněni byli, tak aby tady potomci a budúcí jich před očima mající a to slyšiece, co jim od nás skrze jich předkuov věrnú, stálú poddanost a zachovánie užitkuov a svobody k jich cti, poctivosti a dobrému přineslo, jich v tom následujíce pánuov svých věrně, stále a služebně se přidrželi a těchto našich věrných, upřiemně stálých k nám měšťan Nového města Pražského skutkuov chvalitebných a cti hodných následovali; kdež za jejich věrnú k nám zachovalost tyto milosti v tomto listu zejmena psané a položené jim milostivě dáváme: najprvé tuto jim činiece milost, což se úřadu konšelského dotýče, ten my a budúcí naši králové Čeští na věčné a budúcie časy jednú do roka osobú svú saditi máme a povini budeme, při kterémžto úřadu osmnácte konšeluov saditi a zřéditi máme, a což ti konšelé na své přísahy řknú a jaký ortel a výnos mezi stranoma učinie, což se všech pří a viněnie dotýče i [ku] kterým bychom my aneb naši budúcí právo jměli, jako k žhářství, lúpeži a mordu anebo o jiné příhody, pro kterýžby účinek nápad na nás podle starodávnieho obyčeje připadl, a pokuta naše která byla pro čí proviněnie, ti hnáni a viněni o to jinde býti nemájí ani súzeni, bychom pak tu pokutu komu nebo budúcí král Český dáti ráčili, o to jinam nikam k výpovědi hnáni býti nemají právem nižádným, než před nadepsané purgmistra, konšely a raddu Nového města Pražského. Než chtěl-li by

ktožkoli obyvatele kterého Nového města Pražského jednoho, dva nebo viece společně a nebo rozdielně viniti, ještoby takové pře gruntu v městě jich se dotýkalo a k jich právu a súdu přiležalo, tehdy my tomu chceme a mocí naší královskú na časy budúcí ustanovujem, že každý obyvatele města svrchupsaného viniti má a jmieti bude v plné raddě na rathúze před purgmistrem, konšely a raddú již jmenovaného města Nového Pražského a jinde nic, a oni ty a takové pře všecky spravedlivě vedle práv téhož města a přísah svých súditi, rozeznati, vypoviedati a právo vyřiekati mají a na jich súdu rozeznání, výpovědi a orteli každý, ktož by před právo jich a před ně o takové pře předstúpil, dosti jmieti má a přestati povinen bude, na žádné jiné právo výšie se nikam neodvolávaje ani odvolati mohúce, kromě před nás a před budúcie naše krále České, před naši samu osobu a přítomnost a nikam jinam. Při tom nadepsaným purgmistru, raddě i všie obci téhož města našeho Nového Pražského, věrným našim milým, pro jejich vieru k nám, kterúž jsme od nich seznali k sobě i také jejich stálosti zkusivše rovně, jako zlata v uohni, další činiece jim milost, jestližeby kteří děti mužského aneb ženského pohlavie osiřely v témž městě aneb ženy které ovdověly, že my ani budúcí naši králové Čeští nemáme týchž sirotkuov a vdov, ani statkuov jich bráti, ani jich rozdávati, kdežby z takového našeho bránie, rozdávánie anebo vdánie jaká škoda neb újma týmž sirotkóm, vdovám, přátelóm jich nebo statku jich, anebo městu našemu častojmenovanému přijieti mohla. A také jestli žeby se kdy přihodilo, žebychom my neb budúcí naši z plnosti moci našie královské některému nebo některým sirotkóm léta dospělá dáti ráčili a ten nebo ti sirotci že by před léty jich přirozenými a vedle práv často psaného města Nového zemřeli; tehdy tomu chceme, aby to naše let témuž sirotku nebo sirotkóm dánie k žádné škodě ani k újmě přátelóm téhož sirotka nebo sirotkóm přirozeným, což se nápadu jich po týchž sirotciech smrti dotýče, nebylo ani kterak vymyšlené býti mohlo, než jeden každý tak před lety přirozenými sešlého sirotka přietel přirozený po jeho smrti nápadu svého spravedlivého a vedle práv a obdarovánie téhož města našeho Nového užívaj bez překážky všelikteraké let sirotčích jim námi nebo budúcími našimi králi Českými daných. Také častopsaným purgmistru, konšelóm, raddě i všie obci téhož města Nového Pražského tuto podle toho či-

niece milost, jakož každý měštěnín a obyvatel téhož města té moci a svobody jest, že všecko své jměnie, statek i dědictvie a zbožie své, kteréž v městě nebo vně na zemi má, movité i nemovité, muož dáti, odkázati a poručiti kšaftem svým, komuž by se zdálo a líbilo a když to tak zřiedí a opatří podle řádu a obyčeje téhož města před konšely, chcem aby takové zřiezenie, poručníkuov zdělání tolikéž moci a pevnosti jmělo, jakoby to dskami zemskými zapsáno a utvrzeno bylo bez umenšenie a to bez našie, budúcích našich i všech jiných lidí všelijaké překážky a odpornosti. Pakliby kto neb kteří měšťané nebo měštky častopsaného Nového města o svém statku a dědictví, kterýžby kdežkoli v městě, na gruntiech městských nebo vně na gruntiech dědičných jměli, žádného zřiezenie ani kšaftu podle práva a svobod téhož města o témž jmění jich neučiniece zemřeli, tehdy tomu chcme a statek, dědictvie a zbožie jich, kteréž doma na gruntiech městských i kteréž vně na gruntiech dědičných a svobodných nebo manských i také zápisných mají neb potom jmieti budú, aby na přietele přirozeného najbližšieho, buď mužského neb ženského pohlavie, připadlo. Pakliby žádného přietele přirozeného nebylo, tehdy ten statek má úředníky, kteřížby toho času na úřadu konšelském byli, opatřen býti a den a rok podle práva v své celosti zachován býti a v tom času optal-li by se který přietel toho umrlého, buď při nápadu svrchu dotčeném zachován; pakliby se žádný v tom času z přátel přirozených neoptal, ten a takový statek při obci Nového města Pražského zuostati má a připadnúti. Tuto však při týchž nápadiech svrchu jmenovanému městu Novému Pražskému a obyvatelóm jeho z štědroty našie mocí královskú v Čechách zvláštní činiece milost, aby o ty a takové nápady, což se statkuov a zbožie jich v městě a na gruntiech městských dotýče, každý se súdil a svého hleděl před purgmistrem, konšely a raddú naší na rathúze právem jich městským. A což oni podle přísah svých a podle práva města častopsaného i podle tohoto našeho obdarovánie najdú a vypovědie, na tom každý přestati a dosti jmieti má nynie i v časiech budúcích. Než což by se nápadu o zbožie dědičné, svobodné, manské nebo zápisné na zemi dotýkalo, to při každém stuoj jeho vuoli, chceli se o to před purgmistrem, konšely a raddú téhož města súditi a na jich orteli, rozsudku a výpovědi přestati nebo nechati, a nebo se o to na súd zemský odvolati a táhnúti, že toho svrchupsaní purgmistr,

konšelé i radda již jmenovanému městu a obyvatelóm jeho žádnému zbraňovati nemají a nebudú moci, než každého při svobodě práva zemského a súdu o takové zbožie zachováti mají a povinni budú beze všie odpornosti a všelijakého přinucenie dálšieho. Také kteřížkoli měšťané aneb obyvatelé téhož města našeho Nového dědictvie nebo platy komornie na zemi a na dědinách svobodných mají, že ti právo vésti pro nesprávu i s komorníkem jedniem Pražským v dědictví jim tak dckami aneb kšaftem zapsané i pro úrokuov nezaplacenie budú moci vésti, též jako jiní obyvatelé zemští království našeho Českého buď z pánuov neb z rytieřstva, řád však a obyčej práva při těch a takových všechněch práva vedeniech zachovajíce jako páni, rytieřstvo i jiní obyvatelé zemští zachovávají a z práva zachovati mají. Což se pak listuov obranných i na vrch práva dovedenie po uvázání po náleziech panských i po práviech staných, a což se věn dotýče a na vrch práva dovedenie, též ve všem v tom chceme, aby se zachovali tak, jako tuto svrchudotčeno jest týmž vším řádem a obyčejem. Dále častopsaným purgmistru, konšelóm, raddě i všie obci téhož města našeho Nového Pražského, nynie i v časiech budúcích, tu zvláštní činiece milost, aby oni žádných cel ani majt z ničehuov v království našem Českém na žádných miestech nedávali a neplatili, ani dávati a platiti povinni byli, kromě ungeltu našeho a v branách cel našich, kteréž v témž městě našem Novém v branách i jinde máme a užíváme i béřem, při kterémž, jakž sú se vždycky od starodávna za předkuov našich, králuov Českých, i také za nás zachovávali, ještě při dání a při placení téhož ungeltu a těch cel aby se jměli a zachovali. Nadto všecko pro jich věrnost a zachovalost viery jejich obmýšlejíce tak, aby tito naši věrní a milí měšťané častopsaného Nového města Pražského mohli za své věrné skutky a služby tiem hojnější znáti k sobě naši královskú milost a tady z toho znajíce za to užitek svuoj obecní v službách svých věrných, k nám i k budúcím králóm Českým tiem stáleji státi a trvati mohli i platněji tady slúžiti, tuto další jim činiece milost, že jim dáváme a znovu vysazujem jarmargk roční s čtrnácti dny pořád zběhlými a frajunkem obyčejným na den svatého Bartoloměje, při kterémžto jarmarce aby těch všech svobod, práv a puožitkuov užívati mohli a moc jměli a to bez našie, budúcích našich i jiných všech lidí všelijaké překážky, kteréhožto jarmargku toto naše dánie ku překážce ani

k nižádné újmě prvnějším jarmargkóm svatého Víta a o Svátosti býti nemá, nynie i v časy potomnie, v jich užívání. Při tom také z mocnosti našie královské přidali jsme jim tržné a listem tiemto, nynie i na časy budúcie, dáváme z koní, z hovad i z jiného dobytka, tak aby oni z jednoho každého koně tři penieze, z krav, z voluov po dvú peniezích a z drobného dobytka po jednom peniezi vybierali a brali, a vybierati a bráti mohli a výše nic. Tuto při tom ještě jim také činiece milost a toho dopúštějíc, což se hlíny, kamene a piesku dotýče, toho všeho zdéli a zšíří míli okolo téhož města Nového aby jměli moc bráti a voziti a ku potřebě a opravě města častopsaného obracovati a to též bez našie, budúcích našich i všech jiných lidí všelijaké překážky a hyndrovánie, přikazujíc všem úředníkóm a poddaným našim královstvie Českého, nynějším i budúcím, kteréhožby koli řádu aneb povahy byli, věrným milým, abyšte častopsané měšťany a obyvatele města našeho Nového Pražského při těch při všech milostech a obdarování nahoře i dole psaných jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom ve všem překážek nečiniec, ani kterým vymýšleným obyčejem komu činiti dopúštějíc pod uvarováním těžkého hněvu a nemilosti našie i budúcích našich králuov Českých trestánie. Tomu na svědomie pečeť naší větší královskú k listu tomuto přivěsiti jsme kázali. Dán na Budíně v neděli u vigiljí svatých Šimoniše a Judy, apoštoluov božích, léta božieho tisícieho pětistého čtvrtého a královstvie našich Uherského patnáctého a Českého třidcátého čtvrtého.

Ad relacionem magnifici domini, domini Alberti de Colowrat et in Libsteyn, supremi cancellarii regni Bohemie.

Kniha práv a privilegií Novoměstských č. 331 list 106; rukopis kapitoly Vyšehradské „Práva rozličná" str. 102 a kniha „Privilegia Neo-Pragae" č. 19 str. 11 v arch. m. Prahy. — Dle register krále Vladislava č. 201 str. 276 v stát. arch. Vídeňském chovaných, sázel král Vladislav dne 11. února 1502 konšely v městech Pražských a rozkázal na obou radnicích král. sekretářem Janem Šlechtou čísti některé artykule, mezi jiným též tento: „Poněvadž JMKská bývá v královstvie Uherském mnohými a velkými potřebami zaneprázdněn a bývati zde osobně nevždycky muož, aby úřad konšelský každý rok obnovoval podle obyčeje a starých zvyklostí města tohoto, i nechtě JMst aby tudy někdy snad pro některých nepilnost a nedbanlivost obecnému dobrému, ani komu z obyvateluov města tohoto žádná se újma ani škoda v jich spravedlnostech a potřebách nedála, takto jest v tom zřiediti a zpuosobiti ráčil: Nemohl-li by kdy zde JKMst sám osobně býti

a úřadu toho obnoviti, že mají konšelé JKMsti každý rok osoby jisté vyberúc sepsané a v listu svém zapečetěné poslati, z kterýchž potom JMst vybera ty, kteříž se JMsti hodni a úřadu tomu užitečni zdáti budú, ráčí je jim v listu svém rukú svú podepsaném sepsané a zapečetěné poslati, kteříž potom přísahu JMsti obyčejnú učiniti mají a povinni budú u přítomnosti obce a před těmi pány, kteréž JMst v listu svém jmenovati bude, než kdyžby zde JMKská v zemi sám býti ráčil, ráčí JMst konšely sám osobně saditi tak a tím obyčejem, jakož jest to JMst a předkové JMsti, králové Čeští, činiti ráčili a nadto ráčí dále JMst město toto a obyvatele jeho listem svým tak opatřiti, že sázenie takové konšel nemá býti jim k žádné újmě svobod a vejsad jejich."

* Čís. 197.

1506. 8. srpna. Praha.

Smlouva mezi purkmistry, konšely i obcemi Starého a Menšího měst Pražských na soudě komorním spůsobená a panovníky Českými potvrzovaná o dávání cla z vozův se solí Míšenskou v čas jarmarkův Malostranských, o dávání cla na mostě, o otevírání a zavírání brány mostecké při domu Saském, o kladení dříví a vyvážení nečistot na břehy Malostranské a o dopomožení vyslaným z Menšího města k místu na sněmu obecním, jehož druhdy užívali.

Jakož mezi purgmistrem, raddú i vší obcí Starého města Pražského s jedné a mezi purgmistrem, konšely i vší obcí Menšieho města Pražského s strany druhé od dávnie chvíle některé nechuti, nevole a nelibosti a z nich potom i někteří puohonové, nesnáze a pře s obú stran vznikly byly a až dosavád trvaly jsú, tu též strany znamenavše a pilně u sebe rozváživše, co takové věci nepřátelské mezi nimi ku posilku zlému a k zemdlení dobrému jich slúžili jsú, i chtiece dobrému zhuoru a zlému k zkáze pomoci, o ty o všecky věci takovú jsú mezi sebú obapolně dobrovolnú, konečnú a přátelskú smlúvu učinili, tak že najprv a přede všemi věcmi všecky nechuti, nevole a nelibosti z srdcí svých s obú stran vypustiti a k sobě dobrú milost, lásku, přívětivost a skutečné přátelstvie nynie v budúciech časech na věčnost zachovati a zdržeti přiřkli jsú, a již konečně vypúštějí a zachovati přiřiekají a na skutečné toho dále seznánie oni purgmistr, konšelé i všecka obec Menšieho města Pražského je purgmistra, raddu

i všicku obec Starého města Pražského ze všech těch puohonuov a súduov, kterýmiž jsú jich pohnali byli a kteréž jsú vedli před králem JMstí, pánem svým i jich milostivým, propustili jsú a tiemto listem mocně a konečně propúštějí a všecky škody promíjejí. A zase oni purgmistr, radda i všecka obec Starého města Pražského dle dobrého takového přátelstvie, kteréž mezi nimi aby bez přetrži státi mohlo, svolili jsú se jim, purgmistru, konšelóm i vší obci Menšieho města Pražského, i tiemto listem svolují o středopostí a o svaté Margréthě jermarcích jich v soli Míšenské jim překážky žádné nečiniti za dvě nedělí každého jermarku pořád zběhlé, než jim toho přieti, cožkoli vozuov při každém jermarce jich za ty dvě neděli solných připadne, aby z těch jim suol i pět grošuov Míšenských z každého placeno a dáváno bylo bez otpornosti a všie překážky nynie i časy budúcie. A k tomu což se lidí na Újezdě jich Staroměstských a nedávánie jich Malostranských cla na mostě dotýče, pokudž oni Malostranští na jiných na všech pániech, kteříž lidi na Újezdě a cla svá v zemi mají, budú moci sobě obdržeti podlé výsad svých, že oni Staroměští potud k nim se také zachovati bez odpornosti chtějí. A také že oni Malostranští tu bránu, kteráž jest od lázně při domu Saském jich Staroměstských, pro svú potřebu a pro nebezpečenstvie zamýkati, otvierati i klíče ot nie mievati mají, než oni Staroměští srubu na té bráně užívati k své potřebě i toho v držení dědicském k domu Sasskému, tak jakož od starodávna bylo, bez jich Malostranských otporu všelikého, překážky a nařiekánie dalšieho býti mají časy budúcie a věčně. Toto také znamenitě smluveno jest a vymieněno, jedno aby oni Malostranští po březiech jich Staroměstských dřievie sobě klásti a na ně nečistoty z města svého voziti aneb nositi mohli, bez škody však týchž břehuov a mostu, a druhé když oni purgmistr, konšelé i všecka obec Menšieho města Pražského před purgmistrem a raddú Nového města Pražského a přede všemi jinými posly z jiných měst na sněmu obecniem o poctivost svú a o miesta svá dřevnie mluviti a žádati budú, aby při nich zachováni byli, že oni purgmistr, radda i obec Starého města Pražského, jakožto jich přátelé v tom se za ně k nim přimlúvati mají. A toho všeho, což se tuto píše na pevnost pro lepší a širší jistotu i na svědomie z počátku psané strany pečeti měst jich tudiež psaných větčí kázali a dali jsú přivěsiti dobrovolně

k tomuto listu smluvniemu, jenž jest dán léta od narozenie syna božieho tisícieho pětistého šestého, tu sobotu před svatým Vavřincem mučedlníkem božím slavným.

Orig. v archivu m. Prahy II, č. 3 s pečetí Malostranskou, na jejímž obvodu nápis: „Sigillum civium Pragensium de Nova civitate.“ Smlouva obsažena též v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Leopolda potvrdili list tento: Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 198.

1507. 17. ledna. Budín.

Král Vladislav osvobozuje Menší město Pražske od placení summy hromničné do komory královské, vyjímá obyvatele z moci úřadu královského podkomořího, chtěje radu městskou sám osobně anebo král. komisary obnovovati a zavazuje se žádného domu více v témž městě z moci úřadův městských ani z dávek obecních nevysvobozovati. Kdoby s městem trpěti nechtěl, má se z města vyprodati a dům svůj jinou osobou, kteráby se s obcí v pořádku městském srovnávala, osaditi.

My Vladislav z boží milosti Uherský, Český, Charvatský, Dalmatský etc. král, margkrabě Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabě etc., oznamujem tímto všem, že poněvadž nám to podle důstojenství našeho dobře přísluší, čím větší slávu a božskou milostí povýšeni a obdařeni jsme, tím větší milostí k poddaným našim všech stavův, kteréž k sobě u věrné poddanosti poslušné shledáme, okazovati se máme, aby tudy věrní poddaní od platu jsouce obdařeni, k nám a potomkům našim tím pevnější a stvrzenější u poddanosti byli. Protož my shledavše mnohé věrné, pilné a hotové poddanosti opatrných purgkmistra, konšel i vší obce Menšího města Pražského, věrných našich milých, v kteréž k předkům našim i k nám také věrně a právě se zachovávali a podnes zachovávají, nechtíce aby k předkům našim, králům Českým, jich poddaná poslušnost odplaty milostivé nésti neměla, aby potomci jich a budoucí před očima majíce, co jim od nás skrze jich předkův věrnou poddanost a zachovávání užitkův přineslo, jich následujíce, aby pánův svých věrně, stále a služebně jse přidrželi,

s dobrým rozmyslem a raddou věrných našich, mocí královskou v Čechách tyto dole psané milosti jim svrchu dotčeným měšťanům našim Menšího města Pražského číníce, na věčnost dali jsme a tímto listem dáváme. Nejprvé z milosti a moci naší královské týmž měšťanům tuto číníme milost a je z placení a dávání summy hromničné, kterouž jsou oni s jinými městy našimi království Českého s předky svými nám a předkům našim, králům Českým, do komory naší královské na každý rok dávali a platiti povinni byli, vyňali a vysvobodili jsme a listem tímto vyjímáme a vysvobozujeme tak, aby oni ani budoucí jich nám ani budoucím našim, králům Českým, summy té svrchudotčené na budoucí věčné časy více nedávali ani platili, ani platiti povinni byli, než toho prázdni a svobodni byli věčně. Při tom týmž měšťanům našim svrchuřečeným tuto číníce milost, poněvadž se to nachází v registřích a knihách starých téhož města, že císařové a králové Čeští, předkové naši, ouřad konšelský téhož města skrze samé osoby královské obnovován a sázen jest býval (sic), chtíce takovou jich starou zvyklost k vyzdvižení a poctivému téhož města zase k prvnějším řádům přivésti, je z ouřadu podkomořího našeho, nynějšího i budoucích, vyňali jsme a na věčnost vynímáme, tak abychom my a budoucí naši králové Čeští následujíce v tom předkův našich napotom v časích budoucích věčných ten ouřad sami osobou naší královskou, též také budoucí naši králové Čeští na každý rok tak a podle toho, jakž starodávní zvyklosti a obyčeje téhož města o tom ukazují, obnovovali, sázeli a jim přísahu vydávali a to osobami těmi, kteřížby se nám a budoucím našim králům Českým k tomu úřadu hodni zdáli a viděli. Pakli bychom my neb budoucí naši králové Čeští kdy toho sami osobou svou z hodných příčin buď z kterýchžkoli učiniti nemohli, tehdy my a budoucí naši králové Čeští máme to na místě svém někomu jinému poručiti a jeho toho zmocniti, aby se tomu ve všem dosti stalo a jim přísaha aby vydána byla, kteréž bychom k tomu ouřadu zvolili, jako bychom sami osobně při tom byli a ouřad ten obnovovali. Také při tom nadepsaným měšťanům Menšího města Pražského, chtíce, aby se to město tím lépe vopravovati a polepšiti mohlo, tuto zvláštní číníme milost, že my ani budoucí naši králové Čeští po ten čas více žádnému žádného domu v témž městě vysvoboditi nemáme, než kdožby kolivěk z jiných stavův, buď rytířského neb kteréhokoli, domy své tu jměli, mají a chceme tomu,

aby s nimi všecky pořádky trpěli, buď v ouřadech neb čímžkoli jináč tak a podle toho, jako jiní z obyvatelův téhož města. Pak-li kteří toho, jakž se svrchu píše s nimi a podle nich trpěti a obvyknouti nechtěli, aby se odtud týmž měšťanům vyprodali a oni ty domy osobami jinými, kteříž by se v tom s nimi srovnati chtěli a nám a městu tomu hodni byli, osadili a to bez naší, budoucích našich králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky; přikazujíce všem ouředníkům a poddaným našim království Českého a zvlášť podkomořímu našemu, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyšte svrchudotčené měšťany naše Menšího města Pražského při těch při všech milostech našich nahoře i dole psaných a jim od nás daných jměli, drželi a neporušitedlně zachovávali a jim v tom překážek ani hyndrunkův žádných nečinili pod uvarováním hněvu, nemilosti a těžkého trestání našeho i budoucích našich králův Českých. Tomu na svědomí majestát náš královský přivěsiti jsme kázali k listu tomuto. Dán na Budíně v neděli den svatého Anthonia létha božího tisícího pětistého sedmého a království našich Uherského sedmnáctého a Českého třidcátého šestého.

Ad relacionem magnifici domini, domini Alberti de Colowrat et Lybstein, supremi cancellarii regni Bohemiae.

Kopie z první polovice XVII. století v knížecí bibliotéce Lobkovické v Roudnici ve fasciklu sign. VI. E.b. číslo 8. — Obsah listu tohoto potvrdil císař Leopold I. v konfirmaci privilegií Malostranských d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy společně s listem krále Vladislava d. na Budíně 31. prosince 1515 s tím doložením, že „obě tato privilegia při tolikerém do Menšího města Pražského vpádu a ohavném vyplundrování k zmrhání jsou přišla et in suis originalibus mimo samý tento extrakt vynalezti se nemohou.“ Latinský překlad této listiny nalezá se v pamětní knize kláštera Strahovského ze XVI. století č. 111. str. 494.

* Čís. 199.

1507. 8. května. Budín.

Král Vladislav dává Menšímu městu Pražskému, kteréž ve válkách husitských spustlo a teprvé za jeho kralování opět se vyzdvihlo, novou menší pečeť, na kteréž obraz jeho se nalezá a svoluje k tomu, aby při pečetění touto pečetí červeného vosku užívali.

My Vladislav z božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské knieže a Lužický margkrabie etc., k věčné paměti známo činieme, poněvadž předkuov našich, králuov Českých, v mnohých milostech, v privilegiích a výsadách jse to mnoho a často nalezá, kterak slavné paměti císařové Římští a králové Čeští, předkové naši, z svých štědrých milostí, kteréž jsú činili poddaným svým, toho světlí listovní duovodové jsú a paměti jse nalezají; protož, poněvadž Menší město Pražské jest předky našimi mnohými milostmi a výsadami obdařeno a vysazeno od starodávna, ale v času ruoznic a válek za časů dávniech a předkuov našich zkaženo, spáleno a jako spustlo bylo, než tepruov za nás a králování našeho jse jest pomalu zase vyzdvihlo, chtiece také při tom paměť naši témuž městu pozuostaviti, znajíc od nich k sobě a shledavše pravú vieru, celú a hotovú poddanost, kterúž jsú k nám, jakožto králi Českému, pánu svému, hotově a poddaně zachovávali, pečeť novú na miesto prvnější menší pečeti dáti jsme ráčili a tiemto listem dáváme, kterážto v listu tomto rukú a vtipem umění maléřského jest světleji namalována, aby nesli a nésti mohli a toho města svrchupsaného potřeby již pečetili; totiž to takovú, že my seděti jmáme v svém majestátu, držiec v pravé ruce meč nahý a v druhé zlaté jablko a pod nohami našimi lva, an drží předníma dvěma nohami orlici bielú v štítu červeném, kterýž jest náš přirozený erb, a nad hlavú naší W. pod korunú tak, jakožto všecko v listu tomto lépe a světleji namalováno a vypsáno jest, kteréžto pečeti miesto té prvnější menší svrchupsané Menší město Pražské na věčné budúcí časy, jako jiní měšťané v královstvie Českém, budú moci užievati a červeným voskem pečetiti týmž vším obyčejem, jakož první užievali jsú. Však proto chceme, aby té větší pečeti s pěti věžemi, kterúž od ciesařuov a králuov Českých, předkuov našich, mají, toto obdarování a milost naše k žádné škodě a neb umenšení nebylo, než aby jí před se jako od staradávna užievali, v svých potřebách jí pečetili bez naší, budúcích našich králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky; přikazujiece všem poddaným našim, věrným milým, kteréhožkoli stavu, řádu a povahy, abyšte nadepsané město a purgmistra, konšely i všecku obec téhož města, obyvatele věrné naše milé, při této pečeti a obdarování našem jměli, drželi a neporušitedlně zachovali pod uvarováním

hněvu a nemilosti naší a budúcích našich králuov Českých a v pokuty obyčejné upadení, ktožby jim v tom koli jakú překážku činiti směl a v tom v pravdě nalezen a postížen byl. Tomu na svědomie pečeť naši královskú rozkázali jsme přivěsiti k tomuto listu. Dán na Budíně v sobothu den svatého Stanislava létha božieho tisícieho pětistého sedmého a královstvie našich Uherského sedmnáctého a Českého třitcátého šestého.

Ad relacionem magnifici domini, domini Alberti de Colowrath et in Liebsstein, supremi cancellarii regni Boemie.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 33. Bez pečeti. Uprostřed listiny vymalována nově udělená pečeť městská s podobiznou krále Vladislava. — List ten potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547, Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 200.

1507. 8. května. Budín.

Král Vladislav potvrzuje purkmistru, konšelům a obci Menšího města Pražského podací kostelní kostela sv. Jana křtitele na Újezdě za městem jich pod Petřínem v Košířích ležícího.

My Vladislav z božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské knieže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tiemto listem všem, že jsú přistúpili před velebnost naši někteří starší z měšťan Menšieho města našeho Pražského, věrní naši milí, k nám do Budína vysláni jsúce a prosili jsú nás snažnými prosbami jmenem purgkmistra, konšel i vší obce téhož města, abychme jim podací kostelní kostela svatého Jana křtitele na Újezdě za městem jich pod Petřínem ležiecí, ješto slove v Košířské vosadě, s jeho se vším příslušenstviem, což k tomu od staradávna příslušelo, buď na peněžitých platiech neb jiných duochodiech a puožitciech, na čemžby koli shledány a nalezeny býti mohly, dáti ráčili, kdež při tom nám také oznámili jsú, že to podací kostelní svrchu dotčené někdy za dávniech časuov a leth k témuž městu jich jest příslušelo a ještě přísluší, než že jim list jejich, který jsú nato jmieli

ohněm skrze války zhynul jest, k jichžto slušné prosbě a snažné žádosti na takovú jich zprávu a předložení milostivě nakloněni jsúce, poněvadž jsú toho podací prvé v držení a zpravování byli a ješče jsú, s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomiem, mocí královskú v Čechách a raddú věrných našich milých dali jsme a listem tiemto dáváme svrchupsaným měšťanóm našim Menšieho města Pražského, nynějším i budúcím, to častodotčené podací kostela svatého Jana křtitele na Újezdě za městem jich pod Petřínem v Košířské vosadě ležící se všiem jeho příslušenstviem, tak jakž nahoře dotčeno jest; chtiece tomu, aby oni to podací se všiem, což k tomu od staradávna přísluší, jakžby to koli shledáno býti mohlo, jměli, drželi a jeho napotom v časích budúcích užievali bez naší, budúcích našich králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky. Než chceme tomu, aby oni častodotčení měšťané s budúcími svými ten kostel svatého Jana křtitele v službách božiech a jiných řádech duchovniech podle starodávní zvyklosti a obyčeje vysazených ve všem slušně oppatrovali, tak aby se čest a chvála božie pod jich kollátorstviem a zpravováním raději rozmáhala, než v čem umenšovala. Pak-li bychom my neb budúcí králové Čeští v tom od nich jaké zanedbání poznali a oni ten kostel v čem oppustiti chtěli, tehdy my a budúcí naši králové Čeští máme moc jmíti, jim to podací zase odjíti a vedle zdání našeho to oppatřiti. Tomu na svědomie pečeť naši královskú rozkázali jsme k listu tomuto přivěsiti. Dán na Budíně v sobotu den svatého Stanislava létha božieho tisícieho pětistého sedmého a královstvie našich Uherského sedmnáctého a Českého třitcátého šestého.

Ad relacionem magnifici domini, domini Alberti de Colowrath et in Liebsstein, supremi cancellarii regni Boemie.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 34. Pečeť schází. List ten potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547, Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 201.

1507. 14. května. Budín.

Král Vladislav dává purkmistru, radě i vší obci Starého města Pražského podací kostelní nově od nich špitálu a kostela sv. Pavla založeného pro nemocné a chudé lidi za bránou Poříčskou.

My Vladislav z božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské knieže a Lužický margkrabie etc., oznamujem listem tímto všem, že jsú přistúpili před velebnost naši někteří starší z měšťan Starého města Pražského, věrní naši milí, k nám do Budína vysláni jsúce a prosili jsú nás snažnými prosbami jmenem poctivých purgkmistra, raddy i všie obce téhož města, abychom jim vrchní právo naše a podacie kostelní nového špitálu a kostela svatého Pavla za Pořickú branú dáti ráčili, kdež při tom nám také oznámili, že oni ten špitál a kostel na svuoj náklad pro nemocné a chudé lidi vyzdvihli a vystaviti dali, k jichžto slušné prosbě a snažné žádosti na takovú jich zprávu a předložení milostivě nakloněni jsúce, poněvadž jsú oni toho špitálu a kostela fundatorové, s dobrým rozmyslem našim, jistým vědomím, mocí královskú v Čechách a raddú věrných našich milých dali jsme a listem tímto dáváme svrchupsaným měšťanóm našim Starého města Pražského, nynějšiem i budúciem, to svrchudotčené právo vrchní naše a podacie špitálu a kostela svatého Pavla před Pořieckú branú se vším jeho příslušenstviem, chtiece tomu, aby oni to podacie jměli, drželi a jeho napotom v časiech budúciech užievali, a moc jměli kněží i chudé do téhož špitálu a kostela podávati a zase zdvihati bez naší, budúciech našich králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky; než chceme tomu, aby oni častodotčení měšťané s budúcími svými ten kostel svatého Pavla v službách božiech a v jiných řádiech duchovních ve všem slušně opatrovali tak, aby se čest a chvála božie pod jich kollatorstviem a zpravováním raději rozmáhala, nežli v čem umenšovala. Tomu na svědomí pečeť naši královskú přivěsiti jsme kázali k listu tomuto. Dán na Budíně v pátek po božiem vstúpení létha božieho

tisícieho pětistého sedmého a královstvie našich Uherského sedmnáctého a Českého třitcátého šestého.

Ad relacionem magnifici domini, domini Alberti de Collowrat et in Liebsstein, supremi cancellarii regni Boemie.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 35. S pečetí královskou. List tento potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 2. dubna 1557; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (str. 37). V Chaos rerum memorabilium č. 324 na listu 334 v archivu m. Prahy zachovala se obšírná paměť o založení špitálu sv. Pavla. Dle této r. 1500 v Čechách i ve vůkolních zemích „neduh a nemoc jakási nová a prvé neslýchaná jest vznikla, kteráž velmi škodlivá lidskému pokolení byla, takže lidé dchnutím, pitím z jedné nádoby, užíváním roucha i také na posteli odpočinutím jedni druhé nakazovali.“ Král Vladislav dal z Uher Pražanům výstrahu před tím neduhem a když i v Čechách proskakoval, lidé před ním utíkali a „lidí nedůležitých, chudých i jinak potřebných a tím neduhem se trápících se štítili a všelijak se varovali, ba ani do svých domův je přijímati nesměli, z čehož potom přišlo, že po ulicech, na ryncích, po březích i po haldách ubozí a nakažení lidé lohův leželi a nemohouce od žádného pro příčinu nakažení žádného opatření dojíti a pohodlí užíti v svém ukrutném trápení trvali.“ Teprvé když kníže Míšenský Jiří a jiná knížata ku králi Vladislavovi do Prahy přijeli, tu Pražané chtíce „rynk svůj sice prvé spanilostí plný více ozdobiti,“ rozkázali, aby „krámy nějaké z dříví toliko vystavené a šindelem prostě přikryté, kteréž na tom místě proti rothšmidům . . dvěma řady postaveny byly“ ven za město za bránu Poříčskou vyveženy byly a aby všichni, kdož tomu „francouzskému neduhu i také jiným nemocem poddáni byli“ ven z města se vystěhovali a do těch krámcův obrátili. Když pak nastávala zima, dali konšelé nemocným světnici postaviti a napotom mnozí lidé milosrdní k tomu znamenitou pomoc učinili, takže mohl kostel i špitál z kamena se vystavěti. Hlavní zásluhu o to měl kněz Matěj Hlavně, jenž až do smrti s těmi lidmi chudými pracoval a za jeho příkladem mnozí dobří lidé „statky svými ten špitál a to záduší nadáli, platy nakoupili a svou vůlí poslední i zápisy desk zemských, kněh městských i jinými rozličnými spravedlnostmi to stvrdili;“ na čež král Vladislav majestátem svrchupoloženým kolátorství a nadání téhož špitálu a záduší Starému městu na budoucí věčné časy přivlastnil. Srv. též prof. Jana Nedomy pojednání o špitálu sv. Pavla před Poříčskou branou (1504—1648) v druhé roční zprávě obecní vyšší reální školy české v Karlíně za r. 1876 a v Sborníku historickém 1884 na str. 86.

Čís. 202.

1509. 3. února. Brno.

Král Vladislav dává „clo své v Modřanech purgmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského, aby oni takové clo dědičně míti, držeti, požívati a vybírati mohli, jako on sám, když ho v držení byl, bez jeho, budoucích králův Českých i jiných lidí všelijaké překážky. Dán v Brně v sobotu den sv. Blažeje léta 1509, království Uherského 19, Českého 38.“

Dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 89“ výpis v rukopisu Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 60.

Čís. 203.

1509. 21. března. Hrad Pražský.

Král Vladislav dává stavům Českým na místě svého tříletého syna Ludvíka po jeho korunování na krále Českého majestát, v kterém tento zavazuje se kompaktata držeti a přiříká „zachovati všecky pány, rytířstvo, poctivá města Pražská i jiná města, i všecku obec též koruny při právích, privilegiích, svobodách, vysazení a obdarování zemských, i všech slušných starých a jiných zvyklých dobrých obyčejích, zvláště slavných pamětí krále Otakara, krále Jana, ciesaře Karla, krále Václava, ciesaře Zygmunda, krále Albrechta, krále Ladislava, krále Jiřieho, krále Vladislava, otce svého nejmilejšieho, všecky zápisy, dané a vyšlé až do JMsti smrti, držeti bez odporu a zmatku všelikterakého a v skutku zachovati a obhajovati.“ Item přiříká „hradu Karlštejna, koruny, klénotuov všelikterakých zemských, i také desk, i privilegií neporúčeti ani svěřovati žádnému bez vuole a rady pánuov, rytieřstva královstvie Českého i měst Pražských, pokudž kteří právo mají.“ Item přiříká, kdyžby „v panování skutečné královstvie Českého vstúpiti měl, že zachovati má řád a zvyklosti starodávnie královstvie Českého.“ Item přiříká „žádných cizozemcuov, duchovních ani světských na úřady zemské, dvorské, ani světské, ani duchovní nesázeti, než Čechy, ani jimi zámkuov a měst koruny České osazovati a jim jich svěřovati. A to má s radú učiniti.“ Konečně přiříká „každý stav zvláště při jeho právích, řádích, privilegiích, svobodách, vysazení, zvyklostech a obdarování, což

kterému stavu náleží, zachovati.“ Dán na hradě Pražském den sv. Benedikta opata léta božieho tisícieho pětistého devátého, království našich Uherského devatenáctého a Českého třidcátého vosmého léta.
Vladislaus rex manu propria significavit.

Dle kvaternu deskového VI str. K. 2—3 Kalousek „České státní právo“ str. 267.

Čís. 204.

1510. 24. února. Hora Kutná.

Král Vladislav nemoha pro nepřítomnost v Čechách osobně každého roku radu na Starém městě Pražském obnovovati dává konšelům právo, aby po uplynutí roku každý na svém místě tři hodné osoby v listu zapečetěném jemu ponavrhnul, načež chce z ponavržených mu osob osmnácte konšelův vybrati a obci oznámiti. Kdyby byl v zemi přítomen, má osobně jako dříve konšely sázeti.

My Vladislav z buoží milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, markrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabie etc., oznamujem listem tímto všem, jakož podle svobod, výsad, práv a starodávního spuosobu Starého města Pražského měli bychom v témž Starém městě Pražském osobou naší každý rok konšely saditi a raddu obnovovati, tak jako jsú to předkové naši i my činili, dokud sme naší přítomností v koruně České byli, ale že již přítomností naší více v koruně Uherské, nežli v České jsúce každého roku tak, jakož jsme prvé činívali, konšelů v Starém městě Pražském saditi a raddy obnovovati osobú naší nemuožeme, a znajíce, že tudy a tím v témž městě mnoho nedostatkuo přichází někdy pro smrt konšeluo a někdy skrze obtížení a tesknost těch, kteříž dlúho na raddě sedí; i nechtíce toho déle na též město dopustiti i tuto milost témuž městu sme učinili, že bez naší přítomnosti každý rok proto máme konšely saditi a raddu obnovovati obyčejem takovýmto: že konšelé staří dosedíce roku i mají jeden každý z nich místo sebe jiné tři osoby hodné a jméno své jmenovati a sepsati a sepsané nám v listu svém pečetí městskú zapečetěném zavřené poslati a nás žádati, abychom je propustili a jiné z těch osob sepsaných a nám poslaných na úřad

konšelský voliti a posaditi abychom ráčili. A my máme tak učiniti a z těch osob sepsaných a nám poslaných osmnácte jich vyvolíce a vyberúce máme je v listu našem sepsané, zavřené a pečetí naší zapečetěné, naší vlastní rukú se podpíšíce, jim zase oteslati a týmž listem oznámiti, že první konšely z jich přísah propúštíme a ty tu v tom listu sepsané a jmenované že na místě jich volíme a sadíme a ten list náš nemá otvírán býti, nežli ten den, kdyžby radda jměla býti obnovena a to před těmi pány a úředníky zemskými, kteréž k tomu na místě našem jmenovati budeme pro poctivost toho úřadu konšelského a v přítomnosti obce. A tu konšelé staří před těmi pány mají úřady své zdáti a purgmistr starý pečeť a klíče má položiti na místě našem, kdež my sedáme, když svú osobou konšely sadíme, a potom když ti staří propuštěni budou a noví budou jmenováni, žádný z těch jmenovaných nemá a nebude se míti vymlúvati, než všickni budú povinni nám k úřadu konšelskému obyčejnú přísahu učiniti a když učiní přísahu, tehdy ten, kterýž první jmenován bude, pečeť a klíče z místa našeho vezme a tak těch konšeluo obec má býti poslušna a jimi se zpravovati tak, jakž jsme jim to rozkázali a oni nám přiřkli to učiniti a to pod uvarováním velikého hněvu a přísného trestání našeho. To pak a takové bez naší přítomnosti konšeluo sázení a raddy obnovování že nemá býti k žádné škodě a nejmenší újmě svobod, výsad, práv a starodávních zvyklostí těch z počátku psaných, kdež jsú předkové naši i my konšely osobú naší sadívali a raddu obnovovali vždycky; nébrž přiříkáme za se, za dědice naše a budúcí krále České všecky, že když v koruně České svou přítomností budou, že mají a povinni budou konšely saditi a raddu každého roku obnovovati v Starém městě Pražském osobú svú, a konšelé že toliko před nimi samými přísahu bráti jmíti budou a ne jinde, tak jakož jsú to předkové naši králové Čeští i my činívali a jakož jest to od staradávna bývalo vždycky. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k listu tomuto přivěsiti sme rozkázali. Dán na Horách našich Kuttnách v neděli den svatého Matěje apoštola božího létha buožího M. V^{c} desátého a království našich Uherského XX^{0} a Českého XXXIX^{0}.

Dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 89“ rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 60 s použitím následující listiny č. 205.

Čís. 205.

1510. 24. února. Kutná Hora.

Král Vladislav listem stejného znění dává konšelům Nového města Pražskeho právo, aby mu po uplynutí roku na svém místě hodné osoby ponavrhnouti mohli, z kterých by napotom, nejsa v zemi přítomen, osmnácte konšelův vybral a obci oznámiti dal. Kdyby však byl v zemi přítomen, chce osobně radu obnovovati. Dán na Horách Guttnách v neděli den svatého Matěje apoštola božieho létha buožího MV^c desátého a království našich Uherského XX° a Českého XXXIX°.

Kniha privilegií Novoměstských č. 331 list 129 v archivu m. Prahy.

Čís. 206.

1510. 10. března. Olomúc.

Král Vladislav potvrzuje židům v království Českém bydlícím stará jich obdarování a práva a opatřuje je, že na budoucí časy z koruny České vytiskováni a vyháněni býti nemají.

Vladislav z boží milosti Uherský a Český král a margkrabě Moravský. Urozeným, slovútným, poctivým, oppatrným, pánům, rytířům, vladykám, Pražanům i jiným městům království Českého, věrným našim milým. Milost naši královskou i všecko dobré! Oznamujem tímto listem všem vůbec, kdež jej uzří a nebo čtoucí slyšeti budou; jakož o svatém Jeronymu minulém v Praze, též také v první středu v postě na Horách Kutnách na sněmu obecném vyšli jsou pokřikové na židy, poddané naše v koruně naší České, od pánův, rytířův a měst, žádajíce toho na nás, abychme židův v koruně České trpěti neráčili, ale z země je vypověděli, tu jsou se židé ohlásili a pověděli, že mají obdarování od nás i tudíž od předkův našich králův Českých, listy a majestáty, i také ode vší země list pod zemskou pečetí, při tom nás poníženě žádajíce pro právo a spravedlnost, abychom židy při jich právích a obdarování ráčili milostivě zůstaviti. Rozkázali jsme, aby ti listové a majestátové před nás přinešeni byli a že to obdarování mají, že židé na budoucí časy nemají z koruny České vytiskováni a vyháněni býti

[aby prokázali]. Kderéžto listy s raddou našich věrných rozvažovali jsme, poněvadž židé listy mají a takové obdarování od nás i od předkův našich i ode vší země svobodné mají, že se nám s raddou našich věrných za slušné zdálo i za spravedlivé, abychme jich při tom obdarování a milostech milostivě zůstaviti ráčili a zachovali vedle toho a tak, jakož jsou od starodávna od našich předkův tak zachováni byli. A protož my všem stavům království našeho Českého, pánům, rytířům i městům, poddaným našim, tímto listem přikazujem, chtíce tomu, aby často psané židy při tom zachovali a tak se k nim měli, jakož jsou od starodávna zachováni byli beze všech útiskův na budoucí časy a to pod milostí i pod uvarováním hněvu našeho královského. Tomu na svědomí sekret prstene našeho královského rozkázali sme k tomuto listu přitisknouti. Dathum Olomucz dominico die laetare, annorum domini 1510.

Ex commissione suprema regia.

Kniha privilegií židův Pražských str. 16 v archivu Českého musea za nápisem: „Vejpis konfirmaci anebo potvrzení obdarování od JMsti slavné paměti krále Vladislava židům v království Českém bydlícím, že na budoucí časy z koruny České vytiskováni a vyhnáni býti nemají, daného."

Čís. 207.

1512. 6. ledna. Budín.

Vladislav dává městu Hradčanům list na některá práva, zvláště na odbývání dvou trhův výročních, jednoho v pátek po svátcích svatodušních a druhého v pátek po sv. Martinu. Dán na Budíně v den svatých tří králův léta božího 1512.

Znění listu toho neznámo. Zmínka o něm v konfirmaci privilegií Hradčanských císaře Ferdinanda II. ve Vídni 22. září 1628 I, č. 71 v archivu m. Prahy a v Schallerově „Beschreibung der königl. Haupt- und Residenzstadt Prag. I Bd." str. 60.

Čís. 208.

1513. 28. září. Budín.

Král Vladislav dává Pražanům Staroměstským „kollaturu aneb poddací a opravu na domě, kterýž Templ slove, v Starém městě Pražském, aby

oni mohli do toho domu sestry k tomu hodné podávati a platů k němu příslušejících k ruce a potřebě těch XII sester dobývati a na opravu toho domu nakládati a to všecko činiti, jako praví kollatorové a oprávce.“
Datum na Budíně den sv. Václava léta páně 1513.

Dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis fol. 193“ rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské čís. 32 list 75. Za tím přípisek: „Podle toho Pražané Staroměští obeslali Václava Samuele z Hrádku před krále z toho, že někdy Kateřina z Nyněchova učinila správcí Samuele z Hrádku, děda jeho, nad platem ročním v Lochkově šesti kopami nad dvory kmecími, dědinami etc., kteréžto dědictví k témuž domu v Templi nábožným ženám v něm obývajícím k užívání dala, a že Václav jakožto dědic nemálo tomu záduší ubližuje, že platové nevycházejí etc. Vejpověď pánů hejtmanů království Českého p. Jindřicha Berky z Dubé a na Dřevenicích a p. Volfarta Planknara, podkomořího království Českého, aby Václav Samuel z Hrádku ty platy a důchody vybíraje k tomu domu řečenému v Templi vydával. Actum feria 4. post Catherinae (27. listopadu) anno 1532.“

* Čís. 209.

1513. 21. listopadu. Tata.

Král Vladislav osvědčuje, že Pražané a jiná města království Českého spolčivše se proti dvěma vyšším stavům ničím proti němu se neprovinili, nýbrž o dobré krále a země se starali a že proto zápis dskami učiněný, aby každý, kdožby ze stavův vyšších s městy stál, cti a poctivosti byl pozbaven, žádné platnosti míti nemá.

My Vladislav z boží milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem listem tímto všem, že jest na nás vzneseno od purgmistruov, konšel měst Pražských i také jiných měst našich purgmistruov a všech obcí království Českého, věrných našich milých, kterak jest o nich hlas puščen, kterakby oni nám a dědicóm našim, jakožto pánóm svým se zprotivili a tomu, což by bylo našeho, dědicuov našich i tomu království dobrého, k překážce před se brali, a poněvadž již známe a seznali sme to skutečně, že se námi a dědici našimi řéditi a zpravovati chtí a mají a žádným jiným, a že o naše dobré stáli sou a stojí, abychom jich takovú nevinu pro budoucí pamět listem zjevnú a majestátem utvrzenú učiniti

a utvrditi ráčili. Kdež my vážíce slušnú a spravedlivú prosbu jich s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomím, z milosti a moci naší královské v Čechách známe listem tímto, že již psaní purgmistři, konšelé a obce Pražských měst, též také i jiných měst našich království Českého přijevše do Taty, ukázali sou nám to skutečně a zjevně, že sú se věrně, upřímě, tak jakožto dobrým a poddaným přislušie se zachovati, k nám, králi, pánu svému, o naše, dědicuov i budúcích našich králuov Českých dobré, poctivé a užitečné se starajíce, pro kteréžto příčiny i zápis mezi sebou táž města byli sú učinili s některými osobami, aby tudy skutkem toho dokážíc, dobré, ctné, užitečné a poctivé naše, dědicuov i budúcích našich králuov Českých a zvlášť toho království skrze jich společnú jednotu, jakožto komory naší, svornost a lásku spěšněji, pevněji a tiem dostatečněji takové dobré utvrzeno býti mohlo a my dědicové i budúcí naši z zmatkuov i z mnohých zavedení a zvlášť to království slušným předsevzetím všech stavuov, obyvateluov toho království, vyvedeni byli, jakož pak ten takový zápis mezi sebú učiněný nám sú v moc dali; ješto v milosti naší královské my i s dědici našimi takové jich upřímnosti, viery a poddanosti, kterúž sú k nám ukázali a ukazovati mají, námi se zpravujíce svú povolností, jim i jich budúcím vší milostí a dobrým to vzpomínati a takovú jich stálost vážiti a pamětí nésti ráčíme. Ale že pak panský a rytieřský stav nějaké sú sobě zřiezení a zápis dskami učinili, ktožby s týmiž městy našimi stál z stavu panského neb rytířského, že ten mělby stavu svého též i s dědici svými vymíšen a toho zbaven býti, kde se jest uznalo a zná skrze mnohá jistá a častá psaní, že města naše chtěli by při tom zachováni býti, což od nás i také předky našimi milostmi obdržáno mají; a tak tudy vina nemohla jest uznána býti, aby tím kdo z těch, kteřiež sú s městy stáli a byli stavu panského a rytířského, cti a svých poctivostí měli býti zbaveni; neb v tom nás a předkuov našich listuov se jest dotýkalo a tak tím proti nám ani proti právu nic sú neučinili. A protož, poněvadž to takové zřiezení a zápis dskami, tak jakž se svrchu píše, s vuolí a povolením našim není a nebyl jest na obecním sněmu, seznáváme tímto listem mocí naší královskú v Čechách, opatrujíce v tom takové, že ti a neb ty osoby, kteřížkoli stáli a byli sú s Pražany a s jinými městy našimi, buďto stavu panského neb rytířského, neučinili sú nic

neslušného tudy a tím proti nám, dědicóm a budúcím našim a že to stání jich cti a dobré pověsti k újmě ani k které škodě nikda a na žádném místě býti nemá. A ten zápis dckami též jim, jich dědicóm a budúcím škoditi nemá, než při tom při všem, při čemž sú se předkové těch osob a též sami zachovávali, řádu rytířského požívali a mohli požívati, též aby se zachovali oni i jich dědicové a budúcí, v ničemž a na ničemž újmy, škody, poškvrny ani které lechkosti nenesúce ani majíce a to nyní i budúcí věčné časy. A protož přikazujem všem poddaným našim všech zemí našich, nynějším i budúcím, abyšte znajíce takové dobré zachování měst Pražských i jiných měst našich království Českého a že sú se věrně a upřímě starali a stáli o dobré a užitečné naše, dědicuov našich i toho království, jinak o nich nedržali, nežli jako o dobrých a pánu svému poddaných a věrných, nikoli jinak nečiníce. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. Dán na Tatě v ten pondělí po svattej Alžbětě léta páně tisícieho pětistého třináctého a království našich Uherského čtyřmezscítmého a Českého čtyřidcátého třetího.

Wladislaus rex manu propria.

Ex commissione propria regie maiestatis
per strenuum militem Proczkonem Maly de Cetnia, secretarium.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 36. S královskou pečetí. List ten potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 210.

1513. 21. listopadu. Tata.

Král Vladislav uznávaje, že Pražané a města královská při něm věrně stojí, přiřiká jich práv a svobod brániti a uděluje jim další milosti, že nebude více pokut a vin na městech žádnému dávati, nýbrž sám je vymáhati aneb odpouštěti; že obce mohou každého, kdoby měl jiného za pána, nežli krále, z města vypověděti; že při obnovování úřadův v městech mají konšelé přísahu pouze králi skládati a že nejsou povinni spravovati se podkomořím, kterýby se zápisem nezavázal, že nechce

k nikomu jinému zření míti, nežli ke králi. Konečně zavazuje se král, že hrad Pražský ostane svobodným a že hejtman hradu pouze ke králi hleděti bude neopouštěje měst, jakož i stav městský krále a hradu Pražského opustiti nemá.

My Vladislav z božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., k věčné paměti známo činíme listem tímto přede všemi, tak lidem nynějšieho věku jakožto budúcieho, kterak seznavše poddanost, víru a stálost poddaných našich purgmistruov, konšeluov, starších a obcí, Pražan i jiných všech měst našich království Českého i také sklonné mnohé žádosti a násilné prosby, kterýmiž sou nás osobně, též i mnohými poselstvími a psaními poddanými, pokornými i také povolnými prosili, abychom zření majíce na to, že sou oni zvláštní poddaní a komora naše a hlas třetí království Českého a kterak ciesařové a králové Čeští, předkové naši, jich znamenitě bránili a o ně a jich práv rozmnožení i zvláštních osob, jsúce milostivými pány jejich, o ně stáli, pracovali a jich před těmi, kdo a neb kteřížby z nich od kohožkoli mimo řády, práva, povinnosti utiskali a neb outisky trpěli, bránili sou, též i my jakož jsme tak vždycky činili, k tomu se nyní nachýliti ráčili a poněvadž pak oni Pražané i jiná města naše ústně i sice jinak listy svými nám sou to připsali, že námi, dědici a budúcími našimi králi Českými a žádným jiným mimo nás nemají a nebudou se zpravovati, než skutečně našeho krále Ludvíka, dědicuov našich dobrého hleděti, při nás státi, tak jakož sou předkové i také voni při nás a při předcích našich stáli a se věrně zachovávali i povolně, k žádnému jinému zření oni i jich budoucí nemajíce, nežli k nám, synu našemu najmilejšímu králi Ludvíkovi a našim dědicuom i budúcím, abychom jich v jich svobodách, právích a spravedlnostech, kterýchž jsme jim listy našimi potvrdili, bránili a je naší královskou mocností jakožto předkové naši opatrovali. My pak takové prosby u nás za slušné a za spravedlivé položivše rozvážně, vzhledše na dobré i poctivé naše, dědicuov i budúcích našich a zvlášč již psaných měst království Českého poddaných našich, v tom, kdež oni povolnostmi svými tak, jakž se svrchu píše, nás, króluov a pánuov svých, chtí se věrně držeti, k nám zření jmíti a námi se spravovati i na-

šeho dobrého a užitečného hleděti, protož s dobrým rozmyslem, mocí naší královskú v Čechách, listem tímto přiřikáme slovem naším královským sami za sebe, za krále Ludvíka, syna našeho najmilejšieho, dědice naše i za budúcí krále České, tak že my, syn náš najmilejší král Ludvík s dědici a budúcími svými, králi Českými, Pražan i jiných všech měst poddaných našich království Českého, jakožto zvláštních našich poddaných a komory svej, mocí svou všeckou královskú podle konfirmací a stvrzení našeho jich svobod, práv brániti chcme, máme, jsme povinni a budeme my, dědicové i budúcí naši a nad to je tak opatrovati i o ně všecky a zvláštní osoby tak státi i skutečně brániti, jakožto jiní králové Čeští jich předkuov sou bránili, o ně stáli i skutečně pracovali a to nyní i budúcí časy věčné bez zmatku i všelikteraké odpornosti. Kdež aby oni Pražané i jiná města, znajíc milosti naše tím schopněji nám byli povinni poddaně těch zasluhovati, ne z omylu ani z které nepaměti, ale jsúce k nim milostivě nakloněni s dobrým rozvážením Pražanóm i jiným všem městuom království Českého tuto zvláštní milost učinili jsme a listem tímto mocí naší královskú činíme, tak že my, král Ludvík, dědicové i budoucí naši králové Čeští více a po dnešní den na žádným městě a nebo na osobách zvláštních v městech, kteřiežby nás za pány jměli a jiného žádného, žádných vin a pokut žádnému dávati nemáme a nebudeme moci proti tomuto listu našemu, a pak-li bychom dali, že to takové dání vin a pokut nemá žádnej moci jmíti. Než provinnil-li by kdo co proti nám aneb jakúž koli pokutu vedle práva a zřízení zemského a neb podle práva měsckého jakžkoli, buďto město kteréžkoli a nebo zvláštní osoba neb osoby z nich proti nám, a nám upadli bý vinny, že ty vinny a pokuty všecky při sobě, králi Ludvíkovi, dědiciech a budúcích našich králích Českých zuostaviti a nechati mámy, tak jakž které město výsady a právo má. A pakli co Pražané a jiná města nad to mají, že jim toto nynější naše obdarování k újmě a ke škodě není a býti nemá, však s znamenitou touto výminkou, že milosti naše tomu aneb těm provinněnajm aby se nezavíraly, jakožto proti poddaným a že sobě, dědicuom i budúcím našim tu moc pozuostavujem. Nad to nade všecko toto jmíti chtějíce a k věčnému neporušitedlnému zachování budoucímu všem městuom království Českého, obyvateluom nynějším i budúcím, za právo a zvláštní svobody ustanovujíce a listem tímto utvrzujíce,

aby žádný obyvatel měst Pražských i jiných měst našich žádného jiného pána pod žádným vymyšleným zpuosobem nejměl aniž jmíti mohl nikterakž, nežli nás, krále Ludvíka, naše dědice i budúcí krále České a pakli by se to i přihodilo, že by jakéžkoli a neb kteréžkoli osoby z měst proti tomuto listu našemu učinily a jiné a neb jiného pána nebo pány nad nás a mimo nás sobě zvolily a neb se jim a jiným přikazovaly, tomu a neb těm žádnýho práva měscského mezi sebou aby nedopouščeli, než měl-li by ten a neb ti duom a neb jiné statky, s těmi aby se vyprodali, a spravedlností jiných a dalších, buďto nápady a neb sic jinak, kterýchžby užíti chtěli a neb mohli v městech, ty aby protiv tomu městu propadly a my dědicové a budoucí naši králové Čeští takovéž statky na opravu toho města abychom obraceli. A kdožkoli, buďto z panského a neb rytířského stavu, mimo svou svobodu nám a dědicuom našim v přikázanou obranu poddali by se s Pražany a jinými městy a s komorami našimi, nás, krále pána svého, syna našeho najmilejšího krále Ludvíka, dědicuov našich věrně, poddaně a povolně se přidržeti bude a tak, jakož se svrchupíše, jiného pána nebude jmíti, nežli nás a dědice i budúcí naše krále České, k nám zření maje a nás se přidrže věrně, tak jakožto poddaným přísluší se zachovati ku pánu svému, námi se zpravovati, že my toho a neb ty v své obraně královské jmíti chceme i máme a dále těch neopouščeti v jich spravedlnostech a podle vší mocnosti naší královskej jich hájiti a brániti, jakožto předkové naši, císařové a králové Čeští, těch, kteříž sou se jich i také nás věrně přidrželi, bránili a o ně stáli. A také oni všickni nahoředotčení, kteříž v obraně naší jsou a budou, sebe společně opúščeti nemají v spravedlnosti. A také jakož Pražané za to sou nás žádali a za jiná města prosili, poněvadž oni, města naše, od staradávna obyčejnú přísahu k úřadóm konšelským, když se obnovují takoví úřadové v městech, od starodávna mají, abychom táž města při tom též zachovati a zuostaviti ráčili, tak aby podkomoří, nynější i budúcí, a i hofrychtéř při tejto nížepsanej přísaze, kteráž tuto slovo od slova vepsána jest, je také zachovali. A ta jest taková: „Slibujeme a přísaháme pánu Bohu a všem svattým, najjasnějšímu knížeti a pánu, panu Vladislavovi, Uherskému, Českému etc. králi a margkrabí Moravskému etc. a najjasnějšímu knížeti a pánu, panu Ludvíkovi, Uherskému a Českému etc. králi a margkrabí Moravskému etc., pánóm

našim milostivým, jich milostem věrnost upřímú a pravé poddané poslušenství zachovati a tento úřad konšelský věrně a právě řéditi i zpravovati, cti a chvály boží i obecného dobrého s pilností hleděti, věrně raditi i pomáhati, rady nepronášeti, ortele i výnosy spravedlivě nalezati a v tom každému, chudému i bohatému, sirotkóm i vdovám spravedlivě činiti a toho jinak nečiniti pro přízeň ani pro nepřízeň, pro dary, pro strach ani pro bázeň, ani pro žádnú věc vymyšlenú. Toho nám dopomahaj pán Buoh, matka boží i všickni světtí." My pak uptavše se toho, že vždycky nejinak ale těmi slovy předkuom našim, króluom Českým i také nám od starodávna přísaháno jest, bylo a má býti k úřaduom konšelským, svolili jsme k tomu a listem tímto svolujem, nechávajíce tej přísahy v tej pevnosti a celosti a to nyní i budúcí časy bez všelikterakého přerušení. Nad to nade všecko prohlédajíce k lásce, k svornosti a k dobrému a užitečnému našemu, dědicuov a budúcích našich a našich poddaných toto ustanovujem a jmíti chcme, poněvadž podkomoří jest úředníkem naším, měst našich království Českého a nám je zpravuje a zpravovati má, vybíraje duochody z týchž měst k ruce naší, že on podkomoří, nynější i budoucí, má, jest a bude povinen se zapsati a listem zavázati nám, dědicuom i budúcím našim króluom Českým, tak že k žádnému jinému zření jmíti nemá, ani se zpravovati, nežli námi a dědici i budoucími našimi králi Českými s tím ouřadem, s podkomorstvím a s městy našimi a města naše k ruce a dobrému našemu, dědicuov našich, věrně že má zpravovati a k nám je vésti a jinam nikam. A též hofrychtéř náš, nynější i budúcí, tím vším obyčejem svrchupsaným, jakožto i podkomoří zapsati se mají. Jest-li že by pak kterýžkoli podkomoří a neb hofrychtéř toho učiniti a se listem tak, jakž se nahoře píše, zapsati nechtěl a neb se nezapsal, chcme, aby města naše nebyli a nejsou povinni takovým podkomořím a i hofrychtéřem se zpravovati ani jeho v čem poslouchati. A jakož také Pražané i jiná města naše zvláště za to sou nás prosili se vší pilností, poněvadž hrad náš Pražský svobodný býti má, abychom ráčili to učiniti k poctivosti naší královskej a k dobrému svému z svých rukú jeho nevypouščeti, než sami jej jmíti a svobodný držeti tak, jakž sou předkové naši králové Čeští to činili; my pak znajíce v tom slušnú jich žádost a naše, dědicův i budúcích našich i toho království poctivé a užitečné, přiřkli jsme jim a listem

tímto sami za se, za dědice i budoucí naše krále České přiříkáme, že se při tom tak zachovati máme i budeme povinni žádnému pod žádným zpuosobem nikterakž toho zámku, hradu Pražského a též hajtmana našeho na něm, nynějšieho nebo budoucieho, z rukú našich a držení a vladení našeho vlastního nepouščeti. A protož chtíce, aby to pevné, stálé i trvanlivé bylo, toto jmíti chcme, že hajtman náš hradu Pražského, nynější i budúcí, nám i dědicóm i budúcím našim má se zapsati listem pod svou pečetí, že k žádnému jinému s tím zámkem, hradem Pražským nemá zření jmíti ani se kým zpravovati jiným, nežli námi, dědici a budúcími našimi, a pakli bychom my, dědicové nebo budúcí naši králové Čeští z jakýchžkoli příčin to jinak, nežli se tuto píše, změnili a neb chtěli změniti, že to žádnej moci jmíti nemá proti tomuto listu a zapsání našemu a nebude hajtman náš hradu Pražského povinen toho učiniti, aniž má, aby se kým jiným jměl zpravovati a neb zření jmíti, nežli k nám, dědicuom a budúcím našim. A také že města naše Pražská hradu a zámku našeho Pražského proti každému opúštěti nemají a též i jiná města. A my s hradem Pražským a hajtmanem měst Pražských i jiných měst, komory naší, též opúštěti nemáme, kteréžto všecky věci v tomto listu položené a zapsané tak, jakž se svrchu píše, chcme, aby držány a v celosti zachovány byly nyní i na budúcí věčné časy bez přerušení a odporu lidí všelikterakých, toto pak při tom znamenitě vymieňujíc, což se hajtmana hradu Pražského dotýče a jeho zápisu, kdyžby koli budúcími časy krále Českého korunovaného nebo dědicuov buďto našich, jehož pane bože ostřež, a neb budúcích králuov, dědicuov nebylo, že on hajtman, nynější i budoucí, hradu Pražského s tím zámkem má se tak zachovati, jakž a pokudž zřízení zemské v sobě okazuje a to nyní i budoucí časy. Tomu na svědomí majestát náš královský k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. Dán v Tatě ten pondělí po svatej Alžběthě létha božieho tisícieho pětistého třináctého a království našich Uherského čtyřmezcietmého a Českého čtyřidcátého třetího.

Wladislaus rex manu propria.

Ex commissione propria regie maiestatis per strennuum militem Proczko Maly de Cetnia, secretarium eius.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 37. S krásně zachovanou velkou voskovou pečetí královskou bez šňůry. List ten potvrdili Starému městu: Ferdinand I. na

hradě Pražském 4. prosince 1558; Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627; Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649; Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 211.

1514. 12. srpna. Budín.

Král Vladislav uděluje obci Starého města Pražského nový řád obnovování rady městské pro ten případ, že by v zemi přítomen nebyl a konšely osobně sázeti nemohl. Tu pak mají staří konšelé, starší obecní a obec jistý počet volencův zvoliti, kteří složíce do rukou nejvyššího kancléře království Českého přísahu osoby na úřady konšelské většinou hlasův vyberou a shromážděné obci vyhlásí.

My Vladislav z božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král a margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužické margkrabie etc., známo činíme tiemto naším listem a přede všemi vyznáváme, kterak znajíce dávní a dobrú zvyklost Starého města našeho Pražského a měšťan i obyvateluov jeho věrných našich milých, aby konšelé a raddy v témž městě každého léta a roku obnovováni a na úřady konšelské sázeni osobú naší byli, ale seznavše, že pro královstvie naše Uherské, v kterémž osobú naší viece pro jeho i jiných zemí znamenité potřeby bývati ráčíme, než-li v království našem Českém, tomu tak dostatečni jsme býti nemohli, i nechtiece, aby taková starodávní a dobrá zvyklost, užitečná i slušná potřeba téhož Starého našeho města Pražského a měšťan jeho měla býti měněna a obmeškávána, ráčili jsme jim na některý zpuosob milost naši, kterak by konšelé každého roku sazeni a obnovováni býti měli, učiniti. Ale i v tom jsme mnohý seznati nedostatek ráčili, takže pro naše někdy veliká v tom království zaneprázdnění k tomu v tom času, jakž týž majestát ukazuje, uprázdniti jsme se nemohli a tiemto naše obdarovánie na ty časy vyplněno mnohokrát jest nebylo a tudy někdy naše věci a též i jich pro obtiežnost té práce a někdy pro smrt osob z toho úřadu byly jsú obmeškávány. Protož majíc zření k věrné a vždycky zachovalé k nám jich poddanosti i k mnohým službám, kteréž jsú nám jakožto králi, pánu svému, někdy mimo svú povinnost činili a na budúcí čas

nám i králi Ludvíkovi, synu našemu najmilejšiemu, a dědicóm i budúcím našim činiti budú a jsú povinni, jakož jsme pak to od nich v naší znamenité i dědicuov našich a královstvie toho potřebě v skutku seznali a s milostí od nich přijíti ráčili, k tomu, aby s žádné strany taková dobrá, užitečná i pohodlná zvyklost měněna ani obmeškávána nebyla, vzavše sobě příklad na jiných mnohých a velikých v říši městech i jinde, tuto zvláštní milost s jistým naším vědomím, mocí naší královskú v Čechách téhož Starého města našeho Pražského purgmistru a konšelóm i vší obci, nynějším i budúcím, učiniti jsme ráčili a tiemto naším listem z moci našie královské, jakožto král a pán jich milostivý a dědičný činíme, aby purgmistr, konšelé i všecka obec již jmenovaného Starého města našeho Pražského nynie i potom i na časy budúcí, kdy bychme my, dědicové naši aneb kteří budúcí králové Čeští v koruně České nebyli, tu moc měli a tiemto listem jim dáváme, aby sami z sebe každého létha a roku konšely a raddy vybierati mohli obyčejem takovýmto: Kdyžby kolivěk konšelé předešlí roku svého vedlé zpuosobu starodávného doseděli, tehdy hned všecka obec na rathúz aby obeslána byla a tu každý toho města měštěnín pod milostí naší a skutečným trestáním, kteréž týmž konšelóm tehdáž vybraným porúčieme a moc dáváme, nadjíti se osobú svú dal a tu v přítomnosti obce staří konšelé prvé, nežli své úřady vzdadí, aby z starších obecních osm osob a měšťan vedlé práva městského usedlých, mužuov dobrých, rozumných a na své cti i pověsti i sice jinak zachovalých na své přísahy volili; potom starší obecní z veliké obce aby dvanácte osob, též mužuov hodných, na své přísahy volili, a obec veliká z konšeluov aby čtyři osoby též na své povinnosti, ktož jsú nám i tomu Starému městu Pražskému povinni, volili a vybrali, a když těch tak čtyřmezcietma osob stane, aby též čtyřmezcietma cedulí aneb lístkuov bylo a na osmi toliko cedulích aby jmeno toto „volenec“ bylo napsáno a jiných šestnádcte aby prázdných zuostalo a těch čtyřmezcietma lístkuov spolu smiešených mají býti vloženy do nádoby jedné a z té těm čtyřmezcietma osobám, kteréž by z konšeluo, starších i obce pořád stáli, má kancléř náš královstvie Českého vyzdvihaje rozdávati, každému jednu ceduli toliko aneb lístek vyzdvihna dáti a kterémužkoli cedule s tiemto jmenem napsaným „volenec“ se dostane a na něho los padne, ten aby na stranu odstoupil a tak až do osmi volencuo.

A těm osmi osobám takovým losem vybraným od kancléře našeho má býti na vybrání nových konšeluov přísaha vydána, že věrně a právě se v tom volení bez přijímání osob zachovají. Ta pak přísaha chcme a tak mocí naší královskú ustanovujem, aby těmito slovy nynie i na budúcie časy od nich činěna byla: „Přísaháme pánu Bohu, všem svatým, najjasnějšiemu kniežeti a pánu, panu Vladislavovi Uherskému a Českému králi a margkrabí Moravskému etc., jakožto králi Českému, pánu našemu najmilostivějšiemu, jakož jsme k vybierání osob na úřady konšelské ode vší obce Starého města Pražského voleni, patříce na čest a chválu boží a králi JMsti, pánu našemu milostivému, k dobrému a tomuto městu k zvelebení a poctivosti, že se máme a chcme upřímě, věrně, právě a spravedlivě tak, jakž nám jest svěřeno, v tom vybierání zachovati a toho ani pro přiezeň ani pro nepřiezeň, pro dary, pro strach ani pro kterú jinú v světě věc jináč nečiniece. Tak nám Buoh pomahaj i všickni světí.“ A tak těch osm osob volených odstoupíce v místo zavřené mají vedlé moci naší sobě od nás milostivě pójčené a dané osmnádcte konšeluov, mužuov dobrých, hodných, na cti své a poctivosti i jinak dobře zachovalých, vybrati a to dříve poledne, aby těch osmnádcte konšeluov vybraných též mohli učiniti do poledne k tomu úřadu přísahu. A když tak vedle hlasuov většiech ti volenci osmnádcte osob vyberou a na ceduli napsané i zapečetěné majíc pohotově budú, hned vystúpíce zase do obce, kteráž doluov s rathúzu scházeti, až se všecky věci dokonají, pod předepsanú pokutú nemá, to oznámiti mají, že jsú již pohotově a že jsú osmnádcte osob na úřad konšelský vedlé přísah svých vybrali. A když se to tak stane, tu my je staré konšely z přísah těch, kteréž jsú nám k tomu úřadu učinili, propustiti ráčíme a mocí listu tohoto propúštíme a purgmistr má pečet městskú i s klíči na miestě tom, kdež jest obyčej králóm, když přítomností svú při obnovení konšeluov a raddy jsú bývali, položiti a toto při tom mají staří konšelé k obci promluviti, že obci z povolnosti a poctivosti, kterúž jsú k nim jako k úředníkóm krále JMsti zachovali, velmi děkují a obec zase má jim, že jsú se v úřadě svém věrně a právě i k nim laskavě zachovali, děkovati. A při tom hned konšelé staří ven do obce vystúpiti mají a volenci ceduli zapečetěnú, na kteréž jsú osoby k úřadu konšelskému vybrané sepsali, kancléři našemu královstvie Českého, kterýž nynie jest neb potom bude, dáti

mají a kancléř předpověděný tu ceduli přede vší obcí odpečetě má z ní osoby v té ceduli sepsané a vybrané jmenovati a z těch osob tiem řádem vybraných a k tomu úřadu jmenovaných nemá se žádný jakýmkoli zpuosobem, ještoby zjevně na překážku býti neměl, vymlúvati; než mají k témuž úřadu konšelskému přísahu nám i našim dědicóm tu, kteráž jest prvé činěna, beze vší výmluvy učiniti a tu jim kancléř náš tak přede vší obcí vydati má. A který první z nich bude vybrán a jmenován, ten pečeť s klíči s místa našeho vzieti má a my z moci našie královské v Čechách všechněm tiemto řádem na úřad konšelský vybraným v Starém městě našem Pražském plnú a dostatečnú i dokonalú moc dáváme a je tiemto naším listem z též moci královské na úřad konšelský volíme, posazujeme a jich potvrzujeme, i za naše, dědicuov našich i budúcích králuv Českých úředníky a konšely předepsaného Starého města Pražského vyhlašujeme, chtíce tomu, aby to jich tak a tiem obyčejem volenie i od nás mocí listu tohoto posazení a stvrzení takové moci, vzácnosti i vážnosti bylo nic méně, než jako bychom my, dědicové naši a budúcí králové Čeští při tom osobú svú byli. Toto pak v tomto vymieniti sme ráčili, najprvé, že toto konšeluov a úředníkóv našich vybrání a námi jakožto pánem jich raddy obnovení, volení a stvrzení obyčejem tiem, jakož dotčeno jest, nemá býti a nenie nynie i na budúcí časy k žádné újmě té předpověděného Starého města Pražského spravedlnosti v tom, že všichni králové Čeští osobami svými a svú u nich přítomností na jich rathúze konšely sadili a raddu svú obnovovali. Nad to že my za nás, dědice naše i za budúcí krále České přiřikáme, když kolivěk osobú naší v koruně a zemi České býti bychme ráčili aneb dědici naši a budúcí králové Čeští byli, v tom se tak zachovati a konšely a raddu osobú naší na jich rathúz předepsaného města přijedúc tiem vším zpuosobem, jakož prvé se jest zachovávalo, saditi a obnovovati ráčíme a máme a tak jakož se jest od předkóv našich, králuov Českých i od nás dálo. Protož našim poddaným měšťanóm i obyvatelóm téhož Starého města Pražského mocí naší královskú přísně chtiec to od nich z povinnosti mieti přikazujem, aby na hoře položeným a námi stvrzeným řádem a zpuosobem konšely vybrané a stvrzené za pravé a řádné úředníky naše a konšely téhož města a za své starší měli, jich poslušni jsúc ve vší poctivosti drželi a zachovávali; neb my nad nimi jakožto nad

našimi zvláštními v městě tom úředníky a konšely milostivú naši ruku královskú držeti a jich i všech jim poslušných ve zvláštní též obraně míti ráčíme. Tomu na svědomie sekreth náš královský k listu tomuto přitisknúti jsme kázali, naší královskú rukú tuto se podepsavše a kdyžby kolivěk toho požádali a požádají na nás purgmistr a konšelé, starší a obec města našeho Starého Pražského, že jim v táž slova svrchupsaná list pargamenový pod majestátem naším visutým dáti ráčíme. Dán na Budíně v sobotu po svatém Vavřinci létha božieho tisícieho pětistého čtrnádctého a královstvie našich Uherského čtyřmezcietmého a Českého čtyřidcátého třetieho.

Vladislav.

Dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 91" rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 61 s použitím následující listiny č. 212.

Čís. 212.

1514. 12. srpna. Budín.

Král Vladislav uděluje obci Nového města Pražského lístem stejného znění jako Starému městu nový řád obnovování rady městské, kdykoliv by král v zemi přítomen nebyl a osobně konšely sázeti nemohl. V případě tom má osm volencův se zvoliti, kteří nové konšely vyberou a obci vyhlásí. Dán na Budíně v sobotu po svatém Vavřinci léta božieho tisícieho pětistého čtrnáctého.

Kniha práv a privilegií Novoměstských č. 331 list 130 v archivu m. Prahy.

Čís. 213.

1514. 11. září. Budín.

Král Vladislav vykládá list na obnovování rady na Starém městě Pražském vydaný v ten smysl, že nejvyššímu kancléři království Českého má se dostati pozvání k obnově rady od krále i konšelův a že kdyby k tomu sázení z jakých koliv příčin nepřišel, má říditi volbu na jeho místě kancléř Pražský.

Vladislav etc. Oznamujem etc., že jakož jsme poctivým purgmistru, konšeluom a vší obci Starého města Pražského, věrným etc.,

tu milost učiniti a dáti ráčili, kdyžby čas konšelů sázení a obnovení radd přišel, aby nejvyšší kancléř náš království Českého, nynější i budoucí, při tom a takovém sázení a obnovování konšelů byl a na místě našem přísahu jim vydával a jiné všecky věci tu o tom řídil a konal, tak jakož list náš na to jim daný šíř to v sobě ukazuje a zavírá; kdež nechtíce, aby při tom a takovém sázení a obnovování konšel který zmatek aneb nedostatek býti a dáti se měl, s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomím, z moci a milosti naší královské v Čechách při tom tuto zvláštní milost mocně jim napřed psaným purgmistru, konšeluom i vší obci Starého města Pražského učinili jsme a tímto listem činíme, tak míti to chtíce: kdyžby kolivěk k tomu přišlo a čas konšeluom měl vyjíti a jiní žeby měli sazeni býti, tehdy ti staří konšelé před tím časně mají nám, dědicům i budoucím našim králům Českým, kdyžby nás v zemi nebylo, oznámiti, kterého by času to obnovování a sázení konšel mělo býti, abychom my N., kancléři našemu království Českého, nynějšímu i budoucímu, též to oznámili časně, aby on k tomu dni, když konšelé sázeni býti měli, do Prahy na rathouz Starého města Pražského přijel a též oni stará rada kancléři našemu psaním svým časně to oznámiti mají a tu aby on přijeda k tomu dni na místě našem přísahu konšeluom novým vydal, a i při těch volených tak se ve všem zachoval, pokudž náš list na to jim vydaný svědčí. A jestliže by pak kancléř náš, nynější i budoucí, k tomu sázení konšel nepřijel z jakýchkolivěk příčin, chcme, aby kancléř jich Pražský, nynější i budoucí, na místě kancléře našeho při přísaze volenců, též i při přísaze konšel při všem a bez umenšení tak se zachoval i to řídil, jako kancléř náš nejvyšší království Českého to by říditi měl; kteréžto řízení a přísahy vydání má tak pevné a mocné ve všem býti, jakoby to náš kancléř na místě našem učinil, a to nyní i budoucí časy. Tomu na svědomí sekret náš královský k listu tomuto, v kterémž jsme se rukou naší vlastní podepsati ráčili, přitisknouti jsme rozkázali. Dán na Budíně v pondělí po narození matky boží léta 1514 a království našich Uherského 24 a Českého 44.

Výpis z „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 94“ v rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 62.

Čís. 214.

1515. 1. ledna. Budín.

Král Vladislav slibuje pány a rytířstvo království Českého „při jejich řádích, při právích a svobodách zemských zachovati a zůstaviti, tak všelikterak, jakž předkové jeho, králové Čeští, jich předky zachovávali“ a též „Pražany a Horníky i jiná města království Českého při jich svobodách, právích a spravedlivostech“ zůstaviti chce, pokudž jim i nahořepsaným stavům spravedlivě náleží a k tomu ke všemu „dědice a budúcí krále České zavazuje, aby též při tom je, každý jeden stav a osobu“ zachovali. Dán na Budíně na den nového léta božího tisícieho pětistého patnáctého a království našich Uherského pětmezcítmého, Českého čtyřidcátého čtvrtého.

Orig. na pergameně v Svatováclavském korunním archivu č. repos. 297 Též v kopiáři Českých privilegií zemských z r. 1547 list 22 v archivu zemském.

* Čís. 215.

1515. 31. prosince. Budín.

Král Vladislav dává purkmistru, konšelům i vší obci Menšího města Pražského právo, aby rada u nich tím spůsobem obnovována byla, jako na Starém a Novém městě se děje, totiž aby, když krále není v zemi, odstupující rada a starší obecní z velké obce osm volencův zvolili, kteří osmnácte nových konšelův vyberou a obci vyhlásí; načež nejvyšší kancléř království Českého jmenem krále přísahu nově zvoleným vydá. Kdyby kancléř království Českého při obnovení rady býti nemohl, má městský písař to všechno na jeho místě říditi.

My Vladislav z boží milosti Uherský, Český, Charvatský král a margkrabě Moravský, Lucemburské kníže a Lužický margkrabě etc., oznamujem listem tímto všem, že jsme prošeni od opatrných purgmistra, konšel i vší obce Menšího města Pražského, abychom milostí naší královskú k nim nakloníce se a rozvážiece také při tom mnohé nedostatky i potřeby, též také i náklady a nebezpečenství mnohá téhož města Menšího Pražského, tu a takovou milost jim učiniti a dáti ráčili, aby tím vším obyčejem a pořádkem obnovování konšel a rad každého

roku u nich bývalo a se dálo tak, jakož na Starém, též i Novém městech Pražských obyčej se zachovává nyní vedle obdarování a milosti jim od nás dané. K jichžto prosbě nakloněni jsouce pro služby jich, kteréž jsou nám činili a v budoucích časích tím snážeji a hotověji i s větším dostatkem činiti budou a jsou povinni, s dobrým rozmyslem a naším jistým vědomím, mocí naší královskú v Čechách tuto milost zvláštní nadepsaným purgmistru, konšelům i vší obci již psaného Menšího města Pražského, nynějším a budoucím, při tom učiniti a dáti jsme ráčili a tímto naším listem z moci naší královské jakožto král a pán jich milostivý a dědičný činíme, aby purgkmistr, konšelé i všecka obec již jmenovaného Menšího města našeho Pražského nyní i potom i na časy budoucí, když bychme my, dědicové naši aneb kteří budoucí králové Čeští v koruně České nebyli, tu moc jměli a tímto listem mají, aby sami z sebe každého létha a roku konšely a raddy vybírati mohli obyčejem takovýmto: Když by kolivěk konšelé předešlí roku svého předešlého vedle spůsobu starodávního doseděli, tehdy hned všecka obec na rathouz aby obeslána byla a tu každý toho města měštěnín pod milostí naší a skutečným trestáním, kteréž týmž konšelům tehdáž vybraným porúčíme a moc dáváme, najíti se osobú svú dal a tu v přítomnosti obce staří konšelé prvé, nežli své úřady vzdadí, aby z starších obecních osm osob a z měšťan vedle práva městského usedlých, mužův dobrých, rozumných a na své cti i pověsti i sice jinak zachovalých, na své přísahy volili. Potom starší obecní z veliké obce aby dvanácte osob, též mužův hodných, na své přísahy volili a vybrali. A když těch tak čtyrymecítma osob stane, aby též čtyrymecítma cedulí a neb lístkův bylo a na osmi toliko cedulech aby jméno toto „volenec“ bylo napsáno a jiných šestnácte aby prázdných zůstalo, a těch čtyrymecítma lískův spolu smiešených mají býti vloženy do nádoby jedné a z té těm čtyrymecítma osobám, kterézby z konšelův, z starších i obce pořád stály, má kanclíř náš království Českého vyzdvihaje rozdávati, každému jednomu ceduli toliko a neb lístek vyzdvihna dáti a kterémuž koli cedule s tímto jmenem napsaným „volenec“ se dostane a na něho los padne, ten aby na stranu odstoupil a tak až do osmi volencův. A těm osmi osobám takovým losem vybraným od kancléře našeho má býti na vybírání nových konšelův přísaha vydána, že věrně a právě se v tom volení bez přijímání osob

zachovají. Ta pak přísaha chcme a tak mocí královskú naší ustanovujem, aby těmito slovy nyní a na budoucí časy od nich činěna byla: „Přisaháme pánu Bohu i všem svatým, najjasnějšímu knížeti a pánu, panu Vladislavovi, Uherskému a Českému králi etc., JKMsti, pánu našemu nejmilostivějšímu, jakož jsme k vybírání osob na úřády konšelské ode vší obce Menšího města Pražského voleni, patříce na čest a chválu boží a králi JMsti, pánu našemu milostivému, k dobrému a tomuto městu k zvelebení a poctivosti, že se máme a chcme upřímně, věrně, právě i spravedlivě tak, jakž nám jest svěřeno, v tom volení zachovati a toho pro přízeň ani nepřízeň, pro dary, pro strach a pro kterou jinou v světě věc jináč nečiníc. Tak nám bůh pomáhej i všickni světí.“ A tak těch osm osob volených odstúpíce v místo zavřené mají vedle moci naší sobě od nás milostivě půjčené a dané osmnácte konšelův, mužův dobrých, hodných, na cti své i pověsti i jinak dobře zachovalých vybrati a to dříve poledne, aby těch osmnácte konšelův vybraných též mohli učiniti dopoledne k tomu úřadu přísahu, a když tak vedle hlasův větších ti volenci osmnácte osob vyberou a na ceduli napsané i zapečetěné majíc pohotově budou, hned vystúpíce zase do obce, kteráž dolův z rathouzu, až se všecky věci dokonají, pod předepsanou pokutou jíti nemá, to oznámiti mají, že jsou již pohotově a že jsou osmnácte osob na úřad konšelský vedle přísah svých vybrali a když se to tak stane, tu my je staré konšely z přísah těch, kteréž jsú nám k tomu úřadu učinili, propustiti ráčíme a mocí listu tohoto propúštíme. A purgkmistr má pečeť městskú i s klíči na místě tom, kdež jest obyčej, králům, když přítomností svou při obnovení konšelův a raddy sou bývali, položiti a toto při tom mají staří konšelé k obci promluviti: že obci z volnosti a poctivosti, kterúž jsou k nim, jako k úředníkům krále JMsti zachovali, velmi děkují, a obec zase má jim, že jsou se v úřadě svém věrně a právě i k nim laskavě zachovali, děkovati. A při tom hned konšelé staří ven do obce vystúpiti mají a volenci ceduli zapečetěnú, na kteréž jsou osoby k úřadu konšelskému vybrané sepsali, kancléři našemu království Českého, kterýž nyní jest neb potom bude, dáti mají a kanclíř předpověděný tu ceduli přede vší obcí odpečetiti má, z ní osoby v té ceduli sepsané a vybrané jmenovati a z těch osob tiem řádem vybraných a k tomu úřadu jmenovaných nemá se žádný jakýmkoliv spůsobem, ješto by na zjevnie

překážku býti neměl, vymlouvati, než mají k témuž úřadu konšelskému přísahu nám i našim dědicům tu, kteráž jest prvé činěna, beze vší výmluvy učiniti, a tu jim kanclíř náš království Českého také před vší obci vydati má. A který první z nich bude vybrán a jmenován, tomu kanclíř náš, ač byl-li by při takovém sázení, vezma z místa našeho královského pečeť s klíči dáti má. Pakli by ho v zemi nebylo aneb při takovém sázení konšel nebyl, tehdy ten první vybraný a jmenovaný sám pečeť a klíče z místa našeho královského vzíti má. A my z moci naší královské v Čechách všechněm tímto řádem na úřad konšelský vybraným v Menším městě našem Pražském plnou a dostatečnou i dokonalou moc dáváme a je tímto listem z též moci královské na úřad konšelský volíme, posazujeme a jich potvrzujeme i za naše, dědicův našich i budoucích králův Českých úředníky a konšely předepsaného Menšího města Pražského vyhlašujeme, chtíce tomu, aby to jich tak a tím obyčejem volení i od nás mocí listu tohoto posazení a stvrzení úřadu konšelského takové moci i vážnosti bylo nic méně, než jako bychom my, dědici naši a budoucí králové Čeští tu osobou svou byli. Toto však při tom znamenitě vymieniti jsme ráčili: najprvé, že toto konšelův a úředníkův našich vybrání a námi volení a stvrzení obyčejem tím, jakž svrchu dotčeno, nemá býti a není i na časy budoucí k žádné újmě privilegium našemu a spravedlnosti té, kterouž od nás mají, že sami osobou svou královskou, když bychom v království Českém býti ráčili, je saditi máme a obnovovati na úřady konšelské, nýbrž při tom je zůstavujem milostivě: než kdybychom v království Českém nebyli aneb dědicové a budoucí naši králové Čeští tím vším pořadem tak, jak se v tomto listu píše, saditi a voliti se mají nyní i na budoucí časy. Při kterémžto každém sázení a obnovení každého roku konšel kanclíř náš království Českého býti má, když by v Čechách a v zemi České byl a kdyžby jemu čas sázení časně oznámen byl, leč by bezelstně býti při tom nemohl. A poněvadž on purgkmistr a konšelé i všecka obec předepsaného Menšího města Pražského kancléře nemají, než toliko písaře, tehdy když by purgkmistrem a konšely k času oznámenému kancléř náš při tom sazení býti nemohl, že písař jich to všecko říditi a spravovati má na místě kanclíře našeho, tak jakožto kanclíř poctivých purgkmistrův a konšelův Starého a Nového měst Pražských při takovém sázení a obnovování

úřadu konšelského se zachovati má a též vážnosti a mocnosti to všecko býti má, jakoby osobou naší královskou aneb kanclířem našim to všecko řízeno bylo vedle výš psaného spůsobu. Při tom našim poddaným měšťanům a obyvatelům téhož Menšího města Pražského mocí naší královskou přísně, chtíc to od nich z povinnosti míti, přikazujem, aby nahoře položeným a námi stvrzeným řádem a spůsobem konšely vybrané a stvrzené za pravé a řádné úředníky naše a konšely téhož města a za své starší měli, jich poslušni jsouc ve vší poctivosti drželi a zachovávali, neb my nad nimi, jakožto nad našimi zvláštními v městě tom úředníky a konšely milostivou naší ruku královskou držeti a jich i všech jim poslušných v zvláštní též obraně míti ráčíme. Tomu na svědomí sekrýt náš královský k listu tomuto přitisknouti jsme rozkázali a kdyžbykoli oni purgkmistr a konšelé toho na nás požádali, že témuž městu našemu Pražskému list na pargaméně pod visutým majestátem naším v táž slova výš psaná dáti rozkázati ráčíme. Dán na Budíně v pondělí den svatého Sylvestra létha od narození syna božího tisícího pětistého šestnádctého a království našich Uherského šestmecítmého a Českého čtyřidcátého pátého. Ex commissione propria regie maiestatis in presentia ducis Caroli.

Kopie z první polovice XVII. století v knížecí Lobkovické bibliotéce Roudnické ve fasc. sign. VI Eb. 8. — Obsah listu tohoto potvrdil císař Leopold I. v konfirmaci privilegií Malostranských d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy společně s listem krále Vladislava d. na Budíně 13. června 1507 s tím doložením, že „obě tato privilegia při tolikerém do Menšího města Pražského vpádu a ohavném vyplundrování k zmrhání jsou přišla et in suis originalibus mimo samý tento extrakt vynalezti se nemohou.“

Čís. 216.

1526. 15 prosince. Vídeň.

Král Ferdinand I. dává latinský majestát stavům království Českého, v kterém přiříká držeti kompaktáta a zachovati celou korunu Českou i každý stav při právech, svobodách, privilegiích a zápisech, jichž od předešlých králův Českých obdrželi a zcela tak, jak jim posledně od krále Ludvíka na to vše majestát vydán byl. „Datum in civitate nostra Vienna die decima quinta mensis Decembris, quae est sabbati proxima

post festum Luciae, anno domini millesimo quingentesimo vicesimo sexto, regni vero nostri anno primo.

Orig. na perg. v Svatováclavském archivu korunním č. repos. 310. Otištěno v Melchiori Goldasti Commentarii regni Bohemiae Appendix document. N⁰ C. a dle kopie v ministerstvu vnitra ve Vídni v Sněmích Českých I. str. 272.

Čís. 217.

1527. 21. března. Hrad Pražský.

Král Ferdinand potvrzuje židům Pražským výsady a práva jim předešlými králi i stavy Českými udělená a zvláště opatřuje je, že oni i jich souvěrci v zemi nemají z Prahy ani z koruny České vytiskováni a vyháněni býti.

My Ferdynand z boží milosti Český, Uherský, Dalmatský a Charvátský král, infant v Hyšpanii, arcikníže Rakouzské a margkrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže, margkrabě Lužické, oznamujem tímto listem všem vůbec, že jsou na nás vznesli židé Pražští i na místě všech jiných židův v království Českém, kderak že oni židé mají vejsady, práva a obdarování od císařův a králův Českých, předkův našich slavných pamětí, tolikéž i ode vší země tohoto království Českého pod pečetí zemskou, též i také potvrzení od krále Ludvíka slavné paměti, našeho nejmilejšího švagra, a obzvláště pak, že oni v těch majestátích tím milostivě oppatřeni jsou, že židé nižádným spůsobem nemají vytiskováni a vyhnáni bejti z Prahy ani z koruny České na časy věčné a budoucí. Kdež my pak s raddami našima takové majestáty, vejsady, obdarování a práva dostatečně jsme spatřili, vedle kderýchž oni nás úctivě prosíce, poněvadž císařové, králové a jiní naši předkové nad nimi dle takových obdarování ruku ochrannou jsou drželi a jim to všechno stále potvrdili, abychom my tím spůsobem také to učiniti a jim to milostivě upevniti a potvrditi ráčili. I jsouce my k takové jejich snažné a náležité prosbě nakloněni, ne skrze vomyl neb neopatrnost, ale s dobrým rozvážením a našim vlastním vědomím, též raddou věrných našich milých a mocí království tohoto v Čechách všechny jejich nahoře jmenované majestáty, vejsady, obdarování, privilegia, listy, svobody, potvrzení a všechna práva jejich. kteréž tak

oni židé mají od předkův našich slavných pamětí, obnoviti, ujistiti a potvrditi jsme ráčili a tímto listem ve všech jejich zněních, punktích, klauzulích a artykulích mocně potvrzovati ráčíme, tak jakoby to všechno v tomto našem listu patrně slovo od slova zapsáno bylo. Tolikéž také chceme nahoře dotčené židy v koruně České při týchž všech vejsadách, obdarování a právích jejich zůstaviti beze všeho přerušení a obzvláštně v tom, aby židé z Prahy a království tohoto Českého vytisknuti a vyhnáni nebyli na věčné a budoucí časy. Pročež přikazujem urozeným, slovútným, moudrým, poctivým a oppatrným, pánům, z rytířstva, vladykám, Pražanům, městům, městečkám a všem jiným obyvatelům království našeho v Čechách, věrným našim milým, abyšte jmenované židy při tom všem obdarování a našem potvrzení skutečně zanechali beze všeho přerušení, a to pod uvarováním našeho velikého hněvu i našich potomkův, králův v Čechách. Tomu na svědomí pečeť naši královskou k tomuto listu přivěsiti rozkázati jsme ráčili. Dán na hradě Pražském ve čtvrtek den svatého Benedykta létha tisícího pětistého dvadcátého sedmého a království našich Českého a Uherského prvního.

Kniha privilegií židův Pražských str. 19 v archivu Českého musea za nápisem: „Přípis konfirmaci JMsti slavné paměti císaře Ferdynanda již dotčeným židům v království Českém přebývajícím daných svobod a privilegií."

Čís. 218.

1528. 4. května. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. opakuje v majestátě pod pečetí královskou stavům Českým daném závazky, jež před korunováním na krále Českého převzal. Přiřiká zvláště držeti kompaktáta a zachovati korunu Českou, „všecky pány, rytířstvo, města Pražská i jiná města i všecku obec též koruny při právích, řádích, privilegiích, svobodách, vysazení a obdarování zemských i všech slušných, starých i jiných zvyklých dobrých obyčejích, zvláště slavných pamětí krále Ottakara, krále Jana, císaře Karla, krále Václava, císaře Zikmunda, krále Albrechta, krále Ladislava, krále Jiřího, krále Vladislava všecky zápisy dané a vyšlé až do Jich Mstí smrti držeti bez odporu a zmatku všelijakého a v skutku zachovati a obhajovati." Item přiřiká „hradu Karlštejna, koruny a klenotuov všelikterakých zemských

i také desk i privilegií neporoučeti ani svěřovati žádnému bez vuole a raddy pánuov, rytieřstva království Českého i měst Pražských, pokudž kteří právo mají.“ Item přiřiká, že „zachovati má řád a zvyklosti starodávní království Českého.“ Item přiřiká „žádných cizozemcuov, duchovních ani světských, na úřady zemské, dvorské, ani městské, ani duchovní, nesázeti, než Čechy, ani jimi zámkuov a měst koruny České osazovati a jim jich svěřovati a to má s raddú učiniti.“ Konečně přiřiká „každý stav zvláště při jich právích, řádích, privilegiích, svobodách, vysazení a zvyklostech a obdarování, což kterému stavu náleží, zachovati.“ Dán na hradě Pražském v pondělí po svatých Filippu a Jakubu léta božího tisícieho pětistého dvatcátého vosmého, království našich Uherského a Českého druhého.

Ferdinandus m. p.

Orig. na pergameně v Svatováclavském archivu korunním č. repos. 311. Dle českého kopiáře privilegií Karlštejnských z r. 1547 list 23 v archivu zemském otištěno v Kalouskově „Českém státním právu“ str. 270 a dle desk trhových červených str. G. 29 v Sněmích Českých I, str. 272.

Čís. 219.

1528. 6. prosince. Vídeň.

Král Ferdinand I. dává purkmistrům a radám Starého i Nového měst Pražských svolení, aby v pilných potřebách obce svolávati mohli, zvláště když se jedná o kladení počtův z důchodův obecních.

Ferdynand z boží milosti Uherský, Český etc. král, infanth v Hyšpánii, arcikníže Rakouské a margkrabie Moravský etc. Poctivým purgmistruom a raddám Starého a Nového měst Pražských, věrným našim milým. Poctiví věrní naši milí! Jakož nám píšete prosíce, abychom toho dopustiti ráčili, abyšte v potřebách pilných, ješto se nemohou než vuobci jednati, vobec svolati mohli, poněvadž počtové, kteříž se z duochoduov obecních činívají, vuobci se vyhlašují a obec musí z těch kvittovati, k tomu že se nyní berně vybírati jmá, ježto také proto obec musíte pospolu jmíti, tak jakož pak psaní vaše to šíře zavírá, i rozvažujíce my žádost vaši dopouštíme toho a vám svěřujem, abyšte pro nahoře psané potřeby i jiné. kteréžby bez vuobce jednány

býti nemohly a na sobě žádných nebezpečností, bouřek a puntování nenesly, vobec svolati mohli. Což se pak vyměření vinic a pergmistra dotýče, chcme také o tom zprávu od zřízených radd komory naší vzíti a vás potom odpovědí nemeškati. Dán v Vídni dne sv. Mikuláše létha etc. XXVIII° a království našich třetího.

Novoměstská kniha pamětní č. 332 list A. 10 v archivu města Prahy.

Čís. 220.

1529. 25. července. Linec.

Král Ferdinand I. dává revers Pražanům a stavu městskému, že pouze ze své dobré a svobodné vůle třetí díl berně na sebe uložili, kterouž všichni stavové království Českého jemu svolili a že takové uložení a svolení třetího dílu berně nemá býti k žádné újmě jich privilegiím, výsadám a starodávním zvyklostem. Dán v Linci den svatého Jakuba léta božího 1529, království našich třetího.

Rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 63.

Čís. 221.

1530. 12. dubna. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. potvrzuje purkmistru, radě i vší obci Starého města Pražského privilegia, jež jim předešlí panovníci Čeští udělili a zvláště pět listův králův Jana, Václava IV, Sigmunda a Vladislava.

Ferdynand z boží milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král etc., infant v Hyšpánii, arcikníže Rakouské, markrabě Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabě etc. Oznamujem tímto listem všem, že jsme prošeni od poctivých purgmistra a rady i vší obce Starého města Pražského, věrných našich milých, abychom jim všech privilegií, výsad, svobod, milostí, obdarování i všech práv a chvalitebných starobylých zvyklostí milostivě schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili; kterýchžto některých císařů a králů slovo od slova v sobě takto zní: Wladislaus dei gracia etc. Datum

Pragae Maji 12. anno 1472.[1]) Druhé Nos Joannes dei gracia etc. Datum in Landow in die pentecostes anno 1330.[2]) Třetí Venceslaus dei gracia etc. Datum Junii 9. anno 1418.[3]) Čtvrtý německy psaný: Václav boží milostí etc. Dán na Hrádku feria 5. ante pentecosten anno 1384.[4]) Pátý také německý: Zykmund boží milostí Římský císař. Dán dominico post Bartholomei anno 1436.[5]) Kteréžto prosbě snažné a pro jich dobré zachování a věrnost i služby, kteréž předkům našim, císařům a králům Českým, činili i nám činí, a tím snažněji, aby činiti nepřestávali, nakloněni jsouce, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, mocí královskou v Čechách všech těch privilegií, výsad a obdarování, kteréž jim od týchž předků našich, císařů a králů Českých, půjčena a dána jsou a řádně vyšla, a oni jich v užívání až posavad byli, milostivě schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili a tímto listem ve všem jich znění, položení, v punktích, klauzulech a artykulech mocně schvalujem, obnovujem a potvrzujem, chtíce tomu konečně, aby týž listové řádně vyšlí v své mocnosti a stálosti nepohnutedlně od každého člověka jmíni, držáni i neporušitedlně zachováni byli beze všeho přerušení etc. Dán na hradě Pražském v úterý po květné neděli léta 1530.

Dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 98" rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 63. — O této konfirmaci privilegií zachoval též zprávu mistr Danyel Adam z Veleslavína v „Kalendáři historyckém z r. 1590" na str. 205, kdež píše: „Léta MDXXX v outerý po květné neděli král Ferdynand na hradě Pražském potvrdil Starému městu Pražskému privilegií a svobod daných od předešlých králův Českých, zejména Vladislava, Jana, Václava a Zigmunda MS." — Dle pamětní knihy archivu m. Prahy č. 332 na listu A. 17 vyslali Pražané a jiná města posly své ke králi Ferdinandovi r. 1528 do Štýrského Hradce, aby mezi jiným též za potvrzení privilegií městských žádali; avšak poslové tito přinesli pouze písemnou odpověď krále, danou „u sv. Víta v Korytanech na den mláďátek létha 1529" (28. prosince 1528), kdež se praví: „Jakož také žádáno, aby privilegia všem městuom ráčil stvrditi etc. I poněvadž zde snad hlavních listuov aneb vidymusuov těch privilegií nemají, aby v ně JMKská nahlédnúti a jim vyrozuměti ráčil, protož toho až do příjezdu svého do království Českého odkládati ráčí."

---

[1]) Konfirmace kr. Vladislava d. v Praze 12. května 1472 čís. 166. [2]) List kr. Jana d. v Landavě 27. května 1330 čís. 17. [3]) List kr. Václava IV. d. v Praze 9. června 1418 čís. 134. [4]) List kr. Václava IV. d. na Křivoklátě 26. května 1384 čís. 105. [5]) List císaře Sigmunda d. v Praze 26. srpna 1436 čís. 140.

Čís. 222.

1532. 19. července. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. vypůjčiv sobě od purkmistra a rady Starého města Pražského dva tisíce kop gr. Č. zastavuje v této summě dva díly královského důchodu z porybného a nařizuje, aby trh na ryby pouze v Starém městě a v žádném jiném městě Pražském se neodbýval.

My Ferdynand z boží milosti Římský král, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyšpánii, arcikníže Rakouzské a markrabě Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabě etc., oznamujem tiemto listem všem vuobec, že jsme od poctivých purgmistra a raddy Starého města Pražského, věrných našich milých, dva tisíce kop grošuov Českých Pražských k potřebě naší znamenité a pilné vypuojčiti a vyzdvihnúti poručiti ráčili, kdež pak v tom jest jse k nám od dotčených purgmistra a raddy i vší obce téhož našeho Starého města Pražského povolně zachováno a ukázáno a my těmi svrchudotčenými dvěma tisíci kopami groší Českými od nich založeni vděčně býti ráčieme; protož znajíc my slušné býti, poněvadž nám k takové znamenité potřebě naší dotčená taková povolnost od napředpsaných poddaných věrných našich milých v čas potřeby naší jest ukázána bez odpornosti, aby jmenovaní purgmistr, radda i všecka obec našeho Starého města Pražského, nynější i budúcí, takového založení těch dvou tisíc kop grošuov Českých škodni nebyli a na tom žádné újmy neměli, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, mocí královskú v Čechách a s raddú věrných našich milých v nahoře jmenované summě, totižto ve dvou tisících kopách groších Českých Pražských, docela a z úplna od nich, purgmistra, raddy i vší obce Starého města Pražského, k naší ruce vyzdvižených a přijatých duochod náš královský tu v Starém městě Pražském, totižto porybného našeho dva díly, kteréhož v držení a v užívání po předcích našich, króluov (sic) Českých slavné paměti, býti ráčíme, v tom plném právě tak, jakž jsú předkové naši a my po nich, jakožto král Český, pořádně a posloupně toho v držení a v užívání býti ráčili, s tou se vší vrchností a s tím se vším, což nám tu přísluší, nic sobě, dědicóm a budúcím našim, królóm Českým, nevymieňujíc ani nepozuostavujíc

k milostivé zástavě již v napřed položené summě, ve dvou tisících kopách grošich Českých, postúpiti konečně jsme ráčili a mocí tohoto našeho listu neb majestátu ovšem postupovati ráčíme na ten spuosob, aby již svrchudotčení purgmistr a radda i všecka obec, nynější i budúcí, našeho Starého města Pražského toho v držení jsúce užívali té vrchnosti a v tom ve všem právě, jakž jsme my sami to držeti ráčili, bez překážky všelijaké nás, dědicuov a budúcích našich, královov Českých, i jiných všech lidí a to dotud, dokudž bychom my, dědicové a budúcí naši, králové Češčí, od již psaných purgmistra a raddy i vší obce téhož našeho Starého města Pražského a to k našemu vlastnímu držení do komory naší královské, dadúc listem jim napřed jeden měsíc pořád zběhlý věděti, vyplatiti neráčili. A když bychom koli takovú summu nadepsanú, dva tisíce kop grošuov Českých, [my], dědicové a budúcí naši králové Češčí spuosobem předdotčeným položiti a vyplniti jim skutečně ráčili, tehdy oni přijmúc tu summu svú, dva tisíce kop grošuov Českých, mají a povinni budú často dotčení purgmistr a radda i všecka obec, nynější i budúcí, téhož našeho města Starého Pražského téhož duochodu našeho, totižto dvou dílů porybného napřed jmenovaného, hned zase postúpiti. Při tom toto také míti ráčíme, aby v městech našich jiných Pražských žádný jinde ryb živých neprodával, ani nekupoval, ani trhu sobě nezarážel, než v témž Starém městě našem Pražském tak, jakož jest to všecko od starodávna od předkuov našich, králuov Českých, vysazeno a nařízeno. Pakli by jse kdo toho dopustil a tohoto našeho rozkázání nezachoval a v tom byl postižen neb usvědčen, takový každý v hněv náš těžký i také v pokuty na to od předkuov našich uložené nám upadne, a taková pokuta má od jednoho každého skrze zřízené raddy naše do komory naší vyupomínána a dobyta býti. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k listu tomuto jsme přivěsiti rozkázati ráčili, jenž jest dán na hradě našem Pražském v pátek před svatú Máří Magdalenú létha od narození syna božieho tisícieho pětistého třitcátého druhého a královstvie našich Římského druhého a jiných šestého.

Ferdinand m. p.	Ad mandatum domini regis proprium
Voldřich hrabě z Hardeka a z Klacka m. p.	F. Grieszbegk secretarius m. p.
Vidit Johannes Pflug de Robensstein	Registrata J. Gunther m. p.
supremus regni Bohemie cancelarius m. p.	C. V. Gendorf m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 38. S velkou pečetí královskou. O důchodu z porybného obsahuje rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 63 dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 101“ tyto zprávy o příslušných listech králův Českých: „List krále Vladislava, jímž moc dává Janovi Chábovi porybnému svému, aby on takové všecky, kteřížbykoli proti právu, řádu a obyčeji starodávnímu jinde nežli v Starém městě Pražském na rynku, jakž od starodávna bývalo, ryby prodávali, buď tejně a pokoutně v domích aneb v jiných místech, nežli na rynku Staroměstském, aby na ně podle práva porybného a pokut na to od starodávna usazených a uložených sáhnouti a je trestati mohl, a toho jim nikterakž nedopouštěl, ani neoblehčoval etc. Dán na Budíně v středu před sv. Petrem v okovách (31. července) anno Christi 1504. — List krále Ludvíka, jímž té milosti krále Vladislava Janovi Chábovi z Veleslavína dané potvrzuje a přikazuje, aby všeliké ryby i lososy tu a na tom místě, ne jinde prodávali, kteréž jest k tomu ustanoveno a ukázáno ɔc. Dán v Prešpurce na den všech svatých (1. listopadu) léta 1523, regnorum 8. — O témž list královny Marye, kteréžto porybné král Ludvík do života jejího dal. Ta též Jana Chábu z Veleslavína za porybného svého vystavuje a všech milostí krále Vladislava a Ludvíka jemu daných potvrzuje ɔc. Dán na Budíně v neděli po svatém Petru a Pavlu (3. července) léta 1524. — List krále Ferdinanda I., v němž předešlé listy opakuje a tvrdí a poroučí Janovi Chábovi úředníku svému, aby s pilností, upřímě a věrně ten úřad porybného opatroval a spravoval ɔc. a přikazuje Pražanuom Staroměstským i Novoměstským, aby mu pomocni a rádni byli, a porybný druhý od úřadu aby k němu přidán byl ɔc. Dán v Budějovicích Českých ve čtvrtek den rozeslání apoštolů božích (15. července) 1529.“

Čís. 223.

1534. 23. dubna. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. seznává, že mu Staroměstští „k jeho znamenité a pilné potřebě půjčili dvanácte set kop gr. Č., kteréž jim pojišťuje na ungeltě svém tu v Praze, tak jestliže by jim ta summa ve dvou letech zaplacena nebyla, aby plnú a svobodnú moc i právo měli v ten ungelt svou mocí se uvázati, jej držeti, jeho užívati, jej k svému lepšímu zpravovati, tak dlouho a dotud, dokudž by jim ta summa, dadouc puol léta napřed věděti, docela a zúplna dána a vyplacena nebyla. Dán na hradě Pražském ve čtvrtek den sv. Jiří anno 1534.“

Dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 97“ v rukopisu Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 63. Po straně připsáno: „Nepřišlo k tomu uvázání, neb mu ještě potom do roka sčekání učinili, ale úroky aby spraveny byly. M. Tomáš z Javořice, kancléř. 1536.“

* Čís. 224.

1534. 20. července. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. potvrzuje Menšímu městu Pražskému privilegia předešlých králův, jakož i nález nejv. úřadu hejtmanského v příčině mlýnu v huti a povoluje obci, aby mohla svého ostrova se ujíti, strouhu u mlýna rozšířiti a v ní kola i jez k své potřebě sdělati.

My Ferdynand z božie milosti Římský král, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hispánii, arcikníže Rakouzské, margkrabě Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabě etc., oznamujem tímto listem všem, že jsú předstúpili před osobu naši královskú opatrní purgmistr a konšelé Menšího města Pražského, věrní naši milí, pokornými prosbami nás, jakožto krále a pána svého na místě vší obce prosíce, abychom jim všech privilejí, vajsad, svobod, milostí a obdarování, kteréž od předkuov našich, císařuov a králuov Českých sobě puojčené, dané i potvrzené mají, milostivě schváliti a potvrditi ráčili. K jejichžto prosbě snažné a pro jich dobré zachování a věrnost, kterúž k předkuom našim, císařuom a králuom Českým slavných pamětí, i tudíž k nám ukazovali a na potomní časy aby snažněji nám ukazovati a činiti mohli, nakloněni jsúce a vidouce také jich ty listy, privilegia a obdarování celé a neporušené; protož s dobrým rozmyslem naším, jistým vědomiem, mocí královskú v Čechách všechny a všelijaké majestáty, privilegia, vajsady, svobody, milosti a obdarování, kteréžkoli počnúc od krále Ottagara, krále Jana, císaře Karla, císařové Alžběty, krále Václava, císaře Zygmunda, krále Ladislava, krále Jiřího a krále Vladislava, předkuov našich slavné paměti, sobě dané a potvrzené mají, i toho nálezu vypověděného od úřadu najvyššieho hajtmanství královstvie Českého, co se toho mlýna v huti dotýče, milostivě sme schválili a potvrdili a tímto listem jakožto král Český vědomě ve všem jich znění, položení, v punktích, klausulech a artykulích, jakoby tuto v tento list náš slovo od slova vepsány byly; kromě toho jednoho artykule v majestátu krále Vladislava, což se úřadu podkomořského dotýče, čehož jsou soudem a nálezem zemským odsouzeni, tak jakž týž nález svědčí a zní, schvalujem, obnovujem a potvrzujem i zuosta-

vujem, chtíce tomu konečně, aby při tom při všem od každého člověka jmieni, držáni a neporušitedlně zachováni byli bez naší a budúcích našich králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. Při tom také týmž purgmistru a konšelóm i obci Menšího města Pražského, nynějším i budúcím, tuto zvláštní milost činiti ráčieme, najprvé, aby oni purgmistr a konšelé, nynější a budúcí, ostrovu svého ujíti a tu strouhu nad mlýnem i pod mlýnem, pokudž jich spravedlnosti ukazují, rozšířiti a sobě ještě více dva žlaby přidělati, jich s prvními třími žlaby užievati, v nich kola k své potřebě zdělati i jez, na kterýž se vajsady a spravedlnosti jich starodávní vztahují a kterýžto jez za starodávna byl jest od té strouhy u veliké řece až k ostrovu, jako veliké topoly u prostřed řeky stojí, ten jez zas obnoviti a udělati, znovu vysaditi i jeho konečně užievati ku potřebě téhož mlýnu v huti aby mohli bez překážky všelikterakých lidí. Protož přikazujem všem poddaným našim královstvie Českého, kteréhož by koli řádu, stavu neb povahy byli, nynějším i budúcím, věrným našim milým, abyšte častopsané obyvatele Menšieho města Pražského, nynější i budúcí, při tomto schválení, obnovení a potvrzení našem i při těch milostech jim od nás znovu učiněných a daných jměli, drželi a neporušitedlně nynie i v časiech budúcích pod uvarovániem hněvu a nemilosti naší i budúcích našich králuov Českých zachovali. Tomu na svědomie pečeť naši královskú k listu tomuto přivěsiti sme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v pondělí po rozeslání apoštoluov božiech létha božieho tisícého pětistého třitcátého čtvrtého a království našich Římského čtvrtého a jiných osmého.

Ferdinand m. p.

Vidit Johannes Pflug de Robensstein supremus regni Bohemie cancellarius m. p.

G. Žabka m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 39. S velkou pečetí královskou na červenobílé šňůře. List ten potvrdili: Rudolf II. na hradě Pražském 3. srpna 1600, Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 225.

1534. 18. srpna. Praha.

Král Ferdinand I. s radami soudu komorního činí výpověď ve při Staroměstských s Novoměstskými o vzdělání a zavírání bran a forten mezi oběma městy, o vyvážení a vyčisťování příkopův, o jarmarcích, trzích, clech a řemeslech, o prodávání piv, o mlýny, cejchy a zdýmání vod a o náhradu Janu Bradýřovi za to, že dům jeho v čas jednoty měst zbořen byl.

Jakož jsú Pražané Staroměstští na nejjasnější kníže a pána, pana Ferdynanda Římského, Uherského, Českého etc. krále, infanta v Hispánii, arcikníže Rakouzské, margkrabě Moravské a Slezské kníže etc. vznešení učinili i také na supplikaci jistých artykulí podali, co by sobě do Novoměstských Pražan obtěžovali při branách, fortnách, příkopích, jarmarcích, trzích, cle, řemeslích i jiných artykulích v též supplikaci postavených, pravíce, že by jim mimo jich privilegia a starobylú zvyklost v mnohé ty věci vkračovali a jim v tom a privilegiím i živnostem ubližovali, tak jakž táž supplikaci a artykulové v sobě šíře zavírají a ukazují, a na to jsou pokázali některé své majestáty a privilegia. Proti tomu vznesení a artykolóm oni Novoměstští Pražané také jsou supplikaci svou a artykule jisté podali oznamujíce, jaká by též obtížení a těžkosti se jim a jich obyvateluom proti jich Novoměstských výsadě a privilegiím od Staroměstských dály, ztěžujíce sobě to nemálo, tak jakž také ten jich spis a artykulové v sobě šíře obsahují, ukazujíce podle toho téhož města Nového vejsadu, majestáty i některých řemesel privilegia. Kdež JMKská předkem chtěje tomu, aby radčie sami se o to snesli a srovnali, smlouvy přátelské jest jim obojím podávati ráčil a nad to potom i jisté pány a raddy své za prostředky jim vydati, aby mezi nimi jednali a ty nevole, nesnáze a všecky ruoznice smluvili a na místě postavili; ale poněvadž ani jimi samými ani skrze prostředky toho se státi nemohlo a obojí toho žádali, aby JMst svou spravedlivou vejpovědí to mezi nimi vykonati ráčil, již JKMst pro tejchž Starého a Nového měst Pražských i všech obyvateluov v týchž městech pokoj a svornost se pány a vladykami, JMsti raddami, vyslyševše jich obě supplikaci, artykule i s obú

stran ztěžování, vejsady, majestáty, privilegia a toho všeho s nadepsanými raddami, jakožto král Český pilně považivše, aby od žádné strany dále z toho vystupováno pod přísným JKMsti trestáním nebylo, tak o tom všem vypoviedati ráčí: *Nejprvé* co se vzdělání bran a forten na Starém městě Pražském proti Novému městu dotýče, ty chtí-li dělati, aby byly tak vzdělány, jakž jsou prvé před jednotou zastíženy, a ty brány a fortny aby nebyly zavírány od Staroměstských, než jestližeby kdy Staroměštští toho potřebu poznali, že by chtěli ty brány a fortny nočně zavierati a zamykati, tehdy mají to a takovú potřebu na krále JMst vznésti a jestliže JMKská bude ráčiti jim Staroměstským své povolení podle uznalé potřeby k tomu dáti, tehdy oni Staroměštští podle toho budou se moci tak zachovati a ty fortny i brány zavírati dotud a neb tak dlouho, dokuď JMKská jim toho příti a povoliti ráčí. Než jestližeby se jaká příhoda nenadálá stala, buďto že by oheň vyšel neb se jaký mord stal, neb jaké pozdvížení řemesel, by pak král JMst na ten čas v zemi býti ráčil, tehdy budou mocti oni Staroměštští tyž fortny a brány pro tak kvapné nebezpečenství zavříti, avšak jakž by ta potřeba minula, mají hned zase otevříti a tak se zachovati, jakž v tomto artykuli napřed psáno stojí. *Item* o příkopův vyvezení a vyčišťování. Tyž příkopy, chtí-li Staroměštští, aby sobě vyčistili a vyvoziti dali, když chtí, bez překážky Novoměstských Pražan; a však kdyžbykoli ty rumy z těch příkopův voziti dali, aby jich nenechávali a nekladli na škodu a k újmě mezí starobylých Novoměstských, a oni Novoměštští budú povinni všecky vody dešťové svésti z Nového města a tak to opatřiti, aby příkopem Staroměstským žádné škody zanešením těmi struhami a vodami se nedály. *Item* co se jarmarkuov na Starém a Novém městě a trhuov obojích měst dotýče, to všecko zuostaň při starobylém obyčeji a pořádku, aby tíž jarmarci a trhové na každém městě Starém i Novém tak držáni a zachováni byli i na nich aby se to prodávalo, co jest od starodávna prodáváno bývalo a tu na těch místech, což kde prvé ustanoveno a vyměřeno jest. *Item* poněvadž jest zvláštní zmínka o trhu čtvrtečním, který se na konském trhu Nového města Pražského držívá, učiněna, i ten trh ať jest tak držán a v tom místě, kdež jest prvé držán býval, a na něm aby to bylo prodáváno, což jest před jednotou měst Pražských prodáváno bývalo a což k tomu trhu od

starodávna jest vyměřeno a jedno město druhému městu nic toho vkračovati nemá, čehož jest prvé nebývalo. Než jestližeby kdo jaká vobilí neb sena, slámy, dříví skrze Staré město vezl a kdo z obyvatelův téhož města na potkání k své potřebě domácí co toho kúpiti chtěl neb koupil, to bude mocti dobře bez překážky učiniti. A což se překupníkův neb překupnic, křesťanův i židův, dotýče, ty aby Staroměštští i Novoměštští zastavili a jim takových věcí zhájili pod pokuthou, kterouž by na to ustanovili, aby žádný na silnicích a před branami nic nekupoval ani v žádných místech nenáležitých, než aby lidé do tejchž měst svobodně na trhy vezli, nesli, hnali, aby každý na svobodných trzích volně kupovati mohl, a též také, aby zastaveno bylo, aby na hrsti obilé nezaprodávali, než na svobodné trhy, kdož by co prodávati neb kupovati chtěli, aby vezli. O zvěři pak, ptactvu a takových věcech to oni obojí tak opatřiti mají, aby lidé v tom pohodlí míti mohli. *Item* co se sobotního trhu na Starém městě Pražském dotýče, ten aby na ten spůsob a v tom místě na frejmarce podle kotcuov držán byl, jakž jest od starodávna býval a pro zachování dobrého přátelství a sousedství, aby Novoměštští o tom poručení učinili, aby na ten den sobotní na svém miestě toho prodávati nedopouštěli, což bývá a bývalo od starodávna v Starém městě v sobothu prodáváno; a Staroměštští i Novoměštští mají hned dáti provolati, aby na ty trhy kteréhokoli města vysazené to vezli, nesli, hnali, což od starodávna vezeno, neseno i hnáno bývalo, a oboje města jedni druhým aby na ty dni v těch trzích vysazených překážky nečinili. *Item* poněvadž jest se to v první vejpovědi slavné paměti krále Vladislava našlo, že jedni z druhých cel bráti nemají v místech jmenovaných a jest toho dotčeno jmenovitě takto: „A též Novoměštští z koní a dobytka cel od Staroměstských neberte;" i protož oni obojí města v tom artykuli tak se zachovejte, jakž táž vejpověd ukazuje a oni Novoměštští po tento čas více od Staroměstských z koní a z dobytkuov toho tržného nebo cla nevybírejte, než jestližeby kteří z Staroměstských v takových koních a dobytcích jaké spolky a trhy s kejm jiným koli měli, kromě měšťan Starého města Pražského, tehdy bude každý ten povinen též clo neb tržné z společných dobytkuov dáti, jakož který jiný. *Item* řemesla, kterážkoli všecka na tento čas v Starém i Novém městě jsou Pražském, aneb ještě budou, při těch se obojí takto zachovejte: Kteří se kolivěk

do kteréhokoli města obrátí s svými byty a řemesly, v tom se mají vedle pořádku toho města, Starého neb Nového, tak jak od starodávna jest bývalo, zachovati. *Item* jakož také jest jeden artykul postaven o vápenici, kteráž jest králem Vladislavem slavné paměti rozsudkem jim Staroměstským přisouzena k jich právu a opatrování, než toliko třináct grošův berně jest Novoměstským na též vápenici pozůstaveno pod výminkú tak, jakž týž rozsudek krále Vladislava učiněný to v sobě šíře zavírá a ukazuje; i z té příčiny oni Novoměstští na též vápenici více a vejše nic ukládati nemají a nemohou mimo těch třináct grošuov Českých. *Item* co se pak prodávání piv z jednoho města do druhého dotýče a též také obojích těch měst lidí pozemských, toho se při jednoho každého města vuoli zuostavuje a zanechává, budou-li se motci kdy o to společně snésti, aby jedni druhým z přátelství nětco toho učinili a propustili, to budou motci dobře učiniti. *Item* kdež jest rozdíl o mlýny, cejchy a zdýmání vod, poněvadž na to jsú přísežní mlynáři vysazeni, aby to obojí tak opatřili, aby mlynáře přísežné Staroměstští na to, kdež jest toho potřeba, vyslali a tíž mlynáři aby to spatřili, ohledali a k nápravě přivedli podle starobylých na to výsad a povinností svých, a jakž ti o tom vyměří, tak se obojí při těch mlýních zachovejte. *Item* jakož jest duominka byla o duom Jana Bradýře, i poněvadž jest ten duom sveden a zbořen za jednoty a společnosti obojích měst a stavení téhož domu pobráno jest do města Starého a Novoměstští svou polovici za týž duom jsou již dali, z takových příčin povinni jsú i oni Staroměstští svou polovici témuž Bradýřovi dáti a zaplatiti ve dvú nedělí pořád zběhlých. Dali památné. Actum feria III post assumptionis Mariae vel die Agapiti Anno MV^CXL^0 (sic).

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. — Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili Novému městu Pražskému tuto výpověd královskou: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. Datování vejpovědi není správné, neboť r. 1540 připadl svátek Agapita na středu a Ferdinand I. meškal v ten čas ve Vídni; kdežto v knize privilegií Staroměstských č. 48 str. 30 v archivu města Prahy a v rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 f. 79 naleză se zapsána tato výpověď s datum „Actum feria tertia die Agapiti anno millesimo quingentesimo *tricesimo quarto*“ a s doložením, že výpověď ta vypsána jest z register královských soudu komorního a vydána z rozkázání uroz. pána, p. Zdislava Berky z Dubé, nejv. hofmistra kr. Č., v outerý po-

sv. Ondřeji (1. prosince) l. 1534. Rovněž nalezá se v archivu m. Prahy listina č. 16 subn. 4, jež je výpisem této výpovědi, r. 1673 učiněným z „register král. lvových vejpovědí od l. 1532 zaražených až do létha 1551 zavřených při JMKské král. slavn. soudu komorním v král. Českém fol. A. 10;“ kteráž má stejné datum „Actum f. III. post assumptionem Mariae vel die Agapyti anno 1534.“ Před tím dne 2. února 1534 podali někteří smlouvcové, kterým král Ferdinand svěřil porovnání mezi Starým a Novým městem dobré své zdání v rozepři obou měst, kdež na začátku praví: „Jakož jest JMKská ráčil nám poručiti, abychom v tu nevoli a nesnáz, kteráž jest po jednotě Pražské mezi Pražany Staroměstskými a Novoměstskými pozuostala, nahlédli a přátelsky mezi jimi jednali, i podle JKMsti vuole a poručení tak sme učinili a je oboje jistého dne a času sročivše, co sobě oni Staroměstští do Novoměstských a zase Novoměstští do Staroměstských oustně i spisy svými obtěžovali, vyslyšeli sme a rozvažujíce to vše po artikulích, toto se nám v tom vidí za slušné a takové jest naše při tom zdání, avšak toho zdání nezavíráme, než bude-li chtíti která strana, co ještě při kterém artikuli oznámiti, to budú moci dobře učiniti. *Najprvé*, kdež jest rozdíl o appellací, žeby Pražané Staroměstští chtěli podle svých některých privilejí, aby od Novoměstských odvolání k nim Staroměstským bylo, toto se nám vidí a zdá, poněvadž se tu vrchnosti krále JMsti dotýče, aby to při rozvažování a k spravedlivému rozsudku JMKské osoby zuostaveno a zanecháno bylo, a kdyžkoli JKMst o týž artykul odvolání rok a den jim stranám jmenovati a položiti ráčí, aby Staroměstští i Novoměstští před JKMstí na týž den stáli, a což jest koli které straně potřebí, aby před JMstí mluvili a své spravedlnosti pokazovali, a tu, na čemžkoli JMKská tu věc postaviti ráčí, to při tom zuostaň. *Item* co se forten zdělání a bran na Starém městě Pražském proti Novému městu dotýče, ty aby byly tak udělány, jakž sú prvé před jednotú zastiženy etc. (Následuje dobré zdání o jedenácti artykulech dalších celkem v tomže pořádku a znění, jak se ve svrchupoložené výpovědi krále Ferdinanda nalezají. Končí pak toto dobré zdání takto:) *Item*, což se pak jiných artykuluo dotýče, poněvadž sú o věci lehčejší, nevidělo se jest nám mezi tyto artykule jich vstavovati, než když se tito artykulové vyhlásí a na místě postaveni budou, při tom se jim také obojím místně oznámí, jak se budú míti dále při týchž artykulích zachovati. Actum feria III die epiphanie (6. ledna) anno 1534“ (Rukopis kláštera Strahovského z XVII. století č. 111 list 303). Téhož svrchudotčeného dne 18. srpna 1534 ukončil král Ferdinand I. na soudě komorním ještě jinou dávnou při obou měst Pražských o odvolávání se z Nového města Pražského na Staré a sice tímto nálezem: „Tu nejjasnější kníže a pán, pan Ferdynand Římský, Uherský, Český etc. král, infanth v Hyspánii, arcikníže Rakouské, margkrabie Moravské a Slezské kníže etc., jakožto král Český, se pány a vladykami, JMKské raddami, strany vyslyšeti jest ráčil, i jich s obú stran pře vedení, vajsady, privilegia, majestáty, smlouvy a v to ve všecko nahlédše a pilně toho považivše, takto o tom nalézati ráčí: Poněvadž jest někdy šťastné paměti císař Karel Starému městu Pražskému majestát dáti ráčil, na jaký spuosob a jak Nové město Pražské ustanoviti a vysaditi ráčí, v kterémžto majestátu zejmena takto napsáno jest, že toho Nového města měšťané

a přebyvatelé i budoucí jich, i jiní od jich práva, též jakožto z mnohých jiných měst našich v našem království Českém tolikrát, kolikrátkoli jim toho potřebí bude, jakožto na vyšší právo před purgmistra a konšely častojmenovaného města našeho hlavního Pražského ortelně vrci a odvolati se mají, a beze všeho dalšího odvolání k jich orteli a soudu státi, od nich a s jich práva na žádného se neodvolávajíce než na nás a na naše budoucí krále etc. A také šťastné paměti král Vladislav mezi týchž měst měšťany vypověditi ráčil, aby takových odvolání ortelův nebylo až do časův jistých v též výpovědi jmenovaných bez promlčení let zemských; i z těch a takových příčin JKMst je Staroměstské při tom zuostavovati ráčí, a poněvadž toho prvé se nenachází, kdožby se odvolati chtěl k Staroměstskému právu od práva Novoměstského, co by a jakú summu k orteli složiti měl, ješto pro takovú příčinu mnohý, ne pro opatření své spravedlivosti, ale více pro nezbednost svou chtěje lidem zbyteční těžkosti činiti, často by bezpotřebně se s ortely k vyššímu právu odvolával, a protož kdožbykoli vyššího ortele žádal, ten každý aby dvě kopě grošův Českých k orteli složil. A tak oni Novoměštští tu při stranám přečtouce, jak jest vedena i s svědky zapečetíc, mají tomu, kdož by se odvolal spečetěné dáti, a on téhož ortele má ku právu Starého města dodati, a v šesti nedělích podle práva městského zase na Nové město Pražské do raddy purgmistru a konšelům na rathouz přinésti, a oni purgmistr a konšelé mají se dále v tom tak zachovati, jakž právo městské ukazuje. A kdožby se dále před osobu JKMsti odvolal, JKMst jak a v kterém času vajpověď na ten ortel učiniti aneb jakou pokutu na toho, kdožby se zbytečně a svévolně odvolal, vzložiti ráčí, to při vůli JKMsti s raddami JMsti býti a zuostati má. Dali památné. Actum in arce Pragensi feria 3 post assumpcionem beate Marie virginis vel die Agapiti annorum 1534". (Rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 77 za nápisem „O appellací s pány Pražany Novoměstskými" dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis fol. 198" a listina č. 16 subn. 1 v archivu m. Prahy, obsahující výpis z „register král. lvových vejpovědí od létha 1532 zaražených až do l. 1551 zavřených při JMKské kr. slav. soudu komorním v král. Českém fol. A. VII.")

* Čís. 226.

1538. 14. září. Linec.

Král Ferdinand I. potvrzuje purkmistru a konšelům Starého města Pražského starodávní statut obecní, že každý, kdož se chce města zhostiti, má svůj statek šacovati a desátou část k obci na opravu města dáti.

My Ferdynand z božie milosti Římský král, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyspánii, arcikníže Rakouské, margkrabie Moravský, Lucem-

burské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, že jsú předstúpili před osobu naši královskú poctiví purgmistr a konšelé Starého města Pražského, věrní naši milí, nám oznamujíce, že mnozí měšťané bohatší, varujíce se úřaduov a prací obecních města jse hostí a prázna činí a statkuov svých, kterýchžby tu nabyli, podle svolení a statutu obecního starodávního nešacují, ani z toho nic k obecniemu dobrému a pro opravu města nedávají; protož jsú nás poníženě prosili, abychom jim a tej obci Starého města Pražského takové starodávní svolení a statutu obnoviti a potvrditi ráčili. Kdež pak my pro jich věrné služby, kteréž jsú nám vždycky volně a poddaně i předkóm našim, králóm Českým, činili a potom činiti povinni byli, a znamenajíce sami to u sebe, když by jse bohatší, mocnější a hodnější muoži z města toho hýbali, že by to město chudnúti i pod tím hynúti muosilo, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomiem, s raddú věrných našich milých a mocí královskú v Čechách jim purgmistru a konšelóm i vší obci Starého města Pražského to svolení starodávní obnovovati a tvrditi i tu milost činiti ráčieme: ktožbykoli, z města Starého Pražského zhostiti jse chtěl, aby každý povinnen byl, svuoj statek tu nabytý k svému svědomí i k své duši šacovati a ze sta kop deset kop k obci na opravu a jiné potřeby téhož města dáti. Protož přikazujem všem poddaným našim ze všech stavuov královstvie Českého, nynějším i budúcím, věrným milým, abyšte výš psané Pražany Starého města Pražského, nynější i budúcí, při tejto milosti naší jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani tomu na odpor jsúce pod uvarováním nemilosti naší královské a pokuthú, ač by jse kto tak nezachoval, padesáti hřiven zlata, do komory naší jednu polovici a týmž Pražanuom druhú polovici propadení. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k listu tomuto přivěsiti sme rozkázali. Dán v Linci v sobothu po panny Marie narození létha božieho tisícého pětistého třitcátého osmého a království našich Římského osmého a jiných dvanáctého.

Ferdinand m. p.

Wolff de Krajirz G. Žabka m. p.

supremus regni Bohemie cancellarius m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 41. S velkou pečetí královskou. List ten potvrdili: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni

8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 42).

Čís. 227.

1540. 31. ledna. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. dává revers stavu městskému, „jakož jsou Pražané a jiní poslové z měst našich na nynějším sněmu obecním minulém při času sv. Fabiána a Šebestyána svolili, aby šacunky z statků svých pozemských i šacovních zejmena s registry i osobami berníkům položili“, že takové svolení učinili ze své dobré vůle a že nemá býti k újmě jich privilegií a výsad, nýbrž že budoucně nemají k tomu býti potahováni, „aby mimo svou dobrou a svobodnou vuoli k šacunkům svých statků pozemských i šosovních svolovali.“ Dán na hradě Pražském v sobotu před hromnicemi 1540.

Dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 108“ rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 64.

Čís. 228.

1540. 2. února. Praha.

Král Ferdinand I. dává „své povolení purgmistru a radě Starého města Pražského, jestližeby který z měšťan aneb z obyvatelů téhož města práva svého poběhna, druhého měštěnína aneb obyvatele z městské věci k jinému soudu obsýlal aneb poháněl, aby toho každého moc měli napraviti a potrestati a takové nepořádné předsevzetí každému zastaviti a přetrhnouti. Léta etc. 1540 v pondělí den hromnic.“

Dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 108“ v rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 64.

* Čís. 229.

1540. 4. května. Praha.

Soud komorní činí vejpověď panovníky Českými potvrzenou ve při Novoměstských měšťanův s měšťany městečka Bělé toho obsahu, že mě-

šťanům Bělským zakazuje se užívati skladu zboží v jich městě na úkor obchodu obyvatelův Pražských.

Jakož jest na poručení JMKské sročení se stalo mezi poctivými purgmistrem a raddou Nového města Pražského a panem Janem Špetlí z Janovic a na Bělé z strany Bílských poddaných téhož pana Špetle o sklad tunného zboží, pravíc, že když formané do města jich s takovým zbožím přijedú, zdržují je do třetieho dne, ješto tudy oni České země mílejí k drahotě země této a to že na ublížení jich undrlaku a JMKské ungeltu se v nově děje a že o to psaní sou učiněna od Žitavských jim Pražanuom, na to psaní to ukázavše, že i oni nad tím těžkosť mají, i to pravíc, že pro tu překážku po dvě létě drahota povstala, a poněvadž po jednom i druhém rozkazu JMKské nepřestali, ale víc toho činí, aby toho jich milosti povážiti ráčili, stěžujíc tu věc do nich, a poněvadž také ta věc brzkého oppatření potřebuje, žádajíc, aby ta nová věc byla zastavena. Proti tomu od Bílských mluveno, že [tomu místa nedávají], by spravedlivosti jich Pražan Novoměstských ubližovati i mimo rozkaz krále JMsti to činiti měli, pravíc, že nic nového neučinili a nečiní, a toho se neukáže, aby čím lid obtěžovati mimo vejsady, keré mají, měli, než podle toho clo vybírají. Než jestli je před JMKskou kdo obžaloval, proto oni to byli pozastavili, však bez ublížení práv svých, a ráčí-li jich milosti to slyšeti. že chtí majestáty své na to ukazovati, podlé kterýchž toho v držení byli. Že by pak pro ně draho býti mělo, nejsou toho příčinú, neb by rádi, aby co nejvíc vezeno toho bylo, a tomu otpírají, aby tam formané zdržováni byli do tří dní aneb aby co vejše bráti mimo náležitost měli, ješto toho se ani neukáže. Když jich milostmi bylo ukazování nalezeno, ukázána jsú od Pražan Nového města svědomí na neužívání jich Bílských toho skladu, a kterak nyní formané se zdržují dvě noci a den, aneb to zboží složiti musí, pravíc, že co se promluvilo, to se ukázalo, kterak páni držitelé jich Bílských o tom nevěděli. Také, že Ráček psaní činí, jaké jest naň vznešení jako úředníka ungeltu se od lidí činilo, a svědkové se srovnávají od leth třidcíti, čtyřidcíti, že takových překážek se nedálo, jako nyní od dvú leth. Podle toho ukázání žádajíc za spravedlivé opatření, neb by netoliko v tunném zboží, ale i v jiném sklad sobě učiniti chtěli. Proti tomu od Bílských po-

vědíno, že kdožkoli z Žitavy jede k Bělé, odtud k Hoře neb k Praze musí, a tak neuchází tu JMKské ungeltu nic, ano v Budějovicích s solí i v Kolíně stávati formané musejí; proto draho tím nebývá, tolikéž i tuto. Což se pak svědomí tkne, že svědkové listovní, ti podle práva [svědky] nejsou, neb pečeti neužívají a jiní svědčí, že neslyšeli prvé a nyní že slyší, ješto ta slyšená řeč k škodě není. Ráček také na správu psaní učinil a není tu v ungeltě velmi dávno, že by pak proti spravedlnosti jich to činili, však se toho neukazuje, než jaké vejsady a spravedlnosti na to mají a v držení toho byli, ukázali na to majestát krále Václava, Českého a Polského krále, kteréhožto datum M°CCC° a IIII° léta; item list pana Hynka Berky z Dubé, purkrabie Pražského, kterýmž přestavení města Bezdězí na město Bělé se ukazuje, kterého datum jest M°CCC°XXXVII° léta; item krále Karla potvrzení toho listu; item majestát císaře Zygmunda; item krále Ladislava majestát a potom jiných králuov JMstí až do krále JMsti, pána našeho, krále Ferdynanda potvrzení položivše, pravíc, že tím jest ukázáno, že toho skladu užívati mají a tak se nic nového nezarazilo a předse se nebéře, a že toho v užívání byli, ukázali na to svědomí, kde svědkové od leth padesáti svědčí podle toho dostatečného ukázání, žádajíc při tom býti zuostaveni, i to pravíc, že bylo některého času se toho zanechalo po ohni, kdy nevěděli, kde formané stávali, ale jindy toho vždycky v užívání byli, vedle toho žádajíc za opatření. K tomu od Pražan Nového města Pražského povědíno, že první majestát se nevztahuje na Bělú, než na Bezdězi a také jest děravý a tak moci nemá. K jiným pak mluvíce, že jim na škodu nejsou, neb sou toho v užívání nebyli, a bylo to od nich činěno tajně, ješto kdyby zjevně činili, byli by toho oni Pražané bránili, a tak jim platni pro neužívání takoví majestátové nejsou. A také se pořádně nic neukazuje, ale oni Pražané to dostatečně provedli lidmi hodnověrnými, a kteří pečeti užívati mohou a ne svými svědky provozují, než kupeckými a formany. O svědcích také dáno věděti není, táhnúc se na nálezy o to činěné; také sobě ti z Bělé svědkové nasvědčiti nemohou a JMKská psaním svým ráčí jako odvolávati tu konfirmaci, dokládajíc, že se nesoudí nyní o majestáty, než o to, což se v nově začalo, žádajíc, aby to přetrženo bylo, neb se toho neukazuje, aby oni Pražané toho neužívali, než oni to promlčali, táhnúc [se] o tom na zřízení zemské o promlčení práva. Podle

toho též za oppatření spravedlivé žádajíc. Na to od Bílských doloženo, že by na újmu krále JMsti to bylo, ješto jest divná věc, že o újmu krále JMsti mluví, ješto jim toho poručeno není a neubližuje se nic. A co se majestátu děravého dotýče, však jest do jiných převeden, a poněvadž žádné spravedlivosti lepší neukázali nad ně Bílské, s tím poroučejíce jmstem to k uvážení spravedlivému. Tu jmst pán, pan Zdislav Berka z Dubé, na Lippém a Zákupí, najvyšší království Českého, též krále JMsti obú dědicuov arciknížat JMstí etc. hofmistr a markrabství Horních Lužic lantfojth, se pány a vladykami, krále JMsti raddami, slyšíce strany, jich pře líčení, přípis psaní JMKské, svědomí, majestáty a toho považivše, takto o tom vypoviedati ráčí: Poněvadž oni Pražané Nového města Pražského to jsou svědomím dostatečně provedli, že jsou oni měšťané města Bělé toho nydrlagu neb skladu podle jich předešlých obdarování od drahně leth tu v městě Bělé neužívali, ješto již tomu neužívání nejedna létha zemská a pokojná prošla jsou, nébrž ani toho jsou měšťané z Bělé neodvedli podle práva, aby kdy od drahně leth toho nyderlagu v užívání byli, až teď tepruov ode dvú leth nyní minulých; i z těch příčin dává se jim Pražanuom Nového města Pražského proti týmž měšťanuom města Bělé za právo, tak aby oni měšťané Bílští toho skladu neb nyderlagu tu v témž městě Bělé neužívali a nedopouštěli hned více po tento den. Dali památné. Stalo se v úterý den svatého Gotharta létha božího tisícého pětistého čtyřidcátého.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy a též v knize privilegií Novoměstských č. 331 na listu 134 v tomže archivu s poznámkou Jana Kolského z Kolovsi, písaře soudu komorn. král. Českého, že vejpověď ta vypsána jest z „registr soudu komorního království Českého a vydána s povolením uroz. pána, pana Zdislava Berky z Dubé, na Lippém a Zákupí, najv. království Českého, též krále JMsti obú dědicuov arciknížat JMstí etc.hofmistra a markrabství Horních Lužic lantfojta, s přivěšením pečeti jmsti. Stalo se v pondělí po hodu slavném Trojice svaté (24. května) léta svrchupsaného.“ Výpověď tu potvrdili kromě Ferdinanda III.: Ferdinand I. na hradě Pražském 4. prosince 1558, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 230.

1541. 26. května. Brno.

Král Ferdinand I. dává majestát Staroměstským, že sice Novoměstští od práva Staroměstského a též obyvatelé Staroměstští ke králi odvolávati se mohou; avšak kdož z jiných měst k radě Starého města jakožto vrchnímu právu městskému se odvolávají, ti na nálezu jejím přestati mají a před krále Českého aneb koho jiného více se odvolávati nemohou.

My Ferdynand z boží milosti etc. Jakož jsme časů minulých nález a výpověď mezi poctivými purgmistrem a konšely Starého a Nového měst Pražských etc. učinili, aby se Novoměstští od práva Staroměstského i ti z Starého města před osobu naši královskou a budoucí krále České odvolávati a appellací bráti mohli a moc měli, tak jakž týž nález náš šířeji v sobě zavírá, i zprávu máme, žeby také některá města v království Českém od téhož práva Starého města Pražského na nás se odvolávati chtěli, berúc sobě ku pomoci výš dotčený nález náš Novoměstským o tý appellací učiněný, ješto týž nález náš ne jinam než toliko na samé Staroměstské a Novoměstské se vztahuje, i nevidí se nám takových appellací prvé nebývalých jiným městům dopouštěti, než zanecháváme toho při tom, jakž za předešlých císařů a králů Českých slavných pamětí se řídilo a spravovalo, aby týmž pořádkem každý spravedlnosti své při vrchnosti ustanovené hledati a dojíti mohl, totiž na ten spuosob, kdyžby nyní i napotom které město aneb městečko v témž království Českém do Starého města, jakožto k vrchnímu právu městskému, appellací vzalo, aby tu a na tom právě a orteli přestalo a před nás, budoucí krále České, a nikoho jiného odvolati se nemohlo a moci nemělo. Protož přikazujem etc. Dán v Brně ve čtvrtek den božího na nebe vstoupení léta etc. 1541.

Dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis pag. 113“ rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 64. — O odvolávání ze Starého města ke králi má m. Danyele Adama z Veleslavína „Kalendář historický“ na str. 21 zbarvenou zprávu, že „létha MDXLII v středu po třech králích (11. ledna) král Ferdynand s nejvyššími úředníky zemskými některé appellací od Starého města Pražského vyřizoval a všech při nálezích purgmistra a raddy Starého města Pražského zanechal, appellující do trestání svého vzal a kdožby se potom na krále odvolal, aby patnácte kop gr. Č. na právo složil“ a v pergam. ruko-

pise právním archivu m. Prahy na listě 159 naleză se k článku 71 sbírky nálezův Brněnských (Rössler D. Rechtsd. II str. 39), dle kterého zjevným zločincům nemá se přáti odvolání, připojena tato pozdější poznámka: „Rex Ferdinandus hunc articulum juris confirmare dignatus est et mandare: in criminalibus non admittendas appellaciones inter Gieorgium a Gelez et Catarinam ex domo dominorum de Austí. a Sazymow 1545 anno."

Čís. 231.

1542. 16. ledna. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. vysílaje následkem rozmáhání se povětří morového některé nejvyšší úředníky, aby na Novém městě Pražském úřad konšelský dle pořádku starobylého obnovili, připovídá, že toto sázení ouřadů konšelských v nepřítomnosti krále nemá býti na újmu privilegiím obce.

Ferdinand z boží milosti Římský, Uherský, Český etc. král. infanth v Hyšpánii, arcikníže Rakouský a markrabie Moravský etc. Poctivým purgmistru a konšelóm i vší obci Nového města Pražského. věrným našim milým. Poctiví věrní naši milí! Poněvadž sme tomu srozuměti ráčili, že na ten čas povětří morní v Praze se rozmáhá. a nechtíc my se osobú naší královskú v nebezpečenství dáti a pro vejš dotčenú příčinu moru osobně mezi vás přijeti, ráčili sme urozené a statečné Jaroslava staršího z Šelnbergka a z Kosti a na Hrádku, najvyššího komorníka království Českého, Wolfa staršího z Krajku a na Nové Bystřici, najvyššího kancléře téhož království, Jiříka z Kerštorfu a na Cholticích, podkomořího dotčeného království. a Jana Litoborského z Chlumu na Petce, purgkrabí kraje Hradeckého a podkomořího králový Její lásky, paní manželky naší najmilejší, v témž království Českém. věrné naše milé, k vám vypraviti a jim poručiti, aby na místě našem úřad konšelský mezi vámi podle pořádku starobylého obnovili a sadili, nepochybujíc o vás, že se v tom poslušně zachováte, a na kohož který úřad vložen bude, ten na se přijmete. A my vám to vší milostí naší královskú spomínati, nahrazovati i tímto psaním naším připovídati ráčíme, že takové těch ouřadóv konšelských bez přítomnosti osoby naší královské sázení a obnovení vám na privilegiích, svobodách i vejsadách vašich nyní i na budúcí časy bez všelijaké újmy a překážky býti jmá. Dán na hradě Pražském v pon-

dělí před svatým Fabiánem a Šebestyánem létha etc. XLII° a království našich Římského XII. a jiných šestnáctého.

Ferdinand.

Ad mandatum domini regis proprium.

Kniha privilegií Novoměstských č. 331 list 138 a č. 332 list 66 v archivu m. Prahy.

* Čís. 232.

1544. 25. února. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. potvrzuje Starému městu Pražskému některé listy a majestáty na pozemky Kartouzské a Zlechovské svědčící. Datum na hradě Pražském v pondělí den svatého Matěje apoštola božího léta tisícího pětistého čtyřidcátého čtvrtého.

Zmínka o listu tom v konfirmaci téhož krále d. na hradě Pražském 2. dubna 1557 v archivu m. Prahy I, č. 47. Konfirmaci tu pak dále potvrdili: Matyáš ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. V rukopise Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listě 72 mezi „zápisy, listy a dobrými vuolemi na zboží, vsi a vesnice, kteréž drželi Staroměstští k obci" uvádí se též toto: „List a zápis krále Zykmunda, jimž zapsal ves Zlechov se vším příslušenstvím Václavovi z Langberka za služby jeho, kteréž mu s šesti oděnci jízdnými v ostříhání hradu Pražského měl činiti, ve CLXXX kopách gr. Č. Náleželo mnichům kláštera Karthouského. Dán v Čáslavi v úterý nejbližší po družebné neděli (4. března) léta páně 1421. — Jiný zápis téhož císaře, jímž opět témuž Václavovi z Langberka a z Lomče touž ves Zlíchov kláštera Karthouského se dvorem zapisuje u větší summě, totiž ve dvú stu kopách gr. Pražských stříbrných a dobrých. Dán v Praze v sobotu před sv. Martinem (9. listopadu) léta páně 1437. — Na tyto majestáty císaře Zygmunda králem Ferdynandem výplata jest sňata, aby to Zlechovské a Kartouské zboží při obcech Starého a Nového měst Pražských zuostalo. Actum toho privilegium anno 1544 dominica Invocavit." (2. března). — V pamětní knize Novoměstské č. 332 na listu 57 naleză se porovnání purgmistrův, rad i starších obecních Starého a Nového měst Pražských učiněné v Starém městě Pražském v pondělí den sv. Žofie panny (15. května) l. 1536 „o zpravování zboží Zlechovského, Kartúského a Plaského," v němž obě města uznala, že důchodové z těch panství jim obojím k společnému užívání náleží a se snesla, „aby ty lidi i všecky duochody ouředníci měštští Starého města Pražského řídili a vybírali; však na takový spuosob, aby každého roku při svatém Havle aneb konečně potom ve dvú nedělech pořád zběhlých počet učinili

a polovici týchž užitkuov pánuom purgmistru a raddě i obci Nového města Pražského beze všech odporuov a výmluv každý rok při tom času aby dávali.“ Novoměštští zavázali se, že všechny sousedy a obyvatele své k tomu přidrží, „aby do celnice úroky dávali a zápisy sobě tu činili pro vědomost, na kom takové úroky míti se budou upomínati“ a jestli že by „kdo z obyvateluov Nového města úrokuov dáti nechtěl, jsa napomenut při svatém Havle nebo při svatém Jiří, v tom polouletí kterém nebo v plném roce by nedal, budú se moci jemu v to, což by držal právem purgkrechtním, uvázati a to úřadem pergmistra hor vinničných a tu škod i úrokuov postíhati potud, pokudžby ti úrokové dáni a zaplaceni nebyli i s škodami na to přišlými, počítajíce pokuthy od uvázání každého téhodne jeden groš Český a takové pokuthy též na rovný díl obojím mají jíti.“ Dále praví se ještě v tomto porovnání: „Také v tom jedni druhým nemají žádné těžkosti dělati, ani páni Staroměští v tom nemají překážeti, kdož by mohl k kterému grunthu z souseduov Nového města přijíti a jej sobě kúpiti pod týž plath, jakž jse od starodávna platí, neb tu svobodu jak Staroměští tak Novoměští měšťané aneb sousedé míti mají, než osedlých lidí, kteříž nyní jsou a kteříž člověčenství slibují, těch oboji vykupovati nemají, a více toho aby dopouštíno nebylo, aby ti grunthové scházeti a bořiti jse měli. Dopustil-li by také pán buoh časy nepokojné nebo války, buď zde v zemi nebo ven z země, těch lidí, kteříž tu osedlí jsou na tom zboží, máme obojí společně užívati tak, jakž by možnost těch lidí mohla postačiti, tu Staré město a Nové jedni před druhými nemají nic napřed osobovati. A tolikéž o nápadích při týchž gruntech jedni před druhými nemají nic jmíti. Také při lukách máme jse tak zachovati, jakž od starodávna bývalo, jako zvláště při louce Hlubočerpské a pod Zlechovem, aby jednoho roku díl vrchní Staroměští držali a Novoměští zpodní, a po roce Novoměští díl Staroměstských aby držali a Staroměští Novoměstských; než jestli že by která strana sen nepotřebovala a prodati na dílu svém chtěla, to bude motci učiniti k užitku svému a opatřiti, jakž jse líbiti a zdáti bude. O lovích v těch lesích takto jse k sobě držeti jmáme a v těch jedni před druhými nic napřed jmíti nemáme, než když by čas těch lovuov byl, aby společně obojí úředníci Starého i Nového města jse snesli a sobě pomohli, jedni před druhými jse neutíkajíc pod pokutú pěti kop grôšuov Českých.“

* Čís. 233.

1544. 19. října. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Nového města Pražského list krále Jiřího, kterým některé vesnice a zboží duchovní byly jim zastaveny, s tou další milostí, že nechce nikomu vejplatu na ta zboží dávati, lečby je sám k svému vlastnímu držení aneb oněch duchovních, jimž ta vejplata spravedlivě náleží, vyplatiti chtěl.

My Ferdynand z božie milosti Římský král, po všeckny časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyšpánii, arcikníže Rakouzské a margkrabie Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužické margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, že jsú před osobu naši královskú předstoupili poctiví purgkmistr a konšelé i na místě vší obce Nového města Pražského, věrní naši milí, ukázavši nám list na pargameně s pečetí visutú, celý a neporušený, někdy krále Jiřího slavné paměti, předka našeho, svědčící na některé vesnice a zboží duchovní, kteréž k některým farám v Novém městě Pražském v zástavě drží, prosíce nás se vší ponížeností, abychom jim téhož listu a zástavy milostivě potvrditi, a některou další milost z štědroty naší královské při tom učiniti ráčili; kterýžto list slovo od slova zní a jest takový: My Jiří etc. (Následuje znění listu krále Jiřího d. v Praze 28. července 1469 č. 164). My vzhledše na jich poníženou prosbu a služby, kteréž sú vždycky rádi předkuom našim, králuom Českým, i nám také věrně a netesklivě činili, činiti nepřestávají a tím snažněji aby činiti mohli, a protož s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím a s raddou věrných našich milých, mocí královskú v Čechách nadepsaného listu ve všech artykulích, punktích, klausulech a jeho znění potvrzovati ráčíme. Nad to zvláštní milost dotčeným měšťanuom Nového města Pražského, nynějším i budoucím, při tom činíce, že všech těch vesnic a zboží duchovních, jakž se zejména v nadepsaném listu jmenují, žádnému člověku pod žádným vymyšleným spuosobem bez své vuole postupovati nemají a povinni nebudou, leč bychom my, dědicové neb budoucí naši králové Čeští a neb ti duchovní, jimž ta vejplata spravedlivě náleží, ty vesnice a ta zboží k našemu, též jich vlastnímu držení a požívání vyplatiti chtěli, to učiniti moci budem, dadouc jim puol létha napřed k vejplatě věděti a položíc jim summu jich v dotčeném listu jmenovanú v cele a zouplna, a oni přijmouce ji, mají a povinni budou těch všech vesnic a zboží, nic sobě při tom nepozůstavujíce, jakž sou je sami drželi, bez umenšení, výmluv a odpornosti postúpiti. Pakli by se kdy přihodilo (čehož se pak státi nemá), že bychom my neb dědicové a budoucí naši králové Čeští buďto z nepaměti neb z nějakého omylu komužkoli na též vesnice a lidi vejplatu dáti aneb my, dědicové a budoucí naši, neb ti duchovní, vyplatíc je od nich a za některý čas jich podržíc jinému bychom je za-

staviti chtěli, to žádné moci jmíti nemá; nýbrž, ač by se to kdy stalo, položíc oni zase summu svrchupsanú ke dskám zemským držiteluom takových vesnic a zboží, mají (sic) jim zase postoupeny býti a oni se v ně podle tohoto obdarování našeho komorníkem Pražským uvázati a nic méně tak dlouho držeti a užívati, dokudž bychom my, dědicové i budoucí naši, neb ti duchovní k vlastnímu požívání a držení, jakž se nadpisuje, týchž vesnic a zboží s jich příslušenstvím vyplatiti nechtěli. Avšak při těch všech vesnicích a gruntích hory a všelijaké kovy i s tím, což k pavování hor náleží a potřebí jest, též poklady, ač by toho co na těch gruntích nalezeno bylo a jiné vrchnosti královské sobě, dědicům a budoucím našim králuom Českým pozuostavovati ráčíme; poroučejíc při tom vyšším i menším úředníkuom zemským i jiným všem obyvateluom ze všech stavův královstvie Českého, věrným našim milým, abyšte dotčené měšťany již psaného Nového města Pražského, nynější i budoucí, při tomto potvrzení a znovu dané milosti naší jměli, drželi, cele a neporušitedlně zachovali pod uvarováním hněvu našeho i budoucích našich a skutečného trestání. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k listu tomuto rozkázali sme přivěsiti. Dán na hradě Pražském v neděli po svatém Havlu létha od narození syna božího tisícího pětistého čtyrydcátého čtvrtého a království našich Římského čtrnáctého a jiných osmnáctého.

Ferdynand.
Henricus burgravius Misnensis
supremus regni Bohemiae cancellarius.

Jiřík Gerstorff.
Wolff z Wrzesowecz.
Griespek.
Otta F. Gunther.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě tohoto císaře potvrdili tento list: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 64).

* Čís. 234.

1545. 3. října. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I vysazuje purkmistru, konšelům i vší obci Menšího města Pražského pořádnou apelací na ten spůsob, aby strany mohly se od-

volávati z nálezu soudu městského ve dvou nedělích, složíce důkladu pět kop gr. Č., ke králi, jenž buď osobně s radami o odvolání rozhodne aneb nejsa v zemi radám královským ji odešle, aby jí konec učinili.

My Ferdynand z boží milosti Římský král, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyšpánii, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie' etc., oznamujem tímto listem všem, že jsou před nás opatrní purgkmistr a konšelé i na místě vší obce Menšího města Pražského, věrní naši milí, předstoupili, na nás jakožto na krále a pána svého poddaně a poníženě některé těžkosti své vznášejíce, a to v tom, že mnozí, kteříž před právem jich činiti mají, když se jim ortel od týchž purgkmistra a konšeluov v té při, kteráž před ně přišla, udělá a vyhlásí a týž ortel se které straně nelíbí, že táž strana dotčené purgkmistra a konšely o to, že jest se jemu při právě jich ukrácení stalo, před vyšší soudy království Českého pohánějí neb obsielají a tudy soud a právo Menšího města Pražského k jich znamenité těžkosti, nemajíc žádné pořádné appellací od předkův našich ani od nás sobě vysazené, zlechčováno bývá, nás při tom tíž Malostranští za milostivé a spravedlivé opatření, tak aby těch a takových těžkostí i nebezpečenství vejš dotčených napotom zbaveni býti mohli, se vší pokorú prosíce. Kdež vzhlednouc my na jich poddané a snažné prosby, nechtíc aby práva i privilegia jejich, kterýchž jsou až posavád v chvalitebném a pořádném užívání byli, zlechčovány býti měly, a poněvadž od předkův našich, císařův a králův Českých slavné paměti, ani od nás žádné pořádně vysazené appellací a odvolání, kterýmž by se lidé spravovati a říditi mohli, nemají, chtíc, aby dobrý pořádek při právě a soudě téhož města Menšího Pražského držán byl a lidé, kteříž před týmž právem činiti mívají, k brzským a spravedlivým koncuom přicházeli i také čím se spravovati věděli a žádný sobě ničehož slušně stěžovati neměl a nemohl, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddú věrných našich milých, mocí královskú v Čechách týmž purgkmistru a konšeluom i vší obci Menšího města Pražského, nynějším i budúcím, až do vuole naší královské, dědicův a budúcích králuov Českých appellací znovu sme vysaditi ráčili a tímto listem vysazujeme, tak a na ten spůsob, jakž nížeji psáno, aby po

dnešní den každý, kdož by jakou při před právem v Menším městě Pražském měl a oni purgkmistr a konšelé Malostranští vyslyšíc tu při pořádně, pomníc na pána Boha, přísahy a povinnosti své, kterýmiž jsou zavázáni, ortel mezi stranami v té při udělali a vypověděli, kteréž by se straně na takovém orteli přestati nezdálo, ten každý ve dvou nedělích pořád zběhlých, položíc ku právu jich Malostranskému pět kop grošuov Českých, před osobu naši královskú odvolati a appellovati muože a moc míti bude, a oni purgkmistr a konšelé Malostranští mají a povinni budou tu všecknu při se všemi akty a pře líčením, jakž jest to před nimi od obojí strany vedeno a mluveno, i s ortelem jich na to udělaným, bez umenšení složíc a zapečetíc to u přítomnosti obojí strany, nám odeslati a my majíc tu a takovou appellací odeslanú, v tu s raddami našimi nahlídnouc v tom se spravedlivě zachovati a pokudž bychom uznali, že by ta strana, kteráž se odvolá, více to z oumysla než z spravedlnosti udělala, k tej každé osobě trestáním podle náležitosti přikročiti rozkázati račíme. Než jestliže bychom na ten čas, kdyby nám která appellací od toho práva Malostranského odeslána byla, v království našem Českém býti neráčili a táž appellací brzkého opatření potřebovala, tehdy o tom raddám našim v království Českém, kteréž bychom zřídili, tu appellací odeslati a mezi stranami na místě našem spravedlivý konec udělati poručiti račíme. Protož přikazujem všem obyvateluom a poddaným našim ze všech stavuov království Českého, nynějším i budúcím, věrným milým, abyšte často-psané purgkmistra a konšely i všecku obec Menšího města Pražského, nynější i budúcí, při této od nás až do vuole naší královské a budúcích králuov Českých znovu vysazené a vyzdvižené appellací i při tom při všem, což se v tomto obdarování našem obsahuje, měli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší královské. Však také chceme, aby tejto appellací od nás znovu vysazení podkomořímu našemu království Českého, nynějšímu i budúcímu, bez újmy bylo všech a všelijakých spravedlností, kteréž se při týchž Malostranských z strany obnovování ouřadu konšelského i jináče má aneb míti praví, a což by podle práva na nich nyní neb napotom soudem obdržel. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k listu tomuto přivěsiti sme rozkázali. Dán na hradě Pražském v so-

botu po svatým Jeronýmu létha božieho tisícého pětistého čtyřitcátého pátého a království našich Římského patnáctého, a jiných devatenáctého.

Ferdinand. Henricus burgravius Misnensis, supremus regni Bohemiae cancellarius.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. Kromě tohoto císaře potvrdili list tento: Ferdinand I. na hradě Pražském 24. září 1547, Rudolf II. na hradě Pražském 3. srpna 1600, Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 235.

1547. 24. září. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. navracuje a potvrzuje primasu, purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského dvaadvacet privilegií předešlých králův, prohlašuje všechna ostatní jich privilegia pro účastenství v odporu stavovském za propadlá. Při tom obmezuje všelijak samosprávu obecní, ustanovuje, že rada městská i královskými komisary obnovena býti může, konšelé bez král. hejtmana nad obcí usazeného nemají schůzí odbývati a bez jeho svolení obec svolávati; rychtářství a perkmistrství hor vyničných že mají státi se opět úřady zeměpanskými; odvolání z měst že nemá více jíti do Starého města, nýbrž ke králi a v jeho nepřítomnosti v zemi k radám apelačním; cechy řemeslnické že se zrušují, odúmrti že na krále připadají, viny a pokuty z těžkých zločinův komoře královské že se vyhražují a že o clech a ungeltech, jakož i o prodeji soli platiti má to, co král nařídí.

My Ferdynand z boží milosti Římský král, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hišpánii, arcikníže Rakouské, markrabě Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabě etc., oznamujem tímto listem všem vuobec, jakož jsou poctiví prymas, purgmistr, konšelé, starší přísežní obecní i všecka obec Starého města našeho Pražského znamenitě proti nám přečinili a v nemilost naši královskou upadli a skrze to všecka svá privilegia, svobody a vejsady, od císařův a králův Českých, slavné paměti předkův našich, i od nás jim nadané provinili a nám v moc i sami sebe na milost a nemilost podali; ale prohlédajíce my na jejich ponížené, poddané a pokorné prosby i také přímluvy, kteréž

jsou za ně od nejjasnějšího Ferdynanda, arciknížete Rakouského, syna našeho nejmilejšího, a důstojných biskupův Olomúcského a Vratislavského a osvíceného Vácslava, knížete Těšínského, úředníkův a radd našich z království Českého, markrabství Moravského, knížetství Slezského a z obojího Horního i Dolního markrabství Lužického, věrných našich milých, učiněny, z přirozené milostivé vuole, jakožto král křesťanský, vzhlednouc na ustavičné prozby a jsouc hnuti milosrdenstvím tuto milost purkmistruom, konšeluom i vší obci dotčeného Starého města Pražského učiniti a nechtíc jich do konce bez jistých vejsad, svobod a privilegií zuostaviti, dole jmenovaná privilegia na nížeji psaný spuosob jim jsme zase dáti a navrátiti ráčili: totiž list krále Jana, na jaký spuosob v Podskalí má dříví prodáváno býti. Datum v Praze 4 kalendas Maji létha 1316 atd. (Následuje obsah dalších 21 privilegií slovně tak, jako v druhém potvrzení těchže privilegií od císaře Ferdinanda I. na hradě Pražském 4. prosince 1558 č. 250 na str. 415—417 Staroměstským uděleného a za tím deset výhrad stejně jako tam na str. 417—419 znějících, pod kterými toto navrácení privilegií Starému městu se bylo stalo. Konec konfirmace je však stručnější a zní takto:) Protož tak podle toho všeho bez umenšení, jakž se svrchu píše, prymas, konšelé, starší obecní přísežní i všecka obec Starého města Pražského nám, dědicům našim sami za sebe, dědice a budoucí potomky a spoluobyvatele své přiřekli a slíbili při všem poslušně, povolně, ve vší poddanosti, jakožto věrní poddaní naši k nám, králi, pánu svému dědičnému se chovati, nás, dědicův našich a budoucích králův Českých, jakožto komora naše se přidržeti a námi beze všelijaké odpornosti se spravovati. Tomu na svědomí a pro lepší jistotu pečeť naši královskú k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázati a rukou naší vlastní podepsati se ráčili. Dán na hradě našem Pražském v sobotu po svatém Matouši apoštolu a evangelistu páně, 24. dne měsíce září, léta od narození syna božího 1547 a království našich Římského 17 a jiných 21.

Ferdynandus

Henricus burgrauius Misnensis supremus regni Boemiae cancellarius. G. Žabka.

Kniha privilegií č. 19 na listu 54 v archivu m. Prahy a rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 94 s přípisem po straně „Léta 1558 jiné privilegium dal Pražanům král Ferdynand, v němž toto odiosum exordium vypuštěno“.

V archivu m. Prahy chová se pod č. 18 kvitance, kterou Jiřík Žabka z Limberku, na Kounicích, radda a místokancléř krále JMsti v království Českém v Praze v pondělí po sv. Diviši (10. října) 1547 potvrdil, že „přijal od pánuov Pražan Starého města Pražského za listy a majestáty podle ukázání nejvyššího pana kancléře Českého krále JMsti šest set kop grošuov Českých." — V stejný den byla též Novému městu privilegia navrácena (srv. č. 245—247); avšak znění původní konfirmace nepodařilo se nám nalézti.

* Čís. 236.

1547. 24. září. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. navracuje a potvrzuje primasu, purkmistru, konšelům i vší obci Menšího města Pražského některá privilegia předešlých králův, čině při tom výhrady na úkor samosprávy městské. Konšelé bez přítomnosti král. hejtmana nesmí schůzí odbývati, ani bez jeho svolení obec svolávati; rychtářství stává se úřadem zeměpanským; odvolávání z nálezův soudu městského má jíti před krále a v jeho nepřítomnosti v zemi před rady apelační; cechy všelijakých řemesel se zrušují a o prodejích budou králem řemeslníkům řády vydány; odúmrti, viny a pokuty z těžších zločinův komoře královské se opět vyhražují a v příčině dávání a spravování cel a ungeltův, jakož i prodeje soli mají se zpravovati nadále vyměřeními královskými.

My Ferdynand z boží milosti Římský král, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyšpánii, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem vůbec, jakož jsú opatrní prymas, purgkmistr, konšelé i všecka obec Menšího města našeho Pražského znamenitě proti nám přečinili a v nemilost naši královskú upadli a skrze taková provinění všecka svá privilegia, svobody, vejsady, od císařuov [a] králuov Českých, slavné paměti předkuov našich, i od nás jim nadané, provinili a nám v moc i sami sebe na milost i nemilost podali; ale prohlídajíce my na jejich ponížené, poddané, pokorné prozby i také přímluvy, kteréž jsú za ně od nejjasnějšího Ferdynanda, arciknížete Rakouzského, syna našeho nejmilejšího a důstojných biskupuov Olomúckého i také Vratislavského a osvíceného Václava, knížete Těšínského, ouředníkuov a radd našich z království Českého, margkrabství Moravského, knížetství Slezského a z obojího Horního i Dolního margkrabství Lužického, věrných

našich milých, učiněny, z přirozené, milostivé vuole naší, jakožto král křesťanský, vzhledníc na ustavičné prozby a jsouc hnuti milosrdenstvím tu milost prymasovi, purgmistru, konšelóm a vší obci dotčeného Menšího města našeho Pražského učiniti a nechtíc jich dokonce bez jistých vejsad, svobod a privilegií zuostaviti, dole jmenovaná privilegia na níž psaný spuosob jim sme zase dáti a navrátiti ráčili, totiž: list krále Jana, aby v míli od města krčmy blíže nebylo, a ty aby zkaziti a šenkóm překážeti mohli a všecky vuokol města řemeslníky přidržeti, aby s městem ve všem trpěli. Datum v Londavě na den svatého ducha létha tisícího třístého třicátého.[1]) Konfirmaci císaře Karla na krčmy a šenky (sic) blíž míle od města obhajování. Datum v Brně v neděli po svatém Bartholoměji létha tisícého třístého třicátého čtvrtého.[2]) List téhož císaře Karla, aby město dlážditi mohli. Datum v Kolíně nad Labem v pondělí po nanebevzetí panny Marie létha tisícého třístého třitcátého osmého.[3]) List téhož císaře Karla, kterýmž vyzdvihuje platy a činže na domích. Datum v Praze u vigilií svaté Kateřiny létha tisícého třístého čtyřitcátého třetího.[4]) Majestát jmenovaného císaře Karla na vejplathu domovních platuov, že svísti je mohou. Datum v Praze indictione quarta, secundo Idus Januarii létha tisícého třístého padesátého prvního. Téhož císaře Karla list, aby vuokolní obyvatelé k témuž městu slušeli a ve všem s městem trpěli. Datum v Praze téhož dne a létha, ut supra.[5]) Majestát téhož císaře Karla na nápady dědictví s městem trpící[ch] etc. Datum v Praze indictione decima, octavo calendas Octobris létha tisícého třístého sedmdesátého druhého.[6]) Konfirmaci krále Václava vejš psaného listu císaře Karla na nápady dědictví. Datum v Praze octavo calendas Novembris létha tisícého třístého sedmdesátého druhého.[7]) Majestát téhož krále Václava, kterýmž se jim Malostranským poprava vysazuje. Datum v Praze indictione quarta, undecimo calendas mensis Septembris létha tisícého třístého osmdesátého prvního.[8]) List téhož krále Václava na ungelt soli. Datum v Praze indictione sexta, septimo calendas Marcii létha tisícého třístého osmdesátého třetího.[9]) Téhož krále Václava list Ka-

---

[1]) 27. května 1330 č. 18. [2]) 28. srpna 1334 č. 24. [3]) 17. srpna 1338 č. 34. [4]) 24. listopadu 1343 č. 46. [5]) 12. ledna 1351 č. 55 a 56. [6]) 19. září 1372 č. 92. [7]) 20. října 1372 č. 93. [8]) 22. srpna 1381 č. 100. [9]) 23. února 1383 č. 102.

teřině jinak Kačce, aby v kostele k faře v Menším městě plathu ročního jistú summu odkázati mohla etc. Datum v Hradci die undecima Januarii létha tisícého čtyřistého druhého.[10]) Obecní potvrzení krále Jiřího privilegií téhož Menšího města Pražského. Datum v Praze šestmecítmého dne měsíce dubna létha tisícého čtyřistého šedesátého.[11]) Nadání jarmarku na den svaté Markéthy týmž Malostranským od krále Vladislava. Datum v Budíně dvatcátého prvního dne měsíce listopadu létha tisícého čtyřistého devadesátého prvního.[12]) Téhož krále Vladislava dání kollatury svatého Jana k Košířóm s tou vejminkou, aby se tam služba boží jakž od starodávna dála. Datum na Budíně v sobothu den svatého Stanislava létha tisícého pětistého sedmého.[13]) Téhož krále Vladislava nadání znovu pečeti týmž Malostranským. Datum na Budíně téhož létha a dne, ut supra.[14]) List od nás, kterým jim appellací před osobu naši pouštěti ráčíme. Dán na hradě Pražském v sobothu po svatém Jeronymu létha tisícého pětistého čtyřitcátého šestého (sic).[15]) A těch listuov svrchu dotčených jim jsme milostivě potvrdili a tímto listem naším mocí královskú v Čechách, jistým vědomím, s raddú věrných našich milých, jakožto král Český, pokudž jsou jich předešle až posavad v užívání byli, potvrzujem. Jestliže by pak přes to které listy, privilegia a svobody jměli a před nás jich nebyli předložili, ty moci žádné míti ani jich užiti nemají; však sobě, dědicuom našim a budúcím králuom Českým při Menším městě našem Pražským, komoře naší, tuto mocnost obzvláštnie pozuostavovati a zachovávati ráčíme: Předkem kteříž tak v ouřadech konšelských budou, nyní ani na časy budúcí bez hajtmana našeho jim od nás v Menším městě Pražském usazeného žádných radd obecních na rathouze ani jinde držeti a postranních obecních schůzí žádným vymyšleným spuosobem nemívati, ani obce bez povolení hajtmana našeho obsílati nemají, leč by hajtmanu našemu o tom prvé oznámili, že jest potřebí obci pohromadě býti a při tom vědouc, co se jednati má, byl a povolil, tehdy tepruva to učiniti mohou a jináče nic. A jakož jsme ouřad rychtářstvie i což k tomu náleží, nám, dědicóm a budúcím našim králóm Českým v městě Menším Pražském pozuostaviti ráčili a ktož

[10]) č. 120. [11]) č. 157. [12]) č. 184. [13]) 8. května 1507 č. 200. [14]) 8. května 1507 č. 199. [15]) 3. října 1545 č. 234.

tak bude z poručení našeho za rychtáře usazen, ten má rychtářský úřad podle přísahy od nás vydané i jednoho každého času nařízení spravedlivě, věrně a právě z pilnosti spravovati, a jestli by jaké překážky od kohožkoli jemu se dály a on to na úřad konšelský vznesl, nemají jeho v ničemž opouštěti, nýbrž jemu pomocni býti. A kdež prvé appellací a odvolání z téhož Menšího města našeho Pražského před nás šla, toho při tom zuostavovati ráčíme, aby takové appellací a odvolání z Menšího města Pražského, když v království našem Českém budeme, před nás, dědici a potomky naše, a bez přítomnosti naší před raddy naše, k takovým appellacím obzvláště zřízené a na hradě Pražském usazené, se dály a ne jinam činěny byly. A jakož jsme také seznajíc lidskú těžkost z strany cechuov všelijakých řemesel v městě našem Menším Pražském takové cechy zrušiti a zdvihnúti ráčili, těch více v Menším městě Pražském dopúštěno býti nemá kromě toho pořádku, kterýž se při přijímání na řemeslo a při tovaryších každého řemesla zachovává, při tom se zuostavují. Než v prodajích všelijakých řemesel nemají sobě nic jistého, zač by koupeno neb prodáno býti jmělo, ukládati, tak aby chudý jako bohatý tím laciněji k potřebě své od řemeslníkův kupovati a drahoty pro dobré jednoho každého uvarováno býti mohlo. A pokudž bychom jednoho každého času, uznajíc potřebu při řemeslnících, hospodářích o hospody skrze osoby od nás vydané naříditi ráčili, takový řád budú povinni podnikati a podle toho se poslušně zachovati a úřad konšelský má povinen býti nad tím [ruku] držeti a pilně dohlédati, aby se tomu dosti stalo. A podle toho nám, dědicóm a budúcím našim králóm Českým odoumrti při Menším městě našem Pražském pozuostavovati ráčíme, jestliže by který obyvatel Menšího města Pražského bez poručenství z světa zšel a v Menším městě Pražském krevního aneb příbuzného přítele nejměl, tehdy taková odúmrť a statek pozuostalý ne na jiného, nežli na nás, dědice a budúcí krále České připadnúti má. Tolikéž také viny a pokuthy na obyvatelích v témž Menším městě Pražském, zejmena mordy, pálení, loupeže, moc, násilí, cizoložstvo a faleš, nám i dědicóm našim pozuostavujem; než ráčíme-li potom z milosti naší královské na obecní dobré a opravu města z toho co dáti, to při vuoli naší královské, dědicích našich a budúcích králích Českých každého času bude. A k tomu při dávání a spravování cel a ungeltův našich i také, když

bychom soli naše do království tohoto našeho Českého voziti dali, budou povinni jednoho každého času podle vyměření a usazení našeho, dědicuov našich a budúcích králuov Českých se zachovávati. Protož tak podle toho všeho bez umenšení, jakž se svrchu píše, prymas, purgkmistr, konšelé, starší obecní přísežní i všecka obec Menšího města našeho Pražského nám, dědicóm našim a budúcím králóm Českým sami za sebe, dědice a budúcí potomky své přiřekli, připověděli a slíbili při všem poslušně, povolně, ve vší poddanosti, jakožto věrní poddaní naši, k nám králi, pánu svému dědičnému, se zachovati a nás, dědicuov našich a budúcích králuov Českých, jakožto komora naše, se přidržeti a námi se bez všelijaké odpornosti spravovati. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k listu tomuto sme přivěsiti rozkázali a rukú vlastní se podepsati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v sobothu po svatém Mathouši apoštolu a evangelistu páně, čtyrymecítmého dne měsíce září, létha od narození syna božího tisícého pětistého čtyřitcátého sedmého a království našich Římského sedmnáctého a jiných jedenmecítmého.

Ferdinand.

Henricus burgravius Misnensis supremus regni Bohemiae cancellarius. G. Žabka.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Leopolda potvrdili tento list: Maximilian II. na hradě Pražském 14. dubna 1567, Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 237.

1547. 26. září. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. odpouští primasu, purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského provinění, jehož se proti němu dopustili a opatřuje je na poctivostech.

My Ferdynand z boží milosti Římský král, po všecky časy rozmnožitel říše, a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyšpánii, arcikníže Rakouzské, markrabie Moravský, Lucem-

burské a Slezské kníže a Lužický markrabie etc., oznamujem tímto listem přede všemi, jakož jsme od poctivých prymasa, purgkmistra, konšeluov, starších přísežných i vší obce Starého města našeho Pražského, věrných našich milých, skrze skutečné proti nám jejich přečinění a veliké provinění i příčiny znamenitě dané, hněvem a nemilostí naší královskú hnuti a nakloněni jsouce, hodné trestání na ně jiným na příklad spravedlivě od nás (sic) dopuštěno a vzloženo býti jmělo, však proto prohlédajíc na mnohé a časté přímluvy, kteréž jsú za ně od najjasnějšího Ferdynanda, arciknížete Rakouzského, syna našeho nejmilejšího a duostojných biskupuov Olomúckého a Vratislavského a osvíceného Václava, knížete Těšínského, ouředníkuov a radd našich z království Českého, margkrabství Moravského, knížetství Slezského a z Dolního i Horního margkrabství Lužického, věrných našich milých, činěny i také na jejich pokorné, poddané a ponížené vší obce Starého města našeho Pražského prozby, a rozvažujíc, že jsú se mnozí (jakž jsú nás spravili) v takové provinění i scestnosti z nedorozumění proti nám králi, pánu svému dědičnému, a někteří z přihrození a z přinucení navésti dali, i poněvadž sme některé z puovoduov trestati ráčili, majíc již nad dotčeným Starým městem Pražským tak od starodávna císaři a králi Českými, slavné paměti předky našimi, ke cti a k dobrému všemu království Českému vyzdviženými a zvláštními milostmi obdařenými nemalú jako král křesťanský litost, z zvláštního milosrdenstvie tuto dole psanú milost svrchu dotčeným Pražanuom a vší obci Starého města našeho Pražského, nynějším i budoucím, potomkóm jejich činiti a jim všecka provinění, čehož jsú se proti nám, jakžkolivěc až posavád dopustili, promíjeti, odpouštěti, v ochranu a obranu jakožto komoru naši zase bráti, vší poctivosti náležité podle svobod jim od nás daných, řádu, práva přiti, králem a pánem jich milostivým býti a to mocí naší královskú, s raddou věrných našich milých jakožto král Český uznávati ráčieme, aby dotčeným Pražanuom takové jejich proti nám provinění a přečinění na jich dobrých pověstech i poctivostech k žádné škodě a újmě nyní i na časy budúcí nebylo a tím od žádného člověka naříkáni, obviněni a honěni býti nemají. Protož všem i jednomu každému, úředníkóm, raddám našim i jiným stavuom a obyvatelóm, kteréhožkoli duostojenství, povýšení, řádu neb povahy jsú, a zvláště obyvateluom království Českého i jiných království

a zemí našich, poddaným našim věrným milým, poroučieme přísně přikazujíc, abyšte svrchupsané prymasa, purgkmistra, starší obecní i všecku obec Starého města našeho Pražského, věrné naše milé, při dotčené milosti naší, kterúž sme jim nadepsanú učiniti ráčili, jměli, drželi a bez přerušení zachovali pod uvarováním hněvu a nemilosti naší královské i skutečného trestání našeho. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k listu tomuto sme přivěsiti rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v pondělí po svatém Mathouši apoštolu a evangelistu páně létha od narození syna božího tisícého pětistého čtyřitcátého sedmého a království našich Římského sedmnáctého a jiných jedenmecítmého.

Ferdinandus m. p.

Henricus burgrauius Misnensis supremus regni Bohemie cancellarius m. p. — G. Ziabka m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 42. S královskou pečetí. List ten dále potvrdili: Matyáš II. ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurce 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 238.

1547. 26. září. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. odpouští listem stejného znění „poctivým prymasu, purgkmistru, konšelům, starším přísežným i vší obci Nového města Pražského“ přečinění, jehož se proti němu dopustili a opatřuje je na poctivostech i pověstech, aby to provinění k žádné újmě a škodě jim nebylo a od žádného naříkáno nebylo.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě Ferdinanda III. potvrdili tento list: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 239.

1547. 26. září. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. odpouští listem stejného znění provinění „opatrných prymasa, purgkmistra, konšeluov, starších přísežných i vší obce Menšího města Pražského.“

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Leopolda I. potvrdili tento list: Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 1808.

* Čís. 240.

1547. 28. září. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. béra na milost stav městský zanechává Pražany a jiná města královská při třetím hlasu na sněmích obecních ve věcech, o nichž jim jednati náleží.

My Ferdynand z boží milosti Římský král, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyspánii, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., známo činíme tímto listem přede všemi, kterak poctiví a opatrní purgkmistři, konšelé i obce všech tří měst našich Pražských a jiná města naše v královstvie Českém, věrní naši milí, nám správu svú dali a na nás prozebně vznesli, že jsú od předešlých císařuov, králuov Českých, předkuov našich, ustavičně na sněmích obecních, jakožto třetí stav v tomto královstvie Českém a za králování našeho v jistých artykulích, pokudž jim náleželo, hlas jmívali a jiných dalších milostí za své věrné služby i proto, že jsú se králuov, pánuov svých dědičných, stále přidrželi, užívali a ochraňováni byli, nás se vší poníženú, poddanú pokorú prosíc, abychom také zvláštní milostí naší na ně vzhlédnouti a jich při třetím hlasu, jakožto třetí stav královstvie Českého, zuostaviti a toho jim příti a dopuostiti ráčili. Kdež, ač jsou skrze provinění svá již psaní Pražané a na větším díle jiná města naše v královstvie Českém v nemilost naši upadli, proti nám zhřešili a svobody dotčené potratili, však proto vzhlednouc na poníženú prozbu jejich a přímluvy najjasnějšího Ferdynanda, arciknížete Rakouzského, syna našeho nejmilejšího, duostojných biskupuov Olomúckého a Vratislavského a jiných knížat, úředníkuov a radd našich z královstvie Českého, margkrabstvie Moravského, knížetství Slezského, Horního i Dolního margkrabstvie Lužického, kteříž na ten čas při nás byli, věrných našich milých, tuto milost purgmistróm, konšelóm všech tří měst Pražských a jiným všem městóm našim v krá-

lovstvie Českém jsme učinili a tiemto listem naším, mocí královskú, z dobrým rozmyslem a s raddú věrných našich milých, jakožto král Český činiti ráčieme: poněvadž oni Pražané i jiná města naše nám jsú připověděli a slíbili, že námi, dědici a budoucími našimi králi Českými a žádnými jinými mimo nás nemají a nebudú se spravovati, než skutečně nás, dědicuov našich, budoucích králuov i s dědici a budoucími svými přidržeti, státi a dobré naše obmýšleti, k žádnému jinému zření s jich budoucími nemajíc, tehdy jakž se svrchu píše, při hlasu v věcech jim Pražanuom a městóm našim v královstvie Českém na sněmích obecních k jednání náležitých, hlas stavu třetího, jako komoře naší příti a do vuole naší, dědicuov a budoucích našich pouštěti a v tom milost královskú na spuosob svrchudotčený učiniti jsme ráčili; však aby oni námi jse, králem pánem svým dědičným, spravujíc, všelijak, jakožto poddaní a vlastní komora naše, po všecky časy, jakž jsú připověděli a slíbili, se zachovávali a nám dědicóm našim a budoucím králuom Českým při obnovování ouřaduov konšelských přísahu činiti a zavázáni býti mají. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k listu tomuto přivěsiti sme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v středu den svatého Václava létha od narození syna božieho tisícého pětistého čtyřitcátého sedmého a království našich Římského sedmnáctého a jiných jedenmecítmého.

Ferdinandus m. p.
Henricus burgrauius Misnensis G. Ziabka m. p.
supremus regni Bohemie cancellarius m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 43. S královskou pečetí na červenobílé šňůře. List ten potvrdili: Matyáš II. ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 58).

* Čís. 241.

1547. 30. září. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. navracuje Starému městu Pražskému platy zádušní ke kostelům a k špitálům nadané a zavazuje se platův těch účelu jejich neodcizovati, avšak vrchnost nad těmito důchody sobě vyhrazuje.

My Ferdynand z boží milosti Římský král, po všecky časy rozmnožitel říše, Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyspánii, arcikníže Rakouské, markrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabie etc., oznamujem tímto listem všem, jakož sme z příčin hodných městu našemu Starému městu Pražskému všecky duochody pozemské odjíti ráčili, mezi kterýmiž také některé plathy zádušní k kosteluom a k špitáluom náležely; i nechtíc my, aby co toho k záduší náležitého a nadaného odjato, odcizeno a jinam obráceno a tudy služba boží umenšena býti měla, protož s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddú věrných našich milých, mocí královskú v Čechách a z zvláštní milosti naší královské všech těch platuov a statkuov zádušních při témž městě našem Starém městě Pražském pozuostavovati ráčíme, tak aby to ke cti a chvále pánu Bohu všemohoucímu při kostelích a špitálích, jakž od starodávna bývalo, zuostaveno, zachováno a pořádně, jakž bychom jednoho každého času my, dědicové naši a budoucí králi Čeští o tom nařídili, vydáváno a spravováno bylo bez umenšení, neb sobě dědicuom a budoucím našim králuom Českým vrchnost na tom i na těch lidech, kteříž tak platy k těm záduším vydávají, pozuostavovati a vyhrazovati ráčíme; však proto sami sebe, dědice naše a budoucí krále České v tom zavazujeme, že nyní i na budoucí věčné časy těch platuov a duochoduov zádušních k kosteluom a špitáluom nadaných, jinam odcizovati ani obraceti nemáme a moci míti nebudeme, než těch při dotčených kostelích a špitálích zanechati ráčíme a jednoho každého času, když by se nám, dědicuom našim a budoucím králuom Českým, jakž vejš oznámeno, zdálo, podle vůle naší k tomu osoby zříditi a v tom řád ustanoviti, podle kderéhož tíž obyvatelé města našeho Starého města Pražského, nynější i budoucí, poslušně a bez odporuov se zachovati povinni budou. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k listu tomuto přivěsiti sme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v pátek po svatém Michalu archandělu páně létha od narození syna božího tisícého pětistého čtyrydcátého sedmého a království našich Římského sedmnáctého a jiných jedenmecítmého.

Ferdinandus m. p.

Henricus burgrauius Misnensis supremus regni Bohemie cancellarius m. p. G. Ziabka m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 44. S pečetí královskou na běločervené šňůře. List ten potvrdili: Matyáš II. ve Vídni 31. září 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 61).

* Čís. 242.

1547. 30. září. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. stejnými slovy jako Starému městu navracuje i Novému městu Pražskému platy, důchody a statky zádušní.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 45. S úlomkem pečeti královské na běločervené šňůře. List dále potvrdili: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 72).

* Čís. 243.

1547. 30. září. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. stejnými slovy navracuje Menšímu městu Pražskému platy zádušní k špitálům a kostelům.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 46. Bez pečetě. List ten potvrdili: Rudolf II. na hradě Pražském 3. srpna 1600, Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 90).

Čís. 244.

1549. 27. května. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. vrací obci Starého města Pražského některé důchody a platy, jež jí byl následkem účastenství v odporu stavovském odňal, jmenovitě clo na mostě Pražském a ve třech branách, porybné, ungelt z vín přespolních, dvůr Strašnice, mlýny, řeku, přívozy, váhu a jiné platy z obecních pozemkův.

JMKská ráčil jest nejedny supplikací purgmistra a konšel i na místě vší obce Starého města Pražského slyšeti, na kteréžto supplikací,

zvlášť v kterýchž za některé duochody k tomu městu žádají, JKMst jim tuto nížepsanú odpověď dáti poručiti ráčil, kteréž porozumějíc nemají dalším supplikováním a svých těžkostí předkládáním JMst zaneprázdňovati a což takkoliv jim se tuto povoluje a pouští, ráčí JMKská to vše činiti z milosti a do vuole své královské, nad tím nade vším sobě, dědicuom a budoucím králuom Českým vrchnost pozuostavujíc; při tom přísně poroučeti ráčí, aby rychtář, purgmistr a konšelé ty duochody tak řídili a opatrovali, aby oni sami ani ti, kteříž nad tím usazeni budou, k svému užitku jich nebrali, ale na obecné potřeby toho města rozšafně obraceli, a tak s tím vuokol šli, kdyby JMKská to míti ráčil, aby z těch duochoduov počet pořádný učinili. *Předkem* JMKská jim Pražanuom Starého města navracovati a pouštěti ráčí clo a mejto na mostě Pražském, jakž od starodávna dáváno bylo, aby to ještě brali, vejše žádného neobtěžujíc a celným svým obtěžovati a přejímati nedopouštějíc, a z toho důchodu mají a povinni budou týž most a věže i brány i jizby při něm vedle potřeby každého času, tak aby nečasným opatřením na tom mostě i věžech škoda se nedála, opravovati. Však JKMst při témž mostě ty věže a brány v své mocnosti každého času pozuostavovati ráčí. Též jiná cla a důchody v branách Horské a Poříčské i brány v Menším městě Pražském jim se pouštějí, a oni mají proti tomu cesty a silnice, tu kdež náleží a kdež jsou to předešle činili, tak aby formané a jiní lidé, kteříž k městu jedou, nad tím těžkosti a škody neměli, i dláždění v městě opravovati a purgmistru a konšelům Menšího města Pražského z těch cel na dláždění téhož města každého roku XXX kop gr. Č. vydávati, než což by ven z města potřebí bylo na silnicích a cestách opravovati, to oni Pražané zastupovati a náklad na to činiti mají. *Druhé,* JMKská jim též do vuole své královské pouštěti a zanechávati ráčí porybné tu v Starém městě Pražském, však mají k tomu s pilností dohlédati a to osobou hodnou opatrovati, aby lidé mimo slušné a spravedlivé obtěžování a přesazování neslušným braním ryb a dáváním toho porybného nebyli. K tomu mají z toho porybného bratřím k svatému Jakubu a do kláštera Matky Boží na Písku v Novém městě Pražském po dvou kapřích, aneb za každý kapr, kdyžby tíž bratři kaprů vzíti nechtěli, po dvou bílých groších každý pátek vydávati. *Třetí,* jim JMKská na obecné dobré a splacení dluhů též do vuole své povolovati ráčí, aby oni počnouc ode

dne Svátosti nyní minulé ze všech cizích vín do Starého města přivezených a vyšenkovaných kromě Malvazí, Rivoli a jiných Vlašských vín, z každého žejdlíku po malém penízi bráti mohli, a z toho důchodu aby pergmistru JMKské každého roku k úřadu jeho XV kop gr. k prvnější službě dávali a dávati povinni byli. *Čtvrté,* mlejny, řeku, přívozy, váhu kořennou, z kotců, z krámů jarmareční, tržní a jiné případní městské, obecní důchody a platy od starodávna, též platy z zahrad, z chmelnic, z ostrovů, břehův (kromě zahrad, kteréž drží Jan Kolský), ty se jim též k obci pouštějí; však břehy k sanejtru vaření, též skrze jezy svobodné s dřívím i jinými potřebami plavení JMKská vymiňovati a pozuostavovati ráčí. *Páté,* JMKská k tomu povolovati ráčí, aby od tohoto dne počnouc ungelt do Tejna měšťané Pražští tak dávali, jakž jsou jej prvé dávali. *Šesté* ráčí jim též z milosti a z vuole své královské k obci pro chování koní a cízení města povolovati dvuor poplužní, Strašnice řečený, se třmi člověky při témž dvoře sedícími se vším příslušenstvím, ten k obecnímu dobrému držeti a spravovati mají. Což se pak špitáluv, kostelův farních a jiných duchovenství a záduší v tom městě dotýče, nad těmi nade všemi důchody a statky JKMst sobě též vrchnosť pozuostavovati ráčí, a úředníci i kostelníci k spravování těch duochoduv JMsti přísahami zavázáni býti mají, tak aby důchodů, k kterémukoli špitálu a záduší náležejících neb což ještě od lidí pobožných kterému špitálu a záduší dáno aneb odkázáno bude, jinam než tu a v ta místa, kdež to nadáno jest aneb odkázáno bude, neobraceli, ani sobě neosobovali. Jakož pak z toho tu a v těch místech, kdež JMst poručiti ráčí, počty pořádné činiti povinni budou; neb JKMst neráčí býti úmyslu těch důchoduv umenšovati, ale raději přičiňovati, aby při týchž špitálech a záduších skutkové milosrdní se dáli, a čest a chvála boží v týchž kostelích rozmáhati se mohla. Jakož pak k tomu ke všemu, jak a na který spuosob se toto Pražanům navracuje a dává, hejtman a rychtář JMKské, aby se to tak všelijak a pořádně řídilo, s pilností přihlédati a uznal-li by jaký nedostatek a výstupek, aneb že by ty důchody jinam než na obecní dobré se obracely, na JMKskou vznášeti má. Actum na hradě Pražském v pondělí po křížové neděli léta božího 1549.

Kašpar z Gránova, sekretář m. p.

Z rukopisu Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 91 za nápisem „Navrácení některých důchodův po bouřce“ dle „liber secundus privilegiorum Veteris urbis Pragensis fol. 224“ a z knihy opisův privilegií Staroměstských na listu 41 v Museum Českém chované.

* Čís. 245.

1549. 27. května. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. navracuje obci Nového města Pražského některé důchody obecní, zvláště dvůr poplužní Malešice, vápenici, mlejny a přívozy, různé platy, dávky i cla, jakož i statky zádušní a špitální; avšak nade vším tím zbožím vrchnost sobě pozůstavuje.

JMKská ráčil jest nejedny supplikací purkmistra a konšel i na místě vší obce Nového města Pražského slyšeti, na kteréžto supplikací, zvlášť v kterýchž za některé důchody k tomu městu žádají, JKMst jim tuto níže psanou odpověď dáti poručiti jest ráčil, kteréžto porozumějíc nemají dalším supplikováním a svých těžkostí předkládáním JMst zaneprázdňovati a což takkoli jim se tuto povoluje a pouští, ráčí JMKská to vše činiti z milosti a do vůle své královské, nad tím nade vším sobě, dědicům a budoucím králuom Českým vrchnost pozůstavujíc; při tom přísně poroučeti ráčí, aby rychtář, purgkmistr a konšelé ty důchody tak zřídili a opatrovali, aby oni sami ani ti, kteří nad tím usazeni budou, k svému užitku jich nebrali, ale na obecné dobré a potřeby toho města rozšafně obraceli a tak s tím vuokol šli, kdyby JMKská to míti ráčil, aby z těch důchoduov počet pořádný učinili. *Předkem* JMKská ráčí Pražanuom Nového města Pražského k vobci pouštěti a navracovati cla v branách, totiž v Konské, Svinské a Vyšehradské, též clo peněžité z dříví na řece Vltavě, než dříví vejtonní JMKská sobě pozůstavovati ráčí, a což by dříví ku potřebě hradu Pražského splaveno bylo neb že by JMKská neb raddy komory JMsti rozkázali komu propustiti, z toho nemají žádného cla bráti. Mlejny se jim též propouštějí, však s tou vejminkou, aby každého času svobodné plavení skrze jezy bylo a oni aby v tom žádné překážky nečinili. Item přívozy, platy z zahrad, z chmelnic, též clo z dobytkuov, z koní, jarmareční z krámuov, z vody vedení a z jiných obchoduov městských, kteří sou se jim předešle

z tohoto města zbíhaly i vápenici JMKská jim pouštěti ráčí se vším k ní příslušenstvím. Také jim JMKská na obecné dobré a splacení dluhův též do vůle své povolovati ráčí, aby oni počnouc ode dne Svátosti nyní jminulé ze všech cizích vín do Nového města Pražského přivezených a vyšenkovaných, kromě Malvazí, Ryvoly a jiných Vlaských vín, z každého žejdlíku po malém penízi bráti mohli, a z toho důchodu aby pergkmistru JMKské každého roku k ouřadu jeho k prvnější službě pátnácte kop grošuov Českých dávali a dávati povinni byli. Při tom JMKská povolovati ráčí, aby od tohoto dne počnouc ungelt do Tejna měšťané Pražští tak dávali, jak sou je prvé dávali. Též jim JMKská z milosti a do vuole své královské k vobci pro chování koní a cízení města povolovati ráčí dvuor poplužní, Malešice řečený, i s poddanými k tomu dvoru náležejícími, se vším příslušenstvím, ten k obecnímu dobrému držeti a spravovati mají. Co se pak špitáluov a kosteluov farních a jiných duchovenství a záduší v tom městě dotýče, nad těmi nade všemi důchody a statky JKMst sobě též vrchnost pozůstavovati ráčí, a ouředníci i kostelníci k spravování těch důchoduov JMsti přísahami zavázáni býti mají, tak aby důchoduov kterémukoli špitálu a záduší náležejících neb co ještě od lidí pobožných k kterému špitálu a záduší dáno neb odkázáno bude, jinam než tu a v ta místa, kdež to nadáno jest neb odkázáno bude, neobraceli, ani sami sobě neosobovali. Jakož pak z toho tu a v těch místech, kdež JMst poručiti ráčí, počty pořádný činiti povinni budou, neb JMKská neráčí býti úmyslu těch důchodův umenšovati, ale raději přičiňovati, aby při týchž špitálích a záduších skutkové milosrdní se dáli a čest a chvála boží v týchž kostelích rozmáhati se mohla. Jakož pak k tomu ke všemu, jak a na který spůsob se toto týmž Pražanuom navracuje a dává, hejtman a rychtář JMKské, aby se to tak všelijak a pořádně řídilo, s pilností přihlídati a uznal-li by jaký nedostatek a vejstupek, neb že by ty důchody jinam než na obecní dobré se obracely, na JMKskou vznášeti má. Actum na hradě Pražském v pondělí po křížové neděli létha božího tisícího pětistého čtyrydcátého devátého.

Kašpar z Gránova, sekretář.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy za nápisem „Recess císaře Ferdynanda na vrácení některých důchodův k obci Nového města Pražského.“

Též v knize Novoměstské „Miscellanea N° 75 na listě 170“ v spojeném úřadě desk zemských a kněh pozemkových v Praze. List tento potvrdili: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 74).

* Čís. 246.

1549. 25. října. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. chtěje lehkomyslnému odvolávání se k radám apelačním na hradě Pražském přítrž učiniti, povoluje purkmistru a konšelům Nového města Pražského, aby každý, kdo na jich výpovědi přestati nechce a odvolání beře, povinen byl ku právu jich deset kop gr. Č. ve dvou nedělích složiti.

My Ferdynand z božie milosti Římský král, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyšpánii, arcikníže Rakouské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, že jsou před osobu naší královskú poctivý purgkmistr a konšelé Nového města našeho Pražského, věrní naši milí, předstoupili a na nás jakožto na krále a pána svého některé těžkosti poníženě vznesli, a to v tom, že ti, kteříž před právem jich činiti mají, když se jim ortel od týchž purgmistra a konšeluov v té při, kteráž před ně přichází, udělá a vyhlásí a týž ortel se které straně nelíbí a proto appellací neb odvolání beře, že ku právu jich dvě kopy grošuov toliko složí, a tak spolehajíc mnozí na tak malú summu peněz, mnohokrát zoumyslně jednom k zlehčení práva jich appellací berou; nás při tom týž Novoměštští za milostivé a spravedlivé opatření, tak aby těch a takových těžkostí i nebezpečenství vejš dotčených napotom zbaveni býti mohli, se vší ponížeností prosíce. Kdež vzhlednouc my na jich podané a snažné prosby a nechtíc, aby práva a privilegia jejich, kterýchž sou až posavád v pořádném užívání byli, zlehčovány býti jměly, nýbrž aby dobrý pořádek při právě a soudech téhož města našeho Nového Pražského držán byl a chudému jako bohatému rovná spravedlivost se udělovala, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, mocí královskú v Čechách týmž purgkmistru a konšeluom Nového města Pražského, nynějším i budoucím,

až do vuole naší královské, dědicuov a budoucích králuov Českých tuto milost jsme učiniti a ustanoviti ráčili, a tímto listem činíme a ustanovujem tak a na ten spůsob, aby po dnešní den každý, kdož by jakou při před právem v Novém městě Pražském jměl a oni purgkmistr a konšelé Novoměstští vyslyšíc tu při pořádně a pomníc na pána Boha, přísahy a povinnosti své, kterýmiž sou nám a dědicuom našim zavázáni, ortel mezi stranami v té při udělali a vypověděli, kteréž by se straně na takovém orteli přestati nezdálo, ten každý ve dvou nedělích pořád zběhlých ku právu Novoměstských deset kop grošuov Českých položiti má a povinen bude, a položíc takovou summu, před osobu naší královskú aneb raddy od nás k appellacím zřízené appellovati může a moc jmíti bude, a oni purgkmistr a konšelé mají a povinni budou tu všeckou při se všemi akty a pře líčením, jakž jest to mezi nimi od obojí strany vedeno a mluveno, i s ortelem jich na to udělaným bez umenšení, složíc a zapečetíc to u přítomnosti obojí strany, nám aneb dotčeným raddám našim odeslati. Protož přikazujem všem obyvateluom a poddaným našim ze všech stavův království našeho Českého, nynějším i budoucím, věrným milým, abyšte častopsané purgmistra a konšely i všecku obec Nového města Pražského, nynější i budoucí, při této od nás až do vuole naší královské, dědicuov našich a budoucích králuov Českých jim učiněné milosti a znovu o těch appellacích nařízení i při tom při všem, což se v tomto obdarování našem obsahuje, jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší královské. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v pátek po sv. Severýnu létha božieho tisícého pětistého čtyrydcátého devátého a království našich Římského devatenáctého, Uherského třímecítmého a Českého čtyrmecítmého.

Ferdinand.

Henricus burgrauius Misnensis supremus regni Bohemiae cancellarius. Gr. Laxius.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili tento list: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie

ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — Dle rukopisu Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 na listu 68 udělil král Ferdinand I. též Staroměstským 13. března 1548 tuto „instrukcí o appellacích“: „JMKská Pražanům Starého města Pražského toto za odpověď dáti poručiti ráčil, že JMKská z strany těch 15 kop gr. Č., kdož by appellací před JMKskou od Pražan vzíti chtěl, aby předce dotčených 15 kop gr. Č. položiti povinen byl, toho při tom až do vuole své královské a dalšího o tom nařízení zuostavovati a zanechávati ráčí. Což se pak těch desíti soudcí, tolikéž i pergmistra královského v Starém městě, od kterýchž appellací před Pražany do rady jde, dotýče, JMKská tak o tom poroučeti a rozkazovati ráčí: Kdož se od dotčených desíti soudcí aneb od pergmistra do rady před Pražany odvolá, a potom na jich orteli přestati nebude chtíti, aby mohl a měl předse před JMKskou na hrad Pražský se odvolati etc. Tolikéž, která města aneb městečka stavu panského aneb rytířského, kromě měst královských do Starého města Pražského by se odvolávali aneb odvolávati budou, aby to ještě učiniti mohli. Než kdyby kdo z těch panských a rytířských měst a městeček na orteli v Starém městě přestati nechtěl, tehdy má tomu každému dopuštěno býti také před JMKskú na hrad Pražský se odvolati. Actum na hradě Pražském v úterý po neděli laetare anno 1548. Henricus burgrauius Misnensis, regni Boemie cancellarius.“

* Čís. 247.

1549. 7. listopadu. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. svoluje k žádosti Pražanův Novoměstských, aby úřad konšelský mohl sirotkům poručníky jmenovati, aby obyvatel stěhující se ven z města ze statku svého šosovního šestý díl k obci dáti byl povinen a aby dědiny, louky a zahrady Olšanské zapisovaly se do kněh zvláštních na radnici Staroměstské chovaných, avšak vinice tamější aby se pořádkem ouřadu perkmistrského řídily. Zároveň zamítá žádost, aby konšelé sobě rychtáře dle starobylého obyčeje sami saditi mohli.

JMKská Pražanům Novoměstským na jejich poddanou supplikací, předkem, kdež JMKské za to prosí, aby JMKská jim jejich privilegia zase navrátiti rozkázati a tolikéž, aby jim rychtáře, kteréhož by podle starobylého obyčeje saditi mohli, kterýž by zření své na ouřad měl, pustiti ráčil etc., toto za odpověd dávati ráčí: Poněvadž JMKská předešlého času jim Pražanuom některá privilegia navrátiti i také milostivé své potvrzení, pokudž se toho potřeba uznala, dáti a tolikéž rychtáře svého královského ustanoviti ráčil, ješto posavad žádná těžkost slušná

na ouřad ani na obec skrze to nepřišla, protož JMKská žádné hodné příčiny, proč by to změněno býti mělo, neuznává, nýbrž JMKská toho při takovém svém královském dání, nařízení a ustanovení na ten čas zůstavovati ráčí. Než co se sirotkuov dotýče, kteříž by v městě Novém Pražském poručníky nebyli opatřeni, k tomu JMKská své milostivé povolení dávati ráčí, aby ouřad takové sirotky poručníky až do vuole JMKské a dalšího JMKské o tom poručení opatrovati mohli. Z strany pak obyvateluov ven z města ztěhování ráčí JMKská tolikéž k tomu povolovati, aby tím lépe dluhy obecní platiti mohli, kdož by se koli z obyvateluov ven z Nového města vystěhovati a vyhostiti chtěli, aby šestý díl statku svého, kterejž pod šos v Novém městě Pražském má, k obci dáti povinen byl; však toliko až do vuole JMKské aby to také trvalo a nic dále. Co se pak těch dědin, luk a zahrad Volšanských dotýče, JMKská také k tomu milostivé povolení dávati ráčí, aby knihy obzvláštní k tomu zjednány a na rathouze v Starém městě Pražském chovány a do takových kněh ty dědiny, louky a zahrady, když by je jedni druhým prodávali, zapisovány pořádně byly, než berně a jiné daně, aby se předce z těch gruntuov tu, kdež prvé bývalo, spravovaly a vinnice k těm gruntuom Volšanským náležité aby při ouřadě pergkmistrském zapisovaly a tam to pořádkem ouřadu pergkmistrského, jakž vždycky bývalo, se řídilo. Actum na hradě Pražském ve čtvrtek po všech svatých létha etc. XLVIIII.

Henricus burgravius Misnensis
supremus regni Bohemiae cancellarius.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili tento dekret: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (fol. 44). — Téhož roku a dne vydán byl dekret stejného znění Pražanům Staroměstským, pouze o dva články rozšířenější a sice za článkem o sirotcích praví se: „Také JMKská dopouštěti ráčí, aby osobu hodnou za kancléře jměli, kterýžby jich potřeby spravovati mohl“ a ku konci praví se: „A kdež tíž Staroměstští Pražané JMKskou o vápenici poníženě prosí, na ten artykul budou míti od zřízených radd JMKské komory České odpověď. Actum na hradě Pražském ve čtvrtek po všech svatých léta etc. XLIX°“ (Chaos rerum memorabilium č. 325 list 878 v archivu města Prahy a rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 91.) — Pokud

se úřadu kancléřského na Starém městě týče, shledávali v tomto úřadě a hájili sobě Staroměstští přednost před ostatními městy; takže když r. 1537 Novoměstští svému písaři Jindřichovi z Chocemic dopustili toho, aby se kancléřem Nového města Pražského psal a toho titulu užíval, tu Staroměstští podali stížnost ke králi Ferdinandovi I. a týž vydal následující mandát Novoměstským: „Ferdynand etc. Poctiví věrní naši milí! Teď vám posíláme vejpis psaní, kteréž jsou nám poctivý purgmistr a konšelé Starého města Pražského, věrní naši milí, učinili, kterémuž co sobě do vás o tytul kancléřství Jindřicha z Chocemic stěžují, vyrozumíte. I pokudž by tak bylo, jakž jsme spraveni, že by týž Jindřich z Chocemic ani předkové jeho v tom úřadě písařství městského takového tytule nikdá v Novém městě Pražském v užívání nebyli, a vy na takový tytul obdarování nemáte, poroučíme vám přísně přikazujíc, abyšte od takového předsevzetí prvé nebývalého přestali a jmenovanému Jindřichovi z Chocemic, aby se napotom kancléřem Novoměstským psáti aneb vy jemu ten tytul dávati měli, nedopouštěli, než toho až do dalšího vyrozumění té věci zanechali, jináč nečiníc. Dán ve Vídni v sobotu sv. Fabiána a Šebestyána (20. ledna) léta 1537“ (Chaos rerum memorabilum č. 325 f. 879 v archivu m. Prahy a rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 81, kdež na straně připsáno: „Jindřich z Chocemic byl potom prokurátorem, otec D. Řehoře Orina z Chocemic.“)

* Čís. 248.

Asi roku 1549.

Král Ferdinand I. povoluje třem městům Pražským, aby sobě obecní sklepy spůsobila, v kterýchž by se všelijaká z cizích zemí vína k užitku obcí prodávala.

Co se pak dotýče čtvrtého artykule z strany šenkování vín Rejnských a jiných z cizích zemí vín, k tomu milostivě povolovati ráčíme netoliko jim Staroměstským, ale i Novému též Menšímu městuom Pražským, aby v tom každém městě sobě zvláštní sklep, tak jakž toho v jiných zemích a v Šesti městech, v Slezště užívají, spuosobiti a v těch sklepích, aby všelijaká z cizích zemí vína, však do vuole naší císařské a na koštování toliko šenkovati dali a peněžili, s touto při tom znamenitou a jistou vejminkou, aby každého času dobrá a pravá vína jmívali a ty i jiná svá domácí vína, aby v slušných penězích, při čemž by lidé zůstávati mohli, načínali a šenkovali, a nicméně z vinic Pražských podle starobylého pořádku, aby, kteříž tím povinni jsou, pergkrechty dávali. Obzvláštně pak sobě při tom pozůstavovati ráčíme, abychom každého času, když by které město buď

to přespolní neb domácí vína nad míru a mimo slušnost šenkovali, ješto by sobě takový nemírný šenk lidé ztěžovali, podle slušnosti a mírnosti, i také jakž by kdy se vína obrodila, drahá neb laciná byla, takové šenky vedle libosti naší posaditi a v tom řád učiniti anebo tuto milost každého času zase dokonce vyzdvihnouti mohli.

Kašpar z Gránova.

Výňatek tento obsažen jest v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy za nápisem „Recess na šenkování všelijakých z cizích zemí vín k užitku obce." — Kromě Ferdinanda I. potvrdili Novoměstským tento recess: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. R. 1558 stěžovali si Pražané všech tří měst u místodržícího arciknížete Ferdinanda, že „hostinská vína proti jich privilegiím a svobodám do měst Pražských pod rozličnými barvami a zástěrami se uvozují a šenkují," žádajíce, aby to přetrženo bylo. Arcikníže dal jim odpověď 8. září 1558: „že po dnešní den, ač bude-li kdo toho při něm hledati, aby mohl hostinská vína do měst Pražských přivésti a šenkovati, žádnému proti obdarování a privilegium Pražanů toho dopustiti nerácí, nýbrž jednomu každému oznámiti, poveze-li, aby na svou škodu vezl. A což kdo hostinských vín mají, ty aby svobodně až do sv. Havla nejprvé příštího vyšenkovati mohli a dále nic; neb JMt arcikníže nad Pražany a privilegiími jejich milostivou ruku držeti ráčí." Zároveň nařídil arcikníže listem d. na hradě Pražském v pondělí post invocavit l. 1559 perkmistru Janovi Medaři, aby na to své bedlivé zření měl a nikomu toho nedopouštěl, aby kdo „hostinská vína mimo čas vyměřený sem uvozovati a šenkovati měl" a aby jakémus Janovi Marynovi ihned rozkázal a jeho z úřadu svého přidržel, aby „všecka vína Litoměřická, kteráž má, ihned z měst Pražských vyprodal a zde jich nešenkoval." (Rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 69.)

* Čís. 249.

1557. 2. dubna. Hrad Pražský.

Král Ferdinand I. navracuje a potvrzuje purkmistru, konšelům a vší obci Starého města Pražského tři privilegia.

My Ferdynand z boží milosti Římský král, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král, infant v Hyspánii, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem

všem, jakož jsme času jminulého z některých příčin poctivým purgkmistru a konšeluom i vší obci Starého města našeho Pražského, věrným našim milým, některá privilegia, majestáty a svobody vyzdvihnúti ráčili, i prošeni jsme od dotčených Pražanuov i na místě vší obce, abychom jim dolepsané majestáty a obdarování zase z milosti naší královské navrátiti a znovu potvrditi ráčili. K jejichžto ponížené a pokorné prozbě a pro dobré a zvelebení téhož města nakloněni jsouce, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, mocí královskú v Čechách dolepsané majestáty a privilegia dotčeným Pražanóm jsme navrátili a tímto listem jakožto král Český navracujem a ve všem jich znění, položení, v punktích, klauzulích a artykulích, jako by tuto v tento list náš slovo od slova vepsány byly; totižto: list latinský krále Jana slavné paměti, kterýž slovo od slova takto zní: Nos Johannes ͻc. (Následuje znění latinského listu krále Jana daného v Praze 1. prosince 1328 čís. 15.) *Druhý* list krále Vladislava slavné paměti na špitál svatého Pavla za branou Poříčskou, jehož datum na Budíně v pátek po božiem vstoupení létha božího tisícého pětistého sedmého[1]). *Třetí* list a majestát náš, kterýmž sme jim některé listy a majestáty na grunthy Kartouský a Zlechovský svědčící potvrditi ráčili, jehož datum na hradě Pražském v pondělí den svatého Matěje, apoštola božího, létha od narození syna božího tisícého pětistého čtyřitcátého čtvrtého,[2]) schvalujem, obnovujem a potvrzujem; chtíce tomu konečně, aby při tom od každého člověka jmieni, držáni a neporušitedlně zachováni byli bez naší, budoucích králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. Protož přikazujem všem poddaným našim ze všech stavuov království našeho Českého, nynějším i budoucím, věrným milým, abyšte svrchupsané obyvatele města našeho Starého Pražského při tomto navrácení těch tří majestátuov a tomto schválení, obnovení a potvrzení našem jméli, drželi a neporušitedlně nyní i na budoucí časy zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší královské. Tomu na svědomí pečeť naši královskú k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v pátek po neděli postní, jenž slove letare, létha

[1]) 14. května 1507 č. 201. [2]) 25. února 1544 č. 232.

božího tisícého pětistého padesátého sedmého a království našich Římského sedmmecítmého a jiných třidcátého prvního.

Ferdinandus m. p. S. Heldt
Joachim de Noua domo vicecancellarius.
supremus regni Bohemie cancellarius.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 47. S velkou pečetí královskou na bělo-červené šňůře. List tento potvrdili: císař Matyáš ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — Staroměstští rok už před tím žádali ve Vídni krále Ferdinanda za navrácení těchto tří privilegií a obdrželi následující odpověď: „Jakož jsou na JMKskou Pražané Starého města Pražského skrze vyslané své některé artykule a stížnosti vznesli, JMKskou v tom za milostivé opatření s ponížeností prosíce, všemu jest JMKská šířeji vyrozuměti ráčil. A předkem co se těch gruntův Kartouzských a v Plasích, tolikéž platův ze zahrad a vinic v celnici mostské, i také těch osob, kteréž do stavu rytířského přijímány bývají a proto předce živnosti městské hleděti chtí, dotýče, JMKská o ty tři artykule arciknížeti JMsti psáti ráčí, a když JMKské od arciknížete odpověd přijde, JMKská jim Pražanům další milostivou vuoli svou královskou oznámiti ráčí. Z strany pak záduší a špitále sv. Pavla za branou Poříčskou JMKská, znaje slušnou prosbu Pražan i věc pobožnou býti, milostivě se k tomu nakloniti a povolení své královské dáti ráčil, aby ten majestát od krále Vladislava slavné paměti, o kterémž v své supplikací zmínku činí, vyhledán byl a bude-li před rukami, ten jim JMKská navrátiti rozkáže i také další milostivé potvrzení na něj dáti, a tak v témž potvrzení opatřiti ráčí, aby na budoucí věčné časy od toho špitále a záduší nic odcizováno nebylo pod nižádným spuosobem. Tolikéž JMKská ten majestát krále Jana slavné paměti, kterýž se na braní hlíny a kamene vápenného etc. vztahuje, vyhledati rozkázati a ten dotčeným Pražanům i s potvrzením na to od JMKské vydaným navrátiti ráčí. Také JMKská na poníženou prosbu častopsaných Pražan k relací, aby ke dckám zemským strany vkladu vsi Zlatník učiněna byla, povolovati ráčí a JMKská na pokornou prosbu jich Pražan, jako poddaných svých věrných milých, tuto odpověd jim dávati a pánem jich milostivým býti ráčí. Actum v Vídni v středu den rozeslání apoštoluv božích léta etc. 56. Joachim de Nova domo, cancellarius. Sigismund Heldt, vicecancellarius." (Rukopis Gerštorfské bibliotéky Budišínské č. 32 list 92.)

* Čís. 250.

1558. 4. prosince. Hrad Pražský.

Císař Ferdinand I. potvrzuje novým listem, v němž zmínka o odporu stavovském vynechána, primasu, purkmistru, konšelům i vší obci Sta-

rého města Pražského ona privilegia předešlých králův, jež jim byl r. 1547 navrátil a opakuje opětně výhrady, pod kterými se potvrzení těchto privilegií stalo. Obnovení rady městské má královskými radami se konati; konšelé bez král. hejtmana nemají schůze odbývati a bez jeho svolení nesmí obec svolávati; rychtářství a perkmistrovství hor více viničných ostávají úřady zeměpanskými; odvolání z měst nemá jíti do Starého města, nýbrž ke králi a v jeho nepřítomnosti k radám apelačním; cechy řemeslnické se zrušují, odúmrti na krále připadají, viny a pokuty z těžších zločinův se komoře král. vyhražují a ohledně dávání a spravování cel a ungeltův, jakož i prodeje soli mají míti nadále vyměření královská platnost.

My Ferdynand z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše, Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyspánii, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, jakož jsou poctiví prymas, purgkmistr, konšelé i všecka obec Starého města našeho Pražského let předešlých z některých gruntovních uvážených příčin nám všecky svá privilegia a svobody, kteréž jsme jim vyzdvihli, na poručení naše vydali, kdež jsme je pak netoliko jinejmi milostmi a svobodami milostivě opatřiti, nébrž i více jim těch zase přidati ráčili, i jsouc poníženě se vší pokorou od týchž Staroměstských prošeni a maje od najjasnějšího knížete Ferdynanda, arciknížete Rakouzského etc., syna našeho nejmilejšího Jeho Lásky, poslušné a synovské přímluvy za ně k nám, abychom vejš psaným Staroměstským všech těch svrchudotčených privilegií, svobod a milostí (poněvadž jsme z zvláštní dobroty, milosti a s pomocí pána Boha všemohoucího k nejvyššímu duostojenství císařství křesťanského přišli), jako císař křesťanský a král Český milostivě potvrditi ráčili. Kdež vzhledše na poslušnú synovskú přímluvu Jeho Lásky, syna našeho nejmilejšího, arciknížete Ferdynanda etc., i také jejich prymasa, purgmistra, konšeluov i vší obce Starého města našeho Pražského jako věrných poddaných našich milých poníženou, pokornou, poddanou a slušnú prosbu, ráčili jsme jim vejš jmenovaných všech a všelijakých privilejí, svobod, vejsad, nadání a milostí z dobroty a štědroty naší císařské, jako císař křesťanský a král Český milostivě potvrditi a tímto

listem ve všech jich znění, položení, v punktích, klauzulech a artykulech, jakž jsou slovo od slova v tento list náš vepsány, s bedlivou raddou věrných našich milých, jako císař křesťanský, mocí královskú v Čechách, s jistým vědomím naším mocně potvrzujeme a schvalujeme, totiž: list krále Jana, na jakej spuosob v Podskalí má dříví prodáváno býti. Dán v Praze čtvrtého dne calendas Mai létha tisícího třístého šestnáctého.[1]) *Druhej* list krále Jana, v kterémž vyznává, že Pražany v svou ochranu a obranu beře (sic); toho listu jest datum v Minstře druhého dne měsíce Novembra jinak listopadu létha tisícího třístého dvadcátého pátého.[2]) *Třetí* list téhož krále Jana na sklad a prodávání drev v Podskalí, a k tomu aby Pražané nebyli ven z země k soudóm potahováni (sic). Datum listu toho v Teonisville ve čtvrtek po svatém Prokopě létha tisícího třístého třidcátého osmého.[3]) *Item* list císaře Ludvíka čtvrtého, kterým vysvobozuje Pražany po vší říši od cla dávání. Datum v Špeyru v neděli před svatým Vítem létha tisícího třístého třidcátého.[4]) *Item* císaře Karla list o vyzdvižení Nového města Pražského a nadání práva. Datum na Hrádku Křivoklátku o svátcích velikonočních létha tisícího třístého čtyřidcátého sedmého.[5]) *Item* krále Ludvíka Uherského majestát, aby kupci Pražští v Uhřích pro cizí dluhy nebyli obstavováni. Datum quarto calendas Augusti létha tisícího třístého padesátého sedmého.[6]) *Item* císaře Karla majestát na vyzdvižení a zdělání vinohraduov ve třech mílích okolo Prahy. Datum v Praze v pátek po neděli masopustní létha tisícího třístého padesátého osmého.[7]) *Item* list císaře Karla, v kterémž přikazuje, kdo by nechtěl vinohradů na gruntech svých vysaditi, aby toho jinému dopřál. Dán v Praze dvanáctého dne měsíce Máje létha tisícího třístého padesátého osmého.[8]) *Item* císaře Karla list na svobodu plavení dříví po Vltavě. Datum v Praze den nalezení svatého Štěpána létha tisícího třístého šedesátého šestého.[9]) *Item* krále Václava list potvrzení na list císaře Karla na vysazení Nového města Pražského. Datum v Praze čtyřmecítmého dne měsíce ledna létha tisícího třístého osmdesátého pátého.[10]) *Item* krále Ladislava list jarmarku nadání o hromnicích.

---

[1]) 28. dubna 1316 č. 10. [2]) 4. listopadu 1325 č. 13. [3]) 9. července 1338 č. 30. [4]) 10. června 1330 č. 19. [5]) 3. dubna 1347 č. 48. [6]) 29. července 1357 č. 64. [7]) 16. února 1358 č. 66. [8]) 12. května 1358 č. 68. [9]) 3. srpna 1366 č. 86. [10]) 24. ledna 1385 č. 107.

Datum v Praze na den svatého Klimenta létha tisícího čtyřstého padesátého čtvrtého.[11]) *Item* císař Frydrych potvrzuje Pražanóm všecka jejich privilegia pro pomoc, kterúž u Vídni JMCské udělali. Datum in Neunburga forensi jedenáctého dne měsíce prasince létha tisícího čtyřstého šedesátého druhého.[12]) *Item* císaře Frydrycha list, kterýmž Pražanóm dává erb. Datum u vojště proti knížeti Burgundskému v poli u Neyszu v pátek před svatým Vítem létha tisícího čtyřstého sedmdesátého pátého.[13]) *Item* císaře Frydrycha list na zlepšení štítu a svobodné clo a mejto Pražanóm. Dán v Vídni dvatcátého druhého dne měsíce června létha tisícího čtyřstého sedmdesátého sedmého.[14]) *Item* krále Vladislava majestát, kterýmž ráčí potvrzovati majestát krále Jiřího, jímž všecky platy na domích Pražských snímati a v nic obraceti ráčí. Dán v Praze dvatcátého prvního dne měsíce Máje létha tisícího čtyřstého sedmdesátého druhého.[15]) *Item* krále Vladislava konfirmací na polepšení štítu Pražanóm. Datum v Praze osmnáctého dne měsíce dubna létha tisícího čtyřstého sedmdesátého sedmého.[16]) *Item* krále Vladislava konfirmací na dva listy na clo a na krále Ludvíka list, aby kupci pro cizí dluhy v Uhřích nebyli obstavováni. Datum na Budíně sedmnáctého dne měsíce listopadu létha tisícího čtyřstého devadesátého prvního.[17]) *Item* krále Vladislava vejpověď o vápenici mezi Staroměstskými a Novoměstskými. Datum na Horách Kutnách v pátek před svatú Máří Mandalenú létha tisícího čtyřstého devadesátého sedmého.[18]) *Item* krále Vladislava konfirmaci na vinohraduov vysazení. Datum téhož dne a létha ut supra.[19]) *Item* list krále Vladislava na lidi zběhlé a jak by se stav městský při vydávání lidí jměli zachovati. Datum toho listu na Horách Kutnách ve čtvrtek před svatú Máří Majdalenú létha ut supra.[20]) *Item* krále Vladislava list, datum v Tátě v pondělí po svaté Alžbětě létha tisícího pětistého třináctého, v kterémž se oznamuje nevina Pražan, jakož hlas byl, že by Pražané se měli proti králi zasaditi, s poručením, aby to zapsání z desk bylo vymazáno etc.[21]) *Item* druhej list téhož krále Vladislava, kteréhož datum jest v Tátě téhož dne a létha ut supra.

[11]) 23. listopadu 1454 č. 151. [12]) 11. prosince 1462 č. 162. [13]) 9. června 1475 č. 174. [14]) 22. června 1477 č. 177. [15]) 21. května 1472 č. 169. [16]) 18. dubna 1477 č. 176. [17]) 17. listopadu 1491 č. 183. [18]) 21. července 1497 č. 187. [19]) 21. července 1497 č. 189. [20]) 20. července 1497 č. 186.

v kterýmž jim mezi jiným tu milost činiti ráčí, aby král Ludvík slavné paměti ani budoucí králové Čeští na žádném městě neb obzvláštních osobách pokut dávati neráčili, poněvadž jsou oni Pražané oustně i sice jinak listy svými to připověděli a připsali, že se králem Vladislavem, dědici a budoucími králi Českými a žádným jiným spravovati mají a budou jakožto komora etc.[22]) *Item* list náš jim danej na šacunkh, jest-li by který měštěnín z Prahy chtěl se pryč stěhovati, aby podle svého svědomí se šacoval a ze sta kop grošuov Českých deset kop grošuov na opravu města dal. Dán v Linci v sobotu po panny Marie narození létha tisícího pětistého třidcátého osmého.[23]) A těch listuov svrchudotčených jsme milostivě jim potvrdili a tímto listem jistým vědomím naším, s raddou věrných našich milých, jakožto král Český, pokudž jsou jich předešle až posavad v užívání byli, potvrzujem. Jestliže by pak přes to které listy, privilegia a svobody měli a před nás jich nebyli předložili, ty moci žádné jmíti ani jich užíti nemají; však sobě, dědicóm našim a budoucím králóm Českým, jakožto při komoře naší tuto mocnost obzvláštně pozuostavovati ráčíme: Jakož v obyčeji jest bylo přišlo při obnovení a sázení ouřaduov konšelských, že ne jiným, než samým králem takové konšeluov sázení a obnovení se dálo, již toho na budoucí časy my ani budoucí králové Čeští činiti povinni býti nemáme, než skrze raddy naše království Českého jednoho každého roku, kterýmž bychom poručiti ráčili, již dotčené konšeluov obnovení a sázení v Starém městě Pražském vyřízeno býti a přísaha nám a dědicóm našim od nich přijímati se má. A kteříž tak v ouřadech konšelských budou nyní i na časy budoucí, bez hajtmana našeho, jim od nás v Starém městě Pražském usazeného, žádných radd obecních na rathouze ani jinde držeti a postranních obecních schuozí žádným vymyšleným spuosobem nemívati, ani obce bez povolení hajtmana našeho obsílati nemají, leč by hajtmanu našemu o tom prvé oznámili, že jest potřebí obci pohromadě býti a při tom vědouc, co se jednati má, byl i povolil, tehdy teprva to učiniti mohú a jináče nic. A jakož jsme ouřad rychtářství i což k tomu náleží nám, dědicóm a budoucím našim králóm Českým, v Starém městě pozuostaviti ráčili, a kdož tak bude z poručení našeho za rychtáře usazen, ten má rychtářský úřad

---

[22]) 21. listopadu 1513 č. 210. [23]) 14. září 1538 č. 226.

podle přísahy od nás vydané spravedlivě a vyměření jednoho každého času od nás daného bez překážky spravovati, a prymas i konšelé, jestli by jaké překážky od kohožkoli jemu se dály a on to na ně vznesl, nemají jeho v ničemž opustiti, nébrž jemu pomocni býti. A kdež prvé bejvalo, že k Pražanóm do Starého města apellací neboližto odvolání z Nového města Pražského a z jiných měst našich v království Českém se činily a oni rozsudky i naučení svá na to dávali, takových apellací oni Pražané Staroměstští viece k sobě přijímati nemají, než tomu chcem, aby takové apellací a odvolání ze všech měst našich království Českého, když v království Českém osobné býti ráčíme, před nás, dědice a potomky naše, a bez přítomnosti naší před raddy naše, k takovým apellacím obzvláště zřízené a na hradě Pražském usazené, se dály a ne jinam činěny byly. Což se pak ouřadu pergkmistrského nad horami vinničnými dotýče, ten ouřad i což k tomu ouřadu náleží sobě i dědicóm našim a budoucím králóm Českým pozuostavovati ráčíme, tak že na ten ouřad pergkmistrský ráčíme hodnú osobu z Starého města Pražského dáti a usaditi, aby ten ouřad spravedlivě opatroval, a jestli by jaké překážky jemu se dály a on na Pražany to vznesl, nemají jeho opouštěti, nébrž jemu pomocni býti. Avšak obzvláště poroučíme, přikazujíc, aby po dnešní den u vinohradech jámy dělati a jmíti, na koroptví ani zajíce léčeti žádnej se nedopouštěl pod pokutou desíti kop grošuov Českých, totiž jednu polovici do komory naší a druhú pergkmistru našemu, v kterémž by vinohradě se našlo, propadení; než které jámy již zdělány jsou, ty aby hned zase beze všeho meškání pod touž pokutou zasypány byly. A jakož jsme také seznajíc lidskú těžkost všecky cechy řemeslnické zdvihnouti a zrušiti ráčili, těch více v Starém městě Pražském dopúštěno býti nemá, kromě toho pořádku a obyčeje, kterýž zachovávají při přijímání na řemeslo a při tovařiších každého řemesla, při tom se zuostavuje; ale v prodajích ve všech řemeslích nemají sobě nic jistého, zač by koupeno neb prodáno býti jmělo, vyměřovati ani ukládati, tak aby chudý jako bohatý tím laciněji k potřebě své od řemeslníkuov kupovati a drahoty pro dobré jednoho každého uvarovati se mohli. A pokudž bychom jednoho každého času, znajíc potřebu při řemeslnících, hospodářích o hospody, skrze osoby od nás vydané nařídili, takovej řád budou povinni podniknouti a podle toho se poslušně zachovati, a úřad

konšelský, aby se tomu všemu dosti stalo, má a povinen bude, nad tím ruku držeti a k tomu pilně dohlídati. A nad to nám, dědicóm a budoucím našim králóm Českým odoumrti na obyvatelích a poddaných našich v témž městě Pražském pozuostavovati ráčíme. Jestli že by který obyvatel Pražský bez poručenství umřel a v městech našich Pražských přítele krevního neb příbuzného neměl, tehdy taková odoumrť ne na jiného, nežli na nás, dědice a budoucí krále České připadnouti má. Tolikéž také viny a pokuty na obyvatelích v témž městě Pražském, zejmena mordy, pálení, loupeže, moc, násilí, cizoložstvo a faleš, nám i dědicuom našim pozuostavujem; než ráčíme-li potom z milosti naší císařské na obecní dobré neb opravu téhož města co dáti, to při vuoli naší císařské, dědicuov našich a budoucích králích Českých každého času bude. A k tomu při dávání a spravování cel a ungeltuov našich i také, když bychom soli naše do království tohoto našeho Českého voziti dali, budou povinni jednoho každého času podle vyměření a usazení našeho, dědicuov našich a budoucích króluov Českých se zachovávati. Protož tak podle toho všeho bez umenšení, jakž se svrchu píše, prymas, purgkmistr a konšelé, starší obecní, přísežní i všecka obec Starého města Pražského nám, dědicuom našim, sami za sebe, dědice, budoucí potomky a spolu obyvatele své přiřekli a slíbili při všem poslušně, povolně, ve vší poddanosti, jakožto věrní poddaní naši k nám králi, pánu svému dědičnému, se chovati, nás, dědicuov našich a budoucích králuov Českých, jakožto komora naše se přidržeti a námi bez všelijaké odpornosti se spravovati. Přísně přikazujíc všem obyvatelóm a poddaným našim, kteréhož by koli duostojenství, řádu, stavu, povahy neb povýšenosti byli, ze všech stavuov království našeho Českého i jiným všem poddaným našim, nynějším i budoucím, věrným milým, abyšte častopsané prymasa, purgkmistra, konšely i všecku obec Starého města našeho Pražského, nynější i budoucí, jako ty, kterýmž obzvláštní milostí naší císařskú pro jich k nám i dědicuom a synóm našim nejmilejším poddané, věrné a dobré, šlechetné chování nakloněni jsme a napotom aby nám i budoucím našim tím dostatečněji sloužiti mohli a povinni byli, při tom při všem, což se v tom listu a majestátu našem obsahuje, píše a zavírá, jměli, drželi a neporušitedlně zachovali nyní i na budoucí věčné časy, žádných jim překážek v tom nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod

27*

uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské i budoucích králuov Českých a dědicuov našich jistého trestání. Tomu na svědomí pečeť naši císařskú k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázati a v něm se vlastní rukú naší císařskú podepsati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v neděli den svaté panny Barbory létha božího tisícího pětistého padesátého osmého a království našich Římského osmmecítmého, Uherského třidcátého druhého a Českého třidcátého třetího.

Ferdinandus m. p. S. Heldt
Joachim de Noua domo vicecancellarius m. p.
supremus regni Bohemie cancellarius m. p.
Registrata: Nicolaus Walter m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 48. Bez pečeti. — Konfirmaci tuto dále potvrdili: Maximilian II. ve Vídni 17. prosince 1575, Matyáš ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 251.

1558. 4. prosince. Hrad Pražský.

Císař Ferdinand I. potvrzuje primasu, purkmistru, konšelům i vší obci Nového města Pražského navrácení některých privilegií předešlými králi jim udělených; při čemž obmezuje samosprávu městskou v nejednom ohledu. Radu městskou mají obnovovati radové královští na místě krále; konšelé bez přítomnosti král. hejtmana nesmí schůze odbývati, ani bez jeho svolení obce svolávati; rychtářství stává se úřadem zeměpanským; odvolávání z Nového nemá více jíti do Starého města, nýbrž ke králi a v jeho nepřítomnosti k radám apelačním; cechy řemeslnické se zrušují; odúmrti, viny a pokuty z těžších zločinův král. komoře se opět vyhražují a ohledně dávání a spravování cel a ungeltův, jakož i prodeje soli má se obec spravovati nadále vyměřeními královskými.

My Ferdynand z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše, Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyspánii, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, jakož jsou poctiví prymas, purgkmistr, konšelé i všecka obec Nového města našeho Pražského leth předešlých z ně-

kterých gruntovních uvážených příčin nám všecky svá privilegia a svobody, kteréž jsme jim vyzdvihli, na poručení naše vydali, kdež jsme je pak netoliko jinejmi milostmi a svobodami milostivě opatřiti, nébrž i více jim těch zase přidati ráčili, i jsouce poníženě a se vší pokorou od týchž Novoměstských prošeni a maje od nejjasnějšího knížete Ferdynanda, arciknížete Rakousského etc., syna našeho nejmilejšího Jeho Lásky, poslušně a synovské přímluvy za ně k nám, abychom výš psaným Novoměstským všech těch svrchu dotčených privilegií, svobod a milostí (poněvadž jsme ze zvláštní dobroty, milosti a s pomocí pána Boha všemohoucího k nejvyššímu duostojenství císařství křesťanského přišli), jako císař křesťanský a král Český milostivě potvrditi ráčili. Kdež vzhledše na poslušnou synovskou přímluvu Jeho Lásky syna našeho nejmilejšího, arciknížete Ferdynanda i také jejich prymasa, purgkmistra, konšeluov i vší obce Nového města našeho Pražského, jako věrných poddaných našich milých, poníženou, pokornou, poddanou a slušnou prosbu, ráčili jsme jim vejš jmenovaných všech a všelijakých privilegií, svobod, vejsad, nadání a milostí z dobroty a štědroty naší císařské, jako císař křesťanský a král Český milostivě potvrditi a tímto listem ve všech jich znění, položení, v punktích, klauzulech a artykulích, jakž jsou slovo od slova v tento list náš vepsány, s bedlivou raddou věrných našich milých, jako císař křesťanský, mocí královskou v Čechách, s jistým vědomím našim mocně potvrzujeme a schvalujeme; totiž: list pod zlatou bullí, kterýmž císař Zygkmund potvrzuje privilegium císaře Karla na vyzdvižení a vysazení Nového města Pražského s vysazením jarmarkuov a trhuov. Dathum v Praze prvního dne měsíce října létha tisícího čtyrstého třidcátého šestého.[1]) Téhož císaře Zygkmunda majestát v táž slova jako ten pod zlatou bullí a datum téhož létha a dne jako bulle zlatá. List krále Vladislava, kterýmž jim Novoměstským vejpovědi mezi Staroměstskými a týmiž Novoměstskými o vápenici potvrzuje. Datum na Horách Kuttnách v pátek před svatou Máří Majdalenou létha tisícího čtyrstého devadesátého sedmého.[2]) Majestát od krále Jiřího z strany svobodného prodávání ovsa a slámy pod pokutou etc. Datum v Praze dvamecítmého dne měsíce máje létha tisícího čtyřistého šedesátého prvního [3]). Konfirmací císaře Zykmunda majestátu

[1]) č. 141. [2]) 21. července 1497 č. 188. [3]) č. 161.

císaře Karla, aby oves a seno nejinde prodáváno bylo, než na trhu blíž kostela svatého Jindřicha. Dathum v Praze dvadcátého devátého dne měsíce října létha tisícího čtyřistého třidcátého sedmého [4]). List krále Jiřího, kterýmž potvrzuje privilegií císaře Zygkmunda a krále Václava z strany trhu na dříví etc. Datum v Praze dvadcátého devátého dne měsíce dubna létha tisícího čtyřistého šedesátého prvního [5]). Konfirmací krále Vladislava listu krále Jiřího z strany zdí a příkop městských. Datum Pragae dominico in conductu Pasce anno tisícího čtyřistého sedmdesátého šestého [6]). List císaře Frydrycha, kterýmž týmž Novoměstským erb a štít dává. Datum v Vídni šestmecítmého dne měsíce června létha tisícího čtyřistého sedmdesátého sedmého.[7]) Král Vladislav potvrzuje erbu a štítu císaře Frydrycha Novoměstským daného. Dán v Praze dvamecítmého dne měsíce října tisícího čtyřistého sedmdesátého sedmého [8]). Konfirmací od krále Vladislava listu císaře Karla pod zlatou bullí, kterýž jest jim Novoměstským nenadále skrze příhodu zkažen. Dán v Praze prvního dne měsíce listopadu létha tisícího čtyřistého osmdesátého [9]). List krále Vladislava, aby volej na Novém městě v tunnách skládán byl. Dán na hradě Pražském v úterý po všech svatých létha tisícího čtyřistého osmdesátého osmého [10]). Item vejpověď při soudu komorním učiněná pod pečetí nejvyššího hofmistra království Českého z strany skladu neb nydrláku etc. Datum v pondělí po svaté Trojici létha tisícího pětistého čtyrydcátého [11]). A těch listuov svrchudotčených jsme milostivě jim potvrdili a tímto listem, jistým naším vědomím, s raddou věrných našich milých, jakožto král Český, pokudž jsou jich předešle až posavád v užívání byli, potvrzujem. Jestliže by pak přes to které listy, privilegia a svobody měli a před nás jich nebyli předložili, ty moci žádné jmíti ani jich užíti nemají; však sobě, dědicóm našim a budoucím králóm Českým, jakožto při komoře naší tuto mocnost obzvláštně pozůstavovati ráčíme: Jakož v obyčej jest bylo přišlo při obnovení a sázení ouřaduov konšelských, že ne jiným než samým králem takové konšeluov sázení a obnovení se dálo, již toho na budoucí časy my ani budoucí králové Čeští činiti povinni býti nemáme, než skrze raddy naše království Českého jednoho

---

[4]) č. 142. [5]) č. 159. [6]) 21. dubna 1476 č. 175. [7]) č. 178. [8]) č. 179. [9]) č. 180. [10]) 4. listopadu 1488 č. 182. [11]) 4. května 1540 č. 229.

každého roku, kterýmž bychom poručiti ráčili, již dotčené konšeluov obnovení a sázení v Novém městě Pražském vyřízeno býti a přísaha nám a dědicuom našim od nich přijímati se má. A kteříž tak v ouřadech konšelských budou, nyní ani na časy budoucí bez hejtmana našeho, jim od nás v Novém městě Pražském usazeného, žádných radd obecních na rathouze ani jinde držeti a postranních obecních schuozí žádným vymyšleným spuosobem nemívati, ani obce bez povolení našeho hajtmana obsýlati nemají, leč by hajtmanu našemu o tom prvé oznámili, že jest potřebí obci pohromadě býti a při tom vědouc, co se jednati má, byl a povolil, tehdy teprva to učiniti mohou a jináče nic. A jakož jsme ouřad rychtářství i což k tomu náleží, nám, dědicóm a budoucím našim králóm Českým, v Novém městě pozůstaviti ráčili a kdož tak bude z poručení našeho za rychtáře usazen, ten má rychtářský ouřad podle přísahy od nás vydané spravedlivě a vyměření jednoho každého času od nás daného bez překážky spravovati, a prymas i konšelé, jestli by jaké překážky od kohožkoli jemu se dály a on to na ně vznesl, nemají jeho v ničemž opustiti, nýbrž jemu pomocni býti. A kdež prvé appellací a odvolání z téhož Nového města do Starého města Pražského šla a bejvala, takové appellací z Nového města do Starého města více jíti nemají; než tomu chcem, aby takové appellací a odvolání z Nového města Pražského, když v království Českém býti ráčíme, před nás, dědice a potomky naše, a bez přítomnosti naší před raddy naše, k takovým appellacím obzvláštně zřízené a na hradě Pražském usazené, se dály a nejinam činěny byly. A při tom také obzvláštně poroučíme, přikazujíc, aby po dnešní den u vinohradech jámy dělati a jmíti, na koroptví ani zajíce léčeti žádný se nedopouštěl pod pokutou desíti kop grošuov Českých, totiž jednu polovici do komory naší a druhou pergkmistru našemu, v kterémž by vinohradě se našlo, propadení; než které jámy již zdělány jsou, ty aby hned zase beze všeho meškání pod touž pokutou zasypány byly. A jakož jsme také seznajíc lidskú těžkost všecky cechy řemeslnické zdvihnouti a zrušiti ráčili, těch více v Novém městě Pražském dopuštěno býti nemá, kromě toho obyčeje a pořádku, kterýž zachovávají při přijímání na řemeslo a při tovaryších každého řemesla, při tom se zuostavuje; ale v prodaji ve všech řemeslích nemají sobě nic jistého, zač by koupeno neb prodáno býti jmělo, vyměřovati ani ukládati, tak aby chudej jako bohatej tím laciněji

k potřebě své od řemeslníkův kupovati a drahoty pro dobré jednoho každého uvarovati se mohli. A pokudž bychom jednoho každého času, znajíc potřebu při řemeslnících, hospodářích o hospody, skrze osoby od nás vydané nařídili, takovej řád budou povinni podnikati a podle toho se poslušně zachovati, a úřad konšelský, aby se tomu všemu dosti stalo, má a povinen bude ruku nad tím držeti a k tomu pilně dohlídati. A nad to nám, dědicóm a budoucím našim królóm Českým, odoumrti na obyvatelích a poddaných našich v témž městě Pražském pozuostavovati ráčíme. Jestliže by který obyvatel Pražský bez poručenství umřel a v městech našich Pražských přítele krevního neb příbuzného neměl, tehdy taková odoumrť ne na jiného, nežli na nás, dědice a budoucí krále České připadnouti má. Tolikéž také viny a pokuty na obyvatelích v témž městě Pražském, zejmena mordy, pálení, loupeže, moc, násilí, cizoložstvo a faleš, nám i dědicóm našim pozůstavujem; než ráčíme-li potom z milosti naší císařské na obecní dobré a opravu téhož města co dáti, to při vuoli naší císařské, dědicích (sic) našich a budoucích králuov Českých každého času bude. A k tomu při dávání a spravování cel a ungeltův našich i také, když bychom soli naše do království tohoto našeho Českého voziti dali, budou povinni jednoho každého času podle vyměření a usazení našeho, dědicuov našich a budoucích králův Českých se zachovati. Protož tak podle toho všeho bez umenšení, jakž se svrchu píše, prymas, purgkmistr, konšelé a obecní přísežní i všecka obec Nového města Pražského nám, dědicuom našim, sami za sebe, dědice, budoucí potomky a spolu obyvatele své přiřekli a slíbili při všem poslušně, povolně, ve vší poddanosti, jakožto věrní poddaní naši, k nám císaři, pánu svému dědičnému, se chovati, nás, dědicův našich a budoucích králuov Českých, jakožto komora naše se přidržeti a námi bez všelijaké odpornosti se spravovati. Přísně přikazujíc všem obyvatelóm a poddaným našim, kteréhož by koli důstojenství, řádu, stavu, povahy neb povýšenosti byli, ze všech stavuov království našeho Českého i jiným všem poddaným našim, nynějším i budoucím, věrným milým, abyšte často psané prymasa, purgkmistra, konšely i všecku obec Nového města našeho Pražského, nynější i budoucí, (jako ty, kterýmž obzvláštní milostí naší císařskou pro jich k nám i dědicóm a synóm našim nejmilejším poddané, věrné a dobré, šlechetné chování) nakloněni jsme,

a napotom aby nám i budoucím našim tím dostatečněji slóužiti mohli a povinni byli, při tom při všem, což se v tom listu a majestátu našem obsahuje, píše a zavírá, jměli, drželi a neporušitedlně zachovali nyní i na budoucí věčné časy, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské i budoucích králuov Českých a dědicuov našich jistého trestání. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali a v něm se vlastní rukou naší císařskou podepsati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v neděli den svaté panny Barbory létha božího tisícího pětistého padesátého osmého a království našich Římského osmmecítmého, Uherského třidcátého druhého a Českého třidcátého třetího.

Ferdynand.

Joachim de Nova domo supremus regni Bohemie cancellarius.

S. Heldt vicecancellarius.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 a starší opis nalezá se v knize privilegií Novoměstských č. 331 na listu 155 v archivu m. Prahy. Konfirmaci tuto potvrdili: Maximilian II. ve Vídni 17. prosince 1575, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (f. 106). — V archivním rukopise č. 331 na listu 176 jest též zapsáno nařízení císaře Ferdinanda k císařskému rychtáři Novoměstskému Václavovi Švýkovi, že z pokut a nápadův, které by naň v Novém městě připadly, dává 200 kop. purkmistru a konšelům téhož města na vystavění „věže jich rathouzní, kteráž jim od hromu shořela. Dán na hradě Pražském v pátek po památce početí p. Marie (12. prosince) l. 1561.“

* Čís. 252.

1558. 16. prosince. Hrad Pražský.

Císař Ferdinand I. navracuje purkmistru a konšelům Nového města Pražského k peněžitému clu z dříví po Vltavě plaveného ještě důchod z vejtoně s tím uložením, že mají z důchodu toho do kláštera sv. Jakuba a proboštu Vyšehradskému plat vydávati.

My Ferdynand z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyšpánii, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužické margkrabie etc., oznamujem

tímto listem všem, jakož sou nám létha jminulého čtyrydcátého sedmého poctiví purgkmistr a konšelé, starší obecní i všecka obec Nového města Pražského, věrní naši milí, mezi jinými statky a důchody svými clo peněžité z dříví, kteréž se na řece Vltavě doluov plaví a vejton postoupili; kteréžto peněžité clo jsme jim předešle z milosti do vuole naší císařské zase navrátiti a vejton sobě pozůstaviti ráčili; nyní pak na poníženou prosbu jmenovaných purgkmistra a konšel téhož Nového města Pražského a na předložení jich veliké nedostatky, nejvejše pak proto, aby chudé lidi ve špitále tím lépe nač chovati mohli, dotčený důchod náš vejtonní na řece Vltavě k tomu peněžitému clu sme jim k té obci z zvláštní milosti a štědroty naší císařské k jejich věčnému a dědičnému k té obci držení a užívání dáti a přivlastniti ráčili a tímto listem s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, mocí královskou v Čechách a s raddou věrných našich milých dáváme a přivlastňujeme; však na ten spůsob, aby majíce a držíce ten vejton a clo na Vltavě oni purgkmistr a konšelé Nového města Pražského, nynější i budoucí, mají a povinni budou na budoucí časy gardianovi a bratřím do kláštera svatého Jakuba v Starém městě Pražském, nynějším i budoucím, k jich lepšímu vychování každého roku dvadceti kop grošuov Českých a proboštu Vyšehradskému, nynějšímu i budoucímu, též každého roku deset kop grošuov Českých vydávati, bez zadržování a všeliké odpornosti každému z nich jeho polovici při času svatého Jiří a druhou polovici při svatým Havle, počnouc na svatého Jiří nejprvé příštího, pod pokutou, jestliže by kdy kterého roku toho platu jim nedali neb dáti nechtěli, toho cla a vejtonu nám zase v moc naši propadení; jakož sou pak dotčení purgkmistr a konšelé sami za sebe i za své budoucí, že se v tom poslušně a poddaně podle tohoto našeho nařízení a poručení k těm duchovním osobám z strany vydávání toho platu chovati chtějí, připověděli a reversem svým zapsali. Tomu na svědomí pečeť naši menší k listu tomu přivěsiti jsme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v pátek po svaté Lucii létha od narození syna božího tisícého pětistého padesátého osmého, císařství a království našich Římského osmnecítmého, Uherského třidcátého druhého a Českého třidcátého třetího.

Ferdinand. Petr Chotek z Vojnína

Joachym Šlik hrabě. Kašpar z Gránova.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy a v knize Novoměstské Miscellanea N° 75 na listu 171 v spojeném úřadě desk. zemských a kněh pozemkových v Praze. — List ten potvrdili: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (f. 78).

* Čís. 253.

1562. 25. března. Hrad Pražský.

Císař Ferdinand I. navracuje purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského vrchnost a kollaturu nad kostely a statky k farám a záduším náležité.

My Ferdynand z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyspánii, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Luožický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, jakož sme před některým létem poctivým purgmistru a konšeluom i vší obci Starého města našeho Pražského, poddaným našim věrným milým, majestát na statky a platy k jich farám a záduším náležité milostivě dáti, stvrditi a v témž majestátu vrchnosti, moci a kollatury nám, dědicuom a budoucím našim králuom Českým, nad týmiž kostely, farami, záduším a jich statky a platy pozuostaviti ráčili, i jsouce od týchž Staroměstských nejednou za to poníženě prošeni i také od nejjasnějšího knížete, pana Maximiliána, krále Českého etc., syna našeho nejmilejšího Jeho Lásky, synovsky a poslušně za to žádáni, abychom týmž Staroměstským vrchnost a kollaturu nad kostely a statky k farám a záduším v Starém městě Pražském náležitým z milosti naší císařské dědičně zase dáti a navrátiti ráčili; kdež vzhlednouc na takové jejich ponížené prosby a syna našeho Jeho Lásky synovskú poslušnou přímluvu a k tomu, že Jeho Láska syn náš, kterémuž sme takovú vrchnost a kollatury k prodání sobě k dobrému času předešlého dáti milostivě a otcovsky ráčili, k tomu také své povolení dal a zvláště, aby tudy skrze takové milostivé dání a obdarování naše příčina lidem zastavena byla, aby na těžkost týchž Staroměstských vrchnosti na těch statcích, k farám a záduším náležitých, nevyprošovali, s dobrým roz-

myslem, našim jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, mocí královskú v Čechách dotčeným purgmistru a konšeluom i vší obci Starého města našeho Pražského, nynějším i budoucím, nadepsanú vrchnost a kollaturu nad statky k farám a záduším náležitými, kteréž na ten čas mají a jich v držení a užívání jsou, neb potomně v budoucích časech buďto koupením, nadáním aneb odkázáním jmíti budou, se vším a všelijakým příslušenstvím, nic ovšem nevymieňujíce ani sobě, dědicuom našim a budoucím králuom Českým na tom zuostavujíce, z milosti a štědroty naší císařské dědičně a na věčnost dali sme a tímto listem naším zase dávati račíme; tak aby oni Staroměštští, nynější i budoucí, v správě své takové statky majíce tím lépe pro čest a chválu boží je opatrovali a lidé bohobojní z statečkuov svých k týmž zádušim, vědouce, že již takoví statkové zádušní při týchž farách a záduší bez porušení a zjinačení na budoucí věčné časy zuostati mají, tím ochotněji udělovali. Protož všem i jednomu každému, zvláště ze všech stavuov království našeho Českého, nynějším i budoucím, poroučeti račíme, abyšte dotčené purgmistra a konšely i všecku obec Starého města našeho Pražského, nynější i budoucí, při nadepsané milosti jim od nás učiněné a při týchž kostelích, statcích k farám a zádušim jejim náležitých měli, drželi a zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicuov našich a budoucích králuov Českých, přikazujíce při tom ouředníkóm Pražských desk zemských větším i menším, nynějším i budoucím, abyšte tento list náš císařský, když kolivěk od dotčených purgmistra a konšeluov Starého města našeho Pražského, nynějších neb budoucích, za to požádáni budete, jim podle pořádku ve dsky zemské vložiti a vepsati rozkázali bez zmatkuov a všelijaké odpornosti. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomu listu přivěsiti sme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v středu před slavným hodem vzkříšení pána Krysta létha božího tisícího pětistého šedesátého druhého a království našich Římského třidcátého druhého a jiných třidcátého šestého.

Ferdinandus m. p.

Joachim de Noua domo supremus regni Bohemie cancellarius m. p.

S. Heldt vicecancellarius m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 49. S císařskou pečetí na černožluté šňůře. — Na hřbetě poznamenáno toto: „Tento majestát ve dsky zemské do kvaternu trhového tělného (nynější č. 20) létha ɔc. sedmdesátého devátého K XV vložen a vepsán slovo od slova jest.“ Potvrdili pak jej: Matyáš ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 81). — Opis tohoto privilegia nalezá se též v knize privilegií Novoměstských č. 331 str. 181 s doložením, že „toho privilegium i Nové město Pražské požíti má vedle fundací císaře Karla Čtvrtého, kterýž to nařídil, že všech privilegií, která má i může míti Staré město, má Nové město užíti a to privilegium od císaře Ferdynanda jest konfirmované.“

Čís. 254.

1562. 22. července. Vídeň.

Císař Maximilian II. dává stavům království Českého revers, že oni na minulých obecních sněmích ze své svobodné dobré vůle s ním osobně ven ze země přes hranice proti ouhlavnímu a žíznivému krve křesťanské nepříteli Turku táhnouti svolili a připověděli a že takové ven ze země přes pomezí s ním do pole tažení k újmě jich privilegiím, svobodám a vejsadám býti nemá. Dán v městě Vídni v pondělí (sic) den svaté Máří Mandaleny léta božího tisícého pětistého šedesátého druhého.

Kopiář český zemských privilegií list 42 v archivu zemském.

Čís. 255.

1562. 11. září. Hrad Pražský.

Císař Ferdinand I. nařizuje uroz. Janovi Bořitovi z Martinic a na Smečně, purkrabí Karlštejnskému, aby byl relátorem ke dskám a purkmistru, konšelům, starším obecním i vší obci Starého města tvrz, dvůr poplužní a ves řečenou Strašnice s dědinami, lukami, rybníky, s pastvami a dvory kmetcími, s platem i se vším příslušenstvím, jež k obci dává a přivlastňuje, do desk vložiti a vepsati rozkázal. Dán na hradě Pražském v pátek po narození panny Marie létha ɔc LXII°.

Kniha archivu m. Prahy č. 48 str. 102.

* Čís. 256.

1562. 22. září. Hrad Pražský.

Císař Ferdinand I. vrací purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského některé statky a důchody obecní s tou výminkou, aby město dláždili, silnice a cesty kolem města opravovali a vůbec příjmův k obecnému dobrému užívali. Dále opatruje Pražany všech tří měst, kteří drží pozemky klášterův Kartouzského a Plasského za Oujezdem, že mají při pokojném jich držení zůstati, aniž by se vejplat obávati musili, pokud kláštery ty znovuzřízeny nebudou. Obci Staroměstské pak povoluje zřízení sklepu obecního, v kterémby cizá vína se šenkovala a skladu solního, z kterého by pouze sůl se v Praze prodávala.

My Ferdynand z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyšpánii, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské, Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, že jsou před osobu a velebnosť naši císařskou předstoupili poctiví purgmistr, konšelé i na místě starších obecních a vší obce Starého města Pražského, věrní naši milí, s některými jistými artykuli těžkostí svých a toho města; při tom nás jakožto krále a pána svého dědičného poníženě prosíce, abychom to město, jakožto stolici naši v království našem Českém a obyvatelé v něm, poddané věrné naše milé, nynější i budoucí, v těch artykulích nám předložených milostivě opatřiti a nad to vejše z štědroty naší to město Staré Pražské tak, aby k vzdělání přicházeti mohlo, zvláště pak pro splacení dluhuov, v kderýchž sou od předkuov svých zanecháni a več jsou se sami z potřeby vdlužiti musili, někderými duochody a milostmi opatřiti a obdařiti ráčili, připovídajíce, že se nám toho jako věrní poddaní nyní i napotom věrně, poddaně a poníženě chtí za to odsluhovati. Kdež my slyšíce milostivě všecky artykule a to všecko k srdci svému jakožto milostivý král a pán jich připustivše i také s raddami věrnými našimi milými bedlivě uváživše, tyto jsme níže položené milosti jmenovaným purgmistru, konšeluom, starším obecním i vší obci Starého města Pražského, nynějším i budoucím, učinili a tímto listem naším z mocnosti naší královské v Če-

chách činíme a na budoucí a věčné časy dařiti ráčíme. Předkem a nejprvé, jakož jsme dotčeným Pražanuom Staroměstským létha jminulého čtyřidcátého devátého z statkuov a důchoduov nám postoupených pro obecné toho města potřeby a opravy postoupiti a k užívání a opatrování jejich pustiti ráčili: dvuor poplužní, řečený Strašnice, se vsí, s dědinami, lukami, lidmi a s platy, s jeho příslušenstvím; clo na mostě Pražském s domy celnými po obou stranách mostu Pražského ležícími, též z Pořické a z Horské brány a ze tří bran v Menším městě Pražském, řečených Strahovská, Kartouzská a Písecká; porybné neboližto clo z ryb, jakž se od starodávna dávalo; mlejny s šlejfernami a s pilami na řece Vltavě, řekou Vltavou, s přívozy; váhu kořennú; rychtu; platy z kotcuov, z krámuov; jarmareční v ungeltu v Tejně; tržní; trhy ovocný a mlíčný za kotci i jiné všecky městské případní duochody a platy od starodávna bejvalé; též platy z vostrovuov, polovici ostrovu nad mostem, s vostrovy proti Bubnuom, z kterýchž se platí k špitálu svatého Pavla; z zahrad, z chmelnic a z břehuov, počnúc nad mostem od strouhy proti Písané lázni až k strouze, kderá jest mezi zdmi městskými a lázní Jelenovou, s platem z pil, mlejna Severinovského a z domu pod mostem Pražským na ostrůvku, krom zahrad někdy Jana Kolského. A k tomu ještě ze všech cizích vín od Svátosti až do svatého Havla do Starého města přivezených a vyšenkovaných, kromě Malvazí, Ryvoly a jiných sladkých Vlaských vín, aby z každého žědlíku po malém penízi ungeltu sobě bráti a na obecné dobré obraceti mohli, dadouc z toho pergmistru našemu hor viničných každého roku patnácte kop grošuov Českých; však s takovými při tom vejminkami, aby oni Pražané, nynější i budoucí, z takových duochoduov od nás sobě postoupených most Pražský a brány při něm každého času, jakž toho potřeba ukazovati bude, též silnice a cesty, kudy se k městu jezdí, opravovali a dláždili, a každého roku purgkmistru a konšeluom Menšího města Pražského na pomoc k dláždění téhož Menšího města třidceti kop grošuov Českých vydávali; však sobě duom pustý, řečený Saský, vedle mostu v Menším městě Pražském ležící, pokudž se od domu celnýho zdí příční odděluje, v mocnosti naší pozuostavovati ráčíme. Item z porybného bratřím do klášteruov svatého Jakuba v Starém městě a k matce boží na Písku v Novém městě Pražském každého pátku k svatému Jakubu po dvou

kapřích a k matce boží jeden kapr aneb za kapr po dvou groších Českých aby vydávali. A břehy u téhož města k vaření sanetru a plavením dříví a s jinými potřebami skrze jezy aby nám každého času svobodné bylo. I při těch při všech na hoře pořád jmenovaných důchodích, platech a oužitcích my často psané Pražany Staroměstské, nynější i budoucí, aby jich bez naší, dědicuov a budoucích našich králuov Českých i všech jiných lidí duochovních i světských všelijaké překážky k obecnímu dobrému vybírajíc užívali a rozšafně vynakládali, osoby zvláštní aby jich sobě nepřivlastňovaly, než na obecné dobré obracely, na budoucí a věčné časy milostivě a konečně zuostavujeme a zanecháváme. A my, dědicové a budoucí naši králové Čeští pod žádným vymyšleným zpuosobem a obyčejem těch duochoduov a platuov, všech ani na díle, jiným dávati ani od toho města a obce Starého města Pražského odcizovati ani jim v ně vkračovati a sahati nemáme na časy budoucí a věčné. Dále, jakož často jmenovaní Pražané Starého, Nového i Menšího měst Pražských a obyvatelé jich od někdy klášteruov Kartouzského a Plaského za Oujezdem ležících, obou pobořených, zahrady, štěpnice, vinice, chmelnice, dědiny, louky, mlejny, domy, chalupy a jiné grunty drží, a jedni druhým je sobě prodávají a do kněh pergmistrských a městských, též v celnici zapisují; avšak před některými léthy některým osobám na těch některých gruntech vejplatu jsme dali a milosti činili, nad čímž lidé nemohouce mnozí pro zastaralost a potracené paměti a v hromadu spojení a rozdělání těch gruntuov, které duchovní neb dědičné sou, věděti, stížnost mají; i poněvadž ti klášterové Kartouzský i Plaskej za Oujezdem pod Petřínem ležící do gruntu zbořeni a vyvráceni jsou, tak že při nich žádná služba boží se neděje, takto v tom artykuli dotčené Pražany všech tří měst a obyvatele jich, kteříž ty grunty Kartouzský neb Plaský rozdělány neb nerozdělány drží, nynější i budoucí, opatrovati ráčíme, že všickni i jeden každý zvlášť při pokojném držení a užívání týchž gruntuov zuostati má a my, dědicové naši ani budoucí králové Čeští nemáme a nemají na týchž gruntech žádnému žádných vejplat, dědictví ani jiného žádného obdarování dávati, nebo my i za naše dědice a budoucí krále České od vejplat a ode všech těch gruntuov Kartouzskejch i Plaskejch na časy budoucí a věčné pouštěti ráčíme. Však jestliže by kdy ti klášterové tu a v těch místech,

kdež jsou předešle stáli, zase na spuosob předešlých vystaveni byli, a tolik osob té řeholy a zákona Kartúzského a Cistercienského že by do nich bylo uvedeno, a oni službu boží a řád svuoj jako prvé v nich vedli, ty duchovní osoby toliko k svému vlastnímu držení a požívání ty grunty budou moci vyplatiti v summách, což by kdo spravedlivě ukázal, aneb se s držiteli o ně umluviti a srovnati, a jináče pod žádným vymyšleným spuosobem takoví gruntové z moci týchž Pražan vyňati býti nemají; než perkrechty a platy nám neb jiným lidem náležité, kderéž jsou až posavad z těch gruntuov dávali a platili, bez zadržování dávati a platiti povinni budou. Také aby Staré město naše Pražské pro rozdělání a rozšíření obecního dobrého tím lepší duochody obecní míti mohlo, zvláště pak aby vždycky a přes celý rok pro dvořany naše, pro přespolní a z jiných zemí legáty, posly, nemocné i jiné lidi dobrá z cizích zemí vína v čas potřeby v městě Starém Pražském nalezena býti mohla, protož často řečeným purgmistru a konšeluom na místě vší obce Starého města Pražského, nynějším i budoucím, toho milostivě dopouštěti ráčíme, aby tu, kdež se jim nejlépe a nejpříležitěji zdá, obecní sklep svůj míti a Uherská, Rejnská, Rakouská, Moravská i jiná cizí vína přes celý rok k užitku obecnímu v slušných penězích, při čemž by lidé zuostati mohli, šenkovati dáti aneb se o to s některými osobami urovnati mohli, však to tak mají opatrovati, aby vína dobrá, příhodná mívali a žádných vín neopravovali, nefalšovali ani s jinými lehčejšími nemíchali, aby lidé skrze to k nezdraví nepřicházeli, ale v tom se spravedlivě a náležitě chovali. K tomu také mají s pergmistrem naším přihlídati, aby vína domácí Pražská také v slušnosti a mírnosti se šenkovala podle jednoho každého roku ourody; avšak nicméně města Pražská při privilegiích a svobodách svých předešlých z strany vinic a vín cizích bez přerušení zuostati mají. I aby častopsaní měšťané Starého města Pražského, nynější i budoucí, lásku a péči naši o jejich jakožto věrných našich milých dobré a užitečné znáti a též město Staré Pražské k zvelebení přijíti mohlo, protož sme jim Staroměstským samejm ku obci sklad solní z mocnosti naší královské v Čechách dáti ráčili a tímto listem naším na budoucí časy dáváme, tak aby předkem všecku suol naši, kterouž po řece Vltavě doluov k městu Pražskému plaviti dáti ráčíme, v těch penězích, jakž s nimi každého času se urovnati po-

račíme a potom všecku jinou suol prostičnou i jinou, co se jí odkudžkoli k městuom Pražským vozí, jakž se s lidmi o to srovnati budou moci, skupovati a zase obyvateluom týchž měst Pražských, formanuom i jiným lidem v slušnosti a mírnosti, tak aby sobě lidé neměli spravedlivě co stěžovati, prodávati a odbejvati mohli. A kromě týchž Pražan a ouředníkuov jejich aby žádnej forman ani jiný člověk v žádným městě Pražském jinde soli skládati ani prodávati nesměl a nemohl pod propadením té soli, nežli v domu obecním solním, kterejž dotčení Pražané Starého města Pražského k tomu ustanoví a nařídí; však toho šetřiti a takto naříditi mají, aby předně suol naše, pokudž muože postačiti, a potom teprv odjinud přivezená a skoupená se odbejvala. I poněvadž tato všecka svrchu oznámená obdarování a milosti častopsaným Pražanuom Staroměstským proto dávati ráčíme, aby majíce obecní důchody dobré obecní téhož města všelijak bez vejmluvy opatrovati mohli; protož mezi jinými věcmi potřebnými tomu konečně chceme, aby cesty a silnice jim náležité za branami, tolikéž i za městem Menším Pražským, poněvadž ta cla vybírají, tolikéž oulice a dláždění v městě vybité a sešlé dlážditi, opravovati a město tím častěji čistiti dali. A zvláště pak při branách též i v Menším městě Pražském to dostatečně a s pilností nařídili, aby se ty brány nočního času zavíraly, známí a pokojní lidé skrze ně aby se ven i zase do města nočního času pouštěli, ale osoby neznámé, kdeří by dobré správy dáti neuměli, vně zanechávaly, kdeří by pak podezřelí nebo škodní lidé byli, ti aby do vězení bráni a k trestání přivozováni bejvali; a skrze to aby ty noční mordy, loupeže a překážky škodné přetrhovány byly a pominouti mohly a nad tím nade vším, udělajíc v tom i v jiným dobrý řád, aby ruku drželi a tím častěji k tomu přihlídali. Jakož pak jim toho všeho, že se tak a nejináč zachovají a s těmi se všemi duochody tak nakládati budou, aby se to, že sou na obecné dobré a vzdělání té obce vynaloženy, znáti mohlo, milostivě duověřovati ráčíme. A protož poroučíme vyšším i menším ouředníkuom desk zemských i jiným všem obyvateluom a poddaným našim království Českého, abyšte častopsané Pražany Starého města, nynější i budoucí, při těchto při všech milostech jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší, dědicuov i budoucích našich králuov Českých.

Zvláště pak ouředníkuom menším Pražským desk zemských poroučíme, abyšte tento list náš, když by toho častopsaní Pražané Starého města, nynější neb budoucí, požádali, do desk zemských království Českého vložiti a vepsati rozkázali, vědouc, že na tom jistou vuoli naši císařskú naplníte. Tomu na svědomí pečeť naši císařskú k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v outerej po svatým Matouši apoštolu páně, po korunování syna našeho nejmilejšího krále Maximiliana a králové Marie, Jeho Lásky manželky, dcery naší nejmilejší, létha od narození syna božího tisícého pětistého šedesátého druhého, císařství a království našich Římského třidcátého druhého a jiných třidcátého šestého.

Ferdinand m. p.

Joachim de Nova domo supremus regni Bohemie cancellarius m. p.

Volf z Vřesovic m. p.

Hanš z Renšperku m. p.

Kašpar z Gránova sekretář m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 50. S pečetí císařskou na stříbročervené šňůře. — Na rubu poznamenáno: „Tento majestát ve dsky zemské do kvaternu trhového tělného (nynější č. 20) létha etc. sedmdesátého devátého ve čtvrtek po neděli Jubilate K 16. vložen a vepsán slovo od slova jest.“ List tento potvrdili: Matyáš ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 93). Odstavec listu tohoto, jednající o pozemcích klášterův Kartouzského a Plasského za Oujezdem, nalezá se též v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. V svrchu zmíněném kvaternu trhovém tělném od roku 1578—1580 č. 20 v deskách zemských připsáno jest na listu K 16 toto: „Létha oc. vosmdesátého druhého ve středu po sv. mistru Janu Husi (12. července) purgkmistr a konšelé i všecka obec Nového města Pražského vyslavše z sebe s listem mocným pod pečetí téhož města osoby zejmena tyto: Pavla Kamarýta z Rovín z velké raddy a z starších obecních Jana Karu odpírají tomuto majestátu najj. kniežete a pána, pana Ferdynanda etc. slavné a svaté paměti purgmistru a konšelům, starším obecním i vší obci Starého města Pražského danému a tuto v kvaternu trhovém tělném létha oc. sedmdesátého devátého ve čtvrtek po neděli Jubilate K XVI. ve dsky zemské vloženému, kterýmžto majestátem JMCská častořečeným purgmistru a konšelům i na místě vší obce Starého města Pražského, nynějším i budoucím, toho milostivě dopouštěti ráčí, aby tu kdež se jim nejlépe a nejpříležitěji zdá, obecní sklep svůj míti a Uherská, Rejnská, Rakouzská, Moravská i jiný cizí vína přes celý rok k užitku obecnímu v slušných penězích, při čem by lidé zůstati mohli, šenkovati dáti aneb se o to s některými osobami urovnati mohli a jakž v tom

artykuli týž majestát JMCské, kteréhož jest datum na hradě Pražském v outerý po sv. Mathouši, apoštolu páně, létha od narození syna božího tisícého pětistého šedesátého druhého, to v sobě šíř obsahujíc zavírá, pravíce nadepsaní purgmistr a konšelé i všecka obec Nového města Pražského, že oni purgmistr a konšelé, starší obecní i všecka obec Starého města Pražského tohoto majestátu v tom artykuli od JMCské na škodu jich Novoměstských privilegiím vyžadovati sou neměli a JMCská neráčil jest moci takového majestátu v témž artykuli z strany šenkování vín hostinských a cizích na ně toliko Staré město Pražské ztahovati z příčiny té, že takovéto dopuštění JMCské císaře Ferdynanda z strany šenkování vín hostinských a cizích v samém Starém městě Pražském jest na škodu a újmu privilegií předešlejších na města Pražská se vztahujících, nebo Nové město Pražské od JMstí císařův Římských a králův Českých slavných a svatých pamětí takovými milostmi, svobodami, privilegiími, právy a užíváními, též zvyklostmi a obyčeji i nařízeními obdařeno jest, jako i Staré město Pražské, při čemž vždycky zůstaveno jest a posavad zůstává. A poněvadž podle takových privilegií, zvyklostí a obyčejů vždycky od starodávna takového šenku vín hostinských a cizích Nové město Pražské v užívání byli a sou, protož k takovému šenku dotčených vín hostinských a cizích právo a spravedlivost mají nicmýně, jako oni purgmistr a konšelé, starší obecní i všecka obec Starého města Pražského a tak oni purgmistr, konšelé na místě vší obce Starého města Pražského sami toliko toho šenku vín hostinských a cizích užiti nemají a moci nebudou; což chtějí před jmstmi pány a vladykami na plném soudu zemském větčím, když jim toho potřeba bude, ukázati.“ Napotom obě strany poručily vedení pře několika osobám z rady a obce vyslaným a zdá se, že došlo k narovnání mezi oběma stranami takovému, aby i Novoměstští téže výsady užiti mohli. (srv. též č. 248. a 258.) — Pokud se ostrovu nad mostem Pražským (nyní Střeleckého) týče, o němž v privilegium se mluví, povolil Ferdinand I. střelcům všech tří měst Pražských, aby na tomto ostrově u horního přívozu Starého města Pražského střelbou kratochvíl provozovati a v tom cvičení míti mohli, a střelci vymohli sobě napotom na císaři Maximilianu II. privilegium d. na hradě Pražském v pondělí po Svátosti (30. dubna) l. b. 1571, kterým jim propůjčení toho ostrova stvrzeno bylo, „aby touž střelbu a kratochvíl k cvičení svému na témž vostrově bez překážky provozovati a jeho svobodně vrbinami a k tomu podobnými užitky užívati mohli,“ však „do vuole císařský a bez pohoršení práva a spravedlivosti jednoho každého, kdo by se jaké k témuž ostrovu jmíti pravil.“ Purkmistr a rada i na místě vší obce Starého města Pražského ohlásili se však proti takovémuto obdarování a nedali tomu artykuli strany toho ostrovu a požitků jeho místa, odvolávajíce se na to, že jim jest polovice jeho „se vším příslušenstvím a puožitky jeho i s plným panstvím dědičně dána a darována a podle toho nýbrž i před tím leth předešlých od starodávna v držení a užívání jeho byli sou vždycky a posavad zuostávají.“ Na to stalo se v Praze v pondělí po památce sv. Vincencí (24. ledna) l. 1575 přátelské porovnání a jednání se staršími a jinými střelci, kterým oni uznali, že „toho ostrovu polovice dolejší a ten díl po vodě z obou stran, jakž břehové jeho sami

v sobě sou," při obci Starého města Pražského vždycky v časích budoucích zůstati a témuž městu náležeti má. (Kniha úřadu mosteckého čís. 3 list 59—63 v archivu m. Prahy.)

* Čís. 257.

1562. 30. září. Hrad Pražský.

Císař Ferdinand I. dává purkmistru, konšelům, starším obecním i vší obci Menšího města Pražského právo, aby z prodeje hodných cizích vín plat k obci vybírali a sami v obecním domě cizá vína po celý rok šenkovali, jsouce povinni z důchodu toho perkmistrovi náhradu za dozor dávati, ulice čistiti a dlážditi a vodárnu městskou opatrovati. Mimo to zakazuje dovoz sladu a piva ze Starého a Nového města na Malou stranu.

My Ferdynand z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, infant v Hyšpánii, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, že jsme poníženě prošeni od opatrných purgmistra, konšeluov, starších obecních i vší obce Menšího města Pražského, věrných našich milých, abychom je, poněvadž žádných týměř duochodův obecních, nač by město to blíž zámku našeho Pražského ležící, v kderém na větším díle raddy, dvořané a jiní služebníci naši i z jiných zemí poslové hospody své mívají, dlážditi, čistiti, špitál a záduší opatrovati měli, nemají, nějakými platy a důchody milostivě opatřiti a obdařiti ráčili. K jejichžto ponížené prosbě nakloněni jsouce a za slušné i spravedlivé u sebe uvažujíce, aby to město z příčin oznámených pro raddy, dvořany a služebníky naše i z jiných zemí posly, jakž náleží, dlážděno, čištěno a voda do něho jistá vedena býti mohla i jiné věci obecné aby se mohly spravovati, protož s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, mocí naší královskú v Čechách a s raddú věrných našich milých tuto jsme nynějším i budúcím obyvatelům Menšího města Pražského milost učiniti ráčili a tímto listem za sebe, dědice naše a budúcí krále České činíme a to na budúcí a věčné časy ustanovujeme, aby purgmistři a konšelé neb k tomu od nich volení ouředníci ode všech obyvateluov téhož města buďto právo městské majících neb nemajících

od Svátostí až do svatého Havla tak, jakž privilegia všech tří měst Pražských o šenkování cizích vín ukazují, ze všech vín Uherských, kderéž se v tom městě buď zjevně neb bez věnce v domích neb hospodách vyšenkují, z každého žejdlíku jeden peníz malý na rathouz k obci dávati, tak jakž i předešle jsou to činiti povinni byli a činili, a na budúcí časy povinni platiti budú bez všelijakého odporu, a v tom žádný nemá se žádnými listy fedrovními ani jakým obdarováním proti tomuto jistému našemu ustanovení zastírati a sobě ku pomoci bráti. Však aby sobě raddy, dvořané a služebníci naši, též synuov našich nejmilejších, a jiní přespolní lidé neměli co stěžovati, kdyby v tom městě z jiných zemí vín míti nemohli, poněvadž někdeří snad vín domácích Českých píti nemohou, a též pro lidi nemocné, protož týmž Malostranským toho milostivě dopouštěti ráčíme, aby oni přes celý rok v tom městě duom nebo dva sobě k tomu objednajíc, netoliko Uherská, ale Rejnská, Franská, Rakouzská, Moravská i jiná zemská vína, ač jest-li by kdy domácích vín skrze neourodu nedostatek byl a jináč nic, pro lidi chudší v slušnosti šenkovati mohli; pak-li by sami sto býti nemohli a založení na skoupení takových vín neměli, s někderejmi osobami spolu obyvateli svejmi o to se srovnati a smluviti mohli a moc měli. A jiný žádný obyvatel téhož města ani jiný domácí ani přespolní v týmž městě, na Oujezdě, ani na dláždění ani v svobodných panských neb jiných lidí domích takových vín cizích v času zapověděným po dnešní den šenkovati dáti nemají pod propadením toho vína, kteréhožto propadeného vína do sklepu našeho polovice vzata a druhá polovice do špitálu v Menším městě Pražském dána a na chudé lidi vynaložena býti má; však to mají tak opatrovati a k tomu pilně dohlídati, aby žádných nehodných, vopravovaných, falšovaných a míchaných vín nekupovali, nešenkovali a šenkovati nedali, aby lidé skrze to k nezdraví nepřicházeli. Jakož pak pergkmistr náš hor viničných k tomu s raddami svými přihlídati a našel-li by jaká taková vína, k ruce naší je pobrati a polovici do špitála, jakž svrchu dotčeno, dána býti mají, z kderéhožto důchodu a užitku oni Malostranští témuž pergkmistru našemu i budoucím pergkmistruom každého roku pět kop grošuov k ouřadu jeho dávati a platiti povinni budou, a my, dědicové naši ani budúcí králové Čeští jim v takový duochod vkračovati ani proti tomuto privilegium našemu žádnému jiného obdarování dávati

a překážky činiti nemáme a nemají na časy budúcí a věčné. Proti tomu majíc oni Menší město Pražské takový oužitek a duochod, jakž dotčeno, z vín cizích a k tomu třidceti kop grošuov Českých každého roku od Pražan Staroměstských, jakž jsme jim o tom, aby jim ten plat bez zadržování dávali, poručiti ráčili, povinni budou v témž městě toliko dláždění nové dělati aneb staré, kdež by zlé a vybité bylo, každého času opravovati dáti, z města, z oulic bláta a jiné nečistoty voziti, vodní věži stavěti dáti a dostatek do města pro uvarování ohně a nebezpečenství vody hnáti, kněží, žáky a chudé lidi v špitále na to chovati i jiné obecní věci, jakž toho kdy potřeba ukazovati bude, opatrovati mají, jakž na dobré hospodáře náleží, nic sobě těch duochoduov obzvláštní osoby nepřivlastňujíc a neosobujíc. Také k tomu milostivě na poníženou prosbu častopsaných Malostranských a z příčin od nich předložených povolovati a toho dopouštěti ráčíme, aby do téhož města Menšího Pražského, na Oujezd a na dláždění, pokudž by jich sladovníci sami postačiti mohli, z Starého a Nového měst Pražských ani od jinud k šenku a do domův hostinských i jinejch ječných a bílých piv bez povolení jejich nevozili ani voziti nedopouštěli, ale od sladovníkuov téhož Menšího města Pražského aby je bráti povinni byli; však oni proti tomu piva dobrá a příhodná vařiti dáti a dráže jich vystavovati a dávati nemají, než tak, jakž v jiných městech Pražských každého času ustanoveno bude. Pak-li by přes to kdo jinde pivo vzal, to pivo sladovníci Malostranští vzíti a do špitálu téhož města na těch chudých lidí dobré obrátiti mají. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v středu den svatého Jeronyma létha od narození syna božího tisícého pětistého šedesátého druhého a království našich Římského třidcátého druhého a jiných třidcátého šestého.

Ferdinand.

Joachim de Nova domo supremus regni Bohemie cancellarius.

Kašpar z Gránova, sekretář.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 a v knize č. 994 str. 113 v archivu m. Prahy. Majestát ten vložen jest do kvaternu trhového zlatého prvního od r. 1603 až 1605 (nynější č. 132) na listě L 25 v úřadě desk zemských a potvrdili jej kromě císaře Leopolda I.: Rudolf II. na hradě Pražském 3. srpna 1600, Ferdi-

nand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (f. 138).

* Čís. 258.

1564. 19. prosince. Hrad Pražský.

Arcikníže Ferdinand na místě císaře nařizuje perkmistru hor viničných, aby nezbraňoval obci Novoměstské přivážeti vína Rejnská branami neb přes most do sklepu obecního.

JMst arcikníže, pán náš milostivý, oznamovati ráčí pergkmistru hor viničných, že jsou na JMst arciknížecí purgkmistr a konšelé Nového města Pražského vznesli, kterak by jim dotčený pergkmeistr vín Rejnských do Nového města Pražského do domu od nich k šenku takového vína obranému vésti dopustiti nechtěl, JMsti v tom za milostivé opatření poníženě prosíce. I poněvadž jest slavné paměti JMCská netoliko Starému ale také Novému i Menšímu městu Pražskému milostivě recessem svým k tomu povolení své dáti ráčil, aby v každém městě domy neb místa k šenkování vín Rejnských obrány byly, jakož jsú pak oni Novoměštští duom k tomu obrali a zřídili, i nechtíc JMst arciknížecí, aby dotčený pergkmeistr proti takovému slavné paměti JMCské povolení v čem na odpor býti a takových vín Rejnských do Nového města Pražského voziti zbraňovati měl, témuž pergkmistru jmenem a na místě JMCské poroučeti ráčí, když koli taková vína přivezena budou, aby je do Nového města Pražského branami, kudyž je povezou, i přes most propustil a do jejich šenkhauzu podle JMCské slavné paměti, jakž již dotčeno, recessu bez překážky skládati dopustil, jináče nečiníce. Actum na hradě Pražském v kancelláři JMCské České v outerý po moudrosti boží létha šedesátého čtvrtého.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. — Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili tento list: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 259.

1567. 4. dubna. Hrad Pražský.

Císař Maximilian II. potvrzuje vší obci židovské v království Českém výsady a práva předešlými králi a též stavy Českými ode vší země udělené; avšak s těmi výminkami, aby židé žádných cizích židův mezi sebe bez svolení krále nepřijímali, domy od křesťanův nekupovali a v obchodech falší, podvodův neb výstupkův proti křesťanům se nedopouštěli.

My Maximilian druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský král, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie; oznamujem tímto listem naším, že jsou na nás starší židé Pražští i na místě vší obce židovské v království Českém vznesli a ukázali hodnověrný vidimus majestátův a listův na pergameně slavné paměti císaře Ferdynanda, pana otce našeho nejmilejšího, též druhý list krále Vladislava na papíře, v kderýchž se nachází, že oni židé mají výsady, práva a obdarování od císařův a králův Českých, předkův našich, i také ode vší země království Českého pod pečetí zemskou, aby nebyli vytištěni a vyhnáni z Prahy a z koruny České na budoucí věčné časy; poníženě prosíce, abychom jim jejich takových obdarování, vejsad, práv od předešlých císařův a králův Českých jim daných milostivě potvrditi ráčili. K jejichžto ponížené a pokorné prosbě nakloněni jsouce s dobrým rozmyslem naším, s raddou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách tuto jim milost jsme učinili a tímto listem činíme, aby ti židé, kteří na ten čas v království Českém jsou a byt svůj mají, zde v zemi s ženami a dítkami, též potomky svými zůstali, handle a obchody své v slušných a hodných věcech bez falše a těžkostí lidských provozovali; však žádných cizích a neznámých židův mezi sebe mimo ten počet, což jich nyní jest, bez jistého povolení našeho neb dědicův našich, králův Českých, více nepřijímali, i toho jim dopouštějíce, aby domy své, kdeříž jsou jim z dopuštění božího ohněm ke skáze přišly, zase stavěti a opatrovati mohli, a kromě těch žádných více od křesťanův též bez povolení našeho a dědicův našich, králův Českých, nekupovali, v handlích a obchodích svých se všelijak náležitě a po-

kojně chovali a žádných, jakž dotčeno, falší a podvodův nebo jakých vejstupkův proti křesťanům se v ničemž nejmenším nedopouštěli a bez ouhony se chovali. A protož přikazujem všem poddaným našim ze všech stavův království našeho Českého a zemí k němu příslušejících i jednomu každému zvláště, jakého by řádu, stavu a důstojenství byli, abyšte židy v tomto království při této milosti naší císařské jim učiněné měli, drželi a neporušitedlně zachovali, v živnostech, handlích a obchodích jejich jim žádné překážky nečinili ani komu jinému činiti nedopouštěli pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské i skutečného trestání; avšak týmž všem židům některé artykule, podle kterých se říditi, spravovati a je zachovávati a držeti pod skutečným trestáním povinni budou, vydati poručiti ráčíme, podle kterýchžto artykulův jestliže se poslušně chovati a ty držeti (jakž tím povinni býti mají) budou, tehdy jim další milost učiniti ráčíme. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v pátek po slavném hodu vzkříšení pána Krista létha božího tisícého pětistého šedesátého sedmého a království našich Římského pátého, Uherského čtvrtého a Českého devatenáctého.

Maximilian. Ad mandatum Sacrae Cesareae Majestatis proprium
G. Mehl.
M. Walter.

Kniha privilegií židův Pražských list 22 v archivu Českého musea.

* Čís. 260.

1567. 14. dubna. Hrad Pražský.

Císař Maximilian II. potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Menšího města Pražského privilegia, jež jim otec jeho Ferdinand I. navrátil a potvrdil.

My Maximilian druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, arcikníže Rakouzské, markrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabie etc., oznamujem tímto listem

všem, že jsme od opatrných purgmistra a konšeluov i na místě vší obce Menšího města našeho Pražského, věrných našich milých, poníženě prošeni, abychom jim všech milostí, majestátův, privilegií, obdarování, vejsad, chvalitebných dobrých zvyklostí a práv, kteréž sobě od slavné paměti císařuov Římských, králuov Českých a od JMsti císaře Ferdynanda, pána a otce našeho nejmilejšího slavné paměti, jim zase navrácené, dané, potvrzené a další milosti učiněné mají, milostivě schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili. K jejichžto pokorné prosbě nakloněni jsouce a vidouce ty listy, majestáty, obdarování a potvrzení celé a neporušené býti s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, mocí královskú v Čechách těch všech svobod a obdarování jsme schváliti a potvrditi ráčili a tímto listem ve všech jejich znění, položení, v punktích, klausulech a artykulích, jako by v tento list náš slovo od slova vepsány byly, schvalujem, obnovujem a potvrzujem; chtíce tomu konečně, aby při tom od každého člověka jmíni, držáni a neporušitedlně zachováni byli bez naší a budoucích našich králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. Protož přikazujem všem obyvateluom a poddaným našim ze všech stavův království Českého, nynějším i budúcím, věrným milým, abyšte svrchupsané purkmistra, konšely a obyvatele i všecku obec Menšího města Pražského, nynější i budoucí, při tomto milostivém schválení, obnovení a potvrzení našem jměli, drželi a neporušitedlně nyní i v budoucích věčných časích zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicův našich a budúcích králův Českých. Tomu na svědomí pečeť naši císařskú k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v pondělí po neděli misericordias létha božího tisícího pětistého šedesátého sedmého a království našich Římského pátého, Uherského čtvrtého a Českého devatenáctého.

Maximilian m. p.
Wratislaus a Pernestein
supremus regni Bohemie cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Majestatis proprium
G. Mehl m. p.
M. Walter m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 51. S pečetí císařskou na černožluté šňůře. List tento potvrdili: Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Leopold I.

na hradě Pražském 15. prosince 1657, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 261.

1567. 14. dubna. Hrad Pražský.

Císař Maximilian II. potvrzuje purkmistru a radě města Hradčan jich privilegia. Datum na hradě Pražském v pondělí po neděli misericordias domini létha páně 1567.

Zmínka v konfirmaci privilegií Hradčanských císaře Ferdinanda II. d. ve Vídni 22. září 1628 I, č. 71 v archivu m. Prahy.

Čís. 262.

1567. 23. května. Vídeň.

Císař Maximilian II. potvrzuje pánům, rytířstvu, městům Pražským i jiným městům království Českého práva a svobody jim předešlými panovníky Českými udělené.

My Maximilian druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, že přiřkli jsme korunu Českou držeti a zachovati, všecky pány, rytířstvo, města Pražská i jiná města i všecku obec též koruny při právích, řádích, privilejích, svobodách, vysazení a obdarování zemských i všech slušných starých i jiných zvyklých dobrých obyčejích, zvláště slavných pamětí krále Ottagara, krále Jana, císaře Karla, krále Václava, císaře Zykmunda, krále Albrechta, krále Ladislava, krále Jiřího, krále Vladislava a císaře Ferdynanda etc., JMsti pana otce našeho nejmilejšího, všecky zápisy dané a vyšlé až do JMsti smrti držeti bez odporu a zmatku všelijakého a v skutku zachovati a obhajovati. Item přiřkli sme hradu Karlštejna, koruny, klenotův všelikterakých zemských i také desk i privilejí neporoučeti ani svěřovati žádnému bez vuole a raddy pánuov, rytířstva a měst Pražských, pokudž kteří právo mají. Item přiřkli sme, že zachovati máme řád

a zvyklosti starodávní království Českého. Item přiřkli jsme žádných cizozemcuov, duchovních ani svědských, na úřady zemské, dvorské ani městské ani duchovní nesázeti, než Čechy; ani jimi zámkův a měst koruny České osazovati a jim jich svěřovati, a to máme s raddou učiniti. A též v okolních zemích k království Českému příslušejících aby bylo držáno, jakž jest to za císaře Karla i jiných králův a předkův našich držáno a zachováno bylo. Item přiřkli jsme, že nemáme žádných zemí, knížetství, měst, zámkův, hradův, manuov i jiných všelikterakých zboží k České koruně příslušejících od koruny odtrhovati ani odcizovati nižádným obyčejem ani žádnými věny, ale což by od koruny odtrženo neb odcizeno bylo, to máme zase připojiti a k koruně shromážditi. Item přiřkli jsme mince České žádným obyčejem nepolehčovati ani ponižovati bez vuole vší země, ale tak se zachovati podle vysazení a privilejí koruny České, jakž právo jest. Item přikli sme, co sou předkové naši, císařové neb králové Čeští komu dali a zapsali, stavům, osobám neb osobě, buď na království, na duchovenství neb na manství, že to máme zdržeti a v celosti zachovati; však co by nebylo proti milostem a obdarování, kteréž jest král Vladislav slavné paměti dáti ráčil všem stavům království tohoto. Item přiřkli sme každý stav zvláště při jich právích, řádích, privilejích, svobodách, vysazení, zvyklostech, obdarování, což kterému stavu náleží, zachovati. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k listu tomuto přivěsiti sme rozkázali. Dán v městě našem v Vídni v pátek po slavném hodu seslání ducha svatého léta božího tisícého pětistého šedesátého sedmého a království našich Římského pátého, Uherského čtvrtého a Českého devatenáctého.

Maximilian m. p.
Wratislaus a Pernstain
supremus regni Bohemie cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Majestatis proprium
G. Mehl m. p.
M. Walter m. p.

Otištěno z Českého kopiáře privilegií zemských list 41 v archivu zemském. Orig. v korunním archivu sv. Václavském repositní č. 329.

* Čís. 263.

1570. 28. dubna. Hrad Pražský.

Císař Maximilian II. potvrzuje a osvobozuje obci Menšího města Pražského a tamějším řezníkům porážku k šlachtování a bití dobytkův vystavěnou a povoluje, aby při té porážce nové masné krámy se vystavěly a posavádní masné krámy z rynku odstranily. Při tom zakazuje každé bití a porážení dobytkův mimo šlachtatu jinde po domích.

My Maximilian druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Luožický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, jakož jest slavné paměti císař Ferdynand, pán a otec náš nejmilejší, všem řezníkuom Menšího města našeho Pražského v tom místě a placu při témž Menším městč Pražském, kde někdy duom arcibiskupský bejval, šlachtatu k šlachtování neb bití dobytkuov vystavěti povoliti a téhož místa a placu k tomu milostivě jim propuojčiti ráčil, i prošeni jsme od opatrných purgkmistra a konšeluov, tolikéž od téhož řemesla řeznického před dotčeného Menšího města Pražského ve vší poníženosti, poněvadž jsou na touž šlachtatu nemalej náklad učinili, abychom jich při tom zuostaviti a jim to tímto listem a obdarováním naším císařským, tak aby tím bezpečnější býti i také na tejž plac masné krámy postaviti dáti mohli, povoliti ráčili. K jejichžto ponížené prosbě nakloněni jsouce a touž šlachtatu z mnohých příčin jim i vší obci potřebnou a pohodlnou znajíce, protož s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých a mocí královskú v Čechách je purgkmistra a konšely i dotčené řezníky a všecku obec Menšího města Pražského, nynější i budoucí, při též šlachtatě a placu zuostavili jsme a tímto listem naším císařským zuostavovati a jim jej osvobozovati, nad to i k tomu, aby tam na tejž plac při též šlachtatě masné krámy, kteréž v rynku Menšího města Pražského postavené jsou, odtud přestavěti dáti mohli pro rozšíření rynku a lepší prostranství i pohodlí všelijaké, povolovati ráčíme, kteréhožto placu všeho k dotčené šlachtatě již postavené a masným krámóm, kteréž tak přestavěti sobě mají, na budoucí věčné časy jmenovaní

řezníci Malostranští, nynější i budoucí, svobodně užívati moci budou a mají bez naší, dědicuov a budoucích našich králuov Českých i jednoho každého člověka všelijaké překážky a odpornosti. A v svých domích a příbytcích již žádných dobytkuov žádným vymyšleným spuosobem nemají bíti a šlachtovati pod skutečným trestáním, než vše v této šlachtatě, tak aby po domích čistota zachována býti a všelijakých smraduov uvarováno býti mohlo. Protož přikazujem všem poddaným našim ze všech stavuov království našeho Českého, nynějším i budoucím, věrným milým, abyšte již jmenované obyvatele, řezníky a všecku obec Menšího města Pražského, nynější i budoucí, při tom při všem, což se v tomto listu našem píše, jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské i našich budoucích králuov Českých. Tomu na svědomí pečeť naši císařskú k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v pátek po svatým Marku evangelistu páně létha božího tisícího pětistého sedmdesátého a království našich Římského osmého, Uherského sedmého a Českého dvamescítmého.

Maximilian m. p.
Wratislaw a Pernestein
supremus regni Boemie cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Majestatis proprium
G. Mehl m. p.
M. Walter m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 52. Bez pečeti. List tento potvrdili: Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 264.

1571. 7. června. Hradčany.

Arcibiskup Pražský Antonín Brus z Mohelnice souhlasí s tím, že císař Maximilián od shořelého domu arcibiskupského na Malé straně kus spáleniště k vystavění masných krámův a porážky postoupil a dává zbývající část zbořeného toho stavení se starou věží svému doktoru umění lékařského Michalu Florýnovi z Lamštejna.

My Antonín z boží milosti arcibiskup Pražský, stolice svaté apoštolské legát a nejvyšší mistr křižovníkův s červenou hvězdou

v Čechách, Moravě, Slezště a Polště etc., oznamujem tímto listem naším, jakož jest před lety jminulými duom a residencí arcibiskupství Pražského v Menším městě Pražském ohněm a jinšími příčinami v zkázu přišel, tak že netoliko bez velikého nákladu taková zbořená a od dávních leth bez opravení stojící stavení nemohou zase spravena a k ňákému užitku arcibiskupství Pražskému přivedena býti, nýbrž ty pozuostalé zdi a to, což tak k spuostnutí skrz neopatrování toho přišlo, již dokonce k pádu se schulilo; od kteréhožto domu JMst nejjasnější a velikomocný císař Maximilian, Uherský, Český král, pán náš nejmilostivější, slovútným a opatrným purgmistru a raddě i cechmistruom a jiným mistruom řemesla řeznického v témž Menším městě Pražském na poníženou prosbu jich a pro nařízení lepšího řádu mezi týmž řemeslem řeznickým plac, co by ho k masným krámuom a k šlachtatě potřebovali, odevzdati a jim to na budoucí časy k dědičnému držení a užívání majestátem utvrditi ráčil. Však jsouc my skrz JMCské dekret při témž nadepsaném zbořeném stavení vejš dotčeného někdy domu arcibiskupství Pražského zuostaveni a o tom vědouce, že vysoce učený doktor umění lékařského Michal Florynus z Lamštejna, obyvatel téhož Menšího města Pražského, díl toho domu od mnoha leth držal; protož prohlídajíce my k věrným prácem a službám jeho, kteréž nám v nemocech a nedostatcích zdraví našeho činil a ještě činiti nepřestává, dáváme jemu doktorovi Michalovi, dědicuom a budoucím jeho, s dobrým rozmyšlením a uvážením naším ten plac při nadepsaném pokaženém stavení, kterýž jest proti zahradě jeho, mezi zahradou po levé straně urozeného pána, pana Jana mladšího z Valštejna, nejvyššího komorníka království Českého, a domy ševcovskými po pravé straně téhož placu blíž mostu Pražského stojícími; též tu věž, kteráž při zahradě jeho doktora Michala po pravé straně stojí s těmi všemi na témž placu pozuostalejmi zdmi a sklepy, jakéž koli jsou mezi touž zahradou pána z Valštejna a jmenovanými domy ševcovskými, na šíř a zase na dýl od zahrady často psaného doktora až k placu psaným cechmistruom řemesla řeznického k šlachtatě a krámuom masným ukázanému a odevzdanému; tak aby on doktor Michal Florynus, dědicové a budoucí, jeho s tím vším, co mu tuto listem tímto handfeštním vejslovně a zejména z moci naší arcibiskupské dáváme, (však vyjednávajíc sobě na to od JMCské potvrzení) činiti, dělati a toho podle vuole

své na časy věčné bez všelijaké naší a budoucích arcibiskupův Pražských i jiného každého překážky svobodně požívati, držeti a tím vládnouti mohl, več jemu žádné právo duchovní i světské pod žádným vymyšleným spůsobem sahati, vkračovati a jej z té pořádné possessí a užívání vyvésti nemá a nemůže. Toho na svědomí a pro lepší jistotu dali jsme k listu tomuto jistým vědomím naším a podepsáním ruky naší vlastní pečeť naši arcibiskupskou přivěsiti, jenž jest dán v Praze na Hradčanech v domě našem arcibiskupském ve čtvrtek po slavném hodu seslání ducha svatého létha od narození pána a spasitele našeho tisícého pětistého sedmdesátého prvního.

Antonius m. p. Adam Hyrš m. p.

Orig. v archivu m. Prahy II, č. 13. S pečetí arcibiskupskou. Obsaženo též v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Leopolda I. potvrdili list tento: Ferdinand II. d. na hradě Pražském 15. května 1628, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 265.

1573. 18. března. Vídeň.

Císař Maximilian II. potvrzuje list arcibiskupa Pražského Antonína Brusa, kterým doktoru Michalu Florýnovi z Lamštejna daroval ostatek zbořeného domu arcibiskupského se starou věží, jenž po vystavění porážky a masných krámův v Menším městě Pražském pozůstal:

My Maximilian druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský král, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, že jsme od poctivého a učeného Michala Florynusa z Lamštejna v líkařství doktora, věrného našeho milého, poníženě prošeni, abychom listu duostojného Antonína, arcibiskupa Pražského, též věrného našeho milého, jemu na ostatek domu s jednou starou věží, kdež jest on doktor Michal zahrádku k domu svému udělal a připojil, někdy k arcibiskupství Pražském náležejícího, v Menším městě Pražském ležícího, kterýž jest po odevzdání a propůjčení JMsti císaře Ferdynanda, pana otce našeho nejmilejšího slavné paměti, řezníkuom téhož Menšího

města Pražského placu k vystavení šlachtaty a masných krámuov pozůstal, daného, jehož jest datum v Praze na Hradčanech v domu téhož arcibiskupa Pražského ve čtvrtek po slavném hodu seslání ducha svatého létha od narození pána a spasitele našeho tisícého pětistého sedmdesátého prvního, milostivě potvrditi ráčili. K jehožto doktora Michala takové ponížené prosbě nakloněni jsouce a vzhlédnouc na služby věrné a platné, kteréž jest posavad domu našemu Rakouzskému vždycky rád činil a těch nám i dědicuom naším nejmilejším až posavad činiti nepřestává, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých a mocí královskú v Čechách k takovému dání jeho arcibiskupa Pražského toho ostatku domu s starou věží milostivě povolovati a jmenovaného listu ve všem jeho znění, položení, punktích, klausulech a artykulích tak, jako by tuto slovo od slova vepsán byl, mocně potvrzovati ráčíme; chtějíc tomu konečně, aby on doktor Michal, dědicové a budoucí jeho, nyní i na budoucí časy při tom dání a tomto milostivém potvrzení našem od nás, dědicuov a budoucích našich králuov Českých, tolikéž arcibiskupuov Pražských jmien, držán a neporušitedlně zachován byl pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, též také dědicuov našich a budoucích králuov Českých. Tomu na svědomí pečeť naši císařskú k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán v městě našem Vídni v středu po neděli květné létha páně tisícího pětistého sedmdesátého třetího a království našich Římského jedenáctého, Uherského desátého a Českého pětmecítmého.

Maximilian. Ad mandatum Sacrae Caesareae
Majestatis proprium
M. Walter.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. List ten před tím potvrdil Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628 a napotom Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 266.

1575. 17. prosince. Vídeň.

Císař Maximilian II. potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského privilegia předešlými králi jim udělená, pokud císař Ferdinand I. je navrátil a potvrdil.

My Maximilian druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, že jsou před osobu naši císařskou vyslaní poslové od poctivých purgmistra a konšeluov i vší obce Starého města Pražského předstoupili a za to snažně a poníženě prosili, abychom jim všech milostí, svobod, obdarování, chvalitebných dobrých zvyklostí a práv, kteréž sobě od předkuov našich, císařuov Římských a králuov Českých, puojčené a dané, i také od JMsti císaře Ferdynanda, pana otce našeho nejmilejšího slavné a svaté paměti, potvrzené mají, jakž v sobě to vše list a majestát JMsti císaře Ferdynanda, kteréhož jest datum na hradě Pražském v neděli den svaté panny Barbory létha božího tisícého pětistého padesátého osmého[1]) šířeji obsahuje a zavírá, i jiných listuov jim od JMsti na kollatury a sice daných milostivě schváliti, obnoviti a tolikéž potvrditi ráčili. K jejichžto nadepsaných Pražanuov Staroměstských takové ponížené prosbě pro jich k nám dobrú zachovalost a věrné poddané chování nakloněni jsúce, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých a mocí královskú v Čechách všecky a všelijaké milosti, svobody, obdarování, vejsady a chvalitebné zvyklosti i všecka práva, kteréž tak koliv od týchž předkuov našich, císařuov Římských a králuov Českých, dané a od JMsti císaře Ferdynanda, pana otce našeho nejmilejšího slavné a svaté paměti, potvrzené mají, milostivě jsme jim schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili a tímto listem jakožto král Český vědomě ve všem jejich znění, položení, v punktích, klauzulech a artykulích, jako by tuto v tento list náš slovo od slova vepsány byly, pokudž jsou jich předešle a až posavad užívali, schvalujem, obnovujem a mocně potvrzujem; chtějíc tomu konečně, aby při tom od jednoho každého člověka jmíni, držáni a neporušitedlně zachováni byli bez naší, budoucích našich králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky. Protož přísně přikazujem všem ouředníkuom a poddaným našim, kteréhož by koliv řádu, stavu, povahy neb povejšenosti byli, ze všech stavuov království našeho Českého i jiným všem poddaným našim, nynějším i budoucím,

[1]) č. 250.

věrným milým, abyšte též purgmistra, konšely i všecku obec Starého města Pražského, nynější i budoucí, jakožto ty, kterýmž obzvláštní milostí naší císařskou pro jich k nám i dědicuom a synuom našim nejmilejším poddané, věrné a šlechetné chování nakloněni jsme a napotom, aby nám i dědicuom našim tím dostatečněji sloužiti mohli a povinni byli, při tom při všem, což se v tomto listu, majestátu a potvrzení našem obsahuje, píše a zavírá, jměli, drželi a neporušitedlně nyní i na budoucí věčné časy zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicuov našich i budoucích króluov Českých skutečného trestání. Tomu na svědomí pečeť naši císařskú k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán v městě našem Vídni v sobotu po svaté Lucii létha božího tisícého pětistého sedmdesátého pátého a království našich Římského čtrnáctého, Uherského třináctého a Českého sedmnescítmého.

Maximilian m. p. Ad mandatum Sacrae Caesareae
Wratislaus a Pernestein Majestatis proprium
supremus regni Boemie cancellarius m. p. M. Walter m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 53. — S pečetí královskou, avšak bez šňůry. List ten dále potvrdili: Matyáš ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 267.

1575. 17. prosince. Vídeň.

Císař Maximilian II. potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Nového města Pražského listem stejného znění, jako téhož dne Starému městu udělen byl, privilegia předešlými králi udělená a císařem Ferdinandem I. r. 1558 jim navrácená a potvrzená. „Dán v městě našem Vídni v sobothu po svaté Lucii létha božího tisícího pětistého sedmdesátého pátého.“

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. Kromě Ferdinanda III. potvrdili tento list: Rudolf II. na hradě Pražském 9. dubna 1590, Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 268.

1576. 12. listopadu. Řezno.

Císař Rudolf II. potvrzuje stavům království Českého listem stejně znějícím jako majestát císaře Maximiliana II. d. ve Vídni 23. května 1567 č. 262 jich svobody a práva. Dán v městě říšském Řezně v pondělí po svatém Martině létha božího tisícího pětistého sedmdesátého šestého a království Římského druhého, Uherského pátého a Českého též druhého.

Český kopiář privilegií zemských list 44 v archivu zemském.

Čís. 269.

1577. 14. února. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. potvrzuje židovské obci v království Českém privilegia a práva jim předešlými králi a též stavy jmenem vší země udělená; zvláště aby na budoucí časy z Prahy a koruny České vytištěni nebyli.

My Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský král, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie, oznamujem tímto listem všem, jakož jsou nám židé starší Pražští i na místě vší obce židovské v království našem Českém ve vší poníženosti skrze supplikací svou oznámili, jaká obdarování, majestáty a vejsady i také potvrzení na práva svá a jiné milosti od předkův našich, předešlých císařův a králův Českých, zvláště pak od nejjasnějších knížat, pana Ferdynanda, pana děda, též od pana Maximiliana, pana otce, našich nejmilejších, obou císařův Římských a Uherských, Českých králuov slavných pamětí, i také list ode vší země království Českého pod pečetí zemskou (v nichž i tou milostí, aby na budoucí časy z Prahy a koruny České vytištěni nebyli, že opatřeni jsou) sobě nadané a potvrzené mají, předloživše nám vejpisy hodnověrné týchž někderých majestátův a potvrzení a prosíce nás ve vší poníženosti, abychom z milosti naší císařské jim týchž všech obdarování, privilegií, vejsad, majestátův na práva jich a milosti nadaných a potvrzených tolikéž milostivě potvrditi ráčili, kderýchžto potvrzení, jednoho totiž krále Vladislava, praděda našeho milého, jest datum dominico die laetare annorum domini MDX,[1]) císaře pak Fer-

[1]) č. 206.

dynanda datum jest zde na hradě Pražském ve čtvrtek den svatého Benedikta létha božího tisícého pětistého sedmmecítmého [1]) a císaře Maximiliana též zde na hradě Pražském v pátek po slavném hodu vzkříšení pána Krista létha božího tisícého pětistého šedesátého sedmého.[2]) K jejichžto ponížené prosbě jsouce nakloněni, protož s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých a mocí královskou v Čechách taková práva, svobody, milosti, vejsady, privilegia a obdarování s jich potvrzením, kderáž tak nadepsaní židé sobě nadaná a propůjčená mají, na ten všecken spůsob a s těmi všemi kondicími, jakž jim prvé od vejš jmenovaných císaře Ferdynanda, pana děda, a císaře Maximiliana, pana otce, našich nejmilejších, potvrzena jsou, jsme tolikéž upevniti, schváliti, obnoviti a jich potvrditi ráčili a tímto listem naším císařským ve všech jejich znění, položení, punktích, klauzulích a artykulích mocně upevňujem, schvalujem, obnovujem a potvrzujem ne jináč, než jako by tuto do tohoto listu našeho císařského slovo od slova vepsány byly; chtíce tomu konečně, aby při týchž všech milostech, vejsadách a obdarováních svých v celosti, bez porušení a všelijakých utiskování od jednoho každého člověka pevně a docela zůstaveni byli. A protož přikazujem všem poddaným našim ze všech stavův království našeho Českého a zemí k němu příslušejících i jednomu každému vzláště, jakého koli řádu, stavu a důstojenství by byli, abyšte s počátku psané židy a všecku obec židovskou v již dotčeném království Českém při této milosti a potvrzení našem císařském jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské i skutečného trestání. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomuto listu jsme přivěsiti rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském ve čtvrtek na den svatého Valentina létha božího tisícího pětistého sedmdesátého sedmého a království našich Římského druhého, Uherského pátého a Českého též druhého.

Rudolf.
Wratislaw a Pernstain
supremus regni Boemiae cancellarius.

Ad mandatum Sacrae
Caesareae Mstis proprium
Georg Mehl.
M. Walter.

[1]) č. 217. [2]) č. 259.

Kniha privilegií židův Pražských z počátku XVII. století str. 26 v archivu Českého musea.

* Čís. 270.

1579. 16. února. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. dává purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského revers, že mu z dobré vůle svolili do dvou měsícův dávati posudné.

My Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, arcikníže Rakouzské, markrabie Moravské, Luocemburské a Slezské kníže, Luožický markrabie etc., oznamujem tímto listem všem, jakož jsou poctiví purgmistr a konšelé i na místě vší obce Starého města našeho Pražského, věrní naši milí, na milostivú žádost naši k tomu se poddaně naklonili a nám po vyjití terminu vánočního jminulého sedmdesátého osmého léta ne z povinnosti ale z své dobré a svobodné vuole jmenem daru ještě do dvou měsícuov pořád zběhlých posudné dávati svolili a darovali, kteruožto jich Pražan poddanú volnost milostivě, vděčně přijímajíce, protož tímto reversem naším za sebe, dědice naše a budoucí krále České připovídáme, že jim takové jich dobrovolné svolení netoliko na jich privilejích, obdarováních, svobodách a starobylých zvyklostech k žádnému ublížení, protržení ani škodě býti nemá a nemůže nyní i na časy budoucí a věčné, ale ráčíme jim to také v budúcích případnostech a potřebách jich milostí naší císařskú spomínati a nahražovati. Tomu na svědomí pečeť naši menší k tomuto listu přitisknouti sme rozkázali, jenž jest dán na hradě našem Pražském v pondělí den svaté panny Juliany létha sedmdesátého devátého, království našich Římského čtvrtého, Uherského sedmého a Českého též čtvrtého.

Humprecht Černín m. p.
Ad mandatum domini electi imperatoris proprium
Banno m. p.

Rudolf m. p.
Jan starší z Lobkovic m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 54. S menší pečetí císařskou. List ten potvrdili: Matyáš II. ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627,

Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — Dle kvaternu památného černého desk zemských od r. 1545—1548 fol. J. 13 zavázali se purkmistři a rady, starší obecní i všecky obce Starého, Nového a Menšího měst Pražských po přemožení odporu stavovského 12. července 1547 zápisem do desk zemských mezi jiným též, že „mají a povinni budou na sebe a na budoucí potomky své zápis králi JMsti a JKMsti dědicuom a budoucím králuom Českým, tak jakž jim také oznámeno bude, učiniti, aby posudné z každého věrtele piva, buď ječného neb bílého domácího, kteréž vaří, aneb hostinského, kteréž přivezú, a tolikéž což sladuov na prodaj aneb směnú vyprodají, s jedného každého věrtele a s jednoho strychu sladu po jednérn groši Českým králi JMsti a JMKské dědicuom a budoucím králuom Českým na časy budoucí bez otpornosti dávali."

* Čís. 271.

1579. 16. února. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. uděluje purkmistru, konšelům i vší obci Nového města Pražského revers stejného znění, jako Starému městu, že mu z dobré vůle a ze žádné povinnosti svolili mimo snesení sněmovní dávati do dvou měsícův posudné.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. — Kromě Ferdinanda III. potvrdili Novoměstským tento list: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 272.

1581. 9. října. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. potvrzuje „opatrným rychtáři, konšelům i všem osadním vobory sv. Jana pod Petřínem, jinak horou Sion nad Menším městem Pražským list v jazyku latinském od někdy kněžny paní Anny, Římské a České královny" jim v Praze dne 12. března 1364 č. 79 daný. Dán na hradě Pražském v pondělí den svatého Diviše létha oc. osmdesátého prvního.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 55.

Čís. 273.

1584. 11. července. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. nařizuje purkmistrům a raddám král. měst, aby židy Pražské do měst na jarmarky a trhy pouštěli a jim v obchodech překážek nečinili.

My Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, arcikníže Rakouské, margkrabie Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie, věděti milostivě dáváme všem poddaným našim v království Českém obyvatelům, jakého ti koli stavu, řádu neb povolání jsou, a zvláště opatrným purgkmistrům a konšelům měst našich Žatce, Lúna a Litoměřic, věrným našim milým, že jsou na nás ve vší poníženosti vznesli chudí židé, obyvatelé v Starém městě Pražském, kteříž v perných a chodících šatech svůj obchod vedou a u veliké chudobě pracně se živí, kterak byšte je, když na svobodné trhy a jarmarky i jinak přes svět po živnostech svých jedou, do měst pouštěti nechtěli, kupovati a prodávati jim zbraňovali, a tak se jim tudy v živnůstkách jich veliká překážka dála, ješto by z toho, jakž nám clo náležité platili, tak i vám povinnosti vaše činili, prosíc nás v tom za milostivé opatření. I poněvadž jsou jarmarkové a trhové k poctivým obchodům svobodni, protož vám všem i jednomu každému obzvláštně (kromě Hor Kutten a jiných horních měst) poroučeti ráčíme, abyšte nadepsané židy Pražské do měst na jarmarky a trhy i jinak pouštěli a jim v živnůstkách a obchodech jich, poněvadž z toho nic méně jako křesťané cla i jiné povinnosti dávati musejí, žádné překážky nečinili a ničímž mimo náležitost nestěžovali, vědouc že na tom jistou vůli naši císařskou naplníte. Dán na hradě našem Pražském v středu po svatém Kiliánu létha etc. vosmdesátého čtvrtého a království našich Římského devátého, Uherského dvanáctého a Českého též devátého.

Rudolf.
Ladislav z Lobkovic.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium
Pavel z Lydlova.
Banno.

Kniha privilegií židův Pražských str. 28 v archivu Českého musea za nápisem „Přípis svobody, obdarování a nařízení, aby židé do jistých měst v království Českém na jarmarky a trhy i jinak puštěni byli."

* Čís. 274.

1584. 18. července. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. prodává a postupuje purkmistru, konšelům, starším obecním i vší obci Nového města Pražského vrchnost a panství k statkům obecním, špitálním a zádušním.

Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař a Uherský, Český král etc. Urození a stateční věrní naši milí. Věděti vám milostivě dáváme, že sme z plnosti moci jakožto král Český poctivým purgmistru a konšeluom, starším obecním i vší obci obce Nového města našeho Pražského, nynějším i budoucím, věrným našim milým, vrchnost a panství naše, kteréž sme na statcích, tvrzech, vesnicích a dvořích, prvé k obci jich přináležejících, jměli, jmenovitě na tvrzi, dvoru a vsi Malešicích řečené, z kteréhožto dvoru a vsi poctivým mistruom do kolleje Rejnské (sic) platu komorního se platí pět kop grošuov Českých rozdílně, totiž při svatém Jiří půl třetí kopy grošuov Č. a při svatém Havle tolikéž. Item k špitáluom svaté Alžběty, a svatého Bartholoměje na vsi řečené Herynku s pěti lidmi osedlými, na vsi Hodkovičkách s dvorem pustým poplužním a platem v Modřanech na lidech, s dílem řeky Vltavy, ostrovy a rybníčkem tůně řečeným; ve vsi Chomútovicích na třech dvořích kmetcích s kovárnou; ve vsi Kačkovicích na jednom dvoru kmetcím s člověkem; ve vsi Černěticích na dvoru kmetcím s člověkem; ve vsi Krči na tvrzi pusté, dvoru pustým s mlejnem. Item k záduší kostela svatého Jindřicha na vsi Chabřích hořejších. Item k záduší kostela svatého Petra na Poříči na vsi řečené Veliká s dvorem poplužním a třími lukami. Item k záduší kostela svatého Štěpána Velikého ve vsi Modleticích na dvoru kmetcím s krčmou a člověkem kmetcím. Ve vsi Dobrovici na dvoru kmetcím s člověkem kmetcím a rybníkem při též vsi. Item k záduší kostela svatého Vojtěcha v Smradařích, a to jmenovitě opatrným starším osadním i vší osadě dotčeného záduší svatého Vojtěcha, vše v Novém městě Pražském, na vsi Korycanech, na vsi Oujezdci, ve vsi Dědibabech na dvou dvořích kmetcích a chalupě, ve vsi Kbele na platu, kterýž jim každého

roku vychází. V Hovorčovicích na dvoru, item na platu, kterýž jim ve vsi Dřínově na lidech cizích z pustého rybníka vychází, a to s dvory kmetcími, ospy, vejci, kurmi, slepicemi, s platy všelijakejmi, s lidmi osedlými i neosedlými neb z těch gruntuov zběhlými, s vdovami, sirotky a spravedlnostmi jich, kteříž koliv k těm gruntuom náležejí, s dědinami, lukami, lesy, háji, vodotočinami, potoky, rybníky, porostlinami, vrbinami, s podacím kostelním ve vsi Veliké, s krčmami, vinicemi i se vším a všelijakým od starodávna k týmž tvrzím, vesnicím, dvoruom a statkuom příslušenstvím, tak jakž sme toho sami v držení byli, se vší zvolí a plným panstvím to prodati a postoupiti ráčili za dva tisíce zlatých Rejnských, každý zlatý po šedesáti krejcařích počítajíc; tak že z počátku oznámené tvrze, vesnice, dvory a lidé se vším jejich již oznámeným příslušenstvím dále na budoucí a věčné časy již více nemají slouti a bejti zápisný, než jejich Pražan Novoměstských s dotčenými zádušími a k špitáluom a obzvláštně zejmena starších osadních i vší osadě, jakž před dotčeno, svatého Vojtěcha v Smradařích, co k jich záduší náleží, a budoucích jejich svobodné a spupné dědictví, jakž jiná svobodná dědictví v tomto království sou, kterýchž oni Pražané k špitáluom a záduším v Novém městě Pražském i starší osadní i všecka osada záduší svatého Vojtěcha v Smradařích s budoucími svými, jako jiní obyvatelé v království tomto Českém svých vlastních a spupných, dědičných statkuov a poddaných užívají, tolikéž pokojně držeti, užívati a s tím jako s svým vlastním a dědičným statkem učiniti budou moci bez naší, dědicuov našich a budoucích králuov Českých i všech jiných lidí všelijaké překážky. Protož vám poroučeti ráčíme, abyšte buď oba spolu neb jeden z vás relátorové ke dskám zemským byli a tuto relací prodání a postoupení našeho i s správou obyčejnou v též dcky zemské vložiti a vepsati podle pořádku týchž desk rozkázali. Na tom jistú milostivú a vuoli naší císařskú a konečnú naplníte. Dán na hradě našem Pražském v středu po rozeslání svatých apoštoluov létha etc. vosmdesátého čtvrtého a království našich Římského devátého, Uherského dvanáctého a Českého též devátého.

Panu Jiřímu Bořitovi z Martinic a panu Humprechtovi Černínovi.

Collatum et concordat cum copia camerae Bohemicae XXII. die mensis Augusti anno etc. LXXXIIII.

Registrata: Jakub Berwek z Kunwaldu.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. — V knize privilegií Novoměstských č. 331 str. 215 je výpis tohoto listu z „kvaternu relací žlutého krále JMsti, pánuov jmstí a vladyk plného soudu zemského létha ɔc. LXXXVI v outerý po sv. Jakubu K. primum (nynější č. 47 v archivu zemském).“ — List ten potvrdili kromě císaře Ferdinanda III.: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 85).

* Čís. 275.

1585. 4. dubna. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. vyhovuje stížnostem obce židovské v Praze nařizuje Pražanům, aby židy při starobylých právech zůstavili a je v nic nového prvé nebývalého nepotahovali.

Rudolf druhý z boží milosti Římský císař, Uherský a Český král etc. Opatrní, věrní naši milí! Vznesli jsou na nás ponížené stížnosti své starší židé obecní i na místě vší obce židovské zde v Praze. *jedno,* kderak by z nich mnozí i usedlí od vás bez vyslyšení do vězení dáváni a sužováni byli. *Druhé,* když z nich kdo komu co dlužen jest, že jakž vás ohradní psaní dojde, k skutečnému zaplacení přidržáni i do vězení dáni bývají, a tu takž dlouho, až se o takový dluh porovnají neb zaplatí, se zdržují, jim pak dlužníci jich dobrovolně platiti nechtějí a žádají-li při vás za takovou příčinou ohradního psaní neb právního dopomožení a opatření, toho že užíti a tak k svým spravedlivým dluhům přicházeti nemohou. *Třetí,* že mnohý dá skrze jiného základ mezi nimi vypůjčiti aneb zastaviti, potom ten, jemuž základ náleží, přijda oznamuje, že jest mu týž základ vzat neb ukraden a když by mu i soukopa postavil a ukázal, tehdy že na tom nechce přestati, než hned bez vejmluvy i peněz, aby mu jeho základ navrátil, žádati smí; tu že by z nich mnozí, nechtíc někdy dalších meškání, nesnází a těžkostí dočekati, takové základy navraceli a škodu nesli. *Čtvrté,* že zastavujíc mnohý svůj základ, když jej vyplatiti chce, tehdy bez položení peněz, co jemu na to půjčeno neb lichvy vzešlo, žádá, aby mu to na právo před rychtářem složeno bylo, tímto spůsobem, že by tolikéž k nemalým škodám i v nebezpečenství přicházeti musili. *Páté,* kdyžkoli jaké rozepře při právě vašem mívají, by pak ten žid

dosti usedlý byl, že ku právu uručiti musí; zase viní-li z nich kderý dlužníka svého, buď řemeslníka neb jiného z křesťanův, tehdy že se brání odpovídáním a žádá, aby rukojmě křesťany stavil, což by jim učiniti možné nebylo a tak netoliko o své spravedlivé dluhy, ale i o živnosti přicházeli. *Šesté,* že byšte jim a jich rychtáři v soudy a rozepře, kderéž se před nimi začnou, vkračovali a v tom překážku činili. *Sedmé,* když se kterej zločinec do vězení dostává a na trápení co vyzná, tehdy že na jeho takové vyznání veden bývá do židův na tarmark i do domův jich k spatření osoby, čehož by prvé nebývalo, neb že by takový zločinec (aby toliko trápení a vězení pozbyl) na leckohos ukazoval a to mnozí nevinně k škodám a těžkostem přivozováni bejvají. *Osmé,* že by se na ně častokráte bez viny právo bralo, když svou nevinnu oznamují a na presidenta a raddy naše jakožto po nás sobě představenou vrchnost se odvolávají, že jim to postačovati nechce; nýbrž hned se do vězení dávají, skrze což by i také, že se jim městský rychtář s písařem a pacholky svými, když je v čem a někdy v příčinách nás se dotýkajících potřebují, proti obyčejné starodávní záplatě propůjčovati nechtí, opět k meškání a škodám přicházejí. *Item,* že by v městech Pražských při branách, na mostě a přívozích neobyčejnými a prvé nebejvalými cly stěžováni a šacováni byli, prosíc nás v tom ve všem za naše milostivé, spravedlivé opatření a ochranu. I poněvadž se nám takové věci proti všemu dobrému spůsobu a obyčeji a tak na nemalou záhubu jich vidí, nechtíc aby ubozí tím stěžováni byli, protož vám poroučeti ráčíme, abyšte je ve všech těch nahoře oznámených příčinách (nic nového a prvé nebývalého na ně bez vědomí našeho neb dotčených presidenta a radd našich komory České nevymejšlejíc) při předešlým spůsobu a obyčeji zanechali, jim práva udělovali a nad nimi ochrannou ruku drželi, tak aby sobě dále neměli slušně co stěžovati a nás zaneprázdňovati. Na tom jistou vůli naši císařskou naplníte. Dán na hradě našem Pražském ve čtvrtek po neděli postní laetare létha ɔc. osmdesátého pátého a království našich Římského desátého, Uherského třináctého a Českého též desátého.

Rudolf.
Humprecht Černín
z Chuděnic.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium
Pavel z Lydlova.
J. Banno.

Kniha privilegií židův Pražských v archivu Českého musea str. 30 za nápisem „Přípis resolucí JMsti císaře Rudolfa Pražanům učiněné, aby byli židé při starobylých zvyklostech a obdarováních svých zůstaveni a aby v nic nového prvé nebývalého potahováni nebyli.“ Za tím následuje na str. 32 „přípis dekretu JMCské slavné paměti císaře Rudolfa Pražanům, aby židy žádnému mimo předešlý dekret nedopouštěli ztěžovati, učiněného“ a sice: „Poctiví a opatrní purgkmistři a konšelé Starého, Nového a Menšího měst Pražských v pamětech svých mají, jaký jest k nim dekret z poručení JMsti Římského císaře, Uherského a Českého krále, pána našeho nejmilostivějšího, z strany židův Pražských a obchodův jich prošel, kterémužto dekretu jest dathum 13. dne měsíce pominulého Septembris, jinak září, i stěžují sobě již dotčení židi Pražští, že by se jim v mnohých příčinách ubližovati mimo takový dekret císařský mělo, v tom JMCskou za milostivé opatření, aby v tyto nynější časy při témž dekretu a co v sobě obsahuje, mohli zůstaveni a nad nimi ruka ochranná, aby mimo slušné a náležité stěžováni nebyli, držána byla, v poníženosti prosíce. A protož JMCská takový dekret svůj jim Pražanům ku paměti přivozujíce, jim ráčí poroučeti přikazujíc, aby jmenované židy, jakž dotčeno, mimo náležité nedopouštěli žádnému stěžovati, nýbrž je tak, jakž v mnoho psaném dekretu obsaženo a doloženo jest, handly a obchody své provozovati nezbraňovali a nad tím je chránili, jináče nečiníce. Decretum per imperatoriam maiestatem Pragae 5. Octobris anno etc. 85.“

Čís. 276.

1588. 27. října. Praha.

Císař Rudolf II. k stížnosti židovské obce Pražské nařizuje Pražanům tří měst Pražských, aby nedopouštěli činiti židům překážky v prodávání všelijakých věcí krámských a kupeckých na loty a váhy, též chlupatých věcí od šatův.

Jakož jsou opět supplikací JMsti Římskému císaři a Uherskému, Českému etc. králi, pánu našemu nejmilostivějšímu, všecka obec židovská Pražská strany činění jim překážky v prodajích a handlích jejich po zprávě poctivých purgkmistra a konšelův Starého města Pražského na dekret JMCské na předešlou supplikací a stížnosť jich židův vyšlé podali, tu JMCská vyrozuměvši též všecky věci jim Pražanům všech tří měst Pražských odsýlati ráčí. A poněvadž sobě nadepsaní všickni židé to, že by mimo předešlý spůsob a obdarování jejich od kupcův, kramářův a některých řemeslníkův nad privilegia týchž řemesel stěžováni bejti měli a tudy velkou záhubu, nemohouc žádných

jiných mimo též handle židovské živností vésti, musili nésti, vysoce stěžují, od JMCské v tom za spravedlivé opatření poníženě prosí, i poněvadž dotčení židé JMCské a předkův JMsti slavných pamětí jisté obdarování a nadání, dokudž v tom království byli a trvali, strany provozování živností a obchodův svých mají, nechtíc JMCská, aby proti těm židé v živnostech jich utiskováni býti měli, nýbrž jakož až posavad bez překážky je provozovali, protož JMCská nadepsaným Pražanům všech tří měst Pražských ráčí poroučeti, aby předjmenovaných židův Pražských mimo předešlý starodávní spůsob a jejich židův obdarování, kteráž jakž od slavných a svatých pamětí, JMstí císařův a králův Českých nadáni, [tak i] od JMCské potvrzení mají strany prodávání všelijakých věcí krámských a kupeckých na loty a váhy, též chlupatých věcí od šatův, žádné překážky nečinili a činiti žádnému nedopouštěli; však aby na spravedlivou váhu a míru i také hodné věci kupecké prodávali, z nich také náležitý ungelt a cla spravili pod propadením takových kupeckých věcí a uvarováním skutečného trestání, jináče nečiníce. Actum per imperatoriam maiestatem in consilio Bohemico Pragae 27. Octobris létha páně tisícího pětistého osmdesátého osmého.

Vratislav z Pernšteina. G. Mehl, vicecancellarius.

Kniha privilegií židův Pražských str. 33 v Českém museum.

* Čís. 277.

1589. 10. března. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. uděluje purkmistru a konšelům Starého m. Pražského právo, aby v nově vystavené bráně pod Bruskou totéž clo vybírali, jako v bráně Písecké a aby dům celný s několika pokoji při též bráně osadili branným a lidmi jemu ku pomoci.

My Rudolf druhý z buoží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravské, Luocemburské a Slezské kníže, Luožický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, jakož jsme poctivým purgmistru a konšelům Starého města našeho Pražského, věrným našim milým, předešlého času milostivé poručení

učiniti a na to i kommisaře vedle paumistra našeho hradu Pražského k spatření a vyměření vyslati ráčili, jakým by spůsobem pod vrchem Bruskou řečeným, skrze nějž silnice obecní jde, most kamenný přes potok tudy tekoucí udělati, cestu rumem zvejšiti, příkrost vysokosti téhož vrchu sníti a v lepší a mírnější spůsob k vejjezdu s vozy i jinak ku pohodlí lidem přivésti a spraviti dáti měli, i vznesli sou na nás dotčení Pražané s ponížeností, kderak by se netoliko v tom, což se nadpisuje, poslušně a poddaně zachovali a takový most i navezení a zvejšení cesty s velikým nákladem svým spraviti, ale nad to vejš s dobrým zdáním nadepsaných kommisařův a paumistra našeho, aby ten tak nákladný most, kdyby nebyl ničímž přikrytej, po časích přívaly a mokry i jinak neopatrováním snad dosti brzo k skáze nepřišel, také i bránu a dům s několika pokoji na spůsob klauzy vystavěti dali, obzvláště pak za těmito příčinami, jedno aby pozor na ty byl, kdeříž tou silnicí Bruskou do měst Pražských vjíždějí a jich bráně Písecké, jižto při Menším městě Pražském mají, pouštějíce se po březích pod most Pražský se vyhejbají a cla jim náležitého ujíždějí; druhé když pán Bůh z rozhněvání svého pro hříchy, pokutu a ránu morovou buď v této zemi České aneb jinde dopustiti ráčí, aby lidé tím spůsobem pomíjejíc tolikéž oznámené brány Písecké fortelně, jakž se posavad dálo, do měst Pražských vjížděti a vcházeti nemohli, nicméně také i pro stráž, vostrach a přetržení loupeží a morduov, kdeříž sou se tu v těch místech posavad nočního času nad lidmi pocestnými od lotříkův začasté provozovali a dáli, prosíc nás při tom ve vší pokoře a poníženosti, abychom jim tu milost učiniti a k tomu své povolení dáti ráčili, aby to clo, kderéž se v častopsané bráně Písecké podle obdarování předkův našich, králův Českých slavných pamětí, jim Pražanům k ruce vybírá, z též brány Písecké do této v nově vystavené přenešeno a tu tím vším spůsobem, jako v též bráně Písecké vedle znění instrukcí (co by z každé věci dáváno býti mělo) přijímáno a vybíráno bylo. Kdež pak my znajíc prosbu jich slušnú i také toho pro lepší a hojnější ochranu a bezpečnost měst Pražských obecní potřebu býti, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, mocí královskú v Čechách a s raddou věrných našich milých ráčili sme k tomu milostivě povoliti a to vše schváliti a potvrditi a tímto listem neboližto majestátem naším povolujem, schvalujem a potvrzujem, tak aby svrchu-

psaní Pražané i budoucí jich ihned od datum tohoto povolení našeho z též brány Písecké branného svého do též nové brány pod Bruskou a domu celného převésti a takové clo vším tím spůsobem, jako v bráně Písecké nyní i na časy budoucí vybírati, nicméně také těch domů a pokojův při též nové bráně vystavených, osazujíc je každého času pro pomoc a ochranu branného lidmi pokojnými a dobře zachovalými, užívati mohli a moc měli bez překážky všech lidí. Protož poroučíme vyšším i menším ouředníkům zemským i jiným všem obyvatelům a poddaným našim království Českého, abyšte často jmenované Pražany Staroměstské, nynější i budoucí, při této naší milosti, povolení, schválení a potvrzení těch všech nahoře oznámených věcí skutečně jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani jiným činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší, dědicův našich a budoucích králův Českých. Tomu na svědomí pečeť naši císařskú menší k tomuto listu sme přivěsiti rozkázali, jenž jest dán na hradě našem Pražském v zelený čtvrtek létha páně tisícého pětistého osmdesátého devátého a království našich Římského čtrnáctého, Uherského sedmnáctého a Českého též čtrnáctého.

Rudolf m. p.
Humprecht Černín
z Chuděnic m. p.

M. Nostitz m. p.
Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium
J. Funckh m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 56. S menší pečetí císařskou. List tento dále potvrdili: Matyáš ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 278.

1590. 9. dubna. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Nového města Pražského privilegia předešlých králův, pokud od děda jeho Ferdinanda I. jim navrácena a otcem jeho Maximilianem II. schválena byla.

My Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král, arcikníže Rakouzské, margkhrabie Moravský, Lucemburské a

Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, že sou před osobu naši císařskú vyslaní poslové od poctivých purgmistra a konšeluov i vší obce Nového města našeho Pražského, věrných našich milých, předstoupili a za to snažně a poníženě prosili, abychom jim všech milostí, svobod a obdarování, chvalitebných dobrých zvyklostí a práv, kteréž sobě od předkův našich, císařův Římských a králův Českých, puojčené a dané i také od JMsti císaře Ferdynanda, pana děda našeho nejmilejšího slavné a svaté paměti, potvrzené mají, jakž v sobě to vše list a majestát JMsti císaře Maximiliana, pana otce našeho nejmilejšího, kderéhož jest datum v Vídni v sobotu po svaté Lucii létha božího tisícého pětistého sedmdesátého pátého[1]) šířeji obsahuje a zavírá, milostivě stvrditi, obnoviti a tolikéž potvrditi ráčili. K jejichžto nadepsaných Pražanuov Novoměstských takové ponížené prosbě pro jich dobrou k nám zachovalost a věrné poddané chování nakloněni jsouce, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách všecky a všelijaké milosti, svobody, obdarování, vejsady a chvalitebné zvyklosti i všecka práva, kderéž tak koliv od týchž předkův našich, císařův Římských a králuov Českých, dané a od JMsti císaře Maximiliana, pana otce našeho nejmilejšího slavné a svaté paměti, potvrzené mají, milostivě sme jim schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili a tímto listem jakožto král Český vědomě ve všem jejich znění, položení, v punktích, klausulích a artykulích, jako by tuoto v tento list náš slovo od slova vepsány byly, pokudž jsou jich předešle a až posavad užívali, schvalujem, obnovujem a mocně potvrzujem; chtějíc tomu konečně, aby při tom od jednoho každého člověka jmíni, držáni a neporušitedlně zachováni byli bez naší, budoucích našich králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky. Protož přísně přikazujem všem ouředníkům a poddaným našim, kteréhož by koli řádu, stavu, povahy neb povejšenosti byli, ze všech stavův království našeho Českého i jiným všem poddaným našim, nynějším i budoucím, věrným milým, abyšte též purgkmistra a konšely i všecku obec Nového města Pražského, nynější i budoucí, jakožto ty, kterýmž obzvláštní milostí naší císařskou a královskou pro jich k nám poddané, věrné a šlechetné chování nakloněni jsme a napotom, aby nám i dědicům a budoucím našim tím dosta-

[1]) č. 267.

tečněji sloužiti mohli a povinni byli, při tom při všem, což se v tomto listu, majestátu a potvrzení našem obsahuje, píše a zavírá, jměli, drželi a neporušitedlně nyní i na budoucí věčné časy zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicuov našich a budoucích králuov Českých skutečného trestání. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomuto listu, majestátu a potvrzení našemu přivěsiti rozkázati jsme ráčili. Dán na hradě našem Pražském v pondělí po neděli postní, jenž slove judica, jinak smrtedlná, létha božího tisícího pětistého devadesátého a království našich Římského patnáctého, Uherského osmnáctého a Českého též patnáctého.

Rudolf m. p. — Krystof Želynsky m. p.

Adamus de Noua domo supremus regni Bohemiae cancellarius m. p. — Ad mandatum Sacrae Caesareae Majestatis proprium J. Myllner m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 57. — Bez pečeti. Listinu tu daroval obci Pražské r. 1840 Vídeňský kněhkupec Matěj Kupitsch, koupiv ji z pozůstalosti rytíře ze Schönfeldu za 120 zl. konv. mince. — List ten potvrdili: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 279.

1592. 1. července. Praha.

Smlouva přátelská purkmistrův a rad Starého a Menšího měst Pražských o zrušení dvou krámcův vystavených za věží konec mostu Pražského a o hranice obou měst na břehu Malostranském u mostecké věže, u domu Saského a u mlejna Petružilského.

My purgkmistři a raddy Starého a Menšího měst Pražských ku paměti sobě přivedše předky své, kterak časuov pominulých mezi nimi v špatné příčině některé nedorozumění nemalé záští přinesly a pro skrovné místo při bráně konec mostu Pražského obojí stranu k zbytečnému zaneprážďnění, také k škodám přivedly, náležitým ušetřením to předcházejíce, aby něco podobného v budoucích časích z neznámosti mezi týmiž pány obojího města Starého i Menšího nynějšími, zvlášť pak budoucími nepovstalo, nýbrž raději ta města a obyvatelé v nich, pokudž nejmožněji jest, vždycky v křesťanské svornosti a upřímné

lásce přebývati mohli, o níže položené věci mezi sebou věčnou úmluvu k budoucímu potěšení a zdržení i zachování jak laskavého přátelství tak dobrého sousedství nařídili: *Předně.* Za věží konec mostu Pražského po pravé straně k Menšímu městu Pražskému jdouc, kdež jsou byli dva krámcové vystaveni, z jednoho plat do úřadu mostského, z druhého k záduší kostela svatého Mikuláše v Menším městě Pražském ročně od nájemníkův vycházel, po očitým spatření to jest uznáno, že ti krámcové víceji k zhyzdění toho místa nežli k jaké pochvale tu vzděláni byli, nepatříce k tomu užitku z nich pocházejícímu z jednomyslné vuole je zbořiti, zkaziti, v nic obrátiti poručivše, na tom ustrnuli, aby při té věži a v tom místě po dnešní den již dále a více žádného stavení, ovšem na mále ani na mnoze, od obojí strany také potomkuov našich vzděláváno a vyzdvihováno ani komu toho dopuštěno po věčné časy nebylo, ale ten plac, aby beze všech nečistot, skládání tu hnojuov, rumuov i jiných podobných věcí bez zaměstknání jakého prázdný ku pohodlí všech lidí vuobec, jakého koliv povolání, kudy by volně choditi a jezditi mohli, zachován byl. *Druhé.* Jakož Kryštof Menner, měštěnín Menšího města Pražského, koupil sobě, Dorotě manželce, dědicuom a budoucím svým, duom na městišti za branou konec mostu Pražského v Menším městě Pražském, jda na šlachtatu po levé ruce, Dorotě pozuostalé po Jakubovi Čížkovi vdově, jistým hamfeštem ouřadu mostského vysazený a při domě již jmenovaného někdy Jakuba Čížka, ale nyní Jana Mezeřického ležící, od Hanuše Mošu kotláře a Lidmily manželky jeho za jistou summu, jakž zápis v knihách téhož ouřadu mostu Pražského v Starém městě Pražském to v sobě šíře obsahuje a zavírá, ale že v témž domu zeď příční mezi týmž domem Kryštofa Mennera a Mikuláše Hynce ležící a ty domy dělící, potom tejný duol a polovice schodu do sklepu pod zemí a naposledy zeď na dýl v čele na šlachtatu s dvěma okny v ní udělanými k Menšímu městu Pražskému náležela, protož výš psaný Kryštof Menner jako měštěnín Menšího města Pražského svobodný, manželka i budoucí držitelové domu toho ouřadu mostskému Starého města Pražského mimo ourok roční, jehož vedle vyměření hamfeštu po dvou kopách Míšenských ročně vycházeti má, ničímž dále povinni nejsou a nebudou, nýbrž panem purgkmistrem, pány Menšího města Pražského, jakožto vrchností svou ve všem se říditi, z téhož domu berně, ponůcky

a ungelt z vín nebo piv, kteréž by s dovolením jejich šenkovali, vedle vejsad a nařízení obce Menšího města Pražského bez odpornosti ouředníkuom jejich nad tím usazeným odvozovati a platiti i jiné všecky povinnosti měšťanské zastávati a vykonávati mají i potom povinni budou, jakž zápis v knihách Menšího města Pražského to všecko v sobě šíře obsahuje a zavírá. *Třetí.* Kdež sou páni Menšího města Pražského domu Saskýho řečeného v Menším městě Pražském za věžmi mostskejmi a domem celným ležícího od urozeného a statečného rytíře pana Buryána Trčky z Lipy, podkomořího v království Českém, dostali, a před tím mezi týmž panem Buryánem Trčkou a pány Starého města Pražského na ten duom od pána nějakým potahováním odporové vznikli, však potom k náležitému spokojení přišli; i aby mezi často řečenými městy Starým a Menším Pražskými a obyvateli nynějšími, také budoucími, zvláště již držiteli domu Saského na žádném dalším omylu nic nepozůstávalo, na věčnou památku takové snešení mezi sebou učinili: Za věží domu celnýho konec mostu, kdež jsou byly ve zdi k Menšímu městu vrata zadělaná a za nimi skrovný plac upřímo dolů až k druhé příční zdi proti lázni Malostranské, kterýžto plac k domu celnýmu příslušející dělil duom Saský od téhož domu celného, ten takový plac s vraty k domu Saskému pánuom Menšího města Pražského a obci jejich náležejícímu páni Starého města dobrovolně z dobrého přátelství a sousedství přivlastnili jsou a přivlastňují, také postupují k dědičnému, věčnému jejich držení i vládnutí, v kterémžto placu jako i v svém vlastním páni Menšího města Pražského pruochod volný do řeky Vltavy pro pohodlí všeho města svého skrze zdi dáti udělati mohou každého času, nebo zídka v nově, jakž se spatřuje od rohu staré věže v domu celném za věží na mostě až dolů ke zdi k lázni udělaná, ten duom celný v sobě obmezený od domu Saského a placu k němu odevzdaného dělí na budoucí věky, a na to, což tuto jednou vyměřeno, postoupeno, vyděleno, na místě postaveno jest, v tom jedni druhým překážky činiti a oni, také budoucí jejich znovu nižádným spůsobem nastupovati a na to se potahovati nemají, moci nebudou na věčné časy. *Naposledy.* Kdež páni Menšího města Pražského k obci své mají mlejn z oné strany řeky Vltavy pod mlejnem Kropáčovic, Petružilský řečený, a břeh řeky k velikému pohodlí jak obce této tak mlejnuom jejich, ano i všem těm, jenž grunty a zahrady

své tu mají, zuostává; však pokud a jak daleko neb jaký díl k mlejnu pánuov Malostranských a zase k Starému městu by náležel v pochybnosti trvalo, i ten takový břeh jest třími mezníky kamene vápenného rozdělen, jedné i druhé straně takto osvobozen: První mezník blíž kolení u řeky proti dvoum vrbám vysazen, druhý za plankami při cestě, kteráž do mlejna pánuov Menšího města Pražského vede, třetí u silnice mezi zahradami při zdi neb hradbě zahrady Jana mlynáře, od kterýchžto mezníkuov vzhuoru do mlejna ten břeh pánuom Menšího města Pražského, pod mezníky pak dolů pánuom Starého města Pražského na věčné časy náležeti má a bude; však zběh vody, ulicí z silnice mezi zahradami připadající, ta volným tokem skrze místo zaplankované, břeh jejich, trubami do řeky Vltavy vypadati má a páni Menšího města Pražského, nynější i budoucí, to opatrovati na věčnost, aby se obci jejich i jiným lidem skrze připadlé vody žádné škody nedály, povinni jsou. Na potvrzení a zdržení toho všeho dobrovolného přátelského srovnání dali jsme Starýho a Menšího měst Pražských s jistým vědomím pečeti naše menší přitisknouti a přivěsiti. Stalo se v středu po památce svatých Petra a Pavla apoštoluov páně, prvního dne měsíce července, léta tisícého pětistého devadesátého druhého.

Orig. v archivu m. Prahy II, č. 20. Bez pečeti. Obsaženo též v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. — Smlouvu tu kromě toho potvrdili: Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 280.

1593. 5. července. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. potvrzuje primasu, purkmistru, konšelům a vší obci Starého města Pražského privilegia předešlých králův, pokud jim je předkové jeho Ferdinand I. a Maximilian II. navrátili a schválili, a vysvětluje některá jich ustanovení o porybném, o prodeji přespolních i domácích vín a o clu v nové bráně pod Bruskou.

My Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král etc., arciknīže Rakouzské, margkrabie Moravský, Luocemburské

a Slezské kníže a Luožický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, jakož jsou před osobu naši císařskú jakožto krále Českého poctiví prymas, purgkmistr a konšelé Starého města našeho Pražského, věrní naši milí, předstoupili, poníženě oznamujíce, kderak by město to od předešlých Římských císařuov a králuov Českých, předkuov našich slavných a svatých pamětí, znamenitými a podstatnými milostmi, svobodami a privilejími na rozličné a v týchž majestátích zejména doložené a specifikované věci se vztahující obdařeno a nad jiná města v tom hojněji opatřeno bylo, nás při tom se vší pokorou snažně žádajíce a toho vyhledávajíce, abychom dotčený ouřad a celú obec téhož Starého města Pražského, jakožto poddaných našich věrných milých a ve všem poslušných, při jmenovaných privilegiích, svobodách a starobylých vejsadách, obzvláštně pak majestátích císaře Karla čtvrtého, krále Vladislava, císaře Ferdynanda, též také císaře Maximiliana druhého, pana děda a pana otce našeho nejmilejšího svaté paměti, na věčnou a slavnou památku témuž Starému městu Pražskému z obzvláštní milosti a štědroty darovaných a nadaných i někderých vložením do desk zemských království našeho Českého utvrzených, netoliko zuostaviti, jich schváliti, obnoviti a nad nimi i nad tím vším milostivou ochranou ruku držeti, nýbrž také pro lepší stálost a budoucí bezpečenství týchž privilegií in genere et specie v nejlepší formě a podstatě z mocnosti naší císařský jakožto král Český potvrditi a k tomu také někderé jisté artykule z obdarování jich na šenk vín přespolních neboližto hostinských a porybné se vztahující (v čemž by se jim k znamenitý a veliký újmě, škodě a protržení týchž privilegií od mnohých v městech Pražských ubližovati chtělo) vysvětliti a summou v tom ve všem je náležitě, spravedlivě a dostatečně jakožto císař, král a pán jich nejmilostivější opatřiti ráčili; kdež přivedše my sobě k milostivý paměti, že jsou se jmenovaní Pražané Starého města Pražského vždycky k JMsti císaři Ferdynandovi a císaři Maximilianovi, obzvláštně pak k nám každého času všelijak věrně a upřímně, jakž na věrný poddaný náleží, chovali a podle nejvyšších možností svých při sněmích obecních i jinak nám rádi (k milostivému zalíbení našemu) platně a užitečně sloužili a až posavad v skutku sloužiti nepřestávají; z těch i z jiných příčin, jsouce příkladem předkuov našich, Římských císařův a králuov Českých, s počátku psaným prymasovi, purgkmistru a konšeluom, tolikéž i vší obci

téhož Starého města Pražského, vší milostí naší císařskou a královskou nakloněni a při tom i toho žádostivi, aby svých dobře zasloužilých a dosažených privilegií ve všech punktích, klauzulech, artykulích a položení, jakž táž obdarování v sobě to šířeji obsahují a zavírají, svobodně, bezpečně a beze všech překážek užívali a na budoucí věčný časy neporušitedlně užívati a těmi svobodami ve všech případnostech se hájiti a těšiti mohli, a tak nemohouce ponížený a pokorný žádosti jich slušně a spravedlivě oslyšeti, protož k tomu ke všemu z mocnosti naší císařský etc. a jakožto král Český milostivě a otcovsky povolovati a týmž Pražanuom Staroměstským, věrným poddaným našim milým, všech vejsad, privilegií, milostí, svobod, obdarování, chvalitebných dobrých zvyklostí a práv, kderéž sobě tak od předkuov našich dané a od slavné a svaté paměti císaře Ferdynanda létha božího tisícého pětistého padesátého osmého [1]) navrácené a obzvláštním privilegium zejmena poznamenaný a obsažený, tudíž také od JMsti císaře Maximiliana těch i jiných milostí potvrzené mají, milostivě in amplissima forma obnovovati, schvalovati a potvrzovati ráčíme a tímto listem naším s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, vědomě ve všech punktích a artykulích nejinak než jako by v tento majestát náš císařský slovo od slova pořádně a zejména doložené vepsány byly, obnovujem, schvalujem a mocně potvrzujem tak a na ten spuosob, aby jmenovaný ouřad a obec Starého města Pražského týchž privilegií a svobod i chvalitebných dobrých zvyklostí a práv in genere et specie podle znění majestátuov císaře Ferdynanda a císaře Maximiliana, jakž by jim kdy toho a kdekoliv potřeba nastala neb ukazovala, v tom ve všem, nač se táhnou a vztahují, beze vší naší, dědicuov a budoucích našich králuov Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky svobodně a bezpečně užívali a na budoucí věčný časy užívati mohli a moc měli. Co se pak privilegium JMsti císaře Ferdynanda témuž ouřadu a vší obci Starého města Pražského z milostivé a otcovské štědroty létha etc. šedesátého druhého [2]) daného i do desk zemských jistým a v témž majestátu doloženým nařízením vloženého i také potomně obzvláštním majestátem císaře Maximiliana stvrzeného dotejče, v kderémžto listu neboližto privilegium (na některé duochody městu Pražskému navrácené a dané se vztahující)

[1]) č. 250. [2]) č. 256.

někdeří artikulové, protože podstata jich na stará privilegia od slavné a svaté paměti císařuov Římských a králuov Českých předešle nadaná se vztahuje, jsouce v kratičkých sentencích a slovích obsaženy od mnohejch jináče, nežli smysl jich sebou přináší, vykládány bejvají a proti dotčenému privilegium na velikou stížnost jak ouřadu tak i obce často psaného Starého města Pražského nejedni se věcí nenáležitých dopouštějí; kdež nechtíce my toho na jmenovaný město jakožto věrný poddaný naše milý dopouštěti a uznávajíce, že vejklad neboližto smysl a explikací všech milostí a privilegium nám jakožto králi Českému vlastně náleží, protož majíce i to v svým bedlivým s raddami svými uvážení dotčený artykule, o nichž tak činiti a na nedorozumění jest, nížepsaným spůsobem vysvětlovati a vyjadřovati a při tom všem poddaným našim ze všech stavuov království Českého, obzvláštně pak poctivým a opatrným purgkmistruom a konšeluom Nového a Menšího měst našich Pražských, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyšte vejš psaný prymasa, purgkmistra a konšely i všecku obec Starého města Pražského, nynější i budoucí, věrný naše milý, při tomto našem jakožto krále Českého vysvětlení, vyjádření a rozšíření beze všech a všelijakých překážek, odporností, protimyslností a to pod pokutami v témž vysvětlení neboližto vyjádření doloženými dokonce a docela zuostaviti a podle toho se na potomní budoucný a věčný časy řídili a spravovali, přísně poroučeti a přikazovati ráčíme. *Předně,* z strany porybného, kdež v témž privilegium JMsti císaře Ferdynanda doloženo jest, aby se clo z ryb, jak se od starodávna dávalo, vybíralo, a v předložených duovodech z starých majestátuov vytažených patrně se zapovídá, aby nikdež jinde než v Starém městě Pražském na rynku ryby čerstvé pod pokutami vyměřenými prodávány nebyly, však že téměř každého roku oni Pražané Staroměstští od souseduov pod jinými právy v tom pokušení a překážky mají, protož tímto majestátem naším císařským etc. takto o tom vyměřovati ráčíme, poněvadž porybné neb clo ze všech a všelijakých ryb čerstvých v tom ve všem spůsobu od slavné a svaté paměti císaře Ferdynanda týmž Pražanuom Starého města Pražského privilegio obzvláštním vztahující se na starožitná privilegia a vejsady s pokutami jistými (kderýž i do desk zemských vešlo) darováno jest, aby všelijaké ryby čerstvé nebo živé nikdež jinde, nežli na dotčeným rynku Starého města Pražského prodávány

nebyly a kdož by se toho koli a kdykoli dopustiti směl a v jiném kderém městě nebo na kderém koli jiném cizím právě jakékoli ryby živé (žádné ovšem nevymieňujíc) prodávati chtěl a prodával, tehdy Pražané Starého města Pražského, nynější neb budoucí, budou moci skrze porybného a rychtáře svého městského na každé takové právo a místo svobodně a bez překážky každého člověka jíti, takové ryby pobrati a do škol, špitáluov a vězňuom rozdávati. Jestli by pak při kderém koli právě úřad konšelský aneb kdo koli jiný takové osoby zastávati, z té pokuty vynímati a jich se ujímati chtěl, a to na nás aneb v nepřítomnosti naší na nejvyšší ouředníky zemský aneb místodržící naše v království Českém od nás vystavené vzněšeno bylo, ten každý má v pokutu a skutečné trestání naše císařské upadnouti. *Za druhé*, poněvadž často jmenovaným Pražanuom Starého města Pražského z strany přespolních a hostinských i také zdejších Českých vín ne malé než veliké ublížení a pod tím i rozličný překážky od obmyslných a fortedlných lakomých lidí se tejně a zjevně dějí, i ráčíme jim jejich privilegia a svobody na všelijaké vína se vztahující, kderéž sobě koli jak od krále Vladislava tak i od JMsti císaře Ferdynanda nadaná mají, de meliori nota tolikéž potvrzovati a je v svý váze, podstatě a moci bez přerušení neb umenšení zuostavovati a nad to vejše, jak by se všickni obyvatelé v témž Starém městě Pražském, nynější neb budoucí, v obchodu vinném zdejších i přespolních vín nyní i budoucně zachovati měli, takto o tom z mocnosti naší královský vyměřovati: Předně co se vín Uherských, Rejnských, Rakouzskejch a Moravských, ješto majestátem krále Vladislava, aby do měst Pražských od sbírky vína až do Svátostí vezena, šenkována ani v městech Pražských skládána a přechovávána nebyly a býti nemohly, obmezena jsou, dotejče, má při tom tento řád zachován bejti, aby každého roku po sbírání vína v týmdni pořád zběhlým perkmistr náš hor viničných Pražských, nynější neb budoucí, přijma k sobě dvě osoby z ouřadních neboližto konšelských osob téhož Starého města Pražského, nynější neb budoucí, se vší pilností a bedlivostí toho vyhledával, zdali by kde dotčená vína od kderých osob přechována a složena byla, a kdyby je tak u koho koli a kdekoli našel, ty aby nám v pokutě propadeny a pobrány byly; též také milosti, kderéž jsou sobě v těchto pominulých neúrodných letech některé osoby (však toliko ad bene placitum ne-

boližto do vuole naší císařský jakožto krále Českého) vyjednaly, aby již minuly a po dnešní den jich nižádný víceji požívati nemohl a moci neměl. Z strany pak vín Českých mimo Pražská, kderéž jsou okolo měst Pražských tří mil zdýlí zrostla, pod pergkrecht náš císařský náležející[ch], jako Litoměřických, Lounských, Mělnických a všech jiných, poněvadž ta na žádný vyměřený čas, ale hned nikdy přes celý rok do měst Pražských pro záhubu týchž měst a falšování nimi jiných vín Pražských i přespolních vezena býti nemají, o těch vínich takto nařizovati ráčíme: Kdo by se koli toho dopustil a taková vína, v kderých koli místech země této České mimo Prahu rostlá a pod pergkrecht náš zde náležející, sem tejně nebo zjevně do měst Pražských uvézti dal nebo tím, že je k svému trunku sobě přivezená má, se vymlouval, ta aby jmenovaní Pražané Starého města Pražského, nynější neb budoucí, jakž by se toho dověděli, s pergkmistem naším hor viničných, též nynějším neb budoucím, právem pobrati dáti a kde by se nám neb budoucím našim králům Českým za slušné býti vidělo, obrátiti mohli. Chtěl-li by pak kdo z měšťanuov pro sebe trunk jakého koli vína cizího a přespolního sobě objednati, aby toho při purgkmistru a konšelích téhož Starého města Pražského, nynějších neb budoucích, pro všeliká podezření se dožádal, tak aby bez oklamání vína Pražská volněji se odbývati mohla a nákladníci hor viničných skrze překážku cizích vín vinic nespouštěli. *Naposledy,* z příčin slušných a uznalých i také z bedlivého s raddami našimi uvážení častopsaným Pražanuom Starého města Pražského tuto milost činiti a k tomu jakožto král Český etc. povolovati ráčíme, aby to clo, kderéž se jim k ruce v bráně Písecký v Menším městě Pražském ležící podle obdarování předkuov našich, králuov Českých slavných pamětí, od starodávna vybíralo, z též brány Písecké do té v nově pod Bruskou ležící a od nich Pražan s milostivým vědomím a dovolením naším císařským etc. z gruntu vystavené brány přenešeno a tu tím vším spuosobem, jako v též bráně Písecké nyní i na budoucí věčný časy přijímáno a vybíráno bylo. Kdež aby všecky tyto vejš položené věci od jednoho každého z poddaných našich království tohoto Českého, jakého by koli řádu, stavu, duostojenství neb povolání byl, z duchovních neb světských, žádného ovšem nevymieňujíc, naplněny a v svým pravém v majestátu tomto našem císařském etc. obsaženém smyslu stále a trvanlivě nyní i v budoucích věčných

časech zuostávaly, ráčíme na přestupníky a rušitele privilegií a milostí těchto našich císařských etc. z mocnosti naší královský etc. pokutu padesáti hřiven zlata litého tolikrát, kolikrát by se koli z oumysla aneb z všetečnosti něčeho takového dopustiti směli, do komory naší královské, dědicuov a budoucích našich královʼ Českých, jednu polovici a druhou jim Pražanuom Starého města Pražského, nynějším neb budoucím, k propadení. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou etc. k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v pondělí po pamádce svatých Petra a Pavla apoštoluov božích létha páně tisícého pětistého devadesátého třetího a království našich Římského osmnáctého, Uherského dvadcátého prvního a Českého též osmnáctého.

Rudolf m. p. Ad mandatum Sacrae Caesareae
(Na rubu:) Majestatis proprium:
Jiřík Perger m. p. Krystof Želynsky m. p.
J. Myllner m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 58. Bez pečeti. Na deskách napsáno: „Tento majestát a konfirmací privilegií Starého města Pražského ve dcky zemské do kvaternu trhového rozinového (nyní č. 127) létha tohoto etc. devadesatého sedmého v sobotu po svaté Dorotě K XV vložen a vepsán jest s povolením nejjasnějšího knížete a pána, pana Rudolfa druhého z boží milosti voleného Římského císaře, Uherského a Českého etc. krále etc., jakožto krále Českého, tak jakž relací JMsti v kvaternu relací modrém krále JMsti a pánův jmstí a vladyk létha tohoto etc. LXXXXVII v pondělí po hromnicích H XI na to obzvláštně učiněná a zapsaná plněji svědčí a to v sobě šíř obsahuje a zavírá. Jan Jahodka z Turnova m. p.“ — List ten dále potvrdili: Matyáš ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — Po vpádu Saském r. 1631 Malostranští dovolovali rybářům Holešovickým prodej malých rybiček na svém náměstí; avšak Staroměstští překazili jim toho, vymohše sobě císařskou resoluci d. ve Vídni 13. listopadu 1632, kterou odbývání rybného trhu na Malé straně zapovězeno bylo, poněvadž odporuje privilegiím Staroměstským. (Kniha archivu m. Prahy č. 327 f. 108—142.)

* Čís. 281.

1593. 5. července. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. uděluje měšťanům Starého města Pražského, kteří domy v témž městě mají, povolení, aby mohli statky pozemské, jakž předešle bývalo, kupovati a sobě do desk zemských bez relací královské klásti.

Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český etc. král etc. Urození a stateční, věrní naši milí! Věděti vám milostivě dáváme, že jsme na poníženou prosbu poctivých purgkmistra a konšelův Starého města našeho Pražského, věrných našich milých, jsouce jim vší milostí naší císařskou a královskou pro jich věrné a poddané služby, kderéž jsou nám při sněmích obecních i jiných mnohých příčinách k obzvláštnímu zalíbení našemu skutečně a platně prokazovali a prokazovati nepřestávají, nakloněni, k tomu milostivé povolení naše císařské a jakožto král Český dáti a jim tu obzvláštní milost učiniti ráčili, aby k obci, tolikéž i obzvláštní osoby, měšťané, kteříž domy svý v témž městě mají, statky pozemské, jakž předešle bejvalo, kupovati a sobě do desk zemských království Českého bez relací naší sami klásti a vepsati dáti mohli; kteréžto povolení naše státi a trvati má nyní i na časy budoucí a věčný a to beze vší překážky naší císařské, dědicův a budoucích našich králův Českých. A protož vám milostivě poroučeti ráčíme, abyšte relátorové ke dskám zemským byli a dotčenou milost naši do týchž desk zemských jmenem a na místě našem podle obyčeje a pořádku vložiti a vepsati dali, jináče nečiníce; avšak při tom s touto znamenitou vejminkou, aby toto naše císařské jakožto krále Českého obdarování nebylo a býti nemohlo k žádný újmě právu a spravedlnosti naší, kterouž na těch osobách, kteříž jsou sobě sami před touto milostí statky pozemský bez relací naší královský do desk zemských vložili a z toho od prokurátora našeho již obesláni jsou aneb ještě by obesláni býti mohli, jmíti sobě pokládati ráčíme. Dán na hradě našem Pražském v pondělí po památce svatých Petra a Pavla apoštolův božích létha etc. LXXXXIII° a království našich Římského osmnáctého, Uherského jedenmecítmého a Českého též osmnáctého.

Rudolf. Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium
Krystof Želynsky.
J. Myllner.

Urozenému Václavovi z Říčan, na Hořovicích, nejvyššímu sudímu dvorskému království Českého a statečnému Humprechtovi Černínovi z Chudenic, na Chuděnicích, podkomořímu téhož království, raddám našim, společně neb rozdílně, věrným milým.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Staroměstských císaře Ferdinanda III. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 78 v archivu m. Prahy s poznámkou: „V kvaternu relací zeleném krále JMsti, pánův jmstí a vladyk plného soudu zemského léta 1593 v pondělí po svatém Agapitu M 20.“ — List ten kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili: Matyáš II. ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (f. 108). — Dle kvaternu desk zemských relací bílém l. 1554 v pondělí po početí panny Marie fol. J. 15 a dle knihy archivu m. Prahy č. 994 list 105 nařídil císař Ferdinand I. 24. září 1554 uroz. Janovi staršímu z Lobkovic na Zbiroze, nejvyššímu hofmistru království Českého a statečnému Volfovi z Vřesovic na Doubravské Hoře, nejvyššímu písaři téhož království, aby vložili do desk tento list: „Ferdinand z boží milosti Římský, Uherský, Český etc. král, infant v Hyspánii, arcikníže Rakouzské a markhrabie Moravský etc. Urození a stateční, věrní naši milí! Věděti vám dáváme, že sme na poníženou prosbu poctivých purgkmistra a konšeluov Starého města našeho Pražského, věrných našich milých, z hodných příčin k tomu milostivé povolení naše dáti a jim tu milost učiniti ráčili, aby k obci, tolikéž i obzvláštní osoby, měšťané, kteříž domy své v témž městě mají, statky pozemské, jakž předešle bývalo, kupovati a sobě do desk zemských vkládati dáti mohli, kteréžto povolení naše toliko do vůle naší státi a trvati má a nic dále. A protož vám poroučíme, abyšte rellatorové ke dskám zemským byli a dotčenou milost a toto milostivé povolení naše do týchž desk zemských na místě a z poručení našeho jistého podle pořádku vložiti a vepsati dali, jináče nečiníc. Dán na Pardubicích v pondělí po svatém Mathouši létha páně etc. padesátého čtvrtého a království našich Římského čtyrmecítmého a jiných osmmecítmého.“ Před tím sněmovní snesení o napravení pohořelých desk zemských ze dne 5. prosince 1541 ustanovovalo v předposledním článku, aby „Pražanuom a Horníkuom ve dsky kladeno bylo a svobodně šlo, což by sobě koli k obci anebo osoby na zemi statkuov svobodných koupili, jakž na to jich privilegia se vztahují a toho od starodávna v užívání byli; též také kšaftové jich mají jim ve dsky kladeni býti bez zvláštní relací JMKské. Jiným pak městuom s povolením JMKské do desk také jíti má.“

* Čís. 282.

1593. 13. prosince. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. potvrzuje purkmistru a konšelům Starého města Pražského obecní snesení stran šenkování všelijakých vín přespolních v čase zapovězeném a opatřuje je, aby snesení to jich privilegiím na škodu nebylo.

My Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský král,

arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie, oznamujem tímto listem všem, jakož jsou poctivý purgkmistr a konšelé Starého města našeho Pražského, věrní naši milí, jisté snešení mezi sebou z strany všelijakých vín přespolních šenkování (v času privilejími jich od nás milostivě schválenými a dostatečně potvrzenými zapověděném) učinili a nás, abychom k tomu též milostivé povolení naše císařské dáti i v tý příčině (aby dotčeným privilegiím jich žádné protržení tudy se nestalo) tolikéž milostivě opatřiti ráčili, ve vší poddanosti snažně prosili. Kdež uznávajíce my věc v sobě slušnou, náležitou a s dobrým i užitečným vší obce téhož Starého města našeho Pražského býti, k takovému jich jednomyslnému snešení z mocnosti naší císařské jakožto král Český milostivě povolovati a je taky ve všech punktích a artikulích nejinak, než jakoby v tento list náš císařský slovo od slova vepsáno bylo, schvalovati a potvrzovati ráčíme, přikazujíc a tomu konečně jmíti chtějíc, aby se všickni sousedi a obyvatelé častopsaného Starého města našeho Pražského podle již jmenovaného snešení poslušně a náležitě zachovali a před škodami vystříhati hleděli, jináče nikoli nečiníce. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomuto listu přitisknouti jsme rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v pondělí den svaté Lucie létha božího tisícího pětistého devadesátého třetího a království našich Římského devatenáctého, Uherského dvadcátého druhého a Českého též devatenáctého.

Rudolf.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium
Kryštof Želynský.
J. Millner.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Staroměstských cís. Ferdinanda III. d. na Prešpurku 13. května 1649 I, č. 78 v archivu m. Prahy. — Kromě tohoto císaře potvrdili tento list: Matyáš II. ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 283.

1594. 18. srpna. Řezno.

Císař Rudolf II. polepšuje purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského clo z dobytkův, jež se do města přes kamenný most ženou, aby most lépe opravovati mohli.

My Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Luožický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, že jsme od poctivých purgkmistra a konšeluov i na místě vší obce Starého města našeho Pražského, věrných našich milých, ve vší poníženosti snažně a pokorně prošeni, abychom jim pro lepší a snadnější oprávku mostu Pražského, na kderýž jim každého roku nemalý než veliký náklad jde, cla sobě předešle propůjčeného a daného z obzvláštní milostivé lásky a štědroty naší císařské jakožto král Český polepšiti a přivědčiti a majestátem naším královským pro věčnú památku a stálost to vše utvrditi ráčili. K jejichžto tak poddané prosbě nakloněni jsouce a o tom dobrou vědomost majíce, že jsou se napřed psaní Pražané Starého města našeho Pražského každého času k nám, králi a pánu svému, všelijak věrně, upřímně a platně v mnohých příčinách a službách chovali a až posavad chovati nepřestávají, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, mocí královskou v Čechách k tomu jsme povolili a tímto listem povolujem a dotčeným purgkmistru, konšeluom i vší obci téhož Starého města Pražského, nynějším i budoucím, cla jich, jehož od starodávna v držení a užívání až posavad jsou byli, takto polepšovati a přivětčovati ráčíme, chtíce tomu a ustanovujíce, aby z voluov, ješto se ven i sem přes most ženou, po dvou bílých penězích a od jiných dobytkuov, jako skopcuov, beranuov, vovcí po jednom bílým penízi a z vepřuov i z sviní po půl druhým bílým neb Českým penízi, z koní pak, kdeříž se v městech Pražských skupují a ven přes most se vedou i s nimi jedou, po malým groši Českým a z koží hovězích po jednom penízi bílým, od jednoho každého se dávalo a náležitě spravovalo, a na to aby se most pro pohodlí lidí a formanuov tudy pracujících opravoval. Protož přikazujem všem oby-

vateluom a poddaným našim ze všech stavuov království Českého, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyšte vejšpsané purgkmistra, konšely i všecku obec Starého města Pražského, nynější a budoucí, věrné naše milé, při tomto polepšení a přivětčení cla a milosti jim od nás vnově prokázané měli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařský etc., dědicuov a budoucích našich královuov Českých, avšak také chceme, aby téhož cla polepšení jednomu každému bez újmy na jeho spravedlivosti bylo. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán v městě našem a říšském Řezně ve čtvrtek po památce na nebevzetí blahoslavené panny Marie létha božího tisícého pětistého devadesátého čtvrtého a království našich Římského devatenáctého, Uherského dvadcátého druhého a Českého též devatenáctého.

Rudolf m. p. Krystof Želynsky m. p.
Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium
J. Myllner m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 59. S velkou pečetí císařskou. — List tento potvrdili: Matyáš ve Vídni 31. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (f. 128).

Čís. 284.

1595. 26. května. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. rozhoduje rozepře židův Pražských s mistry řemesla kožešnického a krejčířského o provozování obchodův a řemesla.

My Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský král, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie, oznamujem tímto listem všem, jakož jsou od dávního času nemalé spory a rozepře mezi staršími mistry řemesla kožišnického a krejčířského v městech našich Pražských s jedné a staršími i jinými židy Pražskými s strany druhé o prodávání všelijakých

chlupatých věcí a šatův chodicích vznikly, pročež jsme často zaneprázdnění od jedné i druhé strany mívali a za milostivé a spravedlivé opatření v tom prošeni bývali. Kdež chtíce tomu milostivě, aby jistý řád, podle kteréhož by se k sobě obě strany chovati povinny byly, nařízen a ustaven byl, a z toho ustavičného nabíhání a zaneprážděňování aspoň jednou sjíti mohlo, a protož uváživše tu věc podle relací kommissařův našich s pilností a bedlivě, s raddou věrných našich milých a mocí královskou v Čechách na nížepsaný spuosob mezi vejš dotčenými stranami, jak by se v tom ve všem nyní i na budoucí časy chovati a handle neboližto obchody své vésti a provozovati měly, vyměřovati ráčíme: Předně, aby podle předešlé vejpovědi, kderáž jest se na onen čas v appellacích od zřízených radd našich stala, židé žádných štolířův, totiž svých pokoutních kožišníkův a krejčířův, kdeříž by jim šaty šili a podšívali, neměli, než což by tak šíti aneb podšívati dáti chtěli, to aby krejčířům a kožišníkům Pražským šíti, též i vydělávati dali. Proti tomu pak také krejčíři a kožišníci Pražští, aby jim jisté mistry v každém tom řemesle ve dvou nedělích od resolucí této naší císařské nařídili, kdeříž by jim židuom z slušných peněz šíti povinni byli, a také aby kožišníci Pražští podle na to z kancelláře naší České vyšlých dekretův židům v prodaji věcí chlupatých, buď na široký neb porůzno, též i futer všelijakých překážky žádné nečinili. Strany pak futer Polských, v těch, jakž kožišníci Pražští zprávu dávají, že tak dobrá jako zdejšího vydělávání nejsou, tomu se místo dává; avšak poněvadž o tom jistou zprávu jmíti ráčíme, že se od lidu obecného za mnoho lacinější peníze než futra kožišníkův zdejších kupují, a ne každý snad s to býti může, aby sobě dobré a drahé futro koupiti mohl, a protož jim židům kožišníci Pražští také i takových lacinějších, zvláště když jim kožišníkům ta, která vydělána nejsou, vydělávati dáti musejí, prodávati zbraňovati nemají. Co se šorců a čepic a jiného hotového díla prodávání dotýče, poněvadž toho židé sami nic dělati nedají, než od kožišníkův v dluzích aneb za jiná futra frejmarkem bráti musejí, takové věci tolikéž svobodně prodávati moci budou. Než kdyby to sami židé na prodaj dělati a tudy kožišníkům v řemesle jich překážeti chtěli, to aby se jim trpěti a přehlídati nemělo a nemá. Také jestliže by židé co kradeného a k nim přinešeného někomu z svých spěšně předělati dali a tudy tu krádež ukrýti chtěli,

a to na někderého z nich bylo uznáno, ten a takový má náležitě ztrestán býti. A protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavův království Českého, zvláště pak poctivým a oppatrným purgkmistrům a konšelům všech tří měst našich Pražských, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyšte často psané kožišníky a krejčíře, též také židy Pražské při tomto nařízení a vyměření našem nyní i na časy budoucí bez přerušení zanechali a zůstavili a nad tím, aby strany k sobě tak a ne jinak se chovaly, skutečnou ochrannou ruku drželi, žádných jim překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicův a budoucích našich králův Českých. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v pátek po památce slavnosti božího těla létha božího tisícého pětistého devadesátého pátého a království našich Římského dvadcátého, Uherského dvadcátého třetího a Českého též dvadcátého.

Rudolf. Ad mandatum Sacrae Caesareae
Majestatis proprium
J. Millner.

Kniha privilegií židův Pražských v Českém museum str. 36 za nápisem „Přípis resolucí JMsti císaře Rudolfa a židův opatření, aby v věcech chlupatých a šatech obchod vésti mohli.“

* Čís. 285.

1595. 6. listopadu. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. povoluje relací ke dskám purkmistru, konšelům i vší obci Nového města Pražského, aby sobě k obci statky pozemské kupovati a je do desk zemských bez relací královské klásti mohli. Totéž právo dává měšťanům Novoměstským, kteří domy v témž městě mají.

Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český etc. král. Urození a stateční, věrní naši milí! Věděti vám milostivě dáváme, že jsme na poníženou prosbu poctivých purgkmistra a konšeluov i vší obce Nového města Pražského, věrných našich milých, jsouce jim vší milostí naší císařskou a královskou pro jich věrné a poddané služby, kteréž jsou nám v mnohých

příčinách k obzvláštnímu zalíbení našemu skutečně a platně prokazovali a prokazovati nepřestávají, nakloněni, k tomu milostivé povolení naše císařské etc. a jakožto král Český etc. dáti a jim tu obzvláštní milost učiniti ráčili, aby oni k obci, tolikéž i obzvláštní osoby, měšťané, kteříž domy své v témž městě mají, statky pozemské, jakž předešle od starodávna bývalo, kupovati a sobě do desk zemských království Českého bez relací naší sami klásti a zapisovati dáti mohli, kteréžto povolení naše státi a trvati má nyní i na časy budoucí a věčný a to beze vší překážky naší císařské, dědicuov a budoucích našich královuov Českých. A protož vám milostivě poroučeti ráčíme, abyšte relátorové ke dskám zemským byli a dotčenou milost naši do týchž desk zemských jmenem a místě našem podle obyčeje a pořádku vložiti a vepsati dali, jináče nečiníce; avšak s touto při tom znamenitou vejminkou, aby toto naše císařské jakožto krále Českého obdarování nebylo a býti nemohlo k žádný újmě právu a spravedlivosti naší, kterouž na těch osobách, kteříž jsou sobě sami před touto milostí statky pozemské bez rellací naší královský do desk zemských vložili a z toho od prokurátora našeho již obesláni jsou aneb ještě by obesláni býti mohli, jmíti sobě pokládati ráčíme. Dán na hradě našem Pražském v pondělí den svatého Linharta létha etc. devadesátého pátého a království našich Římského XX°, Uherského XXIV° a Českého XXI°.

Rudolf.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium
Krystof Želynský.
Jan Myllner.

Panu Janovi nejstaršímu z Valdštejna etc. a panu Michalovi Španovskýmu z Lýsova etc.

Tento vejpis dán jest z desk zemských s povolením urozeného a statečného rytíře pana Michala Španovského z Lýsova a na Pacově etc., nejvyššího písaře království Českého, pod pečeťmi Jakuba Menšíka z Menštejna a na Mokropsech, místosudího a Bohuslava z Michalovic, místopísaře téhož království Českého, v sobotu po svaté Lucii létha MV^C LXXXXV.

Bohuslav z Michalovic.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. Před tím je pozna-

menáno, že zápis ten nalezá se v deskách „v kvaternu relací krále JMsti, pánuov jmstí a vladyk plného soudu zemského modrém létha MV^C^LXXXXV v pátek po svaté Lucii E 3." — Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili tento list: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 121). Dle kvaternu relací krále JMsti a pánuov a vladyk z plného soudu zemského l. b. 1554 v pondělí po početí panny Marie a dle knihy pamětní Novoměstské č. 331 f. 175 v archivu m. Prahy povolil Ferdinand I. jako Staroměstským (srv. č. 281), tak i Novoměstským listem d. na Pardubicích v pondělí po svatém Mathúši (24. září) l. 1554, aby mohli statky pozemské k obci neb sami sobě kupovati a do desk zemských klásti, arci pouze do vůle své královské.

Čís. 286.

1598. 1. září. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. potvrzuje purkmistru, radě i vší obci vrchního města Pražského Hradčan, jež byl jako jiná města královská král. podkomořímu ku správě a soudní právomoci přikázal, privilegia jim králem Vladislavem a císařem Maximilianem II. udělená a povoluje jim, že mohou všech práv a svobod užívati, jež jiným svobodným městům třetího stavu užívajícím udělena byla, kromě odúmrtí, jež komoře své vyhražuje. Na Hradčanech mohou se řemeslníci usazovati a řemesla provozovati bez překážky Pražských řemeslníkův a rada má nad nimi cechmistry ustanovovati. Poněvadž pak obec Hradčanská nemá vlastních důchodů a peněz potřebuje na opravu radnice, na vedení vody do města a vydržování stráží, povoluje jí, aby mohla vybírati clo ze všeho vína do města přivezeného.

Wir Rudolff der anderte von Gottes gnaden erwehlter Römischer kayser, zu allen zeiten mehrer des reichs, auch zu Hungarn, Böheim, Dalmatien, Croatien etc. könig, erzt-hertzog zu Österreich, marggraf zu Mähren, hertzog zu Lutzemburg und in Schlesien, marggraf zu Lausznitz etc., thuen kund mit diesem brief vor jedermänniglich, dasz Uns die vorsichtigen burgermeister und rath, auch anstatt der gantzen gemeinde der Obern Prag-stadt Hradschin, Unsere getreue lieben, in unterthänigkeit angelanget und gebetten, weil Wir sie als wie andere Unsere städte in diesem königreich Böheim dem untercammerer jezt gemeltes Unsers königreichs Böheim unter seine juris-

diction eingeraumt haben, dasz wir neben bekräfftigung ihnen aller ihrer zuvor von weyland könig Wladislao, Unsern geliebten uranherrn, und kayser Maximiliano, Unsern geliebten herrn vattern löblichster und seeligster gedächtnuss, erlangten privilegien und aussatzungen, auch verneuerung und bestättigung ihrer altherkommenen rühmlichen gewohnheiten und recht, derer sie sich von langwürigen jahren halten und gebrauchen, sie mit anderweit neuen begnadungen gnädigst begaben und versehen wollten; so Wir dann zu ihrer unterthänigsten und gehorsamsten bitt um ihres gehorsammen gegen Uns verhaltens willen mit gnaden gewogen, als haben Wir aus guten bedacht, endlichen wissen, auch königlicher macht zu Böheim und mit rath Unserer lieben getreuen ihnen alle ihre habende privilegien, begnadungen, aussatzungen und altherkommene löbliche gewohnheiten, nach denen sie sich richten, verneuert und bekräfftiget; thuen auch solches in krafft dieses briefs nach allen ihren lauth, inhalt, puncten, clausuln und articuln allergestalt und massen, samb waeren die von worth zu worth in diesem Unserm brief einverleibt, und verleihen und geben ihnen aus Unserer kays. müldigkeit zu besserer mehrung ihrer nahrungen über diesz auch noch nachfolgende gnaden: *vornehmlich,* dasz sie, die Hradschiner burger und mitwohner, sich hinführo von der zeit an aller der recht, freyheiten und gewohnheiten ohne alle veränderung (ausser der blossen anfäll und fälligkeiten, die Wir Uns allda vorbehalten thun) gleichwie andere freye städt in diesem königreich Böheim und die inwohner darinnen, so sich des dritten stands der städt gebrauchen, ebenermassen gebrauchen sollen und mögen. *Zum andern,* weil sich allerley handwerksleuth allda unter ihnen mehren und niederlassen; so wollen Wir und ordnen, dasz denselben kein verhindernusz in ihren handwerken von denen handwerkern der andern Prager-städt nicht beschehen soll, sondern wegen aufnehmung unter ihnen einer guten ordnung und einigkeit mögen die obgedachten burgermeister und rath, wo sie bey welchen handwerkern dessen ein nothdurfft zu seyn spüren würden, ältiste unter ihnen, wie solches in andern Prager-städten gehalten wird, erwehlen und ordnen, auch ihnen gewöhnliche aydspflichten auftragen und sie mit denselben verbinden, doch sollen dieselbigen meister in lieb, fried und guten vernehmen mit den andern handwerks-meistern in den Prager-städten seyn und bleiben. *Fürs*

dritte, demnach sie, die Hradschiner, (wie wir bericht seynd) kein einkommen zur gemeind nicht haben und gleichwohl zu einen und anderen nothdurfften, bevoraus zu baulicher unterhaltung des rath-haus, ingleichen zu führung des wassers mit röhren in die stadt und haltung der nothwendigen wachten nicht wenig geldes bedörffen, derowegen thuen Wir ihnen noch diese fernere gnad, dasz ein jeder, der zu ihnen in die stadt Hradschin ein wein, es seye was für einer wolle, bringen thät oder führen liesz, ihnen von jedem gantzen wagen zehen groschen und von einem kharren oder halben wagen fünff groschen, alles meissnisch, zoll oder ungeld auf künfftige zeit zu geben schuldig seyn soll, welche zoll Wir ihnen Hradschinern mit diesem Unserm brief gnedigst befreyen und aussetzen thuen. Und wollen endlichen, dasz sie bey denen oberwehnten ihren ihnen als bekräfftigten privilegien, freyheiten und begnadungen von Uns und denen künfftigen königen zu Böheimb und sonst männiglich ohne verhinderung und waigerung geschüzt und unverbrüchlich erhalten werden sollen. Und gebiethen darauf allen inwohnern und Unsern unterthanen aus allen ständen Unsers königreichs Böheim, den jetzigen und künfftigen, Unsern getreuen lieben, ihr wollet die mehr erwehnte mitwohner der Obern stadt Prag Hradschin, sowohl ihre folgende nachkommen bey dieser Unser verneuerung, bestättigung und ihnen erzeigten gnaden schützen, handhaben und unwandelbahr erhalten, ihnen kein eintrag darinnen selbst nicht thun, noch solches andern zu thun verstatten bey vermeidung Unsers kayserlichen zorns und ungnad, sowohl der künfftigen königen zu Böheim; doch wollen wir, dasz diese Unsere gethane bekräfftigung und begnadung andern ohne nachtheil und schaden ihrer gerechtigkeiten seyn soll. Zu urkund mit Unserem kayserlichen anhangenden insiegel verfertiget. Geben auf Unserem königlichen Prager schlosz dienstags am tage Aegidii im funffzehen hundert acht und neunzigsten jahre, Unserer reiche des Römischen im drey und zwanzigsten, des Hungarischen im sechs und zwanzigsten und des Böheimischen auch im drey und zwanzigsten.

Rudolf.
Christoph von Sebusin.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium
J. Mülner.

Německý tento překlad z XVIII století obsažen jest v konfirmaci privilegií Hradčanských císařovny Marie Teresie d. ve Vídni 30. října 1751 I, č. 95 v archivu m. Prahy. — Původní české znění tohoto privilegia nepodařilo se nám nalézti. V liber obligationum m. Hradčan od r. 1594 č. 3 na listu E 11 v úřadě desk zemských nalezá se tento zápis: „Z jistého milostivého dovolení a štědroty nejjasnějšího a nejnepřemožitelnějšího knížete [a] pána, pana Rudolfa druhého etc., stalo se jest potvrzení a obnovení všech privilegií města tohoto vrchního Pražského Hradčan, nicméně i osvobození měšťanů Hradčanských a připojení jich k svobodnému třetímu stavu městskému a to se stalo na poníženou žádost osob níže poznamenaných a toho času v ouřadu konšelském postavených, zejmena: Adama Kozla z Peclinovce, prymasa, Benedykta jinak Beneše konváře, Václava Vejmona, Jiříka Altmana z Eidenburku, Andresa Nyklasa, Kašpara Ernichen, Jana Pindera, Kryštofa Herdlera, Jana Trenta, Šimona Kratšmara (nedočkal jí, neb umřel), Andresa Pušingera a Kašpara Taisingera. O kteréžto potvrzení týchž privilegií osoby tyto rádní usilovaly sou hned od létha páně 1591 a teprva létha páně 1599 na den sv. Dorothy téhož majestátu aneb obnovení a potvrzení týchž privilegií jsou dostaly. Z čehož pán Buoh rač býti pochválen. Toho času písařů městských Lorence Waispergera z Bílé Hory a Jindřicha Kozla z Peclinovce.“

Čís. 287.

1598. 16. října. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. nařizuje ve smyslu starých práv viničných všem, kdož mají vinice ve třech mílech kolem Prahy, aby je do kněh úřadu perkmistrského vložiti dali, sice jim nebude více dovoleno vína do hlavního města voziti a perkmistr hor viničných kdekoliv jich víno zastihne, jim je pobere. Nákladníci Pražských hor viničných mají dvě neděle po sebrání vína perkrecht a ourok perkmistru odváděti a šenkéři nesmí napotom hostinská vína prodávati. Perkmistr hor viničných má vůbec bdíti nad zachováváním starých práv viničných.

My Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král etc., arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., urozeným, statečným, slovútným, poctivým a opatrným, pánům, rytířům, vladykám, Pražanům i jiným všem obyvatelům království našeho Českého, světským i duchovním, věrným našim milým, milost naši císařskou a všeckno dobré vzkazujem. Věrní milí! Jakož o tom vědomost a v paměti máte, že

jsme leth předešlých mandáty svými všech vůbec milostivě napomenouti ráčili, aby všickni nákladníci hor viničných podle vejsad a privilegií na vzdělání týchž hor viničných okolo měst Pražských ve třech mílech od týchž měst vzdálí od slavných pamětí předkův našich, císařův Římských a králův Českých, nadaných, vinice své pro vyhledání důchodu našeho pergkrechtního dědičného, kterýž nám podle týchž privilegií spravedlivě náleží, oznámili a je při ouřadě našem pergkmistrském do knih zapsati dali a pergkrecht nám z nich spravovali, že pak mnozí na takové naše milostivé napomenutí a poručení málo dbajíce, k nám neposlušně se ukázali a netoliko o vinicech starých, na které hoře kdo, kde, co a kolik strychův buď v nově rozdělaných neb rozšířených má, pergkmistru našemu jsou neoznámili, ale ani provazcem, mírou obyčejnou viničnou, v majestátu císaře Karla čtvrtého, předka našeho slavné paměti, nařízenou vyměřiti, do kněh ouřadu našeho zapsati a sobě vložiti nedali; nad to také někteří, jakž spraveni býti ráčíme, skupujíc vinice v dobrém položení bez opovědi při ouřadě našem pergkmistrském je na pole rozdělávají a jiní mnozí pro nedbanlivost je spouštějí, též i jinde mimo ouřad náš pergkmistrský k tomu od nás nařízený je sobě zapisovati dávají, což vše nám nemůže než stížné býti, zvlášť když se to na újmu důchodu našeho pergkrechtního děje; i nechtíce se tomu, aby důchodové naši dědiční buď od světských neb duchovních aneb kterých koliv jiných lidí zmenšováni býti měli, déle dívati, protož jakž předešlými tak i tímto mandátem naším, aby se vždy žádný nevědomím slušně vymlouvati nemohl, všem vůbec i jednomu každému obzvláštně, kteříkoliv okolo měst Pražských vinice buď staré nebo v nově rozdělané ve třech mílech vzdálí máte neb na dědinách svých rozdělávati dopouštíte, poroučeti ráčíme, abyšte dědiny tak na vinice rozdělané úřadem naším pergkmistrským (na kterýchž koliv panstvích, gruntech, horách a místech, buďto klášterských, konventských, též i zádušních leží) na strychy rozměřiti i také, jak jste k nim posloupně a potom buď trhem, postoupením, dáním, kšaftem, nápadem neb po rozsudku zvodem a zmocněním přišli, tak jakž předešlí mandatové naši o tom plněji zní, při ouřadě našem pergkmistrském se přiznali a do kněh téhož ouřadu a ne někde jinde po straně beze všech odtahův a vejmluv ihned a ještě prvé, nežli byšte letošní užitek a víno z týchž vinic sebrali, vložiti a vepsati

dali. Pakli by kteří jakž na předešlé tak i tyto vůbec vyšlé mandáty naše a poručení poslušně se nezachovali a toho, jakž již dotčeno, neučinili, ti a takoví ať konečně vědí, že jim podle dotčených vejsad a privilegií předkův našich a obzvláštně někdy císaře Karla toho jména čtvrtého a krále Vladislava etc., i také císaře Ferdynanda etc., slavných pamětí, potvrzení z takových neoznámených a v knihách ouřadu našeho pergkmistrského nezapsaných vinic vína pod žádným vymyšleným spůsobem a obyčejem do měst Pražských uvozovati dopustiti neráčíme; jakož sme pak již poctivému Vavřincovi Šotnovskému z Javořic jakožto pergkmistru našemu hor viničných o tom poručiti a to tak naříditi ráčili, že jisté osoby v branách, u přívozův i jinde všudy, kudy se vína do měst Pražských uvozují, nařízeny a na to pozor jmíti budou, kdož by koliv sobě vína do měst Pražských v těch třech mílech okolo Prahy zrostlá (žádného ovšem nevymieňujíc) uvozovati dáti chtěl, ten každý aby jim certifikací anebo kunšaft, má-li ji v knihách úřadu našeho pergkmistrského zapsanou, přinesl a ukázal; pakli by toho neučinil, tedy aby často psaný pergkmistr taková vína tu ihned aneb kdež by je potom kolivěk ve všech třech městech Pražských, též na Hradčanech, Vyšehradě, Oujezdě, na předměstí, za branami aneb kde koliv jinde, buď na zboží duchovním neb světským, u kohožkoli postihl a našel, jako v pokutě nám propadená podle často jmenovaných privilegií bral a do sklepův našich na hrad Pražský dodával. A poněvadž čas sbírání vína se přiblížil, všech vůbec, kteříž vinic od pergkrechtův pořádnými majestáty aneb schválenými vejsadami předkův našich a od nás osvobozených a na sebe pořádně a právně převedených nemáte, (žádného v tom, též ani těch, kteříž na gruntech k nejvyššímu purgkrabství Pražskému náležejících vinice a hory své mají, poněvadž na nich z daru pána Boha nad jiné, kteří z vinic svých pergkrecht platí, lepší ourody docházejí, obzvláště pak že jsou dle vejsady od někdy Viléma z Rožmberka, tehdáž nejvyššího purgkrabí Pražského, podle práva hor viničných lhůty náležité dostali a od rozsazování vinic na týchž gruntech purgkrabských takové vinice přes dvanácte leth pořád zběhlých bez dávání nám z nich pergkrechtu náležitého vydrželi a tak již nám týmž pergkrechtem spravedlivi, povinni jsou, nevymieňujíc) napomínáme, aby každý pergkrecht nám z každého strychu viničného třidceti a dva krejcary, jako za osm pinet vína, jeden každý žejdlík

po třech penězích bílých počítajíc, náležitý hned po sebrání vína ve dvou nedělích pořád zběhlých, tolikéž i ourok penežitý z chmelnic, zahrad, polí a luk a čímž tak kdo spravedlivě povinovat jest, dalšího o to od pergkmistra našeho oustního neb listovního napomenutí neočekávajíc, dal a spravil a v tom se náležitě a spravedlivě beze všeho fortele zachoval; a mimo to, kdež jsou mnozí v městech Pražských i při jiných rozličných právích v času privilegií osvobozeným od času památného Svátostí vín hostinských pro obzvláštní užitky své k šenku do týchž měst Pražských navézti sobě dali a až posavád je šenkují, ti a takoví aby v času privilejími o tom vyměřeném taková vína ven z měst Pražských vyvezli a vybyli, poněvadž dle vyměření krále Vladislava nic déle než do sbírky vína taková hostinská se šenkovati mají, tak aby nákladníci hor viničných Pražských při odvozování nám pergkrechtův příčiny a pro neodbytí vín svých naříkání neměli a svá vína přes zimu pro náklady na vinice bez překážky hostinských vín vydávati mohli, o čemž pergkmistru našemu poroučeti ráčíme, aby nad dotčeným privilegium i jinými na hory viničné a vína hostinská se vztahujícími vejsadami ruku držel a proti nim nic před sebe bráti nedopouštěl, nýbrž jestliže by kdežkoliv po sbírce vín taková vína (kromě těch, kteříž sobě co toho k svému vlastnímu truňku zachystáno mají) postihl a našel, ty aby nám v pokutě podle dotčených privilegií a vejsad pobrati dal a až do času Svátostí roku devadesátého devátého nejprv příští[ho] do měst Pražských žádných jiných hostinských a v privilegiích předkův našich, králův Českých, zejména položených vín uvozovati pod touž pokutou nižádným spůsobem nedopouštěl, tak aby se svrchu dotčeným privilegiím za dosti státi mohlo. A kdož by koliv co toho buď proti předešlým neb tomuto nynějšímu mandátu našemu před sebe bral a tak, jakž sme to vůbec pro vejstrahu vyhlásiti, tyto mandáty opět znovu vydati a v místa náležitá rozbíti poručiti ráčili, se nezachoval, k tomu každému podle dotčených předkův našich, králův Českých, privilegií a vejsad, též mandátův našich skutečně přikročeno býti má, o čemž vědouce všickni i jeden každý obzvláštně budete se věděti před škodami a těžkostmi jak opatrovati, vystříhati a vyvarovati, jináče nikoliv nečiníc, neb na tom jistú a konečnú vůli naši císařskú naplníte. Dán na hradě našem Pražském v pátek po svatém Diviši létha etc. devadesátého osmého a království našich

Římského čtyrmecítmého, Uherského sedmmecítmého a Českého též čtyrmecítmého.

Rudolf.
Jindřich z Písnice.

Ad mandatum domini electi imperatoris proprium.
Kašpar Kaplíř.
G. Funk.

Liber vetustissimus privilegiorum č. 993 str. 305 v archivu m. Prahy.

Čís. 288.

1599. 25. května. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. dává relací ke dskám purkmistru, konšelům i vší obci Nového města Pražského kostel a děkanství sv. Apolynáříše v témže městě se vším zbožím zádušním, jež k němu přísluší, pro snadnější vystavení špitálu sv. Alžběty a opatrování v něm lidí chudých.

Rudolf druhý z buoží milosti volený Římský císař a Uherský, Český etc. král etc. Urození a stateční, věrní naši milí! Jakož jsme v pondělí po mláďátkách létha jminulého etc. devadesátého sedmého poctivým purgkmistru a konšelům i vší obci Nového města našeho Pražského, věrným našim milým, na jich poníženou a pokornou prosbu, obzvláštně pak pro lepší a snadnější vystavení špitála svaté Alžběty a vychování v něm lidí chudých, tu milost učiniti a jim kostel, beneficium a děkanství svatého Appolynáříše v témž Novém městě našem Pražském do vuole a libosti naší propůjčiti a povoliti ráčili; i věděti vám milostivě dáváme, že jsme z plnosti moci naší císařské jakožto král Český předně z zvláštní milosti naší, potom i proto, aby lidé pobožní a bohabojní, kteříž by se v tom před týmiž Novoměstskými pronášeli, že k témuž špitálu a na vychování chudých lidí v něm ad pios usus jisté nadání a odkazy učiniti chtějí, vidouce od nás v tom takový začátek učiněný býti, k tomu tím schopnější a volnější byli, oznámený kostel, beneficium a děkanství svatého Appolynáříše s domy a grunty při témž kostele, tolikéž s vesnicemi, totižto vsí Domašicemi celou s kostelem a rychtou, kteráž tu jest, vsí Satalicemi s krčmou a s hájem a což tu jest, vsí Vysočany, což tu jest, vsí Byškovicemi,

což tu jest, s platy stálými i běžnými, s dvory kmetcími, s lidmi osedlými i neosedlými aneb z těch gruntuov zběhlými, s sirotky a vdovami i s jich spravedlnostmi, s dědinami ornými i neornými, lukami, štěpnicemi, zahradami, chmelnicemi, vinicemi, s háji, porostlinami, potoky, vodotočinami, pastvišťmi, s průhony, tak jakž jest od starodávna bylo a summou s jiným vším a všelijakým k témuž kostelu, beneficium a děkanství svatého Appolinářiše náležitým příslušenstvím, jakými koliv jmeny to jmenováno býti může i také, jakž jest toho někdy poctivý kněz Martin Mělnický, farář kostela svatého Mikuláše v Menším městě našem Pražském v držení byl, a oni Novoměstští již nyní toho všeho v držení a užívání zuostávají aneb že by k tomu kostelu, beneficium a děkanství svatého Appolinářiše přináleželo a odtud jakkoli odtrženo neb odcizeno bylo, se vší zvolí a plným panstvím, i se všemi a všelijakými majestáty našimi a slavných předešlých císařů a králuov Českých na týž kostel a beneficium svatého Appolinářiše se vztahujícími, nic ovšem nevymieňujíc ani sobě, dědicům našim a budoucím králům Českým a žádnému jinému, buď osobám světským neb duchovním, v tom ve všem nebo na díle žádné zvláštnosti nepozůstavujíc povolili, darovali a dali jsme dědičně a na budoucí věčné časy dávati ráčíme týmž purgkmistru a konšeluom i vší obci Nového města našeho Pražského, nynějším i potomním, na ten spuosob, aby se jakž předně v témž kostele svatého Appolinářiše služby boží náležitě konaly, týž chrám se od nich nespouštěl a duochody všecky k tomu náležité nikam jinam než na lid chudej do oznámeného špitála svaté Alžběty neobracely a tak i nad to vejše tíž Novoměští povinni byli týž špitál svaté Alžběty ihned bez všelijakých odkladuov vyzdvihnouti a lid chudý na duochody dotčeného beneficium a děkanství v něm chovati a od toho nic neodcizovati ani lidí těch v ničemž hubiti žádným vymyšleným spuosobem. A protož vám milostivě poroučeti ráčíme, abyšte buď oba spolu neb jeden z vás relátorové ke dckám zemským království našeho Českého byli a jim Novoměstským a jich obci, nynějším i potomním, dotčený kostel, beneficium a děkanství svatého Appolinářiše s tím se vším, jakž se nadpisuje, a tak, jakž se to od nás vyměřuje, do desk zemských podle pořádku a formy desk, tu kdež náleží, vložiti a vepsati rozkázali; čehož oni Novoměští i všecka obec jich bez naší, dědicuov našich a budoucích králuov

Českých i jiných všech lidí světských i duchovních všelijaké překážky pokojně držeti a užívati moci budou a mají vše na časy budoucí a věčné. Na tom jistou vuoli naši císařskou naplníte. Dán na hradě našem Pražském v outerý den svatého Urbana, XXV. dne Maji, létha etc. devadesátého devátého a království našich Římského čtyrmecítmého, Uherského sedmmecítmého a Českého též čtyrmecítmého.

Rudolf.
Štefan z Šternbergka

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium.
Kašpar Kaplíř.
G. Funckh.

Urozenému Adamovi z Šternbergka, na Bechyni a Sedlci, nejvyššímu sudímu dvorskému v království Českým a statečnému Janovi Vřesovcovi z Vřesovic a Doubravské Hory, na Podsedicích a Vchynicích, purkhrabí kraje Hradeckého, raddám našim, společně neb rozdílně, věrným milým.

Výpis z desk zemských a sice z kvaternu relací modrého krále JMsti a pánův jmstí a vladyk plného soudu zemského léta MCCCCCLXXXXIX v sobotu po božím těle P IX, v Chaos rerum memorabilium čís. 325 list 306 v archivu m. Prahy. Výpis ten dal s povolením uroz. a stat. rytíře p. Jana z Klenového, nejvyššího písaře království Českého, Bohuslav z Michalovic, místopísař království Českého, pod svou pečetí a Jakuba Menšíka z Menštejna, místosudího.

Čís. 289.

1599. 3. července. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. osvobozuje židy Pražské od placení cla z kočích a koní, když po obchodech svých pracují.

Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský král etc., arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie. Vysoce urozenému, urozeným, statečným, slovútným, poctivým a oppatrným, pánům, rytířům, vladykám, Pražanům a městům i jiným obyvatelům království našeho Českého, věrným milým, milost naši císařskou vzkazujem a věděti dáváme, že jsou na nás židé starší Pražští i všeckna obec židovská v týchž městech i na místě jiných židův v ponížené pokoře vznesli, že nebravši předešle

od jiných židův přespolních, kdežkoliv ti v městech, městečkách anebo ve vsech bydlící jsou, jdouce neb jedouce z těch míst, z osob jich žádného cla neb mejta, že by teprv teď nedávno, když kdo kderému městu do bran přijedou nebo přijdou a zvláště zde v městech našich Pražských od nich clo žádáno bylo, a je židy v branách že celní pro to zastavují a s nimi se o to trží, tak nechtí-li židé zdržováni býti, že jim to, na čem se koliv týž mejtní aneb branní ustanoví, dávati musejí; k tomu, když se tak s nimi o též mejto tržívají, přitrefujíce se tu lid válečný, slyšíce o tom, že židé jsou, že napřed cestou jdouce, v poli, na silnici na ně očekávají a dočekajíce se jich, jim peníze a jiné věci, co při sobě židé nesou aneb vezou, nenáležitě brávají a k tomu ještě bijí a mordují, tak že týž židé nemohou jak na silnici, tak ani v městech bezpečni býti; prosíce nás v poníženosti, abychom je v svou milostivou ochranu vzíti a to přetrhnouti ráčili. Kdež nechtíce tomu, aby židé tím i jiným žádným spůsobem stěžováni byli, vám všem, obzvláště pak Pražanům všech tří měst Pražských poroučeti ráčíme, přikazujíc, abyšte od týchž židův zdejších a domácích ani z kotčí a koní jich žádného cla bráti ani jich tím stěžovati nedopouštěli, nýbrž je skutečně chránili, tak aby sobě neměli do žádného co slušně stěžovati. A na tom jistou a konečnou vůli naši císařskou naplníte. Dán na hradě našem Pražském v sobotu po památce navštivení svaté Alžběty létha etc. devadesátého devátého a království našich Římského čtyřmecítmého, Uherského sedmmecítmého a Českého též čtyřmecítmého.

Štefán z Šternbergka.
(L. S.)

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium.
Jindřich z Písnice.
G. Funkh.

Kniha privilegií židův Pražských v Českém museu str. 40 za nápisem „Přípis privilegium od JMsti císaře Rudolfa druhého židům daného, aby z kotčích a koní jich, když po obchodích svých pracují, žádného cla dávati povinni nebyli.“

* Čís. 290.

1600. 3. srpna. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Menšího města Pražského privilegia, pokud císaři Ferdinandem I. a Maximilianem II. schválena byla a nařizuje, aby zvláště obdarování na ungelt ve své váze zůstávalo, tak aby Malostranští v šenkování přespolních neb domácích vín žádných překážek neměli.

My Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král etc., arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, že jsou před osobu naši císařskou jakožto krále Českého opatrní purgmistr a konšelé i na místě vší obce Menšího města našeho Pražského, věrní naši milí, předstoupili, poníženě oznamujíce, kderak by od předešlých Římských císařův a králuov Českých, slavných a svatých pamětí, znamenitými a podstatnými milostmi, svobodami a privilejími na rozličné a v týchž majestátích zejména dostavené a specifikované věci se vztahující[mi] obdařeno a nad jiná města království tohoto Českého hojněji v tom opatřeno bylo, a nás při tom se vší pokorou snažně žádajíc, abychom jim jakožto věrným poddaným našim milým a ve všem poslušným jmenovaná privilegia, svobody a starobylý vejsady, obzvláštní pak majestáty císaře Ferdynanda, pana děda, a císaře Maximiliana druhého, pana otce našeho nejmilejšího svaté paměti, na věčnou a slavnou památku témuž Menšímu městu Pražskému z obzvláštní milosti a dobroty darovaných a nadaných, netoliko milostivě schváliti, obnoviti a potvrditi, nýbrž taky někderé nové a zvláštní milosti, aby se tím lépeji živiti, opravovati a nám taky i napotom ve všech příčinách, při sněmích obecních i jiných jednáních s větší volností a povolností platně a užitečně sloužiti mohli, příkladem předkuov našich týmž Pražanuom z štědroty naší císařský též milostivě nadati a jim jich uděliti ráčili, listův pak neboližto majestátuov císaře Ferdynanda datum jest takový: *Předně*, list Českým jazykem psaný, nímž se všecka privilegia a svobody předešlých císařuov Římských a králův Českých dostatečně potvrzují a schvalují, jehož datum na hradě našem Pražském

v pondělí po rozeslání apoštolův božích létha páně tisícého pětistého třidcátého čtvrtého [1]). *Item* list pargamenový, též Českým jazykem psanej, nímž se dotčeným Pražanům Menšího města Pražského appellací vysazuje, kderémuž datum na hradě Pražském v sobotu po svatým Jeronymu létha božího tisícého pětistého čtyrydcátého pátého [2]). *Item* list pargamenový, vztahující se na některé platy zádušní, jehož datum na hradě Pražském v pátek po svatým Michalu archandělu páně létha od narození syna božího tisícého pětistého čtyrydcátého sedmého [3]). *Item* list pargamenovej, tolikéž v Českým jazyku psanej a na ungelt, šenk a všelijakých přespolních neboližto hostinských a jiných zemských i domácích vín a jiný artykule svědčící, jehož datum na hradě Pražském v středu den svatého Jeronyma létha od narození syna božího tisícého pětistého šedesátého druhého [4]). Kdež přivedše my sobě k milostivý paměti, že jsou se jmenovaní Pražané k JMsti císaři Ferdynandovi a císaři Maximilianovi, obzvláště pak k nám každého času všelijak věrně a upřímně, jakž na věrný poddaný náleží, chovali a podle nejvyšších možností svých nám rádi k milostivému zalíbení našemu ochotně, platně a užitečně sloužili a až posavad v skutku sloužiti nepřestávají, z těch tehdy i z jiných příčin s počátku psaným purgmistru a konšeluom i vší obci téhož Menšího města Pražského vší milostí naší císařskou a královskou nakloněni takový ponížený žádosti jich jsme slušně a spravedlivě oslyšeti moci neráčili. Protož k tomu ke všemu z mocnosti naší císařské a jakožto král Český milostivě a otcovsky povolovati a týmž Pražanuom Menšího města Pražského všech vejsad, privilejí, milostí, svobod, obdarování, chvalitebných dobrých zvyklostí a práv, kteréž sobě od předkuov našich dané a od slavné paměti císaře Ferdynanda schválené, obnovené, potvrzené i také v nově nadané mají, milostivě in amplissima forma obnovovati, schvalovati a potvrzovati ráčíme a tímto listem naším s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, vědomě ve všech punktích a artykulích, nejinak než jakoby v tento majestát náš císařský etc. slovo od slova, pořádně a zejmena doložené i vepsány byly, obnovujem, schvalujem a mocně potvrzujem tak a na ten spůsob, aby jmenovaní

---

[1]) 20. července 1534 č. 224. [2]) 3. října 1545 č. 234. [3]) 30. září 1547 č. 243. [4]) 30. září 1562 č. 257.

ouřad a obec často psaného Menšího města Pražského týchž privilejí, svobod i chvalitebných dobrých zvyklostí a práv in genere et specie podle znění majestátuov císaře Ferdynanda, jakž by jim kdy toho a kdykoli potřeba nastala neb ukazovala, v tom ve všem, nač se táhnou a vztahují, beze všech a všelijakých překážek jednoho každého svobodně a bezpečně užívali a na budoucí věčný časy bez přerušení užívati mohli a moc měli. A poněvadž tomu porozumíváme, že týmž Pražanuom Menšího města Pražského z strany šenkování přespolních cizích a jiných zemských vín ne malé než veliké ublížení a pod tím i rozličný překážky od obmyslných a fortedlných i lakomých lidí se tejně a zjevně dějí, i ráčíme tímto majestátem naším o tom takto nařizovati, aby obdarování JMsti císaře Ferdynanda na ungelt svědčící v svý váze, podstatě a moci bez umenšení zuostávalo, ani žádný jemu jiný smysl, vejklad neboližto explikací nedával a dávati nesměl, než aby ve všech příčinách a případnostech toliko podle znění téhož majestátu a jeho pravém, verbalem smyslu i z strany pokut v témž majestátě obsažených procedírováno bylo. Co se pak milostí, kderéž jsou sobě v těchto letech někderé osoby (však toliko ad beneplacitum neboližto do vuole naší císařské jakožto krále Českého) vyjednaly, ty již minouti mají a po dnešní den aby jich nižádnej víceji požívati nemohl a moci neměl, chtíce tomu konečně, aby při tom při všem, co se v tomto majestátu našem císařském etc. píše a obsahuje, tíž Pražané Malostranští jmíni, držáni a neporušitedlně nyní i v budoucích věčných časech zachováni byli, poroučejíce a přikazujíce všem stavuom a obyvateluom království našeho Českého, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyšte častopsané purgmistra, konšely a obec Menšího města Pražského, nynější i budoucí, věrné naše milé, při dotčeném obnovení, schválení a potvrzení i také přidání jiných nových milostí našich jměli, drželi a dokonce a docela zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské etc. i skutečného trestání a k tomu propadení padesáte hřiven zlata litého, jednu polovici do komory naší císařský etc. a druhou týmž ouřadu a obci Menšího města Pražského, nynějším i budoucím, kderéž každý ten, kdo by se čeho takového z všetečnosti a z oumysla dopustiti chtěl neb směl, ihned spraviti a dáti povinnen bude. Jestli by sobě taky oni Pražané Menšího města Pražského, ny-

nější i budoucí, chtěli tento i jiný majestáty svý do desk zemských království Českého pro lepší stálost vložiti a vepsati dáti, k tomu dovolovati a ouředníkuom větším i menším desk zemských dotčeného království Českého, nynějším i budoucím, věrným našim milým, milostivě poroučeti ráčíme, aby je na jich toho při nich hledání do týchž desk zemských bez odpornosti vložiti a vepsati dali. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou etc. k tomuto listu přivěsiti rozkázati jsme ráčili. Dán na hradě našem Pražském ve čtvrtek po památce svatého Petra v okovách létha od narození syna božího tisícého šestistého a království našich Římského dvacátého pátého, Uherského dvacátého osmého a Českého též dvacátého pátého.

Rudolf m. p.
Sdenco Adam Poppl de Lobcouicz
supremus regni Bohemiae
cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae
Caesareae Mstis proprium
J. Myllner m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 60. Bez pečeti. S přípisem na rubu: „Tato confirmatio od JMCské císaře Rudolfa druhého jakožto krále Českého purgmistru a konšelům i na místě vší obce Menšího města Pražského daná ve dsky zemské do quaternu trhového zlatého (nyní čís. 132) léta páně 1604 ve čtvrtek po památce svaté Lucie Ottylie pod literou L 27 vložena a slovo od slova vepsána jest. Adam Skála ze Zhoře, registrátor desk zemských království Českého m. p.“ — List tento potvrdili: Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657, Marie Teresie ve Vídni 13. května 1747 a František I. ve Vídni 16. června 1808.

* Čís. 291.

1602. 8. listopadu. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. povoluje purkmistru a konšelům Starého města Pražského, aby pro neúrodu domácího vína směli i v zapovězený čas sousedům svým dovoliti všelijaká cizí vína voziti a prodávati, při čemž je opatřuje, že takové vození a prodávání přespolních vín do měst Pražských nemá býti na újmu a protržení jich privilegií.

My Rudolf druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc.

král etc., arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravské, Luocemburské a Slezské kníže a Luožický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, jakož poctiví purgkmistr a konšelé i všeckna obec Starého města Pražského od někdy krále Vladislava, krále Českého slavné paměti, předka našeho, obzvláštní privilegium na hory viničné pro hojnější jich vzdělání a rozmnožení a při tom vín na nich zrostlých volného vybejvání a zpeněžování, totiž aby žádná vína cizí a hostinská hned po sbírání vín z týchž vinic Pražských až do památky a slavnosti Svátostí do měst Pražských uvozována, šenkována ani v sklepích a domích v týchž městech přes ten čas a to pod propadením těch vín cizích a přespolních chována a zdržována nebejvala, sobě nadané a od císaře Ferdynanda, pana děda, i také od císaře Maximiliana, pana otce, našich nejmilejších, předkuov našich, králuov Českých svatých a slavných pamětí, tolikéž i od nás milostivě schválené a potvrzené mají s přičiněním a dalším nadáním milosti takové, aby oni Pražané Starého města Pražského i v času tom zapověděném a tak přes celý rok ustavičně a jednostejně v sklepě obecním taková všelijaká vína hostinská z zemí cizích jak předně pro dvuor náš tak pro pohodlí lidské, přespolní i domácí, k užitku obecnímu v slušnosti šenkovati dáti nebo jiným téhož šenku mimo týž sklep svuoj obecní propuojčovati mohli a moc jměli, i vznesli jsou na nás nyní s počátku jmenovaní Pražané, jaký opět veliký nedostatek v domácích víních pro neúrody, povětřím nebo krupobitím a mrazy pokažení ourod viničných loňského i letošního roku v městech Pražských jest, pro kderýžto nedostatek se jim nevyhnutedlná příčina dala, že jsou v takovém nedostatku domácích vín pro pohodlí téhož dvoru našeho císařského, tak také i jiných vuobec všech lidí přespolních i domácích, ten prostředek obrali a na tom se snesli a mezi sebou jednomyslně zavřeli, poněvadž by vejš dotčený sklep jejich obecní k tomu dostačiti a všem městuom v tom za dosti učiniti nemohl, aby někderým více osobám nežli prvé bejvalo anebo všechněm vuobec domácím sousedúom, kdeříž by se v to dáti chtěli a té možnosti byli, v ten takový čas před dotčenými privilejími zapověděný šenk vína přespolního všelijakého, z jiných zemí odkud koliv do měst Pražských přivezeného, propuštěn a svobodný byl, tak aby ten každý vína podařilejší a hodná, kdekoliv jinde v přespolních zemích a krajinách zrostlá, skupovati, do Starého města Praž-

ského uvésti a je (dadouce k vobci, co náleží) šenkovati mohl a moc měl, prosíce nás poníženě, poněvadž se to pro takovou nevyhnutedlnou potřebu a nedostatek vín těchto let činí (a potomních let dalších, když by toho taková potřeba nastala, že by kdy tak učinili) za milostivé a spravedlivé opatření, aby to na žádnou škodu, protržení a ublížení nahořepsaných jejich privilegií a obdarování jim nadaných a potvrzených nebylo a býti nemohlo. Kdež uznávajíce my toho a takového týchž vín přespolních do měst Pražských svobodného vezení a šenkování duoležitou, nevyhnutedlnou potřebu a jich Pražan Staroměstských poníženou prosbu slušnou i také k velikému pohodlí dvoru našeho a s dobrým a užitečným vší té obce býti, ráčíme je Pražany Staroměstské s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, z mocnosti naší císařské a jakožto král Český v tom opatrovati, že takové jich jednomyslné snešení, těch vín přespolních a cizích do měst Pražských tohoto roku i předešlého v časích privilejími jich zapověděných svobodné vození a šenkování netoliko pak tohoto a předešlého roku ale potom i budoucích let každého toho času zapověděného, když by se tak koliv jaký takový nedostatek při ourodách hor viničných Pražských přitrefil a nacházel, a oni Pražané Starého města Pražského toho takovou potřebu uznali a to svobodné vezení a šenkování přespolních vín do měst Pražských nařídili a propustili, není, nebude a býti nemá na žádnou škodu, újmu a protržení jejich obdarování a privilejí s počátku dotčených, jim nadaných a potvrzených, nyní ani na časy budoucí a věčné. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomuto listu jsme přivěsiti rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v pátek po svatém Linhartu létha božího šestnáctistého druhého a království našich Římského XXVII°, Uherského třidcátého prvního a Českého dvadcátého osmého.

Rudolf m. p.
Sdenco Adam Poppl de Lobcouicz
supremus regni Bohemiae
cancellarius m. p.

Henricus de Pisnicz
vicecancellarius m. p.
Ad mandatum Sacrae Caesareae
Majestatis proprium:
Jan Menczl m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 61. S velkou pečetí císařskou. — Dále potvrdili tento list: Matyáš ve Vídni 30. ledna 1613, Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 132).

Čís. 292.

1606. 10. března. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. dává židům Pražským majestát, že k obnovování starších židovských, obecních starších a rychtáře svého mají z obce volence voliti, kteří návrhy u přítomnosti král. prokurátora neb jeho zástupce učiní a radě komory České ku potvrzení předloží.

Rudolf etc. Jakož starší židé Pražští na JMCskou vznesli, že jest se mezi nimi ten spůsob od mnoha let při obnovování raddy neb starších mezi nimi volení zachovával, tak že jsou každého roku, když jest radda neb starší jich obnoveni býti měli, jistý počet osob z obce své k tomu, aby oni jakž přední starší tak tolikéž obecní starší a rychtáře, majíce sobě obzvláštní přísahu jich židovskou k té věci danou, muže hodné, kteří by se k té práci a povinnosti hodili, tak tolikéž aby mezi nimi svornost a dobrý řád zachován byl, jmenovali a též osoby že jsou potomně skrze prokurátora JMCské neb v nepřítomnosti jeho skrze jisté osoby k tomu nařízené přede všemi vyhlášeny a potvrzeny bývaly etc. Kterýžto starobylý spůsob volení týchž obojích starších a rychtáře pro budoucí paměť, aby při tom při všem jak tohoto roku tak i na budoucí časy zůstaveni a zachováni byli, se s tím doložením stvrzuje, aby oni každoročně při obnovení mezi nimi raddy neb starších a rychtáře volení jistý počet osob z obce oberouc, kteří by pak přední starší, tak obecní starší a rychtáře, muže hodné oberouc, jmenovali a též potomně JMCské k ratifikací císařské presidentu a raddám komory České poznamenané podali etc. Dán na hradě Pražském v pátek po laetare 1606.

Výpis rukou p. vrchního zemského rady Rybičky učiněný v archivu Českého musea.

Čís. 293.

1611. 17. března. Jihlava.

Matyáš Uherský král a čekanec království Českého, arcikníže Rakouzské a margkrabí Moravské přitáhnuv s lidem válečným do království Českého ku pomoci stavům téhož království osvědčuje jim reversem, že tento jeho mocný příjezd nemá býti na újmu svobodám a právům zemským, nýbrž že on chce všechny stavy a jednoho každého obzvláštně při všech jejich svobodách, privilegiích, majestátích, obdarováních, též právích, zřízení zemském, sněmovních sneseních, dobrých chvalitebných řádích i také při tom o náboženství učiněném pokoji a srovnání bez přerušení a zjinačení vždycky každého času zůstaviti a chrániti. Dán v městě Jihlavě ve čtvrtek po neděli postní laetare létha božího šestnáctistého jedenáctého.

Orig. v korunním archivu sv. Václavském č. repos. 337. Obsah jeho podává Pavel Skála ze Zhoře v Historii české I. dílu na str. 310. Ve sbírce listin archivu m. Prahy pod č. 51 nalezá se revers purkmistra a raddy Starého města Pražského d. na rathouze Starého m. Pražského v pátek po veliké noci (8. dubna) l. 1611, kterým osvědčují, že jim tři stavové kr. Českého svrchuzmíněný list krále Matyáše k věrné ruce v opatrování jich dali a na rubu nalezá se připsáno: „Tento contrarevers od pana purgkmistra a pánův Starého města Pražského JMstem všem třem stavům daný do raddy složen od pana Martina Fruweyna z Podolí 11. Septembris 1615. Consule domino Joanne Duchoslao Kodowsky a Dieuina.“

Čís. 294.

1611. 23. května. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. popouštěje vládu bratru svému Matyášovi propouští všechny tři stavy království Českého ze vší poddanosti, kterou mu jakožto králi Českému zavázáni byli, poněvadž bratru jeho při korunování povinnost učiniti mají, a vzpomíná toho, že stráviv mezi nimi nejlepší svá leta a residenci svou téměř vždycky v témž království maje, je přes šest a třidcet let tak spravoval, že „v tom čase kralování a panování jeho to království v dlouhém a dobrém pokoji jest zůstávalo a na možnosti, též vzácnosti velice vzrostlo.“ „Dán na hradě Pražském v pondělí svatodušní létha etc. šestnáctistého jedenáctého.“

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 62. Bez pečeti.

Čís. 295.

1611. 3. června. Hrad Pražský.

Král Matyáš dává stavům království Českého majestát na svobody zemské skoro stejného znění, jako jej vydal císař Maximilian II. reversem d. ve Vídni 23. května 1567 č. 262; pouze s tou změnou, že na počátku přiříká „korunu Českou držeti a zachovati, všecky pány, rytířstvo, města Pražská i jiná města i všecku obec též koruny při právích, řádích, majestátích, privilegiích, svobodách, vysazeních a obdarováních zemských na náboženství i na jiné politické věci se vztahujících, při zřízení zemském, sněmovních snešení, zvláště pak [při učiněném] létha 1608. a 1610. srovnání mezi oběma stranami pod jednou i pod obojí, jako i mezi stranou pod obojí samou v témž království, nicméně i při té konjunkci mezi stavy pod obojí s knížaty a stavy knížetství Slezských létha pominulého 1609. na sněmě obecném v příčině náboženství učiněné, poněvadž proti víře katolické pod jednou přijímajících míněnu býti nemá, i všech slušných starých i jiných zvyklých dobrých obyčejích a pořádcích, zvláště slavných paměti krále Ottagara, krále Jana, císaře Karla, krále Václava, císaře Zygmunda, krále Albrechta, krále Ladislava, krále Jiřího, krále Vladislava, císaře Ferdynanda, císaře Maximiliana a Jeho Lásky pana bratra nejmilejšího císaře Rudolfa, též všecky zápisy od JMstí dané a vyšlé držeti bez odporův a zmatku všelijakého i v skutku zachovati a obhajovati." Dán na hradě Pražském v pátek po slavnosti těla božího létha tisícého šestnáctistého jedenáctého.

Otištěno dle knihy „Transsumpta privilegiorum civitatis Cuthnensis" list 58 v archivu Kutnohorském, kdež se dokládá, že tato „JMsti krále Mathyáše konfirmací privilegií a svobod zemských tam in genere quam in specie dodána jest ke dskám zemským království Českého skrze nejvyššího pana purgkhrabího Pražského, pana Adama ze Šternbergka." Srv. též Kalouskovo Státní právo str. 279.

Čís. 296.

1611. 15. srpna. Hrad Pražský.

Král Matyáš potvrzuje starším židům Pražským i na místě vší obce židovské výsady a práva, jichž jim předkové jeho udělili.

My Mathyáš druhý z boží milosti Uherský, Český, Dalmatský a Charvatský král, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie, oznamujem tímto listem všem, že jsou na nás ve vší poníženosti vznesli starší židé Pražští i na místě vší obce židovské, kterak jest JMst a Láska Římský císař a Uherský, Český král, Rudolf druhý z boží milosti, pan bratr náš nejmilejší, všeckny privilegia od předešlých slavné a svaté paměti Římských císařův a králův Českých, předkův našich, obzvláštně císaře Maximiliana, Ferdynanda a krále Vladislava, též ode vší země jim židům jak na to, aby na budoucí časy z Prahy a koruny České vytištěni nebyli, tak i na handle a obchody jich daná milostivě potvrditi, a když se jim v prodávání všelijakých věcí chlupatých a šatův chodicích a potom věcí krámských a kupeckých na loket a váhu překážky dály, s uvážením radd svých spravedlivé resolucí vynésti ráčil, jakož jsou nám pak listy in originali [okázali], *předně* svaté paměti císaře Maximiliana, jehož datum na hradě Pražském v pátek po slavném hodu vzkříšení pána Krista létha patnáctistého šedesátého sedmého [1]); *item* císaře Rudolfa, jichž datum na hradě Pražském *prvního* ve čtvrtek na den svatého Valentina létha patnáctistého sedmdesátého sedmého [2]), *druhého* v pátek po památce slavnosti božího těla létha patnáctistého devadesátého pátého [3]), *třetího* pak hodnověrný vidimus z registratury kancelláře naší České, jehož datum patnáctého dne měsíce Julii létha patnáctistého vosmdesátého pátého [4]), prosíce nás poníženě, abychom jim takové všecky privilegia, milosti, nadání a resolucí, též starobylé jich v handlích a půjčkách zvyklosti a obyčeje, jak toho posavad v užívání jsou, milostivě potvrditi ráčili. K jejichžto ponížené a pokorné prosbě nakloněni jsouce, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách jim svrchu psané svobody, privilegia, milosti, obdarování, resolucí a starobylé v handlích i půjčkách obyčeje tímto listem naším ve všech jejich znění, položení, punktích, klauzulích a artykulích tak a na ten spůsob a těmi všemi kondiciemi, jak jim od JMsti a Lásky císaře Rudolfa, pana bratra našeho nejmilejšího, potvrzeny jsou, schvalovati, obnovovati, potvrzovati ráčíme, ne jináč než jako by do tohoto listu

---

[1]) č. 259. [2]) č. 269. [3]) č. 284. [4]) Srv. č. 275.

slovo od slova vepsány byly, chtíce tomu konečně, aby při tom všem, jakž se svrchu píše, v celosti bez přerušení a všelijakých utiskování od jednoho každého člověka pevně a docela zůstaveni byli. A protož přikazujem všem poddaným našim ze všech stavův království našeho Českého a zemí k němu příslušejících i jednomu každému zvláště, jakého by řádu, stavu a důstojenství byli, abyšte s počátku psané židy a všecku obec židovskou v již dotčeném království Českém při této milosti a potvrzení našem královském jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší královské i skutečného strestání. Tomu na svědomí pečeť naši královskou k tomuto listu jsme přivěsiti rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v pondělí po svatém Vavřinci létha šestnáctistého jedenáctého a království našich Uherského třetího a Českého prvního.

Matthias.
Sdenco Adam Poppl de Lobkowicz
supremus regni Bohemiae cancellarius.

Ad mandatum Sacrae
Regiae Mstis proprium
Pavel Michna.

Kniha privilegií židův Pražských v Českém museum str. 42.

Čís. 297.

1612. 16. dubna. Vídeň.

Král Matyáš potvrzuje purkmistru a radě vrchního města Pražského Hradčan privilegia předešlých králův.

Wir Mathias der anderte von Gottes gnaden zu Hungarn, Böheim, Dalmatien, Croatien könig, marggraf in Mähren, herzog zu Lutzemburg und in Schlesien, marggraf zu Lausznitz etc., thuen kund mit diesem brief vor jedermänniglich, dasz Uns die vorsichtigen burgermeister und rath anstatt der gantzen gemeinde Unserer Obern stadt Prag Hradschin, Unsere getreuen lieben, in unterthänigkeit angelanget und gebetten, dasz Wir ihnen ihre von Unsern löblichen vorfahrern, den königen zu Böheim, erlangte und bekräfftigte privilegien und begnadungen gleichfalls gnädigst bestättigen wolten. Wann Wir dann zu ihrer gehorsamen bitt geneigt, als haben Wir aus gutem bedacht, endlichen wissen und mit rath Unserer lieben getreuen aus königlicher

macht zu Böheim ihne alle ihre freyheiten und begnadungen, in den gemelten majestät-briefen begriffen, bekräfftiget und bestättiget; thuen auch solches hiemit in krafft dieses briefs nach allen ihren lauth, puncten, clausulen und artiklen aller gestalt und massen, samt wären die von worth zu worth in diesem Unserem brief inseriret und einverbleibt und wollen endlich, dasz sie von einem jeden darbey gelassen, geschüzt und unverbrüchlich gehandhabet werden sollen ohne alle Unser, Unserer nachkommenden könige zu Böheim und männigliches eintrag, hinder- und verweigerung. Gebiethen derowegen hierauf allen inwohnern und Unsern unterthanen aus allen ständen des königreichs Böheim, denen jetzigen und künfftigen, Unsern getreuen lieben, ihr wollet obgemelte burgermeister, rath und gantze gemeinde der berührten Obern stadt Prag Hradschin, die jetzigen und künfftigen, bey dieser Unserer gnädigsten bekräfftigung schützen, handhaben und unverbrüchlich erhalten, ihnen einigen eintrag noch verhinderung darbey sebst nicht thuen noch auch andern zu thuen verstatten bey vermeidung Unsers zorns und königlichen ungnad. Doch wollen Wir, dasz diese Unsere bestättigung einem jeden an seiner gerechtigkeit unnachtheilig und unschädlich sein solle. Zu urkund haben Wir Unser königliches insigl in diesen brief hängen lassen. Geben in Unser stadt Wienn den montag nach dem palm-sontag anno sechzehen hundert und zwölff, Unserer reiche des Hungarischen im vierten und Böheimischen im ersten.

Matthias.
Sdenko Poppl de Lobcovitz
supremus regni Bohemiae cancellarius.

Ad mandatum Sacrae
Regiae Mstis proprium
Paul Mychna.

Německý tento překlad z XVIII. století obsažen jest v konfirmaci privilegií Hradčanských císařovny Marie Teresie d. ve Vídni 30. října 1751 v archivu m. Prahy I, č. 95. Český původní text nepodařilo se naleznouti.

* Čís. 298.

1613. 31. ledna. Vídeň.

Císař Matyáš potvrzuje primasu, purkmistru, konšelům i vší obci Starého města Pražského privilegia předešlých králův, zvláště pokud majestáty posledních tří králův Ferdinanda I., Maximiliana II. a Rudolfa II. schválena byla.

My Mathyáš z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král, arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabie, oznamujem tímto listem všem, že jsou před osobu naši císařskou jakožto krále Českého poctivý prymas, purgkmistr a konšelé Starého našeho města Pražského, věrní naši milí, předstoupili, poníženě oznamujíc, kterak by město to od předešlých Římských císařův a králův Českých, předkův našich slavných a svatých pamětí, znamenitými a podstatnými milostmi, svobodami a privilejími na rozličné a v týchž majestátích zejména doložené a specifikované věci se vztahující obdařeno a nad jiná města v tom hojněji opatřeno bylo, nás při tom se vší pokorou snažně žádajíce a toho vyhledávajíce, abychom předpsaný ouřad a celou obec téhož Starého města Pražského, jakožto poddané věrné naše milé, při jmenovaných privilejích a starobylých vejsadách témuž Starému městu Pražskému, jakž nahoře dotčeno, z obzvláštní milosti a štědroty na věčnou slavnou památku darovaných a nadaných i některých vložením do desk zemských království našeho Českého utvrzených netoliko zůstaviti, nýbrž také je schváliti, obnoviti a nad nimi i nad tím vším milostivou a ochrannou ruku držeti a pro lepší stálost v nejlepší formě a podstatě z mocnosti naší císařské jakožto král Český potvrditi ráčili, jenž jsou: *předně a nejprvé,* majestát císaře Ferdynanda, v němž Pražany Staroměstské na poctivosti opatruje, jehož datum na hradě Pražském v pondělí po svatém Mathouši apoštolu a evangelistu páně létha od narození syna božího tisícého pětistého čtyrydcátého sedmého [1]). *Item* majestát císaře Ferdynanda, že Pražané a jiná města v království Českém při sněmích obecních v věcech jim náležejících třetí hlas mají, jehož datum na

---

[1]) č. 237.

hradě Pražském v středu den svatého Václava létha od narození syna božího tisícího pětistého čtyrydcátého sedmého [2]). *Item* list císaře Ferdynanda, v němž Pražanům všecky platy, důchody a statky zádušní navracuje. Datum na hradě Pražském v pátek po svatém Michalu archandělu páně létha od narození syna božího tisícého pětistého čtyrydcátého sedmého [3]). *Item* list císaře Ferdynanda, nímž všecky privilegia a svobody Pražanům se potvrzují a zase navracují. Datum na hradě Pražském v neděli den svaté panny Barbory létha božího tisícého pětistého padesátého osmého [4]). *Item* potvrzení císaře Ferdynanda tří majestátův: prvního krále Jana na kámen, vápno, písek a hlínu. Datum v Praze anno domini millesimo trecentesimo vicesimo octavo, calendis Decembris; druhého krále Vladislava na špitál svatého Pavla za branou Pořickou. Datum na Budíně v pátek po božiem vstoupení létha božího tisícého pětistého sedmého a třetího na grunty Kartouzský a Zlechovský svědčící. Datum na hradě Pražském v pondělí den svatého Matěje apoštola božího létha od narození syna božího tisícého pětistého čtyrydcátého čtvrtého. Datum téhož potvrzení na hradě Pražském v pátek po neděli postní laetare létha božího tisícého pětistého padesátého sedmého [5]). *Item* císaře Ferdynanda na kollatury jim daný. Datum na hradě Pražském v středu před slavným hodem vzkříšení pána Krysta létha božího tisícého pětistého šedesátého druhého [6]). *Item* císaře Ferdynanda na dvůr a ves Strašnice, clo na mostě Pražském, brány Horskou a Poříckou a jiné tři v Menším městě Pražském, porybné, mlejny, řeku Vltavu, přívozy, váhu kořennou, rychtu, platy z kotcův, krámův, jarmarky, jarmareční v ungeltě v Tejně, tržní, trhy ovocný a mlíčný za kotci, platy z ostrovů, polovici ostrovu nad mostem, vostrovy proti Bubnům, z zahrad, z chmelnic a břehův, s platem z pil, mlejna Severinovského, z vín, na grunty Kartouské a Plazské, šenk obecný vín všelijakých a sklad solní. Datum na hradě Pražském v outerý po svatém Matouši, apoštolu páně, létha od narození syna božího tisícého pětistého šedesátého druhého [7]). *Item* potvrzení císaře Maximiliana všech milostí a svobod jich, dané v městě Vídni v sobotu po svaté Lucii létha božího tisícého pětistého sedmdesátého pátého [8]). *Item* revers císaře Rudolfa na posudní svolené. Datum na hradě Pražském

---

[2]) č. 240. [3]) č. 241. [4]) č. 250. [5]) č. 249. [6]) č. 253. [7]) č. 256. [8]) č. 266.

v pondělí den svaté panny Juliany létha sedumdesátého devátého [9]. *Item* list císaře Rudolfa na přenešení cla z brány Písecké do nové pod Bruskou vystavené. Datum na hradě Pražském v zelený čtvrtek létha páně tisícého pětistého osmdesátého devátého [10]. *Item* císaře Rudolfa z strany vybírání porybného a ryb prodávání, též vín hostinských šenkování a cla z brány Písecké do té pod Bruskou ležící přenešení. Datum na hradě Pražském v pondělí po památce svatých Petra a Pavla apoštolův božích létha páně tisícého pětistého devadesátého třetího [11]. *Item* císaře Rudolfa povolení, aby bez relací statky pozemské koupené sobě do desk zemských klásti a vložiti dáti mohli. Datum na hradě Pražském v pondělí po památce svatých Petra a Pavla apoštolův božích létha etc. devadesátého třetího [12]. *Item* potvrzení císaře Rudolfa na snešení jich z strany přespolních vín šenkování. Datum na hradě Pražském v pondělí den svaté Lucie létha tisícého pětistého devadesátého třetího [13]. *Item* list císaře Rudolfa na polepšení cla na mostě Pražském. Datum v Řezně ve čtvrtek po památce na nebevzetí blahoslavené panny Marie létha božího tisícého pětistého devadesátého čtvrtého [14]. *Item* císaře Rudolfa na propouštění a uvozování vín všelijakých do měst Pražských. Dán na hradě Pražském v pátek po svatém Lynhartu létha božího šestnáctistého druhého [15]. Kdež přivedše my sobě k milostivé paměti, že jsou se jmenovaní Pražané Starého města Pražského vždycky k slavným předkům našim i k nám každého času všelijak věrně a upřímně, jakž na věrné poddané náleží, chovali a podle nejvyšších možností svých při sněmích obecných i jinak rádi platně a užitečně sloužili, což i nám budoucně k milostivému zalíbení našemu v skutku učiniti se zakazují; z těch i jiných příčin jsouce příkladem prv dotčených předkův našich, Římských císařův a králův Českých, z počátku psaným primasovi, purgkmistru a konšelům, tolikéž i vší obci téhož Starého města Pražského vší milostí naší císařskou nakloněni a při tom i toho žádostivi, aby svých dobře zasloužilých a dosažených privilejí ve všech punktích, klauzulech, artykulích a položení, jakž táž obdarování v sobě to šířeji obsahují a zavírají, svobodně a bezpečně beze všech překážek užívali a na budoucí věčný časy neporušitedlně užívati a těmiž svobodami ve všech případnostech se

---

[9] č. 270. [10] č. 277. [11] č. 280. [12] č. 281. [13] č. 282. [14] 283. [15] č. 291.

hájiti a těšiti mohli; a tak nechtíce ponížené a pokorné žádosti jich oslyšeti, protož k tomu ke všemu z mocnosti naší císařské a jakožto král Český milostivě a otcovsky povolovati a týmž Pražanům Staroměstským, věrným poddaným našim milým, nahořepsaných vejsad a majestátův i jiných všech a všelijakých privilejí, milostí, dobrých chvalitebných řádův a zvyklostí, svobod a práv, kteréž sobě tak od slavné paměti císaře Ferdynanda, císaře Maximiliana a císaře Rudolfa, pana děda, pana otce a pana bratra, našich nejmilejších, daná, navrácená a potvrzená mají, a jichž jsou až do toho času v pořádném užívání zůstávali, milostivě in amplissima forma obnovovati, schvalovati a potvrzovati ráčíme a tímto listem naším s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, vědomě ve všech punktích a artykulích nejinak, než jako by v tento majestát náš císařský slovo od slova, pořádně a zejména doložené a vepsané byly, schvalujem, obnovujem a mocně potvrzujem tak a na ten spůsob, aby jmenovaný ouřad a celá obec Starého města Pražského týchž privilejí a svobod i chvalitebných dobrých zvyklostí a práv in genere et specie podle znění majestátův, jakž by jim kdy toho a kdekoli potřeba nastala neb ukazovala, v tom ve všem, nač se vztahují, beze vší naší, dědicův a budoucích našich králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky svobodně a bezpečně užívali a na budoucí věčný časy užívati mohli a moc měli; přikazujíce při tom přísně všem ouředníkům a poddaným našim, kteréhož by koli řádu, stavu, povahy neb povýšenosti byli, ze všech stavův království našeho Českého i jiným všem poddaným našim, nynějším i budoucím, věrným milým, abyšte též prymasa, purgkmistra i všecku obec Starého města Pražského, nynější i budoucí, jakožto ty, kterýmž, jakž nahoře oznámeno, obzvláštní milostí naší císařskou a královskou pro jich poddané, věrné a šlechetné chování, a aby napotom nám, dědicům našim, budoucím králům Českým, tím dostatečněji sloužiti mohli a povinni byli, nakloněni jsme, při tom při všem, což se v tomto listu, majestátu a potvrzení našem obsahuje, píše a zavírá, jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopouštějíce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské, dědicův našich a budoucích králův Českých skutečného trestání. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k listu a majestátu tomuto přivěsiti

jsme rozkázati ráčili. Dán v městě našem Vídni ve čtvrtek po obrácení svatého Pavla na víru křesťanskou létha šestnáctistého třináctého a království našich Římského prvního, Uherského pátého a Českého druhého.

Matthias m. p.	Bohuslav z Michalovic m. p.
Sdenco Adam Poppl de Lobcouicz supremus regni Bohemiae cancellarius m. p.	Ad mandatum Sacrae Ceasareae Maiestatis proprium Pavel Michna m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 63. S porouchanou císařskou pečetí na zlaté šňůře. Dále potvrdili tento list: Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 299.

1613. 21. února. Vídeň.

Císař Matyáš přiznává Staroměstským výsadu že na úřad perkmistra hor viničních pouze měšťan Starého města Pražského dosazován býti má.

Mathyáš z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český etc. král. Poctiví věrní, naši milí! Jakož jste na nás ve vší poníženosti vznesli, že by poctivý Jan Ledčanský z Popic, měštěnín Nového města Pražského, proti obdarování JMsti císaře Ferdynanda, pana děda našeho nejmilejšího slavné paměti, vám v létu tisícím pětistým čtyrydcátým sedmým danému na ouřad pergkmistrský hor viničných Pražských dosazen byl, nás za to poddaně prosíce, abychom to vedle téhož obdarování napraviti ráčili; i ačkoli v dotčeném obdarování toho zejmena dostaveno není, aby pergkmistr měštěnínem Starého města Pražského býti měl, nicméně jsouce my k vám pro věrné služby předkům našim, císařům Římským a králům Českým, i nám činěné a kteréž se ještě budoucně činiti zakazujete, vší milostí naší císařskou a královskou nakloněni ráčili jsme to při komoře naší České naříditi, aby napotom žádný leč měštěnín Starého města Pražského na výš dotčený ouřad pergkmistrský dosazován nebýval. Co se pak svrchu psaného Jana Lečanského dotýče, poněvadž jest až posavád, jak od komory naší České spraveni

jsme, týž ouřad k dobrému našemu náležitě řídil a spravoval, a žádné stížnosti na něho vznášeny nebyly, ráčíme ho při témž ouřadu zůstavovati, však aby povinen byl právo městské v Starém městě Pražském sobě objednati a přijíti. Čehož jsme vás tejna učiniti chtíti neráčili. Dán v městě našem Vídni ve čtvrtek po svatém Valentinu létha šestnáctistého třináctého a království našich Římského prvního, Uherského pátého a Českého druhého.

Matthias.
Sdenco Adam Poppl de Lobcowicz
supremus regni Boemiae cancellarius.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium
Pavel Michna.

Poctivým purgkmistru a konšelům Starého města našeho Pražského, věrným milým.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Staroměstských cís. Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 78 v archivu m. Prahy. — Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili tento list: Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (f. 145).

* Čís. 300.

1613. 5. srpna. Řezno.

Císař Matyáš povoluje purkmistru a konšelům Menšího města Pražského, aby na dům Saský dali zavěsiti tabuli s uťatou rukou pro ostrach bouřlivých a nepokojných lidí.

Mathyáš z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český etc. král etc. Opátrní věrní, naši milí! Ponížené prosbě vaší, kterou jste nám skrze supplikací a to za příčinou zdržení dobrého řádu v domě v Menším městě Pražském ležícím, jenž od starodávna Saský slove, přednésti dali, jsme milostivě vyrozuměti i také takovou vaši o obecné dobré péči sobě oblíbiti ráčili, vám k tomu povolujíce, abyšte pro ostrach bouřlivých a nepokojných lidí tabuli, na níž by ruka člověčí, kteráž se pikmeserem utíná, namalována byla, na týž dům v místo příležité přibíti dali a tak i v jiných příčinách nad dobrým a chvalitebným řádem každého času ruku ochrannou drželi; vědouce, že na tom jistou a milostivou

vůli naši císařskou naplníte. Dán v městě našem říšském Řezně v pondělí den památný Matky boží sněžné létha šestnáctistého třináctého a království našich Římského druhého, Uherského pátého a Českého třetího.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. — Kromě císaře Leopolda I. potvrdili tento list: Ferdinand II. na hradě Pražském 15. května 1628, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 301.

1615. 26. června. Hrad Pražský.

Císař Matyáš osvědčuje purkmistru a konšelům Nového města Pražského, že mu z dobré vůle svolili dávati posudné do dvou měsícův a že takové jich svolení mimo snesení sněmovní nemá býti na protržení jich privilegií a svobod.

My Mathyáš druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král etc., arcikníže Rakouzské, margkrabie Moravské, Lucemburské, Slezské kníže a Lužický margkrabie etc., oznamujem tímto listem všem, jakož jsou nám poctiví purgkmistr a konšelé i na místě vší obce Nového města našeho Pražského, věrní naši milí, na milostivou žádost naši a s nimi o to skrze obzvláštní od nás k tomu nařízené kommissaře jednání po vyjití terminu jminulého svatých Filippa a Jakuba, apoštolích páně, létha tohoto, při kterémžto času posudné od stavův království našeho Českého létha jminulého šestnáctistého desátého svolené jest přestalo, takové posudní ne z povinnosti ale z své dobré a svobodné vůle od pondělího po neděli jubilate ještě dále do dvouch měsícuov pořád zběhlých poddaně dávati se svolili, což od nich Pražan Nového města Pražského, že jsou se k nám tak poddaně a volně ukázali, milostivě a vděčně přijímati a naproti tomu tímto reversem naším sami za sebe, dědice naše a budoucí krále České, připovídati ráčíme, že jim takové jich dobrovolné a nám k milostivé žádosti naší a obzvláštnímu zalíbení učiněné svolení netoliko na jich privilegiích, obdarováních, svobodách a starobylých zvyklostech k žádnému ublížení

a protržení ani k škodě není, býti nemá a nemůže nyní i na časy budoucí a věčné; anobrž že jim Pražanuom Nového města Pražského to zase v budoucích případnostech a potřebách jich milostí naší císařskou a královskou spomínati a nahražovati chtíti ráčíme. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou menší k tomuto listu přitisknouti sme rozkázali, jenž jest dán na hradě našem Pražském v pátek po svatém Janu křtiteli božím, dvadcátého šestého dne měsíce června, létha šestnáctistého patnáctého a království našich Římského čtvrtého, Uherského sedmého a Českého pátého.

Mathias. Ad mandatum Sacrae Caesareae
Wylem Slawata. Regiaeque Majestatis proprium
Jaroslav z Martinic.
Jan Peldřimovský.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Novoměstských Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 79 v archivu m. Prahy. — Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili list tento: Ferdinand II. ve Vídni 7. června 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 302.

1616. 8. února. Hrad Pražský.

Císař Matyáš dává židům Pražským výsadu, že starší jich židé jakožto osoby přísežné a králi Českému povinností zavázané nejsou povinni stavěti se k outrpnému vyznání zločincův. Dán na hradě Pražském v pondělí po svaté panně Dorotě létha šestnáctistého šestnáctého.

Zmínka v konfirmaci privilegií židovských císaře Ferdinanda II. d. v Řezně 23. února 1623 v knize pamětní č. 326 list 242 v archivu m. Prahy.

Čís. 303.

1616. 7. prosince. Hrad Pražský.

Císař Matyáš dává vyměření židům Pražským stran skládání důkladných peněz při odvolávání se z nálezův. Dán na hradě Pražském sedmého dne měsíce Decembris létha šestnáctistého šestnáctého.

Zmínka v knize č. 326 list 242 v archivu m. Prahy.

Čís. 304.

1617. 3. května.

Císař Matyáš činí výpověď v rozepři židův s křesťanskými kupci, krejčíři a kožešníky stran provozování obchodův. Datum třetího dne měsíce Máje létha šestnáctistého sedmnáctého.

Zmínka v knize č. 326 str. 242 v archivu m. Prahy.

Čís. 305.

1623. 23. ledna. Řezno.

Císař Ferdinand II. potvrzuje vší obci židovské v království Českém privilegia a práva předešlými panovníky jí udělená, vykládaje a rozmnožuje některá jich ustanovení. Židé mají viněni býti od křesťanův o dluhy i jiné věci buď při výsadním jich židovském právu anebo na soudě Staroměstském. Pokud na soudech křesťanských co činiti mají, užívají těchže právních prostředkův a platí tytéž poplatky jako křesťané. Vysvědčení starších židův a svědomí židův mají před soudy platnost míti. Práva trestního nebuď užíváno na potupu a utlačování židův a židé při poskytování půjček na základy nebuďte ku škodám přivozováni. Od dávání cel v Praze osvobozují se a v zemi nemají nikde větších cel platiti než Pražané. Provozování některých obchodův v Praze i všude v zemi se jim povoluje, jakož i dodávání vín hostinských k šenku židovskému. Konečně slibuje se jim opětně, že nemají ze země a koruny České vyhnáni býti.

My Ferdynand druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský král etc., arcikníže Rakouzské, margkrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabě etc., oznamujem tímto listem všem, že jsou nás starší židé Pražští i na místě vší obce židovské v dědičném království našem Českém skrze supplikací svou ve vší poníženosti prosili, abychom jim všech a všelikých majestátův, privilegií, obdarování, vejsad, milostí, práv, resolucí a dekretův, kteréž sobě od slavných předkův našich, císařův Římských a králův Českých slavných a svatých pamětí, obzvláštně pak: — privilegium krále Vladi-

slava z strany půjčování peněz křesťanům a lichvy, jehož datum na hradě Pražském v pátek před svatou Trojicí létha tisícího čtyrstého devadesátého sedmého.[1]) Obdarování stavův již jmenovaného království týmž židům, aby na budoucí věčné časy z země vytištěni a vypuzeni nebyli, daného, jenž jest dáno a psáno při sněmu obecním na hradě Pražském létha od narození syna božího tisícího pětistého prvního, v pátek den svatého Sixta papeže.[2]) *Item,* již jmenovaných stavův obdarování čtvero potvrzení, *prvního* krále Vladislava, jehož datum v Olomouci v neděli postní laetare létha páně tisícího pětistého desátého; [3]) *druhého* krále Ferdynanda, jehož datum na hradě Pražském ve čtvrtek den svatého Benedykta létha tisícího pětistého dvacátého sedmého; [4]) *třetího* císaře Maximiliana, jehož datum na témž hradě Pražském v pátek po slavném hodu vzkříšení pána Krysta létha tisícího pětistého šedesátého sedmého [5]) a *čtvrtého* císaře Rudolfa, jehož tolikéž datum na hradě Pražském ve čtvrtek den svatého Valentina létha božího tisícího pětistého sedmdesáte sedmého.[6]) Listu odevřeného císaře Rudolfa, aby židé do měst Žatce, Lúna a Lithoměřic na jarmarky a trhy puštěni byli, jenž jest dán na hradě Pražském v středu po svatém Kylianu létha patnáctistého osmdesátého čtvrtého.[7]) Resolucí aneb poručení císaře Rudolfa purgkmistrům a konšelům všech tří měst Pražských učiněného, aby oni židé při svých starobylých obdarováních zůstaveni a v nic nového prvé nebývalého potahováni nebyli, jehožto datum na hradě Pražském ve čtvrtek po neděli postní laetare létha etc. osmdesátého pátého.[8]) Dekretu téhož císaře Rudolfa k Pražanům všech tří měst Pražských prošlého, aby židy mimo náležitosť stěžovati nedopouštěli, pod datum v Praze pátého Octobris létha etc. osmdesátého pátého.[9]) Dekretu císaře Rudolfa k týmž Pražanům všech tří měst Pražských prošlého o propuštění židům rozličných živností a obchodů dle znění obdarování jich, jehož datum v Praze dvacátého sedmého Octobris létha páně patnáctistého osmdesátého osmého.[10]) Listu odevřeného neboližto opatření císaře Rudolfa slavné paměti židům daného z strany obchodu jich v věcech chlupatých a šatech, jenž jest dán na hradě Pražském v pátek po památce slav-

---

[1]) č. 185. [2]) č. 194. [3]) č. 206. [4]) č. 217. [5]) č. 259. [6]) č. 269. [7]) č. 273. [8]) č. 275. [9]) č. 275 poznámka. [10]) č. 276.

nosti božího těla létha božího tisícího pětistého devadesátého pátého.[11]) Druhého listu odevřeného anebo patentu, aby židé z kotčích a koní svých, když by po obchodích svých jezdili a pracovali, žádného cla dávati povinni nebyli, jenž jest dán na hradě Pražském v sobotu po památce navštivení svaté Alžběty létha devadesátého devátého.[12]) A naposledy potvrzení všech napřed položených listův, majestátův, privilegií, obdarování, resolucí a dekretův tehdáž krále Mathyáše, pana strýce a otce našeho nejmilejšího slavné paměti, jenž jest dáno na hradě našem Pražském v pondělí po svatém Vavřinci létha tisícího šestistého jedenáctého.[13]) Též třech resolucí již císaře Mathyáše, *první,* kdež starší židé Pražští jakožto osoby přísežný a králi Českému povinností zavázaní k outrpnému vyznání se stavěti povinni nebyli, jížto datum na hradě Pražském v pondělí po svaté panně Dorotě, to jest osmého dne měsíce února, létha šestnáctistého šestnáctého;[14]) *druhé,* z strany složení důkladních peněz k appellacím, jížto datum na hradě Pražském sedmého dne měsíce Decembris létha šestnáctistého šestnáctého;[15]) a *třetí,* mezi nimi židy a kupci, krejčíři a kožešníky, jížto datum třetího dne měsíce Máje létha šestnáctistého sedmnáctého,[16]) — nadána a stvrzena mají, tolikéž milostivě schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili. K jejichžto ponížené prosbě nakloněni jsouce, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých a mocí královskou v Čechách všecky nadepsané majestáty, privilegia, obdarování, vejsady, milosti a práva jsme schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili a tímto listem naším ve všem jejich znění, položení, v punktích, klauzulích a artykulích, ne jináče než jako by slovo od slova do tohoto listu našeho vepsány byly, nyní i na budoucí věčné časy schvalovati, obnovovati a potvrzovati, též také na jejich židův poníženou žádosť často jmenované majestáty, privilegia, obdarování, resolucí a dekrety v některých punktích, smyslích a artykulích pro uvarování všelijakých budoucích mezi nimi židy a křesťany roztržitostí a nesnáze následujícím spůsobem vyjadřovati a vysvětlovati ráčíme, *totižto:* Aby starší židé Pražští, též rychtář židovský při předešlém právu jich vejsadním vždycky zůstaveni byli, tak kdož by koliv z stavův nebo jiných jakýchkoliv osob bez rozdílu k kterému

---

[11]) č. 284. [12]) č. 289. [13]) č. 296. [14]) č. 302. [15]) č. 303. [16]) č. 304.

z židův buď o dluhý nebo jiné věci hleděti chtěl a skrze to k nim o dopomožení se dopisoval, aby každý toho žida, ješto by dluhu nebo čemu jinému na odporu byl, podle sročení starších židův při právě jich neb rychtáře židovského pořádně vinil a tu v tom sporu pořádně vyslyšán i vejpovědí s vejhradou vrchního práva vynešené podělen byl. Pakli by při právě jich starších židův a rychtáře židovského žida viniti nechtěl, tehdy aby jeho při právě Pražan Starého města Pražského vinil, tu slyšán i tolikéž s vejhradou vrchního práva rozeznán byl; mimo to žádného žida v obci jich usedlého nižádnými obstavunky a vězením proti náležitosti nestěžujíce. Jestli že by se pak od kohokoliv z křesťanův co jiného bezprávního před sebe bráti chtělo, což by proti židu usedlému čelilo, aby to při žádném právě žádného průchodu moci nejmělo, též také aby jak v městech Pražských tak i jinde v království našem Českém, kdež by židé bydleli, na žádného žida usedlého a své zakoupení majícího od žádného z křesťanův pro dluhy i jiné věci rychtářem městským právo zakládáno a bráno nebylo, nýbrž aby řádně ku právu obsýláni a viněni byli. *Druhé,* aby jak židé Pražští tak i jiní v království Českém přebývající pro dluhy cizí, totiž křesťanské, od jeděnch druhým povinné, tolikéž i od židův mezi křesťany vzdělané, a také křesťané pro židovské dluhy žádnými obstavunky, vězením ani ničímž obtěžováni a z oumysla k škodám vedeni nebyli, nýbrž aby jeden každý věřitel dluhu svého na dlužníku svém podle řádu a obyčeje království Českého dobýval a o to k němu samému a k jinému žádnému hleděti povinnen byl, a pokudž by vždy k jakému obstavunku přišlo, tehdy aby křesťan pro dluh křesťanský a žid pro židovský dluh obstavováni byli. *Třetí,* aby židé mívajíce při právích křesťanských jakéžkoliv soudné rozepře, což by se odvozování památných od vejpovědí vynešených, tolikéž skládání peněz důkladných k appellacím dotýkalo, vedle taxy předešle Pražanům učiněné ne jinak než jako křesťané zůstaveni byli, ano i jiných beneficií právních všudy volně užívali. *Čtvrté,* aby starší židé Pražští při vysvědčování jich, buď oustním neb listovním, pod pečetí úřadů jich o židech v obci jejich usedlých a zakoupení své majících, když by koliv jiné židy z vězení vyrukovali, vedle starobylého spůsobu zůstaveni byli a na tom každý z křesťanův (kromě interesse a jiných věcí nám a budoucím našim, Římským císařům a králům Českým, přinále-

žejících) aby přestati povinnen byl. Též také aby svědomí všechněch židův pod soudy ku potřebám lidským právně tu, kdež náleží, vydaná bez potupných vejkladův, proto že židé jsou (jakž sice vedle zprávy jich židův se to prvé místy dálo), při všech soudech v království Českém postačovala a vážena, též v tom ve všem vedle vyměření práv kráčeno bývalo. *Páté,* aby starší židé Pražští ani rychtář jich k vyhledávání křesťanům židův, kteříž by se někde ukrejvali, mezi nimi nebejvali nebo k spatření svobodně se na světle neukazovali, potahováni a nuceni nebývali, též pro tu a jinou příčinu na ně s exekucí kvapeno ani školy jich zapečeťovány nebyly. *Šesté,* aby starší židé Pražští ani rychtář jich v příčině židův zločincův, když by kterého pro jeho zlé činy do vězení a k strestání připraviti dali, a on potom u práva nebo při examinování jeho z pouhé zlosti, toliko na vymstění se nad nimi, něco smýšleného postranního proti nim povídal, ku postavení se před téhož zločince nikdy od žádného práva v městech Pražských bez slyšení a dostatečného toho všeho vyrozumění potahováni nebyli. A jakož jsou sobě tíž židé také stěžovali, že se prvé i ten nespůsob zachovával, že když který zločinec křesťan buď před trápením nebo po trápení o něčem na žida seznal, povídaje, že by toho žida neznal, tehdy rychtářové měští, napadnouce kterého žida v ulicích, s nimi se do vězení před toho zločince vodili aneb s tím zločincem do ulicí mezi židy chodili a tu se ho, zdaliž by ten který žid byl, na něhož vyznává, dotazovali, i aby se to budoucně proti řádu a právu víceji nedálo, že židy tímto listem naším opatrovati ráčíme. *Sedmé,* aby židé Pražští i jiní, pracujíc s čeládkou svou po živnústkách svých kdekoliv v království Českém, mimo vejsadní cla, kdež křesťané toliko od osob svých clo dávati musejí, nikdy jinde z osob svých žádného cla neodvozovali, v městech pak Pražských židé z osob jich, z koní a vozův dokonce žádného cla nedávali, tak jakž jsou toho jistým obdarováním slavné a svaté paměti císaře Rudolfa osvobozeni. Také židé Pražští kupujíce od svobodných měšťanův Pražských jakážkoliv vína, aby při branách ani na mostě z týchž vín žádného cla nevypravovali; nicméně aby týmž židům Pražským (poněvadž pod ochranu naši náležejí) od Pražanův z strany dodávání jim do měst Pražských k šenku židovskému vín hostinských žádnou měrou zbraňováno, ano také z takových vín hostinských po vypravení

z nich ungeltu našeho víceji od nich, nežli jiní měšťané a křesťané z nich dávají a odvozují, žádáno a bráno nebylo. *Osmé,* jakož z strany základův od křesťanův mezi židy zastavených mnohé nesnáze a nedorozumění pocházejí, pro přetržení toho o tom artykuli takto vyměřovati ráčíme: Jestli že by křesťan od žida základu svého po vyjití dne a roku od zastavení jeho, k tomu ještě dvou nedělí pořád zběhlých, o nichž by jemu dle starobylého obyčeje skrze rychtáře městského k vejplatě věděti dáno bylo, nevyplatil anebo při nejmenším interesse po bílým penízi z každé kopy Míšenské do týhodne jemu nevypravil, tehdy aby hned potom takový základ jakožto v tom času dokonale prostálý židu zůstal, a on vezmouc od rychtáře městského o tom starodávním spůsobem listovní vysvědčení a povolení pod pečetí úřadu jeho s tím základem mohl učiniti, kterak by mu se vidělo, jako již s svou dědičnou věcí beze vší toho křesťana i jiného každého člověka odpornosti a překážky. Kdož by pak z křesťanův základy své časně před prostáním u židův vypláceti chtěli, aby ne jinde (kdež by křesťan chtěl, aby mu se základ od žida nosil a ukazoval, leč by to žid sám dobrovolně učiniti chtěl) než vlastně mezi židy, kdež základ zastaven jest, předně vždycky peníze na něj půjčené s lichvou na to vzešlou zouplna židům odvozovali a potom teprva základy své od nich vyzdvihovali. A jakož jsou nám židé i to v poníženosti oznámili, že dadouce někdo z křesťanův základ svůj buď skrze manželku, syna, dceru anebo třebas skrze čeledína svého aneb někoho jiného u žida zastaviti, po některém čase zašikujíce někam pryč od sebe osobu zastavující a přišedše k židu, chtěl na něm základ svůj uptaný (povídaje, že by mu ukraden byl) darmo bez výplaty jmíti; i uznávajíce my, že to proti vyměření od slavné paměti krále Vladislava židům v těch příčinách učiněnému a od předkův našich, též i od nás potvrzenému patrně čelí, a tudy židé nevinně ouskoky lidskými ke škodám přivozováni bývali, aby více takový neřád průchodu nejměl, nýbrž chtěl-li by křesťan od žida základ svůj uptaný a skrze kohokoliv zastavený zase jmíti, aby jej sobě dle znění svrchu psaného vyměření krále Vladislava mohl vyplatiti. Jestli že by se také kdy trefilo, že by někdo z křesťanův jaké zboží své buďto od šatstva neb jiných věcí někomu též z křesťanův k prodávání nebo jiným spůsobem svěřil, buď na ouvěrek dokonalým trhem pustil a prodal, zatím ten křesťan,

kterýž tak k sobě od druhého ty věci přijal, u žida by je jako své vlastní zastavil aneb prodal, aby v takových příčinách ten každý, kdož by základu svého křesťanu jakž pak koliv svěřil a zanechal, zase k němu vlastně samému jakožto k soukupu o něj hleděl a ne aby potomně nemohouc od křesťana svých věcí dostati neb jich k zaplacení od něho přijíti, toho žida, kterýž na ně půjčil neb je koupil, pod některým zámyslem o ně stěžovati jměl, sice jinak jměl-li by k nim právo a chtěl je od žida, dokudž by se neprostály, jmíti, aby je složením hlavní summy i s lichvou tolikéž vedle vyměření krále Vladislava vyplatiti povinnen byl. Též také, kdyby kdo z křesťanův podle obyčeje předešlého v školách jakou svou věc ztracenou provolati dal a ona by se jakýmkoliv koupením neb na ni půjčováním vynašla a k školníku dostala, tehdy aby tuž jakoužkoliv věc školník nebyl povinnen bez peněz, zač by koupena neb zastavena byla, (pravdu v tom však nezatajujíc) vydávati. *Devátě,* aby všickni židé v městech Pražských i jinde v království Českém obývající handle, obchody a živnosti své v kupování a prodávání všelijakých kupeckých a krámských zboží na lokty a váhy, též metallův rozličných, které by od nás obzvláštně zapověděny nebyly, svobodně všudy provozovati mohli; též také kůže syrové i vydělané a jakéžkoliv, tolikéž vlny, obilí, masa, vína pod obruč a všelijaké jiné věci, i pro jich vlastní potřeby a potravy skoupené, odjinud do měst Pražských a jinam, kdež by bydleli, bezpečně přivážeti, je prodávati nebo některé z týchž věcí, což by se jim vidělo, zase ven z měst a království Českého jinam k prodaji a speněžení odvážeti a v tom ve všem bez překážky průchod volný jmíti mohli. *Desáté,* aby židé všickni v království Českém bydlející i s potomky a budoucími jich vedle privilegií a obdarování, jim od slavných a svatých pamětí císařův Římských a králův Českých prvé jim daných, na budoucí časy v království Českém (nejsouce nikdy z země a koruny České vytištěni) stále zůstávati, a jakož v městech Pražských při ulicích židovských v místech příležitých a jim vyměřených, tak i všudy jinde v městech, městečkách a vesnicích na panstvích a gruntech našich handle a obchody dle vyměření výš psaných obdarování vésti, nicméně, kdež by koliv na gruntech kterých osob z stavův židé od starodávna bývali a dále při jiných osobách ještě by sobě objednali, aby též v těch místech tak jako tu, kde prvé bytem

zůstávají, při takovém obydlí a živnostech svých beze všeho odtud vybejvání zůstávati mohli; chtíce tomu konečně, aby při tom při všem, jakž se svrchu píše, v celosti bez přerušení a všelijakých utiskování od jednoho každého člověka pevně a docela zůstaveni a zachováni byli. A protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim v království našem Českém a v zemích k němu příslušejících i jednomu každému zvláště, jakého by stavu, řádu a důstojenství byli, abyšte z počátku psané židy a všecku obec židovskou v již dotčeném království Českém při tomto potvrzení a vysvětlení našem císařském a královském jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské i skutečného trestání. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou a královskou jsme k tomuto listu přivěsiti rozkázati ráčili. Dán v městě našem a říšském Řezně v pondělí po památce svatých Fabyána a Šebestyána, mučedlníkův božích, jinak dvacátého třetího dne měsíce února (sic), létha od narození pána a spasitele našeho tisícího šestistého dvacátého třetího a království našich Římského čtvrtého, Uherského pátého a Českého šestého.

Ferdynandt.
Sdenco Adamus Poppl de Lobcovicz
supremus regni Bohemiae cancellarius.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium
Filyp Fabryczyus.

Kniha pamětní Staroměstská č. 326 list 242 v archivu města Prahy s poznámkou: „Concordat in omnibus cum originali. Actum 29 Juni 1623. J. Zigotta."

* Čís. 306.

1623. 6. září. Praha.

Karel kníže z Lichtenštejna nařizuje jmenem císaře cís. rychtáři, purkmistru a radě Starého města Pražského, aby pokoutnímu prodávání soli ve městě mimo jich solnice přítrž učinili.

JMst osvícené kníže a pán, pan Karel vladař domu Lichtenštejnského, kníže Oppavské a Krňovské, JMCské tejná radda, komorník

a plnomocenstvím nařízený místodržící v království Českém. Jakož jsou na JMst poctiví JMCské rychtář, purgkmistr a radda i na místě vší obce Starého města Pražského snažně vznesli, kterak by někteří jich sousedé, též i nájemníci, ano i židé již začasté velmi zhusta sůl všelijakou do téhož Starého města Pražského uvozovati a ji ledakdes pokoutně skládati a proti svobodám a nadáním jich sami o své újmě v soli handlovati měli, JMst v tom za opatření žádajíc; kdež majíce v tom JMst knížecí tuž věc v svém bedlivém považení a chtějíce, aby takovým neřádům časně vstříc vkročeno býti mohlo, takto o tom vyměřovati a při tom jmenem JMCské, pána nás všech nejmilostivějšího, dotčeným JMCské rychtáři, purgkmistru a raddě Starého města Pražského tuto moc dávati ráčí, kdyby se oni koli takové pokoutně mimo solnice jich složené soli, kterou by kdokoliv, žádného nevymiňujíce, handlovati chtěl, doptali ano i zvěděli, aby se jí ihned ujíti, pobrati a do solnice JMCské k dobrému a užitečnému JMsti obrátiti mohli. Actum Pragae 6. Septembris anno 1623.

Karel z Lichtenštejna.
Vilém Slavata.

Ex commissione suae
illustrissimae celsitudinis
J. B. hrabě z Martinic.
J. Zigotta.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Staroměstských cís. Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 I, č. 78 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Ferdinanda III. potvrdili tento list: Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (str. 148).

* Čís. 307.

1624. 13. září. Vídeň.

Císař Ferdinand II. zůstavuje měšťany Starého města Pražského při domích, statcích a živnostech, pokud dle nařízení místodržícího Karla z Lichtenštejna peněžitou pokutu složili a tím na milost přijati byli.

My Ferdynand druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, arcikníže Rakouské, margkrabě Moravské, Lucemburské

a Slezské kníže a Luožické margkrabě, oznamujem tímto listem všem, že jsou nás poctiví rychtář náš, purgkmistr a konšelé i na místě vší obce Starého města našeho Pražského, věrní milí, ve vší poníženosti prosili, jakož jest osvícený Karel, vladař domu Lichtenštejnského z Nyklšpurku, kníže Opavské a Krňovské, tejná radda naše, komorník a místodržící od nás v dědičném království našem Českém nařízený, ujec náš věrný milý, všecky měšťany a obyvatele téhož Starého města Pražského dekretem aneb poručením svým, jehož datum v Praze dvadcátého třetího dne měsíce Februarii v léthu přítomným tisícím šestistým dvadcátým čtvrtým z strany uložení jisté pokuty peněžité na ty, kdeříž jsou se z dotčených měšťanův a obyvatelův té ohavné a před málo léthy v témž království našem Českém s pomocí pána Boha všemohoucího potlačené rebellie oučastna učinili, jmenem a na místě našem opatřil, a takovým tím opatřením je při domích, statcích a živnostech jejich zůstavil, abychom takové opatření milostivě schváliti a potvrditi ráčili. K jejichžto rychtáře, purgkmistra a konšelův svrchupsaného Starého města Pražského pokorné prosbě nakloněni jsouce a k polepšení chudých živností jich a zvelebení zase obce té Staroměstské zření majíce, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, mocí královskou v Čechách dotčené jich Staroměstských opatření tímto listem naším císařským a královským schvalujem a potvrzujem, chtíce tomu konečně, aby při tom při všem, což tento list náš v sobě obsahuje a zavírá, od jednoho každého člověka jmíni, držáni a neporušitedlně zachováni byli bez našich, dědicův našich a budoucích králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. Protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavův téhož království našeho Českého, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyšte často jmenované Staroměstské všecky při tomto tak od nás schváleném a potvrzeném opatření, též je při domích, statcích a živnostech jejich zůstavení jměli, drželi a neporušitedlně nyní i vždycky bez všelijakých zmatkův a odporností zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopouštějíce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicův našich a budoucích králův Českých. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou a královskou jsme k tomuto listu přivěsiti rozkázati ráčili. Dán v městě našem Vídni v pátek po narození blahoslavené panny Marie létha

páně tisícího šestistého dvadcátého čtvrtého a království našich Římského šestého, Uherského sedmého a Českého osmého.

Ferdinand m. p.
Sdenco Adam princeps de Lobcouicz
supremus regni Bohemiae
cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium.
(Na rubu:) Wendelyn m. p.

Originál v archivu města Prahy I, číslo 64. S velkou pečetí císařskou. — Pozdější nápis na obálce zní: „Perdon císaře Ferdynanda druhého, aby Pražané Staroměstští při domích, statcích a živnostech svých zůstaveni a zanecháni byli.“ — List ten potvrdili: Ferdinand II. ve Vídni 8. dubna 1627, Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 308.

1625. 25. srpna. Nové město.

Císař Ferdinand II. potvrzuje rychtáři, konšelům i vší obci vesnice Obory sv. Jana pod Petřínem stará práva jim od královny Anny r. 1364 znovu vysazená.

My Ferdynand druhý z buoží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, arcikníže Rakouzské, margkrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Luožické margkrabě, oznamujem tímto listem všem, že jsou na nás ve vší poníženosti vznesli opatrní rychtář, konšelé i všeckna obec Vobory svatého Jana pod Petřínem, jinak horou Sion, nad Menším městem Pražským, věrní milí, kterak by sobě na onen čas od slavné a svaté paměti královny České Anny toho jmena první některá obdarování a milosti listem anebo majestátem v jazyku latinském sepsaným nadaná a ty potomně od císaře Rudolfa a krále Mathyáše, pánův otcův a strejcův našich nejmilejších, slavné a svaté paměti, potvrzená měli; nás tolikéž za potvrzení téhož listu a majestátu ve vší poníženosti prosíce, kterýžto slovo od slova takto v sobě zní: Anna dei gratia ɔc. (Následuje znění listu královny Anny d. v Praze 12. března 1364 čís. 79.) K jejichžto ponížené prosbě nakloněni jsouce s dobrým rozmyslem, naším vědomím, s raddou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách nahoře psaná nadání jsme tolikéž potvrditi

ráčili a tímto listem naším ve všem jejich znění, položení, v punktích, klauzulech a artykulích schvalujem, obnovujem a potvrzujem; chtíce tomu konečně, aby svrchujmenovaný rychtář, konšelé i všecka obec nadepsané Vobory svatého Jana při tomto schválení, obnovení a potvrzení našem od každého člověka jmíni, držáni a neporušitedlně nyní i na budoucí věčné časy zachováni byli, přikazujíce při tom všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavův dědičného království našeho Českého, obzvláštně pak Pražanům všech tří měst Pražských, nynějším i budoucím, věrným milým, abyšte častopsané rychtáře, konšely i všecku obec dotčené Vobory svatého Jana při tomto potvrzení našem jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek a hyndruňkův nečiníce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a propadením dvaceti hřiven zlata litého, polovici do komory naší královské a druhou polovici týmž rychtáři, konšelům i vší obci dotčené Vobory svatého Jana pod Petřínem. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán v městě našem Novém městě v pondělí po památce svatého Bartoloměje apoštola páně létha tisícího šestistého dvadcátého pátého a království našich Římského šestého, Uherského osmého a Českého devátého.

Ferdinand m. p.	Otto de Nostitz
Sdenco Adam princeps de Lobcouicz	vicecancellarius m. p.
supremus regni Bohemiae	Ad mandatum Sacrae Caesareae
cancellarius m. p.	Maiestatis proprium.
	(Na rubu:) Wendelyn m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 65. S pečetí císařskou.

* Čís. 309.

1627. 8. dubna. Vídeň.

Císař Ferdinand II. potvrzuje cís. rychtáři, purkmistru, primasu, konšelům i vší obci Starého města Pražského, kteří jemu v čas povstání věrnými ostali a při víře katolické setrvali, privilegia předešlých králův, pokud císařem Ferdinandem I. schválena byla, a ustanovuje dále, že více žádný nekatolík nemá seděti v ouřadech městských ani za měšťana

neb obyvatele městského přijímán býti, že zboží zádušní ve správě konšelův zůstati má, že dluhy obecní v čas povstání zdělané za zrušené se považovati mají a že domy spravující se knihami městskými nemají více do desk zemských se klásti. Dále předpisuje, že domy, které v Starém městě židé do svých rukou dostali, pouze křesťanům se prodávati smějí, že kdo by se z Prahy vyhostiti chtěl, má šestinu svého jmění dáti odchodného obci, že konšelé mají přísně k poručníkům dohlížeti a že má ouřad konšelský zvonem na radnici k sezení se svolávati.

My Ferdynand druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský a Slovanský král, arcikníže Rakouzské, vejvoda Burgundský, margkrabě Moravské, vejvoda Lucemburský, Slezský, Brabandský, Štýrský, Korytanský, Gránský, Wyrtmberský a Tekský, kníže Švábské, margkrabě Lužické, knížecí hrabě Habšpurské, Tyrolské, Pfyrdské, Kyburské a Gorické, landkrabě Elsaské, margkrabě svaté Římské říše nad Enžem a Burgawské, pán v Wyndyšmarku, v Portenavě a v Salynsu, k věčné a neskonalé budoucí památce oznamujem tímto listem všem, jakož od slunce, světla toho nebeského, jiná také světla světlost svou a dolejší tyto zemské věci moc a zrůst svůj berou, tak i od císařské vyvejšenosti, kteráž nad jiné všecky největší jest, jiní všelijakého stavu a řádu lidé mnohé milosti a vyvejšenosti pro své dobré a chvalitebné chování, tudíž i pro služby věrné přijímají a jich docházejí, v kterýchžto rozdávání a propůjčování, ačkoli slavní předkové naši, císařové Římští a králové Čeští, příkladem Boha svrchovaného, jenž dostatek všech věcí k rozdílným lidského pokolení potřebám dodává, je nyní hojně a štědře obohacuje a daří, tolikéž štědrost svou císařskou a královskou prokazovati ten chvalitebný obyčej mívali; avšak na to každého času pilný a bedlivý pozor dávali, aby takových milostí a vyvejšeností ne všem společně a jednostejně, ale jednomu každému vedle zasloužilosti a zachování jeho udělovali a propůjčovali a tudy i náležitý rozdíl mezi zasloužilými a nezasloužilými činili. Jichžto slavného a chvalitebného pořádku a obyčeje i my, když jsme z milosti boží k takovému císařskému duostojenství vyzdviženi, následovati oumysl majíce, o to zvláštní starosť a péči jmíti ráčíme, jak bychom také ty, kteříž jsou se k nám, slavným předkům našim, císařům Římským a králům

Českým, až i slavnému domu našemu Rakouzskému vždycky každého času upřímně, věrně, ctně a chvalitebně zachovati hleděli, obzvláštních také milostí, počestností a vyvejšeností milostivě oučastna učiniti ráčili. I předstoupili jsou před osobu naši císařskou jakožto krále Českého slovútní a poctiví rychtář náš, purgkmistr, prymas, konšelé i na místě starších obecních i vší obce Starého města našeho Pražského, katolické Římské víry, poddaní naši věrní milí, poníženě oznamujíce, kterak město to od předešlých Římských císařův a králův Českých, předkův našich slavných a svatých pamětí, znamenitými a podstatnými milostmi, svobodami a privilejími na rozličné v týchž majestátích zejmena doložené věci se vztahující[mi] obdařeno a nad jiná města v tom hojněji opatřeno bylo, nás při tom se vší pokorou snažně žádajíce a toho vyhledávajíce, abychom předpsanej ouřad a celou obec katolické Římské víry při již jmenovaných privilegiích a starobylých vejsadách témuž Starému městu Pražskému, jakž nahoře dotčeno, z obzvláštní milosti a štědroty na věčnou slavnou památku darovaných a nadaných i někderých vložením do desk zemských království našeho dědičného Českého utvrzených netoliko zůstaviti, ale také je schváliti, obnoviti a nad nimi i nad tím, co tak v sobě obsahují a zavírají, milostivou a ochrannou ruku držeti a pro lepší stálost v nejlepší formě a podstatě z mocnosti naší císařské jakožto král Český potvrditi ráčili. Kdež přivedše my sobě k milostivé paměti jejich mnohé ponížené, věrné a platné služby, které jsou týmž slavným předkům našim, obzvláštně pak nám (nedavše v tom žádnému ze všech jiných měst našich královských nic napřed a nelitujíce statkův a chudých živností svých) prokazovali a nade všecky možnosti své na předešlých sněmích i jináče znamenité a veliké svolení činívali, ano též že jak nyní tak vždycky při osobě naší císařské a královské hrdel a statkův svých do nejposlednějšího přemožení svého vynaložiti, věrní poddaní naši a dědicův našich, budoucích králův Českých, vždycky býti a zůstati chtějí, se poddaně ohlašovali; též vzhledše i na to, že jsou se každého času v stavu a povolání svém, obzvláště pak v té ohavné a před málo léthy v témž království Českém i v jiných zemích našich s pomocí pána Boha všemohoucího potlačené rebellii, pamatujíce na povinnost svou, kterouž jsou předkům našim, císařům Římským a králům Českým slavné a svaté paměti, tak i nám, králi a pánu svému pravému, přirozenému a dědičnému zavázáni byli, vše-

lijak dobře, ctně, šlechetně, upřímně a věrně, jakž na poslušné poddané náleží, se chovali a ještě chovají, a nežli by byli v nenáležitém snešení v čas již jmenované rebellie od některých pozdvihlých a zprotivilých, též spravedlivým soudem na ohavnou smrt odsouzených poddaných našich učiněném stáli a tu od nich proti pánu Bohu všemohoucímu, církvi svaté Římské katolické, též proti nám a celému domu našemu Rakouzskému vymyšlenou nepořádnou přísahu vykonali, raději s manželkami a dítkami svými znamenité příkoří, protivenství a soužení až do šťastného vítězství našeho, kteréž nám pán Buoh všemohoucí nad týmiž zprotivilými poddanými a odbojníky dáti ráčil, s velikou záhubou statečkův a jmění svého dobrovolně vystáli, ano i mnozí z nich na dokázání své stálé věrnosti, poslušnosti a poddanosti se z svrchu psaného království našeho Českého, vlasti své milé, vypověditi dali, někteří pak sami se z něho dokonce odebrali a při dvoře našem až do téhož vítězství našeho zůstávali, i aby tehdy z takové své prokázané věrnosti, poslušnosti a stálosti, též šlechetného a ctného chování se i s budoucími potomky svými těšiti a radovati mohli, nechtíce jich déleji bez jistých svobod a vejsad zanechati, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím a s raddou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách dole jmenovaná privilegia, majestáty, svobody, milosti, obdarování, vejsady a nadání jsme jim schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili. A to *předně* list krále Jana, na jakej spůsob v Podskalí má dříví prodáváno býti. Dán v Praze čtvrtého dne calendas Maii létha tisícího třístého šestnáctého [1]). *Item* list téhož krále Jana na sklad a prodání drev v Podskalí a k tomu, aby Pražané nebyli ven z země k soudům potahováni, jehož datum v Mynstře druhého (sic) dne měsíce listopadu létha tisícího třístého dvadcátého pátého [2]). *Item* list císaře Ludvíka toho jmena čtvrtého, kterýmž vysvobozuje Pražany po vší říši od cla dávání, jehož datum v Špeyru v neděli před svatým Vítem létha páně tisícího třístého třicátého [3]). *Item* list dotčeného krále Jana, v kterémž vyznává, že Pražany v svou ochranu a obranu béře, toho jest datum v Teonisvillu ve čtvrtek po svatém Prokopu létha tisícího třístého třidcátého osmého [4]). *Item* list téhož krále Jana na brání kamene, hlíny a písku na míli od Prahy, jehož datum v Praze prvního dne

---

[1]) č. 10. [2]) č. 13. [3]) č. 19. [4]) č. 30.

měsíce prasince létha páně tisícího třístého dvadcátého osmého[5]). *Item* list císaře Karla čtvrtého o vyzdvižení Nového města Pražského a nadání práva, též z strany jarmarkův, příkopův a bran Horské a Pořické Starého města Pražského, jehož datum na Křivoklátě o svátcích velikonočních létha tisícího třístého čtyrydcátého sedmého[6]). *Item* list krále Ludvíka Uherského, aby kupci Pražští a Nurmberští v Uhřích pro cizí dluhy obstavováni nebyli, jehož datum quarto calendas Augusti létha páně tisícího třístého padesátého sedmého[7]). *Item* list téhož císaře Karla čtvrtého na vyzdvižení a zdělání vinohradův ve třech mílích okolo Prahy. Datum v Praze feria sexta post dominicam esto mihi léta páně tisícího třístého padesátého osmého[8]). *Item* list dotčeného císaře Karla čtvrtého, kterýmž přikazuje, kdo by nechtěl vinohradův na gruntech svých vysaditi, aby toho jinému dopřál, jehož datum v Praze dvanáctého dne měsíce máje léta páně tisícího třístého padesátého osmého[9]). *Item* list častojmenovaného císaře Karla čtvrtého na svobodu plavení dříví po Vltavě, jehož datum v Praze den nalezení svatého Štěpána létha božího tisícího třístého šedesátého šestého.[10]) *Item* krále Václava potvrzení na list císaře Karla čtvrtého o vyzdvižení Nového města Pražského, jehož datum v Praze dvadcátého čtvrtého dne měsíce ledna létha páně tisícího třístého osmdesátého pátého[11]). *Item* list krále Ladislava na vysazení jarmarku o hromnicích, jehož datum v Praze na den svatého Klymenta létha páně tisícího čtyrstého padesátého čtvrtého[12]). *Item* list císaře Frydrycha, nímž potvrzuje Pražanům Staroměstským všecka jejich privilegia pro pomoc, kterou jsou jemu v Vídni učinili, jehož datum in Neunburga forensi jedenáctého dne měsíce prasince létha páně tisícího čtyrstého šedesátého druhého[13]). *Item* list krále Vladislava, kterýmž potvrzuje majestát krále Jiřího, jímž všecky platy na domích snímá a v nic obracuje, jehož datum v Praze dvadcátého prvního dne měsíce máje létha páně tisícího čtyrstého sedmdesátého druhého[14]). *Item* list téhož císaře Frydrycha, kterýmž dává Pražanům erb, jehož datum u vojště proti knížeti Burgundskému v poli u Nejsu při Rejnu v pátek před svatým Vítem léta od narození syna božího tisícího čtyrstého sedmdesátého pátého[15]).

---

[5]) č. 15. [6]) č. 48. [7]) č. 64. [8]) č. 66. [9]) č. 68. [10]) č. 86. [11]) č. 107. [12]) č. 151. [13]) č. 162. [14]) č. 169. [15]) č. 174.

Item list dotčeného císaře Frydrycha na zlepšení štítu a svobodné clo a mejto Pražanům. Dán v Vídni dvadcátého druhého dne měsíce července létha od narození syna božího tisícího čtyrstého sedmdesátého sedmého [16]). *Item* téhož krále Vladislava konfirmací listu císaře Frydrycha na polepšení štítu Pražanům, jehož datum v Praze osmnáctého dne měsíce dubna léta páně tisícího čtyrstého sedmdesátého sedmého [17]). *Item* téhož krále Vladislava konfirmací na dva listy z strany cla a na list krále Ludvíka Uherského, aby kupci Pražští pro cizí dluhy v Uhřích nebyli obstavováni, jehož datum na Budíně sedumnáctého dne měsíce listopadu léta páně tisícího čtyrstého devadesátého prvního [18]). *Item* list dotčeného krále Vladislava na lidi zběhlé a jak by se stav městský při vydávání lidí zachovati jměli, jehož datum na Horách Kutnách ve čtvrtek před svatou Máří Majdalenou létha božieho tisícího čtyrstého devadesátého sedmého [19]). *Item* konfirmací již psaného krále Vladislava na vysazení vinohradův, jehož datum na Horách Kutnách v pátek před svatou Máří Majdalenou létha božieho tisícího čtyrstého devadesátého sedmého [20]). *Item* dotknutého krále Vladislava vejpověď o vápenici mezi Pražany Staroměstskými a Novoměstskými, jehož datum na Horách Kutnách v pátek před svatou Máří Majdalenou léta božieho tisícího čtyrstého devadesátého sedmého [21]). *Item* list téhož krále Vladislava na špitál svatého Pavla za Pořickou branou, jehož datum na Budíně v pátek po božím vstoupení létha božieho tisícího pětistého sedmého [22]). *Item* list prv oznámeného krále Vladislava, v kterémž se oznamuje nevina Pražan, jakož hlas byl, že by Pražané se měli proti králi zasaditi, z poručení, aby to zapsání z desk zemských vymazáno bylo, jehož datum v Tatě v pondělí po svaté Alžbětě létha páně tisícího pětistého třináctého [23]). *Item* list často jmenovaného krále Vladislava, v kterýmž Pražanům mezi jiným tu milost činiti ráčí, aby král Ludvík ani budoucí králové Čeští na žádném městě neb obzvláštních osobách pokut dávati neráčili, poněvadž jsou oni oustně i sice jinak listy svými to připověděli a připsali, že se králem Vladislavem, dědici a budoucími jeho, králi Českými, a žádným jiným spravovati mají a budou jakožto komora, jehož datum v Tatě v pondělí po svaté Alžbětě léta božieho

---

[16]) č. 177. [17]) č. 176. [18]) č. 183. [19]) č. 186. [20]) č. 189. [21]) č. 187. [22]) č. 201. [23]) č. 209.

tisícího pětistého třináctého [24]). *Item* list císaře Ferdynanda toho jmena prvního na šacunk, jest-li že by který měštěnín se z Prahy pryč stěhovati chtěl, aby podle svého svědomí se šacoval a ze sta kop grošův Českých deset kop grošův na opravu města dal, jehož datum v Linci v sobotu po narození panny Marie létha božieho tisícího pětistého třidcátého osmého [25]). *Item* list aneb perdon téhož císaře Ferdynanda prvního, kterýmž Pražanům Starého města Pražského odpouští přečinění a provinění proti již jmenovanému císaři spáchané a je vedle toho na poctivosti opatruje, jehož datum na hradě Pražském v pondělí po svatém Matouši apoštolu a evangelistu páně léta od narození syna božího tisícího pětistého čtyrydcátého sedmého [26]). *Item* majestát dotčeného císaře Ferdynanda prvního, aby Pražané a jiná města v království Českém při sněmích obecních v věcech jim náležejících třetí hlas jměli. Dán na hradě Pražském v středu den svatého Václava léta od narození syna božího tisícího pětistého čtyrydcátého sedmého [27]). *Item* list svrchupsaného císaře Ferdynanda, nímž Pražanům všecky platy, důchody a statky zádušní navracuje, jehož datum na hradě Pražském v pátek po svatém Michalu archandělu páně léta od narození syna božího tisícího pětistého čtyrydcátého sedmého [28]). *Item* téhož císaře Ferdynanda potvrzení tří majestátův: prvního krále Jana na kámen, vápno, hlínu a písek, druhého krále Vladislava na kollaturu špitála svatého Pavla a třetího na grunty Kartouzský a Zlechovský, jehož datum na hradě Pražském v pátek po neděli postní, jenž slove laetare, létha božího tisícího pětistého padesátého sedmého [29]). *Item* list prv oznámeného císaře Ferdynanda, nímž všecky privilegia a svobody Pražanům Staroměstským navracuje a potvrzuje, jehož datum na hradě Pražském v neděli den svaté panny Barbory létha božího tisícího pětistého padesátého osmého [30]). *Item* list téhož císaře Ferdynanda na kollatury, fary a záduší Starého města Pražského, jehož datum na hradě Pražském v středu před slavným hodem vzkříšení Krysta pána létha božího tisícího pětistého šedesátého druhého [31]). *Item* majestát často jmenovaného císaře Ferdynanda na obecní grunty a důchody, jehož datum na hradě Pražském v outerý po svatém Mathouši apoštolu

---

[24]) č. 210. [25]) č. 226. [26]) č. 237. [27]) č. 240. [28]) č. 241. [29]) č. 249. [30]) č. 250. [31]) č. 253.

páně létha božího tisícího pětistého šedesátého druhého [32]. *Item* list císaře Maximiliana toho jmena druhého, nímž Pražanům Staroměstským potvrzuje všech privilegií, svobod a obdarování, jehož datum v Vídni v sobotu po svaté Lucii léta božího tisícího pětistého sedmdesátého pátého [33]. *Item* revers císaře Rudolfa toho jmena druhého na posudní mimo sněmovní snešení odvedené, jehož datum na hradě Pražském v pondělí den svaté panny Juliany léta páně tisícího pětistého sedmdesátého devátého [34]. *Item* list téhož císaře Rudolfa na přenešení brány Písecké v Menším městě Pražském do Brusky, jehož datum na hradě Pražském v zelený čtvrtek léta páně tisícího pětistého osmdesátého devátého [35]. *Item* list dotčeného císaře Rudolfa z strany vybírání porybného a ryb prodávání, též vín hostinských šenkování a cla z brány Písecké do té pod Pruskou (sic) ležící přenešení. Datum na hradě Pražském v pondělí po památce svatých Petra a Pavla apoštolův božích léta páně tisícího pětistého devadesátého třetího [36]. *Item* psaní svrchupsaného císaře Rudolfa, nímž povolení dává, aby Pražané Staroměstští bez relací pozemské statky koupené sobě do desk zemských klásti mohli, jehož datum na hradě Pražském v pondělí po památce svatých Petra a Pavla apoštolův božích léta páně tisícího pětistého devadesátého třetího [37]. *Item* list prv oznámeného císaře Rudolfa, kterýmž potvrzuje snešení Pražan z strany přespolních vín vyšenkování, jehož datum na hradě Pražském v pondělí den svaté Lucie léta páně tisícího pětistého devadesátého třetího [38]. *Item* list dotknutého císaře Rudolfa na polepšení cla na mostě, jehož datum v městě říšském Řezně ve čtvrtek po památce na nebevzetí blahoslavené panny Marie léta božího tisícího pětistého devadesátého čtvrtého [39]. *Item* list téhož císaře Rudolfa na propuštění a uvozování všelijakých vín do měst Pražských. Dán na hradě Pražském v pátek po svatém Lynhartu léta božího tisícího šestistého druhého [40]. *Item* list císaře Mathyáše, kterýmž všecky privilegia, svobody a obdarování Pražanům Staroměstským nadaná a propůjčená potvrzuje. Dán v městě Vídni ve čtvrtek po obrácení svatého Pavla na víru křesťanskou léta páně tisícího šestistého třináctého [41]. *Item* psaní téhož císaře Mathyáše, kterýmž Pražany Sta-

[32]) č. 256. [33]) č. 266. [34]) č. 270. [35]) č. 277. [36]) č. 280. [37]) č. 281. [38]) č. 282. [39]) č. 283. [40]) č. 291. [41]) č. 298.

rého města Pražského opatruje, aby budoucně vždycky na ouřad pergkmistrský měštěnín Staroměstský dosazen byl. Dán v městě Vídni ve čtvrtek po svatém Valentýnu léta páně tisícího šestistého třináctého [42]). *Item* resolucí Karla knížete z Lichtnštejna jakožto místodržícího v Čechách Pražanům Starého města Pražského danú, aby sůl, která se mimo solnice jich Staroměstských ledakdes pokoutně skládá a prodává, v pokutě pobrati mohli, jíž jest datum v Praze šestého dne měsíce září léta tisícího šestistého dvadcátého třetího [43]). *Item* perdon náš, aby Pražané Staroměstští při domích, statcích a živnostech svých zůstaveni a zanecháni byli, jehož datum v městě našem Vídni v pátek po narození panny Marie létha páně tisícího šestistého dvadcátého čtvrtého [44]). A tímto listem naším císařským a královským všecky napřed položená privilegia, majestáty, svobody a obdarování tím vším spůsobem a pod těmi všemi vejminkami, jak jsou jim Pražanům Staroměstským od císaře Ferdynanda prvního, pana děda našeho nejmilejšího, v neděli den svaté panny Barbory létha božího tisícího pětistého padesátého osmého navrácené, schválené, obnovené a potvrzené byly, schvalovati, obnovovati a potvrzovati ráčíme. Jestliže by pak oni Pražané Staroměstští přes to některé jiné listy, majestáty, privilegia, obdarování a svobody jměli a jich nám nyní nepřednesli a neukázali, ty žádné moci jmíti ani jich bez obzvláštního našeho, dědicův našich a budoucích králův dovolení užiti nemají. Též Pražanům Staroměstským tímto listem naším císařským a královským poroučíme, aby po dnešní den žádného více za měštěnína aneb obyvatele do města a obce jich, který by se s námi v víře svaté Římské katolické nesrovnával, nepřijímali a měšťanům aneb obyvatelům nekatolickým žádných ouřadův aneb povinností městských více nedávali a nesvěřovali a nynějším svým ouředníkům a služebníkům též víře katolické odporným neprodleně odpuštění dali a na místo jich osoby katholické dosadili; vedle toho nás, dědice naše a budoucí krále České v tom zavazujíce, že nyní i na budoucí věčné časy žádných farních ani jiných jakýchkoliv kostelův a špitálův, též platův zádušních k nim náležejících a nadaných jim Pražanům Staroměstským od správy jejich odnímati a je komukoliv jinam dáti, postupovati, obracovati, zastavovati aneb odcizovati,

---

[42]) č. 299. [43]) č. 306. [44]) č. 307.

pod žádným vymyšleným spůsobem nemáme, nechceme a moci nebudeme, než je při takových kostelích a špitálích zcela a zouplna zanechati chceme, máme a připovídáme. Též jim Pražanům Staroměstským další milost činíme a je v tom opatrujeme a to předně mocí listu toho všecky dluhy a listy dlužní od ouřadu konšelského, starších obecních a obce jich v čas rebellie nedávno pominulé na velikou škodu naší a záhubu téhož Starého města jakkoliv a u kohokoliv zdělané a na obec uvedené vyzdvihujeme, kazíme, moříme a v nic obracujeme, též je za věci již zrušené a mrtvé vyhlašujeme, tak že je oni Pražané platiti povinni nejsou a nebudou nyní i na časy budoucí. *Item* je Pražany Staroměstské i na místě dědicův našich budoucích, králův Českých, v tom také opatrujeme, že od tohoto času nechceme a nemáme žádných více domů, které pod šos náležejí a se kněhami městskými spravují, z téhož šosu a kněh městských vynímati a je do desk zemských království Českého vložiti a vepsati dáti. *Item* je Pražany tolikéž opatrujeme, jakož jsou židé v témž Starém městě Pražském po šťastném vítězství našem nám od pána Boha všemohoucího daném svou obmyslností k tomu přivedli a toho dosáhli, že jim veliký počet domův ven z okršlku jich židovského, a v kterýchž prvé nikda židé nebydleli, postoupen a odevzdán jest a tudy město Staré Pražské k znamenitému ztenčení přišlo, pročež kdyby od datum listu tohoto aneb budoucně některý dům z svrchupsaného počtu k prodaji aneb sice k nějakému koliv jinému postupování, dání aneb zapisování přišel, aby ho žid ne židu zase než křesťanům, zač by každého času spravedlivě stál, prodati, postoupiti, dáti aneb zapsati povinen byl; pakli by který žid o svý újmě dům svůj z téhož počtu jinému židu aneb židovce prodával aneb jinak postupoval, a to naň skutečně shledáno bylo, aby každý takový žid týž dům svůj propadl nám na něm dva díly do komory naší královské a třetí díl městu Starému Pražskému. *Též* jakož Pražané Staroměstští mají od císaře Ferdynanda prvního majestát na šacuňk, jestliže by který měštěnín z Prahy chtěl se pryč stěhovati, aby podle svého svědomí se šacoval a ze sta kop grošův Českých deset kop grošův na opravu města dal, kterýžto majestát my takto napravovati račíme, aby každý měštěnín neb měšťka, který neb která by se od tohoto času z Prahy jinam stěhovati a vyhostiti chtěl neb chtěla, aby šestý díl statku svého mohovitého i nemohovitého na opravu

téhož města dal neb dala, odvedl neb odvedla, a kdo by se věrně a právě nešacoval, aby Pražané sami takového každého statek dle svého svědomí šacovati a tak sobě z něho dotčený šestý díl bez překážky vzíti mohli, tak aby se tudy městu žádné zkrácení a ublížení nestalo. *Item* Pražany Staroměstské i v tom opatrujeme a to nařizujeme, aby při ouřadě konšelském nařizování vdovám a sirotkům poručníkův vedle dobrého a chvalitebného předešlého zvyku a vedle znění práv městských zůstávalo. Ti pak poručníci buď od práva daní, buď kšaftem nařízení aneb po přátelství a krevnosti k tomu přišlí aby byli povinni každoročně purgkmistru a konšelům počet činiti tak, aby se mohlo vyrozuměti, jak hospodaří a jak mnoho sirotku přibývá, a uznalo-li by je právo nebedlivé a nepilné aneb že by s ztrátou sirotčí hospodařili, aby z toho propuštěni a jiní k tomu dosazeni a nařízeni byli. Též jim Pražanům dovolujeme, kdyby se budoucně ouřad konšelský na rathouz do raddy sjíti měl, aby každého dne ráno od hodiny šesté až do sedmé na půl orloji zvonem, který na věži rathouzské jest a visí, pro zřetel, vážnost a reputaci téhož hlavního města povlovně zvoniti dali; chtíce tomu konečně, aby nahoře psaní rychtář náš, purgkmistr, prymas, konšelé, starší obecní i všecka obec katolické Římské víry téhož Starého města Pražského, nynější i budoucí, při všech napředložených privilegiích, majestátích, obdarováních, svobodách, milostech, vejsadách a právích jim jak od slavných předkův našich, císařův Římských a králův Českých, tak i od nás nadaných, schválených a potvrzených od jednoho každého člověka jmíni, držáni a neporušitedlně zachováni byli bez naší, dědicův našich a budoucích králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. A protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavův království našeho Českého, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyšte svrchu jmenované rychtáře našeho, purgkmistra, prymasa, konšely, starší obecní i všecku obec dotčeného Starého města Pražského, též nynější i budoucí, věrné naše milé, při tomto milostivém schválení, obnovení a potvrzení našem jměli, drželi a neporušitedlně nyní i na časy budoucí a věčné bez všelijakých zmatkův a odporností zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopouštějíce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicův našich a budoucích králův Českých. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k listu tomuto

přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán v městě našem v Vídni ve čtvrtek po slavném hodu vzkříšení Krysta pána létha tisícího šestistého dvadcátého sedmého a království našich Římského osmého, Uherského devátého a Českého desátého.

Ferdinand m. p.
Sdenco Adam princeps de Lobcouicz
supremus regni Bohemiae
cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium.
(Na zadní straně:)
Wendelyn m. p.

Originál v archivu města Prahy I, číslo 66. — Bez pečeti. Majestát tento potvrdili: Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — Pokud se domův týče, které židé po roce 1620 sobě zakoupili, nařídil český místodržící Karel z Lichtenštejna dne 13. května 1622 dvěma kommissarům Sezimovi z Vrtby a Přibíkovi Jeníškovi z Újezda, aby se odebrali do ulic Starého města, jež hraničí s městem židovským a vyhledali, které domy by mohly býti židům prodány bez škody křesťanův. Starší židovští podali těmto kommissarům specifikací jistého počtu domův, které by od Starého města odděleny a židovskému přiděleny býti mohly a kommissaři ve zprávě své ze dne 12. června 1623 souhlasili s jich návrhy, pouze proti odprodání židům dvou domův se prohlásili („kromě dvou domův jmenovitě jednoho u zlaté tváři [nynější č. 30—I] někdy Janovi Peldřimovskýmu náležitého a druhého u Agricoly slujícího, kteříž dál do křesťanské ulice se táhnou.“) — Napotom vydal kníže Karel z Lichtenštejna židům Pražským list d. v Praze 30. června 1623, v kterém na žádost jich starších a celé obce na základě císařského rozhodnutí povolil, aby židé jistý počet domův, které doposud k Starému městu náležely, zakoupiti a k židovskému městu připojiti mohli, poněvadž na zapravení útrat válečných značnější pomoc učinili. — Opisy těchto listin nalezají se ve sbírce listin č. 104 v archivu m. Prahy opatřeny souce židovskou pečetí s muří nohou a nápisem dokola „Sigillum antiquae communitatis Pragensium Judaeorum“. „Herschel Liepman Marpurg Jud, der eltisten der Prager Judenschafft teutscher stadtschreiber“ potvrdil r. 1644, že jsou to výpisy z městské knihy židovské obce v Praze. České překlady těchto listin nalezají se v knize č. 326 na listu 186 v arch. m. Prahy. — Cís. rychtář, purkmistr a rada Starého m. Pražského dle Chaos rerum memorabilium č. 324 na listu 499 v arch. m. Prahy velmi rozhodně opřeli se obmýšlenému ztenčování území Starého města; avšak v ten čas bez výsledku. Spisem ze dne 17. června 1623 stěžovali sobě presidentu a raddám komory České, „kterak teď nedávního času v Starém městě Pražském a hlavním království tohoto Českého židé nemalý počet domův křesťanských ven z ulice jich židovské ležících jsou skoupili a nemajíce jich sobě ještě pořádně do kněh městských vložených, v nich obydlé sobě zarazili a až k rynku Staroměstskému, koupivše zadní

polovici domu od zlaté trouby, kteréhož předek právě v rynku stojí, se přiblížili, neb od samého kostela Německého v nově vystaveného a u Salvátora řečeného počnouce mimo kostel sv. Ducha až k sv. Kříži dolu k řece Vltavě, jeden neb dva domy vymínice, po levé straně to celé pořadí již mají a po druhé pravé straně proti témuž Německému kostelu také již některé domy stržiti a koupiti chtějí. Nad to k Kaprovic ulici a k jiným místům dále do Starého města sobě přístup, aby ještě více domův křesťanských dostati mohli, strojí a jednají a od kostela sv. Kříže, kdež někdy slavný a nákladný klášter a potom farní kostel a osada veliká byla, teď nedávno dvaceti a před léthy některými osmnácte, to jest 38 domův se odcizilo, tak že od toho záduší všickni domové hlavnější a sousedé bohatší odkoupeni a již koliksi málo domků při břehu řeky Vltavy k němu přináleží. Od záduší pak a kostela sv. Mikuláše, kdež také fara bývala, do dvacíti domův též odprodáno a odňato jest. Nicméně od třetího záduší sv. Valentina také do desíti domův od týchž židův skoupeno a odcizeno jest, a od těch záduší tří okolo osmdesáti domuov odkoupeno, tak že přes půl druhého sta domův křesťanských odprodaných drží. Kostel pak sv. Ducha JMsti panně kněžně u sv. Jiří na hradě Pražském náležející ze všech stran již židovskými domy obklíčen jest. Z těch pak domův žádných beneficií a poplatkův k takovým záduším, kněžím a žákům dávati nechtějí a kdyby z přepuštění božího jaká škoda na těch kostelích se stala, pro tak málo sousedů a osadních přišli by k dokonalé zkáze a spuštění, kteříž velikým nákladem od předkův našich, sousedův katholických, pro česť a slávu boží nadáni, vyzdviženi a vystaveni jsou, a příčinou jich židův takoví chrámové zchuzeni a obloupeni jsou a skrze to posila veliká jim k rozplemenění, rozmnožení, kterýchž prvé na mnoho tisíc a v každém koutě plno jest, se podává. Pročež také všecky handle, obchody a živnosti obsáhli a ubohé řemeslníky a obchodníky k chudobě a nouzi přivedli, jakož se to zřetedlně a očitě každodenně, že jednomu toliko pořádku řeznickému, kterýž s mnohým hrdla i statku nebezpečenstvím města tato hodným a dobrým masem opatřiti má, tak velikou překážku činí a po krajích, kde který dobytče, tele, skopec neb hovado jest, je vyslídí, uchvacují a předávají a drahoty této největší příčina jsou, z potu a krve chudých lidí se živí, spatřiti může, a již teprva, kdyby takový počet domův jim se prodal, ještě více jich, ješto žádnému v těchto městech k nižádné platnosti nejsou, by přibylo a se rozplemenilo, jako také z domův, kteréž předešle od křesťanův dostali, žádných povinností městských, kontribucí, zbírek a berní, leč vězením neb jináč k tomu donuceni budou, odvozovati nechtí a mnohem větší svobody nežli křesťané užiti chtějí. Pakli které sbírky odvésti musejí, těch z prací rukou svých (nemajíc žádných rolí a dědin) nenadělali, než co na křesťanech svými obmysly dosáhli a co vylichvili, z toho něco a to ještě dosti naskrovně odvozují. Také ode všeho quartýrování jak dvořenínů JMCské, když zde šťastně ráčí JMst residencí svou býti, tak i lidu vojenského a jiných břemen, které by sousedé, kdyby těch domův ještě v užíváni byli, podniknouti musili, osvobozeni by býti chtěli. A tudy Staré město, kteréž jest hlavní království tohoto a stolice JMsti,

Římského císaře a Českého krále, čím dále tím více se súžuje, sousedův ubejvá, kteříž onde a onde po koutích sobě zase domy kupovati a židům nejhlavnější a nejpřednější ulice v prostřed a v srdci Starého města až k samému rynku prodávati musejí, což nemůže než s velikou litostí a bolestí srdce těm, kteříž takové domy po rodičích a předcích svých zdědili a dítkám svým zase dochovati chtěli, býti, že dědictví a domy jich těm lidem, kteří jména božího a svaté Trojice rúhači jsou, dostati se mají. Mimo to kostelové čtyři sv. Kříže, sv. Ducha, sv. Mikuláše a sv. Valentina takměř mezi židy státi a fařářové k službám svatým a posluchači k slovu božímu skrze ulici jich, kdež nečistot, smradu a neřádu plno před domy jich bývá, choditi budou. Jestliže by pak kdy do týchž kostelův processí byla aneb s velebnou svátostí k nemocnému se šlo aneb pohřeb některého z sousedův, jichž se předkové tam pochovávali, přitrefil a mimo domy jich šel, poněvadž jich nyní desetkráte více jest a mnohem větší svobodu mají a velikou neváznosť k křesťanům prokazují, mohla by se taková hrozná příhoda státi, jako se v léthu páně 1390 od tehdejších židův stala. K větší zajisté poctivosti a ozdobě města jsou všelijací řemeslníci, obchodníci a měšťané, kteříž se za svou práci a řemeslo nestydí, nežli židé, jenž takové řemeslníky sžírají a utiskují“ atd. Proto žádali Staroměstští komoru královskou, aby tomu skupování domův přítrž učinila a se u císaře přimluvila, aby „JMCská neráčila k tomu svého povolení dávati, aby měli židé tak blízko k samému rynku Staroměstskému se osazovati.“ Kancléř A. V. z Velechova poznamenal k tomu, že cís. rychtář dodal tuto žádost 17. června 1623 na komoru král., „kterážto od JMsti pana presidenta samého na komoře zjevně k přečtení svému přišla a po přečtení z jistého uvážení JMstí toto oznámeno: že sou o tom věděti neráčili, aby židé tak mnoho domův křesťanských na škodu a záhubu těch záduší měli koupiti. Nyní že se toho při tom, co JMCská ráčila nařiditi, zůstavuje; ale napotom se toho žádným spůsobem státi nemá.“ — Tato žádost Staroměstských na komoru nalezá se též v knize č. 326 list 179 v archivu m. Prahy, kdež k místu o bouřce proti židům prý r. 1390 sběhlé připomíná se: „bylo to létha 1389, jak starý verš ukazuje: M semel, tria C, bis L, XI removeto, Paschae luce reus, periit tunc Judeaus“. (Srv. Tomka Dějiny m. Prahy III. str. 338 a jeho pojednání „Passio Judaeorum Pragensium“ v aktech učené společnosti 1877 str. 11.)

Čís. 310.

1627. 29. května. Víden.

Císař Ferdinand II. potvrzuje stavům království Českého všechna privilegia a práva jich, pokud proti obnovenému zřízení zemskému nečelí a prohlašuje, že nechce jiné náboženství kromě katolického v království Českém trpěti.

My Ferdynand druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král etc., arcikníže Rakouzské, margkrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Luožické margkrabě, vyznáváme tímto listem a všem vůbec v známost uvozujem, jakož vědomé a zjevné jest, kterak jest se království naše dědičné České času nedávno pominulého proti nám in forma vniuersitatis mocně sprotivilo i ohavnou a takovou rebellii začalo, že jsme též království naše dědičné České z donucené potřeby s znamenitými válečnými vejpravami, s vynaložením vší možnosti naší a slavného domu našeho zase s pomocí pána Boha mečem dobyli a je pod naši moc uvedli; pročež bychom slušně všecky témuž království náležející privilegia, pokudž a jak daleko se ty na stavy království Českého obecně aneb vniuersitatem jejich vztahují, zrušiti a vyzdvihnouti mohli; ale vzhledše na stálou věrnost některých obyvatelův dotčeného království Českého, kteří raději svou vlast opustili, nežli by se proti nám postavili, též také že již na větším díle často jmenované království České k víře naší svaté samospasitedlné katolické přistoupilo, ano i mnozí z věrných radd a služebníkův našich se v něm osadili; za kterýmižto příčinami jsme se z přirozené dobrotivosti a milostivosti po bedlivém toho všeho uvážení na tom ustanoviti ráčili, aby svrchu psané království naše České zase v jisté stavy, jakž naše obnovené zřízení zemské to v sobě šířeji obsahuje a zavírá, vyzdviženo býti a všeckna a všelijaká privilegia, obdarování, svobody a majestáty, jenž by proti témuž obnovenému zřízení zemskému nečelily, (jakož pak všeckno to, co tak, jakž dotčeno, proti takovému zřízení zemskému jest, a obzvláštně dva za kralování císaře Rudolfa toho jmena druhého slavné paměti od osob, jenž se pod obojí jmenovaly, vynucené majestáty: první na náboženství a druhý na upuštění od všelijakých pokut, ztracení statkův, za věci neplatné a již zrušené vyhlašujeme, držíme a máme) bez překážky jednoho každého člověka užívati a nimi se těšiti mohlo. Též také mocí listu tohoto našeho císařského a královského s napřed položenou vejminkou a vyhražením všecka a všelijaká od slavných předkův našich stavům téhož království Českého společně jako i jednomu každému stavu rozdílně, obzvláštně pak stavu panskému v léthu tisícím pětistým druhým v středu (sic) před nedělí postní reminiscere nadaná a propůjčená privilegia, práva a svobody,

kteréž by, jakž svrchu dotknuto, proti témuž novému zřízení zemskému nečelily, a že jsme o nich jiné nařízení neučinili, schvalujem, obnovujem a potvrzujem; přiříkajíce za nás i za dědice naše, budoucí krále České, že všecky čtyry stavy a celou obec téhož království našeho dědičného Českého, též taky každý stav obzvláštně při jejich právích, spravedlnostech a dotčeném od nás obnoveném zřízení zemském ochraňovati a zachovati chceme. Nechceme také žádné berně a daně od poslušných stavův našich jináčeji, nežli na sněmích podle artykule v témž zřízení zemském pod literou A. 5. položeného žádati a mimo to, co by tak kdy stavové svolovali, na ně jiných daní a berní neukládati. Též nechceme na žádnou osobu z stavův království našeho dědičného Českého aneb na statky jich de facto neb mocí sahati, než jednoho každého na jeho právě slyšeti a po rozeznání té věci podle práva a spravedlivosti kráčeti. A poněvadž jest rozdílnost v náboženství největší příčinu k té minulé rebeliji podala, tehdy chceme a máme všecky stavy svrchu psaného království našeho dědičného Českého v jednotě církve svaté Římské katholické zdržeti a zachovati, a žádné jiné víry a náboženství aneb provozování jeho v témž království Českém netrpěti, nýbrž kteří ještě k nahoře jmenované víře katholické nepřistoupili, je náležitými prostředky k tomu přivésti dáti, tak aby v jednotě víry a mysli srovnáni jsouce předně pánu Bohu všemohoucímu a nám tím lépeji sloužiti a tudy obecné dobré a užitečné fedrovati mohli. Naposledy chceme také každého času strany mince takové nařízení učiniti, nímž by obecnému dobrému v témž království Českém dobrými a hodnými penězi spomoženo býti, též skrze to živnosti a obchody lidské zrůst svůj bráti mohly. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou větší k tomuto listu a majestátu jsme přivěsiti rozkázati a v něm se rukou vlastní podepsati ráčili. Dán v městě našem Vídni v sobotu po slavném hodu seslání Ducha svatého na apoštoly, jinak dvadcátého devátého dne měsíce máje, létha od narození syna božího tisícího šestistého dvadcátého sedmého a království našich Římského osmého, Uherského devátého a Českého desátého počítajíc.

Ferdinand.
Sdenco Adam princeps de Lobcovicz
supremus regni Bohemiae
cancellarius.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Majestatis proprium.

Český kopiář privilegií zemských fol. 56 v arch. zemském. Srv. Kalouskovo Státní právo České str. 450.

* Čís. 311.

1627. 7. června. Vídeň.

Císař Ferdinand II. potvrzuje Pražanům Novoměstským, kteří mu v čas povstání věrnými ostali a při víře katolické setrvali, privilegia předešlých králův, pokud císařem Ferdinandem I. jim navrácena a schválena byla, s třemi dalšími podmínkami, aby více žádný nekatolík nebyl do obce přijímán a na ouřady městské dosazován, aby zboží zádušní účelu svému více odcizováno nebylo a aby dluhy obecní v čas povstání sdělané placeny nebyly.

My Ferdynand druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král, arcikníže Rakouzské, margkrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Luožické margkrabě, k věčné budoucí památce oznamujem tímto listem všem, kterak my z císařské a královské vyvejšenosti a důstojenství, v kterémž samým božím řízením postaveni jsme, tolikéž z přirozené štědroty a dobrotivosti naší k vzdělávání dobrého a poctivého všech obyvatelův v městech našich královských, věrných poddaných našich, a obzvláštně k těm nakloněni býti ráčíme, kteří jsou každého času dobrých, chvalitebných ctností a skutkův i počestného ve všelijakých činech svých obcování následovati, slavným pak předkům našim, císařům Římským a králům Českým, i domu našemu Rakouzskému s pilností, upřímně, věrně a platně sloužiti hleděli a až posavad k milostivému zalíbení našemu to vykonávati nepřestávají. I majíce my to v dobré vědomosti a známosti a jsouce nad to v ní ujištěni nejedněmi jistými a hodnověrnými správami nám danými, že jsou poctiví rychtář náš, purgkmistr a konšelé, starší obecní i všecka obec katholitského Římského náboženství v Novém městě našem Pražském, poddaní naši věrní milí, v stavu a povolání svém, obzvláštně pak v té ohavné a před málo léthy v království našem dědičném Českém i v jiných zemích našich jminulé rebellii, pamatujíce na povinnosť svou, kterouž jsou předkům našim, císařům Římským

a králům Českým slavné a svaté paměti, tak i nám králi a pánu svému pravému, přirozenému a dědičnému zavázáni byli, všelijak dobře, ctně, šlechetně, upřímně a věrně, jakž na poslušné poddané náleží, se chovali a až posavád chovají a nežli by v nenáležitém snešení v čas již jmenované rebellie od některých pozdvihlých a sprotivilých poddaných našich učiněném stáli a od nich proti pánu Bohu všemohoucímu, církvi svaté Římské katholitské, též proti nám a celému domu našemu Rakouzskému vymyšlenou nepořádnou přísahu vykonali, raději s manželkami a dítkami svými všelijaké příkoří, protivenství a veliké soužení až do šťastného vítězství našeho, kteréž nám pán Bůh všemohoucí nad týmiž sprotivilými poddanými a odbojníky našimi dáti ráčil, s velikou záhubou statečkův a jmění svého dobrovolně vystáli, někteří pak z nich na dokázání své stálé věrnosti, poslušnosti a poddanosti se dokonce z téhož království našeho Českého, vlasti své milé, vypověděti dali i také někteří z nich, zanechajíce tam jmění svá, do jiných zemí se odebrali. Aby tehdy z takové své prokázané věrnosti, poslušnosti a stálosti, též šlechetného a ctného chování se s budoucími potomky jejich těšiti mohli, nechtíce my jich déleji bez jistých svobod a vejsad zanechati, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím a s raddou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách dole jmenovaná privilegia, majestáty, svobody, milosti, obdarování, vejsady a nadání jsme jim schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili; a to: — *předně* list císaře Karla toho jmena čtvrtého, slavného předka našeho, kterýmž Nové město Pražské za město vyzdvihuje a vysazuje a jim vedle toho povoluje, aby všech těch práv, svobod, milostí a obdarování, obyčejův a pořádkův užívali a je jměli, které Pražané Starého města Pražského mají a užívají, vysazujíce jim při tom trh téhodní a jarmark roční na den památky svatého Víta mučedlníka božího, jehož datum v Praze osmého dne měsíce března létha páně tisícího třístého čtyrydcátého osmého.[1]) *Item* list již jmenovaného císaře Karla čtvrtého, nímž povoluje, aby se v témž Novém městě Pražském řemeslníci osazovali, jehož tolikéž datum v Praze osmého dne měsíce března létha páně třináctistého čtyrydcátého osmého.[2]) *Item* list nadpověděného císaře Karla čtvrtého, nímž dává a propůjčuje Pražanům Novo-

---

[1]) č. 49. [2]) č. 50.

stským sklad na herynky i na všelijaké jiné tunní aneb slané ryby, též trhy na všelijaké obilí a dobytky, velký i malý, i na milířské uhlí, jehož datum v Praze dvadcátého čtvrtého dne měsíce září létha páně třináctistého šedesátého sedmého.[3]) *Item* list téhož císaře Karla čtvrtého, nímž jim Pražanům Novoměstským vysazuje trh, aby se mezi kostelem božího Těla a klášterem Slovanským prodávaly prkna, žlaby, tesanice, válce k rovnání mlatův, vokříny, kolečka, vopálky, voštipy a jiné všelijaké dřevěnné nádobí, jehož datum v Praze jedenáctého dne měsíce září létha páně tisícího třístého sedmdesátého druhého.[4]) *Item* list krále Václava, též toho jmena čtvrtého, kterýmž ne toliko všecka napřed položená privilegia, majestáty, svobody a obdarování jim Novoměstským Pražanům od předepsaného císaře Karla čtvrtého nadaná potvrzuje, ale také jim dovoluje, aby všelijakých piv v témž městě zvařiti a vybejvati mohli, jehož datum v Praze dvadcátého prvního dne měsíce prasince létha páně třináctistého osmdesátého třetího.[5]) *Item* list dotčeného krále Václava čtvrtého, kterýmž znovu týmž Pražanům Novoměstským všecka a všelijaká jejich privilegia, majestáty, svobody a obdarování potvrzuje, jehož datum v Praze druhého dne měsíce března létha páně čtrnáctistého třináctého.[6]) *Item* list císaře Zygmunda, kterýmž tolikéž všecka a všelijaká privilegia, majestáty, svobody a obdarování od císaře Karla čtvrtého a syna jeho Václava, krále Českého, jim Pražanům Novoměstským nadaná a propůjčená potvrzuje, jehož datum v Praze šestého (sic) dne měsíce října létha páně čtrnáctistého třidcátého šestého.[7]) *Item* list téhož císaře Zygmunda, kterýmž jisté místo v témž Novém městě Pražském k prodávání vobrokův a píce prodávajícím vysazuje, jehož datum v Praze devátého (sic) dne měsíce října létha páně tisícího čtyrstého třidcátého sedmého.[8]) *Item* list krále Jiřího, kterýmž všecky a všelijaké nepořádné a bez vůle a dovolení královského od Pražan Nového města Pražského zdělané dluhy a dlužní listy vyzdvihuje, kazí, moří a v nic obracuje, jehož datum v Praze třetího dne měsíce července létha páně čtrnáctistého padesátého devátého.[9]) *Item* list téhož krále Jiřího, kterýmž potvrzuje všecka svrchujmenovaná privilegia, majestáty, svobody a obdarování, jehož datum v Praze dvadcátého devátého dne měsíce dubna létha páně

---

[3]) č. 88. [4]) č. 91. [5]) č. 104. [6]) č. 130. [7]) č. 141. [8]) č. 142. [9]) č. 156.

čtrnáctistého šedesátého prvního.[10]) *Item* list již jmenovaného krále Jiřího, nímž privilegium od císaře Zygmunda vobroky a píce na Novém městě Pražském prodávajícím dané potvrzuje, kteréhož datum v Praze dvadcátého druhého dne měsíce máje létha páně tisícího čtyrstého šedesátého prvního.[11]) *Item* list krále Vladislava, nímž potvrzuje Pražanům Nového města Pražského všecka na předpoložená privilegia, jehož datum v Praze v neděli provodní létha páně čtrnáctistého sedmdesátého šestého.[12]) *Item* list císaře Frydrycha na polepšení erbu Nového města Pražského, jehož datum v městě Vídni dvadcátého šestého dne měsíce června létha páně tisícího čtyrstého sedmdesátého sedmého.[13]) *Item* list téhož krále Vladislava, kterýmž potvrzuje list již jmenovaného císaře Frydrycha, jehož datum v Praze dvadcátého druhého dne měsíce října létha páně čtrnáctistého sedmdesátého sedmého.[14]) *Item* list dotčeného krále Vladislava, nímž svrchupsaným Pražanům Novoměstským znovu potvrzuje list císaře Zygmunda, kterýž v sobě obsahuje list císaře Karla čtvrtého a krále Václava čtvrtého, poněvadž již jmenovaný list císaře Zygmunda skrze nemoc tehdejšího purgkmistra v prostředku zkázu vzal, jehož datum v Praze prvního dne měsíce listopadu létha páně tisícího čtyrstého osmdesátého.[15]) *Item* list téhož krále Vladislava, aby olejové všelijací kromě dřevěnného oleje nikdež jinde, než na Novém městě Pražském skládáni nebyli, jehož datum na hradě Pražském v úterý po všech svatých létha božího tisícího čtyrstého osmdesátého čtvrtého (sic).[16]) *Item* list krále Vladislava, nímž postupuje a dává právo své a vrchnosť Pražanům Novoměstským k špitálu pod Vyšehradem nad potokem ležícímu, jehož datum na hradě Pražském ve čtvrtek na hod božího těla létha božího čtrnáctistého osmdesátého šestého.[17]) *Item* list častojmenovaného krále Vladislava, nímž potvrzuje vejpověď o vápenici mezi Pražany Starého a Nového měst Pražských vynešenou, jehož datum na Horách Kutnách v pátek před svatou Máří Majdalenou létha božího tisícího čtyrstého devadesátého sedmého.[18]) *Item* vejpověď, která se stala na soudu komorním v úterý den svatého Gotharda létha božího tisícího pětistého čtyrydcátého, aby měšťané Bělští skladu u nich v městě neužívali a nedo-

---

[10]) č. 159. [11]) č. 161. [12]) č. 175. [13]) č. 178. [14]) č. 179. [15]) č. 180. [16]) č. 182. [17]) č. 181. [18]) č. 188.

pouštěli, nýbrž Pražané Novoměstští při něm zůstaveni byli.[19]) *Item* list císaře Ferdynanda toho jmena prvního, nímž potvrzuje list někdy krále Jiřího na některé vesnice a zboží duchovní jistým farám v Novém městě Pražském svědčící, jehož datum na hradě Pražském v neděli po svatém Havlu létha od narození syna božího tisícího pětistého čtyrydcátého čtvrtého.[20]) *Item* list téhož císaře Ferdynanda prvního, kterýmž všecky platy a statky zádušní při kostelích a špitálích Nového města Pražského, jakž od starodávna bejvalo, věčně zanechává; jehož datum na hradě Pražském v pátek po svatém Michalu archandělu létha od narození syna božího patnáctistého čtyrydcátého sedmého.[21]) *Item* list aneb perdon dotčeného císaře Ferdynanda prvního, nímž se Pražanům Novoměstským přečinění a provinění proti již jmenovanému císaři Ferdynandovi spáchané odpouští; jehož datum na hradě Pražském v pondělí po svatém Mathouši apoštolu a evangelistu páně létha božího tisícího pětistého čtyrydcátého sedmého.[22]) *Item* reces svrchupsaného císaře Ferdynanda prvního, nímž navracuje Pražanům Novoměstským některé obecní důchody, jehož datum na hradě Pražském v pondělí po neděli křížové létha božího patnáctistého čtyrydcátého devátého.[23]) *Item* list téhož císaře Ferdynanda prvního, aby appellující od ortele práva Nového města Pražského k témuž právu deset kop grošův Českých položil; jehož datum na hradě Pražském v pátek po svatém Severýnu létha božího tisícího pětistého čtyrydcátého devátého.[24]) *Item* resolucí častojmenovaného císaře Ferdynanda prvního z strany opatrování sirotkův, též aby obyvatel stěhující se ven z Nového města Pražského z statku svého šosovního šestý díl k obci dáti povinen byl, jehož datum na hradě Pražském ve čtvrtek po všech svatých létha páně patnáctistého čtyrydcátého devátého.[25]) *Item* list aneb obecní konfirmací dotčeného císaře Ferdynanda prvního, kterouž všech privilegií téhož Nového města Pražského potvrzuje, však sobě při tom, též dědicům a budoucím svým králům Českým, ouřady, hejtmanství a rychtářství, též odoumrti, viny, pokuty, spravování cel a ungeltův a prodávání soli vynímati a vyhražovati ráčí; jehož datum na hradě Pražském v neděli den svaté panny Barbory létha božího tisí-

---

19) č. 229. 20) č. 233. 21) č. 242. 22) č. 238. 23) č. 245. 24) č. 246. 25) č. 247.

cího pětistého padesátého osmého.[26]) *Item* list téhož císaře Ferdynanda prvního, nímž vejtoň a clo Pražanům Novoměstským k věčnému držení a užívání dává a přivlastňuje, jehož datum na hradě Pražském v pátek po svaté Lucii létha od narození syna božího tisícího pětistého padesátého osmého.[27]) *Item* reces na vyšenkování v jistém místě všelijakých z cizích zemí přivezených vín k užitku obce.[28]) *Item* vejpověď soudu komorního z strany vzdělávání bran a forten Staroměstských proti Novému městu Pražskému a vyčišťování příkopův, též o jarmarky a trhy i o cla, jíž jest datum feria tercia assumptionis Mariae vel die Agapiti létha patnáctistého šedesátého (sic).[29]) *Item* list téhož císaře Ferdynanda prvního na grunty Kathouzské a Plazské blíž Prahy, jehož datum na hradě Pražském v outerý po svatém Mathouši apoštolu páně létha od narození syna božího tisícího pětistého šedesátého druhého.[30]) *Item* reces někdy arciknížete Ferdynanda Rakouzského jakožto tehdáž místodržícího v království Českém, aby pergkmistr hor viničných vína Rejnská k vyšenkování do Nového města Pražského voziti nezbraňoval, jehož datum na hradě Pražském v outerý po moudrosti boží létha patnáctistého šedesátého čtvrtého.[31]) *Item* list aneb konfirmací generální císaře Maximiliana toho jmena druhého všech nadepsaných privilejí, majestátův, svobod a obdarování, jehož datum v městě Vídni v sobotu po svaté Lucii létha božího patnáctistého sedmdesátého pátého.[32]) *Item* revers císaře Rudolfa, též toho jmena druhého, na svolené posudní mimo sněmovní snešení odvedené, jehož datum na hradě Pražském v pondělí den svaté panny Juliany létha božího patnáctistého sedmdesátého devátého.[33]) *Item* relací ke dskám zemským císaře Rudolfa druhého z strany statkův zádušních k jistým farám a kostelům v Novém městě Pražském prodaných, jíž datum na hradě Pražském v středu po rozeslání svatých apoštolův létha tisícího pětistého osmdesátého čtvrtého.[34]) *Item* list neb konfirmací generální téhož císaře Rudolfa všech napřed položených privilegií, majestátův a obdarování, jehož datum na hradě Pražském v pondělí po neděli postní, jenž slove judica, jinak smrtedlná, létha božího tisícího pětistého devadesátého.[35]) *Item* relací císaře Rudolfa

---

[26]) č. 251. [27]) č. 252. [28]) č. 248. [29]) 18. srpna 1534 č. 225. [30]) č. 256
[31]) č. 258. [32]) č. 267. [33]) č. 271. [34]) č. 274. [35]) č. 278.

druhého, aby sobě Pražané Nového města Pražského statky bez relací do desk zemských klásti mohli, jíž datum na hradě Pražském v pondělí den svatého Linharta létha od narození syna božího tisícího pětistého devadesátého pátého.[36]) *Item* smlouvu o dům v Novém městě Pražském ležící a „Andělská zahrada“ řečený, jíž datum v pondělí po svatém Thomáši apoštolu páně létha patnáctistého devadesátého šestého. *Item* vklad již jmenované smlouvy do týchž desk zemských, jehož datum v středu po svatých Šimoniši a Judovi apoštolích božích létha páně tisícího pětistého devadesátého sedmého. *Naposledy* revers císaře Mathyáše na svolené posudní mimo sněmovní snešení odvedené jehož datum na hradě Pražském v pátek po svatém Janu křtiteli božím létha páně tisícího šestistého patnáctého; [37]) — a tímto listem naším císařským a královským tím vším spůsobem a pod těmi všemi vejminkami, jak jsou jim Novoměstským Pražanům od císaře Ferdynanda toho jmena prvního, pana děda našeho nejmilejšího, v léthu pominulém patnáctistém padesátém osmém v neděli den svaté panny Barbory navrácené, schválené, obnovené a potvrzené byly, mocně (kromě artykule z strany sněmu duchovního Bazilejského v konfirmací krále Vladislava, jíž datum v Praze čtrnáctistého sedmdesátého šestého létha obsaženého a náboženství se dotýkajícího, kterýž tímto listem naším vyzdvihujeme, kazíme, mořime a v nic obracujeme) ve všech klauzulech, punktích a artykulích, tak jakž v sobě znějí, schvalovati, obnovovati a potvrzovati ráčíme. Též Pražanům Novoměstským, tímto listem naším císařským a královským poroučíme, aby po dnešní den žádného více za měštěnína aneb obyvatele do města a obce jich, který by se s námi v víře svaté Římské katholitské nesrovnával, nepřijímali a měšťanům aneb obyvatelům nekatholitským žádných ouřadův aneb povinností městských víceji nedávali a nesvěřovali, nynějším jejich ouředníkům a služebníkům též víře katholické odporným neprodleně odpuštění dali a na místa jich osoby katholitské dosadili. Jestli že by pak oni Pražané Novoměstští přes to některé jiné listy, majestáty, privilegia, obdarování a svobody jměli a jich nám nyní nepřednesli a neukázali, ty žádné moci jmíti a oni jich bez obzvláštního našeho, dědicův našich a budoucích králův Českých, dovolení

---

[36]) č. 285. [37]) č. 301.

užiti nemají; vedle toho nás, dědice naše a budoucí krále České v tom zavazujíce, že nyní i na budoucí věčné časy žádných farních ani jiných jakýchkoliv kostelův a špitálův, též platův zádušních k nim náležejících a nadaných, jim Pražanům Novoměstským více odnímati a je komukoliv jinam dáti, postupovati, prodávati, zastavovati, obraceti aneb odcizovati nemáme, nechceme a moci nebudeme, než je při takových kostelích a špitálích zcela a zouplna zanechati a pozůstaviti stále a nepromĕnitedlnĕ chceme a máme. Tolikéž jim Pražanům Novoměstským tu další milost činíme a mocí listu tohoto všecky dluhy od ouřadu konšelského a obce jich v čas rebellie nedávno pominulé na velikou škodu naši, též záhubu téhož Nového města Pražského, jakkoliv a u kohokoliv zdělané a na obec uvedené příkladem krále Jiřího také vyzdvihujeme, kazíme, moříme, v nic obracujeme a za věci jako již zrušené a mrtvé vyhlašujeme, tak že je oni Pražané Novoměstští platiti povinni nejsou a nebudou nyní i na časy budoucí; chtíce my tomu konečně, aby napřed psaní rychtář náš, purgkmistr, prymas, konšelé, starší obecní i všecka obec katholické Římské víry téhož Nového města Pražského při všech napřed položených privilegiích, majestátích, obdarováních, svobodách, milostech, vejsadách a právích jim jak od téhož císaře Ferdynanda prvního tak i od nás schválených, potvrzených a obnovených od jednoho každého člověka jmíni a neporušitedlně zachováni byli bez naší, budoucích našich králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. A protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavův království našeho Českého, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyšte již jmenované rychtáře našeho, purgkmistra, prymasa, konšely, starší obecní i všecku obec dotčeného Nového města Pražského, nynější i budoucí, při tomto milostivém schválení, potvrzení a obnovení našem jměli, drželi a neporušitedlně nyní i na časy budoucí a věčné bez všelijakých zmatkův a odporností zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komukoliv jinému činiti nedopouštějíce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicův našich a budoucích králův Českých, avšak proto tomu chceme, aby toto naše schválení, potvrzení a obnovení jednomu každému bez újmy a škody na jeho spravedlnosti bylo. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou a královskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán v městě našem Vídni v pondělí

po slavnosti těla božího létha páně tisícího šestistého dvadcátého sedmého a království našich Římského osmého, Uherského devátého a Českého desátého.

Ferdinand m. p.
Sdenco Adam princeps de Lobcouicz
supremus regni Bohemiae
cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium
Rafael Mnišovský m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 67. Bez pečeti. Majestát tento potvrdili: Ferdinand III. v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

Čís. 312.

1627. 12. srpna. Vídeň.

Císař Ferdinand II. z vděčnosti, že židé Čeští zavázali se na zapravení útrat válečných a jiných potřeb veřejných platiti ročně do komory České 40000 zl., béře je do zvláštní ochrany, osvobozuje je od placení posavadního komorního úroku, jakož i ode všech berní a pomůcek, povoluje jim, aby ve městech královských v Čechách a ve Slezku svobodně řemesla a živnosti provozovati a na trhy bez překážky jezditi mohli a konečně potvrzuje jim privilegia předešlých králův, jakož i list knížete Karla z Lichtenštejna, kterým jim povoleno bylo, aby několik křesťanských domů na Starém městě ke komoře propadlých a k okršlku města židovského přiležících, koupiti a na budoucí časy držeti mohli.

Wir Ferdinand der ander von Gottes gnaden erwehlter Römischer kayser, zu allen zeiten mehrer des reichs, in Germanien, zu Hungarn, Böheimb, Dalmatien, Croatien und Sclavonien könig, ertzherzog zu Österreich, herzog zu Burgund, Cärndten, Crain und Württenberg, graf zu Tyrol und Görtz etc., bekennen offentlich mit diesem brief und thun kund allermänniglich, nachdem von vielen unerdencklichen jaren hero Unsere höchstgeehrte vorfahrer, Römische kayser und könige christmildesten andenckens, die gesambte Judenschafft in Unserer stadt Prag und dem ganzen erb-königreich Böheimb, wie auch Unserm herzogthumb Schlesien wegen ihrer jederzeit erzeigten gehorsambisten treu und aufrechter beständigkeit mit unterschidlichen gnaden, gaben

und privilegien fürgesehen, sie aber biszhero mit denen contributionen und steuern, wie andere lands-inwohnere gedachtes Unsers erb-königreichs Böheimb durch landtags-schlüsz belegt worden, dasz Wir hierauf aus sondern gnaden, vorderist aber in anseh- und betrachtung Unsz sie Juden aniezo jährlich und jedes jahr besonder in Unsere eigene cammer ein gewiesze summa gelds von vierzig tausend gulden, jedesmal den viertten theil zu jeden quartal des jahrs, solang Unsz dasselb beliebet, contribuiren, dieselben entgegen dahin begnadet und befreyet haben; thun das, befreyen und begnaden sie auch hiemit wissentlich in krafft diesz briefs also und dergestalten, dasz sie Juden und ihre nachkommen hinfüro jederzeit von allen andern contributionen, steuern, auflaagen, auch ordinari- und extraordinari-gaben, wie solche immer genennet, die ihnen biszhero entweder in land-tägen oder sonsten ausserhalb derselben, unter was schein und nahmen das beschehen, auferlegt worden oder noch hinfüro jezt verstandener massen durch landtag-schlusz Unser cammer oder in andere weeg zu kriegs- und fridenzeiten auferlegt werden wolten, wie auch des jenigen cammerzinsz, so die Pragerische Juden vor diesem jährlich mit zwey tausend thalern, jeden zu siebenzig kreuzern, in Unser Böheimische cammer gereicht und gegeben, gäntzlich und allerdings eximiret, befreyet und entledigt, auch unter dieser exemption, entheb- und befreyung diejennigen Juden, so nit alhier zu Prag, sondern unter andern obrigkeiten diesz Unsers erb-königreichs Böheimb und herzogthumbs Schlesien wohnen, verstanden seyn und mit keiner obbemelten contribution, auflag, steuer und gaab, ausszer, was sie Unsz obberührter masszen in Unser eigene cammer zu contribuiren und etwo gedachten ihren obrigkeiten, darunter sie wohnen, von altershero zu reichen schuldig, sonst mit keiner exaction oder neuerung belegt werden sollen, danebens Wir ihnen Juden ferner diese absonderliche gnad und freyheit ertheilen, dasz sie zu beförderung ihres nuzens und desto besserer zusammenbringung obbemelter jährlicher contribution auf all und jede offentliche befreydte jahr- und wochen-märckt, welcher orthen und enden, auch zu was zeiten des jahrs dieselben in Unserm erb-königreich Böheimb und herzogthumb Schlesien gehalten, wie andere christliche kauff- und werbende handelsleuth ziehen und reysen, und alda mit ihren wahren und sachen in alle ehrliche, redliche weeg un-

verhindert männiglichs zuhandlen, einzukauffen und zuverkauffen guten fueg und macht haben, auch weder von rossen noch wagen oder ihren persohnen und deren zugethanen, noch allen ihren waaren aller und jeder orthen, zu wasser und land, kein mehrere mauth, zoll und ander dergleichen gebühr als die Christen zu reichen und zu geben schuldig seynd, sie auch sonsten ihren handlungen, handthierungen, gewerben wider alles herkommen und recht im wenigsten nicht beschwert, turbirt oder angefochten, sondern dieselben wie biszhero also auch hinfüro offentlich führen und treiben, auch an allen orthen, wo sie unter Uns, Unserer geliebsten gemahlin oder anderer gebieth sitzen und wohnen, jezt und inskünfftig ruhiglich und unausgeschafft daselbst verbleiben, auch von männiglichen geschüzt und handgehabt werden sollen. Da auch unter ihnen Juden ein oder das andere handwerck lehrnen und begreiffen wolte, so solle ihnen nicht allein dasselbe gleichfalls passirt und zugelasszen seyn, sondern Wir verwilligen ihnen auch solch erlehrnete handwerckh unter ihnen zu ihrem nutzen frey zu üben und zu treiben und damit doch, wie sichs gebühret, ehrbar, aufrecht und redlich ihre nahrung und gewerb zu suchen, von denen christlichen handwerckern und sonsten allermänniglich unverhindert. Nachdem auch ihnen Juden von weyland Unsern gewesten vollmächtigen statthalter in Unserm erb-königreich Böheimb, fürst Carl von Lichtenstein, krafft eines auf Unser gnädigst ergangene resolution ausgefertigten gab-briefs, de dato Prag den lezten Junii anno sechzehen hundert drey und zwanzig [1]), etliche an ihr stadt und revier anrainende häuser, so durch hierzu verordnete commissarien besichtiget, von denen burgern der Alten stadt Prag an sich käufflichen zu bringen, gegen dargeb- und abführung einer nahmhafften summa gelds zu bezahlung Unsers kriegs-volcks verwilligt worden; als haben Wir nicht allein solch jezt bemelten gaab-brief, alles seines inhalts und begreifs, als wann derselbe von wortt zu wortt hierinn begrieffen wäre, gnädigst confirmiret und bestättiget, sondern wollen auch, dasz derselbe allerdings bey kräfften verbleiben und sie Juden und ihre nachkommen, die an sich erkauffte häuser jederzeit ruhig possediren, nuzen und geniesszen mögen und darwider von niemands in kein weeg

---

[1]) Viz str. 538.

angefochten werden sollen. Und hierauff thuen, gönnen, bewilligen und erlauben Wir ihnen vorgeschriebenes alles nochmahlen aus sondern gnaden und Römischer kayser- und königlicher macht-vollkommenheit wissentlich und wohlbedächtlich in krafft diesz briefs und meynen, sezen und wollen, dasz sie Juden sambt den ihrigen sich desszen, wie auch aller anderer privilegien, damit sie von Unsz und Unseren höchstgeehrten vorfahren, königen in Böheimb und herzogen zu Schlesien, begabet seyn, gänzlich erfreyen, derselben nuzen, niessen und gebrauchen sollen und mögen; da auch von obgedachten Unsern vorfahrern ichtwas, so dieser Unserer bewilligung und exemption zum theil oder auch in allem zuwider wäre, irgend gesezt und geordnet worden, so solle doch dasselb dieser Unserer befreyung und begnädigung im wenigsten nichts praejudiciren, noch sie Juden und ihre nachkommen zu keinem andern, als hierinnen der contribution halber begriffen, verbunden seyn. Gebiethen demnach allen und jeden Unsern nachgesezten geist- und weltlichen obrigkeiten in Unserm erb-königreich Böheimb und herzogthumb Schlesien, insonderheit aber allen obristen landofficirern und landrechts-beysitzern, wie auch allen prälaten, grafen, freyherrn, rittern, knechten, haubtleuthen, verweesern, mauthnern, zöllnern, beschauern, gegenschreibern und andern dergleichen ambtleuthen, zu wasszer und land, bevoraus Unsern richtern, primasen, burgermeistern und räthen Unserer Prager städt, auch aller und jeder orthen und insgemein allen andern Unsern unterthanen und getreuen, was würden, stands oder weesens die seynd, gnädigst und ernstlich, dasz sie mehrbesagte Judenschafft und alle derselben zugehörige an der obbeschriebenen gnaden, freyheiten und exemptionen und confirmationen nicht irren noch hindern oder darwider procediren, sondern sie bey dem allen, wie obstehet, würcklich handhaben, schüzen und schirmen und gänzlich dabey bleiben lassen, hierwider nit thun noch das jemands andern zu thun gestatten, als lieb einem jeden sey Unser schwere ungnad und straff und dazu ein poen, nemblich dreyssig marck löthiges golds, zu vermeyden, die ein jeder, so offt er freventlich hierwider thätte, in Unser cammer unnachlässzlig zu bezahlen verfallen seyn solle. Mit urkund diesz briefs besiegelt mit Unserm kayserlichen abhangenden insigel, der geben ist in Unserer haubt-stadt Wienn den zwölfften Augusti anno sechzehenhundert sieben und zwanzig,

Unserer reiche des Römischen im achten, des Hungarischen im zehenden und des Böheimbischen im eylfften jahre.

Ferdinand.
Gulielmus comes Slauata
regis Bohemiae supremus
cancellarius.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Majestatis proprium.
Otto von Nostitz.
Johan Kaspar.

Obsaženo v konfirmaci privilegií židovských císaře Karla VI. d. ve Vídni 24. července 1719, chované u náboženské obce israelitské v Praze. Starší opis nalezá se ve sbírce listin č. 104 v archivu m. Prahy.

* Čís. 313.

1628. 15. května. Hrad Pražský.

Císař Ferdinand II. potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci Menšího města Pražského privilegia předešlých králův, pokud Ferdinandem I. navrácena byla, s tím doložením, že jich pouze katolíci užívati mají a že více žádného nekatolíka ani do obce ani k úřadům přijímati nesmějí. Kromě toho vyjímá Malostranské z moci úřadu podkomořského; dává jim titul „poctiví"; ustanovuje, že kdo se chce z obce vyhostiti, má dáti k obci šestý díl svého statku; nařizuje, aby městský úřad k poručníkům dohlížel; aby měšťanům, kteří by poslušnost obci nezachovávali, domy a grunty pobrány a k obecnému dobrému obráceny býti mohly a aby dluhy obecní v čas povstání sdělané za zrušené se považovaly.

My Ferdynand druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král etc., arcikníže Rakouské, margkrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužické margkrabě etc., oznamujem tímto listem všem, že jsme od opatrných purgkmistra a konšeluv, starších obecních i vší obce města našeho Menšího města Pražského, věrných milých, ve vší poníženosti prošeni, abychom jim všech a všelijakých milostí, majestátův, privilegií, obdarování, listův, vejsad, chvalitebných dobrých zvyklostí, svobod, práv a smluv s Pražany Staroměstskými, kteréž sobě od slavné paměti předkův našich císařův Římských a králův Českých — a to *nejprvé* smlouvu mezi Pražany Staroměstskými a Menším městem Pražským, jíž jest datum létha od narození syna božího tisícího

pětistého šestého, tu sobotu před svatým Vavřincem mučedlníkem božím [1]). *Item* list krále Vladislava z strany obnovování ouřadu konšelského, jehož datum na Budíně v pondělí den svatého Sylvestra létha od narození syna božího tisícího pětistého šestnáctého [2]). *Item* šesti listův císaře Ferdynanda toho jmena prvního, pana děda našeho nejmilejšího, jichžto všech jest datum na hradě Pražském, a to *prvnímu* v pondělí po rozeslání apoštolův božích létha božího tisícího pětistého třidcátého čtvrtého [3]), *druhému* v sobotu po svatém Jeronýmu létha božího tisícího pětistého třidcátého (sic) pátého [4]), *třetímu* v pondělí po svatém Mathouši apoštolu a evangelistu páně létha božího tisícího pětistého čtyrydcátého sedmého [5]), *čtvrtému* v pátek po svatém Michalu archangelu létha od narození syna božího tisícího pětistého čtyrydcátého sedmého [6]), *pátému* (v kterémž se o jiných šestnácti listech předkův našich zmínka činí) v sobothu po svatém Mathouši apoštolu a evangelistu páně, čtyrymecítmého dne měsíce září, létha od narození syna božího tisícího pětistého čtyrydcátého sedmého [7]), a *šestému* v středu den svatého Jeronýma létha od narození syna božího tisícího pětistého šedesátého druhého [8]). *Item* tří listův císaře Maximiliana toho jmena druhého, pana strejce a otce našeho nejmilejšího: *prvnímu* jest datum na hradě Pražském v pondělí po neděli misericordia létha božího tisícího pětistého šedesátého sedmého [9]), *druhému* na témž hradě Pražském v pátek po svatým Marku evangelistu páně létha božího tisícího pětistého sedmdesátého [10]), a *třetímu* jest dathum v městě Vídni v středu po neděli květné létha páně tisícího pětistého sedmdesátého třetího [11]). *Item* list hamfeštní Antonína arcibiskupa Pražského, jenž jest dán v Praze na Hradčanech v domě arcibiskupském ve čtvrtek po slavném hodu seslání ducha svatého létha od narození pána a spasitele našeho tisícího pětistého sedmdesátého prvního [12]). *Item* druhou smlouvu mezi Pražany Staroměstskými a Menším městem Pražským, jíž jest dathum v středu po památce svatých Petra a Pavla apoštolův páně, prvního dne měsíce července, létha tisícího pětistého devadesátého druhého [13]). *Item* list císaře Rudolfa, též toho jmena druhého, pana strejce a otce našeho nejmilejšího, jenž jest dán na hradě Pražském

[1]) č. 197. [2]) č. 215. [3]) č. 224. [4]) č. 234. [5]) č. 239. [6]) č. 243. [7]) č. 236. [8]) č. 257. [9]) č. 260. [10]) č. 263. [11]) č. 265. [12]) č. 264. [13]) č. 279.

ve čtvrtek po památce svatého Petra v okovách létha od narození syna božího tisícího šestistého [14]). A *naposledy* psaní císaře Mathyáše, tolikéž pana strejce a otce našeho nejmilejšího, jehož jest datum v městě říšském Řezně v pondělí den památný matky boží sněžné létha šestnáctistého třináctého [15]), — nadané a stvrzené mají, milostivě schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili. K jejichžto pokorné prosbě, ano i k tomu, že jsou k pravé svaté samospasitedlné Římské katholické víře přistoupili, nakloněni jsouce, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím a s raddou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách nadepsaná privilegia, majestáty, obdarování, vejsady, chvalitebné dobré zvyklosti, svobody, milosti, smlouvy a práva jsme tolikéž schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili, a tímto listem naším vědomě ve všech jejich znění, položení, v punktích, klausulích a artykulích ne jináče, než jako by v tento list náš slovo od slova vepsány byly; avšak s vejminkami v listu svrchu jmenovaného císaře Ferdynanda, jehož datum na hradě Pražském v sobotu po svatém Mathouši apoštolu a evangelistu páně, čtyrymecítmého dne měsíce září, létha od narození syna božího tisícího pětistého čtyrydcátého sedmého, též na níže psaný spůsob schvalujem, obnovujem a potvrzujem, tak aby se dotčená privilegia, svobody a obdarování na samý toliko měšťany prv oznámeného Menšího města Pražského katolického Římského náboženství vztahovaly a žádný měštěnín, jenž by téhož Římského katholického náboženství nebyl, je nyní neb napotom užiti nemohl. Jestliže by pak oni Pražané Malostranští přes to některé jiné listy, majestáty, privilegia, obdarování a svobody měli a jich nyní nepřednesli a neukázali, ty žádné moci jmíti ani jich bez obzvláštního našeho, dědicův našich a budoucích králův Českých dovolení užiti nemají. Též jim Pražanům Malostranským tímto listem naším císařským poroučíme, přikazujíce, aby po dnešní den netoliko žádného více do obce jich za měštěnína, kterýž by se s námi, též s dědici našimi, budoucími králi Českými, v svrchu jmenované víře svaté Římské katholické nesrovnával, nepřijímali, ale také měšťany neb měštěnínky i podruhy a podruhyně též víře katholické odporné déleji mezi sebou v městě netrpěli a jim tu bytu nepřáli. *Item* jim Pražanům Malostranským tuto také milost činíme a tomu chceme, kdož by se koli z města jinam z měst

[14]) č. 290. [15]) č. 300.

Pražských zhostiti a vystěhovati chtěl, aby každý takový statek svůj mohovitý i nemohovitý k svému svědomí i k své duši šacoval a šestý díl téhož statku svého na opravu města a jiné potřeby městské dal a odvedl. *Item* Pražany Malostranské v následujících artykulích opatrujeme a to nařizujeme, aby při ouřadě konšelském nařizování vdovám a sirotkům poručníkův vedle dobrého a chvalitebného předešlého zvyku, též vedle znění práv městských zůstávalo. Ti pak poručníci buď od práva daní, buď kšaftem nařízení aneb po přátelství a krevnosti k tomu přišlí aby byli povinni každoročně purgkmistru a konšelům počet činiti, tak aby se mohlo vyrozuměti, jak hospodaří a jak mnoho sirotku přibejvá, a uznalo-li by je právo nebedlivé a nepilné aneb že by s záhubou sirotčí hospodařili, aby z toho propuštěni a jiní na jejich místo dosazeni a nařízeni byli. *Item* je Pražany Malostranské z jurisdikcí a ze všeho práva podkomořího a hofrychtýře království našeho dědičného Českého, nynějšího i budoucího, z mocnosti naší císařské jakožto král Český vynímati a sobě, též dědicům našim, budoucím králům Českým, takové obnovování raddy v moci naší a dědicův našich pozůstavovati a je Malostranské v tom ujišťovati ráčíme, že budoucně skrze kommissaře od nás aneb dědicův našich, budoucích králův Českých, zřízené ouřad konšelský každoročně (neohlídajíce se na artykul v listu císaře Ferdynanda, jehož datum na hradě Pražském v pondělí po rozeslání apoštolův božích létha božího tisícího pětistého třidcátého čtvrtého obsažený, co se ouřadu podkomořského podle listu krále Vladislava dotejče, kteréhož jsou oni Malostranští soudem a nálezem odsouzeni byli, kterýžto artykul my z listu již jmenovaného císaře Ferdynanda vypouštíme a jej tímto listem naším vyzdvihujeme, kazíme, moříme a v nic obracujeme) obnovován býti a ouřad purgkmistrský po pořádku z jednoho na druhého konšela ve čtyrech týhodnech pořád zběhlých, jakž od starodávna bývalo, přicházeti a přenášeti se má. *Item* jakož se to při jurisdikcí jejich Malostranské nachází, že majíce někteří měšťané grunty a domy své, knihami městskými se řídící, poslušnost tu, kterou obci zavázáni jsou, zachovati nechtějí, tomu milostivě dovolujeme, aby se takových gruntův a domův bez překážky jednoho každého ujíti a je k obecnému dobrému obrátiti mohli. *Item* všecky a všelijaké dluhy aneb listy dlužní od předešlého ouřadu konšelského a obce v čas rebellije nedávních let pominulé proti nám

a slavnému domu našemu Rakouskému jakkoliv a u kohokoliv zdělané a na obec uvedené tolikéž vyzdvihujeme, kazíme, ničíme a v nic obracujeme a za věci jako již zrušené a mrtvé vyhlašujeme, tak že oni Pražané Malostranští platiti povinni nejsou a nebudou nyní i na časy budoucí. A *naposledy* jim Pražanům Malostranským i tuto milost činiti a jim také tytul „poctiví" dávati a propůjčovati ráčíme, tak aby v tom s Pražany Staroměstskými a Novoměstskými rovni jsouce ode všech expedicí našich tak ctěni, jmenováni a titulováni byli; chtíce tomu konečně, aby dotčení Pražané Malostranští při tom při všem, což tento list náš v sobě obsahuje a zavírá, od jednoho každého člověka jmíni, držáni a neporušitedlně zachováni byli, bez naší, dědicův našich a budoucích králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. Protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim ze všech čtyr stavův království našeho dědičného Českého, nynějším i budoucím, věrným milým, abyšte vejš psané purgkmistra a konšely i všecku obec často jmenovaného Menšího města Pražského, nynější i budoucí, jich při tomto milostivém schválení, obnovení a potvrzení našem bez všelijakých zmatkův a odporností nyní i v budoucích věčných časech jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopouštějíce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicův našich a budoucích králův Českých. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázati a v něm se rukou vlastní podepsati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v pondělí po neděli jubilate, jinak patnáctého dne měsíce máje, létha od narození syna božího tisícího šestistého dvadcátého osmého a království našich Římského devátého, Uherského desátého a Českého jedenáctého.

Ferdinand m. p.
Sdenco Adam princeps de Lobcouicz
supremus regni Bohemiae
cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Majestatis proprium.
(Na rubu:) Wendelyn m. p.

Originál v archivu m. Prahy I, č. 69. — Obsažen v modrých aksamitových deskách bez pečeti. — List ten dále potvrdili: Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (fol. 48).

Čís. 314.

1628. 27. května. Hrad Pražský.

Císař Ferdinand II. osvobozuje rychtáře, konšely i vší obec práva svatého Jana v Oboře ode všeho ubytování lidu vojenského, poněvadž na postranním právě tomto dvořanstvo obydlím bývá.

My Ferdynand druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, arcikníže Rakouské, margkrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabě etc., oznamujem tímto listem všem, že jsme od opatrných rychtáře a konšelův i na místě vší obce práva svatého Jana v Oboře poníženě prošeni, abychom jim milost učiniti a všelijakého ložírování lidu jak jízdného tak i pěšího vojenského osvoboditi ráčili. K jejichžto ponížené prosbě milostivě nakloněni jsouce, šetříce toho, že na týmž právě začastý jak dvorstvo naše tak i jiní přespolní vyslaní a agentové z rozdílných míst své kvartýry mívají, protož s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím a s raddou našich věrných milých nadjmenované všecky obyvatele téhož práva svatéha Jana forýrování a ložírování jakéhokoliv buď jízdného anebo pěšího lidu vojenského, jakého by ti koliv národu byli, osvobozujem a prázdna činíme; chtíce tomu konečně, aby oni, rychtář a konšelé i všecka obec téhož práva při této milosti naší jím učiněné od jednoho každého, buď kdo buď, jmieni, drženi a neporušitedlně zachováni jsouce v nic takového potahováni nebyli, a protož přikazujem všem věrným poddaným našim, jakého ti koliv řádu, stavu a povolání jsou, obzvláštně pak nařízeným nejvyšším, nejvyšším lejtenambtům, rytmistrům, hejtmanům i jiným všem vojenským officírům našim, též také Pražanům všech tří měst, abyšte je obyvatele téhož práva svatého Jana při této milosti naší císařské a královské jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomuto listu přitisknouti jsme rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v sobotu po neděli cantate, jinak dvacátého sedmého dne měsíce máje, létha

páně šestnáctistého dvacátého osmého a království našich Římského devátého, Uherského desátého a Českého jedenáctého.

Ferdinand m. p.
Sdenco Adam princeps de Lobcouicz
supremus regni Bohemiae
cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Majestatis proprium
Rafael Mnišovský m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 70. Pečeť na listině přitisknuta.

Čís. 315.

1628. 30. června. Znojmo.

Císař Ferdinand II. potvrzuje židům v hlavním městě Praze jakož i v království Českém a vévodství Slezském sídlícím nadání, jež jim rok před tím byl udělil; avšak kdežto nadání ta obsažena byla v listu vydaném dvorskou kanceláří Rakouskou, vydává tento list jako král Český z dvorské kanceláře České.

Wir Ferdinand der ander von Gottes gnaden erwehlter Römischer kayser, zu allen zeiten mehrer des reichs, in Germanien, zu Hungarn, Böheimb, Dalmatien, Croatien und Sclavonien könig, ertzherzog zu Österreich, marggraf zu Mähren, herzog zu Lutzenburg und in Schlesien und marggraf zu Lausnitz etc., bekennen offentlich mit diesem brief und thun kund allermänniglich: demnach Wir unlägsthin die Judenschafft in Unserer königlichen residenz-stadt Prag und dem ganzen königreich Böheimb, wie auch Unserm herzogthumb Schlesien in gnädigster ansehung ihrer biszhero erzeigten gutwilligkeit und gehorsambsten treu, bevoraus aber dasz sie aniezo jährlichen und ein jedes jahr absonderlich in Unsere cammer vierzig tausend gulden gewiszer gestalt contribuiren, aus Unserer Österreichischen hof-cantzley mit unterschidlichen gnaden, exemptionen, privilegien und freyheiten gnädigst vorgesehen und begabet, deren inhalt von wortt zu wortt also lauthet: Wir Ferdinand der ander etc. (Následuje list císaře Ferdinanda II. d. ve Vídni 12. srpna 1627 č. 312.) — und Unsz nun hierauf mehrbesagte Judenschafft unterthänigst angelangt und gebetten, Wir geruheten solche vorgesezte begnadungen und freyheiten als regierender könig zu Böheimb und obrister herzog in Schlesien gnädigst

zu belieben und genehm zu haben, auch ihnen darüber ein königliches diploma von Unserer königlichen Böhmischen hof-canzley aus in gnaden zu ertheilen; dasz Wir derowegen gnädigst angesehen solche ihre unterthänigst zimbliche bitt, bevoraus weilen vorstehende freyheiten von Unsz der Judenschafft im königreich Böheimb und herzogthumb Schlesien zum besten gemeinet und verliehen worden und darauf, darein in gnaden gewilliget und alle und jede vorbeschriebene begnadungen, exemptiones und freyheiten gnädigst beliebet, confirmiret und bestättiget, thun das, belieben, confirmiren und bestättigen dieselbe auch hiemit und in krafft dieses briefs als regierender könig zu Böheimb und obrister herzog in Schlesien wissentlich; meynen, sezen und wollen, dasz vorinserirte von Unsz vielbemelter Judenschafft ertheilte begnadungen, freyheiten und exemptiones in allen und jeden ihren puncten, clausuln und articuln nochmahls kräfftig und gültig seyn sollen allermaszen, als ob dieselben anfangs und, wie dieselben lauten, aus Unserer königlichen Böheimbischen hof-cantzley gefertiget worden wären; gönnen, bewilligen und erlauben offtgedachter Judenschafft in Unserer stadt Prag und dem ganzen erb-königreich Böheim, wie auch in Unserm herzogthumb Schlesien hiemit gnädigst, dasz sie solcher privilegien, freyheiten und exemptionen in allen und jeden sich erfreuen, derselben nutzen, geniessen und gebrauchen sollen und mögen von männiglichen ungehindert. Und gebietten hierauf allen und jeden Unsern unterthanen, was würden, stands, ambts oder wessens die in Unserm erb-königreich Böheimb und herzogthumb Schlesien seyn, dasz sie die ernante Judenschafft in offtgedachten Unserm erbkönigreich Böheimb und herzogthumb Schlesien an obhier einverleibten, von Unsz ihnen ertheilten und krafft dieses bestättigten freyheiten, begnadungen und exemptionen keines weegs beirren noch verhindern, sondern sie vielmehr dabey schützen, schirmen, handhaben und gäntzlich dabey verbleiben lassen, darwider in keinerley weisz noch weege thun noch solches jemand andern zu thun verstatten bey vermeydung Unserer schweren straff und ungnad, auch darzu der in obbeschriebenen diplomate gesezten poen der dreysszig marck löthiges golds, die ein jedweder, so offt er freventlich hierwider thäte, Unsz in Unsere cammer unnachlässzlich zu bezahlen verfallen seyn solle. Zu urkund diesz briefs, besigelt mit Unserm kayser- und königlichen

anhangenden grösszern insigl, der geben ist in Unserer stadt Znaimb den dreysszigsten monats-tag Junii nach Christi Jesu unsers lieben herrn und seeligmachers geburth im sechzehenhundert acht und zwanzigsten, Unserer reiche des Römischen im neundten, des Hungarischen im zehenden und des Böheimbischen im eylfften jahre.

Ferdinand. Otto von Nostitz.

Guilielmus comes Slavata regis Bohemiae supremus cancellarius.

Ad mandatum Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis proprium H. Kasper.

Obsaženo v konfirmaci privilegií židovské obce Pražské císaře Karla VI. d. ve Vídni 24. července 1719, chované u náboženské obce israelitské v Praze.

* Čís. 316.

1628. 22. září. Vídeň.

Císař Ferdinand II. potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci vrchního města Pražského Hradčan privilegia předešlými panovníky jim udělená a osvobozuje obyvately a měšťany tamější od hlídání zločinců při věži Daliborce a od hrabání, sušení a sklízení sen v oborách královských.

My Ferdynand druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský etc. král, arcikníže Rakousské, margkrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužické margkrabě etc., oznamujem tímto listem všem, že jsme od oppatrných purgkmistra a konšelův i vší obce města našeho vrchního Pražského Hradčan, věrných milých, ve vší poníženosti prošeni, abychom jim *předně* listu Vladislava krále, kteréhož datum na Budíně den svatých tří králův létha buožího tisícího pětistého dvanáctého; [1]) *druhého* listu císaře Maximiliana, jehož datum na hradě Pražském v pondělí po neděli misericordias domini létha páně tisícího pětistého šedesátého sedmého; [2]) *třetího* listu císaře Rudolfa, kterýž jest dán na témž hradě Pražském v outerý na den svatého Jiljí létha božího tisícího pětistého devadesátého osmého [3]) a *naposledy* listu císaře Mathyáše, jehož datum v městě našem Vídni

---

[1]) č. 207. [2]) č. 261. [3]) č. 286.

v pondělí po neděli květné létha šestnáctistého dvanáctého[4]) netoliko schváliti, obnoviti a potvrditi, ale také je z milosti naší císařské jakožto král Český od vartování aneb hlídání zločincův při věži Daliborce na hradě našem Pražském, též od hrabání, sušení a klizení sen v oborách našich osvoboditi ráčili. K jejichžto ponížené prosbě, ano i k tomu, že jsou všickni k víře pravé samospasitedlné Římské katholické dobrovolně přistoupili, nakloněni jsouce a vidouce ty listy, majestáty, obdarování a potvrzení celé a neporušené býti, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách ty všecky svobody a obdarování v nadepsaných listech a majestátích obsažené jsme netoliko schváliti, obnoviti a potvrditi, ale je také, nynější i budoucí obyvatele a měšťany téhož vrchního města Pražského Hradčan, od vartování aneb hlídání zločincův při věži Daliborce na hradě našem Pražském, též od hrabání, sušení a klizení sen v oborách našich nyní i na časy budoucí a věčné osvoboditi a je z toho ze všeho milostivě propustiti ráčili, a tímto listem naším již jmenované svobody a obdarování ve všech jejich znění, položení, v punktích, klauzulech a artykulích ne jináče, než jako by v tento list náš slovo od slova vepsány byly, netoliko schvalujem, obnovujem a potvrzujem, ale tak je Hradčanské, nynější i budoucí, od dotčeného zločincův při Daliborce vartování aneb hlídání, též od hrabání, sušení a klizení sen v oborách našich osvobozujeme a je z toho ze všeho dokonale propouštíme, chtíce tomu konečně, aby při tom při všem od jednoho každého člověka jmíni, držáni a neporušitedlně zachováni byli bez naší a budoucích našich králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. Protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim ze všech čtyr stavův království našeho dědičného Českého, obzvláštně pak nejvyššímu purgkrabí Pražskému, též praesydentu a raddám zřízené komory naší v témž království našem Českém, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyšte svrchupsané purgkmistra, konšely i všecku obec již jmenovaného vrchního města Pražského Hradčan, nynější i budoucí, při tomto milostivém schválení, obnovení a potvrzení, též osvobození a opatření našem jměli, drželi a neporušitedlně nyní i v budoucích věčných

[4]) č. 297.

časech zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopouštějíce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k listu tomuto přivěšiti jsme rozkázati ráčili. Dán v městě našem Vídni v pátek po svatém Mathouši apoštolu páně, jinak dvadcátého druhého dne měsíce září, létha páně šestnáctistého dvadcátého osmého a království našich Římského desátého, Uherského jedenáctého a Českého dvanáctého.

Ferdinand m. p.
Gulielmus comes Slauata
regis Bohemiae supremus
cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Majestatis proprium:
Rafael Mnišovský m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 71. S pečetí. Německý pozdější překlad tohoto privilegia nalezá se v konfirmaci privilegií Hradčanských císařovny Marie Teresie d. ve Vídni 30. října 1751 v archivu m. Prahy I, č. 95.

* Čís. 317.

1629. 30. ledna. Vídeň.

Císař Ferdinand II. povoluje purkmistru, radě, starším obecním i vší obci Menšího města Pražského, aby měšťané jich i obec právo měli svobodné statky pozemské sobě kupovati a je týmž právem jako vyšší stavové a ostatní Pražané bez relaci královské do desk zemských klásti.

My Ferdynand druhý z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, arcikníže Rakouzské, margkrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužické margkrabě, k věčné budoucí a neumírající památce oznamujem tímto listem všem, že jsme od poctivých purgkmistra, raddy, starších obecních i na místě vší obce Menšího města Pražského, věrných našich milých, poníženě prošeni, abychom z té milostivosti a štědroty naší císařské a královské, kterouž jsme jiným všem obyvatelům a stavům království našeho dědičného Českého, věrným poddaným našim, každého času nakloněni, jim Malostranským tolikéž milosti uděliti a k tomu milostivě povoliti ráčili, aby jim purgkmistru a raddě, starším obecním i vší obci téhož Menšího města Pražského buď

společně neb jednomu každému rozdílně, nynějším i budoucím, dsky zemské království Českého tím vším obyčejem, spůsobem a právem jako jiným stavům vyšším, též dle milosti někdy slavné paměti císaře Rudolfa druhého, pana strejce a otce našeho nejmilejšího, jiným Pražanům bez rellací naší královské, dědicův a budoucích našich králův Českých, sloužiti a oni jich ve všem oučastni bejti mohli. K jejichžto ponížené žádosti a prosbě z jistých a bedlivě uvážených příčin milostivě nakloněni jsouce, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých a mocí královskou jakožto dědičný král Český k tomu jsme povoliti ráčili a mocí listu tohoto povolovati a jim měšťanům Malostranským, nynějším i budoucím, nížepsanou milost činiti ráčíme; totižto, aby ihned od datum listu tohoto našeho jim purgmistru, raddě, starším obecním, jak vší obci společně tak i jednomu každému z měšťanův zvlášťně, kterýž by pořádně do společnosti jich měšťanské za spoluměštěnína přijat byl, dsky zemské království Českého, jakž vejš dotčeno, bez relací naší královské, dědicův a budoucích našich králův Českých, sloužiti a oni jak obec tak i měšťané Malostranští, nynější i budoucí, k týmž dskám zemským, tak a nejináče než jako jiní obyvatelé z stavův vyšších téhož království, též jiní Pražané volný a svobodný přístup majíce statky pozemské, totiž svobodná a spupná dědictví, dle vůle, libosti a možnosti své kupovati, do desk sobě klásti, na sebe jakýmkoliv právem buď dědičným, nápadním i jinak jakkoliv převozovati, zápisy dlužní, věnní i jiné jakékoliv činiti mohli a summou těch všech práv, svobod, obdarování a milostí, kterýchž obyvatelé z stavův vyšších, jako i Pražané Staroměstští při dskách zemských v oučastenství jich požívají, i oni měšťané Malostranští všickni společně i jeden každý rozdílně, nynější i budoucí, beze všeho rozdílu oučastni byli a jich užívali nyní i na budoucí věčné časy; chtíce tomu konečně, aby oni měšťané Malostranští, nynější i budoucí, při dotčené milosti naší císařské a královské jim učiněné ode všech jmíni, držáni a neporušitedlně zachováni byli bez naší, dědicův a budoucích našich králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. A protož přikazujeme ouředníkům našim královským, vyšším i menším desk zemských, též jiným všem obyvatelům a stavům téhož království Českého, nynějším i budoucím, abyšte častopsané měšťany Malostranské, nynější i budoucí, při této

jim učiněné milosti jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek jak sami nečiníce tak ani komu jinému činiti nedopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské, dědicův i budoucích našich králův Českých; poroučejíce při tom ouředníkům našim královským větším i menším desk zemských, nynějším i budoucím, kdykoliv od nadepsaných Pražanův Malostranských požádáni budou, aby tento list a majestát náš do desk zemských vložiti a slovo od slova vepsati dali, jináče nečiníce. Tomu na svědomí pečet naši císařskou a královskou k listu a majestátu tomuto přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán v městě našem Vídni v outerý třidcátého dne měsíce ledna létha páně tisícího šestistého dvadcátého devátého a království našich Římského desátého, Uherského jedenáctého a Českého dvanáctého.

Ferdinand m. p.
Gulielmus comes Slauata
regis Bohemiae supremus
cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae
Caesareae Majestatis proprium
Rafael Mnišovský m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 72. S pečetí císařskou. Na rubu potvrdil Jiřík Eliáš Telecký z Adlrpergku, ingrossátor větších desk zemských, že „tento majestát ve dsky zemský do kvaternu trhového zlatého druhého létha 1630 (nynější č. 143) v pondělí po neděli misericordias domini pod lit. L 16 na vejminku v témž majestátu doloženou a na žádost Jana Boce z Andorffu a Jana Graffa z větší raddy a Petra Tomazona z starších obecních jakožto od purgkmistra, konšelův i všecky obce Menšího města Pražského s mocným listem jich pečetí městskou upečetěným k tomu zřízených a vyslaných s povolením úředníkův Pražských menších desk zemských vložen a slovo od slova vepsán jest.“ — List ten potvrdili: Leopold I. na hradě Pražském 15. prosince 1657, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (fol. 123). — Dle knihy č. 327 listu 153 v arch. m. Prahy poslal cís. prokurátor Samuel Albín z Weysenblutu některé artykule císaři 22. března 1630 do Řezna na naučení, mezi nimiž byl též tento: „Ob die Präger vnnd andere stätt, Pilszen vnnd Budweisz, durch ihre erlangte privilegia der landtaffel libere zu genieszen, wann sie nur richtig inn burgerstandt angenommen vnd nicht schuldig sein vorher dem legi A 20 vnd K. 26 inn allem ein genügen zu thun vnnd sonderlich vorhero ordentlicher weisz den incolatum oder indigenatum (vermög O 45) zu erlangen“. Na dotaz ten odpověděl císař Ferdinand II. reskriptem d. ve Vídni 22. března 1630 takto: „Wassz nun vors erste diejenige frag betrifft, ob nemblich die, so inn den Präger vnnd andern standt angenommen worden, derselbe stätte der landtaffel halber habenden privilegien zu genieszen, weiln vorkhombt, dasz bey den Prager stätten ein gewiszer vnterschiedt vnd observanz,

alsz ausz welcher die privilegia gemeiniglich ihren verstandt vnnd auszdeutung nehmen, biszhero hierinn gehalten vnd dergleichen angenommene vnd nicht eingebohrne burger hievon auszgeschloszen worden; alsz wollen Wir Vnnsz gnedigst dahin erklärt haben, dasz es auch also bey den andern besagten stätten observirt vnd demselben nachgegangen werden soll, jedoch dasz Vnsz alsz khönig zu Böheimb frey stehe dergleichen in burgerstandt angenommene persohnen auf ihr gehorsamist ansuchen bemeltr stätte privilegien disz orths fähig vnnd theilhafftig zu machen.“ (Srv. též Weingarten Codex Ferdinandeo-Leopoldino-Josephino-Carolinus str. 153.) — Když po vpádu Saském Pražané Staroměstští v listopadu 1632 vyslali do Vídně některé členy rady městské, uložili jim dle téhož pramene, aby i v této příčině k císaři se stížností se utekli a za opatření žádali, poněvadž se tu privilegií dotýče. Ve spisu svém pravili, že sice resoluce cís. jich se zásadně netýče, nýbrž Plzeňských a Budějovických; avšak poněvadž resoluce na omylu se zakládá a jim by z ní újma povstati mohla, tudíž že podávají zprávu, kterak císař Rudolf udělil jim „privilegium sine omni distinctione in genere dahin, dasz die privat burgerspersohnen, welche inn der statt Prag ihre heuszer haben, landgütter khauffen vnnd ohne sonst gebreuchige relation der landtaffel einverleiben laszen mögen; cum igitur privilegium summi principis ut pote quod semper quam latissime interpretandum, non distinguat, nec nos distinguere debemus. Solches privilegium ex usu et consuetudine, quae optima interpretatrix privilegiorum dicitur, albereith seinen rechten verstandt sine omni contradictione anreicht, dann es bey vnnsz vnnd burgerschafft nie erhört gewest, dasz zwischen den burgern ein vnterschiedt gemacht vnnd einem der allgemeinen statt privilegien mehr, alsz den anderen zu genieszen zugelaszen werden solle, imo es ist contra naturam ejusmodi privilegiorum, cum illud, quod toti vniversitati concessum, etiam cuilibet et singulis ejusdem vniversitatis concessum intelligatur.“ Dokládajíce, že by následkem takového rozeznávání spory v obci vzniknouti mohly, cizinci ve městě usazovati se nechtěli a město újmu tím utrpělo, žádali za výklad svých privilegií v ten smysl, že i zrození i nově přijatí měšťané mohou kupovati statky zemské. Stížnost tato neměla však žádného výsledku, neboť deklaratoriemi císaře Ferdinanda III. d. v Augspurku 28. května 1653 a v Ebersdorfu 18. září 1654 opětně bylo prohlášeno, že měšťanům, kteří na základě privilegií městských chtějí zakoupiti sobě statek deskový, jest prvé prostředkem dvorské České kanceláře a místodržitelství vymoci sobě u císaře inkolát. (Weingarten Codex str. 301 b a 306 b.)

* Čís. 318.

1632. 13. listopadu. Vídeň.

Císař Ferdinand II. nařizuje, aby Staroměstští byli zachováni při své výsadě, že živé ryby pouze na rynku Staroměstském se prodávati smějí a aby takový prodej ryb na Malé Straně se netrpěl.

Ferdinand der ander etc. Liebe getrewe! Wir wollen euch in gnaden nicht verhalten, wasz gestaldt bei Vnsz burgermeister vndt rattmanne der Alten stadt Prag beschwehrungsweisze einkhommen, samb ihr ihnen zuewieder ihre privilegia mit verstattung desz fischverkhauffs in Vnszerer Kleinen stadt Prag allerley eintrag zue thuen euch vnterstehet, mit vnterthänigister bitt, Wir geruheten hierüber ein gnädiges einsehen zu haben vndt euch solchen vnfueg ernstlich ab- vndt einzuestellen. Nur erinnern Wir Vnsz zwar gnädigist, wasz gestaldt ihr gleichfahls bei Vnsz deszwegen ansuchung gethan, wie auch gedachte Aldtstätter hierüber zu vernehmen befehl ergehen laszen; demnach Wir aber in ersehung solcher stadtprivilegien gnädigst so viel befünden, dasz sie destwegen ansehentlich privilegirt vndt zugleich, dasz die lebendigen fisch, kheine auszgenohmben, nirgendts anderstwo, alsz auf dem Aldtstädter ring verkhaufft werden sollen, auszdrucklich versehen worden, Wir auch gnädigist nicht abnehmen khönnen, wie dehme zuwieder ichtwasz eingeführet vndt ihnen aufgebunden werden khönte; alsz haben Wir euch solchen fischverkhauf oder selben verstattung inhibiren vndt gebitten wollen, dasz ihr bey vermeidung Vnszerer straff vndt vngnad solches fisch-verkhauffs weder ieczt noch inskünfftig weder für euch nit anmaszet, weder andern solches zu thuen verstattet, sondern die inn bemeldten privilegien auszgeseczten confiscation ihren lauf laszet vndt darinnen den wenigsten eintrag thuet. Vndt dasz ist Vnszer endtlicher will vndt mainung. Wien den 13. Novembris anno 1632.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Staroměstských cís. Ferdinanda III. d. na Prešpurku 13. května 1649 I, č. 78 v arch. m. Prahy. List tento potvrdili kromě toho: Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 319.

1633. 29. srpna. Vídeň.

Dekret dvorské kanceláře České, v kterém se purkmistru a radě Starého města Pražského dává proti mínění komory České za právo, že i nadále dle sněmovního zákona z r. 1577 na obec má připadati polovice každé odúmrti.

Von der Röm. Kays., auch zue Hungarn vndt Böhaimb Königl. Mayestaet, Vnszers allergnädigisten herren, wegen der löbl. Böheimbi-

schen cammer hiemit dienstlich anzuefügen, wasz gestaldt Deroselben burgermeister vndt rath der Alten stadt Prag wegen der ihnen nach hiebevor von wohlgedachter Böheimbischen cammer inhibirten apprehendir- vndt einziehung der bonorum vacantium oder der ihnen daran von altershero crafft desz anno 1577 am montag nach lichtmesz publicirten landtagschlueszes gebührenden halben theils eingereichtes vnterthänigistes anbringen, sowohl auch wasz auf beschehene communication sie Böheimbische cammer dargegen eingebracht vndt vorgeschüczet, auszführlich referirt vndt vorgetragen worden. Wann dann höchsternandte Ihre Kays. Mayt. nach gehabter der sachen genawen vndt raiffen berathschlagung anderst gnädig nicht befünden können, alsz dasz die Aldtstädter dieszfahls genuegsamb fundirt, auch deroselben mainung noch befelch niemahls gewesen ihnen diese helffte zu entziehen, also dasz mit der angedeuteten inhibition etwasz vnzeitig vndt vnordentlich fürgeeilet worden; derowegen so thuen Sie solche inhibition hiemit wiederumb cassiren vndt aufheben. Hingegen sindt Sie gnedigist bewolt, dasz gedachte Altstadt Prag bey solcher helffte ieczt vndt hinführo zu ewigen zeiten gegen würcklicher verrichtung der ihnen crafft desz angezogenen landtagschlueszes aufgedingten onerum publicorum in alle weg gelaszen, dabey cräfftiglich geschützet vndt erhalten werden soll. Darnach sich nun wohlgedachte Böheimische cammer zu richten vndt mehr höchsternandt Ihr Kays. Mayt. willen vnd mainung nachzueleben wiszen würdt. Decretum per imperatoriam majestatem in consilio Bohemico Wiennae 29. Augusti anno 1633.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Staroměstských císaře Ferdinanda III. d. na Prešpurku 13. května 1649 I, č. 78 v archivu m. Prahy. Kromě tohoto císaře potvrdili tento dekret: Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. Sněmovní zákon, jehož platnost tímto dvorským dekretem i nadále uznána byla, nalezá se v tištěných artykulích sněmu obecného l. 1577 v pondělí po hromnicích (4. února) odbývaného na listu D. 1 a zní takto: „*O nápadích.* A kdež sou také třetí stav, Pražané a jiní poslové z měst království Českého, při JMCské skrze přímluvy předních dvou stavuov, panského a rytířského, poníženě prosíc hledali, aby JMCská ráčil milostivě prohlédnúti k sešlosti a spustnutí měst, věcí obecních i také mnohých nedostatkův při těch městech, opravy zdí a bran a jiných věcí, a odúmrti, kteréž v městech na JMCskou připadají, jim milostivě pustiti a z milosti to týmž městuom dáti aby JMCská ráčil; na kteroužto jich žádost a majíce JMCská k sobě od stavuov panského a rytířského poníženou a snažnou za ně přímluvu, ráčil se milostivě k tomu nakloniti a všech a všelijakých takových

odoumrtí, kteréž by na JMCskou v městech kdykoli připadly, jim Pražanuom a jiným městuom v království Českém z milosti své císařské jakožto král Český nyní i na časy budoucí polovici dáti; však tak a na ten konec, aby oni Pražané v tom se tak, jakž se napřed píše a jejich uvolení jest, zachovali a k tomu se snažili, aby tím líp obecní dobré vzdělávali, města a silnice opravovali a střelbu i jiné válečné nástroje při jednom každém městě na takové odoumrti jednali, a nicméně při každém obnovení ouřadu Pražané hejtmanům a v jiných městech podkomořím království Českého, co se toho v tom čase sešlo, od nich přijato a nač vynaloženo a spůsobeno jest, učiníc pořádnej počet v známost uvazovali. A JMCská když ráčí poznati, že oni Pražané a jiná města v tom se spravedlivě, bedlivě, k obecnému dobrému měst zpravujíc předepsané věci chovati budou, tehdy k přímluvě té, kteráž se za ně stala strany druhé polovice, v milostivé paměti sobě zůstavíc nakloněn býti ráčí a že JMCská na takové ponížené žádosti stavuov tak milostivě se ukázati ráčil, z toho JMCské všickni tři stavové poníženě děkujíce toho se JMsti ve vší věrné poddanosti odsluhovati budou.“ — Úřední zápis nachází se v kvaternu deskovém „Červení sněmové 1541—1582“ fol. Q 14 v Českém archivu zemském a německý překlad tohoto sněmovního snesení v knize číslo 327 na listu 152 v archivu města Prahy. — Jako Staroměstským tak i Novoměstským dříve nežli ostatním městům přiznáno bylo opět právo k polovici odúmrtí a sice dle knihy archivu m. Prahy č. 335 l. 49 císař Ferdinand III. zaslal z Vídně 14. listopadu 1637 toto psaní pánům místodržícím: „Ferdinand třetí etc. Vysoce urození, urození a stateční, věrní naši milí! Nečiníme vás tejna, že jsme sobě psaní a dobré zdání vaše, které jste nám vedle komory naší České na žádosť a supplikací purgkmistra a konšelův Nového města našeho Pražského v příčině passírování jim odúmrtí pod datum 9. jminulého měsíce října učinili, s dostatkem přednésti dali. A poněvadž jsme se v tom milostivě resolvírovati ráčili, aby jim Novoměstským takové odoumrti tak a k tomu cíli a konci, jakž jim a jiným městům na onen čas od císaře Rudolfa slavné paměti při sněmě obecném létha jminulého 1577 uděleno jest, vždy dále passírováno bylo; pročež vám to v známost uvozujíce, milostivě poroučeti ráčíme, abyšte takovou milostivou rosolucí naši jak zřízené komoře naší České tak i jim Novoměstským náležitě v známost uvedli a je Novoměstské při ní chrániti a zastávati, jako i k tomu skutečně přidržeti hleděli, aby bez dalších odkladův počty své z obecních důchodův zhotovili a je tu, kdež náleží, složili, jakž to zaopatřiti a na tom jistou a milostivou vůli naši císařskou a královskou naplniti věděti budete. Dán v městě našem Vídni 14. dne měsíce listopadu létha páně 1637. Ferdynand. Gulielmus comes Slavata, regis Bohemiae supremus cancellarius. Ad mandatum Sacrae Caesareae Majestatis proprium Adam Peczelyus.“ Na to cís. místodržící dle téže knihy odeslali Pražanům Novoměstským tento dekret: „JMsti Římského císaře etc. ráčí poctivým purgkmistru a raddě Nového města Pražského v známost uvozovati, že jim JMCská, král a pán náš všech nejmilostivější, na jich ponížené toho vyhledávání milost učiniti a odoumrtí všecko tak a k tomu cíli a konci, jakž je sobě oni i jiná města na onen čas od JMCské Rudolfa slavné paměti při sněmě obecném létha 1577 držaném udělené

měli, vždy dále passírovati ráčí. Protož jmenem a na místě JMCské jim se o tom dostatečně poroučí, aby oni bez dalších všech odkladův počty své z obecních důchodův zhotoviti a je tu, kdež náleží, složiti hleděli, vědouce etc. Decretum in consilio cancellariae Bohemicae Pragae 25 Januarii anno 1638".

* Čís. 320.

1638. 28. června. Víděň.

Dekret dvorské kanceláře České, kterým purkmistru a radě Starého města Pražského dává se opatření, že povolené jimi prodávání ryb na rynku Malé strany na újmu jich privilegiím býti nemá, že clo z ryb pouze jich obci náleží a že všichni rybáři a rybářky porybným Staroměstským se spravovati mají.

Jakož jest JMCská, král a pán nás všech nejmilostivější, to při purgkmistru a raddě Starého města Pražského milostivě vyhledávati dáti ráčil, aby k milostivému JMCské zalíbení to při rybářích svých nařídili a zaopatřili, aby se při přítomnosti JMCské pro lepší pohodlí vlastního JMCské dvoru ryby v Menším městě Pražském prodávaly, oni Staroměstští také takovou JMsti milostivou vůli poslušně vykonati se zakázali; však při tom za milostivé opatření, aby jim takové prodávání ryb v Menším městě Pražském in praejudicium jich privilegií nebylo a aby dadouce JMCská jim k tomu cíli a konci místo na rynku Menšího města Pražského vedle masných krámů ležící a k tomu pro schování trokův a necek potřebných uličku mezi kostelem svatého Václava a domem někdy Pavla Nelcle vykázati, to při tom milostivě naříditi ráčil: Předně, aby clo z takových ryb vedle jich privilegium žádnému jinému k ruce nežli jim a obci jich dáváno nebylo a všickni rybáři a rybářky, kteréž by koliv tam v témž Menším městě Pražském prodávali, porybným jich se říditi a spravovati povinni byli, poníženě žádali. Pročež vejš dotčená JMCská poznávaje takovou poddanou žádost jich ve všem slušnou býti, je Staroměstské v tom tímto dekretem svým, že jim takové prodávání ryb na újmu a skrácení jich privilegií se vztahovati ani jaké clo od kohokoliv jiného nežli od nich Staroměstských z takových ryb se vybírati nemá, dostatečně opatrovati, tolikéž i skrze královské pány místodržící své při nich Malostranských to milostivě naříditi chtíti dáti ráčí, aby jim to místo na rynku s dotčenou uličkou pro schování necek vykázáno a bez všelijaké překážky

passírováno bylo. Čímž se spraviti a jak v tom dále poslušně zachovati věděti budou. Decretum per imperatoriam majestatem in consilio Bohemico Wiennae die 28. Junii anno domini 1638.

Vilém hrabě Slavata. Adam Pecelius.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Staroměstských cís. Ferdinanda III. d. na Prešpurce 13. května 1649 I, č. 78 v archivu m. Prahy. List tento potvrdili dále: Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. Staroměstští svolili též roku 1679 k tomu, aby Malostranští po čas přítomnosti císaře Leopolda I. v městech Pražských pro lepší pohodlí a příležitost dvoru císařského trh rybní na rynku Menšího města Pražského, jako se v l. 1638 zachovávalo, držeti mohli a obdrželi od císaře dekretem dvorské kanceláře České d. v Praze 2. listopadu 1679 opatření, že „jim takové ryb prodávání v již praveném Menším městě Pražském na újmu a zkrácení jich privilegií nikoliv se vztahovati ani jaké clo od kohokoliv jiného nežli od nich Staroměstských se vybírati nemá.“ (Kniha privilegií Staroměstských č. 194 list 81 v archivu m. Prahy.)

* Čís. 321.

1638. 22. listopadu. Praha.

Komora Česká uvádí purkmistru a radě Menšího města Pražského v známost, že císař Ferdinand III. všem městům královským v Čechách dle znění sněmu z r. 1577 zase polovici odúmrtí propustil pro spomožení potřebám jich obecním.

Jmenem a na místě JMCské, krále a pána nás všech nejmilostivějšího, uvozuje se v známost slovútným purgkmistru a raddě Menšího města Pražského, že JMCská z jistých a bedlivě uvážených příčin skrze dekret z kancelláře České dvorské pod datum 30. dne Septembris létha přítomného prošlý se milostivě na tom ustanoviti a všem městům svým královským v Čechách, svobodného čtvrtého stavu užívajícím, pro spomožení jakéž takéž potřebám jejich obecním zase polovici odoumrtí dle znění sněmu létha 1577 z milosti propustiti ráčil; pročež týmž jmenem a na místě JMCské se dotčeným Pražanům poroučí, aby oni takovou milost s náležitou vděčností přijali a ze všech a všelijakých odoumrtí od svrchupsané resolucí zastížených a budoucně přicházejících jednu polovici k rucę JMCské odvozovali a druhou polovici k dobrému obce jejich podle vyměření téhož sněmu zanechávali a každého času z toho ze všeho náležitý počet, tu kdež náleží,

učinili; vědouce, že na tom jistá a milostivá vůle JMCské naplněna bude. Ex consilio camerae Bohemicae Pragae 22°. Novembris anno 1638°.

H. W. Berka hrabě Hovora. Šebastyán Čech. Vendelýn.

Slovútným purgkmistru a raddě
Menšího města Pražského k dodání.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. Kromě císaře Leopolda potvrdili Malostranským tento dekret: Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. Znění sněmovního snesení z r. 1577 viz na str. 570. — Dekrety stejného znění byly všem venkovským král. městům v Čechách zaslány a nalezají se v archivech městských hojně i originály (na př. u obce Rokycanské) i přepisy jich.

Čís. 322.

1642. 21. března. Vídeň.

Císař Ferdinand III. potvrzuje stavům království Českého jich privilegia, práva a svobody, jež jim předešlí panovníci Čeští byli udělili a otec jeho Ferdinand II. potvrdil, pokud ony obnovenému zřízení zemskému neodporují.

Wir Ferdinand der dritte von Gottes gnaden erwehlter Römischer kaiser, zu allen zeiten mehrer des reichs, in Germanien, zu Hungern, Beheimb, Dalmatien, Croatien und Sclauonien etc. könig, ertzhertzog zu Österreich, hertzog zu Burgundt, marggraff zu Mähren, hertzog zu Lutzenburg, in Schlesien, zu Brabandt, zu Steyr, zu Kärndten, Crein, Württenberg vnd Teckh, fürst zu Schwaben, marggraff zu Ober- vnd Nieder-Lausznitz, gefürster graff zu Habspurg, zu Tyrol, zu Pfierdt, zu Kyburg vnd zu Görtz, landtgraff in Elsasz, marggraff des heiligen Römischen reichs ob der Ens vnd zu Burgaw, herr auff der Windischen marck, zu Portenaw vnd Salins etc., bekennen vnd thuen kundt offentlich mit diesem brieff gegen allermänniglich, das Vns die hochwürdigen, ehrwürdigen, würdigen, hochgebornen, hoch- vnd wolgebornen, wolgebornen, gestrengen, ehrnvesten, erbahrn vnd ersamen, Vnsere liebe getrewe, N. alle vier ständt Vnsers erb-königreichs Behemb in vnterthenigkeit angelangt vnd gebetten, das Wir ihnen ihre allgemeine landes-privi-

legia, freyheiten vnd immuniteten allergnedigst confirmiren vnd bestättigen wolten. Wann Wir dann in kaiser- vnd königlichen gnaden angesehen die getrewe vnterthenigste deuotion vnd treuwilligste vnverdrossene dienste, darmit Vns vnd Vnserm hochlöblichsten hausz sie stände zugethan vnd sich biszhero bey einer vnd andern begebenheit zu Vnserm sonderbahren gnedigsten gefallen erfinden lassen, auch darinnen noch ferner allem getrewen eyffer nach zu continuiren des allervnterthenigsten erbietens seindt; als haben Wir mit wolbedachtem mueth, rechtem wissen vnd vorgehabtem zeitlichem rath in solch ihr, der gehorsamben vier stände, vnterthenigistes suchen in kaiser- vnd königlichen gnaden verwilliget; thuen das vnd verwilligen hierein ausz Behemischer königlicher macht vnd gewalt als regierender könig zu Beheimb hiemit vnd in krafft dieses brieffs wissentlich confirmiren vnd bestättigen ihnen ihre allgemeine landes-priuilegien, freyheiten vnd immuniteten allermassen sie dieselben von Vnsern hochgeehrten vorfahren, könige zu Beheimb, erworben vnd hergebracht vnd ihnen von weilandt Vnserm hochgeehrtisten herrn vattern glorwürdigster gedächtnusz vnterm dato den neun vnd zwaintzigsten Maii sechzehenhundert sieben vnd zwaintzig confirmiret worden vnd soweit dieselben Vnserer vernewrten königlichen landtsordnung nicht zuwider sein. Mainen, setzen vnd wollen, das sie, die vier stände Vnsers erbkönigreichs Beheimb, vnd ihre nachkommen derselben in allen puncten, clausuln vnd articuln, allermassen solche in ietztbesagter weiland Vnsers hochgeehrtisten herrn vatters christmildigster gedächtnusz königlichen confirmation mit mehrerm bedinget vnd auszgedrucket, geniessen vnd gebrauchen sollen vnd mögen. Wir zusagen vnd versprechen auch vor Vns vnd Vnsere erben, nachkommende könige zu Behemb vnd marggraffen zu Mähren, hiemit gnediglich, das Wir sie, Vnsere getrewe stände, vnd die gantze gemein Vnsers erbkönigreichs Behemb, sowol einen ieden standt vnd dessen mitgliedt bey solchen ihren priuilegien, freyheiten, immuniteten, landtsordnung, rechten vnd gerechtigkeiten, insonderheit auch der heiligen catholischen alleinseligmachenden religion schüzen, darbey handthaben vnd erhalten, auch wieder niemandts person oder gütter de facto procediren, sondern iedwedern zuvor bey seiner instantz hören vnd nach erkantnüsz der sach vermög der recht vnd der justitz nach verfahren lassen wollen,

alles gnediglich vnd ohne gefehrde. Zu vrkundt dessen haben Wir diesen brieff mit eigen handen vnterschrieben vnd mit Vnserm kaiser- vnd königlichen anhangenden grössern insigel besiglen lassen. Geben in Vnser stadt Wien den einvndzwaintzigsten monatstag Martii nach Christi vnsers lieben herrn vnd seligmachers gnadenreichen geburt im sechzenhundert zwey vnd vierzigsten, Vnserer reiche des Römischen im sechsten, des Hungerischen im siebenzehenden vnnd des Behemischen im funffzehenden.

Ferdinand m. p.	Albrecht von Kolowratt m. p.
Gulielmus comes Slauata regis Bohemiae supremus cancellarius m. p.	Ad mandatum Sacrae Caesareae Maiestatis proprium. Freiszkleg m. p.

Orig. v korunním archivu sv. Václavském číslo repos. 339. S velkou pečetí císařskou.

* Čís. 223.

1642. 22. prosince. Vídeň.

Císař Ferdinand III. uvádí svému bratru a místodržícímu Českému arcivévodovi Leopoldovi Vilémovi v známost, že přeje sobě, aby Menší město Pražské těchže práv a výsad účastno bylo, jakých obě ostatní města Pražská užívají, rozhodnul na žádost purkmistra a rady Menšího města, že mají na sněmě zemském ze svého středu každý třetí rok nejvyššího berníka zemského zvoliti a v úřadě tom se Staroměstskými a Novoměstskými se střídati.

Ferdinand der dritte von Gottes gnaden erwöhlter Römischer kaiser, auch zu Hungarn vnd Böheimb etc. könig. Hochwürdiger, durchleuchtiger, hochgeborner, freundlicher, lieber bruder vnd fürst! Wir wollen Ewer Liebdten nicht verhalten, wasz maszen Wir denen erbaren, Vnsern lieben, getrewen N. burgermeistern vnd rathmannen Vnserer Kleinern stadt Prag auf ihr gehorsambistes anhalten vnd der andern beyden Präger städt eingewendten gegennotturfft, wie auch von Vnsern verordnet gewesten stadthaltern zu Prag darüber abgeforderten bericht vnd guetachten die kaiser- vnd königliche gnad gethan vnd Vns gnädigst resolviret haben, dasz gleich wie Wir gedachter Vnserer Kleinern stadt Prag wegen ihrer Vnsz vnd Vnserm hochlöblichen erczhausz bey diesen

wehrenden schwähren kriegszeitten erwiesenen trew, ersprieszlichen diensten vnd darüber auszgestandenen vielfaltigen vngemachs ohne disz die gnad gethan vnd sie aller freyheiten, privilegien, immunitäten vnd begnadungen, derer die Alt- vnd Newen stadt Prag befuegt, theilhafftig gemacht; also auch hinführo ausz ihrem mittel ein oberstewerinenehmer burgerlichen standts genommen vnd alternative vnd solcher gestalt bestellet werden soll; dasz demnach bey ieczt gehaltenen landtag solche stelle einer ausz den Altstädter rath bedienet, also bey nechstkünfftigen anderten landtag einer ausz dem Newstädter rath vnd dann volgendts bey dem dritten landtag einer ausz dem Kleinseittner rathsmittel hiezu fürgenommen vnd also fort vnd fort vnter ihnen hierinnen alternirt vnd umbgewechselt werden soll. Damit nun inskünfftig solches allerdings observirt vnd zu würcklichen standt gebracht werde, so haben Wir Ewer Libdten deszen hiemit freundt-bruederlich vndt gnädigst errinnern wollen, damit Sie solches bey der landtaffel mit nechsten vermercken vnd gehöriger orthen verfuegen laszen, damit bey nechstkunfftigen landtägen solches in gebührliche acht genommen, ermelte Vnsere Kleinere stadt Prag darbey vestiglich geschüczet vnd erhalten werde, maszen Ewer Libdten deme recht zu thuen wiszen vnd Wir verbleiben Ihro benebens mit freundt-bruederlicher anneigung vnd gnädigster affection bestendigist wohlbeygethan. Geben in Vnserer stadt Wien den zwey vnd zwainczigisten monatstag Decembris im sechczehenhundert zwey vnd vierczigisten, Vnserer reiche desz Römischen im sechsten, desz Hungarischen im achzehenden vnd desz Böhaimbischen im sechzehenden jahr.

Ewer Libdten getrewer vnd guetwilliger brueder

Ferdinand.

Georgius comes de Martinitz regis Bohemiae cancellarius. Albrecht von Kolowrat. D. Freiszleben.

Dem hochwürdigen, durchleuchtigen, hochgebornen Leopold Wilhelm, erczherczogen zue Oesterreich, administratorn desz hochmaisterthumbs in Preuszen, maistern Teutsch ordens, bischoffen zu Straszburg, Halberstadt, Passaw vnd Ollmütz, Vnserm freundtlichen, geliebten bruedern, fürsten, gubernatorn in Vnserm erbkönigreich Böheimb vnd generaln über Vnsere kayserl. armaden.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. Kromě tohoto

císaře potvrdili tento list: Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (f. 224). — V opise privilegií Malostranských v Českém museum chovaných nalezá se připsáno, že tento list císařský vepsán byl do desk zemských „in dem roszmarin farb relation-quatern anno 1642 fol. G. 8."

Čís. 324.

1648. 8. dubna. Hrad Pražský.

Císař Ferdinand III. potvrzuje starším i obci židovské v Praze i v království Českém privilegia, jež jim otec jeho Ferdinand II. byl udělil a zároveň vykládá a doplňuje jich ustanovení. Židé mají zachováni býti při domech a příbytcích, kteréž v královských městech a na komorních panstvích drží. Obchody, řemesla a živnosti mají v těchže rozměrech jako od starodávna provozovati; avšak nesmějí zaměstnávati u sebe křesťanských pomocníkův a není jim dovoleno obchod podomovní provozovati, nýbrž výrobky své smějí pouze v židovském městě neb v tandlmarce prodávati. Vojenské potřeby pouze křesťanům vyráběti a prodávati náleží. Dozor na jich obchody v Praze má král. hejtman a rada městská vykonávati, kterým také náleží trestati všechny přestupky, jichž by se židé při prodávání zboží dopouštěli. Židé vezouce zboží do Prahy mají tatáž cla odváděti, jako Pražané. Oni smějí půjčovati pouze na základy a výjimečně též na dlužní listy do obnosu 1000 zl.; avšak míra úroku na šest procent se snižuje. Základy do ujednané lhůty nevyplacené nemají více věřiteli připadati, nýbrž soudně se odhadovati a prodávati. Pouze ty zastavené věci, o nichž dokázáno, že sou kradeny, musí židé vrátiti, spravujíce se dalšími předpisy o půjčování peněz, o vyplacování základův a o provolávání ztracených věcí ve školách židovských. V židovském městě soudní moc vykonávají starší židovští s rychtářem, které komora král. svými komisary dosazuje. Křesťan může žida pohnati buď před tento soud židovský aneb v Praze před radu Staroměstskou a na venkově před vrchnost; avšak rozepře židův mezi sebou náleží vždy před soud židovský. Usedlý žid nemá býti vězením opatřen, když není obavy, že by utekl a pouze v trestních věcech může žid křesťanským soudem do vězení dán býti. Na kterém právě rozepře některého žida se začne, tam má též skončena býti, při čemž strany mají právo odvolati se z rozsudku. Pro cizé dluhy židův neb křesťanův nemají býti židé na cizém

právu zadržováni a zatýkáni a tím méně má proti obci židovské zavíráním školy neb tandlmarku práva odvetného užíváno býti. Svědectví židův pod přísahou židovskou vykonané má před soudy křesťanskými platnost podržeti jakož i rukojemství za uvězněného žida a židé mají těchže právních prostředkův užívati a tytéž poplatky soudní odváděti, jako křesťané. Starší židé povinni jsou vydati žida pouze tenkráte, když se ví, kde se skrývá; avšak k hledání jeho po domech nejsou povinni. Rovněž tak vyznání zločince na neznámého žida nemá míti za následek vyšetřování všech židův.

Wir Ferdinand der dritte von Gottes gnaden erwehlter Römischer kayser, zu allen zeiten mehrer des reichs, in Germanien, zu Hungarn, Böheimb, Dalmatien, Croatien und Sclavonien könig, erzherzog zu Österreich, herzog zu Burgund, marggraf zu Mähren, herzog zu Lutzenburg, in Schlesien, zu Braband, Steyer, Cärndten, Crain, Württenberg und Teckh, fürst zu Schwaben, marggraf zu Ober- und Nider Lausnitz, gefürster graf zu Habspurg, zu Tyrol, zu Pfirdt, zu Kyburg und zu Görtz, landgraf in Elsasz, marggraf des heyligen Römischen reichs ob der Ennsz und zu Burgau, herr auf der Windischen marck, zu Portenau und Salins, bekennen offentlich mit diesem brieff und thun kund allermänniglich, demnach bey Unsz die elteste und gemeinde in Unserer königlichen Prager stadt und erb-königreich Böheimb wohnende Judenschafft unterthänigst supplicando einkommen und dasz Wir ihnen die von Unsern vorfahrern im königreich Böheimb, sonderlich von Unsern hochgeertisten herrn vattern, weyland kaysern Ferdinanden dem andern als könig zu Böheimb, christmildesten gedächtnus, erlangte und ihnen ertheilte privilegien als jezt regierender könig gnädigst zu confirmiren, bestättigen, zu renoviren und zu verneuern geruhen wolten; als haben Wir diesem ihrem der Judenschafft allergehorsambsten bitten in kayser- und königlichen gnaden deferirt und stattgegeben, auch mit wolbedachtem muth, guten wissen, auch vorhergepflogenen zeitigen rath Unserer edlen räthe und lieben getreuen solche ihre privilegia folgender gestalt confirmiret, bekräfftiget, renoviret, verneuert und in etlichen puncten zu verhüet- und vorkommung allerhand künfftiger differenz und unwillens zwischen Christen und Juden declarirt, erklärt und erleutert; confirmiren, bekräfftigen, reno-

viren, verneuern, declariren und erklären und erleuttern auch solche hiemit aus vollkommener kayserlichen macht und gewalt als regierender könig zu Böheimb und in krafft diesz briefs, nemblichen und also: *erstlichen*, dasz sie in Unserm erb-königreich Böheimb und königlichen städten, wie auch Unseren eigenthumblichen cammer-herrschafften, wo sie von altershero ihre wohnung gehabt, unter Unser kayser- und königliche protection und schuz verbleiben und wohnen mögen, ohne Unser sonderbahr allergnädigstes vorwissen und willen nicht ausgetrieben werden, auch bey ruhigen possess dere. auf weyland Unsers hochgeertisten herrn vattern christmildisten angedenckens durch Dero damahls gewesten statthalter in königreich Böheimb, weyland fürsten Carln von Lichtenstein zu erkauffen erlaubten häusern allerdings erhalten und gelasszen werden sollen. Zum *anderten*, damit sie auch ihre nahrung und lebens-mittel erlangen möchten, haben Wir ihnen alle ehrliche, ihnen in ihrigen vorigen privilegiis zugelasszene und biszhero geführte gewerb und handlung mit kauff- und verkauffung allerhand kauffmanns- und crammer-waaren nach der ellen, maasz und gewicht, wie auch mit unterschiedlichen metallen, welche Wir in specie nicht verbotten, frey zu führen, und wo es herkommen, auch offentliche gewölber und laaden auf den plätzen und märckten zu haben und zu halten, auch offene jahr- und wochenmärckht wie andere Christliche kauff- und handels-leuth zu reysen und alda mit ihren waaren und sachen in alle ehrliche und redliche weeg ungehindert männiglichs zu kauffen und zu verkaüffen, im gleichen mit rohe- und ausgearbeiten leder und häuthen, item mit woll, getrayd, lebendigen viehe und fleisch (doch anders und weiters nicht, als soweith es die von Unsz zwischen den Christen- und Juden-fleischhackern den vierzehenden Novembris nechst verschienen sechzehenhundert sieben und vierzigsten jahres ergangene resolution in sich begreifft und zulasset), wein untern reiffen, breiten und schmahlen, einheimbischen und ausländischen tüchern ellen- und stuckweisz, gesaltzen und dürren fischen (da sie es von alters hergebracht) sowohl mit allen andern sachen mehr zu handlen, dieselben zu ihrer eigenen nothdurfft zu erkauffen und in Präger städten und anderen orthen wider zu verkauffen, auch wohl wann es waaren, so von Unsz insgemein nit verbotten, anders wohin gar ausser landes zu führen, wie nicht weniger im Podskall

brenn-und floszholtz zu kauffen und herunter zu ihrer stadt zu führen und gleich den Christen frey herunter passiren zu lassen, in ihrer stadt (doch nur allein zu ihrer eigenen nothdurfft und genuss) wein auszuschäncken und dasz sie von allen ihren von den Prager burgern und sonsten erkaufften frembden weinen weder bey den thoren- oder bruckenzoll, auch Unsz mehrers umbgeldt, als andere Christen und burger schuldig oder sonsten von alters hergebracht, geben noch von ihnen begehrt oder genommen werden solle, allergnädigst verwilliget. *Drittens* Wir auch hiernebenst ihnen noch ferner concediret und verliehen, dasz sie samentliche sowohl in Unserer königlichen stadt Prag als sonst in andern städten und auf dem lande wohnenden Juden auf pfändter leihen, doch nicht mehrers als das landübliche interesse, sechsz vom hundert, nehmen mögen und sollen; allermasszen es dann albereith bey deme den zwölfften Martii des sechzehenhundert zwey und vierzigisten jahrs von Unsz ausgangenen, durch Unsere damahls verordnet geweste königliche statthalter zu männigliches wissenschafft publicirten patent unter einer gewiszen darinnen benanndten straff gemässen, vorsehen und ausgesezt, bey deme Wir es dann nochmahls allerdings bewenden lassen; und obwohl in Unserer verneuerten königlichen lands-ordnung Q. 69 auf schuldbrief oder andere gerichtliche versicherung zu leihen ihnen Juden ausdrucklichen verbotten, so haben Wir doch dieses gesatz (welches in ungleichen verstand gezogen werden wollen) durch Unsere den sechzehenden Aprilis anno sechzehenhundert vier und vierzig gnädigst ergangene resolution dahin interpretirt, erlaütert und erkläret, dasz es zwar nochmahls bey solchem verbott verbleiben und die Juden keine auf andere und frembde ausser des entlehners persohn lauthende obligation zum pfand annehmen; zum fall aber der Jud jemanden geldt leihen und von dem entlehner selbsten sich mit seiner eigenen verschreibung versichern lasszen wolte, er solches zu thun fug und macht haben, doch selbiger schuldschein über ein tausend gulden sich nicht erstrecken, die causa debendi oder die ursach, woher die schuld rühre, inseriret und darein gesezt, doch keine ligende gründe darinnen hypothecirt und verschrieben werden sollen. Wann aber das darlehen das quantum der tausend gulden überstiege und das darlehen auf ein höhers sich erstreckete, solle dasselbe keines weegs passir-

und zulässzlich seyn, es wäre dan sach, dasz der schuld-schein neben dem selbstschuldner mit zweyen ehrlichen Christen zum zeügnus unterschrieben und besigelt oder derselbe schuldner vor gericht sich zu solcher schuld bekennen und dieses gerichtlich zu annotiren und zu vermercken bitten thäte. *Vierttens*, weilen auch biszhero das pactum legis commissoriae und verfall- oder verstehung der zu bestimter zeit nicht sogleich ausgelösten pfändter sehr in schwung gangen und practicirt worden, wordurch mancher (weil er sein pfand, ob es gleich viel ein mehrers, als das darauf geliehene capital und davon verfallene interesse betrifft, werth, sogar ohne herausgebung des überschusz völlig entrathen müssen) nicht zu geringen schaden kommen; als haben Wir solches alles ganz billich abrogirt, aufgehoben und abgethan, auch es hinfüro mit auslösung der pfändter, hernachgeseztermassen zu observiren und zu halten gnädigst statuiret und verordnet, nemblichen: wann die pfändter nach ausgang jahr und tag oder ieniger zeit, wie debitor und creditor miteinander paciscirett und sich verglichen, nicht sogleich ausgelöset würden, so soll durch den stadtrichter dem verpfänder die aufkündigung geschehen, und wann er darauf inner dreysszig tagen das pfand nicht auslösete noch mit dem darleher weiterer frist halben sich vergliche, durch den darleher dasselbe zum gericht deponirt, desszen schätz- und distrahirung begehret, alsdan mit vorwissen und gegenwarth des verpfänders oder schuldners oder (wann er nicht erscheinen wolte oder könnte) in beyweesen des stadt- und Juden-richters durch verständige und erfahrne, vom gericht hierzu deputirte leuth ehrbar und aufrichtig in billichen werth gerichtlich geschäzt, darauff offentlich feil geben, plus offerenti oder demjenigen, so am meisten darauf leget, verkaufft, dem Juden sein capital und land-übliches interesse sechsz vom hundert bezahlt, das übrige dem debitori ohne allen weitern entgeldt ausgefolget, oder wofern es in vierzehen tagen nicht höher, als es geschäzt worden, zu verkauffen, dem Juden in solcher schätzung mit verwilligung des stadt-richters und desszen darüber ihme Juden ertheilten schein eigenthumblich heimbgeschlagen, er Jud alsdan darmit als mit seinem eigenen guth ohne des debitoris und männigliches verhinderung seinem belieben und gefahlen nach zu thun und auch zu lasszen macht haben solle. *Fünfftens* entgegen, wann ein Christ vor der bestimten zeit von

dem Juden sein pfand auslösen wolte und von ihme solches an ein orth zu bringen und zu weisen begehrete, so solle er Jud solches (es beschehe dan von ihme gutwillig) zu thun keines weegs schuldig seyn, sondern der Christ das darauf erborgte geldt sambt dem davon verfallenen interesse, jährlich sechsz vom hundert, an dem orth, wo ers versezt oder bey gericht auszehlen und sein pfand daselbst dargegen erheben und zurucknehmen. *Sechstens*, demnach sich auch einkommender Juden-klagen nach biszweilen zuzutragen pfleget, dasz die Christen durch ihre weiber, kinder, brod-genosszen, gesind oder jemand andern einem Juden ein pfand versezen lasszen, hernach über eine zeit selbige persohn verschicken oder wohl gar abschaffen, nachmals von dem Juden selbiges pfand unter dem vorwandt, samb es ihnen gestohlen oder entfrembdet worden wäre, ohne entgeldt wider begehren und aber solches denen rechten zuwider und in fraudem creditoris beschicht; als haben Wir Unsz in diesem puncto allergnädigst dahin erkläret, dasz wann ein Christ sein pfand durch einen andern versezet und erfragtes pfand wider haben wolte, der Jud solches ehender nicht, bisz der Christ, dasz es ein gestohlenes guth seye, (vermög Unser verneuerten königlichen landes-ordnung Q 48) glaublich darthun würde, herauszugeben schuldig seyn solle. *Zum siebenden,* item wann ein Christ etwas von kleydung oder andern sachen einem andern Christen zu verkauffen oder sonsten in andere weege vertrauete oder aber auf borg überliesse oder gar verkauffete, dieser aber hernach solche sachen als sein eigenthumb einem Juden versezete oder verkauffete, so soll derjenige, so dem andern seine sachen erstbesagtermassen vertrauet oder überlassen, dieselbe bey seinem selbstschuldner suchen und dem Juden, welcher darauf bona fide bey gutten glauben und trauen geliehen oder dasselbe erkaufft, hierumben keines weegs zu besprechen befugt, doch wann er solche sachen durch baare erlegung des darauf geliehenen oder darfür gegebenen geldts wider an sich lösen wolte, der Jud ihme selbige erfolgen zu lasszen schuldig seyn. *Achtens* ebenermassen, wann dem alten herkommen nach ein Christ seine verlohrne sachen in den Juden-schulen ausruffen liesze und sich befunde, dasz ein Jud dieselben erkaufft oder darauf geliehen hätte, so soll zwar der Jud dem schuel-klepper solche sachen zustellen und was er darauf geliehen oder darvor geben, mit einem cörperlichen eyd

aussagen, der schul-klepper aber ehender nicht, bisz das geldt, so der Jud realiter darfür bezahlet, wider erleget, herausgeben oder erfolgen lassen. *Neundtens*, schlüszlichen befindet sich in höchstgedachtes Unsers höchstgeehrtisten herren vatters, weyland kaysers Ferdinands des andern, christmildister gedächtnus, unterm dato den dreysszigsten Junii des sechzehenhundert acht und zwanzigsten jahrs [1]) ihnen Juden aus der königlichen Böhmischen hof-cantzley ertheilten confirmation, dasz ihnen Juden auch ihre erlehrnete handwerck unter ihnen zu treiben erlaubet worden; dessentwegen dan zwischen der Christenhandwerckern und den Juden ein starckes disputat enstanden und viel jahr lang gewehret; dahero Wir zu gänzlicher abhelff- und aufhebung dieser differentien Unsz endlichen hierauf zu resolviren bewogen worden, und lassen es zwar aus gewiszen erheblichen ursachen bey solch der Juden erlangten begnadung verbleiben doch mit dieser interpretation, restriction und limitation, dasz sie Juden ihr erlehrnte handwerck von männiglich ungehindert exerciren und treiben, doch keine Christen-gesellen, störrer oder pfuscher halten, noch denenselben unterschleiff geben, die von ihnen verfertigte arbeith nicht auf der gaszen oder in häusern (es wäre dan, dasz einer oder der ander solcher sachen zu seiner nothdurfft sich zu bedienen, ein Juden in sein hausz, zimer oder wohnung zu sich erfordern lassen würde) hausiern, herumbertragen, sondern auff ihren tandel-marckht oder in der Judenstadt in der wochen zween tag, als erichstag und freytags, ausgenommen wan auf selbigen tag ein fest oder feyertag einfiele, offentlich feil haben, auch Christen und Juden ohne unterscheid verkauffen mögen, darüber aber Unser Altstätter haubtmann und der rath die inspection und aufsicht haben und da sie etwa bey solchen von ihnen Juden gemachten arbeith einige unehrbahre vortheilhafftigkeit und betrug vermercken und sich solches in besichtigung derselben, welche er haubtmann oder der rath, da etwan derentwegen auf ein- oder den anderen eine suspicion, argwohn und verdacht fallen würde, durch ehrliche, gewissenhaffte, dieselben handwerck verständige leuth vorzunehmen anordnen werden, und also die sachen nicht tüchtig noch richtig befunden würden, neben wegnehmung solcher von dem Juden also verfertigter sachen, der oder diejenigen, die sich darmit betretten lassen würden, nach

[1]) č. 315.

gestalt und gelegenheit des verbrechens mit ernstlicher unnachlässzlicher straff beleget werden, ja noch über dieses derselbe oder dieselbigen dieses Unsers der Judenschafft gnädigst ertheilten privilegii ipso facto verlustigt seyn und desszelben nicht mehr zu geniessen haben solle. Das bichsenmacher-handwerck aber wie ingleichen auch schwerdtfeger-, platner- und andere militarische handwercke unter ihnen zu treiben, solle ihnen ganz und gar inhibiret, eingestelt und verbotten seyn. Zum *zehenden* endlichen, weil die in diesem Unsern erb-königreich Böheimb wohnende Juden bey ihren also zugelassenen wohnungen, aufenthalt, obspecificirten gewerb, nahr- und handthierung insgesambt von altershero in form einer gemeind verfasset, ihnen eltiste und richter vorgesezt, selbige auch jedesmahl auf verordnung Unserer königlichen Böhmischen cammer durch gewisze hierzu deputirte commissarien in aydt und pflicht genohmen worden, als lasszen Wir es gleichfalls bey diesem alten herkommen bewenden. Wie weith sich aber diese ihre Jüdische instanz erstrecken, wie sie in ihren gerichtlichen processen verfahren, auch wie man sich gegen ihnen bey den Christlichen rechts-instantien und gerichten in einen und anderen verhalten solle, hernachgeseztermassen gnädigst declariren, erläutern und erklären, nemblich: wann ein Christ einen Juden schulden, darlehen, verpfändung oder anderer civil-sachen halben, wie die nahmen haben mögen, zu besprechen oder zu beklagen hätte, er denselben, da er ein Prager Jud, bey dem Altstädter rath und gericht, in andern städten aber und auf dem land vor jedes orths, wo der Jud wohnhafft, Christlicher obrigkeit mit recht vornehmen; zum fall aber ihme Christen den Juden bey seiner Jüdischen instanz, darinnen er Christ die election haben und solches in seinem freyen willen gestelt seyn solle, zu conveniren mehrers beliebte, er solches zu thun befugt seyn, sie beederseiths ordentlich gegen einander verhört, doch wider einen sesshafften Juden, der nicht de fuga suspect noch ausreysens halber verdächtig ist, der process mit der execution oder arrest angefangen, sondern bey allen instantien dem gerichtsbrauch gemäsz gebührlich verfahren und alda, wo die klag am ersten anhängig gemacht, der stritt zum ende gebracht, salva appellatione darinnen erkennet und ausgesprochen werden. Und wann alsdan in dergleichen civil-sachen die Jüdische zugelasszene gericht den Juden in ihre verhafft genohmen, sie denselben

bisz zu völliger sachen erörtterung in der Christen gefängnus erfolgen zu lassen nit schuldig seyn; da aber andere criminal-sprüch und verbrechen mit unterlieffen, selbigen Christlichen gericht, worunter der gefangene Jud sesszhafft, alsbald ohne einigen aufenthalt herausgeben und lifern sollen. *Eylfftens,* da aber Jud gegen Juden in strittigkeit geriethe, in prima instantia nicht für das Christliche recht gezogen, sondern bey den Jüdischen eltisten und gericht, so aber Uns ebenmässzig als den vorigen königen geschworen und verpflichtet seyn sollen, erörttert und darinnen (doch gleichfalls salva appellatione) erkennet werden. *Zwölfftens,* insonderheit auch von keinem stadt-richter weder in Prager- noch anderen städten und orthen auf einen angesessenen, seine eigene erkaufte wohnung habenden Juden einiger schulden oder anderer burgerlichen sachen halber das recht-geldt demselben alsogleich in verhafft zu ziehen, genommen, sondern dergleichen jederzeit zum ordentlichen recht, es könnte dan der kläger zu recht genugsamb erweisen, dasz beklagter Jud nicht solvendo oder sich eines ausreysens bey ihme zu befahren wäre, remittirt und alda beklagt werden. Zum *dreyzehenden,* wie Wir dann auch der biszhero zuweilen attentirten repressalien und aufhaltungen halben ihnen Juden diese gnad gethan und statuiret, dasz hinfüro sie Juden frembder Christen- oder Judenschulden wegen mit keinen arrest oder gefängnus belegt, noch sonsten vorsetzlicher weise in schaden und unkosten gebracht, sondern ein jeder glaubiger seinem selbstschuldner selbsten zu besprechen angewiesen, also kein unschuldiger Jud für ein schuldigen Christen oder Juden angehalten, viel weniger aber ihne eltisten und gemeinde eines privat-Juden schuldenhalben (sie hätten sich dan hierzu selbsten verbündlich gemacht) angefochten, noch ihrer der gemeinde selbst eigenen schulden wegen ohne Unserm befehl oder (da Wir nicht zugegen wären) Unserer hinterlassener statthalter billichmässzigen verordnung mit sperrung ihrer schulen und tandl-marckhts oder militarischer execution wider sie verfahren werden solle. *Vierzehendens*, wann auch die Juden bey der Christen hohen- oder nider-gerichten etwan rechtsfertigungen und process haben und führen möchten, so sollen sie mit abführung der gerichtsgebührnuszen höher nicht als die Christen gesteigert, sondern denselben hierinnen gleich gehalten werden, auch alle andere beneficia juris et processus zu geniessen haben. *Funffzehendens*, an-

langend der Juden bürgschafft setzen und ordnen Wir, dasz wann ein Jud einen in burgerlichen sachen verhafften Juden aus der gefängnusz ausbringen wolte und die eltisten, dasz der bürg würcklich angesesszen und desszen hausz anderwerts mit übermässzigen schulden nit afficirt, er also zu solcher bürgschafft gnugsamb wäre, unter ihren gewöhnlichen gemeind-insigel attestiren und bezeugen würden, derselbe obgedachtermasszen (auszer da es Unser selbst eigenes interesse betreffe) für einen bürgen zugelasszen und angenohmen werden solle. *Sechzehendens,* zum fall auch Juden bey den Christen oder ihren selbst eigenen gerichten zu zeugen producirt, dasz sie den ihnen vorgeschriebenen Juden-aydt leisten und ablegen und sonsten keine andere exception, als dasz sie Juden wären, wider ihr persohn sich ereignen würde, so solle derselben deposition und aussag (gleich wie im heyligen Römischen reich und sonsten anderer orthen in täglicher observanz ist) bey allen gerichts-instantien für gültig angenommen und im urtheilen wie andere zeugnussen attendirt und beobachtet werden. *Siebenzehendens,* wann etwan ein Jud (wie biszweilen zu geschehen pfleget) sich verstecket und den Juden-eltisten die herfürsuch- und gestellung desselben mit gewalt zugemuthet werden wolte, so sollen sie zwar, zum fall sie von solchen Juden wissen würden, ihne unweigerlich zu exhibiren und vor gericht zu stellen schuldig seyn; wo sie aber hierumben keine wissenschafft hätten, auch dessen nicht zu überführen wären, noch der Christ das hausz, wo derselbe sich also verbergende zu finden oder anzutreffen, mit grund weisen oder benennen könnte, sie eltisten selben Juden zu suchen nicht angehalten, noch der gemeinde derentwegen ihre schulen und nahrung versperret, noch auch wider sie eltisten, wann ein Jud, den sie seines verbrechens halben befängnussen und bestraffen thäten, aus boszhafften gemüth sich an ihnen zu rächnen, etwas auf sie erdichten und angeben möchte, nicht alsogleich mit der execution, sondern nach vorhergehender ihrer vernehmung cum causae cognitione procedirt. *Achtzehendens,* wan auch schlüszlichen etwan ein übelthätter vor- oder nach der tortur auf einen Juden bekennete, doch denselben weder in persohn kennete, noch sonsten mit andern erkändtlichen umbständen zu beschreiben wüste, nicht alle Juden (wie zuvor biszweilen geschehen) zu dem übelthätter in die gefängnus, noch der übelthätter unter den Juden herumbgeführet, sondern vermög

der rechte mit anstellung einer inquisition procedirt und verfahren werden. Solches auch wie nicht weniger alle Unsere vorgehende concessionen, confirmationen und declarationen nicht allein die hier zu Prag, sondern auch alle andere in diesem Unserm erb-königreich Böheimb unter Unserm schuz wohnende Juden von männiglich unturbirt und ungehindert zu geniessen und derselben sich zu erfreuen haben. Und gebiethen hierauf allen und jeden Unsern inwohnern und unterthanen in Unserm erb-königreich Böheimb, was würden, stands oder weesens die seyn, hiermit ernst und vestiglich, dasz sie gedachte Judenschafft bey diesen Unsern ihnen gnädigst confirmirt-, bestättigt-, renovirt- und verneuerten privilegien und begnadungen ruhiglich verbleiben lasszen, sie dabey schüzen und handhaben, auch ihnen hierinnen einigen eintrag nicht thun noch andern zu thun verstatten, so lieb einem jedweden sey Unser schwere straff und ungnad und darzu derer in offtgedachter Unsers hochgeehrtisten herrn vatters, christmildesten angedenckens, ihnen ertheilten confirmation einverleibten poen der dreyszig marck löthigen goldes, die ein jedweder, so offt er freventlich darwider handlete, Unsz in Unsere cammer unnachläszlich zu bezahlen verfallen seyn solle, zu vermeiden. Das meynen Wir ernstlich. Mit urkund diesz briefs, besigelt mit Unserm anhangenden kayser- und königlichen grösszeren insigel, der geben ist auf Unserm königlichen schlossz zu Prag den achten monaths-tag Aprilis im sechzehenhundert acht und vierzigsten, Unserer reiche des Römischen im zwölfften, des Hungarischen im drey und zwanzigsten und des Böhmischen im ein und zwanzigsten jahre.

Ferdinand.	Ad mandatum Sacrae Caesareae
Georgius comes de Martinitz	Majestatis proprium
regis Bohemiae cancellarius.	Albrecht von Kollowrath.
	J. von Luckeberg.

Obsaženo v konfirmaci privilegií židovských císaře Karla VI. d. ve Vídni 24. července 1719, chované při náboženské obci israelitské v Praze. Současný opis nalezá se v knize č. 326 fol. 448 v archivu m. Prahy.

* Čís. 325.

1648. 22. května. Praha.

Dekretem České dvorské kanceláře oznamuje se král. hejtmanu, purkmistru a radě Menšího města Pražského rozhodnutí císařské, že rada městská má ve věcech politických, hrdelních a policejních i na právech postranních moc vykonávati a nařízení činiti, kdežto postranním právům soudní moc pouze ve věcech soukromého práva ostati má.

Von der Römischen Kaiserlichen, auch zu Hungarn vnd Böhem Königlichen Mayestät, Vnsers allergnädigsten herrn, wegen dem ehrnuesten herrn Georgen Felix Jaroslaw Witha von Zerzaweho, haubtmann, wie auch burgermeistern vnd rath der Kleinern stadt Prag hiemit anzudeuten, demnach allerhöchst besagt Ihre Kaiser- vnd Königliche Mayestät bey Ihrer anwesenheit biszhero selbst gnädigst gesehen vnd vermercket, wasz maszen die vnterschiedliche jurisdictionen bey dieser Ihrer königlichen Kleinern stadt Prag, sonderlich qvoad statum publicum in criminalibus vnd policzey-sachen vielfältige confusiones, hindernusz vnd vngelegenheiten causiren vnd verursachen, welches zu remediren kein anders mittel, alsz dasz alles vnter eine direction gestellet vnd von einem orth aus dergleichen angeordnet vnd befohlen, von den andern aber allerseits pariret vnd was befohlen, exeqviret werde; alsz haben mehr höchsterwehnt Ihr Kays. und Königliche Mayestät ihnen hiemit zu committiren vnd aufzutragen, gnädigst resolviret vnd befohlen, dasz hinführo er haubtmann vndt stadtrath sowohl in criminalibus alsz publicis wie in Ihrer Mayestät königlichen Kleinern stadt alsz auch bey den sambtlichen nebenrechten, damit sünde, schande, laster vnd alles übel abgestellet, hergegen guete ordnung vnd policzey eingeführet, fewersbrunsten, auflauf vnd alles dem gemeinen weesen schädliches so viel möglich gancz praecaviret vnd verhüttet oder doch zeitlich remediret werden möchte, gezimende verordnung alzeit thuen vnd darob halten; in privatis vnd civilibus aber einem oder dem andern nebenrechte an seiner von alters hergebrachten vnd annoch habenden jurisdiction auch nichts praeiudiciren, noch die geringste eintrag thuen sollen. Deme sie sambt vnd sonders nachzukohmen, also allerhöchst besagt Ihre Kays- vnd Königliche Mayestät gnädigsten willen vnd mainung gehorsambist zu erstatten

wiszen werden. Decretum per imperatoriam regiamqve majestatem in consilio Bohemico Pragae die vigesima secunda mensis Maii anno domini millesimo sexcentesimo qvadragesimo octavo.

Georg A. B. graf von Martinitz. Albrecht von Kolowrat.
C. Hohdorff.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Malostranských císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 I, č. 83 v archivu m. Prahy. Kromě tohoto císaře potvrdili tento dekret: Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (f. 228). — Dle knihy č. 132 listu 347 v archivu m. Prahy vydal císař Ferdinand III. brzo na to reskript d. v Linci 12. července 1648, v kterém nařídil místodržícím Českým, aby postranní právo sv. Jana pod Oborou Menšímu městu Pražskému zcela přivtěleno bylo, a sice na základě úmluvy, kterou rada Menšího města s rychtářem a konšely práva sv. Janského předběžně uzavřela, a aby vysláni byli kommisaři, kteří by ještě o žádosti obyvatelův práva sv. Janského v příčině svobodného prodávání piva a o nároku otcův Jezovitův na právo patronátní tamějšího kostela po dobrém mezi stranami ujednání učinili. Uzavřená takto smlouva zní, jak následuje: „Anno 1648 am sambstag nach dem sontag judica, dasz ist den 4ten monatstag Aprilis, ist zwischen einem ehrw. vndt w. w. rath der Kleinern stadt Prag, auch anstadt deren stadtgemeinde an einem, dan richter vnd geschwornen desz gerichts st. Johannis am andern theil ein gutwilliger, freundtlicher vergleich abgeredt vnd geschlossen worden, wie volget: Nachdeme die Röm. Kays., auch zu Hungarn vndt Böheimb Königl. Mayst., Vnszer allerseits gnedigster herr, auf der ehrwürdigen herren P. P. Carmelitarum Discalceatorum alhier in der Kleinern stadt Prag bey deroselben angebrachte allervnterthenigste bitte vnd deren vmbständte vorgehendes gehabte reiffe erwegung, dan auch mit Ihrer Mayst. der verwittibten Römischen kayszerin Eleonora gnedigster verwilligung, vnd von deroselben Ihrer Kays. Mayst. heimbgestelten völligen disposition sich allergnädigst resoluirt, obernandt Ihrer Mayst. der verwittibten Römischen kayszerin gehöriges gericht zu st. Johannis vnter dem thiergartten sambt allen dessen apertinentien, recht vnd gerechtigkeiten mit berüret dero Kleineren stadt Prag zu incorporiren, vorhero aber zu guetlicher hinlegung etzlicher von besagten gerichtsverwandten darbey angebrachter vermeinder beschwerden eine commission anzuordnen vnd dieselbe Dero räthen, appellation-praesidenten, general-prouiandtmeistern vnd höchst besagt Ihro Mayst. der verwittibten Römischen kayszerin vndercammereren, dan auch appellationräthen in königreich Böheimb etc., denen hoch vndt wohlgebohrnen, auch edlen, gestrengen vndt hochgelehrten herren, herren Johann Hartwig desz heilligen Römischen reichs graffen von Nostitz etc., herren Heinrich Kustoszen freyherren von Zubrži vnd Libka etc., herren Johann Reinhardt Schwaben von Ragersdorff etc., herren Johann Piwanský vnd herren Johann Gräffen von Gräffenburg etc. aufzuetragen allergnädigst geruhet; alsz haben in derer gesambter gegenwarth vnd auf dero interposition vnd vermittelung ober-

nandte beede theile vber die von den gerichtsverwanden also fürgestelte puncta sich folgender gestaldt vereinbart vnd verglichen: 1. dasz richter vnd geschworne mehr besagten gerichts die auf selbiger gerichtsgemeinde biszhero hafftende schulden vnd ausstendige contributiones, wie nicht weniger etwan habende strittigkeiten ohne des Kleinseither magistrats vnd deren gemeinde zu thun, selbsten abstatten vnd zur richtigkeit bringen, vnd zur solcher ausstendigen contribution-abstattung zwar die auf ihrer gemeinde-heuszeren etwa befindtliche restanden einzuforderen, zu abzahlung der schulden aber vhmb zu ihrer gemeinde gehöriges hausz, dasz rathhausz genandt, zu uerkauffen macht haben sollen, von welchen kauffschilling allszdan die creditores, soweith ihre praetensiones sich erstrecken, befriediget, dasz übrig aber der kirchen oder der gemeinde zu besten angewendet werden solle; jedoch solle darbey absonderlich beobachtet werden, damit solches hausz keinen anderen, alsz einem stadtmitleidenten burger, welcher die gemeine stadtbürden durchgehendt tragen möge helffen, verkaufft, auch auf erfolgte incorporation mit den stadtbücheren verschrieben werde. 2. Hingegen sollen die magistrat der Kleineren stadt Prag vnd die stadtgemeinde für ihre biszherige stadtschulden gleichfals in allem selbst hafften vnd zu deren abstattung die auf mehrernandten gerichte jeczo befindtliche angesessene vnd ihr posteritet vnd nachkombende in wenigsten nicht gezogen vnd gezwungen, noch auch mit dem ihnen Kleinseitneren von dem Prägerischen thumbcapitel durch gerichtliche execution aufgebürdeten vnd annoch wehrenden arrest beschweret werden, auszgenomben deren, welche etwa auf dieszem gericht befindtlich, so vorhero ihre mitburger vnd solches zu vnderwinden schuldig sein. 3. Belanget die contributiones, einquartierung der soldaten vnd andere onera publica, wie dieselben angeordnet werden vnd nahmen haben mögen, sollen von den magistrat der Kleineren stadt Prag sie auf mehr ermeldten gericht jeczo befindtliche angesessene bey der von Ihrer Kays. Mayst. dieszfahls allergnädigst erkandten proportion, der angesessenen anzahl nach oder wie dieselbe hinführo allergnädigst angeordnet werden möchte, allerdiengs gelassen vnd über derselbigen noch auf sie also kombender quotta proportionirte ausztheillung nicht beschwehret werden. 4. Solle von offt besagten magistrat dieszer Kleineren stadt Prag ihnen auf offt angezogenen gerichtsangesessenen das freye burgerrecht ohne einigen ihres endtgelts conferiret, jedoch von ihnen das gewöhnliche burgerliche juramentum fidelitatis einem jeden insonderheit abgelegt vnd geleszet werden. 5. Solle der bey der kirchen st. Johannis vnd darbey befindtlichen st. Mathiae capellen vorhandene kirchenornat, wie nicht weniger alle gerichtsbücher vnd wasz sich sonsten in dem gerichtsarchiuo an schrifften vnd anderen sachen befinden möchte, alles fleiszig inuentirt vnd des inuentarii ein exemplar obwohlernandten herren vntercammereren zugestelt vnd das andere exemplar bey dem magistrat der Kleinern stadt Prag aufbehalten werden. 6. Wirdt auch denen auf dieszem gericht ietzo angesessenen vergönnet, dasz dieselben in bemeldter st. Johanniskirchen oder darbey sich befindenden capellen oder aber auf den freithoff nach eines oder des anderen meriten, ehren vnd verdienst ohne fer-

neren bezahlung der stellen freye begräbnusz haben sollen, jedoch dasz derentwegen bey denen verordneten kirchenvätteren iedesmahls gebührende anmeldung beschehe. 7. Nicht weniger, wan auf dick besagten gericht burger gefunden werden, so in dem stadtrath oder sonst zu gemeiner stadt diensten tauglich vnd qualeficirt sein möchten, sollen dieselben ebenmeszig alsz würckliche burger der stadt darzu vorgeschlagen vnd gebraucht werden. 8. (článek tento jedná o prodeji piva na právu sv. Janském a sice šenkéři tamější osvobozují se od placení posudného neb výčepného do důchodův obce Malostranské, pokud oni neb jich dědicové domy drží; začež ale povinni budou odbírati pivo pouze od nákladníkův piva na Malé straně, na kterých pak má náležeti, aby za ně posudné k obci platili). 9. Vndt zum lezten, sollen sonsten alle dieszes gerichts angesessene, ihre posteritet vnd nachkombenden aller der Kleinern stadt priuilegien, immunitäten vnd freyheiten, wie die nahmen haben mögen, anderen derselben burgeren gleich genieszen, die von ihren heuszeren biszhero gezalte grundtgeldter gäntzlich aufgehebt vnd sie derselben befreyet vnd hingegen in übrigen allem, ausser dieszer obspecificirten limitirten punckten, sowohl in gebührenden gehorsamb gegen dem magistrat, alles in anderwerdtigen burgerlichen pflichten anderen stadtburgeren gleich sich zu uerhalten schultig sein, vnd dieszes, was also zwischen ihnen abgehandlet worden, haben sie einander auf erfolgte allerhöchst ernandt Ihrer Kays.-Mayst. allergnädigste ratification vnd eingangs erwehnte incorporation stett, fest vnd vnuerbrüchlich zu halten versprochen. Dessen zue vrkundt haben dieselben auch dieszen vergleich mit ihrem stadt- vnd gerichts-insigeln bekräfftiget. So geschehen anno et die ut supra. (Za tím připsáno:) Vndt ist also nach allerhöchst Ihrer Kays. vnd Königl. Mayst. allergnädigsten befelchs allervnterthenigster vollziehung dieszer contract vmbgeferttiget vnd mit beederseits standt vnd gerichtsinsiegel von neuen corroborirt worden. Actum den 23. Junii 1650."

Čís. 326.

1648. 23. prosince. Vídeň.

Reskriptem dvorské kanceláře České oznamuje se, že císař Ferdinand III. rozhodnul se na žádost od vyslaných Starého města Pražského mu podanou uděliti obci Staroměstské na uznání zásluh, jichž sobě v čas obležení Švédského o něho a vlast získala, některé milosti a sice ve formě majestátu. Úřadu Staroměstskému uděluje se název „slovútní", znak městský se má zlepšiti, vytýkati Staroměstským, že se účastnili povstání, se zakazuje, oni osvobozují se od placení berní a obdržují příročí pro dluhy obecní do nejbližšího sněmu; posádka v jich městě má na útraty zemské býti vydržována; domy šosovní smějí pouze měšťané kupovati; vyslaní Starého města mají obdržeti na sněmích místo i hlas a i v nejvyšších

soudech, kromě zemského, mají zástupcové Pražanův zasedati. Konečně propouští se Staroměstským druhá polovice odúmrtí po obyvatelích a slibuje se, že jim privilegia potvrzena budou.

Der Römischen Kaiserlichen, auch zue Hungarn vnd Böheimb Königlichen Majestät, Vnsers allergnedigsten herrn, wegen denen ehrnuesten Christian Ittern alsz gemain eltisten vnnd Danieln Worschekowsky, N. burgermeister vnnd raths, gemain eltisten wie auch der ganczen gemainde der Alten stadt Prag abgeordneten hiemit in gnaden anzuzeugen: allerhöchsternant Ihre Kaiser- vnnd Königliche Mayestät hetten ausz ihren in nahmen ihrer principalen, auch anstatt der gemainde eingereichten vnterthänigsten suppliciren vmbstendlich gnedigst verstanden, wasz dieselben nach nunmehr glicklich auszgestandener funffzehen-wochentlicher Schwedischer harter belägerung Dero königlichen Alt- vnd Neuen stadt Prag zu etwas ergöczlichkeit vnd vertrösteter kaiser- vnnd königlichen gnadens erkantnus der mannhafft, dapffer vnd ritterlicher gegenwöhr, so Ihrer Kaiserlichen Mayestät zu gehorsambsten diensten vnd ihren lieben vatterlandt zum besten mit willigster darseczung ihres guetts vnnd bluetts sie sambentliche burgerschafft zu vnsterblichen nachruhmb vnd groszen exempel der lieben posteritet trew-, rühmb- oder ersprieszliches praestiret, gehorsambist angebracht vnnd vmb vnterschiedliche kaiser- vnd königliche recompens daher rührenden valorosen verdiensten vnterthänigst angehalten haben. Wann dann Ihrer Kaiser- vnnd Königlichen Mayestät dieser der Altstädter diszorts erzeugte trew, standthafftigkeit vnd dapffere defension gnuegsamb bekandt vnd weltkündig, auch an der thatt selbst also würcklich befunden, dasz solche ihr höchstberühmbte action dem ganczen königreich sambt denen angrainczenden ländtern, ia sogar den allgemainen wesen wohl zu statten kommen; alsz haben derowegen vnd in sonderbahrer bedenckhung allen deszen sich Dieselbe auf ihre petita folgender gestalt gnedigst resoluiret; dasz *erstlichen* den ieczigen vnd künfftigen magistratui selbiger stadt ausz allen Ihrer Mayestät tribunalien vnnd expeditionen führohin dasz praedicatum „denen ehrnvesten“ vnnd in der Böhemischen sprach „slovútným“ gegeben, wie ingleichen auch dasz stadtwappen in forma producta verbessert vnnd sie sich aller orten vnd gelegenheiten deszen also vnver-

hinderlich gebrauchen mögen. Wasz den *andern* punckt der gebetenen in handen laszung desz wein- vnd biertäczes auf ewige zeit vnnd cassirung derjenigen mackul, so in die königliche landtsordnung A. 34. der städte rebellion halber mit aufferlegung desz erb-bierguldens inserirt worden, anlanget, seindt Ihre Kaiser- vnnd Königliche Mayestät nicht vngenaigt ihnen Altstädtern in allen deme, wasz zu widerauffnehmung vnd consolation derselben gereichen mag, in allen möglichen vnd thuenlichen sachen gnedigst zu willfahren; demnach es aber alhier dasz fürnehmbstes zu euserister bestreittung dero kaiser- vnnd königlichen kriegs- vnnd andern hoffauszgaben reseruirtes geldtmittel anbetrifft, alsz haben Dieselbe solches petitum auf Dero kaiserliche hoffcammer remittirn laszen, damit es aldorten weiters gebührendt consultiret vnd zu Dero gnedigster endlicher resolution, wie weit disz orts ihnen Altstättern zu deferirn seye, beförderlichst vorbringen; entzwischen aber, vnnd sobaldt es wirdt sein können, ratione cassandae et in perpetuum abrogandae maculae illius zu der landtaffel vnd andern gehoriger orten eine auszführliche relation gebettener maszen solemniter et in optima forma auszgefertiget vnnd in derselben, dasz ihnen Altstädtern selbige rebellion weiters im geringsten in keinerley weisz von niemandten vorgeruckt, weder auf sie gezogen werden solte noch könte, gebührendt vorgesehen wirdt; derowegen sie sich dann auch desz gesuchten geldts emolumenti halber in etwas vnd bisz zu erfolgender resolution gehorsambst zu gedulten wiszen werden. In den *dritten* punckt wegen erhandlung der herrschafft Lyben wolten Ihre Kaiser- vnnd Königliche Mayestät sich zuuorhero dieser sach bewandtnus gnedigst informiren vnd wasz sich diszfalsz thuenlichs eraignen wirdt, ihnen Altstättern auch in allen billigen vnnd möglichen gnedigst gerne zu widerauffrichtung der abgenombenen gemainen stadtmühlen verhülfflich erscheinen. Anlangent *viertens* die zehenjährige allerhandt contributiones immunitet vnd verleihung eines special moratorii auff capital vnd interesse contra creditores communitatis, in ansehung, disz petitum dasz gancze königreich angehet, haben Ihre Kaiser- vnnd Königliche Mayestät gnedigst resoluirt, dasz die Alte stadt vnnd deren inwohnere zwar auszer iecztlauffenden vnd in den leczteren landtag anno sechzehenhundert sechs vnd vierzigst verwilligten aller übrigen extraordinari gaben vnd aufflagen

bisz auf nechstkünfftigen ersten allgemainen landtag befreyet sein, bisz dahin auch vnd zu dem ende desz gebettenen special moratorii auf capital vnnd interesse würcklich genieszen, bey gedachten allgemainen landtag aber wollen Dieselbe gnedigst, dasz denen gesambten landtständten Dero königreichs Böheimb dieses proponiret, vnd weiln die erhaltung dieser Dero königlichen städte in bonum totius regni et in conseruationem der übrigen landtsinwohnere, ia sogar dem allgemainen wesen sehr vnd wohl zustatten kommen, dahin gnedigst collimiren, damit ihnen Prägern auch weiters gebettener maszen gratificiret werde. Die vnterhaltung der Prägerischen guarnison, solang etwa eine daszelbst gehalten wirdt, soll *fünfftens* dieselbe ausz den gemainen landt-contributionibus hinführo erfolgen, allermaszen es gehöriger orten auch darumben bereit geschrieben worden vnd mit dem nechsten nochmahlen, damit solches cum effectu geschehe, widerholet wirdt; wie nicht weniger auch, dasz die barachen vor die guarnison auf den stadtthoren, pasteyen, in den schanczen vnnd sonsten, wo solches am bequembsten wirdt judiciret, ausz denienigen mitteln, die zu der fortification dieser städte ieczt gewidmet oder inskünfftig assigniret werden möchten, nach vnd nach erbauet vnd die soldaten darinn gelosiret werden sollen. Vnnd demnach *sechstens* nicht allein billich, sondern auch der stadtpolicey vnd gueter ordnung sehr nötig, dasz hinführo niemandt ausz den höhern standt, er sey geistlich oder weltlich, kein in die stadtbücher gehöriges vnd mit denselben sich regulirendes hausz erkauffen, durch abtrettung oder sonsten einigerley weisz an sich zu bringen, weniger einczige burgerliche nahrung zu treiben macht habe noch möge, sondern vnd da iemandt eines oder desz andern standts ein dergleichen schoszhausz veralienirn will, daszelbe keinem andern alsz einen burgern selbiger stadt verkauffen, abtretten oder sonst zuaignen könne; alsz thuen Ihre Kaiser- vnd Königliche Mayestät derowegen solches in vim legis hiemit gnedigst statuirn, dasz contrarium ipso facto et jure pro nullo declariren vnd sie Präger weiters dahin gnedigst priuilegirn, dasz inskünfftige niemandt darwider thuen möge, die heutige weltliche possessores aber dergleichen schoszheuszer, die es nicht gethan haben, schuldig sein sollen sich vnwaigerlich zu uerreuersiren, dasz sie keine burgerliche nahrungen treiben vnnd wasz die ciuilia hausz-onera, zumahlen realia anbetrifft,

solche nach proportion vnnd gelegenheit desz hauszes zu tragen, in widrigen gleich andern burgerlichen heuszern der execution durchgehendt vnterworffen sein. In dem *sibenden* punckt ist gleichsfalsz vorgehender information von nöthen vnnd weiln nun diejenigen örter, daher solche zu nehmen auch die erfolgende resolution zu insinuiren dato nicht eröffnet, alsz wolten Ihre Kaiser- vnd Königl. Mayestet sobaldt nur solches wirdt geschehen können, nicht vnterlaszen sich gnedigst zu informirn vnd, wasz billich sein wirdt, gnedigst zu uerordnen; thuen benebenst ihnen Altstättern auch alsz regierender könig zu Böheimben diese weitere gnadt, dasz bey künfftigen landtägen ieczige vnnd nachkommende magistrat oder deren abgeordnete immediate nach dem ritterstandt auf einer absonderlichen banckh wie andere ständte selbigen königreichs ihre session haben vnd gleich denenselben ihr votum sedendo geben mögen; innmaszen dann die gemeszene verfügung deszen vnnd einraumbung der session bey dem nechst künfftigen landtag erfolgen solle. Vnnd nachdehme *achtens* die königliche städte im königreich Böheimb biszhero allein die helffte haereditatum vacantium gehabt, alsz thuen Ihre Kaiser- vnnd Königliche Mayestät ihnen Altstättern hierzue die andere helffte vnd also die völlige caducitates et deuolutiones ab intestato ihrer mittburger oder inwohnere ad communitatis seu pios vsus gnedigist einraumben; dasz regale ex delictis confiscatorum seu commissorum bonorum aber in alle weege Dero königlichen fisco gnedigst vorbehalten. Tragen auch *lecztens* gnedigst kein bedenckhen, wann sie ihre hieuorige alte priuilegia, die Ferdinandus secundus christseeligster gedächtnus sub dato resurrectionis domini anno sechzehen hundert sieben vnd zwanczig confirmiret, in forma probante werden gehorsambst producirn, solche gnedigst zu confirmiren, vnnd wegen desz Altstätter vieschmarckhs den in handen habenden recess suo loco et forma mitinseriren zu laszen. Allein wasz den salczauffschlag anreichet, thetten Dieselbe zwar es noch zur zeit bey den vorigen sub dato den neundten Februarii anno sechzehenhundert vier vnnd dreiszig gegebenen gnedigsten beschaidt allerdings bewenden laszen, hetten aber gnedigstes vnd billiches bedenckhen solches in das priuilegium einzuuerleiben vnd gebettener maszen zu mehrer beschwärung der gemaindt totaliter zu perpetuiren. Im übrigen begnadeten Ihre Kaiser- vnnd Königliche

Mayestät sie Präger städte ausz aigener gnedigster bewegnus auch fürters in deme, dasz alle vnd iede in der stadt selbst oder auszerhalb in den Prägerischen gezirck oder vmbcraisz gelegene, denen Präger bürgern gehörige weingartten von allen gaben vnd auffschlägen, bergrecht, weintäcz oder vaszgeldt, wasz Ihrer Kaiserlichen Mayestät oder Dero nachkommenden erben, königen zu Böheimb, von dem darausz gelösten wein- oder obstgewächsz biszhero gegeben worden oder inskünfftig in selbigen königreich auf den wein geschlagen vnnd in summa, wie die auffschläg genennet werden konten, ohne einigen reseruat vnnd zwar bisz auf funffzig jahr lang von nechst künfftigen sechzehenhundert neun vnd vierzigsten jahr anfangendt völliglich in allen befreyet, vnd solche befreyung gehöriger orten insinuiret, iedoch aber solches auf ihre mittburger vnd auf desz Prägerischen gewächses allein, nit aber auf andere übrige in- oder auszländische wein extendiret werden solle. Auszer deszen vnd damit sie Dero gnedigste naigung vnd kaiserliche hulden, mit welchen Sie dieser Dero treuen vnd mannhafften burgerschafft gnedigst sonders wohlgewogen, im werckh weiters spühren, sich auch zu anderwertiger mehrer promotion zu qualificiren vrsach haben mögen, alsz thuen Ihre Kaiser- vnnd Königliche Mayestät sie auch dahin gnedigst habilitirn vnnd ihres wohlverhaltens halber mit deme priuilegiren, dasz der Altstätter führohin in dem königlichen hoff- oder cammerrecht einer oder mehr ihres mittels in daszelbe angenomben vnd nach dem ritterstandt wie andere Ihrer Mayestät räthe immediate siczen, wie nicht weniger auch, auszer desz vicelandtcammerers-, vicelandtrichters- vnd vicelandtschreiberambts bey der landtaffel, bey dem Prägerischen obristen burggraffenambt aber auszer desz vnterburggraffen, der übrigen beysiczer stelle vnnd officiorum fähig vnnd capaces sein sollen. Im übrigen seindt allerhöchstgedacht Ihre Kaiser- vnnd Königliche Mayestät zu mehrerwehnten magistrat der ganczen Präger burgerschafft vnd gemainde der gnedigsten vnd vesten zuuersicht, sie diese von Deroselben empfangene gnaden vnnd wohlthatten mit vnterthänigstem respect erkennen vnd noch fürters in solcher standthaffter fidelitet gehorsambist zu continuiren geflieszen sein werden, dann Ihre Kaiser- vnnd Königliche Mayestät sie iederzeit in gnedigsten hulden, schucz vnnd schirmb erhalten, in den übrigen punckten, darüber sie noch fernere erleu-

terung vnnd ambtsbericht erwartten, sich aller möglichkeit nach in kaiser- vnd königlichen gnaden also resoluiren, dasz sie Dero kaiser- vnnd königliche clemenz vmb so viel mehr zu erkennen vrsach haben werden. Allermaszen sie dan sambt Dero hocherleuchtisten erczhausze nicht vnterlaszen wolten, diese ihre dapffere realitet vnd standthaffte trew bey allen occasionen hinwiderumb gegen ihnen iederzeit in gnedigster consideration zu halten, hierüber ein kaiser- vnd königliches diploma auszfertigen laszen, auch denselben sambt vnd sonders mit kaiser- vnd königl. gnaden wohlgenaiget verbleiben. Decretum per imperatoriam regiamque maiestatem in consilio Bohemico Viennae 23. Decembris anno 1648.

Georg A. B. graf von Martinitz m. p. Pachta m. p.

Orig. ve sbírce listin č. 118 v arch. m. Prahy s císařskou pečetí na listině přitisknutou. — Brzo po vydání tohoto dvorského dekretu obdrželi Pražané Starého a Nového měst Pražských druhý dekret z dvorské České kanceláře d. ve Vídni 9. ledna 1649, v kterém se jim sdělovalo, že císař Ferdinand III. v odměnu jich věrnosti daroval oběma městům 300000 zl. a sice těmito slovy: „Allerhöchsterernante Kaiserl. Majestaet hetten in gnaedigste consideration gezogen die standthafft threu vnd wohl ersprieszliche dienst, welche sye beede stätt vnd ihre burgerschafft bey negster harter Schwedischer belägerung praestirt vnd erwieszen, vnd zu deszen gnaedigsten erkandtnusz ihnen beeden stätten ein gewiesze summa geldts, benentlichen dreymahl hundert tauszent gulden, auszzusetzen vnd ihnen von denen weintätz vnd bier geföllen in desz herrn Johan Anthoni Loszy freyherrns von Loszinthal, Ihrer Kayserliche Mayestaet hoffcammerraths, vnd Wolffen Hönigs alsz zu einnamb berührter geföll deputirten bedienung entrichten zu laszen sich gnädigst resoluirt haben, jedoch der gestalt vnd mit diesem beding, dasz solche dreymahl hundert tauszent gulden nicht aniezt auf einmahl, sondern nach mit jährlichen zehen tauszent gulden von eingang diesz jahrs an zu raitten vnd also successive innerhalb dreyszig jahren ausz angeregten geföllen abgestattet, vnd dasz hergegen sye beede stätt solche gelder zu wiederreparirung der statt-thör vnd maurren, auch anderer demolirten gemeinen gebeuen, alsz mühlen, waszerthurn vnd prukhen anzuwenden vorbunden sein vnd jährlichen ein specification, wie die zehen tauszent gulden zu solchem ende applicirt worden, zur Böheimbischen cammerhanden überreichen sollen." — (Kniha privilegií Staroměstských č. 194 l. 80 v archivu m. Prahy.)

* Čís. 327.

1649. 20. dubna. Prešpurk.

Císař Ferdinand III. chtěje odměniti věrnost a zmužilost, kterou Pražané Staroměstští v čas obležení Prahy od Švédův prokázali, zapisuje

do majestátu jmena předních měšťanův a obecních zřízencův, kteří se v době té zvláště vyznamenali, povyšuje celý ouřad Staroměstský do stavu vládyckého a uděluje obci některé nové milosti. Městský znak Starého města se zlepšuje a rozhojňuje; poznámka v obnoveném zřízení zemském o účastenství Pražanův Staroměstských na povstání se zrušuje a zakazuje, aby kdokoliv Pražanům vytýkal, že se povstání zúčastnili; jim má se dávaii titul „slovútní"; na sněmích mají vyslaní jich míti za stavem rytířským sezení a hlas; na soudě komorním a dvorském, jakož i při úřadě desk mají z nich jeden neb dva seděti; ve věcech vojenských nemají jim více nařízení dodávati se přímo z vojenského velitelství, nýbrž prostřednictvím dvorské kanceláře České neb místodržitelství. Úřad městský má i na právech postranních policii a trestní právo vykonávati. Domův šosovních, které se řídí městskými knihami, nemají osoby z vyšších stavův kupovati a pokud šlechtic některý takový dům drží, má s městem trpěti a může jej pouze měšťanu prodati. Konečně k jedné polovici odúmrtí připojuje se druhá k dobrému obce; z posudného dává se 300000 zlatých Rejnských obyvatelstvu Pražskému ku pomoci a měšťané osvobozují se na padesáte let od dávání perkrechtního tácu, posudního a jiných dávek z vinic a zahrad.

My Ferdynand třetí z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský a Slovanský etc. král, arcikníže Rakousské, vejvoda Burgundský, margkrabě Moravské, vejvoda Lucemburský, Slezský, Brabandtský, Štýrský, Korytanský, Gránský, Virtemberský a Tekský, kníže Švábský, margkrabě hořejších a dolejších Lužic, knížetcí hrabě Habšpurské, Tyrolské, Pfürdtské, Kyburské a Gorické, landkrabě Elsasské, margkrabě svaté Římské říše nad Ensem a Burgavské, pán v Vindyšmargku, v Portenavě a Salinsu; k věčné, budoucí a neumírající památce oznamujem tímto listem všem, kterak my z císařské a královské vyvýšenosti a důstojenství, v kterým samým řízením božským postaveni jsme, tolikéž z přirozené štědrosti a dobrotivosti naší k vzdělání dobrého a poctivého poddaných našich, věrných milých, i jednoho každého, k těm pak obzvláštné nakloněni býti ráčíme, kteříž jsou jak předkové jich tak i oni sami chvalitebných, hrdinských a rytířských skutkův i počestného ve všelijakých činech svých obcování následovali, nám i vy-

soce vznešenému domu našemu Rakousskému s pilností, upřímně, věrně, stále, nepohnutedlně a platně sloužiti hleděli a až posavád k milostivému zalíbení našemu to vykonávati nepřestávají; anobrž povinnosť naše císařská a královská nás k tomu vede, abychom je pro taková jich ctná a chvalitebná chování bez odměny a milosti naší císařské a královské nezanechali, ale raději skrze účinlivá a skutečná obdarování a zvelebení k dalším ctnostem, stálejší věrnosti posily a podnětu přidávali, tak aby tím ochotněji a chtivěji dobré jmeno své, ctné a chvalitebné chování rozmnožovati snažně usilovali. I přivedše my sobě k milostivé paměti mnohé, věrné a platné služby, které jsou nám a slavnému domu našemu Rakousskému poctiví královský rychtář, purgkmistr, prymas a radda, starší obecní a celá obec Starého města našeho Pražského, věrní milí, po ty tak dlouho trvalé a již z milosti boží upokojené příběhy vojenské, obzvláštně pak jak při tehdejším v léthu pominulém šestnáctistým třidcátým devátým měst našich Pražských od lidu Švédského nepřátelském nebezpečným obklíčení tak i, když jest se týž Švédský lid v jminulém šestnáctistým čtyrycátým osmým roce nejprvé hradu a residencí naší spolu s Menším městem Pražským nenadále zmocnil a tu hned Staré i Nové města Pražská silně oblehvše velmi prudce dobýval, zmužilostí svou staročeskou skrz neustálé, horlivé a udatné odporování skutkem dokázali, takže pro zachování nám jakožto králi a pánu svému dědičnému a vysoce vznešenému domu našemu Rakousskému, též milé vlasti své stálé věrnosti týmž nepřátelům nijakž se poddati, žádnými lahodnými slovy ani oulisným velikých věcí připovídáním uchlácholiti ani těžkými pohrůžkami města vzdáti, méněji pak hroznou denní i noční z velikých i menších kusů střelbou, házením ohnivým kulí a granátův, též kamení, minírováním a těm podobnými nástrojemi se ustrašiti a od poddané věrnosti se odtisknouti dáti chtěli, aniž sobě z toho, že se některé věže, domy, kostely, brány a do pěti seth a desíti kroků zdýlí zdi městské od střelby, podkopávání, ohněm a prachem podkládání a jiných nástrojův ssulo, i dále a více boří, vše v ohni plápolá a na to vší mocí ze všech stran šturmuje, též všeckno okolo týchž měst plundruje a plení, jaký ostrach brali; nýbrž takové prudké dlouhotrvalé obležení, jich a měst dobývání za patnácte neděl pořád dnem i nocí s ochotným vynaložením hrdel, opovážením a volným vyna-

sazením všeho jmění svého bez ohledu všelijakého nebezpečenství, nedostatků mnohých věcí manželek a dítek svých, bránivše se do nejposlednějšího přemožení svého srdnatě, zároveň lidu našemu vojenskému s stracením nemálo osob, sousedův a čeledí svých, rádi a poslušně podstoupili a tudy jak sobě, tak dědicům a budoucím svým společně i nerozdílně neumírající památku, jmeno, čest a chválu spůsobili a pozůstavili, nám pak, královstvím a zemím našim, též všeobecnému pokoji velice a platně k obzvláštní věčné památce jich posloužili, ano i dáleji v takové poddané věrnosti a věrné devocí poslušni býti se uznávají a zamlouvají. I aby tedy nadjmenovaní naši věrní a nám milí Pražané z takových nám příjemně prokázaných služeb a všemu světu ku podivu a příkladu známého hrdinského chování svého se budoucně těšiti a k dalšímu v tom setrvání i dědicové a potomci jich šlépějí následovati příčinu měli, ráčili jsme je z mocnosti a milosti naší císařské a královské následujícími císařskými a královskými milostmi obdařiti a opatřiti, jakožto *předně:* erb jejich předešlý městský hojněji a vzáctněji rozšířiti, aby ho tak, jakž se teď níže vysvětluje, nyní i na budoucí věčné časy v svých jak k nám tak i potomkům našim, králům Českým, neméně i k našim císařským a královským soudům, tribunálům, představeným vrchnostem, k vyššího i nižšího stavu osobám a sice k komukoliv procházejících obecních městských listech a psaních, buď zavřených neb otevřených, při právě i sice v malé neb velké formě pečeti s voskem červeným užívati i míti a vésti, též jej ku poctivosti jich buď na kostelích, branách městských, rathouze i na všech jiných a poctivých místech, kdež by se jim tak koliv za slušné býti vidělo a zdálo, vymalovati, vytesati aneb vyrýti dáti a tak bez všelijaké překážky jednoho každého člověka užívati mohli, k tomu milostivě povoliti; totiž: štít obdloužný červené neb rubínové barvy, v němž brána městská s zavěšeným šraňkem otevřená se třemi věžmi, však prostřednější vyšší a širší nežli druhé dvě s obyčejnými okny, z čtverhranatě tesaného kamení postavené a s pěknými bílými kranclemi ozdobené, od spodku té brány ruka pravá mužská s obnaženým mečem vzhůru na příč vynikající, a to že jsou oni Pražané Staroměštští z brány jich obecní, Horské řečené, do kteréž nepřítel silný šturm byl pustil a netoliko šancův okolo dotčené brány ležících, ale i na díle též brány s velikou silou lidu

a furií se již byl zmocnil, zmužile a srdnatě s pomocí boží zase vypudili, representírující; a nad štítem tři otevřené turnýřské helmy z obou stran červené neb rubínové a žluté nebo zlaté, též bílé neb stříbrné barvy, povlovně oblétajícími fafernochy neboližto přikrývadly ozdobený, vedle téhož štítu z jedné i z druhé strany lev bílé neb stříbrné barvy vzhůru proti sobě rozpjatě stojící, na hlavě korunu zlatou královskou mající a těmi fafernochy od svrchu až dolů jako obtočený, s vyplazitým červeným jazykem a vyzdviženým dvojnásobným ocasem, jenž každý z nich předními nohami, ten po levé straně pravou a druhý po pravé straně levou, jeden z těch třích helmův krajních a zase ten po levé straně levou a druhý po pravé straně pravou nohou zpřed dotčený štít od své strany krajní držíce, kteřížto helmové krajní každý zvlášť korunou zlatou královskou ozdobeni jsouce, z nichž z každé šest praporcův vojenských rozdílných barev, totiž: žluté neb zlaté, černé aneb uhelné, červené aneb rubínové, bílé neb stříbrné, modré aneb blankytné a zelené, proto že jest měšťanstvo Staroměstské ve dvanácti praporcích obsaženo bylo, vzhůru rozprostřené vynikají. Nad prostředním pak helmem koruna zlatá císařská, nad níž jeden své přirozené barvy černý o dvou hlavách pod dvoumi korunami zlatými královskými vzhůru rozkřídlený vorel, kterýž se nad ty nadjmenované praporce od svršku v rozích po levé a pravé straně křídlami tak zapírá, jako by je zastíniti a tudy pod ochranu svou přijíti chtěl, majíce uprostřed prsův svých literu F se třími štrichy žlutými neb zlaté barvy, jenž jmeno naše Ferdinandus Tertius vyznamenávají, jakž to všecko vtipem a uměním mistrovství malířského u prostřed listu neb majestátu tohoto vymalováno a barvami hojněji vysvětleno jest. A aby *za druhé* oni věrní Pražané naši týž erb tím vzáctněji výsti a jeho užívati mohli, ráčili jsme je praedicatem neb titulem „slovútným,“ na německo „ehrenuesten,“ milostivě obdařiti a o tom, aby týž titul při všech tribunálích a expedicích našich ad notam vzat a po vše časy jak nynějšímu tak budoucímu ouřadu téhož Starého města Pražského náležitě dáván byl, tak také co by koliv budoucně v politických, vojny, profiantu neb čeho podobného se dotýkajících věcích jmenem a na místě našem při nich Pražanech nařizovati se chtělo neb mělo, vše skrze kancellář naši královskou Českou dvorskou aneb v nepřítomnosti naší prostředkem místodržících našich králov-

ských a odtud directe, též obzvláště k jednomu každému městu a ne více skrz vojenský generalitet, kommisařství, profiantmistrství, třetí osobu, správu neb ouřad procházelo, jináč od žádného se neexpedírovalo, jisté nařízení učiniti. A jakož jsou *za třetí* nejednou oznámení Pražané Staroměstští to při nás v poníženosti vyhledávali, aby ta do zřízení zemského království našeho Českého příčinou té v léthu jminulým šestnáctistým osmnáctým se zběhlé ohavné rebellie dle uložení jistého dědičného posudního inserírovaná a od tehdejších předkův jich, lidí nekatholických, slavnému domu našemu Rakousskému zpronevěřilých, na obec Starého města Pražského uvedená a uvalená macula, nížto se jim nynějším Pražanům Staroměstským, lidem katholickým a po všecky časy věrným dědičným poddaným našim, proti tomu jim od slavné paměti císaře Ferdynanda druhého, pana otce našeho nejmilostivějšího, udělenému perdonu a privilegiím od některých všetečných osob nejednou vytejká, cassírována byla; pročež aby taková macula (kterouž jsou připomenutí Pražané Staroměstští svou již nejednou nám k obzvláštnímu našemu královskému milostivému zalíbení skutečně a povinně dokázanou stálou, též neproměnitedlnou věrností, obzvláštně pak při nahoře dotknutým nedávním přetěžkým obležení krví svou smazali) více a dále přičítána nebyla aniž se na ně vztahovati mohla, a od nižádného v nejmenším nyní i na věčnost vytejkána nebyla, ráčili jsme z mocnosti naší císařské a královské tuž poškvrnu tímto listem naším zdvihnouti, zrušiti a dokonce v nic obrátiti, neméně i tu milostivou resolucí naší ke dskám zemským v království našem dědičném Českém skrze obzvláštní relací k tomu cíli, aby tam náležitě vepsána byla, v známost uvésti; jakož pak oni sami Pražané takovým každým vytejkačem neb potupníkem se náležitě ujistiti a to k slušnému strestání na nás neb v nepřítomnosti naší na královské místodržící naše neb jim představenou vrchnost vznésti mocti budou. Co se pak v zřízení zemském pod literou A. 34. vysazeného posudního dotýče, poněvadž to k vlastnímu vychování našemu, též pro všeliká každodenní nevyhnutedlná vydání reservírovaný důchod jest, pročež majíce na rozmyšlení k žádanému passírování neb v rukou zanechání opáčeného důchodu povoliti, však nicméně ráčili jsme na místě toho vedle jiných v následujících punktích jim Pražanům udělených prostředkův aneb pomocí k dokázání naší císařské a královské

vděčnosti Starému a Novému městu společně z téhož posudního v obojím městě vycházejícího vinnýho a pivného prostředku třikráte sto tisíc zlatých Rejnských, v šedesáti krejcařích počítajíc, milostivě vykázati a darovati, tak aby odtud obecní stavení a škoda na nich vzdělaná zase opravena, důchod jim odtud pocházející pomalu zase vyzdvižen a spolusousedé jich, jenž při té occasí pro nás a vlasť svou milou na zdraví svým úraz vzali, osiřeli neb ovdověli, a sice tudy v chudobu upadli, odtud také na díle pomoci slušné dle uznání purkmistra a raddy neb starších obecních užiti mohli. Též *za čtvrté* týmž Pražanům Staroměstským i tu obzvláštní milost činíme, aby při budoucích v prv řečeném království našem Českém držaných sněmích neb sjezdích obecních královský náš rychtář, purgkmistr, prymas, radda, kanclýř a syndici neb vyslaní jich ihned po stavu rytířském na obzvláštní lavici vnitř v šrancích jako jiní stavové téhož království svou sessí jmíti a jim zároveň své votum sedě dávati mohli. Dále *za páté* aby oni věrní Pražané i to, že k nim obzvláštní milostí naší císařskou a královskou nakloněni jsme, tím prozřetedlněji v skutku seznati, též potomkové a budoucí jich jako i sice jeden každý toho znamenitější a věčnou památku spatřiti a je schváliti mohl, ano tudy ještě o další merita pečovati příčinu měl, ráčili jsme je, nynějšího královského rychtáře našeho, též purgkmistra, prymasa, raddu, kanclýře a písaře raddní, též starší obecní, hejtmany, leutenanty a fendrychy, jenž jsou tak osobně při často řečeným těžkým obležení pro nás a vlasť svou milou život i statek svůj horlivě, věrně a rytířsky vážili, mnozí pak z nich bojujíc udatně a rekovsky v též nebezpečné a velice těžké occasí i o život přišli, jmena a příjmí jich, tak jak jsou nám od magistrátu poslušně podané byly, do tohoto císařského a královského majestátu našeho posloupně vložiti a vepsati dáti. — *Osoby raddní:* Vít Pepperl z Levenburgku, náš královský rychtář. Mikuláš František Turek z Šturmfeldu a Rozenthalu, prymas. Jindřich starší Řečický. Vojtěch starší Had z Proseče. Jan Vojtěch Vodička. Jakub Zástup z Křížkovic. Jan Kobr z Kobršpergku. Pavel Minych. Balthazar Werner z Gayersbergku. Danyel Voříkovský z Kundratic. Karel Šuster z Goldtpurgku. Václav Vyšín. Vojtěch mladší Had z Proseče. Pavel Voldřich Volfius z Krušce a Rosenfeldu. Pavel Konstantyn Fiala z Feygelfeldu. Jan Severyn Leinhoz z Břevňova. Jan Václav Kleplot. Samuel Globic

z Budčína. *Kancléř:* Jan Jiří Štěpánek z Vltavy. *Písaři raddní:* Jan Chocholius. Ondřej Augustyn Leydeman, juris vtriusque licentiatus. *Starší obecní:* Eliáš Maggaur z Greyffenau, komory naší České radda a rentmistr v království Českém. Jan Krystyan Itter, též komory naší radda a prokurátor v témž království. Vendelín Benedykt z Wilden, radda a sekretář komory České. Felix Had z Proseče, pergkmistr hor viničných Pražských. Jan Hartung z Hartenffelsu, ouředník ungeltu Pražského. Václav Vokoun z Vokounštejna. Bohuslav Zahořanský z Vorlíku, ingrossátor větších desk zemských. Jiří Rovenský z Liban[ské] hory, adjunct fiskální. Zygkmund Urbách, vážný v ungeltu královském. Danyel Nathanyel. Jan Bernardt z Pleyštejna. Kryštof Turek z Rozenthalu, hofrychtýř měst věnných. *Officírové nad dvanácti praporci městskými:* Mikuláš František Turek z Šturmfeldu a Rozenthalu, nejvyšší wachtmistr. Vojtěch starší Had z Proseče, hejtman. Jan Kornelius Dvorský z Gryffí hory, leutenambt. Lynhart Gräczig, fendrych. Vojtěch mladší Had z Proseče, hejtman. Frydrych Rašp, leutenambt. Krystyán Miller, fendrych. Karel Šuster z Goldtpergku, hejtman. Jan Volf uzdař, leutenambt. Martin Glot, fendrych. Jan Václav Kleeplot, hejtman. Jiřík Böhm, leutenambt. Kašpar mladší Švenkfelder z Švenkfeldu, fendrych. Šimon Koukol, hejtman. Ondřej Štoček, leutenambt. Pavel Pavlacký, fendrych. Jakub Bivet, hejtman. Melichar Plincler, leutenambt. Hendrych Bouček, fendrych. Jan Pavel Dvorský z Gryffí hory, hejtman. Adam Ceyz, leutenambt. Martin Jaroň, fendrych. Danyel Jaroměřský, hejtman. Rudolf Štramanc, leutenambt. Jindřich mladší Řečický, fendrych. Foelix Had z Proseče, hejtman. Jiřík Murarius, leutenambt. Jan Neander, fendrych. Jakub Wölcker, královský náš mincíř Pražský, hejtman. Adam Khyr z Khyrpachu, pauschreiber hradu Pražského, leutenambt. Adam Ludvík Keyl z Šternbergku, královského cla našeho gegenhandler, fendrych. Jan Baptista Reymundt, hejtman. Jan Antonín Cassanova, leutenambt. Mikuláš Grulois, fendrych. Při kompagnií svobodné, kterouž jest statečný Jan Antonín Lozi z Lozymtálu, naše komorní radda a nad důchodem solním, též vinným a pivným tácem deputirovaný, vedl a pro své při též occasí nám a slavnému domu našemu Rakousskému prokázané věrné platné služby a rytířské chování do stavu panského od nás vyzdvižen jest: Václav Jezberovský z Olivé hory, místopísař v království Českém, leutenambt. Jan Benedykt Smolík, sekretář kan-

celláře naší královské České místodržické, fendrych. Ano i aby vejš opáčení slovútní náš královský rychtář, purgkmistr, prymas, radda, kanclýř a písaři raddní Staroměstští náklonnost naši obzvláštní, kterou k nim jmíti ráčíme, dále a více v skutku spatřili a obec celá z toho se těšiti mohla, pročež ráčili jsme týž celý ouřad Staroměstský, spolu s nynějšími a budoucími řádně splozenými dědici jich obojího pohlaví, tak a na ten spůsob do stavu vladyckého vyzdvihnouti, aby oni společně i rozdílně na časy budoucí a věčné za pravé zemany, vladyky a osoby nobilitírované v království našem dědičném Českém, též přivtělených zemích jmíni a držáni byli, téhož stavu spolu s privilegiemi, svobodami a co k němu z práva neb z obyčeje kdekoliv přísluší, bez všeliké překážky užívali a vedli, za takové se chovali, drželi a titulírovali, nařídivše to při kancelláři naší královské České dvorské, aby jednomu každému z nich osob raddních na ohlášení jeho obyčejný majestát na takový stav, erb nový neb zlepšený, s příslušejícím praedikátem vydán byl; je Pražany Staroměstské pro jich šlechetné i rytířské chování i v tom za hodné a spůsobné uznávajíce a ustanovujíce, aby budoucně buď jedna neb více osob z prostředku jich Staroměstských do soudu komorního a dvorského přijímány a tam své sessí ihned po stavu rytířském jako jiné raddy naše jmíti, neméně i při dskách zemských (kromě místokomorníka, místosudího a místopísaře a při královském ouřadu nejvyššího purgkrabství Pražského krom místopurgkrabího) ostatních radd a přísedících místa neb povinnosti, vše bez ohledu stavu městského a újmy živnosti jich, jmíti a na ně dosazováni býti mohli. Nad to a *za šesté* pro zdržení městské policie a dobrého řádu předešlá jim Pražanům Staroměstským od předkův našich, císařův Římských a králův Českých, udělená privilegia vysvětlujíce dále tímto majestátem naším v tom také milostivě ubezpečovati a za právo ustanovovati ráčíme, aby budoucně žádný z stavu vyššího, buď duchovního neb světskýho, žádnýho víceji šosovního a knihami městskými se řídícího domu kupovati, tolikéž i skrz postoupení aneb jakkoliv jinak na sebe neb jiného kohokoliv nižádným jinším spůsobem převozovati nemohl, mnohem pak méně z šosu vynímati moc a právo měl, nýbrž kdokoliv by z stavu vyššího, duchovního neb světskýho, jaký dům šosovní prodati neb směniti chtěl, aby žádnému jinému jediné měštěnínu téhož města jej prodati aneb postoupiti po-

vinen byl, jináče ta alienací za nepořádnou a neplatnou položena a od práva vyzdvižena bude. Jakož pak za tou příčinou takových domův duchovní i světští jakéhokoliv stavu, řádu neb povolání držitelové, jakž od starodávna za obyčej, reversírovati se mají, že žádných městských živností ani sami ani skrze třetího v něm provozovati nebudou, nicméně břemena městská, obzvláštně realia dle proporcí a příležitosti domu a to vedle rozvržení ouřadu městského bez všelikého odporu ku pomoci jiných sousedův snášeti neb podnikati chtějí a povinni budou, jináče s exekucí městskou dle slušnosti k němu přikročeno býti může. A poněvadž co se policie městské dotýče, nemalé neřády, zjevné pohoršení, zaneprázdnění a překážky skrze postranní práva in politicis et criminalibus se při městě a v obci působívají, pročež k přetržení dalšího zlého a uvedení budoucího lepšího řádu ráčíme milostivě ustanovovati a nařizovati, aby svrchu opáčení slovútní purgkmistr a radda jak při obci a šosu tak podobně při postranních právích Starého města Pražského quoad politica, publica et criminalia vše, co k dobrému řádu a chvalitebnému potřebnému křesťanskému obcování patří, jmenem a na místě našem nařizovati, říditi a spravovati mohli a toho moc měli, ano i od sebe k zamezení všelikého škodlivého zlého neřádu aneb nepravosti činiti povinni byli. Vedle toho *za sedmé* pováživše milostivě, kterak jsou nadjmenovaní Staroměstští skrz ty drahně leth trvalé vojenské příběhy s vynaložením velikých summ hotových peněz a jiných rozdílných dávek převeliké a protivné obtížnosti snášeli, zvláště pak při opáčeným posledním obležení Švedským na obecních i privátních živnostech svých nenabytých škod pocítili a tudy k nám a prv psanému slavnému domu našemu Rakousskému všelijakou poddanou volnost a stálou věrnost skutečně prokazovati se vynasnažili, z té příčiny, maje my nad nimi pro tak mnohé, jakž řečeno, vystálé neřesti milostivou a otcovskou útrpnost, jim ostatní díl odoumrtí z přirozené milosti a štědrosti naší císařské a královské postupovati a k tomu prvnímu též od nás jim předešle milostivě udělenému dílu cum omnibus jure vel facto caducis, jacentibus, vacantibus seu derelictis, tam mobilibus quam stabilibus bonis et haereditatibus civicis, jakékoliv připadnouti a býti mohou, (vyjímajíce však z toho regalia confiscatorum bonorum) zcela a úplně připojovati a k dobrému obce v disposici jich na budoucí věčné časy dávati ráčíme. *Naposledy* aby častopsaní Pra-

žané Staroměstští tím patrněji seznati mohli, kterak my jich v skutku seznalou věrnost sobě vysoce oblibovati a proto na všeliké účinlivé prostředky, nimiž bychom jim to hojnějšími milostmi našimi vynahraditi mohli, přemejšleti ráčíme; pročež jsme se i na tom milostivě ustanoviti a je od datum zbírky vína roku tohoto šestnáctistého čtyrydcátého devátého za padesáte leth pořád následujících ode všeho pergkrechtního tácu, posudního čtyrpinetního ordinárního, též extraordinárního a dávek, nimiž by oni tak nám, dědicům a budoucím potomkům našim, králům Českým, aneb zemi jak z těch v městě tak okolo města majících vinic pocházejícího a potom buď pod obruč prodávaného, po domácku vyšenkovaného neb vypitého vína, též z ovotce, štěpnic neb zahrad odvozovati povinni byli a na vína neb vinohrady jak malé tak velké, vzdělané neb se zase vzdělávající, co by tak na ně kdy z gruntu, dělníka neb užitku po vodě neb po zemi při komoře naší královské České, úřadu pergkmistrským neb jinde kdekoliv prv od starodávna neb v nově uloženo bylo a dále budoucně pod jakýmkoliv jmenem, titulem, spůsobem, též od kohokoliv uložiti se mohlo, mocí listu a majestátu tohoto zcela a úplně beze všech vejminek a reservátu osvoboditi ráčili. Kteréžto však osvobození naše na žádná jiná přespolní vína kromě na ty domácí, též na samé Pražany, měšťany, dědice, potomky jich a zároveň s městem trpící sousedy, jakž zpřed dotčeno, se vztahovati má. Čímž my je, naše milý Pražany, od další milosti naší neodlučujeme, nýbrž když by toliko jaký účinlivý prostředek podali neb přednesli, jim se před jiným každým přidáním a udělením toho milostivě zakazujíce je při všelikých případnostech v obzvláštní paměti a na pozoru míti a dále platně odměňovati nepřestaneme; anobrž vždycky jim Pražanům milostivou císařskou a královskou láskou nakloněni zůstáváme, o tom nepochybujíce, že oni přijmouce od nás nyní takové jim udělené milosti s poddanou vděčností, jich jakožto krvavě a pracně nabytých sobě vysoce a draze vážiti, z žádného ohledu jakékoliv osoby neb příčiny pro zdržení dobré pověsti a jmena při potomcích a budoucích svých (tak abychom my s potomky a budoucími našimi, králi Českými, k rozmnožení takových příčinu měli) sami rušiti nebudou neb komu jinému, kdo by ten koliv byl, rušiti dopustí, k nám pak a slavnému domu našemu Rakousskému ve všech a všelijakých, zvlášť pak všeobecného

dobrého se dotýkajících případnostech touž poddanou stálou věrnost dokazovati a v ní vedle povinnosti své, kterouž nám jakožto králi a pánu svému dědičnému zavázáni jsou, nepohnutedlně continuírovati a setrvati budou; chtíce tomu konečně, aby oni Pražané, nynější i budoucí, při tom všem, co se v tomto listu a majestátu našem píše neb obsahuje, od jednoho každého člověka pevně držáni a zvláště od zřízených a jim představených magistratibus neporušitedlně zachováni byli, a tento náš jim daný majestát, kdy a kterého by koliv času jim se vidělo, do desk zemských království Českého bez další relací naší vložen byl bez naší, dědicův našich a budoucích králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. A protož místodržícím našim královským, nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským, raddám našim komorním, dvorským, komoře České královské, též menším ouředníkům při dskách našich královských, soudu purgkrabskému, hejtmanům městským, věrným našim milým, a summou všem soudům, ouřadům, vrchnostem, obyvatelům a poddaným našim, duchovním i světským, ze všech čtyr stavův království našeho Českého i jiných zemí k němu přivtělených, nynějším i budoucím, dostatečně, přísně, skutečně a na konec přikazujeme, abyšte často opáčené slovútné purgkmistra a raddu, starší obecní i všecku obec téhož věrného Starého města našeho Pražského, nynější i budoucí, při těchto od nás jim udělených milostech jměli, drželi a neporušitedlně nyní i na časy budoucí a věčné bez všelijakých zmatkův a odporností zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce, a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicův našich a budoucích králův Českých, a k tomu pokuty, kdo by se proti tomu čeho z oumysla neb z všetečnosti dopustiti směl, pěti seth hřiven zlata dobrého a litého, jedné polovice do komory naší královské a druhé svrchupsaným Pražanům Staroměstským, nynějším i budoucím jich, propadení. Avšak tomu také chceme, aby to naše milostivé nadání dotud, dokud v samospasitedlné katholické Římské víře oni Pražané setrvají, dále pak netrvalo ani neplatilo, nicméně i bez újmy a škody našim, též dědicův našich budoucích králův Českých, jinším regáliím, právům a povinnostem, též jednomu každému na jeho prv od nás, předešlých králův Českých aneb od samého ouřadu učiněné milosti, práva a spravedlivosti neb speciálním obdaření bylo nyní i na časy budoucí. Tomu

na svědomí pečeť naši císařskou a královskou větší k listu a majestátu tomuto přivěsiti jsme rozkázati a v něm vlastní rukou podepsati se ráčili. Dán na zámku našem královském Prešpurgku dvadcátého dne měsíce dubna létha páně šestnáctistého čtyrydcátého devátého a království našich Římského třinádctého, Uherského dvadcátého čtvrtého a Českého dvadcátého druhého.

Ferdinand m. p.
Georgius comes de Martinitz
regis Bohemiae cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium:
Pachta m. p.
Johan von Khranstorff m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 76. — Bez pečeti. — Na pátém listě pergamenovém vymalován nově udělený erb. Majestát tento potvrdili: císař Ferdinand III. opětně v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (f. 150). — Právo kolatury ke kostelům Staroměstským nebylo v tomto majestátu znovu Starému městu uděleno, poněvadž císař Ferdinand III. v resoluci d. v Praze 26. června 1640 k Českým místodržícím prohlásil: „Wasz aber das von ihnen (dem rath Vnserer Alten statt Prag) praetendirte jus collaturae antrifft, haben Wir ausz ihren producten befunden, das ihnen das priuilegium Ferdinandi I über das jus collaturae durch die darüber erhaltene confirmation wiedergeben worden, dahero auch der Cardinal (von Harrach) Libdten bereit auf dieselbe weisen lassen.“ (Kniha č. 327 list 357 v arch. m. Prahy.) — Pokud se účastenství na sněmích týče, odeslal císař Ferdinand III. nejvyššímu hofmistrovi království Českého dle knihy č. 335 list 153 v archivu m. Prahy přípis d. ve Vídni 26. července 1649, v kterém mu oznamuje, že král. rychtáře, purkmistry, rady, kancléře a písaře radní Starého a Nového měst Pražských tím poctil, „aby oni neb vyslaní jich společně neb rozdílně při budoucích v království našem dědičném Českém držaných obecních sněmích neb sjezdích ihned po stavu rytířském immediate vnitř v šrancích jako jiní stavové téhož království svou sessí jmíti a jim zároveň své votum sedě dávati mohli“ a v kterém mu poroučí, aby jmenem a na místě jeho jakožto od něho „zřízený director sněmu týmž Pražanům při tom teď příštím sněmě, kde budoucně sedati mají, náležité, volné a příhodné místo“ vykázal.

* Čís. 328.

1649. 3. května. Prešpurk.

Císař Ferdinand III. chtěje odměniti věrnost a zmužilost Pražanův Novoměstských, kterou v čas obležení Prahy od Švédův prokázali, zapisuje do majestátu jmena tehdejších správcův a obhájcův města, král. rychtáře, purkmistra, primasa, osob rádních, písařův, starších obecních, desíti

soudcův, hejtmanův a praporečníkův a povyšuje celý ouřad Novoměstský do stavu vladyckého. Dále zlepšuje a rozhojňuje znak Nového města, zrušuje zmínku v obnoveném zřízení zemském o účastenství Pražanův Novoměstských na povstání, uděluje jim titul „slovútní", dává vyslaným jich na sněmích místo a hlas za stavem rytířským a ustanovuje, že na soudě komorním a dvorském, jakož i při úřadě desk zemských může některá osoba z jich prostředku seděti a že ve věcech vojenských nemá se jim nařízení dodávati přímo z vojenského velitelství, nýbrž prostřednictvím dvorské kanceláře České neb místodržitelství. Úřadu městskému náleží konati policii a právo trestní i na právech postranních a vykonávati praesentační právo k farám Novoměstským. Vyšší stavové nemají kupovati domův šosovních, které se řídí městskými knihami a pokud sou v jich držení, mají trpěti s městem a mohou je pouze měšťanu prodati. Konečně postupuje se k dobrému obce druhá polovice odúmrtí; z posudného povoluje se obci ku pomoci 300000 zl. Rejnských a měšťané osvobozují se na padesáte let od dávání purkrechtního tácu, posudného a jiných dávek z vinic a zahrad.

My Ferdynand třetí z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský a Slovanský etc. král etc., arcikníže Rakousské, vejvoda Burgundský, margkrabě Moravské, vejvoda Lucemburgský, Slezský, Brabandtský, Štýrský, Korytanský, Gránský, Virtemberský a Tekský, kníže Švábský, margkrabě hořejších a dolejších Lužic, knížetcí hrabě Habšpurské, Tyrolské, Pfirdské, Kyburské a Gorycké, landkrabě Elsasské, margkrabě svaté Římské říše nad Ensem a Burgavské, pán v Vindyšmargku, v Portenavě a Salinsu, k věčné a neskonalé budoucí památce oznamujem tímto listem všem, jakož od slunce světla toho nebeského jiná také světla světlost svou a dolejší tyto zemské věci moc a vzrost svůj berou, tak i od císařské vyvýšenosti a důstojnosti, kteráž nade všecky jiné největší jest, jiní všelijakého stavu a řádu lidé mnohé milosti a vyvýšenosti pro své dobré a chvalitebné chování, tudíž i pro služby věrné přijímají a jich docházejí; v kterýchžto rozdávání a propůjčování, ačkoliv slavní předkové naši, císařové Římští a králové Čeští, příkladem Boha svrchovaného, jenž dostatek všech věcí k rozdílným lidského pokolení potřebám dodává, je nimi hojně a štědře obohacuje

a daří, tolikéž štědrost svou císařskou a královskou prokazovati ten chvalitebný obyčej mívali; avšak na to každého času pilný a bedlivý pozor dávali, aby takových milostí a vyvýšeností ne všem společně a jednostejně, ale jednomu každému vedle zasloužilosti a dobrého chování udělovali a propůjčovali a tudy i náležitý rozdíl mezi zasloužilými a nezasloužilými činili. Jichžto chvalitebného pořádku a obyčeje i my následujíce o to obzvláštně pečovati ráčíme, abychom ty, kteříž jsou se k nám a slavnému domu našemu Rakousskému vždycky upřímně, věrně, ctně a chvalitebně zachovávati a platně sloužiti hleděli, bez odměny a milosti naší císařské a královské nezanechávali, ale raději skrze účinlivá a skutečná obdarování a zvelebení k dalším ctnostem, stálejší věrnosti posily a podnětí přidávali, tak aby tím ochotněji a chtivěji dobré jmeno své, ctné a chvalitebné chování rozmnožovati snažně usilovali. I přivedše my sobě k milostivé paměti mnohé, věrné a platné služby, které jsou nám a slavnému domu našemu Rakousskému poctiví královský rychtář náš, purgkmistr, prymas, radda, starší obecní i celá obec Nového města našeho Pražského, věrní milí, po ty tak dlouho trvalé a již z milosti boží upokojené příběhy vojenské, obzvláštně pak jak při tehdejším v léthu pominulým šestnáctistým třidcátým devátým měst našich Pražských od lidu Švédského nepřátelským nebezpečným obklíčení tak i, když jest se týž lid Švédský teď v jminulým šestnáctistým čtyrydcátým osmým roce nejprvé hradu a residencí naší spolu s Menším městem Pražským nenadále zmocnil, a tu hned Staré i Nové města Pražská silně oblehše velmi prudce dobýval, zmužilostí svou staročeskou skrze neustálé, horlivé a udatné odporování společně i rozdílně skutkem dokázali, takže pro zachování nám jakožto králi a pánu svému dědičnému a vysoce vznešenému domu našemu Rakousskému, též milé vlasti své stálé věrnosti týmž nepřátelům nijakž se poddati, žádnými lahodnými slovy ani oulisným velkých věcí připovídáním uchlácholiti ani těžkými pohrůžkami města vzdáti, méněji pak hroznou denní i noční z velikých i menších kusův střelbou, házením ohnivých kulí, granátův, též kamení, miníróváním a těm podobnými nástrojemi se ustrašiti a od poddané věrnosti odtisknouti dáti nechtěli, aniž sobě z toho, že se některé věže, domy, kostely, brány a do pěti seth a desíti kroků zdýlí zdi městské od střelby, podkopávání, ohněm i prachem podkládání a jiných

nástrojův ssulo, i dále a více boří, vše v ohni plápolá a na to vší mocí ze všech stran šturmuje, též všecko okolo města plundruje a plení, jaký ostrach brali, nýbrž takové prudké a dlouho trvalé obležení jich a měst dobývání za patnácte neděl pořád dnem i nocí s ochotným vynaložením hrdel, opovážením a volným vynasazením všeho jmění svého bez ohledu všelikého nebezpečenství, nedostatku mnohých věcí, manželek a dítek svých, bránivše se do nejposlednějšího přemožení svého srdnatě, zároveň lidu našemu vojenskému s stracením nemálo osob, sousedův a čeledí svých, rádi a poslušně podstoupili a tudy jak sobě tak dědicům a budoucím svým společně i rozdílně neumírající památku, jmeno, čest a chválu spůsobili a pozůstavili, nám pak, královstvím a zemím našim, též všeobecnému pokoji velice a platně k obzvláštní věčné pochvale jich posloužili, ano i dáleji v takové poddané věrnosti a věrné devocí poslušni býti se uznávají a zamlouvají. I aby tedy nadjmenovaní naši věrní a nám milí Pražané z takových nám příjemně prokázaných služeb a všemu světu ku podivu a příkladu známého hrdinského chování svého se budoucně těšiti a k dalšímu v tom setrvání i dědicové a potomci jich šlépějí následovati příčinu měli, ráčili jsme je z mocnosti a milosti naší císařské a královské následujícími císařskými a královskými milostmi obdařiti, opatřiti a v té příčině s Starým městem naším Pražským srovnati; jakožto *předně* erb jejich předešlý městský hojněji a vzáctněji rozšířiti, aby ho tak, jakž se teď níže vysvětluje, nyní i na budoucí věčné časy v svých jak k nám tak i potomkům našim, k císařským a královským soudům, tribunálům, představeným vrchnostem, k vyššího i nižšího stavu osobám a sice k komukoliv procházejících obecních, městských listech a psaních, buď zavřených neb otevřených, při právě i sice v malé neb velké formě pečeti s voskem červeným užívati i jmíti a vésti, též jej ku poctivosti jich buď na kostelích, branách městských, rathouze i na všech jiných a poctivých místech, kdež by se jim tak koliv za slušné býti vidělo a zdálo, vymalovati, vytesati neb vyrýti dáti a tak bez všelijaké překážky jednoho každého člověka užívati mohli, k tomu milostivě povoliti; totiž: štít obdýlný, červený neb rubínové barvy, v němž brána městská, s zavěšeným šraňkem odevřená, se dvoumi jednostejnými věžemi, s obyčejnými vokny z čtverhranatého kamení postavená a s pěknými bílými kranclemi ozdobená, v kteréžto

bráně lev bílé neb stříbrné barvy napříč k pravé straně ležící, na hlavě, níž k levé straně patří, korunu zlatou královskou mající, s vyplazitým červeným jazykem a vyzdviženým dvojnásobním ocasem, držíce v předních nohách štít červené neb rubínové a bílé neb stříbrné barev k podobenství erbu slavného domu našeho Rakousského, v němž uprostřed litera F. se třími štrichy žlutými neb zlaté barvy, jmeno naše Ferdinandus Tertius vyznamenávajíce, a to, že jsou oni Pražané Novoměstští z brány Horská řečené, do kteréž nepřítel silný šturm byl pustil a netoliko šancův okolo dotčené brány ležících, ale i na díle též brány s velikou furií se již byl zmocnil, zmužile a srdnatě s pomocí boží zase vypuditi platně a bedlivě pomáhali, v bráně pak koňská řečené, která silně a za časté dobývána byla, jako lvové proti nepříteli stáli a ji obhájili. Nad touž branou a právě u prostřed mezi těmi věžemi a krancly muž zbrojný k pravé straně obrácený stojící, pravou rukou vzhůru s obnaženým mečem k uhození napínající, v levé pak ruce kopí Uherskou držící a od spodku až do polovice těla svého obdloužný štítek malý žluté neb zlaté barvy na způsob rundače neb pavezy před sebou mající, v němž jeden o dvou hlavách pod zlatými korunkami rozkřídlený vorel černý, nad tím vším tři otevřené turnýřské helmy a okolo nich fafrnochy neboližto přikrývadla červené neb rubínové a žluté neb zlaté, též bílé neb stříbrné barev z obou stran dolů potažené visí, kteřížto helmové korunami zlatými, prostřední císařskou, krajní pak královskou ozdobeni jsou, z nichž, totiž z těch dvou krajních, z jedné každé šest praporcův vojenských, na větším díle bílé neb stříbrné, červené neb rubínové s promícháním žluté aneb zlaté barvy na vejš rozprostřeně vynikají, pod nimižto dva vzhůru proti sobě, každý pod korunou zlatou královskou, rozkřídleně patřící jednonásobní své přirozené barvy vorlové, jenž ten po levé straně levou a ten po pravé straně pravou nohou dole po straně na štítu stojí a zase ten po levé pravou a ten po pravé straně levou nohou zpřed dotčené koruny krajní drží; jakž to vše vtipem a uměním mistrovství maléřského u prostřed listu a majestátu tohoto vymalováno a barvami hojněji vysvětleno jest. A aby *za druhé* oni věrní Pražané naši týž erb tím vzáctněji vísti a jeho užívati mohli, ráčili jsme je praedikátem neb titulem „slovútným", na německo „ehrenuesten", milostivě obdařiti a o tom, aby týž tytul při všech tribunálích a expedicích

našich ad notam vzat a po vše časy jak nynějšímu tak budoucímu ouřadu téhož Nového města Pražského náležitě dáván byl, tak také co by koliv budoucně v obecních, zemských neb domácích politických, vojny, profiantu neb čeho podobného se dotýkajících věcích jmenem a na místě našem při nich Pražanech nařizovati se chtělo neb mělo, vše skrze kancellář naši královskou Českou dvorskou aneb v nepřítomnosti naší prostředkem místodržících našich královských a odtud directe též obzvláštně k jednomu každému městu a ne více skrz vojenský generalitet, kommissařství, profiantmistrství, třetí osobu, správu neb ouřad procházelo a jináč od žádného se neexpedírovalo, jisté nařízení učiniti. A jakož jsou *za třetí* nejednou oznámení Pražané Novoměštští to při nás v poníženosti vyhledávali, aby ta do zřízení zemského království našeho Českého příčinou té v léthu jminulém šestnáctistým osmnáctým se zběhlé ohavné rebellie dle uložení jistého dědičného posudního inserírovaná a od tehdejších předkův jich, lidí nekatholických, slavnému domu našemu Rakousskému zpronevěřilých, na obec Nového města Pražského uvedená a uvalená macula, nížto se jim nynějším Pražanům Novoměstským, lidem katholickým a po vše časy věrným dědičným poddaným našim, proti tomu jim od slavné paměti císaře Ferdynanda druhého, pana otce našeho nejmilejšího, udělenému perdonu a privilegiím od některých všetečných osob nejednou vytejká, cassírována byla; pročež aby taková macula (kterou jsou připomenutí Pražané Novoměštští svou již nejednou nám k obzvláštnímu našemu královskému milostivému zalíbení skutečně a povinně dokázanou, stálou, též nepromĕnitedlnou věrností, obzvláštně pak při nahoře dotknutým nedávním přetěžkým obležení krví svou smazali) více a dále přičítána nebyla aniž se na ně vztahovati mohla, a od nižádného v nejmenším nyní i na věčnost vytejkána nebyla, ráčili jsme z mocnosti naší císařské a královské tuž poškvrnu tímto listem naším zdvihnouti, zrušiti a dokonce v nic obrátiti, neméně i tuž milostivou resolucí naši ke dskám zemským v království našem dědičném Českém k tomu cíli, aby tam náležitě vepsána byla, skrze obzvláštní relací v známost uvésti; jakož pak oni sami Pražané takovým každým vytejkačem neb potupníkem se náležitě ujistiti a to k slušnému strestání na nás neb v nepřítomnosti naší na královské místodržící naše neb jim představenou vrchnost vznésti mocti budou. Co se pak v zřízení

zemském pod literou A. 34. vysazeného posudního dotýče, poněvadž to k vlastnímu vychování našemu, též pro všeliká každodenní nevyhnutedlná vydání reservírovaný důchod jest, pročež majíce na rozmyšlení k žádanému passírování neb v rukou zanechání opáčeného důchodu povoliti; však nicméně ráčili jsme na místě toho vedle jiných v následujících punktích jim Pražanům udělených prostředkův aneb pomocí k dokázání naší císařské a královské vděčnosti Starému a Novému městu společně z téhož posudního v obojím městě vycházejícího vinnýho a pivnýho prostředku třikráte sto tisíc zlatých Rejnských, po šedesáti krejcařích počítajíc, milostivě vykázati a darovati, tak aby odtud obecní stavení a škoda na nich vzdělaná zase opravena, důchod jim odtud pocházející pomalu vyzdvižen a spolusúsedé jich, jenž při té occasí pro nás a svou milou vlast na zdraví svém úraz vzali, osiřeli neb ovdověli a sice tudy v chudobu upadli, odtud také na díle pomoci slušné dle uznání purgkmistra a raddy neb starších obecních užiti mohli. Též *za čtvrté* týmž Pražanům Novoměstským i tu obzvláštní milost činíme, aby při budoucích v prv řečeném království našem Českém držaných sněmích neb sjezdích obecních královský náš rychtář, purgkmistr, prymas, radda a syndici neb vyslaní jich ihned po stavu rytířským na obzvláštní lavici vnitř v šrancích jako jiní stavové téhož království svou sessí jmíti a jim zároveň své votum sedě dávati mohli. Dále *za páté,* aby oni věrní Pražané i to, že k nim obzvláštní milostí naší císařskou a královskou nakloněni jsme, tím prozřetedlněji vskutku seznati, též potomkové a budoucí jich jako i sice jeden každý toho znamenitější a věčnou památku spatřiti a je chváliti mohl, ano tudy ještě o další merita pečovati příčinu měli, ráčili jsme je, nynějšího královského rychtáře našeho, též purgkmistra, prymasa, raddu a písaře raddní, též starší obecní, desíti soudce, hejtmany, lejtenambty a praporečníky, jenž jsou tak osobně při častořečeným těžkým obležení pro nás a vlast svou milou život i statek svůj horlivě, věrně a rytířsky vážili, mnozí pak z nich bojujíc udatně a rekovsky v též nebezpečné a velice těžké occasí i o život přišli, jmena a příjmí jich, tak jakž jsou nám od magistrátu poslušně podané byly, do tohoto císařského a královského majestátu našeho posloupně vložiti a vepsati dáti. — *Osoby raddní:* Václav Augustyn Kavka, náš královský rychtář. Pavel Danyel Termanus Ostrovský, prymas.

Danyel Šipař z Radotína. Jiří Fogt z Winklheydu. Danyel Natanyel Kunstát z Kriegsfeldu. Václav Samuel Hlaváček. Jan Severyn Cyc z Kriegsfeldu zabit. Martin Václav Vizner z Nedvídkova. Martin Kratochvíle Zbudovský. Kašpar Knespelius z lávek. Lorenc Hladký z koutův. Danyel Kňaur Kutnohorský. Matěj Vojtěch Miller z Mildenbergku. Jan Jiří Ředčický. Bernart de Baltasar. Martin Krupský. Symeon Kuttnaur z Sonnenštejna. Jan Brikcí Strnistsko. Samuel Zahořanský z Vorlíku. *Písaři raddní:* Václav Bonaventura Trunsa. Václav Karolides z Karlsbergku. Kryštof Pachta z Rájova. *Starší obecní:* Jan Benedykt Smolík, kancelláře naší královské místodržické České Pražské sekretář. Jan Bos z Ernštejna, puchalterie naší České radda. Lorenc Košín, též puchhalterie radda. Kryštof Peck z Lylienthalu zabit. Ambrož Missiron, vejběrčí tácu vinného a pivného. Václav Vltavský z Šlangenfeldu, kassyrer při general-profiant-ambtu v království Českém. Jiří Vacejš, ouředník ouřadu šestipanského. Jiří Sayzenegker. Ondřej Hrejsa, ouředník ouřadu šestipanského. Jan Jonák. Jiří Šnejder. Jindřich Bystřický, ouředník ouřadu šestipanského. Mikuláš Polt z Výškovce. Samuel Sloupek, ouředník ouřadu šestipanského. Jan Kesselius. Jiří Vejvanovský. Jiří Jonák. Václav Chvátal. Šimon Klement Braum. Jan Beronický, původ při berni naší zemské. Řehoř Oppavský, komorník při dskách našich zemských. Michal Bort. Danyel Žďárský. Blažej Petržilka. Jiří Beneš. Václav Mitrovský. Jiří Herman, profiant-verwalter. *Desíti soudcové:* Jonáš Školiastr. Adam Diviš. Matěj Čáslavský. Jan Marštalka. Jakub Jelemický. Jan Pacovský. Jiří Strnad. Matěj Kalousek. Frydrych Písecký z Kranychfeldu. Matěj Zahrádka z Turova. Gabryel Duchoslav z Slavašova. *Officírové nad kompagniemi,* z nichžto jednu svobodnou kompagnii urozený Aleš Vratislav z Mitrovic, naše radda a hejtman Novoměstský vedl: Václav Augustyn Kavka, nejvyšší wachtmistr. Kryštof Peckh z Lylienthalu, též svobodné kompagnie kapitán-leutenambt. Viktoryn Zygkmund Švantle z Třebska, předního písaře při berni zemské na hradě našem Pražském adiunct, fendrych. Jeremiáš Braunšmidt, hejtman čtvrti Zderazské. Ondřej Peyr, leutenambt. Václav Třebický, fendrych. Matěj Vojtěch Miller z Mildenbergku, hejtman čtvrti Svatoštěpánské. Symeon Kuttnaur z Sonnenštejna, leutenambt. Danyel Kalivoda, fendrych. Danyel Natanael Kunstát z Kriegsfeldu, hejtman čtvrti Svato-

Jindřišské. Jan Jindřich Ludic, leutenambt. Samuel Zahořanský z Vorlíku, fendrych. Jan Brikcí Strnistko, hejtman čtvrti Svato-Petrské. Kryštof Pachta z Rájova, leutenambt. Vylím Ješek z Ryttersfeldu, fendrych. Pavel Danyel Termanus Ostrovský, hejtman nad první kompagnií řemeslníkův. Jiří Smrčka jinak Čížek, leutenambt. Danyel Miller z Mildenbergku, fendrych. Václav Vltavský z Šlangenfeldu, hejtman nad druhou kompagnií řemeslníkův. Martin Špátenka, leutenambt. Frydrych Písecký z Kranychfeldu, fendrych. Danyel Kňaur Kuttnohorský, hejtman nad kompagnií práv postranních. Danyel Jungker z Hirschfeldu, leutenambt. Samuel Miller z Mildenbergku, fendrych. Jiří Antonín Vitášek, hejtman nad první kompagnií obyvatelův, nájemníkův a podruhův. Lorenc Svátek, leutenambt. Václav Petržilka, fendrych. Jan Měchejř, hejtman nad druhou kompagnií obyvatelův. Vylém Vylimovský, měřič při dskách našich zemských, leutenambt. Bartholoměj Kačík, fendrych. *Hejtmané čtyr čtvrtí města:* Petr Reynfeld. Bohuslav Bepta. Václav Vrána. Valentyn Peš. Ano i aby vejš opáčení slovútní náš rychtář, purgkmistr, prymas, radda a písaři raddní Novoměstští náklonnost naši obzvláštní, kterou k nim jmíti ráčíme, dále a více v skutku spatřili a obec celá z toho se těšiti mohla, pročež ráčili sme týž celý ouřad Novoměstský, spolu s nynějšími a budoucími řádně splozenými dědici jich obojího pohlaví, tak a na ten spůsob do stavu vladyckého vyzdvihnouti, aby oni společně i rozdílně na časy budoucí a věčné za pravé zemany, vladyky a osoby nobilitírované v království našem dědičném Českém, též přivtělených zemích jmíni a držáni byli, téhož stavu spolu s privilegími, svobodami a co k němu z práva neb z obyčeje kdekoliv přísluší, bez všeliké překážky užívali a vedli, za takové se chovali, drželi a titulírovali, nařídivše to při kancelláři naší královské České dvorské, aby jednomu každému z nich osob raddních na ohlášení jeho obyčejný majestát na takový stav erb nový neb zlepšený s příslušejícím praedikátem vydán byl. Při tom je Pražany Novoměstské pro jich šlechetné a rytířské chování i v tom za hodné a spůsobné uznávajíce a to ustanovujíce, aby budoucně buď jedna neb více osob z prostředku jich Novoměstských do soudu komorního a dvorského přijímáni a tam své sessí ihned po stavu rytířském jako jiné raddy naše jmíti, neméně i při dskách zemských (kromě místokomorníka, místosudího a místopísaře a při

královském ouřadu nejvyššího purgkrabství Pražského krom místopurgkrabího) ostatních radd a přísedících místa neb povinnosti, vše bez ohledu stavu městského a újmy živnosti jich jmíti a na ně dosazováni býti mohli. Nad to a *za šesté* pro zdržení městské policie a dobrého řádu předešlá jim Pražanům Novoměstským od předkův našich, císařův Římských a králův Českých, udělená privilegia vysvětlujíce dáleji tímto majestátem naším v tom tak milostivě ubezpečovati a za právo ustanovovati ráčíme, aby budoucně žádný z stavu vyššího, buď duchovního neb světskýho, žádnýho šosovního a knihami městskými se řídícího domu krom skrze knihy městské alienírovati, na sebe neb jiného kohokoliv nižádným jiným spůsobem převozovati, mnohem pak méně z šosu vynímati moc a právo neměl, nýbrž kdo by koliv z stavu vyššího, duchovního neb světskýho, jaký dům šosovní prodati neb směniti chtěl, žádnému jinému jediné měštěnínu téhož města jej prodati a postoupiti mohl, jináče ta alienací za nepořádnou a neplatnou položena a od práva vyzdvižena bude. Jakož pak takových domův duchovní i světští jakéhokoliv stavu, řádu neb povolání držitelové za opáčenou příčinou, jakž od starodávna za obyčej, reversírovati se mají, že žádných městských živností ani sami ani skrz třetího v něm provozovati nebudou, nicméně břemena městská, obzvláště realia, dle proporcí a příležitosti domu a to vedle rozvržení ouřadu městského bez všelikého odporu ku pomoci jiných sousedů snášeti neb podnikati chtějí a povinni budou, jináče s exekucí městskou dle slušnosti k nim přikročeno býti může. A poněvadž co se policie městské dotýče, nemalé neřády, zjevné pohoršení, zaneprázdnění a překážky skrze postranní práva in politicis et criminalibus se při městě a v obci působí a zbíhají, pročež k přetržení dalšího zlého a uvedení budoucího lepšího řádu ráčíme milostivě ustanovovati a nařizovati, aby oni slovútní purgkmistr a radda jak při obci a šosu tak podobně při postranních pravích Nového města Pražského quoad politica, publica et criminalia, vše co k dobrému řádu a chvalitebnému potřebnému křesťanskému obcování patří, jmenem a na místě našem nařizovati, říditi a spravovati mohli a toho moc měli, ano i od sebe k zamezení všelikého škodlivého zlého neřádu a nepravosti to činiti povinni byli. Vedle toho *za sedmé* pováživše milostivě, kterak jsou nadjmenovaní Novoměstští skrze ty drahně leth trvalé vojenské pří-

běhy s vynaložením velikých summ hotových peněz a jiných rozdílných dávek převeliké a protivné obtížnosti snášeli, zvláště pak při opáčeným posledním obležení Švédským na obecních i privátních živnostech svých nenabytých škod pocítili a tudy k nám a prv psanému slavnému domu našemu Rakousskému všelijakou poddanou volnost a stálou věrnost skutečně prokazovati se vynasnažili; z té příčiny maje my nad nimi pro tak mnohé, jakž řečeno, vystálé neřesti milostivou a otcovskou útrpnost, jim ostatní díl odoumrtí z přirozené milosti a štědrosti naší císařské a královské postupovati a k tomu prvnímu též od nás jim předešle milostivě udělenému dílu cum omnibus jure vel facto caducis, jacentibus, vacantibus seu derelictis, tam mobilibus quam stabilibus bonis et haereditatibus civicis, jakékoliv připadnouti a býti mohou (vynímajíc však z toho regalia confiscationum) zcela a úplně připojovati a k dobrému obce v disposici jich na budoucí věčné časy dávati. Nicméně *za osmé* jak v jiných udělených milostech, tak i co se kollatur dotýče, je Novoměstské v tom opatrovati račíme, aby při farách Novoměstských jus collaturae et praesentandi parochos s tím, co k tomu od starodávna náleží neb odtud dependíruje, a to dotud, dokud v katholickém Římském samospasitedlném náboženství, jak nyní jsou, setrvají, jim bez všeliké újmy a reservátu plným právem náleželo a na časy budoucí a věčné bez překážky zůstalo. *Naposledy,* aby častopsaní Pražané Novoměstští tím patrněji seznati mohli, kterak my jich v skutku seznalou věrnost sobě vysoce oblibovati a proto na všeliké účinlivé prostředky, nimiž bychom jim to hojnějšími milostmi našimi vynahraditi mohli, přemejšleti račíme; pročež jsme se i na tom milostivě ustanoviti a je od datum zbírky vína roku tohoto šestnáctistého čtyrydcátého devátého za padesáte leth pořád následujících ode všeho pergkrechtního tácu, posudního, pinetního a dávek, nimiž by oni nám, dědicům a budoucím potomkům našim, králům Českým, aneb zemi jak z těch v městě tak okolo města majících vinic pocházejícího a potom buď pod obruč prodaného po domácku vyšenkovaného neb vypitého vína, též z ovotce, z štěpnic neb zahrad odvozovati povinni byli, a na vína neb vinohrady jak malé tak velké, vzdělané neb se zase vzdělávající, co by tak na ně kdy z gruntu, dělníka neb užitku pod jakýmkoliv jmenem, titulem, spůsobem, též od kohokoliv po vodě neb po zemi při komoře naší královské České,

úřadu pergkmistrským neb jinde kdekoliv prv od starodávna neb v nově uloženo bylo a dále budoucně uložiti se mohlo, mocí listu a majestátu tohoto zcela a úplně beze všech vejminek a reservátu osvoboditi ráčili; kteréžto však osvobození naše na žádná jiná přespolní vína kromě na ty domácí, též na samé Pražany, měšťany, dědice, potomky jich a zároveň s městem trpící sousedy, jakž zpřed dotčeno, se vztahovati má. Čímž my je, naše milý Pražany, od další milosti naší neodlučujeme, nýbrž kdyby toliko jaký účinlivý prostředek podali neb přednesli, jim se před jiným každým přidáním a udělením toho milostivě zakazujíce, je při všelikých případnostech v obzvláštní paměti a na pozoru míti a dále platně odměňovati nepřestaneme, anobrž vždycky jim Pražanům milostivou, císařskou a královskou láskou nakloněni zůstaneme, o tom nepochybujíce, že oni přijmouce od nás nyní takové jim udělené milosti s poddanou vděčností jich jakožto krvavě a pracně nabytých sobě vysoce a draze vážiti, z žádného ohledu jakékoliv osoby neb příčiny pro zdržení dobré pověsti a jmena při potomcích a budoucích svých (tak abychom my s potomky a budoucími našimi, králi Českými, k rozmnožení takových příčinu měli) bez obzvláštní veliké důležitosti a povolení našeho sami rušiti nebudou neb komu jinému, kdo by ten koliv byl, rušiti neb proti nadepsaným milostem a privilegiím činiti dopustí, k nám pak a slavnému domu našemu Rakousskému ve všech a všelijakých případnostech touž poddanou, stálou věrnost dokazovati a v ní vedle povinnosti své, kterouž nám jakožto králi a pánu svému dědičnému zavázáni jsou, nepohnutedlně continuírovati a setrvati budou; chtíce tomu konečně, aby oni Pražané, nynější i budoucí, při tom všem, co se v tomto listu a majestátu našem píše neb obsahuje, od jednoho každého člověka pevně držáni a zvláště od zřízených a jim představených magistratibus neporušitedlně zachováni byli, a tento náš jim daný majestát, kdy a kterého by koliv času jim se vidělo, do desk zemských království Českého bez další relací naší vložen byl bez naší, dědicův našich a budoucích králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. A protož místodržícím našim královským, nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským, raddám našim komorním, dvorským, komoře České královské, též menším ouředníkům při dskách našich královských, ano i soudu purgkrabskému, hejtmanům městským, věrným

našim milým, a summou všem soudům, ouřadům, vrchnostem, obyvatelům a poddaným našim, duchovním i světským, ze všech čtyr stavův dědičného království našeho Českého i jiných zemí k němu přivtělených, nynějším i budoucím, dostatečně, skutečně, přístně a na konec přikazujeme, abyšte je slovútné purgkmistra a raddu, starší obecní i všecku obec téhož věrného Nového města našeho Pražského, nynější i budoucí, při těchto od nás jim udělených milostech jměli, drželi a neporušitedlně nyní i na časy budoucí a věčné bez všelijakých zmatkův a odporností zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce, a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicův našich a budoucích králův Českých a k tomu pokuty, kdo by se proti tomu čeho z oumysla neb z všetečnosti dopustiti směl, pět seth hřiven zlata dobrého a litého, jedné polovice do komory naší královské a druhé svrchupsaným Pražanům Novoměstským, nynějším i budoucím, jich propadení. Avšak tomu také chceme, aby toto naše milostivé nadání dotud, dokud v samospasitedlné katholické víře oni Pražané setrvají, dále pak netrvalo ani neplatilo, nicméně i bez újmy a škody naší, též dědicův našich, budoucích králův Českých, jinším regaliím, právům a povinnostem, též jednomu každému na jeho od nás, předešlých králův Českých aneb od samého ouřadu prv neb budoucně z obzvláštní důležitosti učiněné, od nás schválené milosti, práva a spravedlnosti neb speciálním obdaření bylo nyní i na časy budoucí. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou a královskou větší k listu a majestátu tomuto přivěsiti jsme rozkázati a v něm rukou vlastní podepsati se ráčili. Dán na zámku našem královském Prešpurgku třetího dne měsíce máje létha páně šestnáctistého čtyrydcátého devátého a království našich Římského třináctého, Uherského dvadcátého čtvrtého a Českého dvadcátého druhého.

Ferdinand m. p.
Georgius comes de Martinitz
regis Bohemiae cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium:
Pachta m. p.
Johan von Khranstorf m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 77. S velkou pečetí císařskou. Na listu čtvrtém ostalo prázdné místo pro vyobrazení nově uděleného znaku městského, k čemuž nedošlo. — Majestát ten potvrdili: císař Ferdinand III. opětně v Prešpurku 13. května 1649, Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve

Vídni 13. května 1808 (f. 179). — Ve sbírce listin čís. 2423 subn. 1. v archivu m. Prahy nalezá se „vyznamenání punktův některých, co by tak při JMCské pro obec Nového města Pražského vyhledáváno býti mělo“, a ve spisu tomto o 25 článcích, který byl 22. prosince 1648 do rukou císaře podán, nalezají se větším dílem žádosti, které svrchu položeným majestátem splnění došly; avšak též některé jiné, jimž vyhověno nebylo. V čl. 1. žádali Novoměstští za navrácení kollatur takto: „Kollatury, kteréž teprv od nedávního času mezi J. Eminencí panem kardinálem z Harrachu jakožto arcibiskupem Pražským a obcí touto v spor vešly a táž věc na jisté v té příčině nařízené kommissí zavěšena zůstává, žádají purgkmistr a radda, aby jim plenarie konfirmírované byly, poněvadž jich předešle a již po slavném JMCské Ferdynanda II. vítězství na Bílé Hoře v užívání byly a Staroměstským potvrzené jsou, obec pak Novoměstská jest jim Staroměstským ve všech privilegiích a svobodách listem vejsadním císaře Karla IV. de dato 1348, 8 Martii vydaným, od JMCské Ferdynanda II. konfirmírovaným aequiparrírována a na podobném grádu hodnosti a podstaty postavena, i při jich kostelích, farách, špitálích, k nim náležejících důchodech výš dotčeným privilegium JMsti pana otce Vaší Cské Msti slavné paměti zůstavena.“ V čl. 7. žádali, aby ouřad pergmistrský, který nejposledněji od p. Jana staršího Ledčanského z Popic, měštěnína Nového města Pražského, držán byl, nebyl za dědičný Starého města Pražského považován, nýbrž aby se v něm měšťané obojího města střídali. V čl. 9. domáhali se Novoměstští „aby přední jich písař spůsobem Staroměstských titul kanclíře města nesl“, poněvadž se „nachází v pamětech starých jak při dskách zemských tak při archivě obce,“ že tak druhdy bývalo a „týž titul v těchto poslednějších časech Novoměstským ex usu vyšel“. V čl. 12. ukazujíce k spustošení města za války třidcetileté žádali, aby při ubytování vojska a ukládání berní a jiných všelikých břemen dva díly Staroměstským a jeden díl Novoměstským císař přiřknul. V čl. 13. aby měšťan usedlý neplatil více, nežli usedlý poddaný aneb nejvýše třetinou vejše. V čl. 15. pravili: „Jakož pak práva postranní, kteráž na Novém městě Pražském velmi skrovně se nacházejí, totiž dvůr biskupský u sv. Petra na Poříčí, právo Zderazské, svaté Kateřiny a Matky boží Sněžné, dosti těžce prošlými od Vaší Cské Msti decretis de datis 1 Martii 1645 v Praze a 14 eiusdem v léthu 1647 v Prešpurgku k tomu přivedeny jsou, že v této veřejné potřebě a deffensí měst Pražských pod jeden praporec spolu i s podruhy jich na týchž právích zůstávajícími se uvésti dali a nyní i mírné ložírování soldátův trpí, však poněvadž oni obyvatelé týchž práv postranních v ohradě města zůstávají, živnosti všeliké městské požívají i jiných všelikých dobrodiní městských jim neméně jako jiným měšťanům se přeje a mnozí z nich dobře zásobeni jsou, aby tehdy budoucně k lepší volnosti zdržáni byli, žádají purgmistr a radda, že Vaše Cská Mst. též postranní práva pod jich jurisdikcí uvésti a aby ti, kdož na těch právích usedlí jsou, živností a dobrodiní městských i přichránění v ohradě města požívají, v počet jiných měšťanův se přijímati dáti a práva městská sobě pod zabavením jim živnosti všeliké objednávati hleděli, skrze jisté poručení naříditi ráčí, čímž však oni svým privátním vrchnostem za-

vázáni jsou, (což vědomé jest, že žádných tak obzvláštních závazkův nemají) do toho jim purgkmistr a radda sahati a jich privat-jurisdiction tudy nic praerogírovati nežádají s tou při tom protestací, že při bezelstným na nich pomoci k spolunesení, břemen obecních žádání a na ně vzkládání s nimi té nejmožnější prozřetedlnosti a mírnosti požívati chtějí.“ Konečně v čl. 24. sdělovali, že „koupili jsou týž purgkmistr a radda k ruce obce Novoměstské před některým teď léthem pivovár v městě jich z dobré částky sešlý, někdy k úřadu nejvyššího purgkrabství Pražského náležející“ i žádali, aby císař „je strany piv pšeničných i ječných v témž pivováře svařených JCMsti povinného tácu a aufšlágku na časy budoucí mocně“ osvobodil, by věřitele své spokojiti mohli.

* Čís. 329.

1649. 13. května. Prešpurk.

Císař Ferdinand III. potvrzuje král. rychtáři, purkmistru, primasu, radě, starším obecním i vší obci Starého města Pražského privilegia předešlých králův, jakož i nová nadání jim po obležení Švédském udělená s tím doložením, že jich mají užívati pouze potud, pokud ostanou při víře katolické.

My Ferdynand třetí z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský a Slovanský král, arcikníže Rakousské, vejvoda Burgundtský, margkrabě Moravské, vejvoda Lucemburgský, Slezský, Brabandtský, Štýrský, Korytanský, Gránský, Virtmberský a Tekský, kníže Švábský, margkrabě hořejších a dolejších Lužic, knížetcí hrabě Habšpurské, Tyrolské, Pfürdtské, Kyburské a Gorycké, landtkrabě Elsasské, margkrabě svaté Římské říše nad Ensem a Burgavské, pán v Vindyšmargku, v Portenavě a Salinsu, k věčné budoucí a neumírající památce oznamujem tímto listem všem, kterak my z císařské a královské vyvejšenosti a důstojenství, v kterým samým řízením božským postaveni jsme, tolikéž z přirozené štědrosti a dobrotivosti naší k vzdělání dobrého a poctivého poddaných našich věrných milých i jednoho každého, k těm pak obzvláštně nakloněni býti ráčíme, kteříž jsou jak předkové jich tak i oni sami chvalitebných, hrdinských a rytířských skutkův i počestného ve všelijakých činech svých obcování následovali, nám i vysoce vznešenému domu našemu Rakousskému s pilností, upřímně, věrně, stále, nepohnutedlně a platně sloužiti hleděli a až posavád

k milostivému zalíbení našemu to vykonávati nepřestávají; anobrž povinnost naše císařská a královská nás k tomu vede, abychom je pro taková jich ctná a chvalitebná chování bez odměny a milosti naší císařské a královské nezanechali; ale raději skrze účinlivá a skutečná obdarování a zvelebení k dalším ctnostem, stálejší věrnosti posily a podnětu přidávali, tak aby tím ochotněji dobré jmeno své, ctné a chvalitebné chování rozmnožovati snažně usilovali. I přivedše my sobě k milostivé paměti mnohé věrné a platné služby, které jsou nám a slavnému domu našemu Rakousskému poctiví královský rychtář, purgkmistr, prymas a radda, starší obecní a celá obec Starého města našeho Pražského, věrní milí, po ty tak dlouho trvalé a již z milosti boží upokojené příběhy vojenské, obzvláštně pak jak při tehdejším v léthu pominulém šestnáctistém třidcátém devátém měst našich Pražských od lidu Švédského nepřátelským nebezpečným obklíčení, tak i když jest se týž lid Švédský teď v jminulém šestnáctistém čtyrydcátém osmém roce nejprvé hradu a residencí naší spolu s Menším městem Pražským nenadále zmocnil a tu hned Staré i Nové města Pražská silně oblehše velmi prudce dobýval, zmužilostí svou staročeskou otevřenými branami městskými jemu se naproti postavili a toho skrz neustálé, horlivé a udatné odporování skutkem dokázali, tak že pro zachování nám jakožto králi a pánu svému dědičnému a vysoce vznešenému domu našemu Rakousskému, též milé vlasti své stálé věrnosti týmž nepřátelům nijakž se poddati, žádnými lahodnými slovy ani oulisným velikých věcí připovídáním a accordu podáváním uchlácholiti ani těžkými pohrůžkami města vzdáti, méněji pak hroznou denní i noční z velkých i menších kusův střelbou, házením ohnivých kulí a granátův, též kamení, minírováním a těm podobnými nástroji se ustrašiti a od poddané věrnosti se odtisknouti dáti chtěli, aniž sobě z toho, že se některé věže, domy, kostely, brány a do pěti seth a desíti krokův zdýlí zdi městské od střelby, podkopáváním, ohněm a prachem podkládáním a jiných nástrojův zsulo, i dále a více boří, vše v ohni plápolá a na to vší mocí ze všech stran šturmuje, též všeckno okolo týchž měst plundruje a plení, jaký ostrach brali, nýbrž takové prudké dlouhotrvalé obležení jich a měst dobývání za patnácte neděl pořád dnem i nocí s ochotným vynaložením hrdel, opovážením a volným vynasazením všeho jmění svého bez ohledu všelikého ne-

bezpečenství, nedostatku mnohých věcí, manželek a dítek svých, bránivše se do nejposlednějšího přemožení svého srdnatě zároveň lidu našemu vojenskému s stracením nemálo osob, sousedův a čeledí svých rádi poslušně podstoupili a tudy jak sobě tak dědicům a budoucím svým společně i rozdílně neumírající památku, jmeno, čest a chválu spůsobili a pozůstavili, nám pak, královstvím a zemím našim, též všeobecnému pokoji velice a platně k obzvláštní věčné památce jich posloužili, ano i dáleji v takové poddané věrnosti a věrné devocí poslušni býti se uznávají a zamlouvají. I aby tehdy nadjmenovaní naši věrní a nám milí Pražané z takových nám příjemně prokázaných služeb a všemu světu ku podivu a příkladu známého hrdinského chování svého se budoucně těšiti a k dalšímu v tom setrvání i dědicové a potomci jich šlépějí následovati příčinu měli, na tom sme se s dobrým rozmyslem, naším jistým a dokonalým vědomím, zdravým naším i radd našich věrných milých bedlivým uvážením pevně a na konec ustanovili, že sme předně týmž Pražanům všecka a všelijaká privilegia, majestáty, obdarování, svobody, vejsady, chvalitebné dobré obyčeje, zvyklosti, práva i jiné milosti od nejjasnějších císařův Římských a králův Českých, slavných předkův našich, jim Pražanům nadaná a teď slovo od slova do tohoto listu a majestátu našeho pojatá a vepsaná: — Johannes dei gracia etc. (Následuje úplné znění latinského listu krále Jana d. v Praze 28. dubna 1316 čís. 10.) — Johannes etc. (Následuje znění latinského listu téhož krále d. v Münnerstadtu 4. listopadu 1325 čís. 13.) — Lvdovicvs qvartvs etc. (Následuje znění latinského listu císaře Ludvíka d. v Špýru 10. června 1330 čís. 19.) — Nos Johannes etc. (Následuje znění latinského listu krále Jana d. v Thionville 9. července 1338 čís. 30.) — Nos Johannes etc. (Následuje znění latinského listu téhož krále d. v Praze 1. prosince 1328 čís. 15.) — Karl von Gottes gnaden etc. (Následuje znění německého listu krále Karla IV. d. na Křivoklátě 3. dubna 1347 čís. 48.) — Lodovicus dei gratia etc. (Následuje znění latinského listu Uherského krále Ludvíka d. 29. července 1357 č. 64.) — Karel z boží milosti etc. (Následuje české znění práv viničných císaře Karla IV. d. v Praze 16. února 1358 čís. 66 na str. 110.) — Karel čtvrtý boží milostí etc. (Následuje český překlad listu císaře Karla IV. na zakládání vinic d. v Praze 12. května 1358 čís. 68 na str. 115.) — Wir Karln von Gotes gnaden etc. (Následuje znění německého

listu téhož císaře d. v Praze 3. srpna 1366 čís. 86.) — Wenceslaus etc. (Následuje znění latinského listu krále Václava IV. d. v Praze 24. ledna 1385 čís. 107.) — Ladislaus etc. (Následuje znění latinského listu krále Ladislava d. v Praze 23. listopadu 1454 čís. 151.) — Fridericvs etc. (Následuje znění latinského listu císaře Fridricha III. d. v Klosterneuburce 11. prosince 1462 čís. 162.) — Wladislavs etc. (Následuje znění latinského listu krále Vladislava d. v Praze 21. května 1472 čís. 169.) — Wir Friderych etc. (Následuje znění německého listu císaře Fridricha III. d. u vojště na Rýně 9. června 1475 č. 174.) — Wir Friderich etc. (Následuje znění německého listu téhož císaře d. ve Vídni 22. června 1477 čís. 177.) — Wladislavs etc. (Následuje znění latinského listu krále Vladislava d. v Praze 18. dubna 1477 čís. 176.) — Wladislavs etc. (Následuje znění latinského listu téhož krále d. na Budíně 17. listopadu 1491 čís. 183.) — My Vladislav etc. (Následuje znění českého listu téhož krále d. na Horách Kutnách 20. července 1497 čís. 186.) — My Vladislav etc. (Následuje znění českého listu téhož krále d. na Horách Kutnách 21. července 1497 č. 189.) — My Vladislav etc. (Následuje znění českého listu téhož krále d. na Horách Kutnách 21. července 1497 č. 187.) — My Vladislav etc. (Následuje znění českého listu téhož krále d. na Budíně 14. května 1507 č. 201.) — My Vladislav etc. (Následuje znění českého listu téhož krále d. v Tátě 21. listopadu 1513 č. 209.) — My Vladislav etc. (Následuje znění českého listu téhož krále d. v Tátě 21. listopadu 1513 č. 210.) — My Ferdynand etc. (Následuje znění českého listu krále Ferdinanda I. d. v Linci 14. září 1538 čís. 226.) — My Ferdynand etc. (Následuje znění českého listu téhož krále d. na hradě Pražském 26. září 1547 čís. 237.) — My Ferdynand etc. (Následuje znění českého listu téhož krále d. na hradě Pražském 28. září 1547 č. 240.) — My Ferdynand etc. (Následuje znění českého listu téhož krále d. na hradě Pražském 30. září 1547 čís. 241.) — My Ferdynand etc. (Následuje znění českého listu téhož krále d. na hradě Pražském 2. dubna 1557 č. 249.) — My Ferdynand etc. (Následuje znění českého listu téhož císaře d. na hradě Pražském 4. prosince 1558 čís. 250.) — My Ferdinand etc. (Následuje znění českého listu téhož císaře d. na hradě Pražském 25. března 1562 čís. 253.) — My Ferdynand etc. (Následuje znění českého listu téhož císaře d. na hradě Pražském 22. září 1562 č. 256.)

— My Maximilian druhý etc. (Následuje znění českého listu císaře Maximiliana II. d. ve Vídni 17. prosince 1575 čís. 266.) — My Rudolf druhý etc. (Následuje znění českého listu císaře Rudolfa II. d. na hradě Pražském 16. února 1579 čís. 270.) — My Rudolf druhý etc. (Následuje znění českého listu téhož císaře d. na hradě Pražském 30. března 1589 čís. 277.) — My Rudolf druhý etc. (Následuje znění českého listu téhož císaře d. na hradě Pražském 5. července 1593 čís. 280.) — Rudolf druhý etc. (Následuje znění českého listu téhož císaře d. na hradě Pražském 5. července 1593 č. 281.) — My Rudolf druhý etc. (Následuje znění českého listu téhož císaře d. na hradě Pražském 13. prosince 1593 čís. 282.) — My Rudolf druhý etc. (Následuje znění českého listu téhož císaře d. v Řezně 18. srpna 1594 čís. 283.) — My Rudolf druhý etc. (Následuje znění českého listu téhož císaře d. na hradě Pražském 8. listopadu 1602 čís. 291.) — My Mathyáš etc. (Následuje znění českého listu císaře Matyáše II. d. ve Vídni 31. ledna 1613 č. 298.) — Mathyáš etc. (Následuje znění českého listu téhož císaře d. ze Vídni 21. února 1613 č. 299.) — JMst osvícené kníže a pán, pan Karel etc. (Následuje znění českého listu knížete Karla z Lichtenštejna d. v Praze 6. září 1623 č. 306.) — My Ferdynand druhý etc. (Následuje znění českého listu císaře Ferdinanda II. d. ve Vídni 13. září 1624 čís. 307.) — My Ferdynand druhý etc. (Následuje znění českého listu téhož císaře d. ve Vídni 8. dubna 1627 čís. 309.) — Ferdinand der ander etc. (Následuje znění německého listu téhož císaře d. ve Vídni 13. listopadu 1632 čís. 318.) — Von der Röm. Kays., auch zue Hungern undt Böhaimb Königl. Mayst. etc. (Následuje znění dvorského dekretu d. ve Vídni 29. srpna 1633 č. 319.) — Jakož jest JMCská král a pán etc. (Následuje znění dvorského dekretu d. ve Vídni 28. června 1638 č. 320.) — milostivě schváliti, obnoviti, upevniti a potvrditi ráčili a tímto listem a majestátem naším nad jiné lepším spůsobem a formou dle moci naší císařské a jakožto král Český ve všech jejich znění, položení, punktích, klausulech a artykulích schvalujeme, obnovujeme, upevňujeme a potvrzujeme. A nad to vejše poněvadž již jmenovaných našich věrných Pražanův zpřed opáčené zasloužení a skutečně seznalá věrnost hodně to míti chce, abychom milosti nad milosti jim přidali a tudy přízně naší císařské a královské nad přízeň rozmnožili; pročež z té obzvláštní milosti a mocnosti naší

císařské a královské v Čechách tato následující v jistým a speciálním diploma obsažená nadání a obdarování mimo naddotčená předešlá slavných předkův našich jim věrným milým Pražanům našim z bedlivého, též dokonalého uvážení našeho a radd našich věrných milých jim sme učinili a je dále milostivě obdařiti ráčili, totiž: My Ferdynand třetí etc. (Následuje znění majestátu císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 20. dubna 1649 čís. 327.); chtíce tomu konečně, aby oni Pražané, nynější i budoucí, při tom všem, co se v tomto listu a majestátu našem píše neb obsahuje, od jednoho každého člověka pevně držáni a zvláště od zřízených a jim představených magistratibus neporušitedlně zachováni byli, a tento náš jim daný majestát, kdy a kterého by koliv času se jim vidělo, do desk zemských království našeho dědičného Českého bez další relací naší vložen byl bez naší, dědicův našich a budoucích králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. A protož místodržícím našim královským, nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským, raddám našim komorním, dvorským, komoře České královské, též menším ouředníkům při dskách našich královských, ano i soudu purgkrabskému, hejtmanům městským, věrným našim milým, a summou všem soudům, ouřadům, vrchnostem, obyvatelům a poddaným našim, duchovním i světským, ze všech čtyr stavův království našeho Českého i jiných zemí k němu přivtělených, nynějším i budoucím, dostatečně, skutečně, přístně a na konec přikazujeme, abyšte častopsané slovútné purgkmistra a raddní, starší obecní i všecku obec téhož věrného Starého města našeho Pražského, nynější i budoucí, při tomto milostivém schválení, obnovení, upevnění a potvrzení, též v nově vysazení a nadání našem jměli, drželi a neporušitedlně nyní i na časy budoucí a věčné bez všelijakých zmatkův a odporností zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské, dědicův našich a budoucích králův Českých a k tomu pokuty, kdo by se proti tomu čeho z oumysla neb z všetečnosti dopustiti opovážil, pět seth hřiven zlata dobrého litého, jedné polovice do komory naší královské a druhé svrchu psaným Pražanům Staroměstským, nynějším i budoucím, jich propadení. Avšak tomu také chceme, aby toto naše milostivé schválení, obnovení a potvrzení, též vysazení a nadání dotud, dokud v samo-

spasitedlné katholické Římské víře oni Pražané Staroměstští setrvají, dále pak netrvalo ani neplatilo, nicméně i bez újmy a škody naší, též dědicův našich, budoucích králův Českých, jinším regáliím, právům a povinnostem, též jednomu každému na jeho od nás, předešlých králův Českých aneb od samého ouřadu prv neb budoucně z obzvláštní důležitosti učiněné a od nás schválené milosti, práva a spravedlivosti neb speciálním obdaření bylo nyní i na časy budoucí. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou a královskou větší k listu a majestátu tomuto přivěsiti jsme rozkázati a v něm vlastní rukou podepsati se ráčili. Dán na zámku našem královském Prešpurgku třináctého dne měsíce máje létha páně šestnáctistého čtyrydcátého devátého a království našich Římského třináctého, Uherského dvadcátého čtvrtého a Českého dvadcátého druhého.

Ferdinand m. p.
Georgius comes de Martinitz
regis Bohemiae cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Maiestatis proprium
Pachta m. p.
Johan von Khranstorff m. p.

[Na poslední straně:] Toto potvrzení privilegií a obdarování od JMCské a Kské nejjasnějšího, nejnepřemoženějšího a velikomocného knížete a pána, pana Ferdynanda třetího, voleného Římského císaře, Uherského a Českého krále jakožto krále Českého, slovútným purgkmistru a raddě, též vší obci Starého města Pražského v nově milostivě udělené jest na milostivé JMCské v témž obdarování obsažené poručení a na JMCské raddy a úředníky Pražské menší desk zemských v království tomto Českém jmenem týchž purgkmistra a raddy dotčeného města skrz Ondřeje Borovanského, měštěnína jich a při vrchních právích zřízeného advokáta, vznešenou žádost ve dsky zemské do kvaternu trhového pomerančové barvy druhého létha 1650 (nyní č. 551) v pondělí po památce svatého Jiljí, to jest 5 dne měsíce Septembris od litery A prvního až do lit. E. 9. slovo od slova vloženo a vepsáno.

Václav Jezberovský z Olivé hory
JMCské radda a místopísař
v království Českém m. p.

Jan Arnošt Tyralla
ingrossátor větších desk zemských
v království Českém m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 78. S velkou pečetí císařskou na zlaté šňůře zavěšenou. Majestát tento potvrdili: Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808. — O nákladu na tento jakož i před tím 20. dubna 1649 udělený majestát obsahuje zprávy „extrakt příjmův a vydání peněz od JMCské Starému městu Pražskému z milosti v léthu 1649 darovaných a to za létha 1649—1656“ (č. 2416 v archivu m. Prahy), kdež se čte mezi vydáním takto:

„*Létha 1649* 13 Martii panu Agricolovi od vidimírování privilegií dáno 18 fl.; 1 Novembris J. Exc. pánu, panu Adamovi Bořitovi svaté Římské říše hraběti z Martinic, nejvyššímu kancléři v království Českém, taxy za příčinou nových privilegií udělených dáno 750 fl.; item jura cancellariae 270 fl., item v příčině recessu o připomenutá privilegia dáno 50 fl.; 10 Novembris ostatní díl taxy skrz wexl do Vídně odesláno 750 fl.; item vexle do Vídně dáno 15 fl.; 16 Novembris do expedicí kancelláře JMCské za příčinou insinuací, co se titule od JMCské úřadu uděleného dotýče, dáno 150 fl., item k ouřadu nejvyššího purgkrabství Pražského za touž příčinou dáno 18 fl. 40 kr.; 29 Novembris item do expedicí k appellací za příčinou napřed dotknuté insinuací dáno 4 fl. 40 kr.; *létha 1650* 17 Januarii Jeho Exc. pánu, panu Adamovi Bořitovi (titul), nejvyššímu kancléři v království Českém za příčinou konfirmací starých privilegií taxy dáno 1000 fl., item jura cancellariae 574 fl., item do expedicí komory České za příčinou insinuací dáno 18 fl. 40 kr., item p. Vítovi Pekelikému při JMCské kanceláři České dvorské kancellistovi v příčině na čisto přepsání jak nových, tak i konfirmací starých privilegií dáno 100 fl., item p. Alblovi druhému kancellistovi od versálních liter zlatem i jináč okrášlení dáno 50 fl., item od vyřezání osmi kolkův erbu Starého města Pražského, vázání register a privilegií do aksamitu, spravování mušketův a za škatuli na privilegia, všeho tak dáno 64 fl. 24 kr.; 19 Septembris ke dskám zemským v příčině privilegií od JMCské milostivě udělených, jako i konfirmací všech starých taxy dáno 600 fl., item od ingrossírování týchž privilegií panu Janovi Tyrallovi ingrossátoru dáno 100 fl., item dvěma služebníkům od desk zemských spropitného dáno 7 fl. 30 kr., item p. Janovi Frydrychovi Ouštěckému při JMCské kancelláři dvorské registrátoru a expeditoru v příčině kollatinírování a registrování privilegií, tak konfirmírování všech starých, též také i v nově od JMCské udělených dáno 45 zl., item vrátnému nadjmenované expedicí dáno 1 fl. 30 kr.; 21 Decembris Jeho Excell. p. p. Adamovi Bořitovi (titul) z Martinic, nejvyššímu kanclíři v království Českém na zapravení taxy od konfirmací starých privilegií dáno 500 fl., item vexle po dvakrát do Vídně dáno 41 fl. 26 kr.; *létha 1651* 26 Maii a 22 Novembris J. Exc. p. panu Adamovi Bořitovi (titul) z Martinic, nejvyššímu kanclíři království Českého tax yod konfirmací starých privilegií dáno 1000 fl., item vexle do Vídně dáno 10 fl. a *létha 1652* 3 Maii J. Exc. p. p. Adamovi Bořitovi (titul) z Martinic na zapravení nedodalé taxy od konfirmírování privilegií dáno 500 fl.“ K tomu poznamenáno na přední straně, že „tento počet podán na komoru JMCské Českou a jest ratiifikovaný 23 Septembris 1658.“

* Čís. 330.

1649. 13. května. Prešpurk.

Císař Ferdinand III. potvrzuje král. rychtáři, purkmistru, primasu, radě, starším obecním i vší obci Nového města Pražského privilegia předešlých králův, jakož i nadání nově jim udělená v odměnu za sta-

tečnost v čas obležení Švédského prokázanou, s tou však výminkou, že mají jich užívati pouze potud, pokud při víře katolické setrvají.

My Ferdynand třetí z boží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský a Slovanský král, arcikníže Rakousské, vejvoda Burgundtský, margkrabě Moravské, vejvoda Lucemburgský, Slezský, Brabandtský, Štýrský, Korytanský, Gránský, Virtmberský a Tekský, kníže Švábský, margkrabě hořejších a dolejších Lužic, knížecí hrabě Habšpurské, Tyrolské, Pfürdské, Kyburské a Gorycké, landtkrabě Elsasské, margkrabě svaté Římské říše nad Ensem a Burgavské, pán v Vindyšmargku, v Portenavě a Salinsu, k věčné a neskonalé budoucí památce oznamujem tímto listem všem, jakož od slunce světla toho nebeského jiná také světla světlost svou a dolejší tyto zemské věci moc a vzrost svůj berou, tak i od císařské vyvejšenosti a důstojnosti, kteráž nade všecky jiné největší jest, jiní všelijakého stavu a řádu lidé mnohé milosti a vyvejšenosti pro své dobré a chvalitebné chování, tudíž i pro služby věrné přijímají a jich docházejí, v kterýchžto rozdávání a propůjčování, ačkoliv slavní předkové naši, císařové Římští a králové Čeští, příkladem Boha svrchovaného, jenž dostatek všech věcí k rozdílným lidského pokolení potřebám dodává, je nimi hojně a štědře obohacuje a daří, tolikéž štědrosť svou císařskou a královskou prokazovati ten chvalitebný obyčej mívali; avšak na to každého času pilný a bedlivý pozor dávali, aby takových milostí a vyvejšeností ne všem společně a jednostejně, ale jednomu každému vedle zasloužilosti a dobrého chování udělovali a propůjčovali, a tudy i náležitý rozdíl mezi zasloužilými i nezasloužilými činili. Jichžto chvalitebného pořádku a obyčeje i my následujíce, o to obzvláštně pečovati ráčíme, abychom ty, kteříž jsou se k nám a slavnému domu našemu Rakousskému vždycky upřímně, věrně, ctně a chvalitebně zachovati a platně sloužiti hleděli, bez odměny a milosti naší císařské a královské nezanechávali, ale raději skrze účinlivá a skutečná obdarování a zvelebení k dalším ctnostem, stálejší věrnosti posily a podnětu přidávali, tak aby tím ochotněji a chtivěji dobré jmeno své, ctné a chvalitebné chování rozmnožovati snažně usilovali. I přivedše my sobě k milostivé paměti mnohé věrné a platné služby, které jsou nám a slavnému domu na-

šemu Rakousskému slovútní královský rychtář, purgkmistr, prymas, radda, starší obecní i celá obec Nového města našeho Pražského, věrní milí, po ty tak dlouho trvalé a již z milosti boží upokojené příběhy vojenské, obzvláštně pak jak při tehdejším v léthu pominulém šestnáctistém třidcátém devátém měst našich Pražských od lidu Švédského nepřátelským nebezpečným obklíčení, tak i když jest se týž lid Švédský teď v jminulém šestnáctistém čtyrydcátém osmém roce nejprvé hradu a residencí naší spolu s Menším městem Pražským nenadále zmocnil a tu hned Staré i Nové města Pražská silně oblehvše velmi prudce dobýval, zmužilostí svou staročeskou otevřenými branami městskými jemu se naproti postavili a toho dále skrze neustálé, horlivé a udatné odporování společně i rozdílně skutkem dokázali, takže pro zachování nám jakožto králi a pánu svému dědičnému a vysoce vznešenému domu našemu Rakousskému, též milé vlasti své stálé věrnosti týmž nepřátelům nijakž se poddati, žádnými lahodnými slovy ani oulisným velkých věcí připovídáním a accordu podáváním uchlácholiti ani těžkými pohrůžkami města vzdáti, méněji pak hroznou denní i noční z velikých i menších kusův střelbou, házením ohnivých kulí, granátův, též kamení, minírování a těm podobným nástrojům se ustrašiti a od poddané věrnosti odtisknouti dáti nechtěli, aniž sobě z toho, že se některé věže, domy, kostely, brány a do pěti seth a desíti krokův zdýlí zdi městské od střelby, podkopáváním, ohněm i prachem podkládáním a jiných nástrojův ssulo, i dále a více boří, vše v ohni plápolá a na to vší mocí ze všech stran šturmuje, též všecko okolo týchž měst plundruje a plení, jaký ostrach brali, nýbrž takové prudké a dlouho trvalé obležení jich a měst dobývání za patnácte neděl pořád dnem i nocí s ochotným vynaložením hrdel, opovážením a volným vynasazením všeho jmění svého bez ohledu všelikého nebezpečenství, nedostatku mnohých věcí, manželek a dítek svých, bránivše se do nejposlednějšího přemožení svého srdnatě zároveň lidu našemu vojenskému s stracením nemálo osob, sousedův a čeledí svých, rádi a poslušně podstoupili a tudy jak sobě tak dědicům a budoucím svým, společně i rozdílně, neumírající památku, jmeno, čest a chválu spůsobili a pozůstavili, nám pak, královstvím a zemím našim, též všeobecnému pokoji velice a platně k obzvláštní věčné pochvale jich posloužili, ano i dáleji v takové poddané věrnosti a věrné devocí po-

slušni býti se uznávají a zamlouvají. I aby tedy nadjmenovaní naši věrní a nám milí Pražané z takových nám příjemně prokázaných služeb a všemu světu ku podivu a příkladu známého hrdinského chování svého se budoucně těšiti a k dalšímu v tom setrvání i dědicové a potomci jich šlépějí následovati příčinu měli, na tom sme se s dobrým rozmyslem, naším jistým a dokonalým vědomím, zdravým naším i radd našich věrných milých bedlivým uvážením pevně a na konec ustanovili, že jsme předně týmž Pražanům všecka a všelijaká privilegia a majestáty, obdarování, svobody, vejsady, chvalitebné dobré obyčeje, zvyklosti, práva i jiné milosti od nejjasnějších císařův Římských a králův Českých, slavných předkův našich, jim Pražanům nadaná a teď slovo od slova do tohoto listu a majestátu našeho pojatá a vepsaná: — Litterae majestales divi Karoli qvarti, Romanorum imperatoris et Bohemiae regis super erectione et fundatione Novae civitatis Pragensis cum jurisdictionalibus, qvibus etiam statuit, ut ea civitas Nova et singuli habitatores, totaqve posteritas eorundem, omnibus et singulis privilegiis, honoribus, favoribus, gratiis, legibus, juribus municipalibus et communibus, consvetudinibus etc., qvibus Antiqva potitur civitas et refulget, futuris perpetuisqve temporibus gaudeant et una cum habitatione Judaeorum utantur. Karolvs etc. (Následuje znění zakládací listiny krále Karla IV. d. v Praze 8. března 1348 č. 49.) — Litterae ejusdem imperatoris Karoli qvarti, qvibus statuit, ut artifices ad Novam civitatem se transferant cum immunitate contributionum ad annos duodecim. Karolvs etc. (Následuje znění listu krále Karla IV. d. v Praze 8. března 1348 č. 50.) — Litterae ejusdem imperatoris Karoli qvarti, qvibus civitati Novae hanc gratiam facit, qvod in ea depositio hallecum et omnium piscium salsorum ac ad hoc pertinentium; item forum omnium annonarum grani cuiuslibet; forum omnium pecudum tam magnorum qvam parvorum; necnon forum carbonum esse debeat cum modo compulsorialium. Karolvs qvartvs etc. (Následuje znění listu císaře Karla IV. d. v Praze 24. září 1367 č. 88.) — Litterae ejusdem imperatoris Karoli qvarti, qvibus perpetuo valituro edicto statuit, qvod a turri, ubi sanctae reliqviae solitae sunt ostendi, usqve ad Slavos forum lignorum omnium generum, videlicet asserum, canalium etc. et aliorum qvorumcunqve lignorum esse debeat. Karolvs qvartvs etc. (Následuje znění listu císaře Karla IV. d. v Praze 11. září

1372 č. 91.) — Litterae Wenceslai, Romanorum et Bohemiae regis, qvibus non tantum suprascripta privilegia et gratias a praefato imperatore Karolo qvarto datas et data confirmat, sed etiam statuit, qvod cives dictae civitatis Novae cerevisiam universi generis braxare et braxatoriis uti possint et valeant. Wenceslavs etc. (Následuje znění listu krále Vácslava IV. d. v Praze 21. prosince 1383 č. 104.) — Litterae praenominati Wenceslai qvarti regis, qvibus denuo civibus Novae urbis universa et singula jura, privilegia, litteras confirmat. Wenceslavs dei gratia etc. (Následuje znění listu krále Vácslava IV. d. v Praze 2. března 1413 č. 130.) — Litterae Sigismundi, Romanorum imperatoris et Bohemiae regis, qvibus civitati Novae generaliter confirmat omnia et singula privilegia divi Karoli qvarti et Wenceslai, Romanorum imperatorum et Bohemiae regum, qvorum originalis in seditione qvadam orbati fuerant, sub appensa aurea bulla. In nomine sanctae etc. (Následuje znění listu císaře Sigmunda d. v Praze 1. října 1436 č. 141.) — Litterae majestatis divi Sigismundi Romanorum imperatoris et Bohemiae regis super libera venditione avenae et faeni in foro, qvod est prope ecclesiam divi Henrici in Nova civitate Pragensi. Sigismvndvs etc. (Následuje znění listu císaře Sigmunda d. v Praze 29. října 1437 č. 142.) — Litterae Georgii, Bohemiae regis, qvibus omnes census domorum annua pensione emptos et litteras obligationis debitorum aut super eorum usuras a consulatu et maioribus civitatis Novae factas tollit et annullat. Georgivs etc. (Následuje znění listu krále Jiřího d. v Praze 3. července 1459 č. 156.) — Georgii, Bohemiae regis, confirmatio generalis superiorum privilegiorum super erectione et fundatione Novae civitatis Pragensis. Georgivs etc. (Následuje znění listu krále Jiřího d. v Praze 29. dubna 1461 č. 159.) — Georgii, Bohemiae regis, confirmatio privilegiorum a divo Sigismundo, Romanorum imperatore et Bohemiae rege, pabulatoribus Novae civitatis Pragensis concessorum. Georgivs etc. (Následuje znění listu krále Jiřího d. v Praze 22. května 1461 č. 161.) — Wladislai, Bohemiae regis, superiorum privilegiorum confirmatio et signanter privilegii divi Georgii, Bohemiae regis, super annulatione et irritatione singulorum censuum aedilium seu in domibus annua pensione emptorum; item super annulatione et sublevatione omnium et singularum obligationum literarum seu instrumentorum super qvibuscunqve Novae civitatis Pragensis

debitis aut debitorum usurarum usuris. Wladislavs etc. (Následuje znění listu krále Vladislava d. v Praze 21. dubna 1476 č. 175.) — Majestales Friderici, Romanorum imperatoris, literae super melioratione armorum et insigniorum Novae civitatis Pragensis. Wir Friderich etc. (Následuje znění listu císaře Fridricha III. d. ve Vídni 26. června 1477 č. 178.) — Wladislai, Bohemiae regis, literarum divi Friderici, Romanorum imperatoris, super melioratione armorum seu insigniorum Novae civitatis Pragensis confirmatio cum additione eorundem alia ad haec melioratione. Wladislavs etc. (Následuje list krále Vladislava d. v Praze 22. října 1477 č. 179.) — Wladislai, Bohemiae regis, innovatio et validatio maiestalium divi Sigismundi, Romanorum imperatoris et Bohemiae regis, super aurea bulla casu qvodam in medio ruptarum et vitiatarum. Wladislavs etc. (Následuje znění listu krále Vladislava d. v Praze 1. listopadu 1480 čís. 180.) — Milost a obdarování krále Vladislava, aby olej krom dřevenný jinde než na Novém městě Pražském skládán nebyl a to pod pokutou. My Vladislav etc. (Následuje znění listu krále Vladislava d. na hradě Pražském 4. listopadu 1488 čís. 182.) — List krále Vladislava, jímž Pražanům Nového města Pražského právo své i také vrchnost k špitálu ležícímu pod Vyšehradem nad potokem přislušející dávati ráčí. My Vladislav etc. (Následuje znění listu tohoto krále d. na hradě Pražském 25. května 1486 čís. 181.) — Krále Vladislava potvrzení vejpovědi o vápenici mezi Pražany Nového a Starého měst Pražských vynešené. My Vladislav etc. (Následuje znění listu tohoto krále d. na Horách Kutnách 21. července 1497 čís. 188.) — Vejpověď, aby měšťané Bělští skladu neb nyderlagu v městě Bělé více neužívali a nedopouštěli. Poněvadž oni Pražané Nového města Pražského etc. (Následuje znění výpovědi soudu komorního d. v Praze 4. května 1540 čís. 229.) — Císař Ferdynand potvrzuje listu slavné paměti krále Jiřího na některé vesnice a zboží duchovní některým farám v Novém městě Pražském svědčícího i na ně znovu další milost dává. My Ferdynand ɔc. (Následuje znění listu krále Ferdinanda I. d. na hradě Pražském 19. října 1544 č. 233.) — Slavné a svaté paměti císaře Ferdynanda milost a odpuštění přečinění a provinění proti JMCské, že na poctivostech i pověstech k žádné škodě a újmě i od žádného naříkáno býti nemá. My Ferdynand etc. (Následuje znění listu téhož krále dáného na hradě

Pražském 26. září 1547 čís. 238.) — Všecky platy a statkové zádušní při kostelích a špitálích, jakž od starodávna bývalo, se zůstavují. My Ferdynand etc. (Následuje znění listu téhož krále d. na hradě Pražském 30. září 1547 čís. 242.) — Priuilegium, aby appellující od ortele práva Nového města Pražského k témuž právu deset kop grošuov Českých položil. My Ferdynand etc. (Následuje znění listu téhož krále d. na hradě Pražském 25. října 1549 čís. 246.) — Recess JMsti císaře Ferdynanda na vrácení některých důchodův k obci Nového města Pražského. JMKská ráčil jest etc. (Následuje znění tohoto listu d. na hradě Pražském 27. května 1549 čís. 245.) — Recess téhož císaře Ferdynanda na opatrování sirotkuov; item [aby] obyvatel stěhující se ven z Nového města Pražského z statku svého šosovního šestý díl k obci dáti povinen byl. JMKská Pražanům etc. (Následuje znění tohoto listu d. na hradě Pražském 7. listopadu 1549 čís. 247.) — Recess na šenkování všelijakých z cizích zemí vín k užitku obce. Co se pak dotýče čtvrtého artykule etc. (Následuje znění úryvku dekretu komory České z r. asi 1549 čís. 248.) — Císaře Ferdynanda generální potvrzení privilegií od slavné a svaté paměti císařův Římských a králuov Českých daných a obdarování, aby více appellací a odvolání do Starého města nešla, nýbrž před JMKskou, když v království Českém býti ráčí, v nepřítomnosti pak JMKské před raddy k appellací zřízené. My Ferdynand etc. (Následuje potvrzení privilegií tohoto císaře d. na hradě Pražském 4. prosince 1558 čís. 251.) — Vejtoň a clo purgkmistru a konšelům i vší obci Nového města Pražského k věčnému a dědičnému držení a užívání se dává a přivlastňuje. My Ferdynand etc. (Následuje list tohoto císaře d. na hradě Pražském 16. prosince 1558 čís. 252.) — Vejpověď na vzdělání bran a forten proti Novému městu Pražskému, item vyčišťování příkopův, též o jarmarky a trhy i o cla. Jakož jsú Pražané Staroměstští atd. (Následuje znění výpovědi soudu komorního d. 18. srpna 1534 č. 225.) — JMsti císaře Ferdynanda milost na grunty Karthouzské a Plazské. My Ferdynand etc. (Následuje vyňatek z listu císaře Ferdinanda I. d. Staroměstským na hradě Pražském 22. září 1562 čís. 256.) — Recess pergkmistru hor viničných, aby vína k šenkování obraného, branami když se vozí, i přes most Pražský vésti nezbraňoval. JMst arcikníže etc. (Následuje znění listu arciknížete Ferdinanda d. na hradě

Pražském 19. prosince 1564 čís. 258.) — Slavné a svaté paměti JMsti císaře Maximiliana potvrzení generální nadepsaných privilegií. My Maximilian druhý etc. (Následuje znění listu tohoto císaře d. ve Vídni 17. prosince 1575 čís. 267.) — Vejpis JMCské reversu na svolené posudní mimo sněmovní snešení odvedené. My Rudolf druhý etc. (Následuje znění reversu tohoto císaře d. na hradě Pražském 16. února 1579 čís. 271.) — Vejpis z desk zemských na kollatury far a statkuov záduošních Pražanuom Nového města Pražského náležejících. Rudolf císař etc. (Následuje znění listu císaře Rudolfa na hradě Pražském 18. července 1584 čís. 274.) — Slavné a svaté paměti JMsti císaře Rudolfa potvrzení generální nadepsaných privilegií. My Rudolf etc. (Následuje znění konfirmace tohoto císaře d. na hradě Pražském 9. dubna 1590 čís. 278.) — Vejpis relací JMCské z desk zemských z strany vkladu do desk zemských bez relací. Rudolf druhý etc. (Následuje znění relace ke dskám d. na hradě Pražském 6. listopadu 1595 čís. 285.) — Smlouva a trh mezi urozeným a statečným rytířem p. Jiříkem Přepyským z Rychmburgku a Pražany Nového města Pražského o dům řečený Andělská zahrada. (Následuje znění smlouvy rytíře Jiříka Přepyského z Rychmburku a na Dřínovým v markr bství Moravském s purkmistrem, konšely i vší obcí Nového města Pražského v pondělí po sv. Tomáši apoštolu páně čili 23. prosince 1596 uzavřené, kterou obec koupila „dům Andělskou zahradu v Novém městě Pražském v ulici, kterou se jde z koňského trhu k kostelu svatého Jindřicha se vším jeho okršlkem i se vším k tomu od starodávna příslušenstvím, s plným panstvím, tak a v témž plném právě, v týchž mezech a hranicích, v nichžto týž dům záleží, se všemi majestáty, obdarováními a svobodami v nich obsaženými od JMstí císařův Římských a králův Českých učiněnými a s povolením JMKské ve dsky zemské vloženými“ za 2500 kop gr. Č. tak, jakž jest Jiřík Přepyský téhož dědictví a domu Andělské zahrady od sestry své vlastní paní Kateřiny Malovcové z Rychmburku, vdově po rytíři Vilémovi starším Malovcovi z Malovic pozůstalé, byl odkazem obdržel. Smlouva tato vložena byla do desk zemských do kvaternu trhového plavého l. 1597 ve středu po sv. Šimoniši a Judovi fol. D XV).*) — Vejpis JMsti císaře

---

*) Za touto smlouvou, jejíž orig. naleză se též ve sbírce listin č. 34 sub n. 1

reversu na svolené posudní mimo sněmovní snešení odvedené. My Mathyáš druhý etc. (Následuje znění listu císaře Matyáše d. na hradě

---

v archivu m. Prahy, následují v konfirmaci císaře Ferdinanda III. „privilegia, které na týž dům a zahradu, Andělskou slove, znějí“ a sice takto:

Exemptio domvs Andělská zahrada ab omnibus civicis et communibus oneribus cum privilegiatione illius reali ad pleraque commercibilia. (Následuje znění listu císaře Karla IV. d. v Praze 27. března 1360, kterým měšťanu Staroměstskému Andělu z Florencie (Angelo de Florencia) udělena byla prý exemce ze všech soudův městských a zemských, tak aby pouze na soudě královském byl povinen státi a odpovídati; kterým dále zahrada jeho na Novém městě osvobozena byla od placení všech úrokův, berní a poplatkův a jemu povoleno bylo, aby v domu svém mohl prodávati domácí i cizá vína i jiná kupectví provozovati, aniž by byl povinen při dovážení kupeckého zboží nějaké clo platiti. Městský archivář prof. dr. Jos. Emler uveřejnil celé znění listiny této ve zprávách o zasedání České společnosti nauk r. 1875 str. 136, zároveň dokázav, že tato listina i dvě následující sou podvržené. — Z rozkázání krále Ferdinanda I. byla ale tato, jakož i následující listiny, r. 1550 v pondělí po sv. Jakubu do desk zemských vložena.)

Consensvs magistratvs civilis desuper. (Následuje znění podvrženého osvědčení rychtáře a konšel Starého města Pražského ze dne 18. dubna 1360, že s udělením výsad Andělovi z Florencie souhlasí, kterážto listina chová se též v archivu m. Prahy II, č. 2.)

Exemptio confirmata et ad personam in gabellis extensa. (Následuje znění pravého listu císaře Karla IV. d. v Budišíně 29. března 1373, kterým apatykáře svého Anděla z Florencie ve svou ochranu beře a ustanovuje, že má podřízen býti pouze soudu královskému a že v království Českém i po celé říši Římské smí vína a kupecké věci své voziti a prodávati, aniž by byl povinnen platiti berně, cla neb jiné dávky.)

Confirmatio Wenceslai regis cum extensione ad personam, fundum et possessores fundi seu privilegii. (Následuje znění podvrženého listu krále Václava IV. d. v Praze 17. června 1409, kterým Ludvíka z Florencie, bratrovce Anděla z Florencie, jmenuje svým apatykářem a jemu netoliko všechny výsady strýci jeho povolené uděluje, nýbrž i na všechny následující *držitele domu a zahrady jeho* přenáší. „Et signanter“ praví se tam „de domo et orto in Noua ciuitate Pragensi sita inter domos Martini dicti Engelhart parte ex vna et Georgii dicti Kelner parte ex altera in vico, quo itur de foro equorum ad ecclesiam sancti Henrici, quemquidem ortum pro speciali consolatione nostra comisimus per ipsum Ludwicum diuersis redolentibus et aromaticis herbarum radicibus excolli et plantari, exnunc inantea liber sit penitus et solutus futuris perpetuis annis, vt ipse et heredes seu successores eius in prefata domo et orto eciam de omni genere vini et aliis rebus ac mercimoniis suis quibuscunque absque omni exacione et solucione cuiuslibet

Pražském 26. června 1615 čís. 301.) — My Ferdynand druhý etc. (Následuje znění konfirmace privilegií císaře Ferdinanda II. d. ve Vídni 7. června 1627 č. 311.) — milostivě schváliti, obnoviti, upevniti a potvrditi ráčili a tímto listem a majestátem naším nad jiné lepším spůsobem a formou dle moci naší císařské a jakožto král Český ve všech jejich znění, položení, punktích, klauzulích a artykulích schvalujeme, obnovujeme, upevňujeme a potvrzujeme. A nad to vejše, poněvadž již jmenovaných našich věrných Pražanův zpřed opáčené platné zasloužení a skutečně seznalá věrnost hodně to jmíti chce, abychom

---

thelonei, vngelti, mute seu pasagii, ipsaque vina, res et merces suas quandocumque et quotiescunque vendere, propinare, alienare ciuibus aut extraneis pro beneplacito et, prout ipsis visum fuerit, expedire.“

Confirmatio Wladislai regis in facta cessione seqventi. (Následuje znění pravého českého listu krále Vladislava d. na hradě Pražském v pátek před sv. Duchem čili 12. května 1497, kterým všecko právo a svobody domu a zahrady Andělovy na Matouše, měštěnína Starého m. Pražského od zlatého lva, se přenášejí, jenž tento dům koupil od Alžběty manželky „někdy slovútného Prokopa z Břieště a z Dubečka.“)

Zápis Mathúše Hrdule v Andělově zahradě, měštěnína města Prahy, kterým odkazuje dům a zahradu tuto ve všech právech, svobodách a vejsadách po své smrti Zuzaně manželce své a jejím dědicům, jehož datum v pondělí před sv. Kryšpínem (24. října) l. 1524. (Orig. též v archivu m. Prahy II, č. 5.)

Zápis druhý Mateje, jináč Mathúše řečeného Hrdule v Andělově zahradě, měštěnína města Prahy, kterým dům řečený Andělová zahrada i s zahradou při témž domu a se vším příslušenstvím dává po své smrti Zuzaně manželce své a dědicům svým, kteréž by s ní měl, jehož datum ve čtvrtek před hodem narození panny Marie l. 1527. Pečeti své přivěsili: uroz. pán Jan Krušina z Lichtenburka a na Trutnově, rytíř Mikuláš starší Hysrle z Choduov a na Cholopicích, JMsti krále kamermejstr komory nad duochody v království Českém a vladykové Zdeněk Loučenský z Kopidlna a Jeroným Hrobčicky z Hrobčice. (Orig. též v archivu města Prahy II, č. 6.)

Zápis třetí Mathúše Hrdule v Andělově zahradě, měštěnína Nového města Pražského, kterým dům svůj řečený Andělová zahrada i se zahradou při témž domu uroz. pánu Oldřichovi hraběti z Hardeku a z Kladska, dědičnému šenku v Rakousích, truksasu v Štýrště a přední raddě zřízené komory krále JMsti v království Českém, dává, jehož datum ve čtvrtek před sv. Antonínem (16. ledna) l. 1533. (Orig. v arch. m. Prahy, II, č. 9.)

List krále Ferdinanda I., kterým uroz. pánu Oldřichovi hraběti z Hardeku potvrzuje všechny majestáty, listy, zápisy, svobody a obdarování, kteréžkoliv na dům

milosti nad milosti jim přidali a tudy přízně naší císařské a královské nad přízeň rozmnožili; pročež z obzvláštní milosti a mocnosti naší císařské a královské v Čechách tato následující v jistým a speciálním diploma obsažená nadání a obdarování mimo naddotčená předešlá slavných předkův našich jim věrným milým Pražanům našim z bedlivého, též dokonalého uvážení našeho a radd našich věrných milých sme učinili a je dále obdařiti ráčili, totiž: My Ferdynand třetí etc. (Následuje znění majestátu císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 3. května 1649 č. 328.); chtíce tomu konečně, aby oni Pražané, nynější i budoucí, při tom všem, co se v tomto listu a majestátu našem píše neb obsahuje, od jednoho každého člověka pevně držáni a zvláště od zřízených a jim představených magistratibus neporušitedlně zachováni byli a tento náš jim daný majestát, kdy a kterého by koliv času se jim vidělo, do desk zemských království našeho dědičného Českého bez další relací naší vložen byl bez naší, dědicův našich a budoucích králův

---

jeho na Novém městě Pražském ležící, jenž slove Andělská zahrada, od císaře Karla, krále Václava, krále Vladislava i také od purkmistra a konšel Starého města Pražského vydány byly; jehož datum ve Vídni v sobotu po sv. Michalu (2. října) l. 1535.

Zápis Kryštofa hraběte z Hardeku a z Kladska, v Mochlantu a na Letovicích, kterým na místě svém i bratří svých Volfa Dytrycha a Jana Frydrycha dává dům a zahradu Andělovou, jež byli po strýci Oldřichovi hraběti z Hardeku sdědili, uroz. vladykovi Mathoušovi Kollinovi z Chotejřiny a Anně manželce jeho, jehož datum v úterý po sv. Jiří rytíři (24. dubna) l. 1548. (Orig. v archivu m. Prahy II, č. 11.)

[Zápis tento poslední vložen byl do desk zemských a sice do kvaternu trhového bílého l. 1549 v středu den sv. Žofie V. 3. — Mistr Mathouš Kollin z Chotejřiny odkázal dům řečený Andělová zahrada zápisem ve dsky zemské, do kvaternu trhového žlutého l. 1571 v outerý po sv. Vítě N. 11. vloženým kšaftem, Václavovi synu někdy Marka Kolliny měštěnína v Kouřími a tento Václav, jenž byl ingrossátorem památných desk, zapsal jej manželce své Kateřině z Čechočovic v kvaternu trhovém tělném l. 1579 v` středu po svatých Petru a Pavlu N. 23. Kateřina Kollinová z Čechočovic zapsala jej dále kšaftem na rellací jmstí pánův a vladyk z plného soudu zemského do kvaternu trhového blankytného l. 1583 ve čtvrtek v ochtáb božího těla Q. 2. Jindřichovi z Čechočovic, Maryáně a Johance, sestrám jeho odtudž z Čechočovic a ti zapsali jej dskami dále Vilémovi staršímu z Malovic, nejvyššímu colmistru království Českého, od něhož pak Andělská zahrada na Jiříka Přepyského z Rychmburka přešla.]

Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. A protož místodržícím našim královským, nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským, raddám našim komorním, dvorským, komoře České královské, též menším ouředníkům při dskách našich královských, ano i soudu purgkrabskýmu, hejtmanům městským, věrným našim milým, a summou všem soudům, ouřadům, vrchnostem, obyvatelům a poddaným našim, duchovním i světským, ze všech čtyr stavův království našeho Českého i jiných zemí k němu přivtělených, nynějším i budoucím, dostatečně, skutečně, přístně a na konec přikazujeme, abyšte často psané slovútné purgkmistra a raddní, starší obecní i všecku obec téhož věrného Nového města našeho Pražského, nynější i budoucí, společně i rozdílně při tomto milostivém schválení, obnovení, upevnění a potvrzení, též vnově vysazení a nadání našem jměli, drželi a neporušitedlně nyní i na časy budoucí a věčné bez všelijakých zmatkův a odporností zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce, a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské, dědicův našich a budoucích králův Českých a k tomu pokuty, kdo by se proti tomu čeho z oumysla neb z všetečnosti dopustiti opovážil, pět seth hřiven zlata dobrého litého, jedné polovice do komory naší královské a druhé svrchu psaným Pražanům Novoměstským, nynějším i budoucím, jich propadení. Avšak tomu také chceme, aby toto naše milostivé schválení, obnovení a potvrzení, též vysazení a nadání k žádné újmě neb pohoršení samospasitedlné víry katholické Římské nebylo, anobrž co by koliv v nadepsaných majestátích neb privilegiích proti tomu se nacházelo, bez moci a kassírované bylo a zůstalo, tolikéž dotud, dokud v též svaté katholické Římské víře oni Pražané setrvají, dále pak netrvalo ani neplatilo, nicméně i bez újmy a škody naší, též dědicův našich, budoucích králův Českých, jinším regáliím, právům a povinnostem, též jednomu každému na jeho od nás předešlých králův Českých aneb od samého ouřadu prvé neb budoucně z obzvláštní důležitosti učiněné a od nás schválené milosti, práva a spravedlivosti neb speciálním obdaření bylo nyní i na časy budoucí. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou a královskou větší k listu a majestátu tomuto přivěsiti jsme rozkázati a v něm vlastní rukou podepsati se ráčili. Dán na zámku našem královském Prešpurgku třináctého dne měsíce máje létha páně šest-

náctistého čtyrydcátého devátého a království našich Římského třináctého, Uherského dvadcátého čtvrtého a Českého dvacátého druhého.

Ferdinand m. p.
Georgius comes de Martinitz
regis Bohemiae cancellarius m. p.

Ad mandatvm Sacrae Caesareae
Maiestatis proprivm
Pachta m. p.

Orig. v arch. m. Prahy I, č. 79. S velkou pečetí císařskou na zlaté šňůře přivěšenou. Na prvním listě pergamenové této knihy nalezá se zlatým písmem nápis: „Privilegia, obdarování a milosti od slavných pamětí císařův Římských a králův Českých Novému městu Pražskému nadaná.“ Na posledním listu pak připsáno: „Toto potvrzení privilegií a obdarování od JMCské a Kské nejjasnějšího, nejnepřemoženějšího a velikomocného knížete a pána, pana Ferdynanda třetího, voleného Římského císaře, Uherského a Českého krále, jakožto krále Českého, slovútným purgmistru a raddě, též vší obci Nového města Pražského vnově milostivě udělené, jest na milostivé JMCské v témž obdarování obsažené poručení a na JMCské raddy a úředníky Pražské menších desk zemských v království tomto Českém jmenem týchž purgkmistra a raddy dotčeného města skrze Martina Krupského, raddního a Václava Bonaventury Trunsy z Trunu, předního písaře raddního v Novém městě Pražském, vznešenou žádost ve dsky zemské do kvaternu trhového pomorančové barvy druhého léta 1650 (nynější č. 551.) v pátek po památce nalezení sv. kříže, to jest 6. dne měsíce máje, od lit. 10 až do litery J. 27 slovo od slova vloženo a vepsáno. Václav Jezberovský z Olivé hory, JMCské radda a místopísař v království Českém m. p. Jan Arnošt Tyralla, ingrossátor větších desk zemských v království Českém m. p.“ — Majestát tento potvrdili: Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808.

* Čís. 331.

1657. 13. ledna. Vídeň.

Císař Ferdinand III. vysvětluje majestáty, jež byl r. 1649 Starému a Novému městům Pražským udělil ohledně držení domův šosovních, že domy ty, pokud se v roce 1649 nenalezaly v rukou osob stavů vyšších, mají vesměs měšťanstvu ostati; avšak ty domy šosovní, které r. 1649 osoby vyšších stavův držely, mohou šlechticům opět se prodati, když během šesti měsícův obec neb někdo z měšťanův neužije práva předkupného.

Ferdinand der dritte von Gottes gnaden erwöhlter Römischer kayser, auch zu Hungarn und Böhem könig. Hoch- und wohlgebohrne,

wohlgebohrne und gestrenge, liebe getreue! Wir wollen euch gnädigst nicht verhalten, wie dasz Wir Uns euere unterschiedliche, wie auch die zur policey verordneten commissarien gehorsambsten bericht und relationes, die possedirung der burgerlichen stadt- oder schoszhäuszer in der Alten und Neuen stadt Prag von denen höhern standtspersohnen betreffend, sambt denen diesfalls angezogenen erst-ermelter beeden städten von Uns unlängsthin von neuen ertheilten privilegien umständlich vortragen lassen und demnach Wir Uns umb der angezogenen, wie auch mehr anderen erhöblichen ursachen willen alle hieraus befahrende weitläufftigkeiten zu vermeiden und zugleich die diesfalls ihnen städten gegebene privilegia in suo vigore zu erhalten, der notturfft zu seyn gnädigst befunden, den tenorem oder verstand selbigen privilegii dahin gnädigst zu erklären, dasz nemlich zwischen denen zur zeit des datirten privilegii, so den dreyzehenden Maii des sechzehen hundert neuen und viertzigsten jahrs gewesen, von höhern standspersohnen würcklich und eigenthumlich possedirten, dann zwischen denen seithero von ihnen auf eine oder andere rechtmässige weisze acquirirten und inskünfftig acquirirenden schoszhäuszern ein unterscheid gemacht, und zwar diese, welche, wie gemeldt, von höhern standtspersohnen den dreyzehenden Maii anno sechzehen hundert neun und viertzig nicht seynd erb-eigenthumblich possediret worden, lauth mehr erwehnten privilegii ohne eintzige andere extension oder restriction der burgerschafft unveränderlich verbleiben, ausser derselben auch niemands weiter einiges haus an sich bringen oder alieniren möge. Die vor dem dato des privilegii acquirirt geweste und schon damahlen von höhern standts-persohnen eingehabte schoszhäuszer aber, wann selbige einigen anderen des herrn- oder ritterstandts-persohn verkaufft oder sonst auf einigerley weisze alienirt werden wolten, dergleichen häuszer possessores sich derentwegen bey dem stadtmagistrat vorhero jederzeit anzumelden und darzu den consens zu begehren; derselbe aber hingegen schuldig seyn solle in termino von sechsz monathen nach beschehener anmeldung sich zu erklären, ob die stadt sebsten oder sonsten ein privilegirter burger ein solches haus im billichen wehrt an sich lösen und in den kauff einstehen wolte, auf welchen fall dann der stadt und burgern der kauff unweigerlich vergönnet, nach verflossenen sechsz monathen aber

die alienation alsdann ad manus einer andern des höhern stands persohn, jedoch auf einen und andern fall ohne eximirung solchen hauszes aus dem schosz et oneribus civicis realibus, so darauf in alle weege hafften und zu praestiren seyn, unwidersprechlich verstattet werde. Euch diesemnach gnädigst befehlende, dasz ihr diese Unsere gnädigste resolution und erleuterung mehrerwehnten privilegien Unserer königl. landtaffel dem üblichen brauch nach forderlichst intimiren, auch einverleiben lassen und also hieran Unsern gnädigsten willen und meynung gehorsambst erstatten sollet. Geben in Unserer stadt Wienn den dreyzehenden monathstag Januarii im sechtzehen hundert sieben und funffzigsten, Unserer reiche des Römischen im ein und zwantzigsten, des Hungarischen im zwey und dreyssigsten vnd des Böhmischen im dreyssigsten jahr.

Ferdynand.
Johannes Hartwigius comes
de Nostitz
regis Bohemiae supremus cancellarius.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Regiaeque Majestatis proprium
Frantz graff von Pötting.
S. Pachta.

Obsaženo v konfirmaci privilegií Staroměstských i Novoměstských císařovny Marie Theresie d. ve Vídni 16. června 1747 I, čís. 92 a 93 v archivu m. Prahy. Resoluce císaře Ferdinanda III. dána jest menším úředníkům desk zemských a před ní nalezá se tento výpis z desk zemských z kvaternu trhového pomerančové barvy druhého sub lit. E 3: „Anno 1657 am monntag nach dem fest sti. Marci, dasz ist den 30. Aprilis. Gestrenge, besonders liebe freünde! Umb was ursachen willen die jünst abgeleibte Kayserliche, auch zu Hungarn und Böhem Königliche Mayestät glorwürdigsten andenkens den punct, die possedirung der bürgerlichen statt- oder schosz-haüszer in der Alt und Neuen stadt Prag von denen höhern standes-persohnen der jezt gedachten beeden städten von neuen ertheilten privilegien gnädigst erleütert und was gestalt sie diese erleüterung Dero königlichen landtaffel dem üblichen gebrauch nach forderlichst zu intimiren, auch derselben einzuverleiben anbefohlen, ersehet ihr hiebey verwahrter mit mehrerm. Befehlen nun hierauf anstatt und in nahmen der zu Hungarn und Böhem Königlichen Mayestät, Unsers allergnädigsten herrns, wir euch hiemit, dasz ihr inligendes kayserliches original-rescript ermeldter königlichen landtaffel an orth und stelle, wohin es gehörig, einzuverleiben verordnet. Und wann dieses geschehen, daszselbe sodann wiederumb zuruck zur königlichen cantzley-registratur einschicket, hieran wird gehorsambst erstattet allerhöchst ernanter Ihrer Mayestät gnädigster will und meynung. Geben auf dem königlichen Prager schlosz den achtzehenden Aprilis anno sechzehen hundert sieben und funffzig. N. N. der

zu Hungarn und Böhem Königlichen Mayestät würcklich geheim und andere räthe, cammerere, verordnete königliche statthaltere und obriste landofficirer im königreich Böheimb. B. z Martinitz. C. Ferdynand Poppl von Lobkowitz. Max graff Martinitz. Ferdinand Wilhelm graff Slawata. Alesch Wratislaw von Mitrowitz. Nicklas von Gerszdorff. Johann Wilhelmb von Gerszdorff. J. Alsterl.“ — Císařskou resoluci ze dne 13. ledna 1657 potvrdil též císař František I. ve Vídni dne 13. května 1808 (fol. 241.) a v knize Novoměstské č. 335 na listu 140 v archivu m. Prahy nalezá se v onom znění, jak městům Pražským sdělena byla. Praví se v úvodu, že příčinou vydání jejího bylo „poněvadž mezi jinšími artykuly dotčených privilegií i ten punkt, co se zamezené alienací z rukou městských domův šosovních dotýče, netoliko od některých domův šosovních privátních držitelův, ale také při rozličných sněmích od osob stavu vyššího jakožto k velikému praejudicium jich patřící stížně movírován a rozdílně vykládán býti chtěl.“

Čís. 332.

1657. 7. prosince. Hrad Pražský.

Král Leopold I. potvrzuje purkmistru, konšelům i vší obci vrchního města Pražského Hradčan privilegia předešlých králův a dává jim novou výsadu na neodcizování domův od šosu městského.

My Leopold z boží milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský a Slovanský král, arcikníže Rakouské, kníže Burgundské, margkrabě Moravské, kníže Lucemburské a Slezský, Štýrský, Korytanský, Gránský a Würtenberský, margkrabě Lužické, hrabě Habšpurgský, Tyrolský a Gorycký, oznamujem tímto listem vůbec všem, že jsme od opatrných purgkmistra a konšelův i vší obce města našeho vrchního Pražského Hradčan, věrných milých, ve vší poníženosti prošeni, abychom jim *předně* list majestátu Vladislava krále, kterýž jest psán a dán na Budíně v den svatých třích králův létha božího patnáctistého dvanáctého [1]); *druhý* list císaře Maximiliana, jehož jest datum na hradě Pražském v pondělí po neděli misericordias domini létha páně patnáctistého šedesátého sedmého; [2]) *třetí* list císaře Rudolfa pod datum na témž hradě Pražském v outerý den svatého Jiljí létha božího patnáctistého devadesátého osmého; [3]) *čtvrtý* list císaře Mattyáše, jehož datum v městě našem Vídni v pondělí po neděli květné létha šest-

---

[1]) č. 207. [2]) č. 261. [3]) č. 286.

náctistého dvanáctého [4]) a *naposledy* i list Ferdynanda druhého, jenž jest dán v témž městě našem Vídni létha božího šestnáctistého dvadcátého osmého ten pátek po svatém Mathouši apoštolu páně, to jest dvadcátého druhého dne měsíce září,[5]) v kterémž vartování zločincův při věži Daliborce na hradě našem Pražském, hrabání a sušení trav i klízení sen v oborách našich Pražských na budoucí časy osvobozeni jsou, netoliko schváliti, obnoviti a potvrditi, ale i je další milostí naší královskou a novým nadáním z strany neodcizování domův šosovních obdařiti ráčili. K jejichžto ponížené prosbě a obecnímu jich dobrému milostivě nakloněni jsouce a spatřivše svrchu dotknuté listy majestátův, svobody, obdarování a jich potvrzení celé a neporušené býti, s dobrým rozmyslem naším, jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách ty všecky svobody a obdarování v nadepsaných listech a majestátích obsažené, tak jak jsou jich oni až posavad bez újmy spravedlnosti jednoho každého v držení a užívání byli, netoliko jsme schváliti, obnoviti a ve všech jejich znění, položení, v punktích, klausulech a artykulích ne jináče, než jako by v tento list náš slovo od slova vepsány byly, potvrditi, ale i k té z strany neodcizování domův od šosu městského obzvláštní žádosti takto se resoluírovati a povoliti, a v tom je Hradčanské s ostatními městy našimi Pražskými srovnati ráčili, totiž kdyby budoucně která vyššího stavu osoba některý šosovní městský dům na Hradčanech ležící koupiti neb prodati chtěla, tehdy se při úřadě ohlásiti a dovolení vyžádati má; naproti pak tomu bude úřad povinen v času šesti měsícův pořád zběhlých po učiněném ohlášení se v tom, zdali by buď obec neb někdo z měšťanův takový dům v slušné ceně ujíti a v trh vstoupiti chtěl, vyjeviti, při čemž obci a měšťanům v trhu přednost beze všeliké překážky dopřána býti, po projíti pak těch šesti měsícův taková alienací v rukou té vyššího stavu osoby (bez vyjímání však z šosu městského et cum oneribus realibus civilibus, kteréž neméně každý takový držitel domu zapravovati povinen bude) zůstati, a kdyby se koliv co podobného budoucně in casu alienationis přitrefilo, tak se zachovávati a pokračováno býti má; chtíce tomu konečně, aby při tom všem opáčení purgkmistr, konšelé a celá obec Hrad-

---

[4]) č. 297. [5]) 316.

čanská od jednoho každého člověka zůstaveni a neporušitedlně zachováni byli bez naší a budoucích našich králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti. A protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim ze všech čtyr stavův království tohoto našeho dědičného Českého, obzvláštně pak nejvyššímu purgkrabí Pražskému, též praesidentu a raddám zřízené komory naší v témž království našem Českém, nynějším i budoucím, věrným našim milým, aby jste svrchupsaný purgkmistra a konšely i všecknu obec již jmenovaného vrchního města Pražského Hradčan, nynější i budoucí, při tomto milostivém schválení, obnovení, potvrzení, též novém nadání a potvrzení našem zůstavili a neporušitedlně nyní i na budoucí časy zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopouštějíce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší královské. Tomu na svědomí pečeť naši královskou větší k tomu listu jsme přivěsiti rozkázali. Dán na hradě našem Pražském v pátek po svatém Mikuláši biskupu, jinak sedmého dne měsíce prasince, létha páně šestnáctistého padesátého sedmého a království našich Uherského třetího a Českého druhého.

Leopold m. p.
Johannes Hartwigius comes de Nostitz
regis Bohemiae supremus
cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Regiae
Maiestatis proprium
Pachta m. p.

(Na rubu:) Tento list JMKské jest na milostivé JMKské poručení a relací k ouřadu desk zemských prošlou v týž dsky zemské do kvaternu trhového zeleně zlatého rozličných majestátův a privilegií (nyní č. 552) létha šestnáctistého padesátého osmého v outerý den památný sv. Theresiae, to jest patnáctého dne měsíce října, pod lit. G. 24 vložen a slovo od slova vepsán.

Jan Arnošt Tyralla z Treyburgku
ingrossátor větších desk zemských v království Českém m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 82. S velkou pečetí královskou. V konfirmaci privilegií Hradčanských císařovny Marie Teresie d. ve Vídni 30. října 1751 v archivu m. Prahy I, č. 95 nalezá se německý překlad tohoto listu.

* Čís. 333.

1657. 15. prosince. Hrad Pražský.

Král Leopold I potvrzuje Pražanům Malostranským privilegia předešlých králův a chtěje odměniti se za služby, které otci jeho císaři Ferdinandu III. v čas obležení a vpádu Švédského prokázali, uděluje jim podobné milosti a výsady, jako otec jeho císař Ferdinand III. r. 1649 Starému a Novému městům Pražským povolil. Osvobozuje je od ubytování vojska, když dvůr královský v Praze sídlí; zlepšuje a rozhojňuje jich městský znak; zrušuje článek obnoveného zřízení zemského, v němž děje se zmínka o účastenství Pražanův Malostranských na povstání Českém; obdařuje je titulem „slovútní“; dává vyslaným jich na sněmích místo a hlas za stavem rytířským a vedle vyslaných Starého a Nového města; ustanovuje, že do soudu komorního a dvorského někdo z nich dosazen býti může, že též k úřadu nejvyššího bernictví mají připuštěni býti a že ve věcech politických má se jim z dvorské kanceláře České neb prostředkem místodržitelství psáti. Postranní právo sv. Janské přivtěluje se k obci a nad ostatními právy postranními uděluje se úřadu městskému moc policejní. Právo kolatury při farním kostele náleží radě vykonávati. Domy šosovní nemají více od obce odcizovány a šlechticům prodávány býti, leč by nebylo jiného kupce. Konečně udělují se obci odúmrtě na splacení dluhův obecních; měšťané osvobozují se na pětadvacet let od dávání perkrechtního tácu, posudního a jiných dávek z vinic a zahrad; důklad peněz při podávání odvolání zvyšuje se; obci propůjčuje se prodej soli k rozmnožení důchodu obecního a potvrzují dva starodávní výroční trhy.

My Leopold z boží milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský a Slovanský etc. král, arcikníže Rakousské, vejvoda Burgundtský, margkrabě Moravský, vejvoda Lucemburský, Slezský, Štýrský, Korytanský, Gránský a Wirtembergkský, margkrabě Lužický, hrabě Habšpurský, Tyrolský a Gorycský, k věčné budoucí a neumírající památce oznamujem tímto listem všem, kterak my z královské vyvýšenosti a důstojenství, v kterémž samým řízením božským postaveni jsme, tolikéž z přirozené štědrosti a dobrotivosti naší k vzdělání dobrého a poctivého poddaných našich věrných milých i jednoho každého, k těm pak obzvláštně nakloněni býti ráčíme, kteří jsou jak

předkové jich tak i oni sami dobrých, chvalitebných ctností a skutkův i počestného ve všelijakých činech svých obcování následovati, slavným pak předkům našim, císařům Římským a králům Českým, i vysoce vznešenému domu našemu Rakousskému s pilností, upřímně a věrně, stále, nepohnutedlně a platně sloužiti hleděli a až posavád k milostivému zalíbení našemu to vykonávati nepřestávají; anobrž povinnost naše královská nás k tomu vede, abychom je pro taková jich ctná a chvalitebná chování bez odměny a milosti naší královské nezanechávali, ale raději skrze účinlivá a skutečná obdarování a zvelebení k dalším cnostem, stálejší věrnosti posily a podnětí přidávali, tak aby tím ochotněji a chtivěji dobré jmeno své, ctné a chvalitebné chování rozmnožovati snažně usilovali. I měvše my sobě poníženě přednešeno, kterak jest se slavné a svaté paměti JMCská a Kská, pan otec náš nejmilejší, z milostivého uvážení a ku paměti své milostivé sobě přivedení mnohých, věrných a platných služeb, kteréž jsou JMCské a Kské a celému domu našemu Rakouskému poctiví královský rychtář, purgkmistr, prymas a radda, starší obecní a celá obec Menšího města Pražského, věrní milí, po ty tak dlouho trvalé a již z milosti boží upokojené příběhy vojenské prokázali, též také, že skrze rozličné vpády nepřátelské a při nich vyplundrování téhož města a nejvíce při těch od lidu Švédského v letech šestnáctistým třidcátým čtvrtým a šestnáctistým třidcátým devátým měst našich Pražských od Bílé hory a okolo královského hradu našeho, též dotčeného Menšího města Pražského nebezpečných obklíčení vystáli, obzvláštně pak posléze v léthu jminulým šestnáctistým čtyrydcátým osmým, když jest se týž lid Švédský téhož hradu a residencí naší královské, též již připomenutého Menšího města Pražského nenadále zmocnil a tudy oni pod jho a v moc téhož lidu Švédského žalostivě přivedeni byvše po ohavném vyplundrování a všeho jmění jich násilném zbavení pod týmž jhem přes celý rok pořád zběhlý těžkých útiskův, sužování i trápení pociťovati musili; však nicméně takovými ukrutnými nátisky i jinšími jim poskytujícími prostředky a vábením oni Pražané Malostranští od víry svaté Římské katholické, věrnosti a stálosti své k nám, králi a pánu svému, upevněné a utvrzené jakožto vždyckny věrní poddaní odvráceni a odtisknuti býti nemohli, tudy mnozí z nich při vejš dotčeném vpádu od lidu Švédského Khönigksmarkovského zmordováni

jsouce, jiní o zdraví a všecko jmění, ostatní o živnosti a k nenabytým škodám přišli i v největší potřebnost, nouzi a bídu, chudobu, ano i k žebrotě přivedeni jsou, v tom jest se milostivě resolvírovati a k nejponiženější prosbě jich Pražanův Malostranských netoliko všechna a všelijaká privilegia jich potvrditi, ale i nad to některými obzvláštními milostmi svými císařskými a královskými je obdařiti se zakázati a v tom skrze obzvláštní dekret z kancelláře své královské České dvorské sub dato nona Novembris létha šestnáctistého padesátého šestého ubezpečiti ráčil, jakž týž dekret vše v sobě šíř obsahuje a zavírá. Poněvadž však dříveji, nežli na to náležitá a dokonalá expedicí následovati mohla, pán Bůh všemohoucí tuž JMCskou a Kskou, pana otce našeho nejmilejšího, prostředkem smrti časné z tohoto světa povolati ráčil, my pak od nich Pražanův Malostranských dáleji ve vší poddané poníženosti za to, abychme vejš dotknuté vystálé těžké nátisky a soužení jich i také věrné, stálé a poddané služby JMCské a Kské Msti, též nám a slavnému domu našemu Rakousskému od nich učiněné (v kteréžto poddané věrnosti k nám jakožto králi a pánu svému dědičnému, též dědicům a budoucím našim oni vždy dáleji stále poslušně státi a setrvati v nejhlubší poníženosti se zamlouvají) k srdci svému královskému milostivě připustiti a takové od JCské a Kské Msti jim učiněné milostivé zakázání podobně sobě milostivě oblíbiti, je tolikéž královskou milostí svou dáleji obdařiti a majestátem naším královským v to utvrditi ráčili, prošeni jsme. Po dalším toho všeho milostivém, bedlivém považení, aby oni nadjmenovaní naši věrní a nám milí Pražané Malostranští z takových nám a předkům našim příjemně prokázaných služeb a stále věrného chvalitebného chování svého se budoucně těšiti a k dalšímu v tom setrvání i dědicové a potomci jich šlépějí jejich následovati příčinu měli, na tom jsme se s dobrým rozmyslem naším, s jistým a dokonalým vědomím a s raddou našich věrných milých ustanoviti ráčili, týmž Pražanům všecka a všelijaká privilegia, majestáty, obdarování, svobody, vejsady, chvalitebné dobré obyčeje, zvyklosti, práva i jiné milosti od nejjasnějších císařův Římských a králův Českých, slavných předkův našich, jim Pražanům nadané, jakž oni jich v užívání zůstávají a ty teď slovo od slova do tohoto listu a majestátu našeho pojata a vepsána jsou: — Litterae majestales, qvibus prohibentur tabernae uno milliari a civitate esse et

ut maechanici extra civitatem degentes cum civibus contribuant. Nos Joannes etc. (Následuje znění listu krále Jana d. v Landavě 27. května 1330 č. 18.) — Confirmatio priorum Carolvs. etc. (Následuje znění listu markraběte moravského Karla d. v Brně 28. srpna 1334 č. 24.) — Monasterio Ostroviensi super curiam Luben. Carolvs etc. (Následuje znění listu markraběte moravského Karla d. v Praze 16. dubna 1335 č. 25.) — Svper pavimentatione. Nos Carolvs etc. (Následuje znění listu markraběte moravského Karla d. v Kolíně nad Labem 17. srpna 1338 č. 33.) — De exemptione bonorum et haereditatum. Nos Carolvs etc. (Následuje znění listu markraběte moravského Karla d. v Praze 24. listopadu 1343 čís. 46.) — Qvod omnes vtrivsqve sexus homines ad unum generale judicium pertineant et qvod iidem homines infra muros civitatis commorantes debeant omnia supportare. Carolvs etc. (Následuje znění listu krále Karla IV. d. v Praze 12. ledna 1351 č. 55.) — Qvod cives et inhabitatores possent census redimere. Carolvs etc. (Následuje znění listu krále Karla IV. d. v Praze 12. ledna 1351 čís. 56.) — Svper devolvtiones bonorum ad propingviores consangvineos. Carolvs qvartvs etc. (Následuje znění listu císaře Karla IV. d. v Praze 19. září 1372 čís. 92.) — Confirmatio ejvsdem super devolutiones. Wenceslavs etc. (Následuje znění listu krále Václava IV. d. v Praze 20. října 1372 čís. 93.) — Conceditvr officium justitiariae. Wenceslavs etc. (Následuje znění listu krále Václava IV. d. v Praze 22. srpna 1381 č. 100.) — Conceditvr telonivm quinque grossorum ex uno curru salis et una qvartana; item ex qvalibet cuppa emptor tres denarios dare debet pro pavimentatione et purgatione platearum. Wenceslavs etc. (Následuje znění listu krále Václava IV. d. v Praze 23. února 1383 č. 102.) — Conceditvr Catharinae Naročnik, ut possit pro altari in templo sti. Nicolai certam summam legare. Wenceslavs etc. (Následuje znění listu krále Václava IV. d. v Hradci 11. ledna 1402 č. 120.) — Confirmatio plenaria omnium illorum, quae hic anteposite scripta sunt. Georgivs etc. (Následuje znění listu krále Jiřího d. v Praze 26. dubna 1460 č. 157.) — Concedvntvr nvndinae in die sanctae Margarethae. Wladislavs etc. (Následuje znění listu krále Vladislava d. na Budíně 21. listopadu 1491 čís. 184.) — Potvrzení na zahradu nad mostem dle huti ležící. My Vladislav etc. (Následuje znění listu krále Vladislava d. na Budíně

23. května 1499 čís. 190.) — Smlouva mezi Pražany Staroměstskými a tímto městem. Svolují se Staroměstští o středopostí a o svaté Markétě, jarmarcích Malostranských, v soli Míšenské žádné překážky nečiniti za dvě neděle, každého jarmarku pořád zběhlé; z každého vozu 5 grošův Míšenských, což jich přijde a o placení cla na mostě a o lidi Staroměstské na Oujezdě. Malostranští mohou tuž bránu, kteráž jest od lázně při domu Saském jich Staroměstských zavírati, otvírati a klíče od ní jmíti. Též mají Malostranští po březích Staroměstských dříví klásti a nečistoty z města nositi dáti. Jakož mezi purgmistrem, raddú i vší obcí etc. (Následuje znění smlouvy mezi Staroměstskými a Malostranskými d. v Praze 8. srpna 1506 čís. 197.) — Na kollátorství svatého Jana k Košířům. My Vladislav etc. (Následuje znění listu krále Vladislava d. na Budíně 8. května 1507 čís. 200.) — Nadání na novou menší pečeť městskou a voskem červeným pečetění, v němž se ohražuje, že nemá býti na škodu starému erbu většímu s pěti věžmi. My Vladislav etc. (Následuje znění listu krále Vladislava d. na Budíně 8. května 1507 č. 199.) — Krále Vladislava [list.] Nejprvé osvobozují se platu hromničného; druhé, má král sám raddu osobou svou vlastní saditi; třetí, aby stav vyšší, pokudž chce v městě domy jmíti, všecky pořádky a břemena městská podnikati a pakli ne, aby se vyprodali. Dán na Budíně v neděli den sv. Antonína létha páně tisícího pětistého sedmého. — Krále Vladislava, aby v nepřítomnosti krále v zemi sami se obnovovali a osmnácte konšelův sobě zvolili a posadili na raddu, kdež vejminka jest, že toto privilegium nemá na škodu býti privilegium předešlému, kdež král sám, když v zemi jest, obnovovati má. Datum na Budíně den svatého Sylvestra anno tisícího pětistého šestnáctého. Obě tato privilegia při tolikerém do Menšího města Pražského vpádu a ohavném vyplundrování k zmrhání jsou přišla et in suis originalibus mimo samý tento extract vynalezti se nemohou.*) — Potvrzení privilegií městských od krále Ottagora, krále Jana, císaře Karla, císařové Alžběty, krále Václava, císaře Sigmunda, krále Ladislava, krále Jiřího, krále Vladislava tomuto městu daných, kdež také osvobozuje se jim ostrov, strouha a jez při mlejně

*) Znění obou svrchu zmíněných privilegií krále Vladislava d. na Budíně 17. ledna 1507 a 31. prosince 1515 nalezli sme v Roudnické knížecí bibliotéce a uveřejnili tuto pod čís. 198 a 215.

[v] huti. My Ferdynand etc. (Následuje znění potvrzení privilegií krále Ferdinanda I. d. na hradě Pražském 20. července 1534 čís. 224.) — Vysazuje se Pražanům Menšího města Pražského appellací a deset kop appellující že skládati jim povinen bude. My Ferdynand etc. (Následuje znění listu krále Ferdinanda I. d. na hradě Pražském 3. října 1545 čís. 234.) — Perdon a provinění jich propuštění. My Ferdynand etc. (Následuje znění listu krále Ferdinanda I. d. na hradě Pražském 26. září 1547 čís. 239.) — Navracují a potvrzují se platy a statky zádušní a zůstavují se při kostelích a záduších. My Ferdynand etc. (Následuje znění listu téhož krále d. na hradě Pražském 30. září 1547 čís. 243.) — Jiná udělená konfirmací. My Ferdynand etc. (Následuje znění listu krále Ferdinanda I. d. na hradě Pražském 24. září 1547 čís. 236.) — Na vinný šenk, totiž aby všickni z vin Uherských od Svátosti až do svatého Havla z každého žejdlíku jeden peníz na rathouz dávali, a nemá se žádný listy fedrovními ani obdarováním proti této svobodě postavovati. Druhé, aby sobě dům nebo dva v městě obrali a v nich všelijaká vína šenkovali a žádný jiný ani v domích panských ani nikde vin přespolních šenkovati nemají pod propadením vína toho a tu má dohlídati purgkmistr, aby vína byla dobrá a z toho důchodu pergkmistru mají dávati každý rok pět kop grošův. Třetí, z toho důchodu a těch třidcíti kop gr. Českých, kteréž Staroměstští dávají, mají dláždění a vodárnu opatrovati. Čtvrté, nemá se voziti žádné pivo z Starého a Nového města Pražského na Malou stranu pod propadením jeho, leč by sladovníci Malostranští nepostačili, ale mají dobrá piva vařiti. My Ferdynand etc. (Následuje znění listu císaře Ferdinanda I. d. na hradě Pražském 30. září 1562 čís. 257.) — Všecka privilegia od JMsti císaře Ferdynanda prvního městu Menšímu Pražskému navrácená se schvalují, obnovují a potvrzují. My Maximilian etc. (Následuje znění konfirmace privilegií tohoto císaře d. na hradě Pražském 14. dubna 1567 čís. 260.) — Potvrzení na šlachtatu. My Maximilian druhý etc. (Následuje znění listu tohoto císaře d. na hradě Pražském 28. dubna 1570 čís. 263.) — Handfešt Michalovi Florynusovi z Lambštejna, doktoru v lékařství. My Antonín etc. (Následuje znění listu Antonína arcibiskupa Pražského d. na Hradčanech 7. června 1571 čís. 264.) — Konfirmací téhož listu Antonína arcibiskupa Pražského na ostatek domu arcibiskupského s starou věží.

My Maximilian druhý etc. (Následuje znění listu císaře Maximiliana II. ve Vídni 18. března 1573 čís. 265.) *) — Smlouva mezi Staroměstskými a Menším městě Pražském o některé věci, o kteréž někdy mezi nimi nesnáze povstávaly. My purgkmistři etc. (Následuje znění smlouvy d. v Praze 1. července 1592 čís. 279.) — Potvrzení všech předcházejících privilegií, vejsad a dobrých zvyklostí a opatření další v příčině šenkování cizích vin. My Rudolf druhý etc. (Následuje znění listu císaře Rudolfa d. na hradě Pražském 3. srpna 1600 čís. 290.) — Potvrzení na přibití tabule na Saský dům, na kteréž ruka člověčí s pikmeserem namalována jest. Mathyáš etc. (Následuje znění listu císaře Matyáše d. v Řezně 5. srpna 1613 čís. 300.) — Konfirmací všech již napřed psaných privilegií, svobod a vejsad s přidanou milostí v příčině qvoty šestého dílu statku, kteří by odtud se vystěhovati chtěli; item v příčině poručenství, obnovení ouřadův konšelských, poslušnosti měšťanské sousedské, kasserování dluhův v čas rebellie vzdělaných a tytul poctivým aby se dával. My Ferdynand druhý etc. (Následuje znění konfirmace privilegií císaře Ferdinanda II. d. na hradě Pražském 15. května 1628 č. 313.) — Majestát, aby všem měšťanům Malostranským dsky sloužiti mohli tak, jak stavu vyššího osobám a Pražanům Staroměstským. My Ferdynand druhý etc. (Následuje znění listu tohoto císaře d. ve Vídni 30. ledna 1629 č. 317.) — Propuštění polovici odoumrti. (Následuje znění dekretu komory královské d. v Praze 22. listopadu 1638 č. 321.) — milostivě schváliti, obnoviti, upevniti a potvrditi, jakož je pak tímto listem a majestátem naším nad jiné lepším spůsobem a formou dle moci naší královské ve všech jejich znění, položení, punktích, klausulech a artykulích schvalujeme, obnovujeme, upevňujeme a potvrzujeme a nadto vejše, poněvadž častojmenovaných našich věrných Pražanův Malostranských zpřed opáčená

*) Michal Floryn z Lambštejna v lékařství doktor na ten čas v městě Mladé Boleslavi prodal pak smlouvou trhovou ve čtvrtek po sv. Prokopu (5. července) l. 1582 „plac se vším pokaženým stavením domu, někdy residencí arcibiskupství Pražského, s věží i všemi pozuostalými zdmi a sklepy“ obci Malostranské a listem téhož dne daným odevzdal a přenesl všecku spravedlnost a právo k tomuto majetku na slovútné a vzácné opatrnosti pány purkmistra a raddu na místě vší obce Menšího města Pražského. Pečeti k tomuto listu přivěsili urození páni Václav Rodovský z Hustiřan, Václav Habertický z Habertic a Jiřík Týma z Bošky. (Orig. v archivu m. Prahy II, č. 18.)

zasloužení a skutečně patrná věrnost hodně to míti chce, abychom jim milosti nad milosti přidali a přízně naší královské nad přízeň jim rozmnožili, z obzvláštní milosti a mocnosti naší královské v Čechách tato následující nadání a obdarování mimo nadjmenovaná předešlá slavných předkův našich jim Pražanům Malostranským vždycky věrným našim milým z bedlivého, též dokonalého uvážení našeho a radd našich věrných milých činíme a nimi je obdařujeme: *předně,* aby po vystálých z počátku šířeji dotknutých, vůbec povědomých velikých obtížnostech spolu s obcí a měšťany i obyvateli jich, nynějšími i budoucími, zase k nějakému vzrostu a zvelebení přijíti mohli, je kvartýrův vojenských tehdáž a při tom čase, kdy a potud, dokud bychom my dvorem naším královským v Praze býti ráčili a oni dvořany naše u sebe měli, osvobozovati ráčíme. *Za druhé,* co se žádaného odoumrti dotýče, maje my nad nimi Pražany Malostranskými pro vystálé, jak výš dotknuto, obtížnosti milostivou outrpnost, takové odoumrti z milosti královské tak daleko, jakž toho Staro- a Novoměstští Pražané od často připomenuté JMCské a Kské Ferdynanda třetího slavné paměti, pana otce našeho nejmilejšího, sobě uděleno mají, cum omnibus jure vel facto caducis, jacentibus, vacantibus seu derelictis, tam mobilibus qvam stabilibus bonis et haereditatibus (exceptis regalibus confiscatorum bonorum et delictorum, v kteréžto případnosti my sice na jich Pražanův Malostranských budoucí poslušné ohlášení de casu in casum se milostivě resolvírovati a při tom potřebnost jejich pokaždé na obzvláštním pozoru míti pominouti neráčíme) k dobrému obce jich zcela a úplně připojovati a na budoucí věčné časy dávati, i také nad to vejše k nim Pražanům Malostranským tu milostivou náklonnost míti a na jistý účinlivý prostředky, kterými by jim k splacení dluhův jich a v potřebě nevyhnutedlných všelijakých každodenních vydání obecních skutečná pomoc státi se mohla, mysliti chtíti ráčíme. Kdež pak *za třetí* nejednou připomenutí Pražané Malostranští také toho při nás v poníženosti vyhledávali, aby tak, jakž jest toho z obzvláštní císařské a královské milosti Pražanům Staro- a Novoměstským užiti dostalo, ta do zřízení našeho zemského pod literou A třidcátý čtvrtý příčinou té v léthu minulým šestnáctistým osmnáctým se zběhlé ohavné rebellie od předkův jich, lidí nekatholických, slavnému domu našemu Rakousskému zpronevěřilých na obec jich uvalená ma-

cula vymazána, neméně erb městský zlepšen a rozšířen, ouřadu titul neb praedikát „slovútní“ a německým jazykem „ehrnueste“ dáván, dekreta pak v věcech politických a jiných všelijakých skrze kancellář naši Českou dvorskou aneb v nepřítomnosti naší od královských místodržících našich immediate k nim vycházely a oni všelijakých jiných hodností s naddotčenými Staro- a Novoměstskými Pražany oučastni býti mohli. I chtíce my, aby oni Pražané Malostranští, naši věrní milí, po takových převelice těžkých vystálých neřestech svých, též pro jich k nám a jakž připomenuto slavným předkům našim stále prokázanou poddanou věrnost tím více potěšeni byli, pročež takovou od předkův jich na obec uvalenou a jakž dotčeno v zřízení zemským pod literou A třidcátý čtvrtý obsaženou poškvrnu z mocnosti naší královské tímto listem zdvihati a v nic obraceti ráčíme, tak aby jim Pražanům Malostranským více a dále přičítána nebyla, aniž se na ně vztahovati mohla, též jim od nižádného v nejmenším nyní i napotom vytejkána nebyla, kteroužto královskou resolucí naši ke dskám zemským v království našem dědičném Českém jsme také skrze obzvláštní relací k tomu cíli, aby tam náležitě vepsána byla, v známost uvésti naříditi ráčili; jakož pak oni sami Pražané takovým každým vytejkačem a potupníkem po každé náležitě se ujistiti a to k slušnému strestání na nás neb v nepřítomnosti naší na královské místodržící naše neb jim představenou vrchnost vznésti motci budou. Aby také dotčení naši věrní a nám milí Pražané z takových nám prokázaných věrných služeb a poddanosti, v které jsou nám až posavád neproměnitedlně zůstávali, na budoucí časy s dědici a budoucími potomky svými se těšiti a v tom dále trvati větší příčinu měli, ráčili jsme tolikéž erb jejich předešlý městský hojněji a vzáctněji rozšířiti a k tomu, aby jeho tak, jak se teď níže vysvětluje, nyní i na budoucí časy v svých jak k nám tak i potomkům našim, králům Českým, neméně i k našim královským tribunálům, soudům, představeným vrchnostem, k vyššího i nižšího stavu osobám a sice k komukoliv procházejících obecních, městských listech a psaních, buď zavřených neb otevřených, při právě i sice v malé neb velké formě voskem červeným pečetiti, takový zlepšený erb vésti, též jej ku poctivosti buď na kostelích, branách městských, rathouze i všech jiných poctivých místech, kdež by se jim tak koliv za slušné býti vidělo a zdálo, vymalovati, vytesati aneb vy-

rýti dáti a tak bez všelijaké překážky jednoho každého člověka užívati mohli, milostivě povolovati, totiž štít veskrz modré neb lazourové barvy, přes nějž ihned od spodku zeď z čtverhranatého tesaného bílého kamene s šesti kranclemi též bílými až do polovice vyhnaná, u prostřed pak též zdi brána až pod krancle tesaným kamením z předu klenutá s žlutými neb zlaté barvy, z obou stran otevřenými vraty a panty, nahoru přes polovici mezi týmiž vraty k spuštění shotoveným a vytaženým, též žlutým neb zlatým křížem na spůsob mříže udělaným, dole špičatým šraňkem, v kteréžto bráně lev bílý neb stříbrné barvy, na zadních nohách vzhůru stojící, s vyzdviženým dvojnásobním ocasem, otevřenými ústy, vyplazitým červeným jazykem, pod zlatou královskou korunou, k pravé straně obrácený a předními tlápěmi, totiž pravou nahoře a druhou dole, jeden červený neb rubínové barvy, též královskou korunou ozdobený štítek, na němžto litera L, jmeno naše královské vyznamenávající, žlutou neb zlatou barvou napsaná jest, držící*) se spatřuje. Za touž zdí vynikají po stranách čtyry sobě rovné okrouhlé vížky, podobně z bílého tesaného čtverhranatého kamene, jedna každá s jedním křížem přehraženým, otevřeným oknem, nahoře třími kranclemi, nad tím červenou špicem vzhůru vystavenou cihlami přikrytou stříškou a na ní zlatou makovicí, u prostřed nichžto právě nad výš psanou branou jedna velká a nad druhé vyšší, z podobného bílého tesaného kamene vystavená věže, s jedním při vrchu velkým křížem, přehraženým otevřeným oknem se čtyrmi bílými kranclemi pod červenou cihelnou střechou, dvěma zlatými makovicemi ozdobená; kterýžto štít po stranách dva žluté neb zlaté barvy gryffové, na zadních nohách vzhůru stojící, s dolů mezi nohy spuštěným ocasem, nětco roztaženými křídly, otevřenými pysky, vyplazitým červeným jazykem, ten levý pravou nohou a pazoury nahoře a levou uprostřed, pravý pak levou u vrchu a pravou v prostřed, vzhůru proti sobě patřící, drží. Nad ním tři otevření rytířští helmové postaveni, jeden každý zlatým klenotem, ti krajní pak dva proti sobě obráceni, královskými korunami ozdobeni, okolo nichž přikrývadla neboližto fafrnochy z obou stran bílé neb stříbrné a modré neb lazourové barvy dolu potažené visí, nad tím pak prostředním otevřeným helmem vznáší se jeden

---

*) Následuje prázdná stránka, na kterou městský znak vymalován býti měl.

jednoduchý své přirozené černé neb uhelné barvy s roztaženými dolů svěšenými křídly, vzhůru obloukem vypnutým krkem, k pravé straně obrácenou dolu patřící hlavou, roztaženým žluté neb zlaté barvy pyskem a vyplazitým červeným jazykem vorel, v levé noze vzhůru k levé straně přes křídlo vyzdvižené zlaté sceptrum, v pravé pak též k pravé straně podobně zdvižený a na pravé křídlo položený nahý meč s pozlaceným křížem a hruškou svými pazoury držící, na jehožto prsích právě u prostřed štít neboližto erb domu našeho Rakousského červené neb rubínové barvy, na příč bílým štrychem přetažený, na němžto litera F se třími vedle sebe dolu potaženými vše žluté neb zlaté barvy štrychy, což jmeno Ferdynanda třetího, Římského císaře, Uherského a Českého krále, pana otce našeho nejmilejšího slavné paměti, vyznamenává, nad ním pak koruna císařská v své ozdobě jako na výš psaný ohnutý orlový krk podepřená se spatřuje a vidí; jakž to vše patrněji vtipem a uměním mistrovství maléřského v listu tomto našem královském vymalováno a barvami hojněji vysvětleno jest. A aby oni věrní Pražané naši týž erb tím vzáctněji výsti a jeho užívati mohli, ráčili jsme je praedikátem neb titulem „slovútným“ a na německo „ehrnuesten“ milostivě obdařiti a o tom, aby týž titul při všech tribunálích a expedicích ad notam vzat a po všecky časy jak nynějšímu tak i budoucímu ouřadu téhož Menšího města Pražského z vyšších míst náležitě dáván byl, tak také cokoliv by budoucně v politických, vojny neb čeho podobného se dotýkajících věcech jmenem a na místě našem při nich Pražanech nařizovati se chtělo neb mělo, všecko skrze kancellář naši královskou Českou dvorskou aneb v nepřítomnosti naší prostředkem místodržících našich královských a odtud directe k ouřadu téhož města a ne více skrz třetí místa neb osoby, správu neb ouřad procházelo a jináč od žádného se neexpedírovalo, jisté nařízení učiniti. Neméně *za čtvrté*, jak v jiných výš položených udělených milostech tak i sice co se kollatur dotýče, je Malostranské Pražany v tom opatrovati ráčíme, aby při kostele farním v témž městě našem Menším Pražském jus collaturae et praesentandi parochos se vším tím, co k tomu od starodávna náleželo neb odtud dependíruje, a to vše dotud, dokud by v katolickém Římském samospasitedlném náboženství, jak nyní jsou, setrvají, jim bez všelijaké újmy a reservátu plným právem náleželo a na časy budoucí bez překážky zůstalo. Též *za páté* týmž

Pražanům Malostranským i tu obzvláštní milost činíme, aby při budoucích v připomenutém království našem dědičném Českém držaných sněmích neb sjezdích obecních královský náš rychtář, purgkmistr, prymas, radda a syndici neb vyslaní jich ihned po stavu rytířském na obzvláštní lavici vnitř v šrancích jako jiní stavové téhož království vedle Staro- a Novoměstských Pražanův svou sessí míti a jim zároveň své votum sedě dávati mohli. Ano i aby vejš opáčení slovútní náš královský rychtář, purgkmistr, prymas, radda a písaři raddní Malostranští náklonnost naši obzvláštní, kterou k nim míti ráčíme, dále a více v skutku spatřili a obec celá z toho se těšiti mohla, pročež ráčili jsme je Pražany a Malostranské měšťany, nynější i budoucí, pro jich šlechetné a vždy neustále věrné chování i v tom za hodné a spůsobné uznati a ustanovujeme, aby budoucně jeden neb více osob z prostředku jich Malostranských do soudu komorního a dvorského přijímáni a tam své sessí jako Staro- a Novoměstští míti, neméně i při dskách zemských, kromě místokomorníka, místosudího a místopísaře a při královském úřadě nejvyššího purgkrabství Pražského krom místopurgkrabího, ostatních radd neb přísedících místa neb povinnosti, vše bez ohledu stavu městského a újmy živnosti jich, míti a na ně dosazováni býti mohli. K kterémužto cíli majíce sobě od nejednou opáčené JCské a KMsti, pana otce našeho nejmilejšího, oni také již předešle tu milost učiněnou, že k ouřadu nejvyššího bernictví v království našem dědičném Českém podobně jako Staro- a Novoměstští Pražané připuštěni jsou, ten reskript neboližto resolucí JMCské a Kské na to prošlou (tak jakž se ve dskách zemských v kvaternu relací rozmarinové barvy létha šestnáctistého čtyrydcátého druhého pod literou G osmý vepsaná nachází) tolikéž do tohoto listu našeho jsme slovo od slova pro budoucí lepší bezpečnost toho inserírovati poručiti ráčili; jakž následuje: Ferdinand der dritte etc. (Následuje znění listu císaře Ferdinanda III. d. ve Vídni 22. prosince 1642 č. 323.) A jakož jest *za šesté* slavné a svaté paměti pan otec náš nejmilejší za věc statui et policiae civitatis velmi potřebnou uznati ráčil, aby ta při často opáčeném městě našem Menším Pražském se nacházející rozličná postranní práva témuž městu inkorporírované a vše pod jednu jurisdikcí uvedené byly, jakož pak jedno z týchž práv někdy Svato-Janské řečené pod oborou, jinak horou Sion ležící na milostivé

poručení JCské a KMsti ještě v léthu jminulým šestnáctistým čtyrydcátým sedmým již skutečně inkorporírováno a s týmž městem spojeno jest; pročež tu a takovou inkorporací téhož někdy práva Svato-Janského tímto listem naším tolikéž milostivě potvrzovati a upevňovati račíme, v příčině pak ostatních vejš dotčených práv postranních inkorporací, aby podobně dle nejvyšší možnosti o to jednáno a v skutek uvedeno býti mohlo, o to milostivě pečovati nepřestáváme. Mezi tím k přetržení dalšího zlého a uvedení budoucího lepšího řádu tomu milostivě chtíti račíme, aby to, co tak od JMsti Cské a Kské, pana otce našeho nejmilejšího, v té příčině pod datum dvadcátého druhého dne měsíce máje létha šestnáctistého čtyrydcátého osmého skrze jistý dekret milostivě resolvírováno a ustanoveno jest, v své nepromĕnitedlné moci a vážnosti zůstávalo a tomu všemu bez přerušení úplně zadosti činěno bylo; jakž oznámený prošlý dekret in formalibus zní: Von der Römischen etc. (Následuje znění dekretu císaře Ferdinanda III. d. v Praze 22. května 1648 čís. 325.) Vedle toho *za sedmé* povážívše milostivě, kterak jsou nadjmenovaní Malostranští skrze ty drahně leth trvalé vojenské příběhy s vynaložením velkých summ hotových peněz a jiných rozličných vydání převeliké a protivné obtížnosti snášeli, zvláště pak při opáčeným posledním Švédským opanování jich na obecních i privátních živnostech svých nenabytých škod pocítili, z té příčiny majíc my nad nimi pro tak mnohé vystálé neřesti milostivou outrpnost jim Pražanům Malostranským podobně jako Staro- a Novoměstským další milost činiti a je od datum zbírky vína roku přítomného šestnáctistého padesátého sedmého za dvacet pět leth pořád následujících ode všeho pergkrechtního platu, tácu, posudního, čtyrpinetního, ordinárního, též extraordinárního a všech těch dávek, nimiž by oni tak nám, dědicům a budoucím potomkům našim, králům Českým, neb zemi jak z těch v městě tak okolo města majících jim Malostranským náležejících vinic pocházejícího a potom buď pod obruč prodávaného, po domácku vyšenkovaného neb vypitého vína, též z ovotce, štěpnic neb zahrad odvozovati povinni byli a na vína neb vinohrady jak malé tak velké, vzdělané neb se zase vzdělávající, co by tak na ně kdy z gruntu, dělníka neb užitku, po vodě neb po zemi při komoře naší královské České, úřadu pergkmistrském neb jinde kdekoliv prv od starodávna neb v nově uloženo bylo a dále budoucně pod jakýmkoliv jmenem, tytulem, spů-

sobem, též od kohokoliv uložiti se mohlo, mocí listu tohoto zcela a úplně beze všech vejminek a reservátu osvoboditi ráčili; kteréžto však osvobození naše na žádná jiná přespolní vína kromě na ty domácí, též na ně samé Malostranské Pražany, dědice a potomky a s městem trpící sousedy, jakž z předu dotčeno, se vztahovati má. Nad to a *za osmé,* co se alienací domův šosovních dotýče, pro zdržení městské politiae a dobrého řádu předešle jim Pražanům Malostranským od předkův našich, císařův Římských a králův Českých, udělená privilegia vysvětlujíce dáleji tímto majestátem naším je v tom milostivě ubezpečovati a ustanovovati ráčíme, aby ty domy šosovní, kteří od vyššího stavu obyvatelův třináctého dne měsíce máje pominulého šestnáctistého čtyrydcátého devátého létha dědičně držáni nebyli, bez všelijakého rozšiřování a restrikcí měšťanům Malostranským neměnitedlně zůstati a mimo ty a tehdejší possessory vyššího stavu žádný dáleji takového domu na sebe převésti nemohl. Ti pak šosovní domové, jichž před datum toho privilegium vyšší stav v držení byl, kdyby jedné neb druhé z vyššího stavu, panské neb rytířské osobě, buď prodáni aneb na ni jinším jakýmkoliv spůsobem převedeni býti chtěli, v takových případlnostech ti dotčených domův držitelové se při magistrátu městském po každé ohlásiti a povolení žádati, oni však naproti tomu povinni býti mají v času šestiměsíčném po učiněném ohlášení v tom se vyjeviti, zdali by buď město a obec sama aneb některý k tomu spůsobný měšťan Malostranský takový dům v slušné ceně ujíti a v trh vstoupiti chtěl, v kterýchžto případnostech obci a měšťanům týž a takový trh bez odpornosti a překážky dopřán, po projití pak těch šesti měsícův taková alienací v rukou jedné neb druhé vyššího stavu osobě (bez újmy však, buď že by takový dům vyššího stavu neb měšťan v držení byl, šosovních městských břemen, kteréž držitel domu zapravovati povinnen jest) bez odpornosti zůstati má. Nápodobně *za deváté* i k tomu povolovati ráčíme, aby na místě toho obyčejného důkladu desíti kop Míšenských, když se odvolání k našim královským appellacím od vejpovědi práva domácího bere, budoucně po každé třidcetí kop Míšenských odvozováno bylo, z čehož však lidé potřební a prostředkův nemající se vynímají. *Za desáté,* z strany handle solního i k tomu milostivě povolovati ráčíme, aby oni Pražané Malostranští na spůsob Starého a Nového měst Pražských obci k ruce z solnice naší krá-

lovské sůl bráti, na každou bečku třidceti krejcarův přiraziti, takového důchodu (však ne per modum privilegii, nýbrž do další milostivé naší resolucí a libosti) užívati a ji toliko mezi své spoluměšťany vystavovati a prodávati, užitek pak odtud pocházející k dobrému a potřebám obce skutečně obraceti mohli. *Naposledy* dotčené naše Pražany Malostranské při jarmarcích jejich, kterýchž od starodávna ročně dva, totiž první od středopostí a druhý o svaté Margketě mívají, tak jakž se držívají, k užitku obce jejich milostivě zanechávati a jim týchž jarmarkův tolikéž mocí listu tohoto potvrzovati ráčíme, jsouce při tom k nim Pražanům Malostranským té milostivé naděje, že oni tyto jim udělené milosti a obdarování s poníženou vděčností přijmouce, jich sobě vysoce vážiti, žádným spůsobem z ohledu jakékoliv osoby neb příčiny pro zdržení pověsti a jmena při potomcích a budoucích svých (tak abychom my s dědici a budoucími našimi králi Českými k rozmnožení takových další příčinu měli) sami rušiti nebudou ani komu jinému, kdo by ten koliv byl, rušiti nedopustí; k nám pak a slavnému domu našemu Rakousskému ve všech a všelijakých, zvláště pak všeobecného dobrého se dotýkajících případlnostech tuž poddanou stálou věrnost dokazovati a v ní vedle povinnosti své, kterouž nám jakožto králi a pánu svému dědičnému zavázáni jsou, nepohnutedlně kontinuírovati a trvati budou; chtíce tomu konečně, aby oni Pražané nynější i budoucí při tom všem, co se v tomto listu a majestátu našem píše a obsahuje, od jednoho každého člověka pevně držáni a zvláště od zřízených a jim představených magistratibus neporušitedlně zachováni byli a tento náš jim daný majestát, kdy a kterého času jim by se koliv vidělo, do desk zemských království Českého bez další relací naší vložen byl bez všelijaké překážky a odpornosti. A protož místodržícím našim královským, nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským, hejtmanům městským, věrným milým, i jiným všem ouřadům, nižším i vyšším, nynějším i budoucím, dostatečně, přístně, skutečně a na konec přikazujeme, abyste často opáčené slovútné purgkmistra a raddu, starší obecní i všecku obec téhož věrného Menšího města našeho Pražského, nynější i budoucí, při těchto od nás jim udělených milostech jměli, drželi a neporušitedlně nyní i na časy budoucí bez všelijakých zmatkův a odporností zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti nedopouštějíce, a to pod uvarováním

hněvu a nemilosti naší královské, dědicův našich a budoucích králův Českých a k tomu pokuty, kdo by se proti tomu čeho z oumysla neb všetečnosti dopustiti směl, tři sta hřiven zlata dobrého a litého, jedné polovice do komory naší královské a druhé svrchupsaným Pražanům Malostranským, nynějším i budoucím, jich propadení. Avšak tomu také chceme, aby toto milostivé nadání dotud, dokud v samospasitedlné katholické Římské víře oni Pražané setrvají, dále pak nikoliv netrvalo a neplatilo, nicméně i bez újmy a škody naší, též dědiců, budoucích králův Českých, a jinším regáliím, právům a povinnostem, též jednomu každému na jeho prv od nás neb předešlých králův Českých učiněné milosti, práva a spravedlnosti neb speciálního obdarování bylo nyní i na časy budoucí a věčné. Tomu na svědomí pečet naši královskou větší k listu a majestátu tomuto přivěsiti jsme rozkázati a v něm se vlastní rukou podepsati ráčili. Dán na hradě našem královském Pražském v sobotu den památný svatého Valeryána, jinak patnáctého dne měsíce prasince, létha od narození syna božího, pána a spasitele našeho Ježiše Krysta, šestnáctistého padesátého sedmého a království našich Uherského třetího a Českého druhého.

Leopold m. p.
Johannes Hartwigius comes
de Nostiz, regis Bohemiae
supremus cancellarius m. p.

Ad mandatum Sacrae Regiae
Maiestatis proprium
Pachta m. p.
Viktoryn Pekelský m. p.

(Na posledním listě:) Tato JMKské milostivá konfirmací starých a další nadání nových privilegií věrnému JMsti Menšímu Pražskému městu jest s povolením JMsti Římského císaře, Uherského a Českého krále etc., radd a ouředníkův Pražských menších desk zemských v království Českém v týž dsky zemské do kvaternu trhového pomorančového druhého létha 1659 (nyní čís. 551.) v pondělí po památce sv. Vavřince, to jest 11. dne měsíce srpna, pod litt. J. 29 vložena a slovo od slova vepsána.

Jan Arnošt Tyralla z Treyburgku
ingrossátor větších desk zemských v království Českém m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 83. — Majestát tento potvrdili: Marie Teresie ve Vídni 16. června 1747 a František I. ve Vídni 13. května 1808 (f. 211). — Srv. též Jana Jakuba z Weingartenu Fasciculi diversorum jurium lib. I pars 3 na str. 155. — Pokud se práva odúmrtného týče, vyšla dle knihy č. 132 f. 86 v archivu m. Prahy císařská resoluce d. ve Vídni 15. ledna 1676, podepsaná nejv. kancléřem Janem Hertvíkem z Nostic, kterou císař dav sobě přednésti „žádost purgkmistra

a raddy i na místě celé obce královského svého Menšího města Pražského proti JMKské komoře České za příčinou pohledávaného odúmrtí po Petrovi Wolfovi z Lybeku, v díle zlatnickém tovaryši, JMCské poddanou“, rozhodnul, že „ráčí té věci při vyměření práva městského království svého dědičného Českého E. 38, totiž že táž přespolní odoumrtní pozůstalost, o kterouž tuto činiti jest (pokudž se však žádný krevní přítel nebožtíka, jemuž by táž pozůstalost přislušela, nenachází) na tři díly rozdělena, jeden díl té k tomu záduší, kdež tělo téhož Petra Wolfa pohřbeno, druhý do špitálu téhož města a třetí těm, kteří jej v nemoci opatrovali, dán býti má, milostivě zůstavovati“ a v které dále doložil, že purkmistr a rada dle resoluci té „jak v této tak i budoucně nastalých podobných odoumrtí přespolních se dotýkajících případnostech každého času postupovati mají.“

Čís. 334.

1663. 23. ledna. Vídeň.

Císař Leopold I. potvrzuje smlouvu purkmistra a rady Starého města Pražského s Janem Hertvíkem hrabětem z Nostic, kterou obec koupila panství Libeňské se vším jeho příslušenstvím, jmenovitě s vesnicemi a dvory Libní, Holešovicemi, Kobylisy, Vysočany, Chabry a Čimicemi za 82.000 zlatých Rýnských a kterou zavázala se zaplatiti kupní cenu z válečné náhrady 150000 zl. císařem Ferdinandem III. jí roku 1649 přiřknutých.

Wir Leopold von Gottes gnaden erwöhlter Römischer kaiser, zu allen zeiten mehrer des reichs, in Germanien, zu Hungarn, Böhemb, Dalmatien, Croatien vnd Sclauonien könig, ertzherzog zu Österreich, marggraff zu Mahren, herzog zu Lutzemburg und in Schlesien vnd marggraff zu Lausznitz, bekhennen hiemit offentlich vnd thuen khundt allermenniglich, das Vnsz die ehrnueste, Vnsere liebe getrewe, N. burgermaister vnd rathmanne Vnserer Alten stadt Prag vnterthänigst zu vernehmben gegeben, was maszen mit dem hoch- vnd wolgebornen, Vnsern lieben getreuen, Johann Härdtwigen graffen von Nostitz, herrn auff Falckhenaw, Heinrichsgrüen, Litnitz vnd Tschocha, Vnserm gehaimben rath, cammerern vnd obristen cantzlern in Vnserm erbkönigreich Böheimb, sie einen khauff-contract vmb das gutt Lieben per zwey vnd achtzig tausendt gulden Reinisch der gemeinde zu handen bisz auff Vnsere allergnädigste ratification vnd zwar auff die von

Vnsern herrn vattern, glorwürdigster gedächtnus, zu widererhebung dern bey der dem allgemeinen friedweesen zu groszer befürderung trew vnd tapfer auszgestandener harten Schwedischen belegerung de anno sechtzehenhundert acht vnd viertzig verdorbenen gemein-stadt-gebewden ihnen auszgesetzen gnaden-geldern zu bezahlen geschlossen hetten, dannenhero Vnsz ferner gehorsambst bittende, Wir geruheten solchen khauff-contract, so von wortt zu wortt also lautet: — Anno sechtzehenhundert zwey und sechtzig am dinstag nach dem fest sancti Joannis baptistae, das ist den sieben vnd zwanzigsten Junii, ist zwischen dem hoch- vnd wolgebornen graffen vnd herrn, herrn Johann Hartwigen des heyligen Römischen reichs graffen von Nostitz, herrn auf Falckenaw, Heinrichsgrün, Litnitz, Tschocha vnd Lieben an der Moldaw, der Römischen Kaiserlichen, auch zu Hungarn vnd Böheimb Königlichen Mayestät würklich gehaimben rath, cammerern vnd obristen cantzlern im königreich Böhaimb, verkauffern an einem, vnd denen edlen, ehrnvesten, hoch- vnd wolwaisen herrn burgermaister vnd rath, auch eltisten gemeinden zu handen der gantzen gemeinde der königlichen Alten stadt Prag, kauffern am andern theil, ein freywilliger, aufrichtiger vnd vnwiderrufflicher kauff abgeredt vnd geschloszen in maszen, wie folget, nemblich: demnach allerhöchstgedacht Ihre Kaiserliche vnd Königliche Mayestät nach weylandt des wolgebornen herrn, herrn Johann freyherrn von Tschirnhaus absterben auf des nunmehr auch verstorbenen Dawid Heinrich freyherrns von Tschirnhaus bey Deroselben wegen theils verkauff theils aber possedirung seiner im königreich Böhaimb habender güetter Grabstein vnd Lieben einkommenes vnterthänigstes anbringen sich noch vnterm dato Preszburg den achtzehenden monathstag Decembris des längstverwichenen sechzehenhundert siben vnd dreiszigsten jahrs allergnädigist resoluirt vnd anbefohlen, das, weillen er der religion halber selbige güetter dieses königreichs verfaszung vnd fundamental-gesatz zuwieder nicht besitzen könne, er dieselben, zumahlen sie auch ohnedisz mit schulden behafftet, anderweiths verkhauffen oder sonst in rechtmäsziger wege an einen catholischen inwohner bringen, vnd sintemahlen besagte beede güetter Grabstein und Lieben einer fideicommissarischen disposition vnterworffen, worbey das gantze Tschirnhausische geschlecht interessirt sey, mit ietzt gedachten geschlecht derentwegen sich ver-

nehmben vnd mit demselben alles in richtigkeit bringen sollen, solch Dero resolution auch nicht allein Dero verordneten königlichen herrn stadthaltern alhier im königreich Böhaimb gnädigst intimiren, sondern auch zu männigliches wiszenschafft durch offene patenta de dato Preszburg den zwey vnd zwanzigsten Decembris anno sechzehenhundert siben vnd dreyszig publiciren laszen vnd dardurch alle diejenigen, so an mehrberührten güettern einiges jus oder interesse haben mögen, daselbte in richtigkeit zu bringen vnter gewiszen hierzu angesetzter friest allergnädigst beruffet; überdisz auch hernacher in allergnädigster anmerckung des an selbigen güettern herfürkommenden guldenlasts durch ein von Dero königlichen herrn stadthaltern vnterm dato den achten monathstag Octobris anno sechzehenhundert zwey vnd vierzig gleichfals offentlich publicirtes patent ein ordentliche crida auszschreiben vnd abermahls alle diejenigen, so an mehr bemelten Tschirnhausischen güettern einige spruch vnd forderungen haben möchten, selbige vor Dero Mayst. räthen vnd verordneten königlichen Pragerischen vnterambtleüthen bey der landtaffel im königreich Böhaimb gebührend zu liquidiren vnd daselbsten rechtmäszige erkandtnus darüber zu erwarten remittiren laszen. Nichtweniger als nach obernandter herr Dawid Heinrichs freyherrn von Tschirnhaus vnd anderer nach demselben in anfangs ernandten weylandt herrn Johan freyherrn von Tschirnhaus testament zu diesem fideicommiss beruffenen tödtlichen hintritt der anfaal auf den edlen gestrengen herrn Geörg Sigmundt von Tschirnhaus, auf Baumgartten vnd Wederau, der Römischen Kayserlichen Maiestät obristen leüthenandt als des in berührten testament benandten weyland herrn Geörgen von Tschirnhaus auf Baumgarten hinterbliebenen vnd allein im leben sich befündenden sohn kommen vnd derselbte, nachdeme er auff mehr höchstbesagt Ihr Kaiserlichen Maiestät allergnädigsten der dato Lintz den vier vnd zwanzigisten monatstag Septembris anno sechzehenhundert fünff vnd vierzig an Dero fürstenthümber Schweidnitz vnd Jawer verordneten landshaubtman abgangenen befehlch, das er sich zu mehr besagten Tschirnhausischen haeredität der gebühr nach legitimiren, darauff fernere notdurfft handlen vnd zu verhüettung denen darbey interessirten, etwa durch weittere verweylung besorglich zuwachsenden gefahr in sachen erforderende richtigkeit pflegen solte,

errinnert worden, bey allerhöchsterwehnt Ihrer Kaiserlichen Mayestet allervnterthänigst sich praesentiret, solch seine legitimation nicht allein, sondern auch von andern dieses fideicommissarischen anfahls antworthschafften vnd mitinteressenten allerseiths genugsambe vollmachten, vermöge deren er solche fideicommissgüetter zufolge obangezogener Ihrer Kayserlichen Mayestät de dato achzehenden vnnd zwey vnd zwanzigsten Decembris anno sechtzehenhundert siben vnd dreyszig ergangenen allergnädigsten resolution verkauffen oder aber an einen catholischen landtsinwohner dieses königreichs Behaimb transportiren möge, allergehorsambst vorgebracht vnd darauf von Ihrer Kayserlichen Mayestät allergnädigste verwilligung hierzu, wie auch das die cession dieser Tschirnhausischen güetter auf ein catholischen inwohner in gedachten königreich Böhaimb von ihme angenohmen werden solle, ein kaiserliches rescript an Dero königliche herrn stadthaltere in mehr gedachten königreich Behaimb sub dato Wien den ersten monatstag Aprilis instehenden sechzehenhundert ein vnd funffzigsten jahrs erlanget, inmaszen ietzt berührtes kayserliches rescript nebenst deszen von hochgedachten königlichen herrn stadthaltern zum ambt der landtaffel ergangenen intimation inbesagter landtaffel dem grün guldenen quatern der relationen anno sechtzehenhundert ein vnd funffzig sub lit. D. 6. solches mit mehrem bezeügen. Vnd nun darauff er herr Geörg von Tschirnhaus für sich, als auch in crafft mehr angedeüten von seinen bey diesem fideicommiss mitinteressenten habender vollmacht, anstatt derselben insgesambt obbenante von weylandt herrn Johan freyherrn von Tschirnhaus zum fideicommiss verordnete güetter, Grabstein vnd Lieben an der Moldau, wie auch die zwey in der Kleinern stadt Prag gelegene Tschirnhausisch genandte heüszer sambt allen vnd jeden, eines vnd desz andern gutts, ingleichen der heüszer appertinentien, recht vnd gerechtigkeiten, nirgends nichts dauon auszgenohmben, eingangs ernandten Ihro Excellenz herrn Johann Hartwig graffen von Nostitz zufolge eines zwischen deroselben an einem vnd ihme Geörg Sigmunden von Tschirnhaus sub dato den achten Maii instehenden sechzehenhundert ein vnd funfftzigsten jahres auffgerichten contracts mit der landtaffel erblichen cedirt vnd abgetretten, gestalt solches ietzt berührte cession in der landtaffel in dem gelben kauffquatern anno sechzehen hundert drey vnd zwantzig nebenst obange-

zogenen daselbsten sub lit. C 19 befündtlichen von weylandt herrn Johann freyherrn von Tschirnhaus aufgerichten testament mit einer juxta beygeschrieben mit mehrerm auszfürlich vermag, dasz solchem allem nach anfangs hochernandt Ihr Excellenz herr Johann Hartwig graff von Nostitz gedachten herrn burgermaister vnd rath, gemeinen eltisten vnd der gantzen gemeinde der königlichen Alten stadt Prag, ietzigen und künfftigen nachfolgern, verkhaufft haben vnd in crafft dieses contracts verkhauffen thuen, obbenandt ihro frey, ledig vnd vnuerhafftes erb aigenthumbliches gutt Lieben ob der Moldau im Kauržimer creysz gelegen, benandtlichen das schlosz Lieben mit all seinem auffgeführten gebewde vnd zugehörungen, vnter dem schlosz ein brew-, vill-, brandtwein-, maltz- vnd dörhaus, brewpfannen, brewgeschier, schietboden, mahl- vnd malz-mühl ob der Moldaw, höpffen, obstbaum vnd kuchelgarten, insel, verwiesten pappir-mühl vnd kupfferhammer mit völlig befreyten flues Moldau, insonderheit bey der abgesonderten vnd alleine verkhaufften pulwermühl, oedtstatt sambt dem zohl, fischrecht, fischzinsen vnd anderen gerechtigkeiten, waszerwehren, ein karpffenteich mit allen einsatz vnd daran stehenden bretmühl, zwey angerichte fischbehalter sambt von dorff Wisočzan herab fliesenden waszerbach. Item mit dem grundtzinsz von der daran befündtlichen mühl, zweyen der herrschaft eigenen, wie auch allen andern juri caducitatis vnterworffenen zinszbaren weingarten vnd dauon versehenden oder noch ferner lauffenden zinszen; item den mayerhoff bey dem schlosz mit schäffern, rosz- vnd viechstallungen, einer schäfferey, dreyen wiesen sambt allen in der tax auszgesetzten zug-pferden vnd ochszen, auch anderen rosz-, rindt-, schaff- vnd schweinviech; item allerhandt gefliegelwerck mit allen wirtschafftsgerath vnd anderen sachen, nicht weniger allen zu diesem hoff gehörigen, geäckert vnd vngeäckert, besähet vnd vnbesähet, auch wiesten vnd öeden äckern oder feldern, wie dan allen darzu gehörigen adpertinentien, recht vnd gerechtigkeiten oder jurisdiction mit denen dörffern, nemblich Liebner dorff, allen new- vnd alt-erbawten Judenheüszern, deren zinszen, einen wohl erbawten gerberhaus, auch schmiden sambt dem theil des dorffs Holeschowitz, so vill herr verkhauffer darinnen von gründen zur zeith des verkhauffs würcklich gehabt vnd genoszen, dorff Kobilis, dorff Wisoczan, dorff Chabern (darin ein filialkirchen fundationis

sancti Joannis) sambt allen zu bemelten dörffern gehörigen an- vnd vnangeseszenen vnterthanen, chalupnern, an- oder abwesenden wittben vnd waysen, auch deren gerechtigkeiten, pfronen, händt- oder viehe robothen, stätt vnd lauffenden zinszen, gleichfahls allen anderen deren schuldigen bottmäszigkeiten. Item bey diesem gueth befindtlichen auszgesetzten freyen sechs krätschmen, nemblich zue Lieben zwey, Holeschowitz ein, Kobilis ein, Chabern ein vnd zu Wisočzan eine. Den mayerhoff Tschimitz sambt allen darzue gehörigen gebew, auff den winter vnd sommer besäheten vnd vnbeseheten feldern, wiesen, obstgarten, püschen, züeg-, rindt-, schaff- vnd schwein-viech, auch gefliegelwerckh mit zweyen chalupen, deren zinszen vnd schuldigkeiten. Nichtweniger noch anderen zweyen der zeit zwar öeden mayerhöffen, benandtlich den Tržiskowskyschen vnd Wisočzaner hoff, mit ihren feldern, wiesen, auch anderen adpertinentien; den Podiwiner karpfenteich, ein streckteich zu Chabern vnd ein streichteüchel vnterhalb Tschimitz, vnd sonst allen vnd jeden zu diesem gueth Lieben, mayerhoffen vnd dörffern von altershero aigenthumblich der herrschaft vnd vnterthanen zuständigen, besäheten vnd vnbeseheten oder wiesten äckern vnd feldern, wiesmatten, auen, viech- vnd schaff-trifften, hüttungen, viehweiden, ab-, durch- vnd zuetrib, gestreichen, püschen, bergen, hüblen, auch eines vnd des andern grundts widerlösungsrecht vnd in summa allen vnd jeden zu diesem gueth Lieben, deszen obgenandten dörffern vnd mayerhöffen von altershero gehörigen adpertinentien, freyheiten vnd herrligkeiten, recht vnd gerechtigkeiten, wie diese nahmen haben mögen oder können vnd in der hierüber verfasten vnd auszgehändigten taxa vnd inuentario specificiret sein, wie dieses alles in seinen reinen vnd gräntzen gelegen vnd Ihr Excellenz herr verkhauffer daszselbige bisz dato erblich vnd ruhiglich possediret vnd genoszen haben, nirgendts nichts dauon auszgenohmen, auch kein ferneres recht, noch einiges aigenthumb Ihrer Excellenz, deren erben vnd erbnehmen, noch sonsten iemanden anderen daran vorbehaltend, auszer was in nachfolgenden punckten ausztrucklich begriffen. Vnd dieses alles zu haben, zue halten, erblichen zu besitzen, zu nutzen vnd zu genieszen vnd darmit als nunmehr mit ihren erbaigenthumlichen freyen gueth zu thuen vnd zu gebähren, was ihnen kauffern vnd ihren nachkommen beliebig vnd gefällig sein wirdt, für

vnd vmb die summa achtzig vnd zwey tausendt gulden Reinisch, jeden zu sechzig kreützer gerechnet, welcher summa Ihrer Excellenz dem herrn verkhauffern, dero erben vnd nachkomben, eingangs ernandte burgermaister vnd rath, gemeine eltisten vnd anstatt der gantzen gemeinde der königlichen Alten stadt Prag folgender gestalt zu bezahlen vnd guett zumachen sich für sich vnd ihre nachkomben hiemit obligiren, nemblichen: Demnach Ihro Kaiserliche vnd Königliche Mayestät ausz Dero Allerhöchst Kaiserlichen Gnaden anno sechtzehenhundert neun vnd vierzig mehr berührten kauffern gewiesze priuilegien ertheilet vnd darinnen ein hundert vnd funfftzig tausendt gulden wegen ihrer bey damahlig Schwedischen feündlichen hart auszgestandenen belegärung vnd grosz erlietenen ruin, auch zu wiedererhebung der gemeinen verderbten vnd wüesten gründe zu immer vnd ewiger gedächtnus für ein kaiserlichen gnaden-recompens allergnädigst auszgesetzt vnd bey Dero königlichen wein- und bier-tatzambt die bezahlung deszen jährlich zue fünff tausendt gulden Reinisch, also alle quartal zwölff hundert vnd funfftzig gulden assignirt, welche Ihrer Mayestät allergnädigste assignation auch in crafft obberrührter der königlichen Alten stadt Prag verliehenen priuilegien der königlichen landtaffel einverleibet worden; als sollen Ihro Excellenz dem herrn verkauffer von mehr gedachten kauffern erstlich zur angab an baaren gelde sechtzehen tausend vier hundert sechs vnd sechtzig gulden Reinisch, vierzig kreützer, neben sechshundert gulden schlieszelgeldt alsobald nach fertigung dieses khauffcontracts gegen Ihrer Excellenz quittung alhier zu Prag auszgezehlet werden, vnd beynebenst übernehmen die kauffere von Ihrer Excellenz ihnen auszgewiesene schulden von obbenandten kaiserlichen gnadengeldern zu bezahlen auf sich, benandtlichen dem closter zu st. Thomas in der Kleinern stadt Prag dreyzehen tausendt fünff hundert drey vnd dreyssig gulden, zwanzig kreützer, item denen patribus societatis Jesu im professhausz zue st. Nicolai daselbst zehen tausendt gulden sambt interesse a dato contractus huius, also das die gantze angab ohne das schlieszelgeldt betrage zusamben viertzig tausendt gulden Reinisch. Was aber die übrigen zwey vnd viertzig tausendt gulden anlanget, werden dieselben abgeredter maszen Ihro Excellenz dem herrn verkauffer, dero erben vnd erbnehmen, von ihnen kauffern bey obbenandten königlichen wein- vnd

bier-tätzambt hiemit angewiesen, an welcher summa Ihr Excellenz daszelbsten jährlich zu fünff tausend gulden vnd zwar alle quartal (maszen ihnen kauffern biszhero also bezahlet worden) zue zwölff hundert funftzig gulden bisz zue völliger bezahlung der gantzen summa berührter zwey vnd viertzig tausendt gulden erheben zu laszen, berechtiget sein werden. Die von gemelten ruckhständigen kauffschilling der zwey vnd viertzig tausendt gulden Reinisch fallende landtübliche interesse, sechs per cento, aber betreffendt, sollen dieselben Ihrer Excellenz dem herrn verkhauffern von denen khauffern selbsten anderwertig pro ratâ des verfallenen quartals vnd weitter ruckständigen capitals bisz zu völliger bezahlung des gantzen khauffschillings gleichfahls hier zu Prag iedesmahl richtig bezahlet werden vnd dieses alles auf (wider alles verhoffen) nicht erfolgte bezahlung eines oder andern termins des capitals oder interesse ausz waszerley vrsachen vnd bey welchen termin solches immer geschehen möchte bey straff der einführung mit einem cammerling von der königlichen landtaffel in das verkhauffte guett Lieben sambt allen obspecificirten darzu gehörigen adpertinentien, als hierumben von ihnen khauffern hiemit auffs kräfftigste, als solches rechtens wegen immer geschehen kan, solle oder möge, constituirte hypothecam, nach welcher einführung auch Ihr Excellenz der herr verkhauffer, dero erben vnd erbnehmen, die würckliche bezahlung deszen, warumben die einführung also voltzogen sein wurde, auf maasz vnd weise, wie die königliche nouell- vnd declaratorien sub lit. Ff. 11 auszmäszen thuen, executiue zu suchen, nach belieben befugt sein werden. Darwider dan sie khauffere vnd ihre nachkommen kein beneficium juris vnd was sonsten durch menschen witz oder list erdacht werden möchte, noch auch einige, es sey von Ihr Kaiserlichen Mayestät als königen zu Behaimb oder denen königlichen stadthaltern oder auch durch einen völligen landtagschlusz bereits ertheilte oder inskünfftig ertheillende general- oder special-moratoria, priuilegia, indulta, freyheitten vnd was dergleichen sein, oder welcher gestalt es immer vorgeschützt werden möchte, in keinerley weise, auch zu keiner zeit weder gantz noch zum theil friesten, schützen oder schirmen sollen noch können werden; sintemahlen sie khauffere für sich vnd ihre nachkommen allen dergleichen exceptionibus vnd behülffen, auch allen anderen rechtlichen

beneficiis in crafft dieses contracts freywillig renunciren vnd sich deszen allen gantz wohlbedächtlich begeben thuen. Hingegen haben Ihr Excellenz der herr verkhauffer verheiszen: erstlich, alles das auff dem feldt stehende summer- vnd wintergetraydt denen kauffern ohne einigen abzug zu ihren besten nutzen zu empfangen vnd von dem verhandenen alten getroschenen getraidt bey dem verkhaufften gutt sowohl zu notturfft des brew-hauszes auff siben vnd neuntzig vasz bier zu brewen, weitzen acht vnd vierzig vnd ein halb strich, gersten gleicher gestalt acht vnd vierzig vnd ein halb strich, sambt dem darzue nothwendigen hopffen, auch all verhandenen bren- vnd brewholtz, wie auch zu vnterhaltung des gesindels in denen mayerhöffen, rosz vnd andern viehes bisz zum newen die notturfft hinzureichen; nebenst dem auch alle dieses gutts beambte vnd gesündl bisz zu dato dieses contracts auszzahlen zu laszen. Item haben Ihr Excellenz alle vnd jede praetensiones oder schulden, so sie bey denen vnterthanen des verkhaufften gutts, sowohl auch bey anderen, obschon sie nicht vnterthänig, jedoch da seszhafft oder anderst wo sich aufhalten, nemblichen alle gründt oder gebewde, auch zinszgelder, zinszgetreydt, zinszhiener, zinszayer, weingebürgs-zinssen, bier-schulden vnd wasz sich dergleichen mehr lauth auszgehandigter specification befünden und mit wasz nahmen genennet werden möchte, denen kauffern zu ihrer aigenen einforderung vnd nutzen überlaszen; nicht weniger alle vrbaria, manschaffts- auch andere ambst-bücher vnd registra sambt denen stewerquittungen, landtafflichen instrumenten, wie dieses guett Lieben Ihr Excellenz überkommen, item die haubtquittung desz völligen auszgezahlten gutts denen kauffern auszhändigen zu laszen versprochen; von diesem verkhaufften guett auch keinen vnterthanen zu eximiren, auszer den Christoff Suchaneck, bierbrewer zu Lieben, sambt seinem weib Christina, Dorotheam Nowatin vnd einen buben Wentzel Fritz genandt, welche vier persohnen Ihrer Excellenz vorbehalten werden; die abtrettung der herrschafft aber nach der tax vnd inuentario volkomblich verrichten zu laszen. Item sollen Ihro Excellenz vnterthanen zue Liebesznitz vnd Pascht nirgendts anderst als auff der Liebner mühl gegen entrichtung disz gebührenden metz-getreydes oder geldes bisz zue völliger auszzahlung dieses verkhaufften guetts mahlen. Dargegen wirdt von dennen khauffern zu-

gelaszen zu notturfft oder vnterhalt Ihrer Excellenz mayerhoff gesindels zue Packomierzicz vnd Pascht (so sich nicht über zwanzig persohn befünden wirdt) das mehl auf der Liebner mühl ohne entrichtung desz metz getreydes zu mahlen bisz zu völliger auszzahlung des guetts. Vnd für obgedachte überlassene zinsz, bier-grundt oder gebewde vnd weingarten schulden haben die kauffere das spital sti. Pauli an dem bey Ihr Excellenz zu fordern gehabten alten rest zu contentiren vnd des schwartzfärbers erben zu Wisoczian zu bezahlen. Vber solches noch mehresz Ihro Excellenz nach vollig auszgezahlter herrschafft in einer jahrs frist ein tausendt gulden Reinisch ohne interesse mit zuesatz zwölff tausendt mauer- oder gewelbzigeln, zu wasz zeit Ihr Excellenz zu dero vorhabenden gebewde deren benöttiget sein werden, zu erlegen versprochen. Ihr Excellenz herr verkhauffer werden auch schuldig sein, maszen sie sich für sich, dero erben vnd erbnehmen hiemit verobligiren, dieses verkhauffte guett wider alle ansprüche, schulden, grosz oder kleine praetensiones vnd onera, wie sie immer vill, offt oder wenig erfunden oder genandt werden vnd woher sie rühren möchten, auch wider die waysen-, heyrath- vnd kirchen-gelder, fundationen, contributionen oder andere hafftungen, so biesz zu der zeith dieses contracts nicht abgestattet worden, forderist mit denen ruckhständigen kauffgeldern, damit ihro ietzig- vnd künfftigen allodial güettern, in specie mit dem gutt Litnitz in Elbogner craisze, so wie es in dem weisz-lielienfarben gedächtnusquatern anno sechzehenhundert vier vnd vierzig am sonnabendt nach dem sontag misericordias domini, das ist den sechzehenden Aprilis, sub lit. L. 4. befündtlich, auch mit dem gutt Pichelberg in Elbogner craisze, welche zu ausztrückhlicher hypothec benändt werden, dem landtsbrauch vnd verneüerten landtsordnung auszatz nach auf drey jahr vnd achtzehen wochen vmb ein drittel höher zu gewehren, zu vertretten vnd dasz verkhauffte gutt von allen erfündtlichen ausprüchen (auszer deren in der über dieses verkhauffte gutt den achtzehenden Nouembris sechzehenhundert ein vnd sechzigsten gefertigte taxa specificirten jahrlichen sibentzig zwey schock Meiszn. ausztragenden cammerzinszen, welche von diesem gutt abzurichten bleiben wirdt) völlig abzulösen zue reinigen oder zu befreyen, bey verpfändung obgedachter ruckhständiger kauffgelder oder in deren nicht erkleckung ebenmäsziger straff

der einführung in benandt hypothecirte güetter mit einem cammerling von der königlichen landtaffel, im fahl der nit geleisten gewöhr oder verzügerten vertrettung mit eben denen clausulen vnd renunciationibus aller exceptionen, wie Ihro Excellenz dero euiction des kauffschillings obenhero vorbedinget haben, das kein einige exception, special- oder general-moratorium vnd wie sonst solche erdicht werden köndten, Ihr Excellenz darwider schützen könne, nicht anderst als wann alle renunciationes von wortt zu worth schon obenhero repetirt vnd eben auch die specialhypothec sambt dem modo executionis der nouell F.f. 11. gemäsz weithläufftig beygesetzt vnd widerholt wehre; nicht weniger die landtsbreüchige einlag bey der königlichen landtaffel zu uerrichten vnd zur erblichen übergab desz wahren dominii an diesem also verkhaufften guett daselbsten sich zu bekönnen, nach völlig richtiger bezahlung auch mit berührter königlichen landtaffel alszdann haubtsachlich zu quittiren. Wasz nun also disz orts zwischen anfangs ernandten beeden theilen abgeredt vnd geschloszen worden, daszelbige haben sie einander stätt-, fest vnd vnuerbrüchlich zu halten versprochen, wie dan zu mehrern deszen gewiszheit dieser khauffcontract von Ihr Excellenz mit aigener handt vnterschriben vnd mit beederseits insigeln bekräfftiget, eines lauths in duplo gefertiget vnd dauon jedem theil ein exemplar in handen gelaszen, darbey auch disz bedinget worden, dasz ein theil ohne des andern gegenwahrt seinem belieben oder notturfft nach demselben Ihr Kaiserlichen Mayestät räthen vnd verordneten herrn vnter-ambtleüthen der königlichen landtaffel (auff Ihr Kayserl. Mayestät allergnädigste ratification) fürbringen vnd mit derselben bewilligung einuerleiben laszen möge; die hierzu wie auch zu obberührter einlag vnd quittirung erforderende taxa vnd vnkosten aber von beeden theilen zugleich dargegeben vnd richtig gemacht werden sollen. Deszen zu vrkhundt haben auch offt erwehnte beede theil die hoch- vnd wolgeborne herrn, herrn Maximilian Walentin des heyligen Römischen reichs graffen von Martinitz, herrn zu Planitz, Hagensdorff, Brunersdorff, Bistry vnd Czerekwitz, der Römischen Kaiserlichen, auch zu Hungarn vnd Behaimb Königlichen Mayestät rath, cammerern, königlichen stadthaltern vnd obristen landthoffmaistern im königreich Behaimb, dann herrn Johan Antoni Losy graffen von Losinthal, herrn auff Stiechna, Cziechnitz, Řžepitz vnd Stienitz, aller-

höchst gedacht Römischen Kaiserlichen Mayestät würcklichen hoff-cammerrath vnd über Dero weintätz-, bier- vnd saltz-geföll in erwehnten königreich Böhaimb inspectorn, ersuchet vnd erbetten, das sie diesem zwischen ihnen getroffenen khauffcontract nebenst ihnen gleichfahls mit ihren aigenen handt-vnterschrifften vnd insigeln zur zeügnus (jedoch ihnen, ihren erben vnd erbnehmen ohne schaden) bekräfftiget haben. So geschehen schlosz Lieben im jahr vnd tag wie eingangs gemelt. Hansz Hertwig graff von Nostitz. Max graff Martinitz. Johan Antoni Losy graff von Losinthal. — gnädigst zu ratificiren, genehmb zu halten vnd zu bestettigen. Wann Wir dan solch ihre zimbliche bitte in kaiserlichen vnd königlichen gnaden angesehen vnd ausz denen Vnsz repraesentirten motiuis gnädigst selbst erkennet, dasz dieser khauff berührter gemeinde zum besten vnd zimblichen nutzen gereichet; als haben Wir in solch ihr gehorsambstes anlangen vnd bitten auff vorher zum überflus eingeholten bericht vnd räthliches guttachten Vnser königlichen stadthalter in kaiserlichen vnd königlichen gnaden verwilliget vnd disem nach ausz wohlbedachtem muth vnd guettem vorgehabten wissen solchen khauffcontract solcher gestalt gnädigst ratificiret vnd bestätiget, dasz dern nachfolgere dieses gutt wegen des darein verwendten mit ihren vnsterblichen ruhmb khostbahr- vnd muhesamblich zu ewiger gedächtnus erworbenen geldmittels nicht zertrennen, weniger ietzig- oder kunfftige ihre, es sey weldt- oder geistliche, creditores wegen vorhero oder auch künfftig aufgerichten stadt-schulden (sintemahlen sie mehr erwehntes gutt Lieben mit ausz denen gemeinen stadt-mittlen, sondern mit denen in monumentum perpetuum et ad memoriam posterorum gemeinten kaiserlichen gnaden-geltern erkhaufft) selbige mit keinem gerichtlichen process weder mit einigerley execution nit anfechten oder künfftig sie noch ihre nachkommen dasselbe mit hypothecen, anweisungen, zinsen oder andere erdenckliche weis beschweren, daruon ichtwas zeit nach perpetuirlich verpfändten ex toto uel pro parte verkhauffen, veralieniren können oder mögen. Massen Wir dan hiemit in crafft dies brieffs ex plenitudine potestatis alle attentata oder widerige actus tam iudiciales quam extraiudiciales, comitiorum, commissionum, contractuum uel distractuum vnd wasz auf einigerley weis vnder ihnen selbst ad onerandum uel alienandum vorgehen oder auch

zu abbruch vnd minderung solchen monumenti durch kaiserliche vnd königliche rescripta uel indulta auszgebracht werden möchte, pro nunc ut tunc ipso facto hiemit für null vnd nichtig erkhennen vnd halten. Thuen dasz ratificiren vnd bestettigen offt benenten khauffcontract obverstandener massen ausz königlichen Böhaimbischen macht vnd vollkombenheit alsz regirender könig zu Böhemb hiemit vnd in crafft diesz brieffs. Mainen, setzen, ordnen vnd wollen, dasz solcher contract, wie auch diese Vnsere per modum fideicommissi seu amortizationis kaiserliche vnd königliche confirmation vnd prohibition de non abalienando in allen seinen innhaltungen, puncten vnd clausulen, gültig, krefftig vnd bundtig sey, auch von beeden theylen vnd allerseits vest vnd vnuerbrüchlich gehalten vnd darwider in keinerley wege gehandelt, noch ichtwas vorgenohmen, in dem übrigen auch zu desto mehrer verbündnus vnd wüssenschafft deszen, wasz obstehet, Vnser königlichen landtaffel ohne anderwertigen relation eingeschriben werden solle. Vnd gebietten hierauff allen vnd jeden Vnsern inwohnern vnd vnterthanen, insonderheit aber Vnsern königlichen stadthaltern, stadthaubtleüthen, obrist-landtofficiren, vnterambtleüthen vnd allen andern nachgesetzten ietzigen vnd künfftigen obrigkeiten, hohen vnd nidern gerichten, wasz würden, standts, ambts oder weesens die in Vnserm erbkönigreich Behem seindt, gnädigst vnd endtlich, dasz sie gedachte khauffere bey solch ihrem geschloszenen kauff-contract vnd Vnser ihnen daruber ertheilten gnädigsten ratification, ietzt vnd künfftig vestiglich schutzen vnd handthaben, darwider nicht thuen, noch andern solches zu thun verstatten bey vermeidung Vnserer schweren straff vnd vngnad. Zu vrkundt diesz brieffs besiegelt mit Vnsern kaiser- vnd königlichen anhangenden grössern insiegel, der geben ist in Vnserer stadt Wien den drey vnd zwantzigsten monats-tag Januarii nach Christi, vnsers lieben herrn vnd seeligmachers, gnadenreichen geburth im sechzehenhundert drey vnd sechtzigisten, Vnserer reiche desz Römischen im fünfften, des Hungarischen im achten vnd desz Böhmischen im sibenden jahr.

Leopold m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Regiaeque Maiestatis proprium.
Pachta m. p.

(Na zadní straně:) Wiktoryn Pekelský m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 84. S velkou pečetí císařskou. Na posledním listu připsáno: „Dieser von Ihr Kayserlichen vnd Königlichen Mayestät ratificirte kauff-contract ist der königlichen landtaffel mit bewilligung höchstgedacht Ihro Mayestät räthe vnd verordneter Prager vnterambtleüth auf die darin begriffene clausul vnd der inbenandten kauffere begehren in den fünfften himmelblawen gedenck-quatern anno 1663 am dienstag nach vnser lieben frawen empfängnusz, war der 11. Decembris, zu gedachter landtaffel übergeben vnd anno 1665 am freytag nach sti. Bernardi, das ist den 21. Augusti, sub lit. L. 19. einverleibt vnd von wort zu wort eingeschrieben worden. Georg Viebeger, der königl. gedenck-landtaffel ingrossator." Dva originály trhové smlouvy s nejvyšším kancléřem král. Českého Janem Hertvíkem hrabětem z Nostic, pánem na Falknově, Heynrychsgrynu, Litnici, Šochově a Libni nad Vltavou 27. června 1662 o statek Libeňský uzavřené nalezají se ve sbírce listin č. 142 v archivu m. Prahy. Dle spisův v této sbírce chovaných splnomocnili 26. června 1662 purkmistr a rada i starší obecní Starého města Pražského urozené pány, p. Mikuláše Františka Turka z Šturmfeldu a Rozenthálu, primátora, p. Mikuláše Eymera z Valtířova, p. Danyele Voříkovského z Kundratic, jakožto pana staršího obecního, též p. Mathyáše Maximiliana Machta, kanclíře Starého města Pražského, aby smlouvu tu jmenem obce uzavřeli a dle knihy č. 328 l. 294 v arch. m. Prahy měla obec do České dvorské kanceláře zaplatiti za potvrzení té smlouvy o statek Libeňský 656 zl. taxy a jura cancellariae 32 zl.; avšak nejv. kancléř odpustil obci část 291 zl. 33 kr., která na něho připadla. Kromě toho ale zaplatila obec r. 1663 Viktorinu Pekelskému, taxatoru a registrátoru taxovního úřadu při cís. kr. České kanceláři dvorské 12 říšských tolarův, na cís. dvorní komoře 12 říšských tolarův 30 kr., za inserování smlouvy do cís. konfirmace 16 zl. a vrátným dvorské kanceláře 1 zl. 30 kr.

Čís. 335.

1703. 13. prosince. Vídeň.

Císař Leopold I. potvrzuje židům v městech Pražských i v celém království Českém přebývajícím privilegia, jež jim předchůdcové jeho, císařové Ferdinand II. a III., udělili.

Wir Leopold von Gottes gnaden erwehlter Römischer kayser, zu allen zeiten mehrer des reichs, in Germanien, zu Hungarn, Böheimb, Dalmatien, Croatien und Sclavonien könig, ertzherzog zu Österreich, herzog zu Burgund, marggraf zu Mähren, herzog zu Lutzenburg, in Schlesien, zu Braband, zu Steyer, zu Cärndten, Crain, Württenberg und Teck, fürst zu Schwaben, marggraf zu Ober- und Nider Lausnitz,

gefürsteter graf zu Habspurg, zu Tyrol, zu Pfirdt, zu Kyburg und zu Görtz, landgraf im Elsasz, marggraf des heyligen Römischen reichs ob der Ennsz und Burgau, herr auf der Windischen marckh, zu Portenau und Salins etc., bekennen offentlich mit diesem brief und thun kundt allermänniglichen, dasz Unsz die gesambte Präger- und Land-Judenschafft in Unserm erb-königreich Böheimb allerunterthänigst supplicando zu vernehmen gegeben, wasmasszen Unsere glorwürdigste vorfahrer, Römische kayser und könige, sie nach und nach mit verschiedenen privilegien begnadet und lezthin auch selbte weyland kayser Ferdinandus secundus et tertius, christseeligsten angedenckens, als könige zu Böheimb, nicht allein gnädigst confirmirt und bestättiget, sondern auch sie Judenschafft solche vermög besagter allermildester bestättigungen biszhero ruhiglich genosszen hätten, mit allerunterthänigster bitte, weilen Unsz und dem publico sie an ordinari- und extraordinari steuern, contributionen und anderen praestationen ein ansehentliches beygetragen, auch darmit noch fernershin schuldigster massen zu continuiren urbiethig wären, Wir als iezt regierender könig zu Böheimb sie ad exemplum Unserer glorwürdigsten vorfahrer mit gleichmässziger confirmation ermelter ihrer privilegien zu versehen und dieselbe darbey kräfftigst zu schüzen und zu manuteniren, allergnädigst geruhen möchten, und lauthen solche confirmationsdiplomata von worth zu worth also: Wir Ferdinand der ander etc. (Následuje znění listu císaře Ferdinanda II. d. ve Znojmě 30. června 1628 č. 315.) — Wir Ferdinand der dritte etc. (Následuje znění listu císaře Ferdinanda III. d. na hradě Pražském 8. dubna 1648 č. 324.). Wann Wir dann hiebey gnädigst erwogen, dasz die supplicanten schon hiebevor in usu et possessione erwehnter privilegien gewesen und zu dato verbleiben, auch umb nichts anders als umb deren weitere confirmation zu thun seye, alsz haben Wir solche ihre allerunterthänigste bitte in kayser- und königlichen gnaden gewilliget und diesemnach mit wohlbedachtem muth, gutten vorgehabten zeitigen rath und rechtem wisszen obinserirte confirmations-instrumenta auch Unserseits, jedoch dasz selbte denen mittelst wegen obermelten Präger- und Landes-Judenschafft ergangenen allergnädigsten resolutionibus in nichten praejudicirlich seyn sollen, allergnädigst confirmirt und bestättiget, thun das auch, confirmiren und bestättigen selbte hiemit in krafft dieses Unsers könig-

lichen briefs aus kayser- und königlicher macht und vollkommenheit als regierender könig zu Böheimb, meynen, sezen, ordnen und wollen, dasz mehrberührte Präger- und Landes-Judenschafft solche ihre von Unseren glorwürdigsten vorfahrern erworbene und nun von Unsz aufs neue gnädigst confirmirte privilegia, iedoch obverstandener massen, noch fernershin genüssen und sich deren ruhiglich gebrauchen können und mögen von männiglich ungehindert. Und gebiethen hierauf allen und jeden Unseren nachgesezten obrigkeiten, inwohnern und unterthanen, was würden, stands, ambts oder weesens die in Unserm erbkönigreich Böheimb seynd, insonderheit aber Unseren jezig- und künfftigen statthaltern, wie auch Unseren königlichen Prager und anderen städten, magistraten, hiemit gnädigst und vestiglich, dasz sie offterwehnte Prager- und Land-Judenschafft bey obvermelten ihren erworbenen und nun von Unsz gnädigst confirmirten und bestättigten privilegien gebührend schüzen und handhaben, darwider selbst nicht thun noch das jemand andern zu thun verstatten, als lieb einem jeden seye Unsere schwere straff und ungnad zu vermeiden. Zu urkundt diesz briefs besigelt mit Unserm kayser- und königlichen anhangenden grösszern insigel, der geben ist in Unserer stadt Wienn den dreyzehenden monaths-tag Decembris nach Christi, unsers lieben herrn und seeligmachers, gnadenreicher geburth im siebenzehenhundert dritten, Unserer reiche des Römischen im sechsz und vierzigsten, des Hungarischen im neun und vierzigsten und des Böhmischen im acht und vierzigsten jahre.

Leopold.
Wenceslaus Norbertus
comes Kinsky
regis Bohemiae cancellarius.

Ad mandatum Sacrae Caesarae
Regiaeque Majestatis proprium
Hannsz Wolff graf von Franckenberg.
Georg Bechinie von Laschan.

Obsaženo v konfirmaci privilegií židovských císaře Karla VI. d. ve Vídni 24. července 1719 a chované při náboženské obci israelitské v Praze.

Čís. 336.

1704. 3. listopadu. Vídeň.

Císař Leopold I. schvaluje narovnání, které se stalo na soudě zemském mezi klášterem Karlovským a purkmistrem a radou Nového města Pražského v jich při o hranice kláštera a pozemky k němu náležející, jakož i o vykonávání právomocnosti soudní na těchto pozemcích.

My Leopold z boží milosti volený Římský císař po všecky časy rozmnožitel říše, Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský a Slovanský král, arcikníže Rakouzské, margkrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužické margkrabě etc., oznamujem tímto listem naším všem, že jsme od velebného a nábožného kněze Jana Václava Luňáka, oppata kláštera Karlovského, věrného milého, též i převora Jana Dvořáka jmenem a na místě celého konventu téhož kláštera a slovútných purgkmistra a raddy královského Nového města našeho Pražského, též věrných milých, za to poníženě prošeni, abychom k nim se tak milostivě nakloniti a to mezi nimi o jisté od naddotčeného oppata a konventu Karlovského sobě přivlastňující grunty a na nich sobě pokládající jurisdikcí, též vyzdvižení na gruntech k obci Novoměstské patřících jednoho sloupu svatého Karla Velikého od kamene na způsob nějakého mezníku s následujícím nápisem: „Carole Magne tuos fundos se jungis et unis“ prostředkováním a pilným k tomu se přičiněním jistých z královského soudu našeho zemského většího v království našem dědičném Českém, kdežto mezi naddotčenými stranami o to právní spor byl vzniknul a na vrch práva vyveden byl, k tomu obraných kommissařův sub dato dvadcátého šestého dne měsíce máje minulého šestnáctistého devadesátého osmého létha stalé přátelské a sousedské dokonalé narovnání ve všech punktech a klauzulech z mocnosti naší císařské a královské netoliko schváliti a potvrditi, alebrž také i k tomu, aby takové ve dsky zemské málo výš praveného království našeho dědičného Českého vepsané a vtěleno bylo, své milostivé povolení dáti ráčili, kteréžto byvše nám při relací tehdejšího nejvyššího sudího našeho zemského, vysoce urozeného Václava Vojtěcha hraběte z Šternbergka, pána na Zelené Hoře, Horažďovicích, Sedlci, Krupce a Drnovicích, rytíře zlatého rouna, naší tejné raddy, komorníka, nejvyššího

hofmistra v nadjmenovaném království našem dědičném Českém a dvoru našeho královského v Čechách maršálka, věrného milého, in originali k naší milostivé ratificací odeslané slovo od slova, jakž následuje, takto zní: — Létha páně šestnáctistého devadesátého osmého dne dvadcátého šestého měsíce Maii prostředkováním od slavného královského soudu zemského většího v království Českém Jich Excellencí a Mstí deputírovaných pánův kommissařův, urozených a statečných rytířův, pana Petra Mikuláše Straky z Nedabylic, na Hořeních Malobratřicích a Podhořanech, JMCské raddy, královského místodržícího, soudce zemského a nejvyššího písaře v království Českém, pana Michala Františka Věžníka z Věžník, na Lobši, Mšeně, Všelisích a Humburcích, JMCské raddy, soudce zemského a královského hejtmana hradu Pražského, pana Adama Maximiliana Chanovského z Dlouhé vsi a na Smolotelích, JMCské královských slavných soudův komorního a dvorského raddy a místopísaře v království Českém, jako i pana Jiřího Václava Švable z Švalbenfeldu, též JMCské raddy a menšího písaře královských desk zemských, stalo se mezi důstojně velebným pánem Janem Václavem Luňákem oppatem, Karlem Bonacinou převorem a celým konventem kláštera Karlovského z jedné, pak JMCské královským panem rychtářem, purgkmistrem a raddou, též staršími obecními na místě celé obce Nového města Pražského z strany druhé přátelské a sousedské narovnání, jakž následuje: Jakož jsou před slavný královský soud zemský větší Jich Excellencí a Mstí teď pravení JMCské královský rychtář, purgkmistr a radda, starší obecní na místě celé obce Nového města Pražského jmenovaného důstojně velebného pana oppata a celý konvent kláštera Karlovského v témž Novém městě Pražském obeslati dali z příčin, že by se netoliko jistých gruntův z jedné i druhé strany ulice jdouc na Karlov blíž kostela Karlovského ujímal a sobě jurisdikcí na nich pokládal, a nadto ještě na půdě a jurisdikcí Novoměstské jistou kolumnu svatého Karla Velikého od kamene bez vědomí původův s tím nápisem: „Carole Magne tuos fundos se jungis et unis“ jako nějaký mezník proti právu a obnovenému zřízení zemskému Q. 38. sám o své újmě vyzdvihnouti dal, tak že netoliko lis contestírovaná, ale také celá akcí kompletírovaná, ano i sinrotulírovaná byla a na samé vejpovědi pozůstávala, nadepsaní páni kommissaři skrze snažné prostředkování strany na následující spůsob porovnali:

tak že *předně* svrchu jmenovaný pan oppat a celý konvent kláštera Karlovského od praetendírované jurisdikcí zcela a zouplna jest upustil aniž jakého postranního práva na těch gruntech, které klášteru, jakž dole rozepsáno bude, se zanechávají, sobě pokládati moc a právo míti nemá. Naproti tomu *za druhé* JMCské královský rychtář, purgkmistr a radda, též starší obecní královského Nového města Pražského dotýkajíce se záduší a kláštera obeslaným panu oppatu, převoru a celému konventu Karlovskému ty grunty, jdouc rovnou ulicí z kláštera po pravé ruce až k první ulici křížové dobíhající, jichžto nynější držitelové jsou, totiž pan Tudecius medicinae doktor; item s jinýma dvouma domy, s jedním klášterským a druhým Zalazárovským, jakž vše v společnosti zdí obehnáno jest, klášteru bez městských břemen neb platův zanechávají; ostatní pak po též pravé straně ležící grunty všechny, počnouc od rohu zahrady někdy Zlatovské a nyní Termannské inclusive veskrz až k bráně městské, nic odtud dokonce nevymiňujíc, pod jurisdikcí magistrátu Nového města Pražského cum intabulatione v knihy městské beze všech klášteru povinností neb platův zůstati mají. Nic však méně kdyby některý těch městských gruntův držitel dobrovolně jaký plat z gruntu svého klášteru dáti se byl uvolil aneb ještě budoucně uvoliti chtěl anebo sice při instanci městské takový plat dle práva proveden a uznán byl, tehdy magistrát Novoměstský nadepsanému konventu k dosahování takového platu všelijakou assistencí spůsobiti se zakazuje; a majíce *za třetí* v témž okrlšku mezi těmi obci Novoměstské patřícími grunty častěji opakovaný klášter nedaleko brány v rohu ležící zahradu někdy Millerovskou, kterýžto grunt neb zahrada podobně pod jurisdikcí Novoměstskou patří, takovou nadepsaný pan oppat a celý konvent odprodati a to žádnýmu jinšímu nežli s městem trpícímu se zakázal. Dále a *za čtvrté* jdouc zase z kláštera tou rovnou ulicí po levé straně, kdežto začíná se vinice klášterská a při ní v rohu domek Šenfeldovský s zahradou, tentýž domek klášteru Karlovskému, jako i přes ulici v též levé straně proti tomu domku dvě klášterský zahrady s dvoumi při nich vystavenými domky, jako taky při tom dům a zahradu nyní urozené paní Zuzanně Aleně z Bederydu rozené z Golču patřící, jakž to vše společně s zděmi obhraženo a ulicemi obmezeno jest, cum directo dominio a se všemi povinnostmi nadřečenému klášteru Karlovskému se zanechávají a z kněh městských tímto

porovnáním propouštějí, na ten však a takový spůsob, s tou při tom znamenitou vejminkou, že nadřečený konvent Karlovský nyní i na časy budoucí a věčné v těch jemu tímto narovnáním z jedné i druhé strany zanechaných gruntech žádné hospody a šenku sobě zarážeti ani také živnosti městské skrze lidi své a tam bydlící provozovati dáti ani jakou jurisdikcí neb postranní právo sobě pokládati moc míti nemá a nebude. Co se pak *posledně* tý svatého Karla Velikého vyzdvižené kolumny dotýče, taková ku počestnosti svatého Karla Velikého buď aby v svým místě, však s kassírováním toho nápisu „Carole Magne tuos fundos se jungis et unis“ zůstala aneb kdyby ten verš klášter z jakékoliv příčiny snad kassírovati dáti na rozmýšlení měl, tehdy na jiné místo a grunty klášterské ta kolumna přenešena býti má. Podle čehož od té nahoře rozepsané a inrotulírované rozepře se upouští, škody pak a outraty obostraně se zdvihají, tak že toto narovnání Jich Excellencím a Mstem do slavného soudu zemského většího tu, kdež táž rozepře zašla, od ratificandum podáno, tak aby následovně skrze obyčejnou relací k královským dskám zemským insinuírováno a v týž královské dsky zemské pro budoucí pamět vloženo a vepsáno býti mohlo. Na potvrzení toho všeho jak svrchu jmenovaní zřízení páni kommissaři jsou se podepsali a pečetě své přirozené k tomu přitisknouti dali, tak taky od obojí strany takové ve dva exempláře na papír postavené narovnání pečetí klášterní i městskou a podpisy obojí strany potvrzeno a vyhotoveno jest; jenž se stalo létha a dne svrchu psaného. Petr Mikuláš Straka z Nedabylic. Michal František z Věžník. Adam Maximilian Chanovský z Dlouhé vsi. Jiří Václav Švábel z Švalbenfeldu. Jan Václav prelát Karlovský. Carolus Bonacina, prior Carloviensis. Nathaniel František Perlenec z Perlpachu. Andres Christoph Frischman alsz gemeineltister. — K jejichžto snažné a poslušné prosbě milostivě nakloněni jsouce a to že skrze takové přátelské a dobrovolné nadepsaných stran narovnání těm mezi sebou drahný čas majícím nasnázem a právnímu zaneprázdnění vždy jednou konec učiněn, následovně také někdejšího fundatora kláštera Karlovského, slavné paměti císaře Karla toho jmena čtvrtého dobré a svaté mínění v své podstatě, tak i z druhé strany obec Novoměstská při svém dobře nabytém královském nadání zachována a pozůstavena bude, rádi vidíce, ráčili jsme s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím

a raddou věrných našich milých, též mocí královskou v Čechách a jakožto dědičný a králující král Český výš obsažené narovnání ve všem jeho znění, položení, punktech a artikulích milostivě oblíbiti, schváliti a potvrditi, kteréž také tímto listem neb majestátem naším císařským a královským oblibovati, schvalovati a potvrzovati, následovně i k tomu, aby takové spolu s touto milostivou ratificací neb potvrzení našem do desk zemských výš praveného království našeho dědičného Českého v místo náležité vtělené a vepsané bylo, milostivě povolovati ráčíme; chtíce tomu konečně a to ustanovujíce, aby zpřed jmenovaný oppat a konvent Karlovský, též purgkmistr, radda, starší obecní a celá obec již kolikrát podotknutého královského Nového města našeho Pražského, nynější i budoucí, při témž mezi sebou u přítomnosti, jakž výš naddotčeno, z soudu našeho zemského většího k tomu zřízených kommissařův obostranně zavřeném a od nás po bedlivém té věci považení milostivě oblíbeném, schváleném a potvrzeném narovnání nyní i na potomní časy jmíni, držáni a neporušitedlně zachováni byli, leda že by nynější neb budoucí správce a oppat často řečeného kláštera Karlovského nějaké originale instrumentum vynašel, kterémužto by výš obsažené narovnání nějak praejudicírovati mohlo a proti němu druhá strana nic podstatného k přednešení neměla, tedy mu a potomkům jeho takové narovnání na újmu a skrácení býti nemá, nýbrž on neb budoucí oppatové takové k chrámu páně patřící grunty vindicírovati mocti budou. A protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim ze všech čtyr stavův často nazvaného království našeho dědičného Českého, vzláště pak královským místodržícím našim Pražským, nynějším i budoucím, věrným milým, abyste mnohokrát připomenutého oppata a konvent Karlovský, též purgkmistra, raddu, starší obecní a celou obec královského Nového města našeho Pražského, nynější i budoucí, při tom při všem, co se v listu neb majestátu tomto našem císařským a královským obsahuje a zavírá, nyní i na budoucí věčné časy jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce, a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské, též dědicův našich, budoucích králův Českých, a skutečného trestání; dále při tom také nejvyšším i menším úředníkům královských desk našich zemských již častěji nazvaného království našeho dědičného Českého, nynějším i bu-

doucím, též věrným našim milým, milostivě poroučejíce, kdykoliv oni od jedné neb druhé z husta opáčené strany v tom požádáni budou, aby tento list neb majestát náš císařský a královský od ni přijali a jej dle zachovalého spůsobu a obyčeje země do týchž desk zemských tu, kde náleží, slovo od slova vložiti a vepsati nařídili. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou a královskou větší k tomuto listu a majestátu našemu vědomě jsme přivěsiti rozkázati a v něm se vlastní rukou podepsati ráčili. Dán v městě našem Vídni třetího dne měsíce listopadu létha od narození syna božího sedumnáctistého čtvrtého, království našich Římského čtyrydcátého sedmého, Uherského padesátého a Českého čtyrydcátého devátého.

Leopold m. p. Ad mandatum Sacrae Caesareae
Venceslaus Norbertus comes Kinsky Regiaeque Maiestatis proprium
regis Boemiae cancellarius m. p. Jiří Václav z Švalbenfeldu m. p.
[Na poslední straně:] Václav Max Žďárský z Kosmačova m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 87. S velkou pečetí císařskou. V zadu poznamenal registrátor desk zemských Jan Karel Güntther, že „toto narovnání ve dsky zemské na relací JMsti Římského císaře, Uherského a Českého krále, skutečně tejných i jiných radd, komorníkův, král. místodržících a nejvyšších úředlníkův zemských v král. Českém k týmž král. dskám zemským prošlou (tak jakž táž relací v kvaternu relací modře zlatým 5tým pod lit. J. 2. et 3. plněji svědčí) do kvaternu památného 3º. pomerančové barvy léta 1706 ve čtvrtek den památný svatého Karla Velkého, to jest dne 28. Januarii, pod lit. K. 13. vtěleno a slovo od slova vepsáno jest.“

Čís. 337.

1707. 27. dubna. Vídeň.

Císař Josef I. uznávaje, že Menší město Pražské velice utrpělo tím, že mnohé měšťanské domy dostaly se do vlastnictví duchovenstva a osob z vyšších stavův, povoluje na žádost purkmistra, rady a starších obecních toho města, aby dům se zahradou hraběte Thuna pod mostem, jejž obec zakoupila a od něhož část k vystavění Lužického semináře postoupila, z právomocnosti soudní úřadu desk zemských vyňat a pod šos městský uveden byl.

Wir Joseph von Gottes gnaden erwehlter Römischer kayser, zu allen zeiten mehrer des reichs, in Germanien, zu Hungarn, Böheimb, Dalmatien, Croatien und Sclavonien könig, ertzhertzog zu Österreich, marggraff zu Mähren, hertzog zu Lutzenburg und in Schlesien und marggraff zu Lausznitz, bekennen offendlich mit diesem briff und thun kundt jedermäniglich, dasz Unsz burgermeister und rath, wie auch gemeine ältiste und in nahmen der gantzen gemeinde Unserer königlichen Kleinern residenzstadt Prag gehorsambist zu vernehmen gegeben, wasz massen von einem seculo her die burgerliche häuszer und gründe daselbt, umb willen deren viel so wohl an die geistlichkeit als höhern standtspersohnen transferiret worden, nunmehro in solche enge gerathen, dasz eine sehr nahmhaffte anzahl der burgerschafft theils in Unserer königlichen Obern stadt Hradschin theils auch auf denen häuffigen neben-rechten ihr unterkommen mit nicht geringer beschwärnus zu suchen, ja sogar einige handtwercker, weillen selbte wegen ihres fast den gantzen tag wehrenden hammerschlags nirgendts gern gelitten werden, das burgerrecht auffzugeben und sich anderwertshin zu wenden bemüssiget worden; zu dem so thette auch bemelter Kleinern stadt Prag der einquartirungs-last, sonderlich bey der landes-recrouten gestellung, umb so viel schwerer fallen, weillen in selbiger stadt nur zwey würthshäuszer befindlich, die mehriste burgerliche häuszer aber solche possessores innenhetten, welche von denen personal-bürden einfolglich von der einquartirung gäntzlichen befreyet seyn. Destwegen dann obgemelter burgermeister und rath, wie auch ihre vorfahrere in officio ieder zeit dahin getrachtet, wie etwan durch überkommung ein- oder des andern grundts mehrberührte Unsere königliche Kleinere residenzstadt Prag in einen zulässigen erweiterungs-standt gebracht werden, mithin entwelche, sonderlich die mit dem klopffen und poltern ihre nahrung suchende Kleinseitherische mitburger ihr unterkommen haben und sich häuszlich niederlaszen könten, Unsz allerunterthänigst bittende, weillen sie das unter der Prager bruckhen situirte und zur landtafflicher jurisdiction gehörige so genante graff Thunische hausz und garten, welches gantz abseithig gelegen, alleinig zu erst berührtem zihl und ende, jedoch auf Unsere fernere genehmbhaltung käufflich überkommen, von welchen doch dieselbe dem löblichen thumb-stifft sancti Petri zu Budisszin in

in marggraffthumb Lausznitz einen platz, umb hierauf eine habitation für die Lausznitzische iugend, solche sowohl in studiis und guten sitten, alsz auch in dem wahren alleinseeligmachenden catholischen glauben zu unterweisen und auferziehen zu können, vermittelst eines mit selbigem thumb-stifft getroffen und von Unsz auch gnädigst confirmirten und bestättigten kauff-contracts wiederumben überlassen, Wir geruheten ermeltes graff Thunische hausz und garten von Unserer königlichen landtafflichen jurisdiction zu eximiren und der burgerlichen gnädigist zu überlassen, mithin in den burgerlichen schosz zu verwandlen. Wann Wir dann nach darüber von Unserer königlichen statthalterey zu Prag und durch dieselbe von anderen gehörigen orthen eingenohmenen bericht gnädigist erwogen, dasz die von denen supplicanten angeführte motiva in der wahrheit gegründet seyn und sonsten auch notorium, dasz eine nicht geringe anzahl der burgerlichen häuszer, welche viel bequemer, als das abseithig gelegene graff Thunische hausz und garten situirt gewesen, zu erbaw- und regulirung verschiedener kirchen, clöster und herrn-häuszer von selbiger stadtgemeinde hinwegkommen und in die landtaffliche jurisdiction gerathen, einfolglich denen supplicanten einiges surrogatum zu entwelcher erweiterung der burgerlichen wohnungen wohl zu vergönnen seye; alsz haben Wir in solche ihre allerunterthänigste bitte in kayser- und königlichen gnaden gewilliget und diesemnach sothanes graff Thunische hausz und garten von mehrberührter Unserer königlichen landtaffeljurisdiction in die burgerliche transferiret und dem burgerlichen schosz zugeaignet, thun das auch hiemit wissendlich und wohlbedächtlich aus kayser- und königlicher macht und vollkomenheit in krafft dieses Unsers königlichen brieffs, mainen, setzen, ordnen und wollen, dasz von nun an hinführo viel bemeltes graff Thunische hausz unter der stadtjurisdiction seyn, gehören und verbleiben, auch selbigem stadtmagistrat unterworffen seyn solle und gebiethen hierauff Unseren königlichen statthaltern daselbst, ietzigen und künfftigen, hiemit gnädigist, dasz sie mehrberührten burgermeister und rath, wie auch die gesambte gemeinde dickernanten Unserer königlichen Kleinern residenzstadt Prag bey dieser nunmehro von Unsz auf die Kleinseithner transferirten und unterworffenen jurisdiction des graff Thunischen hauszes und gartens gebührend schützen und schirmen, sie

darbey ruhiglich und unbeirret verbleiben lassen, darwieder selbst nicht thun noch das jemand andern zu thun verstatten bey vermeydung Unserer schweren straff und ungnad. Das mainen Wir ernstlich. Zu uhrkundt diesz brieffs besiegelt mit Unserm kayser- und königlichen anhangenden grössern insiegl, der geben ist in Unserer stadt Wienn den sieben und zwantzigsten monathstag Aprilis nach Christi, unsers lieben herrn und seeligmachers, gnadenreicher geburth im sieben zehen hundert siebenden, Unserer reiche des Römischen im achtzehenden, desz Hungarischen im zwantzigsten und des Böheimbischen im anderten jahr.

Joseph m. p.
Wenceslaus Norbertus comes Kinsky
regis Boemiae supremus
cancellarius m. p.
Johann Wentzel graff Wratislaw m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Regiaeque Majestatis proprium
Georg Wentzl v. Schwalbenfeldt m. p.
[Na rubu:] Wenzel Max Zdiaržsky
von Kosmatschow m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 88. S pečetí císařskou. Na rubu připsal též Jan Pellet, ingrossátor větších desk zemských, že tento císařský list do desk byl zapsán a sice „in den 4 pfersigfarben-kauffquatern anno 1708 am dienstag nach dem gedächtnustag s. Adelgundis jungfern, dasz ist den 31. Januarii, sub lit. P. 8 ex suo originali.“

Čís. 338.

1708. 23. března. Vídeň.

Císař Josef I. potvrzuje židům Pražským a v království Českém přebývajícím práva a výsady, jichž jim předkové jeho povolili a otec jeho císař Leopold I. potvrdil.

Wir Joseph von Gottes gnaden erwehlter Römischer kayser, zu allen zeiten mehrer des reichs, in Germanien, zu Hungarn, Böheimb, Dalmatien, Croatien und Sclavonien könig, erzherzog zu Österreich, herzog zu Burgund, marggraf zu Mähren, herzog zu Luzenburg, in Schlesien, zu Braband, zu Steyer, zu Cärnten, Crain, Württenberg und Teck, fürst zu Schwaben, marggraf zu Ober- und Nider Lausnitz, gefürster graf zu Habspurg, zu Tyrol, zu Pfirdt, zu Kyburg und zu Görtz, landgraf in Elsasz, marggraf des heyligen Römischen reichs ob der Ensz

und zu Burgau, herr auf der Windischen marck, zu Portenau und Salins etc.; bekennen offentlich mit diesem brieff und thun kund jedermänniglich, was massen Uns die gesambte Prager- und Land-Judenschafft in Unserm erb-königreich Böheimb allerunterthänigst supplicando gebetten, Wir ihnen die von Unseren glorwürdigsten vorfahreren, Römischen kaysern und königen, von viel- und undencklichen jahren her erlangte, auch von Unserm hochgeehrtisten herrn vattern weyland kaysern Leopoldo primo lobseeligsten andenckens confirmirte und bestättigte privilegia als iezt regierender könig zu Böheimb gleichfalls gnädigst zu confirmiren, renoviren und zu bestättigen allergnädigst geruhen möchten. Und nun Wir diese der supplicanten allerunterthänigste bitte in kayser- und königlichen gnaden angesehen, als haben Wir ihnen selbte folgender gestalt allergnädigst renovirt, confirmiret und bestättiget: Wir Leopold etc. (Následuje znění listu císaře Leopolda I. d. ve Vídni 13. prosince 1703 č. 335.); confirmiren, renoviren und bestättigen ihnen Prager und Land-Juden sothane privilegia hiemit wissentlich und in krafft dieses briefs als regierender könig zu Böheimb; mainen, sezen, ordnen und wollen, dasz sie sammentliche Prager und Land-Juden solche ihnen von Unseren glorwürdigsten vorfahreren ertheilte und nun von Unsz obverstandener massen gnädigst confirmirte, renovirte und bestättigte privilegia allerdings geniesszen, sich deren erfreuen und ruhiglich gebrauchen können von männiglich ungehindert; und gebiethen hierauf allen und jeden Unseren nachgesezten obrigkeiten, inwohnern und unterthanen, was würden, standts, ambts oder weesens die in ermeltem Unserm erb-königreich Böheimb seynd, insonderheit aber Unseren jetzig- und künfftigen königlichen statthalteren, wie auch Unseren königlichen Prager und anderer städte magistraten hiemit gnädigst und vestiglich, dasz sie offt erwehnte Prager und Land-Judenschafft bey obermelten ihren vor alters erworbenen und nun von Unsz gnädigst confirmirten, renovirten und bestättigten privilegien gebührend schüzen und handhaben, darwider selbst nicht thun noch das jemand andern zu thun verstatten, als lieb einem jeden seye Unsere schwere straf und ungnad zu vermeiden. Zu urkund diesz briefs besigelt mit Unserm kayser- und königlichen anhangenden grösszern insigel, der geben ist in Unserer stadt Wienn den drey und zwanzigsten monaths-tag Martii

nach Christi, unsers lieben herrn und seeligmachers, gnadenreicher geburth im siebenzehenhundert achten, Unserer reiche des Römischen im neunzehenden, des Hungarischen im ein und zwanzigsten und des Böheimbischen in dritten jahre.

Joseph.
Wenceslaus Norbertus comes Kinsky
regis Bohemiae
supremus cancellarius.
Johann Wentzl graf Wratislaw.

Ad mandatum Sacrae Caesareae
Regiaeque Majestatis proprium
Georg Wentzl von Schwalbenfeldt.

Obsaženo v konfirmaci privilegií židovských císaře Karla VI. d. ve Vídni 24. července 1719, chované při nábožensk é obci israelitské v Praze.

Čís. 339.

1719. 12. května. Laxenburg.

Císař Karel VI. dává purkmistru a radě Nového města Pražského svolení, aby vesnici Hoření Chabry, která náleží ke kostelu sv. Jindřicha, obci Staroměstské prodati mohli a stržené peníze pod úrok bezpečně uložili.

Wir Carl der sechste von Gottes gnaden erwehlter Römischer kayser, zu allen zeiten mehrer des reichs, in Germanien, Hispanien, zu Hungarn, Böheimb, auch Dalmatien, Croatien und Sclavonien könig, ertzhertzog zu Österreich, marggraff zu Mähren, hertzog zu Lutzemburg und in Schlesien und marggraff zu Lausznitz, bekennen öffentlich und thuen kund jedermänniglich, demnach Unsz burgermeister und rathmänner in Unserer königlichen Neuen stadt Prag allerunterthänigst gebethen, Wir geruheten denenselben Unsern kayser- und königlichen consens, womit sie das so genandte zu der pfarrkirchen daselbst ad sanctum Henricum gehörige dorff Ober Chaber dem magistrat Unserer königlichen Alten stadt Prag käufflichen überlasszen könnten, allergnädigst zu ertheilen, und nun Wir nach dem von gehörigen orthen darüber eingenohmenen bericht gnädigst erwogen und betrachtet, dasz erwehnter kirchen sancti Henrici durch den verkauff berührten dorffs Ober Chaber ein weith beszerer nutzen, alsz durch deszen fernweithe possedirung verschaffet werde; alsz haben Wir in bemelter supplicanten

allergehorsambste bitte gnädigst gewilliget, und diesemnach den unterthänigst gebethenen consens zu verkauffung mehrgedachten dorffs Ober Chaber jedoch mit diesem beding, dasz obenerwehnter Neustädter magistrat die kauffgelder, fahls derselbe causam suam nicht machen wolte, an sichere örther auf interesse geben und die raittungen von denen kirchen-vättern und ambtleüthen alljährlich, wie es de ordinario braüchlich, abfordern und in gegenwart des pfarrers revidiren lasszen solle, wovon sodann der pfarrer dem ertzbischofflichen consistorio, wo und wie solche gelder angelegt seynd, die nachricht ertheilen, mithin auf solche weisz dasszelbe hiervon auch die sichere wisszenschafft haben könnte, hiemit gnädigst verliehen treulich und ohne gefährde. Zu urkund dieses brieffs besiegelt mit Unserm kayser- und königlichen anhangenden grösszeren insiegel, der geben ist zu Laxenburg den zwölfften monathstag Maii nach Christi, unsers lieben herrn und seeligmachers, gnadenreicher geburth im siebenzenhundert neünzehenden, Unserer reiche des Römischen im achten, derer Hispanischen im sechzehenden und derer Hungarischen und Böheimbischen im neünten jahre.

Carl m. p.
Leopoldus comes Schlik
regis Bohemiae supremus
cancellarius m. p.

Wilhelmb Krakowsky
graff von Kollowrath m. p.
Ad mandatum Sacrae Caesareae
Regiaeque Majestatis proprium
Johann Anthoni von Widmann m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 89. S pečetí císařskou. Na ohbu připsáno: „Consens für den Magistrat der königl. Neüen stadt Prag, das zu der daselbstigen pfarrkirchen sti. Henrici gehörige dorff Ober Chaber verkaufen zu können W.“ a na rubu: „Dieszer Kays. und Königl. Mayst. allergnädigster consens ist auf Ihro Kays. und Königl. Mayst. an Dero würckl. geheimbe und andere räthe, cammerere, verordnete königl. stadthaltere und obriste landesofficirere in Dero erbkönigreich Böhemb ergangenes und von dannen durch eine relation zu dem ambt der königl. landtaffel insinuirtes rescript, wie es die in den 4 rothen relations-quatern eingetragene relation mit mehrem besaget, in den 6ten pferschiegfarbenkauff-quatern anno 1722 am dienstag nach dem fest der allerheyligsten dreyfaldigkeit, das ist den 2 Junii, sub lit. D. 2. eingetragen und von worth zu worth eingeschrieben worden.“ Dole při pečeti nalezá se podpis: „Frantz Maximilian Tumlirž, taxator m. p.“

Čís. 340.

1719. 24. července. Vídeň.

Císař Karel VI. potvrzuje židům Pražským a jinde v Čechách přebývajícím výsady, jež jim předešlí panovníci Čeští udělili a posledně císař Josef I. potvrdil.

Wir Carl der sechste von Gottes gnaden erwehlter Römischer kayser, zu allen zeiten mehrer des reichs, könig in Germanien, zu Castilien, Legion, Arragon, beeder Sicilien, zu Hierusalem, Hungarn, Böheimb, Dalmatien, Croatien, Sclavonien, Navarra, Granata, Toleto, Valenz, Galicien, Majorica, Sevilia, Sardinia, Corduba, Corsica, Murtia, Giennis, Algarbien, Algezirn, Gibraltar, der Canarischen- und Indianischen insulen, terrae firmae und des Oceanischen meers, ertzherzog zu Österreich, herzog zu Burgund, zu Braband und zu Mayland, marggraf zu Mähren, herzog zu Lutzemburg, Ober- und Nider Schlesien, zu Steyer, zu Cärnten, zu Crain, zu Geldern, zu Würtenberg und Teck, zu Calabrien, zu Athen und Neopatrien, fürst zu Schwaben, zu Catalonia und Asturia, marggraf des heyligen Römischen reichs zu Burgau, Ober- und Nider Lausznitz, befürsteter graf zu Habspurg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Pfird, zu Kyburg, zu Görtz und zu Arthois, landgraf im Elsasz, marggraf zu Oristani und graf zu Gocceani, zu Namur, zu Rossilion und Ceritania, herr auf der Windischen marckh, zu Portenau, zu Biscaia, zu Molin, zu Salins, zu Tripoli und zu Mechlen etc., bekennen offentlich mit diesem brief und thun kund jedermänniglich, dasz Unsz die gesambte Prager und Land-Judenschafft in Unserm erb-königreich Böheimb allerunterthänigist supplicando zu vernehmen gegeben, wasz massen Unsere glorwürdigste vorfahrere, Römische kayser und könige, sie nach und nach mit verschiedenen privilegien begnadet und lezthin auch selbte weyland Unser hochgeehrtester herr vater Leopoldus primus und vielgeliebtester herr bruder Josephus primus christseeligsten andenckens als könige zu Böheim nicht allein gnädigst confirmiret und bestättiget, sondern auch sie Judenschafft solche vermög besagter allermildesten bestättigungen biszhero ruhiglich genossen hätten, mit der allerunterthänigsten bitte, womit Wir als jezt regierender könig zu Böheim sie ad exemplum Unserer glorwürdigsten vorfahrer mit gleichmäsziger confirmation und

bestättigung ihrer privilegien zu versehen und dieselbe darbey kräfftigist zu schutzen und zu manuteniren allergnädigist geruhen möchten, welche confirmations-diplomata von worth zu wortt folgender gestalt lauthen: Wir Joseph etc. (Následuje znění listu císaře Josefa I. d. ve Vídni 23. března 1708 č. 338.) Wann Wir dann hiebey gnädigst erwogen, dasz die supplicanten schon hiebevor in usu et possessione erwehnter privilegien gewesen und zu dato verbleiben, auch umb nichts anders als umb deren weitere confirmation zu thun seye; alsz haben Wir solche ihre allerunterthänigste bitte in kayser- und königlichen gnaden gewilliget und diesemnach mit wohlbedachtem muth, gutten vorgehabten zeitigen rath und rechten wissen obinserirte confirmations-instrumenta auch unserseiths, jedoch dasz selbte denen immittels wegen obbemelter Prager und Landes-Judenschafft ergangenen allergnädigsten resolutionibus in nichten praejudicirlich seyn solten, allergnädigst confirmirt, renovirt und bestättiget; confirmiren, renoviren und bestättigen ihnen Prager und Land-Juden sothane privilegia hiemit wissentlich und in krafft dieses Unseres königlichen briefs aus kayser- und königlicher macht und vollkommenheit als regierender könig zu Böheimb; mainen, setzen, ordnen und wollen, dasz mehrberührte sammentliche Prager und Land-Judenschafft solche ihre von Unseren glorwürdigsten vorfahrern erworbene und nun von Unsz aufs neue gnädigst confirmirte und bestättigte privilegia jedoch obverstandener masszen noch fernershin geniessen, sich deren erfreuen und ruhiglich gebrauchen können und mögen von männiglich ungehindert. Und gebiethen hierauf allen und jeden Unseren nachgesetzten obrigkeiten, inwohneren und unterthanen, was würden, standts, ambts oder weesens die in ermelten Unserm erb-königreich Böheimb seynd, insonderheit aber Unseren jetzig- und künfftigen königlichen statthaltern, wie auch Unseren königlichen Prager und anderer städte magistraten hiemit gnädigst und vestiglich, dasz sie offt erwehnte Prager und Land-Judenschafft bey obermelten ihren vor alters erworbenen und nun von Unsz gnädigst confirmirten, renovirten und bestättigten privilegien gebührend schützen und handhaben, darwider selbst nicht thuen noch das jemand andern zu thun verstatten, als lieb einem jeden seye Unsere schwere straff und ungnad zu vermeyden. Zu urkund dieses briefs besigelt mit Unserm kayser- und königlichen anhan-

genden grösszern insiegel, der geben ist in Unserer stadt Wienn den vier und zwantzigisten monats-tag Julii nach Christi, unsers lieben herrn und seeligmachers, gnadenreicher geburth im siebenzehenhundert neunzehenden, Unserer reiche des Römischen im achten, derer Hispanischen in sechzehenden und derer Hungarischen und Böheimischen im neunten jahre.

Carl m. p.	Ad mandatum Sacrae Caesareae
Leopoldus comes Schlik	Regiaeque Majestatis proprium
regis Bohemiae supremus	Wilhelmb Krakowsky
cancellarius m. p.	graff von Kollowrath m. p.
Frantz Ferdinand graff Kinsky m. p.	Johann Anthoni von Widmann m. p.

Orig. v archivu náboženské obce israelitské v Praze. S pečetí císařskou.

* Čís. 341.

1747. 16. června. Vídeň.

Císařovna Marie Teresie potvrzuje jakožto panující královna Česká purkmistru, radě, starším obecním i vší obci Starého města Pražského privilegia, jež císařem Ferdinandem III. schválena a rozhojněna byla, uznávajíc, že se v minulých právě časech válečných a zvláště po čas obležení měst Pražských věrně a srdnatě zachovali.

Wir Maria Theresia von Gottes gnaden Römische kayserin, in Germanien, zu Hungarn, Böheim, Dalmatien, Croatien und Sclavonien königin, ertzhertzogin zu Oesterreich, marggräfin zu Mähren, hertzogin zu Lutzemburg und in Schlesien und marggräfin zu Lausznitz, hertzogin zu Lothringen und grosz-hertzogin zu Toscana etc., bekennen öffentlich mit diesem brief und thuen kund jedermäniglich, dasz burgermeister, rath und gemein-elteste der königlichen Alten stadt Prag in Unserem erb-königreich Böheim allerunterthänigst supplicando eingekommen und gebetten, besagter stadt die kayserlich-königliche gnad zu thuen und die von Unserem glorreichesten vorfahreren, königen zu Böheimb, derselben verliehenen und leztlichen von Unserem ur-anherrn weyland kayser Ferdinando tertio als könig zu Böheimb bestättigte privilegia und von demselben erhaltenen weitere begnadungen allermildest zu

confirmiren, deren innhalt von wort zu wort folgender gestalten lauthet: My Ferdynand třetí etc. (Následuje znění majestátu císaře Ferdinanda III. d. v Prešpurku 13. května 1649 č. 329. s tím doložením, že byl vepsán do desk zemských a sice do kvaternu č. 551.) In eingangs benanten quatern sub l. E. 3., 4. et 5. befinden sich unter obbeschriebenen privilegien auch die nachfolgende per juxtam inserirte und von worth zu worth also lauthende instrumenta: Ferdinand der dritte etc. (Následuje znění resoluce císaře Ferdinanda III. v příčině domův šosovních d. ve Vídni 13. ledna 1657 č. 331.) — Wann Wir dann auf den von gehörigen orthen hierüber erstatteten gutachtlichen bericht, insonderheit aber in gnädigster betrachtung der von burgermeister und rath, wie auch von der gantzen burgerschafft ermelter königlichen Alten stadt Prag in denen fürgewesten kriegs-troublen sowohl bey der belagerung deren königlichen Prager-städten, als auch sonsten bezeugten sonderbahren treu- und tapferkeit in deren supplicanten diesfällige allerunterthänigste bitte in kayserlich- und königlichen gnaden gewilliget; alsz haben Wir mit wohlbedachtem muth, gutem vorgehabten zeitigen rath und rechten wissen sothane privilegia und begnadungen (jedoch salvo jure regio et cujuscunque tertii und insoweith gedachte königliche Alte stadt Prag in derenselben usu et possessione ist, auch solche der jetzig- und künfftigen landes-verfassung nicht entgegen stehen) allergnädigst confirmiret und bestättiget, thuen das auch hiemit wissentlich und in krafft dieses briefs als regierende königin zu Böheimb, meynen, setzen und wollen, dasz mehrbemelte königliche Alte stadt Prag die obinserirte privilegia und begnadungen auf die von Uns confirmirte weis ohne männiglicher hinderung haben und geniessen könne und möge. Und gebiethen hierauf allen und jeden Unseren nachgesezten obrigkeiten, innwohnern und unterthanen, was würden, standts, ambts oder weesens die in Unserem erb-königreich Böheimb seynd, insonderheit aber Unserer königlichen statthalterey daselbst hiemit gnädigst, dasz sie die offtgedachte königliche Alte stadt Prag bey diesen von Uns gnädigst confirmirten privilegien und begnadungen oberwehnter massen schützen und handhaben, darwider selbst nicht thuen, noch das jemand anderen zu thuen verstatten, als lieb einem jeden seye Unsere schwere straff und ungnad zu vermeyden. Das meynen Wir ernstlich. Zu urkund dies briefs besigelt mit Unserem anhangenden königlich-grössern in-

sigl, der geben ist in Unserer stadt Wienn den sechzehenden monathstag Junii nach Christi, unsers lieben herrn und seeligmachers, gnadenreicher geburth im siebenzehen hundert sieben und vierzigsten, Unserer reiche des Hungarischen und Böheimischen im siebenden jahre.

Maria Theresia m. p. Ad mandatum Sacrae Caesareo-
Rudolff graff Koržowsky m. p. Regiae Majestatis proprium
Joseph Ignatz von Stang m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, čís. 92. S velkou pečetí císařskou. Majestát tento potvrdil císař František I. ve Vídni 13. května 1808 (list 245). — Na poslední stránce majestátu připsáno: „Dieszes allergnädigstes confirmations-diploma ist der königlichen landtaffel auf ein von Ihro Kays. Königl. Mayest. an Dero kays.-königl. consessum deren obristen herrn, herrn landesofficieren im königreich Böheimb ergangenes von dannen zu dem ambt der königl. landtaffel durch eine relation intimirtes und daselbst in denn 5ten roszmarinfarbenrelations-qvatern (nyní čís. 565.) sub. lit. F. 19. ingrossirtes allermildestes rescriptum in dem 2ten blau-silbernen kauff-qvatern deren majestätbrieffen anno 1754 am donnerstag der gedächtnus des heiligen Pii pabstens, das ist den 11ten Julii, sub lit. A. 1°. von worth zu worth einverleibet worden. Frantz Preiszler, depositor et taxator m. p. Johann J. von Gruber, taxator m. p. — Angenohmen per relationem cum rescripto den 11. Julii 1754.“ — Rescriptem císařovny Marie Teresie ze dne 20. února 1746 bylo nařízeno městům, aby podala do 15. června 1746 žádosti za potvrzení svých privilegií, jináče že by platnosti pozbyla a když se tak stalo, bylo dekretem vrchního direktoria hospodářského ze dne 14. března 1748 hospodářským správcům Starého města Pražského nařízeno, aby podali výkaz příjmův a vydání obecních k vůli ustanovení lhůt, v kterých se má taxa 6067 zl. za potvrzení privilegií Staroměstských platiti. Hospodářští správcové hned druhý den na to líčíce zbědovaný stav městských důchodův žádali, aby taxa předepsaná obci slevena byla aneb aby aspoň povoleno bylo splácení její v ročních lhůtách po 500 zl. Dovozovali, že obec Staroměstská koncem r. 1747 má dluhů 155.937 zl. 47 kr., kdežto roční důchody její v posledních válkách velice se stenčily. R. 1742 v čas vpádu Francouzského byla úplně zničena papírna obecní za Poříčskou bránou a znovuzřízení její, jakož i oprava jezu u Helmových mlýnův bude prý státi na 10000 zl. Obecní statek Libeňský byl třikráte po sobě r. 1741, 1742 a 1744 nepřátelskými vojsky popleněn, pivovár tamější zničen, hospodářská stavení vypálena, takže místo spíše pustině, nežli hospodářství se podobá. I výnos cel u bran městských, jakož i spotřeba zboží ve městě následkem vystěhování se židův o třetinu se stenčily. — Na vyšších místech nevyhověno však této žádosti, nýbrž dekretem ze dne 19. srpna 1749 opětně nařízeno, aby taxa 6067 zl. odvedena byla. Na to podali hospodářští správcové obce Staroměstské 1. září 1749 novou zprávu k vrchnímu ředitelství hospodářskému, v které dokazovali, že jest naprosto nemožno, aby z obecních

důchodův tak veliký obnos byl zaplacen a žádali, aby aspoň třetina taxy byla obci odpuštěna. Při tom líčili obšírnějším spůsobem než předešle trudný stav obecního hospodářství. K nařízení kr. místodržitelství ze dne 14. listopadu 1740 bylo jim zříditi nákladem 30973 zl. skladiště na obilí; avšak následkem přepadení města r. 1741 od Francouzův dostalo se skladiště to do rukou nepřítele a obec utrpěla škodu 27·761 zl. V čas vpádu Francouzského a Pruského nevybíráno po 16 měsícův mýto u bran městských a na mostě, čímž obec o 4096 zl. přišla. Patentem ze dne 5. listopadu 1736 zrušeno jest privilegiem z r. 1562 uznané právo obce Staroměstské vybírati na mostě mýto z kusův a povoleno vybírati pouze krejcar, dva neb nejvýše tři krejcary z každého potahu, čímž obec má ročně na 3000 zl. ztrátu, ačkoliv most musí opravovati sama jako dříve. Největších ztrát utrpěla však úplným spustošením statku Libeňského. V celých Čechách není prý druhého panství, jež by tolik bylo zakusilo, jako Libeňské, neboť škoda tam spůsobená páčí se nejméně na 130000 zl. Obec byla nucena r. 1743 vypůjčiti sobě 16000 zl., aby se tam opět hospodařiti mohlo; avšak v čas obležení Pruského roku 1744 po druhé o všechnu úrodu a dobytek přišla. K tomu přistoupilo, že následkem bombardování města Helmovy mlýny a valchovny, jakož i za Špitálskou bránou ležící dva mlýny s papírnou vyhořely, čímž obec na novo 43.839 zl. škody vzala. Další ztráty povstaly jí a sice 530 zl. tím, že po dvě válečná leta Bránické lomy nic nenesly, 1600 zl. tím, že o úroky z Velkého a Šaškovského ostrova přišla, kdež stromoví posekáno a stavení spálena byla, 1000 zl. tím, že u Velkého ostrova dva mosty, u Špitálské a Strahovské brány dva mýtné domky a u staré mincovny a u Broumovského domu dvě kašny spáleny byly a 1307 zl. tím, že Francouzové v operním domě divadelní věci a dekorace zkazili („in dem wohl eingericht gewesten operahausz, so die communitaet auf 15000 fl. gekostet hat, seyn die theatral-sachen und decorationes durch das Französische militare gäntzlich ruiniret worden, deren herbeyschaffung betragen hat 1307 fl.“) Dále musila obec pachtéřům obecních pozemkův, cihelen, obecní váhy, hořeního a doleního přívozu, jízdárny, dvou obecních hostincův atd. po čas války se svolením vrchního ředitelstva částečně sleviti, částečně odpustiti pachtovné v obnosu 2987 zl. 45 kr.; na jaře r. 1743 v čas nepřátelské okupace spůsobena mlýnům obecním protržením jezův i jinak škoda na 6400 zl.; následkem stěhování se židův z města v letech 1745 až 1748 přišla obec o činže z dodávání vody a užívání pozemkův, jakož i o osobní mýto („so genante Meches oder persohnalmauth“), jež židé platili a vůbec rozmanitými spůsoby obecní důchody se ztenčily. Pročež žádali hospodářští správcové, aby král. Český dvorní justiční úřad („eine hochloebliche königlich Böheimbische hoff-justitz-stelle“) netoliko obnos taxy o třetinu snížil, nýbrž aby vláda právo vybírati mýta u bran obci navrátila. — Na žádost tu cís. král. tajné ředitelství dekretem ze dne 25. října 1749 snížilo Starému městu taxu ze 6067 zl. na 4044 zl. 40 kr. a dle potvrzení c. kr. nejvyššího justičního úřadu taxovního ze dne 17. dubna 1750 zaplatila obec 1500 zl. à conto. (Akta toho ve sbírce listin č. 326 v archivu m. Prahy.)

* Čís. 342.

1747. 16. června. Vídeň.

Císařovna Marie Terezie potvrzuje purkmistru, radě i starším obecním Nového města Pražského privilegia, jež jim císař Ferdinand III. schválil a rozhojnil, pokud neodporují ústavě zemské a s výhradou práv královských.

Wir Maria Theresia von Gottes gnaden Römische kayserin, in Germanien, zu Hungarn, Böheim, Dalmatien, Croatien und Sclavonien königin, ertzherzogin in Österreich, marggrafin zu Mähren, hertzogin zu Lutzenburg und in Schlesien und marggrafin zu Lausnitz, hertzogin zu Lothringen, und groszhertzogin zu Toscana, bekennen offentlich mit diesem brief und thuen kund jedermänniglich, dasz burgermeister und rath der königlichen Neuen stadt Prag in Unserem erb-königreich Böheimb alleruntertbänigst supplicando eingekommen und gebetten besagter stadt die kayserl.-königliche gnad zu thuen und die von Unseren glorreichesten vorfahreren, königen zu Böheimb, derselben verliehene und letztlichen von Unseren ur-anherrn wayland kayser Ferdinando tertio als könig zu Böheimb bestättigte privilegia und von demselben erhaltene weithere begnadungen allermildest zu confirmiren, deren inhalt von wort zu worth folgender gestalt lauthet: My Ferdynand třetí etc. (Následuje znění majestátu císaře Ferdinanda III. d. na Prešpurku dne 13. května 1649 čís. 330). — Ferdinand der dritte etc.. (Následuje znění resoluce císaře Ferdinanda III. v příčině domův šosovních d. ve Vídni 13. ledna 1657 čís. 331). — Wann Wir dann auf den von gehörigen orthen hierüber erstattenen guttachtlichen bericht, insonderheit aber in gnädigster betrachtung der von burgermeister und rath, wie auch von der gantzen burgerschafft ermelter königlichen Neuen stadt Prag in denen fürgewesten kriegs-troublen sowohl bey der belägerung deren königlichen Prager städten, als auch sonsten bezeigten sonderbahren treu und tapferkeit, in deren supplicanten diesfällige allerunterthänigste bitte in kayser-königlichen gnaden gewilliget; alsz haben Wir mit wohlbedachtem muth, gutten vorgehabten zeitigen rath und rechtem wissen sothane privilegia und begnadungen (jedoch salvo jure regio et cujus-

cunque tertii und insoweith gedachte königliche Neue stadt Prag in derenselben usu et possessione ist, auch solche der jetzig- und künfftigen landesverfassung nicht entgegenstehen) allergnädigst confirmiret und bestättiget, thuen das auch hiemit wissentlich und in krafft dieses briefs als regierende königin zu Böheimb; meinen, setzen und wollen, dasz mehrbemelte königliche Neue stadt Prag die obinserirte privilegia und begnadungen auf die von Uns confirmirte weis ohne männiglicher hinderung haben und genüssen könne und möge. Und gebieten hierauf allen und jeden Unseren nachgesetzten obrigkeiten, inwohneren und unterthanen, was würden, stands, ambts oder weesens die in Unserem erb-königreich Böheimb seynd, insonderheit aber Unserer königlichen stadthalterey daselbst hiemit gnädigst, dasz sie offtgedachte königliche Neue stadt Prag bey diesen von Uns gnädigst confirmirten privilegien und begnadungen oberwehnter massen schützen und handhaben, darwider selbst nicht thuen, noch das jemand anderen zu thuen verstatten, als lieb einem jeden seye Unsere schwere straff und ungnad zu vermeiden. Das meinen Wir ernstlich. Zu urkund dies briefs besiegelt mit Unserm königlichen anhangenden gröseren insigl, der geben ist in Unserer stadt Wienn den sechzehenden monathstag Junii im siebenzehen hundert sieben und viertzigsten, Unserer reiche des Hungarischen und Böheimbischen in siebenten jahre.

Maria Theresia m. p.
Rudolff graff Koržowsky m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareo-Regiae Majestatis proprium
Joseph Ignatz von Stang m. p.

(Na posledním listu:) Carl Ludwig von Boumburg, taxator.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 93. S velkou císařskou pečetí. — Majestát tento potvrdil císař František I. d. ve Vídni 13. května 1808 (l. 10 a 248).

* Čís. 343.

1747. 16. června. Vídeň.

Císařovna Marie Teresie potvrzuje purkmistru a radě Menšího města Pražského privilegia, jež jim posledně císař Leopold I. schválil a rozmnožil.

Wir Maria Theresia von Gottes gnaden Römische kayserin, in Germanien, zu Hungarn, Böheim, Dalmatien, Croatien und Sclavonien königin, ertzhertzogin zu Österreich, marggräfin zu Mähren, hertzogin zu Lutzemburg und in Schlesien und marggräfin zu Lausznitz, hertzogin zu Lothringen und groszhertzogin zu Toscana etc., bekennen offentlich mit diesem brieff und thuen kund jedermänniglich, dasz burgermeister und rath der königlichen Kleineren stadt Prag in Unserem erb-königreich Böheim allerunterthänigst supplicando eingekommen und gebetten besagter stadt die kayserlich-königliche gnad zu thuen und die von Unseren glorreichesten vorfahreren, königin zu Böheim, derselben verliehene und letzlichen von Unserem hochgeehrtesten herrn grosz-vatter weiland kaysers Leopoldi Mayestät höchstseeligsten andenkens mit weitheren begnadigungen bestättigte privilegia, freiheiten und immunitäten allermildest zu confirmiren, deren innhalt von worth zu worth folgender gestalten lauthet: My Leopold z boží milosti etc. (Následuje znění majestátu císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 15. prosince 1657 č. 333.) — Wann Wir dann auf den von gehörigen orthen hierüber erstattenen gutachtlichen bericht, insonderheit aber in gnädigster betrachtung der von burgermeister und rath, wie auch von der gantzen burgerschafft ermelter königlichen Kleineren stadt Prag in denen fürgewesten kriegs-troublen sowohl bey der belagerung deren königlichen Prager städten, als auch sonsten bezeugten sonderbahren treu und tapferkeit in deren supplicanten diesfällige allerunterthänigste bitte in kayserlich-königlichen gnaden gewilliget; alsz haben Wir mit wohlbedachtem muth, guten vorgehabten zeitigen rath und rechten wissen sothane privilegia, freiheiten und immunitäten (jedoch salvo jure regio et cujuscunque tertii und insoweith gedachte königliche Kleinere stadt Prag in derenselben usu et possessione ist, auch solche der jetzig- und künfftigen landesverfassung nicht entgegen stehen) allergnädigst confirmiret und bestättiget, thuen das auch hiemit wissentlich und in krafft dieses brieffs als regierende königin zu Böheimb; meinen, setzen und wollen, dasz mehrbemelte königliche Kleinere stadt Prag die obinserirte privilegia, freiheiten und immunitäten auf die von Uns confirmirte weisz ohne männiglicher hinderung haben, gebrauchen und genüssen könne und möge. Und gebithen hierauf allen und jeden Unseren nachgesetzten

obrigkeiten, inwohneren und unterthanen, was würden, standts, ambts oder weesens die in Unserem erb-königreich Böheimb seynd, insonderheit aber Unserer königlichen statthalterey daselbst hiemit gnädigst, dasz sie offtgedachte königliche Kleinere stadt Prag bey diesen von Uns gnädigst confirmirten privilegien, freyheiten und immunitäten oberwenter massen schützen und handhaben, darwider selbst nicht thuen, noch das jemand andern zu thuen verstatten, als lieb einem jeden seye Unsere schwehre straff und ungnad zu vermeiden. Das meinen Wir ernstlich. Zu urkund dies brieffs besiegelt mit Unserm königlichen anhangenden grösseren insigel, der geben ist in Unserer stadt Wienn den sechzehenden monaths-tag Junii nach Christi, unsers lieben herrn und seeligmachers, gnadenreichen geburth im siebenzehen hundert siben und vierzigsten, Unserer reiche des Hungarischen und Böheimischen im siebenden jahre.

Maria Theresia m. p.
Rudolff graff Koržowsky m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareo-Regiae Majestatis proprium
Joseph Ignatz von Stang m. p.

(Na zadní straně:) Carl Ludwig von Boumburg, taxator m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 94. S velkou pečetí císařskou. Majestát tento potvrdil císař František I. ve Vídni 13. května 1808 (l. 26 a 251).

Čís. 344.

1751. 30. října. Vídeň.

Císařovna Marie Teresie potvrzuje purkmistru a radě královského vrchního města Pražského Hradčan některá privilegia předešlých králův a uděluje obci právo, aby sobě pozemské statky do desk zemských klásti mohla.

Wir Maria Theresia von Gottes gnaden Römische kayserin, in Germanien, zu Hungarn, Böheim, Dalmatien, Croatien und Sclavonien königin, ertz-hertzogin zu Österreich, marggräfin zu Mähren, hertzogin zu Lutzemburg und in Schlesien und marggräfin zu Lauszuitz, hertzogin zu Lothringen und grosz-hertzogin zu Toscana etc., bekennen offentlich mit diesem brief und thuen kund jedermänniglich, dasz Uns burgermeister und rath in nahmen der ganzen gemeinde Unserer

königlichen Obern stadt Prag Hradschin allerunterthänigst gebetten, Wir geruheten ihnen die kayser-königliche gnade zu thun und nicht allein die von Unseren glorreichen vorfahreren, regierenden königen zu Böheim, ihnen verliehene und confirmirte privilegia allergnädigst zu bestättigen, sondern auch solche zu der stadt-gemeinde besseren aufnehmen in ein- und anderen zu erweitheren, insonderheit aber selbte per novam concessionem mit der landtaffelfähigkeit allermildest zu begnädigen, und zwar lauthet der inhalt ihrer privilegiorum folgender gestalten: Wir Rudolf der anderte etc. (Následuje německý překlad listu císaře Rudolfa II. d. na hradě Pražském 1. září 1598 č. 286.) — Wir Mathias der anderte etc. (Následuje německý překlad listu císaře Matyáše d. ve Vídni 16. dubna 1612 čís. 297.) — Wir Ferdinand der anderte etc. (Následuje německý překlad listu císaře Ferdinanda II. d. ve Vídni 22. září 1628 čís. 316.) — Wir Leopold von Gottes gnaden etc. (Následuje německý překlad listu císaře Leopolda I. d. na hradě Pražském 7. prosince 1657 č. 332). — Wann Wir dann nach von gehörigen stellen darüber eingeholten berichten und gutachten gnädigst erwogen und betrachtet, dasz jezt erwehnte privilegia und freyheiten vorhin auch Unsere glorwürdigste vorfahrere in der regierung verschiedentlich confirmiret haben, durch die angesuchte landtaffelfähigkeit hingegen niemanden ein nachtheil zugehe, wohl aber der stadt-gemeinde einiges aufnehmen daraus angedeyen könne; als haben Wir in solche derer supplicanten allerunterthänigste bitte in kayser-königlichen gnaden gewilliget und diesemnach mit wohlbedachtem muth, gutem vorgehabten zeitigen rath und rechten wissen nicht nur obige privilegia und freyheiten (jedoch salvo jure regio et cujuscunque tertii und insoweit die stadt in usu et possessione derenselben ist, diese auch der jezt- und künfftigen landes-verfassung nicht entgegen seynd) allergnädigst confirmiret, sondern auch der stadt zugleich die allerunterthänigst-gebettene landtaffelfähigkeit allermildest bewilliget und verliehen, thun das auch hiemit wissentlich und in krafft dieses briefs als regierende königin zu Böheim; meynen, setzen, ordnen und wollen, dasz mehrbemelte Unsere königliche Obere stadt Prag Hradschin obige privilegien ohne männiglicher hinderung haben, gebrauchen und geniessen, auch nun und hinführo zu allen zeiten Unserer landtaffel fähig und theilhafftig

seyn und sich dieses beneficii gleich anderen Unseren die landtaffelfähigkeit geniessenden königlichen städten zu erfreuen haben solle, könne und möge. Und gebiethen hierauf allen und jeden Unseren nachgesetzten obrigkeiten, inwohneren und unterthanen, was würden, stands, amts oder weesens die in bemelt- Unserem erb-königreich Böheim seynd, insonderheit aber Unserer königlichen repraesentation und cammer daselbst, dasz sie offt ernannte stadt Hradschin sowohl bey obangeregter bestättigung ihrer privilegien, als auch bey der ihr allergnädigst verliehenen landtaffelfähigkeit gebührend schützen und handhaben, darwider nicht irren, noch das jemand anderen zu thun verstatten bey vermeidung Unserer schwehren straff und ungnad. Das meynen Wir ernstlich. Mit urkund dieses briefs besiglet mit Unserem kayser-königlichen anhangenden grösseren insigl, der geben ist in Unserer haubt- und residenz-stadt Wienn den dreyssigsten monaths-tag Octobris nach Christi, unsers lieben herrn und seeligmachers, gnadenreichen geburth im siebenzehen hundert ein und funffzigsten, Unserer reiche des Hungarischen und Böheimischen im zwölfften jahre.

Maria Theresia m. p.
Fridrich graf von Haugwiz m. p.
Johann graf Chotek m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareo-Regiae Majestatis proprium
Johann Joseph von Mannagetta und Lerchenau m. p.
Registr. Carqui m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 95. S velkou pečetí. — Na posledním listě poznamenáno: „Diesze allergnädigste confirmatio privilegiorum ist der königlichen landtaffel auff ein von Ihro Kays.-Königlichen Mayst. an Dero kays.-königliche repraesentation und cammer im königreich Böheimb ergangenes, von dar zu dem ambt der königl. landtaffel durch eine relation intimirtes und daselbst in dem 4ten roszmarinfarbenrelations-qvatern sub lit. K. 10. ingrossirtes allermildestes rescriptum in dem neuen blau-silbernen kauff-qvatern der majestaet-brieffen (nyní č. 564) anno 1752 am freytag nach dem sontag jubilate, das ist den 28. Aprilis, sub lit. B. 19. von worth zu worth eingetragen worden. Frantz Preiszler, depositor et taxator m. p.“

Čís. 345.

1755. 16. října. Vídeň.

Císařovna Maria Terezie potvrzuje židům v Praze a království Českém privilegia, jež jim posledně císař Karel VI. schválil.

Wir Maria Theresia von Gottes gnaden Römische kayserin, in Germanien, zu Hungarn, Böheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien etc. königin, erzherzogin zu Oesterreich, herzogin zu Burgund, Ober- und Nieder Schlesien, zu Steyer, zu Cärnten, zu Crain, marggräfin des heiligen Römischen reichs zu Mähren, zu Burgau, zu Ober- und Nieder Lausznitz, gefürstete gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol und zu Görtz, herzogin zu Lothringen und Barr, grosz-herzogin zu Toscana etc., bekennen offentlich mit diesem brief und thun kund jedermänniglich, dasz Uns die gesamte Prager und Land-Judenschaft in Unserm erb-königreich Böheim allerunterthänigst supplicando zu vernehmen gegeben, wasmassen Unsere glorwürdigste vorfahrere, Römische kaysere und könige, sie nach und nach mit verschiedenen privilegien begnadet und letzthin auch selbte wayl. Unser hochgeehrtester herr vatter Carolus sextus christseeligsten andenckens als könig zu Böheim nicht allein gnädigst confirmiret, sondern auch sie Judenschaft solche vermög besagter allermildesten bestättigung bishero ruhiglich genossen hätte, mit der allerunterthänigsten bitte, weilen sie nach pflichtmässigster schuldigkeit ihre publica praestanda und sonstige anlagen, gleich wie sie sich immerfort darum aüsserst bemühet, unablässig abzutragen und sowohl Unser als dieses Unsers erb-königreichs Böheim interesse jedesmal und beständig quocunque demum modo zu beförderen bereit wäre, Wir als jetzt regierende königin zu Böheim sie ad exemplum Unserer glorwürdigsten vorfahrern mit gleichmässiger confirmation und bestättigung ihrer privilegien zu versehen und dieselbe darbey kräftigst zu schützen und zu handhaben allergnädigst geruhen mögten, deren inhalt von wort zu wort also lautet: Wir Carl der sechste etc. (Následuje znění konfirmace privilegií židovských císaře Karla VI. d. ve Vídni 24. července 1719 č. 340.) — Wann Wir dann hierbey gnädigst erwogen, dasz die supplicanten schon vorhero in usu et possessione erwehnter privilegien gewesen, mithin es um nichts anderes, als um deren weitere confirmation zu thuen seye; als haben Wir in solche ihre allerunterthänigste bitte in kayser-königlichen gnaden gewilliget und diesem nach mit wohlbedachtem muth, gutem vorgehabten zeitigen rath und rechtem wissen obinserirte confirmations-instrumenta auch Unserer seits (jedoch salvo jure regio et cujuscunque tertii und insoweit sie Judenschaft

in usu et possessione sothaner privilegiorum ist, diese auch der jetz- und künftigen landes-verfaszung nicht entgegen seynd, noch denen immittelst wegen obbemelter Prager und Land-Judenschaft ergangenen allergnädigsten resolutionibus praejudiciren) allergnädigst confirmiret, renoviret und bestättiget, confirmiren, renoviren und bestättigen ihnen Prager und Land-Juden sothane privilegia hiermit wissentlich und in kraft dieses briefs als regierende königin zu Böheim, meinen, setzen, ordnen und wollen, dasz mehrberührte sammentliche Prager und Land-Judenschaft solche ihre von Unseren glorwürdigsten vorfahreren erworbene und nun von Uns auf das neue gnädigst confirmirte und bestättigte privilegia jedoch obverstandener massen noch fernershin genieszen, sich deren erfreuen und ruhiglich gebrauchen können und mögen von männiglich ungehindert. Und gebiethen hierauf allen und jeden Unseren nachgesetzten obrigkeiten, inwohneren und unterthanen, was würden, stands, amts oder weesens die in Unserm erb-königreich Böheim seynd, insonderheit aber Unserer königlichen repraesentation und cammer daselbst hiermit gnädigst, dasz sie offt erwehnte Prager und Land-Judenschaft bey obermelten ihren von alters erworbenen und nun von Uns gnädigst confirmirten, renovirten und bestättigten privilegien gebührend schützen und handhaben, darwider selbst nicht thuen, noch das jemand anderen zu thuen verstatten, als lieb einem jedem seye Unsere schwere straf und ungnad zu vermeiden. Das meinen Wir ernstlich. Mit urkund dieses briefs besigelt mit Unserem kayser-, könig- und erzherzoglichen anhangenden grösseren insigel, der geben ist in Unserer haupt- und residenz-stadt Wienn den sechzehenden monats-tag Octobris nach Christi, unsers lieben herrn und seelig-machers, gnadenreichen geburt im siebenzehenhundert fünf und fünfzigsten, Unserer reiche im fünfzehenden jahre.

Maria Theresia m. p.
F. W. comes Haugwiz
reginae Bohemiae supremus et
archiducissae Austriae primus
cancellarius m. p.
Johann graf Chotek m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareo-
Regiae Majestatis proprium
Johann Christoph
freiherr von Bartenstein m. p.
Franz Anton edler von Pistrich m. p.
Registr. Carqui m. p.

Orig. tohoto majestátu nalezá se u náboženské israelitské obce v Praze. S velkou pečetí císařskou.

Čís. 346.

1756. 5. června. Vídeň.

Císařovna Marie Teresie uvažujíc, že vrchní město Hradčany císařem Rudolfem II. na královské město povýšeno bylo a s ostatními městy Pražskými stejné osudy snáší, povyšuje je na čtvrté město Pražské a uděluje mu těchže práv, jichž ostatní města Pražská užívají. Zvláště pak přiznává purkmistru a radě města Hradčan právo sezení a hlasu na sněmích stavovských.

Wir Maria Theresia von Gottes gnaden Römische kayserin, in Germanien, zu Hungarn, Böheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien königin, erzherzogin zu Österreich, herzogin zu Burgund, Ober- und Nider Schlesien, zu Steyer, zu Kärnten, zu Crain, marggräfin des heiligen Römischen reichs zu Mähren, zu Burgau, zu Ober- und Nider Lausznitz, gefürstete gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol und zu Görtz, herzogin zu Lothringen und Barr, groszherzogin zu Toscana etc., bekennen offentlich mit diesem brief und thun kund jedermänniglich, wiewohl Wir aus kayserlich-königlicher hoheit und würde, darein Uns der allmächtige Gott gesezet hat, allzeit geneigt seynd, aller und jeder Unserer erb-königreichen, fürstenthümer und landen getreuen inwohnern und unterthanen ehr, nutzen, aufnehmen und bestes zu befürderen, so ist doch Unser kayserlich-königliches gemüth billig mehr geneigt diejenige mit gnaden und freyheiten anzusehen und zu begaben, welche sich stäts in gehorsamster und getreuer dienstbarkeit gegen Uns und Unser königliches und erzherzogliches hausz erzeigen und gebrauchen lassen. Wann dann Uns burgermeister und rath der königlichen Obern stadt Prag Hradschin in Unserm erbkönigreich Böheim allerunterthänigst vorgestellet, wienach diese stadt schon von weyland kayser Rudolpho secundo zu einer königlichen stadt erhoben und zugleich anderen freyen städten obgedachtes Unsers erbkönigreichs Böheim mit denen diesen damahls zuständigen rechten, freyheiten und gewohnheiten, jedoch mit ausnahm der sterb-, anfäll- und fäl-

ligkeitsgerechtigkeit privilegiret worden, mithin es ihr schmerzlich fallen müste, dasz selbe denen anderen dreyen königlichen Prager städten an der würde bishero weder gleich geachtet, ja weder darunter gerechnet wurde, da doch sie inner denen Prager ring-mauren sich befände und von einem königlichen stadt-haubtmann abhange, auch mit denen übrigen dreyen Prager städten einem gleichen schicksaal in dem allgemeinen mitleyden zu kriegs- und friedens-zeiten unterliege, Uns dahero allersubmissest bittende, Wir geruheten wiederholte stadt Hradschin zu unterbrechung allkünfftiger verkürzungen für die vierte königliche Prager stadt allergnädigst zu erklären und derselben gleich denen anderen dreyen Prager städten das jus voti et sessionis in denen landtags-versammlungen allermildest zu verleyhen. Und Wir nun solche derer supplicanten allerunterthänigste bitte gnädigst angesehen, auch nach von gehörigen orthen darüber eingelangten bericht erwogen, dasz die Hradschiner stadt-gemeinde alle onera et praestationes publicas gleich Unseren königlichen dreyen Prager städten pro rata überträget, folglich in das allgemeine mitleyden, wie es immer nahmen haben mag, zu kriegs- und friedens-zeiten gezohen wird und in denen lezteren feindlichen anfällen an werckthätiger bezeugung ihrer schuldigsten treue nichts erwinden lassen, dahingegen aber respectu dieser städten jenes zum voraus hat, dasz alda nicht allein die dom-kirche und das dom-capitul, sondern auch Unsere königliche burg und residenz, dann der sitz Unserer dicasterien nebst dem neuen damenstifft befindlich; als haben Wir in solche ihre allerunterthänigste bitte in kayserlich-königlichen gnaden gewilliget und diesem nach mit wohlbedachten muth, guten willen, zeitigen rath und rechten wissen obgedachte königliche stadt Hradschin zu Unserer königlichen vierten Prager stadt gnädigst ernennet und aus besonderer gnad denen anderen dreyen Prager städten der gestalt adaequiret, dasz selbe die nemliche praerogativen und freyheiten, welche die anderen drey Prager städte geniessen, in gleicher maasz und ordnung, jedoch ohne dasz eine Unserer königlichen land-städten darauf exemplificiren oder der stadt Hradschin den rang strittig machen könne, auszuüben befugt seyn solle; thun das auch, ernennen dieselbe zur vierten Prager stadt und begnädigen selbe samt ihrer gemeinde cum jure voti et sessionis in comitiis, sowie die andere drey Prager städte sich dessen

würcklich gebrauchen, hiermit wissentlich und in krafft dieses briefs alsz regierende königin zu Böheim, meynen, setzen, ordnen und wollen, dasz offt widerholte Prager stadt Hradschin von nun an hinfüro die vierte königliche Prager stadt constituiren und von jedermann darfür erkennet, gehalten und genennet werden solle und derselben gemeinde sich aller denen anderen dreyen Prager städten zuständigen praerogativen und freyheiten obverstandener massen erfreuen und gebrauchen könne, solle und möge ohne männiglichen hindernusz. Gebiethen hierauf allen und jeden Unseren nachgesezten obrigkeiten, inwohnern und unterthanen, was würden, standes, amts oder weesens die in Unserm erb-königreich Böheim seynd, insonderheit aber Unserer königlichen repraesentation und camer daselbst hiermit gnädigst und ernstlich, dasz sie hinfüro offt widerholte Unsere königliche Obere stadt Prag Hradschin nicht allein für die vierte Prager stadt halten, sondern auch selbe praerogativen und freyheiten, deren die andere drey Prager städte befugt seynd, ruhiglich geniessen lassen, sie dabey schützen und handhaben und darwider in keinerley weisz anfechten oder beschwären, noch das jemand andern zu thun verstatten solle, alsz lieb einem jeden seye Unsere schwäre straff und ungnad und darzu eine pöen von drey hundert marck löthigen goldes zu vermeyden, die ein jeder, so offt er freventlich darwider handlete, Uns halb in Unsere königliche camer und die andere helffte dickberührter vierten königlichen Prager stadt Hradschin zu bezahlen verfallen seyn solle. Das meynen Wir ernstlich. Mit urkund dieses briefs, besieglet mit Unserm kayserlich-königlich- und erzherzoglichen anhangenden grössern insiegel, der geben ist in Unserer haubt- und residenz-stadt Wien den fünften monatstag Junii nach Christi, unsers lieben herrn und seeligmachers, gnadenreichen geburt im siebenzehenhundert sechs und funfzigsten, Unserer reiche im sechzehenden jahre.

Maria Theresia m. p.
F. W. comes Haugwiz
reginae Bohemiae supremus et
archiducissae Austriae primus
cancellarius m. p.
Johann graf Chotek m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareo-
Regiae Majestatis proprium
Johann Christoph
freiherr von Bartenstein m. p.
Johann Bernhard von Zencker m. p.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 96. S velkou pečetí císařskou. Na rubu nalezá se poznamenáno: „Dieszes allergnädigste begnadigungs-diploma ist der königl. landtaffel auff ein von Ihro Röm. Kays.- Königl. Mayt. an Dero kays.-königl. repraesentation und cammer ergangenes, von dannen zu dem ambt der königl. landtaffel durch eine relation intimirtes und daselbst in dem neuen relations-qvatern der vermengten farben (nyní č. 565) sub lit. L. 25. ingrossirtes allermildestes rescriptum in dem 2ten blau-silbernen kauff-qvatern der majestät-brieffen anno 1756 am donnerstag der gedächtnus des heiligen Maximi bischoffens, das ist den 18ten Novembris, sub lit. K. 6. von worth zu worth einverleibet worden. — Frantz Preiszler, depositor et taxator m. p."

Čís. 347.

1782. 11. ledna. Víděň.

Císař Josef II. potvrzuje židům Pražským privilegia předešlých panovníkův, pokud je císařovna Marie Teresie schválila.

Wir Joseph der zweyte von Gottes gnaden erwählter Römischer kaiser, zu allen zeiten mehrer des reichs, könig in Germanien, zu Jerusalem, Hungarn, Böheim, Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien und Lodomerien, erz-herzog zu Oesterreich, herzog zu Burgund und zu Lothringen, groszherzog zu Toskana, groszfürst zu Siebenbürgen, herzog zu Mailand, Mantua, Parma etc., gefürsteter graf zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol etc., bekennen offentlich mit diesem brief und thun kund jedermänniglich, dasz Uns die gesammte Prager Judenschafft in Unserem erbkönigreich Böheim allerunterthänigst supplicando zu vernehmen gegeben, wasmaszen Unsere glorwürdigste vorfahrere, Römische kaiser und könige, sie nach und nach mit verschiedenen privilegien begnadet und letzhin auch selbte wailand Unser hochgeehrteste frau mutter Maria Theresia Majestat christseeligsten andenckens als königin zu Böheim nicht allein gnädigst confirmiret, sondern auch die Judenschafft solche vermöge besagter allermildesten bestättigung bishero ruhiglich genoszen hätte, mit der allerunterthänigsten bitte, weilen sie nach pflichtmäszigster schuldigkeit ihre publica praestanda und sonstige anlagen, gleichwie sie sich immerfort darum äuszerst bemühet, unabläszig abgetragen und sowohl Unser als dieses Unseres erbkönigreichs Böheim interesse jedesmal und be-

ständig quocunque demum modo zu beförderen bereit wäre, Wir als jetz regierender könig zu Böheim sie ad exemplum Unserer glorwürdigsten vorfahrern mit gleichmäsziger confirmation und bestättigung ihrer privilegien zu versehen und dieselbe darbey kräftigst zu schützen und zu handhaben, allergnädigst geruhen mögten, deren inhalt von wort zu wort also lauthet: Wir Maria Theresia etc. (Následuje znění majestátu císařovny Marie Teresie d. ve Vídni 16. října 1755 č. 345). — Wann Wir dann hierbey gnädigst erwogen, dasz die supplicanten schon vorher in usu et possessione erwehnter privilegien gewesen, mithin es um nichts anderes, als um deren weitere confirmation zu thun seye; als haben Wir in solche ihre allerunterthänigste bitte in kaiser-königlichen gnaden gewilliget und diesem nach mit wohlbedachtem muth, guten vorgehabten zeitigen rath und rechtem wiszen obinserirte confirmations-instrumenta auch Unserer seits (jedoch salvo jure regio et cujuscunque tertii und insoweit sie Judenschafft in usu et possessione sothaner privilegiorum ist, diese auch der jetzt und künftigen landes-verfaszung nicht entgegen seynd, noch denen inmittelst wegen obbemeldter Prager Judenschafft ergangenen allergnädigsten resolutionibus praejudiciren) allergnädigst confirmiret, renoviret und bestättiget, confirmiren, renoviren und bestättigen ihr Prager Judenschafft sothane privilegia hiermit und in krafft dieses briefs als regierender könig zu Böheim; meynen, setzen, ordnen und wollen, dasz mehr berührte sämmtliche Prager Judenschafft solche ihre von Unseren glorwürdigsten vorfahrern erworbene und nun von Uns auf das neue gnädigst confirmirte und bestättigte privilegia jedoch obverstandener maszen noch fernershin genüszen, sich deren erfreuen und ruhiglich gebrauchen könne und möge von männiglich ungehindert. Und gebiethen hierauf allen und jeden Unseren nachgesetzten obrigkeiten, innwohnern und unterthanen, was würden, stands, amts oder weesens die in Unserem erbkönigreiche Böheim seynd, insonderheit aber Unserm königlich-Böheimischen gubernio daselbst, hiermit gnädigst, dasz selbes offt erwöhnte Prager Judenschafft bey obermelten ihren von alters erworbenen und nun von Uns gnädigst confirmirten und bestättigten privilegien gebührend schützen und handhaben, darwider selbst nicht thun noch das jemand andern zu thun verstatten, als lieb einem jeden seye Unsere schwere straf und ungnad zu

vermeiden. Das meynen Wir ernstlich. Mit urkund dieses briefs, besiegelt mit Unserm kaiserlich-königlichen und erzherzoglichen anhangenden gröszeren insigel, der geben ist in Unserer stadt Wienn den eilfften monats-tag Jänner im siebenzehenhundert zwey und achtzigsten, Unserer reiche des Römischen im achtzehenten und der erbländischen im zweyten jahre.

Joseph.
Henricus comes a Blümequen
regis Bohemiae supremus et archiducis Austriae primus cancellarius.
Henricus comes ab Auersperg.
Joseph comes ab Auersperg.

Ad mandatum Sacrae Caesareo-Regiae Majestatis proprium
Friderich von Eger.

Kopie chovaná u náboženské obce israelitské v Praze, o níž cís. král. notář Jiří Viktorin Raffius v Praze 2. srpna 1790 dosvědčil, že se s originálem předložených mu privilegií židovských slovo od slova srovnává. Orig. však nepodařilo se nalézti.

* Čís. 348.

1808. 13. května. Vídeň.

Císař František I. potvrzuje purkmistru a radě všech obcí královského hlavního města Prahy privilegia, jež jim králové Čeští udělili a císařovna Marie Teresie schválila, pokud neodporují zřízení zemskému, a sice s některými obmezeními. Měšťané stěhujíce se s jměním svým z města, nemají více býti povinni platiti odchodné k obci. Privilegií nemají pouze katolíci, nýbrž i tollerovaní nekatolíci užívati, poněvadž i jim měšťanské právo může se uděliti. Výlučné právo obce Pražské prodávati cizá vína se zrušuje; obce Pražské vykonávajíce právo odúmrtné mají se při tom spravovati platnými zákony zemskými a měšťané pozbývají práva předkupného při zcizování statkův šosovních. Konečně trhy výroční neb týdenní nemají nikdy v neděli neb ve svátek se odbývati.

Wir Franz der erste von Gottes gnaden kaiser von Oesterreich, könig zu Jerusalem, zu Hungarn, Böheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien und Lodomerien, erzherzog zu Oesterreich, herzog zu Lothringen, zu Salzburg, zu Würzburg und in Franken, groszherzog

zu Krakau, groszfürst zu Siebenbürgen, herzog zu Steyer, Kärnten und Krain, Ober und Niederschlesien, fürst zu Berchtoldsgaden und Mergentheim, gefursteter graf zu Habsburg etc. etc., machen hiemit oeffentlich bekannt, dasz Uns bürgermeister und rath der sämmtlichen gemeinden Unserer königlichen hauptstadt Prag im königreiche Böhmen allerunterthänigst gebeten besagter stadt die kaiserlich-königliche gnade zu thun und die von Unseren glorreichesten vorfahrern, königen zu Böhmen, derselben verliehene und letztlich von Unserer frauen groszmutter wailand kaiserinn Maria Theresia als königinn zu Böhmen bestättigte privilegien, dann begnadungen allermildest zu konfirmiren, derer inhalt von wort zu wort folgender massen also lautet: Joannes dei gratia etc. (Následuje znění listu krále Jana d. v Praze 28. dubna 1316 č. 10). — Karl von Gottes gnaden etc. (Následuje znění majestátu krále Karla IV. d. na Křivoklátě 3. dubna 1347 č. 48). — Carolus quartus etc. (Následuje znění listu téhož císaře d. v Praze 24. září 1367 č. 88). — Sigismundus dei gratia etc. (Následuje znění majestátu císaře Sigmunda d. v Praze 29. října 1437 č. 142). — Ladislaus dei gratia etc. (Následuje znění listu krále Ladislava d. v Praze 23. listopadu 1454 č. 151). — Carolus dei gratia etc. (Následuje znění majestátu krále Karla IV. d. v Praze 8. března 1348 č. 49). — Wladislaus dei gratia etc. (Následuje znění listu krále Vladislava d. na Budíně 21. listopadu 1491 č. 184). — Georgius dei gratia etc. (Následuje znění listu krále Jiřího d. v Praze 26. dubna 1460 č. 157). — My Vladislav etc. (Následuje znění listu krále Vladislava d. na hradě Pražském 4. listopadu 1488 č. 182). — My Vladislav etc. (Následuje znění listu téhož krále d. na Budíně 14. května 1507 č. 201). — My Vladislav etc. (Následuje znění listu téhož krále d. na hradě Pražském 25. května 1486 č. 181). — My Ferdinand etc. (Následuje znění listu krále Ferdinanda I. d. v Linci 14. září 1538 č. 226). — Recess téhož císaře Ferdynanda na opatrování sirotkův, item obyvatel stěhujíc (sic) se ven z Nového města Pražského z statku svého šosovního šestý díl k obci dáti [aby] povinen byl. JMKská Pražanům Novoměstským etc. (Následuje znění listu téhož krále d. na hradě Pražském 7. listopadu 1549 č. 247). — My Ferdinand druhý etc. (Následuje znění listu císaře Ferdinanda II. d. na hradě Pražském 15. května 1628 č. 313). — My Ferdinand etc. (Následuje znění listu

krále Ferdinanda I. d. na hradě Pražském 28. září 1547 č. 240). — My Ferdinand etc. (Následuje znění listu téhož krále d. na hradě Pražském 30. září 1547 č. 241). — My Ferdinand etc. (Následuje znění listu téhož krále d. na hradě Pražském 19. října 1544 č. 233). — My Ferdynand etc. (Následuje znění listu téhož krále d. na hradě Pražském 30. září 1547 č. 242). — Recess JMsti císaře Ferdinanda na vrácení některých důchodův k obci Nového města Pražského. JMKská ráčil etc. (Následuje znění listu téhož krále d. na hradě Pražském 27. května 1549 č. 245). — My Ferdynand etc. (Následuje znění listu téhož císaře d. na hradě Pražském 16. prosince 1558 č. 252). — My Ferdynand etc. (Následuje znění listu téhož císaře d. na hradě Pražském 25. března 1562 č. 253). — Vejpis z desk zemských na kollatury far a statkův zádušních Pražanům Nového města Pražského náležejících. Rudolph císař etc. (Následuje znění listu císaře Rudolfa II. d. na hradě Pražském 18. července 1584 č. 274). — My Ferdinand etc. (Následuje znění listu téhož krále d. na hradě Pražském 30. září 1547 č. 243). — My Ferdinand etc. (Následuje znění listu téhož císaře d. na hradě Pražském 22. září 1562 č. 256). — My Ferdynand etc. (Následuje znění listu téhož císaře d. na hradě Pražském 4. prosince 1558 č. 251). — Rudolf druhý etc. (Následuje znění listu císaře Rudolfa II. d. na hradě Pražském 5. července 1593 č. 281). — Vejpis relací JMCské z desk zemských z strany vkladu do desk zemských bez relací. Rudolf druhý etc. (Následuje znění listu téhož císaře d. na hradě Pražském 6. listopadu 1595 č. 285). — My Ferdynand druhý etc. (Následuje znění listu císaře Ferdinanda II. d. ve Vídni 30. ledna 1629 č. 317). — My Rudolf druhý etc. (Následuje znění listu císaře Rudolfa II. d. v Řezně 18. srpna 1594 č. 283). — My Rudolf druhý etc. (Následuje znění listu d. na hradě Pražském 8. listopadu 1602 č. 291). — Recess na šenkování všelikakých z cizích zemí vin k užitku obce. Co se pak dotýče čtvrtého artykule etc. (Následuje znění tohoto recessu asi z r. 1549 č. 248). — My Ferdynand etc. (Následuje znění listu císaře Ferdinanda I. d. na hradě Pražském 30. září 1562 č. 257). — Mathyáš z boží milosti etc. (Následuje znění listu císaře Matyáše d. ve Vídni 21. února 1613 č. 299). — JMst osvícené kníže etc. (Následuje znění listu Karla knížete z Lichtenštejna d. v Praze 6. září 1623 č. 306). — My Ferdynand třetí etc. (Následuje znění majestátu císaře

Ferdinanda III. d. Staroměstským na zámku Prešpurku 20. dubna 1649 č. 327). — My Ferdynand třetí etc. (Následuje znění majestátu téhož císaře d. Novoměstským na zámku Prešpurku 3. května 1649 č. 328). — My Leopold etc. (Následuje znění majestátu císaře Leopolda I. d. Malostranským na hradě Pražském 15. prosince 1657 č. 333). — Ferdinand der dritte etc. (Následuje znění listu císaře Ferdinanda III. d. ve Vídni 13. ledna 1657 č. 331). — Wir Maria Theresia etc. (Následuje znění konfirmace privilegií Staroměstských císařovnou Marií Teresií d. ve Vídni 16. června 1747 č. 341). — Wir Maria Theresia ect. (Následuje znění konfirmace privilegií Novoměstských císařovnou Marií Teresií d. ve Vídni 16. června 1747 č. 342). — Wir Maria Theresia etc. (Následuje znění konfirmace privilegií Malostranských císařovnou Marií Teresií d. ve Vídni 16. června 1747 č. 343). — Wann Wir dann auf den von gehörigen orten hierüber erstatteten bericht dem dieszfälligen allerunterthänigsten gesuche zu willfahren aus kaiserlich-königlicher gnade befunden haben; als haben Wir mit wohlbedachtem muthe und vorgehabten rath, dann gutem wissen alle vorstehende landesfürstliche privilegien, dann begnädigungen salvo jure regio et cujuscunque tertii und insoweit die königliche Prager städte in derselben usu et possessione sich befinden, auch solche der itzigen, dann künftigen landesverfassung nicht entgegen stehen und unter nachstehenden beschränkungen allergnädigst confirmiret und bestättiget, dasz es nämlich: *erstens* von den den Prager städten in den wailand kaiser Ferdinandeischen privilegien vom jahre fünfzehn hundert acht und dreyszig, fünfzehnhundert vier und vierzig und sechzehnhundert acht und zwanzig eingeräumten einziehung des sechsten und dann zehnten theiles des beweglichen und unbeweglichen vermögens zu handen der gemeindrenten in hinsicht derjenigen bürger, welche sich aus den Prager stadtgemeinden auskaufen und anderst wohin übersiedeln, in der gänze abzu kommn habe; dasz *zweitens* nicht nur Katholiken, auf welche das Ferdinandeische privilegium vom jahre sechzehn hundert acht und zwanzig ausschlieszungsweise lautet, wohl aber alle sich zu einer der tollerirten religionen bekennende Akatholiken des bürgerrechts in sämmtlichen Prager städten fähig und der denselben verliehenen privilegien und freiheiten theilhaft seyn sollen; dasz *drittens* die der Prager stadtgemeinde in dem Rudolphinischen privilegium vom jahre

sechzehnhundert zwey und in dem Ferdinandeischen vom jahre fünfzehnhundert zwey und sechzig bewilligte befugnisz zum öffentlichen ausschanke aller ausländischen weine für aufgehoben erkläret werde; dasz sich die Prager städte *viertens* in hinsicht des heimfalls- und caducitaets-rechts, auf welches die Ferdinandeische privilegien vom jahr fünfzehnhundert acht und fünfzig und sechzehnhundert neun und vierzig ausdrüklich lauten, nach den dermal bestehenden landesgesetzen zu benehmen haben; dasz es *fünftens* von den in dem Ferdinandeischen gnadenbriefen de dato zwanzigsten April, dreyszigsten Mai sechzehnhundert neun und vierzig und in jenem de dato fünfzehnten December sechzehnhundert sieben und fünfzig bei veräuszerung der schoszhäuser dem bürgerstande eingeräumten einstandrechte, welches durch das höchste hofdekret vom neun und zwanzigsten März siebenzehnhundert sieben und achtzig aufgehoben worden ist, in der gänze abkomme; dass endlich *sechstens* die den Prager städten in verschiedenen privilegien verliehene jahr-, wochen-, vieh-, dann getraidmärkte nie an sonn- oder gebotenen festtagen abgehalten werden sollen. Wir gebieten daher ernstlich, dasz mehrgedachte königliche Prager städte die obinserirte privilegien und begnädigungen auf die gemäszigter und beschränkter massen von Uns aus allerhöchster gnade und machtsvollkommenheit geschehene landesfürstliche bestättigung ohne männlicher hindernisz genieszen können und sollen. Und befehlen hierauf allen, dann jeden Unserer nachgesezten obrigkeiten, inwohnern, dann unterthanen, was würde, standes, amtes oder wesens sie in Unserem erbkönigreiche Böheim sind, insonderheit aber Unserm königlichen landesgubernium daselbst hiemit gnädigst, dasz sie oft erwähnte königliche Prager städte bei diesen von Uns gnädigst konfirmirten privilegien und begnädigungen mit den beigefügten beschränkungen schützen und handhaben, darwider selbst nicht thun, noch jemand anderen zu thun verstatten sollen, als lieb einem jeden seye Unsere schwere strafe und ungnade zu vermeiden. Das meinen Wir ernstlich. Zu urkund dieses briefs, besiegelt mit Unserm kaiserlichen, königlichen und erzherzoglichen anhangendem grösserem insiegl, der gegeben ist in Unserer haupt- und residenzstadt Wien den dreyzehnten monatstag Mai nach Christi, unseres lieben herrn und

seeligmachers, gnadenreicher geburt im achtzehenhundert und achten, Unserer reiche im siebenzehnten jahre.

Franz m. p.
Aloys graf von Ugarte
königlich Böhmischer oberster
und erzherzoglich Österreichischer
erster kanzler m. p.
Joseph Karl graf
von Dietrichstein m. p.

Joseph freiherr von der Marck m. p.
Ad mandatum Sacrae Caesareo-
Regiae Majestatis proprium
Johann Niklas ritter von Pulpan m. p.
Registrirt Michael edler von Senfel.

Orig. v archivu m. Prahy I, č. 97. S velkou pečetí císařskou. Na poslední straně poznamenáno: „Gegenwärtige privilegien der kaisz. königl. hauptstadt Prag sind der königl. Böhmischen landtafel den 23. Februarii 1811, tom. 569. instrumentorum sub. lit. K. 10 von wort zu wort eingetragen worden. Johann Ignaz Zeeh, landtafel-registraturs-direktor m. p." Kniha tato Pražských privilegií jest na první straně opatřena dvěma kolky po sto zlatých.

Čís. 349.

1836. 13. února. Praha.

Guberniálním dekretem sděluje se Pražskému magistrátu, že Jeho Veličenstvo císař Ferdinand I. nejvyšším rozhodnutím ze dne 9. ledna 1836 ustanoviti ráčil, že není třeba žádati za nové potvrzení privilegií, nýbrž že tato i na dále v platnosti ostati mají, pokud je císař František I. udělil neb potvrdil a pokud neodporují určitým zákonům neb zařízením.

Prager Magistrat. Nro. 6270.

Uiber die aus Anlass des Absterbens Wailand Seiner Majestät des höchstseligen Kaisers Franz I. allerhöchsten Orts gestellte Anfrage, wie sich in Bezug auf die bisher bei jeder Regierungsveränderung üblichen Verhandlungen wegen Bestätigung der Privilegien und Concessionen zu benehmen sey, haben Seine Majestät der jetzt regierende Kaiser Ferdinand I. nach Inhalt eines h. Hofkanzleidekrets von 16ten v. M. Z. 1254/224 mit allerhöchster Entschliessung vom 9ten Jänner 1836. zu bestimmen geruht, „dasz dermalen keine neue Bestätigung dieser Privilegien nothwendig sey, und dasz bis auf weitere Weisung alle

jene Privilegien fortzudauern haben, welche von Wailand Seiner Majestät Kaiser Franz I. glorreichen Andenkens verliehen oder bestätigt worden sind, insoferne sie nicht mit bestimmten Gesetzen und Einrichtungen im Widerspruche stehen, mit dem weiteren Vorbehalte, dasz wenn gegen solche Privilegien in der Zeitfolge entweder von Privaten oder von Behörden Anstände erhoben werden, dieselben in jedem einzelnen Falle der höchsten Behörde zur Entscheidung vorzulegen seyen, ob das Privilegium fortdauern könne oder nicht. Hiernach haben sich die Behörden bei vorkommenden Anfragen zu benehmen." Wovon der Magistrat zur Wissenschaft und Nachachtung in die Kenntniss gesetzt wird.

Prag, am 13ten Februar 1836.

Chotek m. p.
Ambrosi m. p.

Orig. ve sbírce listin II, č. 85 subn. 4 v archivu města Prahy. — Uveřejněno též jakožto oběžník krajským úřadům ve sbírce zákonův provinciálních království Českého z r. 1836 č. 39 na str. 60.

Čís. 350.

1850. 16. února. Praha.

Dekretem Českého místodržícího sděluje se magistrátu Pražskému, že Jeho Veličenstvo císař František Josef I. nejvyšším rozhodnutím ze dne 16. listopadu 1849 ustanoviti ráčil, že privilegia městská nepotřebují nového potvrzení, nýbrž že mají na dále v platnosti zůstati, pokud je císař František I. potvrdil a pokud zákonům a zřízením novějším neodporují.

Prager Magistrat! Nro. 8624 Statth.

Laut eines anher gelangten Erlasses des h. Ministeriums für Handel, Gewerbe und öffentliche Arbeiten haben Seine k. k. Majestät über einen von diesem h. Ministerium im Einvernehmen mit den Ministerien des Inneren und der Finanzen erstattenen Vortrag mit a. h. Entschliessung vom 16. November 1849 zu genehmigen geruht, dasz eine Bestätigung der bestehenden Privilegien aus Anlass des allerhöchsten Regierungsantrittes nicht Statt zu finden habe, dasz

jedoch alle jene Privilegien, welche von Ihren Majestäten dem Kaiser Franz I. und Ferdinand I. verliehen oder von Seiner erstgenannten Majestät bestätigt und nicht seither widerrufen oder abgeändert worden sind, bis auf weitere Weisung fortbestehen können, insofern sie nicht mit bestimmten Gesetzen und Einrichtungen im Widerspruche stehen; endlich mit dem Vorbehalte, dasz, wenn gegen solche Privilegien in der Zeitfolge entweder von Privaten oder von Behörden Anstände erhoben würden, in jedem einzelnen Falle von den einschlägigen Ministerien zu entscheiden sein werde, ob das Privilegium fortdauern könne oder nicht. Von dieser a. h. Entschliessung wird hiemit der Magistrat zu dem Behufe in Kenntniss gesetzt, um bei vorkommenden Gesuchen und derlei einzelnen Fällen sich darnach zu achten, auch die unterstehenden Behörden in diesem Sinne zu belehren, ohne jedoch eine Kundmachung für's Publikum zu veranlassen.

Prag am 16ten Februar 1850.

Der Statthalter
Mecséry m. p.

Orig. ve sbírce listin II, č. 85 subn. 1 v archivu města Prahy.

DODATKY.

Čís. 351.

1265. 25. srpna. Praha.

Král Přemysl Otakar II. chtěje rozmnožiti práva a svobody, které udělil otec jeho král Václav I. novému městu, když se nádherně stavělo kolem kostela sv. Havla, dává mincmistru Eberhardovi a jeho přátelům, kteří měli na zakládání nové této části města největší účastenství, právo, aby sobě nejspíše kupecké krámce čili kotce u sv. Hávla zřídili tímže způsobem, jak i v jiných městech se bylo stalo.

Nos Othocarus dei gratia Bohemorum rex, dux Austriae et Stiriae ac marchio Moraviae omnibus in perpetuum.[1]) Quum[2]) nova civitas circa[3]) sanctum Gallum[4]) temporibus domini Wenceslai[5]) felicis memoriae patris nostri magnifice sit constructa, institutis in ea juribus et libertatibus universis, quibus aliae civitates regni nostri solitae sunt gaudere; nos ejusdem patris nostri pia facta et gratias[6]) dictae civitati[7]) ab ipso concessas[8]) de nostra regali liberalitate augere volentes potius quam minuere omnibus temporibus vitae nostrae, scire cupimus[9]) praesentium quoslibet inspecturos tam praesentes quam futuros, quod[10]) consideratis meritis et fidelibus obsequiis dilecti nobis Eberhardi[11]) magistri monetae nostrae tam patri nostro felicis memoriae quam nobis a ipso saepius[12]) exhibitis et impensis, tum[13]) etiam quod[14]) dictus magister monetae nostrae[15]) et sui amici constructionis ipsius novae civitatis pars maxima exstiterunt,[16]) ipsis et[17]) ibidem civibus habere salas[18]) concedimus ad sanctum Gallum[19]) eo modo et libertate per omnia, qua[20]) in aliis civitatibus nostris haberi communiter[21]) consueverunt. Et ut gratia hujusmodi robur obtineat perpetuae firmitatis[22]) et nulli eam liceat

imposterum livoris fomite violare, praesens eis tradimus instrumentum nostrorum sigillorum munimine roboratum testibus, qui aderant, subnotatis, qui sunt: Andreas camerarius regni nostri, Ulricus burggravius Pragensis, Divissius dapifer, Wilhelmus de Durenholtz, Ungcho, Chunradus[22]) magister coquinae, Eberhardus dictae magister monetae et alii quam plures. Datum in Praga per manus magistri Petri prothonotarii nostri anno domini MCCLXV indictione octava Octobris, regni nostri anno quarto, VIII kalendas Septembris.

Listina tato nalezá se ve zkrácené, avšak starší formě ve formuláři královny Kunhuty (A), zachovaném v rukopise XIII. století c. dvorní bibliotéky ve Vídni č. 526 na listu 68 za nápisem: „Incipiunt privilegia ad omnem materiam" a „libertatis forma" (srv. Palacký Über Formelbücher str. 226 a 311). Pozdější opis celé listiny (B) zachoval *Jan Florian Hammerschmid* v rukopise „Phoenix redivivus sive historia ecclesiae divi Galli abbatis, in regia metropolitana inclyti Bohemiae regni urbe Vetere Praga in foro scrutario vulgo dandlmark sitae, e pulveribus suscitata, e tenebris luci data anno domini septingentesimo supra millesimum octavo die decima sexta Octobris, sancto titulari et tutelari sacra" na str. 20—22 v archivu kláštera Strahovského MS. GK. N⁰ 166., kdež (pod pseudonymem Fabronti) dokládá, že opis její nalezl v staré pamětní knize kláštera karmelitánského u sv. Havla, a sice takto: Ita de verbo ad verbum manuscriptus codex solide compactus, tractans de rebus memorabilibus circa ecclesiam s. Galli, immediate subnectens sequentia: „Haec litera adhuc habetur circa s. Gallum rate confirmata cum sigillo appenso sine omni violatione de anno 1461, quam certam literam percepit rex Georgius tunc temporis, cum intraverat terram Austriae in expugnatione civitatis . . . (sic), quae opposuerat se contra ipsum Georgium, quae captam dedit se cum magnis et multis stragibus et damnis perceptis. — Hujus literae confirmationem ab ipso rege petivi ego Victorius tunc rector ecclesiae, quia metui constitutus in antiqua aetate." Plures ejusmodi literas originales propria manu in eodem codice descripsit dictus pastor Victorius (quas huc lubens retulissem, tantummodo essent legibiliores), uti omnes characteris apices indicant, et ipse in tertiis literis subscribit: „anno domini ego Victorius ad sanctum Gallum hanc literam ingrossavi manu propria de anno 1461." Item alibi in eodem codice (NB. est signatus N. 5) nominat se curatum ecclesiae ad sanctum Gallum. Porro quod concernit diploma Othocari paulo ante recitatum, pro eo in fronte praeasserti libri positum inventarium sive registrum talem ponit signaturam: „Litera pro schola, quae est data ad praeces dominorum parochianorum a rege Othocaro. A. primo." Jakkoliv svědectví to jest velmi vážné, předce vidělo se nám býti přiměřeno přidržeti se na některých místech starého znění. Jsou pak v obou rukopisech tyto varianty: [1]) pouze Nos etc. má A. — [2]) Cum B. — [3]) apud B. — [4]) pouze G. má A. — [5]) pouze W. má A. — [6]) gratiam A. — [7]) civitatis A. —

[8]) concessam A. — [9]) volumus B. — [10]) Et vero B. — [11]) pouze E. má A. — [12]) semper B. — [13]) cum B. — [14]) jam B. — [15]) místo „magister monetae nostrae" má A pouze E. — [16]) partem maximam construxerunt B. — [17]) propriis B. — [18]) scholas B. — [19]) pouze G má A. — [20]) qua scholae B. [21]) pouze habere má B. — [22]) Zde končí A. — [23]) Ungeho Chur B. Srv. též *Hammerschmidův* Prodromus gloriae Pragenae str. 160; *Tomkův* Dějepis m. Prahy I. str. 169, doplňky k němu str. 20 a *Emler* Regesta II č. 494.

Čís. 352.

1287. 4. září. Praha.

Král Václav II. chtěje zavésti řád v městě Pražském zřizuje na rok vedle úřadu rychtáře a konšelův městských mimořádný soud šesti přísežných měšťanův, aby stavili dle předpisův na to vydaných všechna tajná i zjevná zášti mezi měšťanstvem Pražským. Přísežní ti mají každého před sebe obeslati, o kom se dozví, že proti jinému měšťanu úklady strojí, vyzvouce jej, aby se z podezření očistil aneb s odpůrcem porovnal. Všechny zápisy pod věrou a ctí učiněné, jakož i všechny jednoty jedněch proti druhým se zrušují a listy na to mají se před krále složiti. Nadále zakazuje se účastniti se podobných spiknutí, přechovávati psance a nositi dýky a zbraně jakéhokoliv spůsobu. Kdyby ve městě bouřka jaká povstala, má těžce býti pokutován každý, kdoby se zbraní v ruce běžel a shluknutí se účastnil. Šesti přísežným se též ukládá, aby slušné ceny na potraviny a jiné potřeby ustanovili a nad prodejem jich dozor vedli. Na přestoupení těchto statut ukládají se těžké pokuty a kdo před soud ani po třetím obeslání se nedostaví, má odsouzen býti statku i hrdla. K odvodu neviny má každý připuštěn býti a křivé udavačství se má přísně trestati. Kdyby přísežní rozcházeli se v tom, jaký nález vynésti mají, požádají krále za naučení a dle toho rozhodnou. Rychtář a konšelé městští mají při všem tom býti přísežným radou i skutkem nápomocni a kromě toho má rychtář městský soudní moc nad městem vykonávati dle práva městského a s radou konšelův.

Wenceslaus [1]) dei gracia rex Bohemie et marchio Morauie etc. Ad extinguendum perniciosa discordiarum incendia, quibus hucusque nostra Pragensis ciuitas estuarat [2]), et ut multorum temeritas, que post obitum patris nostri [3]) supra se nimis arroganter erigens et [4]) nullius quasi domini [4]) iugum ferens, effrenata quadam [6]) licencia per-

petrauit, quod voluit, non diuagetur impunis; cunctos eiusdem ciuitatis ciues a festo beati Michahelis primo futuro per anni vnius circulum reuolutum sub huiusmodi statutorum norma ex deliberato consiliariorum nostrorum consilio viuere volumus et manere, ut, si aliquis ex ciuibus antedictis aduersus alium inimicicias gesserit uel habuerit occultas, ille, contra quem gerentur [7]), coram Symone dicto Stuk, Cunrado[8]) Junossii [9]), Lutoldo [10]) filio Bernhardi Nigri [11]), Theoderico filio Wolflini, [12]) Nicolao Cristine et Petro dicto Scepheler [13]), ciuibus Pragensibus juratis electis a nobis de aliorum consilio ciuium et statutis et ordinatis ad hoc [14]), ut obseruentur [15]) et obseruari faciant vniuersa et singula infrascripta, et ad faciendum et [16]) ordinandum singula, que paci et vtilitati [17]) dicte ciuitatis et honori nostro [18]) viderint expedire, debet proponere accusans [19]) illum, qui gerit occultas inimicicias contra ipsum, et tunc predicti sex jurati accusato insinuabunt, quod aduersus pretaxatum accusantem occultas gerit inimicicias et [20]) precipient [21]), uel vt [22]) dimittat eas uel quod non habeat, se legitime debeat expurgare. [23]) Quod si forsan [24]) idem uel per superbiam uel per [25]) aliquam calliditatem noluerit [26]) uel neglexerit adimplere [27]), post primam monicionem decem talenta denariorum nobis, et judici [28]) ac ciuitati quinque talenta persoluet. Secundo monitus si non adinpleuerit, item decem talenta denariorum nobis et quinque judici et ciuitati sine mora persoluere [29]) compellatur. Tercio vero monitus nec adimplens [30]) nobis et judici et [31]) ciuitati simili et equali prioribus talentorum mulctabitur [32]) quantitate. Post terciam vero monicionem si pertinacia perseuerauerit in incepta, sit ex hoc statim adiudicatus [33]) nobis rebus pariter et persona. Quemlibet eciam [34]), cuiuscumque condicionis existat, habentem inimicicias manifestas, dicti sex jurati monebunt, ut cum [35]) inimicis suis debeat concordare; quod si [36]) concordare forte non poterit, aduersariorum proteruia respuente, uel ipse refutauerit dedignanter, monebitur, ut coram ipsis juratis ius de ipsis [37]) inimiciciis [38]), iuxta quod sibi competit, aduersus aduersarios prosequatur [39]). Quod si ter monitus non curauerit effectum [40]) mancipare, in decem talentis [41]) denariorum nobis, et judici et [42]) ciuitati in quinque pro monicione qualibet puniatur. Sed si post terciam monicionem non curauerit et [43]) pertinax [44]) inuentus fuerit, nobis sit persona adiudicatus et omnibus rebus suis. Preterea cum regis sit omnes difficultates causarum resoluere [45]), si

predicti sex jurati et[46]) alii ciuitatis in determinandis et sentenciandis[47]) questionibus dissencient et in[48]) eiusdem non poterint[49]) vel noluerint sentencie[50]) consonanciam conuenire[51]), ad nos, quid vnaqueque pars senciat[52]), deferetur et cuius partis deliberacionem collaudauerimus[53]), iuxta ipsius sentenciam finalem causa exitum sorcietur. Statuimus eciam et sancimus[54]), quod[55]) nullus ciuis aliquem proscriptum aut famulum, qui muntleyt vulgariter[56]) dicitur[57]), in ipsa ciuitate Pragensi fouere audeat uel tenere, et quod enses[58]), gladios fixurales acutos, lanceas, loricas et alia cuiuscumque generis arma nullus ciuis uel[59]) famulus die uel nocte ferre audeat vel presumat. Si quis uero ex ciuibus uel seruis ipsorum in predictis articulis uel predictorum aliquo secundum ius ciuitatis probabitur esse culpabilis; decem talenta[60]) denariorum nobis, judici autem[61]) et ciuitati quinque cogatur culpa soluere pro eadem. Si secundo[62]) probabitur esse culpabilis, uiginti talenta denariorum nobis, iudici autem[63]) et ciuitati decem[64]) soluere compellatur. Si tercio, in triginta talentis[65]) nobis, judici et ciuitati in[66]) quindecim punietur, acsi probabitur esse culpabilis quarta vice, tunc adiudicatus sit nobis rebus suis omnibus et persona. Hoc verumtamen obseruando[67]) moderamine in pauperibus ciuibus atque seruis, qui in prefatis articulis uel prefatorum aliquo culpabiles[68]) probabuntur, ut, si quis ex eis statute pene non poterit soluere quantitatem, tunc predicti sex jurati punient eum, sicut expedire videbitur, verumtamen iusticia mediante. Volumus eciam[69]) atque precise mandamus, ut obligacioni[70]) et pacto, quibus se inuicem uel cum aliis quibuscumque obligarunt[71]) ciues Pragenses, siue eedem obligaciones fide aut juramento aut literis aut quomodolibet fuerint vallate, renunccient a data presencium infra quatuordecim dies[72]) continue numerandos[73]) absoluantque penitus se[74]) ab eisdem et literas super ipsis[75]) editas nobis assignent infra quatuordecim dierum spacium pretaxatum.[76]) Et de hiis per predictos sex[77]) juratos moniti habebuntur, quod si post[78]) primam monicionem non fecerit, qui[79]) monitus fuerit, decem talenta denariorum[80]) nobis, et judici ac ciuitati quinque soluere tenebitur sine mora. Post secundam monicionem[81]) uiginti talenta[82]) nobis, et decem talenta soluet[83]) judici et eciam[84]) ciuitati; post terciam in triginta talentis[85]) nobis et in quindecim iudici et ciuitati[86]) mulcte nomine punietur[87]); acsi post

quartam monicionem non curauerit facere, tunc nobis adiudicatus sit rebus pariter et persona. Statuimus eciam, quod si tumultus aliquis bellicus excitatus fuerit in ciuitate, ad quem aliquis preter mandatum [88]) dictorum[89]) sex iuratorum armatus occurrerit, idem decem talenta nobis' et quinque judici et ciuitati pro qualibet uice soluet. [90]). Si autem soluere non poterit, tunc predicti sex jurati punient eum, iuxta quod expedire uidebitur, iusticia verumtamen mediante. Et quia dignum est, ut cuilibet [91]) subditorum [92]) nostrorum iusticiam conseruemus; si aliquis fuerit accusatus uel infamatus nobis, eidem accusato uel infamato expurgacionem concedimus debitam et infamantem nominabimus uel eciam accusantem; et, si se expurgauerit, prout decet, infamator uel accusator eadem pena [93]) punietur, quam [94]) accusatus [95]) uel infamatus subire debuerat, si [96]) per expurgacionem [97]) condignam suam innocenciam non probasset. Statuimus insuper et dictis sex juratis expresse mandamus, quod iustum forum de victualibus, vino et quolibet potus genere atque de qualibet re alia [98]), que venditur ad mensuram, justum forum et mensura debita secundum valorem denarii statuatur, et hiidem [99]) sex jurati faciant hoc striccius obseruari. Hec autem omnia et singula, prout superius describuntur, dicti sex jurati sollicite atque [100]) fideliter adimplebunt, et precipimus eis, quod [101]) execucioni debite sine dolo et capcione [102]) qualibet debeant emendare. Sed [103]) si forte predicti sex jurati prefata uel aliquid [104]) prefatorum per se exequi non valebunt, tunc judicis et aliorum juratorum auxilium implorabunt, et hiidem [105]) judex et jurati omne ipsis [106]) consilium et auxilium inparcientur fideliter et sincere. Et ideo scripti presentis [107]) tenore mandamus dictis judici et juratis ciuitatis, quicumque pro tempore illo fuerint, quod dictis sex juratis assistant consilio et auxilio fideliter in omni articulo, quocienscunque per eos fuerint requisiti. Si vero aliquis ex predictis sex juratis uel judex aut [108]) aliquis ex juratis ciuitatis prece, precio, [109]) odio uel [110]) amore, dolo uel quocumque malo ingenio predicta omnia et singula, que prescripta [111]) sunt, effectui [112]) non curauerit [113]) mancipare, post primam monicionem, cum casus exigerit, viginti talenta denariorum nobis, et decem judici et ciuitati sine cuiuslibet dispendio more soluet [114]); post secundam monicionem [115]) quadraginta nobis talenta denariorum [116]), viginti vero judici [117]) ac eciam ciuitati; post terciam monicionem [118]) in [119]) sexa-

ginta talentis denariorum [121]) nobis mulctabitur,[122]) et ciuitati ac judici in triginta. Post has autem moniciones, si adhuc perseuerare pertinacia contumaciter enitetur [123]), tunc periurus [124]) et infamis debet ab omnibus iudicari et insuper adiudicatus erit nobis rebus pariter et persona. Statuimus ad hec [125]), quod iudex Pragensis, quicumque pro tempore fuerit, causas omnes determinet [126]) et iudicet secundum ius ciuitatis et de consilio juratorum ciuitatis; de prescriptis autem nichil attemptet per se iudicare sine predictorum sex juratorum arbitrio et voluntate, decernentes irritum et inane, quidquid per eum contra hoc edictum fuerit iudicatum. In quorum statutorum stabilem firmitatem prefati anni vnius spacium inuiolabiliter duraturam presentem paginam eadem [127]) continentem [128]) statuta, nostris et [129]) Zawissii [130]) de Valkenstein [131]), Jaroslay de Sternberch [132]), pincerne Bohemie et purgrauii in Vethau [133]), consiliariorum nostrorum, et quia sex dicti iurati de consilio aliorum ciuium Pragensium [134]) et uoluntate a nobis electi fuerunt [135]), ut diximus, et quia hiidem [136]) iurati libera uoluntate promiserunt nobis, corporali prestito iuramento, eadem statuta obseruare et efficaciter facere obseruari, predicte ciuitatis et eorundem sex juratorum sigillis [137]) de ipsorum voluntate spontanea muniri fecimus in testimonium veritatis. Datum Prage [138]) anno dominice incarnacionis millesimo ducentessimo octoagesimo septimo, pridie nonas Septembris per manus Welizlai prothonotarii regni nostri.

Text listiny té více neb méně zkrácený nalezá se ve třech formulářích, jichž obsah větším dílem do doby králův Přemysla Otakara II. a Václava II. spadá a jež mistrem Henrikem Italským, který byl v l. 1273—1279 protonotářem kanceláře královské, sestaveny byly (srv. Emler Die Kanzlei der böhm. Könige Přemysl Ottokars II. und Wenzels II. str. 27 a 55); a sice přichází v *rukopise bibliotéky Pražské kapitoly* (A) z počátku XIV. století sign. K. 33 na listu 2 za nápisem: „Statuta ciuitatis Pragensis“; v *rukopise archivu Královeckého* (B) z konce XIII. neb z počátku XIV. století, odkudž jej Johannes Voigt ve svém spise „Das urkundliche Formelbuch des königl. Notars Henricus Italicus“ na str. 144 vydal, a v *rukopise cís. dvorního a státního archivu Vídeňského* (C) č. 196 na listě 48 za nápisem „Incipit statutum civitatis Pragensis, in quo rex eligit cives Pragenses seniores et dat eis in violatores hujus statuti quoslibet conditionaliter potestatem“; kterýžto rukopis je přepisem starého formuláře z konce XIII. století „Liber a missionibus regum per manus Zdenkonis de Trebecz“, jenž r. 1748 byl učiněn a o jehož originálu neví se více, kde se nalezá. (Přepisy poslednějších dvou rukopisů nalezají se v Českém

museum pod sign. 5 A 17 a bez sign.) Kromě *Voigta* otiskli listinu tu dle rukopisův B a C *E. Rössler* v „Deutsche Rechtsdenkmaeler“ I str. 167; *H. Jireček* Codex I str. 223 a *J. Emler* Regesta II č. 1418. — Při vydání tomto beřeme za základ rukopis kapitolní, porovnávajíce jej s ostatními dvěma texty i doplňujíce jej dle nich. Varianty: [1]) A a B má pouze W. — [2]) aestuavit C. — [3]) nostri se B a C. — [4]) ut A a B. — [5]) dominii B a C. — [6]) quedam B. — [7]) geruntur A. — [8]) A má pouze C. a Conrado C. — [9]) Junossoni A. — [10]) Lutolfo B a C. — [11]) A nemá Nigri. — [12]) Tho. filio Wol. má A. — [13]) Sceflero B. a C. — [14]) hec A. — [15]) observent C. — [16]) et ad B. — [17]) schází v B a C. — [18]) vestro A. — [19]) accusare B. — [20]) schází v B. — [21]) precipiet A. — [22]) vt uel má B. — [23]) excussare A. — [24]) forte A. — [25]) schází v C. — [26]) nouerit A. — [27]) id inplere A. — [28]) judicii A. — [29]) soluere BC. — [30]) adimpleuerit A. — [31]) ac C. — [32]) multiplicabitur A. — [33]) iudicatus B. — [34]) et B. — [35]) schází v B. — [36]) qui vero B, qui si C. — [37]) ipsius A. — [38]) inimicis A. — [39]) prosequitur B. — [40]) effectui C. — [41]) talenta A. — [42]) ac C. — [43]) non curauerit et schází v BC. — [44]) pertinax et contumax C. — [45]) sic resoluere A. — [46]) sex et iurati alii B. — [47]) finiendis A. — [48]) nemá C. — [49]) poterant A. — [50]) voluerint finem A. — [51]) invenire C. — [52]) senciet A. — [53]) collaudauimus A. — [54]) nemá AB. — [55]) ut A. — [56]) nemá B. — [57]) qui až dicitur nemá A. — [58]) omnes A. — [59]) aut B. — [60]) talentorum B. — [61]) nemá A. — [62]) secundus A. — [63]) nemá AB. — [64]) quinque talenta A. — [65]) talenta A. — [66]) nemá A. — [67]) observato C. [68]) nemá A. — [69]) quoque BC. — [70]) obligacionem B. — [71]) obligauerint AC. — [72]) dierum spatium C. — [73]) numerandorum C. — [74]) nemá B. — [75]) ipsas A. — [76]) pretaxant A. — [77]) nemá A. — [78]) nemá AB. — [79]) quo A. — [80]) nemá AB. — [81]) nemá AB. — [82]) nemá AB. — [83]) soluent B. — [84]) nemá A. — [85]) nemá AB. — [86]) post až ciuitati schází v A. — [87]) punientur A. — [88]) mandata A. — [89]) predictorum A. — [90]) soluat A. — [91]) quilibet A. — [92]) subiectorum B. — [93]) nemá B. — [94]) quod A. — [95]) accusans A. — [96]) si se B. — [97]) purgacionem BC. — [98]) alicuius A. — [99]) idem A. — [100]) et A. — [101]) ut A. — [102]) captacione A. — [103]) Quod A. — [104]) aliqua B, aliquod C. — [105]) idem A. — [106]) ipsius A. — [107]) fati A. — [108]) uel A. — [109]) uel A. — [110]) aut A. — [111]) scripta A. — [112]) effectum A. — [113]) curauerint A. — [114]) solvere teneatur C. — [115]) nemá A. — [116]) nemá BC. — [117]) judici solvet C. — [118]) nemá BC. — [119]) nemá A. — [120]) talenta AB. — [121]) nemá BC. — [122]) multiplicabitur A. — [123]) evitetur B. — [124]) periuris B. — [125]) eciam A. — [126]) determinat A, decernat C. — [127]) nemá B. — [128]) continentie B. — [129]) nemá B. — [130]) H. de tali loco A. — [131]) nemá AB. — [132]) Ja. de Sterrenberc A, Sterenberch C. — [133]) talis castri A. — [134]) Pragensis ciuitatis A. — [135]) fuerint A. — [136]) idem A. — [137]) sigilli A. — [138]) zde končí A i B.

Čís. 352a (k čís. 32).

1338. 9. července. Lucemburk.

Nos Johannes dei gracia Boemie rex ac Lucemburgensis comes, ad vniuersorum noticiam tenore presencium volumus peruenire. Tunc bene agere credimus et ad honorem nostri nominis non modicum reputamus accedere, quociens et in quantumcunque libertates, commoda et profectus ciuitatum nostrarum amplianda nostris temporibus studeamus. Dilectis igitur nobis ciuibus Minoris ciuitatis Pragensis, que quasi caput inter paruas ciuitates Boemie ex diuturnitate atque tytulo censeri videtur, quosque nobis in fide et deuocione iam longo transacto tempore ab experto sinceros nouimus, vt de ipsis fide et deuocione grati fructus dulcedinem a nostra celsitudine se reportasse gaudeant, hanc graciam facimus in perpetuum duraturam, statuentes firmiter et volentes, quod deinceps non obstantibus conswetudinibus, priuilegiis seu juribus quibuscumque ciuibus ciuitatis nostre Luthomericensis ab antiquo de jure vel conswetudine datis vel concessis predicti ciues in eorum judicio pro quibuscunque casibus, culpis seu forefactis predicti ciues in eorum judicio iuxta eorum fidem, qua judex et jurati Deo et nobis astricti sunt, sentencias et jura judicandi dictent et sentencient pro eorum libitu voluntatis, nolentes, ne inantea in iam dicta ciuitate Luthomericensi vel alias pro inuestigandis et querendis juribus aliqualiter se fatigent. Preterea ab antiquo, prout experti sumus, est conswetum et de hoc predicti ciues nostri Minoris ciuitatis priuilegiati sunt, quod vbique in regno nostro Boemie absque solucione thelonei cum eorum bonis et mercibus libere transierunt, nos huiusmodi graciam ipsis de liberalitate regia benignius innouamus, sanccimus et admitamus, vt vbique in regno nostro Boemie absque dacione et requisicione qualibet perpetuis temporibus procedant et transeant, ab huiusmodi thelonei exigencia liberi et exempti, et mandamus vniuersis fidelibus nostris theloneum habentibus et quocumque modo possidentibus firmiter et expresse, quatenus omnes et singulos ab ipsa ciuitate Minori Pragensi cum rebus et mercibus eorum transeuntes racione thelonei non impedire presumant, sed pocius permittant eosdem, vt premittitur, cum rebus suis omnibus libere et sine omni exaccione thelonei pacifice pertransire, prout indignacionem regiam

cupiuntur euitare. Ceterum pro supplemento maioris gracie nostre dignanter admittimus, quod sepedicti ciues nostri tam pauperes quam diuites pro eorum debitis vnumquemque debitorem suum wladiconem, cuiuscumque status aut condicionis existat, pro quinque marcis vel citra grossorum denariorum Pragensium absque cuiuscumque judicii strepitu seu querela vsque ad satisfaccionem plenariam et condignam arrestare valeant atque possint. Pro vbertate denique ampliori furum et spoliatorum speluncas et latibula eisdem Minoris ciuitatis ciuibus per alias nostras litteras concessimus et seriose inhibuimus, ne infra spacium vnius miliaris circumcirca eandem ciuitatem et potissime in Vgesd ante foras ipsius ciuitatis aliqua publica taberna habeatur, quod videlicet statutum prout extunc presentibus innouamus, volentes et dantes iam dictis ciuibus sepius in mandatis, vt freti et gauisi auctoritate regia thabernas huiusmodi destruant et adnichilent, cum illas nolumus haberi vel per quemcunque hominem de cetero possideri. In cuius rei testimonium presentes litteras fieri et nostri maioris sigilli munimine fecimus communiri. Datum Lucemburch anno domini millesimo trecentesimo tricesimo octauo die nono mensis Julii.

Orig. v archivu sv. Václavském (nyní v archivu zemském) oddělení D. čís. invent. 17 a repos. 13. S rozlomenou pečetí krále Jana. Na rubu listiny rukou XIV. století: „Littera, quod judex et jurati istius ciuitatis sentencias hic dicent et quod se in Lithomericz cum causis non fatigent. Item de theloneo in regno Boemie non soluendo, item de arrestacione vnumquemque debitorem pro quinque marcis vel citra. Item de tabernis infra vnum miliare non habendis.“

Čís. 353.

1436. 6. listopadu. Praha.

Císař Sigmund potvrzuje Staroměstským všechny zápisy, které mají na statky zádušní a špitálské.

Zmínka v rukopisu „Summari ausczueg oder extrackt aus etlichen gar alten khüniglichen mayestatten, verträgen vnd andern vndterschiedlichen vber erb, pfand vnd gaistliche guetter begnadungen“, chovaném v Lobkovické knížecí bibliotéce v Roudnici pod. sign. VI Fc 9 fol. 60. a sice takto: „Den Altstettern werden die zur gaistligkhaitt vnd spittalen gehorige gütter wiederumben eingegeben. Khaiser Sigmund etc. haben den Altstettern alle pfanndtschafften, so zur geistligkhaitt vnd spittaln

gehoren vnd sy zuuor innen gehabt, sambt allen derselben ein- vnd zuegehorungen wiederumb eingeben vnd verschrieben. Datum Prag dienstags nach allen heiligen anno 1436."

Čís. 354.

1459. 19. ledna. Praha.

Král Jiří zapisuje měšťanům Nového města Pražského clo ve bráně hradu Vyšehradského v 500 kopách.

[Georgius dei gracia Bohemie rex] . . . nostre munere plurimum fortunentur. Nos attendentes ciuibus et habitatoribus Noue ciuitatis Pragensis, fidelibus nostris dilectis, non minima accedere crementa, si eos ob continuata magnaque et fidelia nobis et predecessoribus nostris exhibita obsequia grata vicissitudine preueniamus, quo murorum, turrium et meniorum aliarumque dicte ciuitatis municionum clara edificia reficere possint; igitur non per errorem aut improuide, sed deliberate, sano procerum et fidelium nostrorum accedente consilio, de certa nostra sciencia, auctoritate regia dictis ciuibus impignoramus, obligamus et inscribimus in quingentis sexagenis grossorum Pragensium theloneum nostrum in porta castri nostri Wyssegradensis ad presens solui consuetum, ita ut predicti ciues eo vtantur, fruantur et ad vsus ciuitatis iam dicte eiusque vtilitatem conuertant absque quouis nostro aut nostrorum heredum et successorum impedimento, dum vero nos aut successores nostros, reges Bohemie, predictis ciuibus et habitatoribus aut eorum successoribus summam prefatam quingentarum sexagenarum grossorum nomine redemcionis dederimus, numerauerimus et persoluerimus, extunc theloneum ipsum nobis et successoribus nostris liberum debet esse et quietum. Mandamus igitur omnibus officialibus nostris, ne predictos ciues in recepcione, leuacione et usufructu dicti thelonei quoquomodo impediant, sed pocius, ut nostram fugiant indignacionem, eisdem libere, quiete et pacifice hac nostra concessione, impignoracione et inscripcione vti, frui et gaudere permittant. In quorum fidem has nostras literas fieri et sigilli nostri iussimus appensione muniri. Datum Prage die decima nona Januarii anno domini M°CCCC°LIX°, regni nostri anno primo.

Ad mandatum domini regis domino
Procopio de Rabenstein, cancellario refferente.

Zlomek tento zachoval se na deskách manuálu rady Novoměstské z r. 1483 až 1488 č. 11 v archivu města Prahy.

Čís. 354a (k čís. 160).

1461. 15. května. Praha.

My Jiří z božie milosti král Český, markrabie Moravský, Lucemburský a Slezský vévoda a Lužický markrabie etc., oznamujem tiemto listem všem, jakož z daru božieho jednostajným všie České země svolením za krále Českého voleni, vyzdviženi i šťastně korunováni sme, při kterémžto našem korunování od pánuov, rytieřstva, měst i obce královstvie Českého žádáni a prošeni sme, abychom je v jich právìech, řádiech a obyčejích zachovali a jim na to jich zachovánie i na jiné kusy v dole psané list náš též, jakož předkové naši najjasnější Sigmund, Albrecht a Ladislav, králové Čeští šťastné paměti, jim dali, i my také dáti ráčili; my jich žádosti chtiec dosti učiniti, řekli sme a chcem je při těch věcech, což se těch čtyř artykuluov i také volenie k arcibiskupctví Pražskému mistra Jana z Rokycan i zachovánie kompaktát, poslánie o potvrzenie jich k otci svatému dotýče, tak jakožto tíž předkové naši je řekli jsú, zachovati, i o jiné kusy, totižto že my již jmenované královstvie České, markrabstvie Moravské, kniežata Slezská, města i jiné země a krajiny k témuž království příslušejície i každý stav při jich řádiech, práviech, svobodách a spravedlnostech zachovati a obraňovati chcem s jich radú a pomocí, jakož to dobře hodné a slušné jest. Item že všecky [peněžité] dluhy a zápisy slavné paměti ciesaře Karla, krále Václava, ciesaře Sigmunda i jiných králuov Českých, předkuov našich milých, kteréžto jsú v království Českém zapisovali buďto na našich královských neb na duchovních zbožiech, jenž jsú s jich volí a vědomím vyšly, ty každému bez proměny chcem držeti, jakž i ti zápisové vykazují. Item [což hraduov,] zámkuov nebo zbožie od koruny České odtrženo, o jich navrácenie a zase dobytie obyčeji slušnými s jich radú a pomocí řekli sme a chcem [státi], neb [tomu dobře] rozumieme, že té koruně i nám mnoho dobrého tiem přispoříme a rozmnožíme. [A ty] všecky věci svrchupsané, v kteréž naši předkové, králové Čeští, témuž království Českému jsú se podvolili, slíbili sme a tiemto listem [mocí královskú]

slibujem jim bez přerušenie všelikého zdržeti a zachovati, v [tom jim zmatku ižádného] nečinic ani činiti dopúštějíc. Tomu na svědomie pečeť naši královskú kázali sme přivěsiti k tomuto listu. Dán v Praze v pátek [po vzstoupení páně] léta od narozenie syna božieho tisícieho čtyřstého šedesátého prvého a královstvie našeho léta čtvrtého.

Orig. v archivu Svatováclavském, nyní v archivu zemském čís. invent. 474 a č. rep. 255. Listina velice sešlá a prohnilá. Pečeť utržená při ní se chová.

Čís. 355.

1593. 6. března. Hrad Pražský.

Císař Rudolf II. povoluje Malostranským, aby sobě na příhodném místě rybní trh zarazili a tam čerstvé ryby prodávali.

My Rudolf etc., oznamujem tímto listem všem, jakož jsou nám oppatrní purgkmistr a konšelé Menšího města našeho Pražského, věrní naši milí, ve vší poníženosti oznámili, žeby pro pohodlí dvoru našeho císařského, tudíž také pro jiné přespolní a vzácné lidi, kdeříž sem ke dvoru našemu v potřebách svých přijíždějí, v příležitým, dobrým a přístupným místě v témž Menším městě tůně zaraziti a každého času všelijaké dobré, čerstvé a hodné ryby mívati a v tom jak dvůr náš, tak i jiné lidi fedrovati chtěli, prosíce nás při tom ve vší poddanosti poníženě, abychom z mocnosti naší císařský a jakožto král Český k tomu své milostivé povolení dáti a nadepsaným Pražanuom Menšího města Pražského na to majestát náš císařský dáti a v tom je milostivě opatřiti ráčili. K jejichžto pokorný a slušný prosbě nakloněni jsouce a uznávajíce v tom nemalé než veliké pohodlí dvoru našeho císařského a jiných předních osob z stavuov království Českého býti; protož s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých a z mocnosti naší císařské a jakožto král Český dotčeným Pražanuom Malostranským tu moc, aby sobě v témž městě, však v místě příležitým a příhodným, tůní nebo rybní trh zaraziti, sobě to k užitku i k pohodlí lidskému, jakž nejlépeji znáti a věděti budou, přivésti a toho všeho beze všech překážek i hyndrunkuov jednoho každého svobodně a bezpečně, (však toliko do vuole naší císařské a královské, dědicuov a budoucích našich králuov Českých)

užívati mohli, milostivě dávati a dopouštěti ráčíme; přikazujíce při tom všem obyvateluom a poddaným našim ze všech stavuov království našeho Českého, zvláště pak poctivým purgkmistruom a konšeluom Starého a Nového měst Pražských, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyšte jmenovaný purgkmistra a konšely Menšího města našeho Pražského, nynější i budoucí, věrný naši milý, při tý milosti naší císařský jměli, drželi a neporušitedlně nyní i na časy budoucí zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské, dědicuov a budoucích našich králuov Českých. Tomu na svědomí etc. Dán na hradě našem Pražském v sobothu po památce přenešení svatého Vácslava létha božího 1593°.

Koncept v archivu c. kr. českého místodržitelství ve fasc. P 106 subn. P. 3 s poznámkou, že list ten vydán byl „pod menší pečetí."

Čís. 355 b. (k čís. 207)

1512. 6. ledna. Budín.

Král Vladislav vysazuje vrchnímu městu Pražskému Hradčanům dva výroční trhy a povoluje mu vybírání dávek z prodeje domácích a cizích vín k užitku obce.

My Vladislav z buoží milosti Uherský i Český, Dalmatský, Charvatský etc. král, margkrabě Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický margkrabě, oznamujem tímto listem všem, že jsme prošeni od opatrných purgkmistra, konšel i vší obce města našeho vrchního Pražského Hradčan, věrných našich milých, abychom tomu městu dva jarmarky vysaditi a při tom je některými milostmi obdařiti ráčili, tak aby se to město tím lépe opatrovalo a tudy při dvoře našem a stolici naší v království Českém všichni dostatkové s lepší hojností nalezeni bejti mohli. Kteréžto prosbě pro jich povolnost a poddanost, majíce k sobě také přímluvy některých pánův a radd našich, nakloněni jsouce, s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, s raddou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách svolili sme k tomu a tímto listem svolujeme, dávajíce a znovu vysazujíce témuž městu Hradčanům a jeho obyvateluom, nynějším i budoucím, dva jarmarky roční, každý s čtr-

nácti dny pořád zběhlými, jeden pátek po sv. Duchu a druhý ten pátek po sv. Martině a to s freyjunkem obyčejným i se všemi svobodami, kteréž na jarmarky přísluší, tak aby oni těch požívali a požívati mohli tím vším obyčejem, jakož to i jiná města v království našem Českém svých jarmarkův požívají a požívati mohou buď z práva neb z obyčeje a to nyní i v časích budoucích. Při tom nahoře psaným měšťanům a obyvateluom města Hradčan, nynějším i budoucím, tuto milost činíme, aby oni všelijaká pití a vína za peníze dávati mohli, totiž Malvazí, Vlaské Ryvoly, Franky, Zesevská (sic), Uherská, Rakouská i Moravská a jiná všelijaká vína přespolní i domácí, však podle slušnosti aby je za peníze dávali těm, kdož by je za peníze píti chtěli, a v to aby puorgkmistr a konšelé, nynější i budoucí, s pilností nahlédali a to tímto spuosobem, že každý, kdož by v témž městě víno počíti chtěl, ten na ráno, když by raddu jměli, k nim přijíti a půl pinty vína ssebou na rathouz přivésti, tu puorgkmistr s konšely mají koštovati a je podle slušnosti saditi. Tomu také chceme a všem poddaným našim přikazujeme, kteréž by oni kolivěk vína aneb kupectví v království Českém silnicemi našimi vezli, aby jim žádných překážek nečinili ani komu činiti dopouštěli, než raději je ve všem slušném fedrovali, cly jich žádnými nespravedlivými neobtěžujíce; přikazujíce všem poddaným našim a vzláště nejvyššímu puorgkraběti Pražskému, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyšte nadepsané měšťany Hradčanské při vysazení těch jarmarkuov a milostech jim učiněných, jakž se nahoře píše, jměli, drželi a neporušitedlně zachovajíc přes to jim křivdy činiti nedopouštěli, než je v tom ve všem obhajovali, jináče ovšem nečiníce, však proto chceme, aby těch jarmarkuov vysazení a naše obdarování bylo bez újmy jednomu každému na jeho spravedlnosti. Tomu na svědomí pečeť naši královskou k listu tomuto kázali jsme přivěsiti. Dán na Budíně den svatých tří králův létha buožího tisícého pětistého dvanáctého, království našich Uherského dvamecítmého a Českého čtyrycátého prvního.

Ex commissione propria regiae majestatis.

Opis v archivu c. k. českého místodržitelství fasc. P 106 Pragen. N° 4.

Čís. 355 c. (k čís. 286).

1598. 1. září. Hrad Pražský.

České původní znění listu císaře Rudolfa II. na povýšení města Hradčan do svobodného třetího stavu městského.

My Rudolf druhý z buoží milosti volený Římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský král etc., arcikníže Rakouzské, margkrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabě etc., oznamujem tímto listem všem, že jsou nás opatrní purgkmistr a konšelé i na místě vší obce vrchního města Pražského Hradčan, věrní naši milí, ve vší poddanosti a poníženosti prosili, poněvadž jsme je tak jako i jiná města naše v tomto království pod správu podkomořího království našeho Českého uvésti ráčili, abychom potvrdíce jejich všech privilegií, vejsad, milostí a obdarování, kteréž od slavných pamětí krále Vladislava, pana praděda a císaře Maximiliana, pana otce, našich nejmilejších, nadané mají, i starobylých, chvalitebných zvyklostí a práv, jimiž se od starodávna řídí a spravují, milostivě obnoviti a potvrditi a některejmi dalšími novými milostmi a obdarováními je obdařiti ráčili. K jejichžto ponížené prosbě i také poddanému a poníženému jich k nám chování, jsouce k nim milostivě nakloněni, protož s dobrým rozmyslem, naším jistým vědomím, mocí královskou v Čechách a s raddou věrných našich milých, taková privilegia, milosti, obdarování, vejsady a starobylé, chvalitebné zvyklosti, jimiž se řídí a spravují, jim jsme obnovili a potvrdili a tímto naším listem císařským ve všem jejich znění, položení, punktích, klausulích, tak jako by slovo od slova do tohoto listu vepsány byly, schvalujem, obnovujem a potvrzujem. Nad to jim tyto milosti z štědroty a milosti naší císařské a pro rozmnožení živností jejich činíme: *Předně,* aby již od tohoto času těch všech práv, svobod a obyčejův bez proměny kromě samých nápaduov a odoumrtí (kterýchž sobě pozůstavovati ráčíme) tak jako jiná svobodná města v tomto království Českém a v nich obyvatelé třetího městského stavu užívající oni Hradčanští měšťané a obyvatelé užívali. *Druhé.* Poněvadž se všelijací řemeslníci tu mezi nimi rozmáhají a vosazují, tomu chceme a ustanovujeme, aby se týmž řemeslníkuom všelijakým žádná překážka v jich řemeslích od řemeslníkuov z jiných měst Pražských nedála,

nýbrž pro rozmnožení mezi nimi dobrého řádu a svornosti, aby nadepsaní purgkmistr a konšelé, kdež by při kterých řemeslnících kdy toho potřebu seznali, mezi nimi starší, jakž v jiných městech Pražských se to zachovává, volili a nařizovali, a nařizovati i povinnostmi obyčejnými je zavazovati mohli a moc jměli; však ti mistři těch řemesel aby v lásce a v svornosti i v dobrém srozumění s jinými mistry řemeslníky v městech Pražských aby byli a zuostávali. *Třetí.* Poněvadž (jakž spraveni bejti ráčíme) oni Hradčanští žádných důchodův k obci nemají a peněz na nejedny potřeby své, zvláště pak na opravy domu raddního nebo rathauzu, vedení vody po trubách do města a poněcky nemálo potřebují, protož jim také ještě tuto milost činíme: kdož by k nim do téhož města Hradčan víno jakéžkoliv přivezl nebo přivézti dal, aby z každého vozu deset grošův míšenských a z každé káry nebo polouvozu pět grošův míšenských na budoucí časy clo neb ungelt jim dávati a platiti povinen byl. Kteréžto clo jim Hradčanským tímto listem naším osvobozovati a vysazovati ráčíme, chtíce tomu konečně, aby při týchž privilegiích, svobodách a obdarováních svých tak potvrzených i také při milostech jim učiněných od nás i budoucích našich králuov Českých i od jednoho každého člověka bez překážky a odpornosti jmíni, držáni a neporušitedlně zachováni byli, přikazujíce všem obyvateluom, poddaným našim, ze všech stavův království našeho Českého, nynějším i budoucím, věrným milým, abyšte vejš psané obyvatele města vrchního Pražského Hradčan i jich potomky budoucí při tomto schválení, obnovení a potvrzení našem, i milostech učiněných jměli, drželi a neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému činiti dopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské i našich budoucích králuov Českých; však proto chceme, aby toto naše potvrzení, obdarování a těch milostí učinění jiným bez újmy a škody jich spravedlností bylo. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k listu tomuto jsme přitisknouti rozkázati ráčili. Dán na hradě našem Pražském v outerý na den sv. Jiljí létha buožího tisícího pětistého devadesátého osmého a království našich Římského dvadcátého třetího, Uherského dvadcátého šestého, Českého též dvadcátého třetího.

Rudolf.

Kop. v archivu českého místodržitelství fasc. P 73-2 subn. 52.

Menší dodatky a opravy.

Na str. III řádka 11 zhora čti „*jimi*“ místo „nimi“. — *Na str. IV řádka 10 zdola* čti „*obyčejového*“ místo „obyčejného“. — *Na str. XVI řádka 2 zdola* čti „*homicidio*“ místo „homicido“; *řádka 14 zdola* „*připočtěny*“ místo „připočtěna“. — *Na str. XCIV řádka 18 zhora* čti „s městem *a aby byla* oprávněna“ místo „s městem souc oprávněna.“ — *Na str. C řádka 4 zhora* čti „sídlo [291])“ místo „sídlo“.

Na str. 13 řádka 5 zhora čti „str. *185*“ místo „str. 285“. — *Na str. 22 řádka 5 zhora* čti „*earum*“ místo „eorum“ a *řádka 21 zhora* čti „*gratas*“ místo „grates“. — *Na str. 28 řádka 2 zdola* čti „*effectus*“ místo „uffectus“. — *Na str. 38 řádka 16 zhora* čti „*facultatem*“ místo „acultatem“. — *Na str. 40 řádka 17 zhora* čte se v diplomatarium regis Georgii č. 394 list 655 v Lobkovické bibliotéce Pražské „*desponsata*“ místo „dispensata“. — *O listině č. 25 na str. 43* praví Jakub Včelín v Chaos č. 324 str. 637 v archivu m. Prahy, že je to „císaře Karla opatření kláštera Ostrovského na rathauz Luben ve dvoře u jeptišek sv. Jana a sv. Anny, kterým se schvaluje koupě toho domu.“ — *Orig. listiny č. 26* z r. 1335 *na str. 43* chová se v museu Brněnském. — *Na str. 45 řádka 10 zdola* a *na str. 46 řádka 9 zhora* čti „*Semce*“ místo „Senice“. — *Na str. 47 k číslu 28* přidej *. — *Na str. 59 řádka 9* čti „*braxaturarum*“ místo „braxaturas“. — *Listina č. 39 na str. 62* má v registrech císaře Sigmunda z r. 1436 v Roudnické bibliotéce knížecí sign. VI Fb 19 str. 71 tyto varianty: *řádka 13 zhora* „*geweist*“ místo „gewiest“; *řádka 16* „*Gulde*“ místo „Goldner“; *řádka 17 zhora* „*Engler*“ místo „Czigler“; *řádka 4 zdola* „*dem* margraffen“ místo „der“; *řádka 2 zdola* „*empfrenden*“ místo „empfreden“; *na str. 63 řádka 1 zhora* „*verlisen*“ místo „werlichen“; *řádka 3 zhora* „*der* sach“ místo „des“; *řádka 4 zhora* „*vnsern grössern*“ místo „vnserm grossem“. — *Listina č. 42 na str. 66* v těchže registrech na str. 98 má tyto varianty: *řádka 12 zdola* „ipsis *et eorum* ciuitatibus“ místo „ipsis ciuitatibus“; *řádka 11 zdola* „*possemus*“ místo „possumus“; *řádka 5 zdola* „*beati Georgii*“ místo „Georii“; *řádka 4 zdola* „*rediens*“ místo „reuertens“; *řádka 3 zdola* „*absoluentes*“ místo „soluentes“. *Na str. 69 řádka 9 zhora* čti „*nobis*“ místo „nos“; *řádka 19 zhora* dle těchže register str. 99 čti „habere *et* esse“ místo „habere esse“; *řádka 7 zdola* „*et* pro viribus“ místo „pro viribus“ *řádka 5 zdola* „*nostrarum . . concessarum*“ místo „nostrorum . . concessorum.“ *Na*

str. 77 řádka 2 zhora čti „*3.* dubna“ místo „1. dubna“. — *Na str. 87 řádka 8 zdola* čti „*Brandenburský*“ místo „Brandeburský“. — *Na str. 102 řádka 8 zdola* čti „*Nitriensi*“ místo „Nicccrensi“; rovněž *na str. 105 řádka 12 zdola* „*Nitriensi*“ místo „Nicerensi“ a *řádka 7* „*janitorum*“ místo „Janitorum“. — *Na str. 106 řádka 15 zdola* čti „*Transilnanis*“ místo „Tussalinis“. — *Na str. 144 k číslu 88* připoj *. — *Na str. 151 řádka 17 zhora* čti „*Gysenheim*“ místo „Sysenheim“. — *Na str. 157 řádka 9 zhora* čti „*leyden*“ místo „eyden“. — *Listiny z r. 1383* č. 102 *na str. 165* nalézá se český překlad v archivu c. kr. českého místodržitelství sign. P—106 subn. 3, kdež se čte: „ungelt soli, totižto od vozu soli pět grošuov a jeden věrtel soli a od kupujícího neb ten, kdož by koupil, od každý prostice, kterážto jináč schedl se jmenuje, tři peníze neb haléře . . aby mohli bráti.“ — V registrech císaře Sigmunda na str. 103 v knížecí bibliotéce Roudnické má *listina č. 114 na str. 183* tyto varianty: *řádka 12 zhora* „*vnserm lande*“ místo „vnseren land“; *řádka 15 zhora* „in vnsere lande *gen der*“ místo „in vnseren landen“; *řádka 16 zhora* „*Schweidnicz*“ místo „Schweynicz“; *řádka 18 zhora* „*andere*“ místo „an der“; *řádka 9 zdola* „*Malmasie . . Rynol*“ místo „Maluasie . . Rayual“; *řádka 3 zdola* „*torren*“ místo „dorffen“. — *Na str. 189 řádka 13 zhora* čti „*Narožnik*“ místo „Naržnik“. — *Na str. 193 řádka 5 zdola* čti „Archiv Český *II*“ místo „I“. — *Na str. 225 řádka 9 zdola* čti „čís. *133*“ místo „134“. — *Na str. 230 řádka 2 zdola* čti „č. *50*“ místo „49“ a *na str. 231 řádka 1 zhora* čti „*130*“ místo „131“. — Listiny č. *159 na str. 256* nalézá se český překlad ve fasc. P—106 subn. 2 v archivu c. kr. místodržitelství. — *Na str. 266 řádka 1 zdola* čti „č. *131*“ místo „č. 132.“ — *Na str. 286 řádka 6 zhora* čti „*guldein*“ místo „guldem“. — *Na str. 301 řádka 3 zdola* čti „*července*“ místo „června“. — *Na str. 307 řádka 10 zhora* čti „množí“ místo „mnozí“ a *řádka 1 zdola* „č. *993*“ místo „992“. — *Listiny z r. 1514 č. 213 na str. 353* nalézá se též kopie ze XVII. století ve sbírce listin archivu m. Prahy č. 629 subn. 1 s těmito varianty: *na str. 354 řádka 15 zhora* čte se „my *najvyššiemu*“ místo „my N.“; *řádka 17 zhora* „když *by*“ místo „když“; *řádka 14 zdola* „*volencích*“ místo „volených“ a konečně ku konci listiny připsáno: „W. rex. Commissio propria regiae majestatis per secretarium“. — *Listina č. 215 na str. 355* nachází se dle laskavého sdělení prof. dra. Rezka skoro současně vepsána v Malostranské knize gruntovní z let 1519—1541 sign. A 2 na l. A 10 s těmito dodatky: *na str. 356 řádka 14 zdola* čte se „na své přísahy *a obec veliká z konšeluov aby čtyři osoby též na své povinnosti, kteréž jsú nám i tomu Menšiemu městu Pražskému povinni,* volili“ místo „na své přísahy volili“ a *na str. 359 řádka 14 zhora* čte se „*požádají,* že *jim a* témuž městu *Menšiemu* Pražskému“ místo „požádali, že témuž městu našemu Pražskému.“ — *Na str. 364 řádka 2 zdola* čti „čís. *133*“ místo „134“ a *řádka 1 zdola* čti „čís. *139*“ místo „140“. — *Na str. 377 řádka 8 zhora* čti „*šosovních*“ místo „šacovních“. — *Listina z r. 1549 č. 244 str. 401* je též otištěna v Sněmích Českých II. na str. 588 z jednoho rukopisu archivu místodržitelského s těmito varianty: *str. 402 řádka 8 zhora* „*zřídili*“ místo „řídili“: *str. 10 zhora* „*kdyžby*“ místo „kdyby“; *řádka 13 zhora* „*bývalo*“ místo „bylo“; *řádka 20 zhora* „*propou-*

štějí" místo „pouštějí"; *na str. 403 řádka 7 zhora* „od starodávna *bývalé*" místo „od starodávna"; *řádka 12 zhora* „*do Tejna*" vynecháno; *řádka 13 zhora* „*do* vuole" místo „z vuole"; *řádka 14 zhora* „pro *vychování*" místo „pro chování" a *řádka 7 zdola* „*týmž* Pražanům" místo „Pražanům". — Rovněž *listina č. 245 na str. 404* otištěna je v Sněmích Českých II. str. 589. — *Listina č. 248 na str. 410* jest dle akt archivu českého místodržitelství fasc. P—106 subn. 1 výňatek cís. resoluce arci-knížeti Ferdinandovi *z Vídně dne 22. února 1560* poslané. Dle toho sluší datum její opraviti. — N*a str. 419 řádka 18 zhora* čti „*starší obecní přísežní*" místo „starší obecní, přísežní". — *Na str. 429 řádka 13 zhora* čti „*1566*" místo „1562", takže regest ten náleží za listinu č. 258; *v řádce 19* „sic" vynech a polož je *v řádce 20 zhora* za „druhého". — *Na str. 436 řádka 23 zhora* čti „vyslaným *a teprve r. 1620* došlo" místo „a zdá se, že". — *Na str. 452 řádka 8 zdola* dodej za „udělen byl" toto: „*s vypuštěním té klausule: i jiných listuov jim od JMsti na kollatury a sice daných*". — *Na str. 463 řádka 19 zhora* vlož za „osmého" slovo „*sic*"; tamže *řádka 11 zdola* čti „*30. března*" místo „10. března". — *Na str. 499 řádka 13 zhora* čti „Sdenco *Albertus* Poppl" místo „Sdenco Adam" a tak i na několika následujících místech. — *Na str. 519 řádka 5 zdola* čti „*úřadu*" místo „úřadů". — Německý překlad *listiny z r. 1627 č. 310 na str. 540* nachází se ve Weingartenově kodexu na str. 136. — *Na str. 563 u listiny č. 316* vynech *. — *Na str. 569 řádka 8 zhora* čti „*Nun*" místo „Nur". — *Na str. 576* listina z r. 1642 má míti č. *323* místo 223. — *Na str. 577 řádka 6 zhora* čti „*einnehmer*" místo „inenehmer". — *Na str. 611 řádka 15* čti „ku pomoci *150000*" místo „300000" a *řádka 16* „*perkrechtního* tácu" místo „purkrechtního". — *Str. 631 řádka 14 zhora* čti „*Pekelskému*" místo „Pekelikému". — *Na str. 637 řádka 17 zhora* čti „dekretu *d. ve Vídni 22. února 1560*" místo „dekretu komory České z r. asi 1549." — Listy na Andělskou zahradu z r. 1360, 1373 a 1409 *na str. 639 pod čárou uvedené* nacházejí se v archivu m. Prahy I, č. 11, 14 a 16. — *Na str. 652 řádka 9 zhora* čti „*č. 34*" místo „33." — *Na str. 673 řádka 14 zhora* čti „*ambts*-bücher" místo „ambst-bücher".

Abecední ukazovatel jmen, míst a věcí.

(Číslice znamenají stránky. StM. = Staré město; NM. = Nové město; MM. = Menší město; Hr. = Hradčany; Pr. = Pražský a kr. Č. = království České.)